

בעזה"ש"י

כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם

שולחן ערוך אורח חיים

אשר חיבר הרב הגאון רשכבה"ג
מ"ה יוסף קארו זצ"ל
עם חדושי דינים שהשמיט הגאון הנ"ל והמציאם הגאון
מוהר"ר משה איסרל"ש זצ"ל
עם באר הגולה
מהגאון משה רבקה זצ"ל
עם ס'

כף החיים ח"ד

מדברי ראשונים ואחרונים חדשים גם ישנים וגם לבאר הדינים
המובאים בש"ע ובמננים. עם כל הדינים המובאים בבאה"ט
ובשע"ת וגם מן אחרוני אחרונים ומדברי המקובלים אשר לא
הובאו בבאה"ט ובשע"ת כאשר עין הקורא חגיגה מישרים
להלכה פסוקה:

חובר ע"י הרב הגאון המפורסם

מהר"ר יעקב חיים סופר בן ה"ר יצחק ברוך זצ"ל

מחבר ספר כף החיים ח' חלקים על או"ח, וב' חלקים על יו"ד.
וספר קול יעקב הלכות סתו"ם. יגל יעקב. חוקי חיים. דרושים.
חיים עד העולם, סיום למסכתות הש"ס. ועוד.

יוצא לאור מחדש ע"י בנו המביא לבית הדפוס לזכות הרבים

מר משה סופר הי"ו

פע"ק ירושלים ת"ו

שנת תשכ"ה לפ"ק

כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם:

הכתובת: משה סופר רחוב הגביאים 84 ירושלים

לוח הסימנים מש"ע אורח חיים

שם דין היקף מחילה לשבת
שסא דיני גג הסמוך לר"ה
שסב חיזו מחילה קרויה מחילה
שסג דיני מזבוי ולחי
שסד מזבוי המפולש ועשוי כנגדל
שסה מזבוי שגפרקן

הלכות עירובין

שסו עירוב לחצר שהרבה ב"ח
שסז חס אשה יכולה לערב
שסח חס נתקלקל העירוב
שסט באיזה אופן מקנין העירוב
שע שיחוף בעירוב
שעב שיחופי הדירות לעירוב
שעג ג' גזוזטרות ב' עליות
שעד נסתם פתח במקום שעירב
שעה הדברים בחצר שאינם אוסרים
שעו בור ובאר שבין ב' חלירות
שעז ב' עליות ז' כנגד זו
שעה חלירות הפתוחים זו לזו
שעט חלירות ובתים ביניהם
שפ בטול רשות
שפא המבטל רשותו ועבר והוליא
שפב חס דירת אינו יהודי מעכבת
שפג כשאין האיני יהודי בביתו
שפד אינו יהודי אכסנאי אינו מעכב
שפה לדוקי ומומר בעירוב
שפו דיני שותף בעירוב

שפו שותפין במזבוי * לריכין לערב
שפח חס לא עירבו החלירות
שפג חלון אינו יהודי פתוח למזבוי
שצ מזבוי שלדו א' אינו יהודי
שצא בטול רשות לאותן ששכחו
שצב דיני עירובין לעיר
שצג דיני עירוב ב"ט שחל בערב
שצד שבת ודין בין השמשות לערב
שצה ספק חס עירב מה דינו
שצח דיני ברכת עירוב

הלכות תחומין

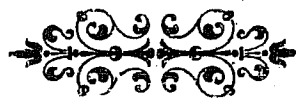
שצו ד' חמות שיש לכל אחד
שצז שביטת היחיד וכליו
שצח האיך מודדין חלפים אמה
שצט האיך מודדין התחומין
ת ישב בדרך לנוח ולא ידע חס
הוא בתחום חס לאו
תא מי שיטן בדרך ומשכה לו קונה
תב דין חריץ מים בין ב' תחומי
תג דין בקעה שהקיפיה אינם
יהודים
תד חס יש תחומין למעלה מ'ו
תה דין היולא חוץ לתחום
תו מי שיולא שלא לדעת
תז מי הס היכולין לילך חוץ לתחום
תח הגחת עירוב וקניית השביתה

הלכות עירובי תחומין

תט מקום נתינת העירב
תי המחזיק בדרך לקנות שביתה
תזא מי שהיה במזרח ביתו ונתן
העירוב במערב
תיב דין החולק עירוב
תיג דין המערב לרבים
תיד שלא לערב אלא לדעתו
תזו שלא לערב ע"ת אלא לדבר
מזה
תזז דין עירובי תחומין ב"ט
שחל להיות סמוך לשבת

הלכות ראש חודש

תיז דין מלאכה בראש חודש
תיח דין תענית בראש חודש
תיט מלוא להרבות בסעודה ב"ח
תב חס הנשים רשאים לקנות ב"ח
תבא קריאת ובראשי חדשיכם
תבב סדר התפלה והלל ב"ח
תבג קריאת התורה בראש חודש
תבד הזכרת יעלה ויבא בצה"מ
תבה ראש חודש שחל להיות בשבת
תבו ברכת הלבנה וזמנה
תבו כשראש חודש שני ימים האריך
כותבין בשטרות
תבז סדר קביעת המועדים וקריאת
הפרשיות

הלכות שבת

רמב להזהר בכבוד שבת. ובו סעיף אחד:

א אפילו מי שצריך לאחרים אם יש לו מעט משלו צריך לזרו עצמו לכבד את השבת ולא ב אמרו עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות אלא למי שהשעה דחוקה לו ביותר על כן צריך לצמצם בשאר ימים כדי לכבד השבת. מתקנת עזרא שיהיו מבבסים

בגדים

בף החיים

א טור מדברי
רס"י צפי' דפנקי
הכות פ"ה ה"ה
דשנת קי"ח.
ב פסחים ק"ב
וק"ג.
ג ב"ק דף פ"ב

וכ"ס שחייב בג' סעודות אבל אם השעה דחוקה לו ביותר דהיינו שאין לו כלום משלו ומוטל הכל על הדקה אז אינו בכלל חיוב ענג ואין חייב אלא בשני סעודות והיינו דר"ע עשה שבתך חול וכו' יעו"ש. ועוד עיין לקמן או' ט"ז:

(ד) **שם**. צריך לזרו עצמו וכו' ואל יאמר היאך אחסר פרנסתי כי אדרבא אם יוסיף ויסיפו לו כדקדקני תחליפא אחיה דרבנאי חזוהא כל פרנסתו של אדם קלוזה לו מר"ה לר"ה חוץ מהולאת שבת ויו"ט והולאת בניו לתי"ת אם מוסיף ויסיפו לו. ואמרין נמי גבי הולאת שבת ויו"ט אומר הקב"ה בני לוו עלי ואני פורע. וכיון שכן הוא אל ידאג כי נאמן הוא בעל חובו לפרוע לו חובו. טור:

(ה) **גרסינן** בפסחים דס"ה ע"ב אמר רבה הכל מודים בשבת דבעינן לכס דכתיב וקראת לשבת עוגג. פי' משום

דצדק קרא כתיב עלרת תהיה לכם ובקרא אחרינא כתיב עלרת לה' אלהיך ופליגי בה רבי אליעזר ורבי יהושע רבי ליעזר סבר או כולו לכם פי' לאכול ולשתות ולשמוח בו או כולו לה' פי' ללמוד ולשנות. ורבי יהושע סבר חלקהו וחלו לה' חלו לכם. וקאמר דשבת כ"ע מודו דבעינן לכם. טור. והביאו מ"א סק"א וכתב ודלא כעו"ש שכתב דשבת אם רואה לעשות הכל לכם עושה ובלבד שלא יבטל זמן התפלה יעו"ש. וכן מבואר בשער הכוונות דף ע' ע"ג דיש תיקון נעשה ע"י תפלה ויש תיקון נעשה ע"י אכילה ויעו"ש טעם הסוד:

וכתב בתיקונים תיקון ע' ד"ה פקודא דברית מילה וכו' וז"ל וכל מאן דנטיר שבת ואוקיר ליה ומענג ליה בגין יקרא דקב"ה. הכי קב"ה יהיב ליה אתר לעילא בניחא דלא פרח ביה ונח תמן מכל פרחא דהאי עלמא דערח בכמה גלגולי ועובדין עכ"ל ומ"מ אע"ג דאכילה ושתייה בשבת מותר משום עוגג שבת לריק לחזר שלא יאכל הרבה וכמו שז"ל המגיד למרן ז"ל למעט באכילה ושתייה אפי' בשבתות ויו"ט וכמ"ס במגיד משרים פ' כ"א יעו"ש ורק שיעשה הכל לבס יחוד וכו' ועיי' עוד לקמן סי' רל"ח או' ו':

(ו) **וכתב** הרמב"ם ר"פ ל' דשבת דכבוד ועוגג שבת מד"ס הוא אבל להתענות בשבת נראה מדבריו צפי"א דשבוט דאסור מה"ס כמ"ס הרשב"א והרדב"א. ומדברי הטור סי' תקנ"ב משמע דאין חובה על האדם לאכול בשר ולשתות יין בשבת ודוקא אם נמנע משום אבל הוא דאסור. וכ"ה בהדיא בתר"י פ' מ"ט יעו"ש. ודלא כהר"ב בית יעקב סי' ע"ג יעו"ש. ער"ה או' ג'. ולענין ג' סעודות אי הוה מה"ס או אסמכתא בלבד סי' רל"א משמע דהוה מה"ס אבל הא"ר שם או' א' ובסי' קס"ז או' כ"ח כתב דהוה מדרבנן וקרא אסמכתא יעו"ש.

מש"ז או' א' [וע' אג"ת צ"ע אומר ח"א פ' שם. צריך לזרו עצמו וכו' אבל אינו חייב להלך עצמו ולשאלו]

(א) **סעי' א**. אפי' מי שצריך לאחרים וכו' צריך לזרו עצמו לכבד את השבת. דהכי חיובא במס' שבת ד' קי"ח ע"א. ח"ר יוחנן משום רבי יוסי כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלא מלכיות. רב נחמן בר יוחנן אמר אף ניטול משעבוד מלכיות. אמר רב יהודה אמר רב כל המענג שבת נותנין משאלות לבו. טור. וכתב מהרי"א ז"ל דנותנין לו נחלה בלא מלכיות הוא מדה כנגד מדה שכס שהוא מופרז מעות בלא שיעור לצורך שבת כן יתנו לו נחלה בלא שיעור. וכן מה שאמרו ניטול משעבוד מלכיות לפי שמקבל עליו עול שבת מעבירין ממנו עול מלכיות. וכן נותנין לו משאלות לבו כדי שיוכל למלא חפצו מכל עוגג שיראה ב"י. וגם הנשים חייבות בעוגג שבת. פרישה סי' ר"פ ומש"ז שם. ועוגג שבת הוא אכילת בשר שמן ביותר ודגים ומשקה מבושש ושתיית יין. ב"ח. ועיין לקמן או' י"ד.

(ב) **וכתב** בזוה"ק פ' פקודי דרנ"ב ע"ב וז"ל כד עייל שבתא מתסדרת. תמן כל פתורי דבני עלמא דאקרו בני היכלא דמלכא ואלף אלפין ורבוז רבוין ממנן קיימי על אינון פתורי האי חיותא עילאה על אלף ארבע שרפים עאל בהווא אתר וחמא כל אינון פתורי ואשגח בכל פתורא ופתורא והיך מענגי ליה לכל פתורא ופתורא וקיימא וצריך ליה להווא פתורא וכל אינון אלף אלפין ורבוז רבוין כללו פתחי ואמרי תמן. ומה ברכה היא דצריך על האי פתורא דמתסדר ואשתענגא כדקא יאות אז תמענג על ה' וכו'. כי פי ה' דבר. וכולהו אמרי אז תקרא וה' יענה וכו' רוחא עלאה דאקרי זכותא"ל כד הווא פתורא תמענג בכולהו סעודתי. בסעודתא בתרחא תליתאה מסיים ואמר על כל אינון קדמאי ואמר אז יבקע כשחר אורח וכו' כבוד ה' יאספך. וכל אינון שבעין נהורין אחרנין בכל סטרין פתחי ואמרי הנה כי כן יבורך גבר ירא ה' עכ"ל. ועי' כיון דמלאכי עליון רואין השלחן צריך לזהר שלא להניח עליו דבר צווי וגם כשאניח פירות על השלחן צריך להניח בעין יפה ואפי' אם הוא לבדו יושב על השלחן:

(ג) **שם**. אפי' מי שצריך לאחרים וכו' והא דאמר ר"ע עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות היינו בדלא אפשר ליה אבל אפשר ליה צריך לכבדו כדי יכלתו. דגרסינן בשבת קי"ט ע"א עשירים שבעל הארלות כמה הם זוכין כמה שמכבדין את השבת והא דא"ר חייא בר אשי אמר רב אפי' דבר מועט ועשאו לכבוד שבת הוי עוגג וא"ר פפא אפי' בכסא דהרסנה היינו למי שהשעה דחוקה לו. טור והביאו הט"ז סק"א וכתב דג' חלוקות יש אם אם הוא איש אמוד וראוי לו ללמס בזמנות כדי שלא יהיה עני מ"מ בשבת לא נאמר כן ויכבד לפי יכלתו. ואם הוא איש שיש לו מעט משלו וצריך לאחרים הוא בכלל חיוב עוגג והיינו ההיא שאמרו אפי' בדבר מועט לכבוד שבת כגון כסא דהרסנא

(א)

בגדים בה' בשבת מפני כבוד השבת : הגה נוהגין ללוש כדי שיעור חלה בבית לעשות מהם לחמים בצנע עליהם בשבת ויו"ט (סמך ממרדכי ריש מסכת ר"ה) והוא מכבוד שבת ויו"ט ואין לשנות . יש שכתבו שבמקל מקומות נהגו לאכול מולית"א שקורין פשטידא כליל שבת וזכר למן שהיה מכוּסָה למעלה ולמטה (מהרי"ל ולא ראינו לחוש לזה) :

לא

בף החיים

דבר מועט על השלחן מה שצריך לאכול מק כלילה כי אין כבוד להניח דבר מועט על השלחן כ"א בעין יפה כמ"ס לעיל חו' ב' יעו"ש :

(יב) וא"ל העכו"ם מיקרין שער הדגים לפי שרואין שהיהודים קונים לכבוד שבת נכון לתקן שלא יקנו דגים, וראיה ממשנה ספ"א דרריות. ל"ל סי' כ"ח. מ"א סק"א. וכ"פ הפרי"ח במנהגי איסור ס"ק ט"ו. י"א בהגה"ט. וכתב בית הלל ליו"ד סי' רי"ח דדוקא אם נתיקר יותר משליש שהיה מקידם כמו בהידור מזה עד שליש אבל בפחות משליש או שליש אין לעשות תקנה ומחוייבים לקנות יעו"ש. אמנם הא"ר חו' א' והתו"ש חלקו עליו וכתבו דאין לחלק משום דאיכא עניים דאינם יכולין לקנות ציורק יעו"ש. ונראה דבזה הולכין אחר ראות עיני הדיין וכפי המקום וכפי השעה :

(יג) וא"ל נתייקרו הדגים מחמת עלמס ולא מחמת הסוחרים אז אין לעשות תקנה שלא לקנות. גור אריה יהודה סי' ז' :

(יד) קה"ל שראו שהעכו"ם מוכרי דגים מיקרים השער ביותר ובשביל זה עשו רובם הסכמה בחרם שלא יקנה מהם שום יהודי אסור לקנות מהם גם ע"י עכו"ם אמלעו. וגם אם נתנו לו במתנה אסור דמתנה כמכר. בית יהודה חיי"ד סי' ל"ב יעו"ש. אמנם מ"ס דגם אם נתנו במתנה אסור הער"ה חו' ג' חלק עליו וכתב דליחא דכיון דעיקר התקנה היא משום יוקר השער מתנה אינו בכלל קנין לענין זה אלא"כ אמרו כן בפירוש יעו"ש. וכ"כ בשו"ת שאילת שלום סי' ע"ז :

(טו) ונראה דמי דיש לו דגים מקודם התקנה מותר לאכלם אם לא שהתנו בתקנה בפ"י ודלא כמשמע בס' :

בית הלל שם. דהא כוונת התקנה משום יקרות וזה כבר יש לו. ח"י"ר שם. ער"ה שם. וכן מי שהיה בעיר אחרת ולא ידע מהתקנה וקנה שם דגים לכבוד שבת והביא עמו לביתו מותר לאכלם. כר"ס :

(טז) ש"ס. שהשעה דחוקה לו וכו' היינו מי שיש לו מזון י"ד סעודות לאכול כל ימות השבוע בכל יום ב' סעודות :

לא יטול מן הדקה לאכול סעודה ג' ובזמ"ס בפ"י המשנה כתב דלא יאכל בזמ"ס כלום ויאכל סעודה ג' בשבת. ומ"מ אם אין לו אלא ב' סעודות לא יטול מן הדקה לאכול סעודה ג' מ"א סק"ב. ור"ל דדוקא ביש לו י"ד סעודות בזה ס"ל לרמב"ם דיקדים סעודת מ"ס לאוכלה לערב ציום שבת כדי לקיים מצות ג' סעודות בשבת אבל צאין לו רק ב' סעודות ליום שבת בזה גם הרמב"ם מודה דאינו אוכל כ"א ב' סעודות ולא יטול מן הדקה לאכול סעודה ג' וכ"כ א"א חו' ב' ומיירי כגון שבזמ"ס יהיה לו מה לאכול כגון שיתנו לו וכו' ג' ולא ילערך ליקח מן הדקה אבל אם בזמ"ס ילערך ליקח מן הדקה מוטב שיקחנו בשבת ויהיה לו ג' סעודות ולא יאכל בזמ"ס. לב"ס סק"ב. ועיין ביו"ד סי' רנ"ג ורנ"ו סעי' א' ודע דמי שאין לו משלו כלום ולוקח מההדקה צריך ליתן לו הגבאי ג' סעודות בשבת כמ"ס ביו"ד סי' ר"ן סעי' ד' יעו"ש. וכ"כ תו"ש חו' א' ועי"ס מ"ס על העי"ז. ומ"מ

לשאל מאחרים כדי להרבות במאכל בשבת. הרמב"ם פ"ל ב"י. וכ"כ בסדה"י והביאו כנה"ג בהגב"י. וכ"כ העו"ת חו' א' דאם אין בידו גם דבר מועט דלא מחייב לשאל על הפתחים בשביל כבוד שבת יעו"ש :

(ח) וכתב בס"ח סי' תתס"ג טוב ארוחת ירק בשבת ואהבה עם אשתו ובני ביתו. וזכרתו שיכבד השבת שלא יריב עם אשתו ובני ביתו. וכתב בזה"ר הכועס בשבת כאילו חוקיד נורא דגיהנס. עוד בזה"ר פ' לו ת"ח אתקריאו שבת וחייבין לענגא להו בכל מיני מאכל ומסתה ובלבד שפירין כגונא דשבת והמבזה ת"ח כאילו מבזה שבת שהוא אלו עובד כוכבים. ח"ר חו' א' :

(ט) ש"ס. לכבד את השבת. ולא יפחות משני תבשילין. זוהר פ' בראשית דמ"ח ע"ב. מ"א סק"א. ונראה דה"ד אם אוכל בימות החול חו' א' סגי בשבת בשנים משא"כ אם כבר אוכל בימות החול ב' צריך להוסיף בשבת ולאכול ג' וכן ע"ז הדרך אם אוכל בחול ג' יוסיף עוד בשבת ד' כדי שלא יהא מאכלו של חול כמאכלו בשבת וכ"כ מלשון התיקונים תיקון כ"א חו"ל ובכלל צריך למעבד בשבת תוספת דאם הוא רגיל למיכל ציומא דחולא נהמא וחמרא יוסיף בשבת בשרא ה"ד שעת ימים תעבוד וכו' יעו"ש. ובר"ח שח"ל בשבת צריך להוסיף עוד תבשיל משאר שבתות לכבוד ר"ח ואהני ליה שלא ישכח מלומר יעלה ויבא ויותר טוב אחר עם הספר. ר"ח חו' ב' :

אע"ג דכל סעודה אפי' סעודת מצוה צריך לחסור מין מאכל אחד הראוי להיות או להניח מקום פנוי בשלחן בלי קערה מן הקערות הראויות לתת שם לזכר החרבן כמבואר בש"ע סי' תק"ס בסעודת שבת ויו"ט מותר ואיסורא נמי איכא אם מקומו ניכר שפנוי משוט כך. נזר ישראל סי' ל"ד חו' ע"ז :

(י) ובתיקוני שבת כתב שיאכל בכל סעודה מ"ג סעודות דגים יעו"ש והביאו מ"א סק"א וכתב דל"ל דכל אחד לפי טבעו כמ"ס סי' רכ"ח עכ"ל. מיהו בשער הכו"ל לא נזכר בהדיא שצריך לאכול דגים בשבת רק ממ"ס דק"ע ע"ב ע"ג בפומן של ליל שבת וטובין עם רחשין משמע שהאר"י ז"ל היה אוכל דגים כליל שבת אמנם בפע"ח שער י"ח פי' כ"ב כתב בהדיא דיש לעשות סעודה ג' בדגים כי הדג עינו פקוחא ואז הארה מא"א לז"א וכו' יעו"ש. וא"כ משמע משער הכו"ל ומפע"ח דכליל שבת אכילת הדגים הוא רק לתענוג כמו שמוסיפין שאר פירות אבל בסעודת מנחה צריך לקבוע סעודתו עליהם ושאר מינים הוא רק לתענוג וכן יש לנהוג מי שאפשר לו לכבד השבת. ויש להקדים אכילת דגים קודם לבשר כמ"ס לעיל סי' זק"ן חו' א' ל"ח יעו"ש :

(יא) וא"ל הוא איש עני והדגים ציורק ואינו יכול לקנות כ"א דבר מועט לכבוד שבת ורואה שבת לאכול ממנו מעט כליל שבת לתענוג והשאר לקבוע עליו סעודת מנחה לקיים מאמר האר"י ז"ל יש להניח כל הדגים לפניו כליל שבת לאכול ממנו מעט ואח"כ ילגיע הנשאר לסעודת מנחה אבל לא יניח

לר"ך לזוהר להפרישה כשיעורה האמתי ע"פ הסוד אחד ממ"ח חלקים. שה"מ פ' שלח לך ועו"ס הסוד, ועיין בש"ע וי"ד סי' שכ"ב סעי' א' ובהגה שם שבסוף הסי' ודו"ק. ונראה דאף מי שסומך על המקילין לכל הפחות כשהוא רוצה ליקח רשות מאשתו כדי לקיים מ"ע של החלה יש להפריש אחד ממ"ח כדי לקיים המצוה בשלימות ע"פ הסוד שכתב האר"י ז"ל. וגם האשה יש לה לעשות כן לפחות באיזה ימים כגון בימים נוראים וכדומה כדי לקיים המצוה בשלימות:

גה (כה) לר"ך לזוהר כאשר עושין העיסה רכה מאד וכשעורכין אותה על הלוח עורכין אותה עם מעט קמח כדי שלא תתדבק העיסה בלוח וידיים לר"ך לכוון כשמפרשים החלה שתייה דעוהו גם על הקמח ההוא הנדבק בעיסה וכמ"ס הר"ן זלה"ה במס' קידושין פ' האומר. באופן שיותר טוב שלא יפריש החלה עד שיערוך הלחם על הלוח ואח"כ ישרוף החלה כ"א הפרישה מקודם ושרפה אינה מועילה אל הקמח. שה"מ שם:

גה (כו) טוב לזוהר כשאוכל פת של מי שאינו מוחזק בכשרות שיפריש ממנו חלה קודם שיאכלנו ובפרט צפת פלטר שרוב פעמים אינם זהירין להפריש חלה שה"מ שם:

גה (כז) לר"ך לזוהר כשעושין עיסה לזורך פת הבאה בכסנין שהם כעין כיסין וממלאין אותם מדבש ואגוזים וכיוצא וכן כשעושין מן העיסה לפיחות בדבש או מיני לביבות המצבולות במים וכן כל כיוצא בזה לר"ך להפריש מהם חלה לפי שתחלת בליילתן היתה קשה ולא רכה כעין תבשיל. שה"מ שם. ומיהו עיין ביו"ד סי' שכ"ט ובש"כ שם פלוגתא בזה וע"כ אם יש לו עיסה אחרת יש להניח זו אצלה ולהוילא מאותה העיסה ולכוין לפטור את זה ואם אין לו אחרת יש להפריש מזו חלה בלא ברכה רק קודם שיפריש יאמר הרני בל לקיים מצוה הפרשת חלה מן העיסה לתקן את שורש מצוה זו במקום עליון. ויהי נועם וכו' ויפריש חלה ואח"כ יאמר הרי זו חלה תרומה:

שם (כח) בהגה. לעשות מהם לחמים וכו' וכתב העו"ס בשם ס' הכו' דיש לעשות החלות אחת גדולה ואחת קטנה ואמלעית ובליל שבת יבלע על האמלעית וביום שבת על הגדולה ובסעודה ג' על הקטנה עכ"ל אמנם בשער הכו' שהוא מדברי האר"י ז"ל לא נזכר מזה כלום וע"כ לא ראיתי מי שזוהר בזה:

שם (כט) בהגה. והוא מכבוד שבת וי"ט. אמרו עליו על שמאי הזקן כל יום היה אוכל לכבוד שבת מלא בהמה נאה אומר זו לשבת מלא אחרת נאה הימנה מניח את השניה ואוכל את הראשונה, אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים שנאמר ברוך ה' יום יום, תניא נמי הכי ב"ש אומרים מחד שבין לשבתין וב"ה אומרים ב"ה יום יום, בינה ט"ז ע"א. טור. וכתב הב"ח דמדברי הרמב"ן מבוחר דהלכה כבית הלל אבל הא"ז כתב אע"ג דמדה אחרת היתה בהלל הזקן אפ"ה מודה הלל דמדת שמאי עדיף טפי, וכ"מ במעשה דההוא קלב (שבת קי"ט ע"א) שאמר וכל בהמה נאה שמאלתי אמרתי זו לכבוד שבת וכו' וכן עיקר עכ"ל. והביאו הט"ז בסוף סי' זה. וכ"כ בפ"י פ"א וי"ד. מ"א סי' ר"ן מיהו במ"מ מחלק בין חפלים נאים וכו' חדשים שאינם מטיים תמיד הלכה כשמאי אבל במאכלים הלכה כב"ה. והביאו פרישה שם. א"ר או"ט ונראה דגם במאכלים דבר שאינו נמלא בטוב צ"ע יש להזמין מקודם וכמ"ס לקמן סי' ר"ן בס"ד:

טוב ונכון לכל אדם לזרז עצמו להכין לו גם סעודה רביעית לליל מ"ט מפני שמלות גדולה כמ"ס במקומו בס"ד:

לוי (זו) ברבית לזורך סעודת שבת או סעודת מילה. מ"א שם בשם הירושלמי. יש מפרשין לוי מכו"ס או מישראל דרך התר. ויש מפרשין ברבית דלצבן. ויש מפרשין אפי' ברבית קוללה. עיין מחז"ר או' ו' שהאריך בזה. וע"כ שומר נפשו ירחק מזה ואין להפיק אלא מעכו"ס או מישראל דרך התר. ואם יש עליו לפרוע שכר שכיר הוא קודם לעונג שבת שלא לעבור על כמה לאוין ועשה אלא רק אם אפשר שלאחר שנותן לו יבקש ממנו שילוח לו; ועי' ציט' מותר חד מור:

אם (חי) שלחו לו דבר מאכל לאוכלו בשבת אסור לאוכלו בחול. ס"ח סי' תתס"ו. ואם שלחו לו לאכול בשבת ולא היה לר"ך לו אם יודע שאם אוכלו בחול מקפידים לא יוכל לאוכלו בחול אלא מלניעו לשבת הבאה ואם הוא דבר שאינו יכול להלניע יאכל בחול שלא לאבוד. סיח סי' תתס"ז:

שם (יג) מפני כבוד השבת. כלומר שלא יכבסו בע"ש שיהיו פנויים לכבוד שבת. מ"א סק"ג. וכ"כ המחז"ר או' ז' בשם כמה פו' דהטעם הוא כדי שניחו ע"ש כולו ללרכי הכנת שבת. וכתב וכן נהגו לכבס ביום אחד משבוע חוץ מע"ש ודלא כהרב ידי אליהו תיקון כ"א שחפס דדוקא ביום ה' יכבס ולא קודם יעו"ש. ומ"מ אם אפשר יותר טוב לכבס ביום ה' או ביום ד' משום דמיוס ד' ואילך הוא מכלל שבת הבאה כמ"ס לעיל סי' קל"ב או' ו' דביום ד' מקבלין הארת הנפש משבת הבאה וביום ה' מקבלין הארת הרוח וביום ו' הארת הגשמה יעו"ש. וא"כ כיון שבהם מקבלין הארת שבת הבאה טוב לכבס בהם בגדי שבת הבאה כדי שיהא מכין לשבת בימים שמקבלין בהם הארת שבת. ודע דדוקא לענין כיבוס בגדים מקדימים ליום ה' וד' אבל לענין סעודת שבת לר"ך להכין דוקא בע"ש וכמ"ס לקמן סי' ר"ן יעו"ש:

שם (כ) מפני כבוד השבת. ואם היה שם אונס ולא כיבסו בזה מותרין לכבס בע"ש. מט"י או' ד':

התקנה (כא) לא היתה אלא שאם ירצו לכבס יכבסו ביום ה' ולא שעכ"פ יכבסו. ידי אליהו שם. ופשוט דכל שיש לו בגדים מכובסים ונקיים א"ל לכבס בכל שבוע וכן נהגו. מחז"ר או' ח':

שם (כב) הנהיג ללש כדי שיעור חלה וכו' וראיה לזה מתענית דכ"ד דביתו דרבי חנינא כל ע"ש היתה מסקת התנור שיהיו סבורים שאפתה פת. ומ"מ מובח מדברי רמ"א שהטעם שר"ך לאכול פת כשר וא"כ לר"ך לאכול החלות בשבת ולא פת אחר. מ"א סק"ד. ור"ל דתענית משמע דאופין בעש"ק רק משום כבוד שבת אבל מדברי רמ"א משמע גם כדי לאכול פת כשר. ולכן כתב ח"א כלל או' ד' ולכן הנהיגין לאכול פת פלטר של גוי בחול מ"מ יש לזוהר שבשבת יאכל דוקא פת ישראל. וכ"כ קיטור ש"ע סי' ע"ב או' ו' ועיין לקמן סי' שג"ה סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד:

שם (כג) בהגה. כדי שיעור חלה וכו' וגם כדי לקיים מצוה חלה לפי שאבדה חלתו של עולם כדאיתא בירושלמי דשבת פ"ב מ"א שם. וכ"כ רש"י ז"ל בשבת ל"ב ע"א בשם בראשית רבה יעו"ש. ור"ל לפי שאבדה חלתו של עולם כמ"ס לכך נהיכה האשה להפריש חלה בע"ש לתקן אותו הפגם:

ודע (כד) כי אעפ"י שזו"ז החלה נשרפת עכ"ז אין ראוי לסמוך על דברי המקילין להפריש כל שהוא אבל

רמ"ג דין המשכיר שדה וזרחה לנכרי . ובו ב"ס :

א לא ישכיר אדם מרחץ שלו לכותי מפני שנקרא על שמו וכותי זה עושה מלאכה בו בשבת דסתם מרחץ לאו לאריסות, (פירוש ארים הוא העובד ליקח חלק ממה ששצית לזבליו) עבד ואמרי שכל הריוח של ישראל ששכר את הכותי בכך וכך ליום ונמצא הכותי עושה מלאכה בשליחותו של ישראל אבל שדה מותר שכן דרך לקבל שדה באריסות ואע"פ שיורעים שהוא שר ישראל אומרים הכותי לקחה באריסות ולעצמו הוא עובד ב ותנור דינו במרחץ ורחיים דינם כשדה. הגה ואע"פ שלא לקחה הכותי רק לשלש או לרביע ויש לישראל הנאה כמה שהכותי עובד בשבת שרי דכותי אדעתא דנפשיה עובד. (ב"י בשם מיימוני פ"ז וב"י סי' רמ"ה)

רמ"ה

בף החיים

חלל בשני חופנים או בתורת שכירות שהעכו"ם שוכר השדה ונטל כל הריוח לעצמו דבגפשיה קטרח או בתורת אריסות שהוא למחלה ולשליש ולרביע שאעפ"י שיש לישראל הנאה בחלק המגיע לו בשדה כשעובד העכו"ם בשבת מ"מ כיון שיש לעכו"ם חלק בשדה מיקרי דעבד אדעתא דידיה ומותר בין מן הדין בין מפני מראית העין כיון דשדה קיימא לאריסותא. אבל באופן ג' שהוא בקבלנות דהיינו שמשכירה לעכו"ם בדבר ידוע לשנה או לחודש כדי שיקבל עליו העכו"ם כל המלאכה הנריכה לעבודת קרקע והישראל יטול כל הריוח אע"ג דמן הדין מותר דה"ל שייך טעמא דעכו"ם דנפשיה קעבד מ"מ אסור משום מראית העין דכיון שרואין שהישראל יטול כל הריוח יבואו לחשוב שהעכו"ם הוא שכיר יום והוי שלוחן של ישראל דלא שייך לומר דארעא לאריסותא קיימא אלא כשהאמת כן הוא שאם יחקרו הדבר ימצאו שכן הו"ל האמת משא"כ בקבלנות אפי' אם יתברר להם האמת שהוא בקבלנות מיחזי להו לאינשי כשכיר יום ולכך כיון שאין איסור זה מן הדין אלא מפני מראית העין לא נאסר אם הוא חוץ לתחום כמ"ס לקמן סי' רמ"ד סעי' א' יעו"ש. מט"י או' א' וכ"כ הט"ז סק א' ר"ז או' ח' :

ז **שם**. אבל שדה מותר וכו' ר"ל בין בשכירות בין באריסות דבמקום האסור אסור גם שכירות ובמקום המותר מותר גם אריסות וכמ"ס ההגה ואעפ"י שלא לקחה רק לשליש וכו' מט"י או' ב' :

ח **שם**. אבל שדה מותר וכו' פ"י אפי' בתוך התחום. עיי' א"ר או' ה' ומיירי דוקא בחולה לדרך אבל בא"י בלאו הכי אסור להשכיר להם שדות וכמ"ס ביו"ד סי' קנ"א. עות שס :

ט **שם**. ולעצמו הוא עובד. כתב החו"ס או' י"ב דאם שוכר העכו"ם בקבלנות לשנה ולא קלף לו שכר קבוע כמה יתן לו דגם זה מקרי קלף דגוי אדעתא דנפשיה קעבד וכו' יעו"ש אבל הפתח"ד או' ג' חלק עליו והביא כמה ראיות דזה אסור לגבי שבת יעו"ש

י **שם**. ותנור דינו במרחץ וכו' ואין חילוק אם לוקחין פת מן התנור וקמח מן הריחים או אם לוקחין מעות כן הוא דעת מרן ז"ל בב"י יעו"ש :

שם. ותנור דינו במרחץ וכו' היינו לפי מנהגם באותם הזמנים. אבל אם הם נוהגים בריחים בפועלים ובתנור בשכירות יתהפך הדין וכדמוכח סעי' ב' וכמ"ס הרצ המגיד בשם המפ' וז"ל שאין דין זה תלוי בדין הדברים אלא לפי המקומות יש שדרךן להשכיר פורני ויש שאין דרכונן במרחץ אלא שדברו חכמים

ל **מצות** עונג שבת גמרא גמירי לה עד דאתא יסעיהו ואסמכה אקרא דכתיב וקראת לשבת עונג וכו' וכשם שיש עונג באכילה כך יש עונג בהנחת הגוף ומנוחה על האדס לענג ח"ע בהנחת גופו שגם היא נקראת עונג דכתיב אשר לא נסתה קף רגלה הלך על הארץ מהתענג. ס' ירחים סי' ז"ט. והביאו הב"ח וכתב משמע שיש לזהר שלא ילך יחף בשבת. ומיהו עיין לעיל סי' ב' סעי' ו' בהגה ובדברינו לשם או' כ"ג דסם כתוב אפי' בחול לא ילך יחף יעו"ש, וי"ל דכאן יש איסור נוסף דעובד ג"כ משום עונג שבת :

א **סעי'** א. לא ישכיר אדם מרחץ וכו' פ"י דמדינא שרי להשכירו לעכו"ם שיתן לו כך וכך בין יסיק בו העכו"ם או לא יסיקנו. או שיתן חלק בריוח המרחץ וא"כ כותי אדעתא דנפשיה עבד כמ"ס גבי שדה וזהו אריסות אלא שאסור מפני שנקראת על שמו אבל להשכירם לעכו"ם לימים שיתן לו העכו"ם כל יום ויום כך וכך אסור מדינא דהוי כשכר שבת. מ"א סק"א. א"ר או' ב' ודבר פשוט הוא שאם משכיר לגוי על מנת שלא יעשה מלאכה בשבת וליית' ולא עבד מלאכה בשבת מותר. ב"ד סי' ל"ז. זכ"ל ה' שבת או' ש' :

ב **שם**. מפני שנקרא על שמו וכו' ולפ"ז בחוץ לתחום נראה דשרי לכ"ע כדלקמן סי' רמ"ד סעי' א' א"ר שם. ומ"ס העו"ש דלהראב"ד יש להחמיר כתב עליו הא"ר שם דליתא אלא גם להראב"ד הכא שרי יעו"ש. וכן הסכים המט"י או' א' וכתב דכ"ה דעת הש"ע אלא שסמך על מ"ס בס"י רמ"ד יעו"ש. וכ"כ א"ר או' א' :

ג **שם**. מפני שנקרא על שמו וכו' אבל אם לא ישכר בו ולא נקרא שמו עליו מעולם אלא מעכשיו קנאו ולעכו"ם השכירו אין בו איסור. ב"י בשם תשו' הגאונים. וכ"פ מ"א סק"ג. א"ר או' ז' א"א או' ג' ר"ז או' טו. ח"א כלל ג' או' י"ג. ועיין לקמן או' כ' :

ד **ומשמע** מזה דאם הישראל בנאו נקרא על שמו אפי' שלא ישכר בו אבל ממש ב"י בשם הגאונים שנקראת על שמו אינו אלא בישראל שבה לעצמו וישב הוא בעצמו בהם וכו' משמע דאפי' בבהה בעינן ישב. נה"ש או' א' וכ"כ בתשובת משיבת נפש סי' ו' והביאו פ"ת :

ה **שם**. דסתם מרחץ וכו' מתוך שהולאותיו מרובה ושכרו מועט' ב"י בשם הר"ן. עו"ש. א"ר או' ג' ר"ז או' ו'. ואם השכיר גם דירה שצמרחץ לעכו"ם והוא דר שם ליכא חשש מראית עין ושרי. ראב"ן סי' רל"ב. א"ר או' א' :

ו **שם**. אבל שדה מותר וכו' דע דהש"ע לא התיר שדה

רמ"ה בשם סה"ת): **ב ג אפי'** מרחץ או תנור אם השכירם שנה אחר שנה ונתפרסם הדבר ע"י כך שאין דרכו לשכור פועלים אלא להשכירם וכן אם מנהג רוב אנשי אותו המקום להשכירם או ליתנם באריסות מותר להשכירם לבותי או ליתנם לו באריסות: הגה ואפי' במקום האסור אם אין המרתך או התנור של ישראל רק שכרם מכותי וחור והשכירה לכותי שרי דאין שם ישראל נקרא עליו (א"י בשם גאונים) וכן אם יש מרחץ בבית דירה ואין רוחלין במרחץ רק אותו שבביתו והם יודעים ששכרו כותי שרי (**ב ג** בשם מהרי"א ר"ת וא"י) ואם עבר והשכירו במקום האסור י"א ששכרו מותר (**ב ג** בשם הגאונים) וי"א שאסור (מרדכי פ"ק דשבת) וכן עיקר (וע"ל סוף סימן רמ"ה);

פוסק

בף החיים

להחמיר ואין להתיר אלא ח"כ יתנה חוץ משבת ויו"ט עד אשר יתפרסם הדבר וכמ"ס לעיל חו' י"ב יעו"ש:

(זו) **שם**. - מותר להשכירם וכו' והיינו דוקא אם משכירם לאחד לשנה או לחדשים בדבר ידוע ושיטת החוכר כל הריחו שיבא ממנו אבל אם היה משכירו לימים אסור ליקח שכר שבת ויו"ט. טור. ואם לקח שכרו אסור. פרישא חו' ח' ועיין לקמן חו' כ"ה:

(זוב) **בעיר** שנוהגים שהעכו"ם לדין הדגים בכל יום בחול ובשבת וישראל קנה עם העכו"ם מחיר הדגים מהמלך בשותפות והעכו"ם הוא הדין בחול ובשבת שרי שהכל יודעים שהוא באריסות ואפי' שהרשת היא מישראל. רמ"א חו' ב':

(חי) **ואם** קנה ישראל מהמלך כל לידת הדגים והשכיר עכו"ם בקבלנות כו"ך לחודש שיתעסק במלאכת הדידה וכל הריחו לישראל אז אם הוא חוץ לתחום מותר להתעסק העכו"ם אף בשבת אבל אם הוא בתוך התחום אסור להתעסק בשבת ויו"ט כמ"ס לעיל חו' ו' אבל אם קנה רק המכס של הדגים מהמלך דהיינו כל מי שילוד כו"ך דגים נותן כו"ך מכס דגים או מעות זה נכלל במ"ס לקמן סי' רמ"ד סעי' ו' יעו"ש, ועיין עוד לקמן סי' רמ"ד חו' ז"ן:

(יט) **שם**. מותר להשכירם וכו' ואף במקום שמותר להשכיר לגוי מרחץ תנור וכירים לא ישכירם לו בע"ש אלא קודם לכן כמ"ס רמ"י רמ"ו ויעו"ש הטעם, ר"ז חו' י"ד:

(כ) **שם** בהגה רק שכרם מעכו"ם וכו' וה"ה אם קנאם מעכו"ם ולא ישב זה ישראל ולא נקרא שמו עליו מותר להשכירם כמ"ס ב"י בשם תשו' הגאונים וכו"פ מ"א סק"ג וכו"ג דעת הט"ז סק"ב, וכ"כ המצ"י חו' ו' וכו"ה דעת האחרונים כמ"ס לעיל חו' ג' והא דנקט הגה שכרם כ' שם המצ"י לרבותא נקט דאעפ"י שאינה שלו בעינין שלא ישב זה בעלמא קלת חדשים דאם ישב זה קלת חדשים תשובה כשלו יעו"ש, מיהו הא"ר חו' ז' כתב דבקה בעינין דוקא שלא ישב זה ולא נקרא שמו עליו אבל בשכרם אף שיסב זה אם חזר והשכירם אין שמו נקרא עליו כיון שאינה שלו יעו"ש, וכ"כ הגה"ש חו' א' וכ"פ ח"א כלל ג' חו' י"ג. אבל הא"ר חו' ג' כתב דדעת הט"ז והמ"א דשכרם וקנאם חדא היא ובעינין שלא ישב זה הא' ישב זה אפי' בשכרן מעכו"ם אסור וכתב דאין להקל כנגד הט"ז והמ"א יעו"ש: וכ"כ המאמ"ר חו' ג' והשיג על הא"ר יעו"ש

(כא) **ומשמע** מדברי תשובת הגאונים הנז' דכל שקנה ולא ישב זה אעפ"י שקנה בפרהסיא מותר להשכיר אבל מדברי התו"ש חו' ג' משמע כשקנה וכותב ומעלה בערכאות שלהם ומתפרסם מיד אסור יעו"ש והביאו ח"ס סי' נ"ז וכתב דהתקנה לזה כשם הקבלנות נכתב בערכאות שלהם ומתפרסם לכל דקבלן הוא שרי יעו"ש וגר"א דל"ז דוקא בערכאות

חכמים בזהוה לפי מנהג ארלם עכ"ל. מט"י חו' ג':
(יא) **שם**. ותנור דינו כמרחץ וכו' אבל פוגדק מותר להשכיר לעכו"ם דדוקא מרחץ נקרא על שם ישראל ולא פוגדק פסקי רקנטי סי' ק"ו ח"ח חו' ח':

(יב) **סעי'** ב. אפי' מרחץ או תנור אם השכירם שנה אחר שנה וכו' וכגון שהתנה עמו בתחלה שלא יעשה בו מלאכה בשבת ויו"ט. לבוש פרישה חו' ה' ט"ז סי"ק ב' מט"י חו' ד' וכשיעברו הג' שנים שנתפרסם הדבר אז מותר להשכיר גם לשבת. מט"י שם. ור"ל שאחר שנתפרסם הדבר מותר להשכיר גם השבת עם החול בהצלעה לשנים וחדשים אבל להשכיר השבת לחוד בכל גוויי אסור וכמ"ס הט"ז שם ועיין לקמן חו' ט"ז:
(יג) **שם**. אם השכירם שנה אחר שנה וכו' ועוד כתב ב"י פי' אחר בשם מהרי"א שהשכירו לשנים מרובות כלומר לג' או לד' שנים שכיון שהשכירו לכל כך שנים דמי למכר ואית ליה קלא ותו ליכא למוחש למרחית העין עכ"ל. וכ"כ ב"ח וכן פי' המצ"י שם דברי הש"ע דלא מיבעיא אם השכירו בבית אחת לשנים מרובות דהיינו לג' או לד' דודאי שרי אלא אפי' לא השכירו אלא לשנה אחר שנה מותר מכח הפרסום וכתב דבחלוקה א' מותר מיד להשכיר שבת עם החול כיון דאית ליה קלא משא"כ בחלוקה ב' שלריך להשכיר לחול לבד עד שיתפרסם יעו"ש. מיהו הזכ"ל כתב דלא ס"ל להב"י פי' מהרי"א וע"כ לא כתבו בש"ע יעו"ש. ועי"כ נראה היכא דעינינו רואות דנתפרסם הדבר בשכרו לעכו"ם לג' שנים בבית אחת וילא קלא יש להקל אבל אם לא ילא קלא יש להתנות עם העכו"ם שלא יתעסק בו בשבת ויו"ט עד שיתפרסם הדבר:

(יד) **שם**. וכן אם מנהג וכו' ר"ל בין ליחיד שהוא לבדו משכיר ונתפרסם עי"כ בין אפי' לא נתפרסם אלא שכן נהגו אנשי אותו המקום מותר בכל ענין כיון דטעם האיסור אינו מן הדין אלא מפני החשד כל שיהיה באופן שיסתלק החשד בין מלך פרסום המשכיר בין מלך מנהג המקום מותר וחזר דינו להיות כשדה. ומיהו לא מהני היתר זה דמנהג או דפרסום אלה בשכירות או אריסות כמרחץ ותנור אבל בקבלנות דבית וסדה דלקמן סי' רמ"ד חסורין לעולם בתוך התחום ואעפ"י שנהגו אנשי המקום שלא לשכור פועלים ליום יום אלא רגילים בקבלנות לא מהני כיון דבקבלנות כל הריחו הוא לישראל מיחלף להו קבלנות בשכירות פועלים. ועוד דבקבלנות מיחזי להו לאינשי כשכיר יום, וכ"כ הט"ז סק"ב דד"ה הכלל העולה דבקבלנות אסור אפי' במפורסם יעו"ש מט"י חו' ה':

(זו) **שם**. ואם מנהג המקום וכו' ואם רוב אנשי העיר דרכם להשכיר ככו"ך ליום אי שרי לישראל להשכיר לשנה או לחדש מפני הרואים שיאמרו שנוטל שכר שבת עיין פתה"ד חו' ו' מה שהאריך בזה ונמנה דעתו לאסור יעו"ש. ועי"כ יש (ב)

ג טור בשם ר' הא"י.
ד הרא"ש שם.

רמד איזה מלאכות יכול הא"י לעשות בעד הישראל. ובו ו' סעיפים :

א פוסק (פי' מתנה) עם הא"י על המלאכה וקוצץ דמים והא"י עושה לעצמו ואע"פ שהוא עושה בשבת מותר בד"א בצנעה שאין מכירים הכל שזו המלאכה הנעשית בשבת של ישראל היא אבל אם היתה ידועה ומפורסמת אסור שהרואה את הא"י עוסק

אינו

בב ההיים

אותו לאסור אפי' שכרו וכן עיקר עכ"ל והביאו ח"א או"י כי וכתב לכאורה קנס לא קנסו בנו אחריו או לאחרים ומותר ליתן לנדקא אבל י"ל זה במראית עין משא"כ היכא דמדינא אסור כההיא דסי' רמ"ה לא קנס הוה יעו"ש :

בז **ומלאכה** ע"י כותים לישראל דהיינו שנתן ישראל לכותי בשבת לעשות לו מלאכה כתב ב"י בס' רמ"ד בשם סמ"ג דהיא דאורייתא יעו"ש. והביאו הט"ז סס"י זה, אבל התו"ש רס"י זה כתב דבש"ס ובפ"ו איתא להדיא דאינו אלא מדרבנן וכתב דכן הלכה רווחת בישראל דלא כהמחללתא יעו"ש וכ"כ המ"ז או"י ג' דכל הפו' כתבו דהוה דרבנן אלא שכתב דאסמכתא כי האי חסוב כד"ת ועוד כתב דהיכא דעכו"ם עושה דברים של ישראל אסור וכ"כ ע"ל ע"ל לזכר ישראל מדרבנן יעו"ש. ועיין עוד לקמן סי' רע"ו סעי' ז' בהגה ובדברנו לשם בס"ד :

א **סעי'** א. וקולב דמים וכו' פי' שקולב לו סך ידוע עבור המלאכה והעכו"ם אימתי שירצה יעשה וכיון דאין קפידא לישראל באיזה זמן שיעשה לכן מותר לעשות אפי' בשבת כיון שאין הישראל נהנה במלאכת השבת ועכו"ם אדעתא דנפשיה עבד :

ב **שם**. וקולב דמים וכו' וה"ה אם התנה עמו כו"כ לק' מהמלאכה שיעשה ששכרו ישנו בעולה ויורד לפי פעולתו המעט הוא אם רב גם זה מיקרי קולב ושרי. שמן המשחה דף ח"י פתה"ד או"י ח' :

ג **שם**. דר"א בלגעה שאין מכירין הכל וכו' לאו דוקא הכל אלא ה"ה אם מקלט יודעים אסור שהרי אפי' לבני ביתו מסיק הגה ד"ג לחי' ולא כתב בלשון פלוגתא. עו"ש או"י ח' מיהו אם א' סק"ז כתב חפ"ג שקלט יודעים שהיא מלאכת ישראל שרי ובהגה מייירי במלאכת מחובר וטוהר התחום ושם חיישינן אפי' לאורחים ולבני ביתו ודלא כעו"ש יעו"ש. אבל המחמיר או"י ח' כתב דנירצין דברי העו"ש עיקר דאין הפרש בין תלוש למחובר יעו"ש. וכ"כ המ"ז או"י ז' דהדבר פשוט כיון דתליא מילתא בלינעא ופרהסיא אין חילוק בין מלאכה בתלוש למחובר דהרי מחובר חוץ לתחום מותר דהוי לינעא ומטלטלין בביתו של ישראל אסור דהוי פרהסיא לכל מה שיעשה בבית ישראל אפי' יעשה במקום לנוע בבית מיקרי פרהסיא דשכיחי עובא כנכסין ויולאין וגם איכא חשדא דשכנים ואפי' דבני בית וכמ"ס בהגה יעו"ש. אמנם מ"ש שם המ"ז דבבית העכו"ם אפי' בגדים הידועים למלבושי ישראל שרי ואפי' בחנות יעו"ש הרו"ח או"י ח' כתב שהנותנים בגדים ללמדים לתופרם שיש היכר בין מלבושי ישראל לעכו"ם אפי' בקבלות אסור יעו"ש. וע"כ נראה דיש להחמיר בדברי העו"ש והרו"ח ובעינן דוקא שיהיה המלאכה בבית העכו"ם ואינה מפורסמת של ישראל. מיהו אם דרך העכו"ם לעשות מכיסו בגדי ישראל ולמכור מותר ליתן לו לתפור ג"כ בקבלת או לקנות ממנו שיעשה

א ח סס"ת שם
בע"ג כ"א ושבת
י"ז והרא"ש שם
ע"י.

בערכאות דים מקומות שאין כותבין השכירות בערכאות אלא כל שקנה ולא ישב בה ועשה החכירות או האריסות לפני עשרה מושראל ונתפרסם הדבר שרי :

כב **שם** בהגה. ואין רוחצין במרחץ רק אותן שבביתו וכו' והב"ח כתב דהמרדכי פי' כל כתבי בשם ר"ח כתב אפכא דדוקא כשהמרחץ הוא ברשות אחר כפ"ע ומכירין בו שכיניו שמושכר הוא לעכו"ם ממש אין לחוש עכ"ל והב"ד מ"א סק"ד וכתב דתרווייהו בעינן עומד ברשות אחר ושלא יהיו רוחצין בו אלא שכיניו יעו"ש והביאו י"א בהגב"י. וכ"כ התו"ש או"י ד' והשיג על הא"ר מ"ש על מ"א יעו"ש. וכ"כ ר"ז או"י ט"ז ח"א כלל ג' או"י י"ג ועי"ש בתו"ש מ"ש על קשיית הט"ז יעו"ש :

כג **שם** בהגה. והם יודעים ששכרו העכו"ם שרי. ונ"מ למקום שאין נוהגין להשכיר מרחץ ואפ"ה בכה"ג שרי משום דמאחר שאין רוחצין בו אלא שכיני הדירה כבר ידוע להם שהשכירו לעכו"ם. ב"י. וכגון שהשכירו לעכו"ם ע"ד שכתבנו לעיל דהיינו שנותן דבר קלוב לישראל לחודש או לשנה והעכו"ם יקח כל הריוח או שנותן לו שליש או רביע מן הריוח אבל ליקח הישראל כל הריוח וליתן לעכו"ם דבר קלוב לחודש או לשנה אסור וכמ"ס לעיל או"י ו' יעו"ש :

כד **ראובן** יש לו בית בתוך העיר לזכור מלאכת העבדנין והם שכירי חודש אין ראוי להקל ואפי' בקבלות דהיינו שיתן לעכו"ם לעבד כו"כ עורות בשכר ידוע ואימתי שירצה יעשה אין היתר בביתו של ישראל אך אם הישראל אינו דר שם ואין שם בני בית שיחשדוהו אם יעשה בלגעה ובדלת סגור באופן שהעובדים בשוק לא ירגישו שהפועלים עושים שם מלאכה יש להתיר. דברי יוסף סי' ט' יעו"ש. אבל בשו"ת מ"ס רבי' סי' ט"ו ט"ז חלק על דברי יוסף הנז' וכתב דכיון דהוא בתוך ביתו של ישראל אין חילוק בין איכא רואים לליכא רואים יעו"ש. והב"ד שו"ת או"י ג' וכן המ"ז בס' רמ"ד או"י ג' חלק עליו והסכים לאסור וכתב דאפי' אם היתה החלז של עכו"ם אין להתיר כיון שהכל יודעים שהם פועלים לישראל שהעורות והכלים כולם של ישראל הו"ו יעו"ש. ומשמע הא' אם החלז וגם הכלים של עכו"ם ורק לוקחים עורות בקבלות מישראל שרי כיון שאין המלאכה נקראת ע"ש ישראל וי"ש אם לוקחים לעבד גם מכותים דשרי :

כה **שם** בהגה. עבר והשכירו במקום האסור י"א ששכרו מותר וי"א שאסור וכו' והב"ח כתב דלא פליגי דבמקום דמותר מדינא כגון שהשכירו לעכו"ם לשנה דאינו אסור אלא משום מראית העין בדיעבד שכרו מותר אבל אם הביא שכר שבת לבדו אסור כמ"ס סס"י רמ"ה יעו"ש. מ"א סק"ה. א"ר או"י ט' ר"ז או"י י"ג. ח"א כלל ג' או"י י"ט. אבל המ"ז או"י ח' כתב דדעת הש"ע לאסור בכל גוונא והכי נקטינן יעו"ש ועיין לקמן סי' רמ"ה או"י ל"ז :

כו **שם** בהגה. וי"א שאסור וכו' בלבוש כתב וי"א שקונסין

אינו יודע שקצין ואומר שפלוני שכר הא"י לעשות מלאכה בשבת לפיכך הפוסק עם הא"י לבנות לו חצירו או כותלו או לקצור לו שדהו באם היתה המלאכה במדינה או בתיך התחום אסור לו להניחה לעשות לו מלאכה בשבת מפני הרואים שאינם יודעים שפסק. כגה ואפי' אם דר בין הא"י יש לחוש לאורחים הבאים שם או לבני ביתו שיחשדו אותו (ב"י בשם תשובת אשכנזים). ואם היתה המלאכה חוץ לתחום וגם אין עיר אחרת בתוך תחומו של מקום שעושים בו מלאכה מותר. וא"י שהכנים צאן של ישראל לדיר שדהו ע"ל

בב החיים

בשכירות וסוכר פועלים לבנות הל"ק ט' ח"א סי' רל"ה הורה פנים להתר ואח"כ כתב שראה בירושלם לכל הרבנים שהיו מחמירים ומונעים לבצל החזקה לעשות קן. י"א בהגה"ט מט"י או' ד' שעת' או' ט' :

(יב) גרי שהוא סרסור למכירת פוליסא מפלורינו"ם חי שרי לישראל ללוות לו קודם שבת שיקנה לו בשבת סך מה מפלורינו"ם שנטל הגוי סרסרו כו"כ לק' מהסכום שיקנה מי נימא אדעתא נפשיה עבד. ואיכא דהא איסור כתיבה בשבת דהמנהג לאחר שיגמרו לתת הפוליסא בשער שקלצו ביניהם נטלים מיד הסרסור כת"י הנקרא נט"ה ולפעמים כותב זה שם הקונה. וגם המוכר כותב פוליסא ביום השבת ע"ש ישראל הקונה. ואח"כ ללוות להדיא שיקנה בשבת אסור מהו הדין אם מותר לומר לו סתם בע"ש לקנות לו סך כו"כ פלורינו"ם. עיין להרב מהר"ד הלוי צ"ס' שמן המשחה דף טו"ב דהגם שנתן כמה טעמים להתיר מ"מ לענין מעשה נטה דעתו להחמיר והרב המחבר שם בתשו' שאחריה התליט לאסור מכמה טעמים יעו"ש. פתה"ד או' ח' :

(יג) שם. מפני הרואים וכו' מותר לישראל להניח לעבדו ולשפחתו (היינו כגון שהם שכורים אלולו לחדש או לשנה) לעשות מלאכה שאינה שייכת לישראל בביתו של ישראל ולא עבר על למען ימות עבדך ואמתך כ"א בעבד כנעני שיטנו במלוות סה"ת. אמנם רבי שמחה כתב לאסור לעשות בבית ישראל הגמ"י פ"ו מה"ש יעו"ש. והביאו הט"ז סק"א. וכתב דהטעם מפני הרואים שלא יאמרו מלאכה של ישמאל הוא עושה וכ"פ החס"ל או' ג' קינור ש"ע סי' ע"ג או' ח' ואף אם יעשו מלאכה הניכרת שהיא שלהם כגון לתקן מלבושים וכדומה יש לאסור מפני הרואים שיאמרו שישראל לזה להם לעשות בשבת כדי שיהיו פנויים במו"ש לעשות במלאכתו. ועיין לקמן רס"י ד"ש :

(יד) בית שהוא עומד ליפול מותר לשכור עכו"ם בע"ש בקבלת שיסמוך המפולת ע"י קורות אך לא ישכור בפ"י אלא יאמר כל המתקן אינו מפסיד. וכן בחבית שנסדקה יוכל לעשות כן. שצו"י ח"ג יעו"ש. שעת' או' ג' :

(טו) שם בהגה. יש לחוש לאורחים או לבני ביתו וכו' ולא דמי למ"ש סס"י רמ"ג דליכא חששא משום אנשי ביתו דהתם יודעים שהעכו"ם נוטל הריוח מן המרחץ אבל הכא יחשדוהו ששכר העכו"ם לימים ואומר ששכרו בקבלות. מ"א סק"ז. ח"ר או' ה' תו"ש או' ו' וכתב ודלא כהט"ז שנתקשה בזה בסס"י רמ"ג יעו"ש :

(טז) שם בהגה. או לבני ביתו וכו' וה"ל למלאכת תלוש בביתו של ישראל יש לחוש שיחשדוהו בני ביתו. והא לא פליג עם מהר"י אבובז שהביא ב"י סי' רמ"ג. דברי יוסף סי' ט' בפ"י או' ב' ועיין לעיל או' ג' :

(יז) שם. ואם היתה המלאכה חוץ לתחום וכו' דתו אין חשש

שיעשה לו בגד כמדתו והעכו"ם יעשה בכל זמן שיראה ואפי' בשבת ואפי' בחנות משום שהרואה אומר דבשלו מתעסק כדי למכור. ועיין לקמן סי' רנ"ב סעי' ג' :

ודוקא בכלים המוטללים שייך זהו חילוק זה להתיר בקבלות בבית הגוי כשאינו מפורסם שהוא של ישראל אבל בבונה בבין בבית ישראל או בחנות של ישראל אפי' שיהיה ברחוב העכו"ם ואינה ניכרת לישראל הדריס בעיר עכ"ז לא שייך להתיר בבית החנות מה"ט שאינו מפורסם שהוא של ישראל כי כיון שהוא בתוך המדינה או בתוך התחום ח"א שלא יהיה ידיעה לחזה אחד מן ישראל וחברך חברה אית ליה ובכל אופן אסור וזה ברור. ר"ח שם. ועיין מ"א סק"ד.

(ד) שם. ד"א בלענה וכו' האו לנעה היינו דלא חזו ליה ישראל לחותו גוי בעידנא דעבדא במלאכת ישראל אבל מאי דחזו ליה עכו"ם דעייל בבית עכו"ם בשבת לא חשיב פרהסיה הרב מהר"ד הלוי צ"ס' שמן המשחה דטו"ב ע"ב והסכים עמו המחבר שם ד"ך ע"א. פתה"ד או' ד' :

(ה) שם. שהרואה את העכו"ם וכו' משמע דאם היו יודעים שפסק כגון במקום שנהגו לבנות בקבלות יהיה מותר וליתא שהרי כתב ב"י ח"א כה"ג שהבעלים נוטלין כל הפירות מוחזי להו לאינשי כשכיר יום יע"ש מט"י או' ג' ועיין לעיל סי' רמ"ג או' ו' :

(ו) שם. ואומר שפלוני וכו' כלומר ששכרו לימים וזה אסור מדינא. מ"א סק"ג.

(ז) שם. או לקצור שדהו וכו' ואע"ג דדרך שדה לאריסות וא"כ יסברו שלקחה באריסות כמ"ש סי' רמ"ג י"ל דשאני התם כשיחקרו יודע להם האמת שקיבלו באריסות אבל הכא שיראו בעת הקציר שאין העכו"ם נוטל בריוח ידעו דלא אריס הוא ויחשדוהו ששכיר יום הוא. מ"א סק"ה. ח"ר או' ד' תו"ש או' ד' :

(ח) שם. במדינה. היינו בתוך העיר שקרוי מדינה לפעמים. תו"ש או' ה' :

(ט) שם. מפני הרואים וכו' ואפי' אם יעשו הכרזה שיעבירו קול במחנה העברים שבנין פלוני הוא בקבלות ג"כ איכא חשדא ואסור. פתה"ד או' ב' יעו"ש :

(י) חצר של ישראל בחצר הקדושה ת"ו שהיה חרב ושמש וע"י פיזור ממון לאלי הארץ ניתן רשות לבנותו מותר להניח לפועלים לעשות מלאכה אפי' בשבת בכל גוונא ואפי' בפרהסיא דחיישין שמא יחזרו בהם וישארו חרב ומשים ישוב א"י מוסכם מכל הפו' ז"ל להתיר דעיקר איסור מלאכה אינו אלא משום חמירה לגוי והותר משום ישוב א"י וכן עשו מעשה רב בעה"ק ירושת"ו. הרב מ"ס שאל ז"ל ד"א ע"א. פתה"ד או' ג' (יא) בתי החזקות שלנו בבתי הגוים והיהודי מקדים לו מעות

גשכ'הו והר"ש
מהי"ח דירושלמי
שם כפ"ק דע"ז.

(ע"ל סי' תקל"ז סעיף י"ד): ב גלפסול האבנים ולתקן חקורות אפילו בבית של א"י אסור כיון
דלצורך מחובר הוא ואם עשו כן לא ישקעם בבנין. הגה וי"א דאם אינו מפורסם שהוא של ישראל
שרי

כף החיים

(כב) אחד שהיה דחוק לבנות הגג בחו"ה סוכות שאח"כ
יקחו תפועלים למצור ולא ישיגו בעלי מלאכה
וילטוך לישב בני מחסה מזרם וממטר בימות הגשמים כתב
הנוב"י ח"א סי' י"ב שיש לדד להחיר בקבלנות אף בשבת
ויו"ט כיון שבק"ק פראג רוב בנינים שבונים היהודים הוא
בקבלנות ובפרט כסוי הגגים ולכן אין בזה חשדא מצני העיר
רק מאורחים ואינהו לא ידעו כלל אם הוא מלאכת ישראל
משום דהבית הגז' הוא עומד על המלך בין רחוב היהודים
והנכרים וכל סביבותיו בתי נכרים ואע"פ כן לא החיר כ"א
בחו"ה בלירוף שהוא שעת הדחק כמבואר וגם כתב שלא יעמד
שם משגיח יהודי על הבעלי מלאכה ואם אי"א בלא זה יקח עני
שאין לו מה יאכל במועד יעו"ש. והביאו שעי"ת או' ג'
(כג) שם. וגם אין עיר אחרת וכו' היינו של יהודים דעיקר
חששא אינו אלא מפני יהודים הרואים. תו"ש או'
ח' וכ"כ הר"ז או' ג' ונראה דלא דוקא עיר אחרת אלא היה
אם דרים שם יחידים ישראלים בתוך התחום שעושין המלאכה
אסור לעשות בשבת:

(כד) סעי' ז' לפסול האבנים וכו' היינו אפי' בקלן עס
העכו"ם ועכו"ם אדעתא דנפשיה עבד אסור משום
דכל שהוא לצורך מחובר חשיב פרהסיא ובפרהסיא לא מהני
קלן כמ"ס בסעי' הקודם:

(כה) שם. צביתו של עכו"ם אסור וכו' כ"כ התו' והר"ש
ושאר פו' ע"פ הירושלמי וכתב מרן ז"ל צ"י
דמשמע מודבריהם דמדינא אסור ולא משום חומרא בעלמא
ודלא כמשמעות רי"ו שכתב יש מהגדולים שהחמירו על עצמם
וכו' יעו"ש מיהו הב"ח כתב דאינו אלא חומרא בעלמא וע"כ
כתב דאם בנו עכו"ם צביתו בקבלנות וכ"ש סתות אבנים צביתו
של עכו"ם יש להחיר לדור צו וכן לשקע הקורות בצנין יעו"ש
אמנם המאמ"ר או' ד' הסיג על הב"ח והסכים כדברי מרן ז"ל
דמדינא אסור יעו"ש. וכן הסכים המט"י או' ה' יעו"ש. ועיין
לקמן או' ל"א ואו' ל"ג:

(כו) שם. לא ישקעם בצנין. אלא יש למורסם ולקנות אחרים.
ועיין לקמן או' ל"ה:

(כז) שם. אפי' צביתו של עכו"ם וכו' נראה דאסור זה הוא
כשהאבנים והקורות הם של ישראל ונתנם לאומן
גוי לסתתם ולתקנם אצל אם הגוי מסתת אבנים שלו ומתקן
קורות שלו והישראל עשה עמו קיבולת על הכל והבדירה עוד
ביד גוי לסתת אבנים אחרים ולהחזיר אבנים אלו לעצמו אפי'
עושה האומן לצורך ישראל אם אינו צביתו של ישראל אפי'
מפורסם שעושה זה לצורך ישראל אפי' מותר שזה עדיין לא
נקרא מלאכת ישראל. כ"כ הדג"מ והביאו שעי"ת. וכבר קדמו
הרדב"ז ח"ה סי' שני אלפים נ"ז אלא שסיוס שם דאם היה
העכו"ם מסתת אותם בשבת סמוך לבנין אין נכון הדבר משום
מראית העין שלא יאמרו שכירו הוא יעו"ש. ונראה דה"ה אם
הבחירה ביד הישראל להחליף מה שלא ייטב בעיניו מותר כיון
שעדיין לא נקראת המלאכת ע"ש ישראל. וה"ד שלא משך הישראל
אלא רק עשה עמו קבולת על כו"ך אבנים או קורות והעכו"ם
מתי

חשש רואים לזכא אינשי דנפקי להתם בשבת. ועיי'
עירוב אינו שכיח כ"כ כי אין מערבין אלא לדבר מזה. וגם
אין לחוש לאורחים הבאים לשם כי אין דרך אורחים לשבות
אלא יהודים. תו"ש או' ז' :

(חי) שם. חוץ לתחום וכו' ומשמע מסתימת לשון הש"ס והפז'
דחוק לתחום שרי מיד ואפי' בסמוך ונראה לסוף
התחום וליכא למיחש לאנשים שילאו עד סוף התחום ויראו משם
את העכו"ם שעושה מלאכת ישראל דזה לא שכיח. תו"ש שם:
(יט) כתב מ"א סק"ח דבעירו נוהגין היתר לשכר עכו"ם
בקבלנות ליקח הזבל מן הרחוב והעכו"ם עושים
המלאכה בשבת ואע"ג דמלאכה דא' כדאמרין בשבת דע"ג
ע"כ היתה לו גבשושית וגטלה חייב משום בונה דמתקן הרחוב
ול' גדול אחד הורה להם כך משום דבשל רבים ליכא חשדא
כמ"ס ביו"ד סי' קמ"א ס"ד אצל בשכיר יוס פשיטא דאסור.
וא"כ היה נראה להחיר לבנות בהכ"כ בשבת בקבלנות ומ"מ
ראיתי מהגדולים לא רצו להחיר כי בזה"ל אין העכו"ם מניחין
לשום אדם לעשות מלאכה בפרהסיא ביום חגם ואם נתיי אגחנו
לעשות איכא חילול ה' אצל תיקון הרחוב אין נקרא ע"ש הישראל
כ"כ ומ"מ במקום שאין נוהגים היתר ברחוב אין להקל עכ"ל
והביאו ח"ר או' ה' וכתב דהטעם משם חלוול ה' הוא דחוק
ויותר נראה שלא רצו להחירו משום דיש לחלק דדוקא לענין
ע"ז לא חשדי רבים משא"כ באיסור דרבנן בזה יעו"ש. וכ"כ
התו"ש או' ז' דראייתו מע"ז יש לדחות דשאני ע"ז דחמירא טפי
יעו"ש. וכ"כ המט"י או' ד' אלא שבפנינו הזבל כתב להחיר
משום דאינו אלא מוקלה בעלמא ואי משום נטילת גבשושית כתב
דאין צו חיוב יעו"ש הטעם אצל הר"ז או' ח' כתב כדברי המ"א
דבמקום שאין מנהג אין להקל. וכ"כ דעת ח"א כלל ג' או' ח'
מיהו בחו"ה יש להקל לצורך רבים אף במקום שאין מנהג
שד"ח באס"ד מע' חו"ה או' ג' יעו"ש. ועיין לקמן או' כ"ב:
(ד) ואם חזו יש חשש שיתבטל הבה"כ מלצנות שרי בקבלנות
באה"ט סק"ה. תו"ש שם. וכ"כ הר"ז או' ח' וכ"כ
בשו"ת שו"מ מה"ק ח"ג סי' קכ"ד. ועיין ח"א סי' רע"ו או' ח'
שמלד להקל אף בשכירות יעו"ש.

(בא) קהל שבונים בהכ"כ בקבלנות עיי' עכו"ם והעכו"ם
רואה לבנות בשבת ואם לא יניחוהו אפשר
שיבטל הצנין ועכ"פ הפסד יותר משני מאות ר"ט שילטרכו
לשלם לו בחנם בכדי להכשיר נזקו משכירות פועליו כתב בשו"ת
תפארת לבי סי' י"ד שאף שאין זה ברור שיתבטל אם יפסידו
מ"מ יש לחוש שלא יתנו נדבה יותר וא"כ ממילא יתבטל וגם יש
גד היתר שקנו קרקע מעכו"ם ועדיין לא נקרא שם ישראל עליו
לכן יש היתר שימכרו הכל הקרקע והלריך לבנין לעכו"ם עד
שיגמרו הכתלים רק אחר שיגמרו הכתלים והגג אז יחזרו ויקנו
ולא יעשו מאז ואילך בשבת משום דהכתלים והגג אין היכר שהן
לבה"כ אצל בצנין התקרה ושאר ענינים שניכר שאין עושין צו
בצנין הדיוט רק לבנין בהכ"כ אין להחיר ע"י הערמת המכירה
ביו"ן שהוא ניכר לכל ולכן אחר גמר הכתלים והגג לא יעשו
בשבת יעו"ש. והביאו השע"ת או' ה' :

ש"י (כל כו'): ג דאם בנו א"י לישראל בית בשבת באיסור נכון להחמיר שלא יכנסו בו. ד סור כס"י
הקמ"ג מהא דמ"ק י"ב.
הגה מיהו אם התנה ישראל שלא לעשות לו מלאכה בשבת והא"י עשה בעל כרחו למהר להשלים מלאכתו אין לחוש

בף החיים

צמ"ט שם על מרן ז"י יעו"ש:

(ג) **שם**. נכון להחמיר וכו' והב"ח כתב דבקבלנות יש לסמוך על ר"ת ומותר דדיעבד וה"ה כשתקן האבנים דמותר לשקעם בזבין יעו"ש. וכ"פ הט"ז סק"ד. מ"א סק"ג. תו"ש אוי"א ר"ז אוי"ז ח"א כלל ג' אוי"ז אצל הא"ר אוי"ח כתב דגם הב"ח מודה לש"ע דנכון להחמיר אלא דמדינא קאמר דמותר יעו"ש:

(ד) **ואם** היה הזבין בשכיר יום משמע מז"ח דמדינא אסור ליכנס בו. וכ"מ במ"א ס"ק י"א. וכ"כ ח"א שם דאם היו שכירי יום דזה אסור מדינא אסור להשתמש באותו בית לו לעולם ולאחרים בכדי שיעשו מדינא ונכון להחמיר לעולם אפי' לאחרים אלא שימכור לכרים עכ"ל. אצל מדברי הט"ז סק"ד משמע דאף אם היה הזבין בשכיר יום מדינא מותר ליכנס בו אלא שנקון להחמיר יעו"ש. וכ"כ דעת הא"ר אוי"ח יעו"ש. וכ"כ המט"י אוי"ו דמסתמיות דברי הש"ע משמע דבכל איסור מיירי בין באיסור דקבלנות דתוך התחום דאינו אסור מדינא אלא מפני מראית העין בין איסור דאסור מדינא כגון שכירות פועלים שכיר יום בכל ענין אין לאסור מן הדין שלא יכנסו בו דאיסורא דעבוד עבוד ואין המניעה אלא מלד חומרא לבד יעו"ש. וכ"מ מדברי המאמר סי' תקע"ג יעו"ש. וכ"כ הר"ז אוי"ז:

(ה) **שם**. שלא יכנסו בו אפי' אחרים. כ"מ בגמרא. מ"א ס"ק י"א. א"ר שם. מט"י אוי"ז ומ"מ מותר ליהנות ממנו למכרו לכותים דלא כמשמע קלף מלבוש. א"ר שם. ומיהו בשו"ת שו"מ מהר"ב ח"ב סי' י"ב הוכיח לומר דמותר אפי' לישראל לקנות ממנו דלא קנסו במכירה וה"ה בנו של הבונה מותר לדור בו שלא קנסו בנו בזה יעו"ש:

(ו) **ואם** התרו בו שלא יבנה בשבת ולא רלה לשמוע אוי"א אסור לאותו ישראל לדור בו ואחרים מותרים. ש"ת אמרי אש סי' י"ד:

(ז) **מעשה** באחד שהשכיר נכרי לבנות ביתו בקבלנות והיה הנכרי בונה בשבת וי"ט והיו מתרעמים עליו ולא חשש בו כי אמר הנכרי קבל בקבלנות. ובשלו עושה ולא היו ימים מועטים שלא נשאר הקרקע לא לו ולא לזרעו. פ"ח סי' שמ"ח:

(ח) **ומעשה** בעשיר אחד ירא ה' שבנה בתים ופוזר ממון הרבה כדי שלא להניח לגוי לבנות בשבת ויהי היום שהיתה שרפה גדולה בעיר ר"ל ובהגיע האש המון לביתו ויהפוך ה' רוח וניטול ביתו זהו שכרו בעוה"ז ובעוה"ב עכ"ל. חס"ל אוי"ז:

(ט) **שם** הגה. מיהו אם התנה וכו' ואם עשה לטובת ישראל אפי' מעלמו אסור. מ"א ס"ק י"ב. תו"ש אוי"ז. ר"ז אוי"ז מיהו הא"ר אוי"ט כתב דאין חילוק בין עשה כותי לטובתו למהר להשלים למלאכתו או לטובת ישראל ורמ"א שכתב הכא למהר להשלים מלאכתו אורחא דמילתא נקט. וכתב דראיית המ"א יש לדחות יעו"ש. וכ"כ המט"י אוי"ח ומ"ש שם המ"א דבקלן בקבלנות שרי דדיעבד כמש"ל היינו לפי

מתי שיראה יענה ואז אם עשה בשבת מותר דלדעתא דנפשיה עבד. אבל בדבר שא"ל להחליף כגון שכונת עליהם שם ישראל או שטופה בהם לזורים וכדומה שאין עושים אותם אלא לישראל גריד להתנות עמו שלא יעשה בשבת. ומיהו אם דרך העכורים לעשות ג' מאלו מכיסו ולמכור מותר וא"ל להתנות כמ"ש לעיל אוי"ג יעו"ש:

(כ) **שם** הגה. וי"א דאם אינו מפורסם וכו' וטעם מחלוקתם דלכברה א' כל שהוא לצורך מחובר מן הסתם חשיב מפורסם ולסברת י"א אינו אסור אלא איכ ניכר ומפורסם שהוא של ישראל אבל אם אינו מפורסם שרי. וכתב א"ר אוי"ו דמלבוש משמע דאף לה"ס מהירין לא נאמרו אלה דמותר לשקען בזבין אבל להניחו לסתת אסור אפי' בלא נתפרסם. ומרמ"א משמע דמותר אפי' לסתת יעו"ש מיהו הר"ז בק"א אוי"ד כתב דגם הרמ"א לא הביא הכלבו אלא לכמוך עליו דדיעבד במקום הפסד מרובה ושעת הדחק יעו"ש:

(כב) **שם** בהגה וי"א דאם אינו מפורסם וכו' ומשמע דהאוי י"א אינו חולק אלא על סתות אבנים וכיוצא אבל במחובר לא משום דמסתמא הוא ידוע. מאמר אוי"ה ועי"ש מה שתמה על העו"ש שלא ת"י כן וגם על הא"ר כתב דאין דבריו מוכרחים יעו"ש. וכ"מ בתו"ש אוי"ד דגם להי"א לא שרי אלא לצורך מחובר אבל מחובר ממש לא יעו"ש. ומיהו עיין בא"א אוי"ג דמלדד בזה יעו"ש:

(ל) **אותן** בני אדם המקילין שהגוי מוליך העפר מלפני הזבין ופסולת האבנים ואומרים שהוא בקבלנות וכיון שכן בשלו הוא עושה ראוי לגעור בהן ולמנוע אותם שלא יוליכו עפר או פסולת מלפני הבתים בשבת שהרואה אומר שכיר הוא וישראל אמר לו להוליך בשבת. ואם הבית של גוי וישראל דר בה מותר שהמלאכה של גוי ולא של ישראל ואם הדבר מוטל על הדר בבית אסור. הרדב"ז ח"ה שני אלפים ל"ו. פתה"ד אוי"ז ומיהו עיין בס' נדיב לב ח"א סי' י"ב שכתב דאם שכר עכו"ם בקבלנות שיפנה העפר כלו בדבר קלוב ובה העכו"ם לפנות בשבת דא"ל למחות בידו אעפ"י שהכל יודעים שזה העפר של ישראל משום דהכל יודעים שאין דרכם לפנות עפר כזה בשכירות אלא בקבלנות יעו"ש. והביאו בן א"ח פ' תרומה אוי"ג ועיין לעיל אוי"ט:

(לא) **סעי'** ג. אם בנו עכו"ם וכו' והא דכתב בסעי' ב' דלפסול האבנים אפי' דדיעבד לא ישקעם בזבין היינו משום דזה מיקרי לכתחלה לשקעם בזבין אבל אחר שלבד בנה טוב אין בו אלא חומרא בעלמא. תו"ש אוי"א. וכ"כ המט"י אוי"ו:

(לב) **שם**. אם בנו עכו"ם וכו' אפי' חוץ לתחום אם נטלו מישראל לצורך זבין אבל היכא דנבנה בהיתר (ר"ל בקבלות וחוץ לתחום ולא נטלו מישראל לצורך זבין) אפי' אדם חשוב מותר ליכנס בו דק"ל כלישנא בתרא. וכן דעת הראב"ד והביאו רי"ו חיי"ב. עו"ת אוי"ג. וכ"כ המט"י שם דאם נבנה בהיתר כגון בשבת חוץ לתחום ליכא חומרא כלל ואפי' לאדם חשוב יעו"ש. וכ"כ המאמר סי' תקמ"ג ועי"ש שהשיג על הב"ח

(ג)

ה' ס' התרומה.
ו' רמב"ם פ'ו
מהלכות שבת.
ז' ה"ה שם בשם
הרמב"א
ח' הראב"ד שם.
ט' מרדכי פ"ק
דשבת בשם רבי
מא"ר

לחוש (מרדכי ריש פרק מי שהפך ורבי יוחנן וכו' וע"ל סי' תקמ"ג): דה מלאכת פרהסיא אפי' במטלטלין בגין ספינה הידועה לישראל דינה כמו מלאכת מחובר: ה ואם שכר א"י לשנה או לשתים שיכתוב לו או שיארוג לו בגד הרי זה כותב ואורג בשבת כאלו קצץ עמו שיכתוב לו ספר או שיארוג לו בגד שהוא עושה בכל עת שירצה והוא שלא יחשוב עמו יום יום ולא עשה המלאכה בבית ישראל חייש מי שאוסר בשוכר א"י לזמן הגה ודוקא ששכרו למלאכה מיוחדת כגון בגד לארוג או ספר לכתוב אבל כששכרו לכל המלאכות שילטוך תוך זמן השכירות לכ"ע אכור (כ"י וכמו שיתבאר סוף סי' רמ"ז): ו' מיתודי הקונה מבם ומשכיר לו א"י לקבל מבם בשבת מותר

בף החיים

מנ"י שם:

(מו) **שם**. ויש מי שאוסר וכו' הוא הראב"ד משום דס"ל דהישראל מרויח במה שעושה בשבת דשםא ילטריך גם למחר לכתוב ולא יוכל לעשות שיהיה אחד. מ"א ס"ק פ"ו וכתב הא"ר או"י דמזכירי המרדכי וסיעתו נראה שמסכימים לדברי הרמב"ם וכ"כ דעת הש"ע מדכתב סברא ראשונה בשם יע"ש. וכ"כ הר"ז בק"א או"י ועיין בדברינו לעיל סי' י"ג או"י:

(מו) **שם** בהגה. אבל כששכרו לכל המלאכות וכו'. דקרוז הדבר לודאי שילטריך למחר מלאכה אחרת וא"כ מרויח הישראל במלאכת העכו"ם בשבת. מ"א ס"ק ט"ז: (בח) **וה"ה** אם שכרו לארוג לו תמיד או לכתוב לו תמיד דזה פשיטא דאסור לו לכתוב בשבת. מ"א שם. י"א בהגב"י:

(מש) **ועכו"ם** המושכר לשנה לכבות דליקא יש להחיר בדדליקה התיירו. מש"ז או"י ה':

(ג) **סעי'** ו'. יהודי הקונה מבם וכו' ישראל שקנה המלח מאת השר מותר לו להשכיר פועלים נכרים בקבולת לבשל אותו המלח בדבר הידוע שאם יעשה לו כו"ך מלח יתן לו כך וכך. רש"ל בתשו' סי' ק' כנה"ג בהגב"י. עו"ת או"י ה' מ"א ס"ק י"ז. תו"ש או"י ט"ז. ובלבד שלא יביאו עלים מרשות הישראל בשבת שכל קבלנות אינה מותרת אלא"כ מסר לו מע"ש כל מה שרולה למסור לו לצורך המלאכה. ר"ז או"י כ':

(גא) **מי** שיש לו אורג של חומץ ואינו יכול לסגורו בשבת מפני השר שמכרימו. בע"ש אחר חלות יאמר לעכו"ם כל אשר תמכור מסך כדים אלו אשר אני נותן לך בסך פלוני מהיום אני נותן לך שכל פלוני אם תרלה מכור אותו מהיום ואם כיום אי' יותר מסך הכדים הנז' ימכרם העכו"ם כיום אי' ויטול שכרו משלם. ח"ר שלמה סאלאמי בתשו' הובאה בשו"ת שערי ישועה כ"י ח"ח שער ד' סי' ו' אבל הרב מהר"י זיין שם סי' י"ד חלק עליו וכתב דאין לו תקנה אלא"כ ירויח לו זמן או קודם שבת או אחר שבת שיוכל העכו"ם למוכרם באותו זמן וכיון שהרויח לו זמן מותר הישראל ליקח ממנו מה ששאר בידו אחר השבת. ברכ"י או"י ה' והביאו שו"ת לקמן סי' רמ"ה או"י ה':

(גב) **מלאכת** השיחאנה והוא מלאכת הזכוכית ומוכרקים לעשות מלאכה בשבת ע"י גוים מותר כיון שהוא בקבולת. נחלת יהושע סי' י"ג. וכ"פ צ"ח דת ודין סי' ו' והב"ד י"א בהגב"י. א"א שבגליון הש"ע סי' רמ"ג. אמנם בתשו' פמ"א ח"א סי' ל"ח נשאל על אודות עיר אחת שמחזיקים הישרא אורכדי ששוכרים מן השר המקום לחפור בהרים ולהוציא העפר שעושים הברזל ממנו ושורפים וזורפים העפר באור יום ולילה לא

לפי מ"ש בסק"י בשם הב"ח והבאנו דבריו לעיל או"י ל"ג אבל לדעת הש"ע אף בקבולת נכון להחמיר ואפשר דבכה"ג דהתנה אף לדעת הש"ע מותר וצפרט לדעת הא"ר והמנ"י דפליגי על המ"א ומתירין בכ"ג בהתנה:

(ט) **שם** בהגה. אין לחוש. ובכה"ג אפי' חומרם ליכא דמאי הו"ל לישראל למיעבד טפי מהתנאי. מנ"י שם. ומשמע דא"ל ליתן מעות לכותים כדי שיפסקו כיון שצבר התנה. וכ"כ א"ר שם. ומ"מ אם רולה לעשות חסידות וליתן מעות אף בכה"ג שהתנה כדי שיפסקו תע"ב וכמש"ל או"י ל"ח: (בא) **סעי'** ד. כגון ספינה וכו' דרגילות לעשותה צפרהסיא. מ"א ס"ק י"ג. א"ר או"י יו"ד. ועיין לקמן סי' רנ"ב סעי' ג':

(בב) **סעי'** ה' אם שכר עכו"ם לשנה וכו' זהו דעת הרמב"ם וגראה כיונתו בדרך השמים שיש להם סופר מיוחד או חייט מיוחד שכל עת שלריך השך לכתוב מחויב לו לכתוב ובעת שא"ל יושב בטל ולכן מותר לכתוב או לארוג בשבת שהוא עושה בכל עת שירלה שהרי הישראל אינו אומר לו לעשות בשבת ואם רלה עושה למחר ואין הישראל מרויח במה שעושה בשבת. מ"א ס"ק י"ד. אבל אם מקפיד עליו שלא ישב אינה יום בטל ודאי אסור לכ"ע. ט"ז סק"ה. א"ר או"י י"ב. תו"ש או"י יו"ד. מנ"י או"י יו"ד. ר"ז או"י יו"ד. לפיכך לריך הוא לומר לו שלא יעשה בשבת ואם אעפ"כ הוא עושה א"ל למחות בידו שלדעת עלמו הוא עושה. ר"ז שם:

(בג) **וכתב** שם הב"ח דאם שכרו לגמור ספר או בגד תוך אותו זמן הוי כמקפיד אבל הא"ר שם כתב דהרמב"ם מתיר גם בזה דאף שעליו לגמור מ"מ אפשר שיעשה בחול. וכ"כ המנ"י שם. ומשמע דאם א"א לגמור בחול לכ"ע אסור דהוא כאומר לו עשה בשבת. וכ"כ הב"ח שם מש"ז או"י ה' ואם התנה עמו שיגמור הספר תוך הזמן ואם לאו ינכה לו משכרו אפשר דמותר גם לסי' הראב"ד דהא לא משתבש ליה. מנ"י שם:

(בד) **שם**. שיכתוב לו. ועיין בתשו' נוב"י מה"ת סי' ל"ג שנשאל מגביר אי' היושב באמ"ט אם יוכל לעשות חותם לדפוס בו חתימתו ממם כמו שחותם בכתב ידו בכדי שכל שבת כשהוא יושב עם השירים ללוות לעכו"ם שיקבע דפוס החותם בכתבים שלריך הוא לחתום והשיב לו דאסור יעו"ש. והביאו שו"ת או"י ז' ועיין עוד מזה בדברינו לקמן סי' ש"ז על סעי' י"א בהגה יעו"ש:

(בה) **שם**. והוא שלא יחשוב עמו יום יום. ואפי' אינו מחשב עמו אלא על ימות החול מ"מ כיון דקפיד על מספר הימים מיחוי דהוא נהנה מיום שבת כיון דנחית לדקדק כל כך.

לא יבטלו וכן עושים זכויות איך יתנהגו בשבת. וכתב בסוף התשובה ו"ל חזרנו על כל הדדין ולא מלאנו היתר ברור אלא בענין זה לענין חפירת הקרקע כיון שלפעמים הפועלים בטלים יש היתר שיסכרו פועלים בקבלנות דהיינו מעשרה עגלות עפר אחת לכס כו"כ ואין הישרא מרויח במה שהעכו"ם עושה בשבת שהיה יכול להשלים המלאכה בלילה ובדידיה קטרת אצל בהתכת העפר שזורפין וזורפין יום ולילה אש לא תכבה אין היתר אלא שימכור לעכו"ם קודם שבת כל החתיכות הגדולות של ברא והעכו"ם יעשה לנפשו החתיכות הקטנות בשבת ובדידיה קטרת ואין כאן משום מראית העין דהורמנא בעלמא מכר לו מה שיש לו רשות מן השר ורשות ביד ישראל ליקח אח"כ צפרעון חובו אותן חתיכות הקטנות שראויין למכור בשוק. וכן בהיתוך זכויות בהו"ט ימכור קודם שבת כל מה שיש בהו"ט ועכו"ם דידיה קטרת וישראל יקבל בדמי המכר הזכויות שהעכו"ם עושה דעכו"ם דידיה קטרת עכ"ל. והביאו המט"י או"ד ובע"ת או"י טי' וכתב שם המט"י דלדידי מסתברא דגם היתירים האלו אינם ברורים להתיר כיון דלא המלאכות דרכן ליעשות צפרעניא וקלא אית להו דלזכות ישראל הם נעשים לפי שהכל יודעים הקינה מן שר העיר מי הוא ואי זה הוא וע"ש ישראל נקראין לכך אין להניחם בשום דבר לעשות בשבת ואשרי איש ירא את ה' לעשות גדר וסייג ומשמרת למשמרת לשבת הקדוש עכ"ד. וכן הרו"ח או"י ב' כתב לחסור בעשיית הזכויות ביום השבת ע"י עכו"ם בשום אופן ואפי' בשותפות עם העכו"ם מפני שהמלאכה נקראת ע"ש ישראל והביא מעשה מורא ע"י ש אחד היה לו תנור של עשיית הזכויות מאבות אבותיו והיו מרויחין ריוח גדול ואח"כ נאבד כל הריוח ההוא וגם התנור בא לו שריפה ליל ש"ק ר"ל ואמר לו הרב הגו' כי זה הוא משום חילול שבת שהיו עושין מלאכה בתנור וע"כ נתן לו עלה שיפנה למלאכה אחרת יעו"ש. ועיין עוד לקמן סי' רמ"ז או"י ע"ה:

בן) המסבא"ם שעושין בליון דהיינו מקום שעושין הבורית והוא דבר מפורסם שהוא מלאכת ישראל כתב מהריט"ץ סי' ס"ז דכיון שהוא מטלטלין והוא בביתו של גוי ובקבלות מותר יעו"ש. והביאו י"א להגב"י ואע"ג דהשיג על ראיותיו מ"מ הסכים עמו לדינא יעו"ש. אצל המט"י או"י יו"ד דחה ראיותיו והסכים לאסור אפי' בביתו של עכו"ם אם זאת המסבא"ם דרכה להיות צפרסוס וידועה שהיא של ישראל כדן קרקע וכדן ספינה יעו"ש. וכן הור"א סי' ל"א פליג אמהריט"ץ והביאו הפת"ד או"י ח' יעו"ש:

בן) הלויקחים הגארכי"ם מאת מורשה המלך בעד סך קלוב לשנה ומנהג ב"ן היהודים בעלי הגארכי"ם שכל אחד יש לו גוי מושכר אללו בדבר ידוע לבנה או לחודש כדי שיקבל עליו לעשות כל מלאכה הלזיכה להם מותר לעשות בשבת ויו"ט. מהר"י די בוטון ז"ל הבי"ד בס' בית שלמה דק"ם ע"א. י"א בהגה"י. מט"י או"י ד':

בן) מי שקונה הגביל"ה מותר ליקח גביל"ה משחיטת יו"ט ולא מיחזי כנוטל שכר שבת. משנה למלך פ"ו מה"ש דין י"ו. והביאו המט"י שם. וכתב העטם משום דלא מיקרי שכר שבת אלא כגון הך דשוכר את הפועל לשמור את הפרה שנתבאר סי' ש"ז דאם היה שכיר יום אסור דעיקר השכר הוא על מאי דנחית הפועל לשמור בשבת ובשביל השמירה לחודש הוא נוטל שכר משא"כ ביו"ט כי ישחט שור וכבש ועו אינו אלא בשביל שמחת יו"ט לאכול בסעודה ושכר הגביל"ה קאחי ממילא וכו':

ועוד דהגאביל"ה הוא בהצלעה שהוא מחשב כמה בהמות נשחטו בחודש או בשבת ובכללם יו"ט וכל מידי דהוי בהצלעה אין צו משום שכר שבת יעו"ש:

בן) מי שיש לו צנין פילאטו"י דהיינו חבור כלים וגלגלים שהאומנים טווין ושורין. צו המשי והבית קנין כספו של ישראל אם מותר להניח גוים שכירי ישראל לעשות צו מלאכה בשבת. עיין בדב"ש סי' קל"ב שכתב דאליבא דכ"ע כגון זה אסור גמור הוא. וסיים וז"ל דהתיקון היותר מועיל בזה להשכיר לגוים לכ"כ שנים הבית עם כל הצנין וכל תשמישי הפילאטו"י ההוא ושיטתו לו בשכירותו כ"כ ליטריין של משי לשנה והסכום הגו' יהיה כפי אומד הדעת מה שאפשר להעשות ולגמור כימים שאינם אסורים לנו ולהם. ובכך יוכלו להתנות עם הסוחרים ע"מ שלא יתעסקו בשבתות ויו"ט בעבודת המשי של ישראל המשכיר ולא ראוי להקפיד אם המשכיר ירויח קצת בהצלעה כשער הזול של תיקון המשי שלו בשביל הימים שישאיר לשוכרים הגוים ריוח צין הדבקים להתעסק צם לאחרים אם ירלו ולהתנאות מהם ובלבד שלא יהיה הצנין ההוא באותה העיר בדבר ששם ישראל בעליו קרוי עליו ואין דרך רוב אנשי אותו מקום להשכירו שאז כפי הרמב"ם והפ"י ז"ל יהיה כדון כדון אסור השכרת התנור והמרחץ עכ"ל. והביאו המט"י או"י ב' ש"ע"ת או"י ט':

בן) מה שנהגין ללוד דגים בסירות דוגה קרוב לחוף הים במקום רואים וכל כעל מלודה פורש מלודתו כל איש יומיו ויש יהודים שיש להם מלודות וסוכרים עכו"ם לפרוש אותם ולפעמים תבוא משמרתו לפרוש מלודתו ביום השבת והמנהג במלודות ההם שהמנהג הדוגית ההיא הפורש המלודה נוטל רביע ממה שחעלה המלודה והוא מטפל בדוגית להכניס צים ובמלודה לפורסה ולשטוחה כדי לגבזה. אצל אין הולאה אחרת מוטלת עליו כ"א על בעל המלודה וגם אין לו קביעות כי הרשות ביד בעל המלודה לסלקו בכל עת שירלה וגם הרשות בידו להסתלק. כתב בתשו"י הרשב"ץ ח"ב סי' נ"ד זה היתר גמור הוא דע"כ לא אסרו במרחץ משום טעמא דנקראת ע"ש ישראל אלא לפי שהם קרקעות ושם בעליהן עליהן אצל בספינה המטלטלת ליבא למימר שנקראת על שמו וכ"ש במלודה ומשום שביתת כלים ליבא דק"ל כב"ה. ואי משום דקמתניה ממלאכת שבת הא ק"ל כב"ה דפורסין מלודות עם השמש אעפ"י שילודין בשבת. ואי משום שהעכו"ם פורס אותה בשבת וק"ל אמירה לעכו"ם שבות אפי' א"ל קודם שבת הא גמי ליבא כיון שקלץ עמו דמים דק"ל דנותנין עורות וכו' וכלים וכו' אעפ"י שעושה מלאכתו בשבת ואעפ"י שמכבסן בנהר במקום רואים דלא פליג רבנן שכל שאינו עושה בביתו של ישראל מיקרי בלגנא ואפי' בקבלות ומשום דלא ליסתחי כשכר שבת וכו' טוב לעשותו ע"י הצלעה וכו' יעו"ש. והביאו המט"י או"י ד' ועיין לעיל סי' רמ"ג או"י טו"ב ואו"י ח"י ולקמן או"י ע':

בן) ישראל שיש לו פאצרי"ק של קארטו"ן וכל כלי המלאכה השייך. לזה הוא של ישראל וגם הבית ששם עושים המלאכה של ישראל אלא שאין הישרא דר שם וגם הוא ברחוב הכותים והפועלים כותים ואינם שכירי יום רק מקבלים המלאכה בקבלנות. כתב בתשו"י מו"י מה"ה סי' ל"ח כיון שמשורסם הדבר לכל שדרך הפאצרי"ק תמיד הוא בקבלות ועומד ברחוב הכותים וליבא חשש אורחים מותר לכותים לעשות צו מלאכה בשבת ובפרט שהביטול בעסק זה הוא הפסד רב כי הבעלי מלאכות לא ירלו לבטל מלאכתם ויטעך ישראל לשלם להם

ביותר אם הוא בקבורת דהיינו שאומר לו לבשתגבה מאה דינרים אותן לך כך וכך. הגם וכן יוכל להשכיר המכס לכל השבתות לא"י וההא"י יקח הריזח של שבתות לעלמו ולא חיישינן ביאמרו ללורך ישראל הוא עושה דמקום פסודא כה"ג לא חששו (ב"י) וישראל הממונה על מטבע של מלך דינו כדין הממונה על המכס ואע"פ שמשמיעים קול בשבת בהנחת המטבע (בהגות מיימוני פ"ז וע"ל פ"י רנ"ב) ויזהר שלא ישב ישראל אלל הא"י בשבת כשעוסק במלאכתו במטבע או בקבלת המכס (מרדכי פ"ק דשבת):

בף החיים

המכס דמשמע דתרי גווי דהיתרא דמכס ה"נ במטבע ליתא דלא שמעינן שריותא במטבע אלא באופן שיהיה כל הריזח לעכו"ם ולא קאי מור"ם ז"ל אלא אדסמך ליה שזכר בדבריו ולא אשריותא דזכרה בש"ע. ומאי דמשמע מדברי המ"א ס"ק י"ח דשריותא דמכס דבש"ע בקבלת הה"נ במטבע ליתא לדעת מרן ב"י ואנו אין לנו אלא דעת מרן ז"ל. מט"י או"י י"א יעו"ש: (סו) **שם** בהגה. דינו כדין הממונה וכו' ומותר ליתן כסף לעכו"ם לתקן לו מעות כיון שאין כאן שמיעת קול שהוא של ישראל ואין לחוש כיון שהעכו"ם עבד בשכרו. הג"מ. מ"א ס"ק י"ט. א"י או"י י"ט. ר"ז או"י י"ט. וה"ד שנתן הכסף קודם שבת. א"י שם. וכ"כ לעיל או"י י"ט יעו"ש:

(סז) **שם** בהגה. ויזהר שלא ישב וכו' לא מצעיא כשהמכס הוא לישראל אלא אפי' השכירו לעכו"ם לשבתות ואין לו עסק בכך אפי' אסור שלא יאמרו ללרכו הוא עושה. מ"א סק"כ. י"א בהג"י:

(סח) **שם** בהגה. שלא ישב וכו' פי' אותו ישראל שהשכיר לו או שלוחו. ויליף לה במרדכי ממה דאיתא ס"פ בכל מערבין לא יהלך אדם בחור שדכו לידע מה היא לריכה וכו' ט"ז סק"ז. א"י או"י ט"ז. אכל ה"א שם כתב דאם הוא שלוחו מותר דהא הכא הטעם הוא שאם ישב אלל הגוי יאמרו שהוא שכירו ואז ודאי אסור אכל אם הוא שלוחו שאינם יודעים שזה המכס הוא של ישראל זה או דלמי מותר עכ"ד:

(ט) **שם**. לא ישב וכו' היינו כדי ליתע מהו ההתעסקות שעושה הכותי וכדי לקבל ממנו חשבון ע"ז למחר אכל אם אינו יושב שם אלא כדי לשמור את הכותי שלא יגנוב אלא יניח לתיבת המכס מה שיקבל מותר. וזוהי נתיח מה שנהגו מחזיקי רחיים מהגר להושיב שם ישראל אפי' בשבת רק יזהרו שלא ידברו כלום בהעסק. ט"ז שם. תו"ש או"י י"ט. ר"ז או"י י"ז ח"א כלל ג' או"י י"ז. וכ"כ המש"ז או"י ז' דהעולם נהגין היתר כט"ז יעו"ש. אכל הא"ר או"י ט"ז כתב דמדברי הגלובס נראה דגם ביושב שלא יגנוב אסור יעו"ש. וכן ה"א שם והמט"י או"י י"ב והנה"ש או"י ה' השיגו על הט"ז והסכימו לאסור אפי' ביושב לשמור שלא יגנוב יעו"ש. ולכן כתב שם המט"י דאין להקל באלו שנהגו להושיב ישראל לגבי רחיים ועוד דא"א להם לזהר שלא ידברו כלום מהעסק וכל היושב שם פרעה קוראה לגנב ומדבר דיבור של חול דלא ניתנה תורה למת"ש עכ"ד:

(ע) **שם**. כשעוסק במלאכתו וכו' פורשי מכמורת של דגים שהמלודה פרוסה מע"ש ומתמלאת בשבת ואם תעמוד קך עד צוקרו של יום ראשון יגנוב הרבה וגם יס' פסידא אם לא יריקו שאם יריקו יפלו שמה אחרים יס' להחיר אך שלא לאמר בפירוש להעוסקים במלאכה ביום שבת וללוות להם שיריקו המלודה רק לאחר מדוע לא עשית כן בשבת שעברה או כל המריק לא יפסיד שכרו כיון שיש כאן פסידא שקשה להפקיד

להם שכרם בחנם ואמנם יזהר ישראל שלא לבא שם בשבת יעו"ש. והביאו בע"ת או"י ט':

(נא) **מי** שיש לו חנות שמתעסק במלאכת הספרות ודרך ליקח לו מסייע ולוקח צעל החנות החלי שעה שמשחק זה מותר דהוי כאריות. ואפי' אם אח"כ התנו שזה יתן כ"כ שכל לצעל החנות והמותר הכל לעלמו מותר ואע"פ שהחנות עד היום בחזקת ישראל הוא והוא מתעסק בה בחול מ"מ ליכא חשדא כיון שדרך ליתן החלי ובנותן החלי גופא שכי וא"כ פשיטא דגם זה שרי. בני דוד ה' שבת יעו"ש. טע"ת שם.

(ס) **שם**. אם הוא בקבלת וכו' אבל בשכירות אסור. ב"י בשם המרדכי. ר"ז או"י י"ב:

(סא) **שם**. אם הוא בקבלת וכו' ואע"ג דאסור לקבוע לו מלאכתו בשבת מ"מ הכי שרי משום פסידא דאי לא שרית ליה אחי לידו איסורא דאורייתא שיבוא לקבל המכס מעלמו ויכתוב דאיתא סי' רס"ו ומה"ט שרינן הכא אע"ג דהוי פרהסיא. ב"י. והביאו מ"א ס"ק י"ז וכתב וא"כ משמע דבמכס שאין כותבין כגון אותם שלוקחין ממני מאכל אסור. ומ"מ נראה דשרי משום פסידא שלא יפסיד ואע"ג ד"א דאסור שבות דשבות במקום פסידא וכמ"ש סי' ט"ז סי' וס"ט מ"מ הכא שרי דהוי כמילי מידם כלומר שלא ישתקע המעות ביד עכו"ם עכ"ד. א"ר או"י י"ד. תו"ש או"י כ"ח. מיהו בעלמו אסור לקבל המכס אף שלא הוצא מחוץ לתחום ואין בו חשש לידה ומחוצר משום ממלא חפץ כמ"ש סי' ט"ז. מ"א סק"ך י"א בהג"י א"ר שם. ר"ז או"י י"ב:

(סב) **שם**. דהיינו שאומר לו וכו' ואפי' לא אמר לכותי מצעור יום לקבל המכס יכול לומר גם משחשבה כדלקמן גבי כים סי' רס"ו. מיהו למעשה ל"ע. עו"ש או"י ה' ומדברי מהריק"ש נראה דס"ל דאם עבר ולא א"ל מע"ש שיקבל המכס שמוחר לומר אף משתחשך יעו"ש י"א בהג"י:

(סג) **שם**. דהיינו שאומר לו וכו' ולפי מ"ש רמ"א בסי' רמ"ה סס"א דכה"ג מיקרי שבר שבת א"כ לריך להתחיל כאן קלת מוצע"י כדי שיהיה קלת בהצלעה וכ"מ מדברי המ"א ס"ק י"ח יעו"ש. מיהו אפשר דמשום פסידא שרי בכל גווי. תו"ש או"י ט"ז:

(סד) **שם**. דהיינו שאומר לו וכו' ונראה דאין היתר אלא במי שכבר קנה המכס ולריך לעשות תקנה שלא יפסיד ממונו א"כ במי שחייב לו השכר מעות וקונה המכס כדי להליל החוב מידו אכל לקנות מכס להדיא לא שרינן ליה משום הרוחה ומיהו אפשר דבשעת קנייה שרי דהא לא עבד איסורא ולכי מטי שבת כיון דכבר קנוי הוא שרי להשכיר לגוי בקבלת לקבל לו המכס משום פסידא. ב"י:

(סה) **שם** בהגה. וישראל הממונה על המטבע וכו' הא שכתב מור"ם ז"ל דין זה בפתח דדינו כדין הממונה על

רמ"ה ישראל וא"י שותפין איך יתנהגו בשבת. ובו ו' סעיפים :

א ישראל וא"י ישיש להם שדה או תנור או מרחץ או ברחיים של מים בשותפות או שהם שותפין בחנות בסחורה אם התנו מתחלה בשעה שבאו להשתתף שיהיה שבר השבת לא"י לבדו אם מעט ואם הרבה ושבר יום אחד כנגד יום השבת לישראל לבדו מותר ואם לא התנו בתחלה כשיבואו לחלוק נוטל א"י שבר השבתות כולם והשאר חולקים אותו גואם לא היה שבר השבת ידוע יטול הא"י לבדו שביעית השבר וחולקים השאר. הגה יש מתירן השכר דיעבד אפי' לא התנו וחלקו סתם (הרא"ש פ"ק דע"א ודבינו ירוחם ח"ב) וג"ל דהפסד גדול יש לסמוך עליהם וי"א שכל זה לא מיידי אלא בשותפות שכל אחד עוסק ביומו (ב"י) אבל כשניהם עוסקים ביחד כל ימי החול ובשבת עסק הא"י לבדו מותר לחלוק עמו כל השכר דא"י אדעתא דנפשיה קא עבד ואין הישראל נהנה במלאכתו בשבת כיון שאין המלאכה מועלת עליו לעשות ומ"מ לא יטול שבר שבת אלא בהכלעה עם שאר הימים

ר"ן

בפ החיים

ד ב' יהודים שהיו שותפים עם עכו"ם בזהמות ולטחון ברחיים אם התנו מתחלה בשעה שנשתתפו לומר לעכו"ם טול אתה לעומך יום השבת ואנחנו יום אחד כנגדו מותר וכיון שהתנו מתחלה בשעת קניית הזהמות הרי הוא כאלו הזהמות קנויות לעכו"ם ביום השבת ואין לישראלים חלק בהם וביום החול כנגדו הזהמות לישראלים ואין לעכו"ם חלק בהם וגם יש טעם להתיר לפי שהעכו"ם לא ימנע מעשות מלאכה בזהמות כיון שיש לו חלק בהם ואין הישראל נוטל שבר שבת כיון שכבר התנו מתחלה אבל אם לא התנו מתחלה אסור. ב"י בשם תשו' הריב"ש סי' קנ"ח יעו"ש :

ישראל שהוא שותף עם העכו"ם לקנות חטים ומרקדן אותם בכברה ובטבלה לנקותו מקש ותבן ושזב שולחין אותם חוץ לעיר לרחיקם של מים לטוחן ומוכרין הקמח בחנות. והעכו"ם פותח החנות ביש"ק ועושה מלאכתו בפרהסיא בהרקדת החטים ובמכירת הקמח אלא דבמעיקרא כשנשתתף עם העכו"ם פותח מחלקו ח' למאה והוסיף אותם על חלק העכו"ם ופירש לו שאלו הח' למאה יהיו לך לבדך משלי בשביל הריח המתהווה ממלאכת שבת עיין פתח"ד או' ב' שהאריך בזה והעלה דזה היתר גמור יעו"ש :

ה שם. אם מעט ואם הרבה וכו' אבל אסור לחשוב עמו ולומר אתה נטלת בשבת מרובה ואני מועט נחלק המותר כמ"ש הראב"ד וב"י בשם תשו' הגאונים וז"ח. מ"ח סק"ב. מיהו ב"י כתב בשם מהרי"א היכא דהתנו בכל גוונא שרי יעו"ש וכ"כ המנ"י או' ג' דלעת מהרי"א והש"ע סעי' ב' התירו לגמרי ההמלאה של הראב"ד מטעם דה"ל דלעולם בהתנו מעיקרא ליכא שום איסור ולענין דינא אין לנו אלא פסק הש"ע דהתיר בכל ענין בהתנו דלא כהמ"א סק"ב יעו"ש וכן פי' הט"ז סק"ב דברי הש"ע יעו"ש אמנם הא"ר או' ב' כתב דגם הב"י מודה דאם הזכיר מלא לי אסור דניכר דמה שהתנו מעיקרא הוי כמערים ומ"ש ב"י בשם מהרי"א היכא דהתנו שרי בכל גוונא היינו בין שבר לחשבון ואמר כמה ימי שבת נטלת אתה ואני בחול הן רב או מעט בין שחולקין בשוה ושלל הזכירו מלא לי ממה שהיה בשבת מרובה יעו"ש וכ"כ הלכ"ש על מ"א סק"ב וא"א או' ב' אלא שכתב שם הא"ר לענין דינא אפשר דיש להקל יעו"ש אבל הט"ז ביו"ד סי' רנ"ד סק"ך כתב דאף אם התנו בתחילה אם באו אח"כ לחשבון אסור וכ"כ הש"כ שם סק"ך כ"ז יעו"ש וע"כ כיון דאיכא פלוגתא

בזה

להפקיד שימרים כל היום וכל הלילה לפי שהוא רחוק משפת הנהר והיזקן מלי. וגם מותר שיבד ישראל ויראה בשעת הורקת המורה שלא יגנוב וכמ"ש במשניות שנהגו כה"ז אך להרחיק מן הכיעור וכדומה טוב שיממור מרחוק ויראה את מעשיו. שו"ת בית אפרים סי' כ' יעו"ש. והביאו שו"ת או' י"א. ועיין לעיל או' כ"ז :

עא גבינות לחות שמוציאים במלרים ביום ראשון על השוק למכור והוא ידוע ומפורסם שמלאכת ישראל הוא ע"י שכירות אף שעושה בקבולת אסור משום חשדא. אך כיון שהדבר לורך לרבים יעשה ישראל תנאי עם העכו"ם בעל החלב שלא יקנה מומנו אלא"כ יעשו גבינות וא"כ יד ישראל לא אגידא במלאכה וכיון שהוא דרך מקח וממכר אין לנו אחראין לטועים שיסברו שהוא דרך שכירות. גור כלל ג' סי' כ"א יעו"ש. שו"ת שם :

א סעי' א. ישראל וכו' שיש להם שדה או תנור וכו' אעפ"י שאין חלק לישראל מושבית בחול בתנור כשעושה הכותי בשבת כמו בשדה אפ"ה אסור כיון שהוא מחויב לעשות גם בשבת. וכשאומר לו עשה אתה בשבת ואני בחול הוי כאלו מעמיד פועל לעשות בידים. תו' ע"ז כ"ב ע"א. וא"כ אם בעלי התנור אין עושים כלום רק שעכו"ם בעל העסה מסיק התנור ואופין בו ומתנין שכירות אע"ג דהישראל אסור לקבל השכירות משום שבר שבת מ"מ ראוי לחלוק סתם בהכלעה כמ"ש ב"י סס"י זה בשם הריב"ש יעו"ש. ולא חיישין שיאמרו לזורק ישראל הוא עושה כיון שיש לעכו"ם חלק בו דאם לא כן אפי' התנו ליתסר. וכ"כ הר"ן וכמ"ש בהגה. מ"א ומחה"ש סק"א. ר"ז או' ז' :

ב שם. אם התנו בתחלה וכו' משום דכיון דמעיקרא התנו הו"ל כאלו אין לישראל חלק בשדה כלל ביום השבת אלא כולו של עכו"ם בשבת וכולו של ישראל ביום החול ונמלא שלא הוטלה מלאכת שבת על ישראל כלל מאחר שאין השדה שלו ביום ההוא. ב"י וגבי שדה לריך שיאמר לו תעמול לזרוע ולחרוש בשבת ותטול בשעת קלירה כנגד עמלק בשבת ואני אעמול בחול ואטול כנגדו. ב"י בשם סה"ת. מ"א סק"ב. תו"ש או' ב' וכו"מ דאם א' מהם לא עשה כל היום לא יטול בשעת קלירה אלא מה שעשה פרישה או' א' ומ"מ אם אח"כ נותר לו לחלק בשוה מותר כמ"ש סעי' ב' יעו"ש :

ג שם. אם התנו בתחלה וכו' וכן גר ועכו"ם שירשו את אביהם אם התנו בתחלה מותר. הר"ש פ"ו דמאי משנה יד :

(ד)

דמהר"י אבנר
לדברי הפוסקים

(ר"ן פ"ק דשבת סוף פרק כל כתבי): ב דהיבא שהתנו בתחלה אם אח"כ בשעת חלוקה

נתרצה

בף החיים

רק שיקח העכו"ם שכר השבתות לבדו יעו"ש:

(יא) **שם** הגה. ויש מתירין השכר וכו' ודע דגם להרא"ש ז"ל דמתיר בסתם ה"ד יום כנגד יום אבל לחלוק הכל בשוה חלקים שוים דלפעמים ריוח העכו"ם בשבת הוא מרובה לכ"ע אסור ולא היתר אלא בהתמו דסעי' ב' מט"י או' ו' ומ"מ טוב להחמיר ויתנה מתחלה עם הגוי ללכת י"ח כיון דספיקא דאיסורא הוא וכ"ש בזה"ז שאם זאת להיתר יבואו לידי איסור תורה. הרא"ה ז"ל בס' זקן אהרן סי' קכ"ו. י"א מ"ב בהגה"ט או' א' וכ"כ לעיל או' ט דדעת מקד' ז"ל והאחרונים להחמיר יעו"ש: (יב) **שם** בהגה. שכל אחד עוסק בזימון. דכיון דהישראל עושה נגד מה שעשה העכו"ם בשבת הו"ל העכו"ם שלומו בשבת. וה"ה כשהישראל מחויב לעסוק הכל והעכו"ם מתעסק בשבת. מ"א סק"ד:

(יג) **שם** בהגה. אבל כששניהם עוסקים ביחד וכו' כ"כ ב"י בשם הר"ן אלא שכתב שאין נראה שיהיה כן דעת הרמב"ם אלא אפי' אם בחול שניהם עושים מלאכה או סחורה ובשבת עושה העכו"ם לבדו לריך שיטול העכו"ם שכר השבתות כולם. ומ"מ כתב ליישב דברי הרמב"ם לדעת הר"ן אפשר לומר דלהרמב"ם נמי מיירי בשאין שניהם מתעסקים תמיד יחד במלאכה או בסחורה אלא העכו"ם מתעסק יום שבת וזה מתעסק יום אחד כנגדו ומש"ה אסור לישראל ליטול חלק בריוח השבת אבל אם היו שניהם יחד מתעסקים תמיד במלאכה או בסחורה ובשבת מתעסק בה העכו"ם לבדו שרי לישראל ליטול חלקו מריוח שבת יעו"ש. וכתב הגה"ש או' ג' ומ"מ בש"ע לא סמך ע"ז אלא העתיק לשון הרמב"ם סתם דמשמע מניה שאף אם עוסקים שניהם כל ימי החול והעכו"ם בשבת אסור יעו"ש. וכ"כ המט"י או' ה' וכתב וכ"כ עיקר דאע"ג דמור"ם ז"ל בהגה כתב חילוק הר"ן בשם י"א אין לתפוס אלא דברי הש"ע דבתריה גרירין יעו"ש:

(יד) **השוברים** הפאליט וסוסים ועגלות שלהם עם עגלון עכו"ם ומוכרחים לנסוע בשבת ויו"ט עם שרים צעת שלוקח הפאליט. יקחנו עם עכו"ם שיהיה לעכו"ם מחלה בסוסים ועגלות וכל השייך ויתנו שיטול העכו"ם ימי השבתות ויו"ט בחלקו וכל הנוסעים אז יהיה שייך לו וביום א' ב' ג' יהיו הסוסים קנוים לו וגם כל השכירות שייך לו וכו' ואף אם כבר לקח הפאליט על שמו לבד יש תקוה ע"י שימכרו ליהודי אחר או לעכו"ם ושזב יחזור הוא והעכו"ם ויקנאוהו מהלוקח בשותפות על דרך שנתבאר וכו' תשו' ז"ל אי"ח סי' ל"ד יעו"ש:

(טו) **סעי'** ב. היבא שהתנו בתחלה וכו' הטעם דהכל תלוי בהתנה דכיון דהתנה מתחלה באופן שכנה להעכו"ם לבד הו"ל לא אכפת לן במה שחולקין אח"כ בשוה. ומ"מ אסור לחשוב עמו אח"כ ולומר לו אתה נטלת בשבת מרובה ואני מועט. תו"ש או' ו' וכן אם העכו"ם אומר לישראל אתה נטלת באחד בשבת מרובה ואני לקחתי בשבת מועט אסור כמ"ש ב"ז בשם תשו' הגאונים יעו"ש. ועיין לעיל או' ה':

(טז) **סעי'** ג. היבא שלא התנו בתחלה יש תיקון וכו' עיין בח"מ סי' קפ"ט שדריך קנין חדש וע"ש סי' קל"ד לענין

בזה וגם בדעת מרן ז"ל סעי' ב' ניכל לפרש כמ"ש הא"ר ודעמיה דלא היתר אלא דוקא לחלוק בשוה בסתם אבל לומר לו בהדיא מלא לי ממה שלקחת בשבת מרובה אסור הכי נקטינן
(ז) **שם**. אם מעט ואם הרבה וכו' ואם לא נודע כמה השכירו בשבת כגון בחנות רשאין לחלוק בשוה ר"ל חביב סי' ק"ו. מ"א סק"ב. ר"ז או"ה:

(ז) **ואם** גוף התנור של ישראל והאופה המסיקו נוטל חלקו בתנור והיהודי נוטל כך וכך ימים והאופה נוטל כו"ך ימים כתבו החו" (ע"ז כ"ב ע"א) בשם הר"י אלחנן דאפי' התנו מתחלה לא יועיל כיון שכל התנור של ישראל והו"ל כמשכיר תנורו בשבת ואומר לעכו"ם טול שכר תנורי בשבת כשתסיקו לי בחול ולא דמי לישראל ועכו"ם שלקחו שדה בשותפות ש"ג לעכו"ם חלק בגוף הקרקע יעו"ש. וכ"כ בהג"א והב"ד ב"י. וכן הר"ם ח"א סי' פ"ג ס"ל כה"ר אלחנן והג"א והביאו כנה"ג בהגב"י. מיהו ב"י כתב שמדברי החו" שם נראה דלא ס"ל כה"ר אלחנן אלא בכל ענין שרי כשהתנו ולכן הרא"ש ושאר פו"ל לא הזכירו דין זה יעו"ש. אבל המ"א סק"ג כתב דגם הרא"ש ורי"ו ס"ל דבאופה לא מהני התנו ומ"מ כתב דגם החו" והג"א לא אסרו אלא כשא"ל טול אתה בשבת אבל לומר לאופה טול אתה ב' וג' ימים ואני ב' וג' שרי דהו"ל שכר שבת בהצלעה וכ"ז במקום שמוחק להשכיר תנור כמ"ש סי' רמ"ג יעו"ש. וכ"כ הר"ז או' ט' חס"ל או' ב' ומיהו במקום שאסור להשכיר תנור לריך להיות לאופה חלק בגוף התנור דהיינו שיהיה שותף עמו ולהתנות בתחלת השותפות כמ"ש בסעי' זה.

(ח) **שם**. ושכר יום א' וכו' נראה פשוט דוקא במקיים תנאו שיהיה ישראל עובד יום א' כנגד יום שבת שעבד העכו"ם משא"כ כשאינו מקיים תנאו ואף במקיים במקלת ומבטל במקלת אין להיתר דהרי נהנה משכר שבת ומיהו במקיים תנאו לא צעיק יום א' הסמוך לשבת וכן לא צעיק יום קבוע מיוחד לכל שבוע וסגי בציטול יום אחד בכל שבוע ואין קפידא אם לפעמים יקדים ולפעמים יאחר מט"י או' ד' יעו"ש:

(ט) **שם**. ואם לא התנו וכו' זהו מיבטיל דלא אפשריטא וכתב הטור בשם אביו הרא"ש ז"ל כיון דספיקא דרבנן הוא אזלינן לקולא וא"ל להניח לעכו"ם ליטול כל השבתות וכ"פ רי"ו בחי"ב והביאו ב"י וזהו שכתב מור"ם ז"ל בהגהות מתירין השכר וכו' אמנם הטור אחר שהביא דברי הרא"ש כתב אבל מדברי הרמב"ם יראה לחומרא וכתב השכנה"ג בהגב"י או' ד' דנראה מדברי הטור דמיחש חייש לס' הרמב"ם דנקטינן לחומרא יעו"ש וכ"כ מרן ז"ל ב"י לענין הלכה כיון דהריף והרמב"ם מסכימים לאסור הכי נקטינן יעו"ש וכך הם דבריו כאן בש"ע שהעתיק לשון הרמב"ם וכתב השכנה"ג שם או' ה' דאין לו אלא דברי הש"ע יעו"ש וכ"כ המט"י או' ו' דאין לנו לפסוק אלא כדעת הש"ע שאסור בכל ענין ואין שום היתר רק שיטול העכו"ם שכר השבתות לבדו והשאר חולקים. ועיין לקמן או' י"א:

(י) **שם**. ואם לא התנו וכו' ואף שרולים לחשוב סתם ולא יזכירו משבתות ואף שרולה הישראל ליטול כנגדו יום בחול הן רב הן מעט ולא יזכיר שהוא כנגד השבת אסור כיון שלא התנו. אי"א או' ג' וכ"כ החו"ש או' ג' דלדעת הרמב"ם אם לא התנו אין לו היתר כלל

נתרצה הא"י לחלוק בשוה מותר: ג' הריבא שלא התנו בתחלה יש תיקון ע"י שיחזור המוכר להם המי הקרקע או ימכרוהו לאיש אחר ויחזור וימכרוהו בשותפות ויתנו בשעת הקניה ואם נזזתתפו בחנות ולא התנו יהזור כל א' ויטול חלקו ויבטלו השותפות ואח"כ יחזרו להשתתף ויתנו בתחלה ואם קבל הקרקע לעשות בו מלאכה בשותפות יבטלו השיתוף וימחלו זה לזה ואח"כ יחזרו ויתנו להשתתף בתחלה. הגה ואם ירלה להשכיר לא"י חלקו בשבת או לשכרו בקבלת שרי וכמו שנתבאר לעיל סוף סי' רמ"ד לענין מכס ומטבע דשרי וכ"ס כאן דשרי עם שותפות הא"י: ד' ויכול ישראל ליתן לא"י מעות להתעסק בהם ואע"פ שהא"י

נושא

בפ' החיים

לחומר.
ה. ב"י מדברי
המים' דס"ג כ"ב.
ו. הרמב"ם שם
פ"י ופסוק רב
שכירא גאון.

(ב) **שם**. יכול ישראל ליתן לעכו"ם מעות וכו' ואם העכו"ם נות מעות לישראל להתעסק בהם ועוסק העכו"ם בשבת ודאי חסור דכיון דמלאכה זו של שבת היתה מוטלת על ישראל לעשותה הרי זה העכו"ם שליחותיה קא עבד. שכה"ג או' ב' עו"ת או' ג' א"ר או' י"א. מט"י או' י"א. תוש"א או' י"ב:

מיתנו עכו"ם שנתן סך מעות בסחורה לישראל שימכור וישא ויתן וכל הריוח שירויחו יחלקו לחללין ורק בשמונת ימי הפסח לוקח העכו"ם המפתחות מישראל לראות הסחורה אם יתר או חסר ואגב מוכר ונושא ונותן ומאותו הריוח שהריוח נתן מחלה לישראל מותר. ומ"מ טוב הדבר שקודם שיגיעו הימים הללו ימחלו התנאים שצניניהם ויחזרו להשתתף מחדש ויתנו קודם השיתוף שהעכו"ם יקח ריוח ימי הפסח בין רב למעט והישראל יקח ריוח כנגדם מימי החול בין רב למעט. שכה"ג שם או' ג' יעו"ש. עו"ת שם. א"ר שם. מט"י שם:

(בא) **מי** שיש לו חנות פתוחה ברחוב העכו"ם ועכו"ם שכיר לו לישב בחנות למכור ונותנים לו שכירות ידוע לשבוע או לשנה חסור למכור בשבת כיון שכל מה שמוכר בשבת הוא לעובת ישראל ואעפ"י שמקח וממקד גופיה אינו אלא משום שבות אפ"ה חסור אף ע"י נכרי רק אם יש משם הפסד לריך שהחנות שיושבו בו את הנכרי ישכירו אותו לנכרי עלמו ואז הנכרי כי מעייל הסחורה לביתו מעייל דשכירות ליומא ממכר הוא וגם יעשו עמו שחן משכרו יקח מכל חלק או מכל ככר פרוטה או כפי רלונו והנכרי ישב לבדו בחנות ואפ"י צימות החול לא ישב שום יהודי עמו לסייע לו במכירה ואז מותר. נוב"י מה"ת סי' כ"ט. והביאו שעת או' ה' יעו"ש:

(בב) **שם**. יכול ישראל ליתן לעכו"ם מעות וכו' ומכאן שמוותר להלוות לנכרי לקנות בהמה ולחלוק עמו. הרל"ח ז"ל סו' ק"ו. כנה"ג בהגה"ט:

(בג) **שם**. להתעסק בהם וכו' הא דמתעסק בסע"י זה מייירי בלי קביעות מקום אבל בקבוע בחנות אפ"י העכו"ם יושב לבדו דינו כמו שניהם מתעסקים. זקן אהרן סי' רכ"ז יעו"ש:

(בד) **שם**. מפני שאין מלאכה זו מוטלת על ישראל וכו' וכן אין העסק ניכר ממי הוא. טעמים אלו כתב ב"י בשם הרב המגיד וכתב עוד טעם אחר בשם הכלבו לפי שאין אותו שער מעותיו והוא כשכירות כלים לנו שציתת כלים עכ"ל וא"כ משמע לפי טעם הכלבו ולפי טעם הראשון שכתב הרב המגיד דאעפ"י שניכר העסק שהוא של ישראל מותר אבל לפי טעם שני שכתב הרב המגיד משמע דאם ניכר העסק שהוא של ישראל חסור. ומיהו דעת המט"י או' יו"ד להתיר אפ"י אם ניכר

לענין קנין עכו"ם יעו"ש. מ"א סק"ז. ונראה דלריך שיהיה ציטול השותפות באופן המועיל ע"פ הדין דהיינו בחזרת הקרקע לריך קנין סודר וקריעת שטר המכר הראשון עם חזרת הדמים. וכן ציטול השותפות שצחנות לריכין לירד לחשבון על מה שהריוחו כבר ויטול כל אחד חלקו לביתו ורשותו שיעשה בו קנין משיכה ויקרעו ג"כ שטר שותפות הראשון. וכן כשקבלו קרקע שותפות אופן ציטול השיתוף הוא כציטול כל א' כלי האומנות שלו שהניח לאותה מלאכה ויחשבו מה שעשו באותה מלאכה והעכו"ם יטול שער השצחות ויחלקו השאר בשוה באופן שלא נשאר לאחד על חבירו שום שטבד ויחזרו להחנות כשיראו להשתתף פעם שנית. מט"י או' ז' וכתב שכ"ג דעת המ"א:

(יו) **שם** הגה. ואם ירלה להשכיר לעכו"ם וכו' נראה דר"ל באלו שלא התנו ולא יכלו לעשות התיקון המוזכר בסע"י זה יש תיקון אחר והוא זה שישכיר לעכו"ם חלקו דהיינו שיקח העכו"ם כל הריוח של השצחות לבדו ויתן שער לישראל. וה"ה נמי בקבלנות שיאמר ישראל לעכו"ם לכשתרויח ק' דינרין אתן לך כו"כ דכנה"ג בעלמא אינו חסור אלא משום מראית העין שיאמרו שהעכו"ם הוא שכיר יום והוי שלוחו של ישראל כנה"ג דיש לעכו"ם חלק בשדה או בתנור ליכא משום מראית העין ועכו"ם כי קטרח צדידיה קטרח. מט"י או' ח' יעו"ש. מיהו הט"ז סק"ג חולק על דברי מור"ם הגו' וכתב דהיתר זה לא מלינו רק במכס דלעיל מטעם פסידא אבל לא בשותפות וע"כ כתב שאין לסמוך על היתר זה להשכיר לו שצחות אחד אלא בהבלעה יעו"ש. והמ"א סק"ח כתב דגם למור"ם ז"ל מותר להשכירו לעכו"ם בהבלעה וה"ה לשכרו בקבלת ולא ייחד לו שבת יעו"ש. והגם דהמט"י שם השיג על הט"ז מ"מ נראה דיש להחמיר. וכי דעת הא"ר או' ד' והתוש"א או' ח' דלריך להשכיר בהבלעה יעו"ש. וכי הר"ז או' יו"ד;

(יח) **רופא** ישראל שיבא לבקר החולה ואינו עושה שום דבר כ"א למשש הדפק וגם לסדר לו טדר המאכל והמשהה וכיוצא בכה"ג לא חסרו שער שבת ובעין הא דאמרינן בעלמא במקום חולי או במקום לערא לא גזרו רבנן ובאופן שלא יטול שער שבת בפ"ע אלא שיצליענו בנעימה בכלל יום ו' או אם א' דהוי שער שבת בהבלעה ומותר. מט"י שם. ועיין לקמן סי' ש"ז סע"י ה' וצדדרינו לשם בס"ד:

(יט) **סע"י** ד' יכול ישראל וכו' ובה שרי אפ"י לא קלן עמו שער אחר דכיון שמוטל חלק בריוח הוי כארזים ואדעתא דנפשיה קטבד. וגם הרמב"ם והש"ע דבסע"י א' מודיט בהא כיון דהמלאכה לא הוטל מעולם על ישראל. תוש"א או' ט' ועיין לקמן או' כ"ט:

ז שם כחצונה
הנאון ומרדכי פ"ק
דשבת בשם סמ"ג
ח הו"ס ור"א
בסוף פ"ק דע"ג.
ט מרדכי פ"ק
דשבת.
א רמב"ם פ"ו
מה"ש ודעת
הר"ף :

נושא ונותן בהם בשבת חולק עמו כל השכר בשוה מפני שאין מלאכה זו מוטלת על ישראל לעשותה שנאמר שהא"י עושה שליחותו וכן אין העסק ניכר ממי הוא. הגה ודוקא בכה"ג שהא"י נושא ונותן לחוד עם המעות אבל אם כל אי עוסק ביומו וישראל לריך לעסוק נגד מה שעסק הא"י בשבת אסור (ב"י בשם גאון) וישראל שיש לו משכון מן הא"י ע"ל סי' שכ"ה סעי' ז' וג' : ה' ומותר לישראל ליתן סחורה לא"י למכור אם קצץ לו שכר ובלבד שלא יאמר לו מכור בשבת התנור שלקחו ישראל משכון מא"י וקבל עליו הא"י שמה שיעלה שכר התנור יתן לישראל בריבית (קצוצה) מעותיו כותר ליטול שכר שבת לפי שהוא ברשות הא"י ואין לישראל חלק בו וגם אין הישראל אוכר לו לעסוק בשבת וא"י כי מרח בנפשיה מרח לקיים תנאו : ו' טאפו א"י בתנורו של ישראל בשבת על כרחו ונתנו לו פת בשכר התנור אסור ליהנות ממנו.

רמז דיני השאלה והשכרה לא"י בשבת. וכו' ה' סעי' פ"ב :

א' אבות רהשאל ולהשכיר בדיו לא"י ואע"פ שהוא עושה בהם מלאכה בשבת מפני שאין

ב"ק החיים

דעת הש"ע שהוא מותר יע"ש :
(א) **סעי'** ו'. ונתנו לו פת וכו' ל"ד דה"ה אם נתנו לו מעות אסור. א"ר או' ז' :

(ב) **שם**. אסור להנות ממנו. רבותא אשמעינן אפי' שהיה בע"כ השכר אסור דיעבד וכ"כ אם היה זרעו מהטעם שכתב המרדכי שכל שכר שבת וחלופי שבת אסור אפי' דיעבד ולאפוקי מדעת רב נטוראי ז"ל שמחיר דיעבד בכל ענין דאסורא דעבד עבד כמ"ש בב"י יעו"ש. מט"י או' י"ד. ועיין לעיל סי' רמ"ג או' כ"ה :

(ג) **שם**. אסור להנות ממנו. ואסור בהנאה מדרכנן. לבוש. ואסור להנות ממנו עולמית בין לו בין לאחרים מפני שהוא שכר שבת. ר"ז או' י"ט :

(ד) **שם**. אסור להנות ממנו. נראה דוקא בהך עובדא דנתנו לו שכר אפי"ה בעד יום השבת בלבדו אבל אם אפו בו הרצה ימים כיון שהיה בע"כ דלא מיחזי כשלוחו משום שכר שבת נמי ליכא כיון דהוי בהבלעת שאר ימי השבת. ב"ח סי' רמ"ג. ח"א שם או' ה' ועיין לעיל סי' רמ"ג או' כ"ה וכ"ו :
(א) **סעי'** א'. מותר להשאל ולהשכיר כליו וכו' פ"י דלסתם מרן אין חילוק ובין כלים שאין עושין בהם מלאכה ובין כלים שעושין בהם מלאכה מותר להשאל ולהשכיר אפי' בע"ש ולסבירא י"א כלים שעושין בהם מלאכה אסור להשכיר בע"ש משום דמיחזי כשלוחו. אבל כלים שאין עושין בהם מלאכה מותר אמנם לענין שלריך להשכיר בהבלעה זהו אפי' בכלים שאין עושין בהם מלאכה וזהו לכ"ע כמ"ש בב"י יעו"ש. ועיין לקמן או' ח' :

(ב) **שם**. ולהשכיר כליו וכו' ואם הוא מפורסם שהוא של ישראל ובמקום מפורסם אסור להשכיר היכא דלא קיימא לאריסות כבסי' רמ"ג מ"א וח"א או' א' :

(ג) **שם**. וי"א דכלים שעושין בהם מלאכה וכו' וי"א דגם כלים שאין עושין בהם מלאכה כגון חלוק וטלית אסור להשכיר לעכו"ם בע"ש כמ"ש בב"י בשם ה"ח והר"ן יעו"ש. והגם דעת מרן ז"ל והפ"ו להתיר בזה מ"מ היכא דאפשר יש להחמיר דיר"ש י"א את כולם :

ניכר העסק שהוא של ישראל פלוגי יעו"ש. אמנם לע"ד נראה כיון דטעם זה דאין העסק ניכר ממי הוא כתבו מרן ז"ל בש"ע ומשמע דהכי ס"ל לענין דינא יש להחמיר וע"כ אם ניכר העסק שהוא של ישראל יש לקלוץ עם העכו"ם כמו הנותן סחורה כמ"ש לקמן סעי' ה' יעו"ש :

(כה) **ש"ח** הגה. ודוקא בכה"ג וכו' אע"ג דזה נלמד ממ"ש הש"ע סעי' א' או שהם שותפים בחנות בסחורה שאני התם שהממון הוא של שניהם אבל כאן אעפ"י שהממון כולו של ישראל הוה קס"ד להתיר אף בשניהם עוסקים ביחד קמ"ל דדינא שוה. מט"י או' י"א :

(כו) **שם** בהגה. אסור. ולריך להתנות קודם שיסתפחו כמ"ש סעי' א' :

(כו) **סעי'** ה'. אם קלץ לו שכר וכו' פ"י שקולץ לו שכר ידוע והעכו"ם חיימתי שירלה ימכור או שיתן לו הסחורה בסך ידוע וכל מה שירוח יהיה לעכו"ם לבדו :

(כה) **שם**. אם קלץ לו שכר וכו' משמע דבלא קלץ אסור אפי' בנותן לו הסחורה ביום א' ואם קלץ מותר אפי' בנותן לו הסחורה בע"ש. מט"י או' י"ז יעו"ש :

(כז) **שם**. ובלבד שלא יאמר וכו' וה"ה בסעי' ד' נמי לא יאמר לו להתעסק בשבת. תו"ש או' י"ז :

(ל) **שם**. תנור שלקחו ישראל משכון וכו' כתב המ"י או' י"ג דמשמע מלשון ה"ח והר"ש דלריך ג' דברים אחד לאפוקי אם היה ברשות ישראל ונתעסק בו קלת ירחין אעפ"י שהחזירו לנכרי והנכרי הוא האופה והוא המסיק ונותן לישראל שכר התנור ברבית מעותיו אסור דהוה כשל ישראל. ב' שיטול הישראל כל שכר התנור לאפוקי אם היה חלק לעכו"ם בזהו ריוח שליש או רביע דהוי כמו שותף. ג' שאין לישראל חלק בגוף התנור לאפוקי אם היה לו בו חלק והעכו"ם השאר שלו ונטל הישראל אותו השאר בתוכו והעכו"ם מתעסק בו בשבת אסור משום שכר של אותו החלק שהוא שלו. אלא שהקשה על חלוקה האמלעית דמה בכך אם יטול העכו"ם חלק בזהו ריוח דאדרבא כ"ש הוא דמותר טפי דקטרח בנפשיה חד משום הנאה ידידיה וחד בשביל לקיים תנאו שפורע הרבית שהוא חייב. וכתב דכ"ג

ב הראש ב
ר' יונה אה
דשנת י"ט ו
נר"ל מפירש
ג שם בחוספות
והר"ש והר"ה
ושאר פוסקים
ד סמ"ג וסמ"ק
וסה"ת והנה מ
פ"ו שם החוספות
ה שם ושנת י"ח

שאין אנו מצווים על שביתה גלים בוי"א דכלים שעושין בהם מלאכה כגון מחרישה וכיוצא
בה אסור להשכיר לא"י בערב שבת וביום החמישי מותר להשכיר לו גוברבר שלא יטול שכר
שבת אלא בהבלעה כגון שישכיר לו לחדש או לשבוע דולחשאל לו מותר אפי' בע"ש. הגה
וכן עיקר כסדרה האחרונה ומותר להשאל לו בע"ש (טור וסמ"ק וסו"ס פ"ק דשבת) אע"ג שמתנה שא"י יחזור
וישאל לו ולא אמרינן ככה"ג דהוי כשכירות (הגהות מיימון פ"ו): ב האסור להשאל שום כלי לא"י
בשבת וואפ' בע"ש אם הוא סמוך לחשיכה כל שאין שהות להוציאו מפתח ביתו שר המשאל

קודם

בב החיים

כל יר"ש יחמיר לעלמו כמ"ש הרוקח יעו"ש, והציחו ח"ר או' א':
(יא) **שם** הגה. וכן עיקר כס' האחרונה. ודע דסברה ראשונה
היא דעת הר"פ והרמב"ם וסברה האחרונה היא
דעת הר"י ושאר פו' שהזכיר בב"י ופסק מרן ז"ל בב"י להלכה
כדעת הר"פ והרמב"ם ולכן כתב מרן ז"ל בש"ע סדרת הר"פ
והרמב"ם בסתם לומר שכן הלכה אבל סדרת הר"י ושאר פו'
כתבה בשם י"א לומר שיש לחוש לזה רק לכתחלה כידוע. אבל
מור"ם ז"ל בד"מ או' א' כתב על דברי מרן ז"י שאין דבריו
נראין לדחות כל הני רבנותא קמאי ובתראי מקמי הר"פ
והרמב"ם ולכן כתב כאן בהגה דכן עיקר כסברה האחרונה.
וכן הרב יחיאל קאשטילאך בתשו' כ"י השגו על מרן ז"ל בזה
שהניח שנים עשר פו' שהזכיר בב"י ופסק כהר"פ והרמב"ם
יעו"ש והציחו הצרכי' או' ב' וכתב וגם הרמב"ן במלחמות
והרשב"א בחידושו דחו דברי הר"פ בזה הילכך יש לחוש לס'
רוב הפו' קמאי ובתראי דפליגי על הר"פ והרמב"ם בזה עכ"ל.
וכ"פ הר"ז או' ב' ח"א שם. קיור ש"ע שם:

(יב) **שם** בהגה. שהעכו"ם יחזור וישאל לו וכו' ר"ל כלי אחר
כנגד הכלי שהשאל לו הישראל שפע"י שאינו משאלו
חנם מותר וסיים מרן בב"י כיון דלא הוי בדרך שכירות ממנו לומר
אמן לך כך כדי שתשאלני כלי שלך שרי ע"כ. ור"ל שאם אמר לו
מתחלה שאני נותן לך כלי זה בשאלה כדי שגם אתה תשאלני כלי שלך
חשיב שכירות דכיון שישראל הוא המתחיל חשיב שכירות דמה לי אם
לוקח מעות בשכירות הכלי או אם יקח כלי אחר ואין היתר אלא
כשהעכו"ם בא בתורת שאלה ואח"כ חוזר הישראל ומתנה עם
העכו"ם שגם הוא ישאלנו. מט"י או' ד':

(יג) **שם** בהגה. שהעכו"ם יחזור וישאל לו וכו' ואפי' אם
הכותי נותן לו יותר מיום אחד נגד יום השבת ג"כ
מותר. עו"ת או' א' א"ר או' ה' תו"ש או' ד' ח"א או' ד':
(יד) **סעי' ב.** אסור להשאל שום כלי וכו' פ"י אפי' כלים שאין
עושים בהם מלאכה. עו"ת או' ב':

(טו) **שם.** אסור להשאל וכו' וה"ה למכור או להלוות או
ליתן במתנה. שבת ח"י ע"ב. הרמב"ם פ"ו מה"ש
דין י"ט. א"ר או' ז':

(טז) **שם.** אסור להשאל שום כלי וכו' והטעם מפורש בסמ"ג
והתירושה לפי שהרואה סבור שישראל לזה לעכו"ם
להלוכו חוץ לבית דר"ה ולא ידעו שהעכו"ם נושאן ללוקח
עלמו. ב"י. ולפ"ז לדין שאין לנו ר"ה שרי להשאלו מיהו
נראה דלאו דוקא נקט ר"ה דאף באיסור דרבנן ק"ל אמירה
לעכו"ם שבות כמ"ש בב"י לקמן סי' שכה. ועוד דאע"ג דעיקר
האיסור משום חשש דאיסור דאורייתא ברה"ה מ"מ כשנאסר
לגמרי נאסר דלא חילקו. ב"ח. וכ"כ הט"ז סק"ג. מ"א סק"ו.
א"ר או' ח' ר"ז או' ד' ועיין לקמן סי' שכה סעי' א':
ואם

(ד) **שם** כגון מחרישה וכו' ל"ד ה"ה גיגית שעושין בה שכר
רק חלוק וטלית שרי. מט"ז או' א' ועיין שבת י"ח ע"ב:
(ה) **שם.** אסור להשכיר לעכו"ם בע"ש. אבל לישראל מותר
להשכיר אפי' כלים שעושים בהם מלאכה אפי' בע"ש
ובלבד בהבלעה. עו"ת או' א' והא דלריך בהבלעה בישראל אע"ג
דודאי לא יעשה מלאכה בשבת מ"מ עושה בו דבר שאינו מלאכה.
א"ר או' ב':

(ו) **שם.** אסור להשכיר לעכו"ם בע"ש. דמחזי כשלוחו אבל
בהנכס לא מחזי כשלוחו. מ"א סק"ב. ואע"ג
שכתב לקמן סי' רכ"ב סעי' ב' דמותר ליתן עורות לעבדן סמוך
לחשיכה אם קלן שאני התם דה"ל לישראל ריוח כמה שהעכו"ם
עושה מלאכתו בשבת אבל הכא אם ישכיר לו חוץ משבת לא
יתן לו ריוח כ"כ וא"כ כיון דיש ריוח לישראל כמה שהכלים
נשכרים אלל העכו"ם בשבת הוי כשלוחו. בב"י ט"ז סק"א. עו"ת
שם. תו"ש או' א' ר"ז או' ב':

(ז) **וביום** ה' מותר וכו' משום דכיון שהוא מופלג מן השבת
אינו נראה כשלוחו של ישראל ובלבד בהבלעה.
עו"ת שם. תו"ש שם:

(ח) **שם.** אלא בהבלעה וכו' אבל ליטול שכר שבת לחוד אפי'
בכלי שאין עושין בו מלאכה ואפי' בחדר לדור בו
אסור. מ"א סק"ג. א"ר או' ד' תו"ש או' ג' ר"ז או' ח' ח"א
כלל ג' או' כ"ב. חס"ל או' א' קיור ש"ע סי' ע"ג או' י"א.
מיהו המט"י או' א' כתב דלדעת הרמב"ם ח"ל בהבלעה אבל
הוא ז"ל דעתו כדעת הפו' דבלא הבלעה אסור אפי' בחלוק
וכיוצא בו כמ"ש באו' ג' יעו"ש. ולדבר מזה כגון להוליך אחרונים
ואין העכו"ם רואה לשכור רק ליום שבת שרי. ח"א או' ג':
(ט) **שם.** ולהשאל לו מותר וכו' דכיון דה"ל לו שכר מזה
לאו בשליחותו הוא עושה. פרישה או' ג' א"ר
או' ג' ר"ז או' ג':

(י) **שם** ולהשאל לו מותר וכו' אפי' כלים שעושים בהם
מלאכה. לבוש. מ"א סק"ד. תו"ש או' א' ר"ז שם.
ח"א שם. קיור ש"ע שם או' י"ד. מיהו ברוקח סי' מ"א כתב
בשם הירושלמי דהא דנותנין כלים לנכרי בע"ש דוקא כלים שאין
עושים בהם מלאכה כגון טבלאות ותיבות אבל כלים שעושים
בהם מלאכה כגון מדה ומחרישה וקרדוס אדם מזהר על
שביתתה ואפי' השאלים באמנע השבת לריך ללקחם בע"ש יעו"ש.
אלא שמרן ז"ל בב"י כתב על דברי רוקח הנז' דההוא פסקא
אחי כב"ש דס"ל אדם מזהר על שביתת כליו אבל אמן ק"ל כב"ה
דאמרי אמן אדם מזהר על שביתת כליו יעו"ש אבל הב"ח כתב
לייבז דברי הרוקח וסיים וז"ל ולענין הלכה אעפ"י דמשמע
מדעת רוב הפו' דשביתת כלים שרי אפי' בכלים דקא עבד
מעשה היינו שלא להודות איסור לאחרים כנגד רוב הפו' אבל

(ה)

ו כר"ע חליבה
דכ"ה:
ז סמ"ג וסמ"ג וסמ"ג:
ח סור שס:
ט הריב"ש בשו"ע
י הנהגות מרדכי
פ"ק דשבת והאגודה

קודם חשיכה ומפני שהרואה סבור שישראל צוהו להוציאו: ג האסור להשכיר או להשאיל בהמתו לא"י כרי שיעשה בה מלאכה בשבת שאדם מצווה על שביתת בהמתו. הגה אבל יכול להשכירה או להשאילה ולהתנות שיחזירנה לו קודם השבת אבל לא מהני אם מתנה עם הא"י שתתן בשבת כי אין הא"י נאמן על כך. (סמ"כ וסמ"ת ומרדכי פ"ק דשבת) מואם השאילה או השכירה לא"י והתנה עמו להחזירה לו קודם השבת ועיכבה בשבת יפקירה בינו לבין עצמו קודם השבת יאו יאמר בהמתו קניה לא"י כרי שינצל מאיסורא דאורייתא. הגה ואם רולה יכול להפקירה לפני ג' בני אדם

בדין

בפ החיים

או' ו' וכן אפי' בהלעה אסור מטעם הנו' עו"ת שם. מט"י שם:
(בג) **שם**. אסור להשכיר וכו' וזהו איסור דאורייתא משום דק"ל דשכירות לא קניא אלא דוקא לגבי אונאה דכתיב ממכר מיוחד אבל בשאר מקומות אמרינן דשכירות לא קניא כמ"ש התו' בעי"ז ט"ו ע"א יעו"ש. וכ"כ הב"ח. מ"א סק"ת. ר"ז או' ז' ומיהו עיין בנה"ש או' ד' שהאריך בענין זה אם שכירות לא קניא מדאורייתא או מדרבנן יעו"ש:
(בד) **ואם** ישראל שכר בהמה מעכו"ם מצווה על שביתתה דשכירות קניא לחומרא. מ"א סק"ח בשם הג"א. וכתב עליו התו"ש או' ו' דלא העתיק יפה דשם בהג"א פ"ק דע"ז לא כתב אלא דטוב לזהר וכ"כ רמ"א ביו"ד על שמו בסי' קנ"א לענין ע"ז יעו"ש. ומיהו עיין מחז"ר או' א' מ"ש ע"ז ועל דברי התו"ש הנו' וסיים ודאי דיש להחמיר בזה ולא מבוש זהירות לבד כמ"ש הג"א יעו"ש:

(בה) **ואם** שכרה מעכו"ם וחזר והשכירה לעכו"ם שרי ממה נפשך. מ"א שם. תו"ש שם. ר"ז או' ח' אבל אם שאלה מעכו"ם ונתחייב בכל אונסין והשכיר לעכו"ם ליכא ממ"כ ועבר על שביתת בהמתו. א"א או' ח' ודוקא כששכר החמור אבל אם שכר העכו"ם שיוליכו למקום פלוני א"כ לא שכר החמור דהרי העכו"ם חייב בזמנות ובאחריות החמור ולא שכר דוקא חמור זה מן העכו"ם וא"כ פשיטא דאינו מצווה על שביתתו. מ"א רס"י רס"ו. ח"א כלל נ"ז או' ט"ו:

(בו) **שם**. אסור להשכיר או להשאיל בהמתו וכו' דוקא בהמתו אבל על בהמת חבירו אינו מצווה. וישראל השוכר בהמה מישראל חבירו השוכר והמשכיר שניהם מצווין על שביתתה. וכן הקונה בהמה מישראל חבירו לפירות המוכר והלוקח מצווין על שביתתה לכלל חד מנייהו קרינן בהמתך. בי"ע בקו' אורחות שלו כ"י מע' אלק. פתה"ד או' ו' וכן המוכר לחבירו גוף עבדו או בהמתו לזמן קצוב בתוך זמן זה גם המוכר מצווה על שביתתה. הרב הנו' שם. פתה"ד או' ז':

(בז) **ישראל** שהקנה לו חבירו בהמה בקנין דנחלקו קמאי חי הוה קנין דמים ובא זה ותפס הבהמה לרשותו דק"ל דזכה מטעם קים לי מצווה על שביתתה. פתה"ד או' ח' יעו"ש:

(בח) **ראובן** שקנה בהמה משמעון ונתן ראובן הלוקח המעות בעד הבהמה לשמעון המוכר ולא משך או משך ראובן הבהמה ולא נתן המעות. עיין פתה"ד או' ב' שהביא פלוגתא בזה וכתב וכיון דאיסור תורה הוא נראה למיזל לחומרא שיזהרו בין הלוקח ובין המוכר להשבות הבהמה ממלאכה דמספיקא רמינן האי עשה אחריותו אהאי מדרבנן ואהאי מדאורייתא יעו"ש:

מתנה

ואם העיר מוקפת חומה דמותר לטלטל בכולה כתבו הט"ז והמ"א שם דשרי להשאילו. אמנם הרמב"ם שם בפ"ו כתב וכשילא העכו"ם מציתו בשבת וחפץ ישראל בידו יראה כמי שהלוהו לעכו"ם או משכנו או פסק עמו או מכר לו בשבת עכ"ל וא"כ משמע לפי טעם זה דיראה כמי שהלוהו וכו' דאפי' בעיר שמותר לטלטל בכולה אסור להשאיל לעכו"ם. וכ"כ הרשב"ץ ח"ב סי' קס"ז כטעם הרמב"ם. וכ"כ בא"ח והכלבו. והב"ד הער"ה או' ב' וכתב דכן יש להחמיר בהרמב"ם וא"ח והכלבו והרשב"ץ דאפי' במקום שמותר לטלטל אסור יעו"ש. וכ"כ הנה"ש או' ב' מיהו המ"א שם הביא דברי הרמב"ם הנ"ל וכתב דיש להקל בעת הלורך. והביאו א"א או' ו' וכתב הי"ד בשאלה אבל לא בשכירות כמ"ש המ"א סי' רנ"ב סק"ד יעו"ש. וכ"כ הר"ז או' ה' דבשאלה יש להקל בעת הלורך כס' הראשונה אבל אם מכר לו אפי' בע"ס או שהלוהו לזמן מרובה יותר מל' יום או שנתנו לו למשכון או שנתנו לעשות בו מלאכה לריך שילא מפתח ביתו מצע"י אפי' בעיר המעורבת יעו"ש. וכ"כ ח"א כלל ג' או' כ"ב. ועיין לקמן סי' רנ"ב ססע"י א' ובדברינו לשם או' ט"ז:

(הי) **ומיהו** אם ידוע וניכר שיוליא העכו"ם חוץ לתחום כמו מחרישה וכיוצא אסור אפי' במוקף חומה. מש"ז או' ג' ועיין ט"ז לקמן סי' תמ"ד סק"ה. ומשמע מזה היכא דמותר להשאיל כגון בעיר המעורבת מותר להשאיל אפי' כלים שעושים בהם מלאכה אבל מדברי הט"ז סק"ג משמע דאין מותר להשאיל אפי' היכא דשרי אלא דוקא כלים שאין עושים בהם מלאכה כגון חלוק וטלית יעו"ש. וכ"מ מדברי הר"ז שכתבנו באו' הקודם:
(יט) **ואם** העכו"ם דר חוץ לעיר כתב המח"ש סק"ו אפשר דגם המ"א מודה דאסור אפי' בעיר המוקפת חומה דשמא יראה הישראל שהוליא העכו"ם מצית ישראל ומכיר העכו"ם שדר חוץ לעיר ויש בו משום מראית העין יעו"ש. ואם החפלים של עכו"ם עיין לקמן סי' שכ"ה ססע"י א' ובדברינו לשם בס"ד:

(ך) **רשלות** ביד הנכרי ממקום למקום כליו וחפציו נוהגין בכל תפלות הגולה להתיר אפי' ביום ששי ואין מפקפק בדבר. הר"ם אלשקאר סי' מ"א. כנה"ג בהגה"ט. מ"א רס"י רמ"ז. ועיין בדברינו לשם או' א' ואו' ב' יעו"ש:

(כא) **שם**. קודם חשיכה. ר"ל קודם ספק חשיכה. מט"י סוף או' ה' וכו' מ"מ במ"מ על הרמב"ם פ"ו דין י"ט יעו"ש:
(כב) **סעי'** ג. אסור להשכיר וכו' אפי' ביום ראשון. טור. וכתב ב"י פשוט הוא דכיון דטעמא משום שביתת בהמתו כי השכירה מיום ראשון מאי הוי וכ"כ בסמ"ג וסמ"ק התרומה שהדיח עכ"ל. וכ"כ הלבוש. עו"ת או' ג' תו"ש או' ו' מט"י

קודם שבת היינו ביום אב"ג כמ"ש לקמן סי' רמ"ח סעי' ד' יעו"ש :
(א) **שם**. כי אין העכו"ם נאמן וכו' דכיון שהוא ברשותו ולא
נתפש עליו כנגז לא מירתת אצל במסר לרועה ודאי
מירתת להשתמש בה. ע"ז סק"ד. ועיין לקמן סי' ט"ה סעי'
ב"ג ובדברנו לשם או' ק"ב :

(ב) **שם**. ואם השאילה או' השכירה וכו' משמע דוקא אם
השאילה או' השכירה והתנה יכול להפקירה אח"כ
אבל לכתחלה אסור להשכירה ע"ד שיפקירה אח"כ. והגם שבדי
כתב דאם מפקירה בפני ג' אפשר דשרי להשכירה לכתחלה מ"מ
כיון דלא מלא לזה היתר ברור כמבואר בב"י לא סמך ע"ז
וע"כ לא כתבה בש"ע וכ"כ הט"ז סק"ד יעו"ש. וכ"כ הלבזש
דדוקא בכה"ג התירו לו שיפקירה כיון שהתנה בכתחלה אצל
להשכירה לכתחלה בלא תנאי ולהפקירה בפני ג' לא התירו ואפי'
בהבלעה יעו"ש. וכ"כ העט"ז או' ב' מ"א סק"ט. מט"י או'
ז'. מיהו הב"ח כתב דאם הפקירה בפני ג' שרי אפי' לכתחלה
וה"ה אם הפקירה בפני אחר ונתפרסם לרבים שהפקירה נמו'
שרי יעו"ש. אמנם לענין דינא אכן ק"ל כדעת הש"ע ודעמיה
לכתחלה אסור להשכירה עד שיפקירה אחר כך. וכ"פ החס"ל
או' ג' קינור ש"ע סי' פ"ז או' י"ד :

(ג) **שם**. ואם השאילה או' השכירה ובג' וגם מכירה אין
היתר אלא כשמוכר כל ימי השבת ולא בשבת
לחוד. שו"ת ז"ל סי' ל"ה מ"א שם. תו"ש או' ז' :

(ד) **שם**. יפקירה ביו לבין עלמו וכו' משום דמדאורייתא
בכך הפקר מעליל הוא רק חכמים חייבוהו
להפקיר לפני ג' כדי שאחד מהם יכול לזכות בו ושנים יהיו עדים
בדבר ודוקא לענין מעשר הנריכו חכמים כך מפני הרמאים שלא
יפקיעו את עלמם ממעשר אצל לא לענין שבת. וכן מבואר
בתו' והרא"ש ס"פ אין בין המודר. עו"ת או' ג' מ"א סק"ט :

(ה) **שם**. יפקירה ביו לבין עלמו וכו' וכ"כ האחרונים.
מיהו בב"י כתב בשם הרא"ש ס"פ המודר דטוב
הוא שיפקירה בפני אשתו או אחד מבני ביתו יעו"ש. והלבזש
כתב דאם יפקירה בפני ג' בני אדם כדן כל הפקר הוא טוב
יותר להקל האיסור מטעמו. ולפי הטעם שכתבנו באו' הקודם הא
לדריך ג' כדי שיהיה אחד זוכה ושנים מעידים א"כ לריך שלא
יהיו אלו הג' קרובים או פסולי עדות. וכ"כ בס' מנחת פתים
דף מ"ז ע"א יעו"ש :

(ו) **שם**. יפקירה וכו' ודוקא הוא בעלמו אצל ע"י שליח
לא מלי להפקיר בהמתו. פתה"ד או' ג' יעו"ש :

(ז) **שם**. יפקירה וכו' ובהמת מלוג לריך שיפקירה הבעל
והאשה ולא סגי זה בלא זה כמ"ש באה"ע סי' ז'.

תו"ש או' ז' ובהמת חרש ששומע ואינו מדבר דאין יכול להפקיע
בפה ובלבד אין מהני. ואף חרש שנתחרש אח"כ ולא ממנו אמו. וכל
שאין מדבר ולא שומע כלום כשומע יחשב. מש"ז או' ו' :

(ח) **שם**. יפקירה וכו' ועיין בתשו' ח"ס סי' ס"ג במ"ל
אחד שהתיר למוכרי עובדאק לעשות ע"י עכו"ם

שיפקיר העובדאק בע"ש. וכתב עליו שלא טוב הורה חדא שלא
הוזכר היתר ההפקר אלא לענין שביתת בהמתו ולא להתיר
לעכו"ם לעשות מלאכתו. שגית דאין להמוך על הפקר כזה אלא
חוץ לרשותו של ישראל אצל לא ברשותו. ועוד עכ"פ איכא
משום מראית העין יעו"ש. והביאו פ"ת :

(ט) **שם**. קודם השבת וכו' משמע דוקא קודם השבת אצל
בשבת עלמו אינו יכול להפקיר. וכ"כ הפריח סי'

תל"ד

(כט) **מתנה** ע"מ לתחזיר מיקרי מתנה לענין זה שאם נתן
העכו"ם בהמה לישראל לזמן קצוב ובתוך הזמן
השאילה לעכו"ם מלווה על שביתתה. מיהו איכא תקנתה להגלל
מאיסור דאו' דהיינו שיחליט בדעתו שלא להחזירו לעכו"ם בזמן
הקצוב ועי"כ נתבטלה המתנה מעיקרה ממילא כמ"ש בח"מ סי'
רמ"א. תו"ש או' ח' ועיין לקמן או' ל"ד וסי' תמ"א לענין
חמץ בפסח :

(ל) **גם** אם ישראל נתן בהמה לעכו"ם לל' יום או מכר לו
לל' יום ג"כ מלווה על שביתתה כיון דק"ל דגם בתוך
ל' יום מיקרי עליה שומר חנם וחייב בפשיעה כמ"ש בח"מ
ס"י שמו"ז ס"מ דגם בתוך הזמן מיקרי שלו ומלווה עליה. מיהו
לפי מ"ש הש"כ שם סי' ר"מ בשם תשו' הרא"ש דהנותן מתנה
ע"מ להחזיר יכול ליתן לו דמיה א"כ אפשר דמיקרי לגמרי של
עכו"ם ואין עובר עליה אך הביא שם שהריב"ש חולק ע"ז יעו"ש
תו"ש שם :

(לא) **המוכר** בהמתו לעכו"ם וקצב לו דמים ומסר לו
הבהמה לנסותה שאם ימלא בה מוס יחזירה
לו ואם ירצה בה יחזיק במקחו כל זמן שלא גילה הליקח דעתו
שאינו חפץ בה הוי בחזקת הלווקח ולית בה משום שביתת בהמתו
הגרע"א בשם הר"ן פ"ק דע"ג. מיהו בס' תוספת ירושלים
הקשה עי"ז מירושלמי יעו"ש. וע"כ יש להחמיר :

(לב) **ואם** קנה בהמה מעכו"ם או מכר לעכו"ם במשיכה או
בכסף הוי ספיקה דדינא. אי קנה בכסף לחוד או
במשיכה לחוד ואזלינן לחומרא כמבואר ביו"ד סי' ש"ך. ולפ"ז
נראה אי קנה מעכו"ם בכסף או במשיכה וחזר ומכרה לעכו"ם
באופן זה שרי ממ"נ ואף דבסמ"ע סי' קל"ד משמע דס"ל
דישראל מעכו"ם ודאי קונה בכסף לחוד כבר השיג עליו הש"כ
שם וכתב דגם זה הוי ספיקה דדינא ואזלינן לחומרא יעו"ש
וא"כ כה"ג ודאי שרי ממ"נ. תו"ש שם :

(לג) **ואם** העכו"ם קנה בכסף ושלח שליח עכו"ם ומשך לא
קנה דאין שליחות לעכו"ם. מ"א סי' תמ"ח וב"ש
באה"ע ס"י ה' ודלא כמ"ב וגו"ב בח"מ סי' רמ"ג שנמשך
אחריו יעו"ש תו"ש שם :

(לד) **ליתן** במתנה לעכו"ם ע"מ להחזיר כתב הרדב"ז סי'
י"ג אע"ג דהוי מתנה מ"מ חיישינן שמא לא יחזיר
ונמלאת המתנה בטלה למפרע ועבר על שביתת בהמתו יעו"ש.
ער"ה או' ה' ועיין לעיל או' כ"ט :

(לה) **שם**. אסור להשכיר וכו' אפי' סוס ודלא כמי שרצה
לפרש דהא דתנן בעי"ז בן בתירא מהיר בסוס
אפי' בשאילה ושכירות וכבר הכו על קדקד סברה זו. רלנ"ח
סי' כ"ח וגדול אחד בתשו' כ"י. כנה"ג בהגה"ט. עו"ת או'
ג' והא דאסור דוקא שאלה ושכירות אצל מכירה מותר אפי'
בהמה גסה כמ"ש ביו"ד סי' קנ"א. עו"ת שם :

(לו) **שם**. כדי שיעשה בה מלאכה בשבת. לאו דוקא דא"כ
בל"ה אסור משום שכר שבת אלא מיירי ששכרה
לו בהבלעה לחורש או לשבת ואפ"ה כיון שלא התנה עם העכו"ם
שיחזור לו בהמתו בכל שבת אסור. עו"ת שם :

(לז) **שם**. ומלווה על שביתת בהמתו. וה"ה על חיות ועופות
שלו ואפי' על מינים שבים ג"כ מלווה על שביתתו.

ב"ק נ"ד עי"ב ותו' שם דנ"ה ע"א ד"ה המנהיג, הגר"א :

(לח) **שם** הגה. אצל יכול להשכירה וכו' היינו ג' ימים קודם
השבת. כלבו בשם ר"פ. ב"י. וכ"כ הב"ח. וג' ימים

ב הג"מ פ"ו בשם
ס"מ"ק וכו'ג
והתירושה בכיון
רמ"ה.

כדין שאר הפקר ואפילו הכי אין שום אדם יכול לזכות בה דודאי אין כוונתו רק כדי להפקיע מעליו איסור שבת (טור) ודוקא בשבת אבל ביו"ט אין אדם מלווה על שביעת בהמתו ביו"ט (ב"י סי' ש"ה בשם שצולי הלקט): ד נישארל
שהשכיר שוורים לא"י לחרוש בהם וחרוש בהם יש מתירים אם קבל עליו הא"י אחריות
מיתה וגזילה וגניבה ויוקרא וזולה וי"א דכיון שאין הא"י יכול למכרה אם ירצה נקראת בהמת
ישראל

בבא הרי"ם

אחר יכול לזכות בה משום שהיא תחת רשות העכו"ם ור"ל זה
שאלו אחר יכול לזכות בה משום שאין העכו"ם נותנה לו כיון
שהוא לא מסרה לידו, וכ"כ העו"ת או' ג' יעו"ש, מיהו המ"א
ס"ק י"א כתב דאפי' בשבת אין אדם יכול לזכות בה וכו' וכו' וכו'
עובר עליו כיון שהפקירה ודלא כהעו"ת יעו"ש, וכ"כ התו"ש
או' ט' והר"ז או' ט' והטעם כתב שם הר"ז משום דאילו מפקירה
לא בשעת מלאכה ובשעה שאינו עושה בה כלום חוזרת להיות
שלו ולכך אין שום אדם יכול לזכות בה יעו"ש, אבל המאמ"ר
או' ד' השיג על דברי המ"א הגו' והסכים לדברי העו"ת יעו"ש,
נמלא דדבר זה בפלוגתא שניא לדעת הב"י והט"ז והעו"ת
והמאמ"ר לריך להפקירה הפקר גמור לכל יום השבת בענין
שיכול אחר לזכות בה ולדעת המ"א א"ל להפקירה הפקר גמור
בענין שיכול אחר לזכות בה אלא דוקא בשעת מלאכה וכדי
להגלל מאסורא, וע"כ כיון דדבר זה במחלוקת שנוי לריך להפקיר
הפקר גמור לכל יום שבת כולו בענין שאם יבא אחר יכול
לזכות בו כדי להגלל מאסורא אליבא דכ"ע :

(ג) **ודבר** פשוט דאין אדם יכול לזכות בשום דבר הפקר
אם לא בדרכי הקנייה בכל דבר ודבר כדינו זה
בהגבהה וזה במשיכה וזה בחזקה וכיוצא וכן מתבאר בח"מ
סי' רע"ג יעו"ש, מאמ"ר שם, ועיין בח"מ סי' קל"ז וקל"ח:
(ד) **שם** בהגה, אבל ביו"ט אין אדם מלווה וכו' וכ"כ הלבוש
בס"ס י"ז, זה ב"ח בסי' תל"ה, ט"ז שם סק"ג, א"ר

בזה הסי' או' י"ח, פר"ח שם סק"ג אלא רק במחמר כתב
שם הפר"ח דאסור ביו"ט כמו בשבת יעו"ש, חמס מהרש"ל
בי"ט פ"ה דבילה חולק ע"ז ומביא בשם הירושלמי דגם ביו"ט
איכא איסור משום שביעת בהמתו יעו"ש, וכן בב"י סי' תל"ה
הביא יש אוסרין ויש מתירין והסכימה דעתו כדעת האוסרין
יעו"ש, והב"ד מ"א ס"ק י"ב וכחז וכן יש להחמיר יעו"ש, וכ"כ
דעת התו"ש או' יו"ד, וכן הסכים המט"י בסי' תל"ה ובסי' זה
או' י"א והשיג על הפר"ח יעו"ש, וכ"כ הער"ה או' ו' דכן
הוא דעת מרן ז"ל והאחרונים ודלא כהא"ר יעו"ש, וכן המחז"ר
או' ג' האריך בענין זה והביא כמה פוי דסבדי דיו"ט שזה
לשבת בענין איסור שביעת בהמתו ומסיק דכן ראוי להחמיר
ועד אחרן הביא קונטרס ישן נושן ג"כ מרדכי עה"ק ירושת"ו
דאסרי משום שביעת בהמתו גם ביו"ט שני יעו"ש, והביאו
שע"ת או' ח' וכ"פ הר"ז או' י"ט, ישי"ע או' ח' ביאור הגר"א,
קילור ש"ע סי' ל"ח או' א' ועיין לקמן סי' ד"ש או' יו"ד :

(ה) **סעי'** ד, יש מתירין אם קבל עליו העכו"ם אחריות
וכו' דאז נקרא בהמת עכו"ם, תו"ש או' י"ב,
ואע"ג דק"ל דהשאל חייב באונסין ואעפ"י כן אמרינן לעיל
דישראל המשאל עובר משום שביעת בהמתו שאני הכא דמקבל
עליו כל מיני אחריות ואפי' אחריות דמהה מחמת מלאכה וגם
אחריות דיוקרא וזולה, מנ"י או' י"ב :

(ו) **שם**, יש מתירין אם קבל וכו' וי"א דכיון שאין העכו"ם
וכו' ולפי הכלל המסור בירינו דכשה"ע מביא ב'
סברות

תל"ד בשבת ויו"ט אסור להפקיר וכההיא דתנן אין מקדישין
ואין מחרימין וכו' יעו"ש, וכ"כ המו"ק בסי' זה על מ"ש הש"ע
או יאמר בהמתי קנייה וכו' וז"ל נראה פשוט דבשבת אסור
לעשות כן משום דאסור להקנות בשבת אפי' לזרז מזה כדמוכח
מהלן דכנסין ארמולן וכו' יעו"ש, חמס הפתה"ד או' ה' כתב
דמ"ש הש"ע קודם השבת ארחת דמלתא נקט ואין ה"ג אם לא
הקנה לעכו"ם בע"ש מלי להקנותה בשבת והרבה להשיג על דברי
המו"ק, הגו' והוכיח במישור דשרי לומר בשבת בהמתי קנייה להוילי'
מרכותו שלא יפגע באיסור יעו"ש, וכ"פ בשו"ת תשובה מאהב"ה סי'
רל"ח דבדיעבד יכול להפקיר אפי' בשבת יעו"ש, וכ"כ הברכ"י
בסי' זה או' ד' על דברי הפר"ח הגו' ששמוע שמקשים עליו
מכמה סוגיות יעו"ש, וע"כ לכתחלה יש להזהר להפקיר או
להקנות קודם שבת כפשוט דברי הש"ע אבל אם לא הפקיר או
הקנה קודם שבת יכול להפקיר או להקנות בשבת כדי להגלל
מאסורא, ועיין לקמן סי' ש"פ סעי' א' :

(ח) **שם**, או יאמר בהמתי קנייה לעכו"ם וכו' וכ"כ הלבוש
ומשמע דאפי' אינו אומר בפני העכו"ם מהני,
מיהו המ"א סק"י כתב דל"ל לעכו"ם דוקא בפניו כדי שיתכוין
לקנות יעו"ש, וכ"כ התו"ש או' ח' ר"ז או' יו"ד, אבל המט"י
או' יו"ד כתב דהא דבעינן שתתקיים ההקנאה ע"י זיכוי אחר ה"ד
כשהחפץ הוא עדיין ברשות הגו' אבל אם היה ברשות המקבל
מהני אפי' שלא בפניו יעו"ש, והא"ר או' י"א כתב דס"ל להש"ע
דהא דלריך לומר לעכו"ם היינו לכתחלה אבל קשהתנה ועבר
עכו"ם אף שאין העכו"ם כאן מותר לומר דינו לבין עצמו
בהמתי קנייה לעכו"ם יעו"ש :

(ט) **שם**, בהמתי קנייה לעכו"ם וכו' אבל ליתן במתנה לעכו"ם
ע"מ להחזיר חיישינן שמא לא יחזיר וגמולת המתנה
בטלה למפרע ועבר על שביעת בהמתו כמ"ש לעיל או' ל"ד
יעו"ש :

(י) **שם** הגה, ואם רוצה וכו' ד"ל ואם רוצה להחמיר
יכול להפקירה לפני ג' בני אדם כדין שאר הפקר
ואפ"ה אין שום אדם יכול לזכות בה וכו' :

(יא) **שם** בהגה, ואפ"ה אין שום אדם יכול לזכות בה וכו'
משמע דאף דאין שום אדם זוכה בה הוי הפקר, וכ"כ
הברכ"י או' ה' ומאי דמשמע מדברי הרב משנה למלך פ"ב
דתרומות והב"ח בסי' תל"ד דלא הוי הפקר אלא"כ זכו בו כבר
השיג עליהם הברכ"י שם בסי' תל"ד והסכים דהוי הפקר יעו"ש :

(יב) **שם** בהגה, כדי להפקיע מעליו איסור שבת, ולכך לריך
שיפרש שאינו מפקירה אלא בזיוס השבת וכיון דבזיוס
השבת רשות העכו"ם עליה שהיא מושכרת או שאלה לו אין
אחר יכול לזכות בה ולכי נפיק שבתא הו"ל כאלו חזר וזכה בה
שלא הפקירה אלא בשבת לבד ואעפ"י שאינו מפקירה לגמרי הוי
הפקר כלומר אעפ"י שאינו מפקירה אלא ליוס שבת שפיר הוי
הפקר כדאיתא בס"פ אין צין המודר, ב"י והביאו הט"ז סק"ה,
ומשמע דליוס השבת מיהא לריך להפקירה הפקר גמור לא שאין

ישראל (ועיי' למטה כס"ז זה) : ה לאם ישראל וא"י שותפין בבהמה מותר לעשות בה א"י מלאכה בשבת ע"י שיתנה עם הא"י בתחלה כשקנו אותה שימול הא"י בשבת וישראל ביום חול ואם לא התנו מתחלה אסור אע"פ שהתנו אח"כ מואם ילוח אותה לא"י בהלואה גמורה שיהא רשות בידו להוציאה אם ירצה שלא ברשות ישראל ויזקוף הדמים על הא"י ואחריות השוורים על הא"י מותר נו"ש מתירים אפילו לא יהא רשות ביד הא"י להוציא ע"י שיזקוף הדמים על הא"י במלוה ויחזור הא"י ויעשה אפותיקו (פי' אפו תהא קאוי כלומר לא יהא לך פרעון אלא מזה) לישראל

בב' החיים

אלו הקונים לאן ומניחין בשדות אצל הערביים או אם הם בשותפות לריך להתנות כמ"ש רס"י רמ"ה גבי שדה ותנור שהם בשותפות יעו"ש ואם הם כולם של ישראל לריך לקנות עם העכו"ם ליתן לו כך וכך לכל ליטרא וליטרא כמ"ש רס"י רמ"ד כדי שיהא צדידיה קטרת :

(סב) **סע"ד** ה. עיי' שיתנה וכו' ואפי' אם תמות הבהמה ביום השבת או ביום שנטל היהודי האחריות על שניהם מותר. הרל"ח סי' ק"ז כנה"ג בהג"י סי' רמ"ה. עו"ת או' ה' מ"א סי' י"ג. תו"ש או' י"ב :

(סג) **ש"ס**. עיי' שיתנה וכו' ואם ביום השבת הרויח העכו"ם יותר מיום שנטל ישראל לעלמו ויכל ישראל לקחת החלק מהרויח שהתנו צניהם ולא יקרא נטל שבת. הרל"ח ס"ס. כנה"ג ס"ס. וכן הוא לעיל בש"ע סי' רמ"ה סע"י ב' יעו"ש. וכ"כ מ"א ס"ס. תו"ש ס"ס ומ"ש העו"ת ס"ס על דברי הרל"ח הגו' דל"ע למעשה כבר תמה עליו המחמ"ר או' ז' וכתב דדברי הרל"ח הם ברורים ואין כאן מקום עיון יעו"ש : (סד) **ש"ס**. ואם לא התנו מתחלה אסור וכו' דהא חלי הבהמה היא של ישראל ומלוה על שביעת חלקו. לבוש משמע דגם בזהמת השותפות עם העכו"ם ישראל מלוה על שביעת חלקו. מיהו צ"י סי' רמ"ה כתב בשם הריב"ש דאין כאן משום שביעת בהמתו מאחר שיש לעכו"ם חלק בבהמות אלא האיסור משום שלוקח שכר שבת. שלא בהבלעה יוס' א' כנגד יוס' השבת וגם שעשה איסור בתחלה להשתתף עם העכו"ם בלא תנאי והעכו"ם יעשה בה מלאכה בעל כרחו יעו"ש. והביאו מ"א והתו"ש ס"ס. אמנם המע"י או' י"ד כתב דהא דהשמיט הש"ע טעם הריב"ש וכתב אסור סתמא משום דס"ל דאסור משום שביעת בהמתו ועשה כמו פשרה בין שני הדיעות הריב"ש והריל"ב"א שהביא צ"י יעו"ש. וכן הפתה"ד או' ט"ו האריך הרבה בענין זה ומסיק בדברי הלבוש דגם בזהמת השותפות עם העכו"ם מלוה על שביעת חלקו יעו"ש. ומ"ש שם המ"א דבהפסד גדול שרי לחלוק סתם וכמ"ש מור"ם ז"ל לעיל סי' רמ"ה סע"י א' בהגה כבר כתבנו שם או' ט' דדעת מרן ז"ל והאחרונים להחמיר יעו"ש :

(סה) **ש"ס**. ואם לא התנו מתחלה אסור אע"פ שהתנו אח"כ. וגראה הא דלא מהני להתנות אח"כ היינו בעוד שהבהמה בשותפות אבל אם מוכרים הבהמה לאחר וקודם שחוזרים לקנות מתנים מהני תנאה וכמ"ש לעיל סי' רמ"ה סע"י ג' וצדברינו לשם או' ט"ז יעו"ש :

(סו) **ש"ס**. ויש מתירין אפי' לא יהא רשות וכו' משום דבכל זאת עדיין הבהמה ברשות הכותב. עו"ת או' ה' :

(סז) **ש"ס**. או ירהנס אללו וכו' פי' אע"פ שיניחם ביד ישראל למשכון והעכו"ם נטל אותם ועודד בהם שרי דכיון

סברות בשם י"א וי"א דדעתו כסברה שנית א"כ כאן דעתו לפסוק כיש חוסרין ואע"פ"י כן פוסק בסע"י ה' כיש מתירין בתרא ולא סתמן אהדי משום דהתם שאני שהזכיר העכו"ם שלא לעשות בשבת והזקיקו אחריות מפני כן. מט"י ס"ס. ועיין לקמן או' ע"ב :

(נז) **ש"ס**. נקראת בהמת ישראל. וא"כ לריך להתנות שיחזירם קודם שבת ואם עיכבם בשבת יפקירם כמ"ש בסע"י הקודם :

(נח) **ש"ס**. נקראת בהמת ישראל. ישראל שיש לו סוס ובה המושל המכירו להשאלו או להשכירו והוא אינו יכול למאן נגדו מפני איבה ינוכרו לו בדבר מועט ואז יוכל המושל לעשות בו כרצונו ואם אח"כ יחזור ויתן לו הסוס וגם השכירות מתנה בעלמא יהיב. שבות יעקב ח"ב סי' ט"ל יעו"ש. מיהו הי"א בהג"י כתב שאם יכול העכו"ם למכרו אף שמכרו לו בדבר מועט מותר ואם אינו יכול למוכרו אסור שנקראת בהמת ישראל יעו"ש. וכ"כ מדברי מרן ז"ל דהכל תלוי בזה יכול למוכרו שאז נקראת בהמת עכו"ם ואם אינו יכול למוכרו נקראת בהמת ישראל. וע"כ אם אינו יכול למכרו לריך להתנות שיחזור קודם שבת ואם עיכבם בשבת יפקירנה כמ"ש באו' הקודם :

(נט) **מיהו** אם העכו"ם חלם ולוקח בהמתו של ישראל בעל כרחו לעשות בה מלאכה ואינו יכול להתנות עמו שיחזירנה קודם שבת אז די שיפקירנה קודם שבת כדי שלא לעבור על שביעת בהמתו כיון דמדאורייתא מהני כמ"ש לעיל או' מ"ב וא"א לו בענין אחר. ואע"פ דלגוס רחמנא פטריה מ"מ היכא דאפשר יש לתקן :

(ס) **בהמה** של ישראל והחלז מוחלז לגכרי ומחלה לישראל יפקירנה או יתנה עמו שיתחייב באחריותה כל שבת ושבת ואז מותר להניח לחלז בשבת. פנים חדשות בשם הרמ"ע סי' ק"ב. והביאו כנה"ג בהגה"ט ועו"ת או' ד' אמנם המ"א סק"ז כתב דדברי העו"ת שכתב בשם הרמ"ע ז"ע וכן הא"ר סי' ש"ה או' י"ט הקשה על תשו' הרמ"ע הגו' מדברי הש"ע דשם סע"י ה' דמתיר לחלז בהמה משום לער בעלי חיים ואפי' באין ארים וכתב אפשר דמיירי הרמ"ע באין החלז מלערה והניח בל"ע יעו"ש. וכן המחמ"ר או' ו' כתב על דברי הרמ"ע הגו' דדבריו תמוהים מאד דאין טעם לזה כלל דאטו התם הבהמה עושה מלאכה העכו"ם הוא שחולב וצדידיה קא קטרת מאחר שהוא למחלה ואין כאן ענין לשביעת. בהמה יעו"ש. וכן המחמ"ר או' ב' האריך בדברי הרמ"ע הגו' ומסיק דהמקיל לא הפסיד ובלבד שלא יהנה מחלבה או יקנהו לפחות בדבר מועט כמ"ש סי' ש"ה סע"י ה' יעו"ש :

(סא) **ואם** אין החלז מלערה אלא רגלים לחלז בהמה כדי לעשות גביעות או יגורמי כדי להשתכר וכמו שעושין

ס ז"י בשם רבו
סה"ר יסקב
זי רב:
א שבת י"ט הדיף
והר"ש
בס
הרמב"ם
בפ"ו
מהל שבת:

לישראל או ירהגם (פי' משכון בלשון ישמעאל רהן) אצלו ובלבר שלא יאמר לו מעכשיו מייש מתירים ע"י שיזהיר את הא"י שלא יעשה בה מלאכה בשבת ואם יעבור ויעשה תהיה אחריות עליו ואפי' מהאונסים ויבתוב בן בערכאותיהם דהשתא אם בא לעשות מלאכה בשבת אינה בהמת ישראל שהרי קנאה הא"י להתחייב באונסיה. הגה וכל לדי הימרים אלו הלכתא נינהו ויכול לעשות חיזה מהן שירלה אפי' אם הבהמה כולה של ישראל דינו כאלו היה בשותפות הא"י רק שיפרסם שעשה דרך היתר:

רמז דין א"י המביאים כתבים בשבת. וכו' סעיפים:

אאשולה אדם אגרת ביד א"י ואפי' בע"ש עם חשיכה והוא שקצץ לו דמים ובלבר שלא

יאמר

בף החיים

(ענ) **שם** בהגה. וכל לדי הימרים וכו' ועיין ברדב"ז ח"א סעי' י"ג שעשה עוד לדים כדי להפקיע האיסור יעו"ש. אמנם מ"ש שם דהפקר בפני ג' מועיל אפי' לכתחלה כבר כתבנו לעיל או' מ' דיש פלוגתא בזה ודעת מנן להחמיר יעו"ש: (עד) **שם**. ואפי' אם הבהמה וכו' ואם הסוסים של ישראל וגם העכו"ם הוא עצמו ומוליך סחורתו אין היתר במכירה דהרי חסור להניח לו לעשות מלאכתו אלא ח"כ הוא מושכר לו רק ליסע עם הסוסים או שרי כמ"ש סי' רמ"ד סעי' ה' ועכ"פ חסור לומר לו לך בשבת כמ"ש סי' רנ"ב. מ"א ס"ק ט"ז. משמע הא אם העכו"ם מושכר לו רק ליסע עם הסוסים מותר למכור לו הסוסים בחיזה לד של היתר ומותר להוליך לו סחורתו גם בשבת רק שלא יאמר לו לך בשבת. אמנם בתשו"ל סי' ל"ה כתב דאלו שיש להם סוסים ועגלות ומוליכין משאות בשכר ומוכרין בכוונה לכותי כדי להפקיע איסור שבת עוברים על דברי חכמים וראוי לקנוס עכ"ל והביאו א"ר או' י"ז ותמה על מ"א שלא הזכיר מתשו' ל"ז הנז' שהאריך לחסור וכתב דכן יש להחמיר יעו"ש. מיהו לדבר מזה כגון להוליך אתרוגים מותר. ל"ז שם. א"ר שם. שעת"ל או' י"ב:

(עה) **הו"מ** של זכויות שנתן בשטר מכירה שהרשות ביד כותי לעשות מה שירלה ובע"ש נותן לו לעמי"ל חיזה מין זכויות יעשה וגם לפעמים מוכר השמעלליקע"ם לסוחר אחר אף שכבר מכרו יש להחמיר כיון דבאמת הוא שותף ומותר מן הדין וסגי כל שנותן שטר מכירה. שו"ת שאל ומוציא ח"ב סי' ל"א. ועיין עו"ש סי' ס"ו וס"ט וע"ג וקע"ח בענינים אלו יעו"ש. פ"ת. ועיין עוד מזה בדברינו לעיל סי' רמ"ד או' ב"ן: (עו) **שם** בהגה. שעשה דרך היתר. וכתבו האחרונים שאין לסמוך על היתורים הללו אלא דוקא בשעת הדחק ומי שמקיים הפסוק למען ימות שורך וכו' כפשייה ואינו עושה שום תחבולה כדי לעשות בהמתו מלאכה בשבת ודאי שיליח בשבת ימי המנוחה והבטיח בה חסד יסובבנו:

(א) **סעי'** א'. שולח אדם אגרת וכו' הא דנקט אגרת לאשמעינן רבותא דאעפ"י דכתב יד ישראל ניכר ביד עכו"ם שרי בקקן. ב"ח. עו"ת או' א' והנמ"א סק"א כתב דה"ה בכל מלאכות בעינן קלן כמ"ש סי' רנ"ב ומה שנקט אגרת לאשמעינן דאי לא קביע בי דואר חסור לשלוח אפי' מיום ראשון יעו"ש. ודוקא אגרת אם לא קלן ולא קביע בי דואר חסור לשלוח אפי' מיום ראשון משום דניכר תביעת ישראל אבל שאר כלים וחפלים שאין ניכרים מותר לשלוח אפי' בע"ש ואפי' בלא קלן כל שיכול להגיע לשם בע"ש. א"א או' א'

ללא חסור לו מעכשיו לא קנאם כמ"ש ס"י תמ"א יעו"ש ואפי' אמר לו אם לא אתן לך המעות למן פלוני יהיו שלך. מ"א ס"ק י"ד. וכ"כ העו"ת שם. אלא שהקשה ע"ז דמכאן ולהבא זוכה בבהמה והתו"ש או' י"ג תירץ משום דק"ל ישראל מעכו"ם ועכו"ם מישראל לא קנה משכון יעו"ש. ועי"כ נ"ל דיותר טוב שלא להניח זמן אלא יאמר לו כל זמן שתראה המעות שלך ואיני נותן לך תקח הבהמה. וישראל ומומר לעכו"ם שיש להם בהמה בשותפות חסור להניחם במשכון דאעפ"י שחטא ישראל הוא. א"א או' י"ד: (בח) **שם**. ובלבד שלא יאמר לו מעכשיו. שאם יאמר לו מעכשיו כשמחזירה לו הוי למפרע בהמת ישראל. לבוש. עו"ת שם:

(טו) **שם**. ויש מתירין ע"י שיזהיר וכו' צ"י סי' רמ"ה כתב תהיה אחריות שבת עליו דמשמע אפי' לא קבל אחריות כל הימים עליו אלא של יום שבת לבד סגי בהכי ומיהו הש"ע דהשמיט תיבת שבת משמע דס"ל דבעינן אחריות כל הימים. מנ"י או' י"ז:

(ע) **שם**. אפי' מאונסים וכו' והא דכתב לעיל סעי' ד' דבעינן ג"כ יוקרא וזולא התם מייירי בבהמה דכולה של ישראל היא משום הכי צעין ג"כ יוקרא וזולא אבל הכא דגוי ג"כ משוקף בבהמה סגי באונסין לבד. עו"ת שם:

(עא) **שם**. ויכתוב בן בערכותיהם וכו' והא דסגי בסעי' ג' להפקיר דינו בין עלמז דוקא בדיעבד אבל להחמיר לכתחלה בעי פירסום. א"ר או' ט"ז יעו"ש. וכ"כ התו"ש או' ט"ז. א"א או' ט"ז:

(עב) **שם** הגה. וכל לדי הימרים אלו הלכתא נינהו וכו' וכ"כ הלבוש. וכתב מ"א ס"ק ט"ז דדעת הרב צ"י דאם היא כולה שלו לא מהי שיקבל העכו"ם אחריות כמ"ש סעי' ד' ורמ"א הכריע להקל עכ"ל. וכ"כ התו"ש או' ט"ז דדעת הש"ע בסעי' ד' כס' שהביא באחרונה ורמ"א מקיל בכל ענין יעו"ש. וכן הוא דעת המנ"י כמ"ש לעיל או' כ"ו יעו"ש. אבל המחמיר או' ח' כתב דאין לחלק בזה בין שותפות לכולה של ישראל ומרן כאן הביא כל הדרכים הללו אעפ"י שקלמם חולקים על קלמם או עכ"פ אין מכוונים משום דס"ל לדינא דיש להקל בדברי כולם וכמ"ש רמ"א ואעפ"י שבסעי' ד' כתב יש מתירין ויש אוסרים וכפי הכלל דעתו כהאוסרים שאני הכא שאח"כ בסעי' ה' הביא התורות אחרות שלא במחלוקת שהם ע"פ דעת המתירין דלעיל סעי' ד' יעו"ש. ומ"מ נראה לענין דינא כיון דדעת המ"א והתו"ש והמנ"י דדעת מנן ז"ל בבהמה דכולה של ישראל דסעי' ד' כדעת האוסרים יש להחמיר היכא דאפשר:

אמר לו שילך בשבת ואם לא קצץ אי לא קביע בי דואר (פי' איש ידוע שכל כתב אליו יוצל והוא משלחו למי ששלח אליו) במתא אסור לשלוח אפי' מיום ראשון ואי קביע בי דואר במתא משלחן אפי' בע"ש נהיה שיהא שבת ביום כדי שיוכל להגיע לבית הסמוך לחומה. הגה ויש מתידין אפי' לא

בפ החיים

יש בי דואר כלל. ובי דואר פרש"י שלטון העיר ולו רגילין לשלוח אגרות. והטור כתב איש ידוע שכל כתב שמביאין לעיר נותנין אותו לידו והוא מגיעו למי שגשתלח לו עכ"ל והטעם דאי לא קביע בי דואר אסור כתב הב"ח דשמא לא יהיה בעיר אותו שגשתלח לו האגרת ויהא לריך השליח לילך אחריו בשבת אבל כשי' שם אדם ידוע לא חיישינן שמא לא יהא בביתו דכל מי שממונה לקבל האגרות קבוע הוא בעירו תמיד או מעמיד איש במקומו עכ"ל. וכ"כ הט"ז ומ"א סק"ב. ונראה שזהו מה שקורין עכשיו. פאס"ט מיישט"ר. ע"ז שם :

(י) שם. אי לא קביע בי דואר וכו' מיהו אם אמר לעכו"ם שילך לשם וימסור לבני ביתו אם לא ימצא האיש בביתו והאי שרי כל שיכול להגיע לבית הסמוך לחומה ראשון שהאיש שם. מש"ז או' ב' :

(יא) שם. אי לא קביע בי דואר וכו' ואע"ג דשאר כלים שרי ליתן לעכו"ם כל שיכול לעשותו מצע"י אפי' לא קצץ ואפי' שהוא עושה אח"כ בשבת שרי כמ"ש סי' רנ"ב סעי' ב' שאני הכא כיון שכתב ידו של ישראל נוסח ויכיר מעשה ישראל יאמרו בשבת נתן לו להוליך וא"כ בכתב של עכו"ם שרי. מ"א סק"ב. תו"ש או' ב' וכן החותם שנחתם בו האגרת ז"ל חותם של עכו"ם. מחה"ש. והא דשרי כתב עכו"ם אפי' בלא קצץ היינו ששיכול להגיע לשם בע"ש קודם חשיכה וכמ"ש לעיל או' א' יעו"ש. וכ"כ הר"ז או' ו' :

אמרו עליו על ר' יוסי הכהן ואמרו לה על רבי יוסי החסיד שלא נמצא כתב ידו ביד נכרי לעולם. שבת י"ט ע"א. ולפ"ז יש להזהר כל השנה לכתוב ע"ג הכתב בלשון לעז וכן שמעתי מגדול אחד. כר"ש :

(יב) שם. לבית הסמוך לחומה. פרש"י לבית הסמוך לחומת העיר שנשתלח שם. וכ"כ הטור. והיינו בית ראשון הסמוך לחומה מצפנים. אבל בצ"י כתב שמוצרי הרמב"ם פ"ו נראה שהוא מפרש שהבי דואר קבוע בעיר שממנו שולחין הכתב ולריך שהות ביום כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה שהוא הבית היותר רחוק שבעיר קודם שבת שמא ביתו הוא שם עכ"ל וכן פירש מהר"י ב"ר והב"ד בס' תומת ישרים סי' קנ"ו. ועיין בכ"מ פ"ו מה"ש דין ק' שכתב פי' אחר בדברי הרמב"ם יעו"ש. מיהו הרלב"ח סי' ק"ה כתב דאפי' לדברי הרמב"ם הפי' הוא כדברי רש"י והטור יעו"ש. והביאו הב"ח וכתב דהכי נקטינן יעו"ש. אבל הרדב"ז ח"א בלשונות הרמב"ם סי' כ"ב הסכים כפי' מהר"י ב"ר יעו"ש. וכ"כ מדברי הש"ג פ"ק דשבת יעו"ש. והב"ד כנה"ג בהגה"ט. ומיהו בזה"ז ליכא חששא בענין המכתבים משום דאיכא קצץ דהיינו שיש חוק קבוע ליקח מכל מכתב לפי המקום שנשלח לשם וגם איכא בי דואר שהוא מקום הפאס"ט בכל מקום ומקום מקום שמשתלח משם ומקום שנשלח לשם אלא רק לריך ליתן המכתב לפאס"ט בעוד שהשמש זורחת אך ידמן באיזה מקום שלא יש מקום הפאס"ט או שיש לו דבר נחץ שאינו יכול להמתין עד שילך הפאס"ט ורובה לשלוח מכתב לבדו ז"ל קצץ וליתן המכתב קודם חשיכה כדי להגלל מחששות : שם

אי' ואי' ב' יעו"ש. וכ"כ הר"ז או' ו' ועיין א"ר או' א' ואי' ג' ובדבריו לעיל סי' רמ"ז או' כ' :

(ב) שם. שולח אדם אגרת וכו' וכן מותר לשלוח שאר חפצים וכלים ביד גוי אפי' צע"ש סמוך לחשיכה כל שיוכל מפתח ביתו של ישראל מצע"י אם קצץ לו דמים בשכר הליכתו שאז אינו עושה בשביל ישראל אלא בשביל עצמו לקבל השכר שקצץ לו ואינו נראה כשלוחו של ישראל. ובלבד שלא יאמר לו שילך גם בשבת שאמירה לגוי שבות אף שאומר לו קודם השבת. וכן לא יאמר לו ראה שתהא שם בחד בשבת או בשני וכיוצא בזה אם ידוע לו שא"ל לו להיות שם אם לא שילך גם בשבת שהרי זה כאומר לו לך בשבת. ר"ז או' א' ועיין לקמן או' ו' :

(ג) שם. שולח אדם אגרת וכו' נראה דאם חולה צע"ש תקיף ליה עלמא טובא ואחיו או קרובו בכפר ולעתותי ערב סמוך לכניסת שבת שהכביד עליו החולי אמר לאשר על ביתו שישלחו להביא לאחיו שרולה שימצא אליו שהוא נח"ר לו וכדי לזווג על בניו וכיוצא. נראה דשרי לשלוח לו אגרת אפי' בכתב ישראל ואפי' בלא קצץ והגם שברור הדבר שהגוי לא יגיע לכפר קודם השבת אפי' יש להקל כדי שלא תטרף דעתו של חולה ואיכא משום פיקוח נפש דגדולה מזו הותר מרן ז"ל לקמן סי' ש"ו סעי' ט' בשבת גופיה יעו"ש. פתה"ד או' א' ועיין בדבריו לשם בס"ד :

(ד) בזמן דבר ומגפה וחולי רע. דהעולם שרוי בלער התרתי לכתוב אגרת צע"ש סמוך לחשיכה ולשולחה ע"י גוי אפי' בשבת ובפרט לזורח החולה לידע מהם בכל כה"ג יש להקל ופשוט ואפי' ע"י גוי לכתוב בשבת עצמו דהכל לפי העת והזמן רו"ח

(ה) שם. והוא שקצץ וכו' דאז בדידיה קטרה ולא בשביל ישראל. ט"ז סק"א :

(ו) שם. שלא יאמר לו לילך בשבת. אבל אם הגוי אומר בעצמו שרולה לילך בשבת א"ל למחות. ב"י עו"ת או' א' מש"ז או' א' :

(ז) שם. שלא יאמר לו לילך בשבת. וגם לריך שילא בזה מפתח ביתו של ישראל קודם השבת. רמב"ם פ"ו דין ק' ובס' א"ז דף פ"ב כתב בעוד שהשמש זורח. והביאו א"ר או' ב' וכן שלא לומר לו ראה שתהא שם ביום א' או ביום ב' וכיוצא בזה וידוע שא"ל לו להיות שם אלא א"כ ילך בשבת דהוי כאלו אומר לו לך בשבת ואפי' קצץ אסור. מ"א סק"ב. א"ר שם :

(ח) שם. שלא יאמר לו לילך בשבת. ונראה דאסור ליתן אגרת לגוי המכירו אפי' בקצץ שהוא יתן האגרת בשבת על הפאס"ט שהרי מיוחד מלאכתו בשבת ואפי' במקום שיש עירוב ומ"מ נראה דבהפסד יש להחיר בכה"ג דהוי שבות דשבות במקום פסידא דמותר. ח"א כלל ג' או י"א יעו"ש :

(ט) שם. אי לא קביע בי דואר וכו' פי' שפעמים יושב ופעמים אינו יושב שהולך למקום אחר או שלא

הב"י לא הכריע
בין פ"י רש"י
להרמב"ם ובכ"מ
פ"י דבריו בעינין
אחר ט"ס
ג' הרשב"א
בהשקפתו:
ד"ס בגמרא לפי'
הר"ן שם:
המהר"י אבוהב:
ו' שם:
ז' שם:

לא קלץ ואפי' לא קביע בי דואר במתא אס משלמו ביום ה' או קודם לכן ויש לסמוך עליהו אס לריכס לך:
ב גאם התנה עמו שיתן לו שכרו אעפ"י שלא פירש כמה יתן לו דינו בקוצין דסמכא דעתיה
דא"י ובדידי' קא טרח אבל בסתם אע"פ שיש בדעתו שיתן לו שכר אסור דלא סמכא דעתיה
ובדישראל קא טרח: ג דאם שכרו לימים דבר קצוב בבל יום בהליכתו ובחזרתו אלא שאינו
מקפיד עמו סתי ילך אם הוא בע"ש אסור דכשיצא בשבת נראה כאלו התנה עמו כך:
ד (אם) ההא"י מוליך הכתב בחנם אפי' נתנה לו בע"ש מותר שהרי הא"י מאליו הוא עושה
זה ואינו אלא להחזיק טובה לישראל מפני מה שקיבל ממנו והיה ליה כאלו קצץ. הגה ויש
חולקים ופזירא להו דכל שטושה בחנם אסור וטוב להחמיר אבל במקום שהא"י מתחיל עם ישראל לומר שילך
לו בחנם ודאי דעתו על הטובה שיקבל ממנו וש"י (ב"י) הו"א הא"י הולך מעצמו למקום אחר וישראל
נותן לו אגרת מותר בכל גוונא: ו זמ"י שיש לו שכיר א"י לשנה או יותר אסור לשלחו ע"ש
באגרת. הגה ומיהו אס לא שכרו רק לשליחות אגרת יש מתירין כמו שנתבאר לעיל סימן רמ"ד:

ד"ן

בף החיים

אומר מאליו לישראל להוליך לו הכתב אבל כשקראל אומר
לו לילך אסור אפי' בחנם וכ"מ ממ"ש סעי' ב' אבל
מדבריו רמ"א בהגה משמע שהר"ב ס"ל דהכל שרי וכ"מ סי'
רמ"ב סעי' ב' יעו"ש. מ"א סק"ז:

(יט) **שם** הגה. ויש חולקין וכו' דעת הט"ז סק"ג להחיר כס'
ראשונה אבל הלבוש סתם לאסור אלא ח"כ שהעכו"ם
מתחיל לומר לישראל שילך לו בחנם. וכ"פ הא"ר או"ח' וע"כ
הנכון לקנון לו חיזה דבר כדי ללאת מפלוגתא:

(כ) **שם** בהגה. דכל שטושה בחנם אסור. משום דעל דעת
ישראל הוא עושה. עו"ת או"ח' ג':

(כא) **סעי'** ה'. אס העכו"ם הולך מעלמו וכו'. קמל"ן דלא
חיישינן שמא ירבה הדרך בשביל ישראל. עו"ת
או"ח' ד':

(כב) **שם**. מותר בכל גוונא. אפי' בחנם שאינו מקוה לשכר
פעלו. לבוש. והמ"א סק"ח פ"י בכל גוונא היינו
אפי' לא קביע בי דואר במתא דאף אס לא ימלאנו בביתו לא
ילך העכו"ם אחריו דהא ישראל לא שלחו יעו"ש. ונ"מ לדעת
הלבוש שכתב אפי' בחנם ר"ל ואפי' בע"ש וכמו בסעי' הקודם
דמיירי בחנם ומותר אפי' בע"ש אלא דהחילוק הוא דשם מיירי
העכו"ם מתחיל לומר לישראל והכא אפי' ישראל מתחיל לומר
לעכו"ם שרי משום דהולך מעלמו. אבל לדעת המ"א דהכא מיירי
בשדעתו ליתן לו שכר אלא שלא קלץ ובשלמא היכא דלא קלץ
ולא קביע בי דואר אסור אפי' מגיע לשם בע"ש קודם חשיכה
כמ"ש בסעי' א' אבל הכא שרי אס מגיע לשם קודם חשיכה כיון
דהולך מעלמו אבל אס אינו מגיע לשם קודם חשיכה אסור
וכמ"ש המ"א שם. וכ"פ א"ר או"ח' ט' א"ח או"ח' ר"ז או"ח' י"ב:
(ג) **סעי'** ו'. אסור לשלחו ע"ש באגרת. כ"כ ב"י בשם
מהר"א. והטעם כתוב שם במהרי"א משום דהישראל

נהנה מזה הנאה גמורה שיעשה זה בשבת ובימים אחרים יתעסק
במלאכה אחרת עכ"ל. וכתב עליו ב"י ולפי טעם זה נראה דאפי'
בד' וה' אסור. וכ"כ הלבוש. אלא שכתב ב"י לפי מ"ש הרמב"ם
פ"ו שהשוכר את העכו"ם לימים הרבה מותר לעשות לו מלאכה
בשבת אפשר דכה"ג שרי ואפשר דלא שרי אלא בשוכר את
העכו"ם לעשות לו מלאכה מיוחדת כגון כתיבת ספר וכיוצא
יעו"ש. וע"כ כיון שנסתפק בדעת הרמב"ם פסק כמהרי"א לאסור
בע"ש

(ג) **שם** הגה. ויש מתירין אפי' לא קלץ וכו' ואפי' ידוע שלא
יוכל להגיע לשם קודם שבת. מ"א סק"ד. ר"ז או'
ה' ולדעת המתירין גם בכל המלאכות שרי בד' וה' אפי' בלא
קלץ. ודעה הראשונה ס"ל דכלא קלץ אדעתא דהישראל קעביד
ואסור אפי' בד' וה' תו"ש או"ח' ד':

ונראה דאף לסברא הראשונה אס הוא דרך קרוב כגון
מהלך יום א' ומשלחו ביום ב' או' ג' שרי שאף שלא
ימלאנו בביתו יש לו שהות הרבה ללכת. מ"א שם. ומיהו עיין
בס' ברכת המים דף ו' ע"ג דלא הסכים לדברי המ"א הנז'
יעו"ש אבל דעת האחרונים כהמ"א. א"ר או"ח' ז' תו"ש שם. א"ח
או"ח' ד' ר"ז או"ח' ג' ואס שרי לאחוז או לקרות אגרת שבה בשבת
עיין לקמן סי' ש"ז סעי' י"ד ובדבריו לשם בס"ד:

(יד) **סעי'** ב'. אעפ"י שלא פירש וכו' מתשו' הרשב"א
שהביא ב"י שכתב דכל שהזכיר לו שיתן לו שכרו
שרי ובטור שכתב אס פסק בסכום ידוע יש לומר ידוע במקום
ההוא קלת קלבה כמה לותנין מש"ה סמכא דעתיה דעכו"ם אבל
אס אינו יודע כלל אפשר אף בהזכיר לו שיתן שכר אסור.
מש"ז או"ח' א' וכ"כ התו"ש או"ח' ה' דכיון שקלץ עמו לריך ליתן
לו כמנהג הפועלים וסמכה דעתו ע"ז עכ"ל משמע דאס ליכא
מנהג פועלים לא סמכה דעתיה ואסור. וא"כ אי ליכא מנהג
ידוע כמה נותנים לריך לפרש לו בהדיא כמה נותן לו כדי
שתסמוך דעתו דעכו"ם ובדידיה קטרח לקבל שכרו:

(טז) **שם**. אעפ"י שיש בדעתו וכו' משמע פשיטא כשאינו
מלפיה לתשלום שכר כלל דאסור אלא אעפ"י
שמלפיה לשכר אסור כיון שהישראל לא הבטיחו עדיין. מ"א סק"ה:
(טז) **סעי'** ג'. אס הוא בע"ש אסור וכו' היינו בדלא קבוע
בי דואר במתא. עו"ת או"ח' ב' ולדעת הרמ"א
לעיל סעי' א' בהגה אפי' לא קלץ כלל בה' מותר. מ"א סק"ו:
(טז) **סעי'** ד'. אס העכו"ם מוליך הכתב בחנם וכו' פ"י דהישראל
צ"קש ליתן לו שכר ואינו רוצה לקבל ממנו דאז ודאי
משום הטובה שעשה לו ישראל פעם אחרת והוי כקלץ. ולעיל
בסעי' ב' דכתב אעפ"י שיש בדעתו וכו' אסור מיירי דאס יתן
שכר לכותי נוטל ממנו ולפיכך כשאינו יודע הכותי שיתן לו שכר
עושה על דעת ישראל ואסור. עו"ת או"ח' ג':

(ח) **שם**. שהרי העכו"ם מאליו וכו' משמע דדוקא כשהעכו"ם

א שבת י
ב סס וכת"ק
רמז"ס צפ. כ"ד
ור' ירוחם
ג סס וסס.

רמח דין המפליג בספינה וההולך בשיירא בשבת. ובו ד' סעיפים:

א אמותר להפליג בספינה אפי' בערב שבת אם הולך לדבר מצוה בנפוסק עמו שישבות ואם אח"כ לא ישבות אין בכך בלום גאבל לדבר הרשות אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם השבת. הגה אצל קודם ג' ימים שרי אפילו בספינה שמושכים אותה ע"י בהמות אפי' אין בגובה המים י' טפחים (מהרי"ק שורש מ"ה) ואפי' במקום שילטרך הישראל לעשות אח"כ מלאכה בשבת להולך הספינה ריב"ש

בף החיים

מזה לריך שיפסוק אצל במפליג קודם ג' ימים א"ל שיפסוק יעו"ש. נמלא דדבר זה בפלוגתא שניא וע"כ לכתחלה אפי' במפליג ג' ימים קודם השבת אם אפשר יש לפסוק עם העכו"ם שישבות ביום שבת ואם לא אפשר יש להקל:

ה (שם) ופוסק עמו שישבות וכו' לא קאי דוקא על ע"ש אלא אפי' קודם ע"ש תוך ג' ימים לריך לפסוק. ט"ז סק"א. א"ר או' ה' מש"ז או' א'

ו (שם) אצל לדבר הרשות אין מפליגין וכו' והטעם עיין לקמן בסעי' ב' ובדברינו לשם או' טו"ז צ"ב בס"ד:

ז (שם) פחות מג' ימים וכו' ומשמע דג' ימים גמורים קודם שבת בעינן כלומר דמיום ד' אסור להפליג ויום ד' בכלל האיסור אלא שמדברי הרא"ש נראה דיום ד' מותר. צ"י וכ"ה דעת העו"ת או' א' דמותר להפליג ברביעי בשבת יעו"ש. ועיין י"א בהגה"ט מה שהאריך בענין זה והביא מחלוקת הפו"י יעו"ש. אצל מדברי מור"ם ז"ל בהגה משמע דד' עלמו אסור. וכ"כ מ"א סק"ב. תו"ש או' ג' א"א או' ב' ר"ז או' א' ח"א כלל די או' א' נמלא דדבר זה בפלוגתא שניא וע"כ לכתחלה היכא דאפשר יש ליזהר שלא להפליג. בד' והכא דלא אפשר יש להקל. וה"ד במפליג בים שבדואי הספינה הולכת למעלה מעשרה טפחים וגם בודאי שלא ילטרך לעשות איסור בשבת אצל אם יש חשש לעשות איסור בשבת כגון איסור תחומין וכיוצא לכ"ע אין להפליג כ"א דוקא קודם יום ד' כמבואר לקמן סעי' ד' יעו"ש:

ח (שם) קודם השבת. וה"ה קודם יו"ט דאין חילוק בין שבת ליו"ט או' וליו"ט ב' י"א בהגה"ט סוף הס"י בשם כמה פו"י יעו"ש. חכ"ל או' ב' ועיין לקמן או' ט"ל:

ט (שם) הגה. אצל קודם ג' ימים וכו' היינו ביום ג' וכמ"ס סעי' ד' ודלא כעו"ת. מ"א סק"ג. ובדבר כתבו בזה לעיל או' ז' יעו"ש:

י (שם) בהגה. שמושכין אותה ע"י בהמות וכו' ועיין לקמן בהגה סוף סעי' ב' ובדברינו לשם בס"ד:

יא (שם) בהגה. ואפי' אין המים יו"ד טפחים וכו' דהוי אמינא יש איסור תחומין קמ"ל דלא והטעם כיון שהתחיל בהיתר. אצל תוך ג' ימים אסור מטעם שכתב אח"ז. ט"ז סק"ב. ועיין באו' שאח"ז:

יב (שם) בהגה. ואפי' במקום שילטרך וכו' והטעם דג' ימים קודם השבת שייכים לשבת הבא וקודם לזה שייכים לשבת שעבר כדאמרינן בגיטין ע"ז ע"א ובפסחים ק"ו ע"א (וכ"ה ע"פ קבלת האר"י ז"ל כמ"ס לעיל סי' קל"ב או' ו' ד"ה ועוד דע ואו' כ"ו יעו"ש) דעד יום ד' מקרי אחר שבתא ואח"כ מקרי קמי שבתא וכיון שינא בהיתר אין לו להמנע מחמת שבת הבא שאז אם יארע לו סכנה וילטרך לחללו מחמת פקוח נפש אין כאן חילול. ט"ז סק"ג:

יג (שם) בהגה. ואפי' במקום שילטרך וכו' וגם הש"ע ס"ל ק

בע"ש ולהתיר בד' וה' משום דכלאו הכי יש מתירין בד' וה' אפי' לא קלן ואפי' לא קביע בי דואר כמ"ס בסעי' א' בהגה יעו"ש. וכ"כ העו"ת או' ה' וכ"פ המ"א סק"ט דבד' וה' מותר. א"ר או' יו"ד. א"א או' ט' ר"ז או' יו"ד:

בד (שם) הגה. רק לשליחות אגרת יש מתירין וכו' אפי' בע"ש שהעכו"ם צדידיה קטרת. ולפי ה"א דאסרי לעיל בס"י רמ"ד סעי' ה' זה ג"כ אסור. לבוש. ומיהו עיין בדברינו לשם או' מ"ז שכתבנו שדעת מרן ז"ל והאחרונים להתיר כס' הראשונה יעו"ש. וא"כ ה"ה לכאן:

א (סעי' א) מותר להפליג בספינה וכו' פ"י להפריש מן היבשה לים ולשון מפליג ע"ש שמפליג עלמו מן היבוב. פרישה או' א'

ב (שם) אפי' בע"ש וכו' אצל בשבת אסור דהא לא יוכל לפסוק עמו שישבות מ"א סק"א. והטעם כתב המחמ"ש כיון שנכנס לתוכה בשבת ע"מ להפליג מיד. מיהו דעת הא"ר או' ד' ואו' ה' להתיר לדבר מזה להפליג אפי' בשבת יעו"ש. אצל דעת הרב י"א בהגה"ט כדעת מ"א דבשבת עלמו אסור אפי' לדבר מזה. וכ"כ א"א או' א' ח"א כלל ד' או' א' ועיין לקמן סעי' ג' ובדברינו לשם או' ט"ל ובס"י תרי"ג סעי' ו':

ג (שם) אם הולך לדבר מזה. ואיזה דבר נקרא של מזה עיין לקמן בהגה סעי' זה ובדברינו לשם בס"ד:

ד (שם) ופוסק עמו שישבות וכו' זו סברת הרמב"ם וסיעתו דפסקו כרבי בשבת י"ט ע"א אצל הטור ודעמיה פסקו כרשב"ג דאמר דא"ל לפסוק כמבואר בטור וב"י יעו"ש. וכ"פ הלבוש כדעת הש"ע דלריך לפסוק. ר"ז או' א' ח"א כלל ד' או' א' ומ"מ היכא דלא אפשר להתנות כגון באגיה ההולכת בקיטור שיש לה עת קבוע להליך מפני הסחורות שיש בה ואינה ממחנת ליחידים או בספינה שרובה עכו"ם ובדואי לא ישמעו לו לשבות ואם יאחר לספינה אחרת אפשר שיצטטל מן המזה יש להקל וכ"כ א"א או' א' ר"ז שם. וה"ד בענין שלא ילטרך אח"כ לעשות איסור בשבת אצל אם ילטרך אח"כ לעשות אסור בשבת לריך דוקא לפסוק וכמ"ס לקמן סעי' ד' ואפי' אם יצטטל המזה. וכ"כ המש"ז או' ג':

וכתב הב"ח דמבואר ברמב"ם דהך פלוגתא דרבי ורשב"ג ליתא אלא בהולך בע"ש לדבר מזה אצל במפליג ג' ימים קודם שבת אפי' לרבי א"ל שיפסוק עמו לשבות כיון דלא עבד איסורא אצל משאר מפרשים משמע דפלגי נמי אמאי דמפליגין ג' ימים קודם שבת דלרבי לריך לפסוק ולרשב"ג א"ל לפסוק והכי משמע מדברי הטור יעו"ש. וכ"כ י"א בהגה"ט. שדעת הרמב"ם והסמ"ג דוקא במפליג בע"ש לדבר מזה לריך לפסוק אצל במפליג קודם ג' ימים א"ל להפסיק אצל לדעת הרא"ש והטור משמע אפי' במפליג קודם ג' ימים לריך לפסוק אלא שכתב שדעת הש"ע משמע דפוסק כרמב"ם והסמ"ג דדוקא בע"ש לדבר

ד סס :

ה הרמב"ם פ' ל'
מהלך דבני ג' ש'
פסחים דף כ' :

ו הרמב"ם

והרמב"ם ס'
והרמב"ם :

ז הרמב"ם בחשו

ח בחשו' הרמב"ם

ט ב"י גם לדעת

(רי"ב ס' קנ"ב) הוא דרך מועט כמו מצור לצידון שאין ביניהם כי אם מהלך יום אחד מותר להפליג בע"ש בבקר מפני שאפשר שיגיע שם קודם השבת והמקום שנהגו שלא להפליג בע"ש כלל אפי' דרך מועט אין מפליגין: ב והא דאין מפליגין בספינה בפחות משלשה ימים קודם השבת הטעם משום עונג שבת שכל שלשה ימים הראשונים יש להם צער ובלבול וזדוקא למפליגים בימים המלוחים אבל בנהרות אין שום צער למפליגים בהם ולפיכך מותר להפליג בהם אפילו בע"ש והוא שלא יהא ידוע לנו שאין בעומקם עשרה טפחים מאבל במקום שידוע לנו שמקרקע הספינה לקרקע הנהר פחות מעשרה טפחים אסור (ללא חוץ לתחום) משום איסור תחומין. הגה וכן בספינה שיטערך ישראל לבא לידי מלאכה בשבת אסור ליכנס בה ג' ימים קודם השבת אפילו הם נהרות הנוצעים והיא למעלה מעשרה (רי"ב ס' קנ"ב מהרי"ק) אבל

אין

בף החיים

מעונג שבת. מאירי פ"ק דשבת יעו"ש. וכ"כ מדברי המו"ק. פתה"ד ח"ו ו' :

(יט) **שם**. שכל ג' ימים וכו' נקט הכי לאפוקי אם לא יהיה צער רק ב' ימים או היה שרי אף תוך ג' ימים אבל באמת אף אם היה נמשך הצער יותר מג' ימים. אפי' שרי קודם ג' ימים דלא גרע מחילול ממש דשרי קודם ג' ימים. תו"ש ח"ו ז' :

(ך) **שם**. שכל ג' ימים הראשונים יש להם צער וכו' והיינו טעמא שלכל דבר מלאה שרי משום דפטורי ממלות עונג שבת דהעוסק במלאה פטור מן המלאה. ב"י מ"א סק"ו : (כא) **שם**. אפי' בע"ש. והיינו אם הספינה הולכת בשביל עכו"ם. ר"ז ח"ו ג' :

(כב) **שם**. שמקרקע הספינה וכו' פ"י אע"ג דהמים עמוקים יותר מו"ט מה שמקרקע מהספינה במים לא חשבינן ליה דבעינן מקרקע הספינה עד קרקע הנהר י"ט ואי ליכא י"ט אסור ללא. ומשמע דאפי' אם הוא יושב למעלה מו"ט אסור. וכ"כ המ"א סק"ז. מיהו הב"ח כתב דאם יש במים יותר מו"ט אפי' אם אין מקרקע הספינה לקרקע הנהר י"ט שרי יעו"ש. אלא שהמ"א שט השיג עליו וכתב דאין לזוז מפסק הש"ע יעו"ש. וכן הסכים ח"ר ח"ו ו' אלא שכתב דאם הוא יושב למעלה מו"ט מותר יעו"ש. אבל הר"ז ח"ו ג' כתב דכשהוא יושב למעלה מו"ט ואין רגליו תלויות לתוך מטה מו"ט אם הספינה מהלכת למעלה מגיט יש לסמוך ע"ז דוקא כשנרדף לכך יעו"ש :

ומיהו בהולך בספינה שהולכת מעלמה והגיע למקום שאין בעמקה י"ט אפי' אותו המקום הוא מהלך רב ואפי' מזדמן לו יבשה איז לירד דלא פלוג רבנן בספינה. עו"ש ח"ו ב' : (ג) **שם**. אסור ללא חוץ לתחום. אבל תוך התחום שרי ולא גזרינן שםא ילא חוץ לתחום. מ"א סק"ח :

(ד) **שם**. הגה. וכן בספינה שיטערך ישראל וכו' ומיירי אפי' שהמלחים והחובלים הכל ישראלים. ב"י בשם הריב"ש. עו"ש סוף ח"ו ח' ונראה דוקא אם בשבת הוא סגנה אם יעמד במקום אחד או מותר במלחים ישראל אבל בדליקא סגנה אסור אם מלחים ישראלים וזה פשוט. עו"ש שם. ונראה היכא שידוע שדאי יטערך ישראל לעשות מלאכה בשבת אסור להביא עצמו לידי כך להיות מלא ואעפ"י שהולך קודם ג' ימים קודם לשבת כיון שאפשר להתעסק במלאכה אחרת ולמה לו בזאת המלאכה שיבא זה לידי חילול שבת ומדברי האר"י ז"ל משמע דאף מי שעושה מאונס ואונס רחמנא פטריה מ"מ יש לו

כן כמ"ש סעי' ד' ודלא כהעו"ת. מ"א סק"ד :

(יד) **שם**. ואם הוא דרך מועט כמו מצור לצידון וכו' ולפ"ז במהלך שני ימים נמי שרי בה' וכ"כ בסה"ת סי' רכ"ה. ב"ח. שכתב"ג בהגה"ט ח"ו ב' ח"ר ח"ו ב' :

(טו) **שם**. מפני שאפשר שיגיע וכו' ואעפ"י שלפעמים מתאחרים יותר מיום אחד אם כשיש רוח טוב הולכים ביום אחד שרי להפליג בע"ש. ב"י. ור"ל אעפ"י שעכשיו אין רוח טוב מ"מ אם כשיש רוח טוב הולכין ביום א' שרי להפליג בע"ש. וכ"כ המ"א סק"ה. ח"ר שם. תו"ש ח"ו ו' מאמ"ר ח"ו ב' :

(טז) **שם**. מפני שאפשר שיגיע וכו' וה"מ כשיש שהות מעט שהספינה מפלגת להגיע שם קודם הלילה ע"י רוח טוב אבל אם הוא מהלך יום אחד ע"י רוח טוב ושהה שעה אחת או שתיים אסור לו להפליג שהרי ח"א להגיע שם קודם הלילה אפי' ע"י רוח טוב. ב"י. מיהו ברש"י משמע דמלוך לצידון לא היה מהלך יום שלם. תו"ש שם. ונראה דהכל לפי הענין דאם אפשר שיגיע ע"י רוח טוב שרי כמ"ש באו' הקודם ואם לאו אסור : (זוב) **סעי' ב**. הא דאין מפליגין וכו' הטעם משום עונג שבת וכו' ויש מפרשין הטעם משום איסור תחומין ולכך מתירין

בספינה גדולה שהולכת למעלה מעשרה ועוד יש מפרשין הטעם משום שט שהספינה הולכת על פני המים וגזרינן שםא יעשה חבית של שייטין וכו' דלפעם הראשון אם הספינה הולכת למעלה מו"ט אפי' בימים המלוחים שרי להפליג תוך ג' ימים קודם לשבת ולפעם השני אפי' בנהרות שלא יש צער ובלבול וגם שהולכת הספינה למעלה מעשרה אסור להפליג תוך ג' ימים קודם השבת אלא לריך להפליג קודם ג' ימים לשבת לא שמרן ז"ל פסק כהרמב"ם ז"ל ודעמיה שכתבו הטעם משום עונג שבת וס"ל דתחומין למעלה מעשרה כיון דהיא צריכא דלא אפשרטא דוקא ביבשה דאיכא ב"ב מיל תחומין דאורייתא אזלינן לתומרא אבל בים דליכא תחומין דאו' אזלינן לקולא ואמרין אין תחומין למעלה מעשרה ולכך אפי' בספק הולכת למעלה מעשרה פסק להקל משום דבדרבנן אזלינן לקולא כמבואר כ"ז בטור וב"י יעו"ש. וכ"פ הלבוש כדברי הש"ע דהטעם משום עונג שבת ובהנהרות מותר להפליג אפי' בע"ש. ר"ז ח"ו ג' ח"א כלל ד' ח"ו א' וכו' דעה האחרונים. ועיין לקמן סי' ת"ד :

(ח) **שם**. משום עונג שבת וכו' לפי טעם זה יולא לנו התר דמי שהורגל לילך דרך חניה בלב ים וכן הספנים שאמנותם בכך ואינם מרגישים שום צער ולא בלבול ואוכלים בשעת אכילה שרי להו להפליג ג' ימים קודם שבת שאינם מתבטלים

אין איסור במה שהצמחות מושכות הספיקה בשפת הגהר ולא דמי להליכה בקרון שאסור: ג' יהיבא דמותר להפליג מע"ש אם נכנס בספינה מע"ש וקנה בה שביתה אע"פ שמפלגת בשבת מותר וזהו שלא יצא מהספינה מעת שקנה שביתה. הגה' וי"א דאפילו יאל מן הספינה שרי דמאחר שקנה בה שביתה מע"ש מותר אח"כ ליכנס בה בשבת ולהפליג. יש שעושין קידוש בספינה ואח"כ חוזרים לביתם ולנים שם ולמחר חוזרין לספינה ומפליגין וכן נהגו בקלל מקומות ואין למחות (ר"ן פ"ק דשבת וריב"ש סי' י"ז קנ"א קנ"ב)

ועיין

בף החיים

(לב) **ובספינה** מהלך כולה. מ"א שם. ור"ל אפי' יאל אחר שקנה שביתה בספינה מ"מ כל הספינה נחשב לו כד"א כיון ששבת בה"ש באויר מחילת הספינה כמ"ס סי' ת"ה סעי' ז' מחה"ש. ומיהו אם קנה שביתה בספינה זו אסור לכנס לספינה אחרת. מ"א סי' של"ט ס"ק י"ג. ר"ז בזה הסי' או' ט' ח"א כלל ד' או' ג' וזהו דוקא אם יאל ממנה אחר שקנה בה שביתה אבל אם לא יאל ממנה מותר ללכת מספינה לספינה ר"ז סק"א או' ד' יעו"ש:

ואם עבר ונכנס לספינה בשבת והפליגה אומר ר"ת דלא שרינן בדיר וספר להלך את כולה אלא כשהכניסוהו גויס אבל זה שבאיסור נכנס ע"מ להפליג נראה דאין לו אלא ד"א דמה לי שנכנס בתוך התחום במזיד או לתוך הבית או לתוך הספינה עכ"ל. הג"א. עו"ש או' ב' מ"א ומח"ש שם:

(לג) **שם** בהגה. דמאחר שקנה בה שביתה וכו'. דא"א לקנות שביתה בשום ענין אלא שיכנס בה בעלמו קודם בה"ש וישב שם בה"ש. הג"א בשם מהרי"ח. עו"ש שם. ר"ז או' ט' ח"א כלל ד' או' ג' ועיין לקמן או' ל"ז:

(לד) **שם** בהגה. דמאחר שקנה בה שביתה וכו' ולא שייך זה רק בספינה שיש בה מחילות דהיינו כמו בית ובהו הוי כמו חוזר לביתו אבל מעצורת שהוא רק רפסודות עלים מחוברים זה לזה אינו חדר ובית ולא שייך זה. תשו' כע"א סס"י י"ג וכ"כ א"ח או' ה' בשם א"ח ה' ע"ש סי' ג' יעו"ש. ועיין לקמן סי' ת"ה סעי' ז':

(לה) **שם** בהגה. דמאחר שקנה שביתה וכו' שני ישובים והנהר מפסיק ביניהם ורואים לעבור בספינה ביום שבת מלך זה ללך השני להשלים מנין כדי להתפלל בעשרה עיין בס' נתיב חיים שכתב להתיר אם קנו שם שביתה בספינה בה"ש ואין יולאים חוץ לתחום וכתב דאע"ג דאין יולאים חוץ לתחום לריך לקנות שביתה. ויש שכתבו שדרך ג"כ להיות הספינה מהלכת בשביל עכו"ם ולא בשביל ישראל יעו"ש. והביאו המחבר"ר או' ג' וכתב דלפי מ"ש בדרכ"י סס"י של"ט בשם האחרונים נראה דהאחרונים הנו' יותר מהמה חששו להתמיד יעו"ש. ועיין שיע"ת או' ט' ובדברינו לסס"י של"ט בס"ד:

(לו) **שם** בהגה. וי"א שעושין קידוש וכו' לשון הרא"ש מתקן סעודתו בספינה מע"ש ומדליק בה נרות לקנות שם שביתה משמע דלא סגי בקידוש בלבד אלא שאל כל שם סעודתו ולהדליק שם נרות. עו"ש שם. ומיהו אם לא יוכלו לעשות שם קידוש אינו מעכב. ח"א כלל ד' או' ג':

(לז) **שם** בהגה. וי"א שעושין קידוש וכו' לפרסומי מילתא. וגרסה דבעי דוקא שישב שם בה"ש וכ"מ בכל הפו' דלא כלבוש. מ"א ס"ק י"ב. תו"ש או' ט"ן. וכ"כ העו"ש שם דגם למקילין לא יקילו כ"א שידליקו שם נרות ויאכלו שם סעודתם וישבו שם עד אחר בה"ש עכ"ל. ומיהו מ"ש דבעי כמ"י

לו איזה עונש ולריך כפרה והחי יתן אל לבו. ועיין לקמן או' מ"ב: (בח) **שם** בהגה. אסור ליכנס בה ג' ימים קודם שבת וכו' פ"י תוך ג' ימים קודם שבת אבל קודם ג' ימים שרי כמבואר בסעיף אי' מאמר"ר או' ד' וכ"כ הר"ז או' ה' ח"א כלל ד' או' א':

(כו) **שם** בהגה. ולא דמי להליכה בקרון וכו' והטעם דהליכה בקרון אסור בס"י ש"ה שמה ירד מן הקרון (כ"כ) התו' פירושין מ"ז ע"א ד"ה הלכה בסופו) וילך באיסור וזה אין שייך כאן. ט"ז סק"ד. והמ"א סק"ט כתב דהליכה בקרון שאסור משום שמה יתחוך זמורה אבל הכא שהצמחות הולכים ברחוק ממנו ליכא למיחש להבי יעו"ש. וכ"כ ח"ר או' ת' והתו"ש או' י"א יעו"ש. אמנם העו"ש או' ב' כתב דגם בספינות הנמשכות ע"י צהמות יש בהם איסור משום משתמש בצעלי חיים ואסור ליכנס בהם בע"ש יעו"ש. וכ"כ בס' קרבן נתנאל על הרא"ש פ"ה דביאל או' ו' ובספרו נתיב חיים יעו"ש. ולפי' אין להפליג בהם אלא דוקא קודם ג' ימים לשבת וכמ"ס לעיל סעי' א' בהגה יעו"ש. ועיין לקמן סי' ש"ה סעי' ח"י בהגה ובדברנו לשם. בס"ד: (בז) **סעי'** ג' היבא דמותר להפליג מע"ש. כגון לדבר מלוא או בנהרות שאין לער בהפלטתן כמ"ס בסעי' א' וב':

(בה) **שם**. וקנה שם שביתה וכו' ואפי' חל יו"ט ע"ש שרי לקנות שביתה כמ"ס סי' תט"ז סעי' ב' יעו"ש. וכ"כ מ"א ס"ק י"א. ר"ז או' יו"ד:

(בט) **שם**. והוא שלא יאל וכו' ואסור ליכנס בשבת בספינה משום שם כמ"ס ב"י סס"י של"ט מ"א סק"י. ח"ר או' ט' ר"ז או' ט' אבל קודם שבת אין איסור בספינה משום שם ודלא כר"י שאסור קודם שבת. ח"א או' יוד ר"ז שם. ועיין בדברינו לסס"י של"ט בס"ד:

(ל) **שם**. והוא שלא יאל וכו' כלומר שילך לביתו וללון שם ולחזור לספינה ולהפליג בשבת דאין בזה תיעלת כיון דאין הספינה זזה משם עד למחר ואז הם נכנסין בה הרי הם כמפלגים בשבת ומשמע מדברי המחבר דאפי' יושב בספינה כל ב"ן השמעות אין להתיר בשחור ולן בביתה. עו"ש או' ב' ועיין לקמן או' ל"ח:

(לא) **שם** הגה. וי"א אפי' יאל וכו' דמאחר שקנה שביתה הו"ל כביתו ומותר ליכנס בה בשבת וער"פ כשמגיע ליבשה אסור לזוז מד' אמות כמ"ס סס"י ת"ד אבל אם לא יאל מותר. מ"א ס"ק י"א. ור"ל אבל אם לא יאל מהספינה משקנה בה שביתה בה"ש עד שהגיע ליבשה אז יכול לילך ביבשה עד אלפים אמה. ועיין עוד מזה בס' ת"ד ובדברינו לשם בס"ד:

והא דמותר ליכנס לספינה בשבת ולהפליג אם קנה בה שביתה בה"ש דוקא אם הולכת בשביל עכו"ם. ר"ז או' י"א. קינור ש"ע סי' ע"ד או' ג' ועיין לקמן או' ל"ט:

ל הריב"ש בתשו'
לפי' הרמ"ה שם :
מ רשב"ן בתשובה

ועיין לקמן סי' של"ט ות"ד: ד' להוצאים בשיירא במדבר והבל יודעים שהם צריכים לחלל שבת כי מפני הסכנה לא יוכלו לעבב במדבר בשבת לבדם שלשה ימים קודם שבת אסורים לצאת וביום ראשון ובשני ובשלישי מותר לצאת ואם אח"כ יארע לו סכנה ויצטרך לחלל שבת מפני פיקוח נפש מותר ואין כאן חילול מהעולה לא"י אם נודמנה לו שיירא אפי' בע"ש כיון דדבר מצוה הוא יכול לפרוש ופוסק עמהם לשבות ואם אחר שיהי' במדבר לא ירצו לשבות עמו יכול ללכת עמהם חוץ לתחום מפני פיקוח נפש ואם ניכנס לעיר אחת בשבת מהלך את כולה ואפילו הניחוהו מחוץ לעיר ורצה ליכנס לעיר מותר דכיון דלדבר מצוה נפק יש לו אלפים אמה לכל רוח. הגה י"א כ"מ שאדם הולך לסמורה או לראות פני חברו חשוב הכל דבר מלוא ואינו חשוב דבר הרשות רק כשהולך לטייל וע"כ נהגו בקלמ מקומות להקל בענין הפלגת הספינות והליכת שיירא תוך ג' ימים כי חשובים הכל לדבר מלוא ואין למחות בידן הואיל ויש להם על מי שיסמוכו :

דינים

בף החיים

אעפ"י שהמלחים יהודים שהם ספק אם יבואו לידי חילול שבת אבל ביולא בשיירא במדבר שבכ"פ הם לריכים לחלל שבת אסור. וכ"כ הרדב"ז ח"א סי' ע"ז וק"ה. ועפ"י זה סומכין עכשיו שמסכנין בעלמם כדי שלא לחלל שבת. כנה"ג בהגב"י. מ"א ס"ק י"ד. תו"ש או"י ט"ז. מיהו הא"ר או"י י"ב כתב דעיין שם ברדב"ז וראה שכל ראיותיו דחויים וע"כ כתב דאין לזוז מפסק הש"ע יעו"ש. ועיין לעיל או"י כ"ד :

שם (מג) ואם אח"כ יארע לו סכנה וכו' ומי שלא היה יודע הדין ואירע שילא תוך ג' ימים מותר לחלל שבת מפני הסכנה. מהר"ם גאלאנט"י סי' ק". כנה"ג שם ועיין לקמן או"י מ"ט :

יהודים שהיו באים בשיירא והולכרו לחלל שבת מפני הסכנה עדיף מפי לילך ברגליהם מלרכוב על הגמל ואם צמה שהולך על רגליו יש בו סכנה כגון שהוא עייף עד שהוא מסוכן או שהולכת השיירא מהרה והוא אינו יכול להשיגם ונשאר יחידי ירכב על הגמל. הרדב"ז ח"א סי' פ"א. כנה"ג שם א"ר או"י ט"ז. וכ"כ בצד"ה סי' רסו בשם הרשב"ן מה שהתירו לילך בשבת במקום סכנה דוקא על רגליו אם יכול ולא לרכוב דרכוב כמהלך ויש יותר איסור ברכיבה עכ"ד :

שם (מה) והעולה לא"י וכו' דוקא ע"ד להתיישב. וי"א אפי' ע"מ לחזור כיון דאפי' מהלך דא בא"י מלוא הוא. כנה"ג שם. מ"א ס"ק ט"ז. תו"ש או"י י"ז. והא"ר או"י י"ג כתב דגם לס' ראשונה להתיישב לאו דוקא אלא דהעלייה בעלמה מלוא היא יעו"ש. ומיהו עיין פתה"ד או"י י"ג מה שהאריך בזה והביא פלוגתא בלוינו עולה להתיישב שם אי חשיבא מלוא וכתב שדעת הרמב"ם ז"ל מן הסוברים דעולה שלא להתיישב נמני חשיבא מלוא משום כל ההולך ד"א בא"י מובטח לו שהוא בן עוה"ב יעו"ש. ושיבת א"י קלמ אחרונים כתבו שהיא מלוא דרבנן והרמב"ן מגלה למ"ע. ובספרי אמרו ושיבת א"י שקולה ככל המלות אפי' בחרבנה. עין זו"ר מ"ע יו"ד או"י ה' נפת יש לה יתרון על כל שאר ערי ישראל. ילקוט ראובני בשם טוב האריך. ועיין בתשו' ח"ס סי' רל"ג ורל"ד שכתב דלפת במעלה נגד שאר ערי ישראל אבל ירושלים גדולה במעלה מלפת יעו"ש. פת"ע או"י י"ח. ועיין פ"ת ביו"ד סי' רכ"א או"י ד' :

שם (מו) ואם אחר שיהי' במדבר לא ירצו לשבות וכו' מיהו אם אפשר להתפשר עם בעלי השיירא בזמן כדי

נמני שדליקו שם נרות ויאכלו סעודתם זהו לפי מ"ש לעיל בא"י הקודם בשם הרא"ש אבל אם ח"א בזה אינו מעכב כיון דאינו אלא לפרסומי מילתא כנ"ל :

שם (לח) בהגה. ואין למחות. וכ"כ מרן ז"ל בב"י דלענין הלכה במקום שנהגו היתר אין מוחין בידם כיון שיש להם על מה שיסמוכו עכ"ל וא"כ גם למהגה ק"ק הספרדים שקבלו אורחות מרן ז"ל ולסברת מרן ז"ל סף שקנו שביתה בספינה בה"ש אין להתיר כשחזר וכן בביתו כמ"ש לעיל או"י ל' מ"מ אם יש מקום שנהגו להקל לאחר שקנו שביתה בה"ש חוזרין ללון בביתם ואח"כ מפליגין בשבת אין למחות בידם מאחר שכ"פ מרן ז"ל בב"י. מיהו כל ירא ה' יש להחמיר על עצמו אם אפשר ולעשות דבר דשרי לכ"ע :

שם (למ) בהגה. ואין למחות. וכבר נתפשט המנהג להפליג בספינה אפי' בשבת. רלב"ח סי' כ"ח. (והיינו אף בלא קניית שביתה. ר"ז בק"א או"י ה') אבל בעל משפט דרך ח"א סי' ל' כתב דאין להתיר בזה נגד רוב הפו' וכ"ש כשהספינה הולכת בשבילו דלכ"ע אסור ואסור זה בין בשבת בין ביו"ט א' בין ביו"ט שני ואפי' בלילה. וכ"כ מהר"א חסון שם. סי' ל"א וסי' ל"ב יעו"ש. כנה"ג בהגב"י. עו"ש שם. מ"א ס"ק י"ט. ועיין לעיל או"י ב' ואו"י ח' :

ועיין פתה"ד או"י ג' שכתב דלריך דוקא המפליג בעלמו לקנות שם שביתה ולא מהני ע"י אחר ואעפ"י שאותו אחר ג"כ מפליג למחר וגם לא מהני להניח שם פת מזון ב' סעודות במקום שביתה כמו עירובי תחומין וכן לא סגי ליה שיעמוד על שפת הים ויראה הספינה עלמה שיפליג בתוכה למחר והיא בתוך ההחוס ויאמר שביתתי תהא בתוך הספינה כמו מי שהיה בא בדרך ומכיר חילן או גדר וכו' הכתוב לקמן סי' ת"ט סעי' י"א יעו"ש :

סעי' ד' היואלין בשיירא וכו' שהם לריכים לחלל שבת וכו' אפי' באיסור דרבנן. ריב"ש סי' י"ח. מ"א ס"ק י"ג. ור"ל תוך ג' ימים אף איסור דרבנן אסור וקודם ג' ימים אף איסור דבר תורה שרי וכן לדבר מלוא בע"ש פוסק וא"ל לשבות אם לא ירצו אח"כ. ח"א או"י י"ג :

שם (מב) וזו"ס אב"ג מותר וכו' אבל מהריב"ל ח"ב סי' נ"ג כתב דלא שריין אלא דוקא במפרש בספינה

רמ"ט דינים השייכים לערב שבת ובו ד' סעיפים .

א אין הולכים בע"ש יותר מג' פרסאות כדי שיגיע לביתו בעוד היום גדול ויוכל להכין צרכי סעודה לשבת בין שהולך לבית אחרים בין שהולך לביתו וזה"ש כשהוא בשוב במקום שיוכל להכין צרכי שבת אבל אם במקום שהוא שם א"א לו להכין צרכי שבת או שאינו מקום ישוב בנפח כותר לילך אפי' כמה פרסאות גואם שלח להודיעם שהוא הורך שם לשבת

בב החיים

ג (ד) **שם** בהגה. שאם הולך לסחורה וכו' אפי' יש לו מזונות והולך לסחורה להרוחה. מ"א ס"ק י"ט. א"ר או"י ט"ז. תו"ש או"י ק' ר"ז או"י י"ב.

ה (ה) **לירך** לגבות מעות מנכרי שהוא חולה כל עוד שאינו גוסס לא מיקרי פסידא ודאית. משפט דק ח"א ס"י לי ה"י הלוי ס"י ל"ב כהנא שם. מ"א שם. מיהו הא"ר שם כתב דלא גרע זה מהולך לסחורה. וכ"כ המאמר או"י ט' יעו"ש. **ו** (ו) **שם** בהגה. והליכת שיירא וכו' ונראה דשיירא אין להקל. מ"א סק"ך. ולדידיה אפשר דגם בספינה אין להקל רק צביטול עונג שבת ולא בחוץ לתחום מיהו אפשר דשם יש להקל טפי כיון שאין בימים שום תחום דאורייתא ובזה ודאי יש לסמוך על רמ"א. תו"ש או"י כ"א.

ז (ז) **שם** בהגה. ואין למחות בידם וכו' משמע דמקום שאין מנהג אין להקל כי רבים חולקים דלענין זה לא מקרי הליכות לסחורה מזה וכמ"ש ראב"ן ס"י ס' יעו"ש. א"ר או"י י"ז. ועיין לעיל או"י ז"ן.

א (א) **סעי'** א. אין הולכין בע"ש יותר מג' פרסאות וכו' מהתחלת היום. הרמב"ם פ"ל דין י"א. וא"כ לפי מה דק"ל מהלך אדם בינוני עשר פרסאות ביום יהיה זמן ההליכה מן הבוקר עד קרוב לשליש היום ושני שלישי היום יהיה להכין לרבי סעודה. ולפי"ז משמע דגם ההולך בעגלה או רוכב סוס לא יהלך יותר מזה השיעור כדי שישאר זמן להכנת הסעודה. מיהו הב"ח כתב נראה דדין זה דוקא בהולך ברגליו אבל בהולך בעגלה או רוכב סוס נהגו העולם להקל זהנה להם מוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין. ומ"מ לריך לזהר שלא להלך עד עת ערב אפי' ממהר כדי לבא לעירו ולביתו כי הרבה פעמים נכשלים שמחללים שבת שאינם באים לעיר עד הלילה אלא ישבות פרסה או שתיים רחוק מן העיר בכפר ולא יחלל שבת עכ"ל והביאו עי"ז או"י מ"א סק"א. א"ר או"י ג' ועיין לקמן או"י ה'.

ב (ב) **שם** יותר מ"ג פרסאות וכו' ואם במקום שילך עד ג' פרסאות לא יוכל להכין וילטרך גילך יותר לא ילך א"ר או"י א'.

ג (ג) **שם**. ויוכל להכין וכו' ובמדינות האלו רוב בני אדם מכינים בריוח ולכן אין מזהרים בזה. אגודה סוף סוכה. מ"א סק"ב. מיהו הא"ר או"י ג' כתב שלא ראה שום אחד מגדולי הפו' ראשונים שהזכירו זה עכ"ד ונראה שר"ל שדעתו להחמיר בדעת הש"ע ואין לסמוך על מה שמכנים יותר.

ד (ד) **שם**. כדי שיגיע לביתו וכו' כי כמה מכשולים בא עי"ז שבעל אושפיזא או אפי' בביתו כשבא סמוך לשבת מוסיפין לבשל בשבילו ומחללין שבת ומכ"ש שכמה פעמים יבשל להתאחר בדרך עד שהחשיכה ממש וכמה חילול שבת יש בהולאה והכנסה ויציאה מחוץ לתחום ושכירת בהמתו ולכן כ"ז ימים האדם ללבו ולא יסיתנו היצר לאמר עוד היום גדול והדרך טוב. ח"א כלל

שישבתו עמו ולא יחלל שבת לריך להתפשר עמהם. וכן היואל בשיירא קודם ג' ימים לשבת אעפ"י דמותר לחלל שבת מפני פקוח נפש אם אפשר לריך להתפשר עמהם במזמן כדי שלא לחלל את השבת. ועיין ביו"ד סי' קנ"ז סעי' א' בהגה ראשונה ודוק.

ז (ז) **שם**. יכול ללכת עמהם וכו' ואם מתיירא להתעכב במדבר שמא יפגעו בו לסטים ויגזלו ממנו הבהמה ולא יוכל ללכת ברגליו או אם יקחו ממנו לא יוכל לחיות עוד או אם יקחו מלבושיו בזמן הקור במעט ימות בקרירות כל אחד מאלו מקרי פקוח נפש ומותר לילך עמהם. מ"א ס"ק ט"ז. א"ר או"י י"ד. תו"ש או"י ח"י. ר"ז או"י י"ג.

ח (ח) **שם**. חוץ לתחום. ואפי' להרי"ף והרמב"ם דתחום ג' פרסאות דאורייתא מותר לפי שאין דבר שעומד בפני פקוח נפש. ז'.

ט (ט) **שם**. ואם נכנס לעיר וכו' ונראה דדוקא כשהלך לשם מזה ולא לסחורה. מ"א ס"ק י"ז ור"ל הא דשרי למפליג בחוץ ג' ימים לשבת ליכנס לעיר בשבת אם הניחוהו מחוץ לעיר ויש לו אלפים אמה לכל רוח היד כשהולך למזה ממנו אבל לא כיוצא לסחורה שאין הכל מודים דחשיב דבר מזה ואע"ג שכתב מור"ם ז"ל לקמן דאין למחות ביד הנוהגין להקל היד לענין הפלגה בחוץ ג' ימים אבל לענין ליכנס לעיר ולהיות לו אלפים אמה לכל רוח אין להקל.

י (י) **שם**. דכיון דלדבר מזה נפק וכו' ואם יאל קודם ג' ימים אפי' יאל לדבר הרשות נמי כיון דהשתא היה לריך ללאת מפני פקוח נפש יש לו אלפים אמה לכל רוח כמ"ש ס' ת"ז. ונראה דאם הלך תוך ג' ימים מפני פקוח נפש מותר לילך תוך ג' ימים הו"ל שוגג ויש לו אלפים אמה לכל רוח כמ"ש הט"ז ביו"ד סי' ל"ט דאומר מותר שוגג הוא. מ"א ס"ק ח"י. א"ר או"י ט"ז. תו"ש או"י י"ט. ר"ז או"י י"ד. ומיהו עיין במאמר או"י ח' מ"ש לפקפק בדברי המ"א הג"ז וס"ל דבכה"ג דאומר מותר אין לו אלא דא' חמס מ"ש לדחות גם דברי הט"ז מדברי הרמב"ם. פ"ה דתרומות דאומר מותר מויד הוא עיין פתה"ד סי' ק"ד או ג' שכתב דיש לחלק בין תרומה לדבר אחר יעו"ש. ומ"מ היכא דאפשר וס' להחמיר כדברי המאמר ר.

יא (יא) **שם**. יש לו אלפים אמה וכו' וה"ה בסעי' ג' נמי יש לו אלפים אמה לדבר מזה. תו"ש שם.

יב (יב) **שם** הגה. י"א שכל מקום שאם הולך לסחורה וכו' ככ המור בשם ר"ת אבל הב"י כתב שאין כל הפו' מודים לר"ת בזה. וכתב שכ"מ מדברי הרי"ף והרא"ש דלא ס"ל בזה כר"ת יעו"ש.

יג (יג) **ואפי'** לר"ת דוקא במפליג בע"ש לא בשבת עצמו. ריב"ש ס' ק"א. וכתב בעל משפט דק ח"א ס' א' וס"י ל' דה"ה יו"ט ואפי' ביו"ט שני. וכ"מ מדברי הרי"ף הלוי ס' ל"ב. כנה"ג בהגה"ט ועיין לעיל או"י ט"ז.

ד מהא דגיסין
ל"ח ע"ב
ה הרב המגיד
וכתב"ס פ ל:

לשבת מותר לירך כמה פרסאות בכל גוונא: ב דאסור לקבוע בערב שבח סעודה ומשתה
השאינו רגיל בימי החול אפי' סעודת אירוסין מפני כבוד השבת שיכנס לשבת כשהוא תאב
לאכול וכל היום בכלל האיסור ולאכול ולשתות בלי קביעות סעודה אפי' סעודה שרגיל בה
בחול כל היום מותר להתחיל מן הדין אבל מצוה להמנע מדקבוע סעודה שנהוג בה בחול
ממי' שעות ודמעהלה, הגה וסעודה שזמנה ע"ש כגון ברית מילה או פדיון הבן מותר כן כ"ל וכן המנהג פשוט

דרך

בף החיים

(א) **שם**. שיכנס לשבת כשהוא תאב לאכול. ועוד ע"א כתב
המ"א סק"ד בשם ר"ת שמתוך טרדת הסעודה
לא יתעסקו בלרכי שבת עכ"ל. ונ"מ בין שני הטעמים דלמנע
ר"ת אם יש לו מי שיתעסק בלרכי שבת מותר אבל לדעת
הש"ע אסור:

(ב) **שם** בהגה. או פדיון הבן. וכו' ופדיון הבן שעבר זמנו
אסור לעשותו בע"ש. אבל מילה אעפ"י שעבר זמנה
כגון שהיה חולה בשמיני מקרי זמנו קבוע דכל שעתא ושעתא
זמניה היא דאסור להניחו ערל. ומיהו עיין ביו"ד סס"י רס"ז
בש"כ וע"ז בס"י רס"ב סק"ג דיש אוסרים למו"ל מילה שלא
בזמנה בע"ש יעו"ש. מ"א סק"ה. וכו"ה המנהג שאין מלין
מילה שלא בזמנה בה' ושני דעות האוסרים והגם דיש
מתירין משום דשז וח"ת עדיף. אמנם מ"ש המ"א לענין פדיון
הבן שעבר זמנו דאסור לעשותו בע"ש המו"ק חולק עליו וכתב
דמותר לעשותו בע"ש דכל שעתא זמניה כמו מילה ואסור
להחמין המלוה יעו"ש. וכ"כ ח"א כלל א' או' ח' אלא שכתב
דנכון להקדימה בבקר כדי שיוכל לאכול סעודת שבת לתאבון
יעו"ש. וע"כ נראה היכא דא"א לעשותו בקרוב כגון שרואה האב
לנסוע או הכהן בע"ש או צמ"ש ולא יוכלו להתעכב מחמת
חיזה סיבה ואח"כ אפשר שיאחר הבן בלא פדיון זמן הרבה
נראה דמותר לעשותו בע"ש ולעשות ג"כ סעודה כדי שלא
להחמין המלוה:

(ג) **ובן** אם שכח וסבור שמותר לעשות סעודת פדיון הבן
שלא בזמנו בע"ש והבין לרכי סעודה אפשר להחזיר
דאטום הוא ולא מזולזל בכבוד שבת מקרי ויעשו בשחרית. ח"א
או' ה' והגם שכתב שם ונ"ע היינו לדעת המ"א אבל לפי מ"ש
לעיל באו' הקודם דיש חולקים נראה כה"ג יש להחזיר בשופי:
(ד) **שם** בהגה. מותר וכו' אם אפשר לקיים שתייה מוטב
ואם לאו תדחה סעודת שבת. לבוש. והב"ח כתב
דמלוה להתחיל קודם שעה עשירית. מ"א סק"ו. ויש נוהגין
לעשותה קודם חלות כדי שאח"כ יהיה להם תיאבון לסעודת שבת.
והחכם עיניו בראשו שלא יאכל כל שבעו מפני כבוד שבת.
ונראה דהכל לפי מה שהוא אדם רק יש ליזהר לקיים שניהם
ולא יחסר ממנו שום מלוה. ועיין בס' פרי לדיק ח"ב פ' בא
דף כ"ט ע"א שכתב דהאכיל סעודת פדיון הבן חשוב כאלו התענה
פ"ד יום יעו"ש:

(ו) **וכתב** העט"ז או' ב' נראה שלא לאכול בע"ש בסעודה
גדולה אפי' בסעודת מלוה רק הקרובים
ושו"בנים השייכים יותר לאותה סעודה וגם הם לא ירבו בסעודה
ג"כ כדי שביעה וכ"ש אכילה גסה עכ"ל. והביאו י"א בהגב"י
וכתב אבל מדברי הפר"ח סי' תמ"ד עיי' ו' שכתב חתן לא
דוקא אלא ה"ה אחר משמע דאין דעתו לחלק בכך יעו"ש. וכ"מ
מסתמיות דברי הפו' דכל שהוא קרוי לסעודה מותר לו לאכול:
(זו) **כתב** בשל"ה דף קל"א ע"א מורי מהר"ש היה סגד
בע"ש

כלל א' או' ז':

(ה) **שם**. ויכול להבין לרכי סעודה וכו' ונראה כיון דהטעם
משום לרכי סעודה אם יוכל ליקח עמו דבר מוכן
ולרכי סעודת שבת יוכל להלך יותר. ואח"כ ראיתי שכ"כ דרישה
או' ב' אלא שבי' דמ"מ לא יהלך עד עת ערב דשמא לא יגיע למלון
מבעוד יום ויילך יותר מדי עכ"ד. ואם אירע שהלך עד חשיכה
אם הוא סמוך לחחוס העיר ילך לעיר דק"ל בס"י ת' דנכנס
לתוכה ומהלך את כולה מיהו עכ"פ אסור ליטב על העגלה או
על הסוס, ח"ר או' ב' ועיין סי' רס"ו:

(ו) **שם**. וה"מ כשהוא ביישוב וכו' ר"ל מקום שהוא שם בע"ש
בבקר קודם שנוסע כן נראה לשון הש"ע אבל הלבוש
כתב מקום שיבא לשם ועיין מ"ש עליו הא"ר והברכ"י או' א'
יעו"ש:

(ז) **שם** או שאינו מקום יישוב וכו' ר"ל אעפ"י שיש לו שם
לרכי שבת אלא שאינו מקום יישוב שיש פחד מן
הלסטים או מן חיות רעות מותר לילך אפי' כמה פרסאות ב"י:
(ח) **שם**. ואם שלח להודיעם וכו' וכן אם זה קודם לביתו
להבין לו אין זה מן הכלל. ב"י וכן במקום שמוכרין
דברים המבוססים כל היום יש להחזיר. דב"מ בהגה"ט או' ג':

(ט) **סעי'** ב'. אסור לקבוע בע"ש סעודה וכו' כדאיתא בגיטין
ל"ח ב' שתי משפחות היו בירושלם אחת קבעה
סעודתה בע"ש ואחת בשבת (פי' בשעת בה"מ) ושתייה נעקרו
טור וב"י, וה"ה דאסור לקבוע בעיו"ט סעודה שאינו רגיל
אף בשחרית דיו"ט ושבת מלוה אחת. היא לענגו ולכבדו. מש"ז
או' א' ח"א או' ג' ואף פעם אחת כל ימי חייו אם קובע סעודה
שאינו רגיל אסור. ח"א או' ד' ולשתות בקביעות אסור כל
היום דע"י שיסתכר יטבל משבת לגמרי כ"כ האחרונים:

(י) **שם** ואפי' היא סעודת אירוסין וכו' היינו אם אירס קודם ע"ש
אבל אם אירס בע"ש מותר לעשות סעוד' דומנה הוא ומותר
ולעשות סעודה בע"ש משום שמא יקדמו אחר. וסעודת נישואין לארס
נמי שזמנה בע"ש שרי. ומ"ש בירושלמי פ"ק דכתיבות דאסור
לישא בע"ש משום כבוד שבת יעו"ש חולק על תלמוד שלנו כן
פי' המ"א סק"ג יעו"ש. וכן הסכים התו"ש או' ב' ר"ז או' ו'
אבל הא"ר או' ד' כתב דאין עושין סעודת נישואין בע"ש משום
דהיה אפשר לעשות ביום אחר ואף באירס בע"ש כתב אם
אפשר לדחות למחר או ליום אחר אסור לעשות בע"ש יעו"ש.
וכ"כ ח"א כלל א' או' ח' אפי' סעודת מלוה אסור לעשות בע"ש
אם אפשר לעשות ביום אחר. וכן המנהג פה עי"ה ירושת"ו
אעפ"י שעושין האירוסין והנשואין בפ"א בע"ש אין עושין הסעודה
כ"א בליל שבת. ועיין בהש"ע סי' ס"ד סעי' ג':

ודע דכ"ז בסעודת אירוסין אבל סעודת שידוכין לא הוי מלוה
וכמ"ש המש"ל סי' תמ"ד או' ח' וא"א או' ט' וע"כ אסור
לעשותה בע"ש אבל מה שאוכלין מיני מתיקה אחר כתיבת
ההנאים פשיטא דשרי דלא מקרי סעודה:

ג ודרך אנשי מעשי להתענות בכל ע"ש: ד ואם קבל עליו להתענות בע"ש צריך להתענות עד צאת הכוכבים אם לא שפירש בשעת קבלת התענית עד שישלים הצבור תפלתו. הגה *וי"א דלא יסלים אלא מיד שיואלים מצ"ה יאכל (טור ומרדכי ס"פ בכל מערבין בשם הר"מ והגהות מיי פרק א' מהל' תענית) לכן בתענית יחיד לא יסלים וטוב לפרש כן בשעת קבלת התענית ובתענית לצבור יסלים והכי נהוג (מהרי"ל). הואם הוא תענית חלום צריך להתענות עד צאת הכוכבים:

דין

בף החיים

ו סוד מהא
דעירובין מ' ע"ב
ומבאר בירושלמי
פ"ב דתענית:
ז תענית כ"ט ע"ב
ועירובין מ' ומ"א
ע"ב לדעת הרא"ש
שם וכ"כ הסוד
*כאן מקום הגה

לתיאבון וכמ"ס סי' ת"ע יעו"ש. וכ"מ בשער הכו' דף ס' ע"ג שכתב וז"ל וציוס ו' יכוון להכין עלמו שיהיה ראוי ומוכן לקבל תוספת נשמה משבת הבא גם לסבה זו לא היו אנשי משמר מתענים ציוס ו' מפני כבוד השבת פ"י כדי לקבל תוספת נשמה השבת עכ"ל משמע כי כיון שציוס ו' מקבל תוספת נשמה אין ראוי להתענות. וכ"מ ממ"ש בשער הכו' דף ס"ב ע"א כי ציוס ו' מהתחלת שעה ה' נכנסת הארת שבת יעו"ש. וא"כ כיון שמקודם חלות נכנסת הארת שבת הרי רוב היום בהארת שבת ורובו ככולו וע"כ אין ראוי להתענות בו מפני כבוד הארת שבת: (בג) **סעי' ד'** צריך להתענות עד לה"כ. פ"י אפי' תענית יחיד וכ"כ התו' בהדיא צ"כ בכל מערבין בשם הירושלמי. עו"ש או' ד':

(בד) **שם**. אם לא שפירש וכו' ואף אם לא פירש אם הרהר כן בלבד סגי. מהר"י זיין בתשו' שערי יסועה כ"י שער ה' סי' א' צרכי או' ג':

(בה) **שם**. אם לא שפירש וכו' ואז מותר לאכול אפי' בעוד היום גדול. עו"ש שם. ואם אומר ענינו האוכל מבוער יום עיין לקמן סי' תקס"ב סעי' א':

(בו) **שם** הגה. וי"א דלא יסלים אלא מיד שיואלים בצה"כ וכו' זהו דעת הר"מ שהביא הטור דס"ל דזה מקרי השלמה שמתענה עד אחר קבלת שבת ומשמע דאפי' בתענית לצבור וכ"ש בתענית יחיד. וכ"כ העו"ש או' ד' והוי יודע דאחר קבלת שבת הוי השלמה ה"ד מפלג המנחה ואילך מט' ומחלה שעות זמניות אבל קודם לזה אף שקבל שבת קודם תפלת ערבית אחר מנחה לא מהני. א"א או' ח':

(בז) **שם** בהגה. וי"א דלא יסלים וכו' ודוקא בע"ש אבל בחול לא מקרי השלמה עד לאת הכוכבים. כ"כ מ"א סק"ח בשם מהרי"ל. וכ"כ התו"ש או' ח':

(בח) **שם** בהגה. וטוב לפרש כן בשעת וכו' ולדעת הש"ע דוקא צריך לפרש ואם לא פירש צריך להסלים אפי' בתענית יחיד כמ"ס לעיל או' כ"ג יעו"ש וכן הוא המנהג להחמיר בדעת הש"ע דאם לא פירש משלים עד לה"כ:

(בט) **ורענן** תענית יא"ר ליי"ט כתב רש"ל בתשו' סי' ט' דנהגו להסלים דע"ש רק שהוא היה מקובל באם חירע יא"ר ליי"ט הראשון בע"ש אז המנהג שלא להסלים אבל אם חל בחול חייב להסלים גם בע"ש יעו"ש. אבל דעת הט"ז סק"ג להקל דאף אם חל פעם הראשון בחול כשיחול אח"כ בע"ש א"ל להסלים יעו"ש. מיהו מדברי הש"ע משמע דאין חילוק דאף בפעם הראשון אם חל בע"ש צריך להתנות ואם לא התנה צריך להסלים כמ"ס באו' הקידוש וכ"כ דעת הב"ח וכן הוא המנהג להחמיר ולהתנות גם בפעם הרש"ן ואם לא התנה משלים ואם חל פעם ראשון בחול ואח"כ חל בע"ש ורואה שלא להסלים כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה יש לעשות התרה

בע"ש ולא רנה לילך על הסעודה מאחר שהיה מנין בלעדו ולמד כן ממילא מר"ח אב עד ט"ב שנוהגין שאין אוכלים בשר כ"א מנין עכ"ל. והביאו א"ר או' ז' וכתב דיש לחלק דשאני ההם דודאי עובר. לאכול בשר אבל הכא אפשר לקיים שניהם ואולי מהר"ש ה"ל לא היה אפשר לו. ועוד כתב לחלק דהתם בשעת אכילת בשר קעביד איסור אבל הכא בשעת אכילת מילה אין איסור רק שיאכל אח"כ לתיאבון ומנה קודמת קודם יעו"ש:

(טוב) **שם**. ולאכול ולשתות בלי קביעות וכו' ה"ד לצורך שעה אבל לעשות כן תמיד לא דמחזי כמחולל בכבוד שבת. ב"י בשם הרב המגיד. עט"ז או' ג':

(חי) **שם**. מט' שעות וכו' ר"ל מסוף ט' שהוא תחלת עשר כמ"ס רס"י תע"א. ער"ה או' ב' ומשערין בשעות זמניות כמ"ס א"א צס"י תע"א או' א' דהיינו רביע היום מעלות השחר עד לאת הכוכבים כמ"ס צס"י תמ"ג יעו"ש. ומ"מ החכם עיניו צראשו וכל שיודע בעלמו אם יאכל בעת ההיא לא יהיה לו תאוה לאכול סעודת שבת יש להמנע ואפי' קודם ט':

(יג) **שם**. מט' שעות וכו' מיהו אנשי מעשה נוהגין דאף קודם מנחה אינם קובעין בסעודה הרגיל בה בימות החול אלא מפחית ממנה הרבה כגון פת לחם עם ליטון וכיוצא בו בלחוד למאן דאפשר. ב"ח. א"ר או' ו' ויש נמנעין מחלות ואילך שאין אוכלין כ"א מיני מזונות או פירות. והסועד בע"ש משהתחיל שעה ה' ואילך לא יאמר בסעודה ההיא על נהרות צל כ"א שיר המעלות בשב"ה' משום דמשעה ה' ואילך מתגלית הארת שבת כמ"ס צס"ב ע"א יעו"ש ועיין בדבריו לעיל סי' זק"ן סוף או' ח':

(כ) **שם**. מט' שעות ולמעלה. ואם התחילו קודם ט' א"ל להפסיק. פסחים ק' ע"ב ופרש"ש שם. וכ"כ א"א צס"י תע"א או' א' לענין ע"פ יעו"ש. ועיין לקמן סי' רע"א סעי' ד' ובדבריו לשם צס"ד:

(כא) **סעי' ג'** דרך אנשי מעשה להתענות וכו' כדי שיכנס לשבת כשהם תאבים. ב"י. מיהו הרב החסיד בעל דעת חכמה בשער השבת פ"ד כתב דתענית ע"ש טעמו לפשפש במעשיו כדי שתשרה בו תוספת נשמה כמ"ס הרב הקדוש בראשית חכמה והיינו דתלי צבי רב כי ע"י התורה והרהור תשובה זוכה לנשמה יתירה יעו"ש. והביאו מחב"ר או' ב' וכתב דדבריו חיים וקיימים:

(כב) **אמנם** צדוקה סי' ל"ו כתב דאין להתענות לכתחלה בע"ש דאמר' בשלהי מגלת תענית הנשבע להתענות בע"ש הרי זה שבעת שוא שמקלת ע"ש כשבת עכ"ל. והביאו הב"ח צס"י זה. וכ"פ הב"ח סס"י תרפ"ו יעו"ש. וכ"כ מ"א סק"ז בשם כמה פו' דאסור להתענות בע"ש כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה אם לא כשהוא איסמנים ואם אוכל ציוס לא יאכל בלילה

ח סור והג' ס"ח
מהלכו' תענית :
א סור ושכלי לקט
מהל דבר חסדא
ב שס ק"ט
ג לי הסור :

ר"ג הכנת הסעודות לשבת. ובו ב' סעיפים :

א אישכים בבוקר ביום ששי להכין צרכי שבת בואפי' יש לו כמה עבדים לשמשו ישתדל להכין בעצמו שום דבר לצרכי שבת כדי לבבדו כי רב חסדא היה מחתך הירק דק דק ורבה ורב יוסף היו מבקעין עצים ור"ז היה מרליק האש ור"ג הי' מתקן הבית ומבנים כלים הצריכים לשבת ומפנה כלי החול גומתם ילמד כל אדם ולא יאמר לא אפגום

ב

בף החיים

אם מותר לקנות לרכי שבת וי"ט קודם תפלת שחרית בדבר שאינו נמלא בטוב אחר תפלה יעו"ש :

ד **שם**. ישנים בבקר ביום ששי וכו' ואעפי' שהכין בהשכמה מזה הוא שיוסיף גם כה"ש שחומר, והיה משנה וכו' ב"י בשם שה"ל. מ"א שם :

ה **הזיעה**. שאדם מוזה בלרבי שבת בה מוחק הקצ"ה כל העונות כמו הדמעות ולכן לריך לטרוח הרבה בשביל כבוד שבת. ס' כו' האר"י ז"ל הי"ן. מחז"ר אוי' א' שפ"ת אוי' ב' :

ו **שם**. להכין בעלמנו וכו' וה"ה בכל מלות דמלוה בו יותר מבשלותי. מ"א סק"ב. והוא מש"ס קידושין מ"א ע"א ופרש"י שם דכי עסיק גופו במלות מקבל שכר טפי עכ"ל. וכן אמרו בכריתות ט"ו ע"א שהלכו רבן גמליאל ורבי יהושע ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל יעו"ש. ועיין לקמן אוי' ט' וסי' רנ"א סעי' ב' בהגה ובדבריו לשם בס"ד :

ז **שם**. ולא יאמר לא אפגום כבודי וכו' ולפחות אם הוא גדול בתורה ואינו בא מידו יכין הקערות של שבת וגם לקחת הדסים יהיה על ידו ואם יאל לשוק לפחות ידקס להדסים אחת לאחת משום שלא יהיו יתירות ופסולות וכן אני נוהג ואגב להביא בידי בסודרי חיזה פרי לכבוד שבת ובפרט בזמן התפוחים דטוב לאכול תפוח צליל שבת כמ"ש המקובלים ז"ל. ר"ח אוי' ג'. ואם לא נסה גם כזה לקנות או להכין הקערות לפחות יש לו לתקן הנרות של שבת כמ"ש לקמן אוי' ט' וגם כזה כשמכין בתוך הבית יאמר הרני בא לקיים מלות והיה ביום הששי והכינו וכו' כמ"ש לעיל אוי' ב' יעו"ש. ובענין לקחת התפוחים יש להשתדל הרבה כדי להיות מוכן על שלחנו תפוחים ובפרט בסעודת הלילה שרומזת לבחי' המלכות הנקראת חלק תפוחים קדישין כידוע :

ה **נהגו**. אנשי מעשה לטעום התבשילין בע"ש כדי לתקנם כהוגן והיו נאכלים לתאוה וכן מלאחי בשם הירושלמי טועמיה חיים זכו מזה לטעום קודם השבת תבשילין של שבת לכבוד השבת. מט"מ סי' ש"ח. שנהג"ג אוי' ב' וכ"כ בשער הכווי דס"ב ע"א. פ"ע"ח שער י"ח פ"ג. מ"א סק"א :

ט **גם**. תוהר בתיוקן הנרות של שבת אמנם הדלקת הנר היא מזה על האשה בעלת הבית כמ"ש וגם זה הוא ענין מעשה. ובענין הדיבור והלימוד בתורה כבר בארנו בסדר המקרא שנהג בכל יום ויום שלריך לקרות בכל ליל ששי כ"ו פסוקים מפ' השבוע וביום ששי עלמו לריך לקרות כל הפ' כולה במקרא ותרגום. שער הכווי דס"א ע"ד. פ"ע"ח שם. ועיין בדבריו לעיל ס' קל"ב אוי' ו' וגם עי"ש שכתבנו דמנהג האר"י ז"ל לקרות השמו"ת תיכף בסיומו תפלת שחרית והיה אומר כי זהו סוד והיה ביום הששי וכו' יעו"ש. וא"כ מי שלא ניסה לקנות כדי להכין

התרה. וכן הדין בכל תענית יחיד כגון בעי"ת וכדומה אבל תענית לצור ותענית חלום המנהג להשלים עד לה"כ וכמ"ש לקמן :

ו **ואם**. חל יא"ר. ליי"ט פעם ראשון בחול והתנה בפירוש כשיחול בע"ש לא ישלים פשיטא דראוי שלא להשלים לכ"ע. מש"ז אוי' ג' ועיין שפ"ת אוי' ח' :

ז **שם**. בהגה. ובת"ל ישלים. עד לה"כ ולא מהני תנאי דלאו בדידיה תליא מלתא. מ"א סק"ח. אוי' אוי' י"ד. תו"ש אוי' ט' ר"ז אוי' י"ב. אבל תענית לצור מחדש מהני תנאי. אוי' שם. או"א אוי' ח' :

ח **שם**. ואם הוא תענית חלום וכו' כיון שיכול להתענות אפי' בשבת כ"ש שמשלים עד הלילה. טור. והטעם כתב בהגהות פ"א מה' תענית כיון שהוא מפני הסכנה לבטל ולבער חלום רע אין להקל בו שמא לא יועיל לבטלו אם לא יתענה עד הלילה יעו"ש אבל בהג"א פ"ק דתענית כתב בשם א"ז דא"ל להמתין עד שקיעת החמה אלא מיד בלאתו מזהב"כ ערצית מותר לאכול. והב"ד ב"י. אלא שכתבון בש"ע פסק כדברי הטור. וכ"כ בד"מ אוי' ג' דהמנהג כדברי הטור. מ"א שם. אוי' שם. ר"ז שם. ואף אם פירס קודם שי"ן אם יחלום חלום שלריך להתענות שלא ישלים לא מהני תנאי ולריך להשלים. כר"ש :

א **סעי'**. א. ישנים בבקר ביום הששי וכו' וזה סוד והיה ביום הששי והכינו וכו' רמז כזה כי ביום הששי מכין לשבת לפי שיום ו' הוא כנגד היסוד המכין לזורך המלכות שהוא שבת אספקלריה דלית לה מגרמה אלא מה דיהיב לה יסוד לכן לריך שתכין להכין הכנה זו מע"ש כדי שיבא יום השבת וימלאהו מוכן ואותה קב"ש תהיה על כון וכראוי. שער הכווי דף ס"א ע"ד :

ב **צריך**. האדם לזהר לקנות כל לרכי שבת ביום ו' ולא ביום ה' וכל מה שיקנה יאמר לכבוד שבת והרי זה ענין הכנה במעשה. שער הכווי שם פ"ע"ח שער י"ח פ"א ופ"ב. מ"א סק"א ברכ"י אוי' ב' והטעם שפ"י הדיבור יחול קדושת שבת על אותו דבר כי הדיבור לא דבר רק הוא. מחה"ש. ונ"ל ד"ל גם בהליכות הרני הולך לקנות לכבוד שבת כדי לקיים מלות והיה ביום הששי והכינו וכו' לתקן את שורש מזה וזו במקום עליון והיה נועם וכו' ואם הוא ביום ה' יאמר רק הנני הולך לקנות לכבוד שבת לתקן את שורש מזה וזו במקום עליון והיה נועם וכו' :

ג **ואם**. הוא דבר שאולי לא ימלא ביום הששי והדבר לזורך עונג שבת יותר טוב לקנותו ביום ה' מלבטל המזה כמו הבשר בעה"ק ירושת"ו וכיוצא. ברכ"י שם. שפ"ת אוי' א' וה"ה דבר שלריך הכנה מרובה או דבר שאינו נמלא בטוב ביום ה' כמו ביום ו' יש ללוקחו ביום ה'. וכ"כ לעיל סי' רמ"ב אוי' ב"ט יעו"ש. ועוד עיין בדבריו לעיל סי' פ"ט אוי' ב"ה בענין

בבבדי כי זה הוא בבורו שמכבד השבת. הגה ויש להשחיו הסבין בע"ש כי זהו מכבוד השבת שמכין
עלמו לאכילה (כל זו וז"י בשם ספר חיי עולם): ב' דירבה בבשר ויין ומגדנות כפי יכלתו:

רנ"א שלא לעשות מלאכה בע"ש מן המנחה ולמעלה וכו' ב' סעיפים:

א' אהעושה מלאכה בע"ש מן המנחה ולמעלה אינו רואה סימן ברכה גיש מפרשים מנחה
גדולה גיש מפרשים מנחה קטנה. הגה ודוקה כשעושה המלאכה דרך קצב אבל אם עושה אותה
דרך עראי לפי טעם ולא קצב עליה כרי (ב"י בשם א"י) ולכן מותר לכתוב אגרת שלומים וכל כיוצא בזה
(ד"ע)

בף החיים

בעלי ייער וכו':

(א) **סעי'** א. העושה מלאכה בע"ש וכו' וה"ה בערב יו"ט
כדאיתא בפסחים כ' ע"ב יעו"ש:

(ב) **שם**. העושה מלאכה בע"ש וכו' אבל פרקמטיא שרי.
מ"א סק"א. מיהו הא"ר או' א' תמה על דברי
המ"א הגז' ודעתו לומר דמלאכה ופרקמטיא שוין הן לענין זה
יעו"ש. וכ"כ דעת המחבר והנה"ש או' א' יעו"ש. אבל התוס'
והר"ז חו' ג' הסכימו לדברי המ"א דפרקמטיא מותרת יעו"ש.
וכ"כ שכתב"ג סי' תרל"ו בהגב"י או' ה' דמעשים בכל יום
שנושאין ונותנין בסעודה ע"ש וערב יו"ט עד כאן השמש ואין
פולה פה ומלפ"ק יעו"ש. ומ"מ נראה דאף להמתירין יש לפסוק
מצע"י בכדי שיוכל להכין לרכי שבת הדרך להכין בערב ולרחוק
ולטבול ולהחליף בגדיו כדי שיוכל לקבל שבת מצע"י בטערה
ובגדים נאים דאם אמרו יש למעט בלימודו בע"ש כדי שיכין
לרכי שבת כמ"ש לקמן סוף סעי' ב' בהגה כ"ש דיש למעט
בפרקמטיא לכבוד שבת והבטוח בה' חסד יסובבנו. ועוד עיין
לקמן סי' רנ"ו ובדבריו לשם בס"ד:

(ג) **שם**. העושה מלאכה בע"ש וכו' כתב הרב הקדוש ר"ח שער
הקדושה פ"ז דלפי דברי הזה"ק פ' ויקהל ד"ד נראה
כי אחר שיטבול אסור לו לעסוק בעשיית מלאכה אלא בתיוקן
לרכי שבת והנכון שאחר הטבילה יעסוק בטערה עד שיקבל שבת
כי הטבילה הוא כמעט הקבלת שבת יעו"ש. רי"ח או' א':

(ד) **מעשה** באשה אחת שהיתה טווה בע"ש ולא היתה
עוסקת בלרכי שבת כראוי ומתה ראה אחד

בחלום שהיו שורפים עיניה וידיה בנעורת של פשתן שאל למה.
דינה בכך השיבו לו מפני שהיתה עוסקת בע"ש בפשתן ולא
היתה עוסקת בלרכי שבת. ס"ח סי' קצ"ב. והביאו כנה"ג
בהגה"ט וכתב אע"ג דאיסור מלאכה בע"ש הוא מן המנחה
ולמעלה היינו צמי שכבר הכין לרכי שבת אבל האשה הזאת
בשביל המלאכה לא היתה מכנת לרכי שבת כתקנה ולכן נענשה
אף מפני המלאכה שהיתה עושה קודם חלות יעו"ש:

(ה) **שם**. מן המנחה ולמעלה וכו' ומונעין אותו אבל אין
עונשין אותו לא גידוי ולא מכת מרדות סמ"ג. מ"א
סק"ב. ר"ז או' א'. וואע"ג דכתב בש"ע לקמן סי' סס"ח דהעושה
מלאכה בע"ש מחלות ולמעלה דמשמחין אותו לא חמיר ע"ש
בערב פסח דשם משום ביטול קרבן הוא. עו"ת או' א' ועיין
א"ר או' ב':

(ו) **שם**. מן המנחה ולמעלה וכו' ואפי' שאל כלל להתעסק
בלרכי שבת אסור לו לעשות מלאכה מן המנחה
ולמעלה לפי שלא רלו חכמים לחלוק בגזירתם. ר"ז או' ג'
ובמקום שנהגו שלא לעשות מלאכה כלל אפי' משחרית עיין
בא"ר או' ג' שהביא פלוגתא בזה ד"א חשוב מנהג לאסור וי"א
דאף

להכין ללרכי שבת או שהוא חכם מופלג ותורתו אומנותו
שחמיר עוסק בטערה ואינו מתעסק כלל בדברים אחרים יש
לכוין לקיים מנות הכנת שבת בבקר ע"י הדיבור שיקרא שמו"ת
והכנת המעשה בערב ע"י תיוקן הנרות. וכן היכל דלא אפשר
לקנות לרכי שבת כ"א ביום ה' יכוין בזה ביום ו' כדי לקיים
מנות והיה ביום הששי וכו' ויתבאר עוד מזה לקמן סי' רג"א
סעי' ב' בהגה יעו"ש:

(י) **כתב** בעל ר"ח בס' תולדות חיים וז"ל מורי כ"ע כתב
שיפנה קורני עכבים מהבית לסוד הרמז. והביאו
השלי"ה דף ק"ל ע"ב וכתב דהסוד הוא כי מלכות נקראת בית
ועליה נאמר כשעשה בין החוחים שסביב רשעים יתהלכון והוא
סוד הקליפות שדונים למנוע שלום בית והם המה העכבים
שדרך לפנותם מהבית שהוא סוד להעביר גלולים מן הארץ
שהיא הארץ העליונה ובפרט ביום שבת קודש שהוא סוד מדת המלכות
ע"כ נקרא שבת מלכתא יעו"ש. ויש לזהר לפנותו קודם שעה
ה' משום דמשעה ה' ואילך נכנסת הארת שבת כמ"ש בשער
הבו"ד ס"ב ע"א וכדי לכשתכנס הארת שבת הוא כבר מופנה
מן העכבים הרמז לכו"י הקליפות כנו':

(יא) **שם** הגה. ויש להשחיו הסבין בע"ש וכו' כתבו ספרי
מוסר יהרהר בתשובה ויפספס במעשיו בכל ע"ש.
א"ר או' ו' וז"ל הטעם משום דהשבת מכפר א"ס משמחין אותו
בהלכתו כמ"ש רז"ל אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו והוא
ע"י התשובה כמ"ש הט"ז רס"י רמ"ב וע"כ לריך לפספס במעשיו
ולחזור בתשובה בכל ע"ש כדי שיתכפר ע"י שמירת השבת. ועוד
י"ל הטעם כדי שיוכל לקבל בחי' נשמה יתירה ממקום גבוה:
(יב) **אסור** להזכיר שבת במקום שאסור לדבר ד"ת וידעתי
שהמדקדקים במעשיהם שמהרו להזכיר שם שבת
ללא לורך והוא נכון. בני ישכר מאמר השבתות מאמר א' או'
א' וכ"מ בזה"ק פ' יתרו דפ"ח ע"ב שאמר מהו שבת שמה
דקצ"ה שמה דאיהו שלים מכל סטרוי יעו"ש ולפיכך פיון דאיהו
שמה דקצ"ה אסור להזכירו במקום שאין מוכינין בו ד"ת:
(יג) **סעי'** ב. ירבה בבשר וכו' כבר כתבנו בזה לעיל סי'
רמ"ב קחנו משם:

(יד) **שם**. ירבה בבשר וכו' ראוי לענג השבת בכל מיני
בשמים כפי מסת ידו. מעבר יבק שפת אמת
מאמר ב' פ' ח"י. ה"ע. פת"ע או' ג'. ולפי דברי האר"י ז"ל
לריך להכין שתי אגודות של הדם משולש וכל אגודה יהיה בת
ג' הדסין כדי להריח ולהקיף בהן השלחן וכאשר יבואר במקומו
בס"ד:

(טו) **שם**. ויין ומגדנות וכו' וטוב שיקח פירות שגרמזה בהן
כנסת ישראל בגון תמרים קומחך דמתה לתמר
וכו' רמזים כפלה הרמזון רקתך. אל גזו אגוז ירדתי. כתפות

ד טור נ"ס ח"י
העזרי ושאר סוס'
ה שם נ"ס ח"י
הר"ס:

(ד"ע): ב דלתקן בגדיו וכליו לצורך שבת מותר כל היום: הגה וה"ה בגדי חבירו אם הוא לצורך שבת ואינו נוטל עליו שכר (צ"י) הוה"ה למי שכותב ספרים לעצמו דרך למידו. הגה אבל אסור לכתוב לחבירו בשכר (מרדכי פ' מקוט שנהגו) ומסתפרין כל היום אפי' מספר ישראל (כל זו וצ"י) ויש לאדם למעט קלת בלמודו בע"ש כדי שיכין לרבי שבת (ש"ג פ"ז דשבת ירושלמי פ"ק דתענית):

רנב

בף החיים

(ג) **סע' י' ב'** לתקן בגדיו וכליו לצורך שבת וכו' אבל אם אינו עושה לצורך שבת אפי' אם אינו עושה להשתכר אסור. טור. וכתב צ"י דתנתי בעינן שהיה מלאכה שאינה להשתכר ושהיה לצורך שבת:

(ד) **שם** הגה. וה"ה בגדי חבירו וכו' פ"י אפי' קובע עלמו על המלאכה. עו"ש ח"י צ"י ח"ר ח"י ו':

(טו) **שם** בהגה. ואינו נוטל עליו שכר. ואם הוא עני ורואה להוציא השכר שיטול לצורך שבת מותר דהא אפי' בחו"ה מותרים כל המלאכות עד"ז כמ"ס סי' תקמ"ב. ט"ז סק"ב. ח"ר ח"י ז' תו"ש ח"י ה' ר"ז ח"י ה' ואפי' יש לו לחם ומים כל שאין לו לענגו בצער ודגים כפי הראוי לו שרי. מש"ז ח"י צ"י וכן אם הכין בצקר בהלואה בשביל עונג שבת על סמך השכר שיהיה לו בע"ש במלאכתו שיעסוק כל היום שרי ליה לעסוק כל היום. בן ח"ח פ' לך לך ח"י כ':

(טז) **שם**. וה"ה למי שכותב ספרים וכו' פ"י אפי' קובע עלמו על מלאכה ואפי' אינו לורך שבת מותר. עו"ש

ח"י צ"י והטעם כתב צ"י משום שהוא דבר מלוא. וכ"כ הלבוש:

(יז) **שם**. שכותב ספרים לעצמו וכו' וכ"כ ח"ח בה' שבת ח"י ג' דמותר לפתוב דברי הלכה שאדם כותב

לעצמו לאחר חלי היום לפי שהיה מלאכת שמים אבל סופרים שכותבים בשכר אין להם רשות לכתוב אחר חלי היום יעו"ש.

והביאו בס"א ח"י צ"י והיינו כדעת המפרשים מנחה גדולה אבל לדעת המפרשים מנחה קטנה גם כאן מותר עד מנחה קטנה. ועיין לעיל ח"י ח' וא"י ט' ודו"ק:

(יח) **שם** בהגה. ומסתפרים כל היום וכו' אם חל ר"ח ביום ששי ראיתי רבים שנהגים להסתפר ביום ה' ואין

מסתפרים בע"ש כשחל בו ר"ח משום לואת רבי יהודה החסיד ז"ל שלא להסתפר בר"ח. כס"א ח"י ג' וכ"כ המחבר ח"י ה':

(יט) **שם** בהגה. ומסתפרים כל היום וכו' ומיהו האר"י ז"ל היה נוהג מאד שלא לגלח ראשו אחר שעת מנחה גדולה ואפי' בע"ש לא היה מגלח אלא קודם חלות היום דוקא

כמ"ס לעיל סי' רל"ב ח"י ט"ו וע"ש מ"ס כי המגלח ונותן שכר שכיר ביומו ולכבוד שבת או יו"ט יכוין לקיים י"ד מצות ומשכנו

ג' ליון במלות שכיר ועתה ראיתי בבבא מליעא ק"א ע"א שחשב ה' לאוין ועשה והביאה צ"י בח"מ סי' של"ט ובש"ע שם יעו"ש וא"כ

הו"ל ט"ז מצות שיכוין לקיימם.

(כ) **שם**. אפי' מספר ישראל. הכלבו כתב דוקא מעשה הדיוט אבל מרן צ"י כתב דהעולם נהגו היתר אף במעשה

אומן. והטעם כתב מ"א סק"ה משום דשאני תפורת דניכר לכל שהוא לורך שבת ולכך אפי' נוטל שכר שרי יעו"ש:

(כא) **ור"ס** לעכו"ס ממנחה ולמעלה כתב המ"א שם אפשר דשרי. אבל הא"ר ח"י יו"ד כתב דאסור. וכ"כ

הר"ז ח"י ד'.

(כב) **שם** בהגה. יש לאדם למעט קלת בלמודו וכו' ונראה דדוקא

דאף שנהגו אינו כלום יעו"ש וע"כ מי שנהג שלא לעשות משחרית ורואה לחזור מאיזה סיבה לריך התרה כדי ללאת דעת המחמירים:

(ז) **שם**. אינו רואה סי' ברכה. מאותה מלאכה והיינו אף אם יהיה לו איזה ריווח לפי שעה ילא שכרו בהפסידו שיפסיד במקום אחר. תו"ש ח"י צ"י ר"ז שם. וכ"כ הפר"ח סי' תל"ו סוף ח"י ח"י יעו"ש. ועיין מ"א סי' תרל"ו סק"ג ואי איכא איסורא נמי או דוקא אינו רואה סי' ברכה ועיין שכתב"ג סי' תס"ח בהגב"י ח"י ח' ופר"ח שם סי' תל"ו ח"י ח"י וברכ"י סי' תקפ"ה ח"י יו"ד. ומש"ז בזה הסי' ח"י ח' שהביאו פלוגתא בזה אמנם דעת השכתב"ג והפר"ח והמש"ז דאיסורא נמי איכא יעו"ש:

(ח) **שם**. י"מ מנחה גדולה וכו' שיעור מנחה גדולה היינו משש ומנחה כמ"ס הטור אבל בשיעור מנחה קטנה

צ"י הביא פלוגתא שיש מפרשים מט' שעות וי"מ מט' ומנחה יעו"ש אבל מסתמיות דברי מרן ז"ל כאן בש"ע שכתב מנחה קטנה ולא כתב מט' שעות משמע שדעתו לומר מט' ומנחה

כמו זמן תפלת מנחה הכתוב בסי' רל"ג יעו"ש. וכ"כ הר"ז ח"י צ"י ושעות אלו חשבינן זמניות כ"כ אחרונים. והיינו חשבינן

היום מעלות השחר עד לאת הכוכבים כמ"ס סי' תמ"ג יעו"ש:

(ט) **שם**. י"מ מנחה גדולה וכו' הב"ח הסכים כס' הראשונה שהוא דעת הטור דממנחה גדולה אסור. וכ"כ העט"ז

ח"י ח' עו"ש ח"י ח' תו"ש ח"י ג' אבל המ"א סק"ד פסק כס' שנייה שהוא דעת רש"י דאינו אסור אלא ממנחה קטנה יעו"ש.

וכ"כ שכתב"ג בהגב"י ח"י ח' על דברי הב"ח הגו' דאין המנהג כן יעו"ש. וכ"כ ח"ר ח"י ד' ר"ז ח"י צ"י וכ"כ האחרונים:

(י) **שם** בהגה. אבל אם עושה אותה דרך עראי וכו' ואפי' ליטול שכר מותר במלאכת עראי כ"מ בד"מ ח"י צ"י

וכ"כ העו"ש ח"י ח' תו"ש ח"י ד':

(יא) **ובר'** זה למי שעושה מלאכה ברשותו אבל מי שהוא מושכר אלל בה"ב עיין בח"מ סי' של"א סעי' ח' בהגה שכתב

דבמקום שאין מנהג בעיר או שאמר להם אני שוכר אתכם כדין תורה שחייבין להשכים ולהעריב בע"ש מקדים עלמו לביתו שיוכל

למלאות לו חבית של מים ולללות לו ג' קטן ולהדליק את הנר יעו"ש. אמנם לכתחלה יש ליזהר אם אפשר שלא להשכיר עלמו בע"ש כ"א עד זמן המנחה:

(יב) **שם** בהגה. ולכן מותר לכתוב אגרת שלומים וכו' וכן יש להחיר אפי' כתיבת אגרת של פרקמטיא ואפי' שאינו דבר

האבד. וכן יש להחיר לכתוב חשבונותיו ולחשוב הוצאותיו כדין חו"ה בסי' תקמ"ה סעי' ד' וכ"ס הוא מיהו חשבון הכתוב אללו

בפנקס היומי ורואה לסדרו בפנקס אחר אסור כמ"ס המ"א שם ס"ק י"א וכן אם בא לו חשבון מחבירו מעיר אחרת ורואה

להעתיקו בפנקסו אסור דאין זה דבר האבד דאפשר להעתיק אחר שבת. בן ח"ח פ' לך לך ח"י ד' ועיין לקמן ח"י:

רנב מלאכות המותרים והאסורים להתחיל בע"ש כדי שיהיו נגמרים בשבת. ובו ב' סעיפים:

א שבת י"ז:

ב שם שבת י"ח

אמותר להתחיל כמלאכה בע"ש סמוך לחשיכה אע"פ שאינו יכול לגמרה מבעד יום והיא נגמרה מאליה בשבת כגון לשרות דיו וממנים במים והם נשרים כל השבת ולתת אונין (פי' אגודות) של פשתן לתנור כדי שיתלבנו ולתת צמר לתוך היורה בשאינה על האש

והיא

בף החיים

לא קלט הלומר את הלצט אפ"ה אסור להגיס משום לוצט והש"ע דנקט משום מבשל מיירי בשעדיין לא נתבטלו הסממנים. עו"ש או' א':

(ז) **שם**. אפי' אינה על האש חייב וכו' דכלי ראשון אפי' לאחר שהעבירוהו מעל האש מבשל כל זמן שהיד סולדת בו כמ"ס לקמן סי' ש"ח סעי' ט' יעו"ש:

(ח) **שם**. ומותר לפרוס מלודות וכו' ולא מיבעיא בלחי וקוקרי והם מלודות שאינם עושים שום מעשה שאין ה"ל ז' ממקומו פשיטא דמותר אלא אפי' היכא דהכלי עושה מעשה של לידה מותר דאין אנו מזוים על שביעת כלים. עו"ש או' א' וכן לפרוס מלודה לעכברים מע"ש שרי. פסקי חו' שבת י"ז ע"ב:

(ט) **שם**. והם ניולדים בשבת וכו' פי' כשהוא פורס במקום דלא שכיחי חיות שיבואו למלודות מיד מצעוד יום כגון בשדות ומש"כ ביער דמלויים חיות ותליין שיבואו לשם מצעוד יום. עו"ש שם:

(י) **שם**. והם ניולדים בשבת וכו' ובשבת אסור משום גזרה דאיכא למגזר דפעמים אחי לידה חיוב חטאת כגון שצעת פריסתי ילכוד מיד. עו"ש שם. תו"ש או' ה':

(יא) **שם**. ובלבד שלא מפתח ביתו וכו' והטעם כתב הרמב"ם פ"ו דכשילא הכותי מביתו בשבת וחפץ ישראל בידו יראה כמו שהלוחו לכותי או משכנו או פסק עמו או מכר לו בשבת. ט"ז סק"ב:

(יב) **שם** בהגה. אם ייחד לו הכותי מקום וכו' דאז הוי כחפזו של כותי. מ"א סק"ג:

(יג) **שם** בהגה. ויש להחמיר. דהא מ"מ הרואה סוכר שישראל לוחו להגיל. מ"א סק"ד. וכתב הרא"ש דבאשכנז ראייתי מורין לאיסור אף בחפץ של כותים והציאו הב"ח וכתב דכן יש להחמיר. ועיין לקמן סי' שכ"ה סעי' א' ובדברינו לשם צט"ד.

(יד) **שם** בהגה. ויש להחמיר. ואם השכיר החדר לכותי בפרוטת במשך יום השבת כתב העו"ש או' א' דאין להחמיר כלל אבל הא"ר או' ד' כתב דהשכיר החדר דינו כיחוד מקום וכתב דכ"מ צב"ח ובאחרונים ודלא כהעו"ש יעו"ש:

(טו) **שם** בהגה. ויש להחמיר. ובכותי אלס יש להקל כשיחיד לו מקום. מ"א סק"ד. אבל העו"ש סק"ג כתב דכותי אלס יש להחמיר אפי' בלא ייחד לו מקום יעו"ש. ולמורך גדול והפסד יש להקל אפי' באינו אלס. א"ר או' ד':

(טז) **שם** בהגה. ויש להחמיר. ובשאלה יש להקל בעיר המוקפת חומה אבל במכירה יש להחמיר אפי' בעיר המוקפת חומה והכותי דר בעיר דהא כשיודע שהוא מוכרו לו יאמרו שמכרו לו בשבת משא"כ בשאלה ובפרט בסחורות כגון בגד פשטן וכיוצא בו דאין דרך להשאלם כלל פשיטא דאסור. מ"א סק"ד. ועיין עוד בדברינו לעיל סי' רמ"ז או' טו"ב:

דחוקא מי שאין לו שיכין לרכי שבת אבל מי שיש לו שיכין לו לרכי שבת ע"י משרת א"ל למעט מלימודו ונכון הדבר שילוח למשרת שיכין לו לרכי שבת. שכתב סי' ר"ן או' א' ומ"מ לריך לחקן חיוה דבר לכבוד שבת ואפי' יש לו כמה עבדים כמ"ס סי' ר"ן. תו"ש או' ט' ועיין בדברינו לסי' ר"ן או' ט':

(בג) **שם** בהגה. למעט קלת מלימודו וכו' אם רגיל ללמד ענין שיש לו קלצה או אם יש לו לימוד עם רבים לא יבטלנו. סדה"י. כנה"ג סי' ר"ן בהגה"ט. מ"א בזה הסי' או' ו':

(בד) **לימוד** שאינו של רבים או שאין לו קלצה לא יקרא קודם שיכין לרכי שבת. סדה"י. נהגו בקושטאדינא שלא לקבוע ישיבה צע"ש והטעם כתב שם הכנה"ג דאפי' הוא לימוד של רבים מ"מ הו"ל לימוד שאין לו קלצה דשמא ע"י הפלפול והמשא והמתן ימשך הלימוד ולא יקנו לרכי שבת. ובתרי"ח נהגו ללמוד פירוש רש"י על פי השבוע והטעם כתב שם הכנה"ג דכיון דאין עושין משא ומתן בדבריו לא איתו למסרך:

(כה) **אם** דרך אכסי אותו המקום למכור לרכי האכילה מיד בבקר ואחר שעתה השמש לא ימלא דבר ראוי לקנות אין ראוי לקבוע שום לימוד אלא ילך להכין לרכי שבת מיד ואח"כ יחזור ללימודו. סדה"י. כנה"ג שם. מ"א שם. ואם מותר לקנות קודם תפלה דבר שאינו נמלא בטוב אחר תפלה דבר כתבנו זה לעיל סי' פ"ט או' כ"ה יעו"ש:

(כו) **אם** הכין לרכי שבת מיום ה' ולא נשאר לו מה יכין ביום הששי יכול ליבד וללמוד כרצונו אבל נראה דכיון דקפיד קרא דהכנה ביום הששי נראה דעיקר המלוא לריך להיות ביום הששי והמכין מיום ה' לא קיים מלוא הכנה כראוי. כנה"ג שם.

וכבר כתבנו מזה לעיל סי' ר"ן קחנו משם:

(א) **סעי' א'**. מותר להתחיל כמלאכה בע"ש וכו' כל זה הוא לסברת צ"ה דשרו. ועיקר טעמא משום דלית להו לב"ה שביעת כלים ולית להו כמי גזירה ע"ש עם חשיכה אטו חשיכה. צ"ח:

(ב) **שם**. כגון לשרות דיו וכו' ובשבת אסור משום מגבל. עו"ש או' א' תו"ש או' א':

(ג) **שם**. ולתת אונין של פשתן וכו' ג' פירושים נאמרו בו רש"י פירוש אגודות של פשתן וגותנין אותן בקדירה תוך התנור כדי שיתחממו ויתלבנו. ובהגמ"ר כתוב בשם ריב"א פשתן שהעלו מן המשרה ונתנו לאור ליבשו ויש בו משום בישול. ובצרוך פירש אוני מטוה. צ"ח. שכתב"ג בהגה"ט או' א':

(ד) **שם**. ולתת אונין של פשתן לתנור וכו' ולא גזרינן שמא יתחם דכיון דהרוח קשה להם לא יגלה התנור. גמ' מ"א סק"א:

(ה) **שם**. והיא טוחה בטיט וכו' דכולי האי לא טרח ומידכר. צ"ח. אבל רי"ו רס"ד כתב שטחיו בענין דליכא למיגזר שמא יגיס וכ"מ בתו' שבת דף ח". א"ר או' ב':

(ו) **שם**. שמא יגיס בה וכו' ואפי' נתבטלו הסממנים ועדיין

ג לפי' רש"י שם :
ד שם בגמרא :
ה שם וכרבי עקיבא
אליבא דר"ה :
ו שם פ"ט :
ז שם הוי"ו שם
ח שם והר"ש
והרמב"ם בפרק
ו' מה"ש
ח הרמב"ם שם
וסמ"ג בהחלומה
וה"פ :
ט זינתו לטיל

והיא מוזהב בטיט שאם היא על האש אסור שמא יחתה (פי' יגלה ויעור הגחלים במחתה) ואפי' אינה על האש אם אינה מוזהב בטיט אסור שמא יגיס בה בכף גוהמנים בקדרה אפי' אינה על האש חייב משום מבשל דומותר לפרוס מצודות חיה ועיפות ודגים והם נצודים בשבת ומותר למכור לא"י ולהטעינו סמוך לחשיכה ובלבד ה'שיצא מפתח ביתו מבעוד יום. הגה ויש מתירין שויליא הא"י בשבת אם יחד לו הא"י מקום מצעוד יום בבית ישראל ויש להחמיר (מרדכי פ"ק דשבת) וע"ל סי' ס"ה ב' ודומותר ליתן בגדיו לכובס א"י ועורות לעבדן (פי' האומן שמעבד ומתקן העורות) סמוך לחשיכה ואם קצץ לו דמים או שעושה אותם בשבת הנאה חוהוא שלא יאמר לו לעשות בשבת מ"גם שיעשה הא"י המלאכה בביתו. הגה ואם לא קצץ אסור צע"פ

בף החיים

ואפי' בדברים שידוע שמנהג כל בני העיר ליתן בקבלות אפי' בביתו של ישראל הכל אסור. ח"א שם או' יו"ד. ועיין לעיל סי' רמ"ד או' ג' :

שם בה הגה. ואם לא קצץ אסור צע"פ. משמע אבל בד' וה' מותר. וזהו דעת הטור אבל דעת מרן ז"ל בב"י להחמיר כמ"ס לעיל או' כ"א יעו"ש ;

שם (ב) בהגה. ועיין לעיל סי' רמ"ז ד"ש חולקין וכו' ר"ל ד"ס בב"י. רמ"ז סעי' ד' בהגה כתב ד"ש חולקין וסבירא להו דכל שהוא עושה בחנם אסור אלא ח"כ שהעכו"ם מתחיל לומר לישראל שיעשה לו בחנם יעו"ש ובדברינו לשם או' י"ט ;

שם (בז) חס היה עושה בטובת וכו' לאפוקי אם העכו"ם עושה מלאכתו בקבלות דא"ל למחות בידו אבל אם הוא שכיר יום ודאי לזרין למחות בידו מלעשות מלאכתו אפי' עושה העכו"ם בביתו בלנעה. עו"ש או' ב' :

שם (בח) חס היה עושה בטובת וכו' ואם עושה בשכר אפי' לא קצץ א"ל למחות כי"כ המ"א סק"ט בשם ז' וז"ח אלא שהוא ז"ל הקשה על דבריהם וכתב דדוקא בקצץ א"ל למחות. יעו"ש. אבל התו"ש או' י"ג כתב דפונת ב"י וז"ה היינו דהתנה לתת לו שכר אלא שלא פי' כמה יתן לו דזה דינו כקצץ כמ"ס סי' רמ"ז סעי' ב' יעו"ש :

שם (כט) לדין לומר שלא יעשה וכו' ודוקא כה"ג שנותן בגדים לכובס אבל כשזה לעכו"ם לעשות לו מנעלים ורחאו עושה בשבת א"ל למחות בידו דהא עדין לא נקרא שם הישראל עליו ואי בעי עכו"ם מוזין אותם המנעלים לאחר ויעשה לו אחרים. מ"א סק"ט. א"ר או' ז' תו"ש או' י"ג. רז או' ט' ח"א כלל ג' או' יו"ד :

שם (ל) וכתב עו"ש המ"א בשם הגמ"ר דאפי' בקצץ לא אמרינן אדעתא דנפשיה קעביד אלא בעכו"ם העושה מלאכה בשלו וא"ל ליקח חוזה דבר בשבת משל ישראל אבל כשנוטל בשבת עלים מישראל לזורך המלאכה דזה ודאי לריך לטול רשות מבעל העלים וכשרואה בעל העלים שנוטל העכו"ם ושותק ודאי ניחא ליה בהכי וא"כ אדעתא דאשראל קעביד ואפי' כשעושה העכו"ם המלאכה כולה לזורך עלמו נמי אסור ואם העכו"ם עושה בעל כרחו חייב לגרשו מביתו. תו"ש שם :

שם (לא) סעי' ג' ואם היתה מלאכה מפורסמת וכו' וכל שידעו בדבר ג' בני אדם זה נקרא מפורסם כמ"ס רש"י בשבועות כ"ה ע"ב ד"ה והוא שנקר. נשמת אדם כלל ג' או' ג' :
שם (לב) טוב להחמיר וכו' פי' שאם רואה עושה בשבת לריך למחות

מקום שנהגו גדולי העיר לאזור בביתם בעת האסוף תבואת הערבים ובעת זריעה ומוציאין אותם לזריעה ומשתתפין בהם בזרע לזרע בתורת הלואה ומכר או שותפות ופעמים מודדים אותם באמתחותיהם מע"ש מה שלריכין ומוציאין אותם ביום השבת יש ללמד להתיר כיון שאין האיסור רק משום חשד שלא יראה כמוכר או מודד בשבת וכיון שהדבר כ"כ מורגל וכל העם יודעים שלא עשה הישראל שום איסור בשבת ה"ז דומה למשכיר שדהו לעכו"ם כדאיתא בב"ק דע"ו. תשצ"ן ח"א סי' קס"ז. עיקרי הד"ט סי' י"ד או' פ"א :

שם (ה) סעי' ב' אם קצץ לו דמים וכו' וטעמא דבעינן קצץ משום דכשלא קצץ מיחוי כאלו הוא שלוחו של ישראל וכשנותנו לו ע"ש נראה כנותנו לו על מנת שיעשה לו מלאכה בשבת וכי קצץ העכו"ם כי עביד דנפשיה קא עביד לטול שכרו ולא מיחוי כשלוחו של ישראל. ב"י. ובלבד שילא מפתח ביתו מבעוד יום כמ"ס בסעי' הקודם ;

שם (ו) חס קצץ לו דמים וכו' וה"ה אם התנה עמו שיתן לו שכרו נמי שרי חף שלא היה אומר לו כמה יתן כדלעיל סי' רמ"ו סעי' ב' עט"ז או' ח' ועיין בדברינו לשם או' יו"ד :

שם (ב) חס קצץ וכו' נראה דבזה"ל כלים לכובס מסתמא היינו קליפה דקלצתו ידוע דאטו בכל פעם יקלץ עמו ולכן המנהג פשוט ליתנם ע"ש סמוך לחשיכה. מ"א סק"ו. ח"ר או' ה' ר"ז או' ו' :

שם (בא) חס קצץ וכו' אבל אם לא קצץ אסור אלא ח"כ ביום ד' או' ביום ה' טור. אבל הב"י כתב דאין דעת הר"ף והרמב"ם כן אלא דאפי' בדי ובה' בעינן קצץ יעו"ש. ומיהו אם יכול לגומרה קודם השבת לכ"ע שרי. מ"א סק"ח :
שם (בב) בטובת הנאה וכו' אבל אם מלפני לתשלום שכר ולא התנה עמו אסור דאדעתא דאשראל קעביד כמ"ס סי' רמ"ז. מ"א סק"ו. ועיין בדברינו לשם או' ט"ו :

שם (בג) והוא שלא יאמר לו וכו' פי' אפי' בקצץ ומכ"ש כשאני עושה רק בשביל טובת הנאה. עו"ש או' ב' ואם נותן הכלים סמוך לשבת ואמר לו ראה שאני לריך להם צמ"ס הו"ל כאומר בפי' שיקבם בשבת. ט"ז סי' ש"ז סק"ג. ר"ז או' ד' ח"א כלל ג' או' ח' וכ"כ בפתח פמ"א סי' ל"ח. וכ"כ לעיל סי' רמ"ז או' ז' יעו"ש :

שם (בד) וגם שיעשה העכו"ם וכו' אבל בבית ישראל והוא בתוך התחום אסור מפני הרוואן שיאמרו שהפועלים שכירי יום נינהו ומתן שכר לעשות מלאכתו בשבת. עו"ש שם.

בע"ש וע"ל סי' רמ"ז ד"ס חולקין אם עושה לו בחנם דהיינו בטובת הנאה. יואם ראוהו עושה בטובת הנאה צריך לומר שלא יעשה בה בשבת. (הגה ואפי' נתנס לו כמה ימים לפני שבת) : ג' בואם היתה מלאכה מפורסמת וידוע שהיא של ישראל ועושה אותה במקום מפורסם טוב להחמיר ולאסור. ד' לבל שקצץ אע"פ שיעשה הא"י מלאכה בשבת מותר לישראל ללבוש הבל בשבת עצמה דכל שקצץ אדעתיה דנפשיה קא עביד. הגה ויש אוסרין ללבוש כל שידוע שהא"י גומרו בשבת (הג"ח פ"ק דשבת ומהרי"ל וכו"י בשם רוקח) ולריך להמתין במו"ס בכדי שיעשה (א"י) והכי נהוג לכתחלה אם לא שלריך אליו בשבת שאז יש להקל ואם יש לתלות שנגמר בע"ש מותר בכל ענין (הגהות אלפסי) ודוקא אם שגר לו הא"י לביתו אבל אסור ליקח כלים מבית האומן בשבת ויו"ט (מרדכי פ"ק דיו"ט וא"י והגמ"י פ"ב מהל' יו"ט והג"ח פרק אין לדון) וכל זה בכלים שעשה לישראל (ב"י) אבל א"י שעושה מנגלים על המקח מותר לישראל המכירו לילך וליקח ממנו בשבת וטובלם ובלבד שלא יקלון עמו דמי המקח (הג"ח פ' אין לדון) : ה' מותר לפתוח מים לגנה והם נמשכים והולכים בכל השבת ולהניח קילור (סס של רפואה שטותין על העין

בפ החיים

(א) **שם** הגה. ויש אוסרין ללבוש וכו' וכ"כ הלבוש, ר"ז או' י"א. ועיין לקמן או' מ"ב :

(ב) **שם** שם בהגה. כל שידוע שהעכו"ם גמרו בשבת. משמע דסתמא שיש ספק ואפשר שהיה נגמר בע"ש מותר וכמ"ס אח"כ בהגה ואם יש לתלות שנגמר בע"ש מותר בכל ענין ודלא כמו שאמר הרוקח בסתם. ט"ז סק"ד. וכ"פ הג"ח. וכ"כ העו"ת או' ג' ר"ז שם :

(ג) **שם** בהגה. ולריך להמתין במו"ס בכדי שיעשה. דהיינו כשיעור שהיה הגוי בעסק עשית הכלי בשבת ר"ז שם :

(ד) **שם** בהגה. בכדי שיעשה. כדי שלא יהנה ממלאכת שבת ד"ח. וא"כ בבי' יו"ט של גליות אם נעשה בראשון מותר בשני בכדי שיעשו ואין חילוק בין מי שגעשה בשבילו בין לאחרים. מ"א ס"ק י"ב. תו"ש או' ט"ז. ר"ז שם. מיהו הא"י או' יו"ד כתב דיש להקל לאחרים בקצץ יעו"ש :

(ה) **שם** בהגה. אם לא שלריך אליו בשבת והיינו שלריך ליו ביותר שאין לו אחרת. חמוד משה או' ד' אבל הב"ח כתב דאפי' ללורך שבת נמי אסור כיון שנגמרה בשבת ועו"ש. מיהו הכנה"ג בהגב"י כתב דהעולם כוהגין היתר אפי' בשבתו בשבת שסומכין אהר"ן ואגור ז"ל שמתירין וכ"כ בשכנה"ג הגב"י או' ה' יעו"ש. וע"כ נראה כיון דיש פלוגתא בזה לענין דינא יש לפסוק בדברי מור"ם ז"ל דאין להקל כ"א שלריך אליו בשבת והמחמיר כהב"ח תע"ב :

(ו) **שם** בהגה. ואם יש לתלות וכו' דהא יש מתירין בכל ענין. ונראה דאם היה המנגל מחיקן מע"ש רק שתקנו והחליקו בשבת שרי דהא יכול ללבוש בלאו הכי. מ"א ס"ק י"ג. א"ר או' י"א. תו"ש או' י"ז. ר"ז שם. וה"ה כלי פשתן שנתן הגכרי תחת המכשש בשבת שרי דהא יכול ללבוש בלא זה. הרב נתיב חיים. מחז"ר או' ב' שט"ת או' ו' ומשמע הא אם אין דרך ללבושו בכך וגמרו העכו"ם בשבת אסור. וכ"כ א"א או' י"ג דאם אין הולכין בלא זה דביוש הוא הוה מלאכה דבר תורה עכ"ל מיהו אם נריך לו בשבת שאין לו אחר יש להקל כמ"ס מור"ם ז"ל :

(ז) **שם** בהגה. אבל אסור ליקח כלים וכו' אפי' שלריך להם בשבת. עו"ש או' ג' מ"א ס"ק י"ד. תו"ש או' ח"י

למחות בידו אפי' קצץ אבל לכתחלה רשאי ליתן לו ולא חיישין שיעשה בשבת. מ"א סק"י. א"ר או' ח' :

(ח) **שם**. טוב להחמיר וכו' וא"כ הגי חלוקים שידועים שהם של ישראל והעכו"ם מכבסן ע"ג הנהר לריך למחות בידו כשרואהו עושה בשבת. מ"א שם. וכ"כ בס' נתיב חיים דנכון להחמיר שלא ללבוש הגי חלוקים שידועים שהם של ישראל אם כבסם הגכרי בשבת צפרהס"א, והביאו מחז"ר או' א' שט"ת או' ה' אבל החו"ש או' י"ד כתב על דברי המ"א הנז' דיש לחלק דאף שידועים שהם של ישראל מ"מ לא נודע של מי הם ולא שיך חסדא בזה ע"כ. וכ"כ נשמת אדם כלל ג' או' ג' יעו"ש. מיהו בתשו' משיבת נפש סי' ו' חלק על המ"א ומתיר בחלוקים מטעם אחר משום שידוע לכל שנותנים אותם בקבלנות יעו"ש. והביאו פ"ת. ועיין לקמן או' לה' :

(ט) **שם** טוב להחמיר וכו' ודוקא בדבר שאין שם הישראל נקרא עליה רק שילא הקול שעשאו ללורך ישראל כמ"ס ס"י תרס"ד אבל בדבר ששם ישראל נקרא עליה מדינא אסור כמ"ס סי' רמ"ד סעי' ד' יעו"ש. מ"א שם. תו"ש שם :

(י) **שם** טוב להחמיר וכו' ואמנם נראה דבדברים שידוע שמנהג כל בני העיר ליתן בקבלנות כמו כלים לכובס וכלי עגלה וכיוצא בו אעפ"י שהוא ידוע שהוא של ישראל והעכו"ם עושה במקום מפורסם כגון ברחוב מותר. ח"א כלל ג' או' יו"ד : (לז) **שם**. טוב להחמיר וכו' ואפי' נתנו לו כמה ימים לפני השבת כדי שלא יאמרי ששלוחו הוא ולוהו לעשותו בשבת. לבזם :

(לז) **סעי'** ד'. כל שקצץ אעפ"י שיעשה העכו"ם מלאכה בשבת מותר וכו' וזה דעת הר"ן שהביא בב"י וכחז ב"י לדעת הר"ן מותר להביא הכלים נמי מבית האומן בשבת ללורך שבת ויו"ט שרי ולא חיישין למראית העין יעו"ש. אבל הב"ח חלק עליו וכתב דהר"ן לא היתר אלא ללבושן בשבת משום דעכו"ם אדעתיה דנפשיה קעביד כיון שקצץ אבל להביאו מבית האומן בשבת פשיטא דאסור אפי' נגמרו מערב יו"ט ושבת מפני מראית העין וגם מפני עובדין דחול אלא מיירי דשיגרון עכו"ם לביתו של ישראל והתיר הר"ן ללבושן בשבת יעו"ש. וכ"כ הא"ר או' י"ב בשם אגודה פ"ק דבילה ותמה על מרן ב"י יעו"ש. וכ"כ חמוד משה או' ד' ועיין לקמן או' מ"ד.

סס י"ס ממשנה
ו' פ"ב דפסחים
וכרתי יתעלה:
ס סס וכרתי ר'
הנחל והסכמת
התוספי והר"ס
סמ"ק וסמ"ג
ות"ס:

העין) עבה על העין אע"פ שאסור להניחו בשבת ולתת מוגמר תחת הכלים והם מתגמרים מאליהם כל שבת ואפי' מוגמר מונח בבלי דאין אדם מצווה על שביתת כלים ולתת שעורים בניגית לשרותן ונפוענין בקירות בית הבר והגת מבעור יום על זיתים וענבים והשמן והיין היוצא מהם מותר (וע"ל סי' ש"ב סעיף ג') וכן בוסר ומלילות שריסקן מבעור יום מותרים המשקים היוצאים מהם מותר לתת חטים לתוך רחיים של מים סמוך לחשיכה. הגה ולא חיישין להשמעת קול שיאמרו רחיים של פלוגי טוחנות בשבת ויש אוסרים ברחיים ובכל מקום שיש לחוש להשמעת קול (טור ודמ"ס פ"ק דשבט וסמ"ג וסמ"ק וסמ"ט והגה"מ פ"ו ותשו' מהרי"ו סי' ק"ל ואגור) והכי נהוג לכתחלה מיהו במקום פסידא יש להקל כמו שכתבאר לעיל סוף סי' רמ"ד. ומותר להעמיד כלי משקולת שקורין זייגע"ר מערב שבת אפי"פ שמשמיע קול להודיע השעות בשבת כי הכל יודעים שדרקן להעמידו מאתמול

בף החיים

(מש) **סעי'** הי' ומותר לפתוח מים לגנה וכו' פי' עושין נגר קטן משפת המעיין לגנה. רש"י וב"מ והיינו בע"ש סמוך לחשיכה. ומשמע דאפי' המום הולכין דרך רשות הרבים מותר עו"ש או' ד'

(נ) **שם'** ולהניח קילור עבה על העין אעפ"י שאסור להניח בשבת. משום ממרח. אבל קילור רך וללול אפי' בשבת מותר להניחה ע"ג העין. טור. כלל דמלתא בעבה בשבת אסור אפי' לא עבד חלא לתענוג. ותחת העין משום ממרח וא"ל לומר ע"ג העין או בתוך העין לרפואה דאסור ג"כ משום שחיקת סממנים אבל בע"ש שרי אפי' בעבה ואפי' בתוך העין ואפי' לרפואה. אבל כלל דעת הפו' שרי ע"ג העין בדלא עמין ופתח אפי' בשבת ואפי' עבד לרפואה ולדעת הת"ו אסור אי עבד לרפואה והדעת מכרעת כדעת הפו' המתירין וכ"פ בש"ע סי' שכ"ח סעי' ד' חלא שאינו מתיר חלא ע"י שרייה מע"ש יעו"ש. ב"ח. שכנה"ג בהגב"י או' ח' עו"ש סס

(אן) **שם**. ולתת מוגמר וכו' לא שאל אם הם בעלים או בפחמים. הרדב"ז ח"ב סי' תרל"ז. י"א מ"ב בהגה"ט או' אי ברכ"י או' ב':

(בן) **שם**. ולתת מוגמר תחת הכלים וכו' פי' דהבגדים הם תלויה ביד או על כלונסאות וקולטין רוח טוב של בשמים שהם למטה על הגחלים מע"ש ומתגמרין והולכין כל השבת מאליהן. ואעפ"י דאי עבד הכי בשבת חייב משום מצעיר. ולא חיישין נמי שמא יחתה בגחלים דאי מחתה סליק בהו קוטרא ומשחיר הבגדים ומפסיד להו. ב"ח.

(גן) **שם**. דאין אדם מלווה וכו' אפי' מדרבנן ואפי' הכלי עושה מעשה ב"י לבוש וב"ח. אבל למ"ד דמלוה אסור. מ"א ס"ק ט"ז. א"ר או' ט"ו וע"ש.

(דן) **ובן** מותר לתת גחלים בכלי והם דולקים והולכין כל השבת או כגון נר הדולק שאעפ"י דמשחמט בכלי מותר דק"ל שביתת כלים לאו דאורייתא ואפי' אם הכלי עושה מעשה בשבת. טור וב"ח:

(הן) **שם**. ולתת שעורים בניגית וכו' פי' גינית שהשכר בתוכו וא"א לשופכו לארץ והשעורים נשורין כל השבת ואף יותר מח' ימים והשבת בכלל שאעפ"י שמתחמט בניגית מותר. ב"ח:

(וין) **שם**. ולתת שעורים בניגית וכו' ושרייתן מיקרי גיבול דהוי ליטא כמ"ס סי' שכ"א. תוס' או' כ"א. ונראה דהיינו אם הם כתוסים אבל אם הם שלימים חייב משום זורע כמ"ס לקמן סי' של"ו סעי' י"א יעו"ש:

חיי. ר"ז או' י"ג. ואפי' אם נגמרו מע"ש אסור. אי"א או' י"ד. ר"ז סס. ומשמע שם מדברי העו"ש דע"י נכרי מותר להביאם. וכ"כ חמד משה סוף או' ד' וכ"כ דעת הא"ר או' י"ב. אבל המ"א סס כתב אפשר דאפי' ע"י נכרי אסור להביאם ודלא כהעו"ש יעו"ש. וכ"כ התו"ש סס. ר"ז סס' ונראה כיון דיש פלוגתא בזה אם נגמרו בע"ש ולריך להם בשבת יש להקל לומר לעכו"ס שהם אלו שהם יסלחם לו ע"י עכו"ס:

(מה) **שם** בהגה. אבל אסור ליקח כלים וכו' ואפי' אם ילבושו בבית האומן וילך בו כך לבוש לביתו אסור, לבוש:

(מו) **שם** בהגה. אבל עכו"ס שעושה מנעלים על המקח וכו' ואע"ג דאין מביאין כלים מבית האומן ביו"ט י"ל דשאני מנעלים דאין דרך בני אדם לתת לו מלחכה לעשות חלא הוא עושה משלו ומוכר הילכך אפי' עשאל ביו"ט לית לן בה דבדידיה קטרת. כ"כ ב"י ועפ"י כתב מור"ס ז"ל בהגה להחזיר. אבל המ"א ס"ק ט"ו פליג וכתב דבעכו"ס שעושה על המקח דוקא אם הוא הביא לישראל שרי ליהנות אפי' עשאו בשבת דהא לה עשאו אדעתא דישאל ובעיר שרובה עכו"ס מותר (כל"ל) אבל לכתחלה אסור לילך וליקח ממנו אם לא בעכו"ס חנוני שאינו אומן כלל אפשר דמותר יעו"ש. והתו"ש או' י"ט כתב דגם בחנוני יש לאסור משום עובדא דחול יעו"ש. וכ"כ אי"א או' ט"ו. מיהו דעת הא"ר או' י"ג נראה להחזיר כדברי מור"ס ז"ל אפי' לקחת מן האומן וכ"כ דעת החמד משה או' הי' יעו"ש. אבל הר"ז או' י"ג פסק כדברי המ"א. וכ"כ החס"ל או' ג' קילור ש"ע סי' ע"ג או' ט':

(מו) **ודע** דהא דלא אסרינן משום כולד היינו משום דעשה אותו מעור שלו והוי גמרו בידי אדם אבל כשעשאה מעור של ישראל איכא משום כולד. תו"ש סס. אבל הא"א סס כתב דאף אם נתן ישראל עור שלו לעכו"ס לפני שבת וקלף. ועשה בשבת לא מוקלה מדעתו דיודע דעכו"ס יכול לעשות בשבת יעו"ש. ומיהו בעיקר דין זה עיין סי' שכ"ה סעי' ד' ובמ"א סס דיש פלוגתא אם יש מוקלה וכולד בדבר שגמרו בידי אדם וכתב א"א שם למאן דאוסר משום כולד גם כאן ראוי להחמיר אם לא כשכבר היו כלים רק נגמרו עתה דלאו כולד רק מוקלה שלא היה באפשר ללוש כך שרי יעו"ש. ועיין מ"א סי' תקפ"ו ס"ק כ"ה. ועוד עיין בדברינו לסי' ש"ח או' כ"ט ואו' ס' ודוק: (מה) **שם** בהגה. ובלבד שלא יקלף וכו' היינו שלא יזכיר לו סכום דמים משום דהוי בכלל מקח וממכר:

ס"ד שכתב שלא התיר הפמ"א אלא דוקא בטעה בשיעורו שסבר שיגמור ביטולו קודם שבת יעו"ש. והביאו פ"ת וא"ח או' א': (סה) **ובענין** עושי שבת כתב שם בזכור לינחק דאסור משום דהאור מגולה וחיישין שמא יחתה דמעשה שבת לחוד וי"ש לחוד יעו"ש :

(סו) **שם** הגה. ויש אוסרים ברחיים וכו' וז"פ ר"י הזק והכלבו והרוקח סי' מ"ב. והרמב"ן במלחמות כתב דהרי"פ חשש לזה. וז"כ בה"ג והראב"ד יעו"ש. וכ"כ רי"ז דהרי"ע פסק כרבה יעו"ש. ער"ה או' ה' ועיין לקמן או' ס"ט :
פז **שם** בהגה. ויש אוסרים ברחיים ובכ"מ שיש לחוש להשמעת קול וכו' דאיכא זילתא דשבתא. ואם הרחיים של עכו"ם פשיטא דשרי ליתן לתוכה מצע"י אם הישרא נותן לעכו"ם החטים מע"ש ואפי' העכו"ם טוחן בשבת שרי כמ"ש סעי' ב' ובלבד שלא יעמוד הישראל אללו דאז מיחוי כשלוחו וכמ"ש סס"י ש"ז. אבל אם השעה לריכה לכך כגון סמוך לפסח רשאי הישראל לשמור הרחיים שלא יתחמך. מ"א סק"כ. ר"ז או' ט"ו. ח"א כלל ג' או' כ"ו. חס"ל או' די נזר ישראל סי' מ' או' ט' ועיין עוד מזה צענין חצי דפסחא בשו"ת אהל יוסף סי' ד' ומ"ש הפתה"ד בסי' זה או' ב' יעו"ש. ומיהו מ"ש הא"ר או' ח"י וא"א סוף או' כ' בשם הג"ז דמותר לשמור בשבת אף שלא במקום מזה כד כתבנו לעיל בסי' רמ"ד או' ס"ט דיש להחמיר יעו"ש :

(סח) **שם** בהגה. והכי נהוג לכתחלה. ובשל בהמה לכ"ע אסור שהרי אדם מלווה על שביחת בהמתו. ב"י ולבוש :

(סח) **שם** בהגה. מיהו במקום פסידה וכו' וז"כ הלבוש דמקום פסידא יש להקל. וכ"כ האחרונים. אבל העו"ש כתב דאפי' אי איכא הפסד מרובה יש להחמיר יעו"ש, ועיין לעיל או' ס"ו :

(ע) **שם** בהגה. יש להקל. או להשכירה לעכו"ם. מ"א ס"ק כ"ב. ועיין לעיל סי' רמ"ג סעי' א' ודדברינו לשם או' י"ד :

(עא) **שם** בהגה. ומותר להעמיד כלי המשקולת וכו' ולא דמי לקול הרחים כי לשם יסבדו שנתנו החטים לריחים בשבת אבל בכלי המשקולת הכל יודעים שרגילים לתקנו בכל יום על יום שלאחריו וזוים שהוא מקשקש ומשמיע אין מתקנין אותו ד"מ או' ז' ומשמע דלהעמידו בשבת אסור אבל בטלטול מותר וכן אותן זכוכית שמנית בתוכו חול וקורין שעה מותר להפכו בשבת להוריק מזה לזה דלאו מידי עבד ומקלה לא הוי דיחודו לכך והוי כלי לצורך גופו ומקומוי מש"ז או' ז' ומיהו עיין לקמן סי' ש"ח או' רע"א שכתבנו שם דעת האוסרים בזה יעו"ש :

(עב) **שם** בהגה. ומותר להעמיד וכו' ואם מותר לומר לעכו"ם להעמיד בשבת אפשר דיש בו מלאכה דאורייתא ודוקא שבות דשבות התירו במקום מזה לידע זמן ק"ש ותפלה אבל לא איסור תורה. ואם תיקן איתוי עכו"ם בשבת בשביל ישראל אפשר דאסור ליהנות לשמוע ולידע השעה כמו נר שהודלק בשביל ישראל אע"ג דלית ממנו בשמיעת קול. מש"ז שם. ויתבאר עוד מזה לקמן סי' ש"ח סעי' כ"א וסי' של"ח סעי' ג' יעו"ש :

(עג) **נתחדש** מעשה ידי אומן זיגור שקורין וועקאוהר שנגעשה בצופן שקול דופק לעורר השחר ומדליק ג"כ מעצמו נר להאיר לכתחלה אסור בע"ש להעמידו שדליק בשבת דאם מעמידו בשבת חייב חטאת. תשו' בן יהודה סי' קנ"א, פת"ע או' ל"ג.

סעי'

(ז) **שם**. בניגית לשרותן. ולתת לימוקים במים ולעשות שירז"ט בשבת עלמנו מהריט"ז סי' ס"ט התיר והר"ב נסים רחליו אסר והב"ד בסי' בני חיי סי' זה ושקיל ומרי לענין דינא והסכים כמהריט"ז יעו"ש. אך המו"ק סי' ש"ך אסר כוונתה דהר"ב נסים רחליו ולא מטעמיה יעו"ש. והב"ד המחז"ר סי' ש"ך או' א' וע"כ יש להחמיר ולשרותן מע"ש. ולענין ברכה עיין לעיל סי' ר"ב סעי' י"א ודדברינו לשם בס"ד. ולענין הסינון בשבת עיין לקמן סי' ש"ט ודדברינו לשם בס"ד :

(גה) **שם**. ויטענין בקורת בית הבד והגת וכו' מקום שמוציאין שמן זית קרוי בד ומקום שמוציאין יין קרוי גת :

(גה) **שם**. מצעוד יום וכו' ודוקא כשעמן מצעוד היום גדול דנתרסקו הענבים קודם שבת בטעינת הקורה וא"כ אפי' סחיט להו בידים אח"כ ליכא חיוב חטאת ולכן המשקין היוצאין מהם מותרין אבל באמת מותר להטעינו סמוך לחשיכה אך המשקים היוצאים מהם אסורין דגזרינן שמא יסחוט. מ"א ס"ק ח"י. ח"א או' ח"י ר"ז או' י"ד. וכ"כ הג"ז סק"ז לדעת הש"ע דדי אס נתרסקו בטעינת הקורה אבל לדעת הטור כתב דאין היתר להיין והשמן היוצא מהן אלא בנתרסקו תחלה ואח"כ הטעינס בקורה בע"ש עד שדוכו היטב יעו"ש. וכ"כ הער"ה או' ד' יעו"ש :

(ס) **שם**. והשמן והיין היוצא מהן מותר. פי' אף מה שיוצא בשבת. ט"ז שם. ועיין לקמן סי' ש"כ סעי' ב' :

(סא) **שם**. וכן בוסר ומלילות וכו' ומלילות שבלים שלא נתבשלו כל לרכן. רש"י. פרישה או' ח' ואם לא נתרסקו מצעוד יום אסורים המשקין היוצאים מהם גזרה שמה יסחוט ויחייב חטאת. תו"ש או' כ"ג :

(סב) **שם**. שריסקו מצעוד יום וכו' קדירה של דייסא שמשקין אותה ע"ג כירה בשבת למחר כשמורידין אותה מותר להכניס בה עץ הפרור ולהגיס בה הרבה ולערב אותה ולהכות בעץ הפרור על לדדי הקדירה או בתוך הקדירה עד שיתערב הבשר והמים ותסמך ויתעשה כולה גוף אחד. אגרות הרמב"ם סי' ח". כנה"ג בהגה"ע. א"ר סס"י רנ"ג ונראה דהיינו דוקא לאחר שתתקרב צענין שאין היד סולדת בו אבל קודם לכן אסור משום דאיכא למ"ד דהמגיס בקדירה רותחת ואפי' בתבשיל שנתבשל כל לרכו אסור כמו שיתבאר בדברינו לקמן על סי' ש"ח סעי' ח"י יעו"ש :

(סג) **שם**. ומותר לתת חטים וכו' סמוך לחשיכה. וצענין יורה שמוציאין מונה מי ורדים על האש בע"ש מצע"י נחשב סמוך לחשיכה ולא נגמרה מעשה דידה עיין בס' זכור לינחק סי' ע"ג שכתב דאיכא איסורא בזה אליבא דכ"ע משום גזירה שמא יחתה כיון דהאש מגולה ומדינא לריך להורידה מעל האש אבל אם אירע האי מילתא בערב יו"ט א"ל להורידה מאחר דאין איסורא אלא משום שמא יחתה וביו"ט ליכא יעו"ש :

(סד) **ובענין** שורפי י"ש מתבואה וסמוך לשבת לא נגמר הי"ש אי חייב לעקור הכסוי מהיורה ולהפסיד ממונו או כיון שהי"ש הולך ממילא ואינו עושה שום מעשה אין כאן חשש איסור כתב בתשו' פמ"א ח"א סי' פ' דאין כאן חשש איסור שמא מגיס דהא הכסוי של יורה טוחה בבצק ולשמא יחתה בגחלים נמי ליכא דהא אין האור מגולה כלל דפי התנור סותמין אותו ושורקין אותו בטיט היטב כידוע לעושי מלאכת הי"ש ועוד אי פותחין סתימת פי התנור מקלקל הי"ש וא"כ לכ"ע שרי יעו"ש. והביאו זכור לינחק שם. שעת' או' א' ועיין בתשו' ח"ס סי'

ע סס י"א
ס לפי' הרמב"ם
בסוף סי' ע"ט מה"ס
וכתב הב"י והפ"ר
שזה היה דברי
הרי"ף והרא"ש:
א שבת ל"ד :

מאחמיל (עור ועיין לקמן סי' של"ח) : ו' ע' לא יצא אדם ערב שבת סמוך לחשיכה במחמו בידיו
ולא בקולטוסו שמא ישכח ויוציא אבל מותר לצאת בתפילין סמוך לחשיכה לפי שאינו
שוכחן : ו' מצווה למשמש אדם בכליו בערב שבת סמוך לחשיכה שלא יהי' בהם דבר
שאסור לצאת בו בשבת :

רנ"ג דין כירה ותנור ליתן עליה הקדירות בע"ש. ובו ה' סעיפים

א אכירה שהיא עשויה בקדירה ושופתין על פיה קדירה למעלה ויש בה מקום שפיתת

שתי

כף החיים

(פג) **סעי'** ו'. מזה למשמש וכו' ואין חילוק בין אם לאשה
וכ"כ הרוקח סי' ט"ל לריך אדם למשמש בכיסו
או במגורו פן יהיה תלוי בו כים או סכין או בחגור שבמכנסים
והאשה בכיסה או בבתי זרועותיה או בכפה שבראשה עכ"ל.
ב"ח. ח"ר או"כ כ"ד :

(פר) **שם**. מזה למשמש וכו' ונראה דאפי' לדין דליכא רה"ר
מזה למשמש דשמא יש אצלו דבר המוקלה. מ"א
ס"ק כ"ו. ח"ר שס. ולפי' דגם בעיר שמערבין ומשתפין אותה
מזה למשמש בע"ש בבגדיו ובבית יד שבבגדיו דשמא יש בהם
דבר מקלה שאסור לטלטל בשבת. וה"ה ביום שבת כשרואה ללכת
חוץ לעירוב לריך לעיין בבגדיו שמא יש בהם איזה דבר ואפי'
זה הוא מותר בטלמול משום דאסור ללכת בו חוץ לעירוב. ומיהו
מ"ס המ"א לדין ליכא רה"ר כבר כתבנו ע"ז לעיל או ע"ז יעו"ש :
(פה) **שם**. סמוך לחשיכה וכו' ונראה דבמחמיו' דלא ילא החייט
דוקא גרסו' סמוך לחשיכה דהיינו חלי שעה קודם
כמו סמוך למנחה דהכי תקנו רבנן אצל זהא דחייב למשמש
ח"ל אלא עם כניסת שבת ממש. וכן בהיה דמותר ללכת בתפילין
עם חשיכה עד שתחשך מותר ומשתחשך אסור. נה"ש או"ו :

(א) **סעי'** א. כירה שהיא עשויה כקדירה וכו' ופירוש כירה
וכופח ותנור שבזמן התלמוד הוא זה. דהכירה
והכופח עשוי מחרס כעין קדירה של חרס שפיהן למעלה ואינו
מחובר בקרקע אלא מיטלטל. אלא שהכירה פיה ארוך שיצור
שפיתת ב' קדירות על פיה ממש או על כסוי שעל חללה או
על שפתה, וכופח אינו אלא מקום שפיתת קדרה אחת על פיהו
ולכן נפיש הבליה טפי מכירה וזוטר מתנור. ותנור הוא ג"כ
מחרס אלא שהוא מחובר בקרקע ופיהו ג"כ למעלה אלא
שהוא קצר למעלה ורחב למטה דמחוך כך נקלט חומו לתוכו
טפי מכירה וכופח שאינם רחבים למטה יותר מלמעלה. ותנור
זה קרוי תנור של נחתומין שהיו מדביקין הפת בדופני התנור.
וכתב הר"ן שר"ח פירש דתנורים שלנו שפיהן מן הלב דין ממש
כדין כירה. ב"ח. וכ"כ ב"י. ט"ז ס"ק ט"ז. ר"ז או"ו ז' ועיין
לקמן או"ח ח"י :

(ח) **שם**. ושופתין על פיה וכו' וה"ה בתוכה מותר להשקות.
שבת ל"ז ע"א ופרש"י שם :

(ב) **שם**. שהיא פסולת של זיתים. וכ"ה לשון הטור. ומשמע
הא אם הוסקה בפסולת של שומשמן מותר ליתן
עליה תבשיל להשהותו עד הלילה אפי' מלממק ויפה לו. וכ"כ
התו"ש או"ח א' וכתב הטעם משום דהגזירה היא שמא יחתה וזה
לא שייך אלא בדבר שעושה גחלים ושל שומשמן אינו עושה
גחלים

עד **סעי'** ו'. לא ילא אדם ע"ש סמוך לחשיכה וכו' אצל
עם חשיכה גזרו אף גזירה לגזירה. ביאור הגר"א
ועיין לקמן או"ח פ"ה :

(ע) **שם**. במחמו בידו וכו' אצל בבגדו שרי ואין חילוק בין
חייט לכל אדם דאפי' חייט שרי ללכת אס תחובה
בבגדו דכיון דאפי' אי נפיק זה הכי בשבת לא מחייב חטאת
כמ"ס לקמן סי' ש"א סעי' י"ב לא גזרינן זה ע"ש דגזירה לגזירה לא
גזרינן. ב"י וכה הסכמת הפו' כמ"ס ח"ר או"ו י"ט. וכ"כ האחרונים
מיהו הב"ח כתב דלמטה מן המוכחר לא ילא אפי' אס תחובה
בבגדו ע"ש סמוך לחשיכה יעו"ש. ועוד עיין סין, ש"א סעי' ח'
וסעי' י"ב ובדבריו לשם בסיד דיש פעמים שהוא חייב בשבת
אפי' תחובה בבגדו והוא אס הוליא כדרך המוליחין יעו"ש וח"ב
ה"ה ע"ש סמוך לחשיכה דאין ללכת כה"ג :

(עו) **שם**. במחמו בידו וכו' לא אסרו אלא לרה"ר דאי לברמלית
אפי' בידו מותר ללכת דכיון דאסור ברמלית אינו
אלא גזירה גזירה לגזירה לא גזרינן. שה"ג פ"ק דשבת. כנה"ג
בהגב"י. ח"ר או"ח כ"ג :

(עז) **כתב** מ"א ס"ק כ"ג האידנא ליכא רה"ר ושרי סמוך
לחשיכה אצל התו"ש או"ח כ"ו כתב דלדעת הרבה
פו' והמחבר עמיהם גם בזה"י איכא רה"ר כמ"ס סי' שמ"ה
יעו"ש :

(עח) **שם**. במחמו בידו וכו' ואס לרורה בידו י"א דאינו
חייב חטאת אס ילא זה בשבת. ח"ר או"ח י'ך
ולפי' בע"ש סמוך לחשיכה מותר ללכת כה"ג :

(עט) **שם**. אצל מותר ללכת בתפילין וכו' ובכנס של מעות
אסור ללכת עם חשיכה דלא דמי לתפילין. הלק"ט
ח"א סי' פ"א. י"א בהגה"ט :

(ף) **שם**. אצל מותר ללכת בתפילין וכו' משמע דאפי' בידו
מותר ללכת וכ"כ בב"י. אצל האחרונים חלקו על
מין ז"ל בזה וכתבו דאס נקיט להו בכיסו בידה אסור. ולא
שרי אלא ח"כ לביש להו בראשיה. ב"ח ט"ז סק"ח. שכנה"ג
בהגב"י או"ח י"ד. מ"א ס"ק כ"ד ח"ר או"ח כ"ב. ר"ז או"ח י"ט.
ער"ה או"ח ז' :

(פא) **ואם** לרורין בכנף בגדו שרי ללכת עם חשיכה. ב"ח.
שכנה"ג שם :

(פב) **שם**. לפי שאינו שוכחן. ואע"ג דלא מקרי היסח הדעת
אלא קלות ראש כמ"ס סי' מ"ד מ"מ הו"ל ואסור
לנהוג בהן קלות ראש מדכר דכיר ומסלקן קודם שבת. ד"מ או"ח
ט' מ"א ס"ק כ"ה. ועיין בדבריו לסי' מ"ד או"ח ג' :

שתי קדירות אם הוסקה בגפת שהוא פסולת של זיתים או בעצים אסור ליתן עליה
תבשיל סבעוד יום גלהשהותו עליה אא"כ נתבשל כל צרכו והוא מצטמק (פי' הולך וחסר)
ורע לו דליכא למיחש שמא יחתה או שהיה חי שלא נתבשל כלל דכיון שהוא חי
מסיח דעתו ממנה עד למחר ובכל הלילה יכול להתבשל בלא חיחוי אבל אם נתבשל קצת
ולא נתבשל כל צרכו ואפי' נתבשל כל צרכו והוא מצטמק ויפה לו חיישינן שמא יחתה
ואסור להשהותו עליה אא"כ גרף דהיינו שהוציא ממנה כל הגחלים או קטם דהיינו שבסטה
הגחלים באפר למעט תוסם ואם נתן בה חתיכה חיה מותר כאלו היתה כולה חיה דעל
ידי כך מסיח דעתו ממנה ואפילו אינו גרופה (פי' שמעך הגחלים מהתנור) וקטומה (פי'
שכבת

בף החיים

ב ר' הוסיף
ורצה כר חנה
לדעת הר"ף שם
וכן דעת השאלות
והר"י ברללוי
והרמב"ם בפ"ג
מה"ש
ג שם י"ח
ד שם ל"ז

ה' וז"פ הב"ח דלא שרי בכירה אלא בגרף כל הגחלים לחוך
ובתנור אסור אפי' גרפם כולם לחוך יעו"ש. והיינו בתנור שבימי
חכמי הגמ' אבל בתנור שלנו שפתחו מן הלב דינו בכירה כמ"ש
לעיל או' ח' יעו"ש. ועיין לקמן או' טו':
(י) **שם**. דהיינו שכסה הגחלים בצפר וכו' וא"ל לקטום עד
שאין ניכר שם אש כלל רק בקטומה כל שהוא סגי.
ז.י. ואפי' הוצעה אח"כ שרי. ואפי' גחלים של רותם. שבת לז
ע"ב. והטעם דכיון דגילה דעתו דלא בעי לגחלים סגי. מ"א
סק"ג. ומיהו לריך שיתן עפר על כל הגחלים. א"ר או' ד'
תו"ש או' ו':

(יא) **שם** שכסה הגחלים באפר וכו' וכן אם עממו הגחלים או
שנתן עליה נעורת של פשתן דקה הרי היא כקטומה.
שבת לז ע"א. הרמב"ם פ"ג דין ד' ר"ז או' ח' וגרסה דה"ה
אם נתן דבר המפסיק בין הגחלים ובין הקדירה כגון שהניח חתיכת
ברזל ע"ג כל הגחלים ונתכסה מותר להניח הקדירה ע"ג אותה
חתיכת הברזל דחשיב אותה כירה כקטומה. כמ"ש לקמן או'
ס"ז יעו"ש. ולכן המשהין קאוי על האש אם נתנו חתיכת ברזל
על האש צענין שנתכסה כל האש ונתן כלי הקאוי על אותה חתיכה
מותר להחזיר כלי הקאוי בשבת אחר שנטלו משם בשבת על אותה
חתיכה ע"פ התנאים הכתובים בסעי' ז' דהיינו בעודה רותחת
ולא הניחה ע"ג קרקע כיעו"ש. אלא שכתבנו שם בזה' ל"ח שיש
מחמירין שלא להחזיר כלל ועיי"ש הטעם. וצענין הקאוי נוהגין
לעשות ברזה כדי לשפוך ממנה צעת הנורף ולא יסירו הכלי מע"ג
האש. ועיין לקמן סי' רנ"ד או' ס"ט:

(יב) **שם**. חתיכה חיה וכו' דוקא חתיכת בשר שא"ל להתבשל
לנורף הלילה אבל ירקות לא מהני. ב"י. מ"א סק"ד.
וכ"פ הט"ז סק"ב. א"ר או' ה' תו"ש או' ז' וה"ה נמי כשכל
הקדרה חי לא מהני כק צבצר וכיוצא בו שא"ל להתבשל כל
הלילה. והא דסמכו דבריהם לחתיכה חיה משום דחתיכה חיה
עדיף טפי דכיון דנתן לתוכו חתיכה חיה וגלה דעתו דהסיח דעתו
ממנו דמי קלת לקטומה דסגי בכל שהוא תו"ש שם:

(יג) **שם**. ואם הוסקה בקש וכו' משום דלא שייך בזה חיחוי
שאין עושין גחלים. וכתב הרמב"ם פ"ג שאם הוסקה
בגללי בהמה דקה דינו כהסיק בקש ובצבצבא משמע דגללי בהמה
גסה הרי הם כעלים. ב"י. תו"ש או' ט' וכן אם הוסקה בפחמים
הרי הם כעלים. כלבו. חס"ל או' ח':

(יד) **שם**. ותנור וכו' מתוך שקלר למעלה ורחב למטה נקלט
חומר להוכו טפי מכירה רש"י. מ"א ס"ק ז', ועיין
לעיל או' א':

גחלים אלא שכתב דיש מולקין בזה ואוסרין גם בפסולת שומשמן
יעו"ש. ועיין לקמן או' י"ג:

(ג) **שם**. להשהותו עליה. צטור כתב להשהותו עליה לנורף
הלילה. וכ"כ הלבוש. ומשמע הא לנורף היום בכל
גוונא שרי משום דאסור דעתיה מניה ולא חיישינן שמא יחתה.
אלא שצ"י נסתפק בזה ומדלא העתיק צט"ע לנורף הלילה
משמע דדעתו לפסוק דאין לחלק בין לנורף הלילה או היום.
וכ"פ הב"ח. וכ"כ א"ר או' ח' דלדינא מסתבר דאסור אף
שמהרה לנורף מחר דכיון שאפשר לגמור צלילה ע"י חיחוי
חיישינן שימלך לאכול צלילה ולנורף לילה קרינן בזה יעו"ש:

(ד) **שם**. והוא מלמק וכו' כלומר מתמעט והוא מלשון שדים
לומקים. פרישה או' א'. ועיין בתשו' גו"ר חא"ח
כלל ג' סס"י ד' שכתב דתבשיל קאפ"ע הוא מלמק ורע לו
יעו"ש. וגרסה דה"ד לאחר שנתבשל כל צרכו אם ישנו עוד
יהיה מלמק ורע לו. ולענין אם מותר להחזיר הקאוי על האש
בשבת עיין לקמן או' י"א:

(ה) **שם**. והוא מלמק ורע לו וכו' ורע דכל מה דשרי לשהוי
ע"ג כירה שאינה גרופה וקטומה שרי נמי לשהוי
ע"ג כופח או תנור אפי' אינו גרוף וקטום ואפי' אם התנור
מוקף דנפיש הצליה ואפי' אם הקדרה כמוך לגחלים שרי והוא
שלא תהא ניגעת בגחלים ב"י. ועיין לקמן או' טו"ב:

(ו) **שם**. או שהוא חי וכו' פי' ואי שרי ליתנו כמוך לחתיכה
ממש אבל אם נתנו מצטוד יום אסור דכבר נתבשל
קלת קודם שבת ולריך לסלקו משחסיכה אלא א"כ נתבשל כל
צרכו קודם שבת. מ"א סק"ב. א"ר או' ב' נה"ש או' ח' וגם
צענין שיהיה מלמק ורע לו כמ"ש צט"ע מחה"ש. א"א או' ב':

(ז) **שם**. שלא נתבשל כלל וכו' דאילו נתבשל אפי' קלת חיישינן
שמא יחתה ואפי' לא הגיע לשליש ביטולו. ט"ז סק"א
(ועיי"ש שהשיג על הב"ח שכתב דאם לא הגיע לשליש ביטולו חי
מיקרי יעו"ש.) וכ"פ א"ר שם. נה"ש או' ח' וכ"כ התו"ש או'
ג' דדעת האחרונים דלא כב"ח יעו"ש:

(ח) **שם**. ובכל הלילה יכול להתבשל וכו' אבל אם לא יכול
להתבשל כל הלילה בלא חיחוי אסור שמא יחתה
כדי שיוכל לאכול ממנו למחר עו"ש או' ח' א"ר או' ג'
תו"ש או' ד':

(ט) **שם**. דהיינו שהוליא ממנו כל הגחלים. וזה דעת הרמב"ם
ולאפוקי מהר"ן דפסק כהר"ה דהיינו שגורף כל
הגחלים לגד אחד אבל אם גרף כל הגחלים אף בתנור מותר
ליתא אלא אפי' בהוליא נמי בתנור אסור. עו"ש שם. תו"ש או'
(י"א)

ח טס :

ז טס ז"ח :

ז ממשמעות הגמ'

טס ל"ד כל הפיס'

ח טס :

שכסה הגמלים באפר) מותר לסמוך לה קדירה בסמוך חוצה לה ואם הוסקה בקש או בגבבה מותר לשהות עליה אפילו אינה קטומה. ולא גרופה הגה שתי כירות הממלאות זו חלל זו ודופן של חרס ציניהם האחת גרופה וקטומה והשני אינה גרופה וקטומה מותר לשהות ע"ג הגרופה וקטומה אע"פ שמוסיף הכל משאינה גרופה וקטומה (גמ' פרק כירה) ונתגור אפי' אם הוסק בקש וגבבא אסור אפילו לסמוך לו ואפי' אם היא גרופה וקטומה. הגה כ"ז שהיד סולדת בו (הגהות מרדכי) וב"ש שאסור לשהות בתוכו או על גבו. הוכופח שהוא מקום שפיתת קדירה אחת אם

הוסק

בף החיים

דאסור לו לעולם כדאיתא רס"י ש"ח שאני התם דעבר אדאורייתא אבל הכא אינו אלא מדרבנן כ"כ הלבוש צסי' רנ"ד סעי' ה' יעו"ש תו"ש או' כ"ז :

(בג) **שם**. אסור בשניהם. אבל הביח פסק דאם מלטמק ויפה לו מותר אפי' אם עבר ושהה יעו"ש. מיהו לענין דינא המנהג להקל כיש אומרים שכתב אה"כ צ"ע שכל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי משהין אפי' לכתחלה וכמ"ש בהגה דהגה להקל כסברה האחרונה יעו"ש :

(בד) **שם** בהגה. ואם החזירם נכרי לזוך ישראל. והתבטל מלטמק ויפה לו מותר שאין הישראל נהנה כל כך כיון שכבר היה ראוי לאכול. ט"ז סק"ח ומ"א ס"ק י"ב וי"ג. תו"ש או' ט"ז. ובלבוש כתב בלי ידיעת ישראל הא חמר ישראל לעכו"ם במזיד אסור כאלו הוא בעלמו עשה כן. א"א או' י"ב.

(בה) **שם** בהגה. ואם החזירם ישראל בשבת וכו' אפי' בשוגג דינו כעבר ושהה ואסור אם מלטמק ויפה לו. וגרסה בזה דלאחרים שרי. מ"א ס"ק י"ד. תו"ש או' י"ז. אבל הא"ר או' י"ד כתב דדוקא לסברת י"א שכתב אה"כ צ"ע לאחרים שרי אבל לסברה זו פשיטא דאסור במלטמק ויפה לו יעו"ש :

(בו) **שם** וי"א כל שנתבשל וכו' זהו דעת רש"י והרא"ש והטור שפסקו כחנניה דכשהוא מבושל כמאכל בן דרוסאי תו ליכא למיחש שמא יחתה דכיון שראוי לאכילה למה יחתה בחנם ולכך שרי אפי' באינה גרופה וקטומה וא"ל גרופה וקטומה אלא כשעדיין לא הגיע למצ"ד או כשכא להחזיר בשבת כמ"ש סעי' ז' דבשעת חזרה יש לחוש טפי לחיתוי. תו"ש או' ח"י :

(בז) **שם** וי"א שכל וכו' ובחי לגמרי שרי לכ"ע וא"כ מוטב להוסיף הקדירות בתנור סמוך לחשיכה רק הפשיטא דל"ד ליתנם מצע"י כמ"ש סי' רנ"ד סעי' ה' יעו"ש. מ"א ס"ק ט"ז. תו"ש או' י"ט. ועיין לעיל או' י"ב :

(בח) **שם**. כמאכל בן דרוסאי. לטעם היה ומבשל בישולו שליש רש"י שבת ק' ע"א. וכן כתב הטור שהוא שליש בישולו. וכן בהגמ"י פ"ג ורי"ז ורי"ז צה"ג ומ"מ וזרעמורה פ"א ובס' ד"ל ורש"ל בציאורו פסקו כרש"י והטור שהוא שליש בישולו. והב"ד א"ר או' ט"ז יעו"ש. אבל מדברי הרמב"ם פ"ט נראה שהוא חלי בישולו. ב"י. וכ"כ לקמן צ"ע סי' רנ"ד סעי' ז' וב"פ הלבוש צסי' זה ובס' רנ"ד. והגם דביו"ד סי' קי"ג סעי' ח' פסק שהוא שליש בישולו כתב המ"א צסי' רנ"ד סק"ח דהכא פסק לחומרא משום חומרא דשבת. וב"כ י"א צסי' זה. תו"ש או' ח"י. ולענין הלכה כתב הר"ז או' י"ג דלכתחלה ל"ד לחזרה שיתבשל חלי בישולו מצע"י אבל בדעבד יש להתיר התבטל בכל ענין אם נתבשל שליש בישולו מצע"י יעו"ש. וגרסה דלדין שאין בקיאות איזה נקרא כמ"ד יש לשער כל שנאכל התבטל ע"י הדחק מחמת בישול זה יש להתיר :

(טו) **שם**. אפי' אם הוא גרופה וכו' מפני שהגורף אינו גורף אלא רוב האש ועלמה. וא"א לגרופה כל האש עד שלא תשאר ניחון אחת ומפני שהכלו חס יש לחוש שמא יחתה כדי לבצר הנילוות הנשארות בתנור. הרמב"ם פ"ג דין ו' ר"ז או' ה' :

(טז) **שם** בהגה. כל זמן שהיד סולדת בו. אבל אם אין היד סולדת בו מותר ליתן אפי' על גבו ואפי' בשבת ואפשר דאפי' אין גרופה וקטום שרי מיהו מצע"י ה' משמע דאסור לתת לתוכו ע"ש בהגה. מ"א סק"ט. תו"ש או' י"ב :

(חז) **שם** הגה' ותורים שלנו דינם ככירה. מאחר שרחצים יוהר משפיתת קדירה דינם ככירה. כלבו. ובד"ץ משמע דאפי' בזמן התלמוד לא נאסר אלא תנור של נחתומין יעו"ש. מ"א סק"י. ומיהו מהרש"ק בחידושו על הפו' כתב צ"ע רש"ל דאין חילוק בין תנור שלנו לשל זמן התלמוד. ובכופח לכ"ע אין חילוק בין זמנם לזמנינו. תו"ש או' י"ג. אמנם דעת רוב הפו' בדברי מור"ם ז"ל דתורים שלנו שפתחיהם מן הלד דינם ככירה כמ"ש לעיל סוף או' ח' יעו"ש :

(טז) **שם**. אפי' הוא מלטמק וכו' והטעם משום דלא נהנה ממנו כל כך כיון דכלאו הכי היה ראוי לאכילה כיון שנתבשל כל לרכו אבל אם לא נתבשל כל לרכו דנהנה ממנו אסור עד מו"ש כד"י שיעשו. תו"ש או' י"ד. וכ"כ א"ר או' י"ב דאסור עד מו"ש כד"י שיעשו כמו בעבר ושהה. וכ"כ א"א או' י"א. ועיין לקמן סי' ש"ח סעי' ח' :

(ב) **שם**. אסור עד מו"ש. מדכתב סהם ש"מ דאסור לכל כמ"ש הטור. וכ"פ בד"מ. ולבני ביתו פשיטא דאסור דהו"ל כמו שנתבשל בשבילו. מ"א ס"ק י"א. א"ר טס. תו"ש טס. מיהו הביח פסק דלאחרני שרי וה"ה לבני ביתו נמי שרי יעו"ש. אבל דעת האחרונים להחמיר אפי' לאחרים עד מו"ש כד"י שיעשו כמ"ש המ"א. א"ר או' י"ב. תו"ש או' י"ד. ער"ה או' ג' ר"ז או' י"ב :

(בא) **שם**. ואם עבר ושהה וכו' ודוקא עבר במזיד אבל אם עבר בשוגג כלומר שסבר שמתיר להשהות ע"ג כירה דינו כמו שכתב. עו"ש או' ח' וכ"כ ה"י"ז ביו"ד סי' ל"ט סק"ט. והציאו מ"א סי' ק"ד סק"ו. וכ"כ הפתח"ד סי' ק"ד או' ג' אבל הער"ה סי' ש"ח או' ג' כתב דזה תלוי בפלגותא וק"ל דהוי כמזיד יעו"ש. ויתבאר עוד מזה לקמן סי' ש"ח סעי' ח' יעו"ש :

(בב) **שם**. ואם עבר ושהה וכו' ול"ד למבשל בשבת במזיד

שאיך שיקח הקדירה ולא יענוע הגחלים כתב המרדכי פ' זמה
טומנים ראסור אפי' למימר לנוי לסלקו דשבות דאית ביה מעשה
הוא מפני שמחתה ומצער העליונות ומכבה התחתונות אבל
אין לאסור התבשיל בסילק הגוי דאפי' בישראל הוא מלאכה שאין
גרידה לגופא ואין כאן אלא איסורא דרבנן אליבא דר"ש עבד.
והביאו ב"י בס"י רנ"ט והעו"ש או' א' בסי' זה. ומ"ש המ"א
ס"ק חי בשם הגהת מרדכי פו דמותר לסלקו ע"י גוי השיג
עליו הא"ר או' ח"י ובתב בשם כמה פו' ראסור לומר לגוי
לסלקו אלא רק אם סלקו מעצמו יש להתיר יעו"ש. אבל התו"ש

מ. ש. ס. ל"ח

נ. פור ור"י דהיי

בשם הר"ר יונה

ס. ש. ס. וכלי שנה

קט"ז דחזקיה

משמיה דאב"י:

ע. ש. ס. לז:

פ. טור והרמב"ם

בפ"ג מהלכות

שבת וזאת

פוסקים:

שהיא גרופה וקטומה ונטל הקדירה מעליה מאפי' בשבת מותר להחזירה נבל זמן שהיא רותחת. הגה' מעודה בידו (טור) ולא הניחה ע"ג קרקע. הגה' ודעתו לתחזרה (טור) עודוקא על גבה אבל לתוכה אסור פובתנור אסור להחזיר אפילו הוא גרופה וקטום וה"ה לבופח אם הסיקו בגפת ועצים הגה' ודוקא שהתבטל מבטל כל לרכו (ב"י) ואז מותר להחזיר ואפילו לכירה אחרת אבל אם לא נתבטל כ"ז אסור אפי' לאותה כירה (מיימוני פ"ג) וי"א דכל זה אינו אסור רק כשנטלו מן הכירה מצדד יום ולא החזירו עד שחשכה אבל אם לקחו משם משחשכה אפי' הניחו ע"ג קרקע מותר (ר"ן פ' כירה וכל בו) וכן נוהגים להקל בתנורים שלנו שיש להם דין כירה וסומכים על דברי המקילין וטוב להחמיר מיהו אם נלטנו לכ"ע אסור (ב"י) וי"א דאם הוליא מאלל מן התנור אסור להניחו בכרים ובכסות (הגה"מ פ"ז) ו"א דכל שהוא סמוך לחשיכה או סמוך לזכרו שהוא קבלת שבת לדין (הגהות מרדכי) אם הוא סמוך כל כך שאם נלטנו הקדירה אי אפשר להרתיחה מצדד יום דינו כמו בשבת עלמנו ויש מקילין בזה והמנהג להקל אך טוב להחמיר

בף החיים

(בב) **שם**. הגה'. ודעתו להחזירה. ואם דעתו להחזיר אחר שלטנון אף שחזר כשהוא רותח אסור. א"ר אוי כ"א: (בג) **שם**. ודוקא על גבה וכו' מדסתם הרב ב"י ש"מ דס"ל דאפי' תלה הקדירה לתוך אויר הכירה שרי דלא מיקרי תוכה אלא כשישכז למטה בקרקעית הכירה, וכ"כ הב"ח. וכתב בשה"ג ובכירות שלנו שהן פשוטות תוכה ועל גבה אחת הן ומותר. מ"א ס"ק כ"ב. תו"ש אוי כ"ג. ואם יש אש על הכירה עיין סי' ש"ח סעי' ט"ו:

(בד) **שם**. אבל לתוכה אסור. דכשהוא בתוכה שייך למיגזר טפי שמה יחתה גחלים בחזירתו לתוכה ואף שהיא גרופה וקטומה מ"מ א"א שלא יהא שם קלת גחלים. ובכל זה אסור אף במלעמק ורע לו כמ"ס הר"ן דבשעת חזרה איכא חשש טפי. תו"ש שם:

(בה) **שם**. הגה'. ודוקא שהתבטל מבטל כל וכו' זה קאי ארישא דאמר אפי' בשבת מותר להחזירה היינו במבטל כל ולא נלטנו דאז אין שייך אחריו עוד ביטול אבל אם לא נתבטל כ"ל שייך אחריו עוד ביטול. ט"ז סק"י:

(בז) **שם**. בהגה'. אפי' לכירה אחרת. ואפי' מכירה שהבילה מועט לכירה שהבילה מרובה אבל לא מכירה לעמיה ולא מעמיה לכירה. הרמב"ם פ"ג דין י"א. והביאו מ"א ס"ק כ"ג והתו"ש אוי כ"ח. וכ"כ הר"ז אוי י"ד מיהו מרן ז"ל בש"ע השמיט היתר זה להחזיר מכירה לכירה אחרת וס' מהריק"ש בהגהותיו כתב ולהחזיר מכירה לכירה אחרת יש מתירין ויש אוסרין ומכירה לעמיה ומעמיה לפירה דברי הכל אסור עכ"ל והביאו הזכר"י אוי ג' וכתב משמע שנטה לדעת האוסרין אבל דעת הזכר"י שם נראה דנוטה לדעת הרמב"ם שמתיר יעו"ש:

(בח) **שם**. בהגה'. אבל אם לא נתבטל כל לרכו וכו' ואעפ"י שנתבטל כמאלל בן דרוסאי אסור להחזיר כל שיש

עדיין חוש בכירה שהקדירה רותחת מחמתה. ב"י: (בט) **שם**. בהגה'. רק כשנטלו מן הכירה מצדד יום נראה העצם דאז בטלה העמנה הראשונה והוי כמטמין לכתחלה בשבת. ט"ז ס"ק י"א:

(כ) **שם**. בהגה'. וטוב להחמיר. כי הר"ן כתב קולא זו והתו' והרא"ש והנמשכים אחריהם לא ס"ל כן. ט"ז ס"ק י"ב. אבל המנהג להקל כמ"ס הרב בהגה'. מש"א אוי י"ב:

(ג) **שם**. בהגה'. מיהו אם נלטנו לכ"ע אסור. דשייך בו אח"כ ביטול חדש. כ"ז ס"ק י"ג. תו"ש אוי ל"א. ועיין לעיל אוי ל"ח:

שהיא חמה ואין בה משום מבטל בשבת אסור להחזירה משום דהו"ל כאלו עכשו מניח הקדירה בתחלה על הכירה בשבת. ב"ח. וכ"כ העו"ש או' ב' וכו' מסתמיות דברי הש"ע והגם דכתב ב"י בשם רי"ו דמוכח מגמ' שאם לא נלטנו אפי' שנה מרתיחתו קלת מותר להחזיר נראה דלא סמך ע"ז לענין דינא. וכן מ"ס ב"י סי' ש"ח שכל שהיד סולדת בו מיקרי רותח נראה דלא סמך ע"ז לענין חזרה אלא רק לענין להניחו בשבת ע"ג קדירה הטמונה כדי שישמר חומו כמ"ס סי' ש"ח סעי' ו' יעו"ש. ומ"ס המ"א ס"ק י"ט דנהגו להקל אם לא נלטנו לגמרי כמ"ס סי' ש"ח סעי' ט"ו ודלא כב"ח כבר כתב עליו הא"ר או' י"ט דאינו כפון דבס"י ש"ח מיירי להדיא לסמוך אבל ע"ג כירה אפי' לא נלטנו לגמרי אסור יעו"ש. וע"כ רבים מיראי ה' ואנשי מעשה לא נהיגי בחזרה כלל חדא משום שמה תיכף ינוח מרתיחתו ולא אדעתייהו ועוד משום המון העם הרוואים שמה ילמדו מהם להחזיר ולא ידעי לחלק בפרטי הדינים הלכריים לזה:

(לט) **ב"י** שנוהג שלא להחזיר לתנור בשבת וסועד אלל אחרים עיין להרב זכור לאברהם אביגדור סי' ל"א שכתב דלא ינהוג חומרא זו אלל אחרים יעו"ש והביאו הר"ח וכתב דאם באלו למוסר ודעת של הרב בינות דשא ז"ל דהרבה מטעמים שלא לסעוד אלל אחרים בשבת גם סיבה זו יקחנה לעלמו אך אם הוא מוכרח אז ודאי משום יוהרא ולא תתגודדו בשלחן לריך למיכל מהתבטל ככל המסובין אכן בקאפי יכול לאשתמוטי ולומר אין לי תפן עתה בקאפי יעו"ש:

(מ) **שם**. הגה'. ועודה בידו. ואפי' לא הניחה ע"ג קרקע אלא שתלחה במקל או שהניחה ע"ג מטה או שפינהו ממיחס למיחס אסור. טור. וכתב מ"א סק"י דהרב ב"י ס"ל דוקא כשהניחה ע"ג קרקע אסור אבל הניחה ע"ג מטה או ספסל או שפינן ממיחס למיחס שרי אבל רמ"א ס"ל דבכל אלו אסור דהו"ל כמחשכ בשבת לכתחלה עכ"ד. וכ"כ התו"ש או' כ"ד. מיהו בזה"ל והמרדכי ורי"א פסקו לקולא דאפי' הניחה ע"ג הקרקע אם דעתו להחזירה שרי. וכ"כ א"א והכלבו בשם הרא"ה יעו"ש. עריה או' ה' אהנס כבר כתבנו לעיל או' ל"ח דיש נוהגין להחמיר שלא להחזיר כלל יעו"ש:

(מא) **שם**. הגה'. ודעתו להחזירה. והרב ב"י ס"ל דאפי' אין דעתו להחזירה שרי כמ"ס הרמב"ם. מא ס"ק כ"א. תו"ש או' כ"ה. והיינו דוקא כ"ז שהיא רותחת ולא הניחה ע"ג קרקע כמ"ס בש"ע:

להחמיר במקום שאין לורך כל כך ודוקא ע"ג כירה ממש אבל לסמוך אפילו לאש במקום שהיד סולדת בו שרי אפילו סמוך לחשיכה (הגמ"ר והגמ"י) ובתנור אין חילוק בין להחמיר עליו או לסמוך אללו ודוקא במקום שהיד סולדת אבל אין היד סולדת שם שרי אפילו בשבת כמו שיתבאר לקמן סי' שי"ח): **ג' צהמשיבים** בבוקר וראה שהקדיחה תבשילו וירא פן יקריח יותר יכול להסיר ולהניח קדירה ישנה ריקנית

ע"פ

בף החיים

דלפי מ"ש רש"י והר"ן ס"פ ב"מ שמותר להדביק פת בתנור סמוך לברכו אם יש שהות ביום שיקרמו פניה קודם שתחשך כ"ש דיש להקל הכא יעו"ש. אבל הא"ר או"י כ"ח והתו"ש או"י ל"ד השיגו עליו וכתבו דאין ראייה משם לענין חזרה יעו"ש:

(נז) **שם** בהגה. שהוא קבלת שבת לדידן. עיין לקמן סי' רס"ח סעי' ד' ובדבריו לשם בס"ד:

(נח) **שם** בהגה. דינו כמו בשבת עלמנו. פי' לענין דאסור להחמיר אם הניח ע"ג קרקע וכל החילוקים שנתבארו בסעי' ב' עו"ש או"י ב' וכ"כ בתו"ש או"י ל"ה. אלא שבשם הרא"ש כתב דמצע"י אין בו איסור רק לענין גרופה וקטומה אבל כל הגי חילוקים דע"ג ובתוכה או שהניחה ע"ג קרקע שרי מצע"י יעו"ש:

נדע שכתבו התו"ל דלא אסרינן חזרה מצע"י אלא היכא שנטלה מע"ג כירה שעתיד להשהות עליה ולהחזירה עליה לשם שהייה ומשום שאם אחת מתיר להחזירה מצע"י אחי להחמיר בשבת אבל אם החזירה לשם הטמנה שרי ע"כ. והרב ז"ל השמיט כל החילוקים הללו לפי שהמנהג להקל כדעת הרמב"ם ז"ל וסיעתו. עו"ש שם:

(נט) **שם** בהגה. אך טוב להחמיר וכו' ואין ליטול הקדירה מהכירה וליתנו ע"ג התנור שאינו גרוף וקטום סמוך לחשיכה. מ"א ס"ק כ"ח. תו"ש או"י ל"ו. ר"ז או"י כ"ב:

(ס) **שם** בהגה. במקום שהיד סולדת וכו' דאין היד סולדת בו אפי' בשבת שרי. ב"י.

(סא) **שם** בהגה. אפי' סמוך לחשיכה. ואפי' נלטנן לגמרי דאל"כ אפי' בשבת שרי כמ"ש סי' שי"ח סעי' ט"ו. מ"א ס"ק כ"ט. תו"ש או"י ל"ז:

(סב) **שם** בהגה. אפי' סמוך לחשיכה. פי' שאין שהות כ"כ שאם היה לזמן שיכול להתחמם. עו"ש או"י ב':

(סג) **שם** בהגה. ובתנור אין חילוק וכו'. היינו בתנור של זמן התלמוד אבל תנורים שלנו שפתוחים מן הצד הם ככירה. ט"ז ס"ק ט"ז. תו"ש או"י ל"ח. ועיין לעיל או"י ח"י:

(סד) **שם** בהגה. ובתנור אין חילוק וכו' וכתב הרב המגיד דאפי' מלטמק ורע לו דמותר להשהותו או אם נתן לתוכו אבר חי בתנור אסור יעו"ש. עו"ש או"י ב':

(סה) **סעי' ג'**. ולהניח קדירה ישנה וכו' אבל חדשה אסור דמלכנה. ואף שהרב ב"י פסק להקל בסמ"י תק"ב היינו כשיש בה תבשיל אבל בריקנית אפשר דמותר דאסור. מ"א סק"ל. וכ"כ התו"ש או"י ל"ט. ובקדירות שלנו שכבר נגמרה בתנור של יולרים בזה ודאי פשיטא דשרי. תו"ש שם:

(סו) **שם**. ריקנית וכו' דאם יהיה בה תבשיל אסור להשימה על הכירה מחמת גופא. הגר"א:

(סז) **שם**. ע"פ הכירה וכו' דאז הו"ל הכירה כגרופה וקטומה שהרי הקדירה סותמת את פי הכירה. ב"י בשם

הגמ"ר פ"ג. ולפי' י"ל שצ"ג תנורים שלנו שרי ליתן (ר"ל להחמיר אבל חלת שהייה בשבת ודאי אסור. מחה"ש) אפי' האש

(נא) **ובמקום** דמותר להחמיר כאן מותר אפי' לסתום פי התנור בדף אחר החזרה דסתומת הדף לא מיקרי הטמנה. ט"ז שם. א"ר או"י כ"ו. וכ"ז הוא באין גחלים בוערות בתנור אבל ש' גחלים בוערות זה פשוט. במשנה דבאינו גרוף וקטום אפי' לבית הלל אסור להחמיר ואפי' בתנור דידן דדמי לכירה אסור להחמיר בכל גווני. ט"ז שם:

(נב) **שם** בהגה. אסור להניחו בכרים וכו' דאע"ג דכרים וכסתות אינם מוסיפין הצל מ"מ אסור בשבת כמזכר סי' רנ"ז סעי' ב' ואע"ג דבחזרה שרי כמ"ש בסמוך אפי' בכירה אחרת היינו במקום שאינו דרך הטמנה אבל כאן שהוא דרך הטמנה אסור. ט"ז ס"ק י"ד. מיהו הא"ר או"י ל"ד כתב בשם מ"ט ובשם ר"א דשרי להוסיף החמין כשהוליו מן התנור בכרים וכסתות יעו"ש. ומ"מ נראה דיש להחמיר כמ"ש מור"ם ז"ל. וכ"כ האחרונים:

(נג) **שם** בהגה. אסור להניחו בכרים וכו' ואם הוא פתוח למעלה שרי. ט"ז שם. תו"ש או"י ל"ב. ר"ז או"י י"ד.

אבל הא"ר שם כתב דלא משמע קלת הכי מר"מ ומשמע דאפי' אם עדיין חם אסור עכ"ל. וכ"כ העו"ש או"י ב':

(נד) **קאפ"י** שנתבשל כ"ל מע"ש ולריכין לחממו בשבת אם השפחה עשתה מדורת אש ומחממת אותה אם

משימים אותה ע"ג האש ממש אפי' אם היא עושה מעלמה אסור לישראל לשותתו וכ"ש אם הישראל אומר לה לחממו ואם אינה משימה אותה ע"ג האש ממש אלא כנגד המדורה אפי' לעשות הישראל עלמנו שרי. ועי' האיטריבד"י אם רגלי

האיטריבד"י נוגעות באש אסור ואם אינם נוגעות שרי. הרב החציב בתשו' ח"ב סי' י"ז. י"א מ"ב או"י י"ד. ומיהו יש אוסרין ע"י ישראל אף שנתבשל כ"ל מע"ש משום דיש ביטול אחר

ביטול בדבר לח כמ"ש סי' שי"ח סעי' ד' ולערות הקאוי מכלי ראשון על העוקאר שבכוסות לא טוב אלא לערות הקאוי קודם

ואח"כ לחת בו העוקאר. יפ"ל או"י ט"ז. ועיין לקמן או"י ל"א:

(נה) **שם** בהגה. י"א דכל שהוא סמוך לחשיכה וכו' היינו לאחר שנגמר כל ביטול הקדירה ומניחה לעמוד על

הכירה עד הערב לשמור חומה אם נטלה מן הכירה אסור לו להחזירה אפי' בעודה רותחת אם הוא כ"כ ערב שאין שהות

ביום להרתיח אם היתה קרה דגורין אטו היכא שנטל בשבת דאי שרית להחזירה מצע"י אחי נמי להחזירה כשנטלה בשבת

אבל כל זמן שלא נתבשלה או אפי' נתבשלה ויש שהות ביום להרתיחה אילו נתקררה מותר להחזירה. טור. אבל בסה"ת

וסמ"ג וסמ"ק והגמ"י כולם כהבו דאף בלא נתבשלה אלא כמז"ד אסור להחזירה מצע"י על הכירה שאינו גרוף וקטום

אם אין שהות ביום להרתיחה אילו נתקררה. והב"ד הביא וכתב מיהו בתבשיל חי או נתן בה חתיכה אחת חיה מותר להחזירה

מצע"י לדברי הכל דאין לגזור בזה אטו חזרה דשבת יעו"ש. וכ"כ מ"א ס"ק כ"ז. א"א או"י כ"ז. ועיין לקמן או"י כ"ח:

(נו) **שם** בהגה. או סמוך לברכו וכו' כתב מ"א ס"ק כ"ז

(יב)

ק"י רפ"ב דכ"ב
בס"ד ר"י
ר"ה ר"ג דשבת
בס"ד הרשב"א:

ע"פ הכירה ואז ישים הקדירה שהתבשיל בתוכה ע"ג הקדירה רחנית ויזהר שלא ישים קדירתו ע"ג קרקע ושתהיה רותחת (וכבר נתבאר שנהגים להקל אף אם נתנה על גבי קרקע) ד' ק"י ש למחות ביד הנהגים להטמין מבע"י קוטקום של מים חמין ונותנים אותם לתוך הקדירה בשבת כשהתבשיל מצטמק (וע"ל סי' ש"ח) ה"מותר לתת על פי קדירת חמין בשבת תבשיל שנתבשל מע"ש כל צרכו כגון פאנדי"ש וכיוצא בהן לחממן לפי שאין דרך בישול בכך אבל להטמין תחת הבגדים הנתונים ע"ג המיחם ודאי אסור. הגה"ה ש"ס להניחו ע"ג כירה אפילו גרופה וקטומה דלא היתירו חלא חזרה וכדרך שנתבאר. ויש מתירין ליתן לתוך תנור שאפו בו מצט"י דמאחר שלא העמינו בו רק אפו בו מצט"י לא נשאר בו רק הכל מעט ואין לחוש לבישול ובלבד שלא נלטמן לגמרי ויש מתירין בזה ואם החוס כל כך בתנור שהיד סולדת בו אסור וע"ל סו" ש"ח. וכל הדברים שאסור לעשות מדברים אלו אסור לומר לאינו יהודי לעשות לכן אסור לומר לאינו יהודי להחם הקדירה אם נלטמן ואם עשה כן אסור לאכלו

בב החיים

בשבת. עו"ש או' ד' :

(ד) **שם** הגה. וה"ה שאסור להניחו וכו' והנחה לכתחלה בשבת אסור אפי' הוא עדיין רותח ומלטמן ורע לו. הגר"א :

(ה) **שם** בהגה. וה"ה שאסור להניחו וכו' והר"ן כתב אפשר דבר שאין דרכו לאפות ע"ג כירה מותר לחממו ע"ג כירה כשמלטמן ורע לו שהדבר מוכיח שאינו עושה חלא בשביל שיתחמם עכ"ל אבל דעת הרב צ"י משמע לאסור. מ"א ס"ק ל"ד :

(ו) **שם** בהגה. דלא היתירו חלא חזרה וכו' וכאן דמושיב לכתחלה יש לחוש שמא יתהפך בשעה שמושיב אותה כי כן רגילים לעשות. תו"ש או' מ"ג :

(ז) **שם** בהגה. ויש מתירין ליתן לתוך התנור שאפו וכו' והטעם שהרי אין בזה חשש חיתוי כלל שהרי גרפו התנור מצט"י ואפי' לא קטמו אותו מ"מ הרי כבר נתאכלו וכבו כל הגחלים שבתוכה וא"ל ליזהר שלא ישאר שם גחלת כלל כיון שאין שם חלא הכל מעט מה שנשאר מאתמול הוי כגרופה וקטומה. כ"כ הכלבו ומיירי בחזרה. תו"ש או' מ"ד. ועיין צ"י :

(ח) **שם** בהגה. ואין לחוש לבישול. אין כוונתו לאסור בישול דהא מיירי כשלא נלטמן לגמרי כדמסיק חלא דר"ל דלא חיישינן שמא יתהפך לבשלו. תו"ש או' מ"ה :

(ט) **שם** בהגה. ובלבד שלא נלטמן וכו' ואפי' בדבר שאין בו מרק דלית ביה משום בישול אסור אם נלטמן דהו"ל כמניח לכירה לכתחלה בשבת דאסור דלא היתירו חלא חזרה. מ"א או' ל"ז. א"ר או' ל"ז :

(י) **שם** בהגה. ויש מחמירין וכו' הטעם צ"י דאף דק"ל בסע"י ב' דעת הר"ן דאם נעלו משחשיכה מקרי חזרה אף שהניחה ע"ג קרקע וא"כ ה"ה נמי כאן כיון דנטל מע"ג משחשיכה ראוי להתיר אף שהניחה ע"ג קרקע כיון דדינו כגרופה וקטומה מ"מ הכא יש להחמיר דהא היתיר דנגילת חשיכה לא מהני חלא לענין הנחה ע"ג. קרקע אבל לא לענין היתר תוכה. תו"ש או' מ"ו. והיינו לפי מ"ס בהגה סע"י ב' דנחנו להקל אבל לדעת מרן אסור אם הניחו ע"ג קרקע כמ"ס שם צ"ע יעו"ש. ועיין בדברינו לשם או' ל"ח :

(י) **שם** בהגה. שהיד סולדת וכו' דהיינו שאם תבשיל זה שמחמיר היה לזון היה יכול להתחמם שם כ"כ עד שהיד סולדת בו ר"ל או' כ"א :

האם בתוך התנור כיון שיש מעזיבה המפסיק בין האש. אכן במהרי"ל איתא דלר"ד להפסיק שם בלוח אחת להיכרז וישים אח"כ התבשיל ע"ג הלוח. וכ"ז כשהתבשיל חם דלכא משום בישול. מ"א ס"ק ל"א. א"ר או' ל"א. תו"ש או' מ' ועיין לעיל או' י"א :

(סח) **שם** הגה. וכבר נתבאר שנהגין להקל וכו' ומיהו כבר כתב ג"כ לעיל סע"י ב' בהגה דטוב להחמיר יעו"ש :

(סז) **סע"י** ד'. יש למחות ביד הנוהגין וכו' והטעם משום דפעמים שהאחת אין היד סולדת בו והאחת היד סולדת בו ומתבשלין זה עם זה וכמאלו מבשלין בשבת ואעפ"י שהן רותחין אם פסק כח רתיחתן יש בהן משום בישול. צ"י. ועיין לקמן סי' ש"ח סע"י ד' שיש חילוק בין דבר יבש לדבר לח יעו"ש :

(ע) **שם**. יש למחות ביד הנוהגין וכו' כתב המ"א ס"ק ל"ב דלפי מ"ס סי' ש"ח סע"י ט"ו דאם לא נלטמן לגמרי אין בו משום בישול א"כ גם כאן שרי יעו"ש. וזה דוקא לדעת המקילין שכתב שם בהגה אבל לדעת הש"ע אסור יעו"ש :

(עא) **סע"י** ה'. כגון פנאדי"ש וכו' ואעפ"י שהיד סולדת בו לפי שאין דרך בישול בקך ואעפ"י שהקדירה נתונה על האש. ומיהו לדברי האומרים שיש לליייה אחר לליייה כמ"ס הטור צ"י ש"ח איכא למימר דבשר הפנאדי"ש (פנאדי"ש יש בו לחם אפוי ובשר בתוכו ללוי. א"א או' ל"ד) הוי ללי שהרי אינו מתבשל ע"י משקין ואסור לחממה במקום שהיד סולדת. צ"י. ועיין לקמן סי' ש"ח סע"י ו' ובדברינו לשם צ"ד :

(עב) **שם**. כגון פנאדי"ש וכו' דכיון שאין בו רוטב אין בו בישול כמ"ס סי' ש"ח סע"י ט"ו. ומשום חיתוי

נמי ליכא למיגזר שאין דרך בישול בקך לפי שהקדירה מפסקת. מ"מ פכ"ב. ואם יש בה שומן אסור כמ"ס סי' ש"ח סע"י ט"ו. מ"א ס"ק ל"ג. תו"ש או' מ"ב. והיינו להיש מחמירין שכתוב שם בהגה אבל לדעת הש"ע מותר אף אם יש בה שומן כיעו"ש. ועיין בתשו' כחונת יוסף סי' י"ב שהתיר לשום לתוך התנור שהוסק מאתמול התבשיל או פשטידא שנתבשל מע"ש כל צרכו אעפ"י שהשומן אף על ההבשיל וגקרה ובשמו לתנור ע"י הכל שנשאר שם מע"ש יימח והמם ימס אך לתת ע"ג אם בשבת אסור לאכול התבשיל אפי' למי"ס יעו"ש. והביאו פ"ת וא"ח או' י"ד :

(עג) **שם**. אבל להטמין תחת הבגדים וכו' שהרי אסור להטמין משחשיכה אפי' תבשיל שנתבשל כ"ל ואפי' בדבר שאינו מוסיף הכל. צ"י. והטעם משום דהוי כמטמין בתחלה

לאכלו אפי' לזמן (ב"י והרשב"א בתשובה) חמנם אם לא נלטמן כ"כ שעדיין ראויים לאכול אם חממו אותם האנשים יהודים מותרין לאכול לכן נוהגין שהאנשים יהודים מולאין הקדירות מן התנורים שמטמינים בהן ומושיבין אותן אלל תנור בית החורף או עליו ומצטרת אח"כ התנור ההוא וע"י זה הקדירות חוזרים ונרתחים אצל ע"י ישראל אסור בכה"ג (תה"ד) אצל אם הקדירות עדיין חמין מותר להעמידן אלל תנור בית החורף מאחר שנתבאר דתנורים שלנו יש להם דין כירה וסמיכה בכירה שאינה גרופה וקטומה כדן גרופה וקטומה לענין נתינה עליה וכבר נתבאר שנהגו להקל בחזרה בשבת אפי' הניחה ע"ג קרקע וה"ה לסמוך לתנור שאינו גרוף וקטום הואיל והקדירה עדיין חם ומבושל כל לרכו וכן המנהג פשוט להתיר וע"ל סעי' ח :

רנ"ד

בב החיים

פא) שם בהגה. ומצטרת אח"כ התנור וכו' פי' דמותר לומר לגוי להחם התנור משום לנה כמ"ס לקמן ס"י רע"ו וגוי דע"י נרתחים החמין מ"מ כיון דבשעה שמושיבת אין שום אש בתנור ועיקר הצטרה משום הלנה הוא ואף כי פסיק רישא הוא לענין החמין מ"מ יש חילוק בשבות דרבנן בין מתכוין גמור בפסיק רישיה ואפי' נלטמן לגמרי מותר בכה"ג. וכ"כ בתה"ד סי' ס"ז. עו"ס או"י ד' מ"א ס"ק מ"א. תו"ס או"י כ"ב :

פט) שם בהגה. אצל ע"י ישראל אסור וכו' אפי' קודם שהוצער התנור ואפי' התבשיל עדיין חם והיינו

משום דתנן אחד נותן הקדירה ואחד הלית את האור דהראשון פטור אצל אסור. וכ"כ בתה"ד ש"ס. עו"ס ש"ס. מ"א ש"ס. תו"ס או"י כ"ג. ומיירי בתבשיל דמלטמן ויפה לו והוא תבשיל שיש בו מרק אצל אם אין בו מרק אין לאסור ע"י ישראל אם לא אפשר ע"י כותי כדלקמן סי' ש"יח ואפי' הוא לזמן ומשמע מהכא דאם התנור כבר מחומם אין להתיר אפי' ע"י כותים ובתבשיל ללי שאין שם מרק יש להקל משום כבוד שבת אם א"א ע"י כותים גם לאחר שהוצער התנור. עו"ס ש"ס. אצל במ"א סי' ש"יח ס"ק י"ז כתב דאסור ליתן דבר שנתבשל אלל האש בלא רטוב. דיש ללי אחר ביטול ודבר שנללה מותר ליתנו אלל האש אפי' נלטמן דאין ללי אחר ללי וה"ה האפוי יעו"ס. א"ר או"י מ"א. ועיין לעיל או"י ע"א שכתבנו שיש מחמירים גם בללי אחר ללי יעו"ס :

צ) וכתב שם המ"א דאם נותן העכו"ם לחוך הקדירה של נחשת הקבוע בתנור אוי שרי להשת ממנו אפי' נותנו אחר שהסיק דהא אין עיקר הכוונה לחמם את המים רק שלא יתקלקל הקדירה מחמת האש כשהיא ריקנית אצל ישראל אסור ליתן מים בתוכה אפי' קודם היסק משום פסיק רישיה וכשהכלים מלוכלכים בשומן אסור לשפוך עליהם רותחין דהשומן נימם ע"י החמין ואסור משום מליד כמ"ס סי' ש"יח סעי' ט"ז וסי' ש"כ סעי' י"ד רק יניח הכלים בתוך המים דאז נימם ממילא כמ"ס שם אצל כשהוא שופך עליהם אז הוא עושה מעשה בידיים יעו"ס. תו"ס ש"ס :

צא) קאו"י מצושלת לוננת שהעמידה המשרתת ישראל בשבת על תנור בית החורף קודם שהוסק מותר לשותתה רק שיהיה על להבא שלא יעשו כן. שו"ת בית אפרים סי' כ"א יעו"ס. שעי"ת או"י כ"ד. ומה שיש עושין בשבת שמערין חם מכלי ראש ויוד סולדת בו על ע"ע וקאו"י שכתב עירו עליהם מע"ס כתב הטעם בזה או"י מ"ה משום דביבש אין ביטול אחר ביטול ואף שנשאר בהם קצת מים קדים הולכין אחר הרוב רק נריר ליתר שלא להפך הקאו"י או"י הע"ע מלמעלה למטה משום מבשל ואעפ"י שקילין הקאו"י י"ל שלא נתבשל ממש עדיין גם

פא) שם בהגה. ולכן אסור לומר לעכו"ם להחם וכו' נראה דלאו דוקא לומר לעכו"ם אסור אלא אפי' אם העכו"ם עושה מדעת עצמו בשביל ישראל אסור להנות ממנו בשבת וכמ"ס לקמן לענין נר שהדליק בשביל ישראל ודוקא דהתעביר בתבשיל איסורא שלא היה מבושל כבר כ"ל אצל אי לא התעביר בתבשיל איסורא רק שנתחמם ע"י גוי והתבשיל מבושל כבר כ"ל אין לאסור רק כשאומר לגוי לעשות בשבת אצל אם הגוי עושה מדעת עצמו אין לאסור התבשיל לישראל לאכלו בשבת. עו"ס או"י ד' :

פב) שם בהגה. ואם עשה כן וכו' פי' שצויה לכותי לעשותה לכך אסור אפי' נלטמן משום קנס כמ"ס הרשב"א משא"כ אם עשאו הכותי מעצמו אין לאסור כשנלטמן. ואפילו כשעדיין חם יש להתיר לסברת רמ"א סי' ש"יח סעי' ד' בהגה בשנתבשל כ"ל ומלטמן ורע לו. א"ר או"י ל"ז. וא"כ משמע דלדעת מרן שם אסור לאוכלו חם אפי' אם עשה הכותי מעצמו ומלטמן ורע לו יעו"ס :

פג) שם בהגה. ואם עשה כן אסור וכו' אפי' בדיעבד כמ"ס סעי' א' בדין החזיר עכו"ם ע"ג כירה ומיהו י"ל דאם לא חממו העכו"ם ע"ג האש או הכירה ממש דיש להקל. מ"א ס"ק ל"ג. תו"ס או"י מ"ט :

פד) שם בהגה. חמנם אם לא נלטמן וכו' ובאגודה כתוב שמעשה היה שהטמינה שפחה חמין משחסיכה ואסרו התבשיל שהיה לזמן והתירו הצער שהיה ראוי לאכול לזמן. מ"א ס"ק ט"ל. תו"ס או"י י"א. ועיין בס' מנחת פתים דף מ"ז ע"ב שכתב דמיירי שראה ישראל הצה"ב ושחק לכך אסרו התבשיל כן שא"א לאוכלו לזמן והתירו הצער אצל אם עשתה בלא דעת ישראל גם התבשיל מותר וכ"כ בש"ע הרב סעי' פ"ה שמשפס כן ודלא כמחה ש. א"א או"י י"א :

פה) שם בהגה. אם חממו אותם העכו"ם וכו' והיינו דוקא כשחממו כותי מעצמו אצל במלוא ישראל לחמם יש לאסור לאכול משום קנס. והיינו נמי כשמלטמן וטוב לו. עו"ס או"י ד' :

פו) שם בהגה. לכן נוהגין שהעכו"ם מולאין וכו' פי' כיון דאסור חמירה לעכו"ם להחם א"כ אסור לומר לעכו"ם להעמיד תבשיל שנתקרב ע"ג התנור שהוסק ולכן נוהגין שהעכו"ם נותנין התבשיל שנתקרב לגמרי על התנור קודם שהוסק. מ"א ס"ק מ"מ. תו"ס או"י כ"ב :

פז) שם בהגה. לכן נוהגין שהעכו"ם מולאין וכו' עיין ט"ז ס"ק ח' מה שהאריך לחלוק על היתר זה אצל הא"ר או"י ט"ל כתב דיש לשמוך על רמ"א וראיות הט"ז יש לדחות וכן הת"ס או"י כ"ב כתב ליישב קושיות הט"ז יעו"ס :

א מנח י"ח :
 ב שם כלשהו
 בתרא ורז ירמיה
 הרי"ף והרמב"ם
 בפ"ג ותוספות:
 ג לפירוש רמב"ם
 שם :
 ד שם בגמ' :
 ה לפירו' הרמב"ם
 שם :

רנ"ד דיני תבשילין המוכנים מע"ש כדי להגמר בשבת. ובו ט' סעיפים :

א אע"פ שבשר חי מותר להשהותו ה"מ בקדרה אבל בצלי שאצל האש אסור להניחו סמוך לחשיכה שממהר להתבשל ואתי לחתויי וה"מ בבשר שור או עז אבל בשר גדי ועוף שהם מנותחים לאברים מותר דלא חיישינן לחיתויי גשאם יחתה בנחלים יתחרך (פי' ילא' מגדר הללי ונכנס בגדר הנשקף) הבשר שאינו צריך אלא חמימות האש בלבד הוא בתנור ופח פיו בטיפ בין גדי ועוף שלמים בין בשר שור או עז מותר דלא חיישינן לחיתויי השאם בא לפתוח התנור ולחתות תכנס הרוח ויצטנן התנור ויתקשה הבשר ויפסיד הגה ואין חילוק בזה בין אם הוא חי לגמרי או שנתבשל קצת (ב"י) וכל זמן שחלל הגוף שלם ח"פ שאין עליו

בפ החיים

בסי' זה אינו אלא בתבשיל חס אצל בתבשיל קר או שאר דברים קרים עיין סי' ש"ח אינו אסור משום בישול דאורייתא יעו"ש. מ"א סוף סי' זה :

(א) סעי' א. ח"פ"י שבשר חי מותר להשהותו ה"מ בקדירה שאינה ממחרת להתבשל והסיד דעתו ממנה עד למחר ולא חיישינן שמה יחתה. טור ולבוש :

(ב) שם. אצל צלי שאלל האש וכו' משמע דצלי קדר שרי. מ"א סק"א. ח"ר או' ח' תו"ש או' ב' ח"א או' ח' ר"ז או' ח' :

(ג) שם. אסור להניחו סמוך לחשיכה וכו' אלא ח"כ נללה מצע"י כל לרכו ומלטמק ורע לו כמ"ס סי' רנ"ג

סעי' ח' וכו' צ"י והא דסגי בסעי' ב' כשנתבשל כמאכל בן דרוסאי היינו דוקא התם משום דהניחו ע"ג גחלים אצל הכא שאינו ע"ג גחלים ממש אלא אצל האש לא מהני כמב"ד וכמ"ס לקמן או' ה' וכו' מ"א סק"י. מט"י או' ב' וה"ד לסברה ראשונה שכתב שם בסי' רנ"ג סעי' ח' אצל לפי סדרת ים אומרים שכתב שם דכל שנתבשל כמב"ד וכו' מותר להשהותו ה"מ צלי שאלל האש כל שנתבשל כמב"ד מותר להניחו אצל האש סמוך לחשיכה וכמ"ס ב"י יעו"ש :

(ד) שם. שממהר להתבשל וכו' וה"ה לכל מיני קטניות שממהרין להתבשל. ר"י. מ"א סק"ב. ח"א או' ב' ועיין לקמן סעי' ח' :

(ה) שם. אצל בשר גדי ועוף וכו' מותר. פי' אפי' לא הגיע למב"ד כיון דלא חיישינן לחתויי. והא דאסור בסעי'

ב' קודם מאכל בן דרוסאי ומשמע אפי' בשר גדי היינו ע"ג האש דחיינן דלא חייש לחיורך הבשר כיון דמניחו על הגחלים וע"כ חיישינן שם שמה יחתה למהר הלליה אצל אחר מב"ד שרי אפי' בשר שור מאחר שראוי לאכילה למה יחתה להפסידו

אצל אלא האש יש חילוק בין גדי לשאר בשר כמ"ס ב"י ע"ז והו' דעת הרמב"ם לפי פי' המגיד אצל הטור אינו מחלק בין ע"ג האש לאצל האש אלא בין בישול לצלי לחוד דצלי שאלל האש או על האש יש בו קולא וחומר נגד הבישול. דהיינו חומר

שקודם מב"ד אסור לכ"ע שמה יחתה ואפי' בחי לגמרי. וקולא דבישול יש איסור להשהותו להרי"ף ורמב"ם בסי' רנ"ג אפילו במלטמק ויפה לו וכאן מותר אפי' אחר מב"ד לחוד. ט"ז סק"א יעו"ש. וכן מ' דלדעת הטור לא יש חילוק בין בשר שור לגדי אם הם מונחים על האש או אצל האש ובשניהם אם נתבשלו כמב"ד מותר להשהותם אצל האש סמוך לחשיכה ואם לא נתבשלו כמב"ד אסור אצל לדעת הש"ע אם הם ע"ג האש לא יש חילוק כמ"ס

גם יש לחוש למ"ד יש בישול אחר לליה ואפייה כמ"ס סי' ש"ח סעי' ה' וכו' ה"ה אחר קלייה יעו"ש. ונראה דה"ד אם רק עירו עליהם רותחים מע"ש אצל אם בישלו אותם ממש מע"ש במים ובשבת מערין עליהם מים מכ"ר מותר אף להפך כיון דאין בישול אחר בישול בדבר יבש כמ"ס סי' ש"ח סעי' ד' יעו"ש אמנם אם בא ליתן קא"י קלוי ביום שבת לתוך מים חמין לריך ליתן המים חמין לתוך כלי שני ואח"כ ליתן הקא"י בתוכו משום דיש לחוש למ"ד יש בישול אחר קלייה ולפי מה ש"א דיש לביעה במשקין כמ"ס לקמן סי' ש"כ סעי' י"ט ח"כ לריך ליתן מעט קלוי מיום ששי ללבוש המים חמין ואח"כ יוסף עליו ביום שבת. ועיין לעיל או' כ"ד :

(זב) שם. בהגה. מותר להעמידן וכו' אפי' ע"י ישראל. יעו"ש או' ד' מ"א ס"ק מ"ב. תו"ש או' כ"ד :

(זג) שם. בהגה. אצל התנור וכו' אצל עליו אסור כיון שאינו גרוף וקטום. ומשמע מלשון רמ"א דאפי' ליתן עליו קודם היסק אסור כיון דלכסוף יהיה בתוכו אש גזרין שמה יחתה בגחלים. ומיהו העולם נוהגין היתר בזה דיש להם על מה שיסמכו. מ"א ס"ק מ"ג. והטעם כתב בתו"ש או' כ"ה משום דהמעזיבה מפסקת בין האש ובין הקדירה יעו"ש. ועיין לעיל או' ס"ז :

(צד) שם. בהגה. דתמרים שלנו וכו' עיין לעיל או' ח"י :

(צה) שם. בהגה. ומבשל כל לרכו. והיינו אם מלטמק ויפה לו והוא תבשיל שיש בו מרק אצל אם מלטמק ורע

לו אפי' אין הקדירה חס יש להחיר כדלקמן סי' ש"ח סעי' ד' יעו"ש או' ד' והיינו לפי ים אומרים שכתב בהגה שם אצל לדעת הש"ע אסור אפי' אם מלטמק ורע לו כיעו"ש :

(צו) שם. בהגה. וכן המנהג וכו' פי' אפי' להעמיד הקדירה סמוך לתנור מאד ודופן הקדירה נוגע בדופן התנור

יש להחיר, יעו"ש שם. ועיין בשו"ת גור אריה יהודה סי' ע' שכתב דמותר ליתן שמן זית בחורף שנקרש אצל התנור כדי להפסידו לאכלו משום דמעיקרא היה אוכל והשתא אוכל יעו"ש.

והביאו ח"ט סוף או' י"ב. ועיין מ"א סי' קנ"ח סק"ז ודוק :

(צז) ודע דכל היתר הנז' דוקא בחורף בשעה הקור שעושין אש בבית ע"י כותי בלאו הכי מטעם דהכל חולים

אלל הלינה כמ"ס ס"י רמ"ו אצל באופן אחר לעשות אש בבית בשביל שיחמם התבשיל זהו ודאי איסור גמור וראוי לקיים

אותו לאסרו אפי' בזמן. ומ"מ מי שאינו מוכרח גדול לחמם התבשיל אפי' באופן היתר שכתבו יש ליהרר. ח"ט שם :

(צח) ונקומ' האי כלל צידך דכל הנך שריותא המוכרים

עליו ראשו וכרעיו מקרי שלם (הגהות מרדכי) ויש מחמירין וסוברין דבתנור טוח צטיט הכל שרי וע"ג האש שהוא מגולה הכל חסור ובתנור שפיו מכוסה אלא שאינו טוח צטיט אז יש לחלק בין גדי ועוף לשאר בשר כדרך שנתבאר והכי נהוג כסברא זו. (טור והג"א וצ"י בשם רש"י וסמ"ג וסמ"ק וסה"ת) : בואין צולין בצל וביצה או בשר ע"ג גחלים אלא כדי שיצלה מבע"י ומשני צדדיו כמאכל בן דרוסא שהוא חצי בישולו אפי' הוא בשר גדי הדביון שהניח ע"ג גחלים אינו חושש אלא שיצלה מהרה ואע"פ שיתחרך הלבך חיישינן שמא יחתה אבל כשנצלה כמאכל ב"ד לא חיישינן דלמא אתי לחתוי אפילו אם הוא בשר שור שמאחר שהוא ראוי לאכילה למה יחתה להפסידו

בף החיים

מחבר'ר או' אי' :

(ג) **שם** בהגה. טוח צטיט הכל שרי. אפי' בקדירה כיון שאינו מוכן לחתות שהרי סתום הוא. מ"א סק"ה. ואפי' נתבשל קלת. אי'ר או' ב' והוא דעת רש"י וסיעתו. תו"ש או' ז' אכל לדעת הש"ע לא מהני בקדירה טוח צטיט כמ"ש לעיל או' ח' יעו"ש :

(ד) **שם** בהגה. שהוא מגולה וכו' משמע אפי' הוא בתנור כל שאינו מכוסה כלל חסור ולאפוקי מסברא אי' סבוצת שבשר גדי שרי. ומיהו כשנללה כמב"ד שרי אפי' להאוסרין. דרס"י רנ"ג בקדירה. ומיהו משמע במאור דאף לס' שנייה דוקא בתנורים שלהם שהיו קטנים והיו חוששין שמא יתחרך אכל בתנורים שלנו אין היתר לללי כמב"ד להאוסרים בקדירה בס"י רנ"ג. מ"א סק"ו. אי"ר או' ג' תו"ש או' ח' זכתב שם הא"ר ואפשר דיש לסמוך בזה על המחמירין :

(ו) **שם** בהגה. ובתנור שפיו מכוסה וכו' אז יש לחלק בין גדי ועוף ושאר בשר וכו' היינו דבגדי ועוף שהם מנותחים שהרוח קשה להם אז ליכא למיחש שמא יגלה התנור ויחתה בגחלים אעפ"י שאינו טוח אכל בשאר בשר ואפי' בגדי ועוף כשהם שלימים אין הרוח מזיק להם ואסור בתנור שאינו טוח צטיט אעפ"י שהוא מכוסה דחיישינן שמא יגלה ויחתה בגחלים. לבוש :

(ז) **שם**. אז יש לחלק בין גדי ועוף לשאר בשר וכו' מיהו אם עבר או שכח ושהה בתנור מכוסה אף שאינו טוח צטיט מותר מאחר דיש מתירין לכתחלה וה"ה לכל כיוצא בזה. ב"ח והאחרונים. אי"ר או' ד' ועיין לקמן או' כ"ה :

(ח) **סעי'** ב'. אין צולין בשר וכו' ואעפ"י שאינו טוח אלא לצורך מחר מאחר שראוי לאכול בגולה אחי לחטוי. ב"י :

(י) **שם**. אין צולין בשר כלל וכו' ואע"ג דכלל ראויה לאכול חי איננה טובה לאוכלה חיה וכבשר חי דמיא. לבוש. וכ"כ מ"א סק"י. ג. אי"ר או' ט' ר"ז או' ה' וה"ה לכל דבר שאין טוב לאכלו חי דאסור. מ"א סס. אי"ר סס. ר"ז שם. ועיין לקמן או' כ"ט :

(יב) **שם**. ע"ג גחלים וכו' סמוך לגחלים ולא ע"ג גחלים ממש דהיאך יקח הבשר מעל הגחלים בשבת דאולי לא נכבו עדיין. מרדכי. ולהרמב"ם ז"ל דא"כ שממתין עד שיכבו. מ"א סק"ז. וא"כ לדעת הש"ע שהוא כדעת הרמב"ם דס"ל על הגחלים ממש כמ"ש לעיל או' ה' לריך להמתין שלא יקח הבשר מעל האש בשבת עד שיכבו הגחלים או שניח איזה דבר על הגחלים ויתחבו הבשר בשפוד ויניח ראש השפוד על אותו דבר באופן שלא יגע הבשר ממש בגחלים כדי שיוכל להסיר אותו קודם שיכבו הגחלים. ועיין לעיל סי' רנ"ג סס"י א' :

סעי' ב' דכל שנתבשלו כמב"ד מותר להשהותו אכל אם הם אלא האש אם הוא בשר שור חסור להשהותם אלא ח"כ נתבשל כ"ל ומלטמק ורע לו כמ"ש לעיל או' ג' ואם הוא בשר גדי מותר אפי' לא הגיע למב"ד והיינו לס' ראשונה שבס"י רנ"ג סעי' א' אכל לס' הי"ח שכתב שם אפי' בשר שור אם נתבשל כמב"ד שרי להשהותו אלא האש סמוך לחשיכה כמ"ש לעיל או' ג' יעו"ש. כבר כתבנו שם או' ל"א דנהגו להקל כס"י הי"ח יעו"ש. וכ"כ הר"ז בזה הס"י או' ב' :

(ה) **שם**. שהם מנותחים וכו' אכל אם הם שלמים דינם כבשר שור ועו כמ"ש לקמן או' ט"ו. וכ"כ הר"ז או' ב' :

(ו) **שם**. שאם יחתה וכו' ומאלי טעמא שרי אפי' אין פי התנור מכוסה כלל דאם יחתה יתחרך הבשר. ב"י. עו"ש או' א' :

(ז) **שם**. שאם בא לפתוח וכו' דכיון דשריק נפיש הצליה וכו' פתח ליה נשיב ביה זיקא ומלטמן התנור. ב"י עו"ש שם :

(ח) **שם**. ויתקשה הבשר וכו' משמע דאם הוא בקדירה לא מהני טוח צטיט דהא לא יתקשה. ועיין לקמן בהגה.

מ"א סק"ג. ור"ל דלדעת ההגה דס"ל כשיטת רש"י ח"כ אם הוא טוח צטיט אפי' בקדירה שרי. מחה"ש. ועיין לקמן או' י"ג :

(ט) **שם**. ויתקשה הבשר וכו' והאי קרא חייא כיון דקשי ליה זיקא כבשרא דגדיא דמי. שבת ח"י ע"ב והביאו

ב"י. אלא שהתו"ש או' ט' כתב דזהו דוקא לשיטת הרא"ש ורי"ו דס"ל דעיקר הטעם בגדי משום דקשיא ליה זיקא אכל להרמב"ם

דס"ל דבגדי אין הטעם משום דקשיא ליה זיקא אלא משום חירוף ח"כ הך גירסא אינה נכונה ולכן השמיט הרמב"ם הך מלתא

יעו"ש ולפ"ז גם להש"ע שהעתיק טעם הרמב"ם משום חירוף לית ליה הך מלתא אלא הרי הוא כשאר פירות ולכן לא כתב

זה בש"ע. ועיין לקמן או' ח"י :

(י) **שם** בהגה. או שנתבשל קלת. ולא הגיע למב"ד שרי. והיכי דאסור אז דינו כנתבשל ותליא בפלוגתא דרס"י רנ"ג

ואם הגדי בקדירה תליא נמי בפלוגתא זו. מ"א סק"ד. תו"ש או' ה' ור"ל לסברא א' אפי' הגיע למב"ד חסור להשהותו אלא

ח"כ מלטמק ורע לו ולסברת שנייה אם הגיע למב"ד שרי וכמ"ש לעיל או' ה' יעו"ש :

(יא) **שם** בהגה. שחלל הגוף שלם וכו' דלא שלטא ביה חוירא כולי האי דלעשותיה מגינות עליה. הגמ"ר. ד"מ או' א' תו"ש או' ו' :

(יב) **שם** בהגה. ויש מחמירין וכו' ואע"ג דלענין טוח צטיט יש קולא מ"מ כללי דאין קיימין ביה הוא מחמיר.

נחיצ חיים ועי"ש מה שמיישב קושיית הט"ז בסק"א. והביאו (יג)

להפסידו: ג טאם עבר או שבת ונצלה בשבת באיסור אסור: ד יפירות שנאכלין חיינ מותר ליתנם סביב הקדירה אע"פ שא"א שיצלו קודם חשיכה ומיהו צריך לזוהר שלא יחזיר הכיסוי אם נתגלה משחשיכה ושלא להוסיף עליו עד שיצולו מפני שממהר לגמור בישראל בשבת

הגהות אש"ר:
ספ"ק דשבת:
י טור בסיומן
רנ"ו בשם רמב"ם

בף החיים

א' שבת' רנ"ג אכל לסברה שנייה די כשנחשבל כמב"ד. וכבר כתבנו שם ולעיל או' ה' דנהגו להקל כסברה שנייה יעו"ש. ועוד עיין לעיל סי' רנ"ג או' י"ב ודוק:

ש' סביב הקדירה וכו' וכגון שהקדירה יושבת על כסא של ברזל או ע"ג אבנים ואינה נוגעת בגחלים כמ"ס סי' רנ"ב סעי' א' והתבאר שבה נחשבל כ"ל ומלטמק ורע לו לסברה א' אשר שם ולסברה שנייה די כשנחשבל כמב"ד כעו"ש:

ב' אעפ"י שאי אפשר וכו' דכיון שנאכלין חיינ חשיב כמב"ד. טור סי' רנ"ז. ולא דמי לבשר בלל ובינה דאסרינן אלא כדי שילוו מצע"י דבינה אין דרך לגוממה ובלל אעפ"י שלפעמים אוכלים אותו חי מ"מ אין טוב לאוכלו חי כמו תפוחים. צ"י שם. מ"א בזה הס' או' י"ג. א"ר או' ט' ועיין לעיל או' ח':

ל' אעפ"י שאי אפשר וכו' כתב התו"ש או' י"ז. דיש לדמות דין זה לבשולי גוים דאזלינן בתר רובא דעלמא דאם רוב העולם אוכלים אותו חי אף דאנשי מקום אחד אין אוכלים אותו כשהוא חי לא חל עליהו גזירת חיתוי ואם רובא דעלמא אין אוכלין אותו כשהוא חי אף שאנשי מקום אחד אוכלין אותו כשהוא חי גם עליהם חל גזירת חיתוי. מיהו אם במקום אחד אוכלין אותו ומקום אחד אין אוכלים אותו ולא ברירא מלתא הי מנייהו הויין רובא דעלמא אזלינן בזה כל מקום ומקום לפי מנהגו יעו"ש. והביאו מחב"ר או' ב' יעו"ש. ער"ה או' ד' ר"ח: לא) אעפ"י שאי אפשר וכו' עיין סי' שיי"ח סעי' י"ד בהגה ובדברינו לשם צמ"ד:

ב' מפני שממהר וכו' וכ"ס שאסור להניחם בשבת סמוך לתנור ואפי' קודם שהוסק. מ"א ס"ק י"ד. א"ר או' י"א. תו"ש או' י"ט. ר"ז או' ד'. ואף ע"י עכ"ס אסור. א"א או' י"ד. ועיין סי' רנ"ג סעי' ה' בהגה:

ג' פת לתנור וכו' לתנור שהיה צמיחה אעפ"י שהוא גרוף וקטום ולתנור שלנו שאינו גרוף וקטום. ר"ז או' ו' ועיין סי' רנ"ג סעי' א' ובדברינו לשם או' א' ודוק: ד' אלא כדי שיקרמו וכו' דכל שנתנה בכדי שיקרמו פניה לא חיישינן שמא יתהה משום דמפסיד ליה. הרמב"ם פ"ג ומביאו צ"י:

ה' אלא כדי שיקרמו וכו' ונראה צע"י שלא נאמר כן אלא באופה פת מועטת לצורך השבת אבל באופה פת מרובה לצורך חול אסור להניחו בתנור אחר חשיכה ואם שכוו בתנור מזיל ממנו ג' סעודות בלבד. רי"ז ה"ב ד' בשה"ג פ"ק דשבת. כנה"ג:

ו' כדי שיקרמו וכו' שהוא סי' דכל העושה נאפה כמב"ד. צ"ח. וא"כ צפת עבה לא סגי בקרימת פנים אלא צריך לשער שנחשבל כל עובי הפת כמב"ד:

ז' פניו המדובקים בתנור וכו' משמע צ"י דדעתי להחמיר ודוקא כדי שיקרמו פניו המדובקים בתנור יעו"ש. ומ"ס המ"א ס"ק ט"ו דעת הש"ע להקל ובא"זה לא שמחקרם סגי כבר השיג עליו התו"ש או' כ"א יעו"ש. וכ"כ להשיג:

ז' שם. כמאכל בן דרוסאי וכו' עיין לעיל סי' רנ"ג או' כ"ח מה שכתבנו בזה יעו"ש.

כא) אפי' הוא בשר גדי וכו' והיינו אפי' הוא מנותח דמקלינן לעיל סעי' א' הכא ע"ג הגחלים שאני כדמפרש הטעם דחיישינן שמא יתהה:

בב) אפי' הוא בשר גדי וכו' ואפי' שריק אסור להרב צ"י בסעי' א' (דס"ל כיון בזמנא על הגחלים אף שיפתח התנור לא ילטון ויתקשה. דג"מ) משא"כ לרמ"א שם שרי בשריק מ"א סק"ח. תו"ש או' י"ד:

בג) אכל כנגלה כמב"ד וכו' וזהו לכ"ע שרי כמ"ס לעיל או' א' יעו"ש:

כד) למה יתהה להפסידו. אכל כשאינו מונח על הגחלים ממש לא מהני כמב"ד להרב צ"י דהרי חינו מפסידו בחיתוי וכמ"ס סעי' א' מ"א סק"י. והיינו דוקא לבשר שור לא מהני כמב"ד לללי שאלל האש אכל לבשר גדי מנותח אפי' כמב"ד א"ל להרב צ"י. והיינו דוקא לדעת הש"ע אכל לדעת הטור אין חילוק בללי בין ע"ג הגחלים לאלל האש ובין בשר שור ובין בשר גדי דכל שנחשבל כמב"ד מותר להשהותו כמ"ס לעיל או' ה' יעו"ש: כה) סעי' ג. אם עבר ושכח וכו' ודוקא כשנתן ע"ג האש שהוא מגולה אכל כשנתן לתוך התנור מכוסה אפי' בשר עז שרי דיעבד מאחר דיש מתירין לכתחלה. צ"ח. מ"א ס"ק י"א תו"ש או' ט"ז. ר"ז או' ג'. ועיין לעיל או' ט"ז:

כו) אסור. בין לו בין לאחרים עד מו"ש בכדי שיעשו. ר"ז שם. ועיין לעיל סי' רנ"ג או' ד':

כז) סעי' ד שנאכלין חיים וכו' אכל אם אינם נאכלין חיים דינם כבשר ואינו מותר להשהותם על הגחלים אלא א"כ נחשבלו מצע"י כמב"ד כמ"ס לעיל או' חיי יעו"ש:

כח) שם. מותר ליתנם סביב הקדירה וכו' פי' סמוך לגחלים דאם לא כן אסור להריי"פ וסיעתו כמ"ס הרב צ"י צס"י רנ"ג וס"י רנ"ז. מ"א ס"ק י"ב. וכתב המחמ"ש דסמוך לגחלים לא דוקא אלא ע"ג הגחלים ממש יעו"ש. ור"ל לפי דעת הרב צ"י שמחלק בין אלל האש לע"ג הגחלים דאלל האש אינו מתיר כ"א בנחשבל כ"ל ומלטמק ורע לו וע"ג הגחלים די כשנחשבל כמב"ד כמ"ס לעיל או' ה' יעו"ש. א"כ הכא בפירות שנאכלין חיים שדינם כמו שנחשבל כמב"ד בואו' שאח"ז אי"כ ל"ל מונחים ע"ג הגחלים ממש. אמנם פירות שאינם נאכלים חיים או בלל ובינה שדינם כבשר אז אם הם מונחים ע"ג הגחלים ממש אז די להם כשנחשבלו מצע"י כמב"ד כמ"ס סעי' ב' ואם אינם ע"ג הגחלים ממש אלא אלל האש ל"ל מבושלים כ"ל ומלטמק ורע לו וה"ה אם הם מבושלים בקדירה אלא דהחילוק הוא בין ללי לקדירה דבקדירה יכול להניח סמוך לחשיכה כשהוא חי לגמרי משא"כ בללי וע"כ מה שנהגין ליתן סמוך לחשיכה צ"ל חיים או פירות שאינם נאכלים חיים ע"ג הקדירה או ע"ג אבנים שסביב לקדירה ש"ד כיון שהקדירה מפסקת ואינם ע"ג הגחלים ממש ולא אלל האש וליכא למיחש לחתוי. ומיהו זה שכתבנו דלללי שאלל האש ומבושל בקדירה צריך שיתבשל כ"ל ומלטמק ורע לו וזהו דוקא לדעת הש"ע ולסברה

בשבתה נאין נותנין סמוך לחשיכה פת לתנור אלא כדי שיקרמו (פי' שיעלה על פני הלחם קרום וקליפה מחמת האש) פניה המדובקים בתנור ורא חררה ע"ג גחלים אלא כדי שיקרמו פניה שכנגד האש. הגה וכל שפורסה ואין החוטין נמשכין קרוי קרימת פנים (הגה"מ פ"ג) ופשטיד"א או פלאדיין לריך שיקרמו פניה למעלה ולמטה ויתבשל מה שבתוכה כמאכל בן דרוסאי (צ"י צסס סמ"ג והגהות מיימוני) לואם נתן אותם סמוך לחשיכה ולא קרמו פניהם אם במזיד אסור עד מ"ש בכדי שיעשו ואם בשוגג מאם אין לו מה יאכל מותר לו לרדות ממנו מזון שלש סעודות ואומר לאחרים שאין להם מה יאכלו באו ורדו לבם מזון שלש סעודות וכשהוא רודה לא ירדה במרדה (פי' ברחת ובמזרה מרגום מרדה פאל"ה בלע"ז) אלא בסכין וביוצא בו שלא יעשה כדרך שעושה בחול נואם א"א לרדות בשינוי ירדה במרדה ואם נתנה בכדי שיקרמו פניה כיון דלא עבד איסורא וצורך שבת הוא רודה כדרכו ושלא לצורך היום אסור אפי' בשינוי

הגה

בף החיים

תוספו והרא"ש
בריש פ"ד דשבת:
ב שס ובר"א:
ל רמב"ם בפ"ג
מה"ש מדין פססו:
ותורמוס' י"ח:
מ שבת קט"ז:
ג הר"ן רפ"ק
דצ"ב

אסור יותר מג' סעודות. ובצ"ח משמע דבתנוריש שלנו שרי יותר מג' סעודות ול"ל להחמיר. מ"א ס"ק י"ז. וכ"כ התו"ש או' כ"ד. ואפי' טלטול בעלמא אסור לצורך חול ואף שרולה לאכול מהם בשבת מ"מ גזרינן כיון דדי לו בג' סעודות ואין בו כ"כ לצורך שבת. תו"ש שם:

שם. אם אין לו מה יאכל וכו' ואם יש לו חשיכה פת גדולה מספקת לג' סעודות אסור לו לאכול בשבת מפני זו שנאפית באיסור כדי לצרכך על לחם משנה שלמים כיון שצריך מלת ג' סעודות בשבת יכול לקיים בלא פת זו. ר"ז או' ח':

שם. מותר לי לרדות ממנו מזון ג' סעודות וכו' וכן מותר לומר לעבד"ם לאפות סמוך לחשיכה אפי' בפחות מקרימת פנים דאע"ג דלישראל אסור במזיד כיון דאין אלא שבות גזירה שמא יחתה בגחלים לעבד"ם שרי דהוי שבות דשבות ובמקום מזה לא גזרו רבנן ומותר לומר לו לרדוף נמי כדרכו מה"ט וה"ד לצורך מזון ג' סעודות אבל ביותר מג' סעודות אסור. וכן אם מביא לו ישראל מצע"י הפת לעבד"ם והעבד"ם מתעצל או מתכוין להכעיס ואינו נותנו בתנור עד שחשיכה נראה ודאי דמותר כיון דאין ישראל אומר לו כלום ועבד"ם אדעתא דנפשיה עבד כיון דקלן לו דמים ומיהו אם ישראל עלמו מוליכו מהתנור לביתו אסור משום מוליך מרה"י לכרמלית אם לא ע"י נער עבד"ם כמנהג. בית יהודה סי' כ"ח. ברכ"י או' ד' שפ"ט:

מה **וכתב** עו"ש הב"י דאע"ג דאסור לומר לעבד"ם סמוך לחשיכה לאפות יותר מג' סעודות מ"מ אם עבד ואמר לו לא מחמירין כ"כ לאסור הפת אף דיעבד כיון דהוא שבות דשבות יעו"ש. וכ"כ הער"ה או' ז':

שם. ולורך שבת הוא וכו' היינו נמי מזון ג' סעודות אבל יותר מג' סעודות אסור אפי' בשינוי והה"מ מקיל בהדבוק בהיתר לרדות בשינוי אפי' יותר מג' סעודות והיינו אם רוצה לאכול מהן בשבת. תו"ש או' כ"ה:
שם. אפי' בשינוי. משום דרדיה שבות היא. מ"א ס"ק ח"י. תו"ש או' כ"ו:

שם בהגה. אבל אם הוא פת צ"ט וכו' דאז לא שייך למנוח שמא יחתה דעורח לסתור הטיית של פי התנור. תו"ש או' כ"ז. מיהו להרצ צ"י אסור כמ"ש סעי' א' דהכא לא שייך שיתקשה. מ"א ס"ק י"ט. תו"ש שם. מיהו

להשיג המחש"ש אלא שאל"כ כתב ליישב קצת יעו"ש. מיהו הא"ר או' י"ב כתב דעצת מו"ט וכל האחרונים דליות לז שהקרים בין שכנגד האש בין המדובק בתנור מותר. אבל הב"ח כתב דאין להקל ולריך שיקרמו גם פניה שאין מדובקים בתנור יעו"ש. וכ"פ הסמ"ג ורי"ז דבעינן שיקרמו צ' פנים. וכ"כ באל"ח דחררה אין נותנים אלא כדי שיקרמו פניה עליון ותחתון יעו"ש. וכ"כ הרוקח סי' ל"ח. והב"ד הער"ה או' ה' וכתב וכ"כ דעת הטור ודלא כמ"א יעו"ש. וכ"פ הר"ז או' ו' אלא שכתב דדיעבד אם עבד ונתן פת לתנור סמוך לחשיכה או חררה ע"ג גחלים ולא קרם אלא לז אחד מותר לאכלה בשבת יעו"ש:

לח **ופשוט** דכל זה אפי' נתן חי סמוך לחשיכה אסור דממהר להתבשל כמ"ש רס"י זה. ופשוט דבפירה גרופה וקטומה הכל שרי כמ"ש סי' רנ"ג. ועונה או' מיני בלק שאופין בקדרה דין כפת ובלבד שאין ממולאין. מ"א ס"ק ט"ז. ר"ז שם. דאי ממולאין גם המילוי לריך שיתבשל כמב"ד כמ"ש רמ"א מחה"ש:

לז **שם** בהגה. ופשטיד"א פלאדיין לריך שיקרמו פניה למעלה ולמטה וכו' והא דבפת סגי מלד אחד והפשטיד"א משני לדדין משום דפשטיד"א חלק העליון מן הפשטיד"א וחלק התחתון אינו גוש אחד דהרי המולייתא שבתוכה מפריד ביניהם והוי כשני עוגות וכל אחד לריך קרימת פנים וז"ש רמ"א למעלה ולמטה קאי אהלק העליון שלמעלה מן המולייתא והחלק התחתון שתחת המולייתא זה פשוט. דג"מ. וכ"כ בס' חמד משה או' י"ג:

מ **שם** בהגה. ויתבשל מה שבתוכה כמב"ד. הרצ או"ז לשטתו לעיל סי' רנ"ג סעי' א' דנוהגין כסברה אחרונה אמנם לסברא ראשונה בעינן דוקא מלעמק ורע לו. עו"ש או' צ' וכ"כ התו"ש או' כ"ב. וכתב דהכי ק"ל ור"ל כסברה אחרונה. ועיין בדברינו לשם או' ל"א:

מא **שם.** אם במזיד אסור עד מ"ש בכדי שיעשו. בין לו לאחרים. ר"ז או' ו' ועיין סי' רנ"ג או' כ' ולא דמי למבשל בשבת בריס"י ש"ח דק"ל דאסור לו לעולם דשאני התם דהוא איסור דאורייתא. לבוש. תו"ש או' כ"ג:
מב **שם.** ואם בשוגג וכו' ואע"ג דבעססיות ותורמוסין משמע דאפי' בשוגג אסורין עד מ"ש הכא משום כבוד שבת לא קנסו לגבי ג' סעודות בשוגג. צ"י. וא"כ משמע דאפי' בתנורין שלנו (ר"ל בפורניי שאין בהם דין רדייה)

ס שם נגמ':
ע רבי יוחנ'
בב ג :

הגה וכל זה בתנור שאינו טוח בטיט (הג"ח) אבל אם הוא טוח בטיט או שאינו אופה ללורך שבת רק למי"ש דיש לו זמן לאפותו מותר דלא גזרינן בכה"ג שמה יחסה (בל ב): ו' סאם נתנו בשבת אפילו במזיד מותר לו לרדות קודם שיאפה כדי שלא יבוא לידי איסור סקילה: ו' עבתנורים שלנו שאין בהם רדייה מותר להוציא יותר משלש סעודות בסכין או בשום דבר שיתחוב בו ומ"מ

לא

בף החיים

אפי' אין שהות שיקרמו פניה בשבת ג"כ מותר לרדות בשבת שלא לבא לידי איסור סקילה ואף דק"ל כהרמב"ם דשיעורא כמז"ד הוא עד חצי ביסולו כמ"ס סעי' ז' היינו חומרא דשבת אבל הכא מסתברא למימר אפכא דילמא ק"ל כהטור וראוי להחיר לו להלילו מאיסור סקילה יעו"ש :

(ז) **שם**. איסור סקילה. נראה דאם הדביק פה בתנור בזמן תוספת שבת ועדיין יש שהות שיאפה קודם ביה"ש בכה"ג לא התירו לרדות כיון שאין בו אלא עשה לחוד כמ"ס סי' רס"א. תו"ש או' לא יעו"ש. והא"א או' כ"א כתב דדוקא אם הדביק בשבת הא ביה"ש דלית סקילה וחטאת אין מתירין לרדותה אם יתבשל ביה"ש ממש כולו כמז"ד יעו"ש :

(ח) **סעי'** ז. בתנורים שלנו וכו' ומיירי שנתן הפת לתנור מבע"י וקדש עליו היום. ב"י משום רי"ו. ור"ל שנתן הפת לתנור בבע"י בכדי שיקרמו פניו קודם ביה"ש וכמ"ס סעי' ה' יעו"ש. וכ"כ מ"א ס"ק כ"ג. א"ר או' י"ח. תו"ש או' ל"ב. א"א או' כ"ג :

(ט) **שם**. מותר להוציא יותר מג' סעודות וכו' דלא גרע מחררה שטמנה בגחלים דשרי. ב"י בשם רי"ו מ"א שם. ומשמע דחררה אעפ"י שאינה ללורך שבת אפ"ה נוטל מע"ג גחלים בשבת כדי לאכול הימנה בשבת. א"א שם :

(ס) **שם**. מותר להוציא יותר מג' סעודות וכו' וגררר דוקא כשרוצה לאכול ממנו בשבת אבל אסור לרדות ללורך חול דאפי' טלטול בעלמא אסור כמ"ס בהגמ"י ה' פסח דאסור להציא יין בשבת ללורך מו"ש. מ"א שם. אבל הא"ר שם דחה דבריו וכחז דהכא שרי משום פסידא שלא יפסד הלחם בשהיינו עד מו"ש כמו בדליקה בסי' של ד' דאינו אסור אלא משום שמה יכבה יעו"ש. והדין עמו בזה מיהו במקום שאין פסידה הדין עס המ"א דלא גרע מטלטול בעלמא דאסור ללורך חול. תו"ש שם :

(סא) **ונראה** דדוקא בפת התירו מזון ג' סעודות דחייב בשבת לאכול פת אבל שאר תבשילין אם נתן

באיסור אפי' בשוגג אסור עד מו"ש כמ"ס רס"י רנ"ג ומיהו אם אין לו כלל מה יאכל שרי כיון דאסור להתענות בשבת כמ"ס סי' רפ"ח. ואם יש לו פת אחת מזון ג' סעודות אסור להליל ואע"ג דלריך לכל סעודה כבר שלם ולחם משנה מ"מ אינה חובה כ"כ. מ"א שם. א"ר שם. תו"ש שם. ועיין סי' של"ד סעי' א' :

(סב) **שם**. ומ"מ לא יוציא ברחת וכו' ואפי' ללורך ג' סעודות אסור. ב"י. עו"ש או' ד' וגררר דע"י עכו"ם שרי :

(סג) **סעי' ח'**. לא ימלא אדם קדירה עססיות ותורמסין וכו' ואע"ג דבפ' אין לדין איתא דתורמסין לריכין לבשלו ז' פעמים עד שראוי לאכול בקינות סעודה כתב הב"ח דהכא מיירי שמבשל אותו בפעם הז' ולכך א"ל ביסול רב. תו"ש או' ל"ג. מיהו עכשיו המנהג לשרות אותו במים עד שיתמתק ואין שולקין אותו רק פעם אח' ואפשר שזה ג"כ טעם הרמב"ם שהוא

בסי' נומד משה או' י"ד כתב דאין זה מוכרח ואפשר דגם הרב ב"י מודה בפת יעו"ש :

(מט) **שם** בהגה. רק למו"ש וכו' פי' שיש לו מזון ג' סעודות וא"כ אסור לרדותו בשבת רק למו"ש ולכן שרי. וא"כ בתנורים שלנו אסור אעפ"י שהוא אופה למו"ש כי היכי דאסרינן בכל התבשילין ולא מחלקין בין רולים לשבת או למו"ש דגזרינן שמה ימלך לאוכלה בשבת ויחסה ה"ה בפת. מ"א סק"כ. תו"ש או' כ"ח. ר"ז או' י"א :

(ן) **שם** בהגה. דיש לו זמן לאפותו מותר וכו' פי' אפי' לא נתנו כדי שיקרמו פניה מבע"י. עו"ש או' ב' :

(נא) **שם** בהגה. דיש לו זמן לאפותו וכו' ול"כ דודאי לכתחלה אסור ליתן ללורך מו"ש. א"א. פת"ע או' כ"ג :

(בן) **סעי' ו'** ואם נתנו בשבת אפי' במזיד וכו' דהוא חמוץ דבמזיד אסור דהלעיטוהו לרשע וימות קמ"ל דשרי כדי שלא לבא לידי איסור סקילה. תו"ש או' כ"ט. אבל המ"מ פ"ט כתב דשוגג הוי רבותא טפי דהא כיון שמזכר א"כ ליכא חיוב חטאת דבעינן שיהא תחלתן וסופן שגגה ואפ"ה שרי לרדות קודם שיבא לידי איסור חטאת. יעו"ש. מ"א ס"ק כ"א. תו"ש שם :

(גן) **שם**. מותר לו לרדות וכו' משמע אפי' כדרכו. ומ"מ אם אפשר לעשות בשינוי יעשה. מ"מ פ"ה. מ"א שם. רי"ז או' י"ב. והיינו אם לא ילטרך עי"ז להשהות כדי קרימת פנים ויתחייב. מ"ב או' מ"א :

(דן) **שם**. מותר לו לרדות וכו' ודוקא לו התירו לרדות במורדה ולעצור איסור דרבנן שלא יבא לידי איסור חמור אבל אחרים אסורים דאין חומרים לו לאדם שיעשה איסור קל כדי שלא יעשה חבירו איסור חמור כיון שאין נעשה על ידו וגם חבירו היה פושע כגון הכא שהדביק פת במזיד בשבת ב"ח. מ"א שם. רי"ז שם. ואפי' שוגג דלא פשע מקרי פשיעה דהיה לו להזהר. א"א או' כ"א. ועיין לקמן סי' ש"ו סעי' י"ד וביבדרינו לשם בסי' ד' :

(הן) **וכתב** א"ר או' י"ז דלכאורה נראה בתנורים שלנו שאין איסור רידי מותר גם לאחר אף מלחתי בראש"ן סי' שמ"ו דפי' האיסור משום דבזק הוא ואינו ראוי לטלטל משום מקלה וא"כ ודאי דה"ה בתנורים שלנו אסור לאחר יעו"ש. והביאו התו"ש או' כ"ט וכתב ולפ"ז אף שהתירו לרדות לריכים להזהירו שיהא דעתו להאכילם לכלבים לתקן איסור מוקלה אבל מסתימת לשון הש"ס והפ"ו לא משמע הכי יעו"ש. וכ"ז לענין אפייה אבל לענין ביסול פשוט הוא דאם אחד שכת או עבר והניח קדירה סמוך להאש לריך גם אחר לסלקו כדי שלא יבוא חבירו לידי איסור דבסילוק הקדירה אין כאן איסור כלל וממילא יש כאן מלוא לאפרושי מאיסורא. מ"ב או' מ' :

(ון) **שם**. קודם שיאפה וכו' כתב התו"ש או' ז' דלפי מה שנתבאר לעיל דלדעת הטור מקרי אפייה קודם קרימת פנים דהיינו בשלים ביסול א"כ לפ"ז יש לומר דאם נתנו בשבת סמוך למו"ש באופן שיכל להגיע קודם שיהיה עד שליש

לא יוציא ברחת משום דמחזי כעובדין דחול: חלא ימלא אדם קדירה עססיות (פי' מיני קטניות הגדלות זא"י ולא בצבל) ותורמוסין ויתן לתוך התנור ערב שבת סמוך לחשיכה צמפני שדברים ארו אינם צריכים בישול רב ורעתו עליהם לאכלם לאלתר ומפני כך אף על פי שלא נתבשלו כל עיקר הרי הם כשאר תבשיל שהתחיל להתבשל ולא נתבשל כל צרכו שאסור להשתותו קוה"ה לכירה וכופח. הגה שאין גרופים וקטומים ואפשר לחתות (ז"י ומגילה פ"ג) וואם עשה בן אפילו בשוגג אסורים למ"ש עד כדי שיעשו: ש שיכיוצא בו לא ימרא חבית של מים ויחן לתוך התנור ע"ש עם חשיכה ואם עשה בן אסורים למוצאי שבת בכדי שיעשו: רנה הננת האש קודם הננסת השבת. ובו ג' סעיפים:

א אאין עושין מדורה מעצים סמוך לחשיכה עד שיצית בהן האור בענין שתהא השלחבת עולה

בף החיים

מהר"ש ומגיד ור"י ולכן נראה דאם לא נתן מצע"י דמות ליתן עם חשיכה לקדירות שבתורים ושגם ים פסידא יעו"ש. ועיין לעיל סי' רנ"ג או' ז':

עא) **יש**. ואם עשה בן אסורין וכו' היינו אפי' בשוגג כמ"ש בסעי' הקודם. והיינו אם לא נתבשל מצע"י כמובד כמ"ש או' ס"ח יעו"ש

עב) **י"ז** מנהגין להטמין קיתון של מים בתנור כשמומין החמין כדי לשחות מזה למחר בזמן הקור והרב ז"ל סי' ק"א כתב דשרי והקשה על הלבוש יעו"ש. ברכ"י או' ו':

א) **סעי'** א. אין עושין מדורה מעלים וכו' נראה דה"ה בתנור של בית החורף נמני דינא הכי אלא ח"כ טוח בטיט או שרי לדעת רמ"א לרס' רנ"ד בהגה. תו"ש או' ח' ועיין בס' מנהג"ט שכתב דגם ע"י עכו"ס אסור דנו"מ חיישינן לחיתוי ודוקא בשבת הוא דשרינן משום דהכל חולים אלא הלינה משא"כ בע"ש דהיה אפשר לעשות בהיתר יעו"ש. או' ח"ה

ב) **יש** עד שולית בהן האור וכו' דאי לאו הכי חיישינן שגא יחתה זה בשבת ויניד העלים כדי שתעלה השלחבת האחרונים:

ג) **יש**. בלי כיוע עלים אחרים. היינו שלא יהא נריך לומר הבא עלים דקים וגניח תחתיהם להבעיר את אלו אלא שתהא השלחבת עולה מאליה. ב"ח:

ד) **יש**. צרוב עביו וצרוץ הקיפו. פרש"י רוב עביו שיכנס האור בתוך עביו עד רובו. רוב היקפו מבחוץ. והביאו ז"ל. ט"ז בק"א. מ"א בק"א. והטעם כתב התו"ש או' ב' משום דלפעמים האש הופס רוב עביו של העץ ועדיין לא נתפצט צרוב הקיפו ולפעמים הוא להפך וכתב ודלא כהעו"ש יעו"ש:

ה) **יש**. אסור ליהנות זה וכו' אפי' אם הולקה אח"כ לגמרי. מ"א בק"ב. ח"ר או' ח' תו"ש או' ג' ר"ז או' ב'

ו) **יש**. וכשהולקה כשיעור. פי' קודם השבת מ"א ס"קג: ויכול להתחמם וכו' כתב הע"ז סי' רע"ה סק"ז

דמ"מ אין ליכא סמוך לזנבות האודים לפי שיש לחוש שגא יגע בהם לקרצם אל המדורה דמ"ט אסרינן לקרות לאור המדורה וכו' יעו"ש אבל התו"ש בס"י זה או' ד' השיג עליו וכתב דדוקא בלימוד גזרו אבל בחימום לא גזרו יעו"ש:

ז) **יש**. ולהשתמש לאורה וכו' ובלבד שלא יקרא בספר לאורה. חדושי הר"ן. פת"ע או' ג' ובס' בני חיי רלה להוכיח

שהוא דין המוצא כאן בש"ע דמיירי כגון שכבר שרו אותם במים וא"ל די להם צביסול פעם אחת:

סד) **יש**. ויתן לתוך התנור. אפי' גרוף וקטום כמ"ש סי' רנ"ג ומיהו בטוח פיו בטיט שרי לרמ"א כמ"ש סעי' ה' מ"א ס"ק כ"ד. תו"ש או' ל"ד. והיינו אפי' אינו גרוף משום דהית ליה היכירה. מחה"ש:

סה) **יש** הגה. כשאין גרופין וכו' ומיהו ככופח אם הוסק בעלים לא מהני גריפה ואם הוסק בקש לא בעינן גריפה ורמ"א קאי אכירה לחוד ונקט לשון רבים דקאי אכירות דעלמא. מ"א ס"ק כ"ה. תו"ש או' ל"ה:

סו) **יש** בהגה. כשאין גרופין וכו' וה"ה בתנור דידן דדינס ככירה שרי בגרוף וקטום. כ"כ האחרונים. ועיין לעיל סי' רנ"ג או' ח"י:

סי) **יש**. אפי' בשוגג אסורין וכו' דקנסו שוגג אטו מויד. ז"י. תו"ש או' ל"ו:

סח) **יש**. אפי' בשוגג אסורין וכו' היינו אם לא נתבשלו כמובד מצע"י. ר"ז או' י"ג. והיינו לפי סברה שנייה שבסי רנ"ג סעי' א' אבל לסברה ראשונה עד שיצבשל כל לרכו ומלטמק ורע לו ומיהו כבר כתבנו שם דהמנהג כסברה שנייה יעו"ש:

סט) **כתב** בפמ"א ח"א סס"י פ"ד שיש שותפים הסיר של ט"ע סמוך לחשיכה על כלי הצרול ונותנין תחתיו משקה חריף שקורין שפירטו"ס ונותנין בו פתילה ודולק כל הלילה עד למחרתו וזיוס השבת לוקחים ע"י עכו"ס הקדירה מעל האש וזה איסור גמור הוא ככירה וכופח שאינו גרוף וקטום ודמי להא דלא ימלא וכו' ואין לומר דלא שייך חיתוי שאין כאן גחלים אלא משקה הדולק דהא חזינן דכשמומסין בתוך המשקה הלהב עולה יותר ויש לחוש לחיתוי לכן חייבין חכמי הדור למחות בידם יעו"ש. והביאו שו"ת. ועיין לעיל סי' רנ"ג או' י"א:

ע) **סעי'** ז'. לא ימלא חבית של מים וכו' הע"ג דמים ראויין לשחות חיים מ"מ אינם טובים כ"כ כפירות כמ"ש סעי' ד' או י"ל דהכא מיירי דקא צעי ליה להדחה ואז לריבין להיות חמין ולפי' אסור ליתן מים לתוך הקדירות שבתורים ואפי' דמתכוין שלא יבקע הקדירה מ"מ הא קבצי ליה להדחה וחיישינן שגא יחתה לכן נריך ליתן מצע"י. מ"א ס"ק כ"א. תו"ש או' ל"ז. אבל הא"ר או' כ"ב כתב דמשמע להדיא ברמב"ם פ"ג דנריך לאכילה וא"כ להדחה לא חיישינן שיחתה וכ"מ

פ שבת י"ח
צ לסירוס רמב"ם
בפי' חלכות
שבת:
ק המנהג שם וכו'
ד בית יוסף
משמעות' הבריית'
סס:
ש שם.
א שבת י"ט:

ב שס כ'
וכשמואל:
ג שס וכר"ת;
ד רמב"ם פ"ג
מהל' שבת:
ה, שס כ"א:
ו טור ורבינו
ירושם כת"ג וכו'
יהודה שס כ':
ז שס:
ח לגירסת הר"ף
שס ורמב"ם פ"ג
מהל' שבת:
ט לגיר' הרא"ש
שס והטור:
א שבת ל"ה:

עולה מאליה בבלי כיוע עצים אחרים ואם הוא עץ יחידי גצריך שיאחז האור ברוב עביו
וברוב היקפו וואם לא הודלקה כל כך אסור ליהנות בה בשבת גזירה שמא יחתה בה
ויניד תעצים כדי שתעלה השלהבת וכשהודלקה כשיעור היכול להתחמם כנגדה בשבת
ולשתמש לאורה בין אם הוא ע"ג קרקע או על גבי המנורה ואפי' הוא מדברים שאין
עושין מהם פתילה לשבת: ב וי"א שבפתמין אפי' לא אחז בהם האור אלא כל שהוא שרי מפני
שהם דולקים והולכים: ג ומדורה של זפת ושל גפרית ושל קש וגבבא אפי' לא אחז בהם
האור אלא כל שהוא שרי וכן מדורה של קנים ושל גרעיני תמרים הכשהם מפוררים אבל
אם הקנים אגודות והגרעינים בסל צריכים שיצית בהם האור עד שתהא השלהבת עולה
מאליה מ"ש אומרים בהיפך:

רנו ששה תקיעות שהיו תוקעין בע"ש. ובו סעיף אחד:

א אכשהיו ישראל בישובן היו תוקעין בע"ש ששה תקיעות כדי להבריל את העם מן
המלאכה

כף החיים

דעת הר"פ. וי"א הוא דעת רש"י דכשהם אגודים ח"ל רוב
ומחלוקתן תלוי בחילוף הגירסא בש"ס. ת"ש או' ו' וכתב הר"ז
בקו"א דדעת הש"ע כסברא ראשונה שהביא בסתם יעו"ש:

(א) **סעי'** א. כשהיו ישראל בישובן היו תוקעין בע"ש וכו'
וגראה דאם רוצה עתה בזה"ל לנהוג בעירו לתקוע
כדי להבריל את העם ממלאכה ראשי לעשות אלא דמה שנתבטל
היינו מפני פחד הגוים ועתה דאינו כשנים שעברו יכולין בכל
עיר ועיר לעשות כתקנה קדומה דהא אף בחול היה כן כמ"ס
המעש"ר פ"ה מה"ש דין ח"י יעו"ש. והן בעון שאר חומות יש
להם שלשלת גדולה דמקיש בקנה שקורין קאנפאנה זוג דמקשקש
דנשמע למרחוק ולמה יגרעו ישראל מהם שלא לתקן כדי להבריל
העם ממלאכה בשבתות וי"ט ולזמן ג' תפילות וכיוצא כמו שהיה
במקדש. ר"ח או' א':

(ב) **שם** בהגה. סמוך לשבת כח"י שעה וכו' וכן ראוי לנהוג
לשלח איש לבטל הצעלי מלאכות ממלאכתן שתי שעות
ומחלה קודם הלילה. וגם ראוי לבטל החמיות שיסגרו חנותן כמו
שעה קודם השבת כי ראיתי גודל המכשלה שלפמ"ש בא שר אחד
ונמסכה המשא ומתן עד שחשיכה ממש ואשמש בראשית כתיב
וגם רוב העולם יש להם היתר כל עוד שלא אמרו ברכו אעפ"י
שהוא לילה ממש עושין כל הלילה להם חה ראיתי בעיני לכן יש
להקדים אמירת ברכו ואין להמתין על אדם גדול שעדיין לא בא
אם הוא סמוך לחשיכה כי זכות הוא לו שלא יתחלל שבת על
ידו והחכם עיניו בראשו. מ"א. ח"ר. ר"ז:

(ג) **ובתב** הפתה"ד או' א' דמנהג עירו שהרב המרביץ תורה
בעלת ממוגי הקהל ממנין ת"ח קצוע וטול פרס
מהכולל ומחזר בכל ע"ש בשעה י"א ורביע מהיום להזהיר לכל
צעלי החמיות מוכרי מחיה וכל מידי דמיכל שיסגרו חנותן וילכו
לצתייהם לקבל שבת והאיש אשר לא ישמע לקולו נותן לו רשות
מב"ד הדק יב"ן מתח"י מיניו לגזור עליו בכח התורה שחייב
לסגור חנותו וכיוצא לזה כתב הב"ח לקמן סי' רס"א דמחוייבים
לבטל חילול ה' ולהעמיד שוטרים ולהעניש הסורבים המאחרים
לקבל שבת יעו"ש:

(ד) **ובתב** ע"ש הפתה"ד דמנהג להודיעם דאזינו ריוח שיריוחו
בעת ההיא לא יראו סי' ברכה לעולם מק"ו דהעשה
מלאכה מן המנחה ולמעלה כדלעיל סי' רנ"א ועו"ש:
שס

להוכיח דבמקום נר שבת אם רוצה לעשות מדורה ילא ודלא
כמ"ס מור"ם בס' תרע"א יעו"ש. אמנם בס' ילחק ירנן דמ"ה
ע"א דחה דבריו וכתב דאין מכאן ראיה ולעולם אינו יולא יעו"ש.
וכ"כ מעש"ר בפ"ג מה' שבת דין י"ט יעו"ש:

(ה) **ובערי** אורומילי משנים קדמוניות הגם דבשאר לילות
משימין נרות של חלב הגה כליל שבת משימין
עששית של שמן זית לכבוד שבת דמנהג בשמן זית. וגם עתה
בזמנינו שילא שמן גאז דאורה רב עכ"ל כליל שבת מהרין
להדליק שמן זית אפי' מי שאין ידו משגת אשריהם ישראל ר"ח:
(ו) **שם**. ואפי' היא מדברים וכו' דבמדורה מתוך שהיה ספק
גדול כל אחד מבעיר את חבירו. רש"י שבת
כ"א ע"א:

(ז) **י"ז** מי שעושה מערכת עלים ומדליק מרחוק חבל
ארוך וכשמגיע האש אלל המערכת צוערת צעלים.
וכתב הברכ"י או' א' בשם מהר"י מולכו דמותר ליקח מהם
ולהוסיף בשבת ואין כאן לא משום מכבה ולא משום מבעיר
וכ"כ הטור סי' תק"ב מדורה העשויה מעלים דקים מותר להסיר
מהם כל זמן שלא אחז בהן האור ועיין בב"י שם וה"ה הכא.
ובדלי מיירי בענין דליכא משום מקלה עכ"ל. והביאו שט"ת.
ועיין פתה"ד מה שהאריך בזה והעלה ג"כ להסיר יעו"ש:

(יא) **סעי'** ב. י"א שבפחמים וכו' זהו דעת הטור דמשמע ליה
דמ"ס במשנה ר' יהודה אומר דבפחמים כל שהוא
אינו חולק על ת"ק אלא מוסיף על דבריו ות"ק מודה לו וכך
הם דברי ר"י ב"ח"ג אבל מדברי הרמב"ם בפ"י המשנה נראה
ד' יהודה פליג אה"ק שכתב ואין הלכה כר' יהודה וכ"כ מדבריו
בפ"ג ג"כ שלא חילק בין פחמים לעלים עכ"ל ב"י. וע"כ כתב
דין זה בש"ע. בשם י"א משום דאין כן דעת הרמב"ם ז"ל. וכתב
הת"ש או' ה' דמה שהשמיט הש"ע דעת הרמב"ם משום דמלתא
דרבנן היא ופסק לקולא כהטור. וכ"פ הר"ז או' ג':

(יב) **סעי'** ג. מדורה של זפת וכו' ור"י י' ס"ח כתב גם שעה
ושומן וכל דבר הניתך. וברוקח סי' מ"ג רפ"ב כתב
או גבינה א"ר או' ג':

(יג) **שם**. ושל קש וגבבא. קש. זנדי שבלים. גבבא. קש שגובצין
משדה אחר קלירה. ר"י שס. ח"ר או' ד':

(יד) **שם**. כשהם מפוררים. הטעם דשוב הן דולקין מאליהן והוא

המלאכה. הגה ונהגו בקהלות הקדושות שכל שהוא סמוך לשבת כחלי שעה או שעה שמכריז ש"ל להכין עולמן לשבת והוא במקום התקיעות בימיהם וכן ראוי לנהוג בכל מקום :

רנ"ז דיני השמנת חמין. ובו ח' סעיפים ;

א אין טומנין בשבת אפילו בדבר שאין מוסיף הבל באבל בספק חשיכה טומנין בו ואין טומנין בדבר המוסיף הבל אפי' מבע"י גואם הטמין בדבר המוסיף הבל חתכשיל אסור אפי' בדריעבד דדוקא בצונן שנתחמם או שנצטמק ויפה לו אבל בעומד בחימומו כשעה ראשונה מותר: הגה י"א דאם שכן והטמין בשוגג בדבר המוסיף הבל שרי לאכול (הגה"מ) וי"א דכל זה אינו אסור אלא כשעשה לנורך לילה אבל כשטמין לנורך מחר מותר להטמין מצע"י בדבר שמוסיף הבל (מרדכי ריש פרק כירה וב"י ס"ס רנ"ג בשם שצולי לקט ובדיעבד יש לסמוך על זה ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן) :

אפילו

בף החיים

(ה) שם בהגה. כחלי שעה וכו' ומהגינו פה עיה"ק ירושת"ו להכריז השמש בכל מצואות ישראל חלי שעה קודם שאין השמש נראית על הארץ דהיינו באחד עשר ושלש מן היום להכין עולמן להדלקה ולהטמנת חמין ואחר עשרה דקים דהיינו בי"א וחלי חוזר ומכריז שידליקו וממילא גם בעלי החמיות סוגרין חנותן תיקף כשטומעין קול הכרח :

(א) סעי' א' אין טומנין בשבת וכו' ר"ל לאחר שנתבשל התבשיל רוצה להטמין בדבר שישמור חומו כמ"ס סי' ב' בהגה. מ"א סק"א. תו"ש או' ח' ר"ז או' א' :

(ב) שם. אפי' בדבר שאינו מוסיף הבל והטעם שמה ימלא קדרתו שנגמנה כשירצה להטמין וירתיחנה תחלה ונמלא מבשל בשבת. ב"י בשם רש"י. ואפי' למ"ד דאין חייב משום מבשל (ר"ל דס"ל דאין ציטול אחר ציטול אפי' נלטמן לגמרי כמ"ס סי' ש"ח סעי' ט"ו) מ"מ איכא למיגזר שמה יחממה ע"ג האש ויחמה. מ"א שם בשם הרא"ש. תו"ש שם.

(ג) שם. אבל בספק חשיכה טומנין בו. משום דסתה קדירות בה"ש רותחות הן וליכא למיחש לשמא נלטמה וירתיחנה. ב"י. ט"ז סק"א. מ"א סק"ב.

(ד) שם. אפי' מצע"י. גזירה שמה יטמין באפר שיש בו גחלים ויחמה בשבת. ב"י ט"ז שם. מ"א סק"ג :

(ה) שם. התבשיל אסור וכו' אף שכבר נתבשל כ"ל. איך או' ח' ועיין סעי' ב', ואפי' בקדירה חייתה. תו' שבת ט"ל ע"ב ד"ה ממעשה :

(ו) שם. התבשיל אסור וכו' ואפי' בשוגג עו"ש או' ח' וכ"כ מ"א סק"ד. תו"ש. או' ד'. א"א או' ד' ר"ז או' איזכ"פ הערה או' ג' וכתב ודלא כהא"ר יעו"ש והעפ"י דבשכח ושהא מחיר צסי' רנ"ג מ"מ בהטמנה מחמירין טפי. מ"א שם. תו"ש שם. א"א שם ר"ז שם :

(ז) שם. התבשיל אסור וכו' בין לו בין לאחרים עד למו"ש. ר"ז שם. אך הבשר שהיה ראוי לאכול שרי. פסקי תו' שבת או' קניה :

(ח) שם. או שנגטמק וכו' ודוקא בדריעבד אבל לכתחלה אסור אפי' מלטמק ורע לו כמ"ס סעי' ז' ודלא כעו"ש. מ"א סק"ה. אי"ר או' ב' תו"ש או' ה' א"א או' ה' ר"ז שם :

(ט) שם. אבל בעומד בחימומו וכו' וה"ה המטמין בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל דשרי דהא אינו אלא עומד בחימומו. מ"א סק"ו. אי"ר או' ג' תו"ש או' ו' א"א או' ו' ר"ז שם :

(י) שם. לשום כלים וכו' היינו אפי' בגדים שמעמידין את החים של הקדירה שלא ילטמן אפ"ה שרי כיון שאינו מכיון לזה. מ"ב או' י"ד. ועיין לעיל סי' רנ"ג או' ב"ן :

(יז) סעי' ג. פסולת של זיתים וכו' קופה של למר שממן בה אסור לו להניחו ע"ג גפת של זיתים שמעלה הבל אבל להניחו ע"ג גפת של שממן שרי. גמ' ב"י מ"א סק"ט :

(יח) שם. פסולת של זיתים וכו' משמיות לשון זה משמע דאין לחלק בין חדשה לישנה שהיה לה י"ב חדש. וכ"כ הפתה"ד או' ד' וכתב ודלא כהרב קרבן העדה והצי"ח המש"ס סי' רנ"ט או' ח' יעו"ש :

(יט) שם. ומלח בין שופרין בין מים וחול דקדיר מקדיר דחמין מחמם ובחול שהוא בזה אף דקדיר מחמם. מש"ז או'

א שבת ליד :
ב לני רש"י וכ"כ
הר"ן והרא"ש :
ג ר"ן מסלו
דאפי' עכריה שם
ל"ח :
ד רמב"ן :

ה ה"ק סס :
ו סס מ"ג :
ז סס לדעת הטור
והר"ן ורבינו
ירושם נח"ג וכן
גראה מודברי
רמב"ם בפ"ג :
ח לדעת הרמב"ם
סס ש שבת י"א.
י סס בגמרא סס
כרש"ג. ל טור

ב האפילו תבשיל שנתבשל כ"צ אסור להטמין בשבת אפי' בדבר שאינו מוסיף הבל ומ"מ לשום כלים על התבשיל כדי לשמרו מן העכברים או כדי שלא יטנף בעפרורית שרי שאין זה כמטמין להם אלא כשומר ונותן כיסוי על הקדירה (וע"ל סי' רנ"ג) : ג ואלו הם דברים המוסיפים הבל פסולת של זיתים ואו של שומשמן וובל וסלח וסיד וחול בין רחים בין יבשים ותבן וזגין חסוכין ועשבים בזמן ששלששת לחין ואלו דברים שאינם מוסיפים הבל כסות ופירות וכנפי יונה (ואו שאר כמות מהר"א בהגהות) ונעורת של פשתן ונסורת של חרשין פי' הקש הדק הנפל מן העץ כשמגררים אותו במגירה) : ה הגה י"א דמותר להטמין בסלעים אע"פ שמוסיפים הבל דמלתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן (תוספות ומודעי ר"פ לא יחפור) : ד טאע"פ שאין טומנין בשבת אפי' בדבר שאין מוסיף הבל אם טמן בו מבע"י ונתגלה משחשיכה מותר לחזור ולכסותו. יוכן אם רוצה להוסיף עליו בשבת מוסיף נוכן אם רוצה ליטלו כולו ולתת אחר במקומו בין שהראשון חם יותר מהשני בין שהשני חם יותר מהראשון אפילו לא היה מכוסה אלא בסדין יכול ליטלו לכסותו בגלופקרין לוהוא שנתבשל הקדירה כל צרכה אבל אינה מבושלת כ"צ אפי' להוסיף על הכיסוי אסור

שתוספת

בף החיים

המאכל אבל דבר שלפעמים טומנין בהם אע"ג דלא שכיח גזרו זהו רבנן. תו' סס. מ"א ס"ק י"א. ח"ר או"י ועוד טעם אחר שס בתו' שאין בסלעים מוסיפין הבל, וכי' בירושלמי פ' כמה טומנין. ח"ר סס :

(זו) **עוד** בירושלמי שס אין טומנין בסלעים של כסף אבל טומנין בשל זהב ושל כחשת. טומנין בכסות ופירות וכנפי יונה הדא דתימר כשלל רבתיא רקביבותן אבל רבתיא רקביבותן אסור לטמון בהן. ע"כ ח"ר סס :

(בח) **כתב** רש"ל בתו' סי' ס' אפר חס דבר שאין מוסיף הבל הוא ושרי לטמון בו אלא ח"כ מעורב בגחלים יעו"ש. וכתב בסה"ת שאף אם מלא למחר בתוכו קלת גחלים שרי דיעבד. מ"א פיק י"ט ר"ז או"י ועיין לעיל סעי' ח' ובדברינו לשם או"י י"ד :

(כט) **סעי'** ד'. ונתגלה משחשיכה מותר וכו' משמע אבל אם נתגלה מצע"י אסור לכסותו בשבת דהו"ל כמטמין לכתחלה. מיהו בטור כתב אבל אם גלהו מצע"י אדעתה שלא לכסותו אסור לכסותו משתחשך ע"כ. משמע הא אם היה דעתו לכסותו משתחשך מותר לכסותו בשבת. וכתב ז"י דהוא ממ"ש התו' והרא"ש וכו"כ רי"ו בח"ג דלעולם מותר לכסותו משתחשך אלא ח"כ גלהו מצע"י על דעת שלא לכסותו משתחשך אבל סמ"ג וסמ"ק והתורמה כתבו דכל שנתגלה מצע"י אסור לכסותו משתחשך והבי איתא בירושלמי וכו"כ מודברי הרמב"ם פ"ד וכיון שרוב הפו' לחומרא והרמב"ם מכללם והירושלמי מסייעם ראוי לחוש ולחפור עכ"ד. וכך הם דבריו כאן בש"ע שסתם לחומרא דמשמע דוקא אם נתגלה משחשיכה מותר לכסותו בשבת אבל אם נתגלה מצע"י אסור. אמנם הב"ח כתב דאם גילהו מצע"י אדעתה לכסותו מצע"י ושכח דיש להקל ומותר לכסותו משתחשך יעו"ש. וכ"ה דעת הא"ר או"י י"ג: אבל דעת הלבוש נראה להחמיר כדעת הש"ע וכו"כ דעת הגר"א. וכ"פ הר"ז או"י ח' והכי ק"ל כדעת הש"ע ודעמיה. ומוכח שם בהגר"א דאפי' אם גילהו בה"ש אסור לכסותו בשבת יעו"ש :

סס

או"י ז' ועיין לקמן או"י ליה :
שם (טוב) ותכן. היינו בין ארוך בין נחקך לחתיכות דקות. מש"ז סס. וזגין היינו פסולת של עצבים לאחר שהולאו יינס. רש"י שבת מ"ז ע"ב. ר"ז או"י ה' :

(חי) **שם**. ומוכין. כל דבר כך קרוי מוכין כגון למר גפן (שקדין בערבי קוטי"ן) ותלישי למר כך של בהמה וגריכת בגדים בלויים. רש"י סס. ז"י. ר"ז סס :

(יט) **שם**. ותכן וזגין וכו' בזמן ששלששת לחין. ל"ל דחשיב לתכן וזגין כחדא. מ"א סק"י. ול"כ דחשיב לתכן ועשבים כחדא משום דתכן הוא בכלל עשבים. והעו"ש או"י ז' כתב דהגוססא הנכונה בזמן שארבעה. וכו' יעו"ש. ולי נראה מה שכתבתי עיקר :

(ך) **שם**. בזמן ששלששת לחין. עיין בז"ז שהביא פלוגתא אי בעינן דוקא לחין מחמת עלנן או אם גם אם נתלחלו מחמת דבר אחר אסור ומסתמיות דבריו כאן בש"ע משמע דאין הפרש דגם אם נתלחלו מחמת דבר אחר אסור. וכ"כ העו"ש או"י ז' מ"א סק"י. וכ"פ הב"ח. ר"ז או"י ה' עריה או"י ד' וכתב דכן דעת כל האחרונים ודלא כהא"ר יעו"ש :

(כא) **שם**. בזמן ששלששת לחין. אבל יבשים טומנין בהם. טור :
(כב) **שם**. כסות ופירות וכו' שאלו אין מוסיפין הבל אלא מעמידין הבל. פרישה או"י ז' ועיין לקמן או"י כ"ז :

(כג) **שם**. כסות ופירות וכו' בין לחים בין יבשים. ז"ח וכתב ש"מ מסתמיות דברי הש"ע יעו"ש :

(כד) **שם**. ונעורת של פשתן דקה (ר"ל אפי' דקה) ועורות בין עבדין בין שאינם עבדין. וגויז למר כל אלו אינן מוסיפין הבל בכל ענין. ר"ז או"י ה' :

(כה) **שם** הגה. י"א דמותר להטמין בסלעים וכו' אבנים שאש יולא מהן תו' ז"ב י"ט ע"א. ובאגודה שס שכן המנהג. ח"ר או"י י"ד :

(בו) **שם** בהגה. להטמין בסלעים וכו' דלא שכיח כלל שיטמין בסלעים משום שמשכרין הקדירה או שמקלקלין

שתוספת זה גורם לה להתבשל: ה מאם פינה התבשיל בשבת מקדירה שנתבשל בה לקדירה אחרת מותר להטמינו בדבר שאינו מוסיף הבל: ו סמותר להטמין בשבת דבר צונן בדבר שאינו מוסיף הבל כדי שלא יצטנן ביותר או כדי שתפיג צינתו עאבל בדבר המוסיף הבל ואפי' להטמין צונן גסור ואפילו מבעוד יום נמי אסור: ז פכל היכא דאסרינן הטמנה אפילו בקדירה מבושלת כל צרכו אסרינן ואפילו מצטמק ורע לו: הנה וכן עיקר יש מקילין ואומרים דכל שהוא חי לגמרי או נתבשל כל צרכו מותר בהטמנה כמו בשיהוי וכמו שנתבאר לעיל סימן רנ"ג ובמקום שנהגו להקל על פי סברא זו אין למחות בידם אבל אין לנהוג כן בשאר מקומות: ח אע"פ שמותר לחשהות קדירה על גבי כירה שיש בה גחלים ע"פ הדרכים שנתבארו בס' בפי'

בפ החיים

(לו) **סעי'** ז. אפי' בקדירה מבושלת וכו' דסתם הטמנה לזורך מחר ולריך חיתוי טפי שלא יתקרב ומעט חיתוי מהני להחזיק החום כיון שהוא טמון. טור וב"י. אבל בשהיה אפי' כשעושה לזורך מחר שרי דלא מהני מעט חיתוי. מ"א ס"ק ט"ז. תו"ש או' כ"ב:

(לז) **שם**. ואפי' מלמק ורע לו. ומיהו דיעבד מותר כשמלמק ורע לו לכ"ע כמ"ש לעיל סעי' ח':

לה **שם** הנה. וכן עיקר. כתב העו"ש או' ה' דלפי מ"ש הרב לעיל סעי' ח' בהנה דיו"א כשמטמין לזורך מחר

מותר ודיעבד יש לסמוך ע"ז ל"ל דמ"ש כאן וכן עיקר קאי אלעשות כן לכתחלה אבל דיעבד יש לסמוך אמקילין יעו"ש:

לט **שם** בהנה. או שנתבשל כל צרכו וכו' ולדעת י"א אפי' נתבשל כמב"ד כמ"ש סי' רנ"ג. מ"א ס"ק י"ז. אבל

הח"ר או' ט"ז השיג עליו וכתב דגם לרמ"א ס"ל דהכא בהטמנה מודים דאסור כמב"ד יעו"ש. וכ"כ התו"ש או' כ"ג דלדעת

רמ"א כמב"ד אסור אלא שכתב דמ"ש המ"א דלדעת י"א אפי' נתבשל כמב"ד שרי דעתא דנפשיה קאמר ונ"מ דדיעבד ובשוגג

יש לסמוך ע"ז להקל וכמ"ש רמ"א סעי' ח' בהנה יעו"ש. אמנם הא"א או' י"ז כתב דלשון רמ"א שכתב כמו בשיהוי משמע

לגמרי מדמי להו יעו"ש. ועיין לעיל או' י"א:

(מ) **שם** בהנה. מותר בהטמנה כמו בשיהוי וכו' פי' ומותר להטמין מב"ע דבר שהוא חי לגמרי וכו' אפי'

בדבר המוסיף הבל. עו"ש או' ה' אבל בשבת אפי' באין מוסיף הבל לכ"ע אסור ואפי' מבושל כ"ל ומלמק ורע לו. א"א או' ט"ז והגר"א:

(מא) **סעי'** ח. אם הוא מכוסה בצגדים וכו' ולכן גם להמקילין בהטמנה כמו בשיהוי כמ"ש בסעי' הקודם בהנה

אם היתה הקדירה ע"ג כירה שיש בה גחלים ומכוסה בצגדים אסור להוסיף על הצגדים משחשיפה דה"ל כמטמין בשבת בדבר

המוסיף הבל כיון דהצגדים מוסיפין הבל מחמת האש שתחתיהן וזה אסור לכ"ע:

(מב) **שם** מחמת אש שתחתיהם וכו' ואפי' אם כסה הגחלים באפר לא מהני דקטום לא מהני בהטמנה. א"א או' ח"י:

(מג) **שם**. נוגעים בגחלים וכו' ולדברי רמ"א בס' רנ"ג סעי' ח' אפי' נוגעים בגחלים שרי בין שאין

טמון בצגדים. מ"א ס"ק ח"י. תו"ש או' כ"ד. וכ"ה דעת הב"ח:

(מד) **יש** מקומות שבמקום במסיקין האור ובשלו כל הקדרות ביום לעת ערב מסלק האש וגורפין הרמץ ומתנין

הקדרה

(ל) **שם**. ונתגלה משחשיכה וכו' ואם מותר לגלותו לכתחלה משחשיכה ולחזור ולכסותו או דוקא דיעבד אם נתגלה

מותר לכסותו עיין ב"י שהביא פלוגתא בזה וכאן בש"ע לא גלה דעתו ומ"ש ונתגלה משחשיכה וכו' לשון דיעבד כתב הט"ז ס"ק ד'

דלאו למידק דאסור לכתחלה בשבת אלא למידק דאם נתגלה מב"ע לא יכסנו משתחשך וכמ"ש בב"י יעו"ש. וכ"פ הר"ז או'

ח' דאפי' לכתחלה יכול לגלותו ולחזור ולכסותו:

(לא) **שם**. אפי' להוסיף על הכסוי וכו' ואפי' נתבשל כבר כמב"ד וכדכתב בס' שי"ח דצכה"ג שייך ביסול.

עו"ש או' ג':

(לב) **שם**. גורם לה להתבשל. פשוט דכשעמונה בדבר שאין מוסיף הבל שאין גורם ביסול כלל אלא מיירי

בדרך שכתב בסעי' ח' עו"ש. מ"א ס"ק י"ג. א"ר או' י"ב. תו"ש או' ח"י. ר"ז או' ח' ור"ל דמיירי בקדירה טמונה בצגדים

ועומדת ע"ג כירה שיש בה גחלים דאע"ג דהגחלים מוסיפין הבל מ"מ לא מיקרי הטמנה בדבר המוסיף הבל אם אין

הצגדים נוגעין בקדירה כיעו"ש וצכה"ג משכחת לה שתוספת גורם ביסול. וכ"כ המחש"ש. אבל הנה"ש או' ה' כתב דלשון

הטור והש"ע לא משמע הכי אלא גם בדבר שאין מוסיף הבל אסור להוסיף אם לא נתבשל כל צרכו יעו"ש:

(לג) **סעי'** ח. מותר להטמינו וכו' מפני שלא אסרו להטמין בשבת אלא דבר חם שהוא בכלי ראשון שנתבשל

אבל אם פינהו מותר כמו שהתירו להטמין את הלוגן הרמב"ם פ"ד. ב"י. ט"ז ס"ק ה. מ"א ס"ק י"ד. ומעט זה נראה

דאפי' החזירו לכלי ראשון נמי שרי דכבר אין לו דין כלי ראשון. ואפשר דאפי' בכלי ראשון אם נתקרב קצת שרי להטמינו. מ"א

שם. א"ר או' י"ד. תו"ש או' י"ט. ר"ז או' ט' וכתב דנתקרב קצת היינו עד שאין ה"ד סולדת בו יעו"ש. וכ"כ א"א או' י"ד:

(לד) **סעי'** ו. מותר להטמין וכו' ואפי' אדם חשוב שרי כנה"ג בהנה"ט. מ"א ס"ק ט"ו. מיהו במאירי כתב

ומ"מ אדם חשוב ראוי לו שיחמיר אף במותר לו בכל מה שהצריח סבורות עליו שהוא קולא בכל שראים אותו מיהל

למדן הימנו דבר מתוך דבר וגמלא גורם תקלה עכ"ל. והביאו פת"ע או' כ"א:

(לה) **שם**. אבל בדבר המוסיף הבל וכו' מסתמיות לשון זה משמע ודאי דהיינו בכל הדברים הנזכרים בסעי'

ג' דמוסיפין הבל אסור להטמין אפי' לזמן אצל התו"ש או' כ"א כתב דחול לא מקרי דבר המוסיף נגד לזמן אלא נגד חמין יעו"ש.

ועיין לעיל או' ט"ז:

צ טור ושאר פוסק'
(*) כנ"ל על פי הכ"י
קפוד לדט' הרא"ש
והר"ן שם: ר ר"ן
לדעת רבי' יונה
והרשב"א:
ש מדברי הרא"ש
שם:
א שבת כ"א לגירס
הר"ף והרא"ש:

בסי' רנ"ג צאם הוא מכוסה בבגדים אע"פ שהבגדים אינם מוסיפין הבל מחמת עצמן
מ"מ מחמת אש שתחתיהם מוסיף הבר (*והאכור) קוביהו כל שהוא בענין שאין הבגדים
נוגעים בקדירה אע"פ שיש אש תחתיה כיון שאינו עושה דרך הטמנה שרי הלכך היבא
שמעמיד קדירה ע"ג כירה או כופח שיש בהם גחלים ואין שולי הקדירה נוגעים בגחלים
שיהיו מהרי ומותר ע"פ הדרכים שנתבארו בסי' רנ"ג והאם נתן על הקדירה כלי רחב
שאינו נוגע בצדי הקדירה ונתן בגדים על אותו כלי רחב מותר דכיון שאין הבגדים
נתונים אלא על אותו כלי רחב שאינו נוגע בצדי קדירה אין כאן הטמנה שוכן מותר
להניח הקדירה בתנורים שלנו ע"י שיתן בתוכה חתיכה חיה והוא שלא תהא הקדירה
נוגעת בגחלים ואע"פ שמכסה פי ההנור בבגדים כיון שאין הבגדים נוגעים בקדירה לאו
הטמנה היא ושרי: הגה והטמנה שעושין במדינות אלו שמטמינים בתנור וטחין פי התנור בטיט שרי לכ"ע
(א"י ותה"ד סי' ס"ט ואגור) וכמו שנתבאר לעיל סי' רנ"ד ויתבאר לקמן סוף סי' רנ"ט. ומזה להטמין לשבת
כדי שיכלל חמין בשבת כי זהו מכבוד ועונג שבת וכל מי שאינו מאמין בדברי החכמים ואוסר אכילת חמין בשבת
חיישינן שמא אפיקורס הוא (הר"ן פרק כמה טומאין וכל זו):

רנח שמותר להשים ע"ש דבר קר על קדירה חמה. ובו סעיף אחד:

א אמותר להניח מבעוד יום כלי שיש בו דבר קר ע"ג קדירה חמה שאין זה כטומא בדבר
המוסיף הבל:

רנח

בף החיים

(מה) **שם** בהגה. ומזה להטמין לשבת וכו' והרולה להחמיר
כדעת הר' יונה ז"ל אינם משמינים למעלה בבגדים
אלא מכסים אותם בחלי חצית וזה אינו קרוי הטמנה שהרי
האוויר מפסיק בין הקדירה לגחלים. ולמעלה אינה מטמנת בבגדים
אלא מכוסה בחלי חצית ואין זה קרוי הטמנה וכן אני נוהג.
הרשב"ץ ח"צ סי' ק"ל והביאו י"א מ"ב בהגב"י או' ה':
(מש) **שם** בהגה. וכל מי שאינו מאמין וכו' אכל מי שאינו
אוכלו מחמת שכאב לו אכילת חמין והעונג שלו
הוא לאכול זמן קרוב הוא צעני דאסור לאכול חמין דהא מלער
ליה כמה שאוכל. מט"מ סי' ת"ע. והביאו מ"א סק"ך וה"ר
או' י"ט. ועיין לקמן סי' רפ"ח סעי' ב':

(א) **סעי'** א. מותר להניח מצע"י כלי שיש בו דבר קר
וכו' אכל אם יש בו דבר חם שהיד סולדת בו
מותר להניחו אפי' בשבת כמ"ש לקמן סי' שי"ח סעי' ו' יעו"ש:
(ב) **שם**. ע"ג קדירה חמה וכו' והטעם כתב ב"י משום
שאין הקדירה חמה מוספת הכל אלא אדרבא חמה
מתמעט והולך עכ"ל. והביאו הט"ז סק"א וכתב וגררה לי
שאין בכלל זה אלא מה שרולה להטמין לשעות הרבה שאספר
שמתקרר הקדירה קודם כלות הזמן והוא אכל אם רולה
להטמין לשעה מועטת וליקחו משם בעוד הקדירה חמה
אסור דהוי דבר המוסיף הכל על כל פנים וע"כ לא יפה
עושים שבימות החורף לוקחים כלי ובתוכו משקה ותוחבין
אותו בשבת לתוך כלי מלא מים חמים שיפיג לנתו בתוכו
ואח"כ שותין המשקה שזהו דרך הטמנה ממש כיון שכולו טמון
בתוכו והטמנה אסורה אפי' לזמן מועט ועיקר טעם ההיתר
כאן כיון שאינו טמון בתוכו ממש רק מונח עליו עכ"ל. וכתב
המש"ז דאפי' בכלי שני שאין היד סולדת בו אסור יעו"ש. משמע
הא אם מניחו בכלי שני שאין היד סולדת בו שרי להניח אפי'
לזמן מועט מים ללא היו הטמנה בדבר המוסיף הכל. וכ"כ
הפסה"ד

הקדירה לצורך מחר ומכסין אותה באפר זמן ואין לאסור משום
הטמנה מפני דמקום שצלו הקדירה כל היום תחלת נתינת
הקדירה שם לא היתה לשם הטמנה וגם אין ראוי להטמין בתוך
הקרקע הילכך ליכא למיחש למירד. ב"י בשם הרא"ש. מ"א שם:
(מד) **שם** הגה. והטמנה שעושין וכו' נראה דלריך לומר שלא
יעמיד הקדירה אלא דופן התנור דאז נראה
כהטמנה דהא עיקר ההיתר שיש הפסק אויר בין הקדירה לדופן
וגם הדף הסותם בתנור לא יגע בקדירה מטעם זה. ט"ז סק"י.
אכל הא"ר או' ח"י כתב דא"ל לומר דכיון דטוח בטיט לא שייך
חשש דיחמה כלל כדלעיל סי' רנ"ד סעי' א' וכ"כ התו"ש
או' כ"ו:

(מה) **שם** בהגה. וטחין פי התנור וכו' היינו דוקא בפשטי"ד
או צמיני קטניות שממהרין להתבשל כמ"ש סי'
רנ"ד אכל בבשר חי א"ל לטווח. ובמקומות שלא נהגו לטוח
בטיט אסור לתת מיני קטניות או מיני בלק אלא כדי שיתבשלו
כמ"ד מצע"י אלא א"כ כמה הגחלים באפר כמ"ש סי' רנ"ג.
מ"א סק"י י"ט:

(מו) **שם** בהגה. וטחין פני תנור וכו' ומיהו לדעת הש"ע לא
מהני טווח כמ"ש סי' רנ"ד. מ"א שם. תו"ש שם.
ולענין סתירת הטיחה בשבת עיין לקמן סס"י רנ"ט:

(מו) **שם** בהגה. שרי לכ"ע. בכל ענין בין גרוף בין אינו
גרוף. ד"מ או' ז' אמנם רש"ל בתשובה סי' סי'
כתב דאם כבדי התנור היעב ואח"כ הטמינו הקדרות על אותו
מקום וגשארו גחלים בתנור חוץ למקום הטמנה והתנור סתום
אינו ישר צעני ומ"מ אם אינו צרור שישמעו מועב שיהיו שוגגין
ואל יהיו מוידין מאחר שיש להם כמה לתלות אכל במקלת מקומות
המטמינן ומושיבין הקדרות ע"ג גחלים בתנור שרוק וחתום ראוי
למחות צידם ולנדותם על כך עד שישמעו יעו"ש. והביאו כנה"ג
בהגה"ט

רנ"ט כמה דיני הטמנה ושלטולם. ובו ז' סעיפים:

א שבת מ"ח כ"א

ב שם מ"ט ג

כ"ב וכו' וכו' וכו'

ד"ב וכו' וכו' וכו'

וה"ל וכו' וכו' וכו'

וה"ל וכו' וכו' וכו'

רס"ו שם:

ה עור וכו' וכו'

בשבת:

א אמוכין (פי' כל דבר דך קרוי מוכין כגון למר גפן ותלישי למר דך של בהמה וגרירת בגדים בלויס) ששמן בהם דרך מקרה אסור לשלטלן באלא מנער הכיסוי והן נופלות וכגון שמקצתן מגולה שאין זה שלטול אלא מצדו ואם יחדן לכך מותר לשלטלן אבל גאם טמן בגיזי צמר אפי' לא יחדן לכך מותר לשלטלן וה"מ סתם גיזין שאין עומדין לסחורה אבל אם נתנם לאוצר לסחורה צריכין יחוד ואם טמן בהם בלא יחוד מנער הכיסוי והן נופלות דהיינו לומר שנופל כיסוי הקדירה שיש תורת כלי עליה ואע"פ שהם עליה לא איבדת לן דלא נעשית בסיס להן: ב ההנותנים אבנים ולבנים סביב הקדירה צריך שייחדם לכך לעולם שהרי כל זמן שלא יחדן אינם חשובים לו ומשליכין הילכך אסור לשלטלן אם לא

שיצנעם

בף החיים

(ה) **שם**. ואם יחדן לכך וכו' כתב המ"ח סק"ב דהיינו שיחדן לכך לעולם. אבל המאמ"ר אוי' ב' כתב מדלא קאמר הכא לעולם כמו בסעי' ב' משמע דהכא לא בעי לעולם דאינס מוקלין כמו אבנים והכי מוכח מדקדוק מרן ב"י וכ"מ מלבוש ודלא כמ"ח יעו"ש. וכ"כ א"ח אוי' ב' דבלבש סעי' ב' ו"ל אוי' ב' מבואר דמוכין סגי ביחדן לשבת זו בלבד מע"ש די יעו"ש. וא"כ כיון דאיכא פלוגתא בזה וגם כמה פו' ס"ל דהטמנה אחת סגי ושרי לטלטלם כמו בגיזי למר כמ"ס לעיל אוי' א' וע"כ לענין דינא נראה דיש להקל וכל שהומינס להטמנה אפי' אינה לעולם כ"א לשבת אחת מותר לטלטלם:

(ו) **שם**. אבל אם טמן בגיזי למר וכו' דוקא אם טמן אבל אם לא טמן בהם אסורין בטלטול משום מוקלה. עו"ש אוי' א':

(ז) **שם**. אבל אם טמן בגיזי למר וכו' משום דאין חשבוין כיס כמו מוכין. ב"י ומ"ח סק"ג. והו' לדעת מרן ז"ל דעייניה אבל לדעת כמה פו' הם שוים כמ"ס לעיל אוי' א' יעו"ש:

(ח) **שם**. מותר לטלטלן וכו' וכל שטמן בהם פעם אחת מותר לטלטלן לעולם. א"ר אוי' ה':

(ט) **שם**. אבל אם נתנם לאוצר וכו' דוקא כשמקפיד עליהם כמ"ס סי' ש"ח סעי' י' אוי' מ"ח סק"ד. אבל הא"ר אוי' ו' כתב דיש לחלק דדוקא בכלים בעינן הקפדה. וכן בס' אה"ע חלק על דברי המ"ח הנז' וכתב דאפי' אין מקפיד עליהם אסור כאן וזה פשוט יעו"ש:

(י) **שם**. צריכין יחוד. נראה מדלא קאמר לעולם כמו סעי' ב' דסגי ביחדן שבת אחת וכמ"ס לעיל אוי' ה' יעו"ש. וכ"כ א"ח אוי' ד' אפשר דכאן נט המ"ח מודה דיחדן בפי' לשבת אחת סגי או אף במחשבה שיחשוב עליהם מקודם הטמנה יעו"ש:

(יא) **שם**. שטמל כסוי הקדירה וכו' וכגון שמקלתן מגולה ואם אינה מגולה אם יכול לחשוב כוס ולנער שרי. מ"ח סק"ה. וכ"כ לעיל אוי' ג' יעו"ש:

(יב) **שם**. דלא נעשית בסיס להן. דהא אין הכסוי תשמיש ללמד אלא אדרבא הנמר משמש להקדירה לחממו מ"ח סק"ו. תו"ש אוי' ח':

(יג) **סעי'** ב. הנותנים אבנים וכו' וה"ל עלים העומדים להשקה אסור לשתיים בהם פי' התור דלא יוכל לטלטלם

הפסח"ד אוי' ג' וכתב דבזה מתורץ קשיית הא"ר על הט"ז יעו"ש: (ג) **שם**. ע"ג קדרה חמה וכו' אם הקדרה התחממה עומדת ע"ג האש יש לה דין שיהיו מ"ח סק"א. ור"ל אם מניח כלי שיש בו דבר קר מבע"י ע"ג קדרה חמה העומדת ע"ג האש גם הוא יש לו דין שהיו ואם אינו מכוסה בבגדים ואינו פטורין כולו בתוך הקדרה החמה שרי. וכ"כ א"ח אוי' א' והו' לדעת האוסרים הטמנה מבע"י אבל לדעת המקילין כמ"ס לעיל סי' רנ"ז סעי' ז' בהגה הכא נמי שרי אפי' טמן כולו בתוך הקדרה החמה ומכוסה בבגדים ומיהו אין זה אלא דוקא למקום שנהגו להקל וכמ"ס שם בהגה יעו"ש:

(א) **סעי'** א. מוכין שטמן בהם דרך מקרה אסור לטלטלן וכו' דמיקלין הם למלאכה ואסור לטלטלן. ב"י. מ"ח סק"א. אבל הא"ר אוי' א' כתב דאין חילוק בין מוכין לגיזי למר וכל שלא נתגן לאוצר אם טמן בהם מותר לטלטלם יעו"ש. וכ"כ הער"ה אוי' א' בשם כמה פו' דאין חילוק בין מוכין לגיזי למר וכיון שטמן בהם פעם אחת מותר לטלטלן יעו"ש. והב"ח כתב דמוכין שטמן בהם דרך מקרה לא בעינן יחדן לכך אלא בשבת ראשון שטמן בהם דרך מקרה דאסור לטלטלן אם לא יחדן לכך קודם שבת אבל אם חזר וטמן בהם לשבת אחרת מותר לטלטלן דכיון שחזר וטמן בהם לשבת אחרת חשבוין ליה כאלו יחדן בפירוש להטמנה יעו"ש. ועיין לקמן אוי' ה':

(ב) **שם**. אלא מנער הכסוי וכו' שהכסוי יש עליה תורת כלי. תו"ש אוי' ג':

(ג) **שם**. וכגון שמקלתן מגולה וכו'. שאחזו בכסוי במקום המגולה ונטלו והן נופלות מאליהן שאין זה אלא טלטול מן הנד שהתירו אפי' במקלה. לבוש:

(ג) **שם**. וכגון שמקלתן מגולה וכו' ואם אין מגולה אם יכול לחשוב כ"ס ולנער שרי כמ"ס לקמן סי' ש"ח סעי' ט' מ"ח סק"ה. א"ר אוי' ג' תו"ש אוי' ז' וכן היכא דיכול לנער את הכסוי והן נופלות אפי' בכולו מכוסה שרי. אלא דהטור והש"ע איירי באינו יכול לנער אלא א"כ מקצתו מגולה. נה"ש אוי' א':

(ד) **שם**. ואם יחדן לכך וכו' והטעם כתב רש"י ז"ל דכיון דיחדן להטמנה תורת כלי עליהן ומותר לטלטלן בשבת. תו"ש אוי' א' ודך יחדן משמע שאומר בפי' בפיו ולא במחשבה. א"ח אוי' ב' אבל המ"ב אוי' ה' כתב דרי במחשבה יעו"ש. ועיין לקמן סי' ש"ח סעי' י':

ז שם כמשה
 וכתפס לה רב
 בנמ' כ':
 ז לדעת הרמב"ם
 כפי' המשנה שם
 וכתב הב"י שכן
 נראה בחיבורו:
 ח שם נ"א:
 ט שם:
 י שכלי הלכות שם
 כ"י בר נתן:
 כ שם שם ר'
 כנימן:

שיצניעם ומיחרן לכך: ג והטומן בקופה מלאה גיזי צמר שאסור לטלטל והוציא הקדירה כל זמן שלא נתקלקלה הגומא יכול להחזירה ואם נתקלקלה לא יחזירה ואפי' רכתחלה יכול להוציא על דעת להחזירה אם לא תתקלקל ולא חיישינן שמא יחזירה אף אם תתקלקל וז"ל שאפילו ממן בדבר שמותר לטלטל אם נתקלקל הגומא לא יחזיר מפני שתצטרך הקדירה לעשות לעצמה מקום כשמחזירה ונמצא כמי שטומן בשבת: ד הטמן בדבר שאינו ניטל וכיסה פיה בדבר הניטל מגלה הכיסוי ואוחז בקדירה ומוציאה: ה טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל אם מקצת הקדירה מגולה נוטל ומחזיר ואם לאו אינו נוטל: ו יו"ט שחל להיות בע"ש יש מי שאוסר להטמין באבנים משום דהוי כמו בנין נו"ש מתירין: ז לתנור שמניחים בו החמין וסותמין פיו בדרך ושורקין (פי' מחליקין) אותו בטיט מותר לסגור אותה סתימה כדי להוציא החמין ולחזור ולסותמו

בף החיים

ור"י בח"ג דס"ל דעיקר האיסור אינו אלא בשביל טלטול ולא משום הטמנה כמ"ס כצ"י יעו"ש:

(כד) **סעי'** ד' טמן בדבר שאינו ניטל וכו' ואם טמן בדבר הניטל וכיסה בדבר שאינו ניטל מפנה סביבותיה ואוחז בקדירה ומוציאה דלא נעשית בסיס להן כמ"ס ססעי"א ר"ן. מ"א סק"ט. תו"ש או"י טו וכ"כ העו"ש או"י וכתב הא"ר בלות ט' ואו"י יו"ד דכן הוא הסכמת הפו' יעו"ש:

(כה) **סעי'** ה' ואם לאו אינו נוטל. משום דהקדירה נעשית בסיס לדבר האסור ואע"ג דכסעיהו א', פסק דלא נעשה כסוי הקדירה בסיס שאני התם דהכסוי לא נעשה בסיס אלא כדי לכסות הקדירה הבא דהקדירה אין לה כסוי והניח עליה דבר שאינו ניטל נעשה בסיס. מט"י או"י ח' מיהו ממש לעיל באו' הקודם משמע דלא הוי בסיס ואם אפשר לנער מן הצד וליקח הקדירה שרי וכ"כ הערה כס"י זה וכתב ודלא כהמט"י יעו"ש:

(כו) **סעי'** ו' יש מי שאוסר להטמין באבנים וכו' היינו אפי' אם יחדם לכך לעולם דאם לא יחדם כל"ה אסור כמ"ס סעי' ב':

(כז) **שם**. להטמין באבנים וכו' ואם מותר לסתום פי התנור בטיט צו"ט עיין לקמן סי' תק"ז סעי' ז' ובדברינו לשם כס"ד:

(בח) **שם**. ויש מתירין. דמשום כבוד שבת לא גזרו וכמ"ס סס"י ש"צ. ואם אפשר להטמין בענין אחר אסור. מ"א סק"י. תו"ש או"י ט"ז. ר"ז או"י ו' אצל הא"ר או"י י"א כתב דהמנהג כמתירין. ועיין בדברינו לעיל סי' יג או"י ז' ודוק. (כט) **סעי'** ז' מותר לסתור וכו' והטעם פ"ב צ"י שם המרדכי דדוקא אם היה עושה לקיום שלא להסירם בשבת היה אסור משום סתירה אצל דף זה אינו עשוי לקיום יעו"ש. והביאו הט"ז סק"ג:

(ל) **שם**. מותר ע"י עבדים. אצל ע"י ישראל אסור דהוי פסיק רישיה. ומשמע בזה"ד דה"ה לפותחו אסור אם ידוע שיש בו גחלים לוחשות דהרוח מצעיר הגחלים וכמ"ס סי' רמ"ז סעי' ב' מ"א סק"י י"א. תו"ש או"י ח"י. ר"ז או"י ז':

(לא) **ואם** סותמו ומניח פתוח הרבה הוי כאלו פתוח כולו ושרי אצל אם מניח פתוח מעט או הרוח מפית יותר ואסור. וכ"כ המ"א לאסור בזה. ואם האש בוער בתוכה יותר

לטלטל בשבת. מ"א סק"ז. א"ר או"י ח' תו"ש או"י ט' ולכן לריך ליחדם לכך לעולם. ר"ז או"י ה' ועיין סי' ש"ח סעי' כ"ב: (יד) **ונראה** דהאבנים המונחים ע"ג כירה שרי לטלטלנהו דמיוחדין לתשמיש. מ"א שם. א"ר שם. תו"ש שם. ר"ז שם:

(טו) **שם**. לריך שיחדם לכך לעולם וכו' אצל אם לא יחדם אלא לאותו שבת גם לאותו שבת אסור דאבנים יותר מוקלה הם מגיזי למר. עו"ש או"י ב':

(טז) **שם**. לריך שיחדם לכך לעולם וכו' ובמרדכי סוף פ' כל הכלים משמע דאסורים לטלטלם בשבת אם לא שתיקנס לכך אצל מדברי הטור משמע כדברי האגור דביחוד סגי. ד"מ או"י ח' אמנם התו"ש או"י ט' כתב דאף לדעת המרדכי ביחוד שרי. וכ"כ המ"א בסי' ש"ח סק"י מ"ד והתו"ש שם או"י ס"ז שם המרדכי דאבנים של הטמנה סגי ביחוד לעולם וא"ל תיקון יעו"ש. וא"כ על הד"מ מ"ס ע"ש המרדכי דלריכין תיקון ודוק. ועוד עיין בדברינו לשם או"י קנ"ז:

(טז) **שם**. לריך שיחדם לכך לעולם וכו' ואפי' טמן בזהם הרבה שבתות זו אחר זו. אסור לטלטלן אם לא שיחדן בפירוש לכך. צ"ח שכנע"ג דהגה"ט או"י ב':

(חז) **סעי'** ג' למר שאסור לטלטל דהיינו בלמר העומד לסחורה כנז' בסעי' א':

(יט) **שם**. ואם נתקלקלה וכו' כלומר שנפלו הגזין למקום מושב הקדירה. צ"י

(ך) **שם**. לא יחזירה. והטעם פרש"י לפי שמוזז הגזין לכאן ולכאן ומשמע הא אם היא מלאה שברים שמותר לטלטל אם נתקלקלה הגומא יכול להחזיר. צ"י:

כא **שם**. לא יחזירה. דהבא גרע טפי מטלטול מן הצד דשרי כמ"ס סס"י ש"א דהבא לריך לטלטל חילך ואילך כשרולה להטמין. תו"י מ"א סק"ח. והרא"ש כתב דודאי יטלטל הגזין בידו דיתירא לעשות כן ע"י הקדירה פן ישפך התבשיל על הגזין. תו"ש או"י י"ב. מחה"ש:

(כב) **שם**. ולא חיישינן שמא יחזירה וכו' והטעם דאף אם יחזירה לא עבד אלא איסור טלטול דרבנן והוי גזרה לגזירה. לבוש. תו"ש או"י י"ג:

(כג) **שם**. וי"א שאפי' טמן וכו' זהו דעת הרמב"ם כפי' המשנה ודעה ראשונה היא דעת רש"י והרא"ש והטור

ולסותמו ואם יש בו גחלים לוחשות מותר ע"י א"י. הגה ויש מחמירין שלא לסתור סתימת התנור המוח בטיט ע"י ישראל אם אפשר לעשות ע"י א"י וכן אם אפשר לעשות ע"י ישראל קטן לא יעשה ישראל גדול ואם א"ל יעשה גדול ע"י שינוי קלת והכי נהוג (ת"ה סי' ש"ה ואגור) וכל הא דמותר לחזור לסתום התנור היינו ביום דכבר כל הקדירות מבושלות כל לרכן. אבל בלילה סמוך להטמנתו דיש לספק שמא הקדירות עדיין אינן מבושלות כל לרכן אלא לסתום התנור דגורס ביטול כמו שנתבאר סימן רנ"ז סעיף ד' ואפי' ע"י א"י אסור כמו שנתבאר לעיל ס"ס רנ"ג. (ושאר דיני חזרה בשבת ע"ל סי' ש"ח):

ר"ס דיני הכנסת שבת. וכו' ב' סעיפים:

א אמצוה לרחוק. הגה כל גופו ואם א"ל לו ירחוק (טור) פניו ידיו ורגליו בחמין בע"ש בומצוה לחוף

בף החיים

פשיטא דאסור לכ"ע דגורס כזוי נחש שנכזה ע"כ ולי"ד למ"ס סי' רמ"ז סעי' ב' דהתם יש לויר הרבה צבית ואינו גורס כיזוי מהרה משא"כ בתנור. מ"א שם. תו"ש שם. ר"ז שם:

(ב) שם הגה. ויש מחמירין שלא לסתור וכו' משום דס"ל דיש סתימה וזכין אפי' בדבר שאינו עשוי לקיום אלא להסירן בשבת. מ"א ח' ג':

(ג) שם בהגה. דגורס ביטול וכו' ואפי' בדיעבד התבטל אסור. תשובת רמ"א סי' ק"ב. וע"י גוי יש להקל ולהתיר בדיעבד מאחר דכלאו הכי נמי היה מתבטל שם (ר"ל בלא סתימת התנור) מ"א ס"ק י"ב. א"ר ח' ט"ו. תו"ש ח' י"ע. ר"ז ח' ח' וכו' מיירי אף שאין גחלים לוחשות. א"ר שם ומיהו לומר לעכו"ם לסתום בטיט בשבת אף בשבתבטל כל לרכן אסור דהוי ממרח אב מלאכה כמ"ס לעיל סי' רנ"ג ח' ל"ה בשם תשו' הרמ"א הנ"ל וכו' א"ל בזה הסי' ח' י"ב:

(ד) וכתב בשל"ה ואם עדיין לא חשכה אע"ג דמדינא מותר לומר לעכו"ם מי"מ יש לזהר משום דלא פלוג יעו"ש. מ"א שם. תו"ש שם. והיינו אחר קבלת שבת וכגון שהקדירות עדיין לא נתבטלו כל לרכן. ר"ז שם:

(א) סעי' א. מלוא לרחוק. דכך היה מנהגו של רבי יהודה בר שטאי ע"ס מציאין לו עריבה מלאה חמין ורוחן פניו ידיו ורגליו ומתעטף ויטב בסדינים המלוויין ודומה למלאך ה' לבאות. שבת כ"ה ע"ב. וכו' בשער הכווי דף ס"ב ע"ד דרך היה מנהג האר"י ז"ל שאחר שהיה חותך וקולץ לפרגיו לכבוד שבת מידיו ומרגליו היו מציאין לפניו עריבת מים חמין ורוחן בהם תחלה פניו ואח"כ ידיו והיה מנגב אותם במטפחת ואח"כ רוחן רגליו במים חמין הנז' ומנגב אותם:

וכתב שם בשער הכווי דכוד ענין קליטת הלפרנים בע"ש ולרחוק אח"כ הרגלים במים חמין להורות על ההוא בלהוצא דאשא הנמשלת במים החמין כי היא המגרשת והדוחה את הקליפה ואת הוזהמא מן הרגלים העליונים ומורודין אותם בתהום. ואמנם לריך לכיין כי כל זה הוא בעולם העשיה כי שם ההדבקות ואחיזת הקלי' ולכן לריך לרחוק גם את הפנים והידיים כי כל מקומות אלו הם מקום אחיזת הקלי' בקדושה דעשיה ולכן בתחלה לריך לרחוק הפנים העליונים ונדחין משם ואח"כ רוחנין הידיים ונדחין משם ג"כ ואח"כ רוחנין הרגלים שהם מטה ואז נגמרו להפריד ולהסתלק לגמרי משם. והנה נתבאר כי המים חמין הם בסוד שלהוצא דאשא הנז' בזהר (ויקהל ר"ג ע"ב) המגרשת הקלי' ולכן ריך שצטע רחילתך במים החמין תכין בסוד בונת שלהבת יה ר"ל כי זו השלהבת יולאת משם יה כדי לגרש (מז)

ל תרומת הדשן
והאגור בשם
מהר"י מולין בשם
המרדכי:
א שבת כ"ה מהא
דרי' בר אלעאי:

ולהפיל הקלי' למטה עכ"ל. וא"כ מתבאר מדברי האר"י ז"ל לפי סודם של דברים לריך להיות דוקא במים חמין ואפי' בימי הקיץ וגם לריך להיות דוקא כסדר תחלה פניו ואח"כ ידיו ואח"כ רגליו. וגם לריך לרחוק יד ימין תחלה ואח"כ של שמאל וכן ברגל ימין תחלה ואח"כ שמאל כידוע. ולא ירחק רגליו זו ע"ג זו שזה מדברים שמשכחים הלימוד כדאיתא בהוריות י"ג ע"ב וכתב צ"ח כ"מ שלא ירחק רגליו במים שרחק פניו וידיו אלא ישפכם ויביא מים חדשים. והביאו כן א"ח פ' לך לך ח' פ"ו:

(ב) שם. מלוא לרחוק וכו' אחד אנשים ואחד נשים. עט"ז:
(ג) שם הגה. כל גופו וכו' משמע שמלוא לרחוק כל גופו בחמין בע"ש. ועיין הרמב"ם הלכות דעות פ"ד הלכה ט"ז שכתב דרך הרחיפה שיכנס האדם למרחק מו' ימים לז' ימים וכו' ורוחן כל גופו בחמין שאין הגוף נכזה מהם וראשו בלבד שהגוף נכזה בהם ואח"כ ירחק כל גופו בפושטין ואח"כ בפושטין מן הפושטין עד שירחק בלונן וכו' יעו"ש. נמצא דעל פי הרפואה ג"כ דיש לרחוק גופו בחמין פעם אחת לז' ימים וע"כ יש לרחוק בע"ש כדי לכיין לשם מלוא והרפואה ממילא בזה:
איתא בפסחים דק"א ע"ב שלא יעול מנעלו פטור שרגליו לחות ממי הרחיפה שהיא סכנה לעיוריתא דעינא. והעולם אין מקפידים בכך ושומר פתאים ה':

(ד) וכתב שם בשער הכווי דמנהג האר"י ז"ל לטבול בכל ע"ס כזו בזהר פי תרומה דף קל"ו ע"ב דרב המנוחא סבא ע"ה הוה סליק מנהרא בכל ע"ס וכו'. יעו"ש. וכתב עו"ש בשער הכווי דלריך האדם לטבול ב' טבילות זו אחר זו והראשונה היא להפשיט בגדי החול של הגפס והבי' היא לכבוד שבת לקבל התום' ובראשונה תכין לשם אהי"ה דמילוי ההי"ן שהוא בגי' מקוה. ובשנית תכין לב' שמות אהי"ה יהי"ו ולז' שמות היוצאין מו' אותיותיהם שהם אלו. יהו"ה. יהו"ה בניקוד אלהים. מלפך. יה אדני. אל. מלפך. אלהים. כי כל אלו השמות הם סוד קדושת השבת. ותכין כי באלו השמות יש ה' יודי"ן הרי חמשים וב' השמות של אהי"ה יהי"ו העיקרים הם בגי' מ"ב הרי הכל בגי' במים. ובהעלותך מהטבילה הב' תכין אל ד' הווי"ת עסמ"ב ולג' אהי"ה דיודי"ן דההי"ן ודאלפין כי פולם בגי' תרפ"ז ותוסף עליהם שם י"ה והרי הכל בגי' שבת עכ"ל. וא"כ לפי סודם של דברים לריך תחלה לרחוק פניו ידיו ורגליו כדי להעביר מהם הקלי' כנ"ל ואח"כ לטבול כדי לקבל הארת שבת. וכו' כ' בהדיא בפע"ח שער השבת פ"ג:

(ה) וכתב בפע"ח שם פ"ד ששמע מר"י ארז"ן ששמע מהאר"י זלה"ה שאם הוא בעל קרי לריך שיטבול ג'

ב מדרכי שם
הפלי הלקס:
ג כל זו וספר

לחוף הראש גולגלח הצפרנים בע"ש. הגה ואם היו שערות ראשו גדולות מזה לגלחן (א"י) פ' אלן מגלחין) וכמוטל לפרניו לא יטול אותן כסדרן ויתחיל בשמאל בקמילה ובימין באלכזע וסימן לזה דבהג"ח בשמאל ובדאג"ה

בף החיים

שעה ה' מיום ו' והיה אומר כי תוס' שבת ניכר ומתגלה במלח האדם תיקף אחר הטבילה יעו"ש:

(ה) **וכתב** עו"ש ע"כ וכשתעלה מהטבילה אל תגב עלמך במטפחת כי מימי שבת לריך הגוף שיטאוב אותם עכ"ד. ונראה דה"ד אם טובל רק ב' טבילות הנו' בשער הכו' חבל להטבילים אח"כ ה' טבילות כנגד נרנח"י כנו' ח"ל לזוהר בזה דכבר הלך אותו המים ע"י טבילות היתירות ומ"מ טוב לזוהר משום דגם אותם הטבילות הם לכבוד שבת:

(ט) **שם**. ולגלח הלפרנים וכו' עיין בע"ח שער לא"פ שכתב כי הלפרנים הם שורש קליפות אלא שהיא זכה בתכלית הזכות והיא יונקת ממקום בקיעת הבשר בסוף האלכזע ומה שהוא כנגד הבשר הוא בתכלית הזכות חבל מה שעודף מן הלפרן ויולא לחוץ מכנגד הבשר של האלכזע זה לריך לחתוך אותה כי שם נתלים החילונים ויונקים בתכלית וז"ש בזה (ויקהל דר"ח ע"ב) ובג"ד לא בעא ליה לאינש לרבאח לאינין טופרין וכו' והוא השיעור שהוא חוץ בענין הנטילה של הידים כנו' לר"ל והוא מה שעודף מכנגד הבשר לכן ענשו של המגדל לפרנים קשה מאד יעו"ש. ועיין לעיל סי' קס"ח קס"ח סעי' ח' ובדברינו לשם ח' ד':

(י) **בענין** קליטת הלפרנים אמר מורי ז"ל כי בחול יש להם הארה מלד הקלי' אך בע"ש אחר הטבילה הם מאירים מלד הקדושה ונכרים בהם דברים רבים ובע"ש חוזרין לכמות שהיו. פ"ח שם פ"ג:

(יא) **ג'** דברים נאמרו בלפרנים שורפן חסיד קוצרן לדיק זורקן רשע. ופרש"י ז"ל חסיד עדיף מלדיק כשקוצרן איכא למיחש דהדרי ומגלו ע"כ. נדה י"ז ע"א. וטעמא שמה תעבור עליהן אשה עוברה ותפיל ובמקום דלא שכיחי נשים מותר לזורקן. ואי אשתנו מההוא דוכתא דהוו מעיקרא תו לא מזקי. מו"ק דח"י ע"א. ולא יקון על בגדיו ולא ילקטם שם כי גורם רעה לעצמו. ר"ח ח' ח' ונראה דלפי דעת האר"י ז"ל שלא היה חושש מלקוח אותם ביום אחד גם בזה אין לחוש:

(יב) **שם** הגה. ואם היו שערות ראשו וכו' לא יגלח אדם ברה"ח וכן לא יטול הלפרנים ברה"ח. לוואת ר"י

החסיד ח' כ"ו וכו'. וכתב הכנה"ג בהגב"י דאפי' ביום ו' אם חל בו ר"ח אין לתספר יעו"ש. אלא יסתפר ביום ה' ויכוין לכבוד שבת. וכ"כ האחרונים וכן אם חל המולד בע"ש יסתפר ויקוץ לפרניו קודם המולד. יפ"ל ח' ה' ומ"מ נראה דאם לפרניו גדולים ועודפים על הבשר יש להקל ולקוץ אותם ברה"ח שחל בע"ש משום דאסוריהו חמיר כמ"ש לעיל ח' ט' ולא יתן שום שער משערו על האם לשרוף כי גורם לקבור בניו ב"מ. ר"ח ח' ח' ולא ראינו מזהרין בזה ושומר פתאים ה':

(יג) **והאר"י** ז"ל היה מזהר מאד שלא לגלח ראשו אחר שעת מנחה גדולה ואפי' בע"ש לא היה מגלח אלא קודם חלות היום דוקא. שה"מ פי' קדושים. וכתב מהר"י למח בהגה כ"י משמע מכאן דאם יש לאדם סיבה יכול לגלח בתוך השבוע וא"ל להמתין עד ע"ש יעו"ש. והבאנו דבריו לעיל סי' רל"ב ח' ח' ופי' שכתבנו כמה מלות יש לאדם לקיים בזמן התגלחת

ג' אחד להסיר הטמאה ב' להסיר בגדי חול ג' לקבל תוספת שבת עכ"ל. ומיהו יש חסידים שנוהגין לטבול בע"ש י"ג טבילות דהיינו תחלה טבילין אחת כדי לטהר מטמאתן שמה הוא טמא. ולכוין פי' הוא טובל במקו"ה טהרה העולה קנ"ח כמנין אהי"ה דמילוי ההי"ן כדי לטהר מטמאתו. והב' לתיקון הכעס ולכוין כי כע"ס עם הכולל גי' מקו"ה וגם אהי"ה במילוי ההי"ן. והג' לטהר מה שפגם בשם ע"ב. והד' מה שפגם בשם ס"ג. וה' מה שפגם בשם מ"ה. והו' בשם ב"ן. והז' כדי להפשיט בגדי החול של הנפש. והח' לכבוד שבת כנו"ל (אלא שמו"ש הרב לכוין בעלותו מהטבילה אל ד' הווי"ת עסמ"ב וכו' נוהגין לכוין אותם בטבילה ח' בעוד כל גופו טמון במים וכן כוונת כל טבילה וטבילה מהנו' נוהגין לכוין אותם בעוד כל גופו טמון במים משום דבבית המקוה אשר כאן בירושת"ו רוחצין בו בני אדם ודינו כמרחץ שאסור לברכה בו ד"ת כמ"ש במקום אחר) ועוד טובלין ה' טבילות כנגד נרנח"י דנר"ן שמקבלין כליל שבת ע"י התפלה כנו' במקומו הרי י"ג כענין אח"ד ביום ההוא יהיה ה' אחד וכו':

(ו) **ועוד** כתב הרב בשער הכו' דף ע"ג ע"ח בענין הטבילה דשחרית דשבת. הגה אם נטמא בקרי או בתשמיש המטה ח"ל להזכיר כי הטבילה אז מוכרחת חבל אף אם לא הולך לטבול לסבה הנו' לריך לטבול בבוקר ביום שבת. והוא כי כדמיון מה שציאורנו לעיל שריך לטבול בכל ע"ש להפריש מן החול לשבת כן לריך עתה טבילה אחרת כי הפרש גדול יש בין קדושת ליל שבת לקדושת יום שבת שהוא קדושה יתירה. חבל החילוק הוא כי בע"ש הולך לבי טבילות הא' להפשיט בגדי החול מעל נפשו והב' להתדבק ולהמשיך בו קדושת שבת חבל עתה בבקר יום שבת די לו בטבילה אחת להמשיך עליו קדושה עליונה של יום השבת ואינו מפשיט מעליו ח"ו קדושת ליל שבת. והנה שם בע"ש ביאורנו כוונת ב' טבילות חבל עתה שאין שם רק טבילה א' אל תכוין רק אל הכוונה הנו' שם שהוא שתכוין אל ד' הווי"ת עסמ"ב ולג' שמות אהיה הא' ביו"ד והב' באלפ"ין והג' בההי"ן ח' שמות אלו בגי' תרפ"ו ותוסף עליהם שם י"ה ויהיה הכל בגי' שבת וכו' ואעפ"י שכוונה זו לריך לכוין אותה בטבילת ע"ש בעלייתך מן הטבילה עתה בטבילה זו תכוין אותה קודם שחטבול ותכוף ראשך במים עכ"ל. מיהו כבר כתבנו לעיל דיש לכוין אותה בעוד שכל גופו טמון במים מטעם הנו' וה"ה לכאן. ויש נוהגין לטבול עוד ה' טבילות כנגד נרנח"י דנר"ן שמקבל ע"י תפילות היום כנו' במקומו ויהיה הכל ז' טבילות כנגד ז' עוליס וגם רומזים לשבת שהוא שביעי. ונראה דמי דאין לו עונה כליל שבת וגם אינו יכול לטבול בבקר מפני הלנה או דבר אחר יש לכוין בע"ש בה' טבילות האחרונות שהם כנגד נרנח"י דנר"ן דליל שבת וכנגד נרנח"י דנר"ן דיום שבת:

(ז) **וכתב** בשער הכו' דף ס"ב ע"א כי כיון שכבר קרא הפרשה שמו"ת יש באדם כח לקבל תוס' קדושת השבת ולכן האר"י ז"ל לא היה טובל קודם שיקרא הפי' זולתי דרך מקרה ואף גם מקרה זה לא היה טובל רק אחר שהתחיל

ובדלצ'ה צימין. (אבודרהם וספר המוסר): ב דכשיהיה סמוך לחשיכה ישאל לאנשי ביתו בלשון רבה עשרתם ערבתם הפרשתם חלה ויאמר להם הדליקו את הנר. ובמקום שאין מעשרין אין לריך לומר עשרתם (טור):

רסא

בף החיים

התגלחת יעו"ש:

ומוב שלא לגלח ע"י עכו"ם שלא להתערבא לולמא ידיה בולמא דעכו"ם וכן לא ירחץ על ידו אלא ירחץ ויגלח על ידי ישראל. מ"ח פ"ה או' ב':

(יד) מצוה לספר לכבוד שבת וי"ט ואפי' מלפרא דע"ש מינכרא דליקרא דשבתא קעביד אצל ביום ה' דשבתא לא הוה יקרא דשבתא ואף דגרסינן במרובה מעשר תקנות שמכבדין בגדים זה' בשבת לכבוד שבת שאני התם דטרידי לכבד בע"ש וטו דאין לובדין אותם בע"ש מיהו היכא דלא אפשר לרחוץ ולספר בע"ש כמה דאפשר למקרב לשבת טפי מעליא. ב"ח. ט"ז סק"א. וה"ד רחילת גופו אצל רחילת פניו ידיו ורגליו לפי סודם של דברים אינו מועיל אלא דוקא בע"ש וגם ליל דוקא אחר שעה חמישית כנ"ל:

(טו) וכתב שם ה"ז על מ"ש רש"ל דיש שאין נוטלין לפרטים ביום ה' דהנעם הוא משום דדרך השערות והלפרנים המגולחים להתחיל ללמח ביום ג' שאחר הנפילה וע"כ אין לעשות שיהיה זה בשבת יעו"ש. חמס ה"א בהנצ"י הקשה ע"ז מאנשי משמר שהיו מסתפרים ביום ה' ובפרט למ"ש רש"י שדרך רוב בני אדם לספר זה' ולא בע"ש. ועוד אם איתא שאינו מתחיל ללמח השערות כ"א מיום ג' א"כ אמאי המלך מסתפר בכל יום הא לא י"ש לו שער כלל יעו"ש. וכי התו"ש או' ג' על דברי ה"ז הנז' החוש מכחישו דבאמת מתחילין ללמח תיכף ומיד אחר הגילוח יעו"ש. וכן הוא סוגיין דעלמא דאין חוששין לזה וכשיש חיזה סיבה מלגלח ביום ו' מגלחין ביום ה':

(טז) איתא במדרש שפעם אחת נפטר רב א' ונתראה לתלמיד בחלום וראה התלמיד שהיה לו כהם על מלחו א"ל מפני מה אירע לך כך א"ל מפני שלא היה נוהג מלדבר בצרכה א' מעין שבע וכשהחזן אומר קדים ושלא היה נוהג לגלח לפרינו בע"ש עכ"ל. מט"מ סי' תי"א. שכתב' או' ב' וגראה דה"ד אם הם גבוהין למעלה מן הצער כמ"ש לעיל או' ט' בשם האר"י ז"ל אצל אם אינם גבוהים ליכא עונש אם אינו נוטלם בע"ש. ולענין ליכול לפרטים בע"ש שחל בחו"ה עיין לקמן סי' הקליב ובדברינו לשם צ"ד:

(טז) שם בהגה. וכשנוטל לפרניו לא יטול אותן כסדרן וכו' מיהו התשצ"ן סי' תקס"א כתב שמהר"ם ז"ל אינו חושש ליכול לפרניו כסדר. והביאו מט"מ שם וט"ז סק"ב. וכ"כ בשער הכו' דף ס"ב ע"ד דהאר"י ז"ל היה חותך וקולץ לפרניו לכבוד שבת מידיו ומרגליו והיה קולץ כסדרן ולא היה חושש ולא מקפיד אל אותו הסדר הנז' צ"ס' אבודרהם בענין קליחת הלפרנים עכ"ל. וכתב המחצ"ר או' ד' דהגם דהמ"א הביא משם סי' מגיד משרים שאין לקח לפרני ידים ורגלים ביום אחד וגמשו אחריו א"ר והסו"ש וכ"כ העו"ש דיש סכנה מי שנוטל של ידיו ורגליו ביום אחד מאחר דבשער הכו' כתב שהאר"י ז"ל לא היה חושש לזה ליכא למיחש למדי יעו"ש. וכ"כ בספרו ברכ"י או' ה' וכתב שכן פשו המנהג ואין גם אחד נוהג בזה כלל יעו"ש. והב"ד השע"ת או' ב':

(הי) נהגו קלט לחתוך חיזה דבר אחר נטילתן משום חומרא' תו"ש או' ב' ואין טעם למנהג זה ובמקומינו אין גם אחד נוהג כן. מחצ"ר או' ה':

(יט) סעי' ב'. כשיהיה סמוך לחשיכה וכו' ר"ל קודם זה"ש בעוד ודאי יוס. לז"ש. וכ"כ א"ר או' י"א:

(ך) שם. סמוך לחשיכה וכו' שאם ימחר להזהירם מצע"י יפשו ויאמרו עדיין יש שהות. רש"י. ב"י:

(כא) שם. ישאל לאנשי ביתו וכו' בלשון שאלה שאלו כבר עשו אצל נר דבר הגרלה לעין הוא שלא הדליקו עדיין רש"י. פרישה או' ד' וכתב ה"ז סק"ג דאם הוא בחדר מיוחד והולך משם לבהכ"ז ואינו יודע אם הדולק בית דירה גם בנר שפיר לומר בלשון שאלה:

(כב) שם. בלשון רפה. וטעמא כי היכי דלקבלינאו מיניה. (שבת ל"ד ע"א. ב"י) פ"י שאם לא עשו יעשו עוד. אצל אם אומר בלשון אימה יתירה דילמא מכח מורא יאמרו עשינו ולא עשו. פרישה או' ה' וכתב המתק"ש דזהו ג"כ כוונת המ"א סק"ב ודלא כהתו"ש יעו"ש:

(כג) שם. עשרתם ערבתם וכו' והר"מ מרומנובוק לא היה אומר עשרתם שאין מעשר האידנא אלא היה אומר להם הפרשתם חלה. וגם ערבתם לא היה אומר להם כי היה מערב הוא בעלמו. טור. וכ"כ הב"ח דעכשו שאין נוהגין לערב ערובי חירות כ"א בע"פ על כל השנה א"ל לומר ערבתם וכן עשרתם אין לנו נוהגין במעשר אצל אומר הפרשתם חלה כמו שעשה הר"מ עכ"ל. מיהו הדר בא"י שנוהגין במעשרות ל"ל עשרתם רק אם הוא רגיל לעשר בעלמו ואינו סומך על אחרים אין ל"ל עשרתם וכמ"ש בשם הר"מ. והאר"י ז"ל היה נוהג לקים מלוא עירוב בכל ע"ש והיה מערב שני ערובין עירובי חירות על לחם אחד ושיתופי מבוואות על לחם שני ובסעודת ליל שבת היה אומר המוליא צפת של שיתופי מבוואות ובסעודת שחרית על של עירובי חירות כמ"ש בשער הכו' דף ס"ב ע"ד יעו"ש:

(כד) שם. הדליקו את הנר. והיה שיהיה שיפסקו מלעשות מלאכה. מ"א סק"ג. ר"ז או' ה':

(כה) שם. הדליקו את הנר. ולמ"ד הדלקת הנר צו"ט חובה כמ"ש סג' רס"ג סעי' ה' א"כ צו"ט נמי יאמר עם חשיכה הדליקו את הנר דודאי מלוא שיהיה דלוק לכבוד יו"ט קודם ציה"ש. מש"ז או' ג':

(כו) שם. הדליקו את הנר. ואם אינו צביחו כשמגיע סמוך לחשיכה אלא בבהכ"ז או במקום אחר לריך לשלוח שליח לביתו להזכירם על דברים אלו. ר"ז או' ה' פתה"ד או' י"א:

(כז) מנהגן של ישראל מתקנת הקדמונים ז"ל לקרות בכל ע"ש שיר השירים כולו כמ"ש הפתה"ד או' ח' ועי"ש שכתב כמה טעמים לזה יעו"ש. ומנהג חסידים בית אל יכב"ץ שפעיר קודשנו ירושתנו לקרות אותו צין מנחה לערבית אחר שעושין קבלת שבת דהיינו לארר שאומרים מזמור שיר ליום השבת וה' מלך גאות לבש. ואחר שיר השירים אומרים קדיש ואח"כ

א' שנה ל"ד:

ב ר"י

הרמב"ם בפ"ד

מה"ש והביאו

הנ"י שם כ

רסא זמן הדלקת הנרות לשבת. ובו ד' סעיפים:

א אספק חשיכה והוא בין השמשות (והיינו כדי שיעור הלך ג' רבעי מיל אחר שקיעת החמה) (טור בסיומן ר"ג וכלקמן ס"ס ז') (ושיעור מיל הוא שלש שעה פחות חלק ל') אין מעשרין הוראי ואין מטבילין את הכלים ואין מדליקין את הנרות ואין מערבין עירובי תחומין (וע"ל סי' תט"ו סי' ז') אבל מעשרין את הדמאי וטומנין את החמין ומערבין עירובי חצירות (וע"ל סימן ג'יג) בנותר לומר לא"י בין השמשות להדריק נר לצורך שבת גובן לומר לו לעשות כל מלאכה שהיא לצורך מצוה או שהוא מרוד ונחפז עליה. הגה וכן מי שקבל עליו שבת שעה לו

ב

בף החיים

ג **שם.** אין מעשרין את הודאי. דתיקון מעליא הוא ואע"ג דק"ל כמ"ד כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו ביה"ט כמ"ס בס"י שמ"ז כתב ז"י היינו דוקא לדבר מזה או שהיה טרוד וע"כ כתב דמותר לומר לעכו"ס ביה"ט לעשות כל מלאכה שהיא לצורך מזה או שהוא טרוד ונחפז עליה יעו"ש. והביאו הט"ז סק"א וכתב ולפ"ז דגם בטבילת כלי באם הוא נריך לו לשבת ואין לו אחר דיכול להטביל ביה"ט אלא דיש היתר אחר דהיינו ליתנו לעכו"ס במתנה כמ"ס ביו"ד סי' ק"ך סעי' ט"ז וא"כ לא נתייר השבות אפי' ביה"ט עכ"ל. וכ"כ א"ר או"ה דה"ה דיכול להטבילו ע"י הערמה כגון ששואב בו מים לשבות או לאיזו צורך כמ"ס לקמן סי' שכ"ג סעי' ז' יעו"ש. ואם הוא סכין ומלוכלך מותר להטביל שידים הסכין דהוי נמי הערמה ושרי. א"א או"ה ג' ועיין לקמן או"ה יו"ד:

ד **שם.** אין מעשרין את הודאי אפי' מעשר דרבנן. א"א או"ה ז' ועיין לקמן סי' ש"ז או"ה קמ"ט. אבל יכול להפריש חלה בחו"ל ביה"ט דהויא דרבנן בלי סמך מהכחוב כדי שלא תסתכח תורת חלה. ז"ד סי' ק"ג. ברכ"י או"ה ג' אבל העו"ש או"ה א' כתב דאין להפריש חלה ביה"ט אם שכת להפריש מצע"י משום דאפשר שישייר מעט כדאמרינן חלת חו"ל אוכל והולך ומשייר ואח"כ מפריש. וכ"כ מ"א סק"ב. א"ר או"ה ז' תו"ש או"ה ז' וא"כ שבת ע"פ דא"א מותר ביה"ט. וכן חלת ח"י באין לו מה יאכל בשבת שרי ביה"ט דשבות מזה לא גזרו ביה"ט. א"א שם. ועיין לקמן סי' תק"ו סעי' ג' בהגה:

ה **שם.** ואין מערבין ערובי תחומין. ואם עירב הוי עירוב. כמ"ס לקמן סי' תט"ו סעי' ז':

ו **שם.** אבל מעשרין את הדמאי. דאין בו ודאי תיקון דרוב ע"ה מעשרין הן. לבוש. אבל בודאי חשיכה אין מעשרין הדמאי. ז"ד סי' ק"ג. פמ"א ח"א סי' ל' ער"ה או"ה ז':

ז **שם.** וטומנין את החמין. בדבר שאינו מוסיף הכל כמ"ס רס"י רנ"ז אבל לשאר דברים דין ביה"ט כמו בשבת עלמה. מ"א סק"ה. תו"ש או"ה ו':

ח **שם.** ומערבין ערובי חצירות. וה"ה שיתופי מבואות כמ"ס לקמן סי' של"ג סעי' ז' יעו"ש. וכן ערובי תבשילין. א"ר או"ה ז' בשם המרדכי:

ט **שם.** ומערבין ערובי חצירות. בז"מ פכ"ד כתב דערובי חצירות לא הוי מזה אלא שאם נטרד ונחפז ולא עשה מצע"י מותר ביה"ט יעו"ש. והביאו מ"א סק"ו. אבל הער"ה בזה אפי' או"ה ג' ובס"י שמ"ז או"ה ז' כתב דאפי' אם לא היה טרוד ונחפז מצע"י מותר ביה"ט משום דע"ה נמי מזה היא יעו"ש. ועיין לקמן סי' שס"ו סעי' י"ג:

סס

ואח"כ חומרים קדים של ערבית וברכו וכו' וכן יש כמה קהלות צירוסת"ו שעושין כן. ומ"מ מי שאין קהלם עושה כן יש לקרותו צביתו קודם סעודה דהיינו לאחר שאמר שלום עליכם ואשת חיל ומקף השלחן כנ"ל במקומו אומר שיר השירים ואח"כ אומר הזוהר ואתקינו סעודתא ויהא רעווא ומקדש כמ"ס בסידורים: **בח** **הדבר** פשוט שיש לזהר שלא להפסיק בדיבור בקריאת שיר השירים בשום אופן ואפי' בלה"ק שלא יגרסו ח"ו שום קילץ ופירוד במילין קדישין דרזין דרזין חלילה ואפי' בשאר לימודים כתיב הקוטפים מלות וכו' כ"ס וק"ו בש"ה ק"ק. פתח"ד או"ה ט':

א **סעי' א'.** ספק חשיכה והיא ביה"ט וכו'. בשיעור ביה"ט נתחבטו בו קמחי ובתראי והגו"ר בתשו' כ"י כתב שהעולם נהגו בכל גלילות ישראל כס' הגאונים (והם רבי' שריא גאון ורב האי גאון ורבי' נסים גאון כמ"ס בשו"ת מהר"ם אלשקר סי' ל"ו) ובמ"ס בכדי שהות שנים שלשה מילין מדליקין. ומהר"ל ו' חביב פ"ב דקידוש החדש ייחס דעה זו להר"ף והרמב"ם והרא"ש וגם דברי הנגיד רבינו אברהם בן ההמב"ם כסברה זו כמ"ס מהר"ם אלשקר בתשו' סי' ל"ו. ברכ"י או"ה א' וכתב ומשמע דק"ל כס' הגאונים ואפי' תימא דהמחלוקת שקול אין צדיקו לבטל המנהג עכ"ל. וכ"כ הרב גט מקושר בציאורו לתוספ' הרא"ש סוף הלכות כפור דק"ח ע"ב שמנהג העולם ע"פ ס' הגאונים שתקף אחר השקיעה מתחיל זמן ביה"ט שהוא ג' רבעי מיל וסברה זו קרובה לדעת ומנהגן של ישראל תורה היא ויש להם על מה שיסמוכו ומי שיראה להחמיר כר"ת (היינו במ"ס) תע"ב אך אין למחות ביד המקילין וכו' יעו"ש. והביאו המחז"ר או"ה ז' וכ"כ בשו"ת צתי כהונה ח"ב סי' ד' והביאו מחז"ר בק"א או"ה ז' יעו"ש. וכן הגר"א האריך והביא כמה ראיות לזה דביה"ט מתחיל מתחלת השקיעה דהיינו תיקף אחר שאין השמש נראית על הארץ יעו"ש. והמנהג עכשיו ציינו כס' הגאונים דוקא להחמיר דהיינו בהלכסת שבת ויוה"כ וכדומה דהיינו לאחר התחלת שקיעת החמה שאין השמש נראית עוד על הארץ חושבון אותו לביה"ט ואחר ג' רבעי מיל לזמן זה חושבין אותו ללילה אבל לענין מו"ש ויוה"כ ואכילת מזה ללילה פסח וכדומה לכל דבר שצריך לילה ודאי אין חושבין אותו ללילה ודאי אלא עד אחר נחת ג' כוכבים צינונים והיינו כל מקום לפי מקומו ובמקומות הללו כמו א"י וסוריא וארץ שנער זמנו הוא כמו שני שלישי שעה אחר שאין השמש נראית עוד על הארץ. ועיין עוד לקמן סי' רנ"ג או"ה ה' וסי' של"א או"ה:

ב **שם.** והוא ביה"ט וכו' ואם נסתפק אם הוא ביה"ט אסור. ז"ח. מ"א סק"א. א"ר או"ה א' ר"ז או"ה א':

ב' קודם חשיכה יכול לומר להדליק הנר ושאר דברים שלחך (מהר"ו סי' קי"ו) (וע"ל סי' שמ"ז): ב' די"א שצריך להוסיף מחול על הקודש הוזמן תוספת זה הוא מתחלת השקיעה שאין השמש נראית על הארץ עד זמן בין השמשות והזמן הזה שהוא ג' מילין ורביע רצה לעשותו כולו תוספת עושה רצה לעשות כמנו מקצת עושה ובלבד שיוסיף איזה זמן שיהיה ווראי יום מחול על הקודש. וישעור זמן בין השמשות הוא ג' רביעי מיל שהם מהלך אלף ות"ק אמות קודם הלילה. הגה ואם רוצה להקדים ולקבל עליו השבת מפלג המנחה ואילך הרשות בידו

מור

כף החיים

ד' הרי"ף ורמב"ם
והר"ן והמגיד
בפ"ה בשם
הרמב"ן מהא
דיומא פ"ה:
ה המגיד שם:
ושבת ליד וכרבי
יהודה ובדמפרש
לה רבא:

מחול על הקודש גם ביו"ט יש תוספת מן התורה לדעתם וכ"ה דעת התו' בכתובות דף מ"ז ע"א ד"ה דמסר יעו"ש. כס"א או' ח' וכ"כ התו' או' י"ד. וגם הגה"מ חייבות בתוספת שבת וי"ט. כ"כ התו' שם. וכ"כ המג"א סי' תר"ח או' ח' יעו"ש:

שם (טוב) שצריך להוסיף וכו' וכתב הרב המגיד תוספת שבת הוא בעשה ואינו בלאו וכתב יעו"ש. עו"ש או' ב' וכ"כ התו"ש שם:

שם (חי) וזמן תוספת זה מתחילה השקיעה שאין השמש נראית וכו' כלומר שאינו נראה בכתו כמאז מפני שהתחיל לכנס ברכיע. עו"ש שם. ומיהו כבר כתבנו לעיל או' ח' דבשיעור ביה"ש משעה שאין השמש נראית עוד על הארץ יעו"ש. וא"כ התוספת לריך להיות בזמן שעוד שהשמש נראית על הארץ וכן עמא דבר:

שם (יט) וזמן תוספת זה וכו' ועיין בתפארת ישראל ברכות משנה ב' אחד מאנשי אייראפא שנסע לאמריקא או להיפוך וידוע שבי מדינות הללו אחת מונחת על פני כדור הארץ מלד א' והאחרת ממולה ממש מתחתיה וא"כ כשמקדשין שבת באייראפא הוא תחלת עש"ק באמריקא. ובא א' לנדרפא שקודמת מקומו הוא בין ב' המדינות האלו היאך להתנהג לענין שבת ולענין ק"ש ותפלה יעו"ש. ועיין בכעין זה בשו"ת אבן יקר"ה סי' י"א והעיקר בזה שיקדשו ב"ה את השבת כפי המקומות אשר הם בו ואולי ע"ז רמזה תורתנו הקדושה בכ"מ שנאמר אלל מופעד ושבת בכל מושבותיכם. א"ח או' ו' וכ"כ הרדב"ז ח"א סי' ע"ו בענין השבת שיש חילוק גדול בין שוכנים במזרח העולם לשוכנים במערב ונמצא מה שהוא לאלו שבת לאלו חול מונה כל אחד במקום שהוא יעו"ש. וכ"כ בשו"ת שו"מ מ"ד ח"ב סי' קנ"ד יעו"ש. ועיין עוד מזה בדברינו לסי' דש"מ בס"ד:

שם (ך) בהגה. מפלג המנחה ואילך וכו' דהיינו שעה ורביע זמניות קודם הלילה כמ"ש לעיל סי' רל"ג סעי' א' בהגה. ועיין בדברינו לשם או' ז' ואו' ח' ודוק:

שם (כא) בהגה. מפלג המנחה ואילך וכו' ואם קבל קודם פלג המנחה אין קבלתו כלום. רי"ו ה' יו"כ. ומיהו כיון דיי"א דחשבינן מתחלת השקיעה לכתחלה יש להתמיר שלא לעשות מלאכה. מ"א סק"י. תו"ש או' י"ב ור"ל כיון דאיכא דסברי דביה"ש מתחיל מתחלת השקיעה דהיינו משעה שאין השמש נראית על הארץ אם קיבל משעה ורביע זמניות קודם שאין השמש נראית על הארץ יש להתמיר שלא לעשות מלאכה אבל בקיבל קודם לזה משמע אפי' משום חומרא ליכא. ועיין לקמן סי' רס"ג סעי' ד':

ודע (כב) שכתב הלבוש בסי' רס"ג בהגה דמי שקיבל עליו שבת קודם חשיכה דיכול לעשות התרה שהרי איסור זה אינו עליו אלא משום נדר בעלמא יעו"ש. והביאו המג"א

שם. ומותר לומר לעכו"ם וכו' דאמירה לעכו"ם שבות ולא גזרו על שבות ביה"ש ללורך מלוה או שהוא טרוד ונחפז כמ"ש סי' שמ"ז ומה דאסור לעשר ולהטביל משום דלא מיקרי מלוה דאם לא יאכל ולא ישתמש בכלי ליכא חיוב ומה דלא הוי נחפז משום שיש לו מאכלים וכלים אחרים משא"כ בשאין לו י"ל דשרי. לב"ש. ובשאין לו אחר ומטביל ביה"ש יבדק ג"כ. ומיהו כבר כתבנו לעיל או' ג' דאם אפשר ליתנו מתנה לעכו"ם או להטבילו ע"י הערמה אין להטביל ביה"ש אפי' אין לו כלי אחר יעו"ש:

שם (יא) להדליק נר ללורך שבת. והיינו אפי' לאחר אכילה דבשבת עלמא אסור לכ"ע כמ"ש סי' רע"ו סעי' ב' ביה"ש שרי כיון דאיכא מלוה משום שלום בית כמ"ש סי' רס"ג תו"ש או' ח' וכשמדליק עכו"ם כתב הר"ז בסוף סי' זה שתדבק עליהם אבל בסדה"י כתב שלא תדבק עליהם. ונראה כיון דיש פלוגתא בזה יש להרהר הדרכה בלבה:

שם (יב) להדליק נר וכו' וכן מותר לומר לעכו"ם ביה"ש להדליק נר ביום שמת בו אביו דמאחר שהעולם נזהרין בו חשבינן ליה כללורך גדול. רש"ל בתשו' סי' מ"ו. ט"ז סוף סי' זה. מ"א סק"ו. י"ל דמותר אפי' להרבות נרות דהא מיקרי לורך שבת ובפרט להדליק ב' נרות דהעולם נזהרין שלא לפחות מצ' נרות אחד נגד זכור ואחד נגד שמור י"ל דהוי כמו נר יא"ל. הגרע"א:

שם (יג) שהיא ללורך מלוה וכו' וכל שבות שהתירו משום לורך מלוה מותר ג"כ ללורך אורחים כמ"ש לקמן סי' של"ג סעי' א' בהגה יעו"ש:

שם (יד) או שהוא טרוד וכו' פי' דבר שאם לא יעשה אותו יהיה מלטרע בשבת ודוקא מעניני אכילה ונר ומלבושים לשבת אף שיכול להיות זולתם אבל אם הוא עסק גמור לחול שאין בו שום לורך שבת לא התירו אם לא ללורך גדול והפסד מרובה. רש"ל בתשו' שם. א"ר או' ה':

שם (טו) וכן מי שקבל עליו שבת וכו' יכול לומר להדליק וכו' פי' אפי' נר של רשות וכל דבר שהוא של רשות אבל נר של מלוה אפי' כבר קיבל עליו שבת יכול לומר ביה"ש לעכו"ם להדליק עו"ש או' ח' וכ"כ מ"א סק"ז:

סעי' ב' יש אומרים שלריך להוסיף וכו' זהו סברת הרי"ף והרא"ש ורוב הפו' המפורסמים אכן הרמב"ם סבר דאין תוספת לשבת כלל ואפי' מדרבנן ליכא כמבואר בב"י ומשו"ה כתב זה בש"ע בלשון יש אומרים. מיהו הרדב"ז בשו"ת ללשונות הרמב"ם סי' קי"ג וסי' רס"ח כתב דגם דעת הרמב"ם שיש תוספת לשבת והאריך בזה יעו"ש. והביאו מחבר"ר או' ו' ותוספת זה דרבנן וי"מ שהוא דאורייתא לבוש. אבל הא"ר או' י"ב כתב לכ"ע דאורייתא יעו"ש. ולדעת הסוברים דלריך להוסיף (י"ז)

ז שם ליה :

ח מרדכי :

ט ז"ל :

(טור ואגור בשם תוס' פ' תפלת השחר) (וע"ל סי' רס"ז) : ג זמ' שאינר בקי בשיעור זה ידליק בעוד שהשמש בראש האילנות ואם הוא יום המעונן ידליק כשהתרנגולין יושבים על הקורה מבע"י ואם הוא בשדה שאין שם תרנגולים ידליק כשהעורבים יושבים מבע"י. ד האחר עניית ברכו אע"פ שעדיין יום הוא אין מערבין ואין טומנין משום שהוא קבלה רשבת עליה טולדין הוי אמירת מזמור שיר ליום השבת כעניית ברכו לדירה :

רסב

בב החיים

בח) שם ולדין הוי אמירת מזמור שיר וכו' ולפי דברי הא"י ז"ל בשער הכוין ל"ל תחלה מזמור לדוד הבו לה' וכו' שיש בו ג"פ הבו ו"פ קולות. וג"פ הבו הם כנגד חב"ד דעולם העשיה העולים עתה בנה"י דליירה ובג' קולות הראשונים עולים חג"ת דעשיה במקום חב"ד דעשיה. ובג' קולות אחרים עולים נה"י דעשיה במקום חג"ת דעשיה ובקול האחרון עולה מלכות דעשיה במקום הנה"י. ואח"כ אומר ג"פ באי כלה. באי כלה שבת מלכתא. והוא להעלות חב"ד דליירה לנה"י דבריאה. ול"ל ב"פ באי כלה הראשונים בקול רס לפי שהם כנגד חכמה וזינה דליירה העולים. אבל בבאי כלה שבת מלכתא לריך לאומרה בלחש ולא בקו"ר לפי שהוא כנגד הדעת דליירה שאינו מכלל העשר ספירות כדודע. ועתה באמרך ג"פ באי כלה תכוין לקבל תוספת קדושת הנפש. כי בשער הכוין ובס'י הרש"ש ז"ל ביאר הדברים דהיינו בפעם ג' כשאומר באי כלה שבת מלכתא יכוין לקבל תוספת קדושת נרנח"י דנפש. (ובאמירת באי כלה הא' יטה עלמנו ללד ימין מפני שהוא כנגד החכמה שהוא ללד ימין. ובב' ללד שמאל. ובג' כנגד פניו) ואח"כ אומר מזמור שיר ליום השבת. והוא להעלות עולם הבריאה אל האילנות. וגם הוא ר"ת למשה כי בכל ע"ש חוזר מרע"ה לקחת אותם הארות של אלף חלקים שלו שנאבדו ממנו בעון העגל שעשו ישראל ולוקחם בסוד תוספת קדושת שבת ומחזיר לישראל אותם הארות שלקח מחלקם ואלו האורות נתיים לישראל בכל ע"ש בסיד תוספת קדושת שבת. וז"ל ישמח משה במתנת חלקו וכו' וגם תכוין באותיות למשה כי מרע"ה משתדל בכל ע"ש להעלות כל ילווי הנשמות הניתנים בעמקי הקלי' ואינם יכולין לעלות משם וכן הנשמות של בני אדם התחתונים שאין בידם מעט"ו הראויים לעלות בסוד תוספת שבת יורד מרע"ה וכמה רבבות נשמות לדיקים עמו אשר בעוה"ב כל אי לפי בחינתו ומעלה את הנשמות של המתים ושל החיים כל אותם שאינם יכולות לעלות מעלמם :

ואח"כ אומר ה' מלך גאות לבש וכו' ובסידור הרש"ש ז"ל כתוב לאמר קודם ק"ש לשם יחוד בנוסח זה. לשם יחוד קצה"ז בדחילו ורחימו. ורחימו ודחילו ליחדא שם י"ה ב"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל בואו וגלל לקראת שבת מלכתא לחקל תפוחין קדישין. ואח"כ מתחיל מזמור לדוד הבו לה' וכו' ומנהג חסידים ביה אל יב"ן שאחר שאמרו כל סדר הגו' חזרין לאומרו פ"ב ולהקיק התיבה שבזהכ"ל והוא כי מ"ש בשער הכוין לחזור כל סדר הגו' ולאומרו בבית ולהקיק השלחן שנוסדר עם הלחם לסעודת שבת וכו' הם חוזרים לאומרו בזהב"י ולהקיק התיבה. והוא כי באמירה הראשונה היה בבחי' אור פנימי ובאמירה שנית נגד אור מקיף וע"כ לריך לחזור ולאומרו בהקפה. ועיין עוד לקמן סי' רס"ב חו' ל"א סדר קב"ש :

ואח"כ בעניית בריך ה' המבורך וכו' יכוין לקבל תוספת קדושת הרוח שיש בו חמשה תיבות כנגד ה' בחי' נרנח"י

המש"ז שם חו' ג' וכתב דהיינו אם קבלו מפלג המנחה עד התחלת השקיעה דהוי מדרבנן אבל מתחלת השקיעה דהוי ד"ת איני יכול להתיר יעו"ש. מיהו הא"ר שם חו' ל"ח כתב על דברי הלבוש הגו' דל"ע לדינא אי מהני התרה יעו"ש. וכ"כ המש"ז שם דל"ע. וכ"כ מדברי המ"א שם ס"ק ל"א דלא מהני התרה יעו"ש. וכ"כ לפי דברי הא"ר ז"ל דקבלת שבת היא באמירת באי כלה דשם הוא קבלת נרנח"י דנפש כמ"ש לקמן חו' כ"ז וא"כ כיון שנעשה מעשה בגופו שקבל קדושת שבת אינו יכול להתיר אבל אם לא קבל באמירת באי כלה אלא רק בפה לחוד שאמר הרי הוא מקבל שבת נראה שיכול להתיר : **סעי' ג'** ומי שאינו בקי בשיעור זה ידליק בעוד שהשמש וכו' והנכון להדליק שלש שעה קודם שקיעת החמה דהיינו במקום שהחמה שוקעת עשרה דקים פחות מהי"ב שעות יש להדליק ב"א וחלי ובמקום ששוקעת פחות שלש מהי"ב לריך להדליק ב"א ושלש. ר"ח חו' ז' וכ"כ הפתה"ד חו' ג' :

בד) שם. ואם הוא יום המעונן וכו' וה"ה כשיש לו מורה שעות שהולך בטוב ויודע עי"ז אימתי שהוא זמן השקיעה יכול לסמוך עליו אבל אם הוא מקדים או מאחר לא ידליק אלא א"כ יודע בודאי שעדיין השמש על הארץ ואם ספק ידליק ע"י עכו"ם :

בה) סעי' ד' אין מערבין וכו' משמע חפ"י לדבר מזה חסור דהא טמיה לזרך מזה היה ואסור דגרע מביה"ש. מ"א ס"ק י"ב. א"ר חו' ט"י ודוקא שבות ע"י עלמנו חמור בקבלת שבת יותר מביה"ש בלא קבלו אבל אמירה לעכו"ם במקום מזה חפ"י קבלו שבת מותר. א"ח חו' י"ב. ומיהו עיין לקמן סי' של"ג סעי' ב' דשם סתם הש"ע להתיר שבות ביה"ש חפ"י בקבל שבת יעו"ש. ועיין לעיל חו' ט"י :

בז) שם. ואין טומנין וכו' וה"ה דאסור ליכנס למרחץ חפ"י להזיע. ברכות כ"ז ע"ב. מ"א שם. א"ר שם :

בז) שם. ולדין הוי אמירת מזמור וכו' ובמדינות אלו (ר"ל במדינות אשכנז) אין נוהגין לומר מזמור בכניסת השבת לכן עניית ברכו הוי קבלת שבת. ד"מ חו' ב' ועתה נוהגין לומר מזמור שיר וכו' ואפ"ה אין מקבלין שבת ועושין כל מלאכות עד ברכו דמעיקרא הכי קבלו עליהו וכ"מ בב"ח סי' רכ"ז. מ"א ס"ק י"ג. אבל הא"ח חו' י"ג כתב דהמנהג עתה מיד שאומר מזמור שיר קבלו שבת עליהו הכבוד ואסורין בכל המלאכות חפ"י שעדיין יום גדול הוא. וכ"כ הלב"ש. אמנם לפי דברי הא"ר ז"ל בשער הכוין שכתב דבאמירת באי כלה מקבל תוספת הנפש מבחי' קדושת הלילה הוי קבלת שבת באמירה באי כלה וא"כ משאמר באי כלה חפ"י שעדיין היום גדול נאשר בעשיית מלאכה וגם חסור לטעום כלום עד שיקדש כמ"ש לקמן סי' רע"א סעי' ד' יעו"ש :

רס"ב לקדש השבת בשלחן ערוך ובכסות נקיה. וכו' ג' סעיפים :

א מהא ד"ב יוסף
בר חנינא שבת
ק"ט :

א איסור שולחנו ויציע הסמכות ויתקן כל ענייני הבית כדי שימצאנו ערוך ומסודר
בבואו מבהב"נ. הגה ויהיה שלחנו ערוך כל יום השבת וכן המנהג ואין לשנות. (טור ס"ס רפ"ט וטרדכי
סו"פ

כף החיים

הפנים שבמקדש. ותכין כי הלחם שציד ימין הוא חות י' של
הוי"ה והלחם שציד שמאלך חות ו' (והוא להמשיך השפע מאות
י' אל הי' ראשונה שתחתיה ומאות ו' אל הי' האחרונה
שתחתיה) ותברך אז המוליד ובה' של המוליד תכין אל בינה
עילאה ובה' של הארץ תכין במלכות ובמלת לחם תכין בת"ת
(ור"ל להמשיך הארה מן בינה אל ת"ת ומלכות גם במלת
לחם תכין אל הלחם הכז' שהוא בחי' י"ג נימין (ור"ל כי
הלחם הוא בחי' גי' הוי"ה שיש בהם י"ב אותיות והכולל הם
י"ג וזהו כלילת אכל ביום יכין אל י"ג חזרתו בבקר ובמנחה
אל י"ג תיקוני דיקנא כנו') ואח"כ תכלע מן הלחם הימני
שהוא כנגד או' י' של הוי"ה שיעור כזית ותכלנו אותה ותכין
שהכזית הזה הוא כנגד חות י' של הוי"ה ואח"כ תכלע בליעה
שנית כבינה ותתן לאשתך ותכין שהיא כנגד חות י' אחרונה
של אדני ותכין שיתחברו ויעשו שם יאהדוה"י ואח"כ תכלע
ותתן לשאר בני הסעודה היושבים שם כמבואר כ"ז בשער הכווי
שם ויעוש. ואשי' נמלא גדול שמסב על השלחן לא יתן לו קודם
אשתו שלא לעשות פירוד בין הב' יודין שהוא בינו לבינה כידוע
ל"ח. אספקלריא המאירה דף ק"ז ע"א. כף החיים סי' ל"ו
או' מ"ח. וכוונת המוליד כבר כתבנו אותה לעיל סי' קס"ז או'
כ"ז ואי' ל"ז וכוונת האכילה בסי' זק"ן או' ק' יעוש. וגם ביו"ט שחל
בשבת לריך לסדר י"ב לחמים ולעשות הסדר כשאר שבתות :

ג **ומי** שא"ל לו ב"ב לחמים לא יפחות מר כמ"ש בזה"ק
פ' פנחס דף רמ"ה ע"א יעוש ויניחם ב' ע"ג ב'
ויכין שהם כנגד ד' אותיות הוי"ה י' ע"ג ה' ו' ע"ג ה' ויכלע
ויכין ככל הכז' ואם אין לו אלא שלשה לא יניח כ"א שנים. וכן
אם יש לו חמשה או ששה לא יניח כ"א ארבעה :

ד **ואמר** מהרש"י ז"ל שאביו היה נוהג כשהיה עושה המוליד
לקח ב' ככרות העליונים והיה מדביק אותם
אב"א ולא היה נוגע בב' ככרות התחתונים. פת"ח שער ח"י סוף
פט"ז ומי שאין לו רק שני ככרות יכין בעליון שהוא כנגד חות
יוד ואות וי"ו של הוי"ה ובתחתון כנגד שני ההי"ן וכשיכלע יגביה
העליון מעט מן התחתון ויכין להמשיך השפע מאות יוד אל
אות הי' ראשונה של הוי"ה ומאות ו' אל הי' האחרונה כנו' :

ה **גם** לריך להזמין ב' אגודות של הדם וכל אגודה יהיה בה ג'
בדים ויהיה ההדס משולש וב' האגודות הם כנגד זכור
ושמור ע"ד מ"ש רז"ל במס' שבת פ' במה מדליקין על ההוא
גברא דרהיט ובידיה תרין מדאני אסא ורחאו רשבי' זר"א בנו
באלתם מן המצרה ואמרו חזי כמה ישראל זהירין במלות וכו'
כנו' בשער הכווי דף ע' ע"ד יעוש. וכו' הדיח כבר כתבנו
אותה לעיל סי' קט"ז או' ט"ז קחנו משם :

ו **ובכניסתך** לבית תאמר בקו"ר ובשמחה יתירה שבת
שלום כי הוא כחתן המקבל הכלה בשמחה
גדולה. ואם אמך קיימת בחיים תנשק ידיה. שער הכווי דף ע"א
ע"ב. ועיין לקמן או' טו"ז :

ז **ותסתכל** בב' נרות (וגם אם מדליק ז') ותכין כי אחד
כנגד זכור ואחד כנגד שמור. וגם תכין כי
אחד

גרנח"י דרוח. ולריך לענות אותו מעומד כמ"ש לעיל סי' כ"ו או'
ב"ג יעוש. ואח"כ בלמירת ופרוס עלינו וכו' יכין לקבל תוספת
גשמה וגם לריך לאומרו מעומד כמ"ש לעיל או' הכז' וכז' מבחי'
קדושת הלילה וביום בלמירת גשמת כל חי יכין לקבל תוספת
הנפש. ואחר למירת אדני שפתי וכו' קודם שיתחיל בריך יכין לקבל
תוספת הרוח. ובתחתית איה שאומרים בכתר בחזרת מוסף יכין
לקבל תוספת גשמה כמבואר כ"ז בשער הכווי יעוש :

ודע דבעינן תוספת הנר"ן שמקבלין ישראל בשבת כל אחד
מקבל לפי בחינתו דאם הוא חכם המוחכים לכל אדם
מוחכמה. ואם הוא מדין דבר מתוך דבר בתורה מבינה. ואם הוא
חסיד מוסר. ואם הוא גבור ירא חטא מגבורה. ואם הוא איש
תם מת"ת וכו' כמבואר בזה"ק פ' פנחס דף רמ"ז ע"ב יעוש :

א **סעי'** יסדר שלחנו. והארי' ז"ל היה מקפיד מאד וזהיר
לאכול בשלחן של ד' רגלים כדוגמת שלחן של
בהמ"ק כמ"ש בשאר הכווי דף ע"ב ע"א. וכך בסי' התיקונים
תיקון מ"ז וז"ל ושבת לריך. לתקנא ביה פתורא בארבע רגלין
כגוונא דפתורא דלעילא דלתמר ביה זה השלחן וכו' ובג"ד תיקנו
מארי מחגי' שלחן בלפון ונר דליק לימינא כגוונא דלעילא
דלתמר ביה מגורה בדרום. מטה באמלעיתא מסטרא דעמודא
דאמלעיתא יעוש. ובהואו ביתא דאשתכח דירא דא מתקנא
בסידורא דא מגרתא בדרום ושלחן בלפון ומטה בין לפון לדרום
אמרינן אלין מלאכין דקא נחתין עם שכינתא דאיהי גשמה יתירה
לית דין אחר הדיט דע"ה אלהין אחר דרעוא ביה מן קדם
ה' תיקונים תיקון כ"ד :

ב **וגם** לריך לסדר על השלחן יב לחמים בכל אחד מגי'
סעודות שבת כמ"ש בסי' התיקונים שם. וכ"כ בשער הכווי
שם לריך לזהר לשום בכל סעודה י"ב לחמים על השלחן כנגד י"ב
חלות לחם הפנים. ותסדרם כסדר זה ו' לחמים ממד ימין השלחן
ו' ממד שמאל השלחן. והו' הימנים יהיו ג' ע"ג ג' כעין סוגל
וכן בלד שמאל. וזה סדרן בלד ימין ד' לחמים ב' ע"ג ב' וכן
בלד שמאל ובאמלעין יש ד' לחמים אחרים ב' ע"ג שנים. אלא
שהשנים מופסקים מן השנים האחרים וריוח ואויר ביניהם כי אלו
קרובים לר' הימנים ואלו קרובים אל ד' השמאלים.
בזה"ק. והי"ב לחמים דליל שבת הם כנגד י"ב נימין. וביום
שבת כנגד י"ב חזרתו. ובמנחת שבת כנגד י"ב תיקוני דקנא.
ותכין שד' לחמים שמולד ימין שהם ב' ע"ג ב' הם כנגד ד'
אותיות הוי"ה אחת. ושני לחמים התחתונים הם שני ההי"ן שהם
הנקבות ושני לחמים העליונים הם ב' אותיות י"ו שהם הזכרים
זכע"ז ד' לחמים השמאלים הם הוי"ה אחרת שנית עד ז' ממש.
ושני לחמים האמלעים הסמוכים ללד ימין הם סוד ב' אותיות
י"ה י' ע"ג ה' ושנים האמלעים הסמוכים ללד שמאל הם ב'
אותיות ו"ה ו' ע"ג ה' וברכותך לומר ברכת המוליד אז תקח
ב' לחמים העליונים שד' אמלעים ותחבר שניהם בב' ידיך ושני
שולי הלחמים יהיו דבוקים זה בזה וב' פנים מבי' לדין שלהם
פן זה ממד ימין ופן זה ממד שמאל ואז יתראו כאלו הב' הלחמים
געשו לחם אחד וכו' ב' פנים מבי' לדין ויהיה כדמיון לחם

אחד נגד ה' ראשונה של הוי"ה בינה והשנית נגד ה' האחרונה מלכות. (ור"ל להמשיך הארה מן בינה למלכות) ואח"כ תכנין בגי' זיווגים שעלין בגי' נ"ר כזה. יאהויה יאהלוהיים יאהדונהי. כנ"י בשער הכו" דף סז ע"א וע"ב יעו"ש :

(ח) **ואח"כ** תאמר דא היא סעודתא דחקל תפוחין קדישין ותקיק השלחן דרך ימין. ואח"כ תקח בידך שני אגודות של הדם ותברך עלי' בשמים ותרניח ותכנין כוונת הריח ותקף אחר שתרניח תחברם יחד ותאמר זכור ושמור בדבור אחד באמרו. ותחזור להקיק השלחן עם ההדס בשתיקה כמ"ש בשער הכו" דף ע"ג וע"ד. ואף אם אין לך הדס ג"כ תחזור להקיק משום שיש סוד בזה להנשיך אור מקיק לבחי' המלכות. ואח"כ תאמר שלום עליכם מה"ש וכו' אשת חיל וכו' וזהו פ' יתרו דף פ"ח ע"א המדבר מכבוד סעודת שבת. זכור את יום השבת לקדשו. רבי יצחק אמר וכו' עד ולמיכל סעודא דמטרוגתא. ואח"כ תאמר אתקינו סעודתא מהמנותא וכו' אומר בשבתין למיעל גו פתחין וכו' ויהא רעוא מן קדם עתיקא וכו' כך הוא מסודר בס' הרש"ש ז"ל והגם דבשער הכו" דף ע"ב מ"ב כתב דהאר"י ז"ל היה נוהג לומר פזמון אומר בשבתין וכו' אחר האכילה בס' הרש"ש ז"ל סידר לאומרו מקודם כנ"י ובענין ויהא רעוא וכו' עיין יוסף אומן סי' מ"ד שכתב דיש מפסקין ואין אומרים הסיום רק ברעוהא וחדוא עלינו ועל כל ישראל וכו' לא מטעם דלא ישאל אדם לרכיו בשבת והביאו הזכ"ל ח"ג או' ש' יעו"ש :

(ט) **תקבר** הכוס מוזלתך משתי ידיו אל שתי ידיך ותגביהנו נגד החזה. ואח"כ ישאר ביד ימין לבד' כע"ח

שער ח"י פט"ו שער הכו" דף ע' ע"ד ודף ע"א ע"א :

(י) **ואח"כ** תאמר לשם יחוד וכו' הרי אנחנו באים לקיים מ"ע דא' לקדש השבת בדברים כמ"ש זכור את יום השבת לקדשו ומ"ע דרבנן לקדש על היין לתקן את שורש מלוה זו במקום עליון ויהי נעם וכו' מזמור לדוד ה' רועי וכו' יום הששי ויכולו השמים וכו' והקידוש יהיה מעומד ואח"כ תשתה הכוס מיושב פע"ח שם פי"ד יום הששי ויכולו השמים ר"ת הוי"ה ויכוין אותה בשם ע"ב שהוא הוי"ה במילוי יודין וכן ויכולו גי' ע"ב ויכוין אותה בשם הוי"ה במילוי יודין. וע"ב שיש בקידוש הרי ג"פ ע"ב. שער הכו" דף ע"א ע"ג :

(יא) **אח"כ** תטול ירך וירך שבעת שתגב ירך ובשעה שתברך ענ"י תגביה צי ירך זקופות למעלה כנגד ראשך מצי' לדדי ראשך גם יהיה כ"ז מעומד וכן בכל נטילה מג' סעודות דשבת לריך לקיים צי דברים הנ' שהיה מעומד ושיגביה ידיו עד כנגד ראשו. שער הכו" דף ע"ב ע"א. וכו' הנטילה והשפאף כבר כתבנו אותה לעיל סי' קס"ב או' צי יעו"ש ובענין הגביה הידים שכשיגביה ידיו יכוין ביד ימין. הוי"ה אלהינו הוי"ה שהם בגי' יד וביד שמאל כו"ו במוכס"ז כו"ו שהם גי' בגי' י"ד. ועוד יכוין ג"כ בידא דאמלעיתא שהיא הוי"ה פשוטא ושם מ"ה שהם גי' י"ד אותיות בגי' י"ד כמבואר בשער הכו" דף ב' ע"א יעו"ש וזו הכוונה בין בחול בין בשבת בין בנט"י שחרית בין לאכילה כידוע ומבואר בס' הרש"ש ז"ל :

(יב) **ואחר** האכילה תאמר ד' פרקין הא' ממס' שבת ואח"כ תטול מים אחרונים ותברך בהמ"ז ע"ד מ"ש לעיל סי' זקן מא' כ"א עד אות כ"ו יעו"ש. ואחר בהמ"ז תחזור לברך על ההדס וקודם שתברך תאמר זכור ושמור וכו' ותאמר ד' פרקים שניים ממס' שבת כדי שיהיו ח' פרקים ובג' סעודות

כ"ד פרקים כדי להשלים כ"ד קסוטי כלה עיין שער הכו" דף ע"ב ע"ג. ועוד לומר כליל שבת כל מסכת עירובין בסוד ע"ב רי"ו. פע"ח שער ח"י פי"ז ואם א"א יש לומר איזה פרקים והשאר ישלים ביום :

(יג) **מנהג** האר"י ז"ל להניח השלחן במקומו כליל שבת והמפה פרוסה על השלחן וכוס של בהמ"ז מונח עליו והיה מניח כל שהוא טיפות יין בכוס ההוא כדי להשאיר שם ברכה ליל שבת בסוד אסוך שמן הנ' באלישע כנ"י בזהר. וגם היה משייר בשלחן תחת המפה הפרושה קלת פתיתין של פת לסיבה הנ' אבל לא לחם שלם משום העורכים לגד שלחן ולא אקרי הכי אלא בלחם שלם. שער הכו" דף ע"ב ע"ד :

(יד) **שם**. יסדר שלחנו וכו' רש"ל היה לו שני מפות על השלחן מלבד העלוונה משום דכמשגערין המפה נמלא השלחן מוגלה. ועוד דהמפה תלויה מעל השלחן טפח וכשפורשה עושה אוהל ולכן הניח התחתונה תמיד ואחרת עליה. והביא המ"א סק"א. וכתב עיין מ"ש סי' שט"ו סי' י"א דזה לא הוי אוהל ר"ל משום דאינו עשוי ללל כיעו"ש. וכ"כ התו"ש או' צ' וא"כ לא נשאר כ"א הטעם שלא ישאר השלחן מוגלה משום כבוד שבת. וכ"כ המחמ"ש : (טו) **שם**. ויליע המטות וכו' דא"ר יוסי ב"ר יהודה שני מה"ש מליין לו לאדם בע"ש מבהכ"כ לביתו אחד טוב ואחד רע וכשצב לביתו ומלא כר דלוק ושלחן ערוך ומטתו מונעת מלאך טוב אומר יה"ר שתהא לשבת אחרת כך ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו ואם לאו מלאך רע אומר יה"ר שתהא לשבת אחרת כך ומלאך טוב עונה אמן בע"כ. שבת קי"ט ע"ב. טור :

(טז) **בס'** תוי"ש הביא כאן מגדול אחד שמחק בנוסח שגדפס בתקון שבת לומר בבואו לבית שלום עליכם מה"ש וכו' חלוקת לאתכס לשלום וכתב שהדין עמו יעו"ש. והביאו המחבר' או' צ' וכתב כי בנסחתנו כתוב לאמר בלאתכס לשלום והכוונה שנמשך אחר מ"ש ברכוני לשלום ור"ל שיברכוהו בזמן לאתס ולא שדוחה אותם וכתב וכן נהגו בכל תפלות ישראל לומר זה ואין למחוק דבר שנהגו רוב ישראל יעו"ש ומנהגינו לומר אחר ברכוני לשלום וכו' בשבתכס לשלום וכו' ואח"כ חוזרים לומר ברכוני לשלום וכו' ואח"כ אומרים בלאתכס לשלום וכו' וחוזרים לומר ברכוני לשלום וכו' ור"ל ברכוני צעת בואכס וצעת שבתכס וצעת לאתכס ור"ל בשעה שאתם יולאים באיזה שעה שרולים ללאת :

(יז) **וכתב** הרצ יעב"ץ ז"ל בסידורו הנקרא עמודי ישמים דף שד"ס ע א או' ה' מנהגן ש"י לברך הילדים כליל שבת או' האבות וא' הרבנים אחר התפלה או בכניסה לבית שאז חל השפע וראוי להמשיכו על הילדים ביחוד שאין בכוחם להמשיך שפע צמעשיהם אבל ע"י גדול אמונעי משויב הוא ויורד וחל ונאחו ביותר הקטנים שעדיין לא טעמו ט"ח ועל ידיהם הוא מתפשט יותר אבל גם הצנים הגדולים מקבלים ברכה מאבותיהם וכיון הוא עכ"ד. וכ"כ הרצ מעבר יבק מעבר ג' פמ"ג יעו"ש. והב"ד הפתה"ד או' ד' וכתב דלא יפה עושים הבאים לנשק את ידי הגדולים בעוד שאומרים עלינו לשבח או פיוט יגדל או סדר שלום עליכם וכיוצא דכיון דמרחשן שפוותיהו בלימוד ואינם פוסקים מה צלע בנשיקה זו כי אינם מקבלים שום ברכה. והגם דנשיקת יד של הגדולים בתורה פשיטא ודאי דישיג בזה תועלת גדול לפי הקדושה רבה שיש בהם דמלכי רבין מחדשים בכל יום הלכות וכותבין בימין ושמאל מסייע לימין שיש באלבעותיהן קדושת התורה כחובה באלבע אלהים מ"מ טפי עדיף לנשק ידיהם צעת שיכולין לברך עכ"ל. ואם לריך לנשק

סו"פ כל כתבי והגהו' מרדכי פכ"ט דשבת): ב' בישתדל שיהיו לו בגדים נאים לשבת ואם א"א לו ב שבת קי"ג: לפחות ישלשל (פי' ישלשל כלפי מטה שיהיו ארוכים כמות העשירים היושבים בביתם. רש"י שם). בגדיו ג שבת קי"ח:

למטה

בף החיים

שבת בע"ש יכוין בשם זהירא"ל וכונה זו מועילה מאד אל האדם כדי שימשיך את הקדושה אליו. גם לריך האדם ללבוש בגדי לבן ולא של לבשים אחרים וקבלתי ממורי זלה"ה שכפי הלבש וגוון המלבושים שלובש האדם ביום שבת בעוה"ז כן ממש יתלבש האדם בעוה"ב אחר פטירתו תמיד ביום שבת. והל' כי בקבלת שבת פ"ח נתגלה אליו נשמת חכם אחד שנפטר בימיו וראהו לובש שחורים והל' לפי שבעוה"ז היה לובש שחורים ביום שבת שלכך היו מענישין אותו שם להלבישו אחר פטירתו בגדים שחורים גם ביום שבת. ודע כי אין לפחות מן ד' בגדי לבן והם המלבוש העליון והתחתון והאזור אשר על לבשו התחתון והחליק אשר על צפרו. והאחר"י ז"ל בימי החורף ביום שבת היה לובש מפני הלנה מלבוש א' של בגדי ארגמן תחת המלבוש הלבן העליון ולא היה חושש רק לשהיו לו ד' בגדי לבן כנז' ומספר ד' בגדים אלו הם כנגד ד' אותיות הוי"ה. ואלו הם סוד בגדי עולם הבריאה והם בחי' אור המקיף מבחוץ כנז' בצרכת מלביש ערומים יעו"ש. שער הכוונ' דף ס"ג ע"א. פט"ה שער חיי פ"ד:

(כה) **יא** לריך להחליק גם הסנדל עיין רב פעלים ח"ד סי' י"ג שכתב דח"ל להחליק והביא ראיה מירושלמי דשבת פ"ו ה"ב שכתב דלאו אורחיה דבר נש מיהו תרין סנדלין חד לחולא וחד לשבתא יעו"ש. מיהו נראה היינו לפוס דינא אבל מומדת חסידות נכון להחליק וכ"כ החס"ל א"ו ג' דאפי' מוכנסים ומנעלים והכובע ששוכב בו וכדומה הכל כאשר לכל יהיה מיוחד לו לשבת אם אפשר יעו"ש:

(כו) **במקום** שרובם לובשים שחורים בשבת אין ללבוש לבנים בפרהסיא הרב פמ"א ח"ב סי' קנ"ב. והא"ר הוכיח מהש"ס דשבת דף קמ"ז ע"א דרבנן דפומבדיתא הו' לבשי גלימא אוכמא יעו"ש. ברכי' א"ו ג' אבל השע"ת א"ו ד' כתב אפשר דיש לדחות דהנך רבנן לא היה להם רק עטיפת חול יעו"ש. ועיין באחרונים שכתבו דאם לובש לבנים במקום שאין לובשים לבנים או בפני מי שגדול ממנו שאינו לובש לבנים דאויבא יוהרא אמנם מדברי האר"י ז"ל שכתב דדוגמת אותם הבגדים שלובש בשבת יתלבש בעוה"ב נראה דליכא בזה יוהרא כיון שחושש אל בחי' מלבוש נפשו בעוה"ב והכתוב אומר וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו:

(כז) **ורעני** אבל אם לריך להחליק וללבוש בגדי שבת ממ"ש בשעה"מ פ' ויחי דהאר"י ז"ל נהג שלא לשנות מקומו בשבת משום דהוי דברים שבפרהסיא משמע דה"ה לריך להחליק בגדיו דאם לא יחליק נראה כנוהג חבילות בשבת וכ"כ מ"א בס"י זה א"ו ב' וכ"כ הברכ"י ביו"ד סי' ת' א"ו ב' דהאבל לריך להחליק בגדי חול וילבש בגדי שבת דהוי פרהסיא בגלילותינו שאין שום עני' בישראל שאין לו בגד לשבת טוב מהחול יעו"ש: (כח) **שם** שיהיו לו בגדים נאים וכו' וכו' שיהיה לו טלית אחר. י"ג. ובאגודה סי' קמ"ו כתב שילך בבגדי שבת עד מו"ש אחר הצלה. מ"א סק"ב והנכון שישארו עליו עד אחר סעודה רביעית:

(כט) **שם** שיהיו לו בגדים נאים וכו' ואפי' הוא בדרך לבדו ובבית

לנשק ולברך בב' ידיים או סגי בא' עי"ש בפתה"ד שהעלה שאין לנשק רק יד ימין משום דה' גבורות של יד שמאל הם כלולים בה' חסדים שביד ימין וכשמנשק יד ימין הם מתמתקים ומקבל ספע מי"ס יעו"ש. ועוד עי"ש שכתב שקודם שמנשק ידי אמו יאמר לשם יחוד הרני בא' לקים מלות כיבוד א"א לנשק ידי אמי יעו"ש. ונראה דה"ה שקודם שמנשק ידי ת"ח יאמר ג"כ לשם יחוד וכו' הרני בא' לקים מלות כיבוד ת"ח ולנשק את ידם לתקן את שורש מזה זו במקום עליון ויהי נועם וכו':

(חי) **שם**. ויליע המטות. מטה ליכב בה ומטה לישן בה. ב"ח. במקום שלא נהגו לכבד הבית כליל השבת אין לזרוק דבר חוץ לשלחן מפני שיהיה מגוול וינא המלאך המוב המלוה. מ"א סק"א. א"ר א"ו א' ועיין לעיל סי' ק"ף: (יט) **שם**. ויתקן כל ענייני הבית וכו' וכל מה שעושה יאמר לכבוד שבת ולקיים מלות והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו כמ"ש לעיל סי' ר"ן א"ו ב' יעו"ש:

(כ) **שם**. ויתקן כל ענייני הבית וכו' הנכון לתקן הבית סמוך לערב ולא כאשר נהגו מליעיי"ן מלעו"ה הבקר אור יום הששי. שכנה"ג. וכן נכון שלא לאחר תיקון הבית והמלעות עד יום שבת כאשר נהגו רבות בנות כי העיקר לתקן הכל יום הששי מפלג המנחה מעלה מטה לכבוד שבת ולילו כיומו. ברכי' א"ו א':

(כא) **יש** מי שאומר שלריך שהבעה"ב יסדר את השלחן משום הכנה דמלוה בו. חס"ל א"ו ב' אמנם בתיקונים תיקון כ"ד משמע דלריך שהאשה תסדר ויש טעם בסוד יעו"ש. וכ"כ הרב בן א"ח פ' וירא א"ו י"ז. וכתב שם הרב בן א"ח דאחר שתנית מפה העליונה על הלחם תנית שתי ידיה על השלחן ותאמר פסוק וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' ועי' דבר זה תעשה קדושה על השלחן יעו"ש. ונראה דמי' שיודע שאין אשתו נזהרת לומר זה יאמר הוא בעלמו בדואו מזהכ"כ ואעפ"י שכתב השלחן מסודר. ויאמר זה קודם שיאמר דא' היא סעודתא דחקל וכו' ועיין לעיל א"ו ח':

(כב) **שם** הגה. ויהיה שלחנו ערוך וכו' דהיינו שכל השבת יהיה השלחן מכוסה במטפחת כמ"ש ד"מ. וכתב הא"ר א"ו ג' כ"ל מהגמ"י שכתב שאין לכסות שלחן בבית החורף כל ימי סוכות דה"ה דח"ל לכסות בשבת בשאר החדרים רק במקום שהוא אכול יעו"ש. וכ"כ ממ"ש לעיל א"ו י"ג דח"ל לכסות רק השלחן שאוכל עליו דהטעם הוא כדי שתשרה שם הברכה והברכה אינה שורה אלא במקום שאוכל ומברך:

(כג) **סעי'** ב'. ישתדל שיהיו לו בגדים נאים וכו' דכתיב וכבודו ודרכיון שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. שבת קי"ג ע"א. טור. והטעם בסוד כתוב בתיקונים תיקון כ"ד משום דשבת מלכתא אחפשטת ואחלשטת בלבושין שפיראן וכן לריכין ישראל לתתא לאתחדשא בשבת בלבושין שפיראן יעו"ש:

(כד) **צריך** ליזהר ששום מלבוש מכל מה שלבש האדם בחול אין ראוי ללבושו ביום שבת ואפי' החליק של שבת אין ראוי ללבושו בימי החול כלל. ובעת שלבש החליק של (יח)

א טוד מהא דרע
הוא שבת כ"ג
ב מוכ והכל בו
בסי כ ד :

למטה דרך כבוד: ג גילבש בגדיו הנאים וישמח בביאת שבת כיוצא לקראת המלך
וכיוצא לקראת חתן וכלה דרבי חנינא מעטף וקאי בפני דמועלי שבתא ואמר בואו ונצא
לקראת שבת מלכתא. ר' ינאי אומר בואי בלה בואי בלה: הגה וילבש עלמו בצנדי שבת מיד
אחר שרחץ עלמו וזהו כבוד השבת וע"כ לא ירחץ לשבת אלא סמוך לערב שלבש עלמו מיד. (הגהות מרדכי
החדשים):

רסג סי' ומי המדליקין ואם טעו ביום המעונן. ובו י"ז סעיפים:

א איהא זהיר לעשות נר יפה בויש מכוונים לעשות ב' פתילות אחר כנגד זכור ואחר
כנגד שמורה. הגה ויכולין להוסיף ולהדליק ג' או ד' נרות וכן נהגו. האשה ששכחה פעם אחת להדליק
מדלקת כל ימיה ג' נרות (מהרי"ל) כי יכולין להוסיף על דבר המכיוון נגד דבר אחר ובלבד שלא יפחות (אשר),
ומרדכי

בף החיים

לילה ואח"כ מתפללים ערבית. ועיין עוד לעיל סי' רס"א או'
כח בענין קצ"ש:

(ג) **שם**. כיוצא לקראת המלך וכו' וקלם מקומות נוהגין ללאת
אל העזרה שהוא מקום פניו ומגולה או אל החצר
או הגן. כנה"ג. ונראה דאף לנוהגין שלא ללאת משום דקשה
להם היליאה לפחות יחזיר פניו כנגד רוח מערב כנ"ל באל'
הקודם:

(ד) **שם**. כיוצא לקראת המלך וכו' ואם חל יום שבת יש
לו לקבל את השבת ככל שבתות השנה ואח"כ לומר
מזמור של יום וכן בסדר הקידוש אומר כל סדר עד יהא רעוא
עד שמשלים סדר השבת ומתחיל יום הששי ואח"כ קידוש יום
ומזכיר של שבת בתוכו. ר"ח או' ג':

(ה) **נהגו**. שלא לקבל את השבת ביה"כ שחל להיות שבת
ואולי נהגו כן ע"פ הקבלה ששמעתי אומרים שהכלה
היא נפש יתירה ובכפור כיון דאין כאן נשמה יתירה מפני
התמימה שמפני זה הטעם אין לנו מזכרין על הבשמים צמולאי
יה"כ אפי' שחל להיות שבת אין כאן קצ"ש כיון שאין כאן נשמה
יתירה, שנה"ג או' ד' עו"ת. וכ"כ א"ר או' ה' אבל מזמור
שיר ליום השבת יש לאמרו. שנה"ג בהגה"ט סי' תרי"ט או' ח'
וכ"כ בסי' רס"ז או' ב' דיש לאמרו קודם שמע קולי:

(ו) **שם**. כיוצא לפני המלך וכו' וכל המרצה לכבדו הן
בגופו הן בצנדי הן באכילה ושתיה הר"ז משבח.
ובזוהר ומקו' הזהירו מאד שלא יהיה שום מחלוקת בשבת ח"ו
ובפרט בין איש לאשתו וכ"מ בגיטין דכ"ב ע"א גבי הנהו בי
תרי דהוו מנלו בהדי אהדי וכו' יעו"ש. תו"ש או' ד':

(ז) **שם**. בהגה. סמוך לערב וכו' ועוד כדי שתבא ההגאה
בשבת עלמו דרחילה הגאה שלאחר שעה ה"א. א"ר
או' ו' ועיין לעיל סי' ר"ס או' י"ד:

(א) **סעי'**. א. יהא זהיר לעשות נר יפה. דא"ר הונא הרגיל
בנר שבת להשתדל בו לעשותו יפה הוויין ליה בנים
ת"ח שבת כ"ג ע"ב. פור. ויל הטעם משום דהשבת בחי'
חכמה. ועוד ע"ד מש"ה כי נר מזה ותורה אור. וע"כ הזהיר
בנר מזה יהיה לו תורה אור. וכן פרש"י ז"ל. וע"כ ראוי לאשה
להתפלל אחר שתדליק שיתן לה השי"ת בנים זכרים מאירים
בחורה. ועיין לקמן או' ל ד:

(ב) **שם**. יהא זהיר וכו' וידליק בכל החדרים שהולך שם
שלש יכשל בעץ או באבן מט"מ ורש"ל. מ"א סק"א
ת"ש

וצבית גוי ילבש בגדי שבת. כי אין המלבושים לכבוד הרואים
כ"א לכבוד שבת. ח"א כלל ה' או' ז' וכן לריך שיהיו בני
העיר ההולכים לכפרים שלבשו עלמם בשבת במלבושים
היותר נאים הנמלאים אלאם כמו שהיו לובשים בהיותם
בעיר ברוב עב. פתה"ד או' ה' ולפי מ"ש לעיל או' כ"ד בשם
האר"י ז"ל זהו פשוט:

(ז) **שם**. ישלש פי' ישלשם כלפי מטה וכו' ור"י כתב בח"א
ישלש בגדיו למטה כלומר שלא יגביהם למעלה ולא
יקפלים על כתפו. והכלבו כתב ישלש בגדיו פי' יתירם כדי שלא
ילבשם בדרך שלובשים בחול מקופלים בחגורו כדי שלא יתכלכלו
בטיט החולות או שלא יכבדו עליו במרוצת הילוכו בחול ולשון
שלשול הוא מלשון המשלש דפנות. ב"י:

(א) **סעי'**. ג. ילבש בגדים הנאים וכו' לאפוקי עשירי עם
ההולכים אור שבת צבה"ג במלבושי חול וכן
יושבים על שלחנם באור שבת. ויהי צנקר לובשים בגדי שבת.
ואשר נגע אלהים בלבו ילבש בערב לכבוד שבת לקבל שבת
בבגדים נאים. ברכ"י או' ד' וה"ה אשה המדלקת נרות שבת
ל"ל בבגדים נאים משום כי אז מקבלת שבת כמ"ש לקמן סי'
רס"ג סעי' יו"ד בהגה:

(ב) **שם**. כיוצא לקראת המלך וכו' וכתב בשער הכו' דף
ס"ד ע"ג וז"ל סדר קצ"ש הוא שתלא לשה
ותאמר בואו ונצא לקראת שבת מלכתא לחקל תפוחין קדישין
ותעמוד מעומד במקום אחד בשדה ואם יהיה ע"ג הר א'
גבוה הוא יותר טוב ויהיה המקוט נקי כפי מה שלריך מלפניו
כמלא עיניו ומאחריו ד' אמות וכו' ותחזור פניך כנגד רוח
מערב ששם החמה שוקעת ובעת שקיעתה ממש אז תסגור עיניך
ותשים ירך השמאלית על החזה ויד ימינו ע"ג שמאל ותכיון
באימה וביראה כעומד לפני המלך לקבל תוספ' קדישת שבת
ותתחיל ותאמר מזמור לדוד הבו לה' בני אילים וכו' כולו
בנעימה ואח"כ תאמר ג"פ באי בלה באי בלה שבת
מלכתא. ואח"כ תאמר מזמור שיר ליום השבת כולו. ואח"כ
תאמר ה' מלך גאות לבש וכו' עד לאורך ימים ואז תפקח עיניך
ותבא לביקך עכ"ל. ואפי' למה שנהגו להתפלל ערבית בלילה
לריך להקדים קצ"ש מבע"י סמוך לשקיעת החמה כדי לקבל
תוספת קדושת שבת בזמנה ואח"כ ימתין להתפלל ערבית וכן
מנהג כמה קהלות קדושות בעה"ק ירושת"ו שאומרים קצ"ש
סמוך לשקיעת החמה ואח"כ אומרים שיר השירים עד שיהיה

(ח) **אין** להדיק בנר ישן של חרס על השלחן. תשו' רש"ל סי' פ"ו. א"ר או' א' וצא"ש עני שאין לו ודאי מותר. מש"ז בסוף הסי' ואם הסיקו צאור או אם הוא של זכוכית או של חרס מלופה שרי כמ"ס לקמן סי' תרע"ג ס"ג וטוב לאשה יראת ה' שלא תדליק בקנסא רק יהיה לה נר של שעה מיוחד להדליק מידי שבת בשבת. פנענ רוא. עט"ז א"ר שם. ועיין לקמן או' י"ד:

(ט) **שם** הגה. ויכולין להוסיף וכו' ויש נוהגין להדליק ז' נרות וי"א עשרה. של"ה. מ"א סק"ב. וחסידים ואנשי מעשה נוהגין להדליק דוקא ז' שהם כנגד ז' עוליס. וגם כי הם כנגד ז' ימי השבוע. ועוד כי השבת היא בחי' המלכות שהיא שביעית אל ספירות הבנין כידוע וע"כ מדליקין ז' לרמז אל בחי' המ' וצויה"כ נוהגין להדליק ו' וצויה"ט הי' וצ"ח ד' כנגד מנין העוליס שיש להם טעם בסוד כמ"ס לעיל סי' קל"ה או' יט יעו"ש. וכ"כ הפתח"ד סוף או' א' חס"ל או' א' :

(י) **שם** בהגה. האשה ששכחה פעם אחת וכו' ואם שכחה כמה פעמים לריכה להוסיף בכל פעם כי הדבר משום הכירא שיהיה זהירא מכאן ולהבא בכבוד שבת. ב"ח. ומה"ט כ"ל דאם נאנסה ולא הדליקה כגון שהיתה בבית האסורים וכיוצא דא"ל להוסיף. מ"א סק"ג. א"ר או' ח' תו"ש או' ג' ונראה דה"ה אם לא הדליקה מחמת עוני שלא היה לה כסף לקנות דא"ל להוסיף :

(יא) **וה"ה** אם מתחלה היה דרכה להדליק ג' נרות בכל פעם אם שכחה לריך להוסיף נר אחד ותדליק כל פעם ד' וכן עד"ז לעולם. מחה"ש. וכן אם דרכה להדליק ב' נרות ופ"א הדליקה רק א' לריך להוסיף. וכן אם מדלקת הרבה ושכחה פ"א וחסר א' תדליק יותר שיהא זהירא. א"א או' ג' ודבר פשוט הוא שריך להוסיף שמן ותדליק הנוסף אבל לא בשמן שהיתה מדלקת בו ב' נרות תדליק בו ג' דאדרבא בזה מגרעות נתן דנכבין מהרה וממעטת יותר בכבוד שבת : (יב) **שם** בהגה. מדלקת כל ימיה וכו' להוסיף על כל נר של מזה יותר ממה שהיתה רגילה. מט"מ ומהרי"ל. שמעיין מהא חלת. אי דאף שרגילה בג' תדליק יותר. ב' אפי' נר מזה אחר שאינה של שבת. ג' משמע דרק היספה בעיין כגון שתדליק נר גדול יותר או ליתן מעט שמן יותר אבל א"ל להדליק עוד נר לתוספת דלא כהצנח רמ"א ולבוש ונראה להקל בזה לאשה עניה. א"ר או' ט' מחה"ש. א"א שם :

(יג) **שם** בהגה. ג' נרות. ויותר טוב שתספיק לעניה אחת כ"כ שמן כדי שתדליק. מהר"ש שער אריה בהגה' כ"י. דרכי' צו"ב או' א' והביאו השע"ת או' ג' וכתב אבל המנהג להוסיף נר כדברי מהרי"ל עכ"ל אמנם לפי מ"ס באו' הקודם דמהרי"ל לא כתב בהדיא להוסיף נר דיותר טוב להספיק לעניה אם אפשר :

(יד) **שם** בהגה. ג' נרות. ואם מותר להדליק נר שבת מנר שבת ע"י אמצעי עיין לקמן סי' תרע"ד שכתב דיש מחירין אם הוא בענין שאין לחוש שיכבה האמצעי קודם שתדליק נר שבת אבל לסתם מרן גם זה אסור אלא איכ. מדליק נר מנר יעו"ש. ועיין במ"א שם שכתב בשם המרדכי דנהגו להחמיר שאין להדליק נרות מזה זה מזה וכתב הא"א שם אפשר דהיינו ע"י אמצעי אבל בלא אמצעי גם מלד המנהג ליכא אלא שסיים דיותר טוב להדליק נרות שבת ע"י שמש יעו"ש. ועיין לעיל או' ח' ולקמן או' ז"א :

תו"ש או' א' מיהו עיקר הברכה על הנרות שמדליקין במקום אכילה :

(נ) **שם**. ויש מכוונים לעשות ב' פחילות וכו' פי' בנר שקורין קרויה"ל ידליק ב' פחילות ויברך על שתיהן להדליק נר של שבת. וכן בנר של שעה. ושל שומן לוקחין שתי נרות. ב"ח :

(ד) **שם**. אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור. וכ"כ בשער הכוונ' דף ס"ז ע"א בסופו. וי"א נגד א"ש ואשה כי נ"ר ג"ר כמנין איברים שבא"ש ואשה. כי באשה יש ד' איברים יותר מרמ"ח שבא"ש ב' ליריס וב' ללחות. עוד טעם רמז לב' גשמות הכרוכים יחד בגוף האדם. א"ר או' ב' ועוד נ"ל הטעם כי הם כנגד ב' תוספת נר"ן שמקבל האדם בשבת אחד מבחי' הלילה ואחד מבחי' היום כמ"ס לעיל ס"י רס"א יעו"ש. ועיין לעיל סי' רס"ב או' ז' :

(ה) **שם**. אחד כנגד זכור וכו' ולא ידבק ב' נרות ביחד דהוי כמדורה. כ"כ מור"ס ז"ל בסי' תרע"א סעי' ד' בהגה והב"ח כתב נוהגין להציא לבהכ"נ ב' נרות של שעה כרוכים ביחד זכר לזכור ושמור בדבור א' נאמרו ומנהג הגון הוא מהגדולים הקדמונים יעו"ש ונראה דלא פליג זה אמ"ש בהגה דהתם הוי בנר ביתו דאם הם כרוכים ביחד הוי כמדורה והכא מיירי שמציאו לבהכ"נ זכר שמר וזכור ומשום מדורה לא חיישינן כיון דכבר יולא בנר ביתו, אי נמי דהכא מציאן כרוכין ובשעת הדלקה מפרידן ולא נהירא. שכנה"ג בהגה"ט או' ג' וכ"כ הממ"י או' א' לריך להדליק ב' פחילות בשני נרות להכירא אחד כנגד זכור וא' כנגד שמור ודלא כמ"ד להדליק ב' פחילות בנר א' ומ"ס מ"א בסק"א אחר המח"י ליתא יעו"ש :

(ו) **ואם** מילא קערה שמן והקיפה פחילות והרחיקם זה מזה עד כאלבע אינו נעשה כמדורה. כ"כ הטור בסי' תרע"א בשם הרא"ש לענין נרות חנוכה. וכתב שם ב"י דשיעור הרחקה אלבע בפחילות צינוניות ולפי אותו הערך לריך להוסיף ריחוק גבסות ולמעט ריחוק בדקות יעו"ש. וא"כ ה"ה לשבת וע"כ אותם המדליקין בשבת בעששית שמניחין בה מים ושמן ופחילות לריך להרחיק הפחילות זה מזה עד כאלבע אם הם צינוניות כנו' ורוחב אלבע הנו' ככ"מ הוא רוחב גודל של אדם צינוני כידוע :

(ז) **נרות** שעה שהם של ע"ז אעפ"י שהוא בענין שמותרים להדיוט ליהנות מהן מ"מ אסורים לנר שבת וה"ה לכל מילי דמזה משום דמאכסי כמ"ס לעיל סי' קנ"ד סעי' י"א וצויה"ד סי' קל"ט סעי' י"ג יעו"ש. וה"ה שאסור לעשות נרות של שבת משעוה הנמק מנרות בבית אצו"ס ודלא כמו שהחיר כמ"ס בדברינו לעיל סי' קנ"ד או' ע"ט יעו"ש. וה"ה עכבר שגמלא בשמן אסור להדליקו לנרות שבת ואפי' אם יש ששים כנגד העכבר כמ"ס לעיל סי' קנ"ד סעי' י"ב ובדברינו לשם או' ט"פ ואו' ד' יעו"ש. וכ"כ התו"ש בזה הסי' סוף או' א' ובס' זכ"ל על יו"ד סי' קנ"ד או' ו' ואו' ז' וכן שמן שנתנו תחת המטה שאסור באכילה משום רוי"ר השורה עליו כמ"ס צויה"ד סו' קט"ז סעי' ה' ובצרכ"י שם או' יו"ד ה"ה דאסור להדליקו לנר שבת ולכל נרות של מזה משום הקריבהו לפחתך וכ"כ בן א"ח פי' נח או' י. אבל שמן מר שאינו ראוי לאכילה אין שורה עליו רוי"ר ומותר להדליקו לנר שבת ונר חנוכה. בן א"ח שם. ונראה דכ"ז אם אפשר באחר אבל אם לא אפשר באחר ידליק בהם רק שלא יברך :

ג לשון הרמב"ם
בפ"ה מה"ש מהא
דרכ שבת כ"ה :
ד שבת ל"א :
ה הרמב"ם שם :
ו שבת כ"ד : ז שם

ומרדכי מס' ר"ה ר"פ י"ט) : ב גאחר האנשים ואחר הנשים חייבים להיות בבתיהם נר דלוק בשבת אפי' אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת הוא : ג והנשים מוזהרות בו יותר המפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית ואם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ולקידוש היום נר שבת (ו) קודם וכן אם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ונר לחנוכה נר שבת קודם משום שלום הבית דאין שלום בבית בלא נר (ואם אין ידו משגת לקנות יין לקידוש ולקנות נר חנוכה ע"ל סי' תרע"ה) : ד זלא יקדים למהר להדליקו בעוד היום גדול שאז אינו ניכר שמדליקו

כף החיים

לכבוד

בירו רק שלא יבדק אלא האשה תבדק על הנר שמדלקת אצל השלחן. כ"כ האחרונים :

(ג) וז"ל שאין לו אשה ידליק בעצמו. ואשה היולדת בשבת א' מדליק הצעל את הגרות ומבדק. מט"מ סי' תכ"ג. שכתב"ג בהגה"ט או' יו"ד. מ"א שם. וכתב שם השכנה"ג דמנהגינו להצית נר ליולדת והיא מדלקת ומנהג יפה הוא עכ"ל אצל הרב מהר"י לוי וואלי בהגה' כ"י כתב עליו לדעת הרמב"ם ומור"ם לקמן דין יו"ד להדלקה במקומה צעין אינו מנהג יפה. והציאו הצרכ"י בשו"ב או' ב' שעת' או' ג' ועיין לקמן או' ע"א. ומשמע דבימי נדושה האשה מצרבת בעצמה. מ"א שם. וכ"כ האחרונים ועיין לעיל סי' ח"פ בהגה' ובדברינו לשם צמ"ד : (ד) שם. הנשים מוזהרות וכו' וכשיש נשים רבות מחלקות המלוא ביניהם. ואם עומדות כולם זו אצל זו אפשר שיוצאות בצרכה שמצרכת אחת מהן. וכשאין נשים בצית מלוא על האנשים להדליק ולבדק. שה"ג פי' ב"מ כנה"ג בהגה"ט : (ה) שם. נר שבת קודם. ואע"ג דקדוש דאורייתא מ"מ על היין דרבנן כמ"ס רס"י רע"א. מ"א סק"ח. תו"ש או' ח' ר"ז או' ד' :

(ו) שם. נר שבת קודם וכו' וה"ה דקודם ליינ של הבדלה מק"ו דהא נר חנוכה קודם ליינ של הבדלה כדלקמן סי' רנ"ו וסי' תרע"ח. עו"ש או' א' ח"ר או' י"ב : (ז) שם. משום שלום בית וכו' ולכן אם יש לו נר א' סגי ויקנה אח"כ לקידוש או לנר חנוכה ומ"מ גם בחנוכה בנר א' סגי. מ"א סק"ט. ח"ר או' י"ב. תו"ש או' ט' ר"ז או' ד' :

(ח) סימא ג"כ תבדק דהא נהנית ג"כ ממואורות וכמ"ס סי' ס"ט וק"ו הוא מנר חנוכה כמ"ס ססי' תרע"ה יעו"ש. ומ"מ אם יש לה צעל פקח יבדק הצעל. מיהו אם אוכלת בשלחן אחד עם אחרים לא תבדק דהא ליכא שמחה גבה. מ"א שם. ח"ר שם. תו"ש שם. ר"ז או' י"ב. ואם היא עקרת הבית תדליק היא תחלה ותבדק ואחרות מדליקין אח"כ ומבדקין. ח"א א' ט' ועיין לקמן סעי' ח' :

(ט) שם. משום שלום בית וכו' ואפשר אף מי שאוכל בחצר כבסי' רע"ג אפ"ה נר ביתו עדיף משום שלום בית. ח"א או' ד' ואו' ט' :

(י) סעי' ד'. לא יקדים למהר וכו' ומכאן סמכו הקדמונים שמשגרין התינוקות לבתיהם קודם ברכו שילוו להדליק ולא ידליק קודם מנחה. הגמ"ר ושה"ג אשר סביב המרדכי פ"ב דשבת בשם לפנת פננת. שכנה"ג בהגב"י או' א' מ"א סק"י : (יא) שם. לא יקדים למהר וכו' לריכין להדליק בקיץ הגרות ארוכות לכבוד שבת שידלקו עד הלילה דאם לא כן לא היו לכבוד שבת. מהר"ו סי' כ"ב ותדושי אגודה שהבואו שם כנה"ג בהגה"ט :

(יב) סעי' ב'. אחד האנשים ואחד הנשים וכו' וחייב כל אחד כשאוכל סעודת הלילה לאוכלה אצל אור הנר שזה בכלל עונג שבת הוא. ועיקר מלוא הדלקת נרות הוא נר זה שאוכל אצלו. ר"ז או' א' ועיין לקמן סעי' יו"ד בהגה' : (יג) ואע"פ"י שאוכל ומקדש על הגג שאור הלכנה זורח על שלחנו מצערב עכ"ז מדליקין נר שבת בצרכה יען דנר שבת מלבד טעם הפסטי של שלום הבית יש בו חיוב ע"פ הסוד. בן א"ח פ' נח או' ד' וטעם בסוד עיין בזה"ק פ' בראשית דמ"א ע"ב ולקמן או' ד' :

(יד) שם. אפי' אין לו מה יאכל וכו' פי' ולריך לקנות במעות שצדו לאכול דבדאי אכילתו קודם לנר שבת ומיהו אם יש לו לחם לאכול דיו. ונר קודם ליקח משאר מאכלים. מ"א סק"ד. תו"ש או' ד' ומשמע לחם כדי שציעה צעין ולא בכזית ח"א או' ד' ומשמע דוקא לחם לאכול אצל לחם משנה ודאי דנר קודם :

(טו) שם. שואל על הפתחים וכו' דהוא עיקר סעודת שבת ואין זה בכלל עשה שבדק חול וכו' מ"א סק"ה. תו"ש או' ה' :

(טז) שם. שואל על הפתחים וכו' ועיין סי' תרע"א סעי' א' דשם כתב או מוכר כסותו יעו"ש. וא"כ לפי מ"ס צמ"ג ג' דנר שבת קודם לנר חנוכה כ"ס דלריך למכור מלבשו ללורך נר שבת. מנחה"ש. וה"ד ללורך נר אחד שהוא מן הדין אצל אינו מחויב לשאול על הפתחים או למכור כסותו כדי להדליק שתי נרות והוא פשוט :

(כ) סעי' ג'. הנשים מוזהרות וכו' כדאיתא במדרש מפני שכבתה נרו של עולם פי' שגרמה מיתה לאדה"ר. טור. מ"א סק"ו. וכ"כ בזה"ק פ' בראשית דמ"ח ע"ב וז"ל ואחתה צעיה בחדוה דלכא ורעותה דלדלקא בולינא דשבת דהא יקרא עילאה הוא לה וכו' רב לגרמה למזכי לבנין קדישין דיבון בולינא דעלמא באורייתא ובדחלתא ויסגון שלמא בארעא ויהיבם לבטלה אורכא דחיינ בג"כ צעיה לאזהררה צה עכ"ל. וכ"כ בתיקונים תיקון כ"ד ולריך אחתה לתקנא שרגא בליל שבת לימינא ואתמשיב לה כאלו תקנה מנחתא בדרום ופתורא בלפון וכו' יעו"ש. ועיין לעיל סי' רס"ב סוף או' א' :

(כא) שם. הנשים מוזהרות וכו' אצל תיקון הגרות של שבת לריך ליוזר לעשותם האיש בעצמו כמ"ס צמ"ג צמ"ג צמ"ג הכו" דף ס"א ע"ד. מ"א שם :

(כב) שם. הנשים מוזהרות וכו' ואפי' אם ירעה הצעל להדליק בעצמו האשה קודמת. צ"ח. מ"א סק"ו. מחז"ר או' ב' מיהו אם קדם האיש והדליק אין לאשתו עליו אלא תרעומת אצל אינו חייב לשלם כחוטף מלוא עשרה זהובים כיון דהמלוא מוטלת עליו נמי והבית והנר שלו. מחז"ר או' ג' יעו"ש. ומ"מ אם ירעה הצעל להדליק במקום שונה הרשות

לכבוד שבת וגם לא יאחר הואם רוצה להדליק נר בעוד היום גדול ולקבל עליו שבת מיד רשאי כי כיון שמקבל עליו שבת מיד אין זו המדמה ובלבד שיהא מפלג המנחה ולמעלה שהוא *שעה ורביע קודם הלילה: הגה וע"ל סי' רס"ז ואם היה הנר דלוק מצד היום גדול יכבדו ויחזור וידליקו ללורך שבת. (טור): ה' שבשילדיק יברך בא"י אמי"ה אקב"ו להדליק נר של שבת אחד האיש ואחד האשה יגם ביו"ט צריך לברך להדליק נר של יו"ט ובי"ה ברא שבת כיש מי שאומר שלא יברך וע"ל סי' תר"י הגה יש מי שאומר שמזכרין קודם ההדלקה ויש מי שאומר שמזכרין אחר ההדלקה (מרדכי סוף ד' מ) וכדי שיהא עובר לעשייתו לא יתנה ממה עד לאחר הצרכה ומשימין היד לפני הנר אחר הדלקה ומזכרין ואח"כ מסלקין היד וזה מקרי עובר לעשייה וכן המנהג. מהרי"ל

ח ה ס' והר"פ
והמרדכי מהא
דרכ ללי כל שבת
דע"ס צרכה כ"ז
* (היינו בשעות
זמניות י"ב שעות
אפילו ביחס דרך
כלליהל בשמן
הנ"ל בהג"ה)
פ החס"ם בשבת
כ"ה והר"פ שם
והמרדכי כפ"ה
וש פ' והר"ן

בפ החיים

התפלה. יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתחום ותרחם עלי ותגדיל חסדך עמדי לתת לי זרע אנשים עושי רצונך ועוסקים בתורתך לשמה ויהיו מאירים בתורה בזכות נרות השבת הללו כמ"ס כי נר מצוה ותורה אור. וגם תחום ותרחם על בעלי פלוני בן פלוני ותתן לו אורך ימים ושנות חיים עם ברכה והללחה ותסייעהו לעשות רצונך בשלימות כו"ל ויהי נועם וכו' יהיו לרצון וכו' :

(ח) **נדרהגות** הנשים שקודם הדלקת הנרות רוחצות ולובשות בגדי שבת ואשרי להם. ולריוכין להתפלל מנחה תחלה כי בהדלקת הנרות היא מקבלת שבת על עצמה ואינה יכולה להתפלל אח"כ מנחה של חול. ואשה שנתאחרת בעסקיה ובאה לביתה קרוב לחצי שעה קודם שבת שאם תרחץ ותלבש תוכל לבא לידי ספק חילול שבת מצוה יותר שתדליק כמות שהיא משתבא ח"ו לידי ספק חילול שבת. ואם הצעל רואה שהיא מתאחרת מלבא. מצוה גדולה שידליק הוא ואל ישיגח בדוגה. קינור ש"ע סי' ע"ה או' ו' בן א"ח פ' נח או' ט' ואם נתאחרת מלהתפלל מנחה ולא יש שהות להתפלל ואח"כ תדליק נראה שתתנה קודם שתדליק שאינה מקבלת שבת בהדלקה כ"א באמירת בואי כלה ומזמור שיר ליום השבת כמו האנשים כדי שתוכל להתפלל מנחה אח"כ :

(ז) **שם**. כשידליק יברך וכו' ואם שכחה מלברך ולא מזכרה עד שיצאה מן הקהל לא תברך כלל. מהר"י בדו"ה

בתש"ו כ"י ומוכת מדבריו שם דאם נזכרת קודם זמן איסור הדלקה שמזכרת. שכנה"ג בהגה"ט או' י"א. והמ"א ס"ק י"א כתב דאם שכחה מלברך עד שחשיכה יש לסמוך אמרה"ס שתברך אבל הא"ר או' יו"ד כתב עליו דלא נהירא דדוקא בזמן היתר הדלקה מותרת לברך ולא בזמן האיסור כמ"ס מהר"י מרומא יעו"ס. וכ"כ א"א או' י"א. חס"ל או' ב' ואם נסתפקה אם צרכה על הדלקת הנר אז לא תברך בלתי ש"ומ משום דק"ל סב"ל :

(ז) **אשה** שהגיע זמן טבילה צליל שבת אם הולכת לבית שתתנה שאינה מקבלת שבת בהדלקה אם רוצה לעשות שם איזה דברים כגון חפיפה וכדומה אבל אם רוצה להלוך לשם קודם פלג המנחה ואינה יכולה לבא לבית אחר פלג המנחה בין חפיפה לטבילה כדי להדליק אז בהגיע זמן הדלקה בעלה מדליק ומברך. כ"ה הסכמת האחרונים. ומיהו טוב לעשותו שלית שתאמר לבעלה קודם הליכה אחת מדליק במקומו :

(ח) **שם**. להדליק נר של שבת. וגם אם מדליק ב' או' ד' יברך להדליק נר וכו' משום דלפוס דינא לא יש

י"ש ליתן שמן כדי שיאיר כל הלילה דדבר שמצותו צלילה כל הלילה מצותו. ואם עני הוא יתן שמן לנר כשיעור סעודה. הלק"ט ח"א סי' רמ"ז. י"א בהגה"ט :

(ב) **שם**. ובלבד שיהא מפלג המנחה וכו' עיין בדברינו לעיל סי' רל"ג או' ז' דהיינו בשעות זמניות י"ב שעות. ואפי' בי"ס ארוך וכדלעיל סי' רל"ג בהגה. באה"ג. וכ"כ האחרונים. ועיין בדברינו שם או' ז' ואו' ח' ואם קבל קודם פלג המנחה אין קבלתו כלום. כמ"ס לעיל סי' רס"א או' כ"א. וע"כ המקדימין להתפלל ערבית צליל שבת מפלג המנחה ל"ל גם קבלת שבת אחר פלג המנחה דקודם לכן אינה כלום :

(ג) **שם** הגה. ואם היה הנר דולק וכו' פי' כגון שהדליק קודם פלג המנחה ואפי' הדליקו בשביל נר שבת. ואם הדליק אחר פלג המנחה שלא לשם שבת לריך לכבות ולהדליק ללורך שבת. עו"ס או' ב' :

(ד) **סעי'** ה. כשידליק יברך וכו' ראוי לאשה שתתפלל בשעת הדלקת נר של שבת שיתן לה ה' בנים מאירים בתורה כי בשעת עשיית המצוה התפלה יותר נשמעת ובזכות נר שבת שהוא אור תזכי לבנים בעלי תורה שנקראת אור שנאמר כי נר מצוה ותורה אור רבי בחיי ז"ל פ' יתרו והוצא בס' מט"מ סי' תי"ז. שכנה"ג בהגה"ט או' ה' מ"א ס"ק י"א. וטוב שתתן מקודם פרוטה ללדקה. ואשה קשת רוח בגידול בנים או שאין לה כלל סגולה שתאמר לאחר הדלקת הנרות ההפטרות של יוסף א' דר"ה. וטוב שתבין מה שהיא אומרת ותאמר בכוונה. קינור ש"ע סי' ע"ה או' ב' וטוב ליתן ג' פרוטות ללדקה משום שיש להם טעם בסוד כמ"ס לעיל סי' נ"א או' מ"ד ואו' מ"ה וסי' קל"ב או' ו' ד"ה ועוד עיין וכו' יעו"ס :

נמצא דסדר הדלקה כך הוא. תחילה תאמר לשם יחוד וכו' הרני ב' לקיים מ"ע של הלדקה והרני נותנת ב' פרוטות ללדקה ועוד הרני נותנת פרוטה אחת ללדקה לתקן את שורש מצוה זו וכל תרי"ג מצות הכלולות בס' במקום עליון. ויהי נועם וכו' ואח"כ תאמר לשם יחוד וכו' הרני ב' לקיים מ"ע דרצון להדליק ב' נרות לכבוד שבת אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור (ואם מלדקת ז' תאמר ועוד הרני מדלקת ה' כדי שיהיה סך הכל ז' שהם כנגד ז' עולות לס"ת) לתקן את שורש מצוה זו במקום עליון. ויהי נועם וכו' ואח"כ תדליק ואחר שתדליק תניח הפתילה בארץ ותשים ידיה כנגד שלהבת הנר באופן שלא תראה אותה או תעלוס עיניה אם הם נרות רבים שלא יתכחו בכל היד ותברך להדליק נר של שבת ואח"כ תראה הנרות ותתפלל שיתן לה השי"ת בנים מאירים בתורה. וזהו נוסח (י"ב)

והמרדכי וה' שמרס
וה' שמרס ו' ירוחם:
י מרדכי והנהגות
מ"י בשם ה' ירוחם
ב שם בחי' שמרס
וה' שמרס י' י'
ל מרדכי שם:
מ בהנהגות מרדכי:
ג מלא בחשוב

(מהרי"ל): ו לבחורים ההולכים ללמוד חוץ לביתם צריכים להדליק נר שבת בחדרם ולברך עליו אבל מי שהוא אצל אשתו א"צ להדליק בחדרו ולברך עליו רפי שאשתו מברכת בשבילו: ו מאורח שאין לו חדר מיוחד וגם אין מדריקין עליו בביתו צריך להשתתף בפרוטה: חנב' או ג' בעלי בתים אוכלים במקום א' י"א שכל אחד מברך על מנורה שלו מ"ש מגמגם בדבר עונבין ליותר בספק ברכות ולא יברך אלא אחד הנהגה

כף החיים

תפתח עיניה ותהנה מן האור כדי שיהא עובר לעשתיין:
(מו) **סעי'** ו. לריכים להדליק נר שבת וכו' וכתב מהרי"ו סי' כ"ג הבחורים כשהם מדליקין צדיהם לריכין צ' פתילות. כנה"ג בהגב"י. עו"ש או' ג' ח"ר או' ט"ו. ולריכין שיהיו הגרות דולקות עד שיצואו לביתם צלילה ויהנו מאורם דאם לא כן לא הועילו כלום והיו צרכה לצטלה:
(מו) **שם**. ולברך עליו. והדלקת נר חובה משום שלום בית שלא יכשל בעץ או בחבין. מרדכי. מ"א ס"ק י"ג. ור"ל אעפ"י שאין אוכלין שם. לב"ש מחה"ש:

(מו) **שם**. ח"ל להדליק בחדרו ולברך וכו' משמע אצל להדליק לריך אלא שאין לברך עליו. וכ"כ המ"א ס"ק י"ד והגו"ש או' ח"י. מיהו וכתב שכן לא כתבו אלא ח"ל להדליק משמע דא"ל אפי' להדליק כיון שהוא אצל אשתו ומדלקת צדיה שאוכל ומ"ש המרדכי ולברך ר"ל אף שרואה להחמיר ולהדליק לא יברך ח"ר או' ט"ו:

(מו) **סעי'** ז. אורח שאין לו חדר מיוחד וכו' אצל אס יש לו חדר מיוחד במקום שמתארח שם אינו נפטרי בברכת אשתו. ר"ז או' ט' ח"א כלל ה' או' יו"ד. קינור ש"ע סי' ע"ה או' ט':

(ז) **שם**. לריך להשתתף בפריטי. וה"ד כשאוכל בפ"ע אצל אס סומך על שלחן בה"ב הרי הוא בכלל בני ביתו וא"ל להשתתף בפריטי כמ"ש המ"א רס"י תרע"ז בשם תשו' רש"ל יעו"ש. תו"ש או' י"ט. וכ"כ הר"ז או' ט'. קינור ש"ע שם:
(גא) **שם**. לריך להשתתף בפריטי. וה"ה אס בה"ב מקנה לו חלק בשמן במתנה כמ"ש המ"א ס"י תרע"ז סק"א לענין נר חנוכה. וכ"כ הר"ז או' ט':

(גב) **סעי'** ח. שכל אחד מברך וכו' דכל מה דמתוסף אורה י"ש בה שלום בית ושמחה יתירה. להנחת אורה בכל זווית חיות. מ"א ס"ק ט"ו:

(גג) **שם**. שכל אחד מברך וכו' ומ"מ לא יברכו שנים במנורה א' שיש לה קנים הרבה. של"ה. מ"א שם. מיהו בא"ר או' ח"י התייר לברך אפי' שנים במנורה א' יעו"ש. ונראה דלכ"ע כלה וחמותה אמה ובתה ואשה רעותה הסומכות על שלחן א' והשמן והפיות כולם נדלקים לעולם אז הברכה אחת היא. ואם כל אחת מדלקת ופיה פתחה בצרכה היא צרכה לצטלה. וכן ראיתי שכתב מהרי"ל וואלי בהגה' כ"ג. אך אס שני בני אדם חלוקים בעסתם ואס אחד מברך הוא נותן שמן ומדליק ב' פיות ואס השני מברך מוסיף שמן ומדליק שתי פיות אחרות לדעת מהרי"ל נראה דברי הא"ר דמ"י כל אחד לברך. ואפשר דבנידון זה גס השל"ה מודה. ולדין בכל גוונא נקטינן כדברי מרן ז"ל הן לו יהי שתי מנורות וחלוקים בעסתם יהי שלחנם לפניהם אל מול פני המנורה שלו עם כל זה צרכה אחת לכלם. צרכי' בשו"ב או' ג' ועיין לקמן או' נ"ו:

חיוב כ"א נר אחד ועוד דתיבת נר יש לה טעם בסוד כמ"ש לעיל סי' רס"ב או' ז' יעו"ש. ומיהו צדיעבד אס צריך להדליק נרות של שבת ילא ואפי' אס אינו מדליק כ"א נר אחד:

(זל) **שם**. גס צו"ט לריך לברך וכו' ואס חל בשבת מצרכין להדליק של שבת ושל יו"ט וכמ"ש מור"ם ז"ל בהגה לקמן צס"י תר"י סעי' א' יעו"ש ולא מחזי דה"ן חותמין בשמים דיוה"כ ויו"ט נמי מקרי שבת. יפ"ל או' ט' חס"ל או' ה' ועיין בדברינו לעיל סי' כ"א או' מ"ט וס"י ר"ח או' ע':

(מ) **שם**. גס צו"ט לריך לברך וכו' יש מקומות שהגסים נהגו לברך זמן בהדלקת נר יו"ט ואין לה יסוד מיהו אין למחות בהן בחזקת היר. שאלת יעבץ סי' ק"ז. צרכי' או' א' שט"ת או' יו"ד וכ"כ החס"ל שם דאין לברך זמן על הדלקת הגרות של יו"ט. ואשר מדלקת פעם ראשונה אס לריכה לברך שהחיינו עיין מ"ש לעיל סי' כ"ב או' ב' לענין תפילין וה"ה לכאן יעו"ש ועוד עיין בדברינו לעיל סי' רכ"ג או' מ"א:

(מא) **שם**. להדליק נר של יו"ט. משמע דאין חילוק בין מלות ושבוטות וסוכות לר"ה דבכולם יש לברך להדליק נר

של יו"ט חוץ משבת ויוה"כ דאשתנו למעלותא ולריך להזכיר בהדיא של שבת או של יוה"כ כמ"ש צס"י זה וצס"י תר"י סעי' א' יעו"ש:

(מב) **שם**. וביוה"כ בלא שבת וכו' והטעם דכיון שאין אוכלין ושותין צו ליכא משום שלום בית. מיהו המנהג

לברך כמ"ש רמ"א צס"י תר"י. תו"ש או' י"ג. ח"א או' י"ג:

(מג) **שם** בהגה. ויש מי שאומר שמברך אחר הדלקה וכו' והטעם דס"ל מיד כשצריך קבל עליו את השבת

ואסור לו להדליק אח"כ וע"כ מדליק ואח"כ מברך. ונראה דפלוגתא זו לא שייך אלא בשבת אצל צו"ט דמותר להדליק נר

גס אחר הדלקה בה"כ כ"ע מודים דבעינן עובר לעשייתן כמו בכל המלוות ויברך קודם הדלקה. עו"ש או' ב' וכ"כ בן הרב דרישה

בהקדמה הנדפסת צטור יו"ד בשם אמו אלא שה"א ס"ק י"ב כתב דאין חכמה לאשה ולא חילקו חכמים יעו"ש. אצל הדג"מ

השיג על המ"א וכתב דהדין עם אשתו של דרישה דצו"ט תברך ואח"כ תדליק יעו"ש. וכן הסכים המחבר או' ד' והצ"ד השע"ת

או' יו"ד וכ"כ האחרונים. ומאחר דצו"ט מברכת ואח"כ מדלקת לריכה ליותר שלא תשיח עד אחר גמר כל הגרות שמברכת עליהם

ואס שחה שלא מענין ההדלקה אס עדין לא הדליקה אפי' נר א' תחזור ותברך אצל אס הדליקה נר אחד מאלו הגרות שצרכה עליהם לא תחזור ותברך. בן אי"ח פ' נח או' יו"ד והוא מהבכרי' בשו"ב או' ה' יעו"ש:

(מד) **שם** בהגה. לא יהנה ממנו וכו' משמע שלא יהנה ממנו כלל עד אחר הברכה כדי שתהא הברכה

עובר לעשייתו. תו"ש או' ע"ז:

(מה) **שם** בהגה. ומשימין היד לפני הגר וכו' ואס הגרות רבים שאין די בהשמת היד תענוס עיניה ותברך ואח"כ

אבל אנו אין נוהגין כן: **ש** מהמדליקין בזוית הבית ואופלים בחצר אם אין הנרות ארוכות שדולקות עד הלילה הוי ברכה לבטלה: **י** רבה"ג כיון שהדליק נר של שבת חל עליו שבת ונאסר במלאכה צוער פי זה נוהגות קצת נשים שאחר שברכו והדליקו הנרות משליכות לארץ הפתילה שבידן שהדליקו בה ואין מכבות אותה קו"א שאם מתנה קודם שהדליקה שאינה מסבלת שבת עד שיאמר החזן ברכו מועיל רי"א שאינו מועיל לה שויש חולקים על בעל הי"ג ואומרים שאין סבלת שבת תלוי בהדלקת הנר אלא בתפלת ערבית שכיון שאמר החזן ברכו הבל פורשין ממלאכתם ולדין כיון שהתחילו מזמור שיר ליום השבת הוי בברכו לדירדהו. הגה והמנהג שאותה אשה המלקת מקבלת שבת בהדלקה אם לא שהתנה תחלה גא"י תנאי בלב סגי (מרדכי) אבל שאר בני הבית מותרין במלאכה עד צרכו ועיקר הדלקה תלויה בנרות שמדליקין על השלחן אבל לא בשאר הנרות שצביות (ח"י) ולריך להניח הנרות במקום שמדליקין

בפ החיים

קלת חשך ומשתמש שום דבר לאור הנר ליכא איסורא. מהרי"ל סי' כ"ג. מ"ח ס"ק י"ז. תו"ש אוי"כ"ב: **סעי'** י"י. לבה"ג כיון שהדליק נר וכו' וא"ת כיון שהדלקת הנר חל עליו שבת א"כ כיון שהדליק נר אחד חל עליו שבת ואין יוכל להדליק את השאר וי"ל כיון דכולם לכבוד שבת כחד חשיבי ולא חל עליו שבת עד שידליק וכמ"ס בב"י יעו"ש. וכ"כ הר"ז אוי"ז:

שם (סב) לאחר שברכו והדליקו כו' נראה דלד לאחר שברכו דהא כתבנו לעיל אוי"מ"ג דצברכה מקבלת שבת וא"כ איך תקבל השבת והפתילה בידה אלא מיד אחד ההדלקה תניח הפתילה בארץ ואח"כ תברך:

שם (סג) שכיון שאמר החזן ברכו וכו' מי שלא הכין מאכלו בע"ש ורואים לומר ברכו אם עדיין יש שהות ביום ויש שעה גדולה יכול לעכז החזן לומר ברכו אבל אם הוא סמוך לבה"ש אל יעכזבו דמוטב שיאכל לחם יבש ואל יחלל שבת. ס"ח סי' רס"ב. כנה"ג בהגב"י. מ"ח סק"ל:

שם (סד) ולדין כיון שהתחילו מזמור וכו' אמנם לפי דברי האר"י ז"ל קבלת שבת הוי באמירת ב"ח כלה כמ"ס לעיל סי' רס"ח אוי"כ"א יעו"ש:

שם (סד) הגה. והמנהג שאותה אשה וכו' ואם האיש מדליק ליכא מנהגא ומותר במלאכה. ומ"מ טוב להסתות. ב"ח מ"ח ס"ק ח'י. מיהו הט"ז בס"י תרע"ז כתב דגם באיש אסור אבל הלבוש והמ"ח שם כתבו דבאיש מותר יעו"ש. וכ"כ האחרונים דהאיש מותר במלאכה אחר הדלקה אלא רק לכתחלה טוב להסתות. וא"כ כיון שהאיש אינו מקבל שבת בהדלקה יש לברך קודם הדלקה כמו שאר מנות ומבדך עליהן עובר לעשייתן וכמו נר יו"ט דמבדך קודם כמ"ס לעיל אוי"מ"ג יעו"ש:

שם (סה) בהגה. מקבלת שבת בהדלקה וכו' ותפלה מנחה תחלה. מ"ב. מ"ח ס"ק י"ט. דאם תדליק תחלה כבר קבלה שבת ואין תפלה מנחה של חול אלא תהא לריבה להתפלל ערבית שתיים כמ"ס סעי' ט"ז. מזה ש. ועיין לעיל אוי"כ"ה:

ורענין העמנה אף לכתחלה לריבה להקדים העמנה להדלקה מ"מ דיעבד אי הדליקה קודם לא נאסרה אלא במלאכה שאסור ביה"ש אבל העמנה לא נאסרה דיעבד. ח"ס סי' ס"ה יעו"ש. פ"ת:

שם (סו) בהגה. אם לא שתתנה תחלה. ומ"מ אין להסתות כ"א

שם. ולא יצרך אלא אחד. ונכון שיעמדו אצל המבדך ויכונו לברכתו שיוליאם י"ח וגם המבדך יכוין להוליאם ואז יולאין לב"ע. עו"ש אוי"ד. ומיהו בן הנשוי שאוכל על שלחן אביו ואמו מדלקת שם אם יש לו חדר מיוחד לשינה תדליק אשתו בחדר המיוחד לשינה ותברך. ואם רוצה להדליק גם אצל השלחן תדליק מקודם ואח"כ תדליק בחדר השינה ותברך אך לריך ליזהר שיהיו הנרות דולקות עד בואם לישן כדי להנות מאורה. וה"ה איש ואשתו האוכלים על שלחן אחד אחת מצרכת על נר שאלל השלחן והשנית על נר שצחדר המיוחד לה. והוי הנכון ליזהר לכתחלה אצל המנהג לברך כל אחד על מנורה שלו ואעפ"י שאוכלין במקום אחד כמ"ס בא"י שאח"ז:

ובן (גה) בירידים שכמה בעלי בתים דרים בחדר א' יצרך אחד והאחרים יענו אחריו אמן ויכוין להוליאם י"ח והם יכונו לגאח בצרכתו. עו"ש שם. ומיירי שכל הדרים בחדר א' המה אורחים. א"ר אוי"ט"ז. אבל כשהם אצל בעה"ב א"ל דנשיהם מדליקין בביתם. א"ח אוי"י"ד:

שם (בו) הגה. אבל אנו אין נוהגין כן. הדבר מבואר דכוונת רמ"ח לומר דאין נוהגין כמ"ס ז"ל אלא מנהגם לברך כל א' כדעת מהרי"ל וכ"פ העו"ש וכ"כ מדברי הא"ר. ברכ"י בשו"ב אוי"ד יעו"ש. וכן יש נוהגין בספרד לברך כל א' על מנורה שלו ואעפ"י שאוכלין במקום אחד. וכ"כ הי"פ אוי"י"ד. וכבר כתבנו ב"מ דבמקום מנהג לא אמרינן סב"ל:

סעי' ז. המדליקין בזוית הבית ואוכלין בחצר וכו' פי' דוקא אותן שיש להם עונג לאכול בחצר מותרין בדלקמן סס"י רע"ג ומ"ח כתב שם דוקא כשמטעם הרבה כשאין אוכל בחצר מותר. ובמ"מ כתב דע"פ יקדש במקום נר דהא לריך לראות בנר בשעת קידוש כדלקמן סי' רע"ח סעי' יו"ד יעו"ש. א"ר אוי"י"ט. ויתבאר עוד מזה לקמן סי' רע"ג סעי' ז' יעו"ש:

שם. ואוכלים בחצר וכו' משמע דאם אוכל בבית אפי' אין דולקות עד הלילה שרי (דכיון דאוכל שם נהנה מהאור מיד כשהשתמש בזה. לב"ש) ומיהו מזה לעשות נרות ארוכות שידלקו עד הלילה כדאיתא במהרי"ל. מ"ח ס"ק ט"ז. תו"ש אוי"כ"א. א"ח אוי"ט"ז. ועיין לעיל אוי"כ"ה:

שם (גז) שדולקות עד הלילה וכו' שיהיה שלום בית כשיצאו אחר האכילה מחצר לבית. לב"ש:

שם. הוי ברכה לבטלה. ואפשר דאם באותו מקום היה

והרשב"א: ת"כ
מד' הסו' א מרדכי
שופ"ב דשנח
ור"ב: ב שגלי

שמדליקין לא להדליק במקום זה ולהניח במקום אחר. (מרדכי פ' ב"מ): י"א האע"פ שלא התפללו הקהל עדיין אם קדם היחיד והתפלל של שבת מבע"י חל עליו קבלת שבת ואסור בעשיית מלאכה ואפי' אם אומר שאינו רוצה לקבל שבת: י"ב אם רוב הקהל קבלו עליהם שבת המיעוט נמשכים אחריהם על ברחם: י"ג באדם שבא לעיר בע"ש וכבר קבלו

כף החיים

(עב) **שם** בהגה. ולא להדליק במקום זה וכו' אבל בנרות בהכ"ג אין לדקדק להדליקם במקומן דהא אין מזכרין עליהן ולאפוקי מתשו' בית יעקב סי' נ"ג. א"ר א"ו כ"ג:

(עג) **סעי'** י"א. אם קדם היחיד והתפלל וכו' והיינו אם הוא מפלג המנחה ולמעלה כמ"ש לעיל סעי' ד' ובסי' רס"א סעי' ב' בהגה יטו"ש:

(עד) **שם**. ואסור בעשיית מלאכה. משמע דוקא לעשות מלאכה בידים אסור אבל יכול לומר לעשות מלאכתו למי שלא קבל עדיין שבת וכמ"ש סעי' יז ע"ש א"ו ז':

(עה) **שם**. ואפי' אם אומר שאינו רוצה וכו' משום דתפלה אינו מועיל תנאי כמו בהדלקה ודין זה איתא אליבא דכ"ע. עו"ש שם. תו"ש א"ו כ"ז. ומשמע דוקא בתפלה אינו מועיל תנאי אבל באמירת ברכו מועיל ומ"מ לכתחלה יש להחמיר. ועיין א"ר א"ו כ"ה. ומיהו אם עדיין לא התפלל מנחה או אפי' אם התפלל מנחה אלא שנגרר לו לעשות עוד מלאכה ושמע קהל שאומרים ברכו אם באותו מקום יש בהכ"ג

הרבה שאין אחת נמשכת אחר חצרתה כמ"ש א"ח ז' עונה ברכו ומכוין שאינו מקבל שבת. ואם לא התנה מיד כשענה ברכו או שאמר באי כלה קבל עליו שבת ואסור במלאכה:

(עו) **סעי'** י"ב. אם רוב הקהל קבלו וכו' ואם רוב הקהל לא היו בהכ"ג אין נמשכין אחר המיעוט. וכן בעיר שיש בהכ"ג הרבה אין אחר נמשכת אחת חצרתה. כנה"ג בהגב"י. מ"א ס"ק כ"ד. תו"ש א"ו סי"ח. ואפי' אם יש בהכ"ג אחת רוב אין האחרת נמשכת אחריה. א"א א"ו כ"ד. אבל אם יש מנין בבית אלא היחיד אף שהוא קצוץ נגרר אחר הרוב. דה"ח א"ו א':

(עז) **שם**. אם רוב הקהל וכו' ולכתורה היה נראה דה"ה בזמ"ש אם רוב הקהל לא התפללו עדיין ערבית אין רשות ליחיד להקדים עצמו להתפלל ערבית ולעשות מלאכה דנמשך אחר הרוב בע"כ אך כמדומה שנוהגין להתיר בזה. תו"ש שם. וכ"כ המש"ז א"ו ג' דבזמ"ש אין היחיד נגרר אחר הרוב ומותר להקדים להבדיל ולעשות מלאכה יעו"ש:

(עח) **שם**. אם רוב הקהל קבלו וכו' היינו שאמרו ברכו כמ"ש בסי' רס"א. תו"ש א"ו כ"ט. ולפי דברי האר"י ז"ל היינו שאמרו באי כלה כמ"ש שם בסי' רס"א א"ו כ"ז יעו"ש:

(עט) **שם**. המיעוט נמשכים אחריהם וכו' י"א דוקא במלאכה גמורה אבל לא בטלול ושאר שבותים וי"א דאפי' בטלול. ושאר שבותים נאסרו וה"ד במי שענה ברכו עם הקהל הא לא ענה כגון שלא היה בקהל מותר בכל השבותים. כנה"ג בהגב"י. ועיין לקמן א"ו פ"א:

(ף) **ויחיד** שלא היה בהכ"ג שקבלו זה שבת אעפ"י שהוא רגיל להתפלל תמיד באותו בהכ"ג אם רוב העיר

לא קבלו עדיין שבת אפשר להתירו במלאכה. ר"ז א"ו י"ט:
(פא) **סעי'** י"ג. מניחו ליפול. משמע דאפי' בטלול אסור אם קיבלו

כ"א לנורך מאחר שיש חולקין דאם לא כן תצרך תחלה ותתנה. מ"א סק"ד. א"ר א"ו כ"ב. ר"ז א"ו ז':

(סו) **שם** בהגה. ועיקר ההדלקה הלויה בנרות שמדליקין על השלחן וכו' היינו כשמדליק גם על השלחן אבל כשאין מדליקין על השלחן כלל כגון שיש הרבה נשים בחדר אחד מצד. ואפי' הוא בחדר שאין אוכל כלל כדלעיל סעי' ו' א"ר א"ו כ"ג. ולכן מי שמדליק בחדר וגם על השלחן מדליק תחלה בחדר ואינו מצד ואח"כ מדליק על השלחן ומצד. ואם אינו מדליק על השלחן מחמת שאוכל עם אחרים והמה מדליקים מדליק בחדר המיוחד לו:

(סח) **שם** בהגה. שמדליקין על השלחן וכו' משמע שמדליקין על השלחן בעצמו וכן ראיתי קצת שנוהגין כן. אמנם לפי הוזה"ק והאר"י ז"ל צריך להדליק נגד השלחן דהיינו מנורה בדרום ושלחן בצפון והמטה באמצע כמ"ש לעיל רס"י רס"ב יעו"ש. ואף אם אינו יכול לעשות כסדר הזה מ"מ לפי סודם של דברים כיון שזה בחי' צפ"ע וזה בחי' צפ"ע אין נכון לערעם ביחד כידוע:

(סט) **שם** בהגה. אבל לא בשאר הנרות וכו' ומ"מ מזכרין עליהם ואפי' אם מדליק בחדרים שאין משתמש לנורך אכילה דלא גרע מוזה"כ ומיהו ה"ד כשלא צריך עדיין על גר אחר ויש לו חדר מיוחד כמ"ש בסעי' ו' אבל אותן המדליקין באכסדרה אין מזכרין אפי' לא צריך על גר אחר כיון שאין משתמש שם לנורך אכילה וגם אין מזה"ז מוטלת עליו אבל במקום שמשתמשים לנורך אכילה אפי' אבל במקום אחר רשאי לצדק כמ"ש סעי' ט' וטוב לזהר להדליק במקום אכילה מיהו סגי בזה אי מ"א ס"ק כ"א. תו"ש א"ו כ"ה. אמנם לפי דברי האר"י ז"ל צריך להדליק ב' במקום שלחן א' כנגד זפור וא' כנגד שמור ויש להם טעם בסוד כמ"ש לעיל סי' רס"ב א"ו ז' יעו"ש:

(ע) **שם** בהגה. ולריך להניח הנרות וכו' גם בנר שבת וי"ט הדלקה במקומה בעינין. מרדכי ואגודה פ' ב"מ וכתב הב"ח בסי' תרע"א שכן דעת הרמב"ם ז"ל. שנה"ג בהגה"ט א"ו ז':

(עא) **שם** בהגה. ולא להדליק במקום זה וכו' שאינו ניכר שמדליק לכבוד שבת. לבוש. לכן ל"ל דאם עמד שעה מועטת על מקומו רשאי אח"כ להניחה במקום אחר. וה"ה דמותר ליטול ממקומו ולהניחה במנורה גבוהה התלויה דהא ניכר שעושה לכבוד שבת. ואין אסור אלא כשמדליקין במקום שאין משתמשין בו ומניחו אח"כ במקום שמשתמשין בו דק"ל הדלקה עושה מזה כמ"ש הטור. ומיהו באגודה כתב דאין להדליק גר חנוכה שבת וי"ט ולהשימם במקומם אחרי הדלקה אך תחלה ישימם במקומם ואח"כ ידליקם. מ"א ס"ק כ"ג. תו"ש א"ו כ"ו. ואפי' אם האשה חולה לריכה להדליק נרות שבת במקום הנחתה. בן א"ח פ' נח א"ו יו"ד. ועיין לעיל א"ו כ"ג. ועוד עיין לקמן סעי' י"ד ובדברינו לשם ב"ד:

קבלו אנשי העיר עליהם שבת אע"פ שעדיין היום גרול אם היו עליו מעות או שום חפץ מניחו ליפול: יד גאם ביום המעונן טעו צבור וחשבו שחשיכה והדליקו נרות והתפללו תפלת ערבית ש"ש ואח"כ נתפורו העבים וזרחה חמה א"צ לחזור ולהתפלל ערבית דאם כשהתפללו היה מפלג המנחה ולמעלה ואם יחיד הוא שמעה בכך צריך הוא לחזור ולהתפלל תפלת ערבית חולעני עשיית מלאכה בין ציבור בין יחיד מותרים דקבלת שבת היתה בטעות וי"א שאותם שהדליקו נרות אסורים בעשיית מלאכה ושאר אנשי הבית מותרין וי"א שאותו נר שהודלק לשם שבת אסור ליגע בו ולהוסיף שמן ואפילו אם כבה אסור למלטלו: מו חמי ששהה להתפלל מנחה בע"ש עד שקבלו הקהל שבת

לא

כף החיים

הלקט: ג ברכות
כ"ז: ד ב"י ושם
נראה מדברי רבי
יונה: ה ה"ר א"ש
שם והרשב"א שם
ותלמיד ר' יונה
שם ור' יו מרדכי
ספ"ז דשבת בשם
הגאונים: ז שם
הלקט בשם
הגאונים ה"ה סי'
ז ובכחציו סי'
ק"ג שמלאכת שבת

בטעות הוי קבלה. והיה אם התפללו מפלג המנחה ולמעלה אבל אם התפללו קודם לזה לכ"ע לא הוי קבלה כיון דצריך לחזור ולהתפלל אפי' אם היו צבור כמ"ש לעיל או פ"ג יעו"ש. והיה בהדלקה אם הדליקו קודם פלג המנחה לא הוי קבלה כמ"ש לעיל סעי' ד' יעו"ש:

חף) שם. וי"א שאותם שהדליקו וכו' נראה דוקא כשהצבור הדליקו בטעות אבל יחיד שהדליק בטעות מותר כמו בתפלה. א"ר או' ל"א. ומיהו לפי מ"ש לעיל או' כ"ד דגם יחיד אינו חוזר אם התפלל בטעות מפלג המנחה ולמעלה א"כ ה"ה בהדלקה אם היתה מפלג המנחה ולמעלה אפי' בטעות הוי קבלה. וה"ד אם קבלו בפ"י שבת בהדלקה אבל בסתם לא הוי קבלה לאיש בהדלקה כמ"ש לעיל סעי' יו"ד בהגה ובדבריו לשם או' ס"ד:

חף) שם. וי"א שאותו נר שהודלק לשם שבת אסור ליגע בו וכו' צ"י כתב ע"ז ואינו יודע טעם למה המותרין במלאכה לא יהיו מותרין ליגע בצנר שהודלק לשם שבת עכ"ל והלבוש השמיני י"א זה וכתב הל"ח פ' תה"ש או' כ"א דופה עשה. והביאו שכה"ג בהגב"י או' ג' וכו' הכ"ז סק"א דלא ק"ל כ"א זה. מ"י או' ג' ואני אומר דחלילה לדחות כי ראיתי שפסקו כן שה"ל ורוקח ואגור ופסקי ראקנאטי סי' פ"ח בשם הגאונים. גם ראיתי בדרישה שכתב על צ"ו ו"ל כ"ל טעם צרור בזה כדי שיהא היכר לאותן שהדליקו שחל שבת עליהם ואסורים במלאכה עכ"ל. ונראה דוקא כשהיה צלצור בטעות או צריך היכר אבל יחיד שהדליק בקבלה שלא בטעות א"ל היכר דמאיכא תיחא יטעה לעשות מלאכה א"ר או' ל"ב. ומיהו עיין לקמן או' ל"א דמשמע דאין חילוק אלא דכל שהודלק לכבוד שבת הוקלה למותו ואסור להשתמש בו יעו"ש:

צ) שם. אסור ליגע בו וכו' כתב א"י אפי' אחר שלא הדליק עדיין ולא קבל שבת מ"מ אסור ליגע בו ולטלטלו עד מו"ש כיון שהודלק לשבת ע"כ. והביאו מ"א ס"ק כ"ז וכתב דא"י לשיטתיה א"ל דקבלה בטעות שמה קבלה וא"כ הוקלה למותו וכיון שהוקלה לבעלים הוקלה לכל יעו"ש. תו"ש או' ל"ג:

צא) שם. אסור ליגע בו וכו' והא שכתב בס' תרע"ד דמותר להדליק מנר שבת כיון ששניהם של מזה הם, אי"ל שלהבת אין בו ממש כדאיתא סוף ב"מ גבי שלהבת של הקדש. מ"א שם. אבל להשתמש בצנף הנר של שבת תשמיש חול אסור וא"כ מי שהדליק נר שבת צעור יום גדול והתנה שלא לקבל שבת אפי' הוקלה הנר למותו ואסור להשתמש בו תשמיש חול וה"ה אחרים

קבלו רוב הקהל שבת אבל צנפה"ג כתב להחיר בשם קצת גדולים יעו"ש ויש לסמוך עליהם בשעת הדחק עו"ש כיון שעוד היום גדול. עו"ש או' ח' א"ר או' כ"ז:

פב) שם. מניחו ליפול. פי' שהולך לחדר ושם מניחו ליפול מ"א ס"ק כ"ה. א"ר שם. ועיין לקמן סי' רס"ו סעי' י"ב ובדבריו לשם צ"ד:

פג) סעי' י"ד. א"ל לחזור להתפלל ערבית וכו' אבל קודם פלג המנחה אפי' צבור נמי מחזירין כיון דלאו זמן תפלת ערבית כלל. צ"י. לבוש:

פד) שם. ואם יחיד הוא שטעה בכך וכו' והטעם בש"ס דלצור לא מטריחין להו. וה"ה בחול נמי דינא הכי. ואע"ג דאין ק"ל בדיעבד כרי יהודה דאחר פלג המנחה הוי זמן תפלת ערבית כמ"ש סי' רל"ג הכא שאני שהתפלל ע"ד שהוא לילה ממש ואולי כן לא היה רוצה להתפלל לכך יחיד צריך לחזור ולהתפלל אבל בס' ר"ג מ"יירי שהוא יודע שהוא יום אלא שסבר כר"י דזמנה הוא מפלג זמנה ולמעלה ולכן בדיעבד אינו צריך להתפלל דק"ל דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד. תו"ש או' ל"א. לבוש. ונראה דה"ד למי שאין דרכו להתפלל ערבית מפלג המנחה ובפעם הזאת טעה והתפלל אבל למי שדרכו להתפלל ערבית מפלג המנחה אע"ג דעכשיו טעה וסבור שהוא לילה דא"ל לחזור ולהתפלל כיון דאינו מקפיד בכך. ועיין בדבריו לעיל סו' רל"ג או' י"ב ודוק:

פה) שם. צ"י לחזור ולהתפלל וכו' ונראה דאם טעה או נאסם ולא התפלל שנית א"ל להתפלל שחריט שמים דלא גרע דעבד ליחיד מלכתחילה לרבים. תו"ש או' ל"א. וכבר כתבנו בא"י הקודם דמי שדרכו להתפלל ערבית אחר פלג המנחה אע"ג דעכשיו טעה דא"ל לחזור ולהתפלל כלל:

פו) שם. ולענין עשיית מלאכה צ"י צבור בין יחיד מותרים וכו' כ"כ צ"י בשם הר"א ש והרשב"א ז"ל אבל הא"ר או' ל' הביא כמה פו' שחולקים על הר"א ש והרשב"א בזה וס"ל דקבלת צבור אפי' בטעות הוי קבלה וסיים דאין לסמוך בזה על הש"ע ולבוש אלא דאסורין במלאכה אחר תפלה אלא רק המיעוט שלא התפללו מותרין במלאכה ואין נמשכין בזה אחר הרוב כיון שהוא בטעות יעו"ש. וכ"כ המ"א ס"ק כ"ו. תו"ש או' ל"ב. א"א או' כ"ו. דה"ה או' ג':

פז) שם. וי"א שאותם שהדליקו וכו' והטעם כתב צ"י משום דס"ל דעדיפא קבלת שבת ע"י הדלקת נר שהוא מעשה מקבלה בתפלה יעו"ש. ומיהו כבר כתבנו בא"י הקודם ודין חולקים בזה וס"ל דלא יס חילוק דגם קבלה ע"י התפלה

(ב)

זמן אורו כמה גדולים: ש מרדכי ספ"ג דשבת והג"מ ס"ה: י"ד נח ה' ונכתבו סי' קי"ג. ב רשב"א נכס המוספה:

לא יתפלל מנחה באותה ביהכ"נ אלא ילך חוץ לאותו ביהכ"נ ויתפלל מנחה של חול טוהוא שלא קבל שבת עמהם אבל אם ענה וקבל שבת עמהם אינו יכול להתפלל תפלת חול אלא יתפלל ערבית שתים: וזו יאם בא לבית הבנסת סמוך לקבלת הצבור שבת מתחיל להתפלל מנחה ואע"פ שבעודו מתפלל יקבלו הצבור שבת אין בכך כלום הואיל והתחיל בהיתר: יו נ"א שמי שקבל עליו שבת קודם שחשבה מותר לומר לישראל חבריו לעשות לו מלאכה. הגה ומותר ליהנות מאותה המלאכה בשבת וכ"ש במ"ש. מי שמאחר להתפלל במ"ש או שממשיך סעודתו כלילה מותר לומר לחבריו ישראל שכבר התפלל והבדיל לעשות לו מלאכתו להדליק לו נרות ולבשל לו ומותר ליהנות ולאכול ממלאכתו כן כ"ל:

סי'

בף החיים

י"א משום דזהו כתב הרשב"א בשם התו' אבל הר"ן חלק עליו כמבואר בב"י אמנם דעת הב"י נראה כהרשב"א וכן הסכים הב"ח. וכ"פ הר"ז או' כ"ה. ח"א כלל ה' או' ו' דה"ח או' ה' והיינו כגון בעיר שיש בהכ"נ הרבה שאין אחת נמשכת אחר חזרתה או כגון שלא קבלו רוב הקהל אבל אם לא יש כ"א בהכ"נ אחת וקבלו רוב הקהל גם חזירו נאסר לעפ"י שלא קבל כמ"ש לעיל סעי' י"ג ובדבריו לשם או' ע"ו:

קא) **שם**. מותר לומר לישראל וכו' דהא אי בעי לא היה מקבל שבת עליו וכל שיש לו היתר מותר אמירה כמ"ש

סי' שז סעי' ח' מ"א סק"ל. תו"ש או' ל"ח מיהו הט"ז סק"ג כתב הטעם כיון לחזירו מותר ואין עליו איסור שבת מותר לזה האמירה דלא נאסר אמירה אלא בדבר שהוא שוה לכל ישראל יעו"ש: קב) **שם** בהגה. וכ"ש במו"ש וכו' פ"י דהא בע"ש כבר קבל שבת וא"א לחזור אפ"ה שרי מטעם דאי בעי לא

היה מקבלו כ"ש במו"ש דכל שעה ושעה אם רולה מתפלל ומבדיל דמותר לומר. ד"מ או' ח' מ"א סק"ק ל"א. מיהו הלבוש חלק על רבו רמ"א בדיון זה וכתב דלא דמי עיולי שבת לאפוקי שבת יעו"ש. אבל הב"ח והט"ז סק"ג השיגו על דברי הלבוש והסכימו לדברי רמ"א יעו"ש. וכ"פ העו"ש או' יו"ד וכתב דהכי נוהגין. א"ר או' מ' ברכ"י או' ג' ר"ז או' כ"ה. ח"א כלל ט' או' יו"ד. ומיהו עיין בתשו' ב"ח סי' ק"י שכתב דהמיקל כרמ"א שהוא כהרשב"א לא הפסיד והמחמיר כהר"ן קדוש יאמר לו ותע"ב וגם הר"ן לא נחלק אלא באמירה אבל אם חזירו עשה מעלמו מותר לאותו שמשה סעודתו להנות ממנו אליבא דכ"ע יעו"ש והביאו שו"ת או' כ"ג:

קג) **שם** בהגה. שכבר התפלל והבדיל וכו' היינו שהבדיל בתפלה כמ"ש סי' רל"ט סעי' יו"ד שכיון שהבדיל בתפלה מותר לעשות מלאכה אע"פ שעדיין לא הבדיל על הכוס יעו"ש. וכ"כ מ"א סק"ק ל"ג:

קד) **שם** בהגה. ומותר ליהנות וכו' ואעפ"י שעדיין לא בירך בהמ"ז. וכ"פ הב"ח דלא כלבש דאוסר אלא א"כ בירך והסיח דעתו משבת. ושש"ט דאם אמר המבדיל וכו' אע"ג דעדיין לא בירך ולא התפלל הכל שרי כמ"ש סעי' רל"ט אך ל"ע אם יכול אח"כ לומר רנה בבהמ"ז ד"ל דוקא כשהתפלל תפלת חול לא יאמר רנה אבל כשאמר המבדיל לחוד רשאי לומר רנה. מ"א סק"ק ל"ג. תו"ש או' מ' ועיין לעיל סעי' קפ"ח ובדבריו לשם בס"ד:

קה) **ומי** שהדליק הנר בע"ש אחר שקיעת החמה וכן מי שבת בשבת לעיר מחוץ לתחום עיין בענין התיקון שלו

בב"י סוף סי' זה ובזכ"ל ה' שבת או' ח' ופתה"ד בזה הסי' או'

אחרים אסורים דמוקלה לבעלים אסור לכל פפרט במידי דמלוה. ח"א או' כ"ז. ועיין לעיל או' י"ד:

צב) **סעי'** ט"ו. עד שקבלו הקהל שבת וכו' דהיינו אמירת ברכו לדידן כמ"ש סעי' רס"א. מ"א סק"ק כ"א. ומיהו כבר כתבנו שם בס"י רס"א דלפי דברי האר"י ז"ל קבלת שבת הוי באמירת ב"א כלה יעו"ש:

צג) **שם**. לא יתפלל מנחה וכו' ונראה דה"ה אם עדיין לא התפללו הקהל מנחה באותו בהכ"נ דלא יקדים היחיד לקבל שם שבת:

צד) **שם**. לא יתפלל מנחה וכו' פ"י אף שנכנס אחר ברכו לבהכ"נ לריך ללאת מבהכ"נ לחוך ויתפלל. וכ"מ בהג"מ ח"ר או' ל"ד. וה"ה בעזרה מתפלל חול. ח"א או' כ"ח: צה) **שם**. אבל אם ענה וקבל שבת וכו' היינו שענה ברכו ועשהו קדש בעניית ברכו ומשה לית ליה תקנתא.

צ"י. תו"ש או' ל"ה. ומשמע הא אם ענה וכיון שלא לקבל עתה שבת בענייתו יכול להתפלל מנחה. וכ"מ ממ"ש לעיל או' ע"ה דיכול לענות ולהתנות שלא לקבל שבת וע"כ מי שבת לבהכ"נ קודם שהתפלל מנחה ושמע שאומרים ברכו עונה עמהם ומכוין שאינו מקבל שבת בזו הענייה כדי שיוכל אח"כ להתפלל מנחה:

צו) **שם**. אבל אם ענה וקבל שבת וכו' מי שהתפלל מנחה ביחיד בע"ש חו"ה בעוד היום גדול וקבל שבת ביחיד באמירת לכה דודי ומזמור שיר ליום השבת ואח"כ מזכר שלא אמר יעלה ויבא במנחה יחזור ויתפלל מנחה של חול ויזכיר בה יעלה ויבא. זר"א ח"ג ח"ח סי' ז"ך יעו"ש. פתה"ד או' י"א:

צז) **שם**. אינו יכול להתפלל תפלת חול וכו' ואם התפלל נראה דלא וא"ל להתפלל ערבית שתים:

צח) **שם**. יתפלל ערבית שתים. היינו מתחלה לשם שבת ואח"כ השנייה לתשלומי מנחה ואם היפך אפשר דלא הואיל ועדיין יום הוא וזמן מנחה. ח"א או' כ"ח. ועיין לעיל סי' ק"ח או' ג' וא"ל ל"ח:

צט) **סעי'** ט"ז. מתחיל להתפלל מנחה וכו' משמע אף שיודע שאינו יכול לגמור תפלתו קודם שיקבלו הקהל שבת אין בכך כלום כיון שהתחיל בהיתר ואינו אלא חומרא בעלמא. וכ"מ מדברי מ"א סק"ק כ"ט. וכ"כ דעת הא"ר או' ל"ז. וכ"כ התו"ש או' ל"ז וכתב ודלא כהט"ז. וכ"כ הנה"ש או' ח' והשיג על הט"ז יעו"ש. מש"ז או' ב' וכ"פ הר"ז או' כ"ד. חס"ל או' י"ב. ומ"מ אם אפשר יותר טוב להתפלל במקום אחר: ק) **סעי'** י"ז. י"א שמי שקבל וכו' הא דכתב הש"ע זה בשם

רס"ד דיני הפתילה וחשמן. וכו' י' ע"פ:

א אין עושין פתילה לגר של שבת גבין נר שעל השלחן בין כל נר שמדליק בבית גמדרבר שהאור אינו נאחז בו אלא נסרך סביבו והשלחבת קופצת כגון צמר ושער וכיוצא בהם אלא דמדבר שהאור נתלה בו כגון פשתה נפוצה ובגר שש הוצמר גפן וקנבים וכיוצא בהן. הגה ואם הדליק בדברים האסורים אסור להשתמש לאורו (תשובת הרשב"א סי' קע"א) וי"א דאם יש נר אחד מדברים המותרים מותר להשתמש לאור האחרים וכן דבר שאפשר בלא נר מותר לעשות אפי' אלל נרות האחרים ולזוך שבת יש להקל דיעבד (הגהות מרדכי פ"ק ופ"ב דשבת): **ב** וברך דבר שמדליקין בו על דבר שאין מדליקין בו אם נתכוין להעבות (פי' לעשותה עבה) הפתילה זכרי להוסיף אורה אסור ואם נתכוון להקשות הפתילה כדי שתהא עומדת ולא תשלשל למטה מותר ומטעם זה מותר לברוך דבר שמדליקין בו על גבי גמי או קש כדי ליתן הפתילה בעשייתה. הגה נותנין גרגיר של מלח וגרים של פול ע"פ הנר בע"ש כדי שיהא דולק יפה בשבת (מיימוני פ"ה ועור): **ג** אין מדליקין נר לשבת אלא משמן הנמשך אחר הפתילה ולפיכך

ולפיכך

בף החיים

א"י י"ב יעו"ש:

א"י ג' יעו"ש:

(ה) שם בהגה. וכן דבר שאפשר בלא נר וכו' כגון למשוך יין מן המרתף. מ"א סק"ג. והוא מדברי הגמ"ר בשם שר מקווי שהביא ב"י והבאנו אותו לעיל א"י ב':

(ט) שם בהגה. יש להקל דיעבד. ונראה דאם יש נר א' כשר ועומד אללו נר פסול מותר להשתמש בלא יהא

אלא נר אחד בלבד וכמ"ס סי' רע"ו ס"ד ואע"ג דהב"ח מחמיר בזה לטעמיה אזיל שכתב בס' תרע"ג דאין היתר בשמש אלל נרות חנוכה עי"ש אבל לידן פשיטא דשרי. מ"א סק"ד. אמנם הא"ר א"י א' כתב דיש לחלק דהב"א יש חשש שמא יטה אף שיוכל לראות בנר הכשר דאם רואה דשכל ב' נרות ידלקו יפה משא"כ התם דבהנאה תליא מילתא וכיון שיוכל להשתמש אלל אחד לא חשיבא הנאה עכ"ל וע"כ נראה דאם יש נר כשר אלל הפסול יש להקל להשתמש באותו חדר דבר שאפשר בלא נר אבל דבר שא"א בלא נר אסור ודוק. ועיין לקמן סי' ער"ה א"י י"ב:

(י) ע"י ב'. ואם נתכוין להקשות וכו' ואפי' מדליק שניהם יחד דכשתכוין להקשות לא גזרינן שמא יטה. מ"א סק"ה:

(יא) שם. על גבי גמי או קש וכו' המדרכי והתרומה נסתפקו בגמי אם אסור לעשות פתילה ממנו אלא שהרשב"א פשיטא ליה דמותר וכ"כ בסמ"ק אלא רק בקש גם המדרכי מותר כמ"ס ב"י וע"כ כתב בש"ע הטעם משום כדי להקשות מותר כדי שיבא אליבא דכ"ע ומ"ס המ"א סק"ו דב"י כתב זה לכ"ע שרי וא"כ אפי' נתכוין להעצות הפתילה שרי כבר השיגו א"ר א"י ה' והברכ"י א"י ג' יעו"ש. ומיהו עיין מחה"ש וא"א מ"ס ליישב דברי מ"א ומ"מ בגמי כיון דיש מסתפקין בו אין להתיר כ"א דוקא להקשות הפתילה כדי שתהא עומדת אבל לא כדי להעצות הפתילה להרעות אורה;

(יב) שם הגה. נותנין גרגיר של מלח וכו' לפי שהמלח לולל את השמן וימשך אחר הפתילה כן פד"ש בשבת ס"ז ע"ב ואלא בלבד שכתב להניח הפתילה עליו שיהא דולק יפה בשבת דליתא. ת"ש א"י ט' וכ"כ הר"ז א"י ה' ועיין בטור יוד סי' ע"ו ובש"כ שם ס"ק כ"ה:

(יג) ע"י ג'. אין מדליקין נר לשבת אלא משמן הנמשך וכו' הטעם

(א) ע"י א. אין עושין פתילה וכו' והטעם בפסול פתילות ושמיים שאין מאירין יפה דחיישינן שמא יטה הכלי שיבא השמן שבתוכו אל הפתילה וידלק יפה. ט"ז סק"א:

(ב) שם. בין כל נר שמדליק בבית וכו' לאפוקי ממ"ס הגמ"ר בשם מהר"ם דכל שיש במקום אחד נר כשר עי"ז

יזכור ולא יטה שאר הנרות שבתוך וסבבין וכן לאפוקי ממ"ס בשם השר מקווי שדבר שיוכל לעשות בלא נר כגון להוליך יין מן החבית מותר להשתמש לאור אלו הנרות. משום דכמה פ' פליגי על זה כמ"ס ב"י וכתב שכ"ה דעת הטור יעו"ש. וכ"כ דעת הב"ח. ועיין לקמן א"י ז':

(ג) שם. וקנבים וכו' נראה דטוב להחמיר בזה כי ראיתי בס' יריאים ושה"ל יפסקי רקאנטי ורוקח סי' מ"ד אוסרים בקנבוס אף שהתירו בלמר גפן. א"ר א"י ב':

(ד) שם הגה. ואם הדליק בדברים האסורים אסור וכו' ולפי' אם אין לו אלא אותו חדר לריך להניחה וללאת אכן מדברי הרמב"ם משמע שאם עבר והדליק אינו מחויב ללאת וכ"מ ברוקח סי' מ"ה שכתב שמותר להשתמש לאורה למי שעבר והדליק. נה"ש א"י א' וכ"כ א"ר א"י ג':

(ה) שם בהגה. אסור להשתמש לאורו. אפי' תשמיש שא"ל עיין מ"א סק"א א"ר א"י ג' ת"ש א"י ב' דאלו דבר שלריך עיין אסור לעשות בשבת לאור הנר אפי' בנר יפה כבס' ער"ה. לב"ש:

(ו) שם בהגה. אסור להשתמש לאורו. וכן אסור ללמוד לאורו אפי' ביש אחר. עמו להזכירו לא מהני. ט"ז סי' תרע"ג סק"ד. א"ר בזה הסי' א"י ג' מחה"ש סק"א. וכן בכל מה שהתירו בס' ער"ה כגון אדם חסד וכדומה בכלן אסור. ואפי' אין לו פתילות ושמיים כשרים כ"א אלו אסור להדליק בהם. כ"כ האחרונים:

(ז) שם בהגה. וי"א דאם יש נר אחד מדברים המותרים וכו' הוא מדברי הגמ"ר שהביא ב"י דכל שיש במקום אחד נר כשר עי"ז יזכור ולא יטה שאר הנרות שבתוך וסבבין יעו"ש. וכבר כתבנו לעיל א"י ב' דרוז הפו' חולקין ע"ז ופ"ה דעת הטור והש"ע יעו"ש. וכן הלבוש השמיט את זה משום דרבו האוסרים וכ"פ הב"ח והג"ן כדעת האוסרים כמ"ס בא"ר

א שבת כ' ב פור

והר"ש והמרדכי

ורוב הפוסקים וכל

גדולי זרפת. ג שם

כ"א. ד שם כ'

ה תוספ"י שם כ"ז

זכ"א שם פ"ב והר"ן

שם והרמב"ם פ"ב

ושאר פוסקים:

ו שם כ"א. ז המגיד

שם פ"ה לג"ה

הר"ף והרמב"ם

שם. ח שבת כ

זכ"ה. ש שבת כ"ד
זכ"ה. י שם כ"ה
זכ"ה. ונפשה :

ולפיכך אין מדליקין בופת ולא בשעוה ולא בשמן העשוי מצמר גפן ולא בארזיה ולא בחלב
וכן מא"מ בעטרן מפני שריחו רע ויניחנו ויצא ולא בצרי מפני שריחו נורף שמא יסתפק
במנו ונמצא מתחייב משום מכבה : ד ואפי' נתן מעט שמן זית בשמנים אלו שאינם

נמשכים

בף החיים

באופן שלא יהיה עף ה"ה בשבת דמותר אך העולם מזהרין
בנרות שאלל השלחן שהם העיקר לכבוד שבת להדליקן בשמן
זית או בשמן שומשמן ולבדך עליהם ושאר נרות שבתיות או
שצחור כשנלכדין מדליקין בנפט לבן :

(א) שמן ערלה וכדומה אסור לגר שבת דלא שייך מלות
לא ליהנות ניתנו דעיקר המלואה משום עונג הוא
ודמי לשיבת סוכה וכ"ש הוא. ואפי' שני בעלי בתים בחדר א'
ואחד נר מותר ואחד נר איסור הנאה מ"מ אין יולא בו כלל.
ומיהו אדם א' ויש לו נר מותר ורולה להרבות אורה למלואה עם
איסור הנאה ג"כ אפשר דאסור מש"ז או א' :

(ב) נסתפקתי בחלב המעורב עם חמאה. או שומן עוף
עם חמאה. דבצ"ח כזה דרבנן הוא דהוי
טיגון או עוף דרבנן. ולמאן דמחמיר בזה לאסור בהנאה מדרבנן
כבס"י פ"ז ביו"ד בטי"ז וש"כ א"כ אי דחי לה נר שבת ומיהו
ק"ל להלכה דבצ"ח מדרבנן שרי בהנאה. ושמן ערלה בחול
ביו"ד ר"ד סי' ק"ל הלמ"מ בודלי ואסור מ"ה בהנאה. ובטי"ז
שם ג' שכתב מאחר דערלה דרבנן ל"ע קלח. מש"ז שם :

(ג) עץ זית שנטעו להדליק מהשמן היולא ממנו נר שבת. אם
יאסר להדליק בשמן זה בתוך שני ערלה דיי"ל
דעד כאן לא אמרי' דשמן ערלה אסור לגר שבת אלא בנטעו
לגרבו אבל חלין זה שנטעו מתחלה. לשם מלות הדלקה לשמן
היולא ממנו אפשר דמפקיע ממנו חובת ערלה. עיין פתה"ד
או' ג' שכתב דזה מפורש בירוש' פ"ק דערלה אחריו שנטעו
למלותו חייב בערלה וכו' וא"כ מתבאר מהירוש' דאפי' נטעו
לשם מלואה אסור יעו"ש :

(ד) עשית הדולקת בשמן של ערלה נראה ודאי דאסור
ליהנות הימנה. והגם דהפתילה הוייה של
היתר ועשית עלמה הוי גורס דהתר וא"ל לשמן להיות דולק
אלא ע"י הפתילה לא אמרינן בהא דלישתרי למאי דק"ל כמ"ד
זה וזה גורס מותר אלא אסור בפשיטות. פתה"ד אי' ד' ויעו"ש :
(ה) אב גנב שמן מעכו"ם אם אין לו שמן אחר שרי להדליק
בו נר לשבת. והגם דיוולא בו ודמים בעלמא הוא
דמחייב לגוי אינו מצדך כיון דמעיקרא בגול אתא לידיה.
פתה"ד או' ז' :

(ו) סעי' ד' אפי' נתן מעט שמן וכו' משום גורא שמא לא יתן
בהן שמן. טור. ט"ז סק"ג. מ"א סק"י. ומיהו לדעת
הרמב"ם אסור בתערובת מדינא וכ"כ בנ"מ ובל"מ ודלא כרש"י
והטור וסיעתם דס"ל דהטעם הוא משום גזרה ולא הביאו
דעת הרמב"ם החולק עליהם בזה. תו"ש או' י"ד :

(ז) שם אפי' נתן מעט שמן וכו' משמע דוקא מעט שמן
הא עירבן בשמנים כשרים צרוב שרי דבתר רובא
אזלינן. מש"ז או' ג' :

(ח) שם אפי' נתן מעט שמן וכו' וחמאה ושומן אינו בכלל
אליה וחלב ועכ"פ יתן מעט שמן בתוכו. אי' ז'
או' ח' :

סעי'

והטעם שמא יטה כמ"ס לעיל או' א' יעו"ש :

(יד) שם אין מדליקין בזפת וכו' פי' שלא יתן זפת או שעוה
קרוש או מהותך לתוך הגר ויתן הפתילה בתוכה
וידליק אבל אם כרך הזפת או השעוה סביב הפתילה מותר
כמ"ס סעי' ז' וכ"כ מ"א סק"ז ומחסי"ש. וכ"כ הרע"ב צפ"י
המשנה :

(טו) שם ולא בשמן העשוי מלמר. גפן. במשנה איתא ולא
בשמן קיק. ואמרו בגמ' מאי שמן קיק ואמר שמואל
שאילתיהו לכל נחותי ימא ואמרו לי עוף אחד יש בצרכי הים
וקיק שמו. רב יחזק צריה דרב יהודה אמר משחא דקאזא.
ר"ל קיקיון דיונה. ופרש"י ז"ל בשמן קיק. שמן של עוף
אחד נותנין בגר ודולק. משחא דקאזא. שמן שעושין מגרעיני
למר גפן שקורין קוטון. קיקיון. בעין אותה של יונה עכ"ל.
והרע"ב צפ"י המשנה כתב קיקיון דיונה הוא עשב שעליו גדולים
וגקרא בערבי כדו"ע והשמן היולא ממנו עב ביותר עכ"ד.
וכתב הכנה"ג בהגה"ט דנקטינן ככלהו אמוראי דאין מדליקין לא
בשמן עוף דנקרא קיק. ולא בשמן גרעיני למר גפן. ולא בשמן
גרעיני קיקיון דיונה. וכן הרי"ף והרא"ש ורי"ז הביאו ג' הסברות
לאסור שלשתן וגם הרמב"ם צפ"ה מה"ס והסמ"ג בלחיון ס"ה
שכתבו סתמא ולא בשמן קיק כלשון המשנה דעתם לאסור כל
הגכלל בשמן קיק לכולהו אמוראי וכ"כ מדברי הה"מ ז"ל יעו"ש.
וכ"כ א"ר או' ו' צרכי צפוי"ב או' א' :

(טז) ונראה צעתי שאף שמרי שמן זית הולל וכן עזין
ואינם נמשכין אחר הפתילה אין מדליקין בהם
בשבת שלא התיירו אלא שמן ולא שמרים שהרי אין הגר דולקת
בהן יפה ויבא להטות. ריא"ז הב"ד בשה"ג פי' ב"מ. כנה"ג
שם. מ"א סק"ז. וה"ה דאסור להדליק בשמן עכור דהגר הולך
ואפל וגורס ברכתו לבטלה ולישב באפילה וגם חיישינן לשמא
יטה :

(טז) שם וכן אין מדליקין בעטרן וכו' אעפ"י שנמשך אחר
הפתילה. טור. ועטרן הוא פסולת דופת שבתחלה
זב הזפת עב ואח"כ לול והוא נקרא עטרן וכיון שהוא לול
נמשך אחר הפתילה. ר"ן. פרישה או' ה' :

(חז) שם ויניחנו וילא. והדלקת נר בשבת חובה לאכול לאור
הגר. ב"י. ב"ח. מ"א סק"ט. ולפ"ז באין לו כ"א
עיטרן שרי דאין ספק מוליא מידי ודאי. א"א או' ט' :
(טז) שם ולא צלרי וכו' והוא שמן אפרסמון כמ"ס לעיל
סי' רט"ז או' מ"ו יעו"ש :

(יז) שם מפני שריחו נורף וכו' ועוד יש ט"א בגמ' צלרי
מפני שהוא עף ופרש"י שהוא עף ונדבק בכותלי
הבית ומדליק את הבית. והא דלא כתבו הטור כתב הב"י והב"ח
משום דטעם זה דעף אפי' בחול אסור. וכתב ב"י ומפני כך
לא כתב ג"כ הטור הא דתניא התם (שבת כ"ז ע"ה) אין
מדליקין בנפט לבן בחול וא"ל בשבת מפני שהוא עף ואעפ"י
שכתבוהו הרי"ף והרא"ש והרמב"ם צפ"ה יעו"ש. ונראה דעכשו
שמדליקין בנפט לבן בחול משום שנטעו לו מיני כלים להדלקה

נמשכים ואז נמשכין אין מדליקין בהם: ה' נחלב מהותך וקרבי דגים א"מ בהם ואם נתן בהם טעם מאדת משמנים שמדליקין בהם מותר להדליק בהם: ו' לשאר כל השמנים הוי' כאלו מדליקים בהן מוכ"כ שמן וית מצוה מן המובחר: ז' נכרך ופתאזו שעוה או חלב סביב הפתילה מדליקים בהם: ח' מהמדליק צריך שידליק רוב מה שיוצא מן הפתילה כהנר: ט' ע"צ להבהב הפתילה ופי' ענין הזהב יפול על דבר שאינו נשרף לגמרי וגם לא קיים לגמרי

בב החיים

בט **סעי'** ה' חלב מהותך וכו' והא דשרי הכא בתערובת שמן כל דהו טפי משאר שמנים שאסרו חכמים משום דחלב מהותך וקרבי דגים שגמחוהו אפי' בעינייהו נמי ממשכי חלא דרבנן גזרו בהן אטו חלב שאינו מהותך וקרבי דגים שלא גמחוהו ואי אסרינן להו ע"י תערובת נמי הו"ל גזירה לגזירה. ב"י ט"ז סק"ד:

לז **שם**. שמן זית מלוח וכו' ושמן שומשמן הו"ל הוא קרוב לשמן זית וע"כ במקום שאין שמן זית מלוח הוא קודם לכל:

לח **שם**. שמן זית מלוח וכו' ובמקום שמהו שמן זית לריך ליהרר בו דהרגיל בנר הוי' לו דגים רבנן ולכן לריך ליהרר בשמן זית כדי לזכות לבנים המאירים בתורה שנמשלה לשמן זית. מחז"ר או' ב' ועיין לעיל סי' רס"ג או' א':

טל **בס'** תניא סי' י"ב כתב דצ"ל ודוקא היכא דאיכא שמן זית אסור להדליק בשאר שמנים אבל היכא דליכא שמן זית מדליקין בכלן עכ"ל ואינו מכוון דהלכה כחכמים דמתירין בכל השמנים בר מהנהו דפסולי ואה"נ דמלוח בשמן זית מן המובחר אבל איסורא להדליק בשאר שמנים ליכא חלא דלא עבד מלוח מן המובחר. מחז"ר או' ג':

מ **סעי'** ז'. כרך זפת וכו' דלא אסרו חלא חס הזפת או שעוה מהותכים בכלי שאין נמשכים אחר הפתילה אבל בזה נמשך ספיר עם הפתילה שבתוכו. ט"ז סק"ה:

מא **שם**. כרך זפת וכו' יש מתירין אפי' שמן פסול ופתילה פסולה שכרכן יחד ועשה מהן נר אבל ר"ת אסרו. טור. וכתב ב"י נראה דהרא"ש הסכים לר"ת וכ"כ בסה"ת וכ"כ רי"ו בח"ב שרוב הפו' לאיסור עכ"ל. וכ"כ המ"א ס"ק י"ג. ואפי' כורך שמן כשר על הפתילה פסול אסור. דרישה או' ה' או' ח"ר או' י"ג. מש"ז או' ה' ר"ז או' י"א:

מב **שם**. כרך זפת וכו' ועטרן ולרי חס ילוייר בכריכה אסור שריחו רע ויסחפק והוא פשוט. ח"א או' י"ג:

מג **סעי'** ח' המדליק לריך להדליק רוב וכו' וה"ה בנר של שעוה לריך להדליק רוב היולא. ש"ג. מ"א ס"ק י"ד. וה"ה בנר חלב ושאר הכרוכים וחדא נקט. ל"ב. והטעם כדי שיהא הלהב עולה יפה מיד שיסלק ידו כמו בהלקת המנורה. לבוש:

מד **י"ן** שחל להיות ע"ש אין מדליקין בחתיכות בגד שהיא ג' אלבעות על ג' אלבעות מלמלמות דכיון דלדליק בה פורתא הו"ל שבר כלי ואסור להדליק בה כמ"ס סי' תקצ"ט. חלא אי"כ גדל הפתילה מערב יו"ט דנתבטל מתורת כלי. גמ' מ"א שס. ר"ז או' ט"ו:

מה **סעי'** ט. ח"ל להבהב וכו' דר"א הוא דפטר דלריך להבהב וק"ל דאין להבהב כר"א דשמותי הוא. טור וב"י. ועיין ב"י שכתב בשם רי"ו שבחירוק שממשפפה באור דרך העברה דכ"ע מודו דלריך לעשותו אבל הבהב גמור להדליק ולכבות ח"ל לעשותו בע"ש אבל הוא פסק כדעת האומרים דגם חירוק ח"ל יעו"ש. ועיין לקמן או' מ"ז:

לז **שם**. חלב מהותך וכו' וכתב הר"ן חלב מהותך פרש"י דהיינו חלב מבושל ולא מסתבר דהא במתניתא אסרינן חלב מבושל דומיא דשארף כלומר אפי' ע"י תערובת חלא חלב מהותך היינו מחוי' (ר"ל ממעי הבהמה) שלא נקדש עדיין עכ"ל. ב"י וכתב מ"א ס"ק י"א מדתהם כאן בש"ע משמע דס"ל דהיינו חלב מבושל כמ"ס רש"י ורמב"ם דלא כר"ן עכ"ל אבל הברכ"י או' ז' כתב להפך דמאי דשרי הוא דוקא במהותך כדעת הרשב"א והר"ן ואדרבא אי ס"ל כרש"י הו"ל לפרש יעו"ש. וכ"כ הלבוש כדעת הר"ן וכן הסכים ח"ר או' י"א:

לא **שם**. חלב מהותך וכו' ובנר כשר חלא חלב מהותך אפשר שרי אף להב"ח. וה"ה בנתן מעט שמן כשר לפסול ונר כשר חלא י"ל דמותר להב"ח כה"ג ולהרמב"ם אסור. מש"ז או' ד' ועיין לעיל או' ט' ואו' כ"ו ודוק:

לב **שם**. חלב מהותך וכו' ולע"ד לאסור להדליק על השלחן שאוכלין בו נר של חלב אפי' בחול שמא יהיה מנתק על האוכלים שהרי הפו' החמירו בנר של חמאה להדליק על השלחן שמא ינתק על מאכלי בשר וכ"כ בנר של חלב שאיסורו יותר חמור ואם בחול יש ליהרר כ"ש בשבת כי לפעמים הוא מתז וזורק טיפות וגם נילוות דקות שאינו ניכר כ"א ע"י מביעות עינא יפה ובשבת אי"ל ליגע בו ולהסירו ולפעמים יהיה חשש שרפה שיפול איזה דבר מטלטל בנסרים ובמפות וישרף ויבא ח"ו לידי חילול שבת לכן שומר נפשו לא ידליק בשבת בנר של חלב על השלחן ואפי' שלא במקום שלחן כמדליק בנר של חלב יהיה במקום בטוח שאם יפול ממנו ניזון לא יזיק ולא יבא ח"ו לידי חילול שבת. רי"ח יעו"ש:

לג **שם**. וקרבי דגים. היינו קרבי דגים שגמחוהו ואינו ללול אבל כשמסננין אותו ומזליחין הללול שרי. ב"י ח"ר או' ט':

לד **שמן** ללול שטושין מגלגל העין או מבשר הדג מותר. סה"ת ורי"ו. ב"י. ח"ר שס:

לה **סעי'** ו' ומ"מ שמן זית מלוח וכו' מעשה בזה שיהא ימים ולא מלאו לו שום זכות חלא שלא היה מדליק בע"ש חלא בשמן זית. ס"ח סי' ער"ב. כנה"ג בהגה"ט:

לו **שם**. ומ"מ שמן זית מלוח וכו' ואם אין שמן זית מלוח מלוח בשאר שמנים והם קודמין לשעוה כיון דיש אסורין בשעוה (עיין ב"י) ומ"מ נר שעוה קודם לנר חלב עיין סי' תרע"ג. מט"מ ושל"ה. וב"ח כתב דאף הגאונים לא החמירו

(כא)

וכר"ס:

פ' ר"י ב"ח ב"ש

המחשבות:

א' שבת כ"ח וכת"ק

ב' ש"ס. * (גם בזה

א"ס חזרו בסיד או

בחרסית מותר

כלעיל סעיף א')

ג' ש"ס מ"ב:

לגמרי) (אל תאכלו ממנו כל תרגום יונתן מהבהב). הגה ומ"מ נהגו להדליק הפתילה ולכבותה כדי שיהיה מחורכת ותאחז בה האור יפה (טור): י' פאין מדליקין בסמרטוטין אפי' מחורכין:

רס"ה דין כלים הנחונים תחת הנר. ובו ד' סעיפים:

א אין ניתנין כלי מנוקב מלא שמן ע"פ הנר כדי שיהא נוטף בתוכו גזירה שמה יסתפק ממנו ויתחייב משום סכנה ואם חברו לו בסיד או בחרסית מותר דכיון שהוא כלי אחד בדיל מיניה משום איסור שבת: ב' לא ימלא קערה שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת גזירה שמה יסתפק ממנו*: ג' אין נותנין כלי בשבת תחת הנר לקבל

ב' החיים

בחרסית מותר כלעיל. וכ"מ ברמב"ם פ"ה. ח"ר או' ד' תו"ש או' ד':

(ו) **שם**. ויתן ראש הפתילה וכו' היינו ראש השני של פתילה. פרישה או' ב':

(ז) **שם**. גזרה שמה יסתפק ממנו. ואפי' כבתה הנר ואפי' נטף מן הנר אסור להכות בשבת מן השמן ההוא מפני שהוא מוקנה מחמת איסור. הרמב"ם פ"ה מה"ש דין י"ב:

(ח) **סעי'** ג'. אין נותנין כלי בשבת תחת הנר וכו' שקודם לזה היה הכלי ראוין לטלטלו ועכשיו בשבת עושהו מוקנה. ט"ז סק"ח. וכאלו משכרו בשבת דמי. לבוש:

(ט) **שם**. לקבל שמן הנוטף וכו' אבל לתת כלי תחת נר של שעה מותר דכיון דאפשר לנער האיסור מתוך הכלי לא חשיב מבטל כלי מהיכנו. צ"י בשם הג"ח וכתב עליו צ"י דהו כדעת ה"ח בס' ש"ט סעי' ד' אבל לסברה ראשונה הו' צ"ס לדבר האסור ואסור לנער יעו"ש. מיהו המ"ח סק"ב הסכים להחיר בדברי הג"ח יעו"ש. וכ"כ דעת הא"ח או' ה' וכ"כ הר"ז או' ה' ואף א"ס לא ינער האיסור משם א"ס נטלו עכו"ס משם או שגפל משם חזר להחירו הראשון. ד"מ או' ד' ח"ר או' ו':

(י) **ובתב** עוד צ"י בשם הג"ח דה"ה א"ס י"ס בכלי דבר היסור דלא אפשר לנערו א"ס לא יתקלקל דמותר לתת אותו כלי תחת הנר לקבל השמן או נר עלמו שיפול דהא יכול לטלטלו לכשיכבה לכל הפחות אגב הפורא כמו כנוח אגב קמחיה. והביאו מ"ח ש"ס. תו"ש או' ה' ר"ז או' ג' חס"ל או' ח':

(יא) **ובתב** עוד צ"י בשם תשו' אשכנזית (והיא תשו' מהרי"ל) שמותר לשום כלי מצע"י תחת השלחן וכשתלך לישן תסיר השלחן והכלי עומד מעלמי תחת הנר ואע"ג דגורם לבטל כלי מהיכנו נראה דשרי יעו"ש. וכן הסכים מ"ח ש"ס. תו"ש ש"ס. ר"ז או' ד':

(יב) **שם**. לקבל שמן הנוטף וכו' וא"ס נותן בגד בלוי שיבולע בתוכו שמן הנוטף ש"ד ולא שייך צ"י הא צ"ס. נה"ש או' ב' חס"ל או' ח':

(יג) **שם**. ומותר ליתנו מצע"י וכו' ופשיט דלכ"ע אסור לטלטל הכלי אחד שגפל בתוכו ודין כלי זה הוא כמו נר שהדליקו בליתו שבת צ"י רע"ט. ח"ר או' ו':

(יד) **שם**. ומותר ליתנו מצע"י וכו' וא"ס לא נטף בו שמן מצע"י לא נאסר הכלי במחשבה בעלמא. שה"ג מ"ח סק"ג. ח"ר ש"ס. אבל נטף מצע"י שמן אף דמותר הוא מ"מ הו' מחשבה ומעשה וכלי שגפלו לאיסור. ח"ר ש"ס. ח"ר או' ג' וא"ס לא נטף מצע"י אע"פ שנטף מחשבה לא נאסר הכלי

שם. ח"ל להבהב וכו' מדקאמר ח"ל שמע מנה דאי צ"י להבהב הרשות בידו ואע"ג דזו סברת ר"ח ואמרו בירוש' שכל דברי ר"ח כבית שמאי ואמרו דהעושה כצ"ש חייב מיתה לאו מילתא היא. מחז"ר או' ד' יעו"ש:

(כו) **שם** הגה. ומ"מ נהגו להדליק וכו' ואף בנר הכרוך עושין כן. מ"ח ס"ק ט"ו. ח"ר או' ט"ו. ומיהו בשבת שלאחר יו"ט מדליקין בפתילה שאינה מחורכת דביו"ט ח"ח להבהב הפתילה אבל בשה"ג פ' צ"מ כתב דמערב יו"ט יתקן בנר ע"כ ומי יוכל לכון זה. כנה"ג בהג"י וכבר כתבנו לעיל או' מ"ה דלדעת מרן אפי' חירוק ח"ל וע"כ אפי' במקום שנהגו להבהב היבא דלא אפשר י"ס להקל:

(כז) **סעי'** יוד. אין מדליקין בסמרטוטין וכו' ח"ל דהיינו בלחי בגד פשען הנסים דאלו בגד למר אין מדליקין בו כלל כמ"ס סעי' ח' ובלחי בגד פשען מדליקין בו כדאיתא ריש פ' צ"מ בגמ' גבי בגדי כהונה אלא ח"ל כמ"ס. מ"ח ס"ק ט"ז. ח"ר או' ט"ז. ר"ז או' ט"ו. מיהו הנה"ש או' ג' כתב דלכתחלה אין להדליק בסמרטוטין של כלי פשען אחד הגסון ואחד הדקין משום דאין אורם מזהיק יעו"ש. וכ"כ בס' חמד משה או' ב' דדקדקן נמי אין מדליקין בסמרטוטין של פשען כמות שהן ומ"ס מבדלי מנכסי כהנים וכו' היינו שהיו מנפלין אותם ואח"כ עושין פתילות דכמות שהן ודאי ח"ח שדליקו יפה יעו"ש. ועיין מ"ס עליו מה"ש ומ"מ י"ס להחמיר:

(א) **סעי'** א'. אין נותנין כלי וכו' וטעמא דאיסורא משום ד' דכיון שהקלו לנר א"ס מסתפק ממנו חייב משום מכבה. וכשחזרו ליכא למיחש דמשום איסור שבת בדיל מיניה. רש"י צ"י:

(ב) **שם**. ויתחייב משום מכבה. היינו להרמב"ם שפסק כר"י דאמר מלאכה שא"ל לגופה חייב עליה ומ"מ אף לר"ש אסור. מ"ח סק"ח. ועיין לקמן סי' רע"ח וסי' שט"ז סעי' ח' וסי' של"ד סעי' כ"ז ובדבריו לשם צ"ד:

(ג) **שם**. ויתחייב משום מכבה. א"ס י"ס חתיכות קטנות של חלב בנר הדולק וטול אחת מן החתיכות א"ס נוטל הרחוקה מן הפתילה אינו חייב ומיהו לכתחלה ודאי אסור בין בשבת בין ביו"ט וכן לחתוך מן הנר בשעה שהוא דולק. צ"ח בשם ח"ו. שנה"ג בהג"י או' ג' עו"ש או' ח' ועיין לקמן סי' תקי"ד סעי' ג':

(ד) **שם**. וא"ס חזרו לו בסיד וכו' פ"י ח"ר חברה בע"כ בסיד או בחרסית ונעשית חזקה כשל יולר מותרת. צ"י. ח"ר או' ב':

(ה) **סעי'** ב'. לא ימלא קערה שמן וכו' וא"ס חזרו בסיד או

לקבל שמן הנוסף מפני שהוא מבשר כלי מהיכנו ומותר ליתנו מבע"י והשמן הנוסף אסור להסתפק ממנו בשבת. הגם ואסור ליגע בנר דולק כשהוא תלוי מע"י שאינו מטלטל ואין בו שום מוקצה כנגיעה בעלמא מ"מ אסור פן יתגדר קלת מניעתו ויטה (א"י): ד' דנותנים בלי תחת הנר לקבל נצוצות מפני שאין בהם ממש ואין באן ביטול כלי מהיכנו אבל לא יתן לתוכו מים אפי' מבע"י מפני שמקרב זמן כיבוי הנצוצות הו"מ מותר ליתן מים בעששית שמרדיקים בה בערב שבת כיון שאינו מתכוין לכבוי אלא להגביה השמן. הגם וי"א אפילו מתכוין לכבוי שרי מאחר שאין המים בעין אלא תחת השמן לא הוי אלא גרס כיבוי וכן נוהגין. (סמ"ג):

ד"ן

בף החיים

הכלי למלטל כשמנער הנלוות ממנה. לבו"ש:

(פו) **שם** הגה. ואסור ליגע בנר דולק וכו' מי שצדק נר בשבת בשוגג אסור להשקות בשבת אלא יתענה בחול שני וחמישי ויתן ללדקה שיעור דמי חטאת. ברכ"י סי' של"ד או' ו' ושיעור דמי חטאת היינו עז קטנה בת ח' ימים כמה שזה צאותו מקום ובאותו זמן:

(פז) **שם** בהגה: פן יתגדר קלת וכו' מי שנענע בראשו או באחד מחבריו בעששית דולקת בשבת בלא כוונה ונשפך מעט שמן והנר לא כבה או חצי מחלל שבת ובעי כפרה במקום קרבן חטאת עיין בס' הער"ס דשו"ט בהא טובא ובדף ק' ע"ג כתב דזה לא נכנס בסוג שוגג להחייב בזמן הבית קרבן חטאת ולהחייב בקרבן בעינן או דלא ידע ששבת היום או שסבור מלאכה זו מותרת ביום הכה שידע שהיום שבת ואסור לכבות אלא דרך העברה בבלי דעת נענע הנר אין זה שוגג אלא אגוס ולא חייבו התורה כמבואר בב"ב כ"ז ע"ז ובתו' פ"ק דשבת י"א ע"א ד"ה שמא יעו"ש ומסיק בדף פ"ז ע"ג דאין לחייבו אפי' תענית לפוס דינא ומ"מ ראוי הוא שיתענה ויתפלל שלא יחטא עוד אפי' באגוס. וה"ה אם כבה הנר בפתיחת הדלת ברוח באויר המתאזה ע"י הפתיחה דפטור לגמרי ואם רלה להחמיר בתענית או לדקה תפ"ב יעו"ש. פתה"ד או' ג':

(מוב) **ומי** שעבר על איסור דרבנן אפי' בשוגג יתענה יום אחד:

(יח) **שם** בהגה. ויטה. השמן אל הפתילה ויתחייב משום מבטור או כאשר ירחיקו ויתחייב משום מכבה אבל בנר של שעה לא חיישינן לזה כמ"ש לקמן סי' רע"ז סעי' ג' יעו"ש:

(יט) **סעי'** ד. נותנים כלי תחת הנר וכו' ולתת בלי תחת הנר לקבל פוח שבראש הפתילה יש מתירין דמדמי ליה לנלוות ויש אוסרין לפי שיש ביטול כלי מהיכנו לפי שיש בהם ממש. ב"י בשם הכלבו. וכך מהר"ל סי' ל"ב דליתן כלי תחת הנר ליפול לתוכו פחמים אסור דאגוס כלים כשיכבד יעו"ש ואע"ג דאפשר לנערם כשיכבד מ"מ חציב ביטול כלי כיון שא"ל לנערם מיד. מ"א סק"ז. ר"ז או' ו' ומיהו התו"ש או' ט' כתב דלהפסד מרובה כגון שיש לחוש לדליקה מותר לבטל כלי מהיכנו יעו"ש. וכ"כ הר"ז שם:

(ך) **שם**. מפני שאין בהם ממש וכו' ומש"ה אם נפלו לתוכו מותר ליטלו משכבו. ב"י. וכתב המ"א שם דהיינו הכלי מותר ליטלו אבל האפר של נלוות אסור לעלטן כמ"ש סי' תל"ח סעי' ט"ו יעו"ש. ור"ל לזרז לנער מן הכלי ואח"כ ליטלו ומיהו נראה דה"ד אם נעצה בהם מעט אסור לעלטן

ד שם מ"ז:
ה תשוב' הנלוות
בשם רב סו"א
גאון:

וכמבואר שם בס"י תל"ח אבל אם אין בהם ממש כ"א דוקא אבק משהו כדצק בכלי מותר לטלטלן עם הכלי דבטלי אגב הכלי ונראה דזהו ג"כ כוונת רש"י שכתב ומותר ליטלן. ועיין א"ר או' ו' ודוק:

(כא) **שם**. אפי' מבע"י וכו' ואע"ג דשאר מלאכות מותר להתחיל מבע"י כמ"ש רס"י רנ"ב הכא גזרינן

שמא יעשה כן בשבת שיסבור שאין בו איסור כ"פ. מ"א סק"ז:
(כב) **שם**. מפני שמקרב זמן כיבוי וכו' ואע"ג דגרס כיבוי שרי כמ"ש סי' של"ד סעי' כ"ב גבי טלית שאני הכא שאין שום דבר מפסיק בין הנלוות והמים אלא האויר לחוד והמים הם תחת הנלוות ממש אבל גבי טלית אין המים תחת האש אלא מן הצד ואין האש נופלת לתוך המים להדיא. מ"א סק"ח... תו"ש או' י"א:

(כג) **שם**. כיון שאינו מתכוין לכיבוי וכו' וא"כ לא גזרינן שיעשה כן בשבת. תו"ש מ"א סק"ט:

(כד) **שם** הגה. וי"א אפי' מתכוין לכיבוי שרי וכו' פי' שמתכוין שאחר שיכלה השמן יכלה תיכף ולא יקלקל הכלי. ט"ז סק"ג. ומדברי כולם למדנו דאסור ליתן מים לתוך הקנה שעומד בו נר שעה כדי שיכבה כשיבא עד המים דהא מתכוין לכיבוי והאש נופל לתוכו ממש והמים בעין והם תחת האש אך בד"מ כתב בשם א"י. כיון שנתן המים קודם שמדליק השמן שרי דליכא למגור שיעשה כן בשבת וכמ"ש לעיל בשם התו' אך כיון שהשמיטו רמ"א בש"ע אפשר דלא ס"ל הכי מאחר שכל הפו' נתנו טעמים אחרים גבי שמן ש"מ דלא ס"ל הכי ובהר"א"ש כתב דבשמן אין כיבוי כלל דאפי' לא יתן לתוכו מים כשיכלה השמן תכבה הפתילה ואין נתינת מים ממנהרין הכיבוי עכ"ל וא"כ אפי' בשבת שרי כשעכו"ם מדליקו לזורך חולה. מ"א סק"י. מיהו הא"ר או' ט' כתב דאין לסמוך על זה חדא דלשאר פו' ודאי אסור ועוד אפשר דגם הר"א"ש מודה בשבת גופיה דחיישינן שיפוך המים אחר שהולק השמן ויבא לכיבוי ממש עכ"ל והביאו מחז"ר או' ב' וכתב דבמקומות שהמנהג להדליק בעששית ונותנים מים תחלה ואח"כ שמן אין לפקפק כלל אפי' בשבת ע"י גוי לחולה דהוא מעלמו עושה כמנהג העיר וכ"ע מודו וכן ראיתי מעשה בארץ הל"י יעו"ש. והביאו ש"ע:

(כה) **מותר** לתחוב הנר לתוך החול וכיוצא בענין כשיגיע האור לשם וימנעו מלשרוף יותר ויכבה מאליו

שגרס כיבוי הוא ואפי' משחשיכה מיתר לעשות כן כגון צו"ט כמ"ש בס"י תקי"ד. ר"ז או' ט' ועיין סי' תקי"ד סעי' ג':

(כו) **כתב** אור"ה כלל כ"ש סי' מה מותר ליתן כלי מלא מים תחת הנר שלא יפול על העצבל והא דאסור היינו כשחושש רק מפני המפה וכו' אבל במקום סכנה שרי. א"ר או'

רס"ו דין מי שהחשיך לו בדרך. ובו י"ג סעיפים:

א אמי שהיה בא בדרך וקדש עליו היום והיה עמו מעות ויש לו חמורו וגם יש עמו אמי לא יניח כיסו על חמורו מפני שהוא מצווה על שביתתו אלא נותן כיסו לאמי להוליכו לו ולמיש לוקחו ממנו בואפי לא נתן לו שבר על זה גואע"פ שנתנו לו משחשיכה מותר דאבל אם מצא מציאה אינו יכול ליתנה לאמי אלא כבאה לידו מבע"י דהשתא הויא בכיסו: **ב** האם אין עמו אינו יהודי מניחו על חמורו וכדי שלא יהא חייב משום מחבר (פי' מנהיג את החמור) אי איכא עקירה והנחה ומניחו לאחר שעברה יד והגל ללכת דלאו עקירה

א שבת קנ"ג
ב רמב"ם פ"ו
מה"ש שם והר"ם
רבי ירוחם בשם
התוס' ד שם בגמ'
כ לישנא קמא:
ה שם בגמ'
ו שם בגמ':

בף החיים

כתב דאם לא החשיך נותן שכר וכ"מ בהרא"ש. ח"ר או' ג' וכ"כ המש"ז או' א' אבל לא יזכיר לו בפירוש שיוליך בשבת. ח"א או' ג'.

(ז) שם. ואעפ"י שנתנו לו משחשיכה וכו' ואעפ"י שהמעות מוקלים במקום פסידא לא גזרו לאסור טלטול מקלה ומפני כך התירו לטלטל הכיס פחות מד' אמות כדלקמן בעי' ז' ב"י ומ"מ לכתחלה יש לו ליתנו לו מצע"י ולא לטלטל מקלה בשבת. ר"ז או' א'.

(ח) שם. ואעפ"י שנתנו לו משחשיכה וכו' דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו ואי לא שרית ליה אחי לחתווי ד"א ברה"ה ועיין מ"ש סי' של"ד סעי' ב' די"א דבזה"ז דליכא ר"ה אסור. מ"א סק"ג. ור"ל דהא דהתירו לו לטלטל מקלה בשבת הוא מחשש דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו ואחי לחתווי ד"א ברה"ה אבל בזה"ז דליכא ר"ה אסור לטלטל מקלה דאף אם אינו מעמיד עצמו ומטלטל ד"א ברה"ה ליכא איסורא. דאורייתא דאין ר"ה גמיר לעבור עליו מדאורייתא (ופלוגתא זו אי איכא ר"ה בזה"ז היא שמ"ה בס"י סעי' ז' ולסתם הש"ע גם בזה"ז איתא כיעו"ש) אמנם צעיקר דברי המ"א הנז' כתב עליו הא"ר או' ד' דלא דמי לס' של"ד סעי' ב' דשם טלטול איסור דרבנן והולכת ר"ה דידן דרבנן משא"כ הכא יותר יש להסיר אמיירה לכותי להוליך דרבנן דהוי שבות דשבות משבות והיינו שסתם הכא להסיר עכ"ל:

(ט) שם. אבל אם מצא מציאה וכו' והטעם דלא בהול כ"כ עליה כיון דלא טרח בה. תו"ש או' ג'.

(י) שם. אינו יכול ליתנה לעכו"ם וכו' ומיהו נראה דמותר לומר לעכו"ם כיסי נפל ואינו יודע מה אעשה. תפארת ישראל. פה"ע או' ו' ונראה דה"ה דמותר לומר לו הייטב צעיקר להוליכה לביתי כיון דאין אומר לו בלשון לויי כ"א בדרך אפשר ועיין לקמן או' ל"ז ואו' ס"ה:

(יא) סעי' ב' אם אין עמו עכו"ם וכו' וה"ה אם אינו מאמין לעכו"ם מניחו על חמורו. סה"ת סי' רכ"ו מ"א סק"ד. ר"ז או' ג'.

(יב) שם. וכדי שלא יהא חייב משום מחמר וכו' פי' מנהיג חמור טעונה וחייב אי עבד עקירה והנחה.

ט"ז סק"ב:

(יג) שם. וכדי שלא יהא חייב משום מחמר וכו' והא דלא קאמר משום שביעת בהמתו משום דאחא לאשמעיון אפי' אין הבהמה שלו לריך לזהר בכך וכ"ש אם הבהמה שלו דאיכא תרתי מחמר ושביתת בהמתו ר"ן וכ"כ הריב"ש סי' כ"ד מ"א סק"ה. וכ"כ הת"י צ"י מ"ש יעו"ש. תו"ש או' ה' ר"ז או' ד' ח"א כלל כ"ח או' א' ועיין לעיל או' א'.

שם

או' יו"ד. ולדבריו אם רואה נד שנכסף ויפול על השלחן ראוי ליתן תחתיו כלי מים. מש"ז או' ג' נזר ישראל סי' י"א או' ז' ומ"מ אם אפשר בלתי מים יתן רק כלי ריקס:

(א) סעי' א'. ויש לו חמורו. אבל אם החמור של עכו"ם יניחנו עליו דאין מלוה על שביעתו. מ"א סק"א. ואע"ג דבסק"ה כתב המ"א בשם הר"ן דגם בבהמה שאינה שלו חייב. משום מחמר כתב הא"ר או' א' דנראה מכל הפו' דפלגי על הר"ן דדוקא בבהמה שלו חייב משום מחמר יעו"ש. אבל הערה או' א' כתב דכיון דיש עמו גוי ודאי הוא מחמר אחר בהמתו דידע לקליה ולא קשה קושיית הא"ר יעו"ש. וכ"כ התו"ש או' ב' וכה דעת האחרונים דגם בבהמת חבירו חייב משום מחמר כמ"ש לקמן או' י"ג יעו"ש:

(ב) ומיהו אם שכרו מעכו"ם י"א דמלוה על שביעתו כמ"ש סי' רמ"ז ס"ג (ועיין בדבריו לשם או' כ"ד) ודוקא כשכר החמור אבל אם שכר העכו"ם שיוליכו למקום פלוני ח"כ לא שכר החמור דהרי העכו"ם חייב במזונות ובאחריות החמור ולא שכר דוקא חמור זה מן העכו"ם וא"כ פשיטא דאין מלוה על שביעתו. מ"א שם. תו"ש שם:

(ג) שם. נותן כיסו לעכו"ם וכו' משום דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו ואי לא שרית ליה אחא לחתווי ד' אמות ברה"ה וה"ד בממונו כיון דע"י טורח הוא משתכר חיים עליה. ט"ז סק"א. לאפוקי מציאה אם עדיין לא אחי לידיה. אבל לא אחי לידיה מצע"י כיון דכממוניה הוא וכל ממון בא ע"י טורח אע"ג דבהאי לא טרח שרי. לבי"ש:

(ד) שם. נותן כיסו לעכו"ם וכו' ואם הוא משא כבד יתן החמור להעכו"ם או יפקירונו וכמ"ש סי' רע"ו סעי' ג' ובלבד שלא יהא מחמר. מ"א סק"ב. משום דאפי' בבהמת חבירו חייב משום מחמר כמ"ש מ"א סק"ה. לבי"ש ועיין לקמן או' י"ג ונראה דבזה ח"ל לעשות כמ"ש סעי' ב' ליטול מהחמור ולהחזיר עליה כיון שהוא משא כבד והוא טורח גדול וסומך על ההפקר לחוד ועל העכו"ם שהוא יחמר והוא ירחיק עצמו מהחמור כדי שלא יחמר אחריה ותדע דאם לא כן למה לו להפקירו דהא בסעי' ב' ח"ל להפקירה אלא ע"כ דבזה ח"ל ליטול ולהחזיר תו"ש או' ב' וצענין דין הפקר בהמתו או ליתנה בהמתה לגוי עיין סי' רמ"ו סעי' ג' ובדבריו לשם והיה לכאן:

(ה) שם. נותן כיסו לעכו"ם וכו' ולתפור זהובים באצבע ולהוליכם בשבת מחמת שמתירא למוסרם לעכו"ם בדרך יש אחרין אבל בשם הר"י טרוס"ט מלאתי שהסיר הואיל והוא מכוסה מכל עד אין נראה כמטלטל דבר מקלה. ב"ח ועיין לקמן סי' ש"א סעי' ל"ג:

(ו) שם. ואפי' לא נתן לו שכר וכו' אבל ברוקח סי' קל"ז

או' א'. ח"א כלל כ"ח או' ט' ואם רגליו תלויות למטה מעשרה פשיטה דאיכא איסור תחומין. מ"א שם :

(ב) ואם הולך בקרון כל שהוא רחב ד' אעפ"י שהוא גבוה עשרה או יותר כארעא סמיכתא היא ואית ציה איסור תחומין לכ"ע אם יולא חוץ לתחום הילכך כיון דאיכא חרי איסורא איסור תחומין ואיסור משתמש צ"ח ירד וילך על רגליו. ב"י. מ"א שם. ר"ז שם. וכ"ה בס"י ת"ד יעו"ש. ואם העכו"ם מוליך הקרון עיין סי' ש"ה סעי' ח"י בהגה ובדבריו לשם צ"ד :

(בא) ואם העגלה גבוה עשרה ורחבה ד' בלא הגלגלים הוה רה"י גמור ואסור להוליך מתוכה ולא להניח לתוכה. וא"כ אם חשכה לו על העגלה לריך להוליך חפציו ולהניחם על העגלה קודם שירד. ובעגלה ליכא משום שביעת בהמתו כיון שאינו עושה עקירה שהיא נתגלגלת אבל אם היא עומדת ואח"כ עוקרה הוי מלאכה דאורייתא. ואם הוא על הארץ אסור להניח על העגלה שום דבר אלא יתנו לעכו"ם או יניחם על החמור. ואם אין העגלה גבוה עשרה בעלמה אינה רה"י אעפ"י שגבוה עשרה עם הגלגלים דהו"ל מחילה שהגדיים צוקעים בה אם גבוה ג"ט מן הארץ וכרמלית נמי לא הוי דאין כרמלית בכלים דכיון דלא קביעי בטל לגבי רה"י ואפשר דעגלה מקרי קביע ומ"מ גם רה"י שלנו הוי כרמלית (והיינו לה' י"א שכתב בש"ע סי' ש"ה סעי' ז' אבל לסתם הש"ע גם בזה"ז יש רה"י כיעו"ש) ומותר לטלטל מכרמלית לכרמלית. ותחת העגלה הוי רה"י אם העגלה אינה מקורה מלמטה ויש במקום הפתוח ג"ט. אבל אם היא מקורה פטור שאינה דומה לרגלי מדבר. ואם העגלה בעלמה גבוה ז' ומשהו והיא פחות מג' סמוך לארץ עיין סי' תקצ"ב סעי' א' הי אמרינן לבדו בכלים. ואם אין העגלה רחבה ד' הוי מקום פטור אפי' גבוה עשרה. ואם היא מלמעלה רחבה ד' אעפ"י שלמטה אינה רחבה ד' הוי רה"י מיהו בגבוה עשרה לא מחייב כדאיכא בשבת דף ח' לענין כוורת. מ"א שם. תו"ש או' יו"ד. ר"ז או' ח' :

(בב) י"ז לזוהר כשעומד בשבת צרה"ר עגלה עם סוסים ריקנית שלא להגביה קול ויהיה כמחמר אפי' בהמת אחרים וכ"ש עגלות נמוכות בימי חורף שקורין שליטין דאין גבהן עשרה. ח"א או' ז' :

(בג) וימי שהחשיך לו בדרך עם עגלה וסוסים שלו אין לו תקנה רק שירד מהעגלה והסוסים יורו בלי הנחה מע"ש עד בואם לביתו והקנה שמחזיק בידו להכות הסוסים לריך להניח בכל פחות מד"א ואם הסוסים עמדו בשבת אין לו תקנה רק להוליך הסוסים בפחות פחות מד"א. ואם הוא רוכב והאוקף הוא הפ"מ ישב על הסוס בכדי שיהיה האוקף בטל להרכוב. ואם יש עמו גם מטלטלין לא מהני להגביה המטלטלין מעל החמור בשעה שהיא עומדת ולהניח עליו כשמחזיק לילך דמה שמחזיק המטלטלין בידו חשוב עקירת החמור ואין לו תקנה רק לרוץ בלא הנחה או לילך פחות פחות מד"א. מ"ח. פת"ע או' י"ב :

(כד) שם בהגה. יכול לישב על החמור וכו' ולהניח עליו האוקף שאין דבר עומד בפני פיקוח נפש. לבוש :

(כה) מ"י שצא בדרך רחוק מביתו ואינו יכול לילך ברגליו ואם יתעכב בשבת העגלה ההולכת עם הגוים תעבור ולא יכול לבא אל מקום שיש לו מכירין. והוא בפס דמים וילצרך להטיל עצמו על הבריות וליטול מדקה מותר לילך בעגלה

(יד) שם. מניחו לאחר שעקרה וכו' ואע"ג דהשתא ליכא שביעת בהמתו מימ אי איכא עכו"ם יתנגד לעכו"ם כיון דאיכא שביעתא אם לא יזהר בכך. ר"ן. מ"א סק"ו. ועוד יש לחוש כי שמא בעת שיבוא להניחו עליה תעמוד בהמה ואח"כ תלך וא"כ הו"ל עקירה וכשתעמוד אח"כ הו"ל הנחה וע"כ היותר טוב ליתנה לעכו"ם אם אפשר או להפקירה ויתרחק ממנה כדי שלא יהא מחמר :

(טו) שם. לאחר שעקרה יד ורגל וכו' ובלבד כתב שכבר עקר רגליו משמע שמניחו לאחר שעקר שתי רגליו. וכתב הא"ר או' ו' וכי עיקר והביאו התו"ש או' ו' :

(טז) שם. וכשהיא עומדת נוטלו הימנה. משמע דלאחר שתעמוד ממנו נוטלו הימנה ואע"ג דהא איכא הנחה כשתעמוד מ"מ כל שבחצירו פטור אבל אסור דהא הנחה בלא עקירה היא בחמורו מותר לכתחלה כדמשמע שם בגמ' שבת קנ"ג ע"ב. וכ"כ הרשב"א בחדושו ומהרש"א שם. אבל הרמב"ם פ"ך דין ו' כתב וכשתרלה לעמוד נוטלו מעליה כדי שלא תעמוד והוא עליה וכדי שלא תהיה שם לא עקירה ולא הנחה עכ"ל. וכ"כ הלבוש. וע"כ לכתחלה לריך לזוהר ליטלו ממנה לכשתרלה לעמוד כדי לזאת אליבא דכ"ע. וכ"כ הר"ז או' ג' :

(טז) שם. וי"א שריך לזוהר וכו' וכ"כ הרמב"ם בפ"ך דין ו' אלא שהרשב"א כתב עליו דאינו מחזור דכיון שאינו מניח עליה אלא עד שתהא מהלכת אינו מחמר עוד אבל הרב המגיד הסכים לדברי הרמב"ם כיעו"ש והב"ד ב"י וע"כ כתב בש"ע דין זה בשם י"א :

(ח) שם הגה. והוא לא ירכוב על החמור וכו' כתב בהגמ"ר הרכוב על סוס והחשיך לו בדרך מוטב לו לרכוב ולבא דאז אינו עובר אלא משום שבות אם הוא בתוך התחום דחי נושא את עצמו ואי משום האוקף שעל הסוס הואיל ופטור על רכיבתו פטור על האוקף שהיא טפילה לו אבל אם ירד יעבור על שביעת בהמתו שנושא האוקף וכמו כן מחמר אחריה ולהר"מ נראה דלא ירכוב ויזרוק האוקף דמשום הפסד מוטב דאוקף לא נחיר לו לעבור על גזירת חכמים דאין רוכבין ע"ג בהמה עכ"ל. ב"ג. מ"א סק"ז. ונראה דה"ד באין עמו עכו"ם אבל אם יש עמו עכו"ם יותר טוב ליתנה לעכו"ם במתנה או להפקירה והעכו"ם יחמר אחריה וצפרט אם יש לו עוד חפלים מונחים על הסוס וחס עליהם מלזרוקם. ועיין לקמן או' כ"ג :

(י) ואם לריך לילך חוץ לתחום מפני הסכנה י"א כיון דאיבעיא לן אי יש תחומין למעלה מעשרה יותר טוב לרכוב ולעבור על איסור דרבנן להשתמש בצעלי חיים מליך ברגליו ולעבור על איסור תחומין דאורייתא. וי"א דברוכב ע"ג בהמה נמי איכא איסור תחומין משום דכארעא סמיכתא דמיא כמבואר בב"י יעו"ש. וא"כ לפ"ז יותר טוב לילך ברגליו דאם ירכוב תחלה עושה איסור דרבנן להשתמש בצעלי חיים ואח"כ כשיצא חוץ לתחום עובר נמי לאיסור דאורייתא ללאת חוץ לתחום. אמנם דעת מרן בב"י נראה כס' ראשונה אבל המ"א סק"ז הוכיח כס' האחרונה יעו"ש. וכ"כ בתשו' הרשב"ץ מה שהתירו לילך בשבת במקום סכנה דוקא על רגליו אם יכול ולא לרכוב דרכוב כמהלך ויש יותר איסור ברכיבה עכ"ל. והביאו ב"י בצד"ה. וכ"כ הרדב"ז ח"א סי' פ"ג ובחדשות דפוס אשכנז סי' תק"ם יעו"ש. וכ"כ דעת הגה"ש או' ג' יעו"ש. וכן הסכים המט"י או' ב' והער"ה סוף או' ח' ר"ז או' ז' חס"ל (כב)

הרמב"ם ס' שם:
ח ס' בגמרא:
ט ס' ; י ס' ;
כ ס' בטיא ולא
איפסקא הילכתא
בהדיא ופס'
הדי' q' והרא"ש
דעבד כמר עבד:
ל המגיד בשם
הרשב"א והרמב"ן
ושאר מפרשים:
מ ס' בגמרא:

עקירה היא וכשהיא עומדת נוטל הימנה ולאחר שתחזור ותעקר רגלה יניחנו זי"א
שצריך לזוהר מלהנהיגה בקול רם כל זמן שהבים עליה: הגה והוא לא ירכיב על החמור אלא ילך
ברגליו ואם הוא לריך ללאת חוץ לתחום מפני שמתיירא מן הלסטים או שאר סכנה ואפילו הוא תוך התחום יכול
לישב על החמור ולרכוב. (ריב"ש וצ"י בשם תשצ"ן): ג היתה עמו חמורו וחרש שוטה וקטן יניחנו
על החמור ולא יתננה לאחר מאלו: ד היתה עמו חרש ושוטה יתננו לשוטה לפי שאין
לו דעת כלל: ה ישוטה וקטן יתננו לשוטה שהקטן יבא לכלל דעת נחרש וקטן יתננו
למי שירצה: ו לוי"א שבשנותנו לאחר מאלו מניחו עליו כשהוא מהלך ונוטלו ממנו
כשהוא עומד. הגה ודוקא כשנותן להם משחשכה אבל כשנותן להם מצע"י מותר בכל ענין: ז מאם אין עמו
שום אחד מכל אלו ימלטנו פחות פחות מארבע אמות ודוקא כיסו או מציאה שבאה לידו

אבל

כף החיים

לרש"י דהאיסור משום הולאה מרשות לרשות דאסור אפי' בחי' חמה לא מועיל זה. וכ"כ רש"ל בתשו' סי' נ"א. ט"ז סק"ד. וא"כ
שכשיגיע לביתו לריך לזרקן כלל אחר יד כמ"ס לקמן סעי' י"א
יעו"ש. ועי"כ לא יפה עושים אותם שנושאים תיטוק למול בפחות
פחות מד"א דמ"מ יש איסור במה שמוליחין מרה"י לרחוב
שהוא כרמלית אלא יוליחו ע"י עכו"ם מרשות לרשות ואח"כ
יטלטלו בפחות מד"א. ט"ז שם. וה"ה יכניסנו לבהכ"ז ע"י עכו"ם
וברחוב כשמוליכין פחות מד"א היינו ע"י הרבה בני אדם ול"ד
הרבה כ"א ב' ב"א יכולין לעשות זה. מש"ז או' ד' מיהו לדעת
המ"א סי' של"א סק"ה אין לעשות כן דהא יכולין למולו בבית
יעו"ש. ועיין לקמן סי' ש"א או' ק"י:

(ג) שם. פחות פחות מד"א. כתב רי"ז בחי' מוליכו פחות
פחות מד"א שאמרו חז"ל בכל מקום לריך לישב
בכל פחות מד"א שאם לא ישב אעפ"י שעמד ולא הלך בכל
פחות מד"א חייב שאעפ"י שעמד הליכה אחת היא ואפי' בכרמלית
או בשדה חייב מלקות מדרבנן עכ"ל. וכ"כ בכלבו. ב"י. ט"ז
סק"ד. מיהו לקמן סי' שמ"ח משמע בטור דעמידה מפסקת.
ובהלכות רשויות כתב הכלבו דכל שעומד לפוש הוי כשיבה וכל
שעומד לתקן המשווי הוי כהליכה. ד"מ או' א' וכ"כ רש"י בע"ז
דף ע' ע"א דעומד לפוש סגי. והב"ד מ"א סק"ט. וכ"כ א"ר
או' י"ד בשם כמה פו' וכן דעת התו"ש או' ט"ז. והלבוש כתב
שילך פחות מד"א ויניחנו על הקרקע ויחזור ויגביהנו או ישב
בעלנו ויחזור ויעמוד ואם לא עשה כן אלא עמד וחזר והלך
י"א שמלקין אותו מדרבנן ולא מה"ט שאין זה נקרא הנחה
גמורה יעו"ש. וע"כ נראה כיון דאיכא פלוגתא בזה יש לזוהר
במקום שאפשר. וכ"כ הר"ז או' י"א:

(ד) ונראה דזהו אם אחד נושא לבד או לריך לישב אבל
אם אחד נותן לחבירו בפחות מד"א איז לישב
שום אחד דבכל אחד הוה מעשה חדש. ט"ז סק"ד. ונראה
דה"ה דא"ל עומד לפוש. א"ר או' י"ד. מש"ז או' ד':

(ה) יאם היו חברים הרבה וכולם שותפים בכיס זה אזי
נותן זה לחבירו וחבירו לחבירו דזה שרי טפי. תו'
תו"ש או' ט"ז. ועיין סי' שמ"ט סעי' ג' ועוד עיין לקמן סי'
ש"א סעי' ל"ג בהגה שיש מתירין במקום פסידא ללאת במעות
התפירים בבגדו יעו"ש. וא"כ היכא דלא אפשר בהליכת פחות
מד"א כגון שהולך בשיירא ואם ילך פחות מד"א תלך השיירא
ומתיירא ללך לבדו יש לתפרס בבגדו מע"ש. ועיין ח"א כלל
כ"ד או' ה' ודוק:

בעגלה או לרכוב או לילך חוץ לתחום כדי למהר אל ביתו.
תשו' בשמים ראש סי' שע"ה. פת"ע או' י"ד:
(כו) סעי' ג. ולא יתנו לאחד מאלו. כיון שהם אדם כמותו.
טור:

(כו) סעי' ד. יתנו לשוטה וכו' אבל חרש יש לו מיהא דעת
קלישא. תו"ש או' י"ב. ודע דסתם חרש שדברו
בו חכמים שאינו לא שומע ולא מודבר כמ"ס במס' תרומות
פ"א אבל אם הוא שומע או מודבר דינו כפקח:

(כח) סעי' ה. יתנו למי שירלה. דכל חד יש לו מעלה יתירה
על חבירו חרש יש לו עכשיו דעת קלישא. וקטן
אין לו עתה שום דעה כלל מיהו יבא לכלל דעת גמורה
ועדיף מחרש לכך יוכלו לתת למי שירלה. תו"ש או' י"ג. מיהו
הרי"א ז' הב"ד בשה"ג כתב בשם זקנו הרב ז"ל שנותנו לקטן
ולא יאמר לו להוליכו. כנה"ג בהגה"ט. ויכול ליתנו לקטן אפי'
הגיע לחנוך והוא בנו שחייב לחנכו במלות מ"מ חנוך זה אינו
אלא מד"ס והתירו לו חכמים כדי שלא יבא לעשות בעלמו. ר"ז
או' יו"ד:

(כט) סעי' ו. י"א שכשנותנו לאחר מאלו וכו' כ"כ הרב המגיד
בפ"ך בשם הרמב"ן והרשב"א ושאר מפ' אלא
שבדעת הרמב"ם נסתפק יעו"ש והביתו ב"י וע"כ כתב דין זה בש"ע
בשם י"א:

(ל) שם בהגה. אבל כשנותן להם מצע"י מותר וכו' עיין מ"א
סק"ח שכתב דזהו כתב הרב המגיד מדסתם הרמב"ם
אבל להרמב"ן והרשב"א ושאר מפ' דאפי' נתן להם מע"ש לריך
לעשות כן וא"כ ל"ע למה הקיל רמ"א מאחר שדברי הגאונים
מפורשים לאיסור ודברי הרמב"ם סתומים יעו"ש. אבל הא"ר או' י"א
כתב דגם לרמב"ן ורשב"א י"ל דמיירי דוקא בנותן משחשכה
וזה נראה דעת רמ"א אבל לרמב"ם משמע ליה למגיד דמיירי
אף שנותן להם משחשכה א"ל לעשות כן יעו"ש. ונראה כיון
דיש פלוגתא בזה אע"ג דיש מן האחרונים שכתבו להחמיר
כדברי מ"א מ"מ המקיל כדברי רמ"א אין מוזהחין אותו:

(לא) סעי' ז. אם אין עמו וכו' משום דבקושי התירו חז"ל
דבר זה דאם לא נחיר חיישין דילמא אחי לאייתויי
ד"א בר"ה וע"כ לא התירו אלא דוקא אם אין עמו אחד מכל
אלו כמ"ס בב"י יעו"ש:

(לב) שם. יטלטלו פחות מד"א. דבר פשוט שזה אין מועיל
אלא טלטול ברה"ר או כרמלית שהאיסור הוא
משום טלטול ד"א על כן מהני זה אבל מרה"י לכרמלית וכ"ש

אבל אם באה לידו לא: ח"י"א דדוקא מי שהחשיך לו בדרך שהיה סבור שעדיין יש
שהות ביום אבל מי שיצא מביתו סמוך לחשיכה ושבת והוציא לרה"ר לא התירו לו
שום אחד מהדרכים האלו: שמהגיע לחצר החיצונה המשתמרת נוטל מעל המור כלים
הנמלים ושאינם נמרים סתיר את החבליים והשקים נופלים עואם היתה מעונה כלי זכוכית
שאסור לטלטלם כגון שהם כוסות של מקוץ דם שאין ראויים בשבת לבלום לפי שהם
מאוסים ואם יפלו לארץ ישברו מניח תחתיהם כרים ובסתות ודוקא במשאות קטנים
שיכול לשממן מתחתיהן אבל אם הם גדולות שאינו יכול לשמוט הכרים מתחתיהן אסור
להניחם תחתיהן מפני שמבטל כלי מהיכנו (פי' מהשמים שהיה מוכן לו) אלא פורקן בנחת
שלא ישברו ולא יניחם על הבהמה משום צער ב"ח: י' פחשבה לו בדרך ותפילין בראשו
או שיושב בבה"מ בשדה וחשכה לו מניח ידו עליהם עד שמגיע לביתו ואם יש בית סמוך
לחומה שנשמרים בתוכו מניחם שם: י"א צהיתה חבילתו מונחת על כתיפו וקידש עליי

היום

בף החיים

י"ג. תו"ש או' ק' י.

(מד) **שם**. שיכול לשממן וכו' ולא נאסרו מטעם בסיס לדבר
האסור כיון שלא היו עליהן בה"ש ועוד שלא
נתקן תחתיהן אלא ע"ד לשממן (המאור) אבל הר"ן כתב
דאפי' לבטל כלי מהיכנו לפי שעה אסור והכא שרו משום
הפסד מרובה אבל אם הם חתיכות זכוכית רחצות לחלוטות
דאיכא הפסד מועט בשבירתן אסור להניח כרים תחתיהן משום
שמבטלן לשעתן וכ"כ הרמב"ם פכ"א ורי"ו גי' ח"י. ולבטל
כלי לכל השבת לדעת הר"ן אסור אפי' במקום הפ"מ ולדעת
המ"מ שרי. וכ"כ צשה"ג בשם רי"א. וכ"מ ברש"י ד"ה והא
איכא לער ב"ח. כלל דמלתא בשליפי זוטרתו שיכול לשממן
דאינו מבטל הכלי אלא לפי שעה עדיף מפריקה בנחת דעכ"פ
מטלטלן קצת כמ"ס המ"מ. ופריקה בנחת עדיף מביטול כלי
לכל השבת כמ"ס המ"מ ואפי' ביטול כלי מהיכנו הכל שרי
במקום הפ"מ. מ"א ס"ק י"ד. א"ר או' ח"י. תו"ש או' כ"א:
(מה) **שם**. אלא פורקן בנחת וכו' ועכ"פ אסור לסמוך עליה
כשפורק דהוי משפמם צ"ח. והתו' כתבו כששני
סקין מונחין על החמור או' מומין ואל' משמאל ומקושרין יחד
והקשר מונח על גבו של חמור וא"כ א"י להתיר הקשר אלא
א"כ יגביה השקים ונסמכין שתי השקים בכריסו של חמור הו"ל
לדדים ואסור עכ"ל. מ"א שם. א"ר או' י"ט. תו"ש שם:
(סו) **שם**. אלא פורקן בנחת וכו' ר"ל באופן הכו' בש"ע לקמן
סו' ש"ה סעי' ח"י דמכנים ראשו תחת המשו
ומסלקו ללד אחד והוא נופל מאליו דהתם מיירי ב"ש משוי
דבר המוקלה והיה צענין שאם יתיר החבלים והשק מופל ישבר
מה שבתוך המשו או' יפסד לכך התרת חבלים לא מהנייח
והנחת כרים ובסתות אסור משום ביטול כלי מהיכנו ואע"ג
דבכה"ג דמכנים ראשו תחת המשו הויא טלטול מן הלד דק"ל
שמה טלטול כבר כתב הר"ן דמשום לער ב"ח התירו ולכך
לריך לפרוק מעליה ולא יניחה עד מו"ש דאיכא לער ב"ח.
מ"י או' ד' ועיין בדברינו לשם או' ס"ח:
(סז) **סעי'** יוד. מניח ידו עליהם וכו' שלא יראום וחכמים
התירו לו להכניסם לעיר דרך מלבוש משום ציון.
רש"י. צ"י. מ"א ס"ק ט"ו. ועיין לעיל סו' ל' סעי' ד' ובדברינו
לשם או' י"ד:
(פח) **סעי'** יא. היתה חבילתו מונחת על כתיפו. מבצ"י וקדש
עליו

(לו) **שם**. שצאה לידו. היינו מצע"י כמ"ס סעי' ח':

(לו) **שם**. אבל אם לא צאה לידו לא. והרמב"ם פ"כ מתיר
גם בזה אלא שחלקו עליו כל המפ' ואמרו שכנס
שאסור לתת לגוי כך אסור להוליכה כמ"ס צ"י יעו"ש. וכ"כ
הרשב"א ח"ב סו' רכ"א וסו' כ' והצ"ד י"א מ"ב בהגב"י או'
ה' וכ"כ א"ר או' ט' יעו"ש. ונראה שאם הוא אדם שידוע לנו
שלא ישמע לאיסור ויבא לידו איסור העומה בארץ אפשר דיש
לסמוך על הרמב"ם דמתיר אפי' במליאה לטלטל פחות פחות
מד"א. י"א כלל כ"ד או' ג' יעו"ש:

(לח) **סעי'** ח'. י"א דוקא מי שהחשיך וכו' כ"כ רי"ז ח"א
בשם י"מ והצ"ח צ"י ולא הביא פלוגתא על זה
ומ"ס צש"ע דין זה בשם י"א משום שכן דרך מרן ז"ל צ"י
כשיהיה סברה יחידית כותב אותה גמי בשם י"א כידוע. מיהו
בא"ר או' כ' כתב דמסתבר לי דלרשב"א מותר גם ביול סמוך
לחשיכה יעו"ש:

(לז) **שם**. סמוך לחשיכה וכו' אבל מצע"י שרי. מ"א סק"י.
ומ"ס עו"ש המ"א דהתם מיירי בשוכח והכא
במזיד עיין מ"ס עליו הא"ר שם והדג"מ:

(מ) **סעי'** ט'. הגיע לחצר החיצונה וכו' ל"ע דכי קאי
פורתא לפני הפתח מעייל מרה"ר לרה"י וכמ"ס
סעי' י"א ול"ל דגבי צהמתו לא החמירו כ"כ. מ"א ס"ק י"א.
אבל מהרש"א כתב דגם בזה לריך לזהר ליטול מהצדמה ולא
יניח עליה עד אחר שעקרה רגליה ליכנס לחצר ואף שאח"כ
עומדת בחצר והוי הנחה לית לן בה דכל דבר שבחבירו פטור
אבל אסור צהמתו מותר לכתחלה כמ"ס סעי' ב' מיהו הרמב"ם
צ"י המסנה כתב דגם צהמה לריך לעשות כמ"ס סעי' י"א
דהיינו לוורקא. כלל אחר יד. תו"ש או' ח"י:

(מא) **שם**. נוטל מעל החמור וכו' ואפי' הם יותר מט"ו
סאה שרי משום לער ב"ח משא"כ בעגלה דאסור
לפנותה כלל כמ"ס סס"י של"ג. מ"א ס"ק י"ב. תו"ש או' י"ט:
(מב) **שם**. לפי שהם מאוסים וכו' ואסור לשותת מתוכם
דעבר על כל תשקטו כמ"ס צ"ד סו' קט"ז סעי'
ו' ואם הם חדשים איכא ספיקא. צ"ח:

(מג) **שם**. לפי שהם מאוסים וכו' ואע"ג דמוקלה מחמת
מיאוס מותר היינו היכא דחזי לכסויי ציה מנא
אבל הכא לא חזי לכסות שאם יפלו ישברו. ר"ן. מ"א ס"ק

ג' ר' יוחס ח"א
בס"ס י' מפרשים
ס"ס צמחא:
ע"ס קנ"ד פנייה
ס"ו. צ"ש וק"ב

ק הר"ן שם נשם
הרמב"ן ר המניח
נפיק
הרמב"ן והנהגה
נפיק נשם סמ"ק
וכ"כ בסמ"ג ורבי
יחוסם הביא לשון
נ' הסברות ולא
הכריע ש' הרא"ש
והר"ן נפיק דמלשי
ושאר פוסקים :

היום רץ תחתיה עד ביתו ודוקא רץ אבל לילך לאט לא כיון דלית היכירא אתי למעבר
עקירה והנחת דומנין קאי ולא ארעתיה אבל רץ אית ליה היכירא וכי מטי לביתיה כי היכי
דלא קאי פורתא ואשתכח דקא מעייל מרה"ר לרה"י זורק לה כלאחר יד דהיינו שלא בדרך
זריקה כגון מכתיפיו ולאחריו : יב ק"א דדוקא בחבילה התירו לעשות כן אבל לא בכיס
רו"א דה"ל לכיסו. הגה מי ששכח כיסו עליו בשבת אם הוא צדיק יכול לילך עמו לחדר להסיר חגורו
ולפול שם ולהניעו ואם הוא בשוק אסור להביאו לצידו רק מתיר חגורו בשוק והוא נופל ואומר לא"י לשומרו
ואם מביאו חין לחוש (אגודה מסכת בילה ב"י סימן ש"ט) וע"ל סי' ש"י אם הכיס תפור בצגדו מה דינו :
יג שמצא ארנקי בשבת אסור ליטלו אע"פ שירא פן יקדמונו אחר :

דיני

בף החיים

עליו היום. ב"י בשם רש"י :

כשהיה כיסו עליו מצע"י וקדש עליו היום כמ"ש לעיל או' מ"ח
וע"כ התירו לו לרוץ תחתיו עד ביתו אבל הכא ששכחו עליו
בשבת לא התירו לו לרוץ אם הוא בשוק כמ"ש לעיל סעי' ח'
יעו"ש וע"כ לא קשה קושיית הט"ז בסק"ו יעו"ש :

(טו) **שם** בהגה. יכול לילך עמו וכו' דכיון שהוא צדיק יכול
להניחו בכל מקום שירצה כמ"ש סי' ש"ח סעי' ג'
מ"א ס"ק י"ט. ר"ז או' י"ט :

(ס) **שם** בהגה. ואם הוא בשוק וכו' או' במקום שאין עירוב
מ"א סק"ך. תו"ש או' ל' :

(סא) **שם** בהגה. ואם הוא בשוק אסור וכו' ונראה דאם מתירא
דהעכו"ם יקחוהו בשוק רשאי לרוץ. מ"א שם. תו"ש שם
ר"ז או' י"ז. וכן מותר לומר לגוי שיביאנו לצידו. כיון דסוגיין דעלמא
כדעת הפו' דבזה"ל חין לנו רה"י והוי שבות דשבות במקום
פסידא. ונראה דיותר טוב לומר לגוי מלטלטל ע"י התירים
לעיל. ח"א כלל נ"ד או' ד' :

(סב) **כתוב** בתשצן שאם יש לאדם כיס מתוקן בקומ"א שלו
כמו שעושין בלרפת הן מעור הן מצד או' אפי'
מן המלבוש עצמו אסור ללבושו בשבת עכ"ל. ונראה דה"ד בשם
מעות דהמלבוש טפל אל המעות אבל אם חין בו מעות הכיס
הוא טפל אל המלבוש ומותר ללבושו וכן מנהגין. ב"ח. ועיין
לקמן סי' ש"י סעי' ז' בהגה :

(סג) **שק** ש"ס בו כיס מלא מעות מותר ללטלו בשבת כמו
כנוגא אגב קטמא אבל להניחו בשק ביום השבת
כדי ללטל ביום השבת אסור ואפי' מפני הדליקה או מפני
הגנבים. סה"ת סי' רכ"ו. ב"ח :

(סד) **סעי'** יג. מלא ארנקי בשבת אסור ליטלו וכו' ואפי'
במקום שאין בו משום מעצור ד"א צריהר מ"מ
אסור משום מוקפה דלא צהול עליה כיכ כמ"ש סעי' ח' כיון
דלא טרח ביה. הרא"ש. תו"ש או' ל"א. ר"ז או' ד' :

(סה) **שם**. אסור ליטלו. ואסור לומר לעכו"ם ליטלו כמ"ש
סעי' ח' מ"א ס"ק כ"א. מיהו הא"ר או' כ"ו
כתב דיש לדחות דבסעי' ח' מיירי שעבר ישראל והגבירו או'
שהיה דבר שמייתר ללטל לכך אסור אבל הכא דלא זכה ישראל
ואי בעי כותי זכה לנפשיה הוי כאומר לכותי שיטול שלו ומה
שחזר ונתנו לישראל הוי כמתנה בעלמא ועוד הא הרמב"ם
מתיר לגמרי עכ"ל אבל התו"ש שם חלק על דברי א"ר הנו' ומ"מ
כתב דלמורך הרבה שרי. ועיין לעיל או' ל"ז ואי' יו"ד :

(סו) **שם**. אסור ליטלו. ואם שכח ארנקי בחצר נמי אסור
לטלטלו כיון דאפשר ליטול שם ולשמרו. תו"ש שם :

(סז) **שם**. אסור ליטלו. ומ"מ מותר ליטול אלו ולשערו עד
למאס :

(מט) **שם**. רץ תחתיה וכו' דוקא כשאין עמו כותי ולא בהמה
ולא חס"ו. (עבודת הקודש) ודוקא במקום שאין
יכול להוליכו פחות פחות מד"א כגון שמתירא מלסטים או
שיש מים רחב ד"א או כשיש חמור וכשיניחנו ויטלנו יבאו לסטים
אזי שרי לרוץ. סה"ת וסמ"ג. ומ"א כתב זה בכיס משמע
דבחבילה מותר בכל וכ"מ בשה"ג מתוך מה שפי' דברי רמב"ן
וליתא. א"ר או' כ"א. ועיין לקמן או' ה"ן :

(ז) **שם**. רץ תחתיה וכו' ואז חינו עבד עקירה והנחה.
תו"ש או' כ"ג :

(נא) **שם**. דומנין קאי וכו' ואם עמד לתקן המשאוי פטור.
רמב"ם פ"ג וכ"מ מל' רש"י. מ"א ס"ק ט"ו.
ועיין לעיל או' ל"ג :

(בז) **שם**. אבל רץ אית ליה היכירא. דעבד שינוי בהליכתו
ועי' כן יחזיר שבת ולא יעמוד. תו"ש או' כ"ה :

(גז) **שם**. זריק לה כלאחר יד וכו' דהיינו שמהפך אחוריו
גלפי החצר וחורקו מכתפיו. כ"ה ברקמא. וכלאחר
יד ליכא איסורא דאורייתא ומשום הפסד חבילתו התירו לו דבר
זה. כ"כ מהרש"א. ומ"מ יזהר שלא יעמוד אפי' מעט לפוש.
תו"ש או' כ"ו :

(דז) **סעי'** יב. אבל לא בכיסו. דכיון דחינו כבד לית ליה
היכירא צריה. מ"א ס"ק י"ז תו"ש או' כ"ז :

(הז) **שם**. וי"א דה"ל לכיסו. היינו במקום שאין יכול להוליכו
פחות פחות מד"א כגון שמתירא מלסטים וה"ה
אם יש עמו חמור ומתירא כשיניחנו ויטלנו כמ"ש בסעי' ז'
יגולוהו הלסטים דשרי לרוץ. מ"א ס"ק י"ח בשם סה"ת. משמע
דדוקא בכיס חין להתיר לרוץ כ"א בכה"ג אבל בחבילה בליה
מותר לרוץ מיהו כבד כתבנו לעיל או' מ"ט דגם בחבילה חין
להתיר לרוץ כ"א בכה"ג יעו"ש. ולדידן דחין לנו רה"ר גמורה
אפשר לכ"ע שרי בכל ענין. שם"ג. מ"א שם. ח"א או' ח"י.
ור"ל לדידן שאין לנו רה"ר אלא כרמלית יש להתיר אף אם
מתחיל לרוץ משחשיכה רק שקודם שיעמוד לפני פתח ביתו
יזרקנו כלאחר יד שגמלא שאין כאן אלא עקירה בלא הנחה.
ר"ז או' י"ג :

(ק) **שם**. וי"א דה"ל לכיסו. וכיון דמילי דרצקן ניגהו הסומך
להקל לא הפסיד. ט"ז סק"ו. וכן עיקר בפו' וכ"פ
הג"ן. א"ר או' כ"ד :

(קז) **כתב** הכ"ז דבמליאה כשלא בא לידי חין להקל והוא פשוט
וכ"כ בסמ"ק. א"ר שם :

(קח) **שם** הגה. ומי ששכח כיסו עליו בשבת וכו' דלעיל מיירי

א פור ב שס מהא
ד' יוסי שבת
ק"ח. ג שס בשס
חוס' והר"ש מהא
דרכ עלי של שבת
בע"ש בברכות כ"ז
ד פו' ע"פ המדרש
וסקן איתא
בירושלמי

רסז דיני התפלה בע"ש. ובו ג' סעיפים :

א אבתפלת המנחה בע"ש אין גופלין על פניהם : ב במקדימין להתפלל ערבית יותר מבימות החול גובפלג המנחה יכול להדליק ולקבל שבת בתפלת ערבית ולאכול מיד (וע"ל סי' רל"ג כ"ל משערין שיעור פלג המנחה) : ג דבברכת השכיבנו אינו חותם בה שומר עמו ישראל אלא כיון שהגיע לובצל כנפיד תסתירנו אומר ופרוס סבת שלום עלינו ועל ירושלים עירך בא"י הפורס סבת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים :

דין

בפ החיים

מזה ראה שאומרים אותו אף בשבת ויו"ט צפדו וסדר קדושה יעו"ש. וכ"כ בספרו הבהיר חיים שאל ח"צ סי' יו"ד יעו"ש. וכ"כ כס"א או"י ח' וכ"כ לעיל סי' ק"א או"י יו"ד יעו"ש. וכן יה"ר שתמחול לנו וכו' שקודס פי' התמיד כל העולם אומרים אותו כמ"ס המחבר"ר שם וכ"כ לעיל סי' קל"א או"י ט"ו בשם כמה פו' יעו"ש וכן הוא המנהג ודלא כהשע"ת או"י ב' ועיין הלק"ט ח"צ סי' קע"ב ודוק :

ו **שם**. ולאכול מיד. אבל צ"ח סי' רס"ט כתב מי שאל מבע"י בע"ש כגון שילאו מזהב"כ ולא נראו ג' כוכבים יאכל לאחר ל"ה שיעור שיכרך ברהמ"ז כדי לקיים מצוה ג' סעודות בשבת ע"כ. וכ"כ בשל"ה בשם המ"י וכ"כ ה"ח סי' תע"ב בשם ר"ל מפראג אבל כתו' והר"ש משמע דיכול לגמור הסעודה מבע"י וכ"כ התה"ד סי' ח' וכ"מ בריו ח"א וטעמא דאחר פלג המנחה חשבינן לילה ומ"מ טוב להחמיר. מ"א סק"ח. והט"ז ס"רל"א סק"ז כתב כיון דתוספת מחול על הקודש הוא דאורייתא ע"כ יא"ל שפיר אפי' גומר קודם הלילה ע"כ. ומיהו עיין לעיל סי' רס"א או"י ט"ו שכתבנו ד"א תוספת שבת דרבנן וי"א דאפי' מדרבנן לא יש תוספת לשבת יעו"ש וע"כ שפיר כתב המ"א דטוב להחמיר :

ז **שם**. ולאכול מיד. ואף דלא יא"ל עדיין צ"ח שיקרא ביום מ"מ ראשי לאכול קודם הק"ש שיקרא בזמנו כיון דמיהו קרא כבר ק"ש אחר פלג המנחה כ"כ ה"ח כ"א ומ"א צסי' רל"ה ומ"ס המ"א כ"א דאזתן הנוהגין להתפלל ערבית ביום אסורין לאכול ח"י שעה קודם זמן ק"ש ל"ל דקאי לאזתן הנוהגין להתפלל ערבית בעוד היום גדול ואפי' קודם פלג המנחה כמ"ס רמ"א צסי' רל"ה אבל אזתן המתפללין אחר פלג המנחה רשאין לאכול קודם זמן ק"ש יעו"ש. תו"ש או"י ד' וכ"כ א"ר או"י ב' :

ח **סעי'** ג. בברכת השכיבנו אינו חותם שומר וכו' כדאיתא במדרש שבשבת ח"ל שמירה שהשבת שומרה. טור. וכ"כ בזה"ק פ' ויקהל דף ר"ה ע"א וז"ל כיון דהאי רוחא שרי על עלמא כל רוחין בישינ וכל מקטרגין בישינ אסתלקו מעלמא ולא צעיקן לללאה על כטורא בגין דישאל אינון כטורין בההוא רוחא וסבת שלום פריסתא גדפהא עלייהו ואינון נטירין מכלא יעו"ש :

ט **שם**. אינו חותם שומר וכו' ואם חותם שומר עמו ישראל לעד אין מחזירין אותו. כלבו סי' ל"ה. א"ר או"י ז' ומ"מ י"ל אח"כ ופ"ה סוכת שלום וכו' בלתי שם ומלכות משום שיש לזה טעם בסוד כמבואר בשער הכו"ן דף ס"ט ע"א יעו"ש :

י **שם**. אלא כיון שהגיע לובצל כנפיד וכו' והמנהג לסיים עד והגן בעדנו. ותיכף אומרים ופרוס סוכת וכו' (בג)

למו"ס שמואל לשמור המוקלה בשבת כמ"ס סי' ט"ז וכ"כ שמואל לומר לנכרי לשמור ואם מציאו מעלמו ח"ל לומר לו כלום. ר"ז או"י ד' :

א **סעי'** א'. בתפלת מנחה וכו' וכתבו גורי האר"י שאין להניח תפילין אף אם נוהג להניחם בכל יום במנחה. מחבר"ר או"י ח' שצ"ח או"י ח' וכ"כ לעיל סי' כ"ה או"י ק' יעו"ש. ואפי' אירע בו ת"ץ ואפי' מתפללין מנחה גדולה בע"ש אין להניחם. ק"ח חיים סי' י"ט או"י ה' פתה"ד או"י ח' : **ב** **שם**. אין נופלים על פניהם. ואפי' אם מתפללין מנחה גדולה אין נופלים על פניהם משום דתוספת קדושת שבת מתחיל להתגלות בע"ש תיכף אחר שעה חמישית מן היום כמ"ס בשער הכו"ן דף ס"ב ע"א יעו"ש. וע"כ האוכל פת ביום ו' משעה חמישית ולמעלה אין לומר על נהרות צבל כ"א שיר המעלות בשב"ו וכו' ועיין לעיל סי' זק"ן או"י י"ט :

ג **סעי'** ב'. מקדימין להתפלל ערבית וכו' ובסי' רל"ג כתב הטור בשם רי"ף גיאות שכיון שנהגו כל ישראל כרבנן שאין מתפללין ערבית אלא משמשה אין להתפלל של שבת בע"ש ולא של מו"ש בשבת ואין לקדש ולהבדיל אלא בכניסת היום בין י"ן מלוי בין אינו מלוי דהא חפשי צפה ע"כ והציאו צ"י צסי' זה אלא שכתב ולענין הלכה כיון שהרמב"ם והרא"ש מסכימין לדעת אחת הכי נקטינן ודלא כרי"ף גיאות עכ"ל. ולכן פסק בש"ע מקדימין להתפלל ערבית וכו' דהיינו כדעת הרמב"ם והרא"ש והטור ושאר מפ' שהציא צ"י יעו"ש. מיהו מ"מ בשער הכו"ן דקבלת שבת תהיה בעת שקיעת החמה ממש משמע דתפלת ערבית תהיה צלילה והצ"ד לעיל סי' רס"ב או"י ל"ב יעו"ש. וע"כ דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד :

ד **ונוהגין**. בספרד לומר והוא רחוס כבשאר הימים ובאשכנז אין נוהגין לאומרה. טור. וכ"כ בזה"ק פ' תרומה דף קל"ה ע"ב וז"ל ואסיר לעמא קדישא למפתח לגבה בפסוקא דדינא כגון והוא רחוס וגו' בגין דהא אהפרשת מרזא דס"א וכו' ומאן דאחער האי לתתא גרים להתערה הכי לעילא וכו' יעו"ש וע"כ גם בספרד אין נוהגין עתה לאומרו כיון דבזה"ק אומר ונותן טעם בסוד. ומנהג חסידי בית אל יכב"ץ שבעיר קודשנו ירושת"ו לומר קודם ערבית של שבת לשם יחוד וכו' ואח"כ פסוק שופעיתו קבל וכו' ואח"כ קדיש וברכו א"ת ה' וכו' ואח"כ מתחילין ברכות ק"ש של ערבית :

ה **הרב** יעב"ץ בסידורו כתב שאין לומר פסוק והוא רחוס בשבת ויו"ט בפסוקי דזמרא ובסדר קדושה אבל המחבר"ר או"י ג' השיג עליו וכתב שאין לבטל מנהג העולם רובו ככולו האומרים אותו בשבת ויו"ט בפסוקי דזמרא ובסדר קדושה וכן נהגו בעה"ק ירושת"ו ובחברון ת"ו וכן בכל מלכות מלרים וערי איטאליא וכל המקומות אשר דרכה רגלו בשלימות

א שבת ק"פ:
ב ברכות ל"ד:
ג ה"א ו"י ס"ט

רס"ח דין המועד בתפלת השבת. וכו' י"ג סעיפים:

א אאומר ויכלו בתפלת ערבית: ב נאם טעה והתחיל הפלת החול גומר אותה בברכה
שנוכר בה שטעה ומתחיל של שבת ל"ש נוכר בברכת אתה חונן גר"ש נוכר

במכה

בף החיים

זו) **זוהגין** לומר פסוק ושמו בני ישראל וכו' לומר שאם
ישמרו ישראל שבת א"ל שמירה והוא ג"כ מעין
גאלה כדכתיבנא לעיל שאם ישמרו ישראל ב' שבתות מיד נגאלין
טור. וכ"כ בשער הכו' דף ס"ט ע"ד פסוק ושמו בני שנהגין
לומר קודם הקדיש הוא לפי שהלילה הוא בחי' שמור:

(טוב) **ובליל** יו"ט אומרים פסוק אלה מועדי. ובליל ר"ה
וביום שמחתכם ובליל יוה"כ כי ביום הזה
יכפר. וכשם שכתב הטור על פ' ושמו דלא הוי הפסק לפי
שאם ישמרו שבת נגאלין והוי מעין גאלה כך י"ל בהני
קראי דהוויין מעין גאלה שאם ישמרו ויקיימו את המועדות וכן
אם יעשו תשובה ויתכפר להם העונות הרי נגאלין מיד גדולה
השובה שמקדשת את הגאלה. ש"ך דף קל"ד ע"ג. ועיין בלבוש
ס' תקפ"ב שכתב דביו"ט אומרים וידבר משה את מועדי וכו'
ובר"ה תקעו בחדש שופר וכו' וביוה"כ כי ביום הזה וכו' והביאו
המש"ז בס' זה יעו"ש. ונראה דבזה אוליין בחר מנהגא וכל
אחדו יעשה כפי מנהגו:

(חי) **ועיין** בש"ך שם ע"ד ובדף קס"ח ע"ב שכתב שנראה
מדברי האר"י ז"ל שבערבית של שבת אין לסגור
עיניו יעו"ש. ועיין בשער הכו' דף כ"ב ע"ב... שמשמע שם דה"ד
בק"ש וברכותיה דבערבית דחול לריך להסגיר ובשבת ויו"ט א"ל
להסגיר משום דיש להם בחי' אחרת אבל בתפלת י"ח גס בשבת
ויו"ט לריך להסגיר או להתפלל מחוץ הספר והוא מהטעם שכתבנו
לעיל ס' ל"ה או ס' יעו"ש:

(א) **סעי'** א. אומר ויכלו וכו' דאמר רב המנונא כל המתפלל
ואומר ויכלו כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית
אל תיקרי ויכלו אלא ויכלו פי' הקב"ה והוא. שבת קי"ט ע"ב
טור. ט"ז סק"א:

ועוד אמרו שם בגמ' כל המתפלל בע"ש ואומר ויכלו זני מה"ש
המליין לו לאדם מניחין ידיהם על ראשו ואומרים לו ושר
עונך ומטאמך תכופר ע"כ. וע"כ יש להרהר בתשובה קודם
שאומר ויכלו כי הכפרה בא ע"י התשובה כידוע:

(ב) **שם**. אומר ויכלו בתפלת ערבית. הרב שי"ר כתב שהמנהג
לומר בערבית ויטחו זה ובשחרית זו ובמנחה שם
והביאנו האחרונים. והמו"ק כתב דבכתבי האר"י ז"ל אין
הפרש ביום ואף במנחה אומרים זו עכ"ד. ובס' הכו' שבידינו
לא הזכיר זה כלל ולא דבר בפרט זה. אך גורי האר"י ז"ל קיימו
המנהג וכתבו סוד בדבר כמ"ש במ"ח וכן הוא מנהג מארי
דרזין שהולכים בדרך האר"י ז"ל דוקא. ואין לשנות המנהג ובפרט
שדבריו הרב שי"ר מוכח שכן הוא מנהג פשוט. שוב נמלא
בהגהות הרמ"ז לסי' הכו' שכתב שכבר ידעת שהגירסא הנכונה
לומר בערבית זה ובשחרית זו ובמנחה שם וכתב סוד הדבר
יעו"ש. מחזיר או' ז' ש"ך דף קל"ה ע"ב. אמנם חסידו בית אל
יכב"ץ שבעה"ק ירושתו ההולכים ע"פ דברי האר"י ז"ל נוהגים
לומר בערבית זה וביום זו ואפי' במנחה. וכ"כ השי"ש בס' פת"ע
בסדר מנחת שבת יעו"ש. וכן ברמ"ה והחליטו שבהמ"ז בלילה
אומרים זה וביום זו. וע"כ נראה כיון דלא נזכר זה בהדיא בדברי
האר"י

וכו' ואין אומרים והסר מעלינו מכת אויב וכו' משום דכל
מקטרגין צ"עין כבר נסתלקו מעלמא כמ"ש באו' הקודם. ואח"כ
ראיתי שכ"כ הש"ך דף קל"ג ע"ד בשם הרד"א יעו"ש. וכ"כ
בס' פע"ח שער י"ח פי"א:

(יא) **כשאומר** ופרוש סוכת שלום כתב מהר"ו ז"ל
שליך לקום לקבל תוספת נשמה יתירה
מבחי' הלילה. כ"מ בסידור מהר"י סרוק ז"ל. ש"ך דף קל"ד
ע"א. שפ"ת או' ב' ומ"ש כ"מ בסידור מהר"ם היינו לענין
שליך לאומרה מעומד אבל לענין לקבל תוספת נשמה כ"כ
בהדיא בשער הכו' דף ס"ט ע"א ובס' פע"ח שער ח"י
פי"ב יעו"ש:

(יב) **וכתב** שם בס' פע"ח פי"א כי יש לנו קבלה שבשעה
שישראל למטה אומרים ברכו בליל שבת אז בת
קול הולכת בפמליא של מעלה לומר אשריכם ע"ק שאחס
מברכים למטה כדי שיתברכו למעלה כמה מתנות קדושים
אשריכם בעוה"ז ואשריכם בעוה"ב ואין ישראל מתברכין עד
שיתעטרו בנפש יתירה עכ"ל. וכבר כתבנו לעיל ס"י רס"א
דחוספת הנפש מקבל באמירת באי כלה ותוספת הרוח באמירת
ברוך ה' המזכיר וכו' ותוספת הנשמה באמירת ופרוש עלינו
סוכת שלום יעו"ש. ואם שכתב לקבל תוספת חלק הרוח דקדושת
שבת בברכו האי או אם לא שמעת איתו תכיון בברכו האחרון
לקבל ביחד תוס' הרוח ותוס' הנשמה לפי שאם לא קבלת תוס'
הרוח בברכו האי אי"א שתקבל תוס' הנשמה בפרוש סוכת
שלום ולכן עתה תכיון לקבל ב' ביחד תוס' הרוח והנשמה. שער
הכו' דף ע' ע"ב:

(יג) **שם**. אומר ופרוש סוכת שלום וכו' ואין לומר ופרוש
סוכת רחמים ולא לתוס' הפורש סוכת רחמים
ושלום. הרדב"ז בס' מגן דוד דף ל' וכן מרן דין זה כתב הנוסח
סוכת שלום וכו' הפורש סוכת שלום. ברכ"י בשו"ב או' ב'
אבל בס' מ"ח והח"י העתיקו בפתיחה ופרוש סוכת רחמים
יעו"ש. ש"ך דף קל"ד ע"ב. אמנם בשער הכו' דף ס"ט ע"א
הנוסח כמ"ש בש"ע יעו"ש:

(יד) **צריך** לומר ופרוש סוכת שלום עלינו ועל ירושלים וחותם
עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים. ובסידורים
לא הדפיסו על ירושלים בפתיחה והוא טעות. ש"ך דף קל"ד
ע"א. וכתב שם הרב המגיה נראה שהסידורים נגזרו אחר
הרד"א שלא העתיק על ירושלים כי"א בפתיחה וכ"כ הלבוש
ז"ל אבל הטור ומרן ז"ל בש"ע העתיקו על ירושלים בפתיחה
ג"כ ואולם במאי דגרים הרב המחבר ז"ל עלינו ועל כל וכו'
הטור והרד"א ומרן ז"ל לא כתבו תיבת כל אלא עלינו ועל עמו
וכו' אבל הלבוש העתיק מלת כל וכן גרים בס' מ"ח ע"פ הסוד
וכן כתב בס' ח"י שכן ל"ל והביא סמוכות מדברי הזהר יעו"ש
עכ"ל:

זו) **שם**. ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים. ואם יש לענות אמן
עיין לעיל ס' רט"ו סעי' א' ובדבריו לשם או' ח':

בברכה אחת משאר הברכות בין בערבית בין בשחרית מוסף ומנחה דו"א דבמוסף פוסק אפי' באמצע ברכה: ג האם היה סבור שהוא חול והתחיל אדעתא דחול ומיד בשאמר תיבת אתה נזכר קודם שאמר חונן הוה ליה התחיל בשל חול וגומר אותה ברכה אבל אם היה יודע שהוא שבת ושלא בכוונה להתחיל תיבת אתה אפי' אם הוא בתפלת שחרית שאינה פותחת באתה אינו גומר ברכת אתה חונן דחשבינן ליה כמעשה בתפלת שבת בין זו לזו. הגה דהרי"ט כול לומר אתה קדשת או אתה אחד (תרוומת הדשן סימן י"ד)

בף החיים

לאח צחורת תפלת לבור כמ"ס סי' קכ"ד סעי' ב' אם טעה והתחיל בתפלת חול אינו גומר אותה ברכה יעו"ש:

(ט) **שם**. בין בשחרית מוסף וכו' זו אחת מהלכות שמרן חזר בו בש"ע ממ"ס צ"י שהרי צ"י כתב דנקטינן כהרמב"ם וסיעתו דבמוסף פוסק באמלע הברכה והכא סתם כדעת הראב"ד והרא"ש וסיעתם. ולענין הלכה נקטינן כדברי מרן צ"י דספק ברכות להקל וכ"פ הב"ח וכן מטין דברי הא"ר וכ"פ הרמ"ע ז"ל בס' אלפסי זוטא כ"י. מחבר"ר או' ב' וכ"פ הש"ך דקל"ח ע"ד. א"ח או' ב' ר"ז או' ג' וכן הסכימו האחרונים:

(י) **שם**. וי"א דבמוסף פוסק וכו' וכן בר"ח. כלבו. וממילא דה"ה ליו"ט. מט"מ. ואפי' יו"ט שני. וכן בכל דינים שבסי' זה שבת ויו"ט שני. א"ח או' ג' מאמ"ר או' א' ועיין לקמן או' ח"י:

(יא) **שם**. אפי' באמלע ברכה. ואפי' באחת חונן. דלא כשה"ג. כנה"ג סי' רס"ז בהגב"י. מ"א סק"ב:

(יב) **סעי' ג'**. אם היה סבור שהוא חול והתחיל וכו' ואפי' אי קאי באחת קדשת או באחת אחד נראה דמיקרי התחיל בשל חול וגומר אותה ברכה. צ"י בשם תה"ד סי' י"ד. וכ"כ הלבוש. מיהו המ"א סק"ג כתב דלפי מ"ס לעיל סי' ר"ט דאפי' כיון לדבר אחר אין הברכה נפסדת א"כ אם אמר בערבית ומנחה אתה וסבור שהוא חול אומר אתה קדשת או אתה אחד דלא מקרי התחלה בשל חול אלא בשחרית שדיבר ג"כ שלא כהוגן וכמ"ס סי' ר"ט יעו"ש. וכ"פ הפר"ח בליקוטים. א"ח או' ג' ר"ז או' ד' ח"א כלל כ"ח או' ב' קיטור ש"ע סי' ע"ו או' י"ז. והגם דהא"ר או' ה' והתו"ש או' ד' השיגו על דברי המ"א הנז' וכתבו דדעת הש"ע כהתה"ד דאפי' בערבית ומנחה אם אמר תיבת אתה וסבור שהוא חול גומר אותה ברכה כבר כתבנו לעיל סי' ח"י או' ז' דלענין ספק ברכות אזלינן לקולא אפי' כנגד מרן ז"ל ואפי' כנגד הרוב יעו"ש. וע"כ בערבית ומנחה אם אמר תיבת אתה לחוד אעפ"י שהיה סבור שהוא חול וזכר ח"ל לגמור אותה הברכה אלא מסיים אתה קדשת או אתה אחד אכל אם אמר אתה חונן אפי' בערבית ומנחה לריך לגמור אותה הברכה ואח"כ חזר לומר אתה קדשת או אתה אחד:

(יג) **ומי** שאמר אתה חונן ולא גמר הברכה רק תיקף אמר ברכה אמלעות של שבת ובשגמר ברכת שבת מזכר שהדין הוא שכשאמר אתה חונן יגמור הברכה לא יחזור לומר ברכת אתה חונן קודם רלה כיון שכבר אמר ברכה של שבת שתקנו במקום ברכות אמלעות של חול. מחבר"ר או' ג':

(יד) **מי** שנמשך בתפלת שבת והתחיל באחת חונן וסיים בברכת השנים ולא נזכר שהוא שבת ונתן דעתו והיה

הא"ר ז"ל נהרא נהרא ופשטיה. ומיהו הנהגין לומר במנחה וינחו כס י"ל ג"כ במנחה והנחילנו ה' חלקינו באהבה וברנן שבתות קודשך בלשון רבים כמו שאומר וינחו כס שהוא לשון רבים וכמ"ס הפתח"ד סי' רל"ב או' ד' יעו"ש:

(ג) **שם**. אומרים ויכלו וכו' יש מקומות שאין אומרים אותו בתוך התפלה אלא לאחריה. ולכל המנהגים יש סמך דהאומרים אותו יש סמך בזוהר ובתקונים. ומי שאין אומר אותו יש סמך בתוספתא פ"ג דברכות. מהר"ש שער אריה בהגה' כי ברכ"י בשו"צ או' א' אמנם הרב בשער הכוין דף א' ע"ע ודף ע"א ע"ג נתן טעם בסוד לג"פ ויכלו שתיקנו לומר אחד בתוך העמידה ואחד אחר העמידה ואחד על השלחן בסדר הקידוש יעו"ש. וע"כ עליהם אין להוסיף ומהם אין לגרוע:

(ד) **שם**. אומרים ויכלו וכו' ומ"מ אם לא אמרו בתפלה אין מחזירין אותו וכ"ס לרידן דאומרים בקידוש ויכלו. מש"ז או' א' ודוקא שכבר סיים ברכת מקדש השבת אבל קודם לזה חזר לויכלו. ח"א כלל כ"ח או' א' ול"כ אם נזכר קודם שהתחיל רלה אומרה שם דכיון שהיא ממטבע התפלה לא חשיבה הפסק ואם התחיל רלה יאמר אותה אחר העמידה ב' פעמים כדי שלא יחסר מג"פ מסוס ש"ס להם טעם בסוד כמ"ס צא"י הקודם:

(ה) **סעי' ב'**. גומר אותה ברכה וכו' דבדין הוא דצ"י לללוי י"ח בשבת אפי' במוסף אלא משום כבוד שבת לא אטרחו רבנן וכיון שהתחיל גומר. וי"א ס"ל דבמוסף לא צ"י ללוי י"ח מדינא. מ"א סק"א:

(ו) **שם**. גומר אותה ברכה וכו' ומי שאירע לו כן ידאג כל השבוע דהוא סי' רע ויפשפש במעשיו ויהרהר בתשובה. ש"ה דף קל"ג ע"א. א"ר או' ב' ש"ך דף קל"ט ע"א:

(ז) **שם**. גומר אותה ברכה וכו' עיין צ"י חק"ל סי' צ"ן שפלה וגסתפק אם התחיל של חול והתפלל בדרכו ונזכר בשומע תפלה אם גומר אותה ברכה או פוסק ש"ל י"ח תיקון י"ט לא תיקון ומסיק לדינא דגומרה יעו"ש. והביאו הש"ך שם וכתב דאין מקום להסתפק בזה דזה פשוט בש"ס ובפ"י דאין חילוק דאפי' לא נזכר כ"א בשומע תפלה גומר אותה ואח"כ מתחיל של שבת יעו"ש:

(ח) **עוד** שם סי' ג"ן עלה וגסתפק בש"ך שטעה והתחיל בשל חול אם גומר אותה ברכה או לא דיש לחוש לטורח לבור ומסיק דמלך הסברה נראה יותר דאינו גומרה והדבר לריך ישוב יעו"ש והביאו הש"ך שם וכתב דלדידיה הדבר פשוט בחזרת תפלתו של ש"ך שהוא א"ל לתפלה זו שכבר התפלל בלחש שא"ל לגמור אותה ברכה יעו"ש והיפ"ל או' א' כתב דאפי' אם הוא לריך לאותה תפילה כגון שלא התפלל בלחש ובא

דרי' וינה וסרמל'ס
כס"י מהל' תפלה
וסמ"ק כס"י י"ס
ה ס"ה סימן י"ד.

י' רמז'ם כפ"י
מ"ה' וסמ"ג סי'
י"ע מהא דר'
אחשבה שבת כ"ד.
ז' כ"י: ח סמ"ק
ס' י"א והגהות
מ"י' בפרק"י מה"ה
פ"שכלי הל"קס בשם
ר' בנימין י' שם.
ב' תוס' והר"ש

(ד'): ד' ומי שהתפלל תפלה של חול בשבת ולא הזכיר של שבת לא יצא וואם הזכיר ש"ש בתוך י"ח אע"פ שלא קבע ברכה לשבת יצא. הגה' במוסף אפי' לא אמר רק ונעשה לפניך חובותינו בתמידי יום ובקרבן מוסף יאל. (ב"י בשם הר"ש פרק מי שמתו): ה' חשעה והתפלל של חול בשבת ולא הזכיר של שבת אם עקר רגליו חזר לראש וואם לא עקר רגליו אע"פ שסיים תפלתו אינו חוזר אלא רשל שבת. ושי' ששכח של שבת בשחרית ע"י סי' קכ"ו: ו' מהטועה בתפלת שבת והחליף של זו בזו אינו חוזר יו"א שאם החליף של מוסף באחרת או אחרת בשל מוסף

בפ' החיים

לשם כס"ד:

(א) **שם** הגה'. ובמוסף אפי' לא אמר וכו' ר"ל אפי' שהתפלל י"ח וחידש זה דבר מועט שאמר ונעשה לפניך וכו' יאל. כ"כ ב"י בס"י זה ובס"י רפ"ו יע"ש:

(בא) **שם** הגה'. ובמוסף אפי' לא אמר וכו' לכאורה נראה גם לה"א בסעי' א' דבתפילת מוסף פוסק אפי' בחמ"ע ברכה אפי' ס"ל אם הזכיר של מוסף ואמר ונעשה לפניך וכו' יאל. ובלבוש כתב דל"א לעיל ה"ל לא יאל ואינו נכון. עו"ש או' ד' וכ"כ הגה"ש או' ד' א"ר או' ח':

(בב) **שם** הגה'. ובמוסף אפי' לא אמר וכו' ואם טעה ולא הזכיר של מוסף בקדושת היום אזי יאמר בעבודה כשיאמר והשכח את העבודה יאמר ונעשה לפניך בתמידי היום ובקרבן מוסף דכיון שא"ל לקבוע ברכה בפ"ע אע"ג דלכתחלה צריך להזכיר בקדושת היום מ"מ בדיעבד שסיים ברכה א"ל לחזור אלא יזכיר בעבודה. אבל אם נזכר קודם שעקר רגליו צריך לחזור לקדושת היום ויזכיר מוספין במקומו. ואם נזכר קודם שמתחיל ר"ה יאמר ונעשה לפניך קרבן מוסף דין וכלל דברים שחייב לחזור קודם שהתחיל בברכה אומרה. ח"א כלל כ"ח או' ד':

(בג) **סעי'** ה'. ולא הזכיר של שבת וכו' ואם לא הזכיר בשל שחרית של שבת וזכר אחר שהתפלל מוסף אינו חוזר. תוס' או' ט' והביאו הב"מ או' ד' וכתב דזהו כס' הרמ"ע והגה"ג וז"ל בס"י קכ"ו שכתבו כן לענין יחיד ששכח ר"ח בשחרית וזכר אחר מוסף אך לפי מ"ש שם החיד"א בשם תשו' הרשב"א דיתפלל מנחה שהים ה"ה לכאן יע"ש. ועיין בדברינו לס' ק"ח או' ט"ו ודוק:

(בד) **שם**. ואם לא עקר רגליו וכו' ומיירי שרגליו לומר תחנונים אחר תפלתו. מ"א סק"ו. ועיין לעיל סי' קי"ז סעי' ה' ובדברינו לשם או' מ' ולקמן סי' תכ"ב סעי' א' ומותר להתפלל אלהי נאור בשבת אעפ"י שהיא בקשה. ד"מ או' ב':

(בה) **שם**. ואם לא עקר רגליו וכו' ואפי' נזכר קודם מודים לא מהני שיאמר יעלה ויבא ויזכיר קדושת היום דלכתחלה א"ל ברכה לקדושת היום ומ"מ בדיעבד שהזכיר קדושת היום בעבודה יאל כיון דמן הדין גם בשבת וי"ט ראו' ל"ח אלא דלא אטרחוהו רבנן ולכן בדיעבד יאל. ח"א כלל כ"ח או' ו':

(בו) **סעי'** ו'. הטועה בתפלת שבת וכו' אבל המחליף ומשנה לכתחלה עליו אני קורא ופורץ גדר ישכנו נחש. שה"ל סי' ל"ד. א"ר או' י"ד:

(בז) **שם**. הטועה בתפלת שבת והחליף וכו' לפי שעיקר ברכה רביעית היא ר"ה נא בתחנונים. וי"א ס"ל במוסף א"נ

ימות החמה ושאל גשמים. כתב הל"קט ח"ב סי' ל"א דיחזור עד שיאמר ברכת השנים כתקנה ואח"כ הולך לשל שבת יע"ש. אבל הח"א כלל כ"ח או' ז' כתב דאם עדיין לא סיים ברכת השנים כיון שהתחיל זה צריך לומר כתקנה וחזר לשל שבת אבל אם כבר סיים הברכה א"ל לחזור לתחלת הברכה אלא מתחיל בשל שבת ודלא כהל"קט יע"ש. וכ"כ לעיל סי' קי"ז או' ז' יע"ש:

(בז) **וכן** אם בימות החמה בעה' והתפלל של חול בשבת והזכיר גשם ובברכת השנים הזכיר ג"כ גשם ולאחר שסיים הברכה נזכר שהוא שבת חזר לראש וא"ל להזכיר עכשיו הברכות של חול שהתפלל. ח"א שם:

(בז) **ב"י** שטעה והתפלל של שבת בתפלת יו"ט ובחמ"ע ברכת שבת מזכר יפסוק ויאמר תפלת יו"ט ולא הפסיד ג' ראשונות וכן אם בשבת במקום תפלת שבת התחיל לומר אתה בחרתנו וכו' שהוא תפלת יו"ט פוסק ואומר תפלת שבת ולא הפסיד ג' ראשונות. מחז"ר או' ד':

(בז) **שם**. ואפי' אם הוא בתפלת שחרית וכו' ומ"מ אינו גומר לא אתה קדשת ולא אתה אחד אלא יאמר ישמח משה וספיר קאמר אתה הקב"ה ישמח משה במחנה חלקו. ל"ח או' מ"ז. שכתב"ג בהגב"י או' ב' משמע מזה דאם התחיל בשחרית אתה קדשת גומר וכן בערבית כשהתחיל ישמח משה גומר. ולא גהירא אלא צריך להפסיק ולהתחיל ברכה הראויה ובסעי' ו' לא קאמר אלא אינו חוזר והיינו אם כבר גמר הברכה אבל כל שלא גמר מפסיק א"ר או' ו' א"א או' ג' ועיין לקמן או' כ"ח:

(ח) **סעי'** ד'. ולא הזכיר של שבת לא יאל. וה"ה ביו"ט וה"ה ביו"ט שני. תמים דעים סי' ק"ך. כנה"ג בהגב"י. מ"א סק"ד. וכ"כ האחרונים:

(ח) **שם** ואם הזכיר של שבת וכו' ונראה דה"ה אם היה שבת וחזרה דהיה צריך להתפלל של שבת ולהזכיר יו"ט ביעלה ויבא והוא התפלל של יו"ט והזכיר שבת בחמ"ע כדרך במתפללין כשחל יו"ט בשבת דלא כיון שהזכיר שבת. וה"ה נמי כשחל יו"ט בשבת דהיה צריך להתפלל של יו"ט ולהזכיר שבת בחמ"ע והוא התפלל של שבת והזכיר יו"ט בעבודה ביעלה ויבא כדרך שמתפללין בשבת שחל בחו"ה דלא:

(יט) **ואם** ספק לו אם הזכיר שבת או לא עיין בכלבו סי' י"א שנסתפק בזה וכתב דאפשר דבשבת ויו"ט אין שייך ספק לפי שהיא ברכה בפ"ע יע"ש וכ"כ הרמ"ע ז"ל באלפסי וז"ל פ"ק דברכות שבת ויו"ט חומרו של יום גורם דרמי אנפשיה בלוחה שעה ומדבר לפיכך אם נסתפק אם התפלל של שבת או של חול אינו חוזר על הספק. והביאו מחז"ר או' ה' ב"מ או' ז' וכתב וכן עיקר. ול"פ החס"ל או' ח' ועיין עוד לקמן סי' תכ"ב סעי' א' בהגה' ובדברינו

מוסף חזר: ז' חוזרים לומר ויכולו משום י"מ שחל להיות בשבת שאין אומרים אותו בתפלה וגם להוציא למי שאינו יודע ואומרים אותו בקול רם ומעומד: ה' לואומר ש"צ ברכה אחת מעין שבע מואין היחיד אומר אותה. הגה מיהו אם ביחוד רוצה להחמיר על עצמו יסול

כפ' ס"ט והמדרש
בסוכה פ"ז דשבת
והמדרש. ל' טור
מהא דשבת כ"ד:
ס' שס' בשם אב

בפ' החיים

ש"ית תורת נתנאל סי' יו"ד. יוסף אומן סי' יט. בי"ס שס' או' ג' :

(לב) ספק התפלל מוסף או לא התפלל אינו חוזר ומתפלל אפי' בתורת נדבה דאין מוסף בא בנדבה ועוד דאין מתפללין נדבה בשבת ויו"ט. מחבר או' ו' ז"מ שס' או' ט' :

(לג) סעי' ז' חוזרין לומר ויכלו משום יו"ט וכו' וכבר כתבנו לעיל או' ג' דלפי דברי הא"ר ז"ל יש טעם בסוד לג"פ אמירת ויכלו יעו"ש וא"כ בלתי טעם זה ג"כ לריך לאומרו :

(לד) שם. חוזרין לומר ויכלו וכו' ובמדרש אמר ג"פ אשר בויכלו כמו בפי פרה אדמה להורות שהאומר ג"פ ויכלו מתכפר. ובלרור המור ט"א על ג"פ נגד ג' עולמות עולם עליון ואמצעי ותחתון לומר שהקב"ה ברא כולם. ורי"ו דף ק"ב לפי שיש חיזוק בג"פ אומרו ג"פ בתפלה ואחר תפלה ובקדוש. או"ר או' י"ב :

(לה) שם. ואומרים אותו בקול רם ומעומד. משום שהוא עדות להקב"ה על מעשה בראשית וכתוב ועמדו ב' האנשים ודרשין (שבועות ל') אלו העדים שצריכין להעיד ביחד ומעומד ולכן לריך שיעמדו ויאמרו אותו ביחד. טור. וע"כ נראה דיחיד המתפלל אין חוזר לומר ויכלו דאין עדות ליחיד ועדה שלמה בעינן להעיד להקב"ה דהיינו עשרה ואם ירצה יחיד לאומרה לא יתכין לשם עדות אלא כקורא בתורה. ט"ז סק"ה. אבל הא"ר או' יו"ד כתב דגם היחיד לריך לאומרה יעו"ש. וכ"כ התו"ש או' יו"ד. וכ"ה לפי דברי הא"ר ז"ל שנתן טעם בסוד לאמירת ג"פ ויכלו כמ"ש לעיל או' ג' דגם היחיד לריך לאומרו :

(לו) ורענין אם לריך היחיד לאומרו מעומד הא"ר שס' כתב דאין חיוב על היחיד לאומרו מעומד. וכ"כ המש"ז או' ה' אבל מדברי התו"ש שס' נראה דגם היחיד לריך לאומרו מעומד. וכ"כ הר"ז בק"א או' ב' וז"ל לפי מ"ש הט"ז היחיד א"ל לעמוד שהרי אין לו להתכין לשם עדות אבל אין כן דעת המט"מ (סי' תכ"ט) והמ"א כאן. והש"ע סי' רע"א שהצריכוהו לעמוד וכ"מ בב"י שס' בשם א"ח שלא הקפידו כ"כ וכו' משמע שמהראוי היה להקפיד לעמוד דוקא אעפ"י שאין שם עדה שלימה והכי נהוג עלמא עבד. וכ"כ הפתה"ד או' ז' וכתב שס' דגם הנשים יאמרו אותו לשם עדות ודלא כהב"מ או' ג' יעו"ש :

(לז) אין לומר יום הששי ויכלו בערבית כמו בקידוש כן נראה מדברי הטור ושאר פו' דדוקא בקידוש אמרינן ליה כדי להשלים לע"כ תיבות כמ"ש הפו' אבל בערבית לא אמרו אדם מעולם אלא יתחיל ויאמר כמו בעמידה ויכלו השמים וכו' בלבד. ש"ך דקל"ו ע"ד. וכן הסכים הרב המגיה שס' בדף קל"ז ע"א. כף החיים סי' כ"ח או' טו"ב :

(לח) סעי' ח'. ואומר ש"ך ברכה אחת וכו' נתקנה משום סכנת מוזיקין שבת כנסיות שלהם היו בשדות וחקנו אותה בשביל בני אדם שמאחרין לבא לבהכ"נ שיסיימו תפלתם

א"י לומר כן שאין דרך למוסף כשאר תפילות ולא לשאר תפילות כמוסף. בי"ב שס' שה"ל. ט"ז סק"ד :

(כה) שם. אינו חוזר. ואם נזכר באמצע ברכה פוסק ומתחיל האחרת. תה"ד סי' יו"ד. מ"א סק"ז. והטעם כתב הל"ב"ש דדוקא בהתחיל ברכה של חול אינו פוסק משום דבדין הוא צ"ל ללוי י"ח בשבת אבל בזה לא שייך הא"י טעמא. ועיין לעיל או' טו"ב :

(כז) שם. וי"א שאם החליף של מוסף וכו' רבים תמחו על דברי מרן הללו שהרי בב"י הביא דין זה בשם שה"ל ושם כתוב דאם החליף ערבית שחרית ומנחה שאל לחזור ולהתפלל אבל בתפלת מוסף א"כ לומר כן יעו"ש וא"ל משמע דאם החליף מוסף באחרת ליכא פלוגתא ולכ"ע חוזר וא"כ למה כתב דין זה בש"ע בשם י"א מאחר שלא הביא פלוגתא בזה בב"י. ומיהו עיין במחבר"ר או' ה' שהאריך בזה והוכיח לומר שהרמב"ם הוא דפליג על הש"ל וס"ל דאם במקום מוסף התפלל שחרית וכיוצא יאל' אבל אם התפלל של מוסף בשחרית וכיוצא לא יאל' ומסיק דהכי נקטינן כסתם הש"ע יעו"ש. והביאו הש"ך דף ר' ע"א וכתב דאם במקום מוסף התפלל שחרית מ"מ הנכון והישר הוא שיכין עם הש"ך בחזרת הפעמדה מלה במלה כדי ללאת י"ח מספרת החולקים דס"ל לריך לחזור יעו"ש. אמנם הרב חק"ל חא"ח סי' נ"ד חלק על דברי הרב חיד"א הנז' וכתב דהעיקר לדינא לא יאל' ולריך לחזור ולהתפלל מוסף משום דרוב הפו' ס"ל דכל שלא הזכיר בתפלת מוסף פסוקי מוסף אפי' בקילור דהיינו שלא אמר אפי' נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמיד יום וקרבן מוסף לא יאל' י"ח מוסף וא"כ כיון דלרוב הפו' לא יאל' הכי נקטינן ולריך לחזור ולהתפלל מוסף והאריך להביא כל הראשונים דס"ל כן ושמ"ש מרן ס' האומרים דינא כסתם אינו מוכרח דדעתו כן יעו"ש. והב"ד הבי"מ בדיני מוסף או' ב' וכתב וכ"כ עיקר לדינא דלא יאל' ולריך לחזור ולהתפלל מוסף ומיהו אם מתפלל בלבוז טוב שיכין מלה במלה עם הש"ך בחזרה ויאל' ולא ילטרך לחזור ולהתפלל עכ"ד. וכ"פ הר"ז או' י"א. ח"א כלל כ"ח או' ד' קילור ש"ע סי' ע"ו או' כ"ב :

(ל) ואם במקום שחרית התפלל מוסף כתב שס' הש"ך דלכתחלה ודאי טוב שיכין לחזרת ש"ך ללאת מידו כל פקפוק מיהו היכא דא"א בהכי לריך לחזור ולהתפלל של שחרית שהרי דעת הש"ל והיא סברה י"א שהביא הש"ע דל"ל ולהתפלל וכ"פ המ"א (סק"ט) וכן דעת הרמ"ע ז"ל וכ"כ שהוא דעת הר"ש בן הרשב"ץ בתשו' סי' ס' ג' יעו"ש. וכ"פ הר"ז שס' קילור ש"ע שס'. ועיין לקמן סי' רפ"ז סעי' א' בהגה דוק :

(לא) מי שהתפלל מוסף עם הלבוז ואחר שהתפלל נסתפק אם תפלת שחרית אמר בתפלתו שהתפלל או תפלת מוסף הייתה אמירתו לא יחזור להתפלל מוסף. ואפי' בתורת נדבה לא יחזור כיון דתפלת מוסף אינה באה בתורת נדבה. ועוד דכיון דסתח תפלתו על דעת מוסף מסתמא התפלל מוסף. **(כב)**

המזרי והמרדכי
פ"ב דשבת וסמ"ג
בס"י י"ט בשם ר' י
ג שבת כ"ד :
ס מהר"י אבוב
בשם ס' הנהגות
ע ריב"ש בתשובה
ונשם ס' המנהג
ס פור ע פמפסה
מספר חסידים :
צ פור בשם רב

יכול לאומרה בלא פתיחה ובלא חתימה וכן נוהגין הלבוש לאמרה עם ש"ל בלא פתיחה וחתימה (אבודרה"ס וכל
כו) : מ' ניו"ט שחל להיות בשבת אינו מזכיר של יום טוב בברכה מעין שבע (פי' אל עליון
קונה וכו') : י' מא"א ברכה מעין שבע בבית חתנים ואבלים דליבא טעמה דמאחרין לבא
שיהיו נזקקין : י"א ע"אף בשבת שאחר יו"ט אומרים בברכה מעין שבע : י"ב פאין לדבר בשעה
שאומרים ויכולו ולא בשעה שאומר ש"צ ברכה מעין שבע : י"ג צאם התפלל של חול ולא
הזכיר של שבת או שלא התפלל כלל ושמע מש"צ ברכה מעין שבע מראש ועד סוף יצא :
דן

בף החיים

ההולכים ע"פ דברי האר"י ז"ל נוהגין לאומרה גם כליל יו"ט
א' של פסח שחל להיות בשבת משום שכ"ה דעת הרש"ס ז"ל
בס' נה"ש דף כ"ה ע"ב יעו"ש :

(מו) **סעי'** יוד. אין אומרים ברכה מעין ז' בבית חתנים וכו'
וה"ד כשתפלו בבית החתן אצל אס בא
החתן לבה"כ כיון שבאים בני אדם אחרים שאינם שייכים לחתונה
י"ל אותה. ואפי' אס היתה החתונה בבה"כ דהיינו בחדר
הסמוך לבה"כ באותן המקומות שיש להם ס"ת בביתם בחדר
אחד ובחדר אחר הם ישינים אפי' כיון דיש בני אדם אחרים
ל"ל ברכה מעין ז' והוא ברור. ר"ח או' ד' :

(מח) **שם**. בבית חתנים וכו' אצל בבה"מ מקום שמתקבלים
שם התלמידים אומרים אותה. רדב"ז ח"א סי' ח"י.
כנה"ג בהגב"י. מ"א ס"ק י"ג :

(מט) **שם** בבית חתנים וכו' ובמקום שנוהגין לאומרה אין
למחות בידם. כנה"ג שם. מ"א ס"ק י"ד :

(ן) **שם**. בבית חתנים וכו' וכן עשרה שפירשו מן הלבוש
והתפללו במקום שאינו בה"כ קבוע בס"ת אין
אומרים אותה. שכנה"ג בהגב"י או' ט' וכ"כ המט"י או' א' דכל
שאלין מתפללין בבה"כ קבוע אין אומרים אותה ודלא כהט"ז סק"ח
יעו"ש. וכן הבורחים מן העיר לכפרים מדבר באופל ומתפללים
בכפר אין אומרים אותה. ב"ד סי' תקל"ז. ברכ"י או' ד' אמנם
כ"ז הוא לפי הפשט אצל כבר כתבנו לעיל או' ג' דכל דברי
רז"ל שבגמ' הם מסודרים ע"פ הסוד וגם האר"י ז"ל בשער
הכו" נהן טעם בסוד לברכה מעין ז' ושלריך לאומרה אחר
תפלת ערבית של שבת כמו שאומרים חזרה אחר תפלת שחרית
ומנחה יעו"ש וא"כ לפ"ז לא יש חילוק בין בית חתנים ובין
בית אכלים ובין בית שאינו בה"כ קבוע ואין בו ס"ת אלא כל
שיש עשרה מתפללין ביחד בכל מקום שיהיה לריך לומר אותה
וכ"כ בסידור חס"ל למהר"א טוב"יאה דק"ג ע"א דלפי סודן
של דברים אין למוע מלאומרה בכ"מ שמתפללין יעו"ש. וכ"כ
הש"ך דקל"ח ע"ב. בן א"ח פ' וארא או' יוד. וכבר כתבנו כמה
פעמים דכנגד דברי האר"י ז"ל שנותן טעם בסוד לא חיישינן
לספק ברכות :

(גא) **סעי'** יא. אף בשבת וכו' לאפקוי מספר השלחן שכתב
שבשבת שאחר יו"ט אין אומרים אותה כמ"ס ב"י :

(בן) **סעי'** יב. אין לדבר וכו' כי העור בשם ס"ח סי' נ"ח
שחשד אחד ראה לחסיד אחר צמותו ופניו מוריקות
א"ל למה פניך מוריקות א"ל מפני שהייתי מדבר בזיכרו בשעה
שהלבוש היו אומרים אותו ובברכת מעין ז' וביתגדל יעו"ש. וכתב
בכלבו על מעשה זה שאם נאמר כך על ברכה מעין ז' ק"ל
לתפלה שהיא קבועה. ש"ך דקל"ז ע"ב :

(גן) **סעי'** יג. ושמע מש"ך וכו' פי' אס מכין ללאת זה משום
תפלת

תפלתם בעוד שהש"ך מאריך כדאיתא בשבת כ"ד ע"ב. טור.
ט"ז סק"ז. וזהו טעם פשט. אצל ידוע שכל דברי רז"ל הם ע"פ
הסוד ויש בהם סודות עמוקים אלא שאעפ"י כן מלבישים אותם
בדרך פשט כידוע. והרב ז"ל בשער הכו" דף ע' ע"ב נהן
טעם בסוד לברכה מעין ז' והיא כמו חזרת העמידה יעו"ש :
למ' **שם**. מעין שבע. כ"ל מנן אבות בדברו נגד מנן
אברהם. מחיה מתים במאמרו נגד מחיה המתים.
האל הקדוש שאין כמוהו נגד האל הקדוש המניח לעמו וכו'
נגד רלה נא במנוחתינו. לפניו נעבוד ביראה כנגד רלה שהוא
עבודה. וטובה לשמו כנגד מודים. לאדון השלום כנגד שים
שלום. רד"א. ומה"ט לריכין לעמוד כשאומרים אותה שהרי היא
במקום שבע דומיא דברוך ה' לעולם אמן. א"ר או' ט"ו.
מש"ז או' ז' :

(ב) **שם**. ואין היחיד אומר אותה. כ"כ הטור בשם אבי
העזרי. וכ"כ המרדכי בפ"ב דשבת וסמ"ג בס' י"ט
בשם ר"י שיחיד האומרה עושה ברכה לבטלה ודלא כהגמ"ר
שכתב שם בשם הגאונים דבין יחיד בין ש"ך ל"ל ברכה מנן. ב"י :
(בא) **שם** הגה. מיהו אס היחיד רולה להחמיר וכו' ונראה
דטוב ונכון לעשות כן כדי ללאת י"ח קלת ממ"ש
הגמיר בשם הגאונים דס"ל דבין יחיד בין ש"ך ל"ל מעין ז' כמ"ס ב"י.
הרב המגיה בש"ך דקל"ז ע"א. והש"ך שם ע"ב כתב הטעם
דאולי נהגו כך כדי שלא להסית דעתם ולא יבואו לידי מכשול
לדבר דבר :

(בב) **שם** בהגה. בלא פתיחה וכו' אלא מתחיל מנן אבות
בדברו עד זכר למעשה בראשית. ד"מ או' ג'
מ"א ס"ק י"א. א"ר או' י"ז :

(בג) **שם** בהגה. בלא פתיחה וכו' ואפי' לא אמרה הש"ך
לאותה ברכה כגון שהוא בדרך שאין שם בה"כ
אפ"ה אין יחיד אומרה בפתיחה וחתימה. עו"ש או' ז' ועיין
בא"י שאל"ה :

(בד) **שם** בהגה. בלא פתיחה וכו' ומשמע קלת מרמ"א ולבוש
שכתב עם הש"ך דיחיד המתפלל שלא בלבוש אינו
אומר כלל ומעו"ש משמע שאומרו ומ"מ לאו חיובא הוא. א"ר שם :
(מה) **סעי'** מ. יו"ט שחל להיות בשבת וכו' וטעמא משום
דבדקין הוא דאפי' בשבת לא בעי למימריה ורבנן הוא
דתיקון משום סכנה מאי דתיקון תקון ומאי דלא תקון לא תקון
טור. ט"ז סק"ז. וגם לפי מ"ש לעיל או' ל"ח דיש לה טעם
בסוד הי"ד לגבי שבת אצל לגבי יו"ט לא שייך ועי"כ גם לפי
סודם של דברים לא שייך להזכיר בה של יו"ט :

(מו) **שם**. יו"ט שחל להיות בשבת וכו' ובענין ליל יו"ט א'
של פסח שחל להיות בשבת יתבאר לקמן בס' תפ"ז
בס"ד ומנהג חסידי בית אל יכ"ך שבעיר קודשינו ירושתנו

רס"ט דין הקידוש בבית הכנסת. ובו סעיף אחד:

א אנוהגין לקדש בביהכ"נ ואין למקדש למעום מיין הקידוש אלא מטעמינו לקמן בדאין קידוש אלא במקום סעודה (וע"ל סי' רע"ג) ומעיקרא לא נתקן אלא בשביר אורחים דאכלי ושתי בבי בנישתא להוציאם י"ח גועכשיו אע"ג דלא אכלי אורחים בבי בנישתא דא בשלה התקנה. והו' טעם המקומות שנהגו לקדש בבית הכנסת דאבל יותר טוב להנהיג שלא לקדש בביהכ"נ וכן מנהג ארץ ישראל: הגה ונהגו לעמוד בשעה שמקדישן בבית הכנסת:

לומר

בפ החיים

משה גאון:
א סור ב פסחים
ק"א ג ר"ן ורמב"ם
בבב"א והמגיד ב"ס
כ"ס והרשב"א
בבב"א ד"י לנשת
הסוס' והר"ש
שם פסחים והסוס'
ור' יוחס:

בני חינוך נינהו. ח"א או' ח' ויש להעמיד הקטן שהגיע לחינוך אלל המקדש ולאמר לו שיכוין לצרכת המקדש ללאת ידי קידוש ולשתות אח"כ שיעור רביעית כדי שיהיה קידוש במקום סעודה. ועיין סי' רע"ג סעי' ה' ודברינו לשם ב"ס ד'.

ג) **שם**. אלא מטעמינו לקמן. ואם אין קטן יטעום המקדש. דרשות מהר"ש ומי"ט. ומ"א שם כתב בשם הג"מ דנותנים לגדול לשתות. ואולי לאו דוקא דודאי עדיף שישתה בעלמו. ח"ר שם:

ד) **וכתב** שם המ"א דכששתה גדול ישתה בשיעור שיהא חשוב במקום סעודה כמ"ס סי' רע"ג סעי' ה' וכ"כ הבית. והמקדש יהיה בדעתו ללאת בביתו בקידוש זה דהא י"א שיואל בזה ואפ"ה יכול לקדש שנית להוליך בני ביתו וכמ"ס סי' רע"ג סעי' ד' עכ"ד. והביתא התו"ש שם. ר"ז או' ג'.

ה) **שם**. אלא מטעמינו לקמן. והנהגים שלא להטעמו אלא מוליכו לביתו ושותהו. וזו הדבר להניחם כמנהגם ולא יטעמו שיש להם על מה שיטעמו וכ"ס ח"א י"א דבר חשש מחלוקת. תש"צ ח"ד סי' ל"ב. י"א מ"ב או' ד'.

ו) **שם**. אלא מטעמינו לקמן. עיין בטור וב"י לענין אם מותר להעביר היין של קידוש ליל שבת על עינו יעו"ש. ועיין תו' פסחים ק' ע"ב שכתבו בשם ר' נטוראי שהרפואה שנותן ממנו לתוך עינו וכ"כ במדכ"פ ח' אלו קשרים יש מפרשים ליתן ע"ג עינו ויש לעשות ללאת ידי שניהם יעו"ש. מיהו רש"י פ"י בצרכות מ"ג ע"ב ובשבת קי"ג ע"ב והר"א שם שהרפואה שישתה מכוס של קידוש יעו"ש. וכ"כ בשו"ת הגאונים שבסוף ס' נהרות דמשק סי' קי"ג דלא שמענו מי שמשים את הכוס של הקידוש בליל שבת ע"ג עינו אלא בשתיה יעו"ש. והביתא הרו"ח:

ז) **שם**. דאכלי ושתי וכו' היינו בבית הסמוך לביהכ"נ כמ"ס סי' רמ"ג סעי' ו' (ר"ל דשם כתב דאם שמע שכיני הקידוש ילא יעו"ש). דבבב"א חסור לאכול כמ"ס סי' קנ"א. מ"א סק"ב. ומיהו עיין בדברינו לסי' קנ"א או' י"ב דשם כתוב דיש מתירין לאורחים לאכול בבב"א וכתבנו שם דבשעת הדחק יש לבטל שבת ע"ג עינו אלא בשתיה יעו"ש. והביתא הרו"ח:

ח) **שם**. אכל יותר טוב וכו' וכ"כ הטור וא"י חיישר חילי אבטליניה. אכל הרשב"א בבב"א צתשו' סי' ל"ז כתב ובכלל זה ודאי אני מדמה גם שמחזירין אחר יין שכבר נתקנה תקנה לקדש ואז מותר באמת שתקנה קבועה היא ולריכין לחזר עליה. והב"ד מ"א סק"ג וכתב וגם במדינתם נוהגין לקנות בדמים המלואה מי שיתן היין לביהכ"נ ואין לבטל המנהג כי הרבה גאונים יסדוהו במ"ס הרשב"א וכ"מ בתענית דף כ"ד עכ"ד. וכ"כ התו"ש או' ג'. ר"ז או' ב'. ויב"ש יעו"ש:

ט) **מקום** שלא נהגו לקדש בבב"א. ואחר שבנו בבב"א חדשה עשו מעלמם וקדשו ונהגו בכך זמן מה העלה

תפלת שבת. ואע"ג דק"ל דאין הש"ך מוליך מי שהוא בקי היינו בשאר תפילות אכל תפלת ערבית שהיא השות הקלו. עי"ש או' י"א:

דן) **שם**. ושמע מש"ך וכו' וטוב לאומרה עם הש"ך. ל"ח. מ"א ס"ק ט"ו. תו"ש או' ט"ו ר"ז או' ח"י אכל הא"ר או' ח"י כתב בשם הש"ס והתניא דדוקא אם אומר עם הש"ך מלה במלה ומכוין דעתו יולא י"ח אכל אם אינו אומר עמו אינו יולא יעו"ש ומ"מ נראה דדיעבד אם כיון לחוד ללאת ולא אמר עם הש"ך דילא. והוא שכיון מלה במלה מתחלה ועד סוף וגם הש"ך כיון להוליכו:

הן) **שם**. ושמע מש"ך וכו' ואם כבר אמרה הש"ך לריך הוא להתפלל ו' ברכות ביחיד חסור לאומרה ואם אמרה ביחיד ילא וא"ל להתפלל ו' ל"ח. מ"א שם. תו"ש שם ר"ז שם. מיהו הא"ר שם כתב דאפי' דדיעבד אם אמרה ביחיד לא ילא יעו"ש. ולענין דינא נראה דילא דדיעבד משה דק"ל סביל: ון) **שם**. ושמע מש"ך וכו' וכשחל יו"ט בשבת אין תקנה כלל במעין ו' שהרי אין הש"ך מוכיר של יו"ט. ח"ר שם. ח"א כלל כ"ח או' י"ד. וכן אם היה שבת וחז"ה ושכח לומר יעלה ויבא אינו יולא בצרכת מעין ו' כיון שאין מוכיר פה יו"ט ולריך לחזור ולהתפלל:

זן) **ואם** היה ליל שבת וי"ט ושכח להתפלל תפלת יו"ט לבד ולא הזכיר שבת ושמע ברכה מעין ו' מהש"ך כולה נראה דילא. מחזיר או' ט'. אכל המאמ"ר כתב דאינו יולא בשמיעת ברכת מעין ו' מהש"ך ולריך לחזור ולהתפלל. וכן הסכים הרב המגיה בש"ך דש"ו ע"ד. והב"ד הבי"מ או' יו"ד וכתב דהעיקר לדינא דילא כס' המחז"ר:

חן) **שם**. מראש ועד סוף ילא. ואח"כ יאמר עושה שלום ופוסע ג' פסיעות. ח"א שם:

א) **סעי'** א'. נוהגין לקדש וכו' מהרי"ל ז"ל היה נוהג לקנות המליה הזאת לתת יין קדוש והבדלה שבבב"א דרשות מהרי"ל ז"ל. שכנה"ג בהגה"ט. ועיין סי' רל"ה:

ב) **שם**. אלא מטעמינו לקמן. ואע"ג דאסור להאכיל לקטן איסור בידים כמ"ס סי' שמ"ג היינו בדבר שיש בו לאו אכל קידוש אינו אלא עשה. הג"מ בשם מהר"ם. ולפי מ"ס בס' שמ"ג דאפי' איסור דרבנן לא סגינן ליה בידים אפ"ל כיון ד"א דאפי' גדול מותר לשתות דיולא בקידוש זה אע"ג דלא ק"ל הכי מ"מ לקטנים שרי. ח"כ כיון דא"א בע"א שרי. ב"י. והב"ח כתב דה"ד בהגיע לחינוך אכל בלא הגיע לחינוך לית ביה איסורא. מיהו בבב"א ה"ר"ן סי' פ"ב כתב בשם הרשב"א דאי יהיב לקטן כזה הוי ברכה לבטלה דהא לא הגיע לחנוך בצרכה אלא לריך ליתן לקטן שהגיע לחינוך. והב"ד מ"א סק"א יעו"ש. ח"ר או' ג' תו"ש או' ח' והיה דאין ליתנו לשוטה וחרש דלאו

א. סוכה ב' כ"י:

ג. סוכה ד' מהר"י:

לחובב בשם הא"ח:

נשי"א:

ער לומר משנת במה מדליקין וכו' ב' סעיפים:

א אנהגין לומר פרק במה מדליקין וזהו פרק אחר קודם תפלת ערבית והוא הנכון: **ב** י"ש שאין אומרים אותו ביו"ט שחר להיות בע"ש דו"ש שאין אומרים אותו בשבת של חנוכה: הגה ואין נוהגין כן בחנוכה ובשבת של חול המועד אין אומרים אותו (מנהגים) וכן ביו"ט שחל להיות בשבת א"א אותו (מהרי"ל הלכות סוכה):

דיני

בך החיים

קב"ש ויש אומרים אותו אחר קב"ש אבל בין מזמור לדוד הבו נה' ובין מזמור שיר ליום השבת לא יפסיק שם לאומרו כי לפי סודם של דברים ל"ל מזמור לדוד הבו ובאי כלה ומזמור שיר ליום השבת וה' מלך גאות תיכף זה אחר זה כמ"ס לעיל סי' רס"א או כ"ח וסי' רס"ב או ל"ב יעו"ש. מיהו מה שמפסיקין לומר פיוט לכה דודי בין מזמור לדוד הבו ובין באי כלה אעפ"י שלא נזכר פיוט זה בדברי האר"י ז"ל ואין לו טעם בסוד מ"מ נראה כיון שהוא מדבר בענין קב"ש דלא קוי הפסק. אמנם חסידים ביה אל יכב"ץ ההולכים ע"פ דברי האר"י ז"ל אין נוהגין לאומרו:

(ה) וכתב ז"ד סי' רס"ד יו"ט שחל בשבת שמעתי שאין אומרים לכה דודי משום שנראה כביוס ליו"ט שמומרים פני שבת נקבלה דמשמע ולא פני יו"ט ונראה דאין להקפיד בשבת א"ל קידוש ביר וממילא קא אתי הילכך לריך ללאת לקראתו לקבלו כיון שהוא בא אלינו מעצמו אבל יו"ט שבת אלינו ע"י קידוש ביד נמלא שאנו מביאין אותו וא"כ אין שום ביוס בזה דהא עדיף ההבאה של יו"ט מקב"ש ועוד הביא ראיה שם דלא חיישינן לביוס יו"ט יעו"ש. ומ"מ בליל יו"ט אין לאומרו וכ"כ לעיל סי' רס"ב שאין מקבלין שבת בליל יו"ט יעו"ש. שעת' או ב"י: **(ו) שם**. קודם תפלת ערבית וכו' ובשער הכו' דף ס"ו ע"ד כתב דאחר קב"ש יקרא ד' פרקים ראשונים של מסכת שבת ויכוין כי הם כנגד ד' אותיות הוי"ה (להאיר אל ד' אותיות אדני) כי הם סוד תכשיטי הכלה העליונה עכ"ל. ואם אינו יכול לאומרם שם יאמר אותם בתוך הסעודה כמ"ס לעיל סי' רס"ב או י"ב:

(ז) סעי' ב. יש שאין אומרים אותו ביו"ט שכו' והטעם כתב בעור מפני שאין יכוין לומר עשרתם. וכתב ז"י ואעפ"י שאין טעם זה כדאי אפשר דטעמא דידן משום דביו"ט אין מרודים בשום דבר כ"א בביטול והדלקה הילכך מצע י עבדו להו וא"ל להזהירם כמו בשאר ע"ש עכ"ל:

(ח) שם. יש שאין אומרים אותו ביו"ט וכו' והדד"א בסדר ערבית של ליל שבת כתב שגם בנרפת נהגו שלא לאמרו אבל בספרד נהגו לאמרו וכתב שכן נראה בעיני יעו"ש. וכ"כ הב"ח בשם רש"ל שיש לאמרו לעולם יעו"ש. וכבר כתבנו בדבר זה נהרא נהרא ופשטיה:

(ט) שם. ויש שאין אומרים אותו בשבת של חנוכה. כ"כ מהרי"א ז"ל בסוף הלי חנוכה בשם א"ח. וכתב שם הטעם לפי שמוזכר שם פיסול שמנים שאסור להדליק בהם בשבת משא"כ בחנוכה ע"כ. והביאו ז"י וכתב ולא ראיתי שנמנעין מלאומרו יעו"ש. והאידנא נהגו עלמא בדרך הלבי שלא לאמרו. והרב ברכת הזבח בספרו תפארת שמואל בהגהות על הרא"ש דמ"ז ע"ב כתב שהוכיח בראיות ברורות לאומרו בכל פעם עכ"ל ונהרא נהרא ופשטיה. ברכ"י או ב':

העלה בתשו' שב יעקב סי' י"ד שאין למחות בידם כי הוא מנהג ותיקין ע"פ הדין והוכיח כן מש"ס יעו"ש:

(י) שם הגה. ונהגו לעמוד וכו' בלבוש כתב והמקדש בזהכ"נ לריך לעמוד מפני כבוד הליבור. משמע דהלבור א"ל לעמוד אבל מדברי רמ"א שכתב ונהגו לעמוד וכו' משמע דכל הלבור יעמדו. וכ"כ הכלבו סי' ל"ח בהדיא וסיים דמעלי לעייפות הדברים. וכ"כ סי' המנהיג. א"ר או' ב' וכ"כ הדרכי' או' ג' ובשו"ב או' א':

(א) סעי' א. נוהגין לומר פ' במה מדליקין. לפי שיש בו דין הדלקה וג' דברים שלריך אדם לומר בתוך ביתו ע"ש עם חשיכה. כי הטור וכתב ז"י נראה מדבריו שהיו נוהגין לאומרו אחר תפלת ערבית וכן נוהגין אשכנזים והמוסטרעב ויותר נכון לאומרו קודם כמנה"ג בני ספרד שע"י קריאת פ' זה יזכור הג' דברים של"ל בתוך ביתו וזהו עליהם אבל אחר תפלת ערבית מה תועלת יש לו שזכור הרי אין בידו לתקן מעתה עכ"ל. מיהו הב"ח כתב דאין טעם אמירת במה מדליקין הוא כדי להזכירו הג' דברים ולהזהיר לבני ביתו אלא לפי שמקדימין להתפלל ערבית מפלג המנחה ואחר יליאת בזהכ"כ עדיין יום הוא ולא יסב לסעוד ולומר קידוש עד שחשכה ע"כ נהגו ללמוד בשעה שהוא פנוי ולא ראו ללמוד פ' יליאות השבת או פ' אחר אלא פ' ב"מ דמדבר בדין הדלקה ובג' דברים השייך לליל שבת כדי להזכירו אגב לימודו שאם הדליק בשמנים ופתילות האסורות להדליק בהם שאסור להשתמש לאורן. וכן אם לא הפרישו מעשר שלא יאכלו אותם פירות. ואם לא עירבו ע"ח שאסור לטלטל בחצר וכן בע"ת שלא ילך חוץ לתחום עכ"ל. וכתב עוד הב"ח דלריך לאומרו לאחר קידוש בזהכ"כ דע"ז יומא מקדימין ליה. והביאו מ"א סק"א. אבל רש"ל בתשו' סי' פ"ה כתב שראוי לאומרו קודם קידוש יעו"ש. והביאו כנה"ג בהגב"י. ומיהו הא"ר או' א' הסכים כנה"ח וגם כתב דאין המנהג כרש"ל יעו"ש. ומ"מ נראה דכיון דאינו אלא מנהג בעלמא ואין לו טעם בסוד נהרא נהרא ופשטיה:

(ב) שם. במה מדליקין וכו' אמרו הגאונים דתקנו לאומרו כדי להמתין מאן דלא מללי משום סכנסא דבי שמאי דשכיחי מוויקין. א"ח דף ס"ב ע"א. ברכ"י או' א':

(ג) שם. קודם תפלת ערבית וכו' וכ"כ הרד"א. וא"כ בביאור הגר"א דהוא הנכון. וגם הגאון מהר"ר יעב"ץ ז"ל במחזור שלו עמודי שמנים דשל"ח ע"ב קאי בשיטת מרן ז"ל ואודי למנהג ספרדים יעו"ש. וכ"כ ח"א כלל לד' או' י"ב דמנהג בכל ישראל שאין אחר קב"ש קודם תפלת ערבית פ' ב"מ והטעם עיין בש"ע סי' ע"ד עכ"ל. ומיהו כבר כתבנו לעיל כיון דאין לו טעם בסוד נהרא נהרא ופשטיה:

(ד) שם. קודם תפלת ערבית וכו' ולא נתבאר בדברי מרן ז"ל באיזה מהם או' אותו ויש נוהגין לאומרו קודם

א פור מהא
זכרנו על היין
כו' בפסחים ק"ו
והרמב"ם ז"ל כ"ס
והרמב"ם מהא
דברות כ"ז:
ב דברות כ':

רעא דיני קידוש על היין. ובו י"ז סעיפים:

א אכשיבא לביתו ימהר לאכול מיד: ב גנשים חייבות בקידוש אע"פ שהוא מצות עשה שהזמן גרמא (פי' מלות עשה התלויה בזמן) משום דאיתקש זכור לשמור והני גנשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה ומוציאות את האנשים הואיל וחייבות מן התורה במותם

החיים

כף

(י) ביה"ב שחל להיות בשבת המנהג שלא לאומרו. שנה"ג בהגב"י או' ב' עו"ש או' ב' א"ר או' ג' ש"ך דקל"ב ע"ד:

(יא) בבית האכל אין אומרין אותו. ב"י ביו"ד סי' של"ג בשם הכלבו. תו"ש או' א' מיהו הפתח"ד או' ג' כתב מדלא העתיק מרן ז"ל זה כאן בש"ע דעתו לאומרו יעו"ש:

(יב) שם הגה. ובשבת של חו"ה אין אומרין אותו וכו' והטעם כתב בלבוש משום לא פלוג. מיהו השנה"ג בהגב"י או' א' כתב דבשבת של חו"ה הם נוהגין לאמרו וכן ביו"ט שחל להיות בשבת נוהגין לאמרו יעו"ש. והביאו הר"י וכתב דמזה נמשך בק"ק פורטוגל יב"ך דאומרים כמה מדליקין וקדים דרבנן אחר סיום פירקא ומה שאין נוהגין בשאר ב"ב ולא בבתים שמתפללין כ"א מעט מוזהר משום דעל הרוצ חפלים בקרנה ולמהר ללכת יעו"ש. ונהר"א נהר"א ופשיטא:

(א) סעי' א. כשיבא לביתו ימהר לאכול מיד. דתניא זכור את יום השבת לקדשו וזכרו על היין בכניסתו. פסחים ק"ו ע"א. פור. וכתב ב"י דהיינו לומר שתיקף שנתם לריך לקדשו על היין וכ"כ הרא"ש ז"ל. תה"ש ובר"פ ע"פ דבשבתות ויו"ט יכול להוסיף מחול על הקדש ולאכול קודם שתחשך ומותר לאכול בשבת ע"י קידוש זה עכ"ד. ועיין לעיל סי' רס"ז או' ו':

(ב) וכתב בתיקוני שבת שיקדש קודם לילה כי בתחלת ליל שבת הוא מול מאדים (ועיין מחה"ש שכתב דדברי תיקוני שבת אינם אמורים אלא בזמן שהיום והלילה שוים תו"ש) ובסוף יום ו' הוא מול לך ולכן יקדש בלדק. וכ"כ בתשו' מהרי"ל סי' קס"ג. ובתשו' מ"ע סי' ב' כתב שאם אינו תאב לאכול יכול להמתין שכתב זכר אותו בכניסתו בזהכ"כ יעו"ש. מ"א סק"א. ומיהו בב"ח סי' ע"ר משמע שנהגו שלא לקדש בבית עד חשיכה וכ"כ בש"ג פ' ע"פ דלא שפיר עבדי לקדש מצע"י דאין כניסתו אלא בל"ה. א"ר או' א' ועיין י"א בהגב"י מה שהשיג על דברי ש"ג הנו' דבש"ס מוכח דמותר לקדש מצע"י יעו"ש. ומ"מ כשרוה להמתין לריך תיכף בואו מזהכ"כ לומר שבת שלום ולהסתכל בגרות ולומר שלום עליכם ואשת חיל וכו' כמ"ש לעיל סי' רס ב' או' ו"ח ואח"כ יאב ללמוד עד זמן שרוה לאכול ואח"כ אומר אתיקו סעודתא וכו' ויהא רעוה וכו' על סדר שכתבנו לעיל סי' רס"ב או' ח' כדי שלא יפסיק בין התפלה לקידוש בדברים אחרים משום דהקידוש והסעודה הם גמר התיקון מה שנעשה בתפלה. ויש שנוהרים מלדבר שום דיבור חול מלאתו מזהכ"כ עד שישן וכל הגוהר בזה קדוש יאמר לו:

(ג) כתב הרמב"ם פכ"ט קידוש היום דאורייתא בלא יין ורבנן תקנו על היין וכ"כ התו' בסוכה דף ל"ח ע"א. והב"ד מ"א סק"א וכתב דמדאורייתא בקידוש שאמר בתפלה בגי דקרא כתיב זכור את יום השבת והרי זכר אותו וקידוש (בה)

במקום סעודה רבנן תקנוהו כמ"ש ב"י סי' רס"ט יעו"ש. וכ"כ התו' בפסחים ק"ו ע"א אלא שכתבו א"ח-כ דמלינו למימר דקידוש על היין ד"ת יעו"ש. וכן הסכים בשו"ת שאגת אריה סי' ס' דקידוש על היין לאו דאורייתא יעו"ש. וכ"כ הפ"ח סי' תרע"ח וכ"כ ר' ישעיה הראשון בס' המכריע סי' ע"א דנפיק אדם י"ח בקדושה בתפלה שמצדד מקדש השבת שאינו מן התורה כ"א בתפלה בלבד וע"ז אמרין דגשים חייבות בקידוש היום ד"ת אכל הקידוש שבסעודה הוא תיקון חכמים יעו"ש. והב"ד הברכ"י בשו"ת סי' ער"ב יעו"ש. וכ"כ הרשב"א בתשו' כ"י דמדאורייתא יולא י"ח קידוש באמירת ויכלו או ושמרו או לזכור בפיו שבת והשאר הכל מדבריהם יעו"ש. והביאו המחבר"ר בסי' זה או' א' יעו"ש. וכ"כ הר"ז או' ב' ח"א כלל ו' או' די קימור ש"ע סי' ע"ז או' ח' פתח"ד או' ב' ונראה דה"ה אם הוא ע"ה שאינו יודע להתפלל ורק כיון על ברכה א' מעין ז' שאומר הש"ך דיולא מה"ת ועיין לקמן סוף או' ט':

(ד) ומיהו כשהתפלל תפלת חול והזכיר שבת בלא ברכה דילא ידי תפלה כבסי' רס"ח ס"ד אפשר ידי קידוש לא ילא אף מה"ת. מש"ז או' א' אמנם לפי מ"ש לעיל בשם הרשב"א דאפי' הזכיר בפיו שבת ילא נראה דהכא נמי ילא וכ"כ הפתח"ד שם. ונ"מ דאם אח"כ נפל לו איזה ספק דא"ל לחזור ולקדש דספקא דרבנן לקולא:

(ה) וגם הבדלה י"א דאורייתא היא וכמ"ש המ"מ פכ"ט ואפ"ה אמרין בגמ' (בברכות ל"ג ע"א) דבתחלה קבעוהו בתפלה וכו' יעו"ש. וכ"מ ל' הרמב"ם וכ"מ בתו' פ' ע"פ בשם הירושלמי יעו"ש. מ"א שם: וע"ז יצ"ב לומר ח"ל ע"כ

(ו) ודע שאין קידוש יו"ט ד"ת. מ"מ פכ"ט דין ח"י. מ"א שם תו"ש או' א' ברכ"י או' ב' מחבר"ר או' ב' ר"ז או' ד' ח"א כלל ע"ט או' ג' בן א"ח פי' בראשית או' י"א. (ועיין ח"א סי' רל"ז או' י"א מ"ש על דברי מ"א הנו' וי"ל דאין לא קיל כרב אסי כיעו"ש בגמ' ודוק) ומ"מ יש לו כל דין קידוש של שבת ואם אין לו אלא כוס א' של שבת קודם. מ"א שם. תו"ש שם. ר"ז שם. ור"ל שאם חל יו"ט ע"ש ואין לו אלא כוס אחד מניחו לשבת שהוא מה"ת (ר"ל עיקר הקידוש מה"ת אכל"כ על היין מדרבנן כנו' בא"י הקודם) ואע"ג דיש סברא לומר ד' דמלות דרבנן דהאידינא עדיפא מ"מ כיון דאפשר לקדש על הפת עדיף טפי לעשות המלוה דאורייתא. לב"ש:

(ז) סעי' ב' גשים חייבות וכו' ואם האיש התפלל שאינו חייב בקידוש אלא מדרבנן דמה"ת ילא בתפלה כנו"ל והאשה לא התפללה שחייבת מה"ת אפ"ה האיש מו"ח דק"ל בענין קידוש היום דאפי' ילא מו"ח כמ"ש לעיל ס"י קס"ז ולקמן סי' רע"ג סעי' ד' ובדברינו לשם ב"ד. ואח"כ ראיתי שכ"כ בתשו' רע"א סי' ז' והשיג על הדג"מ שנסתפק בזה יעו"ש. וכ"כ המש"ז או' א' ועיין יוד לעיל סי' קל"ג או' ב' בענין אם יולאין הגשים בשמיעה אם אינם מבינים הלשון וכתבנו שם דהמנהג כרש"י שיואלין יעו"ש:

ג פסחים ק"ה: כמותם: ג נאם אין ידו משגת לקנות יין לקידוש ולהכין צרכי סעודה לכבוד הלילה ולכבוד היום ולקידוש היום מוטב שיקנה יין לקידוש הלילה ממה שיכין צרכי הסעודה או ממה שיקנה יין לצורך היום והא דתניא כבוד יום קודם לכבוד לילה היינו דוקא בשאר צרכי סעודה אבל אם אין לו אלא כוס אחד לקידוש כבוד לילה קודם לכבוד

יום

כף החיים

ברכה לעשימה ואסור לעשות כן. פמ"א ח"ב סי' ה' והביאו ש"ת סס"י זה. ואם שגג וענה אינו חוזר לברך כמ"ס לעיל סי' קס"ז או ס"א יעו"ש:

(ג) **סעי'** ג'. אם אין ידו משגת לקנות יין וכו' מי שאין לו יין לקדש כליל ש"ק בין השמשות ושכנו הקרוב אליו רוצה ליתן לו וכרמלית מפסקת בניהם. יש היתר להעבירו ע"י ב' בני אדם זה עוקר זה מניח יען שהוא לדבר מזה לקדש על היין דעכ"פ מזה נוד"ס היא ולדעת רבנותא בכרמלית לא גזרו זה עוקר זה מניח ועוד דהוא בה"ש ולדעת הט"ז בסיו' שמי"ט בתרתי לטיובתא בה"ש וכרמלית דהו תרי דרבנן לא החמירו. אות היא לעולם מע' הה"א או ע"א יעו"ש. פתה"ד או ו'.

(ד) **שם**. ולהכין לרכי סעודה וכו' ודוקא כשיש לו פת אבל אם אין לו פת מוטב שיקנה פת ויקדש עליו דהא אין קידוש אלא במקום סעודה ועוד דחייב לכול פת כמ"ס בסיו' קפ"ח. מ"א סק"ג. וכ"כ העו"ש או' ג' א"ר או' ד' י"א בהגה"ט. תו"ש או' ד' וכזית סגי והמותר יקנה יין. א"א או' ג' וגרסא דה"ד אם די לו בכזית אבל אם אינו די אינו מחוייב ללער עלמו כיון דאפשר לקדש על הפת:

(ו) **ואם** יש לו קידוש ללילה ואין לו לקידוש היום ולכבוד היום אפשר דכבוד היום עדיף דהא כתב הר"ן דרבנן תיקנו קידוש היום משום דכבוד היום עדיף מכבוד לילה ומ"מ אפשר דדי בפת והמותר יקנה בו יין. מ"א שם. א"ר שם. ואפשר דדי לו בפת אחד והמותר יקנה לו יין לקידוש היום דלחם משנה אינו חובה כל כך כמ"ס המ"א סי' רנ"ד יעו"ש. תו"ש שם:

(ז) **שם**. והא דתניא כבוד היום קודם וכו' וכתב רש"ל ביש"ש דגיטין פ"ד סי' נ"א שקורא תגר על שאין מזהרין בזה ואדרבא מוסיפין כליל שבת וכו' ואני גדרתי בעלמי שלא לאכול דגים כליל שבת שהוא דבר חשוב ומסיים ואז אפי' יעשו כליל שבת כמה מעדנים לא ישאו לסעודת שחרית שיש בה דגים עכ"ל. והביאו מחבר או' ד' ושע"ת וכתב השע"ת. ועיין לקמן סי' תקפ"ג שרש"ל לא אכל דגים בר"ה שהיו חביצין עליו יעו"ש וא"כ מי שחביצ עליו מין מאכל אחר יש לו להניחו על סעודת שחרית עכ"ל. וכ"ה דלפי דברי האר"י ז"ל שצריך לאכול דגים כליל שבת אלא יכבד סעודת שחרית באיזה מין מאכל שחביצ עליו או ירבה באיזה מין שלא אכל ממנו בסעודת הלילה:

(ח) **שם**. אבל אם אין לו אלא כוס וכו' ואע"ג דיכול לקדש על הפת כיון דעיקר המלואה על היין דחיון לכבוד יום וכה"ג כתב הרא"ש בפי' ע"פ סי' יז גבי נר וקידוש היום יעו"ש. עריה או' א'.

(ח) **שם**. כבוד לילה קודם לכבוד יום. היינו בין ללכוד סעודה דיום ובין לקידוש שעושין ביום קידוש לילה קודם כנ"ל:

סעי'

(ח) **שם**. ומוציאות את האנשים וכו' אבל הכ"ח כתב בשם רש"ל דאין מוציאות לאנשים וכן הסכים הוא ז"ל והב"ד שכתב"ג בהגב"י או' א' וכתב וכן הוא המנהג. וע"כ כיון דאיכא פלוגתא בזה אין להאגשים ללחם בקידוש הנשים אלא א"כ הוא שעת הדחק שאינו יודע לקדש וגם אינו מוצא איש שיקדש לו שאז יש לסמוך על המתירין:

(ט) **שם**. ומוציאות את האנשים וכו' ופשוט דקטן אינו מוציא את האשה ואפי' בן י"ג שנה דחיישין שמה לא הביא ב' שערות דבמילי דאורייתא לא סמכין אחזקה שהביא ב' שערות עד שיתמלא זקנו כמ"ס בח"מ סי' ל"ה לכן תקדש האשה לעלמה. מ"א סק"ב. ואם אינה יודעת תאמר עם הקטן מלה במלה. ר"ז או' ז' מיהו אשה שהתפללה מעריב מוציא דכבר אולא חיובא דאורייתא. א"ר או' ג' וכ"כ הדג"מ. וכתב שם הדג"מ ולפי' קטן פחות מבן י"ג מוציא האשה אם התפללה ערבית דחתי דרבנן ומפיק דרבנן. ואין חילוק בזה בין איש לאשה דגם איש אם התפלל ערבית יכול הקטן להוציאו אם הקטן עדיין לא התפלל יעו"ש. וכ"כ רע"א בתשו' סי' ז' יעו"ש. ואם גם הקטן התפלל ערבית והיה הקטן תרתי דרבנן והאשה חדא דרבנן כתב בתשו' רע"א שם דג"כ מוציא אחרים שכבר התפללו יעו"ש. אמנם עיין בדברינו סי' קפ"ו או' ח' שהבאנו פלוגתא בזה וכתבנו שם דדוקא בדיעבד מוציא יעו"ש. ומיהו היכא דאפשר אין לגדול ללחם י"ח קידוש מן הקטן ואעפ"י שהגדול התפלל והקטן לא התפלל משום דלכתחלה יש לחוש לס' האומרים קידוש על היין דאורייתא עיין מש"ז וא"א או' א' ורק לענין דינא כתבנו לעיל או' ג' דיואל י"ח קידוש מה"ת במה שהזכיר שבת בתפלה. וזה שכתבנו דמה"ת יולא י"ח קידוש במה שהזכיר שבת בתוך התפלה הגם דק"ל דמלות לריכות כוונה כמ"ס לעיל סי' ס' סעי' ד' ובתפלה לא כיון לשם קידוש כיון דכוונתו היתה לשם תפלה שבת ובתפלה שבת צריך להזכיר בה שבת ממילא יולא נמי ידי כוונת קידוש. ואח"כ ראיתי שכ"כ המה"ש סק"ב:

(י) **אם** הרהר בקידוש אי מהני או צריך דוקא לזכור בפה מדכתיב זכור את יום השבת. עיין מגילה י"ח ע"א זכור יכול בלב כשהוא אומר לא תשכח הרי שכתב הלב אמר הא מה אני מקיים זכור בפה. והנה בשבת כתיב רק זכור יל דיואל בהרהור. ובא"א או' ב' נתכוון לזה ברמז יעו"ש. כר"ש: (יא) **כתב** בדרשות מהר"ש שאין ב' בעלי בתים יקדשו כאחד דתרי קלי לא משתמע עכ"ל כלומר שבני הבית לא יולאו י"ח. (מיינו) ול"ד למגילה סי' תר"ן סעי' ב' והלל בסיו' תפ"ח דשם יהבי דעתייהו משום זכרון הגם ול"ע. ולפי"ז גם קלח מהמסובין לא יאמרו בקול רם עם בה"ב. א"ר או' ב' מש"ז או' ב'.

(יב) **שנים** שמזכרין על כוס של קידוש יחד ודרכם להמתין שאלה מברך בפה"ג וחבירו עונה אמן. ושוב מברך השני בפה"ג אין לראשון לענית אמן דהוי הפסק בין

יום: ד' דאסיר לטעים כלום קודם שיקדש האפי' מים ואפי' אם התחיל מבע"י וצריך להפסיק שפורם מפה ומקדש וזאם היו שותים יין תחלה אינו אומר אלא קידוש בלבד בלא ברכת היין הוא"כ מברך ברכת המוציא טואם אין לו יין ומקדש על הפת אינו מברך המוציא וי"א דאף כשמקדש על היין אינו מברך המוציא: ה' נשנים היו שותים ואמרו בואו ונקדש קידוש היום נאסר עליהם לשתות עד שיקדשו ואם רצו לחזור ולשתות קודם שיקדשו אע"פ שאינם רשאים צריכים לחזור ולברך תחלה בפה"ג ואח"כ ישתו. הגה' אדם ששכח לקדש עד לאחר שצרך ברכת המוליד ומזכר קודם שחלל יקדש על הפת ואח"כ יאכל חבל בהבדלה

בף החיים

ד שס ק"ו. ה פור
ורש"ל והנהגות
בשס ר"י. ו שס
ק' וכרז יהודה
אמר שמואל ז פור
בשס הירושל' וכו'
הרי"ן גלות:
ח הרי"ף והר"ש
ט לדברי הר"ש
י שס בשס הרי"ן
גלות. כ רמב"ם

להתפלל ואח"כ לקדש וא"כ היותר נכון להפסיק סעודתו קודם שיגיע זמן קידוש היום ולברך בהמ"ז על מה שאכל ואח"כ יתפלל ואח"כ יעשה סדר הקידוש והסעודה על נכון לכבוד שבת: (בז) **שם**. ואם היו שותין תחלה וכו' ר"ל שהיו שותין יין ג"כ תחלה עם אכילת הפת:

(בח) **שם**. בלא ברכת היין. דכיון דכבר צריך עליו אין הקידוש מפסיק לומר שיצרך שנית. ט"ז סק"ד. וה"ה דא"ל לברך על היין שבתוך המזון דהא אחר שתיית כוס של קידוש לא הוי היסח הדעת לבין שתיית שאחריו. מ"א סק"ת. תו"ש או"י ט':

(בט) **שם**. ואח"כ מברך המוליד. לפי שהקידוש הוי הפסק לפיכך צריך לברך שנית. מ"א סק"ט. אמנם לענין הלכה האחרונים הסכימו כ"א שא"ל לברך המוליד שנית משום דספק ברכות להקל ב"ה. ט"ז סק"ד. א"ר או"י ח' מש"ז או"י ד' ר"ז או"י י"א. ועיין לעיל סי' ח"י או"י ז':

(ל) **ואם** כבר נטל ידיו במים אחרונים או שאמר הב לן וגברך לכ"ע צריך לברך המוליד וגם בפה"ג. ח"א כלל ו' או"י כ"ד. ומיהו עיין לעיל סי' קע"ט סעי' א' דבאכילה יש פלוגתא אם לא נטל ידיו רק שאמר הב לן וגברך וכתבנו שם או"י ב' שאין לברך משום דק"ל סב"ל יעו"ש. והגם דהכא איכא ס"ס ספק שמא הלכה כמ"ד הב לן הוי היסח הדעת ולריך לברך וא"ת לומר הלכה כמ"ד דלא הוי היסח הדעת וא"ל לברך שמא הלכה כמ"ד הקידוש הוי הפסק ולריך לברך אפ"ה נראה דאין לברך דהא י"א דאפי' במקום דאיכא ס"ס אמרינן ספק ברכות להקל ואין לברך כמ"ס לעיל סי' ח"י או"י ז' יעו"ש:

(לא) **סעי'** ה. שנים שהיו שותים וכו' ל"ד וה"ה אכלו סעודה ואמרו בואו ונקדש יומא אסור למשתי מבע"י. ח"א או"י יו"ד:

(לב) **שם**. שנים שהיו שותין ואמרו וכו' ואע"ג דלעיל ס"ד פסק דאפי' בלא אמירה אסור התם מיירי עם חשיכה והכא מיירי מבע"י. מ"א סק"י. א"ר או"י י"א. תו"ש או"י י"א. ר"ז או"י י"ד. והטעם כתב שם המ"א דלריבין לחזור ולברך משום דהוי כאלו אמר הב לן וגברך אכל כשאמרו יתפלל אפי' הוא סמוך לחשיכה ולריבין להפסיק א"ל לברך שנית יעו"ש. וכ"כ התו"ש או"י יב:

(לג) **שם**. צריבין לחזור ולברך תחלה בפה"ג וכו' וה"ה כשרולין לאכול נמי צריבין לברך המוליד. ואפ"ה דאפי' לדעת הר"ן דס"ל ברא"י קע"ט דאפי' אמר הב לן וגברך אכל לברך המוליד יעו"ש מ"מ הכא גרע טפי. כיון דאסור הוא מחמת קידוש. תו"ש שם:

(לד) **שם**. צריבין לחזור ולברך וכו' ומ"מ על כוס של קידוש

(יט) **סעי'** ד. אסור לטעום כלום וכו' כ"כ ז"ל כמ"ס מרן ז"ל בצ"י והכי משמע מדברי ר' אחאי גאון בשאלתות פ' יתרו שכתב שם ואסור לאיניש למטעם מדעת מקמי דמקדים. והכי מוכח בירושלמי ר"ש ערבי פסחים ר' יודן נשיאה לחא שאל לר' מונא בגין דאנא לחי מהו נשתה א"ל תני ר' חייה אסור לאדם לטעום כלום עד שתחשך. ברכ"י או"י ג':

(ד) **שם**. אסור לטעום כלום וכו' פירש אסור מדרבנן. עו"ש או"י ד' וגראה דשרי לרחוץ פיו כיון דאינו מכיין להנחת טעימה. מ"א סק"ה. א"ר או"י ה' תו"ש או"י ו':

(כא) **שם**. אסור לטעום כלום וכו' ומשחשיבה אפי' לא קבל שבת. ואם קבל שבת אפי' מבע"י אסור לטעום. ב"ח. מ"א שם. א"ר שם. תו"ש או"י ה' ח"א כלל ו' או"י כ"ד. ומשהגיע בזה"ש דהיינו שאין השמש נראית עוד על הארץ אעפ"י שעדיין לא קבל שבת אסור לטעום:

(כב) **ונראה** דאם רולה לקבל שבת מבע"י ולקדש ולאכול ולהתפלל ערבית בלילה ראשי. מ"א שם. א"ר שם. י"א בזה"ש. וגראה דמיירי חלי שעה קודם לזמן מעריב דלעיל סי' ר"ה סעי' ב' וכ"מ מט"ז סוף סק"ד שכתב דהפורס מפה ומקדש א"ל להתפלל ערבית כיון דהתחיל לאכול בהיתר יעו"ש. א"ר שם. מיהו לפי דברי האר"י ז"ל בשער הכו" לא נכון לעשות כן שכתב דסדר עליית העולמות והמשכת המזון הוא מתחיל מקבלת שבת ואח"כ באמירת ברכו וצ"ק ובעמידה וצו"ל וצברכת מעין ז' ואח"כ התשלוס הוא באמירה ויכלו שעל הכוס וצברכת הקידוש כיעו"ש וא"כ אם יבא לקדש ולאכול קודם תפלת ערבית הרי הוא מהפך הסדר הנעשה בליל שבת: (כג) **שם**. קודם שיקדש. וכתב בצ"ל דאפי' אין לו אלא כוס אחד יקדש עליו ויצרך בהמ"ז בלא כוס. מ"א שם. תו"ש שם:

(כד) **שם**. ואפי' אם התחיל מבע"י וכו' פ"י והוא עומד באמנע סעודה דעדיין לא גמרה. ב"ח:

(כה) **שם**. צריך להפסיק וכו' ואע"ג דבסי' תרכ"ב גבי לולב אינו פוסק כשהתחיל בהתרששתי הכי דקידוש מקמי סעודה אחקין ובמקום סעודה. מ"א סק"ו. תו"ש או"י ז':

(כו) **שם**. שפורס מפה וכו' לכסות השלחן ואח"כ מגלין אותו כי היכי דתייתי סעודה ביקרא דשבתא. מ"א סק"ז. ועוד שצריך לכסית הפת כדי שלא יראה בוסתו שאין מקדשין אלא על היין. תו"ש או"י ח' ועיין לקמן סעי' ט' ובדבריו לשם צ"ד. ופשוט דא"ל להתפלל ערבית אם הוא פורס מפה ומקדש כיון שהתחיל לאכול בהתרששתי ממש כדין כל תפלת ערבית. מ"ז סק"ד. ומיהו כבר כתבנו לעיל דלפי דברי האר"י ז"ל צריך

נפ"ד פה"ב:
ל סור בשם הר"ק
מהא דפסחים ק"ב
וכן כתב הרמב"ם
בפי' כ"ט מה' שבת
פ' הרא"ש שם:
ג סור בשם י"א

בהבדלה יאכל תחלה דהרי אין מבדילין על הפת (הגהות אלפסי ומרדכי פ"מ): 1 לאם גמר סעודתו וקידוש היום קודם שברך בה"מ מברך בה"מ על כוס ראשון ואח"כ אומר קידוש היום על כוס שני מוצריך להזכיר של שבת בבה"מ אע"פ שמברך קודם קידוש. הגה וי"א דאינו מזכיר של שבת דלזליקן בחר תחלת הסעודה וכן עיקר כמו שנתבאר לעיל סוף סימן קפ"ח ויש מחלוקת אם יטעום מכוס של ברכת המזון קודם שקדש גם אם לריך לאכול מעט אחר הקידוש כדי שיהא הקידוש במקום סעודה נוי"א דאף בגמר סעודתו אינו מברך בה"מ תחלה אלא פורס מפה ומקדש ומברך המוציא ואוכל מעט ואח"כ מברך ברכת הבזון. הגה והכי נהוג להליא את נפשיה מפלוגתא סברא

ראשונה

בף החיים

נטל ידיו לכ"ע לריך לחזור ולברך אבל אם רק אמר הב לן ונברך בזה איכא פלוגתא וכתבנו שם שאין לברך משום סכ"ל יעו"ש:
(א) **שם**. מברך בהמ"ז על כוס וכו' והי"ד אם הם ג' מברכין בהמ"ז על הכוס אבל פחות מג' לא יברכו על הכוס כמ"ש סי' קפ"ב אוי' א' יעו"ש:

(ב) **שם**. ואח"כ אומר קידוש וכו' לפי שאין אומרים שתי קדושות על כוס אחד. מ"ט לפי שאין עושין מלות חבילות. פסחים ק"ב ע"ב ומביאו ב"י:

(ג) **שם**. הגה. וי"א דאינו מזכיר וכו' אע"ג דבתוספתא בצרכות קתני צהדיא מזכיר שאני התם שאכל ג"כ משחשיכה אבל הכא שגמר סעודתו מצע"י לא. וא"כ אט' אבל משחשיכה לכ"ע לריך להזכיר. מ"א ס"ק ט"ו. תו"ש אוי' י"ז:

(ד) **שם**. צהגה. ויש מחלוקת אם יטעום וכו' ונראה דמי שיטעום מברך צפה"ג עליו ואינו מברך צפה"ג על כוס קידוש ולמ"ד שלא יטעום אינו מברך צפה"ג על כוס בהמ"ז ואינו שותה ממנו עד לאחר קידוש. מ"א ס"ק ט"ז. תו"ש אוי' ח"י:

(ה) **שם**. צהגה. גם אם לריך לאכול וכו' דיי"א כיון שאכל בתחלה הוי קידוש במקום סעודה. ב"י. מ"א ס"ק י"ז:

(ו) **שם**. ומברך המוציא וכו' וכן לריך לברך צפה"ג על הכוס דכיון דנטל ידיו או אמר הב לן ונברך אסור לשחות עד שיברך צפה"ג אבל ברכת המוציא אם נטל ידיו לריך לברך ואם לא נטל רק אמר הב לן ונברך אינו מברך כמ"ש לעיל אוי' מ' יעו"ש:

(ז) **שם**. ואוכל מעט. היינו כוונת דפחות מזה לא ילא ידי קידוש כמ"ש הרשב"א בתשו' סי' תשל"ד והביאו כנה"ג צהגה"ט סי' זה. וכ"כ מ"א סי' רע"ג סק"י וצרי"ב צה"ב סי' רע"ב. וכ"כ א"א סי' זה אוי' י"ז. ואז לכ"ע לריך להזכיר שבת צהמ"ז כמ"ש לעיל אוי' מ"ג יעו"ש. מיהו אם אפשר יש לאכול כביולה כדי שתהא אכילת קצת לכבוד שבת. ועיין לקמן סי' רל"א סעי' א' וצדדרינו לשם צס"ד:

(ח) **סעי' ז**. אם טעם מקדש. פ"י כל אימת שמזכר אפי' צלילה. ט"ז סק"י ומ"א ס"ק י"ט. וכתבו ודלא כהצ"ח יעו"ש. וכ"כ א"ר אוי' ט"ו. תו"ש אוי' כ"א. מש"ז אוי' יו"ד. ח"א כלל ו' אוי' כ"ו. חס"ל אוי' ח':

(ט) **שם**. אם טעם מקדש. ואפי' אכל סעודה גמורה לריך לקדש מיד שמזכר ואסור לו לטעום כלום משמזכר עד שיקדש. ר"ז אוי' ט"ו. בן א"ח פ' בראשית אוי' י"ט. ולריך לאכול כוונת פת אחר קידוש כדי שיהיה קידוש במקום סעודה כמ"ש לעיל אוי' מ"ז יעו"ש:

סעי'

קידוש א"ל לברך דהא לא אסחו דעתיהו מיניה אפי' אמרו הב ונקדש. מ"א שם. אבל העו"ש אוי' ה' כתב כיון דאמרו הב ונקדש הוי הסח הדעת ולריך לברך גם על כוס של קידוש יעו"ש. וכ"כ דעת הט"ז סק"ה. אכן המ"א שם הקשה על העו"ש יעו"ש. וכ"כ דעת התו"ש שם כהמ"א. וכ"כ ר"ז שם. ח"א כלל ו' אוי' כ"ה. ומ"מ כתב שם המ"א דבעל נפש יזהר שלא יבוא לידי כך כי יש דעות שונות בדינין אלו יעו"ש:
(י) **שם**. הגה. יקדש על הפת ואח"כ יאכל וכו' פ"י יקדש על הפת קודם שיאכל פרוסת המוציא אבל בהבדלה שאינו על הפת יאכל כדי שלא יהא ברכה לבטלה דהא לא יוכל להבדיל על הפת ולכן אוכל תחלה ומבדיל אח"כ. ר"מ אוי' ג':

(יז) **שם**. צהגה. יקדש על הפת וכו' ר"ל שיאמר ברכת אשר קדשנו ולא יאמר עתה ויכלו רק בתוך הסעודה. אחרונים:

(יח) **שם**. צהגה. ואח"כ יאכל וכו' ומ"מ לריך להביא לפניו לחם משנה ולא הוי הפסק כמ"ש סי' קס"ז סעי' ו' מ"א ס"ק י"א. ר"ז אוי' ט"ו:

(יח) **שם**. צהגה. ואח"כ יאכל וכו' נראה פשוט דגם לאחר שאכל קצת הוי כן שיקדש ולא ילטרך לברך שנית המוציא. ט"ז סק"ז. ר"ז שם. ואם יש לו יין לריך לקדש על היין כיון שכבר אכל פת ולא הוי ברכת המוציא לבטלה. ועיין לקמן סעי' ז':

(יט) **שם**. צהגה. אבל בהבדלה יאכל תחלה וכו' ואעפ"י דאסור לאכול שום דבר עד שיבדיל כמ"ש סי' רל"ט סעי' א' כאן דשכח וצריך ברכת המוציא תחלה הו"ל כמו שטעה ואכל קודם שהבדיל דיכול להבדיל אח"כ כמ"ש שם בסעי' ה' שהרי כיון שצריך הו"ל כמו שאכל שצריך לאכול מיד אחר ברכתו שלא תהיה לבטלה. יפ"ל אוי' ד' והגם דכתב מ"א ס"ק י"ב בשם הרי"ב"א דיבדיל ואח"כ יברך שנית המוציא ויאכל משום דאסור לאכול קודם שיבדיל יעו"ש מ"מ אכן ק"ל כדברי מור"ם ז"ל ודעמיה דיאכל מעט ואח"כ יבדיל כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה משום דברכה לבטלה חמיר לן שיש בה איסור דלא תשא. ואח"כ ראיתי שכ"כ א"ר אוי' י"ד יעו"ש:

(כ) **סעי' ו'**. אם גמר סעודתו וקדש היום וכו' ודוקא כשהתחיל לטעול מים אחרונים אבל אם לא נטל עדיין כ"ע מודו דפורס מפה ומקדש ואפשר דאפי' אמר הב לן ונברך. מ"א ס"ק י"ג. תו"ש אוי' ט"ו. מיהו לדעת הא"ר אוי' ב' אם אמר הב לן ונברך מברך תחלה. אמנם לענין ברכת צפה"ג לכ"ע לריך לברך אפי' לא אמר כ"א הב לן ונברך כמ"ש לעיל סי' קע"ט סעי' א' אבל לענין ברכת המוציא אם

ראשונה: ז' אע"פ שאסור לו למעום קודם קידוש סאם מעם מקדש: ח' עאם לא קידש בדילה בין בשוגג בין במזיד יש לו תשלומין למחר כל היום. הגה ואומר כל הקידוש של לילה (כ"י) מלמד ויכלו (אורח חיים בשם תוספות): ט' פצריך שתהיה מפה על השולחן תחת הפת ומפה אחרת פרוסה על גביו: י' צמקדש על כוס מלא יין שלא יהיה פגום קומעון כל מה ששעון כוס של בה"ט ואומר ויכלו מעומד ואח"כ אומר בפה"ג ואח"כ קידוש: הגה ויכול לעמוד בשעת הקידוש ויותר טוב ליטב (כל זו) וטהגיס ליטב אף בשעה שאומר ויכלו רק כשמתחילין עומדין קלת לכבוד השם כי מתחילין יום הששי ויכלו השמים ונרמז השם ברה"ט. וכשמתחיל יתן עיניו בנרות (מהרי"ל ושכל טוב)

ובשעת

בף החיים

דין ז' צ"י. ועיין לעיל סי' קפ"ב וקפ"ג ובדברינו לשם בם"ד: חן) בתחלה תקבל הכוס מולתך בשתי ידיך. משתי ידיך אל שתי ידיך. ותחזיקהו בתחלה בשתי ידיך כנגד החזה. ואח"כ תחזיק הכוס בידך ימנית לבדה מבלי סיוע ידיך השמאלית. שער הכוונ' דף ע"י ע"א ודף ע"ד ע"א. פעי"ח שער ח"י פט"ו:

צריך למזוג הכוס קודם שתאמר הקידוש. פעי"ח שם סוף פי"ד. וכתב בסידור הרש"ש ז"ל דהיינו לאחר שיאחזנו כנגד החזה ויכוין כי הכוס גי' אלהי"ם ע"ה. והיי"ן גי' שבעים כנגד שבעים אותיות שיש ב' שמות ע"כ ס"ג מ"ה ב"ן קס"א קמ"ג קנ"א ע"ה. ויכוין למתקן במי"ם שהם הטי' יודי"ן שיש בשם ע"כ ס"ג מ"ה ב"ן העולים במספר מים. ואח"כ יתן עיניו בכוס ויכוין כי עין ימין הוא ה' ההוי"ת העולים במספר עי"ן ובעין שמאל יכוין כי עי"ן גי' ב"פ אדני יעו"ש. וכשיתן המים בכוס למחגו יש לחלקו לג"פ כמ"ש לעיל סי' קפ"ג או' וי' יעו"ש: גמ) שם. ואומר ויכלו וכו'. והטעם בטור אעפ"י שאמרו בתפלה חוזר ואומר אותו להוליא בניו ובני ביתו ע"כ. אבל בשער הכוונ' דף ע"י ע"א ודף ע"ג ע"ג נתן טעם בטור שצריך לומר ג"פ ויכלו אחד בעמידה ואחד קודם ברכת מעין ז' ואחד בקידוש יעו"ש:

ס) שם. ואומר ויכלו וכו' ואם שבת לאומרו אומרו תוך הסעודה על הכוס. מ"א ס"ק כ"א. ואם רגיל לשחות יין בתוך הסעודה דנפטר בברכת פה"ג של הקידוש אין לצרף על הכוס אלא רק אומר ויכלו אבל אם אין רגיל לשחות בתוך הסעודה צריך לצרף על הכוס ג"כ כמ"ש לעיל סי' קפ"ד או' י"א יעו"ש. ואם אין לו כוס יכול לאמרו בתוך הסעודה בלא כוס:

סא) שם. ואומר ויכלו מעומד. שהוא עדות על בריאת שמים וארץ ועדים לריכוין להעיד מעומד. תו"ש או' כ"ה. וכ"כ לעיל סי' רס"ח או' ל"ה יעו"ש:

סב) שם. הגה. ויכול לעמוד בשעת הקידוש וכו' ובשער הכוונ' דף ע"י ע"א שער ח"י פי"ד מורי ז"ל היה נוהג לומר כל הקידושין מעומד בשבת ויו"ט ואח"כ יושב וטועם מן הכוס של קידוש עכ"ל. ועיין לקמן או' ס"ד:

סג) קודם הקידוש ל"ל מזמור לדוד ה' רועי וכו' בין בלילה בין ביום בשחרית ובין בסעודה מנחה. ובר"ת אף טוב וחמד ירדפוני יכוין שהם כמנין כ"ו כמנין שם הוי"ה. וגם בם"ת אף טוב וחמד יכוין שהם כ"ו והם בגי' שם הוי"ה. אלא שבסעודת הלילה יכוין בזה"ה דיודי"ן ובשל שחרית בזה"ה ובשל מנחה באלפיי"ן. וכשתאמר סברי מרנן. תכוין כי ס"ר דסברי

נ) סעי' ח. אם לא קדש בלילה וכו' וכן הדין בליל יו"ט כשלא קידש בלילה שמקדש ביום. מ"א סי' רנ"א סק"ב. א"ר בזה הכי או' ט"ו. ולריך לכיין דיולא בזה קידוש בלילה ודיוס:

נא) שם. הגה. מלמד ויכלו. לפי שבלילה היתה גמר מלאכת השיי"ת. צ"י. ט"ז ס"ק י"א. ובלילה אף בסופה אומר ויכלו. ואם לא קידש כל היום וזכר בה"ש למ"ש א"ל תו דספק דרבנן לקולא. ואפשר יאמר בלי פתיחה ותחילה. מש"ז או' י"א: ב) סעי' ט. ומפה אחרת וכו' שאם היה מגולה לריך להקדימו כמ"ש סי' רנ"ט סעי' ט' דקודם ליון ולכן מכסהו. ולפי"ז מיד כשיצרך בפה"ג רשאי לגלותו אבל לפי הטעם דתיתי הסעודה ביקרא דשבתא לא יגלהו עד אחר הקידוש. מ"א סק"ך:

ג) שם. ומפה אחרת וכו' בטור בשם ירושלמי שלא יראה הפת בושחו שאין מקדשין עליו אלא על היין ולפי"ז אם מקדש על הפת אי"ל לכסות עליו מפה אבל לטעם אחר שכתב הטור לעשות זכר למן שהיה מונח בקופסא טל למעלה וטל למטה ממילא גם במקדש על הפת לריך לכסות במפה וכן אנו נוהגין. ט"ז ס"ק י"ב. ואע"ג כשמקדש על הפת לריך להניח ידיו עליו בשעת קידוש כמ"ש לקמן סי' תפ"ג נראה דהיינו תחלה קודם קידוש מכסהו ואומר ויכלו ואח"כ מגלהו ומניח ב' ידיו עליו ומצרך המוליא וברכת הקידוש ובולע:

ד) שם. ומפה אחרת וכו' וכן בסעודת שחרית ומנחה יניח מפה תחת הפת ומפה על גביו. האחרונים:

ח) סעי' יוד. מקדש על כוס מלא יין וכו' עיין שכה"ג בהגה"ט או' ד' מ"ש בשם מהר"א שאנגי שהיה נוהג לקדש על אשישת יין שהיה בה שיעור לגי' קדושין קדוש הלילה והיום ואבדלתא יעו"ש. והביאו מ"א סק"ה. אבל הא"א או' ח"י השיג עליו דהא טעמו פגמו והגם דמתקנו אח"כ הא כוס לריך שיהא מלא וכתב דמיו יותר לחלק לג' כוסות יעו"ש. וכ"כ א"ר או' כ"ו. וכ"כ לפי דברי הארי"ל שצריך שיהיה כל כוס בפ"ע משום דכל אחד יש לו בחי' אחרת:

ו) שם. שלא יהיה פגום. דוקא בדאפשר אבל בדלא אפשר מצרך על כוס פגום כמ"ש לעיל ס"י קפ"ב יעו"ש. וכ"כ העו"ש בזה הכי או' ח' א"ר או' ח"י. ברכ"י או' ד' וכן אם אינו מלא מותר לקדש בו דיעבד כל שיש בו רביעית כמ"ש לקמן סעי' י"א:

ז) שם. וטעון כל מה שטעון כוס של בזה"מ. כי"ד הוא עושה לוקח כוס שהוא מחזיק רביעית או יותר ומדיחו מבפנים וטוטפו מבחוץ וממלאה יין ואוחז בימינו ומגביהו מן הקרקע טפח או יותר ולא יסייע בשמאל. הרמב"ם פכ"ט (ב)

והראש"ם ס' פסחים
ק"ז. ע"ס. פ"ס
בחוסי וכו' ס'
החומה והטור:
צ' הרי"ף מהא
דפסחים וי"ו וכו'
רמב"ם בפסחים
ותו' בנדרות ל"ב
ק' רמב"ם שם:
ר' ב"ל' הרמב"ם

ש ר"י בח"א:
ח שם ורמ"ש בפ"ה
דברכות כ"ט
הירושלמי:
א ב"י לדעת הסבור
בס"י ר"י:

ובשעת הקידוש בכוס של ברכה וכן נראה לי ע"ל ס"י קפ"ג סעיף ד': י"א שאם אין לו אלא כוס אחד מקדש בו בלילה ואינו טועם ממנו שלא יפגינונו תאלא שופך ממנו לכוס אחר וטועם יין של קידוש מהכוס השני ולמחר מקדש במה שנשאר בכוס ראשון ואם לא היה בו אלא רביעית בצמצום ונחסר ממנו בלילה מווגו למחר להשלימו לרביעית והיינו דוקא כשיש לו כוס אחר להבדלה שאל"כ מוטב שיניחנה להבדלה שא"א בפת משיקדש עליו ולא יהא לו יין להבדלה ואם יש לו שני כוסות מצומצמים אחר מווגה יקדש בלילה

באחד

כה החיים

חג עלרת רגל בפ"ע והוא ליה כמין אחר והיינו דוקא בזמן החלוו בקידוש הימים אבל בזמן שאינו חלוו בקידוש הימים אומר זמן אפי' בתוך לי יום כגון אם נולד לו בן עכשיו מאשה אחת ותוך לי יום מאשה אחרת פשיטא דאומר שהיינו אף על השני וכן קנה כלים חדשים והקובע מזוזה או מעקה בביתו וכיוצא בהן. כנה"ג בהגה"ט:

(ס) **שם** בהגה. כי מתחילין יום הששי וכו' והגם דכל פסוקא דלא פסקיה מרע"ה לא פסקין הטעם כתב הפתח"ד או' יו"ד ה"ד דדרך קריאת פסוקים אסור לחלק פסוק לשנים אבל בדרך תפלה מותר יעו"ש:

(סז) **שם** בהגה. ובשמתחילין יתן עיניו בנרות וכו' כי ב' פעמים נר עולה ת"ק והוא רפואה לפגיעה גסה שנוטל אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם. ד"מ או' ח' בשם מהרי"ל. ובטור. ס"י רס"ט משמע שנותנים על העינים מהכוס והוי רפואה יעו"ש. ועיין ס"י שכ"ח דמבואר שם דאסור לעשות כן בשבת יעו"ש. ומיהו ברש"י ובר"ן פט"ו דשבת כתבו ששתיית הכוס הוי רפואה. מ"א ס"ק כ"ד. תו"ש או' כ"ח. ועיין לעיל ס"י רס"ט או' ו':

(סח) **שם** בהגה. יתן עיניו בנרות וכו' וכוונת הגרונ' כבר כתבנו אותם לעיל ס"י רס"ב או' ז' קחנו משם: (סט) **סעי' י"א**. אלא שופך ממנו לכוס אחר וכו' אבל התוספות בפסחים סוף דף ק"ה כתבו דכוס של

חובה לריך לטעום מכוס שיש בו רביעית וכך האגודה וא"כ הכא טועם מהכוס הראשון ואח"כ מוסיף עליו מהכוס השני וכמ"ס ס"י קפ"ב סעי' ו' וכ"מ ברא"ש פ"ה דברכות יעו"ש. ובדאי אלו ראה הרב"י דברי התו' היה פוסק כוותיהו. מ"א ס"ק כ"ד. ר"ז או' ד' ומיהו עיין באחרונים מ"ס על דברי מ"א הג' ומ"מ נראה דלפי סידם של דברים לריך לשותות מכוס שיקדש עליו בעלמו ולא עי' כוס אחר וע"כ יש לעשות כדברי המ"א דהיינו תחלה אחר שיקדש ישפך ממנו מעט לכוס אחר ואח"כ יטעום מכוס שיקדש עליו בעלמו ואח"כ חוזר ליתן אותו המעט ששפך לכוס אחר לכוס ששטה ממנו לתקן הפגימה. ואם אפשר יש להשאיר מעט בקנקן קודם שיקדש ואחר שיקדש ויטעום או כשרולה לקדש בשחרית יתן אותו מעט שבקנקן לתוך כוס ששטה ממנו לתקן הפגימה:

(ע) **שם**. ולמחר מקדש במה שנשאר וכו' משמע דמקדש בכוס זה עלמו אעפ"י שאינו מלא ואע"ג דלעיל סעי' יו"ד כתב דלריך לקדש על הכוס מלא ה"ד למטה מן המזבח אבל אינו מעבד. ומ"מ אם אפשר גם הכא יש ליתנו בכוס קטן מן הלילה כדי שיהיה מלא:

(עא) **שם**. ואם לא היה בו אלא רביעית וכו' ואע"ג דלריך לשתיית כאלא לוגמיו כמ"ס לקמן סעי' יג' י"ל

דהכא

דסברי הם בגי' עשר הויות פשוטות ה' דחסדים וה' דגבורות. והב' דסברי הם ב' כוללים דחסדים וגבורות. והיו"ד דסברי היא עשרה כוללים שלהם דחסדים וגבורות. מרן הוא בגי' רפ"ח ב"ן ור"ל רפ"ח נילויין העולים מבי"ע אל מלכות דאלימות הנקראת שם ב"ן העומדת בהק"ק דבריאה. שער הכו' דף ע"א ע"ד:

ואחר מזמור לדוד ה' רועי וכו' תאמר לשם יחוד קבה"ו וכו' הרני בא לקיים מ"ע דאורייתא לקדש השבת בדברים כמ"ס זכור את יום השבת לקדשו. ומ"ע דרבנן לקדש על היין. ומלות סעודה ליל שבת. לתקן את שורש מלות אלו במקום עליון. ויהי נועם וכו':

וזה סדר הקידוש. תחלה תאמר יום הששי ויכלו השמים וכו' ואח"כ תאמר סברי מרן בא"י אמ"ה בפ"ה ג. ואח"כ תאמר נוסח הקידוש הזה. בא"י אמ"ה אשר קדשנו במזמוריו ורלה בנו ושבת קדשו באהבה ובריון הנחילנו זכרון למעשה בראשית תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים ושבת קודשך באהבה ובריון הנחילנו בא"י מקדש השבת. ובס' הוה"ק פ' בראשית נתבאר בפ"י כי יש ע' תיבות בסדר ויכלו ובסדר הקידוש. ל"ה תיבין בויכלו ול"ה תיבין בקידוש. ולכן אותם הנוהגין לומר אחר תיבת זכר ליציאת מצרים כי בנו בחרת ואותני קדשת מכל העמים ושבת קודשך וכו' הם טועים טעות גמור כי מוסיפין בחשבון התיבות ואין לומר סדר גירסא זו אלא בקידוש של יו"ט בלבד והטועים העתיקוהו משם בסדר הקידוש של שבת. וטעם מה שמקדימין לומר ב' תיבות יום הששי קודם ויכלו כבר נודע כי נרמזו ד' אותיות הוי"ה בר"ת יום הששי ויכלו השמים. שער הכו' דף ע"א ע"ב. פנ"ח שער ח"י פט"ו:

ויכוין בקידוש ג"פ ע"ב ר"ל הויה במילוי יודיין. ויכלו גי' ע"ב. יום הששי ויכלו השמים ר"ת הויה יכוין אותה בשם ע"ב הרי ע"ב שני. ל"ה תיבות של ויכלו חוץ מברכת היין ול"ה תיבות של ברכת הקידוש וב' תיבות של יום הששי הרי ע"ב תיבות יכוין אותם בשם ע"ב הרי ע"ב שלישי:

(סד) **שם** הגה. ויכול לעמוד בשעת הקידוש וכו' ואף לדין שמקדשין מעומד נכון שלא לטעום עד שיסב. והטעם דאין ראוי לת"ח לאכול ולשתות מעומד וכמ"ס מע"מ ס"י תק"ט לענין הבדלה יעו"ש. שכנה"ג בהג"י או' די וכ"כ לעיל או' ס"ב ע"ש האר"י ז"ל יעו"ש. ועוד עיין לעיל ס"י קנ"ה או' כ"ה ולקמן ס"י רל"ו או' מ"ב:

(סה) **מה** שאין אומרים זמן בקידוש של שבת משום דלא אמרינן זמן מפחות מל' יום. הרד"א בתחלת ספרו בשער הג' וביאור דבריו שאין אומרים זמן על מין אחד בפחות מל' יום אבל על מין אחד אומרים ולזה ביום שמיני חג עלרת אומרים זמן אעפ"י שאמרו בליל סיכות משום דשמיני

באחר ויבריל על השני ולא יקדש ביום קידוש הלילה עדיף: יבאחר שקידש על בום נוטל ידיו ומברך ענט"י ואם נטל ידיו סודם קידוש גלי דעתיה דריפתא חביבא ליה דא יקדש על היין אלא על הפת. הגה וי"א דלכתחלה יש ליטול ידיו קודם הקידוש ולקדש על היין (הרא"ש ומרדכי פרק ע"פ (ורשב"א) והגה"מ פכ"ט והטור) וכן המנהג פשוט במדינות אלו ואין לשנות רק כליל פסח כמו שנתבאר סי' תע"ג: יג גצריך לשתות מכוס של קידוש במלא לוגמיו ודהיינו כל שיסלקנו לצד

בה החיים

אחת שלא כסדר יחסר מבחי' הסדר הנעשה כליל שבת שיש לו שורש למעלה:

(ע) **שם** הגה. וי"א דלכתחלה יש ליטול ידיו וכו' דס"ל דאין הקידוש מיקרי הפסק כיון דלורך סעודה הוא ולכ"ע אסור למוג המכוס בחמין בין נטילה להמוציא כמ"ש סי' קס"ו. ולמ"ד שס דאסור להפסיק בין נטילה להמוציא אפי' לשפוך מהקנקן לכוס אסור אחר נטילה. מ"א ס"ק כ"ז. תו"ש או' ל"ד. ועיין סי' קס"ז ובדבריו לשם בס"ד:

(ע"א) **שם** בהגה. ואין לשנות. אמנם הט"ז ס"ק י"ד כתב דאעפ"י שכתב ואין לשנות מ"מ מי שחרד לדבר ורולה לעשות כדעיה ראשונה וליטול ידיו אחר הקידוש אין לומר עליו כל המשנה ידו על התחתונה ח"ו אלא יכול לומר אעשה כדברי הכל ושפיר עבד יעו"ש. וכ"כ הב"ח דלכתחלה יקדש תחלה ואח"כ יטול ידיו אלא דאם שכח ונטל ידיו וברך ענט"י יקדש על היין וא"ל לחזור וליטול ידיו יעו"ש. וכ"כ ח"א כלל ו' או' י"ב. וכ"כ לעיל או' ע"ז דלפי סודם של דברים צריך לקדש קודם ענט"י יעו"ש. ומיהו מ"ש שס הב"ח דבני ביתו לא ישנו כלל ויטלו ידיהם קודם קידוש לפי סודם של דברים אין חילוק וגם הנשים יטלו אח"כ:

(ה) **שם** בהגה. רק כליל פסח וכו' משום שמפסיקין הרבה באגדה. מ"א ס"ק כ"ח:

(פא) **שם** בהגה. רק כליל פסח וכו' פי' ליטול ב' ידיו אבל ידו אחת נוטל קודם קידוש אפי' בע"פ וכמ"ש בתשו' להרמב"ן ז"ל סי' ר"ב בסדר פסח. כנה"ג בהגב"י:

(פב) **סעי' יג**. צריך לשתות מכוס של קידוש במלא לוגמיו. ואם שתה פחות לא ילא. טור. והוא מגמ' פסחים ק"ז ע"א. וכתב ב"י דהיינו לומר דלא ילא ידי מלוא כתקנה יעו"ש. ומ"ש הלבוש דאם לא שתה מלא לוגמיו הוי זרקה לבטלה כבר הקשו עליו האחרונים דהא זרקה ראשונה הויא על משהו ותקנת חכמים הוא לשתות במלא לוגמיו אלא שלא קיים המלוא כתקנה:

(פג) **שם**. והוא רובו של רביעית. ומלוא מן המובחר לשתות כל רביעית. ס' המנהיג. ובגדול מדינא בעינן רביעית דדוקא בחדם בינוני סגי ברוב. א"ר או' כ"ח. ודע דשיעור זה צריך שלא ישהה מתחלת שתייה עד סוף שתייה כדי שתיית רביעית ולפחות כדי אכילת פרס כמ"ש ס"י תרי"ב. תו"ש או' ל"ז:

(פד) **שם**. והוא רובו של רביעית. ולפי מ"ש לעיל סי' ק"ץ או' ט"ז דשיעור רביעית הוי ז"ך דרה"ס רובו של רביעית יהיה י"ד דרה"ס ואם שתה שיעור זה ילא. והגם דבס"י ק"ץ סעי' ג' כתב דצריך לשתות רביעית התם משום ספק זרקה אחרונה משא"כ הכא זכום של קידוש בהמ"ז פוערתו כבס"י ער"ב סעי' יו"ד וס"י קע"ד סעי' ז' יעו"ש וע"כ די ברוב רביעית. מש"ז או' ט"ז:

דבכא מיירי כגון שלאחר שישתה ממנו במלא לוגמיו ימוג הנשאר עד שיהיה רביעית ויהיה ראוי לשתיה. ח"א י"ל דלא אמרו שצריך לשתות מלא לוגמיו אלא כשאינו צריך לשייר ממנו למחר אבל כשצריך לשייר ממנו לקדוש היום בטעימא כל דהו סגי דטפי עדיף שיטעום כל שהוא ויקדש ביו"ם השבת אעפ"י שאפשר לקדש בפח משישתה מלא לוגמיו ולא ישייר לקדוש היום והכי משמע בירוש' דקאמר ר' מונה טעים ליה ומתקן דמשמע טעימא כל דהו. שכתב"ג בהגב"י או' ז' וכ"כ א"ר או' כ"ד. ח"א או' כ"ד: (עב) **שם**. אלא רביעית מלוגמיו וכו' ל"ד אלא היה אם יש לו יותר מזה אלא דאחר טעימת מלא לוגמיו לא יאמר לו כשיעור רביעית אלא דקנט הכי לרבותא דאפי' בזה יש לו תקנה. תו"ש או' ל' וזהו כפי' ראשון שכתבנו ב'או' הקודם שצריך לשתות במלא לוגמיו אבל לפי שני כל שיש בו מעט משיעור רביעית ישתה המעט ויניח רביעית לקידוש היום:

(עג) **שם**. מווגו למחר וכו' ובלבד שיהא ראוי לשתיה אחר מווגה. ר"י. ונראה דבזה א"ל לשפוך ממנו לכוס אחר אלא נשאר כולו זכום ראשון ושותה ממנו. ואפשר כל מה דאפשר לתקן מתקנינן. א"ר או' כ"ה:

(עד) **שם**. מוטב שיניחנה להבדלה וכו' ואם אפשר שיטעום ממנו כלילה וזכום והנשאר ימוגו ויעמוד על רביעית שראוי לשתיה יעשה כן ואל יבטל מלוא קידוש על היין:

(עה) **שם**. מוטב שיניחנה להבדלה וכו' התו' פי' ע"פ והאגודה חולקין ע"ז וסוברין דקידוש עדיף. וכ"כ הג"ן בשם רש"א. ונראה דאפי' לדעת הרב"י אם יש לו שכר להבדלה מוטב לקדש על היין דהא לכ"ע מצדילין אשיכרא. מיהו בזהכ"ג עדיף טפי להניחו להבדלה. מ"א ס"ק כ"ה. א"ר או' כ"ו. תנ"ש או' ל"א. ח"א או' כ"ה. ר"ז או' כ"א:

(עו) **סעי' יב**. אחר שקידש על כוס נוטל ידיו וכו' וכן הוא לפי דברי האר"י ז"ל שהקידוש ל"ל קודם נטילה משום דהקידוש הוא גמר מה שנעשה בתפלה ערבית אבל הנטילה היא בחי' אחרת מה שצריך לזורך סעודה כמבואר הטעם בשער הכו' דף ע"א ע"ג ודף ע"ב ע"א יעו"ש. וכוונת הנטילה עיין לעיל סי' רס"ב או' י"א:

(עז) **שם**. ואם נטל ידיו וכו' והיינו שצריך ג"כ ענט"י וכמ"ש הב"ח אבל אם לא בירך ענט"י מקדש על הכוס ואח"כ חוזר ליטול ולברך ענט"י. וכ"כ לפי סודם של דברים שאין לבטל הקידוש מעל כוס היין משום שיש טעם בסוד בלקיחת הכוס והיין והשתיה כמבואר בשער הכו' שם אלא אם כבר בירך. נאמר שיעשה מה שכתוב בש"ע ויקדש על הפת. והיותר נ"ל דאפי' אם כבר בירך ענט"י יש לקדש על הכוס כיון דיש מתירין אפי' לכתחלה ליטול קידש ולקדש על היין כמ"ש בהגה ובכה"ג שכבר נטל יש לסמוך עליהו ואע"ג דלפי סודם של דברים הנטילה ל"ל אח"כ מ"מ לא נאמר מזה שיעשה

ב פור בש"ט רב
עמרם והר"ן כפי'
דברי הר"ף מהא
דפסחים ק"ו
והרמב"ם בפ' כ"ט
(כ"ז) דהפסח ח"ו
מסכים בזה לדעת
אביו גפסח' ק"ז

ד' תוס' והנה"ש
מהא דיומא פ' :
ה' הנה"ש שם
בפסח' והריעבא
בפ' דעירובין
בשם הנה"ש ז' טור
בשם. ח' שם
בשם הגאונים :
ט' דברי עגמו

לצד אחד בפיו ויראה מלא לוגמיו והוא רובו של רביעית: יד האם לא טעם המקדש
וטעם אחד מהמסובין כמלא לוגמיו (פי' מלא פיו) יצא ואין שתיית שנים מצטרפת למלא
לוגמיו ומ"מ מצוה מן המובחר שיטעמו כולם וי"א דכיון שבין כולם טעמו כמלא לוגמיו
יצאו דשתיית כולם מצטרפת לבשיעור וזהגאונים סוברים שאם לא טעם המקדש לא
יצא וראוי לחוש לדבריהם ודוקא בקידוש אבל בשאר דברים הטעונים כוס מורים הגאונים
דסגי במעמית אחת: שו' הקידוש וקודם שיטעמו הפסיק בדיבור חוזר ומברך בפה"ג ואין
צריך לחזור ולקדש שוה"ה אם נשפך הכוס קודם שיטעמו ממנו יביא כוס אחר ומברך
עליו

בפ' החיים

אדאורייתא לקדש על היין. ט"ז ס"ק ח"י. תו"ש או' ט"ל :
(צד) **סעי'** שו'. קידוש וקודם שיטעמו הפסיק בדיבור וכו' ואם
הפסיק במידי דשייך לסעודה אע"ג דאיתו שייך
לקידוש לא הוי הפסק דקידוש נמי לורך סעודה הוא. מ"א ס"ק
ל"א. ח"ר או' ל"ב. תו"ש או' מ' ומשמע דאם הפסיק לורך
קידוש פשיטא דא"ל לחזור ולברך. וכ"כ ח"א כלל ו' או' ט"ו :
(צה) **שם**. חוזר ומברך בפה"ג וא"ל לחזור ולקדש. והטעם
מבואר בדיבור הוי הפסק בין ברכת הנהנין לטעימה.
אבל לענין הקידוש לא הוי הפסק דכיון דכבר הזכיר קדושת היום
על כוס ילא. ב"י :

וגם המסובין לא יפסיקו בדיבור עד שיטעמו ואם הפסיקו
בדיבור ההעדר טוב שלא יטעמו פן יכוין המברך שלא
לפטור בברכת פה"ג את המשיחין. ואם ירלו לטעום יחזרו
לברך פה"ג חס"ל או' י"ב. ועיין בדברינו לעיל סי' קס"ז או'
ח"ן ודוק :

(צו) **שם**. וה"ה אם נשפך הכוס וכו' מעשה בזה שנטל כוס
לקדש ואמר סברי מרן בפה"ג ושתאו ששכח שהיה
מקדש וסבר שלקחו לשחות בעלמא. וגראה פשוט שיביא כוס
אחר ויברך פה"ג ויקדש. ברכ"י או' ה' וגראה דה"ד אם שתה
הכוס כולו וגם לא היה לפניו יין לשחות עוד אבל אם עדיין לא
גמר השתייה ותיכף טעם נזכר שלריך לקדש או שהיה יין לפניו
לשחות עוד א"ל לחזור ולברך פה"ג אלא רק יאמר ברכת
הקידוש דכיון דעתו לשחות עוד לא נסתלק מברכה ראשונה :
(צו) **שם**. וה"ה אם נשפך הכוס וכו' קידש על חומץ או על
המים כסבור שהוא יין חוזר ומקדש. הרדב"ז סי'
תל"ז. והביאו מהריק"ש בהגה' לסו' זה. מחז"ר או' ז' כס"א
או' ב' שעת' או' כ"ג. וכ"כ בפסקי מהרא"י סי' קט"ו והביאו
הט"ו ס"ק י"ט ומ"א ס"ק ל"ב. וכתב שם הט"ו דאם היה בשעת
הקידוש יין על השלחן אי על הספסל אלו מוכן לשחות אז
ודאי א"ל לא לפה"ג ולא לקידוש שנית אלא ישתה המוכן לפניו
וכמ"ס סי' רי"ט סעי' ב' בהגה' יעו"ש. וכ"כ הר"ז או' כ"ח.
ח"א כלל ו' או' י"ו. חס"ל או' י"ג. קינור ש"ע סי' ע"ז או'
י"ב. והגם דהערה"ה או' ז' פליג אט"ז וכתב דלריך לחזור ולקדש
יעו"ש מ"מ אכן ק"ל כדעת הט"ו והאחרונים דכיון דקידוש על
היין דרבנן האלכין בספיקו להקל :

(צה) **ואם** היה דעתו לשחות יין יותר אעפ"י שאינו עומד על
השלחן א"ל לברך שנית פה"ג רק לקדש ובלבד
שלא יפסיק בדיבור. ח"א שם. וכ"כ הר"ז שם. קינור ש"ע שם.
וגראה שאם היה שכר לפניו אם הוא במקום ההוא חמר מדינא
א"ל לקדש שנית אלא יברך שהכל וישתה. וכן במקומות שנוהגין
לקדש אחר נט"י קודם בליעת הפת ג"כ א"ל לחזור ולקדש
אלא

פה) שם. והוא רובו של רביעית. ושיעור זה מספיק אפי'
אם יהיה בכוס כמה רביעיות. ואפי' להמחמירין
דלקמן סי' תע"ב ס"ט הכא השיעור מלא לוגמיו ולא לפי הכוס.
כן מוכח בהדיא בהר"ן פ' ע"פ ד"ה אם טעם יעו"ש. וכ"כ
ח"א או' ל' מ"ב או' ס"ז :

(פו) **סעי'** יד. אם לא טעם המקדש וטעם אחד מהמסובין
כמלא לוגמיו ילא. ב"י כתב שמלא כחצו במרדכי
ישן בשם אבי"ה שהמברך א"ל לשחות מלא לוגמיו אלא קימעה
שיעור גרונו וילך סביבות לוגמיו יעו"ש. ואע"ג דלא ק"ל הכי
כמ"ס ב"י מ"מ כ"מ למי שהוא שונא את היין או מזיקו ואינו
יכול לשחות מלא לוגמיו ומוכרח הוא לקדש כגון שהוא בצה"ב
יש לשחות מעט כדי ללאת י"ח סברה זו ואח"כ יתן לאחד
מהמסובין לשחות כמלא לוגמיו :

(פז) **שם**. וטעם אחד מהמסובין וכו' ולריך המקדש ליתן
דעתו להוליח המסובין בברכת היין ובברכת
הקידוש וכן המסובין לריך לתת דעתם ללאת בברכתו של בפה"ב
של פה"ג ושל הקידוש כמ"ס לעיל סי' רי"ג סעי' ג' יעו"ש :
(חף) **שם**. ואין שתיית שנים מצטרפת וכו' דלא מיקרי שתייה
של הנאה בפחות ממלא לוגמיו. טור :

(חף) **שם**. שיטעמו כולם. אבל א"ל להם מלא לוגמיו. ב"י
בשם הרב המגיד פ' כ"ט. ט"ז ס"ק י"ז. ח"ר או'
כ"ט. תו"ש או' ל"ח. ר"ז או' כ"ה. וכ"כ הערה"ה או' ו' דמין
הדין א"ל בני חבורה לשחות כלל כמ"ס התו' בפסחים ק"ו
ע"א ומלוא מן המובחר שיטעמו כולם היינו כל דהו ודלא
כהמט"י יעו"ש :

(ץ) **שם**. שיטעמו כולם. ומיהו מי שיש לו יין מעט מוטב
שיטעמו אחד כשיעור ויניח השאר למחר לקידוש
או להבדלה. ואע"ג די"א דשתיית ב' מלטרפין היינו בדיעבד
אבל לכתחלה לריך שיטעמו המקדש כשיעור. מ"א ס"ק ל'
תו"ש שם. ר"ז שם :

(צא) **שם**. שיטעמו כולם. ולריך לאכול כזית ואם לאו לא
ילא ידי קידוש. הרשב"א בתשו' סי' תשל"ד. וכ"כ
הר"ן בראש פ' ע"פ ורש"י ורשב"ס שם ורבינו ב"י סס"י רע"ג
בנה"ג ושכנה"ג בהגה"ט או' ז' ועיין לקמן סי' רע"ג סעי' ה' :
(צב) **שם**. ויש לחוש לדבריהם. והב"ח כתב דדברי הגאונים
עיקר יעו"ש. וע"כ יש ליזהר לשחות דוקא המקדש
בעצמו כמלא לוגמיו אלא דוקא בהיכא דא"ל כגון שהוא שונא
את היין או מזיקו ומוכרח הוא לקדש כגון שהוא בצה"ב דאז
יש לסמוך על סברה ראשונה וליתן לאחר לשחות כמלא לוגמיו
וגם הוא יש לטעום מעט כמ"ס לעיל או' פ"ו יעו"ש :

(צג) **שם**. ודוקא בקידוש וכו' נראה הטעם דבקידוש אסמכה

עליו בפה"ג וא"צ לחזור ולקדש: פזילא ימעמו המסובין קודם שיטעו המקדש אם הם זקוקים לכוסו שופך ממנו לכוסות שבידם ריקנים או פגומים אבל אם היו להם כוסות יין שאין פגומים רשאים לשתות קודם שישתה המקדש: י"ז נא"צ לשפוך מכוס המקדש לכוסות יין שלפני המסובין אא"כ היו פגומים שאז צריך לשפוך לכל כוס *וכוס כדי שישתו כלם מכוס שאינו פגום:

ערב על איזה יין מקדשים. ובו י' סעיפים:

א אין מקדשין עד היין שריחו רע אע"ג דריחיה ומעמיה חמרא ולא עד יין מגולה אפי' אם

בף החיים

אלא מבכר המוליא והוי כאלו קידש על הפת. ח"א שס. קולור ש"ע שס:

צט) **שם**. יביא כוס אחר ויבדק עליו וכו' הלכזה כתב דחיני יודע טעם לזה כיון שנשפך הכוס שקידש עליו וצריך כבר למה לריק להביא כוס אחר שהרי ידי קידוש כבר ילא והצרכה ראשונה כבר נפסדה ואמרו צ"י בכל מערבין דשתיה לא מעכבא וא"כ כוס שני למה לריק וע"כ כתב דאם אינו רולה להביא כוס אחר הרשות בידו יעו"ש. אמנם המ"א ס"ק ל"ב השיג עליו וכתב דמ"ש דשתיה לא מעכבא היינו דדי אס טעם אחד מהם אבל אס לא טעם אחד מהם לא ילאו יעו"ש. וכן השיג עליו ח"ר או"י ל"ג והמט"י או"י ב' וכתב שס המט"י דלהלכה ולמעשה נקטינן כדעת הש"ע יעו"ש:

ק) **שם**. יביא כוס אחר ויבדק עליו וכו' ואם היה דעתו לשתות יין עוד אחר הקידוש ח"ל לבדך שנית פה"ג. מ"א ס"ק ל"ב. ר"ז או"י כ"ז. ח"א כלל ו' או"י ט"ז. ואם יש יין לפני המסובין שכיון להוליאם אפי' כוס אחר ח"ל להביא אלא שותה אחד מהם כמלא לוגמיו וילאו כולם כמ"ש בסעי' הקודם דאם לא טעם המקדש וטעם אחד מהמסובין כמלא לוגמיו ילא. יעו"ש:

קא) **שם**. וא"ל לחזור ולקדש. ודוקא שלא הסית דעתו בנתיים אבל אם כבר ילא ממקומו בנתיים קודם שטעם מכוס אחר לריק לחזור ולקדש. ח"ר שס. ח"א שס. ר"ז שס. ופשוט דביו"ט ח"ל לחזור רק היין והקידוש אבל לא שהחיינו וצרכת הסוכה דסגי בלא כוס. פ"ת:

קב) **ואם** קדש בשחרית על השכר ונשפך הכוס ח"ל להביא אחר דהא י"א דדי צפת כמ"ש סי' ער"ב סעי' ט' מ"א ס"ק ל"ב. ודוקא בשחרית ודוקא על שכר דאם יש לו יין וקידש עליו ונשפך אפי' בשחרית לריק להביא אחר דדוקא נגד שכר די צפת ולא נגד יין. לב"ש. ח"א או"י ל"ב. ומ"ש בשחרית היינו משום דבליילה אין מקדשין על שכר אלא או ביין או צפת כדלקמן סי' ער"ב סעי' ט' יעו"ש. ח"ר או"י ל"ד. ח"א שס:

קג) **סעי'** פ"ז. לא יטעמו המסובין קודם שיטעום המקדש וכו' ואם המקדש היין הוא מור צפיו יכול להטעמו לאחר. הר"ש בן הרשב"ץ סי' שפ"ה. דרכי או"י וכו"כ לעיל או"י פ"ו יעו"ש:

קד) **שם**. אבל אם היו להם כוסות וכו' מקלת בגי אדם כשישבים במסיבה אחת וכל אחד כוסו לפניו לקדש וממתינים בצרכת היין עד שיצרכו כולם. מי שקידש וצריך לא יענה אמן אחר צרכת חבירו דהוי הפסק בין צרכה לטעימה. פמ"א ח"ב סי' ה' והביאו השע"ת. מיהו צדיעבד אם

(כז)

לפי טעמו צ"י
י' חוס והר"א
שס צפסחים צפ'
ז' דברכות וצפס
הירושלמי. כ שס
*) קודם שישתה
המנכך ואז לא
ישתה קודם שיסת'
המנכך ב"י צפס
הר"א' ומסופות
סי' ז' דברכות):
א ב"ב ז"ל.

אפי'

יעו"ש:

קח) **שם**. או פגומים. ועיין לעיל סי' קפ"ב סעי' ד' ובדבריו לשם צפ"ד:

קו) **סעי'** יו. שאז צריך לשפך וכו' היינו קודם שישתה והם צריכין להמתין עד שישתה הוא כמ"ש בסעי' הקודם תו"ש או"י מ"ג:

קז) **שם**. כדי שישתו כולם מכוס שאינו פגום. ואע"ג דשתיית כל המסובין לא מעכבא כמ"ש לעיל סעי' י"ד מ"מ לכתחלה מזה מן המוצא שישתו כולם מכוס שאינו פגום:

א) **סעי'** א. אין מקדשין על יין שריחו רע וכו' דאין מקדשין אלא על יין הראוי לנסך על גבי המוצא למעוטי ריחו רע שמסריח קצת ולמעוטי מגולה. טור. וכתב הפרישה או"י דוקא למעוטי הכי דקחשיב אתא האז כללא אבל לא למידן מכלל זה למעט כל דבר שאין מנסכין ע"ג המוצא דהא מסיק הטור דיין של למוקים ויין מבושל מקדשין עליו יעו"ש. ומיהו זה דוקא לדעת הטור והש"ע אבל הרמב"ם פכ"ט דין י"ד פסק למעוטי כל דבר שאין מנסכין ע"ג המוצא יעו"ש. אמנם אכן ק"ל כדעת הטור והש"ע למעוטי הכי דוקא:

ב) **שם**. אין מקדשין על יין שריחו רע וכו' ופירש רש"ם דאעפ"י שמצרכין עליו פה"ג דריחיה חמרא וטעימה חמרא אלא שמסריח קצת משום דמונח בכלי מאוס אפי' הכי פסול לקידוש דכיון דפסולין לנסך ע"ג המוצא משום הקריבהו נא לפתחך פסולין נמי לקידוש מהי"ט גופיה עכ"ל. והביאו הב"ח:

ג) **אם** הוא בערב שבת במקום שיש בו יין ויודע שצבצב לא יהיה לו יין (כגון שאינו יכול להוליכו לביתו) יקדש מצע"י על היין וישתה ואסור אח"כ לעשות מלאכה. שה"ל צפס גאון. מ"א רס"י זה. ומשמע דמיירי דמקדש קודם תפלת ערבית דמותר לעשות כן וכמ"ש לעיל סי' ער"א או"י כ"ב אמנם כבר כתבנו שס דלפי דברי האר"י ז"ל צריך להתפלל ערבית קודם ואח"כ לקדש יעו"ש וע"כ נראה דלפי דברי האר"י ז"ל יותר טוב לקדש על הפת ואחר תפלת ערבית מלקדש על היין וקודם תפלה. ומיהו אם התפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה ורולה לקדש אח"כ מצע"י גם דלפי דברי האר"י ז"ל אין צדק כלום:

ד) **שם**. אין מקדשין על יין שריחו רע וכו' ואפי' שאין יין אחר מלוי רק יין זה שריחו רע ומסריח קצת אין מקדשין עליו. שו"ת שע"א סי' ח"י. ביי"ט או"י ח' ומיהו אם עירבו ביין אחר ונתקן שאלך ריח רע שרי לקדש עליו. פתה"ד או"י ח':

ה) **ובן** יין שמסריח קצת אחר הצביות אין מקדשין עליו. שו"ת שע"א

(ב) **סעי' ג.** מקדשין על היין שצפי החצית וכו' היינו יין גמור דריחיה חמרא וטעמיה חמרא ובפי החצית בלחוד יש בו קמחין. אבל אם יש עליו קרום לבן שקורין קאני"ק אין מקדשין עליו. ב"ח. מ"א סק"ד. תו"ש או' ד' מיהו הט"ז סי' ר"ד סק"א הכשיר לקידוש בהך שעלה עליו קרום שקורין קאני"ק אם מסננין אותו יעו"ש. והביאו הא"ח בסי' זה או' ד' וכ"כ א"ר או' ו' וגראה דזה תליא בחוש הראות דאם

(יב) **מישקה** דעביד טיף טיף דאין צו משום גילוי כמ"ס צטור
 יו"ד סי' קט"ז אס נאסר לקדש עליו דאפשר
 הפחות והסגנים לא קפדי כ"א ביש חששא גס האידנא משא"כ
 זה. מש"ז או' ח' וכן הסכים הפתה"ד או' ד' להתיר יעו"ש.
 (יג) **בתב** צאר עשק סי' ק"ט דמוחר לצרך ולקדש ולהדדיל

ה סיר והרע"ב ח
והס' שם שכן גררה
דעת הר"ק
יחל"ט והרמב"ם
ו סור בשם רבי
מהל דברכות כ"ח:
ז ב"ב ז. ח שם:
פ הרמב"ם שם וס' פ
י סור בשם רבי
העיסור על פי
הירושלמי והרמב"ם
והס' שם ב"ב וס' פ: ב ה"ר שמע"י בשם רבינו שלמה ור"ן גיאות ורב האי והרמב"ם:
שאינו

מצוה לברור יין טוב לקדש עליו: ד המקדשין על יין לבן והרמב"ן פוסלו לקידוש אפי' בדיעבד אבל מבדילין עליו ומנהג העולם כסברא ראשונה: ה' ויין חי אפי' אם הוא חזק דדרי (פי' שראוי למזוג) על חר תלת מיא מקדשים עליו ומ"מ יותר טוב למזוג ובלבד שיהא מזוג כראוי. הגה וינות שלנו יותר טובים הם בלא מויגה (טור): ו' ויין צמקים מקדשין עליו. (והוא שיש בהן לחלוחית קלה בלא שרייה (טור): ז' חשמרי יין או פחרצנים שנתן עליהם מים אם ראוי לברך עליהם בפ"ה מקדשין עליו. (וע"ל סי' ר"ד סעיף ה'): ח המקדשין על יין מבושל ועל יין שיש בו דבש כו"א שאין מקדשין עליהם. הגה והמנהג לקדש עליו אפילו יש לו יין אחר רק והס' שם ב"ב וס' פ: ב ה"ר שמע"י בשם רבינו שלמה ור"ן גיאות ורב האי והרמב"ם:

שאינו

בב החיים

(א) **שם**. ומ"מ יותר טוב למזוג. וכן הוא לפי דברי האר"י ז"ל שלריך למזוג ונתן טעם בסוד כמ"ס לעיל סי' ער"א או' כ"ח יעו"ש. וע"כ הגם שכתב מור"ס ז"ל בהגה דיינות שלנו יותר טובים הם בלא מויגה מ"מ יש למזוג אותם מעט דהיינו שיתן רק ג' טיפין מים כדי לקיים מצות המויגה וסוד הגרמזו בה:

(ב) **שם**. ובלבד שיהא מזוג כראוי. ר"ל שלא יחלישנו יותר מדאי. ועיין לקמן או' ל"ה:

(ג) **סעי'** ו'. יין למוקין וכו' לא שאל ממכשי בגפנייהו ולא שאל נלטמקו ע"י חמה או ע"י תולדות האור כגון שהכניסו בחמין למהר למוקין או שתלחן בעשן. טור:

(ד) **שם**. יין למוקין מקדשין עליו. דוקא אם משך היין מהלמוקין אבל כ"ז שלא משך היין מהלמוקין אינו חשוב יין כמ"ס לעיל סי' ר"ב או' פ"ד יעו"ש. ושיעור שריית הלמוקין שיקרא יין י"א עד שישתהו הלמוקין במים ג' ימים וי"א דאם נשתהו במים מעט לעת הוי דינס כיון כמ"ס לעיל סי' הנו' או' פ"ה יעו"ש. וכמה שיעור המים שיתן בלמוקין עיין בדברינו לעיל סי' ר"ד או' ל"ג שכתבנו שם שלא יתן יותר מכנגד הלמוקין אחד שנתגדלו יעו"ש ואם הם יבשים לא יתן יותר מכפלים דהיינו שלש למוקין ושני שלישי מים:

(ה) **שם**. יין למוקין מקדשין עליו. ואפי' לא רמי תלתא ואחא ארבעה אלא כל שיש בו טעם יין ומראה יין מקדשין עליו. כנה"ג בהגב"ז. עו"ש או' ב' וכ"כ לעיל סי' ר"ב או' פ ו יעו"ש. והמברכין על יין למוקין שאין בו אלא מתיקות בעלמא וטעמו כמים מברכין לבטלה ואין יולאין ידי קידוש. ח"א כלל ו' או' ז':

(ו) **שם** הגה. והוא שיש בהם לחלוחית וכו' שאם ידרוך אותם ילא מהם דבשן. ב"י בשם הרמב"ם פכ"ט. וכ"כ לעיל בש"ע סי' ר"ב סעי' י"א. אבל אם הם יבשים לגמרי שאפי' ע"י דריכה ועליס לא ילא מהם לחלוחית כלל פסולין. ריב"ש סי' ט' מ"א סק"ה. ועיין בדברינו לעיל סי' ר"ב או' פ"ז: (ז) **סעי'** ז. שמרי יין או חרלנים וכו' עיין לעיל סי' ר"ד סעי' ה' וסעי' ו' ובדברינו לשם בס"ד דשם מבואר איזה שמרי יין וחרלנים שמברכין עליהם פה"ג יעו"ש:

(ח) **סעי'** ח. מקדשין על יין מבושל וכו' טעם דעה זו דס"ל דאישתני למעליותא ודעה שניה ס"ל דאישתני לגריעותא מברכין עליו שהכל כמבואר ב"י יעו"ש. ועיין בדברינו לעיל סי' ר"ב או' י"ב שכתבנו דהעיקר כסברה ראשונה דמברכין עליו פה"ג ולא אמרינן בזה ספק ברכות יעו"ש: (ט) **שם**. ומ"מ יותר טוב למזוג. כדי שיהא ערב וטוב לשתייה. ב"י. תוס' או' ח':

אנו רואין שנתחמך לכ"ע אין מקדשין עליו ואין מברכין עליו פה"ג כמ"ס סי' ר"ד סעי' ד' ואם טעמיה חמרא מסכנין אותו והוא כשר:

(א) **יין** שהתלע וירס תולעים הרבה אלא שלא נשתנה לא במראה ולא בטעם והתולעים עוזרים במסגנת מותר לקדש עליו. לב חיים ח"ג סי' י"א. ואם מותר לסנן בשבת עיין לקמן סי' ש"ט סעי' יו"ד ובדברינו לשם בס"ד:

(ב) **שם**. ועל יין מתוק. היינו אם הוא מתוק מחמת עצמו אבל אם נתן בו דבר אחר כדי למתקו כגון לוקר וכדומה לדיעה שרייה בסעי' ח' אין מקדשין עליו יעו"ש וכ"כ המש"ז או' ג':

(ג) **שם**. ומ"מ מזה לברור וכו' ולא יקח מסתם יין שבמרתף. ט"ז סק"ה. י"א או' ז' מש"ז או' ה' ר"ז או' ג':

(ד) **סעי'** ד'. מקדשין על יין לבן וכו' בש"ס מביעיה חמר חורין מהו ופשיט מדכתיב אל תרא יין כי יתאדם ש"מ דאין קרוי יין אלא אדום ודיעה הראשונה הוא דעת הרמב"ם והטור דהאיבעיה הוא על נסכים אבל לקידוש כשר אפי' לכתחלה ודיעה השנייה הוא להרמב"ן דס"ל דהאיבעיה קאי גם לקידוש אבל להבדלה כשר ללא גרע משכרא. תוס' או' ו':

(ה) **שם**. מקדשין על יין לבן וכו' פי' לבן ביותר והוא לגריעותא. טור:

(ו) **שם**. והרמב"ן פוסלו לקידוש אפי' בדיעבד. אלא א"כ יש בו מראה יין שאז כשר בדיעבד לדיעה זו. כמ"ס ב"ב:

(ז) **שם**. אבל מבדילין עליו. ללא גרע משכרא. ולפי"ז בקידוש דשחרית מותר לקדש. ואפשר דכל הני דפסולין בס"י זה הוא כן ללא גרע משכרא. הגרע"א:

(ח) **שם**. ומנהג העולם כסברא ראשונה. ויש לירא שמים לעשות כמ"ס הר"ן פ' המוכר פירות שלא לקדש

על יין לבן אלא בשעת הדחק שאין לו אדום יעו"ש וזה דוקא בלבן יותר מדאי כמ"ס התו' ב"ב דף ל"ד. ח"ר או' ח':

(ט) **סעי'** ה'. יין חי אפי' אם הוא חזק דדרי על חד וכו' דזהו יין המשובח כדאמרין (בשבת ע"ז

ע"א) דכל חמרא דלא דארי על חד חלת מיא לאו חמרא הוא. אבל יין חזק שאינו ראוי לשתייה ודאי אין מקדשין עליו עד שיתן לתוכו מים. ב"י. תוס' או' ז':

(י) **שם**. ומ"מ יותר טוב למזוג. כדי שיהא ערב וטוב לשתייה. ב"י. תוס' או' ח':

להרא"ש לפי הרי"ו
ובשם הרמב"ם
ושכן הסכימו דב
הגאונים מהא
דפסחים ק"ג:
פ' רמב"ם נפכ"ט
והמגיד בשם הרי"ן
גיא' ושכן עיקר
והגה בשם רש"י
והגאונים וה"ג
ואלפסי וראב"ה הר"מ והמרדכי בשם ר"ת. ג שם בפסחים.

שאינו טוב כמו המבואל או שיש בו דבש (אגור): מ' לבמקום שאין יין מצוי י"א שמקדשים על שבר
ושאר משקין חוץ מן המים מו"א שאין מקדשין נולדרא"ש בלילה לא יקדש על השכר
אלא על הפת ובבוקר יותר טוב לקדש על השכר שיברך עליו שהכל קודם ברכת המוציא
שאם יברך על הפת תחלה אין באן שום שינוי ודברי טעם הם. הגה וכן המנהג פשוט כדברי
הרא"ש ואם יין בעיר לא יקדש על הפת ומי שאינו שותה יין משום נדר יכול לקדש עליו וישתו אחרים המסובין
עמו ואם אין אחרים עמו יקדש על הפת ולא על היין או ישמע קידוש מאחרים. (הגהות מיימוני פרק כ"ט
דמחזור אחר יין ותשובת מיימוני סוף הפלחה סי' ד' דיקדש על הפת לכן ל"ל החילוק אם אוכל לבדו ואם אוכל
ואלפסי וראב"ה הר"מ והמרדכי בשם ר"ת. ג שם בפסחים.

עם

כף החיים

הלמוקים ולסנן היין ולקדש עליו ח"א כלל ו' או' ז' וכ"כ
בא"ח או' ה' בשם כמה פו' יעו"ש:

(ב) **מצאתי** בכתבי בעל דע"ק דלמוקים קטנים שאין בהם
גרעינים הם בכלל ענבים שבתורה כמ"ש
ברד"ק ישעיה ה' ויטעו שורק שהם ענבים המשובחים שאין
בהם גרעינים. א"ח שם:

(גא) **שם**. ועל יין שיש בו דבש וכו' זכתה הרשב"ץ סי' פ"ד
דאפי' נשתנה טעמו בענין שאין בו משום יין נסך כגון
שיש בו שליש דבש כשר לקידוש וכ"ש להבדלה כל שיש לו טעם
ומראה יין יעו"ש. ערה או' ג':

(גב) **שם**. וי"א שאין מקדשין עליהם. ואפי' אם נתערב בו
דבש או שאור כטפת חרדל בחבית גדולה אין
מקדשין עליו כיון שפסול לנסך ע"ג המוצא. טור בשם הרמב"ם
פכ"ט. וכ"כ הלבוש:

(גג) **אם** היין אשר ימוזג בו יין מבואל הרוב מן היין שאינו
מבואל מקדשין ומזכרין עליו פה"ג אבל אם הרוב
מן היין המבואל אין מקדשין עליו ומזכרין עליו שהכל שו"ת
הגאונים שסבוף ס' נהרות דמשק סי' ד' יפ"ל או' ו':

(גד) **שם** הגה. והמנהג לקדש עליו וכו' וכ"כ הב"ח. ר"ז או'
ט' ח"א כלל ו' או' ז' מיהו קילור הש"ע סי' ע"ז
או' ו' כתב אם אפשר יש להדר אחר יין אחר. וכן נראה כדי
לנאת חליצא דכ"ע:

(גה) **שם** הגה. רק שאינו טוב וכו' והא"ר או' י"א כתב
דוקא כשאנו טוב כלל אבל כשהוא טוב אף
שאנו טוב כמו המבואל מזכרין על שאינו מבואל יעו"ש. ויין
מעושן לתו' ז"ב ח"י ד"ה לא יפתח פסול לקידוש ולרמב"ן
כשר כמו מבואל. הגרע"א פת"ע או' י"ד:

(גו) **סעי'** מ. במקום שאין יין מצוי וכו' דכיון שאין יין
מצוי שם הוא שאר משקין חמר מדינה. ופרש"ם
שנקרא חמר מדינה כשאין יין בכל העיר (פי' שכל השנה אין
יין שם. מ"א סק"ו) ויש מפרשין דלא הוא חמר מדינה אלא
א"כ שלא יהא יין גדל מהלך יום כל סביב העיר. טור.
וכתב התו"ש דק"ל כדעת ה"ס מפרשין שהוא לקולא. וכ"כ הר"ז
או' יו"ד ועיין לעיל סי' קפ"ז או' ו':

(גז) **שם**. במקום שאין יין מצוי. אבל אם נמלא יין באותו
מקום אעפ"י שהוא צורך אין לו לקדש אריפתא
ולא להבדיל אשיכרא. ז"י בשם הגמ"י פכ"ט. מ"א שם:

(גח) **וכתב** המרדכי שאם לקו הכרמים ואין יין מצוי אעפ"י
שבשאר שנים מצוי רוב יין לשנה זו מיהא היו
השכר חמר מדינה, ונראה דכל היכא שאין יין ישראל מצוי

(מט) **וכתב** שם המ"א דאין מקדשין על יין שרק אלא א"כ
במדינות שרוב שתי ההמון הוא יין שרק בכל
יום וכמ"ש סי' קפ"ז יעו"ש. והביאו א"ר או' י"ג וכתב דלענין
דינא אף שהוא חמר מדינא דוקא כשיכול לשתות בהרבה פעמים
שלא בהפסק בנתיים מלא לוגמיו הוא דמקדש יעו"ש. וכדיעבד
או בשעת הדחק שאין יכול לשתות מלא לוגמיו ואין לו יין או
שאר משקין אחרים י"ל דשתיית כל המסובין מלטרפין למלא
לוגמיו כמ"ש לעיל סי' רע"א סעי' י"ד יעו"ש:

(ן) **שם**. וי"א שאין מקדשין. ואפי' אם חמר מדינא. ז"י.
וא"כ לפי מה דק"ל דכלל דוכתא שכותב הש"ע
י"א וי"א הלכה כ"א בנראה א"ר הכא נמי יש לפסוק דבמקום
שאין יין מצוי אין לקדש על שאר משקין אפי' אם הם חמר
מדינא אלא יש יפסוק כדעת הרא"ש דבליילה יקדש על הפת
ובבקר על השכר. ומיהו אם חין לו בלילה לא יין ולא פת
נראה דיותר טוב לקדש על שאר משקין אם הם חמר מדינא
שיתבטל מלות קידוש לגמרי:

(אן) **ומי** שאין לו לחם ויין וממתין שיבא לו למחר יש
להסתפק אי ליל שבת לא לטעום מידי וימתין עד
עת בא לו יין או לחם ויקדש כדק"ל גבי הבדלה או דילמא
ליכול וליתחד בקטניות ופירות אשר לו. עיין ברכ"י או' ט'
שהעלה דיש להמתין עד למחר ויעשה ג' סעודות ביום אך
אם הוא מלער וקשה עליו הדבר דלא לטעם מידי בלילה לית
לן בה יעו"ש. ועיין לקמן סי' רפ"ט סעי' ז' ובדברינו לשם או'
כ"ג בס"ד:

(בן) **שם**. וי"א שאין מקדשין. אבל מותר להבדיל עליו הואיל
והוא חמר מדינה. טור בשם הרמב"ם פכ"ט דין
י"ז. ועיין לקמן סי' רל"ז סעי' ז' ובדברינו לשם בס"ד:

(גן) **שם**. אלא על הפת וכו' כיון שהפת בא לכבוד שבת.
והיו שינוי בין שבת לחול כיון שאומר עליו נוסח
הקידוש של לילה אבל בשחרית אם יקדש על הפת לא יהיה
שום שינוי בין שבת לחול. תו"ש או' י"ג. ור"ל דבליילה כיון
שאומר ברכת אשר בחר בנו אחר ברכת המוליד. הו' שינוי בין
שבת לחול אבל ביום דאין אומרים ברכת אשר בחר בנו כ"א
רק ברכת המוליד לא הו' שינוי בין שבת לחול וע"כ יותר טוב
לקדש על השכר:

(דן) **שם**. אלא על הפת וכו' וסדר קידוש שעל הפת. תחלה
נוטל ידיו ומזכר על נט"י ואח"כ מניח ידיו על
הפת ואומר יום הששי ויכולו השמים וכו' עד אשר ברא אלהים
לעשות

עם אחרים: י' סברת יין של קידוש פוטרת יין שבתית. הסעודה עוֹאֵנו טעון ברכה לאחריו דב"ה פוטרנו בין שהוא על הכוס בין שאינו על הכוס (וע"ל סי' קע"ד סעיף ו').

רע"ג שיהיה הקידוש במקום סעודה. וכו' ז' סעיפים:

א אין קידוש אלא במקום סעודה ובבית אחד. מפנה לפנה נחשוב מקום אחד שאם קידש לאכול בפנה זו ונמלך לאכול בפנה אחרת אפי' הוא טרקלין גדול א"צ לחזור ולקדש. הגה ומצות לסוכה חשוב כמפנה לפנה (מרדכי פ' ע"פ) גוי"א שכל שרואה מקומו אפי' מבית לחצר א"צ לחזור ולקדש דו"א שאם קידש במקום א' על דעת לאכול במקום אחר ש"ד (וע"ל ריש סי' קע"ח) הוהוא שיהיו שני המקומות בבית אחד כגון מחדר לחדר או מאגרא לארעא

בית החיים

סב) שם ואין טעון ברכה לאחריו וכו' וה"ה שיהא יין לפני נט"י לפתוח בני מעים דאין מזכיר ברכה אחרונה עליו דבהמ"ז פוטרנו. מש"ז או' ז':

סג) שם ואינו טעון ברכה לאחריו וכו' ואם שיהא עוד קודם הסעודה מלכד כוס הקידוש אם הוא יין ח"ל לברך אחריו ואם הוא שאר נשקה לריך לברך אחריו ח"ל ח"ל יברך ברכה אחרונה אחר כוס בהמ"ז. ר"ז או' י"ג.

א) סעי' א. אין קידוש אלא במקום סעודה. בין בקידוש הלילה בין בקידוש היום. וכמ"ש לקמן ר"ס רפ"ט. וטעמא משום דהכיז וקראת לשבת ענג במקום קריאה שם תהא עונג ב"י ט"ז סק"א. ולפי טעם זה אף מקדש על הפת לריך שיהא במקום סעודה. וקידוש במקום סעודה להמקדש ג"כ בעינן כבסעיף ד' דאעפ"י שמקדש לעלמו ולאחרים והם אוכלים שם ולא הוא הם ילאו והוא לא ילאו. מש"ז או' ח' ומשמע דה"ה אויפכא דאם קידש לו ולאחרים והוא אכל שם והם לא אכלו הוא ילאו והם לא ילאו. ועיין לקמן או' ד':

ב) שם אין קידוש אלא במקום סעודה. ואם קידש במקום אחד וי"א אכל כלום ח"ל הלך למקום אחר לאכול חסור לו

לאכול עד שיחזור ויקדש. ב"ח. והיינו בשלל היה בדעתו בשעת קידוש לאכול במקום אחר אכל אם היה בדעתו עיין לקמן דו"א דלא:

ג) שם אין קידוש אלא במקום סעודה. וזהו סברת שמואל ואע"ג דרב ור"י פלגי עליה ק"ל כוונתה דשמואל

כמבואר בטור וב"י יעו"ש. וכתב הגו"ר כלל ג' סי' י"ז וח"כ בקידוש היום דקיל טובא המיקל כרב ור"י לא הפסיד. ולא באנו לומר לסמוך ע"ז לכאחלה רק שבשעת הדחק ובשכיל כבוד הרבים יש לסמוך על טעם זה להקל ואין למחות בידי הרבים העושים כן. והביאו הברכ"י או' ח' יעו"ש:

ד) שם אין קידוש אלא במקום סעודה. אכל היכא דליכא סעודה לא מחייב בקידוש ומש"ה לא מקדשין ביוה"כ

ואעפ"י שחל בשבת ברכ"י סי' ער"ב בשו"ב בשם סי' המכריע וס' הבתים יעו"ש. וכ"כ בשו"ת הגאונים שבס"ס נהרות דמשק סי' ק"ה שאם לא מדמן לו לאכול צליל שבת או שאינו יכול

לאכול לא יקדש עד למחר בסעודה יעו"ש ושם בס' ק"ו כתב אכל ויכלו אומר אעפ"י שאין שם סעודה משום שני המלאכים

המלוים לו לאדם בשעה ששומעים עדות זה מפיו ומניחים ידיהם על ראשו ואומרים וסר עונך וכו' והביאו הי"ל או' ח' וכתב ולולי

טעם זה היה ראוי לאומרו ביוה"כ שחל בשבת כל אחד בביתו יעו"ש. והגם שכתב שם הי"ל שלא ראה נוהגים כן מ"מ כל

אחד יש לנהוג כן לאומרה בביתו דלא יש הפסד בדבר כ"א אמירת פסוקים ועיין לעיל סי' רס"ח או' ג' ודו"ק:

וכתב

לעשות. ואח"כ מזכיר המוליד ואינו צולע. ואח"כ אומר ברכת אשר בחר בנו וכו' עד מקדש השבת ואח"כ צולע הפת. ועיין הרמב"ם פכ"ט דין ט' ובטור סי' זה ומ"א סק"ז ולעיל סי' רע"א סעי' יו"ד בהגה ודוק:

ה) שם ובצדק יותר טוב לקדש על השכר וכו' אכל במקום שיהא יין מלי ודאי יברך על היין אפי' ביום ח"ל דמ"מ אם היין צורך כגון צמדינות אלו אין מהדרין אחר יין דכיון שאין חיוב גמור כמו שיש חיוב צלילה סגי בכך ומשום הכי לא נהגו אפי' הגדולים צמדינותיו לברך על היין ביום ומי שמצדק גם ביום על היין ודאי עושה מן המבואר ט"ז סק"ו. מיהו המט"י סי' רפ"ט או' ה' כתב לדעת הש"ע אם היין מלי לקנות אעפ"י שהוא צורך אין לקדש על השכר ודלא כהט"ז יעו"ש. ועיין לקמן סי' רפ"ט או' כ"ב:

ו) שם בהגה. ואם יין צעיר לא יקדש על הפת. דר"ת סובר דאין מקדשין אריפתא. מ"א סק"ז:

ז) שם בהגה. לא יקדש על הפת. ומכ"ש על השכר והיינו בקידוש לילה ולענין קידוש היום עיין סי' רפ"ט סעי' ב' תו"ש או' י"ד:

ח) שם בהגה. יכול לקדש עליו וישתו אחרים וכו' מיהו המ"א סקיט כתב דחסור לקדש על היין שישתו

אחרים כיון שהאחרים יודעים בעלמם לברך צפה"ג וכמ"ש סי' ער"ג סעי' ד' רק הם יקדשו ודברי רמ"א ל"ע עכ"ל. אכל

הא"ר או' י"ז כתב דיש לחלק דהתם אינו אוכל עמהם אכל כשאוכל לרק שאינו טועם מיון יכול לקדש. ועוד י"ל דגם רמ"א

מייירי כשאין יודעים יעו"ש. אמנם בשו"ת יעב"ץ ח"ב סי' ס"ד כתב דמי שאמר על עלמו לשותת יין אינו יכול לקדש עליו

ולברך להוליד אחרים י"ח בקידוש וימון יעו"ש:

ט) מי שזו לו הרופאים שלא לשותת יין לריך לקדש על היין כיון דסגי בטעמימה כל דהוא וכל שכן הוא מדי כוסות

דליל פסח דחייבוהו אעפ"י ששתייתן מרובה. אכל אם חביב ליה ריפתא מחמרא פשיטא שיקדש על הפת. עיקרי הד"ט סי' י"ג

או' כ"ה בשם פחד יצחק או' ק' ביו"מ או' י"ז:

ס) נדר שלא לשותת יין רביעית יוכל לקדש עליו ולשותת פחות מרביעית. ישי"ע:

סא) סעי' יוד פוטרת יין שבתוך הסעודה וכו' פי' אפי' אם מקדש קודם הגטילה וכמ"ש לעיל סי' קע"ד

סעי' ד' והטעם דכיון דבעינן קידוש במקום סעודה לרבי סעודה הוא ופותר כל היין בתוך הסעודה. עו"ש או' י"ד וכ"כ המש"ז

בס"י זה או' ז' ובס"י ער"א או' ט"ז יעו"ש. ועוד עיין בדברינו למי' קע"ד סעי' ד' יעו"ש:

(כתב)

ס טור וכו' בפ"ז
דפסחים והרא"ש
שם בראש הפרק:
ע שם בשם אביו
הרא"ש רפ"ט פ'
א פסחים ק"א
ובשמואל הכי"ף
והרא"ש והתוס'
והרמב"ם בפכ"ט:
ב שם לגי' הרא"ש
והתוס' והרמב"ם
שם: ג טור בשם
רב שר שלום:

ד טו' והמניח שם **רארעא** (וכן עיקר): **ב** ואם קידש בבית אחד ע"מ לאכול שם ואחר כך נמלך לאכול במקום שם הנחומים: ה לש"י הסוס והרא"ש. ו ב"י מהא דרב הונא שם בשם רבי' נסים דק"א: **בף החיים**

הקודם משמע דגם אם מחילות הבית מפסיקות דהו"ל כמחדר לחדר ולא היה דעתו לכך בשעת שקדש א"ל לקדש שנית. וכ"כ א"א אוי' ב' דמודברי הלבוש משמע הטעם דהוה כמתנה בפירוש לאכול במקום אחר יעו"ש. וע"כ כיון דיש פלוגתא בזה אם אפשר יש לשמוע קידוש מאחר או ליתן דעתו מתחלה בשעה שמקדש אם ירדו גשמים יעשה סעודה בבית ואם לא אפשר לשמוע קידוש מאחר וגם לא נתן דעתו בשעם שקידש מ"מ א"ל לחזור ולקדש דיש לסמוך על המקילים משום דקידוש במקום סעודה אינו אלא דרבנן וספק ברכות להקל:

(יב) **שם**. וי"א שכל שרואה מקומו וכו' אפי' דרך חלון ואפי' רואה מקלט מקומו. מ"א סק"ג. תו"ש או' ג' ר"ז או' ב' ח"א כלל ו' או' ד' :

(יג) **שם**. אפי' מצית לחזר וכו' וכן אפי' מצית לבית אם רואה מקומו ואין שכל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים מפסיק ביניהם א"ל לקדש פעם אחרת וכמ"ש לעיל סי' קל"ה סעי' א' ובט"ז שם סק"ב לגבי זימון יעו"ש: (יד) **שם**. א"ל לחזור ולקדש. ויש לסמוך על סברה זו בשעת הדחק. ר"ז או' ב' בן א"ח פ' בראשית או' א' :

(טו) **שם**. וי"א שאם קידש במקום וכו' כתב בס' הזתים כ"י דהרב בעל השלמה כתב אם קידש במקום אחד ודעתו לאכול בבית אחר קרוב משם שהיה יכול לשמוע משם דברי המקדש באתו מקום שקדש הרי זה מקום סעודה אעפ"י שאינו עומד במקום סעודתו בשעת הקידוש. והביאו מחבר"ר או' ב' שט"ת או' ב'. וכתב השע"ת לפ"ז ל"ל דמ"ש בש"ע דלריך שהיו שני המקומות בבית אחד היינו שאם הוא בבית אחד אפי' במקום שרואה לאכול רחוק ממקום הקידוש שאפי' באתו בית לא היה יכול לשמוע עכ"ד מיהו לכתחלה לא יעשה כן וכמ"ש באו' שאח"ז :

(טז) **שם**. וי"א שאם קידוש במקום אחד וכו' זהו סברת הר"ן וטעמא כתב הרא"ש משום דבגמ' דידן משמע דאין תנאי מועיל לקדש בבית זה על דעת לאכול במקום אחר וצירוש' קאמר דמועיל ולפיכך חילקו דבגמ' דידן מייירי מצית לבית ומשוא"ה לא מהני תנאה אצל צירוש' מייירי כששני המקומות בבית אחד ואיכא למיד דאין לחלק בזה וירוש' פליגא ואין כגמ' דידן נקטינן כמבואר בב"י יעו"ש. וע"כ כתב דין זה בשם י"א וא"כ כיון דאיכא פלוגתא בזה לכתחלה יש לזהר. וכ"כ האחרונים: (טז) **שם**. והוא שהיו שני המקומות בבית אחד וכו' דהיינו תחת גג אחד ואע"פ שאין רואה מקומו. כ"כ האחרונים:

(יז) **שם**. כגון מחדר לחדר וכו' אצל מצית לבית או מצית לחזר אינו מועיל מה שהיה בדעתו מתחלה על כך ולריך לחזור ולקדש. ר"ז או' ב' ח"א כלל ו' או' ד' מיהו הא"ז הלכות ע"ש כתב דיש להקל גם מצית לבית אם התנה כן מתחלה לאכול בבית אחר יעו"ש. והביאו א"ח או' ב' וכתב ולפ"ז ל"ע אם כבר עשה מעשה אם יכול לחזור ולקדש בבית האחר דשמא יש חשש ברכה לבטלה וכוון לשמוע קידוש מאחר עכ"ד. ואם אי אפשר לשמוע קידוש מאחר כבר כתבנו לעיל סוף או' י"א דאין לחזור ולקדש משום סב"ל יעו"ש:

(יח) **סעי' ב'**. אם קידש בבית אחד וכו' ואח"כ נמלך וכו' פ"י שלא אכל כאן כלל אכל אם אכל כאן מעט אפי'

(ה) **וכתב** הצרכ"י או' ב' מדברי הגו"ר הגו' מוכח דלא הקל בשעת הדחק בקידוש היום ולכבוד רבים לא שלא למחות בידם אמנם ודאי דאמר נגע להם בלבו אם ימנע ביום שבת בעידנה דעילי אינשי לכבוד חתן או אבי הבן וכיוצא ומקדשין ואח"כ מביאין מיני מתיקה וכיוצא ואין שם פת הבאה בכסנין אלא מגדים וקאפי לא לטעום מידי שם כלל. ולא סגי בזה שהמקדש ישתה כל הבוט דלדעת הגאונים חשיב מקום סעודה. דלא אהני אלא לשותה הכוס עלמנו דחשיב כאלו קידש במקום סעודה. אצל לאחרים לאו מקום סעודה ואסור לטעום. וזה פשוט ומבואר בש"ס ופוסקים ולא הולכתי לזה אלא לאפוקי

הטועים שראיתי שטעו בזה עכ"ד. וכ"כ החס"ל או' ד' דלא מהני שתיית המקדש רביעית לדירה ודלא כמ"ש הרב מעט יעו"ש לועז פ' יתר' יעו"ש. וכ"כ לעיל או' א' יעו"ש. וכתב שם החס"ל מ"מ אף אם שחה רביעית יין או אפי' אכל כזית פת כסנין בצקר טוב לחזור ולקדש על שלחנו שהיא קידוש במקום סעודה העיקרית ומנהג אנשי מעשה שתקף בלאתן מצה"כ זריזין מקדימין: (ו) **שם**. אין קידוש אלא במקום סעודה. ואם אחר שקידש וסעד סעודה הגונה כדת וכהלכה ויקס וילך ותיקף הקיאו אם יכול לסעוד במקום אחר בלתי קידוש. עיין פתה"ד או' א' דשקיל וטרי בהאי עניינא ומסיק שלא לחזור ולקדש במקום סעודה שניה וכ"ש דאיכא לד דהויא ברכה לבטלה רק אם אפשר לשמוע קידוש מאחר שמקדש לעלמו ויכוין שומע ומשמיע הוא הנכון יעו"ש:

(ז) **ואם** קידש ואכל שם ספק איסור תורה. כתב המש"ז ביו"ד סי' קי"ט סוף או' א' דלמ"ד מ"ה אסור לא יא' ידי קידוש כשלא אכל שם כ"א זה ולמ"ד דרבנן י"ל דא"ל לחזור ולקדש יעו"ש. אצל הפתה"ד או' ה' כתב דסגי בהניית גרונו דאם בשעה שחלל אותו ספק איסור תורה לא נודע לו ואח"כ כאשר ירדו חדרי בטן קודם העיכול נודע לו דא"ל לחזור ולקדש כיון דבשעת אכילה והנחת גרון היה סבור דהיתר קא אכיל ואיכא עונג בעת ההיא עיי' הנחת גרונו יעו"ש:

(ח) **שם**. שאם קידש לאכול בפנה וכו' אצל לכתחלה לא יעשה כן דהא יש אוסרין. מ"א סק"א. תו"ש או' ב' א"א או' א' ר"ז או' ג' בן א"ח פ' בראשית או' ג' והגם דבחידושי רע"א כתב דאף לכתחלה יכול לעשות כן ק"ל כדעת רוב הפו':

(ט) **שם**. ונמלך לאכול בפנה אחרת וכו' וכ"ש בלא נמלך אלא מתחלה כשקדש היה דעתו לאכול בפנה אחרת דשפיר דמי:

(י) **שם** הגה. ומצית לסוכה וכו' או מסוכה לבית כשגשמים יורדים כמפנה לפנה דמי שכן דרך לפנות בעת

הגשמים ועדיף מתנאי. לבוש. עו"ת או' א' ועיין באו' שאח"ז:

(יא) **שם** בהגה. חשוב כמפנה לפנה. דכיון שאין המחילה עשויה לתשמים אלא לשם מלית סוכה חשוב כמו מפנה

בלא מחילות (מרדכי) וא"כ אפי' לא היה דעתו לכך א"ל לקדש שנית. ודוקא כשאין שם מחילה אחרת רק מחילות הסוכה כגון שהסוכה בתוך הבית (ר"ל שהסיר חוזה רעפים מגג הבית בכדי מקום ישיבתו והניח שם סכך) אצל אם מחילות הבית מפסיקות (כגון כשעשה בחצר או ברחוב) הו"ל כמחדר לחדר. מ"א סק"ב. הו"ש או' ב' אמנם מדברי הלבוש והעו"ת שכתבנו באו'

אחר צריך לחזור ולקדש במקום שרוצה לאכול שם: ג ואם קידש ולא סעד אף ידו קידש לא יצא. הגה וצריך לאכול במקום קידוש לאלתר או שיהא בדעתו לאכול שם מיד אבל בלאו הכי אפי' אכל במקום קידוש אינו יולא (מהר"י מולין) ואם היה בדעתו שלא לאכול שם מיד וגמלך ואכל יולא. (ב"י סוף הסי'): ד חיבול אדם לקדש לאתרים אע"פ שאינו אוכל עמהם דלרידתו הוי במקום סעודה שואע"ג דבברכת היין אינו יכול להוציא אחרים אם אינו נהנה עמהם כיון דהאי בפה"ג הוא

חובה

בף החיים

ז כ"י מהא דאבי
סס. ח הרא"ש
כ"י ערכי פסמי
ט ר"ה כ"ס :

אח"כ ואכל שם י"א שלא ילא ידו קידוש. מיהו המש"ז או' ב' כתב דמדברי מור"ס בהגה י"ל אף שלא היה בדעתו לאכול כלל וגמלך ילא יעו"ש. וכ"כ דה"ח או' ג' :

(בח) **שונה** בין קידוש לסעודה חולי עי"ז אינו קידוש במקום סעודה והגם שלא שינה מקומו. אך שינת ערלי נמוס נראה שאין בה חשש. ח"ח או' ה' בשם ח"א מהגה"ק יעו"ש :

(בט) **ואותם** בני אדם שכלל שני של יו"ט או יו"ט של אחר שבת להיותם שבעים מסעודת היום אינם יכולין לאכול מיד אחר ערבית ומקדשין בבואם מבהכ"כ ומניחין האכילה לאחר שעה או שעות ואח"כ אוכלין לא יפה הם עושים דכיון דאינם אוכלים לאלתר וגם אין בדעתם לאכול לאלתר לא ילאו ידו קידוש. ומנהגי לקדש על היין ולבדוק ברכת המזל

ולבטע ולאכול כזית ואח"כ אינו ממתין לאכול כל מה שאינו רוצה. שכתב"ג בהגב"י או' י"ד. אבל מהריק"ש כתב דדוקא אם השתיה היא בכדי שיתעכל המזון אז צריך לקדש שנית. וכתב מהר"י לוי ואלו בהגהותיו וכ"י דמכאן יש סמך למה שנוהגין כלל יו"ט שג' או יו"ט אחר שבת שבעים מסעודת היום שמקדשים ואוכלין אחר שעה או שתיים ותכל מעליהם תלוגת השכנה"ג עכ"ד.

והב"ד הברכ"י בשו"ב או' ח' וכתב ואני אומר דזהו אם היה בדעתו לאכול מיד לא כן אלו הן הנשבעין דאיתו ממולאי בכרם מלאה ועמדו וקדשו אדעתא למיסק אפתורא אחר שתי שעות זוהי שקשה דלא עבדי שפיר דהו"ל לאחר הקידוש עכ"ל. אבל הער"ה או' ב' כתב על דברי השו"ב הגו' דלא עיין במהריק"ש דשם קאי בקידוש ע"מ לאכול שם לאחר זמן יעו"ש. ועיין להגור כלל ג' סי' ק' דמסיק דודאי לבתחלה יזהר לאכול מיד אבל אם דיבעד קידש ע"ד לאכול לאחר זמן אפי' אם עבר זמן הרבה ח"ל לחזור ולקדש והמקדש הויא ברכתו לבטלה ודלא כהגה ומהריק"ש ז"ל יעו"ש. והביאו שעת או' ב' והיותר נכון דמי שרוצה לקדש כלל יו"ט ולהמתין לעשות סעודה אחר זמן יש לאכול כל אחד מבני הבית תיבף אחר קידוש כזית פת כסנין או לשחות רביעית וכמ"ס לעיל סוף או' ד' יעו"ש :

(ז) **סעי'** ד ואע"ג דברכת היין אינו יכול להוציא אחרים וכו' דק"ל כל ברכת הגהנין אין אדם מניח חבירו אם אינו נהנה רק בדבר שהוא חוב בגון קידוש וכיוצא בו אדם מניח חבירו. ט"ז סק"ג :

(א) **שם**. כיון דהאי בפה"ג היא חובה לקידוש וכו' ובקידוש שהוא חובה עליהם יכול להוציאם מדין ערבות שכל ישראל ערבים זה לזה ומולאי זה את זה בדבר שהוא חובה עליו. לבוש :

(ב) **וכתב** הלבוש שאפי' ברכת המזל של פת שאחר הקידוש יכול ג"כ להוציא אפי' שאינו רוצה ליהנות עמם דכיון דק"ל אין קידוש אלא במקום סעודה הוי הסעודה חובה

אפי' כזית ילא כדעתי' הי' מ"א סק"ד ולב"ש. וכ"כ התו"ש או' ה' : (ו) **שם**. במקום אחר וכו' היינו אפי' בחדר אחר שבויתו בית כיון שלא היה דעתו לזה מתחלה וכמ"ס בסעי' ח' :

(בא) **שם**. צריך לחזור ולקדש במקום שרוצה לאכול שם. משמע הא אם חזר בו אחר שגמלך ואכל במקום שקדש ח"ל לחזור ולקדש :

(בב) **סעי'** ג. אם קידש ולא סעד וכו' קמ"ל דלא תימא דוקא אם רוצה לאכול במקום אחר הוא דלא ילא אבל אם אינו רוצה לאכול כלל ילא קמ"ל. תוס' או' ו' :

(בג) **שם** הגה. וצריך לאכול במקום קידוש לאלתר. כ"כ ד"מ או' ח' בשם מהר"י מולין דאפי' באותו מקום שקדש אם אין דעתו לאכול שם לאלתר מיקרי שלא במקום סעודה ואין חילוק בין זמן קצר לזמן ארוך. אבל אם היה דעתו לאכול שם מיד אפי' שהיה צורך זמן גדול עד שמגיע לשם חסוד במקום סעודה דאפי' במרקלין גדוליט חסודים מפינה לפינה במקום סעודה עכ"ל. והביאו מ"א סק"ה :

(כד) **שם** בהגה. או שיהיה בדעתו לאכול שם מיד. ואעפ"י שגמלך אח"כ מעט לית לן בה. לבוש. והמ"א סק"ה פ' כגון שהולך מפנה לפנה ודעתו לאכול שם מיד עכ"ד. והג"מ בין הטעמים דלמ"א דוקא אם העיכוד לצורך סעודה מותר ולדברי הלבוש אפי' אם נתעבד שלא לצורך סעודה מותר : (בה) **שם** בהגה. אבל בלאו הכי וכו' פ' ח' אם לא היה בדעתו לאכול מיד כגון שדעתו להפסיק בדברים אחרים והפסיק אפי' אכל לאחר זמן במקום קידוש אינו יולא. ואם היה דעתו לאכול מיד וארעו אונס שלא אכל אלא לאחר זמן ח"ל לחזור ולקדש אך אם ילא ממקומו בנתיים צריך לקדש שנית. מ"א סק"ה. והנה מ"ס המ"א דאם ילא ממקומו בנתיים צריך לקדש שנית. משמע מדברי הר"ז או' ה' דמפרש דברי המ"א בפשטן דהיינו שילא לחון ואפי' חזר לאכול במקומו צריך לקדש שנית. וכ"מ מדברי ח"א כלל ו' או' כ"א. אבל התו"ש או' ח' כתב בכוונת דברי המ"א דילא ממקומו בנתיים היינו אם ילא לאכול במקום אחר כגון מחדר לחדר ולא היה דעתו מתחלה לכך וכ"מ מדברי המח"ס יעו"ש. משמע הא אם ילא רק לחון וחזר לאכול במקומו לית לן בה. וכ"כ שכתב"ג בהגב"י או' ט' יעו"ש. וא"כ כיון דאיכא פלוגתא בזה יש לזהר לבתחלה אמן אם ילא לחון כדי לעשות נט"י לסעודה או לעשות נרכי נראה דלכ"ע ליכא למיחש כיון שזה לצורך סעודה :

(בו) **שם** בהגה. ואם היה בדעתו שלא לאכול שם מיד וכו' פ' שהיה דעתו לאכול בבית אחר וגמלך ואכל במקומו ילא. כ"ה בהדיא בב"י. מ"א סק"ז. תו"ש או' ט' :

(בז) **כתב** הלבוש דאם היה בדעתו שלא לאכול כלל לא במקום קידוש ולא במקום אחר אפי' שגמלך

י' הרא"ש ר"פ ע"פ
ור"י בח"א והגהו
מיימז"ג בפ"ט.
ב טור בשם ובי
אפילו לדעת חס'
והרא"ש

חובה לקידוש ביום דמי ויכול להוציאם אע"פ שאינו נהנה. הגה ואפילו בקידוש של יום
בשחרית בשבת מותר לעשות כן (רבינו ירוחם וכו' בשם הר"ף והרא"ש והטור סי' תפ"ד) והוא שאינם
יודעים וואם עדיין לא קידש לעצמו יזהר שלא ישעו עמהם שאסור לו לשעוים ער
שיקדש במקום סעודתו: ה' נכתבו הגאונים הא דאין קידוש אלא במקום סעודה אפי'
אבל דבר מועט או שתה כוס יין שחייב עליו ברכה יצא ידי קידוש במקום סעודה וגומר

סעודתו

בה החיים

עליו ברכה אחרונה קאי גם על אכל דבר מועט.
פרישה או' ג' מ"א סק"י. וכ"כ א"ר או' ח' בשם הרוקח סי' כ"ב
ול"ד וכתב שם הא"ר דהעו"ת שכתב דמשמע אפי' פחות מזית
אשתמטתיה פי' הנ"ל עכ"ל. תוס' או' י"ד. וכ"כ האחרונים:
לח' (שם). או שתה כוס של יין וכו' מדברי מרן ז"ל כז"י
ומדברי מור"ם ז"ל בהגה שכתבו דמותר למוהל
ולסנדק לשותות מכוס של מילה בשבת בשחרית אם שותין כשיעור
משמע דסגי במה ששותה רביעית מכוס של קידוש בעלמא אבל
הלבוש כתב דלריך לשותות רביעית חוץ ממה ששותה מלא לגמיו
מכוס של קידוש ולכן כתב דאסור למוהל ולסנדק לשותות מכוס
של מילה בשבת בשחרית אפי' אם ירלו לשותות כשיעור דהא
אין להם שם מקום סעודה וגם אין להם שם כוס אחר לשותות
ומה שנוהגין שלא לשותות הוא מדינא ולא משום מנהג יעו"ש.
וכ"כ ה"ח. ט"ז סק"ד פרישה או' ג' א"ר או' ח' י"א
בהגה"ט ר"ז או' ז' אבל דעת המט"י או' בנראה דסגי
בשתית רביעית כדעת מרן ומור"ם ז"ל. וכ"ה דעת הערה"ה
או' ז' וכ"פ באבן העזר. וכ"פ הגו"ר כלל ג' סי' ק'
ח"א כלל ו' או' כ"ב. וכתב הרב פה"א ח"א דף ל"ג ע"א
שכן נהגין בירושלים ביום שיש בו ברית מילה יעו"ש. והברכ"י
בשו"ב או' ב' כתב דאין צדיקן אין לנו אלא דברי מרן וכן
הסכים בס' אבן העזר והראיות דמיייתי בס' א"ר להיפך אינם
מכריעות כמבואר למענין. ומיהו בקידוש הלילה יש לחוש לדעת
האחרונים ולהחמיר עכ"ל. וע"כ כיון דאיכא פלוגתא בזה יש
להחמיר ואין להקל אלא בשעת הדחק:

ודע דכ"ז הוא דוקא למקדש דכיון דלריך לשותות מלא
לוגמיו מכוס של קידוש כמ"ש לעיל סי' רע"א סעי' י"ג
לא חשבינן ההיא שתייה למקום סעודה ולריך לשותות רביעית
חוץ ממנה אבל להשומעים כיון דלא יש חיוצ לשותות מלא
לוגמיו מכוס של קידוש די להם בשתיית רביעית לכ"ע. וכן
במקדש על הפת לא שייך הא דאינו ויולא בכזית פת של המולא
ידי חובת קידוש במקום סעודה לכ"ע. עו"ת או' ד' וכ"כ
המש"ז או' ח':

של (שם). שחייב עליו ברכה. פי' ששתה רביעית שחייב ברכה
אחרונה. מ"א סק"ה. ואם שתה שיעור כזית ישמע
הקידוש מאחרים במקום סעודה ולא יחזור ויקדש בעלמא כיון
שיש ספק בשיעור ברכה אחרונה אי סגיא בזית או צעיקן
רביעית כמבואר בס"י ק"ל א"כ אפשר דילא כבר בקידוש במקום
סעודה. תוס' או' י"ב. ונראה דהיינו דוקא בקידוש הלילה דאיכא
ברכת הקידוש חוץ מברכת צפה"ג וחיישינן לספק ברכות אבל
ביום דליכא כ"א ברכות צפה"ג יכול לחזור ולקדש בעלמא
במקום סעודה דהא יכול אדם לבדך כמה פעמים ביום ולשתות
אם יש הפסק בנתיים:

ט (שם). וגומר סעודתו במקום אחר. ואם אכל לחם לריך
לבדך

חובה עליהם ויכול להוציאן מדין ערבות יעו"ש. אבל הב"ח
כתב בשם המרדכי דברכת המולא פשיטא דאסור כיון דכבר
יאלו ידי חובת קידוש בלא ברכת המולא אבל כשמקדש על הפת
שפיר דמי כיון דהפת הוי במקום יין. וכ"כ הט"ז סק"ג והשיג
טל בלבוש יעו"ש. וכ"כ מ"א ס"ק י"ג. תוס' או' י"ז. וכ"כ
האחרונים. ודבר פשוט הוא כשמקדש על הפת להוציא אחרים
שליך לכיון על ברכת המולא של המקדש ללחם כמו ברכת הקידוש
ולא יברכו הם אח"כ כיון שהיא במקום ברכת היין שאומרים
עליה קידוש:

לג (שם). אין לו יין בשחרית שמבדך המולא ואוכל אין
מולא אחרים בהמולא דלא הוי קידוש בזה בשחרית
דפה"ג ניכר הוא לקידוש היום כבס"י רע"ב סעי' ט' ובס"י רפ"ט
במ"א סק"ד ול"ע. מש"ז או' ג':

לד (שם) הגה. ואפי' בקידוש של יום מיהו במרדכי פ' ע"פ
כתב דבקידוש דשחרית אינו יכול להוציא אחרים
אם אינו נהנה עמהם אבל מרן ז"ל כז"י פסק דלא בהמרדכי
דגם בקידוש היום יכול להוציא אחרים אפי' אינו נהנה וכדברי
מור"ם ז"ל וכן פסק לעיל בש"ע סי' קס"ז סעי' כ' יעו"ש
ועיין בדברינו לשם כס"ד וכן הוא דעת האחרונים:

לה (שם). והוא שאינם יודעים. אבל אם יודעים לקדש אינו
מקדש להם. טור וכו'. ואין חילוק בזה בין גדולים
לקטנים. שאם אינם יודעים מולא אותם אפי' הם גדולים.
ואם יודעים אפי' לקטנים אינו מולא אותם כיון שהם יכולין
לקדש בעלמא. מיהו בברכת המולא יש חילוק בין גדולים לקטנים
דלקטנים יכול לבדך אפי' אינו אוכל עמהם כדי לחנכם במנות
כמ"ש סי' קס"ז אבל לגדול אינו יכול לבדך בכל ענין אם אינו אוכל
עמהם דכיון דאינו חובה לא ליתני ולא ליבדך, מ"א בתוספת
קלת ביאור תוס' או' י"ד. ועיין בדברינו לעיל סי' קל"ג או' ב':
לו (שם). והוא שאינם יודעים. ואם יודעים רק ברכת פה"ג נסתפק
בזה החס"ל או' ז' אם המקדש אינו מועם אם יכול לבדך
גם ברכת היין או יטרכו הם לבדך לעלמא ברכת היין והוא
יבדך להם ברכת הקידוש לחוד וכתב דמסתברא שאחד אומר כל
הקידוש והיותר טוב שישתה שם רביעית עכ"ל. והא דהלריך
רביעית היינו אם עדיין לא קידש לעלמא וכדי שיהיה עולה
לו הקידוש במקום סעודה אבל אם כבר קידש וסעד ואח"כ בא
לקדש לאלו שיודעים ברכת היין לחוד די לו בטעימת כל שהוא
דהא הספק הוא משום ברכת היין וקמ"ל דברכה ראשונה נאמרת
על כל שהוא והו"ל נהנה ומולא אחרים אעפ"י שיודעים לבדך.
אמנם לפי שיש מחלוקת בזה אם די בשתיית רביעית להיות
במקום סעודה כמ"ש בסעי' שאח"ז ע"כ היותר נכון לקדש לעלמא
תחלה ולעשות סעודה ואח"כ לקדש לאלו שיודעים ברכת היין
לחוד וישעו מן היין כל שהוא:

לז (שם) ה' אפי' אכל דבר מועט. ר"ל כזית דמ"ש שמחייב

סעודתו במקום אחר ודוקא אבל לחם או שתה יין אבל אכל פירות לא. הגה ולפי זה היה מותר למוהל ולסנדק לשחוט מכוס של מילה בשבת בשחרית אם שותין כשישור (ב"י) אבל נהגו ליתן לתינוק. (הגמ"י פרק כ"ט): ו' לואם קידש בביתו ושמע שכנו ושלחנו ערוך לפניו יוצא בו דשפיר הוי מקום סעודה מוכנון שנתכוין השומע לצאת ומשמיע להוציא: ז' נ"א שאין מקדשים אלא לאור הנר סו"א שאין הקידוש תלוי בנר ואם הוא נהנה בחצר יותר מפני הא"ר או מפני הזוביבים מקדש בחצר ואוכל שם אע"פ שאינו רואה הנר שהנרות לעונג נצטוו ולא לצער והכי כסתברא:

דיני

בב החיים

ל עור וכו' ת"א
ובמ"ק והגהות
מ"י פכ"ט:
פ שם מהא דר"ה
כ"ט גר"א ב"פ
ט"פ בשם י"א
ומרדכי מהא דא"ר
ק א. ס טור בשם
גאון ומרדכי

לברך בהמ"ז להרצ ב"י ולרמ"א א"ל לברך. מ"א סק"ט. ור"ל דאם אכל כזית פת במקום שקידש ורולה לגמור סעודתו במקום אחר לריך לברך בהמ"ז במקום שאלל הכזית והא"כ הולך לגמור סעודתו במקום אחר וחוזר לברך המוליא לסדרת ב"י ולרמ"א א"ל לברך כמבואר לעיל סי' קע"ח סעי' א' וב' יעו"ש ועיין בדבריו לשם א"ו' א' שפסקנו כדעת רמ"א שאלל לברך לא בהמ"ז על מה שאלל ולא ברכת המוליא על מה שחזר לאכול אלא גומר סעודתו במקום אחר ושם מברך בהמ"ז לפטור הכל יעו"ש: (מא) שם. אבל אכל פירות לא. בש"ג כתב דאף בפירות דיו דכל סעודה שבת נחשבת קצת יעו"ש. אבל דעת הטור והש"ע עיקר. ומ"מ נראה דבאכיל מיני תרגומא מחמשה מינים ילא דהא עכ"פ חשיבי טפי לסעודה שבת מיין כנו"ש ס"י רל"א ושכר אע"ג דהוי חמר מדינה לא ילא בו במקום סעודה דלא סעיד כמו יין. מ"א ס"ק י"א. א"ר א"ו' ז' חו"ש א"ו' ט"ו. וכ"כ הברכ"י א"ו' ו' דפת כסנין ילא קידוש במקום סעודה וכן פשט המנהג ברוב המקומות ביום שבת דמקדשין ואוכלין מעט כסנין ומברכין מעין שלש ואחר זמן סועדין. וכ"כ האחרונים דכסנין שפיר דמי עכ"ד וע"כ ההולכין לשמוע קידוש מאחרים בבית אחר יס ליקח בידם מעט כסנין ולאכול שם במקום קידוש ולברך מעין שלש ואח"כ חוזרים לביתם לעשות סעודה:

לברך העו"ת הכ"ז דליחא דהא אפי' בהמ"ז מבטלין משום דברוב עם הדרת מלך כמ"ש סי' רל"ח סעי' י"ד מכ"ש הא וכה"ג כתב מ"א ברס"י קס"ח ולא שייך לומר מזה בו וכו' דכיון דק"ל שומע כעונה מקרי בו ממש. והעולם נוהגין לקדש כל אחד ואחד בפ"ע עכ"ל. אמנם מ"ש שם העו"ת וכן כשמוסבין בשלחן בעה"ב יאמרו עמו נוסח הקידוש מלה במלה ויכוונו לסיים קודם המקדש מעט כדי שיוכלו לענות אמן על ברכת המקדש עכ"ל דמשמע דיוכלו לומר ברכת הקידוש אע"פ שאין הכוס בידם אלא ביד בעה"ב עיין ברס"י סי' רל"ה א"ו' ד' וא"ו' ה' שכתב דלכתחלה אין לעשות כן יעו"ש. אך מי שאזינו כבדות ואינו יכול לשמוע או שבעה"ב זקן ומגמגם בלשונו וא"א להם לקדש בפ"ע מכמה סיבות הכרחיות זה האדם יכול ליתן עיניו ביום שביד בעה"ב שמקדש עליו ויאמר בלחש ברכת הקידוש כולה בשעה שבעה"ב מקדש בן א"ח פ' בראשית א"ו' ט"ו. ועיין לקמן סי' רל"ה א"ו' טו"ב.

(מא) שם. וכגון שנתכוין השומע וכו' אבל הש"ל א"ל להתכוין ביחוד להוליא את זה דש"ל אכ"ע מכיון. ובזמן הזה שהש"ל אינו מקדש אלא משום מנהג (כמ"ש סי' רס"ט) לא ילא השומע אלא א"כ נתכוין הש"ל להוליא. ב"י. מ"א ס"ק י"ד. ואף לפעמים שיש אורת בבהכ"ל וסועד מיד לריך לומר לש"ל שיוליא אותו או שכיני הקרוב לבהכ"ל. א"א א"ו' י"ד

(מו) סעי' ז. וי"א שאין הקידוש תלוי בנר וכו' כ"כ מהר"ם וכמה גדולים וכן נהגו בארץ אשכנז אבל מפרש"י ותו' ושאר גדולים משמע דהויא ברכה לבטלה מה שמברך על הנר אם אינו מקדש ואוכל סעודתו אלא הנר וע"כ יס להחמיר. ב"ח נראה פשוט דדוקא בבית אחר אבל באותו הבית אין קפידא אם הנר במקום שאוכל או במקום אחר מאחר שמאיר לו. שכתב"ג בהגב"י א"ו' ה' ועיין לעיל סי' רע"א סעי' יו"ד בהגה ובדבריו לס"י רס"ב א"ו' א' וא"ו' ז' שכתבו שם טעם בס"ד להיות נרות דולקות לפניו בשעה שמקדש יעו"ש.

(מז) שם. שהנרות לעונג נצטוו ולא לעצור. והיינו במלעטע הרבה הא לאו הכי לריך לאכול במקום נר. מ"א ס"ק ט"ז. חו"ש א"ו' ק' ואפשר אם מקדש במקום נר ואוכל שם מעט או שותה רביעית ואח"כ הולך לחלר לאכול עדיף טפי כי היה הקידוש במקום נר. א"א א"ו' ט"ו. אמנם מודברי הזה"ק והאר"י ז"ל שכתבו לעיל משמע שריך לאכול כל הסעודה במקום נר וע"כ הרולה לקדש בחלר או על הגג מאיזה סיבה יס לתקן שם מקום לנרות ולהניח בפניהם עששית כדי שלא יכבה אותה הרוח וגם שיהיו נראים לפניו:

(מח) שם. והכי מסתברא. אע"ג דמסורת בידנו דכשמרן כותב י"א וי"א דעתו כ"א בתיא ולפ"ז יקשה אמאי אלעריך לומר והכי מסתברא הא מודעת זאת דבתריחא עדיפא ליה

(מב) שם. אבל אכל פירות לא. וגם תמרי נמי לא סעיד אלא דזייני. חו"ש שם. מיהו הא"א א"ו' י"א כתב דלפי מ"ש מ"א סי' ר"ח ס"ק כ"ה דתמרי סעדי חזיני י"ל דהוי קידוש במקום סעודה. אבל התו"ש שם כתב דמ"ש מ"א בסי' ר"ח דתמרי סעדי הוא ט"ס דלא מלינו זה בשום מקום יעו"ש. וכ"מ לשון הש"ע שכתב אבל פירות לא משמע דכל מיני פירות לא חשיבי במקום סעודה וע"כ יס להחמיר:

(מג) סעי' ו'. ואם קידש בביתו ושמע שכנו וכו' ואפי' לכתחלה יכול לקדש בביתו כדי שישמעו ואפי' הוא אינו אוכל וכמ"ש סי' רס"ט מ"א ס"ק י"ג ולריך שלא יפסיק בין המקדש להשומעים לואה או ע"ז. דהא מבואר בסי' כ"ה סעי' ק' ד"א כה"ג אם שומע קדים או קדושה אינו יכול לענות עמהם. וא"ך נאמר שילא השומע דשומע כעונה. מחה"ש. והוא פשוט:

ונראה דמ"ש המ"א דאפי' אינו אוכל יכול להוליא השומע היינו אם אינו יודע לקדש אבל אם יודע לקדש לריך לקדש הוא בעצמו כמ"ש לעיל סעי' די יעו"ש רק אם אוכל יכול להוליא גם היודע וכ"כ א"ר א"ו' ט':

(מד) שם. ושמע שכיני וכו' משמע אפי' יודע לקדש יולא כשחברו מכיון להוליא. מיהו נראה דעדיף יותר לקדש בפיו כשיודע דהכי אמרינן בכל המלות מזה בו יותר משלחו. עו"ת א"ו' ה' א"ר שם. מיהו ההו"ש א"ו' יו"ד כתב על (כט)

בשם רבי במחנה
וכ"כ הגהות פ"ה.
א שבת ק"ז כרז
כהנא כפי' רש"י
ורמזים בפיו מה"ז

רע"ד דיני בציעת חמץ בשבת. ובו ד' סעיפים:

א אבוצע על שתי ככרות (שלימות) שאוחזו שתיהן בידו ובוצע בהתחתונה. הגה ודוקא כליל שבת.
(ד"ע) אבל ביום השבת או כלילי י"ט בולע על העלוונה (כל זו והגהות מיימוני פ"ח מהל' חמץ ומלה) והטעם
הוא

בה החיים

סעודה היינו באפשר באחר אבל אם לא אפשר באחר יותר
טוב להניחו מלצרך על ככר אחד דאם לא יועיל לא יזיק. וכן
אם אין לו י"ב לחמים יוכל להשלים עליהם פת הבאה בכסנין
היכא דלא אפשר בלחם גמור

(ז) איתא. במנחות (דף ע"ח) גבי לחמי תודה דקודם קרימת
פנים בתנור אינו נקרא לחם ואם שחט עליה הזבח
לא נתקדשו. וא"כ יש ללמוד מזה דה"ה נמי דאין יולאין בלחם
שלא נתקדמו פניה בתנור ידי חובת לחם משנה בשבת תו"ש
או' ו' ב"מ או' ט':

(ח) לחם. קטן בליר מכזית אם יולאין זו ידי חובת לחם
משנה. עיין ב"מ או' י"ב שכתב דשפיר מקרי לחם
לענין לחם משנה בשבת יעו"ש. אבל הרב קה החיים סי' ל"ו
או' מ"ד חלק עליו וכתב דלא יקח זה ללחם משנה ואפי' ל"ב
לחמים יעו"ש. וכן מסיק הפתה"ד או' ד':

(ט) שני. לחם הדבוקים יחד שנאפו ונחתך מן האחת והשניה
נשארה שלימה טוב להפריד החתיכה מהשלימה כדי
שתהא נראית שלימה כמ"ש לעיל סי' קס"ח סעי' ג' גבי ברכת
המוציא וה"ה לענין לחם משנה. תו"ש או' ב':

(י) לחם. חתוך וכשאוחז הפרוסה עולה הככר עמו חשיב
לחם שלם לענין לחם משנה. אבל אם הוא חתוך
יותר באופן כשאוחז בפרוסה אין הככר עולה עמה לחם
פרוס מקרי ואין יולאין בו י"ח לחם משנה. מ"א סי' קס"ז
סק"ה. והבאנו דבריו לעיל סי' קס"ז או' ט"ז יעו"ש:

(יא) המדקדקים נוהגים לרשום בסנין קודם ברכה.
מ"א סק"א והטעם משום דברס"י קס"ז
מבואר שיחתוך מעט קודם המוציא ובשבת א"א משום לחם
שלם לכן רושמין. דכל מה דאפשר למעט בהפסקה בין ברכה
לאכילת המוציא עדיף דע"י הרשימה א"ל להפסיק אחר הברכה
באירה מקום ועד כמה יכלע כי כבר רשם קודם הברכה. לב"ש
ומחיה"ש. אמנם הגאון לל"ח לחי' מס' ברכות דף ט"ל ע"ב כתב
אין נכון לרשום בסנין המקום ששם יכלע יעו"ש. והביאו הבי"מ
או' ח' וכתב דדבריו נכונים ושז ואל תעשה עדיף:

(יב) שם. שאוחז שתיהם בידו. ובלע. משמעות הלשון בפשיטות
שגם בשעת בליעה יהיו שתי הככרות בידו ובלע
חדא ולא כאותם המנהגין שמצרכין על שתיהן ואחר הברכה מניחין
ככר האחד על השלחן ובלועין על האחד לבדו דלאו שפיר עבדי. הרב
תפארת אדם ז"ל בזכרונות שבסוף הספר מע' ה' או' ט' פתה"ד
או' ב' מיהו הר"ז או' ב' כתב דרשאי להשמיט השניה מידו בשעת
הבליעה ודי צמה שאחז שתיהן בשעת ברכה. אבל מדברי האר"י
ז"ל שהבאנו לעיל סי' רס"ב או' ב' משמע שגם בשעת בליעה
יהיו השתים בידיו יעו"ש וכ"כ בן א"ח פ' וירא שגם כשיכלע
כבילה של אשתו לריך שיהיו שתי הככרות בידיו יעו"ש:

(יג) וכשאוכרין. כל בני הבית יחד חייבין ללאת בברכתו
של בעה"ז כדי שיקיימו מצות לבצוע על
לחם משנה. ואם אירע שלא הגיע ללאת ידי חובתו עם ברכת
בעה"ז יצרך לעלמו על לחם משנה. ואין להתחיל לבצוע הלחם
עד שיסיים ברכת המוציא כדי שתהיה הברכה על שתי ככרות
שלימות

ליה. מ"מ הא דמכריע מין להלכה על הרוב הוא מלד שהדעת
ההוא הוא דעת גדולי הפו' או רובם. ולא מלד שדעתו מכרעת
הכי מסבירא או מראיות כנו דע. ולכן בזה גילה דעתו שמלבד
דהלכה כ"א בתרא שהוא דעת רוב הפו' עוד זה דיש להכריע
הכי מסבירא. ברכ"י או' ח' ועיין לעיל סי' י"ג או' ז'

(א) סעי' א. בולע שתי ככרות וכו' דכתיב לקטו לחם משנה.
שבת דף קי"ז ע"ב טור. וסידור הלחם על השלחן
וכמה ככרות לריך להניח וסדר הבליעה על פי דברי האר"י ז"ל
כבר כתבנו לעיל סי' רס"ב או' ב' קחנו משם ומינה לא
תזוז:

(ב) שם. יכלט התחתונה. כתב הב"ח ואני תמה היאך יהיו
עוזבין על דין התלמוד דאין מעבירין על המצות לכן
נראה עיקר כדעת הגדולים שלעולם מצרכין על העליון דאין עוזבין
על דין התלמוד מפני שהוא בן ע"פ הקבלה יעו"ש. וכבר כתבנו
לעיל דגם ע"פ הקבלה של רבנו האר"י ז"ל לריך לבצוע העליון
ולא יש חיוב בין סעודת היום לסעודת הלילה ואנו אין לנו
אלא קבלת האר"י ז"ל שקבל מאלהיו הנביא ז"ל. וע"כ גם מי
שאין לו י"ב ככרות ולא ארבעה כ"א שנים לריך לבצוע מן
העליון. ועיין לעיל סי' רס"ב או' ד' ודוק:

(ג) שם. ובולע שתי ככרות וכו' כתב הרד"א דגם הנשים
חייבות לבצוע על שתי ככרות. וכ"כ הר"ן והמרדכי
בפ' כל כתבי בשם ר"ת. ב"י סי' רנ"א. כנה"ג. עו"ת או' א'
א"ר או' ב':

(ד) שם. ככרות שלימות. ולחם שנשרף ממנו קלת עד שאינו
ראוי לאכילה אם מקרי שלם עיין בדבריו לעיל
סי' קס"ז או' ח' וכן לחם שניטל ממנו שיעור חלה אם נקרא
שלם עיין בדבריו לעיל סי' קס"ח או' יו"ד שיש פלוגתא בזה
וגראה דאם אין לו אחר ודאי דיותר נכון להניחו ללחם
משנה מלצרך על ככר אחד. ואם יש לאדם שני חלאי לחם
ואין לו לחם שלם יחברם בעץ שאינו מקלה או בשום דבר שלא
יהיה נראה ואז יהיה דינו כדין שלם כמ"ש לעיל סי' קס"ח
סעי' ב' ובדבריו לשם בס"ד:

(ה) ואם. נחסר הככר קלת ע"י ניקור העכברים בזה ודאי
אין יולאין זה ללחם משנה שהכל יודעים שלא
ינטלה לשם חלה וגם הוא מאוס ואפי' אם הסיר ממנו עוד
קלת באופן שאין ניכר ניקור העכברים לא מהני הואיל ואחא
מכח פסול. תו"ש או' ב':

(ו) ואם. עושה חלתו מעיסה הנלושה בשומן יולא זה ואף
שהשומן הוא הרוב ונקרא פת הבאה בכיסנין כמ"ש סי'
קס"ח מ"מ כיון דאם קבע סעודתו עליה מצרך המוציא לחם
מן הארץ א"כ הרי נקרא לחם. ומ"ש הט"ז (סי' קס"ח סק"ז)
דבעיסה כזו לא יולא ידי לחם משנה היינו אם רק הניחה ללחם
משנה דכיון שאינו בולע ממנה אינו יולא זה דמסתמא לא
מקרי לחם כיון שאין דרך לקבוע סעודה עליה אבל כשבולע
עליה ורואה לאכול ממנה עם שאר דברים הבאים בתוך הסעודה
שפיר מיקרי קבע עליה וילא זה. תו"ש או' א' וגראה דהא
דאין להניח פת הבאה בכסנין ללחם משנה אם אינו קובע עליה

הוא על דרך הקבלה: בגמזוה לבצוע בשבת פרוסה גדולה שתספיק לו לכל הסעודה (וע"ל סי' קמ"ז): ג' דאין המסובין רשאים למעום עד שיטעום הבצוע הוא יש לפני כל אי לחם משנה יכולים למעום אע"פ שעדיין לא טעם הוא: ד' וסעודה זו ושל שחרית א"א לעשותה בלא פת:

עודה דברים האסורים לעשות לאור הנר בשבת. ובו י"ב סעיפים:

א' אאין פולין (פי' לבער את הכנים מהבגדים תרגום בערתי את הקודש פליתי) ואין קורין בספר לאור

הנר

ב' החיים

שלימות חס"ל או' א':

(ד) ואפ"י. אוכל הרבה פעמים לריך לבצוע על שתי ככרות שלמות מוריס בהגהה סי' רל"ח סעי' ד' ח"א כלל ז' או' ב' וכן כשמקדש ביום שחרית קודם הסעודה הקבועה ואוכל פת כיסנין יש לקחת שתיים שלמות. קילור ש"ע סי' ע"ז או' י"ז. וי"א דבסעודת מנחה סגי בפת אחת אם אין לו טור סי' רל"א ומוריס שם בהגהה סעי' ד' ח"א או' א' ח"א שם. ומ"מ אם אין לו פת שלימה אינו מעכז ויכול לקדש אפי' על כזית פת. ח"א שם: ומי שאינו אוכל פת כותים ואין לו לחם משנה כ"א אחת פת כשר ואחת פת עכו"ם אפשר יניח שניה זכר למן. ופשיטא שאם אין לו פת ישראל כ"א פת עכו"ם בשבת שיאכל ממנו אפי' נזהר בו. מש"ז או' ב' ועיין לעיל סי' קס"ח סעי' ה' ובדברינו לשם או' ל"ז ודוק:

(ה) סעי' ב. מזה לבצוע בשבת פרוסה גדולה וכו' מפני שגראה כמחצב סעודת שבת שחפץ לאכול בה הרבה ולא מיחזי כרעבנותא כיון שאינו עושה כן בחול. טור ט"ז סק"ב. וזה יעשה אחר שחפץ כזית לו וכבילה לחשתו כמ"ש לעיל סי' רס"ב או' ב' יעו"ש. ועיין לעיל סי' ק"ע או' ל"ז:

(ז) שם. פרוסה גדולה וכו' וזהו לפי פרש"י ז"ל אבל הרשב"א פי' בלע על כל הככרות המונחים לפניו לאכול וכן פירש רבינו האי. וכן ראוי לנהוג כשני הפירושים לבצוע פרוסה גדולה שתספיק לו לכל הסעודה וגם לבצוע שתי הככרות של לחם משנה לחתיכות שיאכלו כל המסובין מהם. ועכ"פ יהא נזהר כך בסעודת בקר דכבוד יום קודם לכבוד לילה. ב"ח מ"א סק"ב:

(ח) ואם יש קלת אונס יכול לדחות הסעודה עד למחר (ויעשה ג' סעודות ביום) ובלבד שיקדש היום וישתה רביעית יין או יאכל כזית פת חבא כביסנין כדי לקיים מלות קידוש במקום סעודה כמ"ש סי' רע"ג סעי' ה' מ"א שם. ח"א או' ז' ח"א או' ה' ר"ז או' ח' ועיין לקמן סי' רל"א סעי' א' בהגה. אמנם בזוה"ק (פ' יתרו דף פ"ח) החמיר מאד בענין ג' סעודות של שבת שצריך לקיים אותם כל אחד בזמנה שכתב ח"ל ועל דא בעי ד"ג לאתענגא תלת זמנין אלן דהא בהא תליא מהימנותא דלעילא בעתיקא קדישא ובזעיר אנפין ובחקלא דתפוחין וכו' ומאן דגרע סעודתא מנייהו אחזי פגימותא לעילא ועונשיה דהוא ב"ג סגי וכו' יעו"ש. וע"כ לריך להשתדל מאד בכל מה דאפשר לקיים כל אחת בזמנה:

(ח) סעי' ג'. אין המסובין רשאים למעום וכו' ואעפ"י שנתן הבצוע לפני כל אחד ואחד חלקו כמ"ש לעיל סי' קס"ז סעי' ט"ז יעו"ש:

(י) שם. ואם יש לפני כל אחד לחם משנה וכו' ואעפ"י שכל אחד ככרו שיאכל ממנו הוא לפניו אין רשאים למעום קודם הבצוע אלא ח"כ יהיה לכל אחד לחם משנה

ב כל בו בשם ים
והג"ה והג"ה
גדולים ושכן נכון
ג שם וכו' ז"ל
לפי פירש"י ובבב"ר
ל"ס. ד ברכות מ"ז
ה ר' יונה והרא"ש
שם וכו' פ' ערבי
פסחים והמסופות
שם. ו' התוספ'

שאם אין בפני כל אחד לחם משנה כולם לריכין לסמוך על הבצוע שיש לפניו לחם משנה ואינם רשאים למעום קודם לו. לבז' סי' קס"ז סעי' ט"ז:

(ד) שם. יכולין למעום וכו' ואעפ"י שיואלין בבבב"ר. כ"כ האחרונים:

(כא) סעי' ד'. סעודה זו ושל שחרית וכו' דבאותו פסוק ויאמר משה אכלוהו היום וכו' דילפינן מיניה לאכול ג' סעודות כתיב לחם דכתיב הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה. ב"י ולבז':

(כב) ואם מלות אכילת פת בשבת מדאורייתא או מדרבנן עיין בתשו' הרשב"א סי' תרי"ד שכתב דבשבת לריך לאכול פת מדאורייתא יעו"ש. וכ"כ הט"ז סי' תרע"ח סק"ב ומ"א ססי' רנ"א והמט"י סי' קס"ז יעו"ש. אבל הכלבו בסי' כ"ח כתב דאינם אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא יעו"ש. וכ"כ הרד"א דף ז' בשם ר"ת וא"ח דף ס"ג. וכ"כ ח"א סי' רל"א או' א' וססי' קס"ז בשם מהרי"ל ומ"ט יעו"ש. וכ"כ ר' ישעיה האי כ"י ר"פ ע"פ והב"ד הערה או' ג' יעו"ש:

(כג) אם נשבע שלא לאכול פת בשבת השבועה חלה עליו דאף להרשב"א בתשו' סי' תרי"ד דמחויב לאכול פת מן התורה בשבת מ"מ אין מפורש בתורה ועל מדרש חז"ל שבועה חלה עליו כמבואר ביו"ד סי' רל"ט סעי' ו' יעו"ש. מש"ז או' ב':

(כד) שם. אי אפשר לעשותם בלא פת. ואם יולא י"ח בפת הבאה כביסנין עיין עיקרי הד"ט סי' י"ג או' ב' שכתב דבשבת"א דינוקא סי' ס"ח הוכיח דיואל י"ח בפת הבב"כ אף בסעודה ראשונה ושניה ואף אם יאכל ממנו פחות מאכילת פרס ויצרך עליו במ"מ ובכרה. אחת מעין ג' אבל הרב יוסף אומץ סי' מ"ח כתב דאין אדם יולא י"ח סעודה ראשונה ושניה אם לא קבע סעודתו עליו ויצרך עליו במ"מ ובכרה מעין ג' יעו"ש. וכ"כ לעיל סי' קס"ח או' מ"ח יעו"ש:

(כה) שם. ח"א לעשותם בלא פת. וכיון שאכל יותר מעט מכבילה יולא י"ח וכמ"ש לקמן רס"י רל"א יעו"ש:

(א) סעי' א'. אין פולין וכו' ומפרש טעמא בגמ' שמא יטה כלומר שמא ימיה השמן לראש הפתילה שדיליק יפה ונמלא מבזער בשבת. ב"י:

(ב) שם. אין פולין וכו' וגם פליית הראש אסור. ח"א או' א' בשם סי' מנורה הטורה:

(ג) שם. ואין קורין וכו' וה"ה שאין צודקין הלילית. מט"מ ורש"ל. מ"א סק"א. וכל דבר הלריך עיין קלת אין עושין לאור הנר של שמן ואף אם הוא משמנים הכשרים. ובשמנים הפסולין אין משתמשין כלל ואף אם הוא דבר שא"ל עיין כלל אסור. ח"א או' א':

(ד) שם. ואין קורין וכו' ואם הוא עדיין יום שובל לקרות אף

והראש שם מהא
דאביי ק"ה
א שבת י"ב ב' י
מהא דהגהות אשרי: ג שם י"ב: ד פיר בשם רב פקן וסמ"ק.

הנר בואפילו אינו מוציא בפיו שמא יטה נואפי' הוא גבוה עשר קומות שאינו יכול ליגע אליו שלא חלקו חכמים בדבר דומטעם זה יש לאסור אפילו הוא בעששית או קבוע

בחור

בף החיים

אף בלא נר שרי לקרות. תו"ש או' ח' בשם הגמ"י:

(ה) בית שיש בו אור היום ובמקום אפל יש שם נר אסור לקרות כנגדו. וה"ה היכא דיש נר מותר ונר אסור שלא

יקרא לאור האסור. הל"ק ט"ח כ"ב סי' כ"ז. ועיין לקמן או' י"ב:

(ו) שם. אפי' הוא בעששית ואם הוא בעששית וסגור במפתח אין לאסור. וכ"כ מהר"ש ששמע שחלמידי מהר"ס

ז"ל היו נוטין נר בעששית בליל שבת וסגור במפתח ואז קראו לאורו. וכן עשה מהר"א שטיין. אמנם הב"ח

חולק וכחז דנקטינן לחימרא ודלא כחלמידי מהר"ס ומהר"א שטיין יעו"ש. וכ"כ הט"ז סק"ח. וכ"כ העו"ת

או' ח' דאפי' אם סוגר העששית במסגרת ומוסר המפתח לאחר שאינו בבית אסור דלא פלוג רבנן אבל הא"ר או' ב'

כאז דבנותן מפתח לאחר שפיר דמי. וכ"כ בס' יד יוסף להחזיר כדעת הא"ר וכ"כ בשו"ת נחלה לישראל סי' ח"י יעו"ש.

והמחז"ר או' ח' כתב דיש להחמיר גם בזה. וכ"כ בס' שלחן ע"י שטים בדין מכזה סי' ג' סעי' ב' לאסור אף אם סגור

הנר במפתח ואין להקל רק לצורך גדול משום לא פלוג יעו"ש:

(ז) וכתב המחז"ש סק"ח דע"י קשר משונה שרי כמו ע"י מפתח לדעת המתירים דהא דברים שמשלחין

ע"י גוי ולריבין חותם קשר משונה עדיף ממפתח כדאיתא ביו"ד סי' קי"ח וסי' ק"ל יעו"ש. והביאו הפתח"ד או' ב' יעו"ש:

(ח) אם יש חלון או חור בכותל שבינו לבין חבירו ונר בבית חבירו הולך ואור דרך החלון או החור ההוא ויהי

אור בביתו נגד החלון או החור ההוא נראה דשרי ליה לזה בביתו לקרות כנגד החלון או החור ההוא וליכא למגור שילך

לבית חבירו ויטה נרו. אבל אם יש לאדם אחד שני חדרים ויש בחדר אחד נר ועובר האור דרך חלון או חור לחדר השני אסור

לו לקרות אפי' בהחדר האחר שאין שם נר דלוק כנגד החלון או החור שאור הנר של החדר האחר עובר שם. ב"מ או' ב':

(ט) וכן אם הגוי שבינו הדליק נר בביתו לעשות מלאכתו והנר מאיר בבית ישראל דרך החלון בכדי שיוכל

נקרות לאורו בשופי יוכל לקרות יחידי ולא חיישין לשמא ילך לבית הגוי להטות. תה"ד או' ג':

(י) וכן מותר לקרות בכחצי הקודש בע"ש עד חשיכה ולא חיישין דילמא ממשיך ליה תלמודא ואתי למקרי

כשתחשך לאור הנר דכיון דבליילה גופיה לא חסרינן אלא משום גזירה אי חסרינן עד חשיכה הו"ל גזירה לגזירה. הרב מהרד"פ

ז"ל בס' חסדי דוד פיק דשבת דף נ"א סעי' ב' י"מ או' ד':

(יא) שם. וכן בנר של שוה. וב"ח כתב בשם רש"ל דנהוג להקל לבדוק כלים וזליות ולקרות ההגדה בנר של

שעוה דליכא למיחש שמא יטה. והביאו מ"א סק"ג. וכ"כ הט"ז בסי' רע"ח להחזיר לקרות לאור הנר של שעוה ושל חלב יעו"ש

וכתב שם המ"א ואע"ג דליכא למיחש שמא ימחוט או יחתוך ראש הפתילה כמ"ש הב"י י"ל דהא אין איסור דאורייתא בזה

ומיהו שלא לצורך יש להחמיר דהא י"א דכיווי הוי מלאכה דאורייתא כמ"ש סמ"י של"ד יעו"ש. וכתב עוד שם המ"א דראב"ן

מיקל בנר של חלב כיון דמאיר. והביאו התו"ש או' ד' וכתב המחז"ש דלדעת הר"י ומהר"ש שכתבו שני טעמים בנר של

נפט חדא מפני שאורה רב ועוד דמאיר מוכח דלא כראב"ן יעו"ש. נמצא דנר של שעוה ונר של חלב אם מותר לקרות כנגדו

בפלוגתא שניא וכחז הר"ז או' ח' דלעת העורך יש לסמוך על המתירין. וכ"כ בספר נתיב חיים דרי לנו להקל לענין ללמוד

חלל נר של שעוה אבל שאר דברים אסור להשתמש יעו"ש. וכ"כ בן ח"ח פ' נח או' ח"י בשם האחרונים דאין למהות ביד

המקילין בנר שעוה הכרוך סביב הפתילה דיש להם על מה שיסמכו וע"כ יש להחזיר בכה"ג לצורך מצוה דהיינו ללמוד תורה

וא"א לו להניח שומר עליו לשומרו אבל אם אפשר לו להניח שומר אין לסמוך להחזיר אפי' בנר שעוה או חלב הכרוך סביב

לפתילה. וכתב עוד ודע שיש נרות חלב כרוכין סביב הפתילה שאינם מעשה אומן ואלו לריבין למחוט תמיד כל זמן דליקתן

וכאשר אנחנו רואין בחוש והנה באלו אין להחזיר (וכן יש נרות שעוה שאינם עשויין בטוב ולריבין מחיטה ובאלו אין להחזיר כלל)

וכן נרות זכוכית שמניחין בהם מים ושמן על המים והפתילה דולקת באמצע הנר. ואע"ג דבאלו לא שייך הטייה יש בהם

מחיטה ולכן גם אלו אסורין. ואע"ג דאמרנו דיש לסמוך על המתירין בנר שעוה או חלב הכרוך על הפתילה דאין דרך

למחוט אותם בזה"א דא"א לו להניח שומר עכ"ז יר"ש אם אפשר לו להניח נר שעוה הנר בתיך כלי זכוכית שיש בו פתח

וסוגר הפתח מע"ש במנעל כדלז' וימסור המפתח ביד אחר או שיסגור הפתח בקשר משונה יעשה כך כדי לקיים גזרת חז"ל

בלי פקפוק עכ"ד:

(יב) ופשוט דאף אם עומדים נר של שעוה ונר של שמן סמוכין זה לזה אסור לקרות כנגדם. ואין

לדמות דין זה למ"ש בסי' רס"ד בשם המ"א דאם עומד נר כשר חלל נר פסול דשרי להשתמש כנגדם דשאי התם דמיירי

בשאר תשמישים שאינם לריבין עיון רב ודי לו בנר הכשר לחוד לכך ליכא למיחש שמא יטה נר הפסול כיון דסגי ליה בנר

הכשר אבל הכא דמיירי בתשמישים לריבין עיון דגם בשמן כשר יש חשש דהטייה אלא דבנר של שעוה אין לחוש לכך איכ

בכה"ג ודאי ליכא למיחש שמא יטה את הנר של שמן וזה פשוט מאד. תו"ש או' ד' וכ"כ המש"ז או' ח' מיהו כבר

כתבנו בזה הקודם דגם בנר של שעוה עלמנו יש להחמיר היכא דאפשר. ועיין לעיל סי' רס"ד או' ק':

(יג) בת"ש' מקו"ח מתיר ללמוד לאור הלאומפין שלנו עם נפט. שאורס זך וללול ואין בזה שום חשש דשמא

יטה. ואדרבא אם ימשיך למעלה יעלה עשן ותבקע הזכוכית ובה"ג ל"ג רבנן. וכבר פשט הדבר להיתר בכל תפולות ישראל

באין פולה פה ומלפנף. מסגרת זהב על קיליר שיע סי' ק' או' ח'. ולע"ד נראה דיש להחמיר דהא חזינן דלפעמים נוורדין

הפתילה כשנתרבה אורה ופעמים מעלין כשאורה מועט וע"כ אין להחזיר כ"א יתן אותה בכלי זכוכית שיש בו פתח וסוגר הפתח

במנעול מצע"י ויתן המפתח ביד אחר או שיסגור הפתח בקשר משונה כמ"ש בזה' הקודם:

(יד) ועבשין נהגו היתר לקרות לאור נר שבת אפי' יחיד משום דיש היכר בנר שבת שהוא משונה משאר נרות הדולקות בחול. הר"ש שער אריה בהגה' כ"י וכתב עליו

בחור שבכותל הוכן בנר של שעה ב' ודוקא א' אבל שנים קורים ביחד שאם בא האחר להטות (פי' להטות הנר כדי שיגיע הזמן לפתילה) יזכירו חבירו והוא שקורים בענין אחד שאז ישגיח הא' במה שיעשה חבירו אבל בשני עניינים לא. הגה וי"א דשני ספרים אפילו בענין אחד אסור ולכן אסור לומר פיוטים כליל י"ט שחל להיות בשבת צבה"ג וכן נהגו (מרדכי וסה"ת וסמ"ג והגהות): ג' ואם יש אחר עמו אפי' אינו קורא ואמר תן דעתך עלי שלא אטה מותר וה"ה אם אומר כן לאשתו ד' האדם חשוב שאין דרכו בחול להטות מותר בכל גוונא: ה' שבמדרה אפי' עשרה אין קורין ימשום דהואיל ויושבים רחוקים זה מזה ועוד שזנבות האודים סמוכים להם אין זה מכיר כשבא חבירו להבעיר ולחתות: ו' תינוקות שר בית רבן קוראין לאור הנר מפני שאמת רבן עליהם: ז' למותר לקרות במה מדליקין לאור הנר שהרי הוא מזכיר

אסור

בף החיים

דעתך תשגיח עליו שלא יטה. עו"ת שם:

(בב) **סעי' ד.** אדם חשוב וכו' פי' שצריך הוא שאין דרכו להטות אבל מהתמא לא אמרינן כן דישגם בחדם

חשוב שדרכו להטות בחול. ט"ז סק"ה. מיהו הצ"ח כתב דאין לנו לחלק בין חשוב לחינו חשוב דלא בקיאין מי הוא אדם חשוב לענין זה שלא יטה את הנר בשקוד בלימודו יעו"ש. והציחו שכה"ג צה"ג חו' ב' וכתב דהכי נקטינן. וכ"כ העו"ת חו' ג' אלא שכתב דנראה להקל בנר שעה או חלב. וכ"כ המש"ז חו' ה' דעכשיו אין להתיר בחדם חשוב כי כמה פעמים ראינו שמתוך עיון שוכחים ומטעים ומוחטים:

(בג) **סעי' ה.** במדורה אפי' עשרה וכו' פי' דאיכא למימר דמיוכרי אהדי אפי"ה אסור:

(בד) **שם.** ויושבים רחוקים וכו' ולפי"ן משמע הא אם הוא מדורה קטנה שיושבים קרובים זה לזה מותר אבל הצ"ח כתב דאפי' במדורה קטנה שיושבים קרוב זה לזה נמי אסור יעו"ש. וכ"כ הט"ז סק"ו. דרישה חו' ג':

(בה) **שם.** ועוד שזנבות האודים וכו' פי' ואז אפי' יושבים קרובים זה לזה אסור. ונראה דאם אמר לאחד תן דעתך שלא יבעיר ולא יחתה מותר אפי' במדורה. עו"ת חו' ד' אבל התו"ש חו' יו"ד כתב דגבי מדורה אפשר דלא מהני היתר זה יעו"ש:

(בו) **שם.** ועוד שזנבות האודים וכו' דין זה היינו במדורת עליס וזנבות אודים שמתמשים לאורה ובהא הוא דאמרינן

דאפי' עשרה אין קורין משום דחיישינן גס צרבים שמא יטה אחד מהם. אמנם במדורת פחמים שאנחנו רגילין להבעיר בימות החורף כדי להתחמם כנגדה נסתפק הרב שבת של מי בקו' יעקב לח"ק לימוד ט"ו חי שרי ליה לאיניש ביום ש"ק ליטב יחידי ולקרות אלל האש של פחמים או לא ומסיק לאסור דחיישינן שמא יחתה והגם דהחטוי חלוי בכלי לא מהני להלניע הלצת במקום אחר כדי שלא יבוא לחתות דלא פלוג רבנן יעו"ש והסכים לדבריו הפת"ד חו' ח' יעו"ש:

(בז) **שם.** להבעיר ולחתות. ונראה דמטעם זה דאעפ"י שמותר להתחמם נגד המדורה כדאיתא בס"י רע"ו מ"מ אין ליטב בסמוך אלל זנבות האודים כי יש לחוש שיגע בהם כדי שיבעירו היטב כדרך שעושין במדורה שמהפכין בזנבות האודים כדי שלא תכבה המדורה. ט"ז סק"ו. מיהו הא"ר חו' ט' והתו"ש חו' יו"ד הלכו עליו בזה והתירו להתחמם מסמוך. יעו"ש:

(בח) **סעי' ו.** תינוקות של בית רבן וכו' צטור והרמב"ם כתוב לפני רבן אלא דהרב המגיד כתב צטור רש"א

אפי"

הרב מהרי"ל וו"ל צה"ה חו"כ"י אף דמילי דסצרא נינהו יש לגמס בהם מו"ש הצ"ח עי"ש עכ"ד. ואני אומר דישתקע הדבר ולא יאמר והמנהג טעות הוא. צרכ"י צשו"ב חו' א'.

(בז) **סעי' ב.** ודוקא אחד אבל שנים קורין וכו' משמע דלענין פולין אין חילוק דאפי' בשנים אסור דכל אחד שהוא מפלה וצודק אחר כנים הוא צודק צמקוס אחר והו"ל כמו לענין קריאה בשני ענינים אם לא שאלה מפלה והשני משמרו שזה ודאי מותר. ט"ז סק"ג. ואפי' אם יסכימו צנייהם שיזכיר האחד את חבירו אסור שהמפלה כלים וכיוצא בזה עינו לפלות הצגד ואינו משגיח במה שעושה חבירו אבל אם אחד עולה עליהם לשמור מותר. צרכ"י צשו"ב חו' ג' צט"ס סי' הצתים. וכתב ומכאן תשו' למ"ש המ"א שלא התירו לדבר הרשות אלא בקריאה שהיא מזה יעו"ש. ור"ל דמכאן מוכח דאפי' לדבר הרשות מותר להשתמש לאור הנר אם אחד עומד עליו לשומרו ודלא כמ"ש המ"א שלא התירו לדבר מזה:

(בז) **שם** צה"ה. ולכן אסור לומר פיוטים וכו' צבה"ג. פי' אפי' שם דיש צה רבים וכ"כ יחיד צביתו דאסור. ומשמע דשאר התפלה מותר לקרות צסידור לאור הנר והטעם שהתפלה מזוייה צפי הכל וא"ל עיון רב והוי כמו ראשי פרשיות צסעי' יו"ד. ט"ז סק"ד. ח"ר חו' ו' תו"ש חו' ה':

(טוב) **שם.** צבה"ג. וה"ה הזמירות שאומרים צבית אם לא מי שרגיל קלת כמ"ש סעי' ט'. מ"א סק"ו ח"ר שם. תו"ש שם:

(חי) **שם.** צבה"ג. ואנו נוהגין קלת להקל בנר קנדי"ל (ר"ל נר של שעה או חלב) כמ"ש הט"ז חו' ב' ואפ"ה אין אומרים מערבית כשחל יו"ט צצבת משום לא פלוג דלפעמים יהיה נרות שמן ואיכא חשש איסור שמא יטה. מש"ז חו' ד' ועיון לעיל חו' י"א:

(יב) **סעי' ג.** אם יש אחר עמו אפי' אינו קורא וכו' ויש אומרים צאחר או צאשתו אם אינם יודעים לקרות ויש אומרים צאשתו אפי' יודעת לקרות משום דדעתה קרובה אלל בעלה ואינה משמרתו כמ"ש צטור וצ"י יעו"ש וע"כ יש להתמיר היכא דאפשר צאחר אלל לפוס דינא מותר כפסק הש"ע:

(ב) **שם.** ואומר לו תן דעתך וכו' דוקא אם אומר לו תן דעתך וכו' אלל מן הסתם אין לסמוך אפי' יש צני בית הרבה שמא לא יסגיוח עליו ויבא להטות. עו"ת חו' ב':

(5)

ס שס נשס בעל
החרמות נ שכלי
הנשס נשס ר'
בימימם שבת י"א
ו"ב צ"ע צ"י מפ"י
רש"י וסכן נראה
מדברי הפוסקים.
ס שס נגמרא י"ב.
צ"ס ל"ד נמכ"ס
נפ"ה לפי ג' רסחו
נגמרא כמ"ס
המניד שס והכ"מ
והב"י :

אסור שבת ואיך ישבת : ח מנוהגים לקרות בליל י"ב במחזורים מפני שאימת יה"כ עליהם :
ט גליל פסח שחל להיות בשבת מותר לקרות ההגדה בספר משום דהוי כעין ראשי
פרקים דאין ע"ה שלא תהא שגורה בפיו קצת : י סהרב יכול לראות דאור הנר מהיכן
יקראו התינוקות ולסדר ראשי הפרשיות עבפיו בספר וקורא כל שאר הפרשה על פה
וראשי פרשיות לאו דוקא אלא כל שידוע הפרש' ע"פ ובקצת צריך לראות בספר שרי
שמאחר שאינו מעיין בספר תמיד אית לי היכירא ולא אתי להטווי : יא פכלים הדומים
זה לזה וצריך עיון להבחין ביניהם אסור לבדקן. לאור הנר ואפי' להבחין בין בגדיו
לבגדי אשתו אם הם דומים אסור לבדוק : יב צשמש שאינו קבוע אסור לו לבדוק כוסות
וקערות לאור הנר מפני שאינו מכירן בין בגד שמן זית בין בגד של נפט (פי' מין זפת לבן
ורחוק רע) שאורו רב. הגה ויש מחירין בשל נפט אפי' צשמש שאינו קבוע (טור וצ"י נשס הפוסקים)
אבל שמש קבוע מותר לו לבדוק לאור הנר כוסות מפני שא"צ עיון הרבה ואם היה נר
של שמן זית אין מורין לו לבדוק ואע"פ שהוא מותר גזירה שמא יסתפק ממנו. הגה נהגו
לכסות הקטנים שלא יהיו ערומים בפני הנרות משום ציווי מזה וכ"כ הרוקח :

דיני

בף החיים

(לב) **שם**. שגורה בפיו קלת. מטעם זה יש להתיר למשכים
בשבת לזהכ"נ ומתפלל לאור הנר הדולק שס
מצע"י לפי שהתפלה ושא"ר דברים שהוא אומר ודאי שגורים בפיו
יותר מן ההגדה בפסח אבל ללמוד שס אסור כיון שצריך לעיין
היטב. ט"ז סק"ח. וכ"כ החיד"א בס' מוצ"ס סי' ד' או' קמ"ח
דכתהלים יש להקל למי שרגיל בהם. וכ"כ בן אי"ח פ' נח או' ק'
דבכריאה שאדם רגיל בה הרבה כגון מזמורי תהלים לחדס
הרגיל בהם וכ"ש מזמורי שבת וכן קריאה שקורין קודם קידוש
שהורגל בה בכל ליל שבת וכן ד' פרקים של משנה דשבת
הראשונים שרגיל לאומרם על השלחן בכל ליל שבת וא"ל בכל
אלו לעיין בספר אלא ראשי פרקין ה"ז מותר לקרות לבדו לאור
הנר כיון דא"ל לעיין בהם כיכ לאור הנר שיהיה יפה כדי
שיטה ואפי' באור קל סגי ליה. וה"ה לשיר השירים למי
שרגיל בהם. ומה שהתיר הגאון יעב"ץ ז"ל ב"ח פרקי משנה
להרגיל בהם לא מודינא ליה בזה עכ"ד :

(לג) **סעי'** יא. ולריך עיון להבחין וכו' בהרמז"ס פ"ה כתב
ולריך עיון רב וכ"כ הר"ז או' י"א וע"כ נראה דבאין
לריך עיון רב יש להקל לבדוק לאור נר של שטוף או חלב.
ועיין לעיל או' י"א :

(לד) **שם**. בין בגדיו לבגדי אשתו וכו' וה"ה בין בגדיו לבגדי
חבירו. ויש לזהר בלילי שבת כשהולכין הבחורים
מביתם לבית המשתה או כשהולכין לישן שלא יראו. חדושי
אגודה למס' שבת והוצאו בסוף תשו' מהר"י. כנה"ג בהגה"ט :
(לה) **סעי'** יב. מפני שאינו מכירן וכו' מלשון זה משמע
שהוא צודק איזה כלים יניח על השלחן. אבל הר"ן
כתב שצודקן אם הם נקיים. ול"ל דשמש קבוע מפני שהוא צקי
בהם יודע איזה כלי יש בו סדק או אינו נקי כל קר. מ"א סק"ח :

(לו) **שם** הגה. ויש מחירין בשל נפט וכו' היינו משום דמאים
גיכ. מ"א סק"ט. ור"ל דלהטווי לא חיישינן לפי
שאורו רב ולשמא יסתפק לא חיישינן משום דמאים. לב"ש.
ולעת הצורך יש לסמוך על סדרה זו כי כן דעת הרבה פו'
כמ"ס צ"י יעו"ש. וכ"כ בס' שלחן עלי שטים :

(לז) **שם** בהגה. ויש מחירין בשל נפט וכו' ומה שנהגו החידושי
להקל אף במשחה לפי שסוצרים הגדולים דאין איסור
אלא

אפי' שלא לפני רבן ומשמע כאן דפסק כרשב"א. ט"ז סק"ז.
וכ"כ מ"א סק"ז. וכ"פ הבי"ח כדעת הש"ע להקל אפי' שלא בפני
רבן יעו"ש מיהו בלבוש כתב דוקא בפני רבן וכ"פ א"ר או' יו"ד
אבל דעת האחרונים להקל כדעת הש"ע. ר"ז או' ז' צ"מ או'
ט' נז"י סי' מ"ו או' ז' :

כח **סעי'** ח. נוהגין לקרות בליל יוה"כ וכו' משמע בין יחיד
בין ש"ץ מותר ודלא כדמשמע מדברי הרא"ש ז"ל
בס' יראים עמוד זמנים דלש"ק לבד הוא דמותר. ועוד משמע
דוקא סדר התפלה הוא דמותר אבל סדר למוד משנה או תהלים
וכיוצא אסור דאימת יוה"כ שייך באמרו סדר תפלות וסליחות
משא"כ בשאר לימוד וע"כ נלע"ד דטוב לזהר מלקרוא יחידי
היכא דאפשר והמיקל לא הפסיד הרב שס חדש ז"ל עמוד
זמנים דף ע"ב ע"ב. והביאו הפתח"ד או' יו"ד וכתב ואני אומר
דהמקיל הפסיד דהוא עובדא באחד שהיה לומד תהלים בזהכ"כ
אחר שילאו הקהל בליל יוה"כ והטה הנר בשוגג יעו"ש. ונראה
שזה שהטה מפני שלא היה רגיל באמירת תהלים אבל למי
שרגיל באמירת תהלים שרי כמ"ס לקמן או' ל"ב אך בלימוד
המשנה או לימוד אחר יש להחמיר חוץ מלימוד משנת יוה"כ
אם רגיל בה יש להתיר ועוד כיון שמזכיר בה יוה"כ לא חיישינן
שמא ישכח ויטה וכו' בסעי' הקודם :

(כט) **סעי'** ט. ליל פסח שחל להיות בשבת מותר לקרות
ההגדה וכו' משמע אפי' ביחיד ואפי' בנר של שמן.
שכנה"ג בהגב"י או' ד' עו"ת או' ה' ובלבוש כתב ועוד דהא
אשתו ובניו עמו וישגיחו עליו וכו' ומשמע מדבריו דאם קורא
בחדר שהוא לבדו אסור ולא נהירא אלא דבכל ענין מותר.
עו"ת שס :

(ל) **ואם** אין לו כ"א נר של שמן ואין הגדה שגורה בפיו
כי לא למד מעולם ולריך סידור אפי"ה יש לאומרה
דמן התורה הוא. מש"ז או' ח' ונראה דזה מיירי בדלא אפשר
אבל אם אפשר י"ל לאחר תן דעתך או לאשתו :

(לא) **שם**. משום דהוי כעין ראשי פרקין. ואף כשקורא כולה
בספר מותר כיון שא"ל לזה. ר"ז או' יו"ד. והגם
דבקי"א או' ג' הביא פלוגתא בזה והגיה בל"ע מ"מ המנהג
להקל כדעת המתירין לומר כולה מתוך הספר :

רע"ו דיני גר שהדליק א"י בשבת. וכו' ה' סעיפים:

א א"י שהדליק את הנר בשביל ישראל אסור לכל נאפי' למי שלא הודלק בשבילו. הגה ואין חילוק בזה בין קלז לו שגר או לא קלז או שעשאו בקבלנות או בשכירות והואיל והישראל נהנה ממלאכה עלמה בשבת אסור בכל ענין (הג"א פ"ק דשבת וכו' בשם סמ"ג וסה"ת) גאבל אם הדליקו לצרכו דאו לצורך חולה ישראל אפי' אין בו סבנה. הגה או לצורך קטנים דהוא כחולה שאין בו סכנה (מרדכי פ"ק דשבת) מותר לכל ישראל להשתמש לאורו הוה"ה לעושה מדורה לצרכו או לצורך חולה ויש אומרים במדורה משום דגזרינן שמא ירבה בשבילו. הגה מיהו אם עשה

א"י

בף החיים

מחלוקת ראשונים וע"כ לחלק ילא דכל איסור דרצון הנעשה בשביל ישראל ע"י גוי מותר לאחרים דק"ל בס"י שכ"ה כרוב הפ"ו דגוי שמילא מים לבהמת ישראל מבור רה"י לכרמלית מותר לאחרים אבל באיסור דרצון הנעשה ע"י ישראל אסור גם לאחרים יעו"ש: (ב) **שם**. בשביל ישראל וכו' נראה פשוט דאם הדליק לצורך מומר נמי אסור לכל ישראל דאעפ"י שחטא ישראל הוא. גם אם הדליק לבן מומרת שילדה מעכו"ם נמי דינא הכי כיון דוולדה כמוה כמ"ש בא"ה סי' מ"ג. מיהו אם הדליק לצורך כותי יש להסתפק. תו"ש או' א' מיהו בס' זכרון יצחק סי' י"ט הביא דברי התו"ש הג"ז ומסיק דאין צידו להקל לענין אסורי שבת בדבר שלא נמלא מפורש להקל. וכתב דה"ה אם היה מחלה נכרים ומחלה כותים ונדלקה הנר במקומם אסור ג"כ לישראל ליהנות מאורו יעו"ש. והביאו א"ח או' ב' ועיין מש"ז או' ו' שמולד להקל בהדליק לצורך מומר יעו"ש ומ"מ לענין דינא נראה דיש להחמיר כדעת התו"ש

(ג) **שם**. אסור לכל וכו' והא דלא כתב כאן הש"ע בהדלקת הנר דאסור לערב גם לישראל אחר צדדי שיעשו סמך על מ"ש לקמן סי' שכ"ה גבי עכו"ם שעשה ארון וכו' יעו"ש. וכן הדין במילא מים לצורך ישראל וכן בעשה עכו"ם כבש לירד בו ישראל דאסורין למו"ש צדדי שיעשו וכדמוכח ממ"ש הרמב"ם ז"ל ברפ"ו והוא פשוט. מט"י או' א'

(ד) **שם**. אסור לכל וכו' עכו"ם שהדליק נר בשביל חבירו ובחמת חבירו לצורך ישראל כוונתו י"ל להקל דאין נראה כשלומו של ישראל. מש"ז שם:

(ה) **שם**. אסור לכל וכו' מדרבנן דאם יהא מותר ליהנות יאמר לו להדליק. ח"י רשב"א. והר"ן כתב הטעם שמא ירגילונו בדרך אחרת. והב"ד המש"ז שם וכתב ומשמע דחד טעמא הוא כח"י רשב"א יעו"ש:

(ו) **שם**. אפי' למי שלא הודלק בשבילו. שהחמירו בזה חכמים האיל ונעשית מלאכה גמורה של תורה בשביל ישראל בשבת. ר"ז או' א':

(ז) **שם**. הגה. ואין חילוק בזה בין קלז לו שגר וכו' או שעשאו בקבלנות וכו' ר"ל דהאי קלז לו שגר אין חילוק בין אם קלז בתורת קבלנות שהיא בכל זמן שיטערך להדליק לו את הנר בין אם קלז בתורת שכיר יום ותנא והדר מפרש. וטעם האיסור הוא דלא דמי לשלוח אגרת דשרי בקנן דהתם אין גוף ישראל נהנה מגוף השליחית אבל הכא גוף הישראל נהנה ממלאכה שבת הנעשית בשבילו והוא נהנה זה בשבת עלמה. מט"י או' ב'

א"ח או' ב' ומ"ש צביאור רש"ל לסמ"ג דאין לאיסור זה הכרח מש"ס וגם הרבה חילקים ואמרו שאם קנן מותר ועל זה נהנו העם היתר בקנן כבר תמה עליו א"ר או' ב' וכתב הא המרדכי והאגודה פ"ק דשבת והג"מ וכלבו קיימי כשיטת סמ"ג וסה"ת לאסור

אלא בנר שקורין קרייזל אבל בנרות קנדילא שלנו אין לחוש שמא יטעו ומהאי טעמא נהגו להקל ולבדוק הליכות בהשכמה לאחר הנר דקנדילא. ב"ח בשם רש"ל. עט"ז:

(ח) **שם**. שא"ל עיין וכו' ואע"ג דאפי' להבחין בין בגדיו לבגדי אשתו אסור הבא התירו משום נקיות. ר"ן. מ"ח סק"י. ומותר להסתכל מה שבכוס ומה שבקערה ואינו חושש. י"ח מפני שהוא לשעה וליכא למיחש שיטה. וי"ח מפני הנקיות ומפני הסכנה. ולטעם השני מותר לקנב חוזרין פ"י ללקוט ירק כמ"ש סי'. תרי"ח מ"ח שם בשם ירושלמי:

(ט) **שם**. אין מורין לו וכו' ובשל נפט מורין לו דליכא למיחש לשמא יסתפק ממנו משום שהוא מסריח ומאח"כ לבוש. משמע הא שאר שמנים אף שאין שמן זית אם הוא דבר שדרכו להסתפק ממנו אסור. א"ח או' י"א:

(י) **שם**. גזרה שמא יסתפק ממנו. היינו משום שהוא מקרב ידיו לגר ביותר משא"כ בשאר תשמישים. ב"י מ"ח ס"ק י"א:

(יא) **שם**. בהגה. שלא יהיו ערומים בפני הנרות וכו' וכן בפני כל נר של מזה. לבוש. ולדעת מהרש"ל גם גר של הדלה קודם שהבדיל דמקרי של מזה. תו"ש או' ט"ז הקשה הפרישה הא בל"ה אסור לעמוד בפני הנר ערום מפני הסכנה דחתי לידי נכפה כדאיתא בפסחים ק"ב ע"ב. והביאו א"ר או' י"ד וכתב ונראה לחלק בין קטן לגדול דש"ס משמע בגדול יעו"ש. והתו"ש שם כתב דאין זה קושיא דכבר איתא בכמה דוכתי דעכשיו נשתנו הסגולות והטבעים שהיו בזמן הש"ס וגם הכל לפי טבע הארצות כמ"ש המ"ח בס"י קע"ג לענין אכילת בשר אחר דגים ולהכי קמ"ל היכא דמ"מ אסור משום ציווי מזה יעו"ש. ועוד י"ל דהסגולה היא אם יהיה ערום לגמרי אבל הכא אפי' אינו ערום לגמרי לריך לכסות משום ציווי מזה ולהכי נקט קטנים משום לפי שדרכה להיות מגולים שאין מקפידים על עצמם ואפ"ה משום ציווי מזה לריך לכסותם. ועיין לעיל סי' קע"ג או' ט':

(יב) **שם**. בהגה. שלא יהיו ערומים וכו' וכ"ש שלא להשתין או לעשות דרכיו או להניח דבר מנוקף בפני הנרות משום ציווי מזה:

(א) **סעי'** א. עכו"ם שהדליק את הנר בשביל ישראל אסור אסור וכו' ולא דמי למה שהובא בשבילו מחוץ לתחום דמותר לאחר דתחומין דרבנן. ועוד דאפי' באיסור דרבנן אפשר דלא מקלינן אלא באיסור תחומין שאינו שוה בכל דמה שהוא חוץ לתחומו של זה הוא תוך תחומו של זה אבל בשאר איסור דרבנן לא. ב"י. מ"ח סק"א. אבל הא"ר או' א' כתב דר"י דחה טעם זה והסכים דבכל איסור דרבנן מותר לישראל אחר יעו"ש. וכ"כ המט"י או' א' אמנם עיין להער"ה או' א' שהביא פלוגתא בזה

א שנת קכ"ב
ב חוס' ורמ"ש
והר"ן שם. גשם
במשנה ד סמ"ג
והסכומה והגהות
פ"ו. ה עור ושכלי
הלקט בשם ר"ת
והמרדכי בפ"ק

וְשֵׁם צְבִיִּיתָא : א"י צבית ישראל מדעתו אין ישראל לריך ללאת אע"פ שנהנה מן הנר או מן המדורה (טור) : ב' וישראל
ז' מעבדא דשמואל וא"י שהסיבו יחד והדליק א"י נר אם רוב א"י מותר להשתמש לאורו ואם רוב ישראל
או אפי' מחצה על מחצה אסור וזאם יש הובחה שלצורך א"י בדליקה בגון שאנו

רואים

כף החיים

(טו) **שם**. להשתמש לאורו. ואפי' הוא מכירו דנר לאחד נר
למאה. שבת קס"ב ע"א. ובכל זה אין חילוק בין אם
העכו"ם הדליק הנר בביתו או צבית ישראל. אחרונים :

(טז) **שם**. וה"ה לעושה מדורה ללרכו וכו' דמותר לישראל
להתחמם משום דמדורה קטנה נמי מחממת
להרבה אנשים והוי כמו נר. והי"א ס"ל דבמדורה גזרינן שמה
ירצה ולא דמי לנר משום דכרצוי אנשים לריך להוסיף במדורה.
לכ"ש. ומאן דמחיר במדורה אפי' במכירו דהוי כמו נר. מש"ז
או' א' :

(יז) **שם**. ויש אוסרים במדורה וכו' והוא דעת הטור דס"ל
דיש אש שנספקת לכמה בני אדם ויש אש שאינו
מספיק רק לאחד או לשנים ואיכא למיגזר שטא ירצה בשבילו
ואעפ"י שאינו מכירו לישראל זה מעולם עכשיו שיושב אלל אש
שלו הו"ל כמכירו ואיכא למיחש שמה יצטיר עלים או יתה
בגחלים עבור ישראל. כ"כ ב"י. אבל הבח כתב דגם הכא
אינו אסור אלא במכירו והא דסהס דכריו משום דמסתמא אין
העכו"ם מניח לשום אדם להתחמם מאש שלו אלא א"כ כשהוא
מכירו כבר עכ"ד. ולפ"ז כתב המ"א סק"ג דאש ידוע שאינו מכירו
שרי. וכ"כ א"ר או' ה' בשם התשכ"ז וכלבו והג"ן וכתב וכן
עיקר. וגראה כיון דאיכא פלוגתא דדעת הטור ולסתם מרן
שרי במדורה כמו בנר יש להקל בלינו מכירו לעת הצורך ואם
מרגיש שרולה להרבות בשבילו יש לאסור ולריך לקום חיקף
מאלולו :

(יח) **שם** הגה. מיהו אם עשה עכו"ם צבית ישראל וכו' וזהו
דוקא בפעם ראשונה (ומיירי שלא ראה בפעם
הראשון עד אחר הדלקה. א"ר או' ט"ז) אבל מחויב למחות
בירו מכאן ולהבא דכיון שהעלים של ישראל והוא ראה ושתק
אדעתא דישראל קעביד ואם העכו"ם עושה בע"כ חייב לגרש
העכו"ם מביתו. ואפי' בקבולת כגון ששכרו לכל השנה אסור
דהו"ל קבולת בביתו של ישראל כמ"ש סי' רנ"ב סעי' ב' **שם**
הגמ"מ מ"א סק"ד. ר"ז או' ג' ח"א כלל ס"ג או' ו' אבל
אם הנר או העלים של הנכרי איז למחות בו כשעושה מדעת
עלמו אעפ"י שלא קלן לו שכר ואפי' בתוך בית ישראל דאין
חוששין למראית העין כשהמלאכה נעשית בחפזים של נכרי. ר"ז
או' ד' רק שאסור להשתמש לאורה כיון שעשה לצורך הישראל.
נ"י סי' מ"ז או' ג' :

(כ) **שם** שם בהגה. מדעתו. שלא ליהו הישראל ואעפ"י
שעושה הנכרי בשביל ישראל לא הערחהו ללאת
מהבית ואעפ"י שבע כ הוא נהנה רק שאסור להשתמש לאורו.
לכ"ש ואם ליהו לריך לילך חוץ דמ"מ נהנה הוא מאור א"א
או' ד' :

(כא) **שם** בהגה. אין הישראל לריך ללאת וכו' וה"ה שא"ל
להפוך פניו אלא א"כ שרולה לעשות מדת חסידות.
ב"י. רק שאסור להשתמש לאורו. מ"א סק"ה. א"ר או' ו'
תו"ש או' ז' ח"א או' ה' ר"ז או' ב' :

(כב) **שם** בהגה. אין הישראל לריך ללאת וכו' וה"ה כשקובע
דירתו בלוחו שבת צבית כותי. א"ר שם. ח"א

שם

לאסור גם בקלן יעו"ש. וכן הוא דעת האחרונים דעת מור"ם
ז"ל לאסור גה בקלן. תו"ש או' ב' ר"ז או' ח' ח"א כלל
ס"ג או' ו' :

(ח) **ובענין** מקום שנהגו לכבות צביה"ג הנרות כליל ש"ק אחר
תפלת ערבית ע"י עכו"ם ויחזור וידליקם בעלות
השחר לצורך הקהל שיתפללו בסידורים ולחזור ולכבותם אחר
שחרית ולהדליקם קודם ערבית של מו"ש. וכן עושים משבת
ליו"ט וכן ציוה"כ. עיין בשו"ת רב פועלים ח"ב סי' מ"ג
שהמליא להם התר עבור שהוא דבר מלוא וגם מלוא לא ליהנות
ניתנו וגם באופן שיהיה העכו"ם לנפשיה קטרה דהיינו שישכרו
לו קך וכך הדלקות בכך וכך מעות בין בחול בין בשבת כדי שיבוא
מעמלו להדליק גם בשבת כדי להרבות סכום הדלקות ולקבל שכר
יותר וגם לריך שיהיה נר אחד בצביה"ג שלא יכבה שיכולין
לקרות לאורו מעט כדי שיהא העכו"ם מוסיף על האורה יעו"ש.
ועיין עוד לקמן סי' ש"ז או' ל"ח ואו' ט"ל :

(ט) **שם** בהגה. או שעשאו בקבולות וכו' והיינו אף במלון
של עכו"ם ועכו"ם עושה ע"ד ישראל בקבולת אסור
אבל צבית ישראל בליה לא מהני קבולת. ח"א או' ב' לכ"ש :
(י) **שם** בהגה. דהואיל והישראל נהנה וכו' וסמכה אקרא
דכתיב כל מלאכה לא יעשה לכם צליר"י אפי' ע"י
אחרים משמע. לבוש :

(יא) **שם** בהגה. אסור בכל ענין ואפי' הדליק בביתו לצורך
ישראל והביאו לישראל אסור. ח"א כלל ס"ג או' ו' :

(יב) **שם**. אבל אם הדליקו ללרכו וכו' ואם רגיל להערים
אסור. פסקי תו" פ' כל כתבי. א"ר או' ג' :

(יג) **שם**. או לצורך חולה וכו' והטעם אעפ"י שהודלק לצורך
ישראל כיון שהודלק בהיתר דק"ל דלרכי חולה שאין
בו סכנה נעשין ע"י עכו"ם כדלקמן סי' שכ"ח סעי' י"ז יעו"ש.
ב"י. מט"י או' ג' :

(יד) **שם** הגה. או לצורך קטנים וכו' המט"י או' ד' כתב
דל"ע דבין זה כיון דהדלקת הנר אין בו הנאת הגוף
כ"כ ולא דמי למדורה וגם לא דמי נמי דהך דסי' שכ"ח דמיירי
בתינוק שאין לו מה לאכול וא"כ למה נחיר וע"כ כתב דאין
להתיר בסתם כ"א בתינוק שהורגל בראיית הנר בלילה ואם
לא היה הנר דלוק ינטער ויכבה יעו"ש :

(טו) **שם**. מותר לכל ישראל וכו' דלא שייך למגזר שמה
ירצה בשבילו דנר לאחד נר למאה וא"ל להרבות
בשבילו. ואף דבתרי נפיש נהורא טפי מ"מ לא חיישין להאי.
תו"ש או' ג' והעו"ת כתב דאפי' הוסיף נרות בשביל שאר ישראל
מותר להשתמש בהם כיון דאיכא נר שהודלק לחולה ונר לאחד
נר למאה. וכתב עו"ש העו"ת דה"ה במקומות שעושים מדורות
בתנור בית החורף ומאותה מדורה נתחמם כל החדר דלא חיישין
שמה ירצה בשביל הבריאים דכיון דלריך לחמם כל החדר בשביל
החולה דומה לנר הוא והמחבר שאסור במדורה מיירי במנהג
שאר מקומות שעושים מדורה ויושבים בני אדם סביב וכשגני
אדם מרובים אז לריך להוסיף עלים ולעשות מדורה גדולה עכ"ד.
וכ"כ המ"א סק"ג א"ר או' ה' ח"א או' ג' ר"ז או' י"ג :

רואים שהוא משתמש לאורה אע"פ שרוב ישראל מותר. הגה י"א דמותר לומר לא"י להדליק לו נר לסעודה שבת משום דסבירא ליה דמותר חמירה לא"י אפילו במלאכה גמורה במקום מלוא (ר"ן ס"פ ר"א דמילה בשם העיטור) שעל פי זה נהגו רבים להקל בדבר ללוות לא"י להדליק נרות לאורך סעודה בפרט בסעודת חתונה או מילה ואין מוחה בידם ויש להחמיר במקום שאין לורך גדול דהא רוב הפוסקים חולקים על סבירא זו וע"ל סי' ט"ו: ג' האם אומר אדם לעבדו או לשפחתו לילך עמו והדליקו הנר אע"פ

שגם

בף החיים

שם. ר"ז שם:

(בג) **שם** בהגה. אעפ"י שנהנה וכו' אם שבותי עושה אם יושב ישראל במקום שרגיל לישב שם מותר ובלבד שלא ישיט ידיו יותר משהיה עושה בשלא היה במקום אש. וכן אם הביא נר בחדר של ישראל ששוכב שם השמים שהיה עושה ישראל בלא נר מותר להשתמש השמים שלא היה עושה בלא נר אסור כיון שבשביל ישראל מדליק. ח"ר שם:

(בד) **סעי' ב'**. אם רוב עכו"ם מותר וכו' שלורך הרוב הוא מדליק. ואפ"י בזמירו לישראל מותר. קרבן נתנאל. ונראה דאם קצב לו שבת להדליק לו את הנר בכל פעם שיגמור ודאי אסור אפ"י ברוב עכו"ם דודאי הדליק גם לורך ישראל. חו"ט או' ח':

(בה) **שם**. או אפ"י מחלה וכו' ואע"ג דספיקא דרבנן הוא דאפ"י מדליק הגוי בזמירו בשביל ישראל אינו אסור אלא משום שבות וק"ל בכל דוכתא דכל שהוא ספיקא דרבנן אזלינן ביה לקולא משום חומרא דשבת החמירו ואסרו מספק. עו"ת או' ב':

(כו) **שם**. ואם יש הוכחה וכו' וכן אם יש הוכחה שמדליק בשביל נכרי אחר. ר"ז או' ז' אבל אם עשה לורך שניהם אסור כמ"ש סי' תקנ"ו סעי' ו' מ"א סק"ו. ח"ר או' ז' תו"ש או' י"ד. ערה או' ג' ר"ז שם. וכן אם עשה בזיווי ישראל אף ברוב עכו"ם אסור. מש"ז בסוף הס"י. (כז) **שם**. ואם יש הוכחה וכו' ואם העכו"ם משתמש לאורה דבר שא"ל נר כגון שמושך יין מהחבית וכדומה אי מיקרי הוכחה עיין תו"ש או' י"א שמסתפק בזה ולי נראה דכיון שהדליקה להשתמש בה לדבר זה ללרכו שפיר הוי הוכחה.

(כח) **שם**. כגון שאנו רואים וכו' שמיד שמדליקה משתמש לאורה. לבוש. משמע הא כשמשתמש בה אח"כ לא הוי הוכחה. ח"א או' ו' ומשמע שאין חילוק בין הסיבו צבית ישראל או צבית עכו"ם ובין לוקח נר שלו או נר של ישראל הולכין אחר הרוב או כשיש הוכחה. ח"א שם. מיהו ממ"ש לעיל או' י"ט נראה דאם הנר של ישראל נר"ך למחות בידו יעו"ש:

(כט) **שם** הגה. י"א דמותר לומר לעכו"ם להדליק לו נר לסעודת שבת וכו' פ"י שיושב בחושך ואין יכול לאכול סעודת שבת אבל אם כבר אכל פשיטא דאסור. וה"ה אם יש לו נר אחד אסור לומר לעכו"ם להדליק דכשאומר לעכו"ם לעשות מלאכה הוי שבות שלא במקום מלוא אבל אם הדליק מותר ליהנות דלא מיקרי הנאה כמ"ש סעי' ד' ודלא כהעו"ת שכתב אם יש לו נר דלוק מותר לנחלה לומר לעכו"ם להדליק עוד יעו"ש. מ"א סק"ו. וכ"כ ח"ר או' י"א על דברי העו"ת הנז' דלא דק דלא שרי ליהנות ממנו אלא בעבר והדליק או שעשה מעלמו אבל אם זה לכותי להדליק אסור ליהנות אף שהיה לו נר מקדם יעו"ש. וכ"כ התו"ש או' י"ב. ר"ז או' ח':

(ל) **שם** בהגה. במקום מלוא. ודוקא שגופו נהנה ממנו אבל

(לא)

ח טור והגהות
מ"י כפ"ו:

לומר לעכו"ם שיבנה בהכ"נ אסור דלא התירו שבות רחוקה. מ"א סק"ח. תו"ש או' י"ג. ור"ל שהתירו שבות לורך דבר קרוב שיהנה בו לורך שבת אבל לא לורך דבר רחוק. לב"ש. ועיין לעיל סי' רמ"ד או' י"ט ואו' ד'.

(לא) **שם** בהגה. ואין מוחה בידם. ומוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין ב"ח. מ"א סק"ט. וה"ד באיסור דרבנן או ד"ת ואינו מפורש בתורה אבל אם מפורש בתורה מוחין כמ"ש לקמן סי' תר"ח סעי' ב' יעו"ש:

(לב) **שם** בהגה. ויש להחמיר במקום שאין לורך גדול וכו' ושל"ה דף ק"ל החמיר אף לורך גדול ושכן נראה נוהגין בקהלות חשובות שיושבים בחשיכה צמ"ש אפ"י בחתונה עד שיאמרו הקהל ברכו. וכן נהג זקינו הגאון ז"ל כשהיו סועדין אלו סעודה שלשית. ח"ר או' י"ב. וכ"כ הר"ז או' ז' דאין להתיר אפ"י לורך גדול. וכ"כ המט"י או' ט' דחלילה לנו לסמוך על סברה זו דאע"ג דמרבין ב"י סי' הזכיר סברה זו בשם בעל העיטור מ"מ היא סברה יחידית נגד דעת רוב הפו' ז"ל וכמ"ש האחרונים הב"ח והט"ז. וכן הפר"ת בי"ד סי' קי"ח קרא ערעור על מי שיסמוך על סברה זו ואסר לקרוע הניירות הדבוקים ע"פ החמור ע"י עכו"ם כדי להוציא החמין משום דקריעת הנייר באופן זה וכן פתיחת האגרות בקריעת נייר לא מיקרי קלקול אלא תיקון והו"ל מלאכה גמורה יעו"ש. מיהו בענין פתיחת האגרות ע"י עכו"ם יש מחירין כמ"ש לקמן סי' ט"ז סעי' ד' יעו"ש:

(לג) **שם** בהגה. ויש להחמיר וכו' וצמ"ש ביה"ש אין להחמיר. ח"א או' ט' וכ"ש בע"ש ביה"ש ועיין לקמן סי' שמ"ב ובדברינו לשם צמ"ד:

(לד) **שם** בהגה. ויש להחמיר וכו' אם גילו החושים בזכוכים שביום ש"ק הבא ילקה השמש ויחשך העולם ולא יראו איש את אחיו אי שרי לומר לגוי בחול שביום ש"ק שעה אחת לפני אימת החשיכה שידליק נרות צבית ישראל כיון שיש להם פחד גדול ולערב ב"ח ובמקום לער לא גזרו רבנן ומה גם לער קטנים וחשש גניבה. עיין להרב שבת של מי בקו. יעקב לחק לימוד דעת שנשאל בזה והתיר וכתב דלא דמי לדין זה של הרב של"ה ז"ל דהבא איבא הרבה פחד והדמיון פועל יעו"ש. פתה"ד או' ז':

(לה) **סעי' ג'**. אם אומר אדם לעבדו וכו' נראה דוקא עבדו ומשרתו אבל עכו"ם דעלמא שאינו תלוי בדעת אחרים והיה הולך לדרכו והדליק נר מותר לישראל לילך עמו ואם אינו הולך אלא בשביל ישראל הו"ל כמו עבדו דהכל תלוי בעיקר ההליכה בשביל מי היתה ונקט עבדו משום דמסתמא אינו הולך אלא לורך רבו. מט"י או' י"ד:

(לו) **שם**. אעפ"י שגם הם לריכין לו. ואיבא הוכחה גמורה כמ"ש סעי' ב' תו"ש או' ט"ו:

(לז) **שם**. אין זה לורך העכו"ם וכו' ואותו נר שמדלקת השפחה

פ"ט שם והתחומ
והמדרגה כפ"ק.
י הגהות מרדכי
ב"ס תשובת רבי
ישראל והגמ"י
פ"ו וב"ס ר' יו"ט
! שאר פוסקי'
* תשובת ד"ר
גמלא' קני יסודי

שגם הם צריכים לו אין זה לצורך הא"י כיון שעיקר ההליכה בשביל ישראל. הגה ומותר
לומר לא"י לילך עמו ליטול נר דלוק כבר הוחל ואינו עושה רק טלטול הנר בעלמא (רבי ירוחם והגהות
מרדכי פ"ק דשבת והגהות מיימוני פ"ו): ד"סאם יש נר בבית ישראל ובא א"י והדליק נר אחר
מותר להשתמש לאורו בעוד נר ראשון דולק אבל לאחר שיכבה הראשון אסור להשתמש
לאור השני וכן אם נתן נר בשמן הדולק מותר להשתמש עד כדי שיכלה השמן שהיה
בו כבר ואח"כ אסור. הגה ומותר למחות בא"י שצא להדליק נר או להוסיף שמן (טור): ה' יבארצות

קרות

בף החיים

שדלק מע"ש בשביל החולה מותר לבריא אפי' לאחר שצבה הנר
הראשון ולאחר שכלה השמן הראשון. ב"ח. מ"א שם. וכ"כ הט"ז
סוף סק"ג:

בג' (שם). אבל לאחר שיצבה הראשון אסור וכו' כתב הט"ז
סק"ג דלדעת המתירין במדורה בסע"י א' מותר
גם כאן אחר שיצבה הראשון דבית התחלה אזלין אלא דהטור
ושאר האוסרים לא אזלי בתר התחלה וס"ל שיש איסור לפנינו
אחר הריבוי וממילא כאן אין היתר אלא כ' זמן שהראשון דולק
והקשה על הש"ע דבסע"י א' הביא פלוגתא וכאן סתם כהאוסרין
וביים אעפ"י שק"ל כהאוסרים כמ"ש הש"ע כאן מ"ו לצורך
גדול דהיינו שעונג שבת תלוי בזה בנרות המקיל בנרות אפי'
אחר כיבוי הראשון ובמדורה ג"כ יש לו על מה לסמוך יעו"ש.
וכ"כ הר"י א"ו י"ד. ח"א כלל ס"ג א"ו ו' מיהו הא"ר א"ו
ט"ו והמט"י א"ו י"ב והח"מ א"ו ה' והנאמ"ר השיגו בזה על
הט"ז יעו"ש. וע"כ יש להחמיר להשתמש לאור הנר או לאור
המדורה. אחר שכלה אור הראשון ואפי' לצורך גדול. וכ"כ בן
א"ח פ' תרומה א"ו ז':

מד' (שם). וכן אם נתן שמן בנר וכו' עכו"ם שרלה לתקן נר
של ישראל ונצבה בידו וחזר והדליקו מותר
להשתמש בו דזה הוי כמו ללכתו כיון שצבה בידו וראהו מותר
שבת קכ"ב דגזרין שםא יאמר לו ולא שייך כאן. א"ר א"ו י"ז.
ח"א א"ו י"ג. כר"ש. נז"י סי' מ"ז א"ו ח':

מה' (שם). והגה. ומותר למחות בעכו"ם וכו' ונראה דחתא
לאשמעטין דלא תימא שאסור לדבר בענין הדלקה

כלל קמשמע לן דמותר. ב"י. ט"ז סק"ה. ובי"ח כתב דהאי
יכול למחות דקאמר כלומר יכול למחות וכשמיחה בו יכול
להשתמש לאורו יעו"ש. והביאו מ"א ס"ק י"ג וכתב ובלבד שלא
יערים. וכ"כ התו"ש א"ו י"ט. ר"ז א"ו ה' חמס הא"ר א"ו ט"ו
השיג על דברי הב"ח הנ"ל וכתב דלא משמע הכי בפ"ו ובטור.
וכ"כ המט"י א"ו י"ג דכשמדליק לצורך ישראל אפי' אחר מחאה
אסור לישראל להשתמש לאורו דבוק סוף הרי הנהלכה נעשית
בשצילו והשיג על הב"ח יעו"ש. וכ"כ ח"א כלל ס"ג א"ו ו':
מו' (שם). והגה. ומותר למחות בעכו"ם וכו' דוקא כשהנר של
עכו"ם אבל כשהנר של ישראל לריק למחות. מ"א
סק"ק י"ד. דאם לא ימחה בידו מחזי דניחה ליה ואדעתא
דישראל עבדי. תו"ש א"ו י"ט. ר"ז א"ו ג' ועיין לעיל א"ו י"ט:

בז' (שם). ה' בארצות קרות וכו' ואף כשהקור גדול לאו
שפיר עבדי הני אינשי לאחר מנחה שאומרים לעכו"ם
שיחזור ויחמם כי הלא כבר נתחמם הבית החורף ממה שהסיקו
התנור בצקר ואעפ"י שנתקרה לעת ערב אינו כ"כ שהיה האדם
חשוב כחולה אלא קרירת זה ולכן חייבין למחות שלא להסיק
עוד את התנור עד לאת הכוכבים וכן קבלתי ממורי הרב ז"ל.
ב"ח. עט"י. ונראה דהכל לפי הקור ולפי צית החורף אם
ממשך

השפחה כדי שתדיר כלי אכילה שאכלו לא מיקרי לצורך
ישראל דכיון שאין גוף הישראל נהנה ממנו אלא כלים שלו
מודחים והיא חייבת להדיחם ללכתה היא מדלקת. ט"ז סוף הסי'
א"ר א"ו ט"ז. י"א בהגה"ט. ואז מותר לישראל להשתמש לאור
נר זה אף לרכי גופו. מש"י א"ו ה' ר"ז א"ו י"ב. ת"א כלל
ס"ג א"ו ח':

לח' (שם). והגה. ומותר לומר לעכו"ם לילך עמו ליטול נר
דלוק וכו' היינו שהדלק מצע"י או לצורך עכו"ם
אבל אם הדולק בשביל ישראל אסור גם לישראל זה כמ"ש סע"י א':
ט"ז (שם). בהגה. נר דלוק וכו' ונראה דוקא בנר של שעה
וכיוצא בו דליכא למיחש שיטה ויבעיר. ע"ת א"ו ג'
וכ"כ ב"ס' הזכרונות דבנר של שמן אין להקל כלל דבקהל מתקרב
השמן או מתרחק ויש בו חשש איסור תורה. והביאו מ"א סק"י
וכתב אבל בפ"ו משמע דשרי דהא כל הדלקתן היתה בשמן ועוד
דהא דבר שאין מתכוין הוא כמ"ש רס"י רע"ז. וכ"כ א"ר א"ו
י"ג והשיג על דברי הע"ת יעו"ש. וכ"כ המט"י א"ו י"א א"א א"ו
י"ד. ר"ז א"ו ט' ועיין בא"ו שאח"ז:

ב' (שם). בהגה. ליטול נר דלוק וכו' ואין להתיר אלא לבני
תורה דילמא אחי למיסרך. רדב"ז ח"א סי' סד
מ"א סק"י. וכ"כ הרב ראשון לציון ביו"ד סי' רמ"ב אע"ג דהדין
הוא ברור להתיר כיון שרבים טעו להטיב את הנר ולהחזיר
הקדרה על האש דהכל אחד אין לעשות כן אלא דוקא בלנע"א
וכי הא' מילתא וכיוצא בה אם יראה החכם היתר המופלא בעיני
שאר העם אין להתיר יעו"ש. וכ"כ הגמ"י ה' ת"ת ופסקי
מהרי"א סי' נ"ב דאסור להתיר דבר התמיה לרבים יעו"ש.
ער"ה א"ו ד' חמס עיין בשו"ת מהר"ר יעקב ממרוש ז"ל סי'
ד' (והביאו בסוף הרדב"ז ח"ה) שהיה שואל ומשיבין לו מן
השמים שנשאל ע"ז והשיבו לו דאסור לעשות כן לומר לגוי ללטול
נר הדולק בשבת ממקום למקום יעו"ש:

בא' (שם). ד' א"ו יש נר בבית ישראל וכו' וה"ה נמי אם
יש אש דולקת והרבה עליה העכו"ם מותר ליהנות
ממנו כיון שמתחלה היה יכול ליהנות קצת אבל לדעת ה"ס
אוסרים במדורה בסע"י א' אסור. כ"כ ב"י אבל הב"ח כתב
דגם לה"ס אוסרים בסע"י א' דוקא לאחר שכלו הראשונים אבל
קודם שכלו מותר ליהנות יעו"ש. והב"ד מ"א סק"י י"ב והתו"ש
א"ו ח"י חמס הא"ר א"ו י' ד כתב דלדעת האוסרים במדורה
אסור גם קודם שצבה הראשון ודלא כהב"ח יעו"ש. וכ"כ דעת
האחרונים. ומיהו כבר כתבנו לעיל א"ו ח"י כיון דליכא פלוגתא
בזה יש להקל דוקא לעת הצורך יעו"ש וא"כ ה"ה לכאן יש
להקל דוקא לעת הצורך. וכ"כ הר"ז סוף א"ו י"ג:

בב' (שם). הוכיח עכו"ם עלים לצורך החולה מותר להתחמם
כנגדן אפי' לאחר שכלו העלים הראשונים וכן
בסוסף גדות על הנר שדלק כבר מע"ש או הוסיף שמן בנר

חרות מותר לא"י לעשות מדורה בשביל הקמנים ומותרין הגדולים להתחמם בו ואפילו בשביל הגדולים מותר אם הקור גדול שהכל חולים אצל הקור ולא באותם שנוהגים היתר אף על פי שאין הקור גדול ביום ההוא* :

רעז שלא לגרום כיבוי הנר. ובו ה' סעיפים :

א. אגר שמונה אחורי הדלת אסור לפתוח הדלת (כדרכו) (רמב"ם פ"ה ומרדכי פ' כ"ב וב"י בשם סמ"ג) שמא יבבנה הרוח (אבל לנעול הדלת כנגדו מותר. ת"ה ס"י כ"ט) וה"ה בחלון שכנגד הנר שעל השלחן (מרדכי פכ"ב וב"י בשם חוספות ויטור) בואם הוא קבוע בכותל שאחורי הדלת אסור לפתוח הדלת ולנעולו בדרכו שמא תהא הדלת נוקשת עליו ותכבנו אלא פותח ונועל בנחת ג"אם הוא קבוע בדלת עצמו שפתיחתו ונעילתו מקרב השמן לנר או מרחיקו מכנו

אסור

בף החיים

בנחת אסור לפתח ועיין באו' שאח"ז :

(ג) **שם** הגה. כדרכו. כתב מ"א סק"ח דני"ס הוא דאעפ"י שפותח בנחת מ"מ הרוח מנעב ואסור והגה זו ל"ל בסוף הסעי' כשקבוע בדלת עלמה וכו' אסור לפתחו ולנעלו כדרכו אבל בנחת שרי יעו"ש. וזה נראה דעת הלבוש והר"ז שלא העתיקו תיבת כדרכו. וכ"כ דעת ח"א שם. אבל הא"ר או' אי' והתו"ש או' ג' ונתיב חיים והמט"י או' אי' כתבו ליכא תיבת כדרכו ולפי דבריהם אם פותח בנחת שרי ונו"מ כיון דאיכא פלוגתא בזה יש להחמיר ורק בשעת הדחק יש להקל :

(ד) **הפותח** דלת החדר שהנר דלוק בחוכו ומתנועת הפתיחה כזה הגר שלא צרכה אין זה נקרא מחלל שבת בשוגג הא' למה זה דומה לנועל את ביתו לשמרו ונמלא לבי שמור בחוכו ונו"מ טוב להרהר בתשו' ע"י תענית או נדקה על אשר גרם הכיבוי צבלי דעת כיון דלכתחלה לא היה ראוי לפתוח הדלת עד אשר עיניו יחזו שלא יגרום כיבוי בפתיחתו וכדינא דקמן, פתח"ד או' ב' ונו"ש ע"י תענית או נדקה ר"ל שיתענה יום אחד ואם אינו יכול להתענות יכול לפדותו בזמון שיתן דמי סעודתו לנדקה וכנו"ש לקמן ס"י תס"ח סעי' ב' יעו"ש :

(ה) **שם** הגה. אבל לנעול הדלת כנגדו מותר. ואפי' להאוסרים לסתום התנור כמ"ס סס"י רנ"ט הכא שרי דזה לא שייך בנר שאין הרוח מנעיר אותו מ"א סק"ג. תו"ש או' ה' ור"ל דלמעלה מפי התנור דרך להיות נקב קטן וע"י סתימת פי התנור ולא נשאר פתוח כ"א הנקב הקטן דומה למפוח ומנעיר יותר אבל בנר ליכא למימר דמנעיר הרוח את הגה. מנח"ש :

(ו) **שם** בהגה. וה"ה בחלון וכו' דמותר לנעולו ואסור לפתחו אם הנר קרוב אליו קלת. ר"ז או' אי' ונו"מ עשית שקורין לאנטיירני"א מלאכתו לאיסור ואפי' דלת הקבוע בו אסור לפתחו ולנעולו בשבת ח"א או' ג' ועיין לקמן או' כ"ה :

(ז) **שם**. אסור לפתוח הדלת ולנעולו וכו' פי' כשפותח הדלת נוגע בנר שאחוריה. מ"א סק"ה בשם הריב"ש. והט"ז סק"ח כתב שאם יפתח הדלת בחזק תחזור הדלת על הכותל מאחוריה ותנקה בה מחמת חזק הפתיחה ותתנדנד הכותל ששם הנר וכן אם ינעול בחזק כשהצוא הדלת אל הכותל מנר שלפניה תנקה בה ותתנדנד כל הכותל אפי' מנר השני שהוא אחוריה יעו"ש. וכ"כ ח"ר או' ד' וכתב דבזה מוסלק תמיהת האחרונים :

(ח) **שם**. מקרב השמן לנר. והוי כמנעיר או מרחיקו והוי כמכבה. לב"ש :

(ט) **שם**. אסור לפתחו ולנעולו. משמע דבזה לא מהני פתיחה ונעילה

ממשך ביה החוס זמן מרובה והחכם עיניו בראשו ויעשה הכל לפי הצורך לו. עו"ת או' ד' ר"ז או' י"ז :

(מה) **שם**. בשביל הקמנים וכו' אבל אם נעשה בשביל שניהם אסור. כמ"ס לקמן ס"י שכ"ה סעי' ו' :

(מט) **שם**. ולא כדעתם שנוהגין היתר וכו' ואפי' עושה העכו"ם מודעתו לריך למחות בו כמ"ס סעי' אי' מ"א ס"ק ט"ו. והלבוש כתב הטעם להנוהגין עכשיו להקל אעפ"י שאין הקור כ"כ גדול משום דעכשיו לא ניסו לשבת בקור ומחמת ההרגל הוו להו כחולים לענין זה יעו"ש. והמ"א שם כתב ואפשר דהעולם סומכין על הג"מ שכתב שאפי' במלטער שרי שבות כמ"ס ס"י שכ"ח סעי' ל"ג אבל בס"י ש"ז סעי' ה' פסק להחמיר ודוקא שבות דשבות שרי. ועכ"פ יזהרו שלא לומר לו בשבת להסיק או לעשות מלאכה. ואפשר לומר ג"כ כיון ששוכר העכו"ם להסיק כל ימות החורף אף אם העכו"ם מסיק כשאין הקור גדול הו"ל כאלו עשה מדעתו וא"ל ללאת מביתו כמ"ס סעי' אי' עכ"ד. אלא שלכתחלה לריך למחות בו. ר"ז או' ט"ז :

(נ) **ולומר** לעכו"ם צפירות שסיק כל שהקור גדול יש להחיר באפשר ח"א או' ט"ו :

(נא) **ואם** לא חימום בבוקר אף שסיק התנור סמוך ללילה ולא יחא חם רק בזמ"ש מי"מ אלא חולה מותר וכל מה דמקדים פיקוח נפש הוא. ח"א שם :

(נב) **ואם** נשבר התנור אסור לומר לעכו"ם לתקנו אעפ"י שהקור גדול דיכול לילך לבית חבירו. כר"ש. ונוהגין העולם שאין מנעירין אם בשבת בתנור בית החורף אם לא היו מנעירין ג"כ אם בתנור בימי החול מקודם. קצור של"ה. ודע דכל הני שריותא שכתב הלבוש וכו' א שנהגו להקל בחמימות בית החורף הוא דוקא בארצות אשכנז שיש להם קור גדול אבל בשאר ארצות שאין להם קרירות כ"כ גדול חלילה להקל וכל המחמיר בענינים האלו לכבד את השבת יאריכו ימיו ושנותיו :

(א) **סעי'** א. נר שמונה אחורי הדלת וכו' ר"ל דהנרות קבועות בכותל כנגד הדלת ממש דהדלת במערב והנרות כנגדו במזרח וכשפותח הדלת איכא לחוש שיכבנו הרוח וז"ש אחורי הדלת להורות דאינו אסור אלא בחדר קטן שהנרות אינו רחוקות מהדלת וכאלו הם אחוריו דהוי פסיק רישיה אבל בחדר גדול אינו אלא דבר שאין מתכוין ושרי וכמ"ס לקמן סעי' ב' גבי מדורה. ב"ח. מ"א סק"ב :

(ב) **שם**. אסור לפתוח הדלת. ואפי' אין שם רוח כלל אסור דשמא יהיה שם רוח. תו"ש או' ב' וכ"כ מ"א ס"י הקי"ד סק"י. ר"ז או' אי' ח"א כלל מ"ו או' י"ב. ומשמע דאפי'

בנמצא וכא"כ :
ה שם נח"ו ו שם
בנח :
ז חו' והרמ"ש
והר"ן שם והמגיד
כפ"ב

אסור לפתחו ולנעלו. הגה וזכר של שעות מותר לפתוח ולנעול אף על פי שהוא קצוץ דלת (צ"י) :
ב דאסור לפתוח הדלת כנגד המדורה השהיא הרובה קצת אל הדלת ואפילו אין שם
אלא רוח מצויה אבל אם היה פתוח כנגדה מותר לסגור ואין בו משום מכבה :
ג ושבת נר על הטבלא מנער את הטבלא והוא נופל אפי' אם הוא דולק רק שלא יכוין
לכבותו. הגה וטוב לעשותו ע"י א"י במקום שא"ל כ"כ (כל זו) ובלבד שיהא נר של שעות וכיוצ'
בו או שלא יהא בו שמן אבל אם יש בו שמן א"א שלא יקרבונו אל הפתילה ונמצא

מבעיר

בף החיים

שכתב שם שם י"א דלא היו בסים אלא א"כ במניחם על דעת
שישאו שם כל השבת יעו"ש. וא"כ לדין דק"ל דכל היכא
שסותם מרן להחמיר ואח"כ כותב בשם י"א להקל דהלכה
כסתם ואין להקל אלא בשעת הדחק או בהפסד מרובה כמ"ש
לעיל סי' י"ג חו' ז' א"כ הכא גמי אם הניחו מדעת שיסאר
שם בכניסת שבת אע"ג דדעתו להסירו אח"כ ע"י עכו"ם ולא
ישאר שם כל השבת נעשה השלחן בסים לדבר האסור ואסור
לנערו אלא א"כ הוא בענין שיש הפסד מרובה או שעת הדחק
שאיז יש לסמוך על המתיירין וכן במקום שנהגו להקל אין למחות
בדם מאחר שיש להם על מה לסמוך :

(טוב) ואם היה מונח על השלחן גם ככרות ושאר דברים
פשיטא דהם חשובים יותר מהנר ושאיז לטלטלו
כמ"ש סי' ש"י סעי' ח' ואפי' כשהוא דולק שרי וא"כ כשנרדף
למקום השלחן רשאי לטלטלו וכן היכא דא"א לנער כגון דאיכא
פסידא רשאי לטלטלו. מ"א סק"ח. וכ"כ הפרישה חו' ד' דמותר
לטלטל השלחן אף שגר של שעות או חלב עומד על המורה על
השלחן דהשלחן לא היה בסים לנר ובפרט שיש דברים אחרים
של היתר ע"ג השלחן דהוי כטלטול מנא בקיטמא עכ"ל והביאו
ח"ר חו' ח' ועיין תו"ש חו' י"ג מ"ש להשיג על דברי המ"א ומ"מ כתב
דבשלחן יש להקל כמ"ש הא"ר בשם הפרישה יעו"ש. והיינו כגון
שיהיה מונח על השלחן בכניסת שבת דהיינו צביה"ש הלחם או
שאר דברים וגם שיהיו הלחם או שאר הדברים חשובים יותר
מן דליקת הנר דהיינו מן השלשצת שהנר נעשה בסים א"י.
שאיז לא נעשה השלחן בסים לדבר האסור כ"א לדבר ההיתר
ולדבר האיסור ומותר לנערו או לטלטלו ואף לאחר שסלקו
הלחם ממנו לא נעשה בסים לדבר האיסור כיון שהיה מונח
עליו בכניסת שבת. ר"ז חו' ו' :

(יח) שם בהגה. וטוב לעשות ע"י עכו"ם וכו' ואפי' בשל שמן
שרי כמ"ש ססי' רנ"ג דפסיק רישיה שרי ע"י עכו"ם.

מ"א סק"ז. ח"ר חו' י"ד. תו"ש חו' י"ב. ר"ז חו' ה' :

(יט) שם. ובלבד שיהא נר של שעות וכו' ואז ליכא משום כיצוי
דהוי דבר שאין מתכוין ומשום איסור טלטול הנר
ליכא דהוי טלטול מן הד' ע"י דבר אחר לצורך דבר היתר
דשרי כמ"ש סי' ש"א והטבלא לא היו בסים לנר כיון דמייירי
בשבת אבל הניח עליה מדעת הוי הטבלא בסים ואסור לנערה.
תו"ש חו' י"ג. ובא"י ענין מיקרי הניח מדעת ואסור לנער כבד
כתבנו לעיל חו' ע"ז יעו"ש :

(ך) שם. ואם הניחו עליה מדעת וכו' ואם נפל נינוץ מן
הנר שלנו על המטפחת או אפי' הנר עלמה מותר
לכ"ע לנער המקום ההוא דהא ודאי שם לא שייך לומר הניחו
מדעת דהא בשבת נפל שם. ט"ז סק"ה. ח"ר חו' י"א :

(כא) שם בהגה. וה"ה דמותר ליגע במנורה וכו' היינו בקבועה
על מקום אחד אבל אם היא תלויה אפי' ליגע בה

אסור

ונעילה בנחת דכיון שהוא דלת עלמה בקלות ינדנד
קלת ויקרב או ירחיק השמן. וכ"כ המט"י חו' א' אבל המ"א
סק"א כתב דבנחת שרי וכ"כ ח"ר חו' ו' והתו"ש חו' ח' והשיגו
על המט"י יעו"ש. וכ"כ הר"ז חו' ג' :

(י) שם הגה. וזכר של שעות וכו' נראה פשוט דאם הוא
בענין שיש לחוש שיכבה לגמרי אפי' של שעות אסור.
ט"ז סק"ג. אבל אם יש חשש שיפול הנר לארץ ע"י קן אין צדק
כלום. ח"ר חו' ז' ר"ז חו' ג' :

(יא) שם בהגה. אעפ"י שהוא קצוץ דלת. וליכא לאסורו
משום טלטול הנר דנעילה הדלת ופתיחתו לא חשיב
טלטול כיון שהוא מחובר לבית. וגם לא נעשית בסים לנר
שהוא דבר האסור דחשיבא היא לגבי הנר ולא בטלה גביה רק
לגבי בית היא חשובה. ובטיל לגבי הבית לבוש :

(יב) סעי' ב. ואפי' אין שם אלא רוח מלויה. גזירה אטו
שאינו מלויה דהוי פסיק רישיה. צ"י. אבל כשאין
שם רוח כלל שרי דהוי גזירה לגזירה. תו"ש חו' יו"ד :

(יג) שם. מותר לסגור וכו' ואפי' להאוסרין בססי' רנ"ט
הכא שרי דבבית יש חויר הרבה ולא דמי למפות.
מ"א סק"ג. תו"ש חו' י"א :

(יד) סעי' ג. שכתב נר על הטבלא וכו' מצע"י שלא מדעת.
ואפי' אם הניחה על הטבלא בזונה בחול אלא שלא
היה דעתו שיסאר שם בשבת ואח"כ שכתב שם מיקרי שוכח.
מ"א סי' ש"ט סק"ו :

(טו) שם. מנער את הטבלא וכו' כשנרדף לטבלא. ואע"ג
דאפשר שיכבה הנר ע"י הגפילה אפי' מותר דלא

הוי פסיק רישיה וק"ל כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר. שבת
ק"ך ע"ב וב"י. וכתב המאירי דדוקא אם הוא מנערו בנחת
(דהיינו שמטה הטבלא ויורד בנחת לארץ) דאי לאו הכי פסיק
רישיה. וכ"מ במהרי"ל והביאו ח"ר חו' י"א. ועיין לקמן חו' י"ט :
(טז) שם הגה. וטוב לעשות ע"י עכו"ם וכו' כתב הב"ח
ולענין הלכה נהגין כשנופל נר של שעות או של

חלב ושומן כעין קנדילא על השלחן והמפה אם אפשר ע"י
עכו"ם שהוא מוזמן לפנינו לא ינער ישראל אבל אם אין העכו"ם
מוזמן ונרדף להשתדל אחריו ינער ישראל כיון דאינו פסיק רישיה
בדואי אלא דבר שאין מתכוין הוא ואם ככה כבה דלא הוי
בסים לדבר האסור אלא כשדעתו להניח שם כל השבת אבל
נרות שמדליקין על השלחן דדעתו לטלו למחר ע"י עכו"ם דינו
כשכתב שלא נעשה בסים לדבר האסור ובפרט היכא דאיכא גמי
פסידא טובה דמטפחת דאין להחמיר כלל עכ"ל. והביאו שכתב"ג
בהגה"ט חו' ב' וכתב אבל בש"ע פסק דאם הניחה מדעת אסור
ובסי' ש"ט כתב מחלוקת בהניח מדעת עכ"ד. ור"ל דדעת הש"ע
אפי' בהניח מדעת שיסאר שם קלת ביום השבת הוי בסים
לדבר האסור ואסור לנערו וכן סתם בסי' ש"ט סעי' ד' אלא

מבעיר הואם הניחו עליה מדעת אסור לנערה שהרי הטבלא היא בסים (פי' דבר הנושא דבר אחר. הרגום ואת כנו וית בסיסה) לדבר האיסור. הגה ומ"מ מותר ליגע בטבלא היחיד ואינו מטלטל הגר וה"ה שמוחר ליגע במנורה שבזהכ"ל והגרות דולקות עליו ובלבד שלא יגענו מרדכי פכ"ב: ד' מותר להניח גר של שבת מבע"י ע"ג אילן וידלק שם בשבת דליכא למיחש דלכשיכבה לשקליה מיניה ונמצא משתמש במחובר אבל אין מניחין גר של יו"ט ע"ג אילן דשקיל ומנח ליה ונמצא משתמש באילן: ה' ימותר לכפות קערה ע"ג הנר בשבת כדי שלא יאחז האור בקורה:

רע"ח שיכול לכבות הנר בשביל החולה. ובו סעיף אחד:

א אכותר לכבות הנר בשביל החולה שישן שיש בו סכנה:

גר

בף החיים

צ"ט. רש"ל פ"ב דביצה. ט"ז סק"ח. שכתב"ג בהגה"ט או"י ג ע"ת או"י ה' ח"ר או"י י"ד:

(א) **סעי'** א'. מותר לכבות הנר וכו' כהנ' צ"י דהטור פסק כר"ש דמלאכה שא"ל לגופה פטור עליה וכו"ה דעת הרמב"ן והרשב"א וכו"ה ה"ה בפ"א שכן הוא דעת האחרונים אבל הרמב"ם פסק שם כר' יהודה יעו"ש. וכן סתם לקמן בש"ס סי' שט"ז סעי' ח' כר"ש דמלאכה שא"ל לגופה פטור עליה אלא שהביא ג"כ דעת הרמב"ם כמו י"א יעו"ש. וכ"מ למי שעבר בשוגג או צמוד ועשה מלאכה שא"ל לגופה וצא לשחול לעשות תיקון מה שפגם שאין מחמירין עליו כמו העושה מלאכה שריכה לגופה כיון שרוב הפו' הכי ס"ל כר"ש:

(ב) **שם**. מותר לכבות הנר וכו' ואם כזהו מפני שחם על הנר או על השמן או על הפתילה פטור. ואם כזהו כדי להזהר הפתילה חייב חטאת. טור. והא דמחייב בפתילה דוקא כשצריך להזהר כלומר שלא הוזהרה מצע"י דכיוצא זה צריך לגופו שיהא הלהב נוח לאחוז בה כשיצא להדליקה. צ"י. וכ"כ הט"ז והמ"א סק"א דכיוצא לא הוי מלאכה שצריכה לגופה אלא ח"כ עושה להזהר הפתילה או לעשות פחמים יעו"ש. (ג) **והדפריש** שיש בין פסיק רישיה ולא ימות למלאכה שא"ל לגופה הוא דפסיק רישיה הוא אינו מתכוין למלאכה כל עיקר אלא שהיה נעשית בהכרח כגון מי שסגר פתח ביתו והיה שם נצי שהוא לא כיון לזידת הנצי אלא שהצידה נעשית בהכרח אבל מלאכה ש"ל לגופה הוא מתכוין לגוף המלאכה אלא שאינו מתכוין לתכליתה. מוסר רצ"י אברהם החסיד בשם אביו הרמב"ם ז"ל הרי"ם אלשקר סי' ק"ד. כנה"ג בהגה"ט סי' של"ז. מ"א בזה הסי' סק"א. ואם א"ל לאותו הענין שהיו צריכין במשכן מיקרי א"ל לגופה. מ"א שם בשם התו'. ח"ר או"י ב' תו"ש או"י ב':

(ד) **שם**. מותר לכבות וכו' ואם הדליק נר ביום שבת אם פטור משום דשרגא בטיהרא מה מהנייא עיין בס' טל אורות דל"ב ע"ג שכתב וז"ל ולפ"ז נראה דאם הדליק נר ביום שלא לצורך כלל דשרגא בטיהרא מה מהנייא ואינו נהנה ממנו בין לר"י בין לר"ש פטור דהו"ל מצע"י דרך השחתה שהוא מקלקל וכו' ושוב הביא דברי הרב חו"י סי' קפ"ח דנראה דחייב והשיב עליו יעו"ש. ומעשה שהיה בחדר שהיה לו צורך ביתו נר מונח בזווית הבית שמדליקה לעילוי נשמת מר אביו והדליקה בע"ש וכבחה ביום השבת ובאור הבוקר בשקס ממטתו שכח שהוא יום שבת והדליקה בשוגג גמור נראה דחייב כפרה כמחלל בשוגג דהגם דאינו נהנה מן האור דשרגא בטיהרא מה מהנייא מ"מ אינו דרך השחתה שהרי הוא מכוין לעי"כ אביו. רומ"ח:

שם

אסור שצקל יגענו. ט"ז סק"ו. מט"י או"י ז' וכן אם היה במקום עמידתו בחפלה נר דולק יש ליזהר מלגענו עלמנו בשעת החפלה משום דע"י נענוע הגוף והצל הפה צדק אפשר לצא לידי כיצוי או הבערה.

(ב) **סעי'** ד'. דליכא למיחש וכו' דהא ק"ל דגר שהדליקו צו צאיתו שבת אסור לטלטלו אפי' לאחר שכתב דלוקמן רס"י רע"ט. ואם נהג להתנות מתחלת השנה לטלטל נר שכתב כמ"ס לקמן סי' רע"ט אסור להניח הנר ע"ג אילן. ברכ"י או"י ב' וכו"כ המש"ז או"י ז' ומ"ש שם המש"ז ולדין שרי היינו לפי מ"ש מור"ם ז"ל בהגה"ט סי' רע"ט סעי' ד' דכן נוהגין במדינות אלו (ר"ל בערי אשכנז) שאין להתנות וא"כ כיון שאין נוהגין להתנות ליכא למיחש לכשיכבה לשקליה מיניה ונמצא משתמש במחובר אבל במקומות שנוהגין להתנות אסור להניח הנר ע"ג אילן דליכא למיחש שמה יטלטלו אחר שיכבה ונמצא משתמש במחובר:

(ג) **שם**. אבל אין מניחין נר של יו"ט וכו' ר"ל אפי' אם מניחו מערב יו"ט אסור כיון דמותר לטלטלו צ"י"ט גופיה וכדשקיל ליה צ"י"ט הרי הוא משתמש באילן. מט"י או"י ט' ועיין לקמן סי' תקי"ד סעי' ו':

(ד) **סעי'** ה'. מותר לכפות קערה וכו' וקמ"ל דכלי ניטל לצורך הקורה שאינה ניטלת. רש"י ס"פ כ"ב. והתו' דמוג כתבו דקמ"ל דלא חיישינן שמה יכבה וכו"מ דעת המחבר ולכך כתב דין זה כאן ולא בסס"י של"ד כמ"ס הטור. תו"ש או"י ח':

(ה) **ואותן** כלי זכוכית שקורין לאנטערי"ן שנותן נר בתוכו ל"מ אם הוא תלוש דאסור לטלטל דהוא כלי שמלאכתו לאיסור אלא דאפי' קבוע במסמרים על העמוד יראה דאסור לסגור הדלת קמן שבו דמ"מ כלי שמלאכתו לאיסור הוא בזה. מש"ז או"י ח':

(ו) **שם**. מותר לכפות קערה וכו' ולריך שיניח מעט אור תחתיה דאם לא כן יכבה הנר. מ"א סק"ט. וכ"כ האחרונים. וזכר של חלצ יש ליזהר משום הזיעה שעולה למעלה אל הקערה כדאיתא צ"י"ט סי' ק"ה בהגה"ט סעי' ג' תו"ש או"י ח': (ז) **שם**. כדי שלא יאחז האור בקורה. לאו דוקא בשביל הסכנה דה"ה נמי אם מכסה הנר מפני דבר אחר או מפני החמימות וכיוצא דהא ק"ל כלי ניטל אפי' לדבר שאינו ניטל דלוקמן סי' ש"ח סעי' ל"ד וכ"כ הט"ז והוא פשוט. מט"י או"י י"א:

(ח) **שם**. שלא יאחז האור בקורה. וה"ה דמותר לכפות כלי על הנר כדי לשמש מטתו בין בשבת בין

(ל"ב)

רע"ט דיני מלשול הנר בשבת. וכו' ז' סעיפים:

א. אנר שהדליקו בו באותה שבת אעפ"י שכבה אסור למלטלו בוכן מותר השמן שבנר שהדליקו בו באותה שבת אסור למלטלו ולהסתפק ממנו באותה שבת: ב. נר זה שאמרנו שאסור למלטלו אפי' לצורך גופו ולצורך מקומו אסור דו"ש מי שהתיר ולא נראו דבריו. הגה. וי"א דמי שהוא חסטניס והנר מאים עליו מותר להוליאו דהוי לדידיה כגוף של רעי והמחמיר לא הפסיד (מרדכי ר"ס ב"ה): ג. הלמלטל נר ע"י שנותנין עליו לחם בשבת אסור ואם נתן עליו

בף החיים

א. שבת מ"ד וכו' מאור הר"ף וכו' שם ורמב"ם פ"ה ב' שם ונתק רמב"ם פ"ה: ג. וכן נראה מדברי הרמב"ם בפ"ה ומדברי ר"י בח"ב ומדברי הרא"ש והגהת אשרי פי' דשבת ד מרדכי שם והאגור שם

(ה) **שם**. מותר לכבות הנר וכו' ובתנאי שאי אפשר להוליאו למקום אחר או להסתיר האור ממנו. הרמב"ם בפ' המשניות במשנת המכבה את הנר וכו' מט"י או' א' ואם אפשר להוליאו הנר ע"י עכו"ם יוליאו העכו"ם ואל יכבה אותה. כ"כ בס' פרשת דרכים ודלא כהרלב"ג. תו"ש או' א':

(ו) **שם**. אסור למלטלו ולהסתפק ממנו באותו שבת. משמע דלאחר שבת מותר להסתפק ממותר השמן ודומיא דעלי סוכה וזויה שנותנין לאחר החג כמ"ש סי' תרל"ח. וא"ח ומאי שנא ממוותר שמן של סוכה דשורפו משום דהוקלה למלות' כמ"ש סי' תרע"ז תירלו התו' בשבת דף ע"ד ע"א דנר חנוכה עיקרו לאו להנחתו בל' אלא לפרסומי ניסא ומשום חציבותא דנר חינו מלפני שיכבה ומקלה לגמרי למלוא משא"כ בנר שבת דלהנחתו הוא בל' ויושב ומלפני שיכבה ולכך מותר. וכ"כ הר"ן ז"ל בפ' ב"מ ר"ס ה' חנוכה יעו"ש. מט"י או' ב':

(ז) **סעי'** ב. אפי' לצורך גופו וכו' והטעם כיון דבעורו דולק פשיטא דאסור למלטלו בכל גוונא נעשה בסיס לדבר האיסור הלכך איתקלאי בכה"ג לכולא יומא. ב"י סוף הס' חו"ש או' ג' ר"ז או' א' ומו"ש הט"ז סק"ב דיש היתר לדין שאלו מכוונים שלא יהיה הנר על השלחן רק בלילה לא נעשה בסיס ומותר למלטלו אחר שכבה לצורך גופו ומקומו יעו"ש. עיין מה שהשיג עליו התו"ש או' ד' והסכים לאסור יעו"ש. וכן השיג עליו המט"י או' ג' וכתב דאין לזוז מדברי הש"ע יעו"ש. וכ"כ הט"ז בעלמו סי' ש"ט סק"א שאי אפשר לנו להקל בזה כיון שהב"י וש"ע פוסקים לאיסור יעו"ש. ודלא כמהריק"ש בשו"ת אהלי יעקב סי' ק"ג. מיהו במקום היזק לכ"ע מותר למלטלו בכל גוונא וכמ"ש הרשב"ץ ח"א סי' קל"ז ומהריק"ש שם. ער"ה ב"ק או' או' א' ועיין לקמן או' י"ט:

(ח) **שם** הגה. וי"א דמי שהוא חסטניס וכו' והב"ח כתב דאפי' חינו חסטניס מותר להוליאו אם הנר מאים עליו יעו"ש. והביאו מ"א סק"ג. אבל דעת הב"י בסי' ש"ט לאסור יעו"ש. וכ"כ המט"י או' ד' דאין לנו אלא דברי מור"ם ז"ל שהלך בשיטת המרדכי דאסור לכל אדם ולא התיר אלא לחסטניס וגם החסטניס אם ירצה להחמיר חינו נחשב להדיוטות אעפ"י שמלפני יעו"ש. וכ"פ הר"ז או' ג':

(ט) **שם** בהגה. והנר מאים עליו וכו' והיינו נר חרס כלקמן סעי' ו' וב"מ ב"ח:

(י) **שם**. בהגה. מותר להוליאו וכו' לאחר שכבה. ר"ז או' ג' והיינו כשהוא מונח במקום ישיבתו שרי להוליאו משם אבל אם הוא מונח במקום אחר גם החסטניס אסור למלטלו ממקום למקום לכו"ע. כ"כ האחרונים:

(יא) **שם** בהגה. והמחמיר לא הפסיד. הב"ח הגיה לומר דבדברי המרדכי והמחמיר יחמיר והמקל לא הפסיד. אבל הא"ר או' ז' קיים הגרסא וכתב דה"ק לא הפסיד מלוא עונג שבת אף שזאום עליו:

(יב) **סעי'** ג. למלטל נר ע"י שנותנין עליו לחם וכו' משום דלא

(ה) **שם**. מותר לכבות הנר וכו' ובתנאי שאי אפשר להוליאו למקום אחר או להסתיר האור ממנו. הרמב"ם בפ' המשניות במשנת המכבה את הנר וכו' מט"י או' א' ואם אפשר להוליאו הנר ע"י עכו"ם יוליאו העכו"ם ואל יכבה אותה. כ"כ בס' פרשת דרכים ודלא כהרלב"ג. תו"ש או' א':

(ו) **שם**. שיש בו סכנה. ואפי' ספק סכנה כבסי' שכי"ט. תו"ש או' ב' מש"ז או' א' אבל לחולה שאין בו סכנה אסור אף לר"ש דמלאכה שאין לריך לגופה פטור דתניא בזה"ל בפ' ב"מ וכו' הטור יעו"ש. ואע"ג דאיכא מאן דמתיר סי' שכי"ח שבות ע"י ישראל לצורך חולה שאין בו סכנה י"ל דהחמירו בכיבוי כיון דאם היה לריך לגוף הכיבוי אסור מן התורה ואין הכל בקיפאין בין מלאכה לריך לגופה לשא"ל לגופה ואמירה לגוי בכיבוי אסור מה"ט. ער"ה. וכ"כ המש"ז שם:

(ז) **שם**. שיש בו סכנה. וא"כ הא דאמרין בשביל עכו"ם או לסטים דחינו מותר לכתחלה היינו דוקא באין סכנה אבל יש סכנה הוה כחולה ומותר וזהו פשוט. ט"ז סק"א. מש"ז שם:

א **סעי'** א. נר שהדליקו בו וכו' מי שחש בעיניו ויגדל הכאב ואור הנר מו"ק לו אסור לו למלטלו ולהוליכו לבית אחר. הרב אדמת קודש ח"ב סי' א' ברכ"י או' א' שעי"ת או' א' מיהו עיין בשו"ת שדה הארץ ח"ג סי' ע"ו דמתיר ע"י שינוי אפי' ישראל גופיה יעו"ש. והביאו הזכ"ל ה"ס או' ו':

(ב) **שם**. אעפ"י שכבה אסור למלטלו. משום דמגו דאיתקלאי ביה"ש איתקלאי לכולא יומא אפי' לאחר שכבה. ואע"ג דר"ש מתיר דלית ליה אפי' במקלה מחמת איסור מגו דאיתקלאי לא ק"ל כר"ש בהא. ב"י. וכתב שכ"כ הר"פ והרא"ש והרמב"ם יעו"ש. וכ"כ הטור בסי' ש"י:

(ג) **שם**. אסור למלטל. ואם יש אימת עכו"ם מותר למלטלו אחר שכבה. ש"ג. אבל מפ"י רש"י משמע דבשלא במקום סכנה אסור. מ"א סק"א. מיהו התו"ש או' א' כתב דלאו סכנה ממש קאמר דא"כ אפי' הוא דולק שרי ואפי' בספק סכנה כמ"ש סי' רע"ח אלא דקלת הוא קרוב לסכנה יעו"ש. וכ"כ הגמח"ש. והא"ר או' א' כתב דסכנה לאו דוקא סכנת נפשות אלא כל שיבה אותו או הפסד ממון וכדומה:

(ד) **שם**. וכן מותר השמן שבנר וכו' והטעם משום דבשעת שהוא דולק אסור להסתפק ממנו משום מכבה ומגו דאיתקלאי לביה"ש איתקלאי לכולי יומא. ב"י בשם הר"ן. וא"כ בנר של שעה צו"ט שרי להשתמש בנותר כמ"ש סי' תקי"ד סעי' ג' (במ"א סק"ז) ומיהו בגמי איכא עוד טעם אחר הואיל והוקלה למלותו כמ"ש סי' תרל"ח גבי נוי סוכה וא"כ נר של מלוא שהדלק לשם יו"ט וכבה אסור להשתמש בו תשמיש אחר כגון אם הוא של שומן אסור לאכלו. מ"א סק"ב. הו"ש או' ב' אבל למלטלו מותר. מח"ש:

עליו הלחם כבע"י יש מי שמתיר לטלטלו בשבת ע"י לחם זה ואין לסמוך עליו:
ד ואם התנה בע"ש על נר זה שיטלטלנה משיכבה מותר לטלטלו אחר שכבה: הגה וי"א
ללא מהני תנאי וכן נוהגין במדינות אלו ודין התנאי ע"ל סימן תרל"ח (הג"א פרק כירה ור"י ח"ב וכל בו) ונוהגין לטלטלו
ע"י ח"י ואין בזה משום איסור אמירה לא"י הואיל והמנהג כך היו כאילו התנה עליו מתחלה ושרי כנ"ל: ה' חנר
שהדליקו בשבת להיות ולחולה וילדה החיה ונתרפא החולה מות' לטלטלו אם כבה וה"ה
למדליק בשבת בשוגג וכבה שמותר לטלטלו: ו' טגר שלא הדליקו באותה שבת יאפי' הוא של

בב החיים

חרם

רבי ישעיה
ה הרא"ש שם
בפ"א דשבת ור"י
ירושם וכל בו
בשם חכמי ארפת
ו הר"ב ב"ש בתשובה
ז הר"ן בפ' כירה
והרמב"ם ע"פ
הירושל' והרשב"א
בשם: ח הרשב"א

(ג) **שם** בהגה. ודין התנאי עיין סי' תרל"ח. ר"ל דשם
נתבאר שיעשהו קודם ציה"ש אבל הכא אינו יכול
לומר איני בודל כל ציה"ש דהא ציה"ש הוא דולק וע"כ איסור
לטלטלו. מ"א סק"ח:

(ד) **שם** בהגה. ואין בזה משום איסור אמירה לעכו"ם וכו'.
ואע"ג דבסי' רע"ו סעי' ג' מתיר לומר לעכו"ם
היינו דוקא לצורך גופו שרי משום דהא אי צעי ישראל הוה
מטלטל ליה טלטול מן הגד אבל הכא מיירי שאינו עושה אלא
לצורך הנר שלא יגנב הנר וזה איסור אפי' בטלטול מן הגד
כמ"ס סי' שי"א סעי' א' וסעי' ה' ויש בו איסור אמירה. מ"א
סק"ט. ור"ל ולכך צעיקן היתר תנאי. תו"ש או' יו"ד:

(ה) **שם** בהגה. הוי כאילו התנה וכו' והצ"ח כתב דדעת
רחוקה היא לומר שהמנהג הו"ל כאילו התנה עליו
ולכן צריך כל אדם להתנות על זה סמוך לצייה"ש שאינו בודל
מהנר ומהשמן אלא כל זמן שהוא דולק וה"ה צנרות קנדילא
שלנו צריך להתנות ואז מותר לומר לעכו"ם לסלקן מן השלחן
אחר שכבה עכ"ד. והעולם נוהגין כהרב בהגה מסתמא כאלו
התנה. אי"א או' ו':

(ו) **שם** בהגה. הוי כאלו התנה וכו' ואם העמיד עששית
על השולחן ע"ד להיות דולק כל יום שבת (כמו
יא"ל וכדומה). וכבה י"ל כה"ג לא שייך תנאי דדעתו ודאי
שדלק כל יום השבת ואף אמירה לעכו"ם איסור כה"ג. אי"א
או' ו' ואו' ט'. והיינו דוקא כדי שלא יגנב אבל לצורך גופו
ומקומו שרי ע"י עכו"ם בכל גווניו. כ"כ האחרונים. ואם עומד
על השולחן שאוכל שם יש להתיר דהוה כגוף של רעי אף לכל
אדם. אי"א או' ט'.

(ז) **סעי'** ה. מותר לטלטלו וכו' דאין מוקף לחי' שבת
אלא א"כ היה מוקף ציה"ש. צי' מ"א סק"י.
ועיין סי' ש"י סעי' ג' ואם יש בה שברי פתילה צריך לנער
אותן. תוש' או' י"א:

(ח) **שם**. מותר לטלטלו וכו' לצורך גופו ומקומו. ואפי' אם
הדליקו מצע"י אם היה מותר לטלטלו בציה"ש
כגון נר של חיה ושל חולה שיש בו סכנה אעפ"י שגאסר אח"כ
בטלטול כגון שילדה החיה וא"ל לגר ונתרפא החולה מ"מ כשיכבה
הנר מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו הואיל ולא היה איסור
בטלטול בציה"ש. ר"י או' ו' אבל אם הדליקו מצע"י לחולה שאין
בו סכנה לא התירו שבות כזה בשבת לטלטל אחר שכבה. אי"א
או' יו"ד:

(ט) **שם**. וה"ה למדליק בשבת בשוגג וכו' נקט בשוגג דלא
חיירי ברביעא ובאמת אפי' במזיד שרי דלא
מיקרי דחייה צדיה אלא א"כ הדליקו מצע"י. מ"א סק"י. תו"ש
או' י"ב. מיהו העו"ת או' ה' אוסר במזיד:

(י) **סעי'** ו. אפי' הוא של חרם וכו' מותר לטלטלו וכו' דוקא
לצורך גופו או מקומו כמ"ס סי' ש"ח סעי' ג' מ"א

כ"ק

ללא התירו חז"ל לטלטל ע"י ככר או תימק אלא למת
בלבד. צ"י:

(יג) **שם**. ע"י שנותנין עליו לחם בשבת איסור. הטעם דהא
מ"מ כבר התקלאי ציה"ש דעדיין לא היה בו לחם
ומגו דהתקלאי ציה"ש וכו' תו"ש או' ו'.

(יד) **שם**. יש שמתיר לטלטלו וכו' משום דהנר הוה צמים גס
לדבר ההיתר. ומ"ס דאין לסמוך עליו לפי שהשמן
שבנר חשוב לו לעולם יותר מדבר המותר שנותן בו לפי שהוא
צריך לו עתה בעוד שהוא דולק וא"כ אף לאחר שכבה איסור
מגו דהתקלאי. צ"י. ט"ז סק"ד. ואפי' אם מניח דבר חשוב מאד
אין עיקרה כ"א צמים לשלחנה שלכך עשויה. אי"א או' ה':

(טו) **סעי'** ד'. אם התנה וכו' כן אהנו נוהגין (הוא מנהג
בני ספרד אבל מנהג בני אשכנז כמ"ס בהגה)
ולריך לעשות התנאי סמוך לצייה"ש ושמעתי שיועיל התנאי לכל
השנה כולה. ברכ"י או' ג' בשם מוהר"א אזולאי. ועיין לקמן
או' טו"ז:

(טז) **שם**. מותר לטלטלו וכו' מותר לגופו או מקומו ואפי'
לצורך עלמו ע"י תנאי. הרשב"ץ ח"א סי' קל"ז
ומהר"ם דוראן בשם' שבסוף התשצ"ץ סי' ז' ברכ"י או' ד':
טוב) **המטלטל** ע"י תנאי אחד לכל השנה יש לו על מה
לסמוך. מהר"ם דוראן בשם' הנז' ברכ"י
או' ה'.

(יז) **אפשר** שאפי' לא התנה כלל. שרי לטלטל מאחר שהכל
נהגו לטלטל הוי כאילו התנה שעל מנת כן
הס. מדליקין. מהר"ם דוראן בשם' הנז' ברכ"י או' ו'.

(יח) **אם** הנר עומד במקום שציקו צי' הבית שיש בו מותר
שמן ופתילות ומים מטונפים שמויקים הבגדים
מותר לטלטל אף בלא תנאי. מהר"ם דוראן בשם' הנז' וכ"כ
הרשב"ץ בשם' הנז' ברכ"י או' ז' ועיין לעיל סוף או' ז'.

(יט) **שם**. מותר לטלטלו וכו' דכיון שעשוי לכבות מהני בו
תנאי. מ"מ פריה. אבל בשאר צמים לדבר האיסור
לא מהני תנאי. מ"א סק"ו. תו"ש או' ח' תשמע הא נר גדול
שיש בו שמן לכל שבת לא מהני תנאי כיון שאינו עשוי לכבות.
וכ"מ לקמן או' כ"ו יעו"ש:

(כ) **שם** הגה. וי"א דלא מהני תנאי. ואפי' למ"ד דמהני תנאי
בסוכה היינו משום שעשויה מקודם ועתה ציה"ש
יושב ומלפס אומתי תפול משא"כ הכא עיקר הקלחתו ציה"ש
ודחיה בידים לצורך שבת. תו"ד דף מ"ד מ"א סק"י. וא"כ אם
הדליק עכו"ם צע"ש בשל ישראל וכ"ש צע"כ שלא מדעתו י"ל
אף תו"ד נודים דמהני תנאי כה"ג. אי"א או' ו' ואו' ז'.

(כב) **שם** בהגה. וי"א דלא מהני תנאי. ויש לז' לומר דגם
מחלוקת זה שייך בכלי שניתנין תחת הנר לקבל
שמן הכותף ממנו. ואם לא נטף בו שמן מצע"י לא אסרו
במחשבה בעלמא. שה"ג פ' כירה. כה"ג בהגב"א. עו"ת או' ה'.

בהשגחה. ט שבת
מ"ד. וכרבי מנחם
י"ט כ"ק וזכר ש.
ב שם מ"ה וז"ל
וכר' יוחנן לרעה
הרא"ש וההוספו'
שם. ר שם מ"ז:
א ט"ר שם
הרמב"ם פ' ג'
מהא דתקובו סי' ז

חרם דבראים ואפי' הוא של נפט דמסריה מותר למלטלו דמוקצה מחמת מיאוס מותר :
ז כמנורה בין גדולה בין קטנה אם היא של פרקים אין ממלטלין אותה דחיישי' שמא
תפול ותתפרק ויחזירנה ונמצא עושה כלי לואפי' אם אינה של פרקים אלא יש בה
חריצים סביב ודומה לשל פרקים אסור למלטלה :

רפ' תשמיש המטה בשבת. ובו ב' סעיפים :

א אתשמיש המטה מתענוגי שבת הוא לפיכך עונת תלמיד חכמים הבראים מליל שבת
לליל שבת : ב במותר לבעול לבתולה בתולה בשבת ואין בו משום חובל ולא משום צער לה.

שלא

בף החיים

וסמ"ג. וה"ה שאר דברים המרבים זרע עיין סמ"י תר"ח.
מ"א. ודוקא שומים מבוסלים מרבים הזרע אבל חיים אדרבא
מבטלים התאוה. ס"ח סי' ש"ך. ועוד עי"ש שכתב דכל דברים
מלוחים ממעטים וקטניות ועדשים כשאין מלוחים מרבים יעו"ש.
וכראה ה"ד למי שיש לו חשה אבל אם הוא פנוי או שאין
אשתו טהורה וכדומה אין לאכול מדברים המרבים זרע שלא
יארע לו מקרה בלילה ח"ו. ועיין מחזירי או"ח שכתב על
הרמב"ם שהשמיט תקנה הלזו של אכילת שום בליל שבת משום
שאין מנהג המקומות והזמנים שוים ומיהו כתב דאוכא דוכתא
עד האדינא דנהוג כתקנה זו יעו"ש :

(ב) שם. מתענוגי שבת הוא. וכתב הרא"ש בס"פ מרובה
רמז לעונה דליל שבת דכתיב ושמרו בני ישראל
את השבת ר"ת ביאה עכ"ל. ור"ל ושמרו ע"ד ואזינו שמר את
הדבר שלא יבוא אל אשתו עד ליל שבת. ועז ג"כ אמר הכתוב
כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי כדליתיה התם.
ב"ח מכאן שגם הנשים ישנן בכלל ליווי עונת שבת שגם
המה בכלל שמירת שבת. הג"א. פרישה או"ח א' :

(ג) וצריך ליזהר שקודם שיגיע הלילה חייב להראות חיבה
יתירה ואהבה עם אשתו ואין לריך לומר שלא
ירגיל שום קטטה בע"ש. ב"ח עט"ז :

(ד) שם. לפיכך עונת ת"ח וכו' כתב הר"ן צפ' אעפ"י
דהא שלא נזכר במשנה דין עונת ת"ח בין שאר
עונות לפי דהא דעונת ת"ח משבת לשבת היינו כשאנו מתחדש
להם בלימודם אבל אם מתחדש להם בלימודם אם הם לריכין
לגדל שינה מעיניהם ואז גם העונה שלהם משתנה כפי מה
שהם לריכים בענין לימודם וכיון שהוא דבר שאינו מלוי שלא
יתחדש להם בלימודם לכך לא נזכר עונה זו במשנה עכ"ד.
אמנם המחזיר או"ח ד' כתב דלא ק"ל בהא כהר"ן אלא חיובא
רמיא על הת"ח כשהוא בעיר מע"ש לע"ש אם הוא בריא וזמן
פורה לחוד וכן משמעות כל הפו' וזהו מלד הדין. וק"ו לדברי
הזוה"ק חיובא רמיא על הת"ח אשר פריו יתן בעתו עת דודים
עליונים למעלה עכ"ל. ועוד עיין בדבריו לעיל סי' ר"מ או"
ז' ומאוי יו"ד עד או"ח י"ג יעו"ש :

(ה) כתב הטור וקורא ק"ש כשאר הלילות ע"כ. וכ"ה
לפי דברי האר"י ז"ל והמקו' דל"ל כל סדר ק"ש
שעל המטה וכמעשהו בחול כך מעשהו בשבת ויו"ט דכולו רמז
אל אורות עליונים חוץ מאמירת הוידוי שאין לומר בשבת ויו"ט
וככל הימים שאין אומרים בהם תחנה. וכן המוסק הפתה"ד או"
א' יעו"ש וכבר כתבנו הסדר לעיל בס"י רל"ט קחנו משם. ועוד
ע"ש בפתה"ד או"ח ז' מ"ש לאסור לעשות תיקון כרת בליל
שבת וללער עלמו בנדידת השינה יעו"ש :

(ו) סעי' ב. מותר לבעול לבתולה בתולה בשבת וכו' כתב
הב"ח

סי' י"ב. איר או"ח י"ג מט"ו או"ח יו"ד. וכתב דאפי' נר של מהכת
כמי אין מותר לטלטל אלא דוקא לגורך גופו ומקומו יעו"ש :
(א) שם. מחמת מאוס מותר. ודוקא כשיש תורת כלי עליו.
רשבי"א סי' תר"ו. מ"א ס"ק י"ג. א"ר או"ח י"ב. ואם הוא
מאוס כיכ שאינו ראוי אף לבסות בו מנא אסור. תו"ש או"ח י"ד.
ועיין לקמן סי' תקי"ח סעי' ג' :

(ב) שם. מחמת מיאוס מותר. כתב הנ"ל דהעולם נוהגין
שלא לטלטל אפי' הנר שהקלה מחמת מיאוס ואפשר
טעמיהו כדי שלא יבואו לטלטל הנר שהקלה מחמת איסור
דלאו כ"ע דינא גמירי ע"כ. א"ר או"ח י"ג :

(ג) שם. מחמת מיאוס מותר. ונר חדש נראה דהוי ככלי
שמלאכתו להיתר דמותר מחמתו ללל דהזמנה לאו
מילתא. א"ר שם :

(ד) סעי' ז. מנורה בין גדולה וכו' ואם דרכה להיות רפוי
שרי' כמ"ס סי' ש"ג סעי' ו' מ"א ס"ק י"ד. א"ר או"
י"ד. מט"ו או"ח י"א. וכתב הר"ן ריש פ' הבונה דכל זה הוא
דוקא בלין הדיוט יכול להחזירה. וכתב עוד דאם החזירה חייב
חטאת אבל הרמב"ם פכ"ב כתב דפטור משום דאין בנין בכלים
אלא לבתולה אסור משום דנראה כבונה. תו"ש או"ח ט"ז. וכ"מ
מדברי הש"ע בס"י ש"ג סמ"י ו' שכתב אסור להחזירה ולהדקה
ואם תקע חייב חטאת משמע דדוקא אם תקע חייב חטאת
אבל אם החזירה או הדקה אינו אלא איסור דרבנן. וכ"כ המט"י
באו"ח הנז' וכ"כ התו"ש שם בס"י ש"ג או"ח יז יעו"ש. ודין כוס
של פרקים ע"ש בס"י ש"ג סעי' ו' :

לה שם. אם היא של פרקים וכו' ואם אינה של פרקים ולית
בה חריצים אפי' היא גדולה מותר לטלטלה. ב"ח
ב"ח. מט"י שם :

(ז) שם. דחיישין שמא תפול וכו' קשה דהאין משתמשים אלו
בכוסות של כסף בשבת שרובן של פרקים ולא
חיישין לזה ולפי מ"ס הטור בס"י ש"ג. דכוס אין דרך
להדקו בחזק ושרי' ניחא. ט"ז סק"ה. ועיין בדברנו לשם בס"ד :
(ז) שם. ונמלא עושה כלי. ואע"ג דק"ל דאין בנין וסתירה
בכלים ה"מ בנין כל שהוא אבל בנין חזק וגמור אסור
אפי' בכלים כמ"ס בס"י ש"ג ושי"ד והכא נמי כשתפרק יהדקה
בחזק ותשיב ליה בנין גמור. ב"ח. ומ"ס הט"ז סק"ו דהוי
כעושה כלי מחדש ע"ש במט"י שכתב דכוונתו היא על עיקר
הגזרה דגזרו חזרה שמא יתקע וכשיתקע נמלא עושה כלי ור"ל
דהוי כעושה כלי מחדש ולא קאי אחזרה יעו"ש :

(ח) שם. אלא שיש בה חריצים וכו' גזרה אלו של פרקים
ב"ח ולבוש :

(א) סעי' א. תשמיש המטה מתענוגי שבת היא. ומלוא
לאכל שום בע"ש או בלילי שבת. יש"ש ב"ק פ"ז

רפ"א שלא יכרע בולך אנחנו מודים. ובו סעיף אחד:

א' ר' יונה בספ"ה

דברכות:

* (אע"ג דגבי קרבן מוסף כתיב בזמנו כל היום כבר כתב מהרי"ל ישוב לזה בהלכות שבת ע"ש):

א' אין לשחות בולך לבדרך אנחנו מודים שאין לשחות אלא במקומות שאמרו חכמים הגה ומהגים שבשבת מאחרין יותר לבא לבה"כ מנחול משום דבתמיד של ימות החול נאמר בבקר ואלל שבת נאמר *וביום השבת דמשמע ליחזור (מרדכי פרק כ"ב) ומהגין להרבות בזמירות של שבת כ"מ לפי מנהגו ובכל דבר אם לא אמרו אין מחזירין אותו מלבד אם לא אמר לאל אשר שבת וכו' מחזירין אותו. ויש להאריך ולהנעים בזמירות ואין למחות במאריך בה"כ אע"פ שהמחה מכין משום ביטול תורה ומ"מ בשבת ויו"ט לא יאריך יותר מדאי כדי שיאכלו קודם שעה ששית כדלקמן סי' רפ"ח:

קריאת

ב' החיים

לבא יותר מציו"ט כדי לקרות ק"ש בזמנה. מ"א סק"א. והרד"ק בתשובות החדשות סי' תרי"ד כתב אף דיש לישב דברי המרדכי מ"מ מנהג כלתי הגון הוא אלא הטוב והישר להשכים לתפלה בשבת כמעשהו בחול יעו"ש. מחב"ר או"ב: ד' שם בהגה. ומהגין להרבות בזמירות וכו' ועיין בלבוש שכתב טעם לכל המזמורים שאנו מוסיפים ביום השבת שמדברים ממעשה בראשית שכלו ביום שבת או ממתן תורה שנתנה בשבת ואומרים שיר של פגעים שהוא יושב בסתר עליון להגיל מן המזיקין המלווין בליל שבת יעו"ש. ועוד עיין בזוה"ק פ' תרומה דף קל"ז ע"ב שנתן טעם בסוד למזמורים שמוסיפין בשבת וגם בענין נשמה כל חי שאומרים בשבת יעו"ש. ועיין לקמן או"ב:

ה' כתב הטור דבאשכנז אין אומרים מזמור לתורה בשבת לפי שאין תורה קריבה בשבת ע"כ. וכן הוא מנהג ספרד שאין אומרים אותו לא בשבת ולא ביו"ט. וכ"כ ב"י דמנהגיו לומר מזמור לתורה בחול ולא בשבת:

ו' ובשאו"מ ואח"כ מושל בכל שבויבך דוד יכוין כי כל רומז אל בחיי היסוד כידוע שהיסוד נקרא כל. ותיבת כל גי' ב"ן הרומז אל בחיי שם ב"ן שבמלכות ור"ל שתחילה יכוין להמשיך הארה אל בחי' היסוד הנקרא כל ואח"כ יכוין להמשיך הארה מן היסוד אל בחי' המלכות הנרמזת בתיבת כל שהוא גי' שם ב"ן וכמו שמכין בחול קודם נתינת הלדקה אשר בתיבת כלל. ועיין לעיל סי' כ"א או"ב מ"ד ובסי' קל"ב סוף או"ב:

ז' ואחר השירה מוסיפין נשמת שיש בו מענין יליאת מזרים לכך שמכוהו אלל השירה. טור. ועוד מפני הנשמה היחידה שיש לאדם בשבת. לבוש. ואם שכן לומר נשמת ואמר ישתבח כחול יאמר נשמת אחר ישתבח ולא אחר התפלה ואם לא מזכר עד אחר זכרו אינו חוזר לאומרה אחר התפלה הרב מכתם לדוד א"ח סי' י"ג מיהו הרב בן א"ח פ' תולדות או"ב' כתב הגם דענה בדרך ה' המצורך כל עוד שלא התחיל בצרכת יולר יאמר נשמת כדי לקבל בה תוספת הגפס יעו"ש. ובש"ח כתוב שאם איתר לבא לבה"כ ידלג נשמת ולא מפסוקי דזמרה. רק לענין המזמורים שמוסיפין בשבת אעפ"י שגם הם שגבו למעלה מ"מ נשמת עדיף יעו"ש. שעת' או"ב וכתב כתבנו במ"א שלריך האדם להשתדל מאד שלא יחסר שום דבר מסדר התפלה כי כולם נסדרו על סדר רזין עילאין.

ח' נשמת כל חי תכוין ר"ת נכ"ח שהם כענין ג' הוויות שהם ג' מוחין חב"ד. כל חי גי' ס"ח אהיה הויה אהיה והם בגי' חיים והם סוד התפילין הנקרא חיי המלך והכוונה היא כי זה הוא תמורת התפילין שבימי החול. ותכוין כי עתה

הב"ח דבמלכותינו נתפשט המנהג דאין בועלים בתחלה בשבת ואומר אני בזה דברים המותרים ואחרים נוהגין בו איסור אי אח"כ רשאי להתיר בפניהם ואין להורות לבטל המנהג עכ"ל. אמנם הט"ז סק"ב כתב על דברי הב"ח הנז' חלילה לעשות מנהג איסור בזה ובזירור שמעתי שהחסידים גאוני עולם נהגו בעלמם היתר בזה וע"כ אין כאן חשש חומרא כלל ואין ראייה ממה שנוהגין שלא לבעול בשבת שהוא מפני הבושה דבזויה עדיין עמו ואפי' בע"ש רוב פעמים שאין בועלים אלא ודאי שאין למדים ממהגה זה שום איסור והמחמיר הוא מן המתמיהין עכ"ל. וכ"כ העו"ת או"ב' על דברי הב"ח הנז' דהאי חומרא אח"כ ליד קולא ומאיסורא זוטא לאיסורא רבא ליד הולאות שז"ל יעו"ש. וכ"כ התוש' או"ב' ועיין בילקוט חדש ערך שבת סי' מ"ז שכתב וז"ל בערב שבת בכניסת כלה או היה משתה לבן לנשואי לאה שמדווג עמה יעקב ליל שבת וסי' לדבר משת"ה בגי' שבת גדול וכו' יעו"ש. וכן המנהג פה עה"ק ירושת"ו שעושין נשואין בע"ש ולבעול בליל שבת:

ז' שם. מותר לבעול וכו' ובש"ה דף ק' הזהיר שלא ישכב החתן אלא הכלה עד הלילה שרולה לבעול. א"ר או"ב:

ח' שם. מותר לבעול וכו' מיהו החופה לריך לעשות מצע"י לפי שט"י החופה זוכה הבעל במליאתה ובמעשה ידיה והו"ל כקונה קנין בשבת לפיכך לריך לעשותה קודם כניסת השבת. ואלמנה אין החופה קונה בה אלא ע"י יחוד הראוי לביאה לפיכך לריך להתיחד עמה קודם שבת כדי שלא יהא כקונה בשבת כש"כ ב"ה סי' ס"ד סעי' ה' יעו"ש. ועיין במ"א סי' של"ט ס"ק י"א שכתב בשם מהר"ל דהבא אל האלמנה ביאה ראשונה בשבת יש בה סכנת מיתה ר"ל יעו"ש:

א' סעי' א'. אין לשחות בולך אנחנו מודים וכו' נראה דוקא במודים שאינו לשון שחייה. וה"ה בכל קומה לפיכך תשתחוה שאינו אלא דרך סיפור בעלמא אבל בואנחנו כורעים ומשתחווים וכו' בעלינו לשבח יש לשחות דמדאומר ואנחנו כורעים ומשתחווים וכו' אם לא יכרע וישתחוה או מיחוי כשיקרא. דרישה. וכן אין להשתחות בליל ש"ק בעת שאומר השתחוה לה' בהדרת קודש. א"ח או"ב:

ב' כתב מ"א בשם הכנה"ג סי' רל"ז דיש מקומות שאין אומרים והוא רחוס וכו' בפסוקי דזמרה מלבד בזוה"כ שאומרים אותו עכ"ל אמנם כבר כתבנו לעיל בסי' רס"ז או"ב דמנהג העולם רובו ככולו אומרים אותו בשבת ויו"ט בפסוקי דזמרה ובסדר קדושה וכן נהגו בעה"ק ירושת"ו ובחברון ת"ו יעו"ש:

ג' שם בהגה. ומהגין שבשבת מאחרין וכו' אבל מ"מ מההרין (ג')

(י) **קרא** לשמש ויזרח אור וכו' פי' כשקרא לשמש להאיר וראה שיצאו העולם לטעות אחריו לעדו אז התקין צורת הלבנה כדי שימנעו מלטעות אחריו כאשר יראו כי הם שנים ולריכה הלבנה לעזור את השמש בלילה להודיע שלא יספיק לעולם שמש לבד. וי"מ ראה והקטין ומפרשין אותו על הקטרוג. טור. ומ"ס הב"ח עיין מה שתיקן הא"ר או' י"א והמ"י רס"י זה והוצא בש"ך דף ר"ו ע"ב יעו"ש :

וביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו. פי' שהיורה נתעלה אל מקום הבריאה הנקרא כסא כידוע. ועיין שער הכווי דף ע"ג ע"ב :

(יא) **שם** בהגה. ויש להאריך וכו' דוקא בניגון שיש בו נעימה כענין שעושין בפסוקי דמזמרה. וכבר הפליגו הקדמונים בגנות המשוררים המאריכים ומפרידים אות מחברתה ותיבה מחברת. מ"א סק"ד :

(יב) **שם** בהגה. ואין למחות במאריך וכו' ומ"מ יזהרו לקרות ולהתפלל בזמנו. מ"א סק"ה :

(יג) **שם** בהגה. אעפ"י שהמוחה מכין משום ביטול תורה וכו' רב גדול ומוזהק היה גומר בזהכ"ל לפי שהיו מאריכין בצרכות שהיה דעתו ללמוד ונענש על זה. ס' הגן דף ה' מחבר או' ד' :

(יד) **איש** אחד מאן דהו זכה לג"ע שהיה אומר הצרכות בקול נעים בזהכ"ל ואף מהיה אדם קל בזכות זה הביאורו לג"ע ומכבדין אותו. כך סיפר הוא אחר פטירתו לשמש בזהכ"ל. ס' הגן סס. מחבר או' ה' :

(טו) **ישמח** משה. פי' כשהיו אבותינו במצרים וראה משה כובד השעבוד שהכבדו עליהם בקש מפרעה

סימן להם יום אחד בשבוע שינוחו בו ונתנו לו וזכר ציוס השביעי וכאשר נלטו על יום השבת שמח משה שזכר בו וזהו ישמח משה צמתנת חלקו. וי"מ משום הא דכתיב לדעת כי אני ה' מקדשכם א"ל הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בצית גזוי ושבבת שמה ואני מוקש ליתנה לישראל לך והודיעם וע"כ תיקנו ישמח משה באותה מתנה. טור. ובשער הכווי דף ס"ו ע"א כתב כי כשעלה מרע"ה אל הר סיני לקבל התורה נתנו לו חלק חלקי אורה הנרמזים בחלק רבתי דאדם שח אנוש צד"ה. וכשחטאו ישראל בעגל נסתלקו ממנו בעון ישראל ולא נשתתף בו רק חלק אחד מן החלק והוא סוד החלק זעירא דויקרא אל משה. ולפי שמשח לא אדם ע"י חטא עלמו חלק בעון ישראל לכן הקב"ה משלים אליו חלק חלקים מחלקם של ישראל שהם בחי' אותם האורות והעטרת מהם כמס"ה שקבלו ישראל בזה סיני ואח"כ נתגלו ונתפרקו מהם כמס"ה ויתגלו בני ישראל את עדיים מהר חורב. ומשם נטלם ושלם מחלקם של ישראל. והנה בכל ע"ש צבוא ליל שבת חזר מרע"ה לקחת אותם האורות של חלק חלקים שלו עלמם שנאצדו ממנו ולוקחם בסוד תוספת שבת וביון שלוקחם משלו הוא מחזיר לישראל אותם האורות שלקח מחלקם ואלו האורות נתנים לישראל בכל ע"ש בסוד תוספת שבת. וז"ל ישמח משה צמתנת חלקו פי' כי משה הוא שמה עתה ציוס השבת צמתנת חלקו עלמו הראשון שנאצדו ממנו ועתה נתנו לו צמתנה ציוס השבת. והכוונה לומר ולהגיד מעלת מרע"ה כי אעפ"י שניתנו לו צמתני האורות והכתרים מחלקם של ישראל הנה הוא שמח בחלקו ודי לו בזה ותיקף מחזיר האורותיהם של ישראל להם ואינו נטלם לעלמו כי חפץ הוא לזכות את הרבים ואינו אומר כיון שאני לא חטאתי והם

עתה באמרך נשמת כל חי לקבל חלק תוספת הנפש (ר"ל גרנח"י דנפש) דכורא שך מבח"י יום שבת דכורא. שער הכווי דף ע"ג ע"א. והבא לומר ק"ש בשבת מבלי הקדים נשמת כל חי דומה קלת לפי סודו לקורא ק"ש בלא תפילין. מפתח לדוד סי' י"ג צ"מ או' א' בסדר נשמת כל חי אומרים במקלות רצבות והמון העם קורין במקלות המ"ס בפתח והה"א בלירי וכן נדפס בסידורים והמקדקים קורין במקלות המים בחירק והה"א בשב"א פת"ח וכ"כ הרד"א. שכתב"ג בהגה"ט או' ה' וכו"כ ש"ך בש"ח דף ר"ה ע"ג. הנסחא העיקרית לומר וה' אלהים אמת לא ינוס ולא יישן. בן א"ח פ' תולדות או' ד' ובריותיו הבית דגושה ובשב"א והריש בחירק. ומ"ס בסידורים וישררו נכון לדלגו. ואין לומר ובשבע רק ובשבע השין והבית קמוצים. ש"ך בש"ח דף ר"ד ע"ג יעו"ש. ועיין ביא"ק שהכוהנין לומר וכל עין לך תלפה התיו בשב"א והלדיק בפתח הוא טעות ול"ל התיו בחירק והלדיק בשב"א שאינו מלשון אערך לך ולאפה שהוא ענין תוחלת. ותקוה רק מלשון הצטה כמו עיניו בגוים תלפנה וכו"ג טובא יעו"ש. ש"ע"ת או' א' והלצבות יראוך והקרב והכליות יומרו לשמך כל"ל חס"ל או' ד' קבלה בידינו מר"י אחרסיד ששב"א נשמת כל חי מסוגל על כל צרה שלא תבוא לקבל האדם על עלמו כשהיה נילול ממנה לומר נשמת כל חי בתורה וקול זמרה בפני עשרה וכו' נלוו רבים. חס"ל סס :

ובבן ישתבח. כתוב בסדה"י כ"ל הטעם למה שהוסיפו בשבת מילת ובבן יותר מצימי החול מפני שזה השבח נתקן על שירת הים ובשירת הים יש זה רמז לשם בן ע"ב ועליו אנו אומרים ישתבח שמך שהוא בכחו רגע הים והוא רמזו בפסוק ויסע ויבא ויט ובשבת שמכחנו לשירה שבת אחר והוא נשמת כל חי הוסיפו מילת ובבן והוא רמז לשם בן ע"ב של ישתבח שמך עכ"ל. ש"ך בש"ח דף ר"ה ע"ג :

בנוסח יולר דשבת אומרים א"צ אל ארון על כל המעשים במקום אל ברוך דחול וסודו כתוב בזה"ק פי' תרומה דקל"ב ע"א ופ' ויקהל דר"ה ע"ב יעו"ש. וע"כ ראוי לזהר לאומרו מלה במלה ובכוונה שלימה :

אל ארון לריך לדעת כי חרות הראשונים בני ה' תיבות והשאר בני ד' תיבות ושנים אחרונות בני ו' תיבות כמ"ס בזה"ק שם והרב זלה"ה ולריך לדקדק ולומר ברוך ומבורך ולא יאמר ברוך הוא ומבורך משני שלריך להיות ה' תיבות כנ"י וכ"כ בכנה"ג בשם רש"ל. ש"ך שם ע"ד. ויאמר דעת ותבונה סובבים הודו ולא אותו. ויאמר שרפים וחיות ואופני הקודש שהם גי' עולמות. בריאה שרפים. יצירה חיות. אופנים עשיה. מהר"י למח ב"ס פ"ח שער השבת פ"יט. וכ"כ הגו"ר ב"ס גן המלך סי' נ"ב :

(טז) **שם** בהגה. אם לא אמר לאל אשר שבת וכו' מחזירין אותו כתוב בהגמ"ג ותמה אני דהא בטלמילא אין אומרים אותו עכ"ל ול"ל דלא קאמר דיחזור ליוצר אור דהא לא נזכר בתלמוד ועוד דאינו אלא מנהג אלא כוונתו שיאמרו עדיין אחר התפלה משא"כ בשאר זמירות שאינן אלא רשות ואם רצה אין אומרים כלל. מ"א סק"ג. וכ"כ הרב בר יוחאי ז"ל שער ז' דף קמ"א ע"א דאם לא אמרו אין מחזירין אותו כיון שלא הוזכר בש"ס יעו"ש. והביאו הפתח"ד או' ו' :

ואם נזכר בתוך התפלה אפי' קודם שסיים ברכת יולר לא יחזור לראש הצרכה בשבילו האיל ואינו אלא מנהג בעלמא. וה"ה שלא יאמר אותו לבדו במקום שזכר כיון שאינו שייך שם. ר"ז או' ב' :

א מגילה פרק ב'

רפ"ב קריאת התורה ומפטיר בשבת. ובו ז' סעיפים:

א אמוציאין ס"ת וקורין בו שבעה ואם רצה להוסיף מוסיף. הגה וה"ה ביו"ט מותר להוסיף על מנין הקרואים (רמב"ם פ' י"ב מה"ת ותשובת מהר"ם וכו') וי"א דביו"ט אין להוסיף (ר"ן פרק הקורא) וכן נהגו במדינות אלו מלבד בשמחת תורה שמוסיפין הרבה גם בכל י"ט אין המפטירין ממנין הקרואים כלקמן:

מותר

בב החיים

וכל היסוד. וגמלא כי המעולה שכולם הוא היסוד כי כולו מגולה ולכן ר' כרוספדאי לא היה סליק לס"ת אלא שתיחא שהוא כנגד היסוד המגולה ומקבל האור. כולו בגילוי גמור ואחריו במדרגה הוא השלישי שהוא כנגד הת"ת שאורו מגולה ברובו בשני שלישיו התחתונים ושאר העולים כולם הם אורות סתומים ולכן אינם במדרגת אלו השנים הנז' אלא פחותים מהם אבל בהם עלמם יהיו מדריגות כי החסד גדול מהגבורה ואחריו הגבורה ואחריו הנלח ואחריו ההוד אבל הגרוע מכולם הוא הז' כי הוא כנגד העטרה שביסוד ואין שם אלא הארה מועטת בתכלית. והו' טעם מ"ש בגמ' הכל עולים למנין ז' אפי' אשה ועבד וקטן וכמו שנו' בדברי הפו' וטעמו של דבר מפורש עם האמור כי הז' גרוע מכולם כי הוא סוד העטרה ובו ילדק שם אשה ועבד וקטן עכ"ל. ועוד עיין מזה מ"ש לעיל סי' קל"ה או' י"ט ואו' ק"י וסי' קל"ו או' ד' יעו"ש:

ד) **שם**. וקורין בו שבעה. והא דלא גזרו שמה ילך אלל בקי ללמוד ויעבירו ד"א ברה"י דקריאת התורה דליתא אלא בלבוש לב"ע ליכא למיגזר משא"כ לולב ושופר ומגילה שהם ביד כל אחד ואחד וכ"כ בהדיא מהרל"ח סי' ל"ב יעו"ש. ערה"ה או' א' ומה שנוהגין להביא ספרים לבהכ"נ ולא גזרו כמו בשופר כתב הרשב"ץ ח"כ סי' קל"ז כי גודל המזה מחייב שלא לעשות כן דאדם טרוד בהם ויבא להעביר אבל בשאר ספרים שאין בהם קיום מזה לא ישכח יעו"ש והביאו הערה"ה או' ב':

ה) **שם**. וקורין בו שבעה. כל שקראו מנין הקורים כל מה שהוא חובת היום ילאו בין שקרא הראשון רוב הפרשה והשבעה קראו מיעוטא בין שהשלים אחד הפרשה וחזר השני הפרשה מתחלה ועד סופה וכן כולם. מהרמ"ט ח"א סי' רכ"ד. כנה"ג בהגה"ט. ועיין לעיל סי' קל"ז סעי' ו' ובדברינו לשם ודוק:

ו) **מנהגינו** בשבת שיש בו חתן או ברית מילה שמוסיפין יותר מז' ולפעמים החזן קורא לשני מה שכתב קרא לראשון וכן ביום שמחת התורה. וכתב בעל תיקון ישכר בדף כ"ז דאפי' לכתחלה כשר למעבד הכי. כנה"ג שם:

ז) **מנהג** פשוט בהרבה מקומות שבשמחת תורה קורין ד' או ה' ילדים בס"ת אחד ואחד מדרך לכולם רק עמו עומדים והכל משום שמחת תורה. וכן ראיתי שעשו בירושלים בפני מורי הרל"ח ז"ל. תיקון ישכר שם. כנה"ג שם:

ח) **מנהגינו** בשבת שיש שירה או עשרת הדברות או תוכחות או קללות שבמשנה תורה עולה החכם המרביץ תורה בקהל וא"ל אין מרביץ בקהל קוראין ליותר גדול שבקהל והמנהג שהחכם או אותו גדול קורא חותם. וכתוב בס"ח סי' תשס"ו שהראשונים היו קוראין ע"ה לתוכחה שלא יהיה אדם חסד ויתקיימו דבריו והוא אומר ומקללך אאור ואעפ"י כן לא יתכן לכל מי שיקרא ש"ך שיענה מלעמוד שנאמר ואל תקץ בתוכחתו עכ"ל. ולפי דרכו נ"ל שאין לקרות חכם בתוכחות וקללות משום דק"ל קללת חכם אפי' ע"ת היא בזה. כנה"ג

והם חטאו בעגל ובעבורם אבדתי שלי א"כ גם עתה אעכב את שלהם בידי אמנם הוא שמת במתנת חלקו ואז מחזיר להם חלקם. וגמלא כי בזה ניכרת מע' מרע"ה כי עבד נאמן קראת לו כי אעפ"י שהפקיד השי"ת בידו פקדון חלקם של ישראל הנה עתה ביום השבת הוא עבד נאמן להחזיר הפקדון לבעליו והם ישראל. וביאר מה ענין מתנת חלקו הנז' ואמר כי היא כליל תפארת אשר בראשו נתתה בעמזו לפניך על הר סיני ונאבדה ממנו ועתה חזר השי"ת ליתנה לו במתנה עכ"ל:

בזו) **כתוב** בסידורים ובשביעי רלית בו ולפי גירסא זו מלת בו מיותרת דכיון דכתיב בשביעי א"ל לומר בו ובהרד"א הביא הנוסח והשביעי רלית בו. שכנה"ג בהגב"י או' ג' וכתב הרב זל"ה כי אין לומר זכר למעשה בראשית בשחרית כ"א בערבית ובמוסף. ש"ך דף ר"ח ע"ד. שעי"ת:

בזב) **ומנהג** בספרד לומר אחת הראת קודם ס"ת לפי שנאמר על קבלת התורה והיא ניתנה בשבת. טור:

א) **סעי' א'**. מולאין ס"ת וכו' האר"י ז"ל היה מזהר בכל יום שבת בשחרית בעת הולאת ס"ת מן ההיכל לומר אותו הנוסח הכתוב בזה"ק פי ויקהל והוא בריך שמים דמאריה עלמא וכו' וביום שבעות היה עולה לקרות עשרת הדברות בפיו. בקו"ר דרך שנוהגים חכמי הקהלות כמנהג ספרד. וכן בפ' בחוקותי היה עולה ביום שבת ההוא לקרות בפיו בקו"ר הקללות של פי בחקותי כחכמי הקהלות ספרד. גם בכל ימי שבת לא היה עולה לס"ת אלא ששי כמ"ש בזה"ק פי שלך לך על ר' כרוספדאי חמיד לבא דמימיו לא סליק בשבת לס"ת אלא שתיחא דאיהו לדיק ועליה אתמר מגדל עוז שם הי' בו ירון לדיק ונשגב. שער הכו' דף ע"ג ע"ג. ובענין כוונת פתיחת ההיכל ופתיחת ס"ת כבר כתבנו לעיל סי' קל"ד או' יו"ד קחנו משם:

ב) **ואם** לא אמר בריך שמים בשעת הולאת ס"ת יאמר אותו כשפותחין אותו לפני העם כמ"ש לעיל סי' קל"ד או' י"ב:

ג) **שם**. וקורין בו שבעה. הגה ענין הז' אינו אלא תקנתא דרבנן דתקנת מרע"ה לא היתה אלא בסתם ואפי' חד גבירא. מ"י או' ב' והטעם כתב בשה"ל בשם הגאונים דלמה קורין שבעה בתורה שאם יארע לאדם אונס שלא בא לבהכ"נ כל ז' ימי השבוע ולא שמע דברו יאזין מפי הקורין ז"פ דברו וי"א עכ"ל. והביאו ב"י. ואין זה מעיקר הטעם אלא לתוספת טעם דהא בזמן חכמי המשנה לא היו מזכרין אלא הפותח והחותם ולא נתקנה ברכה לכל העולין אלא בזמן חכמי התלמוד כדאיתא ריש פי' הקורא. מ"י שם. ואמנם האר"י ז"ל בשער הכו' דף ע"ג ע"ד נתן טעם בסוד כי מספר העולים בס"ת ביום שבת הם ז' כנגד ז' ספירות והם בהן חסד לוי בגבורה ישראל בת"ת ד' בגלות ה' צדק ו' ביסוד ז' במלכות. והנה אין בחי' גילוי גמורא אלא בשני שלישים תחתונים דת"ת

ב הרי"ש ב"ש ב' במותר לקרות עולים הרבה אע"פ שקרא זה מה שקרא זה וחוזר ומברך אין בכך כלום. הגה ויש אוסרים (מרדכי סוף מגילה) וכן נהגו במדינות אלו חוץ מצמחית תורה שנהגו להרבות בקראים

בף החיים

וכו' יעו"ש. מט"ו או' ג' וסיים ומי' במקום שאין נוהגין להוסיף ראוי לחוש למ"ש הרשב"ץ יעו"ש :

(יג) **ובתב** הראשון ז"ל בת"כ סי' ס"ח דיכולין להוסיף כפי המנהג בזו"ט על חמשה הקוראין בתורה מחמת חיזה שמחה שיש בקהל. כנה"ג בהגב"י. וכתב שכ"ה מנהגם : (יד) **שם** בהגה. וי"א בזו"ט אין להוסיף וכו' ומ"מ המפטיר אינו ממנין הקוראין בכל יו"ט כמ"ש לקמן סעי' ד' בהגה יעו"ש :

(טו) **שם** בהגה. וי"א בזו"ט אין להוסיף וכו' אבל כשחל בשבת לכ"ע מותר להוסיף. לבוש. ט"ז סק"א. מ"א סק"ב. ושמעתי שקלל גדולים הורו שלא להוסיף בזוה"כ אפי' כשחל בשבת משום שראשי הפרשיות מכוונים שמסיימים במילי דכפרה ולכן טוב שלא לשנות. מ"א שם. ר"ז או' ב' :

(טז) **ובתב** הלבוש ראיתי קלל מן החונים כששתי פרשיות דבוקות והם במקום שמוסיפין על ז' הם מדקדקי' שלא לקרות בפרשה הא' רק ג' וברביעי קורין סוף הראשונה וקלל מן השנייה כדי לחלק אותם שתי פרשיות עם הז' הראשונים שדרך לקרות בשאר קהלות. וכל שזה דקדוק עניות הדעת הוא שכיון שמהגם בזה המקום להוסיף על ז' למה לא יקראו חלי הקוראין ב' הראשונה וחלי השני ב' השניה כמו שעושין כן מטעם זה במקום שקורין ז' כדי להשוותן והכל נראה אדרבא כשאין קורין רק ד' בראשונה הרי עושין השנייה עיקר שקורין בה רוב הקוראין כמנהגם לכן נ"ל דמנהג של שעות הוא לעשות כן לא יקראו מניין חלי הקוראין ב' הראשונה ומניין חלי השני ב' השנייה עכ"ל. ומשמע הא' הם אין מוסיפין אין לקרות כ"א ג' בפרשה הא' וברביעי קלל מן הראשונה וקלל מן השנייה וג' האחרונים ב' השנייה. וכ"כ הבית יהודה סי' ל"ב וכתב דאפי' אין שום איסור בזה אין אדם יכול לשנות המנהג דכל הגשנה אין רוח חכמים נוחה הימנו יעו"ש. וכ"כ המחבר או' ז' אמנם דעת הט"ז סק"א דגם אם מוסיפין שפיר דמי לקרות הרביעי קלל מן פ' הראשונה וקלל מן השנייה דאין קפידה אלא במה שהוא חיוב מן הדין אבל לא במה שמוסיפין עיין יא"פ. וכ"כ התו"ש או' ב' וכתב שכ"כ התו"ה והתשב"ץ סי' רמ"ג. וכ"כ בס' לחם רב והביאו המחבר או' ח' וכן הסכים המחבר שם דחלי העולים העקרים יקראו בראשונה וברביעי יקראו בראשונה ובשנייה וחליין עם המוספין יקראו בשנייה ונתן טעם בסוד יעו"ש. וכ"כ החס"ל או' ג' וכתב המש"ז או' א' שכ"ה מנהגם. וכן הוא המנהג עתה דגם אם מוסיפין קורין ג' בראשונה וברביעי בראשונה ובשנייה עם המוספין כולם ב' השנייה :

קהל אחד שסדרו כי מטות ומסעי מחוברים וקראו ג' גברי ב' מטות וד' מפ' מסעי ואחר לאתם מבהכ"כ נודע להם שאינם מחוברים א"ל לחזור דעיקר תקנה היתה שיקראו בתורה ז' גברי באיזה מקום שיהיה. שו"ת פרי הארץ סי' ו' יעו"ש. פ"ת :

(טז) **שם** בהגה. וכן נהגו במדינות אלו וכו' לא בכל מקום. מבי"ט. וכן בפראג נוהגין להוסיף בזו"ט ובזוה"כ. א"ר או' ה' ועי"ש :

(יז) **סעי'** ב. מותר לקרות עולים הרבה אע"פ שקרא זה וכו' שהרי

כנה"ג שם. והנהגה עכשיו לקרות החזן התוכחות והוא יהיה ג"כ העולה :

(ט) **יזהר** החזן שלא יקרא מי שעיניו אחת עורת או שבור או מי שבראשו נתק לקרותו ב' נתקים והתגלח ואם הנתק וכו' מפני שמביישו. ולא יקרא למי שהוא חשוד על העריות ב' עריות וכן על כל דבר ודבר שאדם חשוד לא לא יתכן שיקרא אותו החזן. וכן כשקורא החזן הברכות הכתובים לפני התוכחות אין לקורא לחשוב לצדק את חבירו. וכשהוא קורא קללות אין לחשוב בשעת קריאה על אותם נכרים. ס"ח סי' קס"ע. ונראה מ"ש שאין לקרות למי שחשוד על עריות ב' עריות ה"ד כשהוא חשוד אבל אין הדבר ברור דאם הדבר ברור נראה דאדרבא שראוי לקראו כדי שיתבייש ויפרוש מהם וכן כדי שידע ענשה ויפרוש מהם דמהאי טעמא קרינן פ' עריות במנחת יוה"כ ומיהו דוקא אם עדיין הוא רועה זונות אבל אם פירש ועשה תשובה אין ראוי לקרותו. כנה"ג שם :

(י) **שם**. ואם ראה להוסיף וכו' ומשמע מכל הפ' שאפי' האידנא שכולן מזכרין מותר להוסיף שהרי גם בזמן התלמוד היה כל אחד מזכר ואפי' כתבו כל הפ' שמונת להוסיף. מ"א סק"א. אמנם בהגהות הרי"ף ז"ל כתב בשם הרשב"ץ (והוא בתשב"ץ ח"ב סי' ע') שעתה שכל הקוראין מזכרין אין להוסיף יותר מו' אפי' בשבת כדי שלא נוסף בברכות שאינן לריכות ע"כ. והביאו כנה"ג בסוף הגה"ט וכתב ומנהג פשוט בימינו כשיש חתונה או אבי הבן או בעל ברית בקהל להוסיף על שבעה ונראה דה"ד כשיש חתן או אבי הבן או בעל ברית בקהל אבל בלתי סבה ראוי לחוש לדברי הרשב"ץ עכ"ל. והביאו מ"א שם. א"ר או' ג' וכתב דהמקילין לא הפסידו דמכל שאר פ' משמע היתר. וזקני הגאון ז"ל תיקן בפראג שלא לקרות יותר מעשרה חוץ ממפטיר מפני טורח לבור והוספתו על דבריו שלא יוסיפו אפי' בימים נוראים יותר מעשרה דא"כ יהיו קדושים יותר משבת עכ"ד :

(יא) **ונראה** דגם מי שקיבל עליו סדרת הרשב"ץ אם נמלא במקום שמוסיפין אחר קריאת החמישי וחוזרין וקורין לכל המוספין ממה שכבר קרא החמישי ולבסוף קורין עוד שנים וקורין אותם סמוך ומשלים כמו שכן נוהגין בארצות מזרחיות מותר לו לעלות לסמוך או למשלים דכיון שאין קורין למוסיפין אלא ממה שקרא כבר החמישי אינם עולים מן המנין כמ"ש הרא"ש פ' הקורא עומד גבי מפטיר עולה למנין ז' יעו"ש. וכ"כ מרן ז"ל לעיל סי' קל"ז דין ו' יעו"ש. נמלא דהסמוך והמשלים שקורין דבר חדש הם המשלימין מנין ז' כמ"א או' א' ועיין לעיל סי' קל"ה או' ד' ודוק :

(יב) **שם** בהגה. וה"ה בזו"ט מותר להוסיף וכו' וכן הוא דעת הש"ע דלא אמרו שאין מוסיפין אלא בחול ור"ח וחש"מ ולכן מדלא הזכיר הש"ע איסור התוספת אלא בהקדש משמע דס"ל דזו"ט ויוה"כ דין כשבת כשיטת רוב הפ' ודלא כס' יש מפרשים שהביא הר"ן ז"ל דס"ל דלא קאי היתר תוספת דמתני' אלא בשבת. אבל בזו"ט ויוה"כ אין מוסיפין שלא להעלותן לקדושת יום שבת דפשטה דמתני' היא כדעת הרמב"ם ורש"י והרא"ש והעורר וכ"כ דעת התו"ה דף כ"ג בדיה חד אמר עולה

בקרואים ונהגו כסדרה הראשונה: ג. נהבל עולים למנין שבעה אפילו אשה וקטן שיודע לומר מברכין אבל אכרו חבמים אשה לא תקרא בצבור מפני כבוד הצבור. הגה ואלו דוקא מלמדים למנין הקרואים אבל לא שהיו כולם נשים או קטנים (ר"ן וריב"ש) ודין עבד כנעני כדן אשה אבל אם אמו מישראל מותר לעלות (הגהות מיימוני פי"ב מהל' תפלה) ואסור לקרות בראש מגולה ואין איסור לקרות עם הארץ נכבד עשיר וגדול הדור לפני תלמיד חכם כי אין זה בזיון לתלמיד חכם רק כבוד לתורה שמתכבדת באנשים גדולים (א"י) וממזר מותר לעלות לס"ת (מהר"א מפראג) וע"ל סימן קל"ז מסדר הקרואים:

נוהגים

בב החיים

דרכים נוהגין שלא להעלות הקטן כלל בין בשבת בין בשאר ימים ויש מקומות שתקנו שאפי' גדול ועדיין הוא בחור שלא נשא אשה שאינו עולה בשבת שחרית והזכיר מנהג זה הרשב"ץ ח"כ סי' רס"א וכתב שליבור שהסכימו ותיקנו שלא יעלה בחור בתורה תקנתם תקנה ואם עשו חרס החרס חל לפי שקריאת התורה שליבור אינה אלא דרכן יעו"ש. ועיין לעיל סי' קל"ה או' ח"י:

(כה) **שם**. אפי' אשה וקטן וכו' משמע מכאן דאשה חייבת לשמוע קריאת התורה וכ"כ במ"ס, מ"א שם. תו"ש או' ו' והרב המאירי בפסקיו כתב יש מי שמפרש שלא נאמרו הדברים אלא בזמן שהיו קוראים אמצעיים בלא ברכה ואשה יכולה לקרות באמצע אבל עכשיו שכולן מברכין אין אשה קוראה כלל וכן הדין נותן שהרי היאך תבדק והיא פטורה ומיהו קטן מבדק הואיל ויש לו שייכות בת"ת וגם אחרים מלווים ללמדו עכ"ל. ברכ"י או' ז':

(כו) **שם** בהגה. אבל אם אמו מישראל וכו' דאז הו"ל ישראל מעליה דק"ל נכרי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר, מ"א ומהר"ש סק"ז.

(כז) **שם** בהגה. ואסור לקרות בראש מגולה אעפ"י שאינו מו"ל אזכרה מפיו וקורא בחדר שחון לבהכ"ג דאי מו"ל אזכרה מפיו או יושב בבהכ"ג בלי"ה אסור כמ"ס לעיל סי' ז"א סעי' ג' ועוד י"ל דהאי גילוי הראש דהכא אינו כהתם אלא דאפי' בזובע הדק אסור משום כבוד לבד אלא שלריך להיות מכוסה גם בזובע הגדול כעומד בפני הגדולים. וכ"כ המט"י או' יו"ד:

(כח) **שם** בהגה. ואין איסור לקרות עם הארץ וכו' וה"ד בשירה וכיוצא בשאר עליות גדולות אבל בעשרת הדברות אין לקרות ע"ה בשגס הוא נכבד ועשיר וגדול הדור לפני ת"ח וכן המנהג. יפ"ל או' ה':

(כט) **שם** בהגה. וממזר מותר לעלות וכו' אבל אין לקרוא לו פי' לא יבא ממזר וכו' שלא יתבייש. ואם עבד וכאשר ישראלית מדברית הכנה"ג בהגה"ט נראה דאדרבא ראוי לקרואו בפי' כי הלא ולקרא לו פסוק לא יבא ממזר כדי שיתבייש ויפרוש ממנה אבל מדברי הרב ספר חיים סי' יא' או' כ"ו נראה דלא ויש לחלק. ומעשה היה בממזר שנשא ישראלית בהחבא באנשי דלא מעלי אנשים ריקים. וענשו אותו שלא לקרותו לס"ת ושלא ליכנס לביהכ"ג יען לא יוכלו לכופו לגרשה כי נסתייע מלד המינים כמדע. יפ"ל או' ו' ועיין לעיל או' ט':

(ל) **שם** בהגה. וממזר מותר לעלות וכו' ואם הוא כהן או לוי אסור לעלות לכהן או לוי משום דנתחלל מקדושתו כהן או לוי ואף אם אינו כהן אין מעלין אותו ראשון במקום כהן. ב"ד סי' ק"ה. ברכ"י או' ח. ועיין לעיל סי' קל"ה או' כ"ה ונראה דאם הוא ת"ח ואין ת"ח אחר באותו ליבור יכול לעלות ראשון במקום שאין שם כהן וכמ"ס ז"ל בסוף מס' הוריות ממזר

ת"ח

שהרי צימי חנוכה ובחש"מ דסוכות קורא זה מה שקרא זה. ב"י בשם הריב"ש. ומ"מ אינו עולה למנין ז' כח"ס סס"י קל"ז יעו"ש. מ"א סק"ג. תו"ש או' ג':

(יט) **שם**. אעפ"י שקרא זה וכו' זהו דעת הריב"ש בתשו' וראיותיו אינם מכריעות והרשב"ץ ח"כ סי' ע"י וקל"ה אחרונים חולקים דין זה כאשר יראה הרואה בספרי האחרונים ואף דנהוג הכי בכמה מקומות כהוראת הריב"ש ומרן ואין למחות צידם מ"מ יר"ש היכול לזהר לא יעלה כשאין קוראין לו מחדש. וא"כ על העדה שדבריו נשמעין בקהל עדתו ינהיג שיקראו העולים כולם מחדש איזה פסוקים נוספים. ומטעם זה נהגו בכמה מקומות בר"ח טובת שחל בשבת ויש עולים הרבה לחלק הפרשה כפי העולים והסמוך שהוא במקום הששי הוא גומר הפרשה והמשלים בשל ר"ח ודלא כמ"ס הלק"ט בח"ב סי' ר"ח. ברכ"י או' ג':

(ך) **שם**. אעפ"י שקרא זה וכו' והגו"ר בכלל ב' סי' כ"ב קרא חגר על המנהג שבשמחת תורה באים לכבוד החתן וקורין בפסקא דולחשך אמר עד ובגאותו שחקים ויולחשך מבהכ"ג זו לשאר בתי כנסיות וחורין ועולין ומנהג זה אין לו משענת ואין לדחות כבוד שמים באיסור ברכות יעו"ש. י"א בהגב"י:

(כא) **שם** הגה. חון משמחת תורה שנהגו להרבות וכו' ואפי' בחתונה או כשיש חיוכים הרבה לא נהגו להקל. ובמ"ב כתוב ראיתי נוקלין גם בחתונה. מ"א סק"ד. תו"ש או' ד':

(כב) **סעי'** ג'. הכל עולים למנין ז' אפי' אשה וקטן וכו' דוקא למנין ז' עולין אבל ביו"ט ובשאר ימים שעולין פחות מו' אין אשה וקטן מלמדים. וכן הסכימו כל האחרונים. עו"ת או' ג'. וכ"ה לפי דברי האר"י ז"ל שהבאנו לעיל או' ג' שאינו עולה הקטן והאשה אלא לשביעי דוקא יעו"ש. וכ"כ הברכ"י או' ה' והגם דיש מקילין כמ"ס ברכ"י שם אלו אין לנו אלא דברי האר"י ז"ל שנותן טעם בסוד. ונראה דבדיעבד אם כבר קראו לקטן ולא הרגישו עד שצריך דיש לסמוך על המסורין:

(כג) **שם**. אפי' אשה וקטן וכו' דוקא למנין שבעה מלמדים אבל להיות הוא מקרא אינו יכול עד שיהיה בן י"ג ויביא שתי שערות. הר"ס מלמד בתשו' כ"י סי' מ"ג. כנה"ג בהגה"ט. עו"ה שם. מ"א סק"ג. תו"ש או' ז' ר"ז או' ה' ועיין מש"ז או' ג' שכתב להתיר אמנם לענין דינא נראה דיש להחמיר כדעת הרבדים. ועיין לעיל סי' כ"ה סעי' ה' בהגה ובדבריו לשם בס"ד:

(כד) **שם**. אפי' אשה וקטן וכו' והאידנא לא נהיגי לקרות קטן אלא למפטיר. מ"א שם. א"ר או' ו' תו"ש שם. ר"ז או' ז' ומיהו משמע דלאחר שנשלם המנין הקרואין מותר לקרותו ואין נוהגין כן. מ"א שם. וכ"כ המט"י או' ו'

ד פור ואפי' שפיר
בין למיך מפעיר
טובה וכן למיך
מינו עולה שם
במגילה

ד דנוהגים לקרות שבעה ולגמור עמהם הפרש' ואומר קדיש וחזור וקורא עם המפטיר
בה שקרא השביעי. הגה וכן נוהגים ביו"ט שאין מפטיר ממנין הקרואים אבל בחול שאסור להוסיף על
מנין הקרואים השלישי הוא מפטיר וזוים שמוציאין ב' ספרים או ג' המפטיר קורא באחרונה וקטן יכול לקרות
בפרשת המוספין או בד' פרשיות שמוסיפין באדר וכן נוהגים (ר"ן ומרדכי פרק ב' דמגילה) אפי' שיש חולקים
ואומרים קודם שעולה המפטיר ואין חילוק בזה בין הוסיפו על מנין הקרואים או לא ובין מוציאין ס"ת

א

בף החיים

שעולה למנין ואין יכולין להוסיף על שלושה. טור :
(של) **שם** בהגה. וזוים שמוציאין ב' ספרים או ג' וכו' כגון
ר"ח טבת שחל בטבת שלריך לקרות פ' השבוע ופ'
ר"ח וענין חנוכה או בש"ת שלריך לקרות פ' וזאת הזכרה ופ'
בראשית ופ' מוספין בכל זה המפטיר בלבד קורא באחרונה
ובין שמשלימין המנין או מוסיפין על המנין הכל עולין בשני
ספרים הראשונים. ועיין לקמן סי' תרפ"ד סעי' ג' :

(ס) **שם** בהגה. וקטן יכול לקרות בפ' המוספין וכו' אפי'
שיש חולקין וכו' פי' דס"ל דקטן לא יוכל לקרות בפ'
זכור שהוא דאורייתא מ"מ אנו נוהגין לקרותו דהא עולה אפי'
למנין ז'. ט"ז סק"ג. וכ"כ המש"ז או ג' אלא שכתב דלא יקרא
הוא לעצמו דהא י"א דקריאת פ' זכור כמו מן התורה ואין יולאין
בקריאת קטן ובא"ר או' ח' כתב להחמיר גם בד' פרשיות
שלא יעלה קטן יעו"ש. וכן העלה בתשו' פרח שושן כלל א' סי'
ח' דהקטן לא יעלה בד' פרשיות יעו"ש והביאו בחידושי רע"א.
אמנם עיין בצרכ"י סי' רפ"ד או' ב' מה שהאריך בזה וסיים
ו"ל נראה לענין הלכה שנוהגים שקטן מפטיר וקורא בפ'
המוספין אין למחות בידם ולערער עליהם וינהגו כמנהגם
דהכי מוכח מהרא"ש והמרדכי ומהר"ם וכן הסכימו רבנן בתרא
מהרש"ל ומור"ם והב"ח והט"ז סי' תרפ"ה והכנה"ג והגו"ר
כלל א' סי' ל"ו ומהרי"ל נמי בתשו' סי' קס"ז כתב רבותינו
התירו. כיון דהכל עולין למנין ז' וקל נראה דדעת מרן הכי
הוי מדסתם וכתב בש"ע (סי' רפ"ד סעי' ד') קטן יכול להפטיר
ולא חילק אף שיש לדחות אמנם בפ' זכור ראוי שיפטיר גדול
כיון שמהרי"ל גמגם ומהרש"ל והכנה"ג אפיקו לפי זכור מכלל
אבל אם פלה קטן אף בפ' זכור לא ירד כדמוכח מהרא"ש
וכסדרת מור"ם והב"ח והט"ז יעו"ש. ועוד עיין לקמן סי' תרפ"ה
סעי' ז' :

(מא) **ומא'** דנהיגי בעיר קדשינו ירושת"ו בקיק תלמוד תורה
מנהג זה נמי מיוסד על אדני פז. וכמו שהנהיג
מהרל"ח מואריה דארעא ואחריו החזיק מהר"י בנימין וכסדרת
הלק"ט ומהריק"ש והוא דעת הריב"ש. וכן הוא מנהג באיטליה
כמ"ס בהגהות גור אריה. ברכ"י שם או' ג' וע"ש :

(מב) **אתרא** דנהיגי כמנהג המקומות שכתב הריב"ש דגדול
קורא וקטן מפטיר אם נוספיקין בקדיש אחר
קריאת שביעי אין למנוע מנהגם מאחד שמרן אשר כל עדתנו
עליו יסמוכו כתב בצ"י דשפיר עבדי ונפלאו דברי הריב"ש
בעיניו וגם מהריק"ש הביאו ודלא כמ"ס הרב אמת ליעקב
בקריאת המפטיר בס"ת או' ח' דף קכ"ב. ברכ"י שם או' ד'
ועי"ש :

(מג) **במקום** שנוהגים שגדול קורא בספר שני בחזרת היום
ואח"כ עולה קטן וחוזר וקורא בתורה ומפטיר
א"ל הקטן לקרוא כל פ' חזרת היום שקרא הגדול רק חוזר
ג' פסוקים אחרונים ודיו. מהר"ם פרוצניאל' בתשו' כ"י סי'
כ"א והסכים עמו מהר"ח פינלי. וכ"כ בפסקי הרב המאירי ז"ל
למגילה

ת"ח קודם לכ"ג עם הארץ. ועיין לעיל סי' קל"ה סעי' ד' ודוק :
(לא) **ומי** שהמיר ופ' בתשו' מותר לעלות ואם לא שב אסור
דכתיב ולרשע אמר אלהים וכו' חכם לבי סי' י"ג.
דב"מ בהגה"ט או' ז' :

(לב) **סעי'** ד. נוהגין לקרות שבעה וכו' מה שנהגו למכור
שני בפני עצמו יש קלח סמך מהזהר שלח לך
עמוד ט"ב. מ"א סק"ט. ואחרון מוכרים בפ"ע דאחרון חביב
שמוסיים הספר. א"א או' ט' :

(לג) **שם**. ואומר קדיש וכו' טעם הקדיש לפי ש"ל קדיש אחר
קריאת הפסוקים ואין לומר קדיש באמצע הקריאה
ומה שאין קורין קדיש אחר קריאת המפטיר לפי שאין קריאתו
בתורה על ד' החיוב אלא מפני כבוד התורה לכך לא חשיבא
קריאתו קריאה ולכך אמרינן נמי דחוזר וקורא מה שקרא שביעי.
וכל זה המנהג נתקן אחר שנסתם התלמוד דאלו בזמן התלמוד
לא היו נוהגין לומר קדיש בין ז' למפטיר ולא היה חוזר מה
שקרא הו' אלא הו' הוא המפטיר דהא הלכתא כמ"ד מפטיר
עולה למנין שבעה ולכך כיון שלא נגמר ענין השבעה ולא נגמרה
קריאת סדר היום אין לומר קדיש עד גמר הסדר והענין. כ"כ
התו' והרא"ש ז"ל. מט"י או' י"א :

(לד) **ואם** חירע טעות מחודש כגון סוף פ' שופטים דכתיב
כי תלא והיה סבור הש"ך דשם הוא גמר הסידור
והעלה ז' וקרא קדיש והזכירוהו כשעולה המפטיר וקורא שאר
הפרשה לריך לחזור לומר קדיש פעם אחרת כיון דבקדיש א'
לא נגמר הסדר אפי' שנגמר המנין ולא דמי לגמר הסדר
(סעי' ו') ולא נגמר המנין דאיכא תרתי לטיבותא דנגמר הסדר
וגם שחוזר המפטיר וכופל מה שקרא הששי אבל בנדון כזה
דלא נגמר הסדר וגם קורא קריאה חדשה מה שלא קרא שלפניו
הויא קריאה חשובה ולא יספיק קדיש א' ולריך לחזור ולומר
קדיש פעם אחרת. מט"י שם :

(לה) **שם**. וחוזר וקורא עם המפטיר וכו' ואם נמלא טעות
בס"ת כשקורא העולה השביעי וכבר קרא ג'
פסוקים הורה הכנה"ג דא"ל להוציא ס"ת אחר אלא השביעי
ישלים הפרשה ולא יברך אחריה והוא יפטיר בצרכות יעו"ש.
וכבר כתבנו על זה לעיל סי' קמ"ג או' כ"ב ואו' כ"ג קח"ו
משם. ועוד עיין לקמן או' כ"ז :

(לו) **שם**. וחוזר וקורא עם המפטיר וכו' ואם קרא המפטיר
ב' פסוקים לבד ובירך ברכה אחרונה יקרא פסוק
ג' בלי ברכה. שו"ת זר"ח סי' ט"ו. מחב"ר או' י"ט. והגם
דיש חולקים כתב בסי' אות אמת ד"י ע"כ לענין הלכה נראה
דנקטינן כמאן דמיקל משום חומרא דצרכות יעו"ש. והב"ד
הפתה"ד או' טו"ב יעו"ש. ועוד עיין לעיל סי' קל"ז או' כ"ג ודוק :
(לז) **שם** הגה. וכן נוהגין ביו"ט שאין מפטיר וכו' מפני
ש"א שמוחר להוסיף מ"א סק"י :

(לה) **שם** בהגה. אבל בחול שאסור להוסיף וכו' וכן נוהגין
ביו"ט כמנהג ובט' באב שהשלישי מפטיר כיון

א' או ג' (ב"י בשם הר"ר ישעיה והרא"ש ורבי' ירוחם): ה' האם לא נמצא מי שיודע להפטיר אלא אחד מאותם שעלו לקרות בתורה וכבר אמר ש"צ קדיש אחר קריאת הפרש' זה שרוצה להפטיר צריך לחזור ולקרות ויברך על קריאתו תחלה וסוף. הנה חזל חס לא אמר קדיש יפטיר מי שעלה לשביעי חס יודע ואם יש אחרים שיודעים להפטיר לא יפטיר מי שעלה כבר (ח"י):

ואם

בף החיים

של חזון אפי' נמלא מי שיודע להפטיר רק שלא ידע לקונן כנהוג דינא הכי. כ"מ דריב"ש שם. מ"א ס"ק י"ד. ובמקום שנהגין שהרצ עולה להפטיר ולקונן בשבת חזון לא יעלה הרצ לשלישי בראשית שבת. כ"כ מ"א שם. וביום שמואלין שני ס"ת וקראו ז' בראשונה ושניה למפטיר ואין נמלא שם מי שיודע להפטיר אסור לקרוא לשביעי לס"ת שניה משום פגמו של ראשון חזל אותם הקודמים י"ל דשרי. ח"א או י"ד:

במקום שאין ישראל יודע להפטיר יכול לעלות כהן. או לוי להפטיר ויאמר הש"ץ אעפ"י שהוא כהן או לוי כמו שנהגו כשעולה באמצע. לדי' סי' י"ט או י':

נא (נא) זה שרולה להפטיר וכו' ומשום כדי שלא תהא כבוד הנביא שיה לכבוד התורה התקינו שיהא המפטיר קורא בתורה תחלה. וביום שיש בו מוסף הניחו לו לקרות פ' מוסף והקהל יולאין עמו. עו"ת או' ה':

בן (בן) זה שרולה להפטיר וכו' מפני כבוד התורה יקרא ויברך דאיכא למיגזר משום הנכנסין שלא ראוהו קורא בתורה כבר בצרכה חזל חס לא אמר קדיש ומפטיר מי שעלה לשביעי לא חייסין משום הנכנסין שאין זמן מרובה בין הצרכה שצריך על קריאתו בסמוך. ע"ז סקיה:

גן (גן) לריך לחזור ולקרות וכו' מדסתם משמע דאפי' השביעי רולה להפטיר לריך לחזור ולקרות דכיון שהפסיקו בקדיש הנכנסים לא ידעו שזה קרא בתורה ואיכא בזיון לתורה כדאמרינן בסוטה דף ט"ז דהמפטיר לריך שיקרא בתורה תחלה. מ"א ס"ק ט"ו.

דן (דן) קראוהו צביהכ"ג אחרת ומדמנה לו אותה הפרשה שקרא לריך לחזור ולברך. מ"כ. מ"א שם. ר"ז או י"ז: **הן** (הן) זהה. יפטיר מי שעלה לשביעי וכו' ואל יאמר קדיש אחריו. כ"כ דר"מ. ומ"מ כ"ל דיאמר קדיש אחר ההפטר דהא הקדיש קאי על קריאת התורה וההפטר לא חשיבא הפסק דשייכא לקריאה כמ"ס בהגמ"ג. מ"א ס"ק ט"ו. ח"ר או' י"ז ר"ז או' ח"י וה"ד חס שכת לומר קדיש אחר ז' ומזכר קודם הפטרה לא יאמר אז קדיש עד אחר ההפטר הגרע"א:

וין (וין) זהה. יפטיר מי שעלה לשביעי וכו' ואם השביעי אינו יודע להפטיר צנצ"א אז יאמר הש"ץ קדיש אחר השביעי ויעלה להפטיר היודע ממי שעלה לקרות בתורה קודם ר"ז שם.

זין (זין) **וכשנמצא** טעות במשלים אחר שקראו ג' פסוקים למהגין שלא להוציא ס"ת אחר כמ"ס לעיל או' ל"ה חס יאמר הקדיש אחר גמר הפרשה או אחר ההפטר עיין בשו"ת מימרי חיים סי' י"ג שהעלה דיאמר הקדיש אחר גמר הפרשה ויפטיר המשלים בצרכות יעו"ש. ח"א או' י"ז:

חין (חין) זהה. לא יפטיר מי שעלה כבר וכו' רצ שעלה שלישי ואחד קנה משעיר לקרוא להרצ חס מותר להרצ לעלות למפטיר. ב"ש אחר היודע להפטיר עיין בשו"ת אבני לך ח"א סי' כ"ז שכתב דאם יש אחר היודע להפטיר אינו

למגילה דף כ"ו ע"ב. וכ"כ מהריק"ש סי' רפ"ב. וכ"כ התו' במגילה סוף דף כ"ג ע"א. והם דברים פשוטים צרכ"י שם או' ה':

יין (יין) זהה. או בצרכה פרשיות וכו' וראיתי נוהגין שאין קטן מפטיר במרכבה ביום ח' של שבועות ולא ב' של פסח. ומט"מ כתב שאין להפטיר בשבת שובה. מ"א ס"ק י"ב. וה"ה בשבת פ' יתרו דמפטירין במרכבה דישעיה. ח"א או' ט'. ונראה לי דכל זה בקטן שהגיע לחינוך שיודע לחתוך האותיות בטוב ודלא כאותם שמניחים קטנים הרבה לומר ההפטר. מ"א שם. וכ"כ הט"ז סס"י תרפ"ה דבקטן היודע למי מצרכין קאמר יעו"ש:

יין (יין) זהה. ואומרים קדיש קודם וכו' כדי שיהא הפרש בין הקרואים לחובה ובין הקורא להפטיר. ומה הטעם כשמוציאין שלשה ס"ת אין אומרים קדיש אחר קריאת ס"ת ראשון מפני שעדיין לא נשלם חובת היום שאין קורין בו אלא ששה. עו"ת או' ד':

יין (יין) זהה. ואומרים קדיש קודם וכו' היינו בשבת חזל בחול שהמפטיר ממנין (כגון ב"ט) אומרים קדיש אחר המפטיר דא"א קדיש עד שנשלם המנין ויש מנהגין אחרים צענינים אלו עיין דריב"ש ולכן אין לשנות שום מנהג. מ"א ס"ק י"ג:

יין (יין) זהה. ואומרים קדיש קודם וכו' פ' לאפוקי מדעת הר' ישעיה שמציא ב"י שמחלק בזה בין ס"ת אחד לב' אלא בכל פעם הקדיש קודם המפטיר דוקא. ע"ז סק"ד. ועוד עיין מ"ש בזה לעיל סי' קמ"ז או' מ"ד ואו' מ"ה קחנו משם:

יין (יין) טעה הש"ץ בשמחת תורה ואמר קדיש אחר ספר ראשון ל"ל קדיש פ"ב אחר ספר שני. שו"ת אמרי חס סי' נ"א ועי"ש טעמו. וכ"כ ח"ר סי' תרס"ט או' י"א. ונראה שזהו דוקא למנהג בני אשכנז שאומרים רק קדיש אחד חזל למנהג בני ספרד שאומרים ב' קדישים אחד אחר ספר שני ואחד אחר קריאת המפטיר כמ"ס צ"י והבדל לעיל סי' קמ"ז או' מ"ד חס טעה הש"ץ ואמר קדיש אחר ספר ראשון חזל לחזור לומר אחר ספר שני כיון שעתידין לומר אחר ספר שלישי ועולה לכאן ולכאן:

יין (יין) **מעשה** בשבת שקלים שנאצד המפתח של שני היכלות ובאו ושאלו את פי ואמרתי שיביאו עכו"ם וישבר הפותחות כיון דמקלקל אינו אלא איסור דרבנן והוי שבות דשבות במקום מזה דלא גזור רבנן. וכשהלכו לקרוא לעכו"ם נפתח היכל אחד במפתח של בית אחר ואותו ההיכל אין בו אלא ספר שני שהביאו לפ' שקלים חזל ספר שהביאו מע"ש בסדר היום היה צריך להיכל אחר ולכך הולך הש"ץ לגלול ס"ת האחר בעוד שהקהל עוסקין בזמירות התפלה ואחר שהביא ובהזמירותו למקומו נמלאו המפתחות ונפתח ההיכל הסגור ונשתקף חיה מהס"ת יוצאו חס היסן או החדש והסכימה דעתם להוציא החדש ואמר מורי ז"ל שיפה עשו. מהרי"ע בסוף ס' בית יהודה דף ק"י ע"א סי' י"ד:

יין (יין) **סעי'** ח. חס לא נמלא מי שיודע להפטיר וכו' וה"ה בשבת

ו סוד בשם הר"ם
מרוסנבורג וסאר
פוסקים והשגלי
לקח בשם משכח
סופרים :

ז הגהות - מיימוני
פ"ב מה ש מהא
דמים פ"ה

א חוספית ור"ש פ"ב הקורא את המגילה
טומד ומרדכי והר"ן כ"ב בני הסיר :

ו ואם טעה ש"צ וסיים הפרשה עם הששי ואמר קדיש א"צ לקרות עוד אחר אלא יקרא
עם המפטיר מה שקרא עם הששי דק"ל מפטיר עולה למנין שבעה : ז וקרא הפרשה
בתפלת שחרית בשבת ודילג פסוק א' חוזר וקורא הוא ושנים עמו ואפי' הפטיר והתפלל
מוסף חוזר וקורא :

רפג למה אין מוציאין ב' ס'ת בשבת. ובו סעיף אחד :

א אמה שאין מוציאין בשבת ספר שני לקרות פרשת המוספים מפני שאין בה אלא ב'
פסוקים :

דיני

בף החיים

חינו רשאי לעלות יעוש. א"ח או י"ג :

(נא) ואם אחד קנה מפטיר וקראוהו למנין ז' לא יעלה כיון
שמוזמן להפטיר כן נראה לי להלכה אע"ג דיש
מתירין עיין בא"ח שם :

(ס) סעי' ו. אם טעה ש"צ וכו' משמע הא לכתחלה כגון
שאין שם רק ז' שיכולין לבדוק ולקרות אין גומר
הפרשה עם הששי וכן נוטה דעת כ"ס סי' כ"ז. א"ר או ט"ו.
לא יקרא שבעה והשביעי יפטיר ויאמר קדיש אחר הפטירה.
א"ח או י"ז :

(סא) שם. ואמר קדיש וכו' אבל אם לא אמר קדיש עדיין
יקרא עוד שביעי מלבד המפטיר כדי ללאת
אף להאומרים שהמפטיר חינו עולה למנין שבעה כמו שנוהגין
ללאת לר"ה. ר"ז או י"ט. אבל הדרכי או ט"ו ובספרו לר"ה
סי' ט' או כ"א כתב דאף אם אמרו קדיש אחר הששי לריך
שיקרא אחר לבד המפטיר יעוש. והב"ד לעיל סי' קל"ז או מ"א
יעוש :

(סב) שם. אלא יקרא עם המפטיר וכו' והא דבסי' קל"ז
דחינו עולה ל"ל דהתם באפשר דהיינו שלא סיימו.
א"ר או ט"ז :

(סג) שם. אלא יקרא עם המפטיר וכו' ואם יש ספר שני
ישלים המנין בספר שני. שו"ת זר"א סוף סי' ט"ז.
מחבר"ר או ר' וכ"כ בספרו לר"א סי' ט' או כ"א והב"ד לעיל
סי' קל"ז או מ"א יעוש :

(סד) ב"ן שמואלין ג' ספרים שמעתי מפי זקן שראה להגאון
מהר"ק שהיה מקפיד שהקורא ר"ל החזן יהיה אחד
כי כל התורה נתנה ע"י סרסור אחד מרע"ה. קובץ כ"י יסן
נושן לקוטי הגאון מהר"ר מרדכי ממודינא. מחבר"ר או כ"א :
(סה) ס'ת שני שקורא בו המפטיר שגפסל לריך להוילא אחר
אך אם גפסל במפטיר שבת דעלמא יש להסתפק.
מזן כז"י נשם הרשב"ץ והוא בתשו' ח"א סי' קל"א. ברכ"י
או ט"ז. ועיין בדברינו לעיל סי' קמ"ג או כ"ה שכתבנו
דלדעת מזן לריך להוילא אחר ולדעת אחרונים אין להוילא
אחר יעוש :

(סו) שם. אלא יקרא עם המפטיר וכו' ואין לריך לומר קדיש
פעם שנית. לבוש. וכ"כ המט"י או י"ד :

(סז) שם. אלא יקרא עם המפטיר וכו' ואם קראו לששה כל
הפרשה והכניסו הס"ת לזרה"ק יש להוילאו שנית
ולקרוא שנית פ' האחרונה לשביעי ולא בפ' שאחריה. שו"ת
כתר ב"ה סי' ג' יעוש"ב. א"ח או ב' :

(סח) ש"ץ שקרא בס"ת שבעה עם הששי מה שכבר קרא
לחמישי ולא חידש כלל וקרא לשביעי והשלים עמו
הסדר ואמר קדיש ומפטיר ואשרי והתחיל ימלך וכו' כדי

להחזיר ס"ת למקומו וזכרו עשותם א"ל לחזור. נאמן שמואל
סי' ד' עיקרי הד"ט סי' ו' או ח' :

(סא) י"ן"ט שחל להיות בשבת שטעה הש"ץ והשלים הפ' עם
חמישי כסבור שהוא י"ט בלבד ואמר קדיש ושבו

הרגישו. בטעותם יקראו שניט בסי' השני והשני יפטיר. ואם
יחזור לומר קדיש זה תלוי בפלוגתא ובז' ואל"ת עדיף. עיקרי
הד"ט שם או ט"ז. ונראה שזה דוקא לבני אשכנז שאין אומרים
אלא קדיש אחד לשני ספרים אבל לבני ספרד שאומרים שני
קדישים לשני ספרים כמ"ס לעיל סי' קמ"ז או מ"ד ואו' מ"ה
גם בענין זה י"ל קדיש אחד ספר שני :

(ע) סעי' ז. קרא הפרשה בתפלת שחרית בשבת וכו' אבל
במנחה שבעה או בשני וחמישי וקרא עשרה פסוקים
בלא פסוק המדולג חינו חוזר ואם לאו חוזר כמ"ס לעיל סי'
קל"ז סעי' ג' ועיין בדברינו לשם בס"ד :

(עא) שם. ודילג פסוק אחד וכו' משמע שאם לא דילג פסוק
אחר שא"ל לחזור והיינו דוקא אם כבר גמר
מלקרות אבל אם עדיין הס"ת לפניו יש לחזור ולקרות הפסוק
הוא. עו"ת או ו' אבל המ"א ס"ק י"ח כתב דה"ה תיבה
אחת אלא שדברו בזהוה. וכ"כ א"ר או י"ז. וכ"ה דעת האחרונים
כמ"ס לעיל סי' קל"ז או ז' יעוש. ונראה דה"ה אם דילג אות
אחת וכ"כ הר"ז או ר' וכן אם היפך אות אחת כגון א את
או ער עת וכדומה דכיון דנשתנית ענין התיבה הו"א כאלו
חסרה. ועיין בילקוט ראובני פ' תולדות דמ"ח ע"ב שכתב בשם
התיקונים תיקון ב' וז"ל ש"ץ כד קרא בס"ת לריך דיתכוונן
מלין ולא יעיל ליה בהלעטה כגונא דעשו דאחמר ביה הלעיטני
נא וכו' יעוש. יפ"ל או ז' :

(עב) ש"ץ. חוזר וקורא וכו' ולריך לבדך לפניה ולאחריה
כמ"ס לעיל סי' קל"ז או ח' יעוש. ובענין מנהגי
החיובים עיין מ"א בסוף הסי' וכבר כתבנו מזה לעיל סי' קל'ה
או כ"א ואו' כ"ב ובסי' קל"ו או ט' ובסי' קמ"ז יעוש.
ונהגו להזכיר נשמות ולבדך העוסקים בלדכי לביר באמונה.
והטעם פתוב בשה"ל לפי שהשבת יום מנוחה דוגמא לעת"ל
והוא יום שהמתים אינם נידונים בגיהנם ראוי הוא להזכירם
למנוחה ולהתפלל עליהם. ומהגים לפסוק לדקה בשעה שמזכיר
נשמות כי יועיל למתים מה שנודרים החיים בעד המתים
ומתפללים עליהם כמ"ס רז"ל כפר לעמך ישראל אלו החיים
אשר פדית אלו המתים מניד שהמתים לריכין כפרה. ב"ח בזה
הסי' כ"י סי' רפ"ד. ועיין לקמן ס"י רפ"ד בהגה ובדברינו
לשם בס"ד :

(א) סעי' א. מפני שאין בזה אלא שני פסוקים. ועוד טעם
אחר דאיתא במס' תענית (כ"ז ע"ב) אמר הקב"ה
לאברהם תקנתי להם סדר קרבנות בזמן שקורין אותם לפני
מעלה

רפ"ד דיני הפטירה וברכותיה. ובו ז' סעיפים:

א אמפטרין בנביא מענינה של פרשה ואין פותחין מביא פסוקים א"כ סליק ענינא בבציר מהבי בגון עולותיכם ספו על זבחיכם. הגה ודוקא בשבת בעינן כ"א פסוקים ג"פ לכל א' מן הקרואים אבל צו"ט שקורין ה' סגי בעי' פסוקים ומהר"ם פאדוא"ה) ולא נתקנה ההפטירה רק בליצור אחר שקראו בתורה (תשו' הרמב"ן סי' קנ"ט) אבל בלאו הכי אסור לקרות עם הברכות שלפניה ולאחריה אבל בלא ברכה ג' שרי

אם

בפ החיים

אלא משום עת לעשות לה' הפרו תורתך כלומר שאין יכולת ביד הליצור לקנות להם נביאים שלימים וא"כ השתא שחללה מלאכת הדפוס והספרים ת"ל צול אסור לכתוב ההפטרות דהא ק"ל דפוס כתיבה מעליהא היא כמ"ש מ"ע סי' ל"ו ומ"ב ול"ח. ואי משום שכתובין בנייר הא כתב בש"ג רפ"ו דשאר ספרים נכתבים בכל מיני לבעונים ולא בעי דיו וא"כ ה"ה דנכתבים על בנייר כמ"ש התו' שם וה"ה שא"ל גלילה. וכ"מ בתשו' הרשב"א סי' ספ"ז דדוקא בס"ת אסור לכתב כשכתובה בקונטרסים אבל על הפטרות לא קפדינן יעו"ש. מ"א ריש הסו' וכ"כ הט"ז סק"ב עו"ת או' א'. ר"ז או' ד' ומיהו הא"ר או' ג' כתב דקל"ה פו' ודאי ס"ל דוקא קלף בעינן וכמ"ש בתשו' רמ"א סי' קל"ד ועוד דודאי עדיף כתיבה מדפוס ועוד שלא נדפסו השמות לקדושה כמו כתיבה. וסיים ומ"מ אותם שאין להם הפטירה כתיבה בקלף לא יקראו מחומשין הנדפסין בהפטרות לחוד דכיון דחשיב להו כמו נכתבין א"כ עדיף שיקראו מספר נביאים שלם הנדפסים כיון דאפשר לכל ליצור וליצור יעו"ש. אמנם המנהג להקל לקרות ההפטרות בחומשין הנדפסים וכמ"ש המט"י סוף או' ב' אמנם יש מקומות שנוהגין לכתוב ההפטרות על הקלף או על הגויל בגלילה כמו ס"ת ונהרא נהרא ופשמיה:

ד ואם בהפטירה זו הנדפסת או הכתובה יש בה חסרון הרבה תיבות קורא החסרון בעל פה אם הוא בעינן שאין בו איסור משום דברים שכתב אי אחת ראשי לאומרם בעל פה. ר"ז או' ד' ועיין לעיל סי' מ"ט ודברינו לשם בס"ד:

ה ואפי' שאינן נדפסין כדינא בקרי וכתב שכתוב הקרי בפנים והכתב הציג למטה בגליון שרי ואף שאין לעשות כן לכתחלה. כתב סופר סי' נ"א. פ"ת:

ו ואם. מפטירין בנביא וכו' אז"ל בלגדה שמת אחד אומר דאינו ניול מעונשו הקשה עד שצטו יאמר קדיש או יפטיר בנביא. וכתב הריב"ש בתשו' סי' קט"ו דמזה פשט המנהג לומר שכל מת קדיש בתרא כל י"ב חודש וגם להפטיר בנביא עכ"ד הריב"ש. ועתה נתפשט עוד באיזה מקומות דבהגיע תור זמן פטירת אב ואם בכל שנה הבין מפטיר בשבת הקודם. ברכ"י או' א' ועיין צו"ד סי' ש"עו סעי' ד' בהגה ואם יש יאר לייט לשני אנשים בתוך השבוע מי שקודם וזה ר"ל אם אחד ביום א' ואחד ביום ב' מי שיש לו ביום א' הוא זוכה לעלות מפטיר ביום שבת הקודם. ואם שניהם ביום א' אז קודם לאם. ואם לשניהם אז או לשניהם אם ת"ח קודם. ואם שניהם ת"ח המופלג בחכמה קודם. ואם שניהם שוים יעשו פשרה אבל לא להתקוטט ח"ו בעבור זה כי מלה בסלע משתיקה בתרין ועי"ז השתיקה יהיה יותר כ"ר לאביו מאשר ידבר ויעלה למפטיר:

ז ואם. ואין פותחין מכ"א פסוקים וכו' ואי איבא תורגמן אפי' לא קרא אלא עשרה פסוקים שפיר דמי שכל אחד חשוב בשנים הוא ותרגומו והאחרון חשוב בשלושה לפי שאחר שתרגמו המתרגם חוזר וקורא אותו פעם שנית. טור.

ועיין

מעלה אני עליהם כחילו הקריבום לפני ומוחל אני על כל עוונותם וצמוסם שבת אין קרבן לכפר שכולם עולות טור. ועוד כתבו התו' טעם אחר לפי שצריך להפטיר בכל שבת מענינו של יום ואי קרינן בשל שבת א"כ יהא צריך להפטיר בדסליק מיניה והיינו בשבת וא"כ יהיו כל ההפטרות מענין אחד. צ"י. ועיין לקמן סי' תכ"ה סעי' א':

א סעי' א. מפטירין בנביא מענינה של פרשה וכו' והטעם מפו' דפ"א גזרו שמד שלא לקרות בתורה ותיקנו לקרות בנביאים מעניינה של פרשה והיו קורין בנביאים כ"א פסוקים כמו חילו היו קורין בתורה כ"א פסוקים ג' לכל אחד מהשבעה שקורין בתורה וגם היו מצרכין אבנאים שבעה ברכות כמו חילו היו קורין בתורה והיו מצרכין ז' וע"כ גם לאח"כ שנתבטל השמד וקורין בתורה מ"מ תיקנו שהמפטיר יהא קורא בנביאים כ"א פסוקים ויהא קורא בתורה תחלה מפני כבוד תורה שאם לא היה קורא בתורה אלא בנביא ומצרך על קריאתו יהא כבוד תורה וכבוד נביא שיהא ע"כ צריך שיהא זה שמפטיר בנביא קורא בתורה תחלה ואח"כ בנביא דכמה שמוקדים לקרוא בתורה אנו רואים דגדולה היא התורה מהנביא ולכן יצרך המפטיר ג' ז' ברכות כנגד ז' שקראו בתורה. צ"ח. ט"ז סק"א:

ב ותיקנו למפטיר ז' ברכות כנגד ז' שקראו בתורה. ג' לפני ההפטירה וד' לאחריה ג' שלפניה שנים מהם על קריאת התורה ואחת שלפני ההפטירה אשר בחר בנביאים טובים וכו' ופותחת וחותמת בצורך. וד' לאחריה הראשונה פותחת בצורך וחותמת בצורך ומה שמפסיקין כשמוגייעין לכל דבריו אחת ולדק לא מפני שהוא סיום ברכה שהרי לא תיקנו אלא ז' ואם הוא סוף ברכה א"כ הוה להו ח' אלא כדאיתא במ"ס שהיו נוהגין לומר שם דברי שבת וריבוי. שנייה רחם והיא חותמת בצורך ואינה פותחת בצורך כדין ברכה הסמוכה לחברתה. וכן השלישית שהיא שמחנו וחותם בא"י מגן דוד כדאיתא בפי ערבי פסחים (ק"י ע"ב) דבללותא מלמית קרן ישועה דאפטרותא מגן דוד. הרביעית על התורה וחותם בא"י מקדש השבת. טור. והביאו הט"ז סק"א וכתב וע"כ אין לענות אמן אחר אחת ולדק כיון שאינו סוף ברכה יעו"ש. וכ"כ מ"א סק"ב. וכן בברכה שקודם ההפטירה אין לענות אמן אחר הנאמרים באמת כיון שאינה סוף ברכה אלא רק אחר ובנביאי האמת והלדק. וכ"כ הלבוש ומהריט"ל סי' ע"ג והצ"ד המט"י או' ג' וכ"כ החס"ל או' א':

ג כתב הלבוש תמהתי כל ימי שלא ראיתי נוהגין בלחוד מן המקומות לכתב ההפטרות כדין ספר כמו שכתבין המגילה כי היה נ"ל שאין יולאין בלבוש כלל בקריאת ההפטרות שקורין בחומשין שנדפסין כיון שאין נכתבין בכל הלכות ס"ת או מגילה עכ"ל. וכ"כ בהגהת י"ג. ואני אומר שמנהג קדמונים הוא עיקר שכתב צ"י סי' קמ"ד בשם ת"ה מה שמדלגון עתה מנביא לנביא היינו לפי שהפטרות שלנו כתובים בקונטרסים ואפשר לסמן למלוא מהר וכו' יעו"ש. ואיתא בגיטין (דף ס') שאסור לכתוב ההפטירה משום מ"ש צו"ד סי' רפ"ג סעי' ב'

(לה)

ב שבת כ"ד
וכבר נידל חוספו'
ג הראש והר"ן
בס"ר ר"י:
ד הראש בסוף
ברכות:
ה מגילה כ"ג:

(ב"י): ב נאם חל ר"ה בשבת אין המפטיר מזכיר של ר"ח כלל גוי"א שאע"פ שאינו מזכיר בחתימה של ר"ח מזכירין אותו בתוך הברכה שאומר את יום המנוח הזה ואת יום ר"ח הזה והמנהג כסברא הראשונה: ג דצריך לכון לברכות הקוראים בתורה ולברכות המפטיר ויענה אחריהם אמן ויעלו לו להשלים מנין מאה ברכות שחיסר מנינם בשבת: ד הקמן יכול להפטיר. הגה ואם קראו למפטיר מי שאינו יודע לומר ההפטרות יכול אחר לאומרה אצל לכתחלה

אמר

כף החיים

ועיין לקמן או' כ"ט:

(ח) **שם** בהגה. אצל ציו"ט שקורין ה' וכו' ולפ"ז בחול שקורין ג' ומפטירין כגון צ"ב ול"ט גדולה במנחה וכן ציו"ט במנחה די בשעת פסוקים כנגד ג' עולים. שנה"ג בהגה"ט או' א' עו"ת או' א':

(ט) **שם** בהגה. ולא נתקנה ההפטרות רק בצבור אחר שקראו בתורה וכו' ר"ל דבעינן תרתי לבור לאפוקי בפחות מעשרה. ואחר שקראו בתורה ר"ל לאפוקי אם לא היה להם ס"ת אלא שאירע להם אונס ולא קראו הי' אין קורין ההפטרות בצרכה. וזה מוכח מתשו' הרמב"ן ז"ל שהעתיק מרן צ"י. מט"י או' ב':

(י) **ואם** קראו בס"ת פסול כתב צ"י דקורין ההפטרות בצרכה יעו"ש. וכתב בהגב"י בס"י רפ"ב ובס"י זה לענין הלכה דברי מרן צ"י עיקר יעו"ש. וכן הסכים המט"י או' ב' מש"ז או' א' מיהו בתשו' חנוך בית יהודה ח"א סי' ו'. כתב דאם נמלא הס"ת פסול באמצע הקריאה ולא יש ס"ת אחר וקראו עד גמר הפ' בס"ת פסול לא יקראו ההפטרות בצרכותיה יעו"ש והביאו מחז"ר או' ה' ועיין אמת ליעקב דף קכ"א ע"א שכתב ולענין הלכה סב"ל וכל שקרא המפטיר או המשלים בס"ת פסול אחר שכבר קרא חובתו ג' פסוקים והוא המפטיר כמו שפסקה הוראת הכנה"ג בקלת מקומות נכון הדבר שלא יצרך המפטיר ברכות ההפטרות ויקראנה בלא צרכה עכ"ל. אצל החיד"א בס"י לד"א סי' י"ט או' ד' כתב דאם נמלא ס"ת פסול בד' וכיוצא ואין ס"ת אחר והשלימו הפ' יקראו ההפטרות בלי ברכות כמ"ש הרב לקט הקמח ודלא כהמט"י אך אם קראו ז' עולים בחזקת כשרות ונמלא הטעות צ"י ונהגים שהוא המפטיר כמ"ש הכנה"ג יצרך ברכות הפטרה וכן אם נמלא טעות בקריאת המפטיר יצרך ברכות הפטרה עכ"ל. ועיין בדברינו לעיל סי' קמ"ג או' כ"ב ואו' כ"ג ודוק:

(יא) **שם** בהגה. אחר שקראו בתורה. ואם קראו בתורה ואח"כ נטלו חומרים הפטרה אחריה. ח"ר או' ב' ועיין לקמן או' י"ד:

(יב) **ואם** התחילו בעשרה וילאו מקלטן גומר ברכות והיינו התחילו קריאת התורה בעשרה וילאו מקלטן גומר קריאת ס"ת והפטרות אומר בלא ברכות ואם התחילו ההפטרות וילאו מקלטן גומר ההפטרות ברכות. מש"ז או' א' ועיין לעיל סי' קמ"ג סעי' א' ובדברינו לשם צ"ד:

(יג) **שם** בהגה. אצל בלא צרכה שרי. וכיון לקרותה. מ"א סק"ב. ור"ל אעפ"י שאין להם ס"ת נכון לקרות ההפטרות בלא ברכות כדי שלא יצטלו מקריאה. ועיין בדברינו לעיל סי' קמ"ג או' י"א ואו' י"ד:

(יד) **אם** אין עירוב שיכולין להביא חומש ציו"ט הולכין עשרה ומפטירין בבית ששם החומש. (ר"ל אחר שקראו

בתורה הולכין לשם ויפטיר המפטיר מי שקרא בתורה תחלה ציו"ט) וגם יכולין לקרות ההפטרות בע"פ אם ח"א בענין אחר כדאשכחן בכ"ג ציו"ט. מרדכי פ"ו דעירובין. ראש"ח ח"ב סי' ע"ג. מיהו במ"ס פ"א כתב דאין קורין ע"פ אלא ר"ג ציו"ט. מ"א סק"י. ועיין לעיל סי' מ"ט ובדברינו לשם צ"ד:

(טו) **המנהג** כשיש חתן בקהל להפטיר הפטרת השבוע ולומר אח"כ שש אשים בה' עד ומשש חתן על כלה ישים עליך אלהיך ואח"כ מזכירין ברכות האחרונות של הפטרה. כנה"ג בהגה"ט. יד אהרן מ"ב בהגה"ט או' ד' ועיין לקמן ססי רפ"ה בהגה:

(טז) **סעי'** ב. אם חל ר"ח בשבת אין המפטיר מזכיר של ר"ח כלל. והטעם מצוה דגמ' שאלמלא שבת אין נביא בר"ח ואע"ג דהרמב"ם ז"ל בפ"ב מה"ת סובר כסברא צ' נהגו העולם כפי התו' שהיא סברא א' כמ"ש הש"ע. מט"י או' ג' וכ"כ הר"ז או' ו':

(טז) **סעי'** ג. לריך לכון לברכת הקוראים בתורה וכו' וע"כ מלווה על העולים שיברכו בקול רם כדי שכל הקהל ישמעו ויכללו לענות אמן. והאומרים הברכות בלחש עליהם נאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה. חס"ל או' א':

(ח) **סעי'** ד. קטן יכול להפטיר. מנהגינו שקטן מפטיר בנביא ובסדרה"י קורא תגר על מנהג זה וכתב שהוא היה נוהג להפטיר בכל שבת. כנה"ג בהגה"ט ועיין בדברינו לעיל סי' רפ"ב מאו' מ' עד או' מ"ד:

(יט) **שם** בהגה. ואם קראו למפטיר מי שאינו יודע וכו' וכוונת מור"ם ז"ל בהגה זו נראה דר"ל דשעה שקראו למפטיר זה היו סבורין שהוא יודע. ואחר שקרא בתורה וצריך כשצא לקרות ההפטרות לא ידע לקרות יכול אחר לעלות ולקרות ההפטרות במקומו בין קודם שצריך ברכה א' שלפני ההפטרות בין אחר שצריך וסומך השני על ברכתו של ראשון שצריך בתורה ומפטיר כדין תוקע דס"י תקפ"ה סעי' ג' יעו"ש. מט"י או' ה':

(ך) **שם** בהגה. מי שאינו יודע וכו' ואם טעה ואמר לפניו ברכה שלאחריה הראשונה. אין חשש ויאמר לאחריה ברכה שלפניה כמו בברכות שלפני קה"ת. וכן אם אמר רק כמה תיבות ממנה וחזר והתחיל אחר כדי דיבור ברכה שלפניה אשר בחר בנביאים וכו' אין חשש ואין צוה לד מזכיר מאורע אחר. כ"כ א"ח או' ג' בשם א"א מהגה"ק. אצל לע"ד נראה דאין זה דומה לברכות התורה דשם הם דוגמה אחת ולפיכך אם החליף זה צוה יאל אצל הכא אינו דומה ברכה שלפני ההפטרות לברכה שאחר ההפטרות וי"ל ברכה שלפני הפטרה ל"ל דוקא לפני הפטרה משום דמזכיר בה מענין התורה שכבר קרא ומענין הנביאים שרואה לקרות וע"כ אם טעה ואמר ברכה שלאחר הפטרה לפניו לא שייך בא"י האל הגאמן וכו' יאמר אשר

חסור לעשות כן: ה ואם נשתתק המפטיר באמצע ההפטרה הבא לסיימה לא יתחיל ממקום ו תש"ו הריב"ש.
שפסק הראשון אלא צריך לחזור ולהתחיל ממקום שהתחיל הראשון כמו בס"ת. הגה ושנים

לא

כף החיים

בשה"מ פ' ואתחנן שכל אדם צריך לקרות ההפטרה בפיו ולא לסמוך על המפטיר זולתי אל הזכרות שלריך לכיון לשומעם ולענות אחריהם אמן והב"ד לעיל סי' קל"ב או' ו' יעו"ש אי"כ לפי' הוי"א זכרות ההפטרה להוציא ענינו ולהוציא אחרים ג"כ והוי"א כמו זכרת השופר בס"י תקפ"ה דאם התחיל ולא יכול להשלים ישלים האחר על סמך זכרת הראשון אם היה שם בשעת זכרה ונתכוון לה יעו"ש. ובלי"ה עיין א"ח או' ד' שכתב דספק זכרות לקולא ולא יבדק האחרון לפניו יעו"ש:

(כו) ואם נשתתק אחר שקרא ההפטרה מיד יעמוד ש"ן או אחר ויבדק זכרות שלאחר הפטרה. מהר"ש בן הרשב"ן בתשו' סי' רע"ח. ברכ"י או' ח' וכו"פ בספרו לד"ח סי' ק' או' י"ז:

(כז) מפטיר שצריך זכרת הפטרה לקרוא הפטרת פי השבוע והזכירו שג"ל הפטרה אחרת א"ל

לצדק פעם אחרת. דבר משה א"ח סי' כ"ה. ברכ"י או' ט':

(כח) אם אין המפטיר יודע לקרות הכא פסוקים מתוך הכתב הזכרות לבטלה והלכוד לא ילאו ידי קריאה. מהר"ש

בן הרשב"ן בתשו' סי' תכ"ח. ברכ"י או' י"ד. לד"א שם:

(כט) י"ש מקומות שנהגו לתרגם ההפטרה בחזה לשון והמפטיר עלמנו יכול לתרגם. הרשב"ן ח"ג סי' קכ"א. וכו"כ הרב

בנו בתשו' סי' זר"ע. ברכ"י או' י"א. מיהו בס"י לד"א שם או' ק' כתב דאין כיון שהמפטיר יתרגם אלא המפטיר מצד וקורא

הפסוק בלה"ק ואחר מתרגם וכן בכל פסוק ובסוף חזר המפטיר לקרות פסוק אחרון בלה"ק ומצד יעו"ש:

(ל) מנהג שנהגין בקצת מקומות בהפטרת יונה במנחת יוה"כ לקרוא ג' פסוקים בלבד ולתרגם אח"כ כל

הגביא בלע"ז ולדגל אח"כ לקרוא במיכה ג' פסוקים ולתרגם אותם יש סמך למנהג הזה. הר"ם מפדווה ז"ל סי' ע"ח. ועיין

בהרא"ח ז"ל ח"ב סי' ע"ג. כנה"ג בהגה"ט:

(לא) שם הגה. ושנים לא יאמרו ההפטרה וכו' וכ"ש שלא יזכרו שנים וכן שלא יתרגם הזכרה ואם יתרגם

אותה לא יזכיר בה שם. הריב"ש סי' ל"ו. כנה"ג בהגה"ט. מ"א סק"ה. א"ר או' ז':

(לב) שם בהגה. ושנים לא יאמרו ההפטרה וכו' ובכתבי האר"י ז"ל כתב דאין די בשמיעת ההפטרות אלא

לריך לקרות מתוך הספר והזכרות ישמע מהקורא ע"כ. וז"ל בדגמ' נזירי שלא יקראו שנים בקול רם מפני שמי שאינו

בקי לא יוכל לשמוע וגם הבקי ל"ל צנחת. מ"א שם:

וכתב מהריק"ש שלא יפטירו ב' כל אחד פסוק אחד אלא אחד יקרא כל ההפטרה. והציאו אמל"י במשפט

זכרות ההפטרה או' י"ד. וכתב וראיתי את רבותי גוערין באותם המסייעים למפטיר בקריאת ההפטרה מטעם דתרי קלי' לא

משמע יעו"ש. והציאו הלד"א סי' ק' או' י"ד. ומה שנהגין המון עם שאומרים ההפטרה עם זה שקורין אותו למפטיר

בקול רם עיין בחת"ס סי' ס"ח שכתב להניח מנהגם כי יש מעלה בזה שלא לבייש למי שאינו יכול לומר ההפטרה אף שהוא

מנוקד וע"כ מוטב שיהיו שוגגין וכו' יעו"ש. א"ח או' ד':

סעי'

אשר בחר בנביאים וכו' ואחר הפטרה חזר לומר בא"י אמ"ה זור כל העולמים וכו' ואם לא זכר עד שאמר בא"י האל הנאמן וכו' יאמר ג"כ לפני הפטרה זכרת אשר בחר בנביאים וכו' אלא שאין חזר אח"כ לומר זכרת זור כל העולמים משום שכבר אמר אותה קודם הפטרה:

(בא) שם בהגה. יכול אחר לאומרה וכו' ולא דמי לסי' רפ"ב סעי' ה' דלריך לקרות בתורה שנית אעפ"י שקרא

בבר שאני הכא כיון שהפסיקו בקדים מוכחא מילתא שקרא בעד המפטיר. אבל אין לעשות כן לכתחלה. וכתב ב"י סי' רפ"ב

ד"ש מקומות נוהגין לכתחלה כשקטן מפטיר אז גדול קורא בתורה תחלה דוהו כבודה שנאמר שאין קטן ראוי לקרות בתורה יעו"ש.

אבל הריב"ש חולק ע"ז לכן כתב רמ"א דאין לעשות כן לכתחלה. מ"א סק"ג. תו"ש או' ג':

(בב) שם בהגה. יכול אחר לאומרה וכו' משמע דאחד מצדק הזכרות והפטרה כי אין יבדק אחד והב' יאמר

הפטרה והגם דבס"ת מצדק העולה וקורא החזן מ"מ לריך שיקרא בלחש ואם שיש לישב זה מ"מ נראה כן. ומיהו טוב

יותר אם יכול לומר מלה במלה שמקריין אותו ויאמר הפטרה מי שקרא בתורה דכבוד תורה עדיף. ואם השביעי א"י להפטיר

בהכרח אומרים קדים ועולה אי' מהקודמים. א"ח או' ג':

(בג) שם בהגה. אבל לכתחלה לא. והט' לכתחלה לא יעשה מאחר שהריב"ש פליג וכמ"ש המ"א. וכן הסכים הרב

אמת ליעקב במשפט קריאת המפטיר או' ח' דף קכ"ב. והמקומות שנהגו כן אין למונעם אבל בשאר מקומות לכתחלה ראוי

לחוש לדעת הריב"ש וכדברי מור"ם ז"ל. ברכ"י או' ו':

(בד) לקרות למפטיר כהן ולוי היכא שעולה למנין דלא מפסיק בקדים אינו נכון משום פגם. מהר"ש

ן' הרשב"ן בתשו' סוף סי' תכ"ט. ועיין מ"ש מרן ב"י בס"י זה משם תשו' אשכנזית ומה דכתב עלה. ברכ"י או' ז' ור"ל דמרן

בב"י כתב להחיר כי סומכין על מה שש"ן אומר בעת שקוראו לעלות אעפ"י שהוא כהן או על פי שהוא לוי יעו"ש. וכתב

מור"ם ז"ל בד"מ או' ב' דאין לחוש לפגם אלא דוקא כשקוראים אותו בשמו אבל כשקוראים אותו מפטיר סתם אין לחוש וכן

המנהג יעו"ש. וכ"כ לעיל סי' קל"ה סעי' יו"ד בהגה יעו"ש:

(בה) סעי' ה. לא יתחיל ממקום שפסק הראשון. אלא לריך לחזור ולבדק ולהתחיל ממקום שהתחיל הראשון

כמו בס"ת (רי"ט סי' ק"מ) ולא דמי לש"ן שנשתתק באמצע התפלה שמתחיל מתחלת זכרה שטעה זה דהתם כבר ילאו

הליבור י"ח מאותם זכרות שקרא הראשון משא"כ בהפטרה שלריך לבדק לפניו ולאחריה. כ"כ ב"י בשם הריב"ש. ומה

שהשמיט בש"ע הזכרה משום דסמך על מ"ש זרי"ט סי' ק"מ גבי קה"ת שהביא שם ב' סבירות דלהרמב"ם א"ל לבדק ולסתם

הש"ע לריך לחזור ולבדק וא"כ ה"ה בהפטרה לריך לחזור ולבדק ולהתחיל ממקום שהתחיל הראשון. וכן פסק החיד"א

בס' לד"א סי' ק' או' י"ז. מיהו נראה שזה דוקא למנהגם שהיה המפטיר קורא לבדו והליבור שומעים מפיו כמו קה"ת וא"כ

הזכרה נמי הויא כמו זכרה"ת שמכוין להוציא ענינו ולא לאחרים

כמ"ש בב"י סי' ק"ה אבל לדידן שנהגין כדברי האר"י ז"ל שכתב

ז סוּעָה לִים.
ח הַמַּמְטִיר בְּסוּף
סדר התפלות
יהונדכי פרק ב'
העיר והגה"מ
בחי' גמיה ושכל
הלקט.
* ואפי' ב"ח אב
שאינו דומה ל"ח
סיון שאז אומרים
א"ה על הגזירות
שהזכיר צינור
בשם מהרש"ל.
א ברכות ח'.

לא יאמרו ההפטרות בפעם אחת דתרי קלי לא משתמעי (ריב"ש סימן ל"ז): ו' ואין המפטיר מפטיר עד שיגמור הגולל לגלול את הס"ת: ז' הבשבת שהפרשיות מחוברות מפטירין בהפטרות פרישה שנייה. הגה וע"ל סימן תכ"ח ונהגו להזכיר אחר קריאת התורה נשמת המתים ולצדק העוסקים בלרכי לבור כ"מ לפי מנהגו (שבולי הלקט והגהות מרדכי פ"ק דשבת) ונהגין לומר יקום פורקן ואין בזה משום איסור תחינה בשבת. וג"כ נוהגין לומר אב הרחמים ובכל יום שא"ל בו ל"ל א"ל אותו וכן כשיש חתונה או מילה ויש מקומות שא"ל אותו כשמזכירין *החדש מלבד צימי הספירה והולכים בכל זה אחר המנהג:

רפה לקרא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. ובו ז' סעיפים:

א אאע"פ שאדם שומע כל התורה בולה כל שבת בצבור חייב לקרות לעצמו בבל שבע

בף החיים

עזרא ג"כ והדברים ברורים, דרכי' או' ט"ז:

(א) **אין** אדם רשאי ללמוד ולשנות בין תפלת יולר לתפלת מוסף. כ"כ הגאון ר"י נ' גיאת בהלכותיו. וכתב מהר"א נ' טוואה בתשו' שבסוף התשב"ץ ד"ס לחוש לדבריו שלא נמלא חולק וג"ט לדבר וכתב שם דמותר לדרוש קודם מוסף ע"ש סי' כ"ג. דרכי' או' ט"ז:

(ב) **כתב** הרד"א ז"ל שבת שקודם ר"ח אחר קה"ת קודם אשרי מברין הש"ץ לקהל באזנה ויום יחול ר"ח. וכ"כ בעל תיקון יששכר. וכן הוא המנהג זולת ר"ח תשרי שאין מכריזין משום דכתיב בכסא ליום חגנו ופירשו בו בא' מן הפירושים שאין מכריזין אותו. ושבת שלפני ר"ח אב כתב בתיקון יששכר דף ק"ז יש מקומות שאין מכריזין אותו ויש מקומות שמכריזין אותו ואומרים יהפכה הקב"ה עלינו ועל כל עמו ישראל לטובה במקום יחדשו וכו' כנה"ג בהגה"ט:

(ג) **ר"ח** שחל בשבת אומר המכריז בשבת שלפניו שסימן טוב יהא לנו ר"ח פלוני יום שבת ובשנה מעוברת אומר אדר ראשון אדר שני. מהר"ל ז"ל הלכות ר"ה. שנה"ג בהגב"י או' ד':

(ד) **כתב** הכלבו מקום שנהגו לעשות שני חזנים א' יולר וא' מוסף הראשון יקרא ויאמר אשרי ויהללו ומחזיר הס"ת למקומו ואח"כ יעמוד השני ויאמר קדיש ויתפלל מוסף. א"ר או' י"ד:

(ה) **שם** בהגה. והולכים בכל זה אחר המנהג. וכל זה הוא מנהג אשכנז שבספרד אין אומרים כלום. שנה"ג בהגב"י או' ב' ולפי שזה תלוי במנהג לא הארכנו בו כי כל אחד יעשה כמנהגו:

(ו) **ונוהגין** לומר בספרד מזמור הבו לה' בני אלילים כשמחזירין הספר מפני שנאמר על מתן תורה

וגם ז' ברכות של שבת נתקנו כנגד שבעה קולות שנאמרו בו. טור. ומשמע דדוקא בשבת דאיכא תרתי טעמי ולכן מה שנהגו העולם לומר אותו בכל פעם בשני ובחמישי ובר"ח ובתעניות ובזיו"ט וחש"מ הוא מנהג צורות כי לא נתקן אלא דוקא בשבת קודם מוסף. ב"ח ועיי"ש. ועוד עיין לעיל סי' קל"ד או' ב"ח:

(א) **סעי'** א. לקרות לעלמו וכו' דאמר רב הונא בר יהודה א"ר אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הלבוש שנים מקרא ואחד תרגום ואפי' עטרות ודיבון שכל המשלים פרשיותיו עם הלבוש מאריכין לו ימיו ושנותיו. ברכות ח' ע"א. טור. ואלה שמות ר"ת וחייב אדם להשלים הפרשה שניים מקרא ואחד תרגום. מש"ז או' א':

(ב) **שם**. חייב לקרות לעלמו וכו' פי' שלא נחשוב מה שמע מן הש"ץ בשביל פ"א מקרא ומוסף עליו עוד פ"א מקרא

(ג) **סעי'** ו. אין המפטיר מפטיר וכו' כדי שגם הגולל יבין ש המפטיר. ב"י. עו"ת או' ג' ועיין לעיל סי' קמ"ז סעי' ז' ובדבריו לשם בס"ד:

(ד) **שם**. עד שיגמור הגולל וכו' וכשמזכיר אחר ההפטרות אינו רשאי לסלק ספר הגזירות כדי שיראה ויברך על מה שהפטיר. כי כן בשה"ל בשם הגאונים והביאו ב"י וכתב שאין מולא לו טעם. אבל גם בסי' תניא כ"כ. וכי מטי"מ והגמ"ר דהא בס"ת ג"כ אסור ליטול הס"ת עד אחר הברכה. מ"א סק"ו. ומשמע במ"א דסוגר או גולל הספר רק שלא יסלקנו כמו בס"ת. א"ר או' י"ד:

(ה) **סעי'** ז' מפטירין בהפטרות פ' שניה. שהרי זה חנו מפסיקין וזה קורא המפטיר. ב"י בשם שה"ל:

(ו) **שם** בהגה. ונהגו להזכיר וכו' וגם הבן בעלמו יכול להזכיר נשמת אביו בשבת ואי משום לער מאי נפ"מ חס לזה לש"ץ להזכיר או שמוכיר בעלמו ואדרבא יותר טוב דברא מוצא אבא. שו"ת בני עולם חי"ד סי' ס"ב. פ"ת. א"ח או' ה'.

(ז) **שם** הגה. ונהגו להזכיר אחר קה"ת נשמות וכו' נוהגין לומר השכבה לאנשים בלה"ק ושל נשים בלשון תרגום.

והטעם כתב הר"י הלוי ז"ל בסי' פ"ב מפני שהשכבה הנשים מסתמא אינה נעשית אלא בין הנשים ואין מצינות אלא בלשון תרגום. כנה"ג בהגב"י. מ"א סק"ו. ומה שמזכירין בהשכבה שם האם שאומרים פלוני בן פלונית ואין אומרים בן פלוני עיין הטעם בזה"ק פ' לך דף פ"ד ע"א יעו"ש. וה"ה בברכה בשמזכיר את חבירו לריך להזכירו בשם אמו כ"מ בזה"ק שם:

(ח) **שם** בהגה. נשמות המתים וכו' והטעם שמזכירין אותם בשבת כבר כתבנו לעיל ס"י רפ"ב קחנו משם. ומשמע מדברי מור"ם ז"ל שלא היה מנהגם להזכיר באמלע הקריאה בין גברא לגברא כדי שלא להפסיק בקריאה. וכי בסידור חסד לאברהם יעו"ש. ועתה נוהגין לכל עולה אחר קריאתו מפסיק עליו הש"ץ לומר השכבה ומי שצריך. יפ"ל או' ג':

(ט) **שם** בהגה. ואין בזה משום איסור תחינה בשבת. מי שצריך שאומר הש"ץ לעולים או לאחרים אין בזה משום תחינה הואיל ואינו מסדר תפלה חדשה וע"ד שאמרו בירושלמי מהו מימר אבינו רועינו וכו' והביאו הטור סי' קפ"ח. הרב החסיד מהר"י מולכו בתשו' כ"י סי' ק"ט. דרכי' או' י"ד:

(י) **שם** נוהגין לומר ההשכבות וההכרות וכיוצא אחר אשרי וכתב השנה"ג דאין נכון דהקדיש שאומרים קודם מוסף הוא על אשרי ואין להפסיק בינתיים. והבי' המ"א והא"ר והאמ"ל ולי נראה עיקר כמ"ש הי"א דאין לחוש לאומרים אחר אשרי מאחר שאח"כ בהחזרת ס"ת אומרים מזמור לדוד וכמה פסוקים אחרים ועליהם אומרים קדיש וכתב בן משם מהר"ש נ'

תרגום. ז"ד סי' קי"א ע"ש:

(ו) **לא** יקרא אחד מקרא ואח"כ תרגום ואח"כ מקרא חלל שנים מקרא וא' תרגום. ל"ח או' מ"א. שכנה"ג בהגה"ט או' ז'. וכ"כ הש"ל דף קל"א ש"ל התרגום בסוף אחר שנים מקרא ולא באמלע דכן משמעות לשון הגמ' דקאמר שמו"ת וכן מוכח בזוהר ובדברי המקובלים יעו"ש. והבית המט"י או"א:

(ז) **מי** שיש לו ס"ת בתוך ביתו ויש לו חומש. אם הוא בקי בקריאת ס"ת בנקוד וטעמים וסוף פסוק יקרא השנים מקרא בס"ת שיש בו קדושה יתירה וזה עיקר מלות ס"ת לקרות בו. ואם אינו בקי יותר עוז שיקרא בחומש שמו"ת ממה שיקרא בס"ת קריאה משובשת וסר"ת טע"ס. הרד"ז בשו"ת החדשות הנדפסות בפירוש סי' תקכ"ט והזכירה הכנה"ג. מחז"ר או' ז' ואף אם הוא בקי וקורא בס"ת אין לבדוק בה"ת שלא נתקנה חלל בלבוש וכמ"ש לעיל סי' קל"ט סעי' ח' יעו"ש:

(ח) **אם** שמע שמו"ת מאחד אפי' בלא חוגס ילא ובלבד שיכוין לשמוע מלה במלה. הרד"ז שם סי' תכ"ה. מחז"ר או' ג'. חוגס כבר כתבנו במקום אחר דיותר עוז לאדם להוציא הוא עצמו ולא לסמוך לאלה ע"י אחרים:

(ט) **חזרה** וחש בעיניו פטורים וא"ל לשמוע מאחד. הרד"ז שם. מחז"ר או' ד'. ומ"מ נראה דיש להשלימה אחר שיתפא כדי שלא תהא תורתו של שמו"ת עולה לרקיע חסירה בשנה ההיא:

(י) **סומא** פטור מחיוב זה דדברים שבכתב א"א לאומרים ע"פ וא"ל לשמוע מאחד דלא מלינו דבר שיהיה פטור ע"י עצמו משום דלא שייך ביה ויתחייב ע"י אחרים. הרד"ז שם. מחז"ר או' ה'. וזהו לפוס דינא חמס המוחמיר לשמוע מאחרים תע"ב וכן נכון לעשות:

(יא) **מי** שאינו יודע לקרות פטור מחיוב זה וא"ל לשמוע מאחד. הרד"ז שם. מחז"ר או' ו'.

(יב) **התרגום** א"ל לקרות בטעמים. כ"כ רבינו מהרש"ו ז"ל שקבל מרבינו האר"י ז"ל. ובס' קרבן שבת פ"ה דף י"ד ביאר הטעם עד"ה ושם מפורש דהתרגום לריך לקרותו בלא טעמים דוקא ויש קפידא בזה יעו"ש. מחז"ר או' ז':

(יג) **כ"ל** קבל דנא לריך ליזהר בקריאת המקרא בגנינת הטעמים בשלם שבפנים וכך שמענו שהיה מזהיר מאד הרב החסיד הקדוש מהר"ר משה הכהן ז"ל מעיר פ"ה לתלמידיו שיזהרו בקריאת שמו"ת לקרות המקרא כל שיטתו בנותן טעם לשבח. מחז"ר או' ח'. וכ"כ לעיל סי' קל"ב או' ו' ד"ה גם בשם מהרש"ו ז"ל יעו"ש:

(יד) **אין** לקרות הפי' שמו"ת באשמורת אור הששי קודם שיאיר היום כי כתבו גורי האר"י ז"ל שאין לקרות תרגום בלילה. מחז"ר או' ט'. שט"ת או' א'. ואשרי מי שעושה כל דבר בזמנו ובמקום הראוי לו ולא יחוש על הזמן נגד עבודתו ית' כי לכך נולד:

(טו) **וכתבו** חכמי המקובלים שלא להפסיק בקריאת שמו"ת בשום דבר רק יקרא הכל בפעם אחת במעמד אחד ויש טעם נכון וכמום בדבר זה. עו"ת או' ז' או' א' או' ב'. מיהו אם הוא למא למים הרבה מותר להפסיק בתוך הפרשה לשנות ולבדוק תחלה וסוף. לב חיים ח"ג סי' כ"ג. ועוד עיין לקמן או' ל"ב. ולא יקרא פסוק מאוחר קודם המוקדם אלא בסדר. איך סוף או' א' וא"כ אם עשה ודילג פסוק אחר וקרא חזרה פסוקים ואח"כ נזכר לריך לחזור ולקרות פסוק המדולג וגם מה שקרא אחריו כדי שיהיו כסדר:

כתב

מקרא ותרגום מש"ה קמ"ל לריך לקרות לעצמו שמו"ת וכך הוא לשון הרמב"ם ז"ל ובליח כתב שלא כתב בן אלא לכתחלה ואינו גרסה אלא דינא קאמרי וכ"כ שכנה"ג בהגב"ו או' ג' יעו"ש. עו"ת או' א' וכ"כ מהר"י מזכרונא סי' ק"ג ששמע משם מהר"י דהשומע מהש"ך קה"ת דאינו יולא בזה י"ח מקריאת פ"א מקרא ולריך לקרות מחדש שמו"ת יעו"ש:

(ז) **יש**. שנים מקרא וכו' כתב שלמה שיקרא כל פרשה ז"פ ואח"כ התרגום עליה. וכ"כ רש"י וכ"מ במגילה דף די. אב"ל הל"ח סי' מ"א פסק דיקרא כל פסוק ז"פ והתרגום עליו. וכ"כ בהגה"ט י"ג בשם האר"י וסד"ה. וכ"כ בכתבים. וב"מ סי' קמ"ה שהיו נוהגין בן בזמן שהיו מתרגמין. והפסוק האחרון אומרו גם אחר התרגום כדי לסיים בתורה. מ"א סק"א. וכ"כ בשער הכו" דף י"ב ע"א דמנהג האר"י ז"ל תיכף בסיימו תפלת שחרית דיוס ו' היה הולך לבהכ"נ או לבית מדרשו ואם היה שם ס"ת כבר היה מוילאו וקורא בו הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום והוא היה קורא המקרא מתוך הס"ת והיה לו תלמיד אחד שהיה קורא לו התרגום מתוך ספר התרגום והוא אומר אחריו וכן היה עושה בכל פסוק ופסוק עד שמשלים הפרשה ולא היה עושה כמו שיש מתיישרים לקרוא כל הפרשה כולה מקרא פ"א ולשנותה מקרא פ"ב ואח"כ קורים כולה יחד תרגום פ"ג לא כל פסוק ופסוק בפ"ע היה קורא שמו"ת והיה דוחק עלמו לקרותה ביום ו' והיה אומר כי זה סוד והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו וזאת אם אירע לו שום חוגס גדול מאד שאז היה קורא הפ' שמו"ת אחר סיום תפלת שחרית דיוס שבת קודם סעודת שחרית כמו שז"ה רבינו הקדוש לבנו ולא כמו אותם הקורים אותה באמלע תפלת שחרית דשבת עכ"ל. ועיין לקמן או' ז' וא"י כ"ה:

(ד) **ובתב** בס' מגיד מישירים למרן הקדוש ז"ל בישעיה סי' ס"ו שאמר לו המגיד למרן הקדוש ז"ל וז"ל והטוב בעיניך שאתה קורא הפ' שנים מקרא ואחד תרגום ברהיטא כחותה על הגחלים לפרוק עול מעליך והלא יש לך לזכור מאמר רשב"א אל תעש תפלתך קבע וכו' אבל לריך לקרוא הפרשה בנחת ולהרגיש בדקדוקיה ולתרוץ אותם ומה שלא תוכל לתרוץ עיין במפרשים עכ"ל:

ובתב בס"ח סי' ש"א דיקרא האדם שמו"ת לשם מי שאמר למען תהיה תורת ה' צפ"ך וכתב צפ"ך ובלבד לעשותו וכו' וכתב ולמדה את בני ישראל שימה צפיהם ומ"מ הקצ"ה יאריך ימיו ושנותיו ואל יסמוך על תגא שגאמר והן לא ידע להוי לך מלכא די ללמך לית אנחנא פלחין. וכתב תמים תהיה עם ה' אלהיך ע"כ. וע"כ קודם שיקרא הפ' שמו"ת י"ל לשם יחוד קב"ו וכו' הריני בא לקרות הפ' של השבוע שמו"ת לתקן את שורשה במקום עליון. והיינו עוד בדברינו לעיל סי' קל"ב או' ו' בענין היחוד שלריך לבין קודם קריאת הפסוקים שבכל יום וה"ה שלריך לבין אותו ביום ו' קודם קריאת הפ' שמו"ת יעו"ש:

(ה) **בקריאת** עשרת הדברות לריך ליזהר לקרותם שמו"ת כפי הטעמים של סדר הפסוקים כפי מ"ש הרב משאת בנימין סי' ו' ובצ' ידות ז"ל וכדי שלא יטעה יעיין בתרגום שבמקרא גדולה שאין שם רק הטעמים של קריאת סדר הפסוקים שהוא תיקון קריאת היחיד. חמס לא תדלח לא תגאף לא תגזב לא תענה לריך ליזהר לקרותם שנים מקרא בבת אחת ואח"כ אחד תרגום בצ"א לפי שכולם פסוק אחד כמ"ש הרב מ"ב שם ואין לקרות פסוק אחד פסקי פסקי שמו"ת אלא לריך לקרות כל הפסוק שלם תחלה שנים מקרא ואח"כ אחד (טו)

ב הראש"ש שם
וסמ"ג ומדרכי שם
ג נ"י ד שם
התוספות והראש"ש
ה שם ע"פ מדרש

שבוע פרשת אותו השבוע שנים מקרא ואחד תרגום אפילו עטרות ודיבון: כ באם
למד הפרשה בפי רש"י חשוב כמו תרגום גיורא שמים יקרא תרגום וגם פירש"י: ג דמיום
ראשון ואילך חשוב עם הצבור: ד המצוה מן המובחר שישלים אותה קודם שיאכל

בשבת

בף החיים

(כ) **שם**. בפי רש"י וכו' שהוא עיקר שהוא בניו על יסוד
התלמוד. מ"א סק"ג. אבל אם קורא בשאר לעז
לא. טור. והטעם כתב בדרישה או' ד' משום דהרבה דברים
שחין להבין מתוך המקראות אלא מתרגום ומפרש"י משא"כ
בשאר לעז עכ"ל. והיינו מי שיכול להבין בפרש"י כראוי פי'
המקרא אבל מי שאינו בר הכי ודאי ראוי לקרות בפי'
התורה שיש בלשון אשכנז בזמניו כגון ספר לאינה וראינה וכיוצא
בו כדי שיבין ענין הפרשה. ט"ז סק"ב. מיהו לפי חכמי המקור'
משמע דוקא תרגום לסוד הכתוב כדי להכניס קליפת נוגה
למקום הקדושה ביום השבת והבין. עו"ת או' ב'. ור"ל הטוב
שבנוגע כידוע ליח"ן:

(בא) **שם**. וירש יקרא תרגום וגם פרש"י. כי התרגום יש לו
מעלה שניתן בסיוע ופרש"י יש לו מעלה שהוא מפרש
יותר המקרא ממה שמפרש התרגום המקרא. ט"ז סק"ב:
(בב) **שם**. יקרא תרגום וגם פרש"י. כן הזהיר הראש"ש
בהגהו' וכ"כ רש"ל ביש"ש (קדושין פ"ב סי' י"ד)
וכתב דאם אינו יכול ללמוד שניהם יקרא פרש"י ולא תרגום
יעו"ש. אבל לפי מ"ש חכמי האמת יש קפידא בתרגום ולכן
אם אין לו שהות ללמוד שניהם ילמוד תרגום. ברכ"י או' ב'
שע"ת או' ג' ומיהו אם הולך בדרך ואין לו כ"א מקרא ורש"י
אז יש לסמוך על המתירין ויקרא ב"פ מקרא ואחד פרש"י.
ועיין לעיל או' י"ט:

(בג) **שם**. יקרא תרגום וגם פרש"י. ונראה דאפי' אם לא
הותר לקרות הפרשה שמו"ת בליל הששי יכול
לקרות פרש"י בליל ו' כדי לזאת י"ח וירא שמים ולא ידי שתיים
תרגום ורש"י. ר"ח או' ג':

(כד) **סעי'** ג. מיום ראשון ואילך וכו' כיון שמתחילין הפרשה
ביום שבת בנוחה. טור. ומשמע במדרכי בפ"ק
דברכות ופ"ק דחולין דאף משעה שהתחילו לקרות הפ' בנוחה
בשבת וכ"ה בהגמ"י פיי"ג דתפלה. ובכלבו דלא ילא אז מאחר
שקראו אותו היום פרשה שבצרה. ד"מ או' א' ושל"ה כתב
שיקרא אותו ביום ו' אחר חלות דוקא והביאו מ"א סק"ה.
אמנם המחבר"ר בק"א או' ב' כתב יש שכתבו שיעקר קריאתה
היינו יום ששי אחר חלות ומצוה משום גורי האר"י ז"ל ואין
האמת כן כי בס' הכו' שסידר מהר"ש ויטל מכ"י מהרח"ו ז"ל
כתב שרבינו האר"י ז"ל יום הששי תקף ומיד אחר תפלת
שחרית היה הולך למקום שיש ס"ת וקורא שמו"ת יעו"ש עכ"ל.
והביאו השע"ת או' א' וכ"כ לעיל או' ג' יעו"ש. ומנהג החסידים
ואנשי מעשה לקרות אותה בבוקר אחר סיום תפלת שחרית
בעודנו מעוטף בזליית ותפילין ואם חל ר"ח ביום ו' לא יחזור
ללבוש תפילין כמ"ס לעיל סי' כ"ה או' ז"ו לא יקרא אותה
מעוטף בטלית בלבד:

(כה) **סעי'** ד. מזה מן המובחר וכו' כ"כ התו' (ברכות ח' ע"ב)
והראש"ש מדאמרינן במדרש (מכילתא פי' בא) שזה רבי
אח בניו א' תאכלו לחם בשבת עד שתגמרו כל הפרשה. ומשמע
מדבריהם שלא היה לא שלא יאחרו מלקרוא עד אחר אכילה
אבל אם הקדימו וקראוהו קודם השבת בכלל מזה מן המובחר
נ"מ

(זו) **כתב** בסדה"י אם אין בידו חומש עם תרגום יקרא
שנים מקרא וכשיגיע לשוב יקרא התרגום. והביאו
מ"א סק"ד. א"ר או' א'. מיהו העו"ת או' ב' כתב דיותר טוב
לקרות הכל בפעם אחת עכ"ל. ול"כ דכדי להשלים פרשיותיו
עם הצבור יש לקרות ג"פ מקרא כמו הפסוקים שאין להם
תרגום כיון דלא אפשר ליה בענין אחר ואח"כ כשיגיע לשוב
אם אפשר חוזר לקרות שמו"ת כדי להשלים פרשיותיו של כל
השנה בשמו"ת. ועיין לקמן או' כ"ב:

(שוב) **שם**. אפי' עטרות ודיבון. כתב הטור פרש"י אעפ"י
שאין בו תרגום ולפ"ז אפי' ראובן ושמעון וכיוצא
בזה לריך לקרותו ג"פ. ויש מפרשים דנקט עטרות ודיבון לפי
שיש ספרים שכתוב בהן תרגום ירושלמי ונקט עטרות ודיבון
אעפ"י שא"ל תרגום כ"כ. ולפ"ז ראובן ושמעון א"ל לקרותו ג"פ
ומ"מ נהגו. להחמיר בפרש"י עכ"ל. והביאו הט"ז סק"א וכתב
ולריך לתרץ לפרש"י למה לא נקט בגמ' באמת ראובן ושמעון.
ונראה דיש רבותא בזה דלא מיבעיא ראובן ושמעון שהם שמות
השבתים ויש בהם ודאי קדושה בטעם שמות אלו אלא אפי'
עטרות ודיבון שהם שמות ערי א"י ואפשר שקראו אותם העכו"ם
אפי"ה לריך לקרותם ג"פ עכ"ד. ורבינו בחיי כתב לפי שיש
באלו העיירות שמות של ע"ז ושלא תאמר כיון שהתרגום הוא
פי' הכתב אין לנו לתרגם הכתוב הזה כי יש בו זכרון ע"ז וע"כ
באו חכמים לומר שאף הפסוק הזה ראוי לתרגמו ושלא להקל
בו. שכתב"ג בהגה"ט או' ד' ועוד עיין בברכ"י או' א' ובמחבר"ר
ק"א או' א' מ"ש בזה יעו"ש:

(הי) **וכתב** השל"ה דף קל"א ט"א וו"ל נראה בעיני לקרות
פסוקים יצרך ה' וכו' יאר ה' ג"פ ואח"כ
התרגום לאותם הנוהגים להחמיר לקרות ראובן ושמעון ג"פ
כי אלו הפסוקים עם פסוקי ראובן ושמעון וכו' שוים הם
ובדמשמע ברבינו יונה וכו' ואע"ג דאית להו תרגום כמ"ס
בחומשין שלנו אפשר שזה התרגום אינו מקובל מסיני וכו'. יעו"ש.
והב"ר המו"י או' א' ומחה"ס סק"ב. וכתב שם המחמ"ס וא"כ
ה"ה בעטרות ודיבון לדעת של"ה יש לקרות המקרא ג"פ כפרש"י
וגם לקרות התרגום שלהם יעו"ש. אמנם הפתח"ד או' ג' הקשה
על דברי הפיו הכ"ז מדשנינו בפ' הקורא עומד (דכ"ה ע"א)
ברכת כהנים מעשה דוד ואמנון נקראים ולא מתרגמין וכו'
ומדתנן ולא מתרגמין ש"מ דיש תרגום בברכת כהנים מקובל
לחכמי המשנה עד הל"מ וכו' יעו"ש. וא"כ משמע לפי דבריו
דא"ל לקרות ברכת כהנים כ"א שמו"ת כשאר הפסוקים וכן הוא
מנהג העולם שאין קורין ג"פ נוקרא רק לפסוק שאין בו תרגום
כלל כמו ראובן ושמעון וכדומה אבל לפסוק שיש בו תרגום כגון
ברכת כהנים ועטרות ודיבון אין קורין כ"א שמו"ת לבד:

(יט) **סעי'** ב. אם למד הפ' בפרש"י וכו' פי' שלריך לקרות
שנים מקרא ואחד פירוש אבל בפירוש לחודיה לא
סגי. ופסוקים שאין להם פירוש לריך לקרותם ג"פ מקרא כמו
פסוקים שאין להם תרגום. הר"ם מינן סי' פ"ז. כנה"ג בהגה"ט.
ובב"ז או' ב' כתב דיקרא ב"פ מקרא ובפעם ג' חוזר ולומר
כל הפרשה עם פרש"י:

בשבת ואם לא השלים קודם אכילה וישלים אחר אכילה עד המנחה וי"א עד רביעי בשבת חו"א עד שמי' (דהיינו בשמחת תורה שאז משלימים הלכור) :ה' מ"בול לקרות הפרשה שמו"ת בשעת קריאת התורה (ועל סי' קמ"ו) : ו' ימלמדי תנוקות א"צ לחזור וקרות הפרשה בשבת : ז' נא"צ לקרות פרשת יו"ט. הגה וכן א"ל לקרות ההפטרות (מרדכי ה"ק) ומ"מ נהגו לקרות ההפטרות ובשבת של חתונה יקרא ההפטרות של שבת ולא שום אשים (פסקי מהר"א סי' ק"א) : דיני

שפוטע הוא) מ' מרדכי בשם א"ז שראה בן מרדכי ר' יהודה החסיד ומרדכי אברהם : י' שם והנהגות בפ' י"ג מה"מ בשם א"ז ב' כחצי הכ"י סי' ק"ע

בפ' החיים

א"ל לריך שיקרא שמו"ת חוץ ממה ששומע מש"ץ יעו"ש : (א) **שם**. בשעת קריאת התורה, ובקש"ה דף פ"א ע"ב כתב דהעושים בן לא יפה עושין כי מן הראוי לשמוע מן הש"ץ והוא ישתוק ומ"ש רז"ל שישלים עם הלכור כלומר כל זמן שהסדרה זו היא עם הלכור דהיינו מן המנחה בשבת ואילך עד מנחה של שבת הבאה, וכ"כ בסדור חס"ל למהר"א טיביאנה דק"ו ע"א דדיני קס"ת בלכור ומלוה מן המובחר שיהיה ציד כל אחר חומש ויבינו בו כל מה שיתירא מפיו הש"ץ ואין לעסוק אפי' בד"ת בלכות שעה ומי שלא קרא שמו"ת אינו ראוי לקרות בשעה זו ע"כ. והנה נקטינן ודלא כמ"ש בב"י ובד"מ. יפ"ל או' ז' ועיין עוד מ"ש בזה לעיל סי' קמ"ו או' ט"ז יעו"ש :

(ב) **סעי'** ו'. מלמדי תנוקות א"ל וכו' מפני שהם חוזרים הרבה פעמים עם התנוקות מיהא תרגום לריכים לקרות, וכ"כ הל"ח. ע"ת או' ג' וכ"כ הלכ"ש ומח"ס סק"ט להגיה בדברי המ"א ומ"מ די שיקרא עוד פ"א תרגום יעו"ש : מיהו עיין מט"י או' ט' מ"ש בשם המקו' כי ע"י קריאת שמו"ת יוכה האדם להכנת תוספת נשמה יתירה וקרא אדם שהוא שם משובח ומפואר מכל הכינויים איש אנוש כמבואר בזוהר כי זה כל האדם וסימניך ויקרא האדם שמו"ת וימשיך עליו רוח טהרה מלמעלה וכו' וע"כ יזהרו שלא להפסיק בעת קריאת הפרשה בשום שיחה ואפי' בד"ת ואני שמעתי שבכח סגולת קריאת הפ' שמו"ת נברא מלאך אחד והמפסיק בינתיים מערב במלאך ההוא ח"ו הקליפה וכן מרגלל בפומייהו דתלמידי צי רב ע"כ. וא"כ לפ"ז גם מלמדי תנוקות אע"ג דלומדים כמה פעמים עם התנוקות לריך לקרות חוץ מזה שמו"ת כדי שיהיו תיקף בלתי הפסק בינתיים וגם כדי שילמדו כל פסוק ופסוק בפ"ע שמו"ת כדי ללאת ד"ה :

(ג) **אחר** שגמר כל הפ' שמו"ת יקרא פסוק אחרון פ"ג מקרא לבד כדי להשלים במקרא. כ"כ במ"א סק"ט בשם האר"י ז"ל וכ"כ השל"ה דקלי"א ע"א משם מהרמ"ק ז"ל דמשלים תמיד במקרא לא בלע"ז ולא בתרגום לחזור ולחבר השמאל בימין ע"כ. ולשון תמיד היינו בין בתורה בין בנביאים שכתב שם לתרגם ההפטרות ג"כ. וכ"כ הרב דרך חכמה ז"ל נתיב כו' לשבת ד"ט ע"ב דקך היה מנהגו של האר"י ז"ל דאחר ששמע התרגום של פסוק אחרון היה חוזר וקורא הפסוק ההוא מקרא יעו"ש. והרב חיד"א במו"ב סי' ד' או' קל"א כתב דיקראנו ב"פ. פתה"ד או' ז' ועיין לעיל סי' קל"ב או' ו' ד"ה גס :

(ד) **סעי'** ז'. א"ל לקרות פרשת יו"ט. דהא כבר קרא כל התורה מידי שבת בשבת, ת"ה. מ"א סק"י :

(ה) **שם**. פרשת יו"ט. וה"ה פרשת של חו"ה א"ל להשלים. כנה"ג בהגב"ה, ובללא נקטינן בכל מקום שקוראין מה שצבר קראו בסדר הערשיות א"ל לחזור ולקרות. וכ"כ האחרונים

נמי הוא. ב"י. וכ"כ לעיל או' ג' בשם האר"י ז"ל דלכתחלה היה דוחק עלמנו לקרותה ביום ו' וזאת אם אירע לו אונס גדול מאד שאז היה קורא אותה אחר סיום תפלת שחרית קודם סעודת שחרית יעו"ש :

(ו) **שם**. עד המנחה. אבל משם ואילך כיון שמתחילין אחרת עבר זמנה של זאת. טור, ומשמע לפי סברה זאת דיש ג' חלוקות גלוה מן המובחר קודם אכילה ובדיעבד גם אחר אכילה מהני קודם מנחה אבל אחר מנחה לא מהני וכן דעת הש"ע שסתם בן כסברה א' ולסברה ב' עד יוס' ד' בדיעבד משלים ומיום ד' ואילך לא מהני כדין הבדלה. וכן סברה ג'. קאי על דין דיעבד. ונראה ברור דגם לסברה ג' אינו מועיל לא יוס' ש"ע אבל יוס' ש"ת שהתחילו פי' בראשית לא מהני לכ"ע. ומ"ש מור"ס ז"ל בהגה דהיינו בש"ת וכו' לא בא להוסיף יוס' ש"ת מלבד ש"ע אלא בא להודיענו הטעם והוא שאז משלימין הלכור ור"ל יקרא עם הלכור ואנה"כ דביום ש"ת לא מהני אלא קודם קריאת פ' בראשית. מט"י או' ד' ועי"ש :

(ז) **שם**. וי"א עד רביעי בשבת. דעד רביעי מקרי בחר שבת שעבר כמ"ש סי' רמ"ח. וראיתי בס' בה"י ביו"ד סי' ת' אתא דאיתא שם דאבל יכול לחזור הפרשה בשבת שתוך ז' וכתב שם דהיינו דוקא כשלא יכלו ז' ימים קודם יוס' ג' אבל אם יכלו קודם יוס' ג' אז לדעת י"א קמא לריך להמחין עד יוס' ג' עכ"ל מיהו אין דבריו מוכרחים דכיון דעיקר המלוה לקרות בשבת אלא בדיעבד יכול לקרות עד יוס' ג' שפיר מקרי חובת היום. תוס' או' ה' ועי"ש. והביאו א"א או' ו'. וכתב ואפשר אם חל ז' שלו בשבת דמקלת היום ככולו ימחין אחר יציאת מזהב"כ וישלים קודם אכילה מאחר דהטעם דמחוייב להשלים פרשיותיו וכו' וכל שיש לתקן וכו' עכ"ד :

(ח) **שם**. וי"א עד שמיני עלרת, פי' שיש לקרות או שמו"ת ודלא כאותם שקורין המקרא לחוד. ב"י מ"א סק"ו. ובאבודרהם כתב דטוב להשלימה שמו"ת בעשרת ימי תשובה. ד"מ או' ג' והיינו אם לא השלים ביום ג' דיעבד יש להשלימה כל השנה עד שמיני עלרת בא"י ולרידן בשמחת תורה מיקרי שפיר משלים עם הלכור ומכאן ואילך עבר זמנו. א"א או' ז' יעו"ש :

(ט) **ביום** הו"ר יקרא פ' וזאת הברכה שמו"ת. האר"י ז"ל וגם בחו"ל שעושים ב' יו"ט יקראנה ביום הו"ר ומ"מ אם קראה ביום ש"ע לא הפסיד מהר"ם זכותו בתשו' כ"י. ברכ"י או' ד' שעת או' ח'. ועיין לעיל סי' קל"ב או' ו' ד"ה ואח"כ בסופו. וכל עוד שלא גמרו הלכור וזאת הברכה מיקרי זמנה כמ"ש לעיל או' כ"ז. וכ"כ הרו"ח או' ד' :

(י) **סעי'** ה'. יכול לקרוא הפרשה וכו' ואם שמע הפרשה אחד מש"ץ וקרא פ"א ילא אבל אין לסמוך לכתחלה על השמיעה כמ"ש סי' נ"ט. ל"ח. מ"א סק"ח. מיהו עיין מ"ש לעיל או' ב' ד"א דגם בדיעבד אינו יולא בשמיעת הש"ץ

א"ת"ה סי' כג
והוספו והר"ם
ורבי' יונה רפ"ד
דברכות ורמב"ם
בפ"ג מה"ח
בברכו' כ"ה כרבי
וחנן וכרבי יהושע בן לוי גמור בשם רשב"ס ורס"י
הר"ם ור"י בפרק ד' דברכות ד' תענית כ"ו

רפ"ו דיני תפלת מוסף בשבת. ובו ה' סעיפים:

א אומן תפלת מוסף מיד אחר תפלת השחר בואין לאחרת יותר מעד סוף ז' שעות ואם התפלל אותה אחר שבע שעות נקרא פושע ואעפ"כ יצא י"ח מפני שזמנה כל היום גואם שבה ולא התפלל עד שעבר כל זמנה אין לה תשלומין דייש בה נשיאות כפים. הגה והס התפלל

בפ החיים

האחרונים ד"ל. עו"ת או' ד' תו"ש או' יו"ד:

(לז) שם. בהגה. וכן א"ל לקרות ההפטרות. ומ"מ נהגו לקרות ההפטרות וכו'. ואני נוהג בשבת שיש הפטרה מחודשת כגון הפטרת שבת של ר"ח או שבת שלפני ר"ח או של חנוכה ושל ד' פרשיות לחזור עם הפרשה הפטרת השבוע וזיוס שבת לקרוא המחודשת עם המפטיר. כנה"ג בהגב"י. והטעם כתב בשכנה"ג הגב"י או' ד' שהפטרות הללו המחודשות נתקנו דוקא בליצור בשביל הפרשיות שקוראין מחוצות היום ומפטירין מענין פרשת הללו אבל זיוס ו' מה חיוב יש מן הפרשיות והפטרות הללו ואין חיוב של קורא חלה פרשת השבוע שמו"ת ומה ענין ד' פרשיות הללו ודכוותיהו לענין חיוב הפרשה שמו"ת ומה גם שאין חלו קוראין זיוס ו' הפרשיות הללו כדי שנקרא ג"כ ההפטרות שלהם. ואיעקרא דיינא דהפטרות השבוע אין חיוב לחזור ההפטרה עם הפרשה כמ"ש המרדכי חלה שנהגו לחזור ההפטרות עם הפרשה ודי לנו במה שנהגו הפטרת השבוע ולא נוכיף עוד של המנהג יעו"ש. תו"ש או' י"א (וכתב שם התו"ש דמ"ס המ"א ס"ק י"ב דלא ידע טעמו של כנה"ג משום שלא ראה דבריו בשכנה"ג) וכ"פ החיד"א בס' מוצי' סי' ד' או' קל"ב. וכ"כ היפ"ל או' יו"ד בשם כמה פו' יעו"ש. וכן הסכים הפתח"ד או' ח' וכתב דהכי נהיגי ג"כ בארץ הלבו תובצ"א יעו"ש. וכ"פ בס' בן א"ח פי' לך לך או' י"א. וכן עמא דבר:

(לז) ובענין

תלחא דפורענותא וז' דנחמתיא כתב שם היפ"ל דיקרא זיוס ו' אחר שמו"ת הפטרת השבוע חוץ מפי' חלה הדברים דיקרא הפטרת חוץ אבל הפתח"ד שם הוכיח לומר שיחיד הקורא שמו"ת בע"ש בג' דפורענותא וז' דנחמתיא ותרי דתיובתא אין לו לשנות ולקרות ההפטרה מס' האטעלייח חלה ההפטרות שקורא המפטיר לאחר בס"ת וכתב שכן המנהג פשוט וגם שכן הסכים הרב לב חיים ח"ב סי' קס"ו בשם כמה פו' יעו"ש:

(לח) שם.

ומ"מ נהגו לקרות ההפטרות. פעם מקרא ווא' תרגום ואח"כ מזמור מכתובים משיר של יום א' מקרא וא' תרגום או' לעו אחר ואח"כ משנה א' של"ה בשם מהרמ"ק. מ"א ס"ק י"א. חמס המט"י או' ח' כתב דנהגו לקרות הפטרה של כל שבוע פ"א מקרא לבד ודלא כמ"ש המ"א פ"א וא' תרגום דלא נהגו בתרגום ולכך נדפסו ההפטרות בחומשין מקרא לבד. עוד נהגו לומר אחר ההפטרות מזמור של יום כגון בששי ה' מלך גאות לבש ואח"כ משנה א' ממס' שבת עכ"ל. וכ"כ החיד"א במו"צ סי' ד' או' קל"ג אח"כ יאמר ה' מלך גאות לבש ומשנת במה מוליקין ויאמר א"ר הוגא בריה דרב יהודה א"ר חמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הזכור שמו"ת וכו'. וילמוד מאמר קטן מזהר ונמלא שקרא מקרה תנ"ך משנה גמ' זוהר. ועתה הן נסדר בחק לישראל המחודש משנה וגמ' מסדר טהרות וזוהר ליום הששי והוא ענין גדול עכ"ל. והיפ"ל או' י"א כתב דהא חס הוא בע"ש יאמר מזמור שיר לזיוס השבת וילוח אליו מזמור ה' מלך גאות לבש יעו"ש. וע"כ

אחר קריאת שמו"ת יאמר הפטרה של השבוע ואח"כ מזמור שיר ליום השבת וה' מלך גאות לבש וסדר חק לישראל המסודר ליום ו' משנה גמ' זוהר הלכות ואח"כ א"ר הוגא בריה דרב יהודה א"ר חמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו וכו'. רבי חנניא בן עקשיא אומר ראה הקב"ה לזכות את ישראל וכו'. ונמלא קרא תנ"ך משנה גמ' קבלה. ובענין קליטת הלפרנים והטבילה וכוונתה כבר כתבנו לעיל סי' ר"ס קחנו משם:

(טל) שם בהגה. ולא שם אשית. המ"א ס"ק י"ב כתב דייחזור אותה אך חס יש הרבה תחיות זו אחר זו שוב א"ל וזהו לפי הטעם שכתבנו בחזרת ההפטרות כדי לידע מה מפטירין לאחר אבל לפי הטעם שכתבנו לעיל או' ל"ו בשם הכנה"ג גם בשבת חתונה אין לקרות זיוס ו' אחר השמו"ת רק הפטרת השבוע ויעו"ש ודו"ק. ועיין לעיל סי' רפ"ד או' טו':

(א) סעי' א. זמן תפלת מוסף וכו'. ונהגין בספרד לומר למשה לויא ובשכנו נוהגין לומר תכנת שבת מיוחדת על אפא ביחא של תשר"ק על שם הגאולה דכתיב אשרקה להם ואקבצם ויש בה כ"א תיבות עד אז מסיני כנגד זיוס השבת ועולת שבת שיש בה כ"א תיבות. טור. וכ"כ בשער הכו' דף ע"ד דלריך לומר כמנהג אשכנז שהוא סדר תכנת שבת וכו'. ובאחרונה מוסיפין ה' אותיות מנלפ"ך והם מסיני נלמיו לווי פעליה כראוי. יהרמ"י או"א שתעלינו וכו'. והם סוד הארת כ"ב אותון במוחא עילאה ממטה למעלה בסוד מ"ס באדרת נשא וז"ל תי"ו רשים רשימו לעת"י דלית דכוותא כמבואר אצלנו במקומו עכ"ל. וכן נוהגין עתה גם בספרד לומר תכנת משום דכן הזהיר האר"י ז"ל ונתן טעם בסוד. והגם דגם' פע"ח שער י"ח פ"ך כתב ל"ל תקנת בק' אנחנו אין לנו חלה מ"ש בשער הכו' שסידר מהרש"י ז"ל משם אביו מהרש"י ז"ל ושם כתוב תכנת בקף כנ"ז וכן עמא דבר:

(ב) כתב

בשה"ל תכנת לשון סדור כמו ותוכן לבות. ר"ת קרבנותיה י"מ בכל הקרבנות כתיב ושעיר לכפר ובקרבתן של שבת לא כתיב שעיר לכך סדרו לומר ר"ת קרבנותיה שהם הקרבנות ואינם לריבין כפרה. וי"מ ר"ת קרבנותיה לא ר"ת קרבן חלה א"כ עבר עליו שבת דכתיב ומיום ה' והלחה יכלה ואין ז' בלא שבת. לוי' פירושה עם סדורי נסכיה י"מ ע"ש לו את בני ישראל ששם מפורש קרבן שבת לוי' קרבנותיה המפורשים בה עם מערכות של לחם הפנים. שש המערכת תרגום שית סדרין. נסכיה לשון קשות הנסך אשר יוסך. מענגיה לעולם כבוד ינחלו ע"ש האגדה דפסיקתא דבאחי לגני בזכות ג' דברים ישראל מתענגים לפני הקב"ה בזכות שבת בזכות מעשר בזכות שבת דכתיב אז תתענג על ה' טועמיה חיים זכו המכבדים אותה בזמני מאכל ומטעמים ויש סומכים לטעום תבשילו מע"ש עכ"ל. ב"י והא דאומרים בשחרית ולא נתת ולא הנחתו לשון זכר משום דקאי על מה ססיום זביוס השביעי ויוס הוא לשון זכר אבל במוסף דקאי על תכנת שבת ושבת לשון נקבה אומרים קרבנותיה פירושה. א"ר או' ב':

(ג) שם. מיד אחר תפלת השחר. שזמנה מתחיל בבקר שהוא כנגד קרבן מוסף שזמנו מיד בבקר וכיון שזמנו בבקר

התפלל אותה קודם תפלת שחרית ולא (א"מ בשם הרשב"א ור"י פי תפלת השחר): **ב** הבל יחיד חייב ה' צרכו להיתפלל תפלת המוספין בין אם יש צבור בעיר או לא. הגה ואח"כ חוזר הש"ל התפלה כמו בשאר

בף החיים

טוב הוא להקדימה מיד אחר תפלת שחרית. טור:

(ד) מאן דחליש לביה ורולה למיטעם מידי בלפרח דשבתא כדי לסעוד הלכ טוב ויפה שיתפלל בציתו צמין עשרה שחרית ומוסף זה אחר זה ויקדש ויאכל סעודתו ואח"כ ילך לבהכ"נ לשמוע הסי' וקריאת ההפטרה ואין קפידה בזה שמתפלל מוסף קודם הסי' כמ"ס הגאון בס' חקקי לב ח"א סי' ה' יעו"ש דכל דמלי למסמך תפלת שחרית ומוסף אהדדי לאומרים זה אחר זה שפיר דמי כמו שמתבאר מכתב שיש להתפלל מוסף מיד אחר שחרית. יפ"ל או' אי אמנס עיין בשער הכו' דף ע"ג ע"ג וע"ד ודף ע"ד ע"ב שנתן טעם בסוד לקס"ת שלריך להיות אחר חזרת תפלת שחרית וקודם לחם דמוסף יעו"ש וא"כ אם אין הכרח גדול אין לאחר קס"ת אחר תפלת מוסף:

(ה) מי שהיה תפלת מוסף לפניו בלבוש וקראו לו למול ומורח צבור להמתין לו אין לדחותה מהצבור לגבי מילה אם לא באופן אם יש חשש למילה לידחות מזמנה. מהרי"ע בס' בית יהודה ח"א סי' מ"ח. י"א מ"ב בהגה"ט או' ג' ברכ"י או' ח' שפ"ת או' ה' וכתב שם השע"ת ונראה דבמקום שמלין בבהכ"נ ורבים ממתינין עד אחר המילה אין לו לעשות כן מפני טרחא דלצורא שאין זה כבודם שיהיו יושבים וממתינין עליו עד שיגמור התפלה בלבוש:

(ו) שם מיד אחר תפלת השחר. ואין אדם ראוי ללמוד ולשנות בין תפלת יולר לתפלת מוסף. הגאון ר"י בן גיאת ז"ל בהלכותיו והב"ד מהר"א בן טאוה ז"ל בס' התשב"ץ ח"ד סי' כ"ג ועי"ש שנתן טעם לדבריו וכתב דמה שנוהגין היורד לדרוש בין תפלת שחרית למוסף דמאחר שהוא דורש לרבים אין הרבים מניחין להאריך יותר מדאי מה שאין כן בסליחות שכולם עסוקים בהם. י"א שם או' ד':

(ז) שם מיד אחר תפלת השחר. ואם הנשים חייבות בתפלה מוסף עיין ל"ח ברכות כ"ו ע"א שכתב דמדינא נשים פטורות ממוסף אלא דמותרים להתפלל יעו"ש. וכ"ה בשו"ת בשמים ראש סי' פ"ט ושו"ת רע"א סי' ט' אצל בתשו' שו"מ תנינא ח"ב סי' כ"ה חולק ע"ד הל"ח וכתב דנשים חייבות להתפלל מוסף יעו"ש וכן הוא המנהג דנשים מתפללים מוסף כמו שמתפללים שחרית:

(ח) הוקשה לו לר"ת למה אנו אומרים אשרי בקול רם על הסי' בשבת יותר מבשאר ימים וענתה לו בת קול ואמרה לו משום ר"ת שבו והס' אלו. אשר"י אחר ששת ראשונים ימים, ישב"י יום שביעי בחר י"ה. בתי"ך ברכת י"ה תמלא יין כוס. עו"ד עופות ובשר דגים. והללו"ך ישלש הסעודות לבוש לבנים וחלק כסותך. סל"ה סליקא לעשות הבדלה. וכל זה לשבת וה"ה ליו"ט שנקרא ג"כ שבתון ע"כ. ויהיה ר"ת ישב"י יום שבתון בחר י"ה. לבוש:

(ט) שם ואין לאחרה יותר וכו' דהיינו שעה אחר חלות. ר"י או' ב' ומיהו אם התחיל קודם שבע י"ל אע"ג שנמשך עד אחר שבע ראשי ול"ע. א"א סי' תר"ך:

(י) שם נקרא פושע וכו' ר"ל אע"ג דק"ל כרבנן דאמרי כל היום היינו לענין דיעבד דלא יח ולאפוקי מרבי

(רז)

יהודה דס"ל לאחר ז' לא ילא אכל לכתחלה מודו רבנן דלאחר ז' נקרא פושע. מט"י או' ג':

(יא) שם אין לה תשלומין. והטעם משום דדוקא בתפלת י"ח שהיא של רחמים יש לה תשלומין שאין זמן בקשת רחמים עובר. ואפי' בשבת שאינה אלא שבת מ"מ כיון שהיא כנגד חפלה של כל יום שהיא של רחמים יש לה תשלומין כמוהא אכל מוסף כיון שמוכיר בתפלה קרבן המוסף אינו ראוי להתפלל אלא בזמן הקרבת המוסף ואעפ"י ששאר תפלות כנגד קרבנות תקנו מ"מ אינו מוכיר בהם קרבנות. כ"כ ב"י בשם התו' והרא"ש יעו"ש:

(יב) שם הגה. ואם התפלל אותה קודם תפלת שחרית ילא. כיון דזמנה צבקר כמ"ס לעיל או' ג' יעו"ש. והיינו דדוקא בדיעבד אם כבר טעה והתפלל. אכל לכתחלה לא יעשה כן כמבואר סודם בשער הכו' בענין סדר עליית העולמות ע"י התפלות. ש"ל דוקא שחרית קודם מוסף יעו"ש. וגם' לפי הפשט שתפילות כנגד תמידים תיקנום ותמידין קודמין למוספין ל"ל דוקא שחרית קודם מוסף:

(יג) סי' ב. הגה. ואח"כ חוזר הש"ך התפלה וכו' וכן הוא לפי סודם של דברים שלריך לחזור הש"ך תפלת מוסף כמו שאר התפילות ומעלתה יותר גדולה מן הלחש כמבואר בשער הכו' דף ע"ד ע"א יעו"ש:

(יד) שם בהגה. חוזר הש"ך התפלה וכו' כתב בא"ז במוסף אומרים בקדושה נערי"ך וכו' ובשחרית אומרים נקדש וכו' ד"מ או' א' אמנס לפי דברי האר"י ז"ל ל"ל בשחרית נקדישך ובמוסף כתר כמ"ס לעיל סי' קכ"ה או' א' יעו"ש. ובאמרו תיבת איה תכוין לקבל תוספת נשמה מבחי' היום כמ"ס בשער הכו' דף ע"ג ע"א ודף עד ע"א יעו"ש:

(טו) שם בהגה. חוזר הש"ך התפלה וכו' ואומר קדושת כתר ובשבת יאמר עם עמך ישראל וכן ביו"ט ובזמ"ח יאמר ועמך ישראל. מהר"ד גרשון הביאו בס' גן המלך סי' קל"ד. וכ"כ ח"ח וכלבו דיאמר עם עמך ישראל דישאלהם עיקר. ברכ"י או' ג' ובסי' תכ"ג או' ג' שפ"ת. ועיין מט"י או' א' מ"ש בזה באורך יעו"ש:

(טז) עיין מ"א ריש הסי' שכתב דנוהגים לומר ב"פ אחד. אמנס הברכ"י סי' תכ"ג או' ד כתב בשם מהר"א אזולאי ז"ל דיש מדקדקין בטוסח מוסף שאין אומרים ב"פ אחד דהיינו ה' אחד. אחד הוא אלהינו דהוי כאומר שמע שמע וכו' עכ"ל. וכ"כ בס' פנ"ח. שער חיי פ"ך דאין לומר ב"פ אחד כמו שנוהגין. כי טעות הוא בידם אלא יאמר ה' אחד הוא אלהינו וכו' יעו"ש:

(יז) עיין נוהגין שאומרים הלבוש קק"ק ואח"כ הש"ך אומר קק"ק צניגון דיש להם על מה שיסמוכו. מהרי"ע בשו"ת בית יהודה ח"ב סי' ג' ברכ"י או' ג':

(יח) עיין ש"ך שנהג להמתין עד שיאמרו הלבוש להערינו וחוזר לומר צניגון כבודו מלא וכו' עד להערינו. והעלה הרב מהר"י אירגאז בשו"ת דברי יוסף סי' י"ג דאין בזה קפידא ויכול עשוהו רק אם נמשך מזה שהלבוש קלח מהמון העם מפסיקין בשיחה בטלה ראוי לבטלו יעו"ש צ ובשו"ת מים רבים סי'

ו שם כ"ח הל' בשאר תפלות (כ"י בשם שנוי לקט): ג ומותר לטעום קודם תפלת המוספין דהיינו אכילת פירות או אפי' פת מועט אפי' טעימה שיש בה כדי לסעוד הלב אבל סעודה אסור:

ח"ו

בף החיים

לטעום קודם קדוש ודאי אסור כמ"ש לקמן סי' רפ"ט יעו"ש. וכ"כ הב"ח. עו"ת או"י ג' א"ר או"י ט' תו"ש או"י ד' ר"ז או"י ד' :

(כה) **שם**. דהיינו אכילת פירות. ואע"ג דאסור לאכול קודם קידוש ואין קידוש אלא במקום סעודה י"ל דדי כשיטתה כוס יין אחריו כמ"ש סי' רע"ג סעי' ה' או שיטעום פירות ויתפלל במקומו ויאלל אח"כ הפת. מ"א סק"א. א"ר שם :

(כו) **שם**. או אפי' פת מועט וכו' אפי' כבילה. כמ"ש סס"י רל"ב. מ"א סק"ב. א"ר שם. תו"ש או"י ה' מט"י או"י ז' מחבר או"י ז' ודלא כהעו"ת שכתב פחות מכזית וכ"ש אם אוכל מיני תרגמא מהי המינים דשרי ומקרי שפיר קידוש במקום סעודה כמ"ש לעיל סי' רע"ג או"י מ"א יעו"ש :

וכהן זיו"ט שנוא כפיו וחלוט ליביה קודם מוסף יכול לקדש ולאכול כזית פת אחריו ויכול לישא כפיו מש"ז או"י ז' :

(כז) **הרוצה** לטעום קודם מוסף יקדש מקודם ואם ירלה יקדש ויאלל כזית פת או פירות קודם מוסף ואחר מוסף יחזור ויקדש ונפיק אליבא דר"ע מהר"י ז"ן בשו"ת שערי ישועה כ"י א"ח שער ה' סי' ג' וסי' ה' ברכי או"י ז' :

(כח) **ונראה** דבשעת הדחק שאין לו יין ופת רק פירות וחלש ליביה מותר לטעום בלא קידוש דיש לסמוך בזה על הראשון דהשגות פכ"ט דשבת דמותר לטעום קודם קידוש של יום. ועוד דבזה יש לסמוך על הג"ז שכתב בס' רפ"ט דלא חל קידוש קודם מוסף ואף דשם לא שרי אלא מים היינו קודם תפלת שחרית. א"ר או"י מ' והביאו הברכ"י או"י ז' שט"ת או"י ח' וכ"כ העט"ז לעיל סי' פ"ט בשם רש"ל בהגהות דקודם תפלת מוסף לא הגיע עדיין זמן הקידוש יעו"ש והגם דלא קיל הכי כיון דרבו האוסרים כמ"ש לעיל מ"מ יש לסמוך ע"ז בשעת הדחק וכמ"ש הא"ר ז"ל. ועיין לקמן סי' רפ"ט סעי' ז' בדברינו לשם בס"ד :

(כט) **ואם** נכון בצרית מילה שמלין קודם מו סף לאכול מסעודת הצרית ואח"כ להתפלל מוסף עיין בשו"ת חת"ס סי' ס"ט שכתב דאם אין אוכלין רק סעודה קטנה דהיינו מאכלי חלב יאפי' עם בהמ"ז ואינם שותין שום משקה כדי להשתכר וגם אח"כ קורין זא"ז לתפלת מוסף יש להחיר דהוי רק כמו סעודת עראי יעו"ש. א"ח או"י ה' :

(ל) **ונראה** לפי מ"ש המ"א סי' ק"ו סק"ב דהגשם יולאות באיזה בקשה שאומרות מיד אחר הנטיילה בכל לשון שירנו ורשאים לאכול מיד א"כ לדידהו אסורין גם לשהות מים קודם תפלת שחרית דחל עלייהו חובת קידוש. תו"ש או"י ד' והיינו אם אמרו קלת בקשה אחר נטילתן שחרית דולאות בכך ידי תפלה וכמ"ש התו"ש לקמן סי' רפ"ט או"י ג' אבל אם עדיין לא אמרו בקשה מותרין לשהות. ונראה דהיינו דוקא אם כוונת באותה בקשה ללאת י"ח תפלה וכמ"ש המ"א שם ולכן נהגו רוב הגשם שאין מתפללות בתמידות משום דאומרים מיד בבקר סמוך לנטיילה איזה בקשה ומדאורייתא די בכך יעו"ש אבל אם קובעים עצמם להתפלל ואין אומרים בקשה כ"א דרך שבת ותחנונים כמו האנשים שאומרים תהלים בבוקר עד שיתקבצו הקהל להתפלל מוסרים

סי' כ"ג וכ"ד. ברכ"י או"י ד' :

(יט) **יש** מי שנהג שכשאומר שמע ישראל בסוף סדר קדושת כתר לומר ברוך שם כבוד וכו' כמו שאנו אומרים בק"ש ויש קלת מקום לאומרו. אבל היותר נכון שלא לאומרו. אבל במוסף ר"ה כשאומרים ובתורתך כתוב לאמר שמע וכו' לומר שם בשכמל"ו אין לו שום יסוד. כנה"ג בשו"ת הגדפסות סי' מ"ו. ברכ"י או"י ה' וכ"מ ממ"ש לעיל או"י ט"ז דאין לומר בשכמל"ו אחר פסוק שמע שבקדושת כתר יעו"ש וכן עמא דבר :

(ד) **והטעם** שנהגו לומר פסוק שמע בקדושת כתר כתב ז"י סס"י תכ"ג בשם תשו' הגאונים לפי שבימי רב גור יוגדר מלך פרס שלא יקראו ק"ש מה עשו חכמים שבאותו הדור תקנו להבליעו בין הקדושות רישא שמע ישראל וסיפא אני ה' להיבס ולמה תיקנו לומר בהבלעה כך כדי שלא תשתכח ק"ש מפי התינוקות ובקשו רחמים מן השמים ובטלה הגזירה אמרו חכמים שבאותו הדור לא נבטל שלא לאומרו בקדושה כלל כדי שיתפרסם הגם לדורות אלא נקבע אותה בתפלת המוספין ובתפלת נעילה שאין שם ק"ש כלל וכן מנהג בשתי ישיבות עכ"ל. ועיין בשער הכו"ף דף ע"ד ע"א שכתב טעם בסוד למה שתקנו לומר פסוק שמע בקדושה שבחזרת מוסף וגם כתב שם דיש לבין למסור עצמו על קדושת השם באמירת אחד יעו"ש :

(כא) **תמידים** כסדרן ל"ל תמידים במ"ס בסוף כי כך הוא בלשון זכר וברוב הספרים נדפס בכו"ן והוא טעות. וז"ל ואת מוסף בוא"ו בתחלה כי כן הוא בסידורים מדוייקים וכ"כ האחרונים. ש"ך דף רי"ב ע"ב. וכ"כ רש"ל בתשו' סי' סד דבכל תפלת מוסף אומר ואת מוסף והביאו מ"א ריש סי' זה. מיהו הכנה"ג סי' תכ"ד בהגה"ט כתב בנסחתינו כתוב את מוסף בלא וא"ו וכן הביא הנסחא הרד"א במוסף שבת יעו"ש. וכתב הפר"ח בסי' תכ"ג דכן עיקר כנסחת הרד"א דהא מוסף ר"ח נמי נכלל בכלל ומוספין כהלפתן וא"כ לא שייך למימר ואת מוסף ר"ח עכ"ד :

(כב) **אם** לא אמר וזיוס השבת י"ל דאינו חוזר הואיל ואמר נעשה ונקריב לפניך קרבן מוסף רק אם מזכר באמצע ברכת אלהינו ואלהי אבותינו כ"ז שלא אמר עדיין בא"י לריך לחזור ולומר וזיוס השבת אבל אם הזכיר השם הוי כסיים ברכה. סדה"י. פת"ע או"י ח' :

(כג) **שם** בהגה. חוזר הש"ך התפלה וכו'. וגומר ש"ך חזרת התפלה ואומר קדים תתקבל. ומהגים ברוב המקומות בספרד לומר משנת פרק אחד בכל שבת ושבת וכן צו"ט מענין כל מועד ומועד. ואח"כ אומרים א"ר יהודה אשרי מי שעמלו בתורה וכו' רבי חנינא בן עקשיא אומר רלה הקב"ה לזכות את ישראל וכו' אין כלהינו וכו' תנא דבי אליהו כל השונה הלכות וכו' א"ר אלעזר א"ר חנינא ת"ח מרבים שלום בעולם וכו' ואומר קדים על ישראל ונפטרינן לבתיאם לשלום. הרד"א. ולפי דברי האר"י ז"ל ל"ל ג"כ פטום הקטורת ועלינו לשבח כמ"ש לעיל סי' קל"ב או"י י"א וא"ו י"ג וא"ו י"ט יעו"ש. והמנהג לומר פטום הקטורת אחר אין כאלהינו ועלינו לשבח אחר קדים על ישראל כמו בחול :

(כד) **סעי'** ג. מותר לטעום וכו' והיינו כשמקדש תחלה אבל

ז' שסוכה ק"ח תוס.
והר"ש שם שם
הרי"ו ור' יונה
והרשב"א פ' טור
בשם הרמב"ם פ"ג
מה"ס י' רי"ש
בשמיטה

א' שבת י"ב ונביא
ב' שם :

ג' טור וכשנח
ח"ס ירושלים
שם שם לשם
דברי ה"ק כ"י
לד' הסוד :

ד' זהו דפניו שתי תפלות אחת של מנחה וא' של מוספין כגון שאחר מלהתפלל תפלת מוסף עד ו' שעות (ומחלה טור) שהוא זמן תפלת מנחה צריך להתפלל של מנחה תחלה ואח"כ של מוסף. הגה ומיהו אם הקדים של מוסף ילא (כ"י בשם הרשב"א) חו"א דהיינו דוקא שצריך עתה להתפלל שתיהן כגון שרוצה לאכול ואסור לו לאכול עד שיתפלל מנחה אבל אם א"צ עתה להתפלל מנחה יכור להקדים של מוסף. הגה ומיהו אם הגיע מנחה קטנה יתפלל מנחה תחלה (הרי"ו והר"ש בשם ירושלמי) מ"ש מי שהורה שאין עושים כן בצבור להקדים תפלת מנחה לתפלת מוסף כדי שלא ימעו: ה' יבשבת וי"ט א"א ברכו אחר קריש בתרא וע"ל סי' קל"ג :

רפ"ו ניהם אבלים וביקור חולים בשבת. ובו סעיף אחד :

א' איכולים לנחם אבלים בשבת וכן יכולים לבקר את החולה בלא יאמר לו בדרך שאומד לו בחול אלא אומר לו שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבא גורחמיו מרובים ושבתו בשלום. הגה וי"א דאין לומר ורחמיו מרובים וכו' וכן נהגו (רמב"ם פ' כ"ד) :

אסור

בף החיים

קריאה לבהכ"ל ח"ל להתפלל עתה מנחה. מ"א סק"ג.
תו"ש או יו' ח"א או ג' וזה אינו אלא לסדרת י"א דאלו לסדרה ראשונה לא עדיף מיו"ט דכתבו התו' שיקדמו תפלת המנחה והוא פשוט. מט"י שם. ועיין בא"י שאח"י שכתבו דיש לסמוך על סדרת י"א :

לז' **שם**. ויש מי שהורה שאין עושין כן בלבור וכו' דוקא בלבור אבל במתפלל יחידי לעולם יקדים תפלת מנחה כסדרה ראשונה וכן מוכח מדברי מרן רמ"ס פ"ג מה"ס יעו"ש מט"י או יו"ד. ולי נראה כיון דלפי דברי האר"י ז"ל בשער הכו' שנתן טעם בסוד תפלת מוסף קודם מנחה יש לפסוק כסדרה שנייה ואפי' יחיד אם אינו רוצה לאכול קודם מוסף. ואם הוא סמוך לערב ואין שהות להתפלל שתיהן יתפלל מוסף. דמנחה יש לה תשלומין בערבית כמ"ס סי' ק"ח. מ"א סק"ג. ח"ר או י"ב תו"ש או י' חס"ל או ב' :

לז' **שם**. ויש מי שהורה וכו' ולענין הלכה ודאי לריך כל מורה להזהיר שימיהרו בתפלת שחרית ולא יאריכו בנגונים כדי להתחיל מוסף מקמי שיגיע ו' שעות ומחלה לאפוקי נפשיה מפלוגתא דרבותא אבל אם כבר הגיע ו' שעות ומחלה סומכין על דעת י"א כיון שא"ל צויה"כ להתפלל תפלת מנחה מקדים של מוסף גם סומכים אדברי הרמב"ם שאין עושין כן בלבור שלא יטעו ואפי' הגיע מנחה קטנה מקדים של מוסף. כ"ח :
לח' **שם**. שאין עושין בלבור וכו' פ"י אפי' סמוך למנחה קטנה. עו"ת או ד' ח"ר או י"ד וכת' שכן נוהגין. תו"ש או י' ר"ז או ה' :

של **שם**. כדי שלא יטעו. פ"י בשאר ימים להתפלל מנחה קודם מוסף אף קודם חלות. ח"ר או י"ד :

פ' **סעי'**. ה' בשבת ויו"ט אין אומרים ברכו וכו' ובארץ הלזי וארץ מזרים המנהג לצוד ברכו גם בשבת ויו"ט אחר קריש בתרא. מחז"ר או ד' וכ"כ לעיל סי' קל"ג בשם האר"י ז"ל וכמה אחרונים דגם בשבת ויו"ט ל' ברכו אחר קריש בתרא יעו"ש :

א' **סעי'**. א. יכולין לנחם וכו' אמרין בגמ' בקושי התירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת פ"י שחשבו שח"א יבא לעשוק. ודלא לאותן שכל ימות השבוע אין הולכין רק בשבת. מ"א. ח"ר או ח' מחז"ר או ג' :

מותרים הנשים לשתות קודם תפלת שחרית דהא גם האנשים מדאורייתא יולאין י"ח תפלה בא"י בקשה כמ"ס המ"א שם ולמה מותרין לשתות קודם תפלת שחרית אלא על כרחך משום דקובעין עלמן להתפלל ואין דעתם ללכת בבקשה וא"כ ה"ה לנשים הקובעין עלמן להתפלל ואין דעתם ללכת בבקשה מותרים לשתות קודם תפלת שחרית כמו האנשים ודוק. ואח"כ ראיתי ש"כ ח"א בס' רפ"ט או ד' יעו"ש :

לא **שם**. אבל סעודה אסורה. והכ"ח חולק וכתב דמדינא אפי' סעודה שרי אלא דנהגו להחמיר וכו' דמאן דחליש ליביה וקשה עליו טובא להתפלל מוספין מקמי אכילה שרי ליה לאכול מקמי תפלה דבהא מילתא מלי איניש להקל כנגד המנהג יעו"ש. וכ"כ דעת המ"א סק"א. אבל הט"ז סק"ב כתב דחליה להקל בסעודה קודם המוספין יעו"ש. וכן העו"ת או ג' כתב להשיג על דברי הב"ח יעו"ש. וכ"כ המ"א או ז' דאלו אין לנו אלא דברי מרן ז"ל. וכי' בתשו' שאגת אריה סי' ח"י וכתב דאפי' אם התחיל ואפי' בסעודה קטנה פוסק דחיישין לפשיעא יעו"ש. וכ"כ הערה או ב' ומ"מ נראה דאם הוא חלוש המזג ואם לא יוכל יותר מכזויה פת לא יוכל להתפלל בכונה יש להקל וכמ"ס לעיל סי' פ"ח סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד :

לב' **סעי'**. ד. לריך להתפלל של מנחה תחלה וכו' משום דמנחה היא תדירה צוה"ז ותדיר קודם. לבוש ואע"ג דפסק בס' רל"ב דאין להתפלל לכתחלה מנחה גדולה י"ל דהכא כיון שצריך להתפלל מוסף לריך להקדים מנחה תחלה דעכ"פ זמנה הוא וכמ"ס שם. מ"א סק"ג. תו"ש או ו' :

לג' **שם** בהגה. ומיהו אם הקדים של מוסף ילא. דהא מוסף זמנה כל היום. לבוש :

לד' **שם**. וי"א דהיינו דוקא וכו' כגון שרולה לאכול וכו' ד"ל דלהשיג סי' רל"ב אפי' סעודה קטנה ולמור"ס ז"ל שם פ"י לאכול דהכא הוא סעודה גדולה. ונראה דאפי' למאן דמיקל שם אפי' בסעודה גדולה הכא מיירי באינו רוצה להקל איך כיון דיש תפלת מוספין עם תפלת מנחה לכ"ע אסור לו סעודה גדולה עד שיתפלל שתיהן דאיכא למיתם טפי לאמשיכי. מט"י או ט' וסעודת שבת לא מקרי סעודה גדולה כ"א של בריה מילה או של נשואין כ"כ האחרונים :

לח' **שם**. כגון שרולה לאכול וכו' וא"כ האידנא דסומכין על

א ירושלמי בפ"ג

דהענין והרי"ף

ורא"ש כתבוהו בפ"

רפ"ח דין תענית ודין תענית חלום בשבת. ובו י' סעיפים:

א אסור להתענות בשבת עד י' שעות. הגה ואפי' לומר ומתפלל אסור (מרדכי פ"ק דשבת)

י"א

בפ החיים

היה יולא לשדה להקביל שבת לפי שאז עדיין אינו שבת ממש ואפי' דברים שצפרהסיה נוהגין. שה"מ פ' ויחי:

(א) **סעי'** א. אסור להתענות בשבת וכו' ולשם תענית אפי' שעה אחת אסור. מהרי"ל הלכות תענית וכו' כ"כ רש"י בעירובין דף מ"א. וא"כ שלא כדין עושין מקלת קהלות שמתענין בשבת עד חלות על הגזירות. מ"א פק"א. א"ר או' א' תו"ש או' א' ואפי' תענית מבשר ויין אעפ"י שאין חיוב לאכלס אסור. בי"מ או' ב':

(ב) **שם**. עד י' שעות. פי' ועד בכלל. עו"ת או' א' מט"י או' א' וכ"כ לעיל סי' זק"ן או' ג' יעו"ש. ואם טעיס מידי קודם תפלת מוסף כבס' רפ"ז סעי' ג' שרי להתאחר יותר משש שעות. א"א או' א':

(ג) **שם**. עד י' שעות. ואע"ג דאפי' בחול נמי ימהר לאכול קודם ששה שעות דמכאן ואילך כזרק אבן לחמת כדלעיל בס' קנ"א מיהו בחול ליכא איסורא אבל בשבת אסור להתענות עד אחר ששה שעות ולכן לאו שפיר עבדי הני ש"ך בשבתות דמגננין ואין יולאין מזהב"כ עד אחר י' שעות בפרט בחורף ומכ"ס ביו"ט מלבד בר"ה אין למנוע דהא י"א דיש להתענות בר"ה אע"ג דלא נהגין הכי מ"מ ראוי להאריך אף לאחר י' שעות ואין למנוע. ב"ח. וכ"כ ב"ש פ"ב דבילה סי' ד' אלא שמסיים דכשחל ר"ה בשבת אסור. ומ"א בס' זק"ן כהב ליישב מה שמאריכין בשבת ויו"ט לפעמים דחשבינן ו' שעות משעה שקמים ממסתם ע"כ. ואני אומר דסמכין על ראב"י שכתב הב"י בשם המרדכי בתחלה דמותר כשלומד או מתפלל. א"ר או' ב' ועי"ש:

(ד) **שם**. אסור להתענות בשבת וכו' עיין בתשו' הרשב"א ח"ד סי' רס"ב שכתב בשם ר"י בן גאות דאיסור תענית בשבת ויו"ט הוא מה"ת וכה' בתנחומא בראשית ועי"ש דכבוד שבת עדיף מאלף תענית ומה"ט דוחה לתענית אסתר דרבנן. א"ח או' א':

(ה) **ואפי'** אם מתענה כל השנה על עונותיו אסור להתענות בשבת. כנה"ג בהגה"ט. ומיירי בשאין אכילה מו"ק לו מפני שינוי וסת. עו"ת או' א':

(ו) **גרסינן** בירושלמי ר' חגי אמר לא ניתנו שבתות ויו"ט אלא לאכילה ושתיה ר' ברכיה אמר לא ניתנו אלא לעסוק בהם ד"ת. ובתנחומא מפרש לא פליגין מה דא"ר ברכיה לת"ת אלו הפועלים שהם עסוקים במלאכתן כל ימות השבוע ובשבת הם צאים ומתעסקים בת"ת ומה דא"ר חגי להתענג אלו ת"ח שהם יגיעים בתורה כל ימות השבוע ובשבת הם מתענגים. והא דאמר רבא הכל מודים בשבת דבעינן לכס כמ"ש בס' רמ"ב י"ל התם לר"א ור' יהושע קאמר א"כ התם בעונג קלת והכא לעסוק כל היום בתענוג. ב"י. והביאו מורים לקמן סי' ר"ך סעי' ב' בהגה. ועיין ב"ח סי' רמ"ב מה שהאריך בזה וסיים והכי נקטינן ביו"ט חלו לה' וחלו לכס ובשבת רוב היום לה' ומקלת לכס יעו"ש. וכ"כ בס' זה דלעיל בס' רמ"ב העליתי במסקנה דאף לת"ח די במקלת לכס ורובו בתורה עכ"ל. ועיין עוד בדברינו לעיל סי' רמ"ב או' ה' ואו' י' יעו"ש:

(ב) **י"ז** מקומות ששבת האכלים יושבים במקום מיוחד וחשובי הקהל מבקרים אותם שהולכים אללם ויושבים מעט פמליות פמליות ויש סמך למנהג מדברי רבותינו באגדה. מחז"ר או' ד':

(ג) **י"ח**. יכולין לנחם אכלים בשבת. אם התירו בשבת כ"ש בחול המועד. מחז"ר או' ב':

(ד) **י"ט**. ולא יאמר לו כדרך שאומר לו בחול וכו' לכאורה נראה דהא דלא יאמר לו כדרך שהוא אומר בחול לא קאי אלא לחולה לבקר אבל לנחמו כמו שהוא מנחם בחול אבל ראיתי למהרש"ל שכתב דכשמנחם אכלים אומרים ביציאתו שבת היא מלנחם ונחמה קרובה לבא ושבתו בשלום עכ"ל. ב"ח וכתב דהכי מסתברא יעו"ש. אבל בטור וי"ד סי' של"ג איתא דרשאי לומר המקום ינחמן ועי"ש דדרשה שנתן טעם לדבר. מ"א. ובשכנה"ג או' ב' כתב דהמנהג עכשיו לומר בבקר חולים שבת היא מלנחם ורפואה קרובה לבא ולא יותר אבל בניחוס אכלים אומרים שבתו בשלום ולא יותר יעו"ש. וכ"כ המ"א. או' א' דיש מקומות שאין מוזכרין שום נחמה בשבת אלא כנכסין ויושבים מעט ותו לא מירי והוא מנהג יפה עכ"ד:

(ה) **ונראה** לומר כי כמו שהזכיר בס"ח סי' ק"י דבשבת ג' ידבר מאוהביו שמתו או שהן בלער כדי שלא ילעזר וכו' יעו"ש. בכלל הלעזר הוא אם חולה שעי' שזכר הוא מילר וק"ו ש"ס לא ידע האדם שיש חייה קרוב לו או אהבו בלער או חולה או שמת ב"מ שלא יודיענו בתחלה בשבת כדי שלא ילעזר והוא ברור. ר"ח:

(ו) **כתבו** חכמי המוסר דעיקר ביקור חולים לעניים לראות אם לריכים חייה דבר ומי שיש ספק בידו לא יפה עושה לבקר בשבת ואם בעל נפש הוא ילך בחול לבקר עניים החולים ויראה לרכס ועניים וירחם עליהם כפי אשר תשיג ידו והיא מלוא ביקור חולים כתקנה אשר לו מלא כפו די מחסורו זה יעשה לבקרו. ועיקרן של בקורין בשבת האם הירא לגפשו לא יבאר מהם כי ילאו עוררין על המנהג כמו שתראה להרב החסיד בעל דעת חכמה פי"א שהפליא לדבר בזה בטוב טעם ודעת יעו"ש. ומה טוב מנהג עה"ק ירושת"ו כ"א בקורת תהיה לכבוד חתן או אבי הבן הוא כמו רגע כניסה ויליאה דוקא והמישרים ארחתם משום כבוד הצדיות הלך הלכו האישי"ם ויודעים להזהר. מחז"ר או' ה' ונראה מי שבימות החול מרוד במילי דשמיא או דעלמא ובשבת שיש לו פנאי הולך לחולה אהבו שידע בו שיש לו נחת מזה שהוא בא אליו לבקר מלוא קפציד ואין לו למנוע מללכת בשבת ויו"ט. ומי שהוא רך הלבב ומילר על יסורי החולה אין לו לילך בשבת לבקר דלעונג ניתן ולא ללעזר. שעי"ת:

(ז) **י"ח** הגה. וי"א דא"ל לומר ורחמיו וכו' משום דהוא לשון תמנה ואין אומרים לשון תמנה בשבת. וה"ה בניחוס אכלים אין לומר ורחמיו מרובים רק יאמר נחמה קרובה לבא ושבתו בשלום ויש במקלת מקומות שאין אומרים רק שבתו בשלום. עו"ת. וכ"כ לעיל סוף או' ד':

(ח) **וענין** שינוי המקום נהג האר"י ז"ל שלא לשנות מקומו בשבת משום דהוי דברים שצפרהסיה אבל לא

ב' י"א שאדם שמוזק לו האכילה דאז עונג הוא שלא לאכור לא יאכל. הגה וכן מי שיש לו עונג אם יצקה כדי שילך הלער מלכו מותר לזכות בשבת (הגור בשם שצולי לקט): ג אדם המתענה בכל יום ואכילה בשבת צער הוא לו מפני שינוי וסת (פי' דבר קבוע) י"א שראו כמה חסידים ואנשי מעשה שהתענו בשבת מטעם זה וכן אמרו שכך היה עושה הר"י החסיד ז"ל: ד דמותר להתענות בות"ח כדי שיקרע גזר דינו הוצריך להתענות ביום ראשון כדי שיתכפר לו מה שביטל עונג שבת וואם תשש בחו ואינו יכול להתענות ב' ימים רצופים לא יתענה ביום א' ויתענה אח"כ. הגה וכ"ש אם היה ביום א' חנוכה או ר"ח או פורים או יו"ט אפי' יו"ט שני של גלויות שאין להתענות עד אח"כ וי"א מי שיטן שינת להרים וחלם לו חלום רע יתענה מחלי היום

בפ החיים

א"ח או' א':

(יא) **סעי'** ג'. ואכילה בשבת לער וכו'. אבל כשאין לו לער אפילו שמתענה על עונות ומחמת חסור. ב"י ושכנה"ג. וכ"ש שאין לבעל תשו' לזכות מחמת חסור של"ה. א"ר או' ד': (יב) **שם**. ואכילה בשבת לער וכו'. אבל הרב החסיד חסד לאברהם טו"ז דק"ט ע"א כתב וז"ל ואם מתענה בכל יום ואכילה בשבת לער הוא לו מפני שינוי וסת לא מפני כך יסמוך על הרב יאודה חסיד להתענות בשבת שמורה על האדה להרבות באכילה וסתיה בשבת הגם שיהיה לו שינוי וסת אח"כ לא מפני כך יתבטל מעונג שבת ויתענה כי עונש יענש ב"י המלאך סגור"א חס אינו על חלומי יעו"ש. יפ"ל או' ד' וכ"כ החסיד ס' רע"ד או' ה' יעו"ש. ועיין בדבריו לשם או' טו"ב: (יג) **סעי'** ד. מותר להתענות בו תענית חלום וכו' לפי שנפשו עגומה על חלומי שראה וחושב שיתבטל בשכר התענית א"כ התענית הוא עונג לו. טור. ט"ז סק"ג. וכל שנפשו עגומה אפשר דשרי להתענות אף אם אומר לו חבירו שחלם עליו חלום רע. א"א או' ב' ועיין לקמן או' ח"י: (יד) **שם**. מותר להתענות בו ת"ח וכו' משום דאיתא בפ"ק דשבת יפה תענית לחלום כאש לנעורת וא"ר חסדא וכו' ביום. ואיתא נמי בצרכות פ' אין עומדים אר"א משום ר' יוסי בן זמרא כל היושב בתענית בשבת קורעין לו גזר דינו של ע' שנה ואפע"י כן חוזרין ונפרעין ממנו דין עונג שבת. מאי תקנתיה א"ר נחמן בר יצחק ליתב תענית לתעניתא. וכתבו שם הס' פירש ר"ח בתענית חלום וכן איתא במדרש תילים ע"כ. וכ"כ הרי"פ והרא"ש ז"ל. ופרש"י ז"ל של ע' שנה כלומר אפי' נגזר עליו מגעוריו לפי שתענית קשה בשבת לפי שהכל מהענגים בו והוא מתענה. תענית לתעניתא יתענה למחר עכ"ל. וכוונת ע' שנה כלומר מתחלת הוייתו שבא לעולם ונקט ע' שנה לפי שימי שנתינו ע' שנה כמ"ש הב"ח. מפ"י או' ד' ועיין עוד מ"ש בזה בס' ר"ך יעו"ש:

(טו) **שם**. מותר להתענות ת"ח וכו' יש מחלוקת אם חובה להתענות ת"ח או מותר ולכן אין להתענות אלא דוקא בג' חלומות שנהגו בהם העולם שזכר הש"ע וגם אם הוא מקפיד אבל אם אינו מקפיד או שאינו מג' תעניות אפי' מקפיד אין להתענות. מט"י או' ד' יעו"ש. והביאו מחב"ר או' ב' ועיין לקמן או' כ"א:

(טז) **שם**. מותר להתענות בו ת"ח וכו' ואם הוא ת"ח ישב כל היום וילמוד בתענית ויתכפר לו. ב"י בשם הג"א

פ"ק דתענית. ועיין לקמן או' ד':

(טז) **המהרהר** ביום ובא לו בחלום אח"כ אין כאן שייכות לומר מן השמים הראוהו אלא ההרהור

(ז) **סעי'** ב. י"א שאדם שמוזק לו האכילה וכו' והיינו אם גם כבילה או כוית מוזק לו אבל יוכל לאכול כבילה או כוית לריך לקיים סעודת שבת וכמ"ש לקמן ר' סי' י"א יעו"ש. אסטנים שדרך להתענות בע"פ כדי שיוכל לאכול מזה כלילה לתאבון. אם חל ע"פ בשבת חסור לו להתענות בשבת רק ישמור עצמו מלאכול שיעור אכילתו כדי שיוכל לאכול כלילת מזה לתאבון. שו"ת שדה הארץ ח"ג סי' כ"ד. ב"מ או' ה': (ח) **שם**. דאז עונג הוא לו וכו' וכמעט שאסור לו לאכול שלא ילעזר בשבת. ר"ז או' ב' מש"י או' ב' ומי שמוזק לו האכילה א"ל תענית לתעניתו וה"ה מי שדרכו להתענות בכל יום א"ל תענית לתעניתו. מש"י שם.

(ט) **שם** הגה. וכן מי שיש לו עונג אם יצקה וכו' דאיתא באגדה שמאלו תלמידיו של ר"ע שהיה בוכה בשבת ואמר עונג יש לי וכל דהיינו שמרוב דבקותו בהקצ"ה זולגין עיניו דמעות שכן מלינו בר"ע בזהר חדש שהיה בוכה מאד באומרו שיר השירים באשר ידע היכן הדברים מגיעים וכו' מלינו במתפללין בכוונה. אבל כדי שילא הלער נמנו שזכר רמ"א הוא תמוה דא"כ כל מי שמלעזר ח"ו יצקה בשבת. ט"ז סק"ב. אכן מתשו' ר"ע שהשיב עונג הוא לו משמע דכל ענין שמתענג מכח זכיתו נמי שרי. גם הא מלינו שהיה אח"כ הלך וזוכה על מיתת ר"א רבו הגדול דאיתא במדרש הנעלם פי' וירא וקם איתא נמי שהיה בוכה בשביל קללת רבו שימות במיתה משונה על דבר אשר לא קידם עצמו לבא אליו לשמשו. גם מלאתי בשם הירושלמי שהיה בוכה על מיתת בנו הגדול ואמר שזה עונג לו עי"ש והוא כדברי רמ"א. תו"ש או' ג' וכ"כ המט"י או' ג' דבהיתר הכי אפי' שושה כדי שילך הלער מלכו כדברי ההג"ה מותר דכיון שאם אינו בוכה ישאר כל היום בלער מותר לזכות שעה א' ולא ילעזר כל היום ודלא כהט"ז. ומה שהקשה דא"כ כל מי שמלעזר יצקה בשבת ליתא דלא לכל אדם התירו אלא דוקא לאדם דקים ליה בגויה דיש לו עונג כשיצקה ודוק עכ"ד. וכ"כ א"ר או' ג':

(י) **שם** בהגה. לזכות בשבת. ועיין בזה בספר שד"ח באסיפת דינים מע' אנינות או' כ"ד מ"ש בזה. ועיין עו"ש בשם שו"ת עמודי אור סי' ע"ו באונן צו"ט אם מותר לזכות על מיתו בין מיתה לקבורה דכיון שהוא פטור מכל המלות מסתמא פטור ממלות שמחה ג"כ דמ"ש משאר מ"ע ואיסור בכי הוא שלא למנוע שמחת יו"ט ויש כח ביד חז"ל לפטור האונן משמחת יו"ט בשב ואל תעשה דאין נראה לומר דהכי חשוב קום ועשה וסמכתי על ס' הפוי דמי שהבכי הוא תענוג לו מותר לו לזכות וראיתי כי זו"ז הייתי משומם יותר. ומ"מ אחר הקבורה כוונתי דעתי לקיים במקלח היום שמחת יו"ט בשמחה שכלב עכ"ד יעו"ש.

או' ו' עו"ת או' ג' :

(כ) המתענה במיטת ובתשרי אחר כיפור ח"ל למיתב תענית לתעניתה ומינה דהמתענה ת"ח בשבת לריך למיתב תענית לתעניתה ביומי ניסן בין בימים שאחר הפסח בין בימים שקודם הפסח. וכ"כ הר"ש הלוי בתשו' חא"ח סי' ד' וה"ה ליומי תשרי שאחר הכפור. כנה"ג בנה"ט. וכן ביומי סיון ואסרו חג יש להתענות בהם. עו"ת או' ד' אמנם הפרישה או' ו' כתב בשם רמ"א ורש"ל שאם יום א' הוא יום שאין אומרים בו תחנון אין מתענין בו. וכן הסכים ח"ר או' ט' וכ"כ החס"ל או' ג' וכן נוהגין להורות. ועיין לקמן או' ל"ד :

(ג) חתן שחלם חלום רע בימי חופתו אם אין נפשו עגומה עליו אל יתענה כי ימי החופה כיו"ט לגבי דידיה אך אם נפשו עגומה ורולה להתענות יתענה מידי דהוה אשבת ויו"ט. פתה"ד או' ה' בשם ס' חינוך ואסרו ח"א בהשמות סי' י"ט. ובדין עזירות ומניקות עיין לעיל סי' ר"ך או' כ"ח :

(ד) שם. ולריך להתענות ביום ראשון וכו' המתענה תענית חלום בשבת ולמחרתו הוי' י"ז בתמוז נראה דאינו עולה לו לכאן ולכאן. פנים חדשות בשם משאת בנימין סי' ל"ג. והביאו כנה"ג בנה"ט וכתב דה"ה לכל תענית לצור דאינו עולה לכאן ולכאן יעו"ש. מיהו בשה"ג פ' שבועות שתיים בהרא' כתב דאם ביום המחרת שהתענו ת"ח בשבת הוא תענית בל"ה הוא עולה לתענית וא"ל להתענות עוד יום אחר. והביאו כנה"ג שם וכתב ונראה לי שראוי לתפוס כדברי שה"ג יעו"ש. וכ"פ הט"ז סק"ג. אבל העו"ת או' ב' פסק כדברי מ"ב דאינו עולה לכאן ולכאן יעו"ש וכן הסכים מ"ה סק"ג. ח"ר או"ז מט"י או' ה' וכתב ודלא כמ"ש י"א יעו"ש. וכ"כ הר"ז או' ד' דהעיקר כסברה הא' וכן יש להורות אם הוא איש צריח שאין התענית מוסיף לו אבל מי שקשה עליו התענית אם סומך על המקילין לא הפסיד עכ"ל. ומ"מ נראה דיש לפדות תעניתו בממון וכמ"ש לקמן סי' תקס"ח סעי' ב' בהגה יעו"ש :

(ה) והא' דאין משלימין בתענית אחר היינו דוקא בלא הימים שחייב להתענות בהם או מד"ת או מד"ס אבל במה שאדם מעלמו מקבל עליו לכוף כאגמון ראשו ולענות נפשו יכול להשלים בהם התענית שחייב למיתב ביה על מה שעבר וביטל עונג שבת. ולפ"ז בעשרת ימי תשו' אינו חייב למיתב תענית לתעניתו זולת ימים האלה. עו"ת או' ב' אבל המ"א סק"ג כתב דאם יום ראשון הוא יום ראשון של סליחות עולה לו אם אינו רגיל להתענות כל שנה דהא אינו חובה כמ"ש סי' תקפ"ו אבל מי שיש לו מנהג להתענות בו לריך להתענות ביום אחר ודלא כעו"ת. וכ"כ ח"ר או"ז ר"ז או' ד' מיהו המט"י או' ה' פסק כהעו"ת. וכבר כתבנו לעיל באו' הקודם כיון דאיכא פלוגתא בזה דלברי יש להורות להתענות יום אחר אבל מי שקשה עליו התענית וסומך על המקילין לא הפסיד. אמנם לריך לבין בתענית זה שהוא לכפר גם על מה שביטל עונג שבת. ואם לא כיון אם הוא תענית לצור נראה דאינו עולה אף לכחוש ובשאר תענית י"ל דעולה לכחוש :

(ו) ואם לא אירע התענית ביום א' אלא ביום אחר וזה ממתיק להתענות ליום שחל בו תענית כדי ללאת ידי חובת תעניתו אינו מועיל. שה"ג פ' שבועות שתיים בתרא. כנה"ג בנה"ט :

(ז) ואם חלם לו חלום רע בתענית לצור פסק העו"ת שם דעולה לו וא"ל להתענות יום אחר. והביאו ח"ר שם. וכן אם ליל מו"ש חלם עוד חלום אחר שמתענה עליו ח"ל להתענות יום אחר. מט"י או' ה' :

גרם לו וכמעשה דפי הרואה בשביר מלכא וע"כ לא יתענה בשבת בזה. ט"ז סק"ג. ר"ז או' ז' ועיין בס' חנוך בית יהודה סי' ג' ובס' שבז"י ח"ב סי' ל' שכתב דדוקא הרהר בראותו היום וחלם בראותו הלילה אבל אם הרהר ביום א' וחלם ביום אחר לריך להתענות. י"א בנה"ט. ומה למדתי דאדם שהיה כואב בשיניו וחלם שנפלו לו שיניו דאין להתענות דאחי במכ"ש מהרהר שמהרהר ביום דאין לו אלה מחשבה וכ"ש זה שהוא בפועל דחושש בשיניו דרעיונה על משכביה סליקו ואין חילוק בין אם חלם שנפל לו השן הכואב עלמין בין שחלם שנפל זולתו ובן הוריתי למעשה כמה פעמים. מט"י או' ד' מחבר"ר או' י"ד :

(טוב) שמעתי אומרים שבימים הקרובים ליוה"כ אם ראה בחלום יוה"כ לא יתענה מפני שאז עוסקים בהלכות יוה"כ ומהרהרים בו. גם שמעתי משמיה דהרב כמהרי' אהרן בן נחמיה"ש ז"ל שכליל ר"ה היה חוזר הלכות יוה"כ כדי שאם יראה בלילה בחלום יוה"כ לא יטרח להתענות אמנם מעשה אירע לה"ה כמהריק"ו גר"ו בחו"ה של חג הסוכות שראה יוה"כ בחלום והסכים להתענות בו חדא דהא דאומרים שקרוב ליוה"כ אין להתענות לא נמצא כתוב בשום ספר ועוד דהשתא כבר עבר יוה"כ והוקלה מן הדעת. שוב ראיתי בקינור שלי"ה דף ס"ז בשם מגן דוד דבכל גוויי שהרהר ביום ובא לו חלום אח"כ אין שייך כאן לומר מן השמים הראוהו אלא הרהר גרם לו כמעשה דפי הרואה כנלע"ד עיקר למעשה עכ"ל. ב"ד סי' קי"ח. מט"י שם :

(ח) מי שחלמו לו אחרים חלום שראוי להתענות עליו בשבת ויו"ט ר"ח חנוכה ופורים הוריתי הלכה למעשה שלא יתענה זולת אם הוא בחול. שכנה"ג בהגב"י או' ד' עו"ת או' ג' מ"א סק"ב. תו"ש או' ד' ר"ז או' ו' מיהו הרב ב"ד סי' קי"ט כתב שיותר חייב להתענות על חלום של אחרים מעל חלום של עצמו יעו"ש. וכ"כ י"א מ"ב בהגב"י או' ה' בשם תשו' הרשב"ץ ותשו' זקן אהרן יעו"ש. וכ"כ המט"י או' ט' אמנם נראה כיון דאיכא פלוגתא בזה יש להקל משום כבוד שבת ולא יתענה. וכן אם ראה חלום על אחרים לא יתענה עליהם בשבת כמ"ש לעיל סי' ר"ך או' ט"ז יעו"ש. ועיין בשו"ת אהל יוסף ח"א סי' ג' שכתב דאם חלם בשבת על חבירו לא יאמר לו יעו"ש. וכן נראה לי. מחבר"ר או' י"ג. ועיין לקמן או' מ"ח :

(ט) כתב בס"ח לא יתענה אדם בשבת על שרואה בחלום הפסד ממון אלא על מה שיכול לחלל עליו שבת עי"ש סי' תתס"ח ומשמע מדבריו דבחול יש להתענות גם על הפסד ממון אם יראה. עו"ת או' ב' :

(ך) כתב בסדה"י מי שיושב בתענית בשבת מותר לומר עויתי פשעתי. ומשמע משלי"ה דף קל"א דמותר לבכות. ח"ר או' ו' וראיתי מאמ"ז החסיד מהר"ר יצחק כשהיה מתענה ת"ח בשבת שלא היה יולא מבהכ"י כל היום והיה יושב ולומר שם עד הערב. מהרש"ל בבאורי סמ"ג דף כ"ד ע"ד. מחבר"ר או' י"ב :

ועוד כתב בסדה"י דמותר לעשות הטבת חלום בשבת. והביאו כנה"ג בנה"ט. עו"ת או' ב' ועיין לעיל סי' ר"ך או' ח' :

(כא) שם. ולריך להתענות ביום ראשון וכו' וכן המתענה ת"ח ביו"ט או בחולו של מועד וכו' לריך למיתב תענית לתעניתה כמ"ש לקמן סי' תקס"ח סעי' ה' יעו"ש. ונראה דגם המתענה ביו"ט שני של גלויות כגון שני של חג השבועות או יו"ט אחרון של פסח לריך למיתב תענית לתעניתה דכל דהקין רבין כעין דאורייתא תקון. וכ"כ שכנה"ג בנה"ט :

ביום ז' ר"ח אב או ע"פ דיכול להתענות ואח"כ ראיתי שריב המחה"ש. יעו"ש. ומ"מ כשמתענין ת"ח בר"ח ניסן או אב א"ל למיתב תענית לתעניתו. א"ר או' ט' ועיין לעיל או' כ"ב:

(לח) **שם** בהגה. י"א מי שישן שנת הלהרים וכו' יתענה מחלי היום וכו' ואינו מתפלל ענינו כמ"ס סי' תקס"ב סעי' י"א. מ"א סק"ה:

(לו) **שם** בהגה. יתענה מחלי היום עד חלי הלילה וכו' בדרשות מהר"ש לא כתב אלא עד הלילה וכתב דלריך להתענות יום אחד דאיכא מ"ד דבעי למיתב תענית מי שמשלים בע"ש עד הלילה. מ"ט. ונראה לסמוך עליו ביו"ט ראשון או בשבת שחל יו"ט אח"כ ביום א' או ביו"ט שני שחל ביום ו' דא"ל להתענות אלא עד הלילה. גם נראה לי הכי דמי שדרכו להתענות אף בשבת וחלם לו בלהרים אף שאפשר דמי שמתענה כבר אינו עולה. בזה נ"ל דאין חיוב למיתב תענית לתעניתו דהא לא ביטל עונג שבת כיון שדרכו להתענות. א"ר או' יו"ד. ועיין בא"י שאח"כ:

(לז) **המתענה** ת"ח בע"ש ומשלים תעניתו הגם דתענית שעה אסור בשבת א"ל למיתב תענית לתעניתו. אחרונים. מחז"ר או' ג':

(לח) **שם** בהגה. יתענה מחלי היום עד חלי הלילה וכו' ואם חל יו"ט במו"ס אז לריך להתענות בכה"ג שני ימים לכפרה אחד בשביל שבת ואחד בשביל יו"ט אכן נראה דאם עדיין לא התפלל ערבית של יו"ט אעפ"י שהקהל התפללו סגי ליה בחד יומא נגד שבת. תו"ס או' ט' מחז"ר או' ד':

(טל) **ואם** חלם בלהרים הסמוך ליו"ט שני של גלויות בכל ענין יש להקל דסגי בחד יומא. תו"ס שם. מחז"ר או' ה' שעי"ת:

(מ) **בהור** אין להתענות על חלוס שחלם ביום. הרב החסיד בעל קנה חכמה דף מ"ב והרב יד ש"או בתשו' סי' ל"ב הביא לו קלת ראייה. מחז"ר או' ו' ונראה דאם יודע שחלומותיו אמיתיים מה שרואה ביום יש להתענות. ועיין עט"ז סי' ר"ך:

(מא) **אם** חלם בלהרים בשבת והיה ערב פסח כליל התקדש חג יקיים מצות הלילה אחר ערבית ואין לבטל מפני חלוס שום מצוה ואם ממתינ עד תלות יבטל המצוה. יד אליהו שם. מחז"ר או' ז' שעי"ת:

(מב) **אין** לדחות שום מצוה בזמנה מפני התענית ודוקא לענין אכילה התירו דהתענית תענוג יותר או שיה לאכילה אכל בל"ה דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. יד אליהו שם. מחז"ר או' ח':

(מג) **מי** שחלם בלהרים ביום א' שלורה יתענה מחלי יום עד חלי לילה ואח"כ יקדש ויסעוד ויתענה יום שני תענית שלם וכן יעשה כל ימיו למי שלבו נוקפו. הרב דבר משה בראשון א"ח סי' מ"ב. מחז"ר או' ט' שעי"ת:

(מד) **שם** בהגה. וביום הראשון יתענה וכו' הא דפסיקא ליה למור"ם ז"ל וסיעתו למיתב תעניתא על המתענה מחלי יום שבת הוקשה הדבר להרב שכה"ג בהגה"ט או' ב' ומסיק דהואיל ונפק מפומייהו דרבנן כן יש לעשות ומימי מי שאינו רואה בכה"ג למיתב תענית לתעניתו אין מחייבין אותו יעו"ש. אמנם המ"א סק"ו כתב הטעם דאע"ג דאין בעי שלא לאכול אחר חלות הרשות בידו אם ילא ידי סעודה מימי כיון שהתענה לשם תענית עבירה היא בידו עכ"ל. והביאו א"ר או' י"א וכתב עיר טעם

(בח) **שם**. ולריך להתענות ביום א' וכו' אם התענה ת"ח בשבת ולא התענה תענית לתעניתיה ובשבת שאחריו התענה עוד על חלוס אחר אם די לו בתענית אחד על שתי שבתות עיין ב"ד סי' קי"ב שנסתפק בזה וכתב דאם תמלי לומר דבזה לריך שתי תעניות לפי שהיו שתי שבתות נפרדים היבא דהתענה תרי יומי בלא הפסק בנתיים כגון בשני ימים של חנוכה או בשני יו"ט של גלויות או ביו"ט ושבת הסמוכים זה לזה אם די בתענית אחד לשניהם או לא וסיים דכל זה יתבאר במ"ס משאת בנימין סי' ל"ג בטעם המתענה ת"ח בשבת ולמחרתו תענית לצור שאין עולה לו אותו תענית במקום תענית לתעניתיה כמו שאין קרבן א' מכפר ב' חטאות יעו"ש. והביאו המע"י או' ה' וכתב דבספיקות אלו נראה להקל אלא שאח"כ כתב בשם הש"ג אשר סביב המדרכי פ"ק דשבת דהמתענה ב' שבתות לריך ב' תעניות יעו"ש. והביאו הערה או' ב' וכתב דכן מיי שהתענה ת"ח ב' ימים בחנוכה בהפסק ימים בנתיים דלריך נמי להתענות ב' ימים אכל מי שהתענה בשבת ויו"ט הסמוך לו תענית א' עולה לשניהם יעו"ש. וכן מיי שהתענה ביו"ט שחל להיות בשבת די בתענית יום אחד. וכ"כ רוח יעקב סי' ק' והביאו הזכ"ל ה' שבת או' ת' מש"ז או' ג' וכ"כ הרב לקט הקמח הלכות שבת דף ט"ל ע"א. והביאו התו"ס או' ו' אמנם מסיק שם התו"ס באפשר לומר דביום אחד אינו עולה לבי קדושות של שבת ויו"ט יעו"ש. וכן העלה הרב רי"ח טוב ז"ל בשו"ת רב פעלים ח"א סי' כ"ט יעו"ש:

(בט) **ואם** חלם ליל שבת קודם אכילה שאסור לאכול אחר שחלם כמ"ס מ"א סי' תקס"ד אפ"ה די לו למיתב תענית לתעניתיה יום אחד וא"ל להתענות לילה ויום כן מסיק התו"ס או' ו' יעו"ש. ועיין לקמן או' מ"ז:

(ל) **מי** ששכח ליל שבת וכחם על השמון וכזה אותו בחשבו שהוא חול אין להתענות בשבת. ב"ר חא"ח סי' קכ"ג. י"א מ"ב בהגב"י או' ו':

(לא) **שם**. ולריך להתענות ביום א' וכו' וכ"כ בזוה"ק פ' ויקהל דר"ז ע"ב ונתן טעם בסוד יעו"ש והביאו ב"י. ועיין בדברינו לעיל סי' ר"ך או' כ"ד:

(לב) **שם**. ולריך להתענות ביום א' וכו' שלא יתאחר מבקשת רחמים והסליחה. רשב"א. ובפסקי ראקנטי סי' קע"ח בהז דמלוה מן המובחר ביום א' שאז נראה ויכיר של כבוד שבת בתענית:

(לג) **שם**. ואם תשש כוחו וכו' לא יתענה ביום א' וכו' אכל לפי ספרי הקבלה כמו התולעת יעקב וכיוצא בזה לריך דוקא למיתב תענית לתעניתיה ביום א' דלאחר שבת אע"ג דהתענית לער הוא לו עי"ש הכעס. קש"ל דפ"ט ע"ב. יפ"ל או' ח':

(לד) **שם** הגה. וכ"ש אם היה ביום א' חנוכה וכו' ואם ביום ראשון הוא ר"ח ניסן יתענה כמ"ס סי' תקע"ג. וה"ה לרי"ח אב עיין סי' תק"פ ור"ל מפני שהם תענית לדיקים כמ"ס סי' תק"ג וה"ה בערב פסח. מ"א סק"ד. מיהו לפי מ"ס המ"א שם (בסי' תק"פ) דמי שאין רגיל להתענות תענית לדיקים ואירע לו ח"ה לרה ר"ל אסור לו להתענות בר"ח ניסן א"כ גם כה"ג אסור להתענות גם מ"ס עוד המ"א דה"ה נמי ר"ח אב ועי"פ דאם חלו ביום ראשון מתענה כדי נסבה דהא אינם יכולין לחול ביום ראשון כלל דהא לא בד"ו פסח. תו"ס או' ח' ונראה דודאי לא נעלם זה ממ"א אלא כוונתו למי שתש כוחו שכתב הש"ע דיתענה אח"כ וע"ז כתב המ"א אם אירע

זמרכיסס"קדשבי
בשם מהר"סח עור
ס"י הקס"ח בשם
רב פמ"ר ורבינו
קלוג'מוס ושכן כת'
אבי העזרי ש"כ

היום עד חלי הלילה ואז יבדיל וזיוס הראשון יתענה כאלו התענה כל יום השבת: ה"ז"א שאין להתענות ת"ח בשבת אלא על חלום שראהו תלת זימני ה"ז"א שבזמן הזה אין להתענות ת"ח בשבת שאין אנו בקיאים בפתרון חלומות לידע איזה טוב ואיזה רע טוהעולם אומרים שנמצא בספרים קדמונים שער שלשה חלומות מתענים בשבת ואלו הן הרואה ס"ת שנשרף או יה"כ בשעת נעילה או קורות ביתו או שינוי שנפלו וי"א הרואה י"ה אפילו שלא בשעת נעילה וי"א הרואה שקורא בתורה וי"א הרואה שנושא אשה והא דרואה שינוי שנפלו דוקא שינוי אבל הרואה לחיו שנשרו חלום טוב הוא דמתו היועצים עליו רעה ונ"ל שהחלומות שאמרו בפ' הרואה שהם רעים גם עליהם מתענין בשבת:

המתענה

בפ' החיים

ח"מ וזכר קרה מעשה כזאת צעונס ומת האדם מפחד עכ"ל והביאו הפתח"ד ח"ו ז' וכתב וזה אפי' בחול ק"ו בשבת. ועיין לעיל ח"ו ח"י:

מש"כ שרואהו תלת זמני. והטעם נראה פשוט דבתלתא הוי חזקה. פתח"ד ח"ו ו' והא דלא סגי בתרי דמקרא מלא דבר הכתוב ועל השנות החלום אל פרעה וכו' כתב שם הפתח"ד דהא מילתא תליא בפלוגתא דרבי ורשב"ג דאפליגו ביבמות דס"ד ע"כ דלרבי בתרי זימני הויא חזקה ולרשב"ג צעי תלתא יעו"ש:

ז"ל שאל ג' חלומות וכו' וכיכ במגיד מישרים פ' ויקהל דאמר לו המגיד למרן הקדוש ז"ל יפה הורית שלא להתענות בשבת אלא על אותם ג' בלבד. ויפה הורית שלא להתענות בשבת על שחלם שפל ס"ת מידו שאין להתענות אלא על אותם בלבד ואעפ"י שיש מחלוקת באחת מהן גם בו מתענים דג' שהם הרבע הם ועוד תדע סודם עכ"ל. והביאו מ"א סק"ו. וכתב הל"ב דמ"ש שיש מחלוקת באחת מהם וכו' ר"ל יוה"כ ד"א בשעת נעילה וי"א שאפי' שלא בשעת נעילה וכיכ המג"ו ח"ו ו' יעו"ש. ח"א ח"ו ז':

ז"ל שאל ג' חלומות וכו' כתב בשל"ה דף קל"ה שאף באלו הג' חסור להתענות בשבת אלא ח"כ התענית עונג לו כגון שנפשו עגומה עליו וכשיתענה ימצא כ"ר ואני רגיל לפסוק שיקבל עליו להתענות צ' ימים בחול עכ"ל. וכיכ הריב"ש ס"י תקי"ג דאם הוא גברא דלא קפיד בחלום רע או שהתענית רע לו ומלטער הרבה יותר ממה שמלטער בפחד החלום חסור להתענות בשבת ואפי' בחול אינה מזה עכ"ל. מיהו הב"ח כתב דאם נפשו עגומה עליו יש להתענות בכל החלומות ובאלו הג' יתענה אפי' אין נפשו עגומה יעו"ש וכו"כ הט"ז סק"ג. חמנ"ס המ"א סק"ז כתב דיש להקל שלא להתענות דהא חסור דאורייתא הוא להתענות בשבת כמ"ס הרב"ז בשם הרשב"א עכ"ל. וכיכ המחב"ר ח"ו י"ד שיש להקל אף בג' חלומות אם לא שנפשו עגומה עליו. וכ"כ לעיל ח"ו ט"ו יעו"ש. ועיין לקמן ח"ו ס"ג:

ז"ל הרואה ס"ת וכו' וה"ה תפילין. מ"א סק"ח. ח"ר ח"ו י"ד. תו"ש ח"ו י"א. ר"ז ח"ו ז' משמע הא נביאים וכתובים לא. ח"א ח"ו ח':

ז"ל הרואה ס"ת וכו' טעם לרואה ס"ת שנשרף שמראים לו כאלו עבר בכל התורה או היה סיבת שריפת התורה. ויוה"כ בעת נעילה הראו לו שלריך כפרה. קורת ביתו ראוי למות דהקורת פי' לסתירה והבית סמוכה עליו כמו בקורת. ונפילת השנים כאלו לא יאכל עוד. וקורא בס"ת שעולה לבימה

טעם אחר משום דחיוז סעודה שלישית אחר חלות כדלקמן ס"י רל"א. ואף למ"ד שאפי' קודם חלות מ"מ זה לא חשב שיהלום לו ודאי לא קיימה יעו"ש:

וכתב עו"ש השכנה"ג דאפי' דעת מור"ם ז"ל וסיעתו לא הלריכו תענית לתעניתו אלא כשהתענה תיכף באותו היום חלי הלילה אבל מי שחשב שהיה חייב להתענות למחר ולא התענה מחלי היום ולמעלה מחיוז תענית אלא שלא חל בשביל שהיה שבע וגם לא התענה עד חלי הלילה ואח"כ אמרו לו שלא יתענה ביום שלמחרת ח"ל תענית למה שלא חל חלי היום והוא פשוט עכ"ל:

ז"ל לא התענה מחלי היום ואילך עד חלות הלילה לא יתענה למחרתו דאין ת"ח אלא בו ביום שחלם הלילה וכל שעבר אותו היום אינו מחויב ותענית שחלם ביום הקודם לא מקרי בו ביום ואם ירצה להתענות אם הוא שבת או יו"ט ואפי' יו"ט שני חסור לבטל עונג יו"ט כיון דלא אהניא ליה ולמה יבטל עונג שבת או יו"ט ללא הועיל. שכנה"ג שם ח"ו ג':

כתב של"ה דף ר' מי שחלם לו אפי' באמצע לילה לא יטעום מאומה ולא די כשיתחיל להתענות כשיאיר היום כמו בשאר תעניות וראיה מהא דישן שנת הלהרים דמתחיל תיכף להתענות. גם כ"ל שיפרש מאשמו ואפי' בשבת שהוא זמן עונה דאם הותר להתענות ולבטל עונג שבת ק"ו זה עכ"ד וכ"כ מ"א ס"י תקס"ד. ולענ"ד אפשר לחלק בין דיין שינת להרים דיוס להא דלילה וקלת רחיה מאותן שמטענין ת"ח ברה"ה גם בשני ואין מתענין בלילה. וכתב מ"א בסי' תקל"ו דבחלום לא הראוהו אלא ביום ולא בלילה עי"ש. גם כ"ל דאפשר לחלק בין תענית שהוא לדידיה למאות עונה שמחוייב לאשתו. ח"ר ח"ו יו"ד. ולי נראה לחלק עוד דהא דמתחיל להתענות משנת הלהרים משום דיפה ת"ח ביומו כאש לנעורת ואם לא יתענה באותו היום יעבור זמנו כמ"ס באות הקודם ולא יועיל עוד לא כן החולם באמצע הלילה דיש עוד היום לפניו המועיל לת"ח וע"כ נראה המיקל לכבוד מצוה כגון שעדיין לא עשה סעודת שבת או לקיים מצוה עונה לא הפסיד ודוק:

סעי' ה. י"א שאין להתענות ת"ח בשבת. וכו' ועיין בס' הצרית מאמר טו"ב פ"ג שכתב וז"ל אם רואה אדם בחלמו על איש יהודי שימות או שיחלה או שאר זרה יתפלל עליו ויתן לזקה צערו ויתענה אם אפשר ואם לאו יאמר לו ברמז דק שלריך רחמי שמים ויעשה תשו' ותפלה ולזקה אבל לא יאמר לו בפירוש שחלם עליו שימות וכדומה מפני שמחמת רוב הפחד יכול הוא שימות בלא עתו ויש נספה מחמת

ו. המתענה בשבת אומר עננו אחר סיום תפלתו בלא חתימה וכוללו באלהי נצור. הגה' י טור כ"י ר"כ
בשם כה"ג ואביו ויאמר

בפ' החיים

וראה בחלום שקורא בתורה נראה שאין להתענות ד"ל זה בא לו מחמת הרהור שתמיד קורא בתורה וכמ"ס לעיל או ט"ז יעו"ש. וכן מי שראה בחלום שקורא בתורה וביום ההוא קראו לו לקרות בתורה נראה דאין להתענות ד"ל הראוהו בחלום מה שעתיד לקרות ביום :

(א) **שם**. וי"א הרואה שקורא וכו' וי"א מי שרואה בחלום שמת מנשקו. מט"מ. ח"ר או ט"ז :

(ב) **שם**. יו"כ וכו' שקורא בתורה וכו' שנשא אשה וכו' האחרונים נחלקו שאין להתענות באלו וכן אני בענייני מורה ובא זולת אס נפשו עגומה. ברכ"י או' ג' וכ"כ היפ"ל או' י"ד וכתב שם דיש לפרש כולם לטובה יעו"ש. ועיין לעיל או' ט"ז ואו' כ"א :

(ג) **וכתב** בס' אגדת אליהו בפ"ד דמעשר שני סי' א' וי"ל ובהיות שראיתי כמה חילוקים בענין תענית

שבת יען שאין עתה בקיאות בחלומות ויש חלומות שגוראים רעים ואדרבא הם טובים והדבר בהפכו כמ"ס לעיל ואס' אז"ל להתענות ת"ח בשבת הוא צומע שהיו בקיאות בחלומות. והחלומות שהזכיר מרן ז"ל שנמלא בספרי קדמונים להתענות עליהם בשבת כיון שאינם דברי תלמוד וזהו או מדרש יש מונעים מלהתענות עליהם בשבת גמ' ולכן כל הבא אלי לשאול ממני על ת"ח בשבת אני אומר לו שלא יתענה אלא יתענג בשבת באכילה ושתייה ובתנאי שלא ידבר כל היום עם שום אדם בעולם כי ברוב דברים לא יחדל פשע וישב ויקרא כל ס' תהלים מתחלה ועד סוף ולמחר יתענה אס ירלה דמה שאמרו וכו' ביום זה כשהיו בקיאות בחלומות כדפי' גם יתן לדיקה כפי השגת ידו וזה כדי שאם החלום טוב שיתקיים ואס רע ח"ו כדאי שזכות כל זה שעושה יתבטל יעו"ש. והביאו הר"ח או' א' וכ"כ בספרו קף החיים סי' ל"ו או' ח"ן דהשואל עלה מחזירו אס יתענה או לא טוב שישיא לו עלה שיפדה התענית ולא יתענה בשבת והפדיון הוא לפי כחו יעו"ש. ובעיני זה כתב החס"ל או' ד' יעו"ש :

(ד) **שם**. אבל הרואה לחייו וכו' מדלל קאמר אלא לחייו ש"מ דגם השיניים הגדולים הנקראים בלשון תלמוד ככי הם בכלל שיניו מפני שהנפילה מורה סי' מיתה שיפול האדם מחיים למות ומה לי גדולים ומה לי קטנים ועוד דסתם לחייו אין קבועים בהם אלא שיניים הגדולים שבדדים של פה ואעפ"י כן דוקא נכפלו עם הלחיים הוא דאמרין חלום טוב. מט"י או' ט' וכ"כ ח"ר או' ט"ז. ער"ה או' ג' :

(ה) **שם**. שהחלומות שאמרו בפ' הרואה וכו' אבל י"א שנשתנו פתרוני החלומות מזמן חכמי הגמ' לזמנינו

כמו שנשתנו הרפואות שבזמניהם. ח"ר או' י"ב. ר"ז או' ז' :
(ו) **אם** כשישן ישים ידו על גיד הנשה יבהלוהו חלומות רעים. ר' אפרים עה"ת כ"י פ' וישלח. ונראה דאס חלום חלום רע וידע שידו היתה על גיד הנשה איז להתענות. ואגב אומר כי ידעתי מאדם גדול שלא היה מקפיד בחלומות ואמר שראה ת"ח אחד שעל הרוב היה מתענה ת"ח בשבת ואמר לו בשבת אחד שלא יתענה ושז לא חלם. דבש לפי מע' ג' או' טו"ב :

(ז) **וכי** שחביב עליו עונג שבת עד שבטוח בלבו שדאי מאה זו להלילו ואינו מתענה בשבת שפיר עבד וכן דרכי להורות לאחרים. ישי"ע :

(ח) **סעי'** ו. המתענה בשבת אומר ענינו וכו' ומותר לומר בשבת

לדון. או שאינו עוסק כראוי. ונשא אשה הראו לו שלריך מחילה ואס לא יתענה יומת בעונו. ראש יוסף סי' תקס"ח הביאו ח"ר או' י"ד :

(ד) **שם**. או יו"כ בשעת נעילה. אבל הרואה שהוא ליל יו"כ אין לו להתענות בשבת דלילה אינו מכפר.

ב"ד ח"ח סי' קי"ג. ועיין לעיל או' טו"ב :

(ה) **שם**. או קורות ביתו וכו' וברבה פ' מקץ חיתא שפתרו לאשה שתלד זכר וכן הוה לה. מ"א סק"ט. מיהו הא"ר או' י"ד כתב כיון דתלמידיה פתרו שם לרעה אלמא מסתמא לרעה הוא אלא שר"א פתרו לטובה כדי שיהא חלום הולך אחר הפה. ועיין מט"י או' ט' שכתב מעוברת שאני דשייך נפילה ממה שיוצא ממנה והס' ז"ל לא אמרו אלא באנשים ובנשים שאינן מעוברות יעו"ש :

(ו) **שם**. או שיניו שנפלו. ואס היה לו כאב שינים לא יתענה כמ"ס לעיל או' ט"ז יעו"ש :

(ז) **שם**. וי"א הרואה יו"כ וכו' הרב ב"ד סי' קי"ח כתב חילוקי דעות בזה דמהרש"א ז"ל ס' להקפידא היא ברואה יו"כ על שהוא מתענה ואס ראה יו"כ ולא היה מתענה פטור וכן אס ראה עלמו מתענה אפי' בלא יו"כ לריך להתענות. ויש חולקין דהכל תלוי בראיית יו"כ ואפי' ברואה עלמו שאינו מתענה צו חייב להתענות וכן לאורך גיסא אס רואה עלמו כמתענה בלא יו"כ אינו מתענה וע"כ כתב המע"י או' ז' דנקטינן מילתא מליעתא ובעינן תרתי יו"כ וגם יראה עלמו שהוא מתענה יעו"ש :

(ח) **שם**. וי"א הרואה יו"כ וכו' הרב מהר"י חאגי"ז בס' קרבן מנחה פ' שפ"ו קורא תגר על זה ואומר דלאו מר בריה דרבינא חתים עלה ודברי נשים הם אלו שאומרות דנושא רמז שילך וינשא עם העפר ואני כשרואה אחד מאלו עושה יו"ט שהרי אמרו העונה איש"ר בחלום מוצתח לו שהוא בן עוה"ב א"כ כשרואה יו"ה"כ רמז שמתכפרין לו עונותיו וכ"ס בשעת נעילה והקורא בתורה עולמו רואה בחייו והמתענה על אלו בשבת נראה דלא סגי ליה בחד תעניתא שביטל עונג שבת בשביל זה ואס רואה תיבה הספד בחלום חסו עליו משמיה כ"ס אלו עכ"ל. והביאו י"א בהגב"י. אמנם המע"י שם כתב דאין לסמוך על דברי מהר"י חאגי"ז הנז' דכיון דהפ"ו ומרן ז"ל כתבום בפסקיהם חשובים כמו דברים המקובלים וכיון שהם קבלה נקבל אפי' לא משכחינן טעמא וכתב דהכי נקטינן וכן עמא דבר יעו"ש :

(ט) **שם**. וי"א הרואה שקורא בתורה. ר"ל שמראין לו שיש לו עונות ונפרעין ממנו ולריך הוא לקרות בתורה אולי עסק התורה יועיל לבטל הפורענות ומיהו דוקא כשאינו רואה אלא הקריאה בלבד אבל אס רואה שקראוהו לעלות וקרא אין לחוש דהעלייה אדרבא סי' יפה לו שיעלה לגדולה וכן הורתי כמה פעמים להקל בעלייה אפי' למי שחושש לסברה זו. וכן בנושא אשה ה"ד בנישואין לבדן אבל מי שרואה שמחות וגיל וריקודין ומחולות הנעשין בחתונה אין כאן בית מיחוש. מט"י או' ח' :

(ס) **שם**. וי"א הרואה שקורא בתורה. ואס רואה בחלום שקורא החזן בתורה ולא הוא עלמו יש ללמד להקל שלא להתענות בשבת. שו"ת מגן שאול סי' ס' וכן אס הוא חזן (למ)

ויאמר אחר תפלתו רבון העולמים גלוי וכו' כמו בחול (א"ז הלכות תענית): ז נאם הקרימה לאכול הוא עונג לו כגון שנתעכלה סעודת הלילה יקדים ואם האיחור עונג לו כגון שעדיין לא נתעכל יאחר. הגה וכן מי שיש לו סעודות כל יום כמו בשבת ישנה בשבת להקדים או לאחר (גמ' פכ"ז וטור) ח לאין מתענין על שום צרה מהצרות כלל: זאין צועקים ולא מתריעין בו על שום צרה מחוץ מצרת המזונות שצועקים עליה בפה בשבת ולא בשופר וכן נעיר שהקיפוח אנסין או נהר וספינה המטורפת בים סואפילו על יחיד הנרדף מפני אנסין או לסטים או רוח רעה עזועקין ומחננין בתפלות בשבת אבל אין תוקעין פאא"כ תוקעין לקבץ העם לעזור אחיהם ולהצילם (וע"ל סי' הקט"ו סי"ג): י צנרדף מפני רעה שאמרו ל"ד דה"ה לכל חולה שיש בו סכנת היום וזועקים ומתחננין וכן נהגו לומר מצלאים בשבת על חולים המסוכנים סכנת היום. הגה וכן מותר לבקר החולה המסוכן בו ביום (ליקוטי מהרי"י ברי"ן וב"י בשם הר"ן פ"ג דתענית):

סדר

בפ החיים

בשבת ומ"מ אפי' ביושב במקומו אם רואין שיש בו סכנת היום מותר לעזוק ולהתחנן בשבילו דלא גרע משאר חולין שיש בו סכנת היום דבסמוך סעי' יו"ד יעו"ש. מט"י או י"ד: (עו) סעי' יוד. וכן נהגו לומר מללאין וכו' וכי' תומת ישרים בס' ל"א ובעל המפה ובעל הלבושים בס' זה אכל מהרי"ו בתשו' סי' קט"ו וכליקוטיו סי' ח' הרבה להביא ראיות לאסור ואמר שהודו לו רבים מהגדולים. כנה"ג בהגב"י והב"ח כתב דלא אסר מהרי"ו אלא בחולה שאין מסוכן ביומו. והביאו שנה"ג בהגב"י או"י ה' מ"א ס"ק יו"ד. אכל הא"ר או"י כתב דמהרי"ו פליג וס"ל דאפי' מסוכן בו ביום אסור יעו"ש. אמנם בל"ה אן ק"ל דעת הש"ע ודעימיה דמסוכן בו ביום מותר: (עו) שם. על חולים המסוכנים וכו' חולה השולח להתנדב בצהכ"ג בשבת רשאי הש"ך לעשות לו מי שצריך אפי' שאינו מסוכן ולהתפלל על רפואתו דאינו מעורר לער וכו'. שו"ת אבקת רובל סי' י"א וי"ב ועי"ש עוד בס' י"ג וי"ד שהביא מחלוקת בזה יעו"ש. פ"ת:

(עו) שם. הגה. וכן מותר לבקר החולה המסוכן וכו' והא דנהגו האדנא שאומר החזן מי שצריך לחולה שאינו מסוכן ואומר המקום ישלח לו רפואה שלימה וכו' אפשר שסומכין על הרמב"ן שסובר דמותר לומר המקום ירחם עליו בתוך שאר חולי עמו ישראל אכל לומר יותר מזה לכ"ע אסור. ויש להנהיג לומר בתוך המי שצריך שבת היא מלזעוק וכו' וכן ראיתי לחזן אחד שהיה נוהג כן. מ"א ס"ק י"ז ועיין בשערי אפרים שער יו"ד סעי' מ"ד ובפתחי שערים שם שכתב ד"ל שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא וברחמי המרובים ירחם עליו השתא בעגלה ובזמן קריב ואמרו אמן יעו"ש. שו"ת או"י:

(עו) ועיין בשו"ת נחלת שבעה סי' ט"ל שעשה מעשה לבקר החולה בשבת בצהכ"ג אעפ"י שהחולה לא היה שם בעיר רק בישוב שהיה רחוק מהלך שעה ויותר ודלא כליקוטי מהרי"ל שכתב שאין לבקר כשאינו בעיר דשמא מת או הבריא וע"ש מגיטין דאפי' הגיעו זקן או חולה נותנו לה בחזקת שהוא קיים. וגדול אחד כתב להעמיד דברי מהרי"ל והוא חזר והשיב לו עי"ש מס' ע"ז עד סי' פ"א יעו"ש. שו"ת שם:

(פ) שם בהגה. וכן מותר לבקר החולה המסוכן וכו' ולבקר המקשה

בשבת להי עד שלא נולדתי וכו' דאינו אסור שג"ל לרכיו אלא כשמבקש על חולי או פרנסה ודומה לו שיש לער לפניו אכל חרסת עונות טוב לומר בכל יום. מ"א ס"ק י"א. תו"ש או"י י"ד. ר"ז או"י ח':

(טו) שם. וכוללו באלהי נזיר. דהיינו שקודם שיאמר יהיו לרצון אמרי פי וכו' יאמר ענינו ואח"כ יהיו לרצון וכו' כמ"ס לע"ל סי' ר"ך או"י כ"ז ועי"ש מ"ס משם ס"ח דס"ל דלא יאמר ענינו בשבת אכל מנהג העולם לאומרו יעו"ש. ואם יש עשרה מתענין ת"ח בשבת אם יאמרו ענינו בחזרה דמנחה עיין בדברינו לשם או"י כ"ז:

(עו) שם. הגה. ויאמר אחר תפלתו רבון העולמים וכו' היינו תפלת רב ששת הכתובה במס' ברכות דף י"ז ע"א יעו"ש:

(עא) סעי' ז' הגה. להקדים או לאחר. פי' שעה מועטת כדי שלא ינטער. מ"א ס"ק י"ב. והפרישה או"י ט' כתב דלא היו רגילין להקדים מכא שהיו רעבים אלא מחמת שלא היה להם פנאי או כדומה לזה. א"ר או"י י"ז:

(עב) סעי' ח. אין מתענין על שום נרה וכו' כשיש מאורע ולריך אדם לרחמים מותר לבקש ולפול על פניו ביחיד דהא אפי' תענית שרי בשביל חלום. תשו' מהר"ם סי' תר"ג. מ"א ס"ק י"ג. אמנם התו"ש או"י ט"ז כתב דאין הנידון דומה לראייה ד"ל דשאני תענית שהוא יפה לחלום כאש לנעורת יעו"ש. והר"ז או"י ט' כתב כגון שאירע מאורע בשבת שלריך לבקש עליו רחמים מיד ועי"ש בקיא או"י ב':

(עג) שם. אין מתענין על שום נרה וכו' ר"ל אפי' לאלה שנתבארו בסמוך סעי' ט' דזועקין ומתחננין עליהם בשבת מ"מ התענית לא הותר ולאפוקי מגירסא אחת דיש בהרמב"ם ז"ל פ"א מה' תענית דגורם מתענין בהם וכבר תמה הרב המגיד ע"ז יעו"ש. מט"י או"י י"ב:

(עד) סעי' ט. אין לזעקין ולא מתריעין וכו' ר"ל תרועה בפה דאלו תרועה בשופרות ליכא כלל בשבת כמ"ס מרן בשם הר"ן ז"ל בס' תקעו ובסוף סעי' זה אכל אין תוקעין. מט"י או"י י"ג ועי"ש:

(עה) שם. או רוח רעה וכו' פי' הר"ן ז"ל מפני רוח רעה שנקנסה בו רוח שד וכן והולך שמא יטבע בנהר או יפול וימות או שהוא חולי ממני החולאים ע"כ. ולפי"ז אם היה זה שנקנס בו שד עומד ונח במקומו אין לזעוק בשבילו

הראש כסורלייב
הא דרכ ושמאל
בהקדים אולאחר
שבת קייט דלא
פליגי ל טור וכתב
הב"י שאולי כן היה
לפניו
בהרמב"ם וישרה
היא פ' ב"ב ז"א
והביאו הטור בס'
תקעו"ג חסנית
י"ס כ"ב שם ע"ש
י"ד פ' שם כרבי
יוסי דחיק נמי לא
פליג בהאב"י בס'
תקעו"ג אה"ה
דמע"ג דף י ט

א טור ב סמח"ס
ק"ו בעובדא דרב
אשיגראמנ"ס בפרק
כ"ט ד שבת קי"ז
ה רמב"ם בסו טור
בס"ט חזיו הרא"ש

רפ"ט סדר סעודת שחרית של שבת. ובו ב' סעיפים:

א איהיה שלחנו ערוך ומטה מוצעת יפה ומפה פרוסה כמו בסעודת הלילה בויברך על היין בפה"ג והוא נקרא קידושא רבא גואחר כך ימול ידיו (וע"ל סי' רע"א סעיף י"ב בהג"ה) דויבצע על לחם משנה כמו בלילה ויסעור הוגם זה הקידוש צריך שיהיה במקום סעודה ושל"א יטעום קודם לו כלום כמו בקידוש הלילה וימיהו לשחות מים בבוקר קודם תפלה מוחר מפני שעדיין לא חל עליו חובה קידוש. הגה וע"ל כל דיני קידוש סי' רע"א ער"ב רע"ג

במקום

בף החיים

רועי וכו' ותכוין בר"ת ה' לאורך ימים אל שם יל"י ותכוין ג"כ ס"ת ה' לאורך ימים הם בגי' ס"ה כמנין אדנ"י. ואח"כ תאמר ושמרו בני ישראל את השבת עד וציוס השביעי שבת וינפס. ותכוין לכלול מדת לילה שהוא שמור עם מדת יום שהוא זכור. ואח"כ תאמר פסוק אז תתענג על ה' וכו' כמודע כי בזה הפסוק נרמזו ג' סעודות דשבת כנו' בס' הזוהר פ' בשלח ופ' אמור. ואח"כ תאמר בקו"ר דא היא סעודתא דעתיקא קדישא. ואח"כ תאמר ברכת בפה"ג. ואח"כ תיטול ידיך מעומד כנו' בסעודת הלילה יעו"ש. שער הכווי דף ע"ד. פת"ח שער ח"י פי' י' ופי' כ"א: **וזה** הסדר לקידוש יום שבת. תחלה תקיף השלחן פ"א. ואח"כ תקח ב' אגודות של הדם בידך ותצרך עליהם ותריח ואחר שתרית תאמר שמור וזכור בדיבור אחד נאמר. ואח"כ תניחם בין שני ידיך ותקיף בהם השלחן פעם שנית ואף אם אין לך הדם ג"כ תקיף פ"ב כדי לעשות כוונת הנז' וכמ"ש לעיל סי' רס"ב או' ח' יעו"ש. ואח"כ תשב במקומך ותאמר משנה עשר קדושות הם עד סופה. ואח"כ תאמר מאמר הזוהר ביומא דשבתא בסעודתא תניחא וכו' כמ"ש בסידורים. ואח"כ תאמר אתקיפו סעודתא וכו' דא היא סעודתא דעתיקא קדישא. אסדר לסעודתא בלפרא דשבתא וכו' ואע"ג דבשער הכווי שם כתב דהארי היה נוהג לאומרה בתוך הסעודה בסידור הרש"ש ז"ל סידר לאומרה קודם כמ"ש לעיל סי' רס"ב או' ח' יעו"ש. ואח"כ תאמר ויהא רעוה מן קודם עתיקא קדישא וכו' ואח"כ תאמר מזמור לדוד ה' רועי וכו' לשם יחוד קצה"ו וכו' הרני בא לקיים מלות קידוש של יום השבת קידושא רבא וסעודת שחרית של שבת לתקן את שורשה במקוון עליון. ויהי נועם וכו' ושמרו בני ישראל וכו' אז תתענג על ה' וכו' סברי מרן בא"י אמ"ה בפה"ג. וא"ל לחזור לומר דא היא סעודתא דע"ק קודם ברכת בפה"ג מפני שכבר אמרה מקודם כנו' ועיין בדבריו לעיל סי' רס"ב או' י"א ואו' י"ב מ"ש בענין הגטילה וסדר הלימוד אחר האכילה של סעודת הלילה וה"ה לסעודת היום יעו"ש. ובענין סדר י"ב לחמים וברכת המזליא כבר כתבנו אותם לעיל סי' רס"ב או' ב' קחנו משם. ופשוט דסידור הלחם על השלחן ז"ל קודם שיקיף:

ה) **מדבריו** ס' הכווי שסדר מהרש"ו מוכח דקידוש היום הרב היה אומרו מיושב וכן נהגו רבנן קדישי בעה"ק ירושת"ו. ברכ"י או' ב' שפ"ת או' ג':

ו) **שם**. ויברך על היין וכו' הא"ר או' ב' מיייתי מן הכלבו ד"א אחר קידוש זה ברוך מקדש השבת בלא שם ומלכות. אבל מלאתי בס' הבתים כ"י בית ד' בית מגוחה שכתב שאין לומר ברוך מקדש השבת ולא ברוך שנתן שבתות למנוחה ולא שום דבר שהוא הפסק בין ברכה לשניה עכ"ל. ודבריו ברורים וכן עיקר. ברכ"י בשו"ב או' א' וכ"כ האחרונים. וכן עמא דבר:

המקשה לילד לכ"ע מותר שהתינוק הוא לדיק ויכריע כל העולם לכף זכות. מהר"י צביאורי סמ"ג. והביאו מ"א ס"ק י"ד וכתב עליו ול"כ דקטנים אינם נכנסים למנין דהא אינן בני עושין עכ"ל. ונראה דמ"ש המ"א דקטנים אינם נכנסים למנין וכו' אינו אלא רק לחלוק על הטעם שכתב מהר"י שהתינוק הוא לדיק ויכריע וכו' ולזה כתב המ"א דאינו כן דקטנים אינם נכנסים למנין לדיקים ורשעים כדי להכריע אבל לענין לצרך המקשה לילד לא פליג דהא היא בחזקת סכנה ולכ"ע מותר: **פא) כתב** מט"מ נוהגין בשעה שמצרכין החולה לקרוא שם דשינוי השם קורע גזר דין. וכתב בס"ח אם נגזר על פלוני ששמו כך וקורא לו שם שינוי וחי כמו יולד בן לנעמי. והוא כן כגון ראובן שיש לו בן וטעה למות יבא שמעון ויאמר לאביו ולאמו פלוני בן פלוני הא לכם שקל הא לכם ככר וכשר ויין ואני פודה את בנכם וסיהא בני ויחיה. וכן עושין למי שאין מתקיימין לו בנים ואין בו משום ניוחש. א"ר או' י'

א) **סעי'** א. יהיה שלחנו ערוך ומטה מוצעת יפה. פי' לפי שהיה דרכן לישב על המטה. פרישה או' א' ובאר שבע דף קי"ט כתב דמייירי במוצעת מע"ש או שיסן זה בשבת אבל בל"ה אסור אלא יפרוס סדין על המטה ולא יזיז הכסאות יעו"ש. ומ"א סי' ט"ב כתב דעומדת בחדר שדר ואיכא בזיון מותר להליע דלערוך שבת הוא ע"כ. ולכאורה כיון דאפשר בפריסת סדין ליכא בזיון כ"כ מיהו ברוקח סי' כ"ה כתב מליעין עשר מלעות שאם ילטרך ישב על אחת מהן יעו"ש. א"ר או' א' וכ"כ המט"י או' ו' דכל שעושה לכבוד היום שרי ואינו אסור אלא א"כ עושה למו"ש יעו"ש. ועיין עוד לקמן סי' ש"ב או' כ"ג:

ב) **שם**. ומפה פרוסה. על הפת. טור. ועיין לעיל סי' רע"א סעי' ט' ובדבריו לשם בס"ד:

ג) **שם**. כמו בסעודת הלילה. וכבוד יום עדיף מכבוד לילה כמ"ש לעיל סי' רע"א סעי' ג' ובדבריו לשם בס"ד:

ד) **שם**. ויברך על היין וכו' ונבאר הסדר שעתה הנה תבא ותעמוד לפני השלחן במקום שאתה עתיד לישב בו ותקיף השלחן דרך ימין פ"א ותכוין להמשיך עתה בחי' אור מקיף של ג"ת דאבא אשר שם עלה ז"א בתפלת העמידה דלחם דשחרית אלא שאז היה בבחי' אור פנימי שלהם ועתה הוא באור מקיף אשר להם. ואח"כ קח בידך ב' אגודות הדם ותחזור להקיף השלחן פ"ב ותכוין להמשיך עתה בחי' המקיף של ג' אמצעיות דאבא אשר שם עלה ז"א בחזרת קו"ר דתפילת העמידה דשחרית אלא שאז היה בבחי' אור פנימי שלהם ועתה הוא באור מקיף ולפי שעתה הוא בבחי' ג' אמצעיות חג"ת לכן לריך להקיף בהם כמודע כי הדם רומז לג' חצות. ואחר הקפה הב' תשב מיושב במקומך ותקבל הכוס בב' ידיך ע"ד מה שנת' לעיל בקידוש דליל שבת ממש. ואח"כ תאמר מזמור לדוד ה'

ז' וייתנו לעיל כפי
רמ"ח המגיד שם
והראש בתשובה :

ב ובמקום שאין יין מצוי הוי שבר ושאר משקין הוין מן המים חמר מדינה ומקדשין
עליו הואם אין לו שבר ושאר משקין אוכל בלא קידוש :

בשבת

בף החיים

לריך לקדש בתחלה דדוקא לשותה מים שרי שלא נתחייב בקידוש
משום דאין קידוש אלא במקום סעודה ולבריא אסור לאכול קודם
תפלה אמנם בנ"ד שמותר לאכול לחם ג"כ דהוי כחולס חייב
לקדש ג"כ קודם תפלתו יעו"ש. והביאו הפ"ת וכתב דל"ע בזה
כי כמו דבריא פטור מקידוש משום דאסור לו לאכול כן לחולה
שלא הולך ליון אסור לשותה יין מכוס של קידוש כמ"ש לעיל
סי' פ"ט דלא ניתר אלא מים דלא שייך בזה גאווה עכ"ל. ולא
ידענא מה ל"ע שייך בזה דמה שלא הותר אלא מים היינו
לבריא אכל לחולה מנו שהותר ללחם הותר ג"כ ליון של קידוש
ודוק. ומ"מ בעיקר הדיון שכתב הרב פרי הארץ יש מקילין
כמ"ש בעיקרי הד"ט סי' י"ג או' ג' וכ"כ לעיל סי' רפ"ו או'
כ"ח יעו"ש וע"כ נראה דהמקדש כדי לאכול קודם תפלה יש
לקדש ג"כ אחר התפלה כדי ללכת אליבא דכ"ע :

(זו) ברי ששותה חלב קודם תפלה בכל בקר ובקר לרפואה
דשרי כמבואר לעיל סי' פ"ט סעי' ג' שרי לשותה
בדרכו גם בשבת מחלצ שנחלב מע"ש אף קודם תפלה ואין כאן
שום חשש איסור שתייה קודם קידוש דקודם תפלה עדיין לא
חל עליו חובת קידוש דמה"ט שרי לשותה מים וה"ה חלב דמאי
שנא. זכ"ל או' ו' יעו"ש. ולפ"ז ה"ה לבריא חסידים לשותה
קאוי או ט"ע קודם תפלה ליישב דעתם דמותר כמ"ש לעיל
סי' פ"ט או' ל' ואו' ל"א מותר לשותה גם בשבת קודם תפלה
בלא קידוש. וכן המנהג פעה"ק ירושתיו :

(שוב) שם. ומיהו לשותה מים וכו' ולענין הנשים אם מותרות
לשתות מים קודם תפלה עיין לעיל סי' רפ"ו או'
ל' יעו"ש :

(חי) שם. ומיהו לשותה מים וכו' ואם לא קידש כליל שבת
אסור לשותה מים בבקר עד שיקדש. שנות חיים
סי' ג' :

(יש) שם. שעדיין לא חל עליו חובת קידוש. עד לאחר התפלה.
טור. לבוש :

(ך) סעי' ב'. במקום שאין יין מצוי הוי שבר וכו' הא דסתם
המחבר כאן משום דאפי' למ"ד בסי' ער"ב סעי'
ט' דאין מקדשין עליו גבי קידוש שחרית סמכין אמ"ד דמקדשין
עליו. מ"א סק"ב. ועיין בדברינו לשם בסי' ד' :

(כא) שם. הוי שבר וכו' ונראה הא דכילי הפו' שאר משקין
בהדי שבר לאו למימרא דשאיין יין מצוי והיה
דרך רוב בני העיר לשותה שבר אעפ"י כן אם ירצה לברך
על שאר משקין רשאי משום דאין לתת מעלה וקדימה אלא ליון.
דליתא לסברה זו אלא לעולם מה שרגילין בו הוא קודם למשקה
שאיין רגילין בו דהא קראוהו חמר מדינה וא"כ לריך לתת לו
מעלה לענין קדימה וכדמוכח ממ"ש המ"א סי' קפ"ב סק"ב
יעו"ש והוא פשוט. מט"י או' ה' :

(כב) שם. הוי שבר וכו' ורשאי לאכול אחר שקידש על השכר
אפי' לא צריך על הפת עיין סי' רע"ג סעי' ה'.
מ"א שם. ור"ל דכמו שאם קידש על היין מותר לאכול אחר
שקידש מיני תרגמא מה' המינים דחשיב קידוש במקום סעודה
ואח"כ גומר סעודתו במקום אחר כמ"ש סי' רע"ג סעי' ה'
ה"ה במקדש על השכר מותר לאכול אחר שקידש מיני תרגמא
כדי

(ז) שם. והוא נקרא קידושא רבא. אע"ג דזוטר שיעוריה
קראוהו כן בכינוי ע"ד שקורין לסומא סגי נהור כמ"ש
הר"ן והרב המגיד יעו"ש. א"כ כמ"ש רש"י ז"ל דקרו ליה קידושא
רבא לפי דבטלוהו קידושא אמרינן ליה. ויש מי שכתב משום
דילפינן ליה מריבוי דאת יום השבת ואע"ג דאינו אלא אסמכתא
מט"י או' ב' ועיין בשער הכו' דף ע"ד ע"ב שכתב טעם בסוד
יעו"ש. וע"כ כתבנו לעיל שזכיר בלשם יחוד קידושא רבא
מפני הסוד שנרמז בו :

(ח) שם. קידושא רבה. וכן ביו"ט מקדש קידושא רבא בדרך
שמקדש בשבת. הרמב"ם פכ"ט דין כ"א :

(ט) שם. קידושא רבה. וזה הקידוש אינו כלל דאורייתא.
הרמב"ם פכ"ט. מ"א סק"א. ואם לא קדש כלילה
שמקדש כל היום כולו כמ"ש לעיל סי' רע"א סעי' ח' אז הוי ד"ת
ומיהו בהתפלל דעת המ"א סי' רע"א דהוי דרבנן יעו"ש. א"א
או' א' ועיין בדברינו לשם או' ג' :

דע קידוש היום דרבנן ואפ"ה נשים חייבות בו וכמ"ש המ"א
סי' רנ"א סק"י י"א כל מילי דשבת איש ואשה שוין אף
בדרכנן דכל שיטתו בשמירה דרבנן מקלה ושביתין ישנו בזכירה
דקידוש היום. מש"י או' א' ולענין להוליא אחרים פה"ג בשחרית
אם אינו שותה עיין סי' רמ"ג סעי' ד' בהגה ובדברינו לשם
בסי' ד' :

(י) ואם אין לו יין בשחרית כ"א פת דאסור לו לאכול דברים
אחרים קודם המוליא כמ"ש המ"א סק"ד י"ל דיכול
להוליא אחרים בהמוליא אעפ"י שאינו אוכל עמהם עיין סי'
רע"ג ט"ז ג' ומ"א קס"ז מ"א אכל להט"ו שם י"ז אינו מוליא
דליכא שינוי. מש"י או' א' וכ"כ המש"י לעיל סי' רע"ג או' ג'
דאינו מוליא והבאנו דבריו לעיל סי' קס"ז סוף או' קליה יעו"ש ;
(יא) שם. ויבטע על לחם משנה וכו' ולפי דברי האר"י ז"ל
ז"ל י"ב לחמים על השלחן בכל אחד מג' סעודות
כמ"ש לעיל סי' רס"ב או' ב' יעו"ש :

(יב) שם. ויסעוד. נוהגין לאכול בסעודת שחרית בימים
מבוסלים שלימים בקליפיהן שהטמינו אותם
בתנור מצע"י ושמעתי הטעם מפני אכלו של משה רבנו ע"ה
שמה בשבת ונכון הוא ומן המהדרין אוכלים אותם גם בסעודה
ג' שכנה"ג בהגה"ט סי' רפ"ח או' ח' מיהו היפ"ל או' ד' כתב
דהא שוהגים לאכול בשבת בשחרית בימים מבוסלים בקליפיהם
אינו מטעם אכל משה שהרי לא מת משה בבקר כ"א בערב
בשעת מנחה כמ"ש הטור וב"י ולבוש לקמן סי' רל"ב יעו"ש
וכדברי הזהר אלא נהגו מפני עונג שבת אכל בערב אחר
מנחה בסעודה ג' נהגו מן המהדרין לאכול בימים כנ"ז מטעם
אכלו של משה יעו"ש :

(יג) שם. וגם זה הקידוש לריך שיהיה במקום סעודה. עיין
לעיל סי' רע"ג ובדברינו לשם בסי' ד' ואף אם אוכל
אחריו פת כסנין חשוב במקום סעודה יעו"ש :

(יד) שם. ושלא יטעום קודם לו כלום וכו' ר"ל אפי' מים כדין
קידוש של לילה כמ"ש לעיל סי' רע"א סעי' ד' יעו"ש :

(טו) שם. ומיהו לשותה מים וכו' כתב בתשו' פרי הארץ
הא"ח סי' ח' דהרע"ב והלמא שמותרים לאכול קודם תפלה

ר"צ בשבת ישלים מאה ברכות בפירות. ובו ב' סעיפים:

א אירבה בפירות ומגדים ומיני ריח כדי להשלים מנין מאה ברכות. הגה ואם רגיל בשינת להרים אל יבטלנו כי עונג הוא לו (טור): **ב** באחר סעודת שחרית קובעים מדרש לקרות בנביאים ולדרוש בדברי אגדה גאסור לקבוע סעודה באותה שעה. הגה ופועלים וצ"ב שאין עוסקים בתורה כל ימי שבו יעסקו יותר בתורה בשבת מת"ח העוסקים בתורה כל ימי השבוע והת"ח ימשיכו יותר בעונג אכילה ושתיה קלת דהרי הם מתענגים בלמודם כל ימי השבוע (צ"י סי' רפ"ח בשם ירושלמי):

יהא

בפ החיים

דהוי ברכה שא"ל. וכן צ"ל אור חדש תמה על הרמ"ג. והב"ד הברכ"י או' ח' וכתב דהעיקר כדברי ס' הזכרונות וסיעתו יעו"ש. וכ"כ לעיל סי' רט"ו או' ל' יעו"ש:

ג ואין למנוע לאכול קטניות בשבת ורובא דעלמא אכלי וכמ"ש התוס' מחב"ר או' ח':

ד שם. כדי להשלים מנין מאה ברכות, שחסרים לתפלת י"ח טור. והטעם שצריך להשלים מאה ברכות כתבנו לעיל סי' מ"ו או' ל' קחנו משם, וכתב בא"ח כל האומר מאה ברכות בכל יום מוצטח שהוא בן עוה"ב ומשתכר חלק זהובים כדאמרין פ' כיסוי הדם כוס של ברכה שיה' מ' זהובים יעו"ש צ"ב שהביא כמה רמזים בענין זה. והביאו הברכ"י סי' מ"ו או' ה':

ה שם. כדי להשלים וכו' והא דלעיל סי' רפ"ד סעי' ג' כתב דיואל בשמיעת ברכות התורה וכו' ז"ל דכשמברך בעלמו עדוף. והמ"א סי' ע"ו סק"ח מסיק דאינו יולא בשמיעה אלא מי שאין לו פירות יעו"ש. ומ"מ צריך לכיון ובשמוע. א"ר או' ח':

ו שם הגה. ואם רגיל בשינת להרים וכו' ואף אם אינו רגיל לישן בחול יש לישן בשבת כי כן כ' בשער הכוין דף

ע"ד ע"ד וז"ל והשינה בימי החול טובה אל הרשעים ורעה אל הדיקים וזלתי אם יהיה חיזה לדיק גמור גדול שבדורו וכו' אבל השינה ביום השבת היא טובה אל הדיקים כי אין דבר רע שולט ביום שבת ואין חשש שיפסיד חיזה עיבור נשמת חיזה לדיק ע"י השינה ואדרבא אפשר שירויח וימשך עמו חיזה עיבור נשמת לדיק ולכן נכון הדבר לישן ביום השבת אחר האכילה וכך היה נוהג מורי (האר"י) ז"ל לישן ביום השבת אחר האכילה שיעור צ' וג' שעות כי אדרבא זהו מכלב עונג שבת עכ"ל. ועיין לעיל סי' רס"י רל"א ובדברינו לשם צ"ד:

ז שם בהגה. ואם רגיל בשינת להרים וכו' ולא יאמר נישן כדי שגנענה מלאכתנו במו"ש שאסור לומר למחר אעשה כך ואפי' חפץ לכתוב תורה מפני שמראה מה שיטן ונח בשבת שעושה בשביל החול אלא יאמר ננוח כי שבת היום. ס"ח סי' רס"ו והביאו מ"א סק"ח:

ח שם בהגה. אל יבטלנו וכו' ובלבד לא ירבה בו יותר מדאי שלא יביאנו לידי ציטול תורה. א"ר או' ב' וכ"כ אחרונים:

ט סעי' ב. אחר סעודת שחרית קובעים מדרש וכו' כדאיתא במדרש אמרה תורה לפני הקב"ה רבש"ע כשיכנסו ישראל לארץ זה רץ לשדהו ואני מה תהא עלי אמר לה יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת שמו שהם בטלים ממלאכתם ויכולים לעסוק כך ע"כ צריך שיקבעו מדרש להודיע לעם את חוקי האלהים ואח תורתיו ואסור לקבוע סעודה בזמן צה"מ כדאיתא בגיטין פ' השולח (ל"ח ע"ב) אמר רבה בהני תלת מילי נמתי בעלי בתים מנכסייהו וחד מינייהו דקבעי סעודתא בשבתא בעידן צי מדרשא. טור. וכתב הב"ח נראה דרעת רבינו

(מ)

כדי שיהא קידוש במקום סעודה ואח"כ גומר סעודתו במקום אחר ולא בעינן שיאכל דוקא פת אחר שקידש מפני שלא קידש על היין אלא כיון דהותר לקדש על השכר הו"ל כמו שקידש על היין. ועיין בדברינו לסי' רע"ג סעי' ה' יעו"ש:

בג שם. חמר מדינה וכו' משמע אבל היכא דלא הוי חמר מדינה לא. ובצ"י כתב דבטור משמע אפי' במקום שאינו חמר מדינה אם אין לו יין מקדש על שאר משקין אחרים משום היכר כמ"ש סי' ער"ב סעי' ט' מ"א סק"ג תו"ש או' ד' מיהו בפרשה או' ג' כתב על דברי צ"י הכ"ז דאינו מוכרח יעו"ש. וכ"ה דעת מרן ז"ל בש"ע דבעינן דוקא חמר מדינה. וכ"כ האחרונים, ועיין בדברינו לעיל סי' ער"ב סעי' ט' שם נתבאר כל הדינים הנלרכים לסעי' זה יעו"ש:

בד שם. אוכל בלא קידוש. דאין לו לבטל עונג שבת בשביל שאינו יוכל לקדש. צ"י:

בה שם. אוכל בלא קידוש, פי' כשיש לו פת אומר המולא על הפת ואסור לאכול דבר אחר קודם לכן ואם אין לו פת אוכל דבר אחר בלא קידוש, ומשמע דהר"ש וכתו' פ' ע"פ דה"ה בקידוש הלילה אם אין לו פת אוכל בלא קידוש דכתבו מקום שאין יין ובזה"כ א"א לקדש בפת לאורחים ש"ן אומר ברכה מעין ז' ויולאים זה. וא"כ כל אדם נמי יולא כמה שמקדש בתפלה וכמ"ש רס"י ער"א, וכ"מ בהגמ"י פכ"ט שכתב ולא אמרו בת טוות (לן בכתענית) לא להבדלה דשאני אפוקי יומא מעיולי יומא. ומ"מ נ"ל דאם מלפני שיביאו לו ימתין עכ"פ עד חלות לילה אבל בקידוש היום א"ל דהא י"א שמותר לאכול קודם וכדא"הם לסמוך עליהם בשעת הדחק. מ"א סק"ד. מיהו אם הוא מלפני שיביאו לו יין ודאי גם ביום לא יאכל עד שיביאו לו היין. ואם אינו ברור לו שיביאו או אפי' הוא בספק אם יביאו אין להמתין גם בלילה דאין להתענות בשבת עד חלות הלילה על הספק וזה נראה פשוט. מט"י או' ו' ועיין במחב"ר או' ג' שכתב דהגם כי צ"י ער"ב בברכ"י לדד שאפי' מלטער בליל שבת אם ידע שלמחר יביאו לו לחם ויין לא יאכל מ"מ לדינא נראה שאם מלטער הגם שידע דלמחר ודאי יהיה לו פת ויין יכול לאכול בלילה שלא להטער בשבת. וכל זה הוא כשהוא ודאי אלא שלמחר יבא לו אבל אם הוא ספק יאכל תכף בלילה וביום מאשר הוא אחר ולא יתענה וכ"כ המט"י עכ"ד. ועיין לעיל סי' ער"ב או' ג' א:

בו ובאשכנז מניחין השלחן ערוך כל השבת לכבוד שבת. טור ולבוש:

א סעי' א. ירבה פירות וכו' ואין בזה משום ברכה שאינה לריכה כיון דבכל פעם חוזר ונהנה ואסור לו ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה וא"כ ברכה שריכה היא. צ"ח:

ב ואם הפירות ברכותיהם שוות יא"ה שיביאם לפניו בזה אחר זה. מהר"ם גאלנטי סי' ל"ח. מיהו הכנה"ג לעיל

סי' מ"ו הביא משם ס' הזכרונות שחולק וסובר דאסור לעשות כן

א מנחות ט"ג:

ב מהא דאיתא

במדרש תנחומא

פי' ויקהל:

ג יעני' ל"ח

א בשבת ק"ח

ב סוכה והר"ן

שם בנה"ג

רצ"א דין שלש סעודות. ובו ו' סעיפים :

א איהא זהיר מאד לקיים סעודה שלישית בואף אם הוא שבע יכול לקיים אותה בכביצה

ואם

בף החיים

רבינו לבאר דקציעות מדרש חינו לדרוש בחגדה חלל לדרוש דיני והלכות והכי משמע בילקוט ר"פ ויקהל דאמר הקב"ה למשה עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפנייהם ברכים הלכות שבת וכו' להורות לישראל איסור והיתר וכו' הלכות פסח בפסח וכו' והכי משמע פ' אלו נאמרים בעובדא דר' אבהו דרש באגדתא ר' חייא בר אבא דרש בשמעתא וכו' ולא אפייה דעתא דר' חייא משום דעבד ר' אבהו שלא כתיקון מרע"ה לדרוש דיני והלכות ומקורב נתפשט לדרוש כל הדרשות באגדות ולא בדיני והלכות כל עיקר נגד דת תורתנו דעיקר הדרשה לריך שתייה ללמד את חקי אלהים ואת תורתיו להורות הלכות שבת והאסור ומותר לפי מה שקורין בשבת צ"ס"ת וגם להמשיך את לב השומעים באגדה המדריכים ליראת השם למנעם מחטוא לפני י"ת ובתשובה ולא יכוין להראות את עלטו שהוא חכם ויודע לדרוש פסוק או מאמר בכמה פנים עכ"ל. וכ"כ בשכנה"ג. ועיין עוד לקמן או' י"ב :

(י) **וכתב** בזה"ק פ' שלך לך (דף קע"ג ע"ה) וז"ל ת"ח כד עייל שבתא נשמתינ נחתין לשריא על עמא קדישא. ונשמתינ לדיקייא סלקין לעילא. וכד נפיק שבתא נשמתינ סלקין חינו דשרו עלייהו דאשראל. ונשמתינ נחתין חינו נשמתינ לדיקייא. וכיון דסלקין כולהו נשמתינ דשרו עלייהו דאשראל. סלקי וקיימינ בדיוקנא קמי מלכא קדישא. וקבה"ו שאל לכולהו מאי חדשא הוה לכו בההוא עלמא באורייתא זכאה חיהו מאן דחידושא דאורייתא אמרת קמיה. כמה חדוה עבד קבה"ו. כנים למפליא דיליה. ואמר שמעו חדושה דאורייתא דאמרת נשמתינ דא דפלוני. וכולהו מוקמי ההיא מלה בתרי מתיבתא חינו לתתא וקבהו לעילא חתים לההיא מלה ת"ח כד מלה אחתאש באורייתא ונשמתינ נחתא בשבתא אתעסק באינון מלין חדתינ וסלקי לעילא. כל פמליא דלעילא לייתינ לההיא מלה. וחיות הקודש מתרצן בגדפין ומתלבשן בגדפין. וכד שאל לון קבה"ו ולא תצין ושתקין. כדן חיות הקודש מה כתיב בעומדס תרפינה כנפיהן וכו' ובסוף דף קע"ג כתב וז"ל חו שמענא מבולינא קדישא דכמה יקר על יקר ועטרה על עטרה מעטרין לאציה דההוא צ"כ תמן. בשעתא דאמר קבה"ו אחכנשו למשמע חדושה ומלין חדתינ דאורייתא משמיה דפלוני בר פלוני. כמה חינו דנשקין על רישיה. כמה לדיקייא מעטרין ליה כד נחתן. זכאה חולקתון דכל חינו דמשתדלין באורייתא יומא דשבתא משאר יומין עכ"ל. וכ"כ הרב צה"פ פ' יתרו (ע"פ זכור את יום השבת) כשהאדם מחדש ד"ת בעוה"ז ביום השבת מעטרין לאציו כמה עטרות בעוה"ז יעו"ש. ומי שאינו יודע לחדש ד"ת ילמוד דברים שלא למד עד הנה. נחצר או' ה' וכ"כ האחרונים :

(יא) **וכתב** שם הא"י בגליון הזה"ק מכאן נראה דגם לת"ח לימוד שבת מוגבר. בו ירון לדיק וגשגב הלימוד מהחול ומי שאפשר לו יעסוק בסתרי תורה כמ"ש רבינו האר"י ז"ל עכ"ד. וכבר כתבנו במ"א שמי שאין לו יד בקבלה ילמוד צ"ס הזה"ק והתיקונים. ועיין לקמן או' ט"ו :

(יב) **שם**. קובעים מדרש וכו' הגם שריך הדורש לדרוש קלת דברי חכמה וכמ"ס הרב קנה חכמה בספריו הקדושים וסמוכות שלו מדברי רבינו מהר"ם אלשיך בפסוק אך איש אל

נואם א"א לו כלל לאכול אינו חייב לצער את עצמו דוהחכם עיניו בראשו שלא ימלא בטנו בסעודת הבוקר כדי ליתן מקום לסעודה שלישית. הגה ומי שלא אכל כלל שבת יאכל שלש סעודות ביום השבת (הרא"ש פרק ע"פ): ב הזמנה משיגיע זמן המנחה דהיינו משש שעות ומחצה

בף החיים

והדברים עתיקי"ן ועת רלון מילתא היא. ופוק חזי רשב"י ביומא דהלולא הוה חדו דמיומוי לא בטיל תלת סעודתי ומזה ישכיל אנוס יקר תפארת גדולת סעודה זו ותוקף חיובא בסוד קדושה רבה ויפקח עינא וליבא לקיימה כהלכתא ועלז דה. ברכ"י חו' א' :

(ה) **שם**. כבינה. לאו דוקא אלא יותר מעט מכבינה דכבינה מיקרי אכילת עראי כמ"ס סס"י רל"ב. מ"א סק"א. ועיין מ"ס עליו האחרונים ומ"מ אס אפשר יש להחמיר לאכול יותר מכבינה אבל אס לא אפשר די אפי' בכזית וכמ"ס הא"ר חו' ג' בשם המט"י יעו"ש. ועוד דכיון שחייב לברך אחריו בהמ"ז כמ"ס לעיל סי' קפ"ד סעי' ו' יולא דיעבד י"ח סעודה ג' ועיין לעיל סי' ער"ד סוף חו' י"ד :

(ו) **שם** הגה. ומי שלא אכל כלל שבת וכו' וה"ה מי שלא אכל כלל יו"ט יאכל ב' סעודות ביום. וה"ה שאומר הקידוש של לילה. מ"א סק"ב. ור"ל דלעיל סי' רע"א סעי' ח' כתוב דאס לא קידש כלילה יקדש ביום רק שאינו אומר ויכלו יעו"ש ולזה כתב המ"א דכמו דשוה יו"ט לשבת לענין השלמת סעודה ביום כן הוא לענין השלמת קידוש של לילה ביום ביו"ט כמו בשבת. מחה"ש :

(ז) **שם** בהגה. יאכל שלש סעודות ביום וכו' כ"כ התו' והרא"ש פי' ערבי פסחים, וכ"כ רי"ו נתיב י"ב ח"א. וכ"מ מדברי שאר פו' כמ"ס לעיל סי' ער"ב. ברכ"י חו' ד' ועיין מ"א סי' ער"ד סק"ב ובדבריו לשם חו' טו"ב :

(ח) **שם** להסתפק למאי דק"ל סי' קפ"ח דאס לא הזכיר של שבת כלילה ויום חוזר חוץ מסעודה ג' אס זה שלא אכל כלילה ומקיים ג' סעודות ביום א' אמרינן דבשני סעודות של יום חוזר. וכן מחוייב לקיים השתי סעודות צפת. אי דילמא דדוקא סעודה א' מחייב צפת אבל שתי סעודות אחרות למ"ד דסעודה ג' לא בעי פת ה"ה שתיס זו. וכן אס טעה בהן אינו חוזר. וגראה דהשתי סעודות בעי לקיימא צפת לכ"ע כיון דחדא לתשלומי סעודת לילה מסתברא דאעונה לחס וכן מוכח מדברי הפו' אבל אס טעה בשניה דאחיא לתשלומי לילה ולא הזכיר של שבת יש מקום לומר דאינו חוזר. ברכ"י חו' ח' יעו"ש. וכן הסכים בספרו מחבר"ר חו' ד' לדינא יעו"ש. והביאו שצ"ת חו' א' וכן הסייע סעודה יתירה בשבת ושכח ולא הזכיר שבת א"ל לחזור ולברך. ג"ה סי' ל"ח. שצ"ת :

(ט) **ואם** בסעודת שחרית שחייב לאכול פת לא אכל פת ובסעודה ג' שא"ל לחזור אחר הפת מדמין לו פת וטעה בזה"מ ולא הזכיר רנה והחליטו לא אחרינן הכא דכיון דבסעודה ב' לא אכל פת הו"ל סעודה ג'. סעודה ב' וחייב לחזור אלא חשבינן לה מ"מ לסעודה ג' ואינו חייב לחזור דברי דוד סי' פ"ו. עיקרי הד"ע סי' י"ג חו' י"ד. חס"ל חו' א' ועיין לקמן סעי' ה' :

(י) **סעי'** ב. דהיינו משש שעות ומחלה וכו' ואס התחיל קודם חלות ואכל עד אחר חלות ילא דהא עכ"פ אכל אחר חלות. מ"א סק"ג. אמנס הא"ר חו' ד' כתב על דברי הגי"א הג"ז דלא נהירא דכל שצחזיל קודם חלות הוי כחולק

בן פזי ח"ר יהושע בן לוי מוסס. בר קפרא כל המקיים ג' סעודות ניזול מג' פורעניות מחבלי של משיח ומדינה של גיהנם וממלחמה גוג ומגוג. וח"ר יוסי יהי חלקי עם מקיימי ג' סעודות בשבת. טור. וכ"כ בזה"ק פ' יתרו דף פ"ח ע"א חז"ל ועד בעי ב"כ לאתענגא תלת זמנין אילי דהא דהא תליא מהימנותא דלעילא בעתיקא קדישא ובז"א ובחלקא דתפוחין. ובעי ב"כ לאתענגא דהו ולמחדי דהו. ומאן דגרע חד סעודתא מנייהו אחזי פגימותא לעילא ועונשי דההוא ב"כ סגי וכו' ר"ס אמר האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא קלא נפיק ומכרזא עליה אז תתענג על הי דא סעודתא חדא לקבל ע"ק דכל קדישין. והרכבהיך על צמותי ארץ דא סעודתא חנינא לקבל חקלא דתפוחין קדישין. והאכלתיך נחלת יעקב אביך דא הוא שלימו דאשתלים בז"א ולקבליהו בעי לאשלמא סעודתיה וכו' יעו"ש. נמלא דבכל סעודה מג' סעודות יש לה שורש למעלה וטעם בסוד והמבטל אחת מהם עונשו מרובה והמקיימם שכרו מרובה. ועיין לעיל סי' רמ"ב חו' ב' :

(ב) **ומי** שיש לו מזון ב' סעודות ואס יחלקם לג' סעודות לא יהיה לו לכל סעודה לשבועא מוטב שיאכל ב' סעודות לשבועא. סיח סי' תתס"א. וכ"מ בשבת דף קי"ח דאמר עשה שבתך חול וכמ"ס סי' רמ"ב. מ"א רס"י זה. אמנס לפי מ"ס לעיל בשם הזה"ק דכל סעודה מג' סעודות יש לה שורש למעלה והמבטל אחת מהם עושה פגם בעולמות העליונים ועונשו מרובה נראה דלדברא יותר טוב שיחלקם לג' סעודות מיהכל ב' לשבועא ודוק. ועיין לעיל סי' רמ"ב חו' ט"ז. ומ"ס המ"א דאפי' קודם חלות יחלקם לשנים דהא י"א דיולא בזה יעו"ש. חין כן דעת הטור והש"ע כמ"ס לקמן סעי' ב' וכן לפי דברי הזה"ק והארי"י ז"ל לא יבוא זה אלא לריך להיזת כל אחד בזמנה ראשונה כלילה וסנייה בשחרית ושלשית אחר תפלת מנחה דבההיא שעתא אחגלא עתיקא קדישא כוונע. ועיין שער הכווי דף ע"ה ע"ד. וכ"כ בשו"ת מן השמים סי' י"ד והיא בסוף הרד"ב ח"ה יעו"ש :

(ג) **שם**. יהיה זהיר מאד וכו' והטעם שכתב יהא זהיר מאד לפי דבשחרית אדם תאב לאכול ולשתות ומתענג במאכלים הרבה ובפירות ומיני מגדים הרבה כדי להשלים מנין מאה ברכות עד שימלא כריסו כ"כ דכשיגיע זמן סעודה ג' עדיין לא נתעכל לו סעודת שחרית וע"כ אמר לריך שיהא זהיר מאד שיהא עיניו בראשו שלא למלאות כריסו כ"כ בשיעור שיהא תאב לאכול סעודה ג' בזמנה. ב"ח. והמחבר"ר חו' א' כתב אפשר דהכוונה דלריך זהירות לפי שבסעודה זו ניכר כבוד שבת שהוא דבר שאינו עושה בחול דעיקר האכילה דבר יום ביומו גלילא פ"א וביום פ"א ובסעודה ג' מגדיל כבוד שבת לעשות בו סעודה מחודשת וזהיר לקיימה הגה שכרו גם על סעודת הלילה וסעודת שניה כאילו עשה לכבוד שבת דוקא. אך אס יתגרסל לקיים סעודה ג' מורה דהשני סעודות לא עשה לכבוד שבת יעו"ש :

(ד) **שם**. יהא זהיר מאד וכו' אס לפי הפשט כתבו הפ"ה הגה זהיר"י הן מזהירין מן הדין לקיים סעודה ג' יותר ויותר יש לזהר עשר ידות לדברי בעלי סודות שמדבר בה נכבדות

ג רמז"ס כפ"ל
מהלכות שבת
ד עור ה טוספ'
והרא"ש והמרדכי
שם והגהות כפ'

כ"ט. וטור בשם
אביו הרא"ש כ"כ
כתשו.

ומחצה ולמעלה ואם עשאה קודם לכן לא קיים מצות סעודה שלישית- הגה י"א דאסור
לשתות מים בין מנחה למעריב בשבת שאז חוזרים הנשמות לגיהנם וע"כ אין לאכול סעודה שלישית בין מנחה
למעריב אלא יאכל אותה קודם מנחה (תוספות והרא"ש ומרדכי פרק ע"פ) וי"א דיותר טוב להתפלל מנחה
תחלה (רמב"ם וטור והגמ"ר והגמ"י פ"ל ואגור) וכן נוהגים לכתחלה בכל מדינות אלו ומ"מ אין לשתות מים
מן הנהרות אבל בבית שרי וכ"ש שאר משקין דשרי (הגמ"י פ"ל) וי"א דאין אסור אלא תוך י"ב חודש על
אביו ואמו (אגודה ומרדכי פ' ע"פ) וי"א דאסור זה של שתיית מים אינו רק בע"ס (תוספות והרא"ש ומרדכי
בשם ר' משולם והגמ"י: ג ואם נמשכה סעודת הבוקר עד שהגיע זמן המנחה יפסיק הסעודה
ויברך

בפ החיים

לכ"ש. ונראה כיון דחשש סכנה הוא יש לזהר בשניהם. ב"ח
ר"ז שם. ועיין בס' פע"ח שער ח"י פ' כ"ד שכתב וז"ל מורי
זלה"ה הזהירני מאד שלא אשתה מים קודם הבדלה וא"ל כי
הסוטה מים בין השמשות של מו"ש ימות באסכרה אבל אם
היה אוכל בשלחן בסעודה ג' ומשכה סעודתו שראוי לומר
הבדלה יכול לשתות בתוך הסעודה קודם הבדלה ואין צורך
כלום עכ"ל וכתב שם מהר"י למח מכאן נראה שמ"ש בגמ'
כל מאן דשתי מיא בין שמיא ימות באסכרה י"א בין השמשות
לליל שבת וי"א בין השמשות דמו"ש וכן הלכתא דבבלי שבת
אסור מן הדין מפני הקידוש של לילה ובה"ט דמו"ש אסור מפני
האסכרה עכ"ל. נמצא דלפי דברי הרא"י ז"ל אינו אסור לשתות
מים כ"א רק בה"ט וכו' לא מידי וכן עמא דבר :

(חי) **סעי'** ג. יפסיק הסעודה וכו' כן היה נוהג הרא"ש ז"ל
ואעפ"י שהתו' כתבו שר"י אומר שאין להפסיק
באמלע סעודה משום איסור ברכה שאינה לריבה תירץ הוא
ז"ל דכיון שהוא מפסיק לבדוד שבת אין כאן משום מרבה
בברכות שלא לצורך. ב"י. ובמרדכי כתב שטוב להפסיק מעט
ביניהם שלא ליטול ידיו מיד אחר בהמ"ז וכן ראיתי נוהגין
להפסיק מעט בד"ת או צטיוול קלת ע"כ. ב"ח בשם מהרש"ל.
עט"ז. ואותם שגשגאים במקומם לא ילאו י"ח דהוי בסעודה
אחת. מהר"ל ה' סוכה. מ"א סק"ז תו"ש ח"י ט' ר"ז ח"י ג' :
(ט) **שם**. יפסיק הסעודה וכו' ואין לדרוש כן בלצור דכיון
שאם אוכל קודם חלות אינו יכול להפסיק אין הוצרך
בקיחין בזה. ב"י בשם הרא"ש. מ"א שם. תו"ש שם ר"ז שם:
(ב) **שם**. לא היה יכול לאכול אח"כ וכו' אבל בשעת אכילה
האלטומכא פתחה. מ"א סק"ז, תו"ש ח"י יו"ד:

(בא) **שם** הגה. אבל מי שיועד שאפשר לאכול וכו' ואפי'
חל יו"ט במו"ש אם יודע שיכול לחזור ולאכול קודם
שעה עשירית לא יחלק סעודת שחרית לשתים דהא י"א דאסור
לעשות משום ברכה שאינה לריבה. מ"א סק"ח. משמע דבעינן
דוקא פת אף במו"ט וכ"מ סוף סעי' ה' וכ"כ בתשו' מהר"ל
סי' ל"ט ומשמע דאין הפרש בין קודם תפלת מנחה או אח"כ
אלא בשעה עשירית תליא מלתא. ח"ר ח"י ו' :

(בב) **סעי'** ד. ח"ל לקדש בסעודה ג' וכו' משום דאיתקש
יום ללילה לענין קידוש מה לילה סגי בחד זימנא
אף ביום נמי בחד זימנא. טור. סוף סק"ג. ומ"ש הרמב"ם ז"ל
דין ט' דלריך לקבוע כל סעודה משלשתן על היין מדברי הטור
משמע דסבר דדעת הרמב"ם לריך לקדש גם בסעודה ג' אבל
בב"י כתב שאין לשון הרמב"ם מבוחר שלריך לקדש בסעודה
ג' דקובע על היין שכתב איכא לפרושי דהיינו לומר שיסתה
יין בסעודתו ומ"מ המקדש לא הפסיד ואין מוחין בידו יעו"ש.
ומיהו עיין בשער הכו' דף ע"ה ע"ד שכתב דאין בחי' קידוש
על

כחולק סעודת שחרית וגם ק"ל סי' רפ"ח דהכל הולך אחר
התחלת הסעודה רק אם התחיל מיד אחר שש נראה דיוולא
יעו"ש והיינו אם נמשכה עד לאחר שש ומחלה ואכל כבינה
אחר שש ומחלה :

(יא) **שם**. ואם עשאה קודם לכן לא קיים וכו' דעדיין זמן
סעודת שחרית הוא. לבוש :

(יב) **שם**. לא קיים וכו' והגם דיש מתירין אכן ק"ל כדעת
הש"ע והטור דגם כדיעבד לא ילא י"ח. מט"י ח"י
ג' וכן הוא דעת האחרונים :

(יג) **שם** הגה. י"א דאסור לשתות מים וכו' איסור זה אעפ"י
שכתבוהו התו' בפ' ע"פ דף ק"ה וכן הרא"ש ז"ל
מכח המדרש כיון דהש"ע השמיטו משמע דלא קים ליה. וכן
מוכח דעת הרמב"ם שכתב וז"ל וכך היה מנהג הגדולים
הראשונים מתפלל אדם בשבת שחרית ומוסף בזהכ"ג ויבא לביתו
ויסעוד סעודה שניה. וילך לבה"מ יקרא וישנה עד המנחה
ויתפלל מנחה ואח"כ יקבע סעודה ג' על היין ויאכל וישתה
עד מו"ש ע"כ. אלמא דעד הלילה יכול לאכול ולשתות וכ"כ שם
הגמ"י לדעת רבינו דהרי כשהגיע זמן המנחה אסור לקבוע
סעודה יעו"ש. וכן נוהגין ברוב ארצות המזרח והמערב שלא
לקבוע סעודה ג' עד לאחר תפלת המנחה. ואפי' לנוהגין
איסור שלא לאכול בין מנחה לערבית מודו דאם התחילו אין
מפסיקין עד הלילה כמבואר שם בתו' יעו"ש. מט"י ח"י ד'
ועיין לקמן ח"י ט"ו :

(יד) **שם** בהגה. וי"א דיותר טוב להתפלל וכו' משום דאסור
לאכול קודם מנחה. ודעה הראשונה ס"ל דסעודה
קטנה שרי כמ"ס סי' רל"ב, תו"ת ח"י ו' :

(טו) **שם** בהגה. וכן נוהגין לכתחלה וכו' וכן נוהגין לכתחלה
בכל מדינות אלו וכן הוא מנהג כל ערי ספרד שהרי
אין לאכול אפי' סעודה קטנה סמוך למנחה כמ"ס מרן גופיה
לעיל סי' רל"ב סעי' ב' ועיין בשו"ת מן השמים שבסוף שו"ת
הרדב"ז ח"ה סי' ט"ל שכתב שמותר לאכול בין תפלת מנחה לתפלת
ערבית אפי' בחול כיעו"ש וכ"ש בשבת שהוא סעודת מילה. יפ"ל
ח"י ב' וכ"כ לעיל ח"י י"ג. וכ"כ לעיל ח"י ב' בשם הזה"ק
והאר"י ז"ל שסעודה ג' ז"ל אחר תפלת מנחה יעו"ש :

(טז) **שם** בהגה. ומ"מ אין לשתות מים מן הנהרות וכו' משום
דהמתים הגידונין בחול מתקררים בהם והוי גוזל
את המתים לכ"ש. תו"ש ח"י ז' ולפי מנהגינו שאנו אוכלים
בין מנחה למעריב יש לנו לזהר שלא לשתות אז מים שגשגאו
אז מהגהר אלא מים שבבית שגשגאו קודם לכן מהגהר או
שאר משקים. ר"ז ח"י ב' :

(טז) **שם** בהגה. אינו רק בערב שבת. דס"ל דבשעה
שיוולאין מגיהנם מתקררין בהם. תו"ש ח"י ח'

ויברך בה"מ ויטול ידיו ויברך ברכת המוציא ויסעור ונכון הרבר שאם לא היה עושה
 בן מאחר שנמשכה סעודת הבוקר עד אותה שעה לא היה יכול לאכול אח"כ אלא
 אכילה גסה. הגה אבל מי שידע שאפשר לאכול אחר שיתפלל מנחה עם הלכוד לא יעשה סעודה שלישית
 קודם מנחה מיהו אם עשה יאל : ד"א צ' לקדש בסעודה שלישית האבל צריך לבצוע על שתי
 בברות. הגה ואם סעד הרבה פעמים בשבת לריך לכל סעודה ב' ככרות (אזכרהם ומיימוני) ולפחות לא
 יהיה לו בסעודה שלישית פחות מככר אחד שלם (טור ומרדכי פי' כ"כ) ומזה פשט המנהג להקל לבצוע בסעודה
 שלישית רק בככר א' שלם אבל יש להחמיר ליקח שנים : ה' מצריך רעשותה בפת יו"א שיכול לעשותה
 בכל מאכל העשוי מאחד מחמשה מיני דגן כיו"א שיכול לעשותה בדברים שמלפתים
 בהם הפת כבשר ודגים אבל לא בפירות לו"א דאפילו בפירות יכול לעשותה וסברא
 ראשונה עיקר שצריך לעשותה בפת אא"כ הוא שבע ביותר. הגה או במקום שא"א לו לאכול
 פת כגון בערב פסח שחל להיות בשבת שאסור לו לאכול פת לאחר מנחה כדלקמן בהלכות פסח (מהרי"ל הי"פ):

ד"ן

טור בשם והרא"ש שם בסוכה בשם החסידות והג"ה

טור ט"ז סק"ה :

(כט) כתב בס' פע"ח שער חיי פכ"ז ד"ש לעשות סעודה
 ג' בדגים כי הדג עינו פקוחה ואז הארה מאי
 לז"א בלי שום מסך כלל יעו"ש. ועיין לעיל סי' רמ"ב או' יו"ד.
 ועוד עיין לעיל סי' רפ"ט או' י"ב שכתבו שנהגו המהדרין
 לאכול בלילים בסעודה ג' מפני אכלו של משה רב"ה יעו"ש :
 (ל) שם. לריך לעשותה צפת. ואפי' בערב יו"ט שחל להיות
 בשבת לריך לאכול מעט פת. מהרי"ל בתשו' סי' י"ט.
 כנה"ג בהגה"ט. ועיין לעיל או' כ"א :

(לא) שם. מהי מיני דגן. נראה דוקא כשמזכירין עליהם
 במ"מ. מ"א סק"א. א"ר או' י"ג :

(לב) שם. בבשר ודגים וכו' ועיין בס' מגיד משרים פי' לו
 דף ל' ע"ג שכתב וסעודתא תליאתא היא רמזה
 לת"ת וכו' ומשו"ה מסתייא בכזית דהא תמן לית אכילה ושתייה
 ומ"מ מיבעי דהא כזית יהא מתבשילא יעו"ש. והגם דאין קיל
 כסתם הש"ע וכדברי האר"י ז"ל דבעי פת מ"מ כ"מ דיש לאכול
 תבשיל ג"כ עם הפת כגון דגים או בלילים או תבשיל אחר עם
 א"א לו בדגים ובלילים כדי לקיים גם דברי המגיד :

(לג) שם. וי"א דאפי' בפירות וכו' והרי יהודה בעי מיני
 פירות של שבעה מינים. ב"י :

(לד) שם. וסברה א' עיקר שלריך לעשותה צפת וכו' וכן
 הוא לפי דברי האר"י ז"ל כמ"ש לעיל סי' רס"ב
 או' ב' יעו"ש :

ז"ה סדר סעודה ג' יסדר השלחן ב"צ לחמים כמ"ש לעיל
 סי' רס"ב או' ב' ויכסה הפת משום זכר למן. ואח"כ
 יאמר מאמר מהזו"ק פ' יתרו דף פ"ח ע"ב. ת"ח בכל שחא
 יומי דשבתא וכו' עד אשתמע דמאן דנטייר שבת כמאן דנטייר
 אורייתא כולה. ואח"כ יאמר אתקינו סעודתא וכו' דהא היא
 סעודתא דזעיר אנפין (ופזמון בני היכלא דכסיפין וכו' יש שאין
 אומרים אותו מפני שמתפחדין להתגרות בחילונים עבור שכתוב
 בו הני כלבין דחילפין וכו' והאר"י ז"ל שהיה נוהג לאומרו
 נפיש חיליה אבל לא אנחנו) ואח"כ יאמר מזמור לדוד ה' רועי
 וכו' כולו. ואח"כ יאמר לשם יחוד קבה"ו וכו' הריני בא לקיים
 מצות סעודה ג' של מנחת שבת קודש להקין את שורשה במקום
 עליין. ויהי נועם וכו' ואח"כ נכ"י והמוציא ע"ד שכתבו בסעודת
 הלילה וסעודת שחרית. ואם אפשר יש לשחות יין בתוך הסעודה.
 וכן להריח בשתי אגודות של הדס. ואח"כ ילמוד ד' פרקי משנה
 ממס'

ב"ה החיים

על היין בסעודה זו כמו בסעודת הלילה ובשחרית שלא כדברי
 הרמב"ם ז"ל שפסק לקדש על היין בכל השלש סעודות וכו'
 אמנם עכ"ז באמלע אכילת הסעודה הזו לריך לשחות יין
 ולברך עליו צפה"ג אבל לא לקדש עליו בקידוש היום בתחילת
 הסעודה כבשאר הסעודות ויעו"ש טעם בסוד :

(כג) שם. אבל לריך לבצוע על שתי ככרות. ולפי דברי
 האר"י ז"ל לריך להיות על השלחן י"ב ככרות כמו
 סעודת הלילה וסעודת שחרית אין הפרש כמ"ש לעיל סי' רס"ב
 או' ב' ויעו"ש טעם בסוד :

(כד) שם בהגה. פחות מככר אחד שלם. משום דביום ו'
 ירד לכל אחד שני עומרים ומכל עומר עשו שתי
 ככרות הרי ד' לשני עומרים אכל אחד צע"ש ואחד בליל שבת
 ואחד בבקר הרי נשאר לו אחד שלם לסעודה ג' טור בשם
 המכילתא. ט"ז סק"ד. אבל ברוב הפו' ס"ל דגם בסעודה ג'
 לריך שתי ככרות כמ"ש ב"י ולכן סתם צע"ש דלריך לבצוע
 על שתי ככרות. וכ"כ מור"ם ז"ל בהגה דיש להחמיר ליקח
 שנים. וכ"כ א"ר או' י"ב מזקנו הגאון ז"ל היה מהדר דוקא על
 לחם משנה. וכ"כ המש"ז או' ד' דהמנהג לחם משנה אף בסעודה
 ג' כמ"ש הרב בהגה :

(כה) שם בהגה. פחות מככר אחד שלם. ואם לא אפשר
 בככר אחד שלם די בפרוסה כי כל זה שכתבו
 דלריך י"ב לחמים כפי הסוד ושתי ככרות ע"פ הפשט או ככר
 שלם אינו אלא באם אפשר אבל אם לא אפשר לא יבעל
 סעודה ג' מפני זה אלא אפי' בפרוסה כבילה יולא בדלא
 אפשר והוא פשוט. ועיין לעיל או' ה' :

(כו) שם בהגה. אבל יש להחמיר ליקח שנים. ואם אין
 לחם משנה לכל אחד מהמסובין נכון לנהוג שזה
 הכולע יכוין לפטור בזכרת המוליד לכל המסובין וגם יאמר
 להמסובין שיכוונו שילאו בזכרתו כדי שכולם ילאו בלחם משנה.
 וכשמוציא אחרים אז יאמר ברשות דבותי אעפ"י שהוא הצעה"ב
 או הגדול והוא מדרך ענוה. ח"א כלל ז' או' ב' :

(כז) **אדם** הרגיל לאכול ג' סעודות שבת למנוה ונתארח אלל
 בני אדם שאינם מחזיקים באותה מנוה אל יניח
 המנוה מפני הבושה כי אוי לה לאותה בושה וכו' יסוד התשו'
 לר"י פת"ע או' יו"ד :

(כח) **סעי'** ה. לריך לעשותה צפת. כיון דלפינן ג' סעודות
 מג"פ היום דכתיבי גבי מן לריך לעשותה צפת.

(מא)

פרק ל'

כ שם כחוס':

ל הר"ן בפ"ז

דשכח בשם י"א

ורבי' יונה בפ"ז

דברכות ושבלי

לקח בשם ר"י בר' יהודה: מ הר"ן והמרדכי בפרק ט"ז דשכח בשם ר"מ

אסור ע"פ הגמרא ושבלי לקח בשם רש"י ב"ב נ"ק דף פ"ג ומגילה ל"א ב"ה החיים

ו מנשים חייבות בסעודה שלישית:

רצב דין תפלת מנחה בשבת. ובו ב' סעיפים:

א אבמנחה (אומרים אשרי וזא' לליון ואני תפלתי וגו') בומוציאין ס"ת וקירין ג' אנשים י' פסוקים

מפרשה הבאה גואפילו חל יום טוב להיות בשבת קורין בפרשה הבאה ולא בשל

י"ח

ב"ה החיים

דף רי"ג ע"ג. ח"א ח' ב' ר"ז ח' ג' ש"ע"ת ב"י ח' ב':

(ז) יוה"כ שחל להיות בשבת אין אומרים ואני תפלתי. הגהות

מהר"י למח בם' פע"ח שער ח"י פכ"ב. ועי"ש

שכתב טעם בסוד:

(ח) נהגו באשכולי"א שלא לאומרו בזית האבל. הרד"א ז"ל.

כנה"ג בהגה"ט:

ט ש"ש. ואני תפלתי וכו' נהגו לקום באמירת פ' זה והרב

עמק דברה דף ס"ז ע"א חקר ע"ז והאריך בטעם

הדבר והגאון בנו בהגה שם ע"ב הביא דברי הזוהר וסיים

נשמע מזה המאמר הקדוש כי ואני תפלתי הוא ענין גדול

וגורא דהיינו ענין היחוד ומעורר הרחמים והרלון וע"כ ודאי

מן הראוי ומן החיוב הוא לעמוד בו עכ"ל. מחזיר ח' א'

ש"ע"ת ח' א' ועיין בשער הכוונ' דף ע"ה ע"א הסודות שכתב

בפסוק זה:

(י) ש"ש. ומוציאין ס"ת וכו' ואם נמלא טעות בם"ת במנחת

שבת מוציאין אחרת וה"ה בשני וה' מהריק"ש בהגהותיו

לעיל סי' קמ"ג. וכ"כ הרב' ב"ד ח"ת פ"י ק"ו. ועיין בשו"ת

דב"מ בראשון ח"ת סי' י"ב. ולדידן דמוציאין ס"ת בדיוק

בעלמא ה' ה' במנחה וב' וה' מחזיר ח' ג' ש"ע"ת ח' ב' ועיין

לעיל סי' קמ"ג ח' ח"י:

(יא) פעם ח' א' אחר מהר"י סגל ז"ל לבא לבהכ"ז עד

שסיימו קה"ת והתפלל עם הצבור ואח"כ קרא

הפרשה. דרשות מהר"ל שכנה"ג בהגה"ט ח' א' ח"ר ח' ו':

(יב) ש"ש. וקורין ג' אנשים וכו' ואין אומרים קדים על

הטורה שאין כאן במה להפסיק בין קדים זה

לקדים שקודם י"ח ואפי' במנחה דתענית שמפטירין אין כאן

הפסק דהפטרה שייכא אל הקריאה. הגמ"כ. וכ"כ בליקוטי

פרד"ם שהקדים שלפני י"ח קאי אקריאה ואעפ"י שמפסיקין

בין הקריאה לקדים עד שיגלו ס"ת לא חשיב הפסק דסיומא

אריכתא היא עכ"ל. וכ"מ בלבוש. מ"א סק"ב. ועיין יפ"ל ח' א'

ב' שכתב בשגם במקומינו נהגו לומר מזמור שיר ליום השבת

אחר קה"ת במנחה וככתוב בסידורים וכן במקומות אשכנזי כמ"ש

בסידור עמודי שמים מ"מ לא נהגו לומר קדים על קה"ת

והטעם כתב שם הרב יעב"ץ ז"ל אולי משום טורח לצור נגשו

זה יעו"ש. והיפ"ל שם כתב הטעם דדוקא באמירת אשרי

יושבי ביתך דאשרי יושבי משמע לשון שהייה ועיכוב כמ"ש ז"ל

חסידים הראשונים וכו' לריק לומר קדים על קה"ת משא"כ

כשאומרים מזמור אחר לא הוי הפסק ודי בקדים אחד שאומר

קודם התפלה והוא עולה לב' על קה"ת ועל התפלה שאומר

סמוך לה יעו"ש:

(יג) וכתב הריב"ש סי' שכ"א דבמקום שאין ס"ת ח"א

קדים שלפני י"ח (דהא כבר אמרו קדים אחר

וזא' לליון) ונ"ל שלא יאמרו ג"כ ואני תפלתי כמ"ש לעיל וגם

שלא להפסיק בין קדים שאחר וזא' לליון לתפלת י"ח ואין לומר

שיאמרו ואני תפלתי ויאמרו קדים עליו דפסוק אחד לא חשיב

מידי דהוי איהללו או יאמרוהו קודם קדים. וכ"כ בסידור מהר"ה

שלעולם

ממס' שבת. ואח"כ שיר המעלות לדוד הנה מה טוב ומה

נעים שבת אחים וכו' עד סופו. ואחר דרה"מ יסלים ד' פרקי

משנה האחרונים ממס' שבת ויכוין שכתב פרקים של מס' שבת

הם כנגד כ"ד קישוטי כלה שהיא בחי' המלכות:

לה) ש"ש בהגה. כגון בע"פ שחל להיות בשבת וכו' עיין סי'

תמ"ד סעי' א' בהגה ובדברינו לשם בם"ד:

(לו) סעי' א' ש"ס חייבות וכו' וכן נמי לזווע על שתי ככרות

שקף הם היו בנס המן. מרדכי בשם ר"ח והר"ן

כתב הטעם משום שכל מעשה שבת איש ואשה שוין. וכ"כ

בשה"ל דנשים חייבות משום דעל כולם הוא אומר אכלוהו היום

ובין אנשים ובין נשים נתרבו באכילה זו. ב"י:

(א) סעי' א. במנחה אומרים אשרי וכו' והמנהג לומר תחלה

מזמור למנחה על הגיתית לבני קורח מזמור וכו'

ופ' התמיד וסדר פטום הקטורת כמו בחול ואח"כ אשרי וזא'

לליון וקדושה דסדרא:

(ב) ש"ש וזא' לליון. שהוא במקום סדר קדושה שאומרים בכל

יום בבקר אלא שבשבת ויו"ט שמאריכין בתפלת שחרית

ויולר ומוסף הגיחה עד מנחה. לבוש. ובשער הכוונ' דף ע"ד

כתן טעם בסוד לפי שהארת ס"ת במנחת שבת היא

לתועלת עולם הבריאה ולכן חנו מקדימין קודם הולאת ס"ת

לומר קדושת וזא' לליון אשר ענינה הוא המשכת אור אל עולם

הבריאה בתחלה טרם מתקבל אור הס"ת כדי שע"י המשכת

האור הזה נוכל אח"כ לקבל הארה העליונה של ס"ת יעו"ש.

והא דבחול מוציאין ס"ת קודם וזא' לליון לפי שאז הולאת ס"ת היא

בבחי' אחרת כמ"ש בשער הכוונ' דף מ"ח ע"ד יעו"ש:

(ג) ש"ש. וזא' לליון. ואחר וזא' לליון אומרים קדים כמ"ש

הטור. ובשער הכוונ' שם כתב דומן עטיפת לילית

בתפלת מנחה הוא אחר קדים דקדושת וזא' לליון קודם שיאמר

הש"ץ פסוק ואני תפלתי כדי שתתעטף בלילית בעת רלון עכ"ל.

וכתב מהר"י למח בם' פע"ח שער ח"י פכ"ב דאין חנו מכסים

הפנים בטלית במנחת שבת לרמז כי אז מתגלה המלח וג"כ

חנו מגלין מלח שלנו מעט הטלית עכ"ד. והביאו ש"ע"ת ח' א':

(ד) ש"ש. ואני תפלתי וכו' ע"פ המדרש ישחו בי יושבי שער

וגניבות שותי שכר. וכתב בתריה ואני תפלתי וכו'

אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע אעפ"י ששתינו ואני תפלתי לך

ה' טור. ועיין בשער הכוונ' דף ע"ה ע"א שכתן טעם בסוד לאמירת

ואני תפלתי במנחת שבת קודם הולאת ס"ת יעו"ש:

(ה) וכתב הטור דבספרד נוהגין לכופלו ואין נוהגין כן

באשכנז ובצרפת ע"כ. ועיין בסידור הרש"ש ז"ל

שכתב ג"כ לכופלו וכתן טעם בסוד לכל פעם יעו"ש. וע"כ יש

לנהוג לכופלו בכל מקום:

(ו) ש"ש. ואני תפלתי וכו' ולא נהגו לאומרו ביו"ט מפני שלא

תיקן עזרא לקרות בתורה במנחה של יו"ט. ב"י

בשם שה"ל. וכתב המ"א סק"א וא"כ אפשר דבמקום שאין ס"ת

אין אומרים אותו. מיהו הי"א בהגב"י כתב דמנהגו כשמתפללים

מנחה בזית שאין ס"ת אומרים אותו. וכ"כ המנ"י ח' ב' ש"ץ

י"ט: ב' ראומרים צדקתך הואם חר בו יום שאילו היה חול לא היו אומרים בו במנחה נפירת אפים אין אומרים צדקתך. הגה ונהגו שלא לקבוע מדרש בין מנחה למעריב (טור) אבל אומרים פרקי אבות בקין ושיר המעלות בחורף וכ"מ לפי מנהגו:

דיני

בף החיים

שו"ס ע"י ב'. אומרים לדקתך. והטעם שתקנו לומר לדוק הדין על שמת משה רבינו באותה שעה, טור בשם רב שלום. ויש מדרשים מוכיחים שלא מת באותה שעה ומ"ש לדקתך בשביל הרשעים שחוזרים לגיהנם במ"ש. טור, ועיין ב"ח שהרבה להוכיח דב"ע"ש מת משה לא שנקבר בשבת בעת מנחה יע"ש ועיין בזהר פ' תרומה דקנ"ח ע"ח שכ' דגם יוסף ודוד מתו באותה שעה יע"ש. וכתב ע"ש בזהר וז"ל בג"כ תלת לדוקי דיני הכא. חד איהו דיוסף זכאה קדים לכל הני ודא איהו לדקתך כהררי אל וכו' דא יוסף דאיהו בלחודי כהררי אל ככולהו טורין עלאין. וחד משה נביאה מהימנא ודא איהו דכתיב ולדקתך אלהים עד מרום וכו' בגין דאיהו נפיל לכל סטרין ימינא ושאלא. וחד איהו דוד מלכא ודא איהו דכתיב לדקתך דק לעולם וכו' יע"ש. ועיין בטור שכתב דמנהג בני אשכנז להפסיק אלא שכתב דמנהג ספרד יותר נכון שבה הסדר כתובות בס' תהלים יע"ש. וכ"כ בשער הכוונות ע"ה ע"ד כי סדרם הם כמנהג ספרד. לדקתך כהררי אל וכו' ולדקתך אלהים עד מרום. וכו' לדקתך דק וכו' ושלא כמנהג בני איטליא שמהפכים אותם למפרע ממטה למעלה ויע"ש טעם בסוד:

וכתב בס' התניא מנהגינו לאומרו מעומד לפי שהוא במקום דרוק הדין. אי"ר אוי י"ן, מש"ז אוי ב':

שו"ס ואם חל בו יום שאלו היה חול לא היו אומרים וכו' פ"י בין שיום השבת הוא ר"ח בין שיום אי' הוא ר"ח וא"כ אי"א במנחה נפילת אפים ולכן אי"א לדקתך. מ"א סק"ג. תו"ש אוי ה':

שוב **שם**. במנחה נפילת אפים וכו' שכבר חל יום שלאחריו כמ"ש ס' תרס"ו. וגם האבל זוקף המטות בע"ש מן המנחה ולמעלה. מ"א סק"ד. ור"ל דבס' תרס"ו כתוב מוליח את הכלים מן המנחה ולמעלה. וגם האבל זוקף המטות בע"ש מן המנחה ולמעלה אי"כ מכל זה משמע דמן המנחה ולמעלה חל יום שלאחריו ולכן אי"א לדקתך. ואף אם מתפלל מנחה גדולה חל יום שלאחריו אי"א אוי ד':

חי **שם**. שאין אומרים לדקתך. ויש מקומות שאין אומרים אותו בבית אבל. אבודרהם. וכתב התו"ש אוי ה' ולפ"ז ז"ל דהיינו ביחוד אבל בלבוז לריך לאומרו דהוי פרהסיא ואין אבילות פרהסיא בשבת כמבואר ביו"ד ס' ת' עכ"ל. אמנם המנהג שלא לאומרו בבית אבל אפי' כשמתפללין שם לבזר וכל הטעם דלא אמרו שאין אבילות בפרהסיא בשבת אלא בדבר שהוא דוקא משום אבילות אבל בענין אמירת לדקתך שגם בבית החתן או בבית תינוק הנימול אין אומרים אותו וכן ביום שאין אומרים תחנון אי"א אותו זה לא חשיב פרהסיא משום אבילות וע"כ המנהג שלא לאומרו אפי' בלבוז:

יש **שם** הגה. ונהגו שלא לקבוע מדרש וכו' משום חכם שמת כל בתי מדרשות בטילים. טור. ור"ז לפי שמת משה באותה שעה כמ"ש לעיל אוי ט"ו ומי לנו גדול ממשה שהוא אבי התעודה וע"כ נהגו שלא לקבוע מדרש וכו':

ד **שם** בהגה. ונהגו שלא לקבוע מדרש וכו' ובמדרכי כתוב שלא ללמוד וכוונתו שלא ללמוד בחברותא אבל שניכ

שלעולם לא יתחילו י"ח בלא קדים שלפניו. מ"א סק"ב. אמנם מ"ש המ"א שלא יאמרו ג"כ ואני תפילתי כבר כתבנו לעיל אוי ו' שנוהגין לאומרו. ולפי מ"ש לעיל בא' הקודם שנוהגין לומר מוזמור שיר ליום השבת אחר קה"ת במנחה א"כ במקום שאין ס"ת י"ל אחר ובה לליון ואני תפילתי ומוזמור של"ה ואח"כ קדים כדי שיעלה הקדים לאמירת ובה לליון וגם לתפלת י"ח יד) **ובענין** אמירת בריך שמויה דמריה עלמא בעת הולאת ס"ת עיין מ"ש לעיל רס"י רפ"ב שהאר"י ז"ל היה נוהג לאומרו בשבת בשחרית יע"ש. וכתב הש"ך דף רי"ד ע"א נראה דלא חתא הרב לאפוקי מנחת שבת וכוה ראה באגדות הרמ"ה דף י"ד שכתב דעיקר אמירת בריך שמויה לאומרו במנחת שבת יע"ש ולחכמי המדע הדבר מבואר דעיקרו במנחת שבת יע"ש. והביאו שעי"ת אוי א' וכי לעיל ס' קל"ד אוי י"ח יע"ש:

איתא במדרש ג' מעידין זה על זה. הקב"ה ישראל ושבת. הקב"ה וישראל מעידין על השבת שהוא יום מנוחה. ישראל ושבת מעידין על הקב"ה שהוא אחד. הקב"ה ושבת מעידין על ישראל שהן יחידין באומות. ועל פי זה נתקן אחת אחד. ומה שתיקנו בשבת ג' ענייני תפלות אחת קדשת ישמח משה אחת אחד. וביו"ט לא תיקנו אלא אחת אחת בחרתנו מפני שאלו ג' תפלות תקנום כנגד ג' שבתות. אחת קדשת כנגד שבת בראשית כמו שמוכיח מתוכו. ישמח משה כנגד שבת של מתן תורה דלכ"ע בשבת ניתנה תורה. ואחת אחד כנגד שבת של עתיד. טור. ולפי שאבות שמרו משמרת השבת שאפי' עירובי תבשילין שמר אברהם אבינו וכן לזה את בניו ואת ביתו זה יעקב לכן אנו מוזכרין אותם בתפלה. גילה באברהם ב"ר גיל יגיל אבי לדיק זה אברהם בשעה שנתבשר לא יירשך זה וכו' בא שמחה וגיל בלבו שגאמר ויפול אברהם על פניו וילחק. וכיון שגדרש גיל יגיל אבי לדיק על אברהם נמא שילחק הוא הלדיק ומליט רנה אלא לדיקים דכתיב רנו לדיקים ב' ועוד כשאמר אברהם השה לעולה בני מיד רנן ילחק ואמר שירה. ומה שירה אמר שיר של קרבן. יעקב ובניו ינוחו בו דכתיב ביה ויתן את פני העיר ואמרו ב"ר שקבע תחומין מבע"י הדא אמרה ששמה יעקב שבת. יעקב ובניו ולא אברהם ובניו ולא ילחק ובניו שהרי בני ישמעאל ובני עשיו אינם נוחים בו. מנוחת אהבה וגדלה מוסב על האמור למעלה יום מנוחה וקדושה לעמך נתת. ב"י. ועיין בשער הכוונות דף ע"ה ע"ג שנתן טעם בסוד לכל זה יע"ש:

כ"י מאתך היא מנוחתה. מלת מאתך היא מאתך' והוא הכתר שמשם נמשך להם מנוחתה עתה בשעה זו. ובאמרך ועל מנוחתה יקדישו את שמך תכין למסור עמך על ק"ה ולהעלות מ"ן אל או"י ולווגס. שער הכוונות שם. והטעם שאין אומרים ישמחו במלכותך בתפלת המנחה עיין שער הכוונות דף ע' ע"א. וכפי הפשט שנפטר אז מרע"ה ובטלו המדרשות מן התורה המשמחת הלב. יפ"ל אוי ג' ומי כעמך כישראל כל"ל ב"פ ע"פ הסוד ולא כעמך ישראל. ש"ך דף רי"ד ע"ב. וכוה בס' פע"ח שער ח"י פכ"ג ואעפ"י שיש שם ט"ס הוא מובן ואם י"ל במנחה וינוחו בס' או וינוחו בו עיין לעיל ס' רס"ח אוי ב'

ג רוקח ס' ש"כ
מהל' דרבני' דלשבת
כ"ד ד עיר ובשם
רבשר שלום ה' שם
בשם מנהג אשכנז

א מהא דרבי יוסי
שבת ק"ח ב ר'
יונהבנחמיה ברכות
מהא דשבת ל"ה
ג ה"ר שם בשבת
ע"פ הירושלמי
דברכות כ"ז לפירושו
העור בשם רב האי והוספו ור"א

רצ"ג דיני ערבית במוצאי שבת וכו' ג' סעיפים:

א מאחרין תפלת ערבית כדי להוסיף מחול על הקדש: ב בצריך לזוהר מלעשות מלאכה עד שיראו ג' כוכבים קטנים גולא יהיו מפוזרים אלא רצופים ואם הוא יום מעונן ימתין עד שיצא הספק מלבו: ג דמי שהוא אנוס כגון שצריך להחשיך על התחום לדבר

כף החיים

וכיון שממתין הרי הוסיף יעו"ש. והביאו ש"ע"ת או"י א' ובש"ת ריב"ס שנייטוך סי' ל"א כתב דלריך להמתין צו"ש עד שיהיה השמים מלא כל הכוכבים המזהירים. וזה יולאים לכל הדעות יעו"ש. ח"ח או"י ב':

ה (ה) **שם**. אלא רצופים. והוא קרוב לחלי שעה אחר י"ב שעות. חס"ל או"י ב' מיהו ב"ס' כף החיים למהר"פ סי' ל"א או"י כתב דיהרר שלא להדליק וכיוצא משאר מלאכות עד שיהיה שעה ורביע מהלילה ויש מחמירין עד שעה ומחצה כדי להבדיל והביאו הי"פ"ל או"י יעו"ש. ועיין מט"י או"י א' ובדבריו לעיל רס"י רס"א ודוק:

ו (ו) **שם** מקומות שנהגין כשחל יום לאחר השבת שהבחורים מקדימים להתפלל ערבית כשחשיכה. ודאי קודם שיתפללו הקהל כדי להדליק המאורות לכבוד יו"ט ויש מפקפקין בדבר דלאו שפיר עבדי אצל. הרי באר עסק צו"י ל"ח כתב דשפיר עבדי ויחזיקו צמנהגם כי טוב הוא. י"א בהגה"ט:

ז (ז) **שם**. אלא רצופים. ומיד שנראים ג' כוכבים רצופים מותר להבדיל ולעשות מלאכה אעפ"י שעדיין לא התפלל ערבית. ר"ז או"י א' ועיין לקמן סי' רל"ט סעי' יו"ד. אמנם בהקדמת הוזה"ק דף י"ד ע"ב כתב תלמוד אנון גרמין ביטא לגרמיייהו חד מאן דלייט גרמיה וכו' תלמוד מאן דאוקיד שרגא במפקא דשבתא עד לא ממו ישראל לקדושא דסדרא וכו' בגין דלא יאות הוא לאדלקא נורא כד נפיק שבתא עד דמבדילי ישראל בללותא ומבדילי על כסא בגין דעד ההוא זמנא שבת הוא וקדושת שבת שליט עלהא יעו"ש:

ח (ח) **סעי'** ג. כגון שצריך להחשיך וכו' פי' וילתוך להתפלל מהלך לכן יתפלל בלחץ. מ"א סק"ג. תו"ש או"י ד' וה"ה אם היה לו איזה אונס אחר יכול להתפלל מצע"י. תו"ש שם. ומיהו כתב ה"ח צ"ח צ"ח מהרש"ל דנהוג שלא לעשות כן דהוא דבר התמוה לרבים לעשות שבת חול ואיכא למיחש נמי שמא יבא להקל אף במלאכה יעו"ש. והביאו מ"א סק"ד. א"ר או"י ג' תו"ש שם:

ט (ט) **שם**. מפלג המנחה ולמעלה. וזמן פלג המנחה עיין לעיל סי' רל"ג או"י ז' יעו"ש:

י (י) **שם**. ולהבדיל מיד וכו' ומ"מ ימתין מלקרות ק"ש עד ל"ה אעפ"י שאינו סומך גאולה לתפלה. טור. אמנם מור"ם ז"ל בד"מ או"י ב' כתב דלדידן דמתפללין וקורין ק"ש של ערבית קודם הלילה בשאר ימות החול (כמ"ס דסי' רל"ה) איכא גם כאן א"ל להמתין וקורא קודם הלילה כמו בשאר ימות החול עכ"ל. וזה לפי דברי האר"י ז"ל שצריך לקרות ק"ש ואח"כ להתפלל כמ"ס לעיל סי' רל"ו או"י כ"ב יעו"ש. וא"כ ה"כ אם הוא אנוס ונצרך לכך יקרא ק"ש ויתפלל ואח"כ כשיגיע זמן ק"ש חוזר לקרות ק"ש בלתי ברכות כמ"ס רס"י רל"ה יעו"ש. ועיין לקמן סי' רל"ז או"י כ"ג:

יא (יא) **שם** הגה. וברכו באריכות נועם וכו' ראיתי מטהרת יד הקדש מהר"ח ז"ל צ"ל בשם רבינו הא"י גאון ז"ל שכתב ז"ל קבלה דמנסי שיש הלחה כשמושך אדם ומאריך באומרו ברוך ה' המבורך באפוקי שבתא עכ"ד. ואחר זמן מלאכה

שנים לומדים צבתיים כמ"ס צו"ד סי' שמ"ד סי"ח. ולכן המנהג לדרוש קודם מנחה ואם נמשכה עד סמוך לחשיכה שלא יכלו לקיים סעודה ג' אז לא יאמרו פרקים או שיר המעלות. מ"א סק"ה. א"ר או"י ח"י. תו"ש או"י ו' ר"ז או"י ו' ור"ל לא יאמרו פרקים וכו' כדי שיוכלו לקיים סעודה ג' קודם שתחשך. ועיין לעיל סי' ר"ן או"י י"ד:

בא (בא) **שם** בהגה. שלא לקבוע מדרש וכו' ועיין בא"ר או"י י"ד שכתב דמהר"ר ליווא מפראג היה דורש צין מנחה למעריב יעו"ש. וכתבו האחרונים וע"כ צומנינו זה אין למנוע דיותר טוב לשמוע דברי מוסר ולא יבואו לידי שיחה בטילה:

בב (בב) **שם** בהגה. אבל אומרים פרקי אבות בקיץ וכו' הטעם מאשר שהעת ההיא זמן תעניגות בני אדם לזאת תקנו דברי מוסר ויראת ה' להשיב לב האדם לעבודת הבורא ית' ח"ח או"י ה' צלצבו דף מ"א כתב אחר הפרקים אומרים קדים על ישראל וכו' ע"כ. ולא ידעתי למה אין נוהגין אלא אומרים קדים יתוס ואולי הטעם כיון שכל הקהל אומרים. א"ר או"י ח"י:

בג (בג) **שם** בהגה. אבל אומרים פרקי אבות וכו' ובספרד אומרים אותו בשחרית. טור. ועתה נוהגין לומר אותו בשבתות שבין פסח לעזרת כל שבת פרק א' כמ"ס הרמ"ע מאמר חיקור דין ח"א פי"ט יעו"ש:

בד (בד) **שם** בהגה. אומרים פרקי אבות וכו' ואצל תוך ז' לא יאמר פרקי אבות דלא שייך לסדר היום כמ"ס רמ"א סס"י תקנ"ג יעו"ש. תו"ש או"י ו' מש"ז או"י ב':

בה (בה) **שם** בהגה. ושיר המעלות בחורף וכו' מיהו בשער הכו"י דף כ"א ע"ד כתב וז"ל עניין האלפא ביתא ושיר המעלות שנהגים לאומרים צו"ש מורי ז"ל לא היה נוהג לאומרים כלל ועיקר עכ"ל. וכ"כ בדף סי' ע"א יעו"ש:

א (א) **סעי'** א. מאחרין תפלת ערבית וכו' דאומר ר"י (שבת קי"ח) יהא חלקי עם מולאי שבת בליפורי שהיא יושבת בהר והיה נראה להם יום גדול עד ל"ה ולכך היו מאחרין צו"ש. טור. ובענין המזמורים שנהגו לאומרים צו"ש כבר כתבנו לעיל בסס"י שלפני זה דמנהג האר"י ז"ל שלא לאומרים יעו"ש:

ב (ב) **שם**. מאחרין תפלת ערבית וכו' עיין ברו"ח שכתב אזהרה גדולה לכל בר ישראל שלא יוכלו להתחיל תפלת ערבית צו"ש ולומר ברכו קודם חלי שעה אחר י"ב שעות מהיום יעו"ש. ועכ"פ אין רשאים לפחות משלים שעה. בן ח"ח פי' וילא או"י א' יעו"ש ויע"י אומר ח"כ כ"ה:

ג (ג) **סעי'** ב. עד שיראו ג' כוכבים קטנים. דכען שאין הכל בקיאות צין גדולים לצינונים לריך לזוהר שלא לעשות שום מלאכה עד שיראו ג' כוכבים קטנים. צ"י בשם הר' יונה:

ד (ד) **שם**. ולא יהיו מפוזרים וכו' היינו משום תוספת שבת אבל לילה מיקרי אפי"ה הם מפוזרים. צ"י. מ"א סק"ב. תו"ש או"י ג' ר"ז או"י א' ועיין בדג"מ שכתב דאף כשרואה ג' כוכבים שאינם רצופים וממתין מעט אחרי כן מותר לעשות מלאכה דעיקר טעם רצופים משום תוספת מחול על הקדש

והמדני שס
ה סור
א ברכו' ליג
ופסחי' קי"ב
ב טור בשם הר"י

מצוה יכול להתפלל של מ"ש מפלג המנחה ולמעלה ולהבדיל מיד האבל לא יברך על הנר וכן אסור בעשיית מלאכה עד צאת הכוכבים. הגה ומוהגים לומר והוא רחוס וזכרו באריכות נועם כדי להוסיף מחול על הקודש (א"י):

רצד דיני הבדלה ותפלה. וכו' ה' סעיפים:

א אומרים הבדלה בחונן הדעת ואם טעם ולא הבדיל משרים תפלתו ואינו חוזר מפני שצריך להבדיל על הכוס ואם טעם קודם שהבדיל על הכוס צריך לחזור ולהבדיל בתפלה: ב בטעה ולא הבדיל בתפלה ואין לו כוס בלילה וסובר שאף למחר לא יהיה לו

בף החיים

זתפלה לריך שיבדיל על הכוס והמדני על הכוס שלריך שיבדיל בתפלה. טור. וכו':

ח **שם**. ואם טעם קודם שהבדיל וכו' או שעשה מלאכה קודם שהבדיל (חידושי רשב"א פי' אין עומדין) מיהו אם אמר המדני וכו' כמ"ש ססי' רל"ט אי' לחזור ולהבדיל בתפלה. א"ר או' ה' מש"ז או' ב' ר"ז או' ג' אמנם בקוב"ץ על הרמב"ם הלכות תפלה פ"י כתב מדלא הזכירוהו הפו' משמע דלא ס"ל וזה יש לסמוך על הרמב"ם שהשמיט הך דינא. יעו"ש. ולע"ד יש לתח טעם לזה דמלאכה לא שייך קלת לברכה דיכול לומר המדני בלא ברכה ולעשות מלאכה כלקמן סי' רל"ט משא"כ באכילה. פ"ת:

ט **שם**. לריך לחזור ולהבדיל בתפלה. פי' לחזור ולהתפלל ולהבדיל בתפלה. ואע"ג דק"ל טעם מדני (כמ"ש לקמן סי' רל"ט סעי' ה') פ"י שיכול להבדיל על כוס אחר שאכל מ"מ כיון שאכל באיסור קרינן ביה עשה ולריך לחזור ולהתפלל. טור ב"י. לבוש. ט"ז סק"ב. מט"י או' ב' טו"ש או' ג': י **שם**. לריך לחזור ולהבדיל בתפלה. ואם לא התפלל בלילה ומתפלל תשלומין למחר ל"ל אהה חוננתנו בתפלה

התשלומין. מט"י או' ב' וכ"כ לעיל סי' ק"ח או' ו' יעו"ש: יא **שם**. ולהבדיל בתפלה. וגם לריך להבדיל על כוס כמ"ש רש"י ור"י וכו' ול"ח. א"ר או' ו' ר"ז או' ג' ואם טעה והבדיל על הכוס קודם שחזר להבדיל בתפלה כתב המש"ז שם אפשר שא"ל לחזור ולהתפלל יעו"ש:

יב **מנהגינו** לומר באתה חוננתנו וזין יום השביעי לששת ימי המעשה. וכתב הב"ח וכך הוא משמעות כל הפסוקים ואין לשנות. שכתב"ג בהגב"י או' ב':

יג **בנוסח** אהה חוננתנו אמרינן קד אהה חוננתנו ה' אלהינו מדע והשכל. וכ"כ בסידורים. וכנון לומר פה לומר והשכל בסין סיבולת שלא יהא נשמע לי שיכול בנים חיו. פתה"ד או' ב':

יד **סעי'** ב. וסבור שאף למחר וכו' לאו דוקא אלא ה"ה משם ולהלכה עד רביעי בשבת אלא משום דאסור לאכול עד שיבדיל ואין דרכו של אדם להיות מתענה כ"כ זמן. פרישה או' ו' והא"ר או' ז' כתב דבאמת א"ל כלל להתענות רק יום מחר ולכן לריך להתפלל. ומי"ט כתב אולי דכולי האי איכא למיחש דלמא לא יהיה לו אף דעכשו יודע שיהיה לו. והביאו א"ר שם. ועיין לקמן סי' רל"ט סעי' ו' ודוק: טו **שם**. וסבור שאף למחר וכו' נראה דלאו דוקא מחר ביום דאם יהיה לו בלילה ג"כ כיון דבט"ז שחל בא' בשבת אינו חוזר מפני שסומך על ההבדלה דלי' ב' ה"ג בסבור שלמחר בליל ב' יהיה לו אינו חוזר. מט"י או' ג':

טז **שם**. לריך לחזור וכו' ואם נזכר קודם שית יאמרנה בש"ת

מלאחי צה"ג סוף ה' לילית דף מ"ח ע"ב שכתב ומצעי ליה לאיניש לאגודי בברוך ה' המזכורך באפוקי שבתא דניתגלל מהיזקא דההיא שבתא. ברכ"י או' ב' שעי"ת:

יז **שם** בהגה. באריכות נועם וכו' ועוד דכל שמוסף (ר"ל בתפלת ערבית) אין הנשמות חוזרים לגיהנם. רוקח. א"ר או' א' וכו' מ בהקדמת הזה"ק דף י"ד ע"ב דאין הרשעים חוזרים לגיהנם עד שמבדילין ישראל על הכוס יעו"ש. וכתב החס"ל או' א' נראה שכל זמן שלא גמרו כל ישראל מהניח קדושת שבת אין הדין חוזר עליהם בכל חוקף וכל אחד שמתאחר פועל טוב ופעולתו לפניו יעו"ש. ועוד עיין לקמן סי' רל"ה או' ד':

א **סעי'** א. אומרים הבדלה בחונן הדעת. מפני שאסור לתבוע לרכיו קודם הבדלה. מ"א סק"א. ועוד שאם אין בינה אין יודע להבדיל. תו"ש או' א':

ב **שם**. בחונן הדעת. המנהג להתחיל אהה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה. ואח"כ אומרים אהה חוננתנו. ואח"כ מסיים וחננו מאתך וכו' ב"ח. ועי"ש מה שהשיג על הלבוש. וכ"כ הט"ז סק"א. שכתב"ג בהגב"י או' א' מ"א סק"א. א"ר או' ב'. ברכ"י בשיו"ב או' א':

ג **שם**. ואם טעה ולא הבדיל וכו' נאנס ולא התפלל במו"ש מתפלל ביום שתי תפלות א' לחובה וא' לתשלומין ולא יאמר אהה חוננתנו אעפ"י שלא הבדיל. הרדב"ז ח"א סי' קע"ו (ובחדשות סי' שס"א) כנה"ג בהגה"ט. טו"ת או' א' ברכ"י או' א' והגם דהמ"א והא"ר פקפקו בדברי הרדב"ז הכ"ז ודעתם ש"ל אהה חוננתנו בתפלת התשלומין וכן הסכים המט"י או' ב' מ"מ נראה כיון דאיכא פלוגתא בזה שב ואל תעשה עדיף כדי שלא להפסיק בתפלה דלמ"ד א"ל לאומרו אם יאמר אותו הוי הפסק. וה"ד כשיש תקנה על הכוס כגון שהבדיל במו"ש על הכוס או שיש לו כוס להבדיל ביום א' אבל אם אין לו כוס כמט"י ב' ל"ל ההבדלה בתפלת התשלומין אף להרדב"ז. מט"י שם. ועיין לעיל סי' ק"ח או' ו':

ד **ש"ץ** שלא התפלל במו"ש יתפלל שחרית בלחש לחובה שחרית ושניה בקו"ר לתשלומין ולהוציא שאינו בקי. הרדב"ז בשו"י הכ"ז והמ"א פקפק. מנעם אהה חוננתנו וכבר ביאר הרדב"ז דבריו בשו"י הכ"ז יעו"ש. ברכ"י או' ב':

ה **אונן** במו"ש שאינו חייב בתפלה ביום ראשון אחר הקבורה כשמתפלל שחרית לא יאמר אהה חוננתנו בתפלתו. הרב מהר"ם אמרליו בשו"ת דב"מ ח"ג יו"ד סי' ט"ו. ברכ"י או' ג' שעי"ת או' א':

ו **שם**. ואינו חוזר וכו' ועכ"פ אסור במלאכה עד שיאמר המדני כמ"ש ססי' רל"ט. מ"א סק"ב. תו"ש או' ב':

ז **שם**. מפני שלריך להבדיל על הכוס. דק"ל המדני (מב)

על אף ש' דעלך דע' אל תפסד שיעף. (כתב"ג לשיטת אונן ג' ע"ה)

ג כס ד טור
כסס חביו הכ"ס
ה טור וכדעת ר"ת
ו כסס וכדעת חביו
הר"ס:
א טור:

לו צריך לחזור ולהתפלל: ג' ג' תשעה באב שחל להיות באחד בשבת טעה ולא הבדיל בתפלה א"צ לחזור ולהתפלל כיון שמבדיל על הכוס במוצאי תשעה באב: ד' ובמקום שאמרו שאינו חוזר להתפלל מיד כשסיים הברכה אין לו לחזור אע"פ שלא פתח בברכה שלאחריה: ה' במקום שאמרו שאינו חוזר אם רצה להחמיר על עצמו ואם סיים תפלתו רשאי אבל אם עדיין לא סיים תפלתו אינו רשאי לחזור:

רצה הבדלה שעושה ש"צ. ובו סעיף אחד:

הגה ואומרים ויהי נועם וסדר קדושה באריכות כדי לאחר סדר קדושה שאז חוזרים רשעים לגיהנם (טור) בזמן שאין אומרים ויהי נועם כגון שחל י"ט בשבוע אין אומרים סדר קדושה אבל אומרים ויתן לך (כל זו): א' אמבדיל ש"צ כדי להוציא מי שאין לו יין. הגה ונהגו לומר ולהזכיר אליהו הנביא במ"ס להתפלל שיבא ויבשרנו הגאולה (טור):

רצו

כף החיים

האומרו ז"פ כיול מכלי זי"ן. ח"ר או' ב'. ובשער הכו' דף ס' כתב מה שנהגין לומר בכל מו"ש ויהי נועם הוא כדי להמשיך תוספת קדושת שבת לכל ימי השבוע הבאה עד שבת האחרת. ומזמור זה של ויהי נועם לריך לאומרו כולו מעומד ועל הפחות מאלמר פסוק זה מעומד ואח"כ תשכ והטעם הוא כי הכוונה עתה לקבל אור החזר מן הבינה הנקראת נועם ה' מסוד תוספת שבת ולכן לריך שיהיה מעומד ועי"ש. מה שהאריך בכוונת הפסוק הזה יעו"ש. ועיין עוד לקמן סי' ש' או' ב':

(ב) **שם**. ואומרים ויהי נועם וכו' עיין ש"ך דף רי"ז ע"ד שכתב שלא ראה סמך למה שנהגו להתחיל משו"ב ה' עד מתי וכו' ואדרבא לפי הרמזים שכתבו בזה היה ראוי שלא להוסיף יותר וסיים ודאי שמנהגן של ישראל תורה היא יעו"ש. ומיהו עיין יפ"ל או' א' שכתב טעם לזה יעו"ש:

(ג) **שם**. ואומרים ויהי נועם. יש מקומות שנהגו שלא לומר בצית האכל לא ויהי נועם ולא יושב בסתר עליון אלא מאורך ימים אשביעוהו. כנה"ג בהגה"ט כסס הרד"א. וכתב כמחזמה בקושטא נוהגין לאומרו והוא הנהיג בתירא לומר יושב בסתר עליון לבד בלתי ויהי נועם יעו"ש. אמנם לפי מ"ס לעיל כסס שער הכו' נראה דגם פסוק ויהי נועם לריך לאומרו וגם כי הוא העיקר:

(ד) **שם**. וסדר קדושה וכו' ומתחילין ואתה קדוש לפי שאין גאולה כלילה וגם חני זאת בריתי אין אומרים דכיון דאלו ב' פסוקים וצא לליון ואני זאת בריתי הם סמוכים ביחד בס' ישעיה כל שאין אומרים האחד גם השני אין אומרים. ט"ז סק"א:

(ה) **שם**. וסדר קדושה באריכות וכו' לפי שהוא זמן חזרת רשעים לגיהנם ששבתו בשבת וע"כ נוהגין במקל

מקומות להאריך הרבה ביהי נועם וסדר קדושה. טור: **ובשער** הכו' דף ס' ע"ב כתב הטעם שנהגו לומר כליל מו"ש קדושת וצא לליון הוא כדי להמשיך הארת עולם האלילות אשר בסוד תוספת שבת אל עולם הבדיאה כי שם בחי' קדושת וצא לליון גואל. וכוונתו היא להמשיך תוס' הקדושה ההיא בבדיאה כדי שתתקיים כל ששת ימי החול עד שבת האחרת ולכן אין קדושה זו נאמרת כלילה אחרת וזאת זו כי אין בידיו כח להמשיך הארת האלילות בבדיאה אלא כלילה הזו ולא בשאר ימי החול עכ"ד:

(ו) **שם**. ובזמן שא"ל ויהי נועם וכו' שכן כתב הטור כסס רב שר שלום אין אומרים ויהי נועם אלא ממו"ש לחול

כס"ת דבזה יש לסמוך על הטור והגמ"י כסס מהרי"ל אבל כשיש לו כוס לא יאמרו כס"ת כמ"ס הרב"י. מ"א סק"ג. וכן הסכים ח"ר או' ד' וכ"כ התו"ש או' ד' ר"ז או' ה' וכתב הטעם שלא ליכנס לספק ברכות שאינם לריכים יעו"ש. בן ח"ח פ' וילא או' ג' ואם שכת לומר גם כס"ת אם עקר רגליו או שסיים התחנונים שרגל לומר אחר תפלתו דהוי כעקר כמ"ס ססי' קי"ז לריך לחזור לראש ואם לא עקר חוזר לאתה חונן. ר"ז סס:

(טוב) **סעי'** ד. מיד כשסיים הברכה אין לו לחזור וכו' ומיהו אם נזכר באותה ברכה כל זמן שלא הזכיר את השם אפי' נזכר בין אתה להשם חוזר כמ"ס לקמן סי' תרפ"ב סעי' א' יעו"ש. ואם נזכר קודם שהתחיל ברכה שאחריה אעפ"י שסיים הברכה אומרה שם בין ברכה לברכה ולא הוי הפסק שהרי מועין הברכה היא. כ"כ הרד"א ח"א סי' תקס"א והביאו כנה"ג בהגה"ט. וכ"כ היפ"ל כסס הא"ז סק"ד. אמנם הברכי' סי' תכ"ב או' א' כתב מדפסק מרן בסעי' זה דמזיד שסיים הברכה אין לו לחזור נשמע דאינו מזכיר כלל וכתב דכן עיקר וכן הסכים ח"ר סי' קי"ד או' ז' יעו"ש. וכ"כ לעיל סי' קי"ד או' ו' יעו"ש. ומ"מ יש לאומרה באלהי נלור קודם יהיו לריון וכו':

(ח) **שם**. אין לו לחזור וכו' והא דאינו חוזר אין ר"ל בתורת חיוב בלבד אלא אפי' אם ירלה לחזור אינו רשאי כל שהוא באמצע תפלתו וכמבואר בסמוך סעי' ה' ואם יחזור הוי ברכה לבטלה. מנ"י או' ד':

(ט) **שם**. אין לו לחזור וכו' דהוי הפסק בתפלה. וה"ה בכל מקום שאין חייב לחזור לראש מיד כשסיים הברכה לא יחזור דהוי הפסק. תו"ש או' ה':

(ד) **סעי'** ה. ואם סיים תפלתו רשאי. בתורת נדבה. מ"א סק"ד. תו"ש או' ו' ר"ז או' ז' ולפי מ"ס לעיל ססי' קי"ז דבזה"ז אין להתפלל נדבה א"כ אף שסיים תפלתו אין לחזור ולהתפלל:

(כא) **שם**. אינו רשאי לחזור. דהוי הפסק. טור:

(א) **סעי'** א. הגה. ואומרים ויהי נועם. לפי שהוא מזמור של ברכה שבו צריך משה לישראל בשעה שסיימו מלאכת המשכן. ונוהגין לכפול פסוק אורך ימים אשביעוהו שעי' בן נשלים היוצא ממנו. טור. ועיין מ"א. ובתשכ"ך כתב שיש בו ק"ל תיבות כמנין הכהני"ם שבהני חשמונאי אומרים אותו ז"פ במלחמה ונוטחין ולכך נעלם זי"ן ביהי נועם שכל

רצו דיני הברלה על חיין. ובו סעיף אחד:

א אסדר הברלה יין בשמים נר הברלה וסימנך יבנה בוצריך ליוהר שלא יהא הכוס

פגום

כף החיים

נתן ד' זהובים ללדקה כדי שיניחוהו חנשי הקהל להוליח יין משלו להבדיל עליו צהב"ג עכ"ל. וכ"כ בס' פנ"ח שער ח"י פכ"ד. וכ"כ בשו"ת מן השמים סי' כ"ה יעו"ש. ועיין לקמן סי' רל"ט או' ה'.

(יד) שם. כדי להוליח וכו' דאעפ"י שמבדילין בתפלה לר"ך להבדיל על הכוס. טור. ועיין לעיל סי' רל"ד או' ז'.

(טו) שם. כדי להוליח מי שאין לו יין. שאם יש לו יין יותר טוב להבדיל בביתו כדי להוליח את כל בני ביתו כמ"ס לקמן סי' רל"ו.

(טז) שם. כדי להוליח וכו' ולר"ך שיכין השומע והמשמיע כמ"ס ססי' רי"ג.

(טז) שם. כדי להוליח וכו' מי שכיון בצרכת ש"ך צורא פה"ג של הבדלה ושאר ברכות אמר בפיו ולא ראה ללאת בצרכת ש"ך דיעבד ולא חבל לכתחלה לא אריך למיעבד הכי דלר"ך לאחזו הכוס בידו הרב מהר"י זיין בתשו' שערי יסועה כ"י א"ח שער ה' סי' י"א. ברכי' או' ד' ועי"ש מ"ס בא"י ה' ונראה דמי שאזינו כבידות שאינו יכול לשמוע הבדלה מש"ך וגם אין לו יין להבדיל עליו יכול ליתן עיניו בכוס שביד הש"ך ולומר בפיו ברכת הבדלה דזה דיעבד דמי וכ"כ בן א"ח פ' וילא או' יז. ועיין לעיל סי' רע"ג או' מ"ד.

(ח) א. השומעים נתאחרו ע"י ברכת הבושם והגר עד חמלע ברכת המבדיל. נראה דיעבד שאין קפידא שיאמרו ברכת המבדיל ובפרט ששיכולו למהר אמירתם קודם הש"ך ויעניי חמן כיון שמה שיואלין י"ח הוא ע"י שומע כעונה ויכולין גם לענות לכ"ע כידוע. א"ח או' ג'.

(יט) שם. ולהזכיר אליהו הנביא וכו' שאין אליהו הנביא בא בע"ש (שלא לבטל ישראל מזרכי שבת) ולא מצע"י

דלמא הלכה יש תחומין למעלה מעשרה ולא יבא בשבת לכך אומרים צמו"ס. מ"א סק"א. ר"ז או' ה' והא דאין מזכירין צמולא יו"ט משום דכבר הזכירו צמו"ס ועוד מפני שאנו עושין שני ימים והואיל ונדרש נדחה. א"ר או' י"ד. ובא"י שעושין יום א' כיון דבר"ה עושין ב' ימים ובבבל ב' א"א לאומרו מחמת הספק לא חילקו בין יו"ט ליו"ט. ובא"ר או' ט' כתב עוד טעם אחר הא דמזכירין אליהו הנביא צמו"ס משום דבכל מו"ס נכנס אליהו לגן ויושב תחת עץ החיים וכותב זכותן של ישראל עכ"ד. והיינו שכותב זכיות של שומרי שבת כמ"ס קף החיים סי' ל"א או' כ"כ צסס התוספתא דשבת יעו"ש:

(ך) שם. ולהזכיר אליהו הנביא וכו' וטוב לומר אליהו הנביא ק"ל פעמים כמנין אליהו הנביא עם עשר אותיותיו. א"ר או' ז' מיהו מ"ס שם הא"ר לומר אח"כ יברכך ה' וכו' שיר למעלות אשא עיני וכו' לפי דברי האר"י ז"ל אין ראוי לאומרם כמ"ס לעיל סי' רל"ז או' ט' יעו"ש:

(כא) מ"ב. שכל פעם שיאמר אליהו יכין שם אגליא (והוא ר"ת של אתה גבור לעולם אדוני) ואם עושה זה לפני מפתו בכל לילה יראה אליהו בחלום וישאל שאלותיו. פת"ע או' ז' ועיין במגיד משרים סוף פ' בראשית מ"ס לכיון כדי שיראה אליהו בחלום יעו"ש:

(א) סעי' א. סדר הבדלה וכו' הרמב"ם פכ"ט כתב דהבדלה היא

לחול לא צמולא י"ט ואפ"י חל יו"ט צמולע שבת או ל"ס כפור דליכא ששת ימי המעשה אין לומר ויהי נועם צמו"ס דכיון דאומר ומעשה ידינו חרי זמני צעיקן שיתא יומי כולא דחול עכ"ד. וכ"כ הט"ז כק"צ דאפ"י חל יו"ט ביום ו' א"א ויהי נועם דצעיקן ו' ימים שלמים למלאכה:

(ז) וא"כ. חל פסח בשבת א"א ויהי נועם צמו"ס שלפניו אך כשחל יו"ט אחר בשבת אף אם הוא כיפור י"ל ויהי נועם צמו"ס שלפניו. והנהגין שלא לומר ויהי נועם כשחל יו"ט בשבת בכל יו"ט יש להם סמך. שו"ת שאלת יעב"ץ סי' י"ט. ברכ"י או' ב' שו"ת או' ב' בשבת חו"ה ודאי אין אומרים ויהי נועם. מש"ז או' ג' ועיין לקמן או' ט'.

(ח) מ"י. שאינו אומר ויהי נועם צמו"ס וכו' מפני שחל פורים בשבוע טובה בפשיטות. כנה"ג בתשובות הגדפסות סי' כ"ה. ברכ"י או' ג' שו"ת שם:

(ט) שם. ובזמן שאין אומרים ויהי נועם וכו' ראיתי לקלח גדולי הדור שאף שלא היו אומרים הלצור ויהי נועם צמו"ס כשחל יו"ט באותו שבוע הם היו אומרים בלחש ויהי נועם כדרך שאומרים כל מו"ס ואומר רבנן בטעמא כי על דרך האמת מוכרח אמירת ויהי נועם בכל מו"ס שהוא חול אף שיהיה יו"ט באותו שבוע. ברכ"י או' א' והביאו שו"ת או' ב' וכ"כ הברכ"י סי' תל"א או' ב' שעל דרך האמת שמעתי וראיתי שנהגו לומר ויהי נועם בכל מו"ס אף בחו"ה וכ"ס אם חל יו"ט צמולע השבוע. יעו"ש. וכ"כ הש"ך דף רי"ח ע"ג. חס"ל או' ג' בן א"ח פ' וילא או' ו' וכ"מ ממ"ס לעיל או' א' יעו"ש ודוק:

(י) שם. אין אומרים סדר קדושה. דויהי נועם שייך למלאכה המשכן וע"י שרתה שכינה וזהו ואתה קדוש יושב תהלות ישראל. ט"ז סק"ג:

(יא) שם. א"א סדר קדושה. כ"כ הטור דנהגין בני אשכנז כשאין אומרים ויהי נועם כגון שחל יו"ט צמולע השבוע. אז אין אומרים ג"כ סדר קדושה אלא שכתב דאין נוהגין כן בספרד אלא מתחילין פסוק אורך ימים אשביעיהו וכו' ואתה קדוש עכ"ל. וכ"כ לעיל או' ה' צסס שער הכו' דלר"ך לאומרו צמו"ס כדי להמשיך הארה מעולם האלימות לבריאה יעו"ש. וא"כ לפ"ז אין חילוק אם חל יו"ט צמולע שבוע או כולו חול. וגם לפי דברי האר"י ז"ל ל"ל בכל מו"ס ויהי נועם כמ"ס לעיל או' ט' יעו"ש. וא"כ נמלא דלפי דברי האר"י ז"ל ל"ל בכל מו"ס ויהי נועם וגם אתה קדוש ואפ"י אם חל יו"ט באותו שבוע כיון שיש טעם בסוד:

(יב) שם. אכל אומרים ויתן לו. וכתב בשער הכו' דף ס' ע"ב אותה הפסוק של ויתן לך האלהים וכו' הכתוב

במחזורים צמו"ס בסדר הבדלה היה נוהג מורי ז"ל לאומרם בכל מו"ס צעת שמבדיל על הכוס בביתו והנה נזכר בזהר בהקד' דפ' בראשית ענין זה וע"ש עכ"ל. והיינו שהיה נוהג לאומרם אחר הבדלה כמ"ס צס' פע"ח שער ח"י סוף פכ"ד יעו"ש. וכ"כ החיד"א צס' מו"צ או' קס"ג. קף החיים סי' ל"א או' מ"ט. ועיין א"ר או' ו'.

(יג) שם. מבדיל ש"ך וכו' וכ"כ בשער הכו' דף ס' ע"ב מה שמבדילין צהב"ג מנהג טוב הוא ומורי ז"ל

פגום. הגה ונהגו לומר קודם הבדלה שעושים בבית הגה אל ישועתי וגוי כוס ישועות אשא וגוי ליהודים היתה אורה וגוי לסימן טוב ובשעת הבדלה יתנו עיניהם בכוס ובגזר ונהגין לשפוך מכוס של יין על הארץ קודם שסיים בפה"ג כדי שלא יהיה הכוס פגום וטעם השפיכה דאמרין כל בית שלא נשפך בו יין כמים אין בו סימן ברכה ועושין כן לסימן טוב בתחלת השבוע גם שופכין מן הכוס לאחר הבדלה ומכבין בו הנר ורוחלים

בו

בבית החיים

(ה) שם. שלא יהא הכוס פגום. וה"ה נמי לענין שהיה שלם דהיינו שלא יהיה הכוס שבור כמ"ס הטור. וה"ה נמי לענין שאר דברים הנריכין בכוס של בהמ"ז כמ"ס מרן ז"ל בכוס של קידוש לעיל סי' רע"א וז"ל וכתב עוד הרמב"ם שם שיש לו כל דיני כוס של בהמ"ז שטעון הדחה ושטיפה. מלא ואוחזו בימין ומגביהו מן הקרקע טפח או יותר ולא יסייע בשמאל עכ"ל. וכן פסק בש"ע שם סי' רע"א סעי' יו"ד יעו"ש וזה פשוט. מט"י או' ב :

(ו) שם. שלא יהא הכוס פגום. ומיהו יכול לתקן כוס פגום ע"י שיוסיפו מעט יין או מים. וכן בשעת הדחק שאין לו אחר יכול להבדיל על כוס פגום כמ"ס ססי קפ"ב ובדבריו לשם בס"ד :

(ז) וכתב בשער הכוונות כי אין להטיל מים בכוס של הבדלה בשום אופן. וכ"כ בס' פע"ח שער ח"י פכ"ד. וגראה דה"ד בדאפשר אבל אפשר כגון שאין לו כ"א פחות מרביעית ולריך להטיל בו מים כדי להשלימו לרביעית לא יבטל ההבדלה משום זה :

(ח) שם בהגה. ובשעת הבדלה יתנו עיניהם וכו' פי' העושים אמן. טור סי' רל"ט. מ"א סק"א. והלבוש כתב יתן עיניו בכוס ובגזר וכן כל השומעים יתנו בהן עיניהם כיון שעליהם הברכה עכ"ל. משמע דגם המבדיל עלמנו לריך ליתן עיניו בכוס ובגזר :

(ט) שם בהגה. כדי שלא יהא הכוס פגום. פי' שיש פגם וביזוי לכוס של ברכה כששופך ממנו קודם שישתה כמ"ס בהגמ"ג בשם ס"ח סי' קי"א ושלכך שופכין קידם סיום הברכה. מ"א סק"ב. והט"ז סק"א כתב דאין מנהג זה יפה לדרך ברכה ולשפוך על הארץ דאין לך בזיון גדול מזה אלא נראה לנהוג כמו שמלאכי בס' י"ג שצטעה שממלאין הכוס של ברכה להבדלה ימלאו על כל גדותיו וישפוך עוד בענין שיספוך על הארץ מחמת שהכוס מלא מאד והוא לסי' יין שנשפך כמים ואח"כ לא ישפוך כלום והוא נכון מאד וכן נהגתי מעודי יעו"ש. ועיין עוד באו' שאח"ז :

(י) שם בהגה. וטעם השפיכה וכו' ובמ"מ כתב טעם לשפיכה ע"פ הקבלה יעו"ש. ומ"מ כתב דלא ישפוך בשעת ברכה אלא בשעה שמוציא יספכו מלא על כל גדותיו שיספך על הארץ. וכ"כ בשל"ה והגהת י"ג בשם מהר"ך ורש"ל וב"ש כתב לבטל השפיכה לגמרי משום ביזוי משקה וכמ"ס סי' קט"א. ולדין ל"ל דדבר מועט אין קפידא. מ"א סק"ג. וכ"כ א"ר או' ב' דבשפיכת מעט יין ליכא ביזוי יעו"ש :

(יא) שם בהגה. וטעם השפיכה וכו' ונהג"ג בהגמ"ט סי' רל"ט כתב ששמע בשם האר"י ז"ל שאסור לשפוך ומ"מ הוא נוהג לשפוך מן היין על פתח הבית שכן נהגו גדולים יעו"ש. והביאו מ"א סק"ב. מיהו בס' עבודת הגפן דף י"א ע"ג כתב דהגם דיש הרבה פעמים לשפיכה ראוי לחוש לטעם המקור' ושלא לשפוך על הקרקע יעו"ש. ועתה בדורינו בהרבה מקומות כמעט נחטל מנהג זה לשפוך דילאו עליו עוררין. מחז"ר

היא דאורייתא כמו קידוש. וי"א שהיא מדרבנן. מ"מ שם. מ"א רס"י זה. ואם הבדיל בתפלה לכ"ע הבדלה על הכוס דרבנן. עיין ברכות ל"ג ע"א ולעיל סי' ער"א או' גי' או' ה' ודוק. ועוד עיין לקמן או' ד"ן :

(ב) ר' לדוק אומר כל מי שאינו מבדיל על היין במו"ש או שאינו שומע מאחרים שמבדילין אינו רואה סי' ברכה לעולם אבל המבדיל על היין או שומע מאחרים שמבדילין הקב"ה קוראו קדוש ועושהו סגולה שנאמר והייתם לי סגולה מכל העמים ואומר ואבדיל אתכם מן העמים. וא"ר יוחנן ג' מוחלי העוה"ב הדר בא"י והמגדל בניו לתת והמבדיל על היין במו"ש. והוא דשייר מקידושא לאבדלתא. הלכך מאן דאית ליה חד כסא ולית ביה שיעור קידושא ואבדלתא שבק ליה לאבדלתא וקידושא ארפתא דכי תקינו רבנן אבדלתא אחמרא תיקנו. טור. ושם ע"פ לקמן סעי' ד' יעו"ש.

ואיתא נמי בפ"ב דשבוטות א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל המבדיל על היין במו"ש הויין לו בנים זכרים דכתיב להבדיל בין הקודש ובין החול וכתיב התם להבדיל בין הטמא ובין הטמא וסמך ליה חשה כי תזריע. ריב"ל אמר בנים ראויין להוראה דכתיב להבדיל ולהורות ע"כ. וממילא זו מציא הרב המגיד ריש פכ"ט סיוע להרמב"ם ז"ל דהבדלה היא ג"כ דבר תורה כמו הקידוש יעו"ש. והביאו המט"י רס"י זה :

(ג) שם. דבר הבדלה יין בשמים וכו' וטעם לסדר זה כתב המט"י או' א' בשם הרשב"ץ בס' מאמר חמץ. יין תחלה לפי שחוש הטעם הוא יותר עז שבשאר החושים שאינו משיג אלא בפגישה אל המוחש. וחוש הריח יותר דק ממנו כי מרחוק יריח. וחוש הראות יותר דק שהוא משיג עד לשמים יגיע בהשגת הכוכבים. והבדלה היא חכמה להבדיל בין הקודש ובין החול וע"כ קבועה בחוקן הדעת. והשכל הוא יותר דק משאר החושים שהוא משיג המלאכים והשגת המלאכים היא מהקל תחלה ואח"כ אל העומק. וכן הם מסודרים החושים הלשון הטועם תחתון. והחוש המריח למעלה ממנו. והעינים לראות למעלה ממנו. והמוח המשכיל למעלה מכולם יעו"ש. נמלא דסדר הבדלה היא מומטה למעלה. תחלה ברכת היין שהיא בפה. ואח"כ ברכת הריח שהיא בחוטם. ואח"כ ברכת הנר שהיא בעינים לראות. ואח"כ ברכת הבדלה שהיא במוח השכל :

ומה שתיקנו חז"ל לומר ארבעה הבדלות שהם בין קודש לחול ובין איר לחושך ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה כנגד ד' קליפות הרמזים בפסוק והנה רוח סערה באה מן הלבון ענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו סביב, מדרש הלפיות ענף הבדלה דקי"ח ע"ד ועי"ש. ור"ל אומרים כנגד ד' הבדלות כדי להכניעם. ועיין יפ"ל או' א' :

(ד) שם. שלא יהא הכוס פגום. ואע"ג דבגמ' לא אמרו אלא כוס של ברכה קידוש והבדלה בכלל כוס של ברכה הם. ז"ל. ועיין בדבריו לסי' קפ"ב סעי' ג' שם נחבאר כל דיני כוס פגום ובסי' קפ"ג סעי' ג' שם נחבאר כל דיני כוס שלם יעו"ש :

בו עיניו משום חיוב מלוא: ב גואין מבדילין על הפת דאבל על השכר מבדילין אם הוא חמר
מדינה וה"ה לשאר משקין חוץ מן המים. הגה וטוב יותר להבדיל על כוס פגוס של יין מעל
שכר (אבודרהם) ונהגו להבדיל במלואי פסח על שכר ולא על יין משום דחביב עליו. וביו"ט שחל להיות
במ"ש שיש בו קידוש שהוא נאמר על הפת ה"א שאגב הקידוש מבדילין ג"כ עליו ווי"א
שיותר טוב לומר הקידוש והבדלה שניהם על השכר (הגה והסבירא ראשונה עיקר):

אם

בפ החיים

ב פסח"י ק"ה
בענין כוס של ברכה
והיה להבדלה ועיין
בסי' קפ"ב מדיני
כוס פגוס בסור
בס"ד רבי עמרם
והתוס' ד פסחים
ק"ז בענין דלמני
הטור בס"ה הנאמר
ו שם בס"ה א"י

לברך עליו. לבוש. לפיכך אם מבדיל על כר שצבית שלא הודלק
בשביל כך א"ל לכבותו. ר"ז או"ה:

(ח) **שם** בהגה. משום חיוב המלוא. בפרקי ר"א פ"ך ח"ה
ר"א אומר לאחר ששתה אדם כוס ההבדלה מלוא
להטיל מעט מים בכוס ושותה כדי לחבב המלות ומה שישאר
בכוס מן המים מעבירו ע"ג עיניו למה משום שאמרו חכמים
שירי מלוא וכו' ברכ"י או"ה ב':

(ט) **סעי'** ב. הון מבדילין על הפת. ולא דמי לקידוש משום
דכיון דהין קידוש אלא במקום סעודה פת מענינא
דקידוש הוא אצל חינו מענין הבדלה. ב"י ט"ז סק"ב:

שם. אצל על השכר מבדילין אם הוא חמר מדינה. עיין
לעיל סי' ער"ב או"ה מ"ו ואו"ה מ"ט:

(ך) **שם**. וה"ה לשאר משקין חוץ מן המים. רביס הבינו מלשון
זה דמלי להבדיל על החלב ועל השמן. והוא טעות
דהא דקאמר וה"ה לשאר משקין היינו כשהמשקה הוא חמר מדינה
וקאי אמאי דסמך משכחז על השכר מבדילין אם הוא חמר
מדינה וע"ז כ' וה"ה בשאר משקין דהיינו כשהמשקה הוא חמר
מדינה. ומ"ש חוץ מן המים ר"ל אם שאין שותין במקום ההוא
אלא מים לבד וס"ד אמרינא שיהא דין המים כחמר מדינה. וכל
זה פשוט ומבואר בב"י סי' זה וסי' ער"ב ועיין ראיתי טעמים ועבדי
עובדא הוזקקתי לבאר המבואר. ברכ"י או"ה ג'. והביאו הש"ע"ה:

(בא) **שם**. וה"ה לשאר משקין וכו' מי שצריך כל ברכות
ההבדלה על הכוס וכשטעמו נמלא חומץ מביא
כוס יין אחר ומברך בפנה"ג ומבדיל ובורא מל"י האש ילא י"ח
וא"ל לחזור ולברך. הרב חיד"א בס' חיים שאל ח"א סי' ע"ד
או"ה מ"ג אמנם לפי מ"ש הטור בשם פרקי ר"א דמי שאין לו יין
יכול לומר ברכת ההבדלה בלא כוס נראה בכה"ג דלא צדיעבד
וא"ל להביא עוד כוס אחר ואע"ג דכתב הטור וב"י דלא ק"ל
כההיא דפרקי ר"א י"ל היינו לכתחלה אצל אם כבר בירך י"ל
דלא. ועוד כיון דהבדלה דרבנן ואפי' למיד דאורייתא לכ"ע על
הכוס היא מדרבנן כמ"ש או"ה ח' זה שכבר בירך אעפ"י שהכוס
היה חומץ מדאורייתא ילא כיון שמה"ת א"ל כוס וא"כ אם יביא
כוס אחר ולחזור ולברך חיישינן לברכה לבטלה ושב וא"ת עדיף:

(בב) **שם**. וה"ה לשאר משקין וכו' יין שריחו רע ומסריח
קלת אם מבדילין עליו עיין בשו"ת שע"א סי' ח"י
שמאד בזה אצל הער"ה "סי' ער"ב או"ה ח' פשיטא ליה דאין
מבדילין עליו וכתב ודלא כהש"ע"ה יעו"ש. והבאנו דבריו לעיל
סי' ער"ב או"ה י' יעו"ש:

(ג) **שם**. וה"ה לשאר משקין וכו' אין מבדילין על משקה
לקרי"ן וואסי"ר וכדומה לו. שו"ת חינוך בית יהודה
סי' ט' מחבר או"ה ג' שעת או"ה ז' וכן אין מבדילין על קאווס
או בארשט כמ"ש לעיל סי' קפ"ב או"ה ט' יעו"ש. ועוד עיין
בדבריו לשם או"ה ז':

(ד) **שם** הגה. וטוב יותר להבדיל על כוס פגוס וכו' עיין
מ"א

מחבר או"ה ז' וכ"כ היפ"ל או"ה ז' דלא ראה להרב אביו ולא
לרביס שבזמניו שנהגין לשפוך יעו"ש:

(יב) **שם** בהגה. דאמרינן כל בית שלא נשפך בו יין וכו'
והפ"י של אומרים כל בית שלא נשפך בו יין כמים
וכו' לא נ"ל דלוא חכמים לשפוך יין דאדרבא יש איסור בזה
וכמ"ש סי' קע"א ממשכין יין בליטורות לפני חתן והוא שיקבלו
בכלי כפי הלימוד אלא נ"ל דכוונת רז"ל בנשפך יין כמים הוא
בדרך זה ד"ל למה אמר ל' דיעבד דהיינו נשפך ולא אמר כל
בית שאין שופכין בו וכו' אלא דנכתובו לומר שלא יתרגז אדם
בביתו חפ"י אם יארע לו היזק דהיינו שכבר נשפך יין בשוגג
ע"י שום או מבני הבית ודרכן של בני אדם להתרגז בשביל זה
ע"כ אמר כל בית שאין היין הנשפך בשוגג נחשב לו כאלו הוא
מים אלא דאדרבא מתרגז אז אין בו סי' ברכה דאמרינן בפ"ק
דסוטה בכל בית שיש שם רוגז הוא סי' עניות ח"ו. וא"כ אין
רואה מוכחן לשפוך יין לחיבור אע"ג שמתכוין לסי' ברכה דהא
גם בחתן מתכוין כן. וע"כ נראה דיש למעט בחלק הנשפך
במו"ש בכוס הבדלה משום הפסד משקין. ט"ז סק"א. וכן פ"י
מהרש"א ז"ל בח"א על עירובין ס"ה ע"א דנשפך ממילא
קאמר יעו"ש:

(יג) **שם** בהגה. גם שופכין מן הכוס וכו' היינו לאחר שתיה
משום הפסק. מ"א סק"ד. תו"ש או"ה ה' מיהו כבר
כתבנו לעיל או"ה ט' משם הט"ז דס"ל דלאחר שנשפך כשמילא
את הכוס לא ישפוך אח"כ כלום יעו"ש. ולא ישתה עד שישב
מ"א שם תו"ש שם:

(יד) **ונהגו** הגשים שלא לשתות מכוס הבדלה. מ"א שם בשם
הש"ה. אר או"ה ד' והטעם כתב בשל"ה משום
דעץ הדעת גפן היה וע"י החטא ניתנה לה דם נידות להבדלה
מן האדם יעו"ש. והביאו התו"ש שם:

(טו) **כתב** בשל"ה בזה קידוש כוס של הבדלה רגיל המבדיל
לשתות כולו ואין משקה ממנו בני הבית. מ"א שם.
תו"ש שם. מיהו במט"מ סי' תקיט כתב שותה מלא לוגמיו
ומטעים בני ביתו משמע דס"ל דאין לנהוג כרב סעדיה ושה"ל
וכ"כ הטור סי' רל"ט בשם ר"ע. א"ר שם:

(טז) **וצריך** לשתות מלא לוגמיו כמ"ש לעיל סי' ק"ך סעי'
ג' דכל דבר שלריך כוס לריך לשתות מלא לוגמיו

ומפני שיש ספק בברכה אחרונה של יין לריך לשתות רביעית
שלם ולברך ברכה אחרונה כדי להסתלק מן הספק יעו"ש. ואם
המבדיל אינו יכול לשתות יכול ליתן לאחר הכוס לשתות שכיון
על ברכתו כמ"ש שם בס"י ק"ך סעי' ד' יעו"ש. ואם טעה
ולא שתה מלא לוגמיו א"ל להבדיל שנית כיון ד"א דהבדלה
דרבנן וק"ל ספיקא דרבנן לקולא וגם להאומרים דאורייתא מ"מ
על הכוס היא מדרבנן כמ"ש לעיל או"ה ח' וע"כ א"ל להבדיל שנית:
(שוב) **שם** בהגה. ומכבין בו הנר. כדי שיהא נראה לכל
שלא הודלק נר זה אלא למלוא לנר של הבדלה

(מג)

הראש"ש ו' תוספות
בברכות ג' ג' לחד
תירוצא הא דלמית'
פסחים ק"ז ורי'
בש דגדרכו וה' ג' ורי'
בשם שג' הלקט
ח הראש"ש בשם רי'
ובתוס' פס"כ בור'
לדעת הגאונים
פסחים קה' לה'
ריהב"א הראש"ש
פס' הראש"ש ריש

ג אם אין לו יין ולא שכר ושאר משקין וי"א שמותר לו לאכול חו"א שאם מצפה שיהיה לו למחר לא יאכל עד למחר שיבדיל ויברך עליו ב"מ ואח"כ יבדיל עליו מבה שיברך לו למחר מושב שיאכל קודם שיבדיל ויברך עליו ב"מ ואח"כ יבדיל עליו מבה שיברך לו למחר המזון בלא כוס. לדברי האומרים דבה"מ טעונה כוס ולדברי האומרים דאינה טעונה כוס לא יאכל עד שיבדיל יומיירי שכוס זה לא היה בו אלא רביעית בצמצום וכבר היה מוזג כדינו שאם היה משים בו מים יותר לא היה ראוי לשתייה שא"כ דרי"ה מברך תחלה ושותה ממנו מעט ומוסיף עליו להשלימו לרביעית ומברך עליו בה"מ:

מי

בפ החיים

(כט) **סעי'** ג. י"א שמותר לו לאכול. דרי לו בהדלה שכתפלה. מ"א סק"ז. תו"ש או' ט' ועיין רס"י זה. ומ"ש המ"א בשם תשו' מהר"ם שיחמר המבדיל בלא כוס משמע דאפי' בשם ומלכות יכול לאומרה בלא כוס. ומיהו כבר כתב הטור וב"י דאין לא ק"ל הכי ואין יכול לומר ברכת המבדיל בלא כוס יעו"ש. וכך ח"א או' ז' דלדינא נראה דאין לברך בשם ומלכות:

(ל) **שם**. וי"א שאם מלפה וכו' וכן כ"ל עיקר בש"ס וכ"פ הרי"א"ז בש"ג. א"ר או' ט' וכן נראה לענין דינא לפי מה דק"ל דכל היכא שכותב הש"ע י"א וי"א הלכה כ"א בתרא. וכ"כ הר"ז או' י"ב לענין הלכה יש להחמיר כסברה האחרונה אלא א"כ הוא אדם חלש שקשה לו להתענות עד שיביאו לו כוס למחר אזי יכול לסמוך על-סברה הראשונה להקל ב"מ עכ"ל. ועיין בדברינו לעיל סי' י"ג או' ז' ודוק:

(לא) **שם**. שיהיה לו למחר וכו' אבל אם אינו מלפה שיהיה לו למחר ביום אין מחייבין אותו להתענות עד ההבדלה לפיכך מותר לו לאכול אף במו"ש מיד. ר"ז שם:

(לב) **שם**. לא יאכל עד למחר וכו' ואפי' במו"ש ליו"ט. מ"א סק"ח בשם הרי"ף. גרייף לטעמיה דס"ל דאין מבדילין על הפת כסברה שנייה דסעי' ב' וכמ"ש ב"י יעו"ש. והכי נמי לסברה ראשונה דסעי' ב' דמבדילין על הפת במו"ש ליו"ט אם אין לו פת ומלפה שיהיה לו למחר לא יאכל כלום עד למחר שיבדיל ואז יעשה ב' סעודות ביום של הלילה ושל היום כמ"ש לעיל סי' ר"א על הגה דסעי' א' יעו"ש. אמנם כבר כתבנו לעיל דסעי' ב' דסברה שנייה עיקר:

(ג) **שם**. ואינו מלפה וכו' ואם מלפה שיהיה לו למחר יבדיל עכשיו משום דחציצא מלוה בשעתא ובאכילה ימתין עד למחר. מ"א סק"ט. וזהו לדעת הש"ע דרס"ו קפ"ב אבל המ"א שם פסק דא"ל להמתין. לז"ש. ועיין בדברינו לשם או' ג':

(ד) **שם**. ולדברי האומרים דאינה טעונה כוס וכו' והכי ק"ל דביחיד אינה טעונה כוס כלל ובג' רק למלוה מן המזבח כמ"ש לעיל סי' קפ"ב או' ד' יעו"ש. וא"כ אם אין לו אלא כוס אחד אפי' בג' לא יאכל עד שיבדיל דמלית הבדלה שהיא חובה קודמת למלוה מן המזבח של בהמ"ז:

(ה) **שם**. אלא רביעית בלמלוס וכו' דאם היה יותר מרביעית ישתה מעט ע"י כלי אחר או בידו כדלעיל סי' קפ"ב סעי' ג' יעו"ש. ואף שאין לו תיקון מותר לשתות ממנו ולברך אח"כ על כוס פגוס. א"ר או' י"ב. וכ"כ התו"ש או' י"ב דזהו לדעת רש"ב"ס דבדיעבד שרי לברך על כוס פגוס. ועיין לעיל סי' ע"א או' ג' ו' ואו' ס"ט ודוק:

(ו) **שם**. אלא רביעית בלמלוס וכו' לא דוקא דה"ה אם יש

מ"א סק"ה שכתב דשכר יותר טוב מכוס פגוס של יין ורמ"א מיירי במקום דלא הוי שכר חמר מרינה יעו"ש. אבל הא"ר או' ה' כתב על דבר מ"א הג"ז דלא משמע הכי מרמ"א ולבוש דהא קאי על חמר מדינה שהיכירו מקודם יעו"ש. וכ"כ התו"ש או' ז' על דברי מ"א הג"ז דאין דבריו מוכרחין יעו"ש. וכן הסכים הבי"מ או' ה' יעו"ש. והגם דיש מן האחרונים שפסקו כדברי מ"א מ"מ נראה לפי סודם של דברים דיין פגוס יותר טוב מהשכר דלא על חנם קבעו רז"ל הבדלה על יין והוא משום דיין רומז אל בחי' הדין כידוע. ובעי' לאכפייא יתיה ע"י הברכה במו"ש שהוא התחלת ממלכתו ועוד יין ג"י שבעים כנגד שבעים שרים ובעי' לאכפייא יתהון תחות שכינתא. וכ"ז אם היין מוזג ואי אפשר להוסיף לו מעט מים אבל אם אפשר יתן בו מעט מים ותתקן הפגימה כמ"ש בסמ"ק פ"ב יעו"ש:

(ז) **שם** בהגה. ונהגו להבדיל במו"א פסח על שכר וכו' דוקא במקום דהוי שכר חמר מדינה אבל בארץ אשכנז אסור דהא אפי' אין לו יין כלל אסור להבדיל על השכר כ"ש היכא שיש לו ואינו חביב עליו. מ"א סק"ז. וכ"כ א"ר או' ו' מיהו התו"ש או' ח' כתב ראיתי נוהגין כן גם באשכנז להבדיל עליו במו"א פסח הואיל וחביב ביותר ע"כ. ועיין באו' שאלח"ז:

(ח) **שם** בהגה. ונהגו להבדיל במו"א פסח על שכר וכו' ואין כן מנהגינו שכתב"ג בהגה"ט או' א' וכן הוא לפי סודם של דברים שגריך להבדיל דוקא על היין כמ"ש לעיל או' ב"ד אלא דוקא היכא דלא אפשר אז יש להתיר בשאר משקין אם הם חמר מדינה:

(ז) **שם**. וי"א שיותר טוב וכו' דעת הש"ע בזה כיש אומרים בתרא כפי הכללים המסורים בידנו דכשאינו מביא סברה א' בסתם אלא בשם י"א דעתו כ"א בתרא והיינו כמ"ש מרן בב"י דהתו"ש והרא"ש דחו סברה הגאונים שהיא סברה ראשונה וכתב שכן היא סברה הראש"ש יעו"ש. מנ"י או' ה' וכ"כ שכתב"ג בהגב"י או' ב' דהמנהג פשוט בינינו כדברי הרא"ש. וכ"כ בשו"ת חנוך בית יהודה סי' ט' כי כן עיקר לומר יקנה"ז על השכר והביאו מחז"ר או' ד' וכ"כ הבי"מ או' ב' ועיין באו' שאלח"ז:

(ח) **שם** הגה. וסברה ראשונה עיקר. עיין לבוש שכתב דבש"ע שגדפס ראשון היה כתוב וסברה האחרונה עיקר אלא דבש"ע שגדפס בש"מ כתוב וסברה ראשונה עיקר וכן הוא דעתו ז"ל יעו"ש. וכן הוא דעת הא"ר או' ז' אבל הפרישה או' יו"ד כתב דדעת רמ"א לפסוק כסברה אחרונה יעו"ש. וכ"כ הברכ"י או' ה' דהעיקר נראה כדברי הפרישה ודלא כהא"ר וז"ל בהגה וסברה האחרונה עיקר יעו"ש. וכבר כתבנו באו' הקודם דכן הוא נמי דעת הש"ע כסברה האחרונה יעו"ש:

כ מי שאין ידו משגת לקנות יין לקידוש ולהבדלה יקנה להבדלה משום דקידוש אפשר בפת: ה לאם אין ידו משגת לקנות שמן לנר חנוכה ויין להבדלה נר חנוכה קודם: ו מאומר הבדלה מיושב. הגה וי"א מעומד (אגודה וכל זו ואגור) וכ"כ במדינות אלו נואוחו היין בימין וההרס בשמאל ומברך על היין ושוב נוטל ההרס בימין והיין בשמאל ומברך על ההרס ובהזכיר היין לימינו: ז סאפי שמעו כל בני הבית הבדלה בבהכ"ג אם נתכוננו

שלא

בבית החיים

פ"ח דנכוחות כסוד
ה מהא דשבת כ"ג
לפנין הידוש היום
מהוס' דנכוחות מ"ג
ג מדרכי בשם
ראשי ה מהא
דנכוחות מ"ג
וכנ"ל הלל:
סב"י לדעת הכן
בספ"ג דר"ה:

וכן נכון לעשות. מט"מ סי' תק"ט. שכתב בהגב"י או' ג' והא"ר או' י"ד כתב דאפי' אינו ת"ח קודם שיסתה ישב וכן בעלמא לא יאכל ולא יסתה מעומד אפי' מעט עכ"ל. ועיין לעיל סי' ער"א או' ס"ב ואו' ס"ד:

שם (ג) ואוחז היין בימין וכו' דכל דבר שמצרכין עליו לריך לאוחז בימין כו"ס סי' ר"ו סעי' ד':

שם (ה) ואוחז היין בימין וכו' הוה עובדא בא' שנטל את הכוס כדי להבדיל וצריך בפה"ג וסתה את הכוס

ע"י שכתב קודם שצריך על השמים ומאחר והבדלה וכוין שעדיין לא הבדיל הביא לו כוס אחר חס לריך לחזור לצרך בפה"ג עיין פתה"ד או' ו' שכתב דכוין דהבדלה אין דרך לשותת אחריו עוד יין וגם דשעת צרכה לא היה דעתו כ"א על אותו כוס הו' נמלק גמור ובדאי דחזור ומצרך יעו"ש. ועיין לעיל סי' רע"א או' ל"ו:

וכתב עו"ש הפתה"ד דאי גברא דנא שצא להבדיל על הכוס טעה בתפלת ערבית ולא הזכיר הבדלה בתפלה דק"ל

דאינו חוזר כיון שצריך להבדיל על הכוס כדלעיל סי' רל"ד סעי' א' השתא דאשתלי וסתה הכוס קודם שהבדיל לריך שיחזור ויתפלל יח ויבדיל בתפלה ושוב יבדיל על הכוס כדפסק שם מרן ז"ל דאם טעם קודם שהבדיל על הכוס לריך לחזור ולהבדיל בתפלה יעו"ש ופשוט עכ"ל. ועיין בדברינו לשם בס"ד:

שם (ה) ושוב נוטל ההרס בימין וכו' ואח"כ יניח השמים מימינו ורואה בלפרקיים ומצרך בורא מאורי האש

שכל ברכת השבת מצרך הברכה אח"כ. מש"ז או' ו':

שם (ז) והיין בשמאל וכו' ומצרך על הגר בעוד שעדיין הכוס בשמאלו. ואח"כ חוזר ונוטל הכוס בימין

ומצרך המבדיל וכו' ואינו חוזר ונוטל השמים ואפי' בשמאלו.

פסקי תו' א"ר או' ט"ו ר"ז או' ט"ז. ועיין לקמן סי' רח"ך סעי' ג' בהגה ובדברינו לשם בס"ד:

שם (ז) אס נתכוונו שלא ללאת וכו' ואם נתכוונו [ללאת] בברכת הבדלה אעפ"י שלא נתכוונו בברכת היין

יאלו. מ"א סק"י. תו"ש או' ח"י. א"א או' יו"ד. ר"ז או' ח"י.

אלא שאינו יכול לשותת יין על סמך ברכת היין שצריך המבדיל כל שלא נתכוין בשמיעת ברכת היין לפטור זה היין שיסתה הוא.

ר"ז שם. וכ"כ א"א שם. אמנם הלבו"ש כתב דיש למחוק מודברי מ"א תיבת יאלו וכתב דר"ל דאם נתכוונו בברכת המבדיל שלא

ללאת אעפ"י שצאאר הברכות לא נתכוונו מבדילין בבית דברכת המבדיל היא העיקר דהא ברכת היין היא ברכת הנהנין

ומצרך ושותה אעפ"י שאינו חייב וה' בברכת הריח. אכן ברכת האש נראה דאינו בברכת המבדיל ואם לא כווננו בברכת

האש שלא ללאת יבדיל בביתו בלא ברכת האש עכ"ל. ונראה דלענין דינא לא נפקא מידי דהכל תלוי בברכת המבדיל דאם

כיון בברכת המבדיל ללאת אעפ"י שלא כיון בברכת היין שוב אינו יכול להבדיל. ואם לא כיון בברכת המבדיל ללאת אעפ"י

שכיון

בו ביותר רק שאחר טעימת מלא לוגמיו לא יאחר בו רביעית. תו"ש או' י"ב. וכ"כ א"ר או' י"ג דמ"ש הש"ס ושותה ממנו מעט היינו מלא לוגמיו וישתייר רביעית יעו"ש. ועוד י"ל דשותה ממנו מעט שכתב הש"ס אפי' אינו מלא לוגמיו ואע"ג דכל דבר שצריך כוס לריך לשותת מלא לוגמיו כמ"ש לעיל או' ט"ז שאני הפא כיון שצריך לשייר ממנו לבהמ"ז סגי בטעימה כל שהוא וכמ"ש לעיל סי' ער"א או' ע"א יעו"ש. וכ"ז לדברי האומרים ברהמ"ז טעונה כוס אבל כבר כתבנו לעיל או' ל"ד דאין ק"ל בדברי האו' דאינה טעונה כוס יעו"ש:

סעי' ד. מי שאין ידו משגת וכו' עיין לעיל סי' רע"א (ז) סעי' י"א ובדברינו לשם או' ע"ה:

סעי' ה. נר חנוכה קודם. משום דפרסומי ניסא עדיף. והבדלה אפשר לאומרה בתפלה. טור וב"י. ולפ"ז ה"ה בקידוש היום אף שאין לו פת אפשר בתפלה. וודאי פת עדיף דיי"א דהוה ד"ת לאכול פת בשבת וגם אפשר דהוה עונג שבת ובאין לו פת כ"א מיני לפתן וכדומה קודם לנר חנוכה שזה דברי קבלה שלא להתענות בשבת גם י"א דאסור להתענות בשבת ד"ת ממה שיקנה נר חנוכה אלא מייירי יין קידוש ונר חנוכה הוא דנר חנוכה קודם. מש"ז או' ד':

סעי' ו. אומר הבדלה מיושב. כ"כ התו' דהיאך אנו פוערין זה את זה מיין והבדלה מאחר שאין אנו

לא יושבין ולא מסובין וכו' לכך נאה וטוב למבדיל וגם לשומעים שישבו בשעת הבדלה שאז יהיה נראה קצב ופוגר אותן ע"כ.

וכ"כ המדרכי. וכ"פ ב"י בדעת התו' וכך הם דבריו כאן בש"ע אלא שהאגור כתב בשם אגודה שא"ל ליכא דכוין שקובעים

עלמם ללאת ידי הבדלה קובעים נמי לברכת פה"ג וכן מהגין באשכנז לעמוד עכ"ל ומביאו ב"י וזהו שכתב מור"ם ז"ל כאן

בהגה וכן מהגין במדינות אלו ר"ל בארץ אשכנז וכמ"ש האגור בשם האגודה:

שם (ז) אומר הבדלה מיושב. עיין פתה"ד או' ה' שכתב דלפי מ"ש הטור בס"י רל"ט בשם ר' סעדיה דהמבדיל

שותה כל הכוס כולו (והביאו דבריו לעיל או' ט"ו) אם י"ל דכ"ע מודו דמבדיל מעומד יעו"ש. ונראה דכוין דתקיפו רבין

הבדלה על היין אע"ג דשותה אותו המבדיל כולו הו"ל כאלו כולם שותים כיון שהוא שליח בעדם ובצרכתו מוילאם ולריך כולם

לישב לדיעה זו שהיא דעת התו' והסכמת הש"ע:

שם (ח) הגה. וי"א מעומד. לכבוד המלך שאנו מלוים אותו ודרך לוייה מעומד. ב"י בשם הכלבו. ואף שאין

קביעות אלא מיושב לפטור את כולם מברכת היין כמ"ש סי' רי"ג מ"מ מתוך שקובעין את עלמן ללאת ידי הבדלה קובעין

נמי איין. תו"ש או' ט"ז. וזהו דעת האגור והאגודה כמ"ש לעיל או' ט"ל יעו"ש:

שם (ח) בהגה. וי"א מעומד. מהרי"ל ז"ל לא שחה עד שיכב משום דת"ח לא יאכלו ולא יסתו מעומד.

ע ר"י:
פ הא"ח:

שלא לצאת מבדילים בבית: ה ענשים חייבות בהבדלה כשם שחייבות בקידוש פוי"ש
מי שחולק. הגה ע"כ לא יבדילו לעלמן רק ישמעו הבדלה מן האנשים:

דיני

בבית החיים

עכ"ל. וזהו שכתב מור"ם ז"ל כאן בהגה ע"כ לא יבדילו לעלמן רק ישמעו הבדלה מן האנשים. וכתב מ"א ס"ק י"א דאם כבר הבדילו האנשים אסור להבדיל לנשים וכ"כ א"ר ח"י. וכן ס"ל להרב תורת חסד בתפ"ו שבמפתחות והרב ז"ר סי' תל"א יעו"ש. מיהו הפר"ח בליקוטים סי' רח"ץ הסכים דלא כס' ח"י ומו"ר ס"ז אלא הגם הבדלה דרבנן נשים חייבות דרבנן ויכולות להבדיל לעלמן יעו"ש. (וכן ס"ל להב"ח כמ"ש בזה שח"י) וכן הסכים הרב מהר"ר יעב"ץ צ"ל לשון למודים הגד"מ יעו"ש. והב"ד הברכ"י ח"י ז' וכתב ח"י ואלן בדיקן ח"י לנו אלא דברי הרמב"ם ומרן דהני נשי חייבות דבר תורה דאף דבב"י לא זכר סי' הרמב"ם הרי כתב הכ"ז בש"ע דנשים חייבות בהבדלה כשם שחייבות בקידוש ובס"י רע"א פסק דחייבות מה"ת בקידוש ומשמע דסבר דה"ל חייבות בהבדלה מדאורייתא כיון דהשוה אותם וכס' הרמב"ם וכן דעת הרב החינוך ס"י כ"ו וכן דעת הסנו"ג. והאשה יכולה להבדיל לעלמה. ומי שהבדיל יכול להבדיל לה. וכ"כ באו"ח דף ס"ג ע"ב משם הרב אשר והר"ן גי' דאף שהבדיל לעלמן יכול להבדיל לאשה. וכ"מ קצת מהר"ן ס"פ ראוהו ז"ל עכ"ל. חמס הזכ"ל ח"י ה' אחר שהביא דברי הברכ"י הנ"ז כתב דמודי פלוגתא לא ילאנו במילי דברכות יעו"ש. משמע דס"ל כיון דהפלוגתא היא במילי דברכות יש לחוש למיעוטא וכמ"ש לעיל סי' ח"י ח"י ז' דסב"ל אפי' כנגד מרן ז"ל ואפי' כנגד הרוב יעו"ש. וע"כ נוהגין אנשי מעשה לכוון שלא ללכת בהבדלה של בהכ"ז כדי לבא אח"כ ולהבדיל

וע"ז יאמר ח"י כג. בבית להוליד הנשים:

(ה) **שם** הגה. על כן לא יבדילו לעלמן וכו' והב"ח כתב דאפי' למ"ד שפטורות מ"מ יכולין להבדיל לעלמן כמו בשופר ולולב ואפי' יש שם אנשים שיכולה לשמוע מפייהם רשאה להבדיל לעלמה יעו"ש. והביאו מ"א ס"ק י"א וכתב ואפשר דדעת רמ"א במלוא שיש בה עשיה רשאין לעשות ולבדל אצל בדבר שאין בה אלא הברכה כגון כאן ח"י רשאין ואפשר דמה"ט לא נהגו לקדש הלכנה יעו"ש. והט"ז סק"ז כתב דלא דמי ללולב ושופר דנזכרות דשאני התם דהחיוז אצל אנשים הוא דאורייתא משא"כ כאן (ר"ל לס' יש מי שחולק שכתב הש"ע) יש תרתי לפטור שהוא מדרבנן אפי' לאנשים והוא מ"ע שה"ז יעו"ש. ועיין תו"ש ח"י ד' מ"ש להשיב על דברי הט"ז הנ"ל ומ"ש ליישב דברי מור"ם ז"ל יעו"ש. ומ"מ מדי פלוגתא לא ילאנו ואין חיישינן לסב"ל כמ"ש באו"ח הקודם וע"כ לריכות הנשים ליזהר לבמוע הבדלה מאחרים שלא ילאו עדיין ואם לא נמנע מי שלא ילא כדי להולידם יש להם לבדל לעלמן ברכת הבשמים וברכת האש בשם ומלכות כיון שיכולין לאומרה בלא כוס כמ"ש לקמן סי' רל"ח סעי' א' בהגה ברכת הבשמים כיון שהיא ברכת הנהגין וברכת האש כיון שהיא משום תחלת ברייתו ואינה תלויה בברכת המבדיל אצל ברכת הבשמים בלתי שם ומלכות: (א) **סעי'** א. מברך על הבשמים וכו' והטעם דמברכים אבשמים במו"ש כתבו התו' במס' ביצה דף ל"ג ע"ב משום נשמה יחירה וכו' ל"כ נשמה יחירה. והא דאין מברכין אבשמים כשחל יו"ט להיות במו"ש כיון דיש לו מאכלים חשובים ומוזבז מישב דעתו ממילא בלא ריח בשמים עכ"ל. והב"ח

שכיון בברכת היין ובברכת הריח חוזר ומבדיל ואומר גם ברכת היין וברכת הריח דכיון דאלו ברכת הנהגין חוזר ומברך ונהנה. ועוד דכיון דלא שחה ולא הריח ולא כיון בהמבדיל הרי כוונתו על היין ועל הריח לא הועילה כלום ועל כן חוזר ומברך גם על היין ועל הריח. אבל אם כיון ללכת בברכת האש אעפ"י שלא כיון ללכת בברכת המבדיל ולריך לחזור ולהבדיל אינו חוזר לומר ברכת האש כיון שכבר ילא. ועיין לקמן סי' רל"ז ח"י ד'.

(בח) **שם**. אם נתכוונו שלא ללכת וכו' ות"ח ח"י סומכין על הבדלה שבהכ"ז סמ"ע בח"מ סי' רל"א. ומיירי כשיש לו בני בית. מ"א סק"י. תו"ש ח"י ח"י. וכן ראוי לנהוג כל אדם כדי להוליד בני ביתו וגם כדי לקיים המלוא בעלמו כי מלוא בו יותר משלוחו:

(ג) **שם**. אם נתכוונו שלא ללכת וכו' ואפי' חזן שברך בבהכ"ז יכול לבדל פסע שנית בביתו אם נתכוין שלא ללכת. מוט"מ סי' תק"י. א"ר ח"י ט"ז. ר"ז ח"י י"ז:

(ד) **שם**. אם נתכוונו שלא ללכת וכו' לפיכך נהגו העולם שכל אחד חוזר ומבדיל בביתו אף אם כל בני בית היו בבהכ"ז לפי שאין דעתם כלל ללכת י"ח בהבדלה שבהכ"ז. ר"ז שם:

(ה) **שם** המבדיל בבהכ"ז אף שנתכוין ללכת י"ח וכן אחרים ששמעו ונתכוונו ללכת י"ח יכולין לחזור ולהבדיל בבתיהם להוליד בני ביתם הקטנים שלא היו בבהכ"ז אבל הגדולים שלא היו בבהכ"ז הואיל והם יכולין להבדיל בעלמם ח"י למי שילא כבר י"ח להבדיל להם אלא יבדילו בעלמם. ר"ז שם. ועיין לעיל סי' רע"ג ח"י ל"ה. ולענין מי שילא אם יכול להוליד נשים עיין לקמן ח"י ד'.

(ו) **שם** שכיון לברכות הש"ן רק בפיה"ג ושאר הברכות רואה לאומרה בפיו ולסמוך על הכוס שביד הש"ן עיין לעיל סי' רל"ה ח"י טו"ב:

(ז) **סעי'** ח. נשים חייבות בהבדלה וכו' הבדלה אף היא בכלל קידוש וגדולי המזכרים מגאווה מ"ע עם הקידוש ובכלל זכירה ולדעת זה הבדלה מן התורה בקידוש ונשים חייבות בה קידוש ויש מפרשים שאין חיוב ההבדלה אלא מד"ס אף לאנשים ומ"מ נשים חייבות בה מד"ס כאנשים שתקנת חז"ל בהבדלה כמלות התורה בקידוש. הרב המחירי בפסקיו כ"י מחבר"ר ח"י ה' ועיין בזה שח"י:

(ד) **שם**. נשים חייבות בהבדלה וכו' כ"כ ב"י בשם מהר"י. וכ"כ הרמב"ם ר"ס פכ"ט מה"ש. ח"ל מ"ע מן התורה לקדש את יום השבת בדברים שנאמר זכור את יום השבת לקדשו וכו' ולריך לזכרהו בכניסתו. וליאיתו בכניסתו בקידוש היום וביאיתו בהבדלה עכ"ל. משמע דגם הנשים חייבות בהבדלה מה"ת כמו קידוש. וכ"כ הרמ"מ שם. וכתב עו"ש הרמ"מ וי"א דהבדלה אינה אלא מד"ס אבל לד"ה אחד אנשים ואחד נשים חייבין יעו"ש. (ומה שלא הביא ב"י דברי הרמב"ם כבר תמחו האחרונים בזה) ומ"ש בש"ע ויש מי שחולק היא הברכה האו"ח שהביא ב"י שכתב נשים ח"י מבדילות לעלמן ח"י הבדלה תלויה בשמירת שבת אלא רבנן אסמכוה אקרא

יבדק מיני בשמים הואיל דאיכא פלוגתא כמ"ש הא"ח וכ"כ מהר"י זי"ן בתשו' בס' פרח שושן כלל א' סי' י"ג יעו"ש עכ"ד. וזק"א שם במחז"ר כתב דבשעת הדחק דאינו יכול לכתוש הפלפלין יש לסמוך על כל הגאונים הנ"ל ולבדק על הפלפלין כמו שהן אך יבדק מיני בשמים יעו"ש. והביאו שט"ת או"י א' ועיין שד"ח באסיפת דינים מע' ה' או"י י"ג שכתב דנראה דעתו כהמחז"ר דבשעת הדחק לצורך הבדלה מותר יעו"ש:

(ו) **וידאי** כל מי שיש לו בשמים טובים מפלפלין מבדק על הטובים יותר. ט"ז סק"ה. ועיין לעיל סי' רט"ז או"י ב"ז:

(ז) **ובתב** עו"ש הט"ז דלעיל סי' רי"ז כתבתי שאין לבדק על הריח שיש בכלי שנבלע כבר בשמים שהיו שם עכ"ל. וכי הג"ץ לא שפיר עבדי מקל"ת אנשים ומזכרין בהבדלה על הכלי שהיה בו בשמים כבר אף שאין בו בשמים הואיל דאינו מריח כלום ואף שמריח מריח השמים שהיו בו כבר מ"מ הלא מבואר סי' רי"ז שהמריח בכלים מוגמרים אינו מבדק לפי שאין עיקר אלא ריח בלא עיקר עכ"ל. וכ"כ הרב עמק דבר דף ט"ז דאין לבדק על מכתשת שכותשין בו בשמים בין של עץ בין של מתכת או כלי המיוחד לכך שמלגטין בו בשמים בהבדלה דריח שאין לו עיקר הוא יעו"ש. והב"ד המחז"ר או"י ד' וכתב ובודאי דמייירי דליכא אצק של בשמים כלל אמנם באיכא אצק בשמים כל שהוא מודו הג"ץ והרב עמק דבר דבדק מיהו מן הסתם לא יבדק עד שיראה ולפי ראות עיניו יעשה יעו"ש. והביאו שט"ת או"י א':

אם נתנו הבשמים לתוך בגד לרור ומריחין מחוץ ללרור אין זה בכלל ריח שאין לו עיקר ומ"מ אם אפשר בנקל לפתוח הלרור יותר נכון א"ח או"י א' בשם א"א מהגה"ק:

(ח) **האבר** אינו מבדק על הבשמים. הרד"א, כנה"ג בהגה"ט. והטעם כתב א"א או"י א' אפשר שאין זוכה לגשמה יתירה בשבת שמעלצות אין השכינה שורה או יאמר נפש יתירה כשמענג בתענוגי שבת ואכל אין מענג יעו"ש. וכ"כ הברכ"י או"י ב' בשם מהר"י פאראגני שאין האכל מבדק על הבשמים צמ"ש אלא שכתב עליו דאינו מוכרח ופוק חזי מאי עמא דבר. וכי א"א שם דמ"מ אין איסור לאכל להריח ולבדק דהוי כמו שאר צרכי הגהנין ע"כ. והגם דבש"י צ"א או"י הביא דברי הרד"א, ודברי מהר"י לוי וואלי דדברי מהר"י פאראגני דאינו מבדק ונראה כמסכים לדבריהם אמנם בספרו מראית העין בליקוטים סי' ז' או"י ד' כתב וז"ל עיין מ"ש בכרך לאדן דף קכ"ה ושם נאמר דמנהג העולם שהאכל מבדק צמ"ש בהבדלה על הבשמים וכן הוא מנהג פשוט בעה"ק ירושתו וכן ראוי להורות עכ"ל והביאו הזכ"ל ח"ד סי' ה':

(ט) **ב"י** שהיה בדעתו לבדק מאורי האש או שאמר בורה מאורי האש ומזכר וסיים על הבשמים ילא י"ח וא"ל לחזור ולבדק על הבשמים ומיהו לריק לחזור ולבדק בורה מאורי האש. משפט לדק ח"ב סי' ס"ב. כנה"ג בהגה"ט. ולי נראה דאם אחר שאמר בורה מאורי האש סיים על הבשמים אינו חוזר לבדק בורה מאורי האש דכיון שהוא לריק לשניהם אם הזכיר בצרכה אחת ילא ידי שניהם וכמ"ש צו"ד סי' של"א סעי' ע"ח יעו"ש אלא דאם טעה ובידק מאורי האש קודם הבשמים לא יסיים על הבשמים אלא יסתכל בצפרניו כמו שנהגין כמ"ש סי' רח"ץ סעי' ג' ואח"כ חוזר לבדק על הבשמים והגם דצרכת הבשמים ל"ל קודם היינו לכתחלה אכל אם כבר הקדים לה צרכת מאורי האש מה שעשה עשוי. וכ"כ לעיל סי' ר"ט

והב"ח כתב דלא תיקנו לבדק על הבשמים לא בדאיכא תרתי אצידת הנפש וגם התחלת אש של גיהנם דשורף ומסריח דהשתא כיון דחלשא דעתא דאדם דאצדה לו הגפס בקל יגיע לידי חולשא מסרחון אשו של גיהנם אכל כשאין כאן אצידת נפש אין לחוש לסרחון כי היכי דאין חוששין כל ימות החול ולכן אין מבדקין צמולאי יו"ט אעפ"י דאיכא סרחון כיון דאין שם אצידת נפש וכן אין מבדקין צו"ט שחל להיות צמ"ש אעפ"י דאיכא אצידת נפש כיון שאין כאן סרחון וכן נראה נכון ע"כ:

(ב) **שם** מבדק על הבשמים וכו' ובענין עלי בשמים תכנין בהם צמוד הריח הכוונה שנתצארה אללנו בענין ריח ההדם בליל שבת עלמנו יעו"ש. ואמנם מן אותם ב' אגודות הדם שיש לך מוכנים מן שבת כמודע תזהר כאשר תקנה אותם שיהיו בתוכם ג' הדסים משולשים כשרים ועתה בליל מו"ש בעת צרכת עלי בשמים תקח ג' הדסים הנ"ל בידך הם לבדם ותריח בהם ויהיו ג' הדסים אלו קשורים קשר א' ואגודה א' ותכנין כי ג' הדסים הם כנגד נר"ן ותכנין להשאיר לך כח מן תוספת נר"ן שנתוספו לך בשבת וזה נעשה לך עתה ע"י ג' הדסים האלו והריחך בהם וכבר נודע כי כל פעולות ליל מו"ש הם כדי להשאיר חלק מן תוספת קדושת שבת לימי החול הבאים. שער הכו"י דף ס' ע"ב. ויש להריח בהדם ג"פ נגד נר"ן. פע"ח שער ח"י פכ"ד. ונראה דגם צמקום שאין נמלא הדם ומבדקין על בשמים אחרים יש ליקח ג' בדים מאותם בשמים כדי לכנין בהם שהם כנגד נר"ן כנ"ל ועיין לעיל סי' רט"ז או"י ט"ז מ"ש בענין כוונת הריח יעו"ש:

(ג) **ב"י** שמתענה בשבת לריק לבדק על הבשמים משא"כ ביו"ה"כ. שכתב"ג בהגה"ט או"י ב' מ"א ריש הס' א"ר או"י ב' רי"ז או"י ב' וכן הסכים הגו"ר כלל א' סי' ח' יעו"ש מחז"ר או"י א':

(ד) **שם** מבדק על הבשמים וכו' וכשמבדק בורה עלי בשמים צמ"ש יטול אותם דרך גדילתם. מ"א שם בשם מהר"י אכל אם מבדק עשבי או מיני בשמים דאינו מזכיר לשון עלי א"ל ליטול דרך גדילתו. מחה"ש. ומ"מ הנכון דגם אם הוא אינו מין עלי יש ליטול דרך גדילתו בשעת צרכה:

(ה) **שם** מבדק על הבשמים וכו' כתב הט"ז צו"ד סי' ק"ח סק"י דפלפל מותר להבדלה ולא כמו שמלאתי כתוב דאין לעשות צמ"ש הבדלה על הפלפלין יעו"ש. וכ"כ בס' זה סק"ה וכי דעת המ"א ריש הס' וכ"כ השכת"ג בהגה"ט או"י א' דמבדקין על פלפל כתוש יעו"ש אכן מדברי הט"ז הנ"ל נראה אפי' אינו כתוש. וכתב העו"ת או"י א' דהנכון דדברי כנה"ג דוקא על כתוש שמריח טפי והיה זנביל שקורין בל"א אימביר יכול לבדק עלי אש הוא כתוש יעו"ש. אכל הרב נה"כ שם צו"ד השיג על דברי הט"ז הנ"ל וכתב דאין לבדק על הפלפלין בורה מיני בשמים ועוד דספק צרכות להקל יעו"ש. וכ"כ א"ר בזה הס' או"י א' דאין לבדק על הפלפלין ולא על הזנביל משום דנקראו תכלין ולא בשמים אלא שאח"כ כתב לדינא אפשר דמבדלין ומבדקין עליהם ומ"מ סיים דאין בידי להקל בספק צרכות יעו"ש. והא"ח כתב לבדק על הפלפלין הנותן ריח טוב בפירות למ"ד שאין נקרא בשמים ואפשר נמי אם מבדק מיני בשמים אין קפידא יעו"ש. אמנם עיין (ז) צ"ר או"י ה' מ"ש בזה וסיים דלענין דינא נראה דפלפל כתוש מקרוב יכול לבדק בהבדלה שכן מוכח ומפורש מתשו' הרשב"א ומדברי מרן בש"ע יו"ד סי' ק"ח ולקמן דין ג' ומכלצו ואו"ח ומט"מ וסיעתם אך

א ברכות ל
ב הרא"ש מהא
דאור שס נ"ג
וש"פ ג שס נ'
ול"ב ו"ג :
ד הרשב"א בזהו

רצו דיני בשמים להבדלה וכו' ה' מעיפים :

א אמברך על הבשמים אם יש לו בואם אין לו א"צ לחזור אחריהם: ב גאין מברכין על בשמים של בית הכסא ולא על של מתי (ודוקא) הנתונים למעלה ממטתו שר מת ולא על בשמים שבמסיבות עובדי כוכבים דסתם מסיבתן לעבודת כוכבים. הגה ואם צריך על בשמים אלו לא ילא ולריך לחזור ולברך על אחרים וצ"י בשם א"ת): ג דשקים מלאים בשמים שמימים העובדי כוכבים תוך קנקני היין אע"פ שמותר להריח בהם אין מברילין עליהם:

נהגו

בב החיים

ר"ט או' ה' יעו"ש:

(י) שם. מברך על הבשמים וכו' מה שנהגין קלם כשמריחין על ההדס בהבדלה תולשין קלם עליו מהדס אין נכון לעשות כן כי לפעמים אחר גמר ההבדלה יבא אדם אחר או שכיו שערדין לא הבדיל ויבקש ממנו שיתן ההדס לברך עליה וימלאנה פסולה וכה"ג בלולב ומינוי שהם ראויים לברכה שלא יפסלם ביום הוי"ר אחר שצריך הוא דאפשר כי עד הערב יבא איזה איש שערדין לא צריך ויבקש ממנו שיתן לו לולב ואחריו לברך ולא ימלאם כשר כי כן יניחם כמות שהם והוא צדוק, ר"ח או' א':

(יא) וכתב בס' תורה לשמה ההדס של שבת לא יורקנו אחר מו"ש שיהיה עם הזבל לאשפה אלא ילניענו עד שיתייבש ויניחנו בהסקת התנור של לחמי שבת. בן א"ח פ' וילא או' יו"ד. וגראה כי כן יש לזהר בכל דבר שנעשה בו מלוא או שצריך עליו שלא יורקנו לאשפה אלא ילניענו עד שיתייבש ויסקנו דרך כבוד:

(יב) נכון ליתן כלי זכוס של הבדלה כדי שיהא ממלא ע"כ גדותיו המחזיק כלי ברכה ומי יתן והיה משום זה אלי ואנוהו להכין קעוהת כסף להבדלה כמו שעושה במזוזה ומגלה וגרות חנוכה למי שחננו ה' בעושר ומ"מ יזהר שלא ליקח הכלי בידו כ"א כוס ישופות אשא דהרי אסמכוהו ויתן את הכוס על קף פרעה, ועוד דלקיחה ע"י דבר אחר אי שמה לקיחה במחלוקת הוא שגוי ולא דמי אפי' ללקיחה בלולב שפקפקו הפו ע"י איסטריקה כנודע ופשוט. ר"ח או' ג':

(יג) שם. א"ל לחזור אחריהם, שאין מברכין עליהם אלא להשיב הנפש שהיא כואבת מיליאת שבת. טור ולבוש. ט"ז סק"א. אמנם לפי דברי האר"י ז"ל שכתבנו לעיל או' ב' משמע דנכון לחזור אחריהם:

(יד) סעי' ב. אין מברכין על הבשמים של בה"כ וכו' דלאו לריחא עבדא אלא לעצורי ריח הסרחון. טור וב"י. ט"ז סק"ה:

(טו) שם. אין מברכין על הבשמים של בה"כ וכו' אע"ג דכבר כתבו בס' רי"ז דאין מברכין עליהן י"ל דקמ"ל הכא אף שאין לו דבר אחר מבטלין המלוא ושאל צריך לא ילא וכדמסיים. א"ר או' ג' והא דלא כתב עוד בשמים של ערוה וכדומה י"ל משום דסמך על סי' רי"ז והא דחזר וכתב הק' דבשמים של מתי וכו' משום דבש"ס לזכרו דינים אלו גבי הבדלה לכך חזר לשנותם במקומם. ועיין ב' ותו"ש או' ט' ודוק:

(טז) שם. הנתונים למעלה ממטתו וכו' אבל הנתונים למטה מברכין שאני אומר לכבוד חיים הם נעשים. טור בשם הירושלמי. וכ"כ בש"ע לעיל סי' רי"ז סעי' ב':

(יז) שם. שצמסיבת עכו"ם וכו' משמע אבל שלא צמסיבה

שרי וכ"כ ב"י. ט"ז סק"ג. מ"ח סי' רי"ז סק"ז. אכן ה"ט' בס' רח"ן סק"ה כתב דלמעשה אין להקל כ"א בזה כדי לחוש לדברי הר"י יעו"ש. והביאו א"ר בזה הס' או' ד' וכו' דעת הב"ח בס' זה יעו"ש:

(יח) שם. שצמסיבת עכו"ם וכו' וגם אסור להריח בהם. תו"ש או' ד' וכל הני דאין מברכין על בשמים אפי' בלא הבדלה נמי אין מברכין עליהן כמצוה בס' רי"ז. ב"י. ועי"ש בס' רי"ז ובדבריו לשם עוד פרטי דיני הנוגעין לענין זה יעו"ש:

(יט) שם הגה. ואם צריך על בשמים אלו לא ילא. כתב המי"ט תמיה לי מ"ש משופר ולולב. והביאו א"ר או' ה' וכתב דל"מ דשם טעמא משום מלוא לא ליהנות ניתנו כדלקמן סי' תקפ"ו אבל הכא טעם המלוא משום הנאה:

(ך) שם בהגה. ולריך לחזור ולברך וכו' כתב ה"ט' אע"ג דנהנה כבר וליכא לער נפש לא הוי ברכה לבטלה כשיחזור ויברך דהא מותר לברך כמה פעמים ביום יעו"ש. וכ"כ מהר"י סי' כ"ד בש"ן דמברך על הבשמים בבה"כ וחוזר ומברך להוליח בני ביתו דברכת הנהנין היא ומי מעבד ע"י אם ירלה לברך אפי' בחול. וכ"כ המ"מ ס"פ כ"ט דשבת יעו"ש. מיהו הריטב"א הביאו הדרכי סי' רל"ו כתב דאף שחוזר ומריח נראה כאוכל לבטלה כדי שיברך אלא רק להוליח בני ביתו דהנאה חשובה היא לו בגרם מלוא שמוציא אחרים יעו"ש. וכ"כ שו"ת יבין ובועז ח"א סי' ל"ה בשם הרא"ה יעו"ש. ועוד דהא הו"ל הפסק בין ברכת היין לשתייתו כיון דא"ל וכ"כ ה"ט' עלמו סי' תרכ"ד יעו"ש. ער"ה או' א' אמנם הא"ר או' ו' חירן לקשיית ה"ט' הג"ז הא דלריך לחזור ולברך אע"ג דנהנה כבר וליכא לער נפש משום דדמי למ"ש הסמ"ע בס' רל"ד במוכר דבר איסור ואכלו דמחזיר לו דמיו משום דאין אכילתו הנאה אלא אדרבא לער הוא לו עכ"ל. וכ"כ התו"ש או' ה' מש"ז או' ד':

(כא) המודר הנאה מחזירו אסור להריח מבשמו ואין מברך על גרו דלאו מלוא הויין לומר דלא נתנו להנות. מש"ז או' ג':

(כב) אתרוג של מלוא מותר להריח בו הדס אסור אף להבדלה דלאו מלוא הוא ואם התנה ביה בזה"ז

אין להתנות. מש"ז שם. ועיין סי' תרכ"ג ובדבריו לשם בס"ד: **(כג) אם** הבדיל מפלג המנחה ומבדיל אז אבשמים כבס' רל"ג י"ל אם צמו"ס יהיה לו בשמים מוכנים יברך

עוד להשיב הנפש ואין כאן ברכה לבטלה. מש"ז שם:

(כד) סעי' ג. שקיס מלאים בשמים וכו' שמימים שק פלפלין ונגביל בתוך קנקני היין לתת טעם ביין. ב"י בשם הרשב"א:

(כה) שם. אעפ"י שמותר להריח בהם, שאין היין נותן בהם טעם

ד' הנהגו רברך על ההדס כל היכא דאפשר. הגה וי"א דאין לצרף על הדס היבש דאינו מריח. ה' פור' שם רק על שאר בשמים (טור בשם הר"ר אפרים והר"א מפראג) וכן נהגו במדינות אלו וכל דיש להניח גם הדס עם הבשמים דלזו עוקין ככ"ע: ה' ומי שאינו מריח אינו מברך על הבשמים אא"כ נתכוין להוציא בני ביתו הקטנים שהגיעו לחינוך או להוציא מי שאינו יודע:

רצח דיני נר הבדלה. וכו' ט"ו סעיפים:

א' אמברך על הנר בורא מאורי האש אם יש לו בוא"צ לחזור אחריו וה"מ במ"ש גאבל

במוצאי

כף החיים

אומן סי' טו"ב יעו"ש:

(ה) **מי** שלפעמים מריח ולפעמים אינו מריח יכול לצרף ולהבדיל להו"א בני ביתו כיון דעל הרוב הוא מריח ואם עתה הוא ספק יש לסמוך על הרא"ש והטור דסבירי דלהו"א בני ביתו שרי ומלוה. יוסף אומן שם סוף הסי' עיקרי הדיוט סי' י"ג או' ל"ד:

(ו) **יש** אינו מברך על הבשמים. רק בני ביתו יברכו על הבשמים. חס"ל או' ג' ויש להריח גם הוא על סמך ברכתם ואעפ"י שאינו מריח אפשר שגהיית הנשמה:

(ז) **יש** או להו"א מי שאינו יודע. מיהו הט"ז סק"ח חולק וכתב דאינו יכול לצרף רק להו"א בני ביתו הקטנים וכו' אבל לא יוכל לצרף כדי להו"א מי שאינו יודע כיון דלא הוי כשאר מלות שצריך לחזר אחריהם אלא מנהג בעלמא יעו"ש. וכ"כ דעת המ"א סק"ה. וכתב הברכ"י או' ג' דכן מוכח מדברי הרדב"ז דסבד כסברת הט"ז והמ"א יעו"ש. וכ"ה דעת הא"ר או' יו"ד. תו"ש או' יו"ד. ר"ז או' ז':

(ח) **ומיהו** מי שהבדיל כבר ובא להבדיל לאחרים [שאין יודעים] יריח הוא בעלמא פעם אחרת ובזה יולא ידי הספק. מ"א שם. ח"ר שם. תו"ש שם. ח"א או' ה' ר"ז או' ח' ועיין לעיל או' ק' ולענין ברכת האש אם יכול לחזור לצרף לאחרים עיין לקמן סי' רח"ך או' ז':

(א) **סעי'** א. מברך על הנר וכו' משום דתחלת ברייתו הוי במו"ש כדאיתא במס' פסחים (דף כ"ד ע"א) במו"ש

נתן הקב"ה דינה בחדה ר והביא שני אבנים וטחן זו בזו וילא מהן אור יעו"ש. ועיין ב"ח מ"ש עוד בשם הירוש' ומד"ר יעו"ש. והא דלא מברכין על שאר דברים כשנבראו דשאני נר דנאסר בשבת והוי כאלו נתחדש עתה. הרשב"א סי' קנ"ט. מ"א סק"א:

(ב) **יש** בורא מאורי האש וכו' מי שכבר בירך בורא מאורי האש יכול לחזור ולברך להו"א בני ביתו.

ברכ"י או' ה' בשם מהר"י פראג"י. והביאו השע"ת וכן מסיק הרב ב"ד סי' תנ"א. וכ"כ הרב תורת חסד. והב"ד הער"ה או' ה' אמנם הר"ז בסי' רנ"ז או' ט' הביא פלוגתא בזה וכתב דיש לחוש לדברי החולקים שלא ליכנס בספק ברכה לבטלה יעו"ש. וע"כ מי שהבדיל כבר ובא להבדיל לאחרים שאין יודעים אינו חוזר לצרף ברכת האש אלא יברכו הם בעלמא וכמ"ש לעיל סי' רנ"ז או' ל"ו בענין ברכת הריח אם אינו יכול לצרף יעו"ש. וכ"כ הרב בן א"ח פי' וילא או' ט"ו:

(ג) **יש** בורא מאורי האש וכו' כבית הלל דהרבה מאורות יש באש שלהבת אדומה לבנה וירקרקת כדאיתא בצרכות כ"ד ע"ב. ואם בירך מאורי האש הפי' דיעבד לא ילא ולריך לחזור ולברך. ב"ח ח"ר או' ה' וכתב וילא כמ"א יעו"ש. אבל אם בירך שברא מאורי האש ילא. גמ' שם. ב"ח. וכן אם אמר ברא בלא שין ילא. ח"א ח' ג' ועוד עיין הטעם בזה"ק

טעם אלא אדרבא הם נותנין טעם ביין. ט"ז סק"ו:

(ב) **יש** אין מבדילין עליהן. משום הקריבהו נא לפחתך ועוד דכל שיש בו איסור מעורב אפשר דמימאים למלוה. ב"י בשם הג"ז ולפ"ז בשמים של ע"ז שנתערבו עם רוב היתר אף שמברכין עליו כבסי' ר"ז ס"ח אפשר בהבדלה אין מברכין דכל שיש תערובת איסור ממאים לגבול אף דלהדיוט שרי. מש"ז או' ו':

(ב) **יש** אין מבדילין עליהן. ובדיעבד מותר להבדלה. ח"ר או' ז' מש"ז שם:

(כח) **סעי'** ד. נהגו לצרף על ההדס וכו' וסמך לדבר כל שומר שבת מחללו וסמך ליה תחת הספרד יעלה הדס. ויש נותנין טעם לדבר כיון דאחזקיה ביה חדא מלוה של הלולב יעביד ביה מלוה אחריתו. טור. ובעלי הקבלה אומרים שיש סוד בזהם לצרף עליו במו"ש. ב"י. וכ"כ בזה"ק פ' ויקהל דף ר"ח ע"ב. וכ"כ לעיל או' ב' יעו"ש:

(בט) **יש** כל היכא דאפשר. ר"ל אבל היכא דלא אפשר בזהם יש לצרף על בשמים אחרים:

(ל) **יש** בהגה. דיש להניח גם הדס וכו' ואע"ג דבסי' ר"ז סעי' יו"ד כתב דלריך לצרף על כל מין לבדו הכא שאני דההדס הוא יבש ואינו מריח לכן אין לצרף רק במו"ש אחרווייהו. מ"א סק"ג:

(לא) **ואם** אין לו בשמים יברך על עשבים אפי' יבישים אם מריחים או על פירות המריחים ואף דמברכין

על פירות וברכות ונעגליך שנתן ריח טוב בפירות מ"מ בהבדלה מברכין לעולם במו"ש משום דאין הכל בקיזין בצרכות הריח תיקנו ברכת במו"ש שיו"א דיעבד בכל ענין וכן משמעות הפו' ח"ר או' ח' וזהו לפי מנהג בני אשכנז אבל מנהג בני ספרד גם בהבדלה מברכין לכל מין ברכה הראויה לו וכמ"ש בסי' ר"ז:

(לב) **נהגו** המדקדקין להיות להם כלי מיוחד עם הבשמים וקורין אותו הדס ע"ש שהיו מניחים [בדורות

הראשונים] שם הדס. ח"ר שם. והוא מהט"ז סק"ז שכתב דיכול לצרף על בשמים שמחזיקים בצית לצורך תשיל כל שנוטלם בידו ורק מן המובחר שיחד אותם מתחלה לשם ריח מלוה וכן נוהגין רוב העולם שמויחדים כלי לזה וקורין אותו הדס וכו' יעו"ש. והיינו באתרא דלא שכיחה הדס אבל במקום דשכיח הדס מלוה מן המובחר לצרף על ההדס ככ"ז:

(ג) **ואם** יש לצרף על ריח הפת עיין ב"י שהביא פלוגתא בענין הבדלה אבל הוא ז"ל דעתו דאין לצרף על ריח הפת כלל יעו"ש. וכתב בהגה לסוף סי' רט"ז לכן אין להריח בו יעו"ש:

(ד) **סעי'** ה. מי שאינו מריח וכו' וכן שיש לו נזילה אינו מברך שהרי מחמת האו"ט אינו עולה הריח למוח. הלק"ט ח"ב סי' קפ"ג. וכ"כ דעת החיד"א בספרו יוסף

ה' פור' שם
לדעתו ושכן הורה
לו אביו הרא"ש
א ברכות כ' בשם
רי"ג ג' הרשב"א
בשם הראב"ד
והמניד פכ"ס

ד פסחים ק"ג:
ה הא"ח בשם
התוס' ו' טור בשם
פרקי ר"א ורבי
ממרס ושי"פ:

במוצאי י"ה"ב י"א שמחזיר אחריו. הגה מי שאין לו כוס להבדיל כשרואה האש מצדך עליו וכן הבשמים (טור): ב דמצוה מן המובחר לברך על אבוקה הוי"ש מי שאומר שאם אין לו אבוקה צריך להדליק נר אחר לצורך הבדלה חוץ מהנר המיוחד להאיר בבית. הגה ונר שיש לו שתי פתילות

כף החיים

שעוה ומצדך עליו צורה מאורי האש ולא היה מצדיל על הנר שצבית רק באבוקה מיוחדת. שער הכו' דף ס' ע"ב. ועיין בס' פע"ח שער ח"י פכ"ד שנתן טעם בסוד לנר שעוה יעו"ש:

(יד) **ש"ס**. לברך על האבוקה. ולא יקח עלי דמשחן שקורין קי"ן בלי"ה משום שריחו רע. מ"א סק"ג ח"ר אוי' ה' ר"ז או' ד' וכתב שש הר"ז אם אפשר בע"א משמע האם לא אפשר בע"א מותר. וכ"כ ח"א או' ג' ומש"ז או' ב': **ש"ס**. חוץ מהנר המיוחד וכו' משמע דלא ילך נר זה עם נר המיוחד צבית לעשותן אבוקה אלא מצדילין על נר יחידי זה לבד. וכ"כ פסקי תוי' אצל צמ"א משמע דלריך לדבוקן. ח"ר או' ו' וכ"ז רק למצוה מן המובחר ולא לטיבובא כמ"ש דריש הסעי'.

(טז) **ש"ס** הגה. ונר שיש לו שתי פתילות וכו' ובנר של שעוה אם שני הנרות קלועים יחד חשובים אבוקה אצל כל אחד בפ"ע לא חשוב אבוקה. מ"א סק"ד. וה"ה דבוקים יחד אפי' אינם קלועים וכמ"ש מ"א סס"ק זה ובס"י תל"ג. מח"ש. ח"א או' ד':

(טז) **ו'נר** של שמן שיש בה פתילות הרבה דולקות ה"ז אבוקה ואף אם אין שם אלא שני עלים דולקים יחד וכן ב' פתילות בנר אחד אם אינן בשתי פיות הנר אלא בפה אחד ה"ז אבוקה. וכן אם ב' נרות של שמן או של שעוה וחלב מקורבים זה לזה עד שאורותיהם מדובקים יחד ה"ז אבוקה שהרי יש כאן ריבוי מאורות ביחד אצל אם אין אורותיהם מדובקים יחד הרי כל נר נחשב בפ"ע אעפ"י שהם מקורבים זה לזה אלא ח"כ קלט ב' נרות של שעוה זה ע"ג זה ועשאן נר אחד שאז דינם כאבוקה אף אם אין אורותיהם מדובקים יחד כיון שעשאן בעין גוף אי' אין כל אחד נחשב בפ"ע. ר"ז או' ד' מיהו המש"ז או' ב' כתב דב' פתילות מונחים זה אצל זה בלי הפסק לא הוי אבוקה וב' פיות אפי' אין מדובקים יחד הוי כאבוקה ובנר חלב שעושין מבי' או' ג' נרות קדילא כל שיש חלב הפסק בין פתילה לפתילה הוי אבוקה ואם לאו לא הוי אבוקה יעו"ש. וכ"כ הלכ"ש על ט"ז סק"ב. והתב"ש ציו"ד סי' י"א או' ח' כתב לריך שהפתילות במקום האור יהיו פרודות והשלהבת נוגעים להדי יעו"ש:

(יז) **ש"ס**. בנפות הידים ולפרנים. והארי' ז"ל היה נוהג לכפול ראש אלצעותיו הימנים אל תוך כפו הימנית והגדול מכוסה תחתיהם ויהיו נכפפים כנגד פניו של האדם המצדך וגם יהיו נכפפים לפני הנר והיותם ד' אלצעות הוא בלא אלצע הגדול הנקרא גודל ונקרא בזה ושלל כדברי הנוהגין להסתכל באחורי האלצעות בהיותם פשוטים בלתי כפופים. גם שלא כמותם הנוהגין לשום פני האלצעות זקופות כנגד הנר ואח"כ כופפים אותם כנגד הנר. גם שלא כמותם המהגים לכוף אותם כנ"ז אלא שמהפכין פני הכף כלפי מטה כלפי הקרקע ואחורי האלצעות שהוא מקום הלפרנים כפלי מעלה לשמים. אלא לריך לזקוף ידיה הימנים ואלצעותיהן כלפי מעלה ופני האלצעות כנגד פניו ואח"כ תכפוף ראשי אלצעותיהן אל תוך הכף ותשאר אחורי

בזה"ק פ' ווקהל דף ר"ח ע"א למה מצדכין צורה מאורי האש ולא מאיר מאורי האש יעו"ש:

(ד) **ש"ס**. צורה מאורי האש וכו' תמלא שאנחנו מזכירין צמ"ש ג' בריאות צורה פה"ג צורה ע"ב צורה מ"ה והם כנגד ג' בריאות שצפסוק ויצרא אלהים את האדם בללמו. בללם אלהים ברא אותו. זכר ונקבה ברא אותם. הרד"א. יפ"ל או' ח' ובס"י פע"ח שער ח"י פכ"ד כתב ד' ברכות של הבדלה נגד אבייט וכנגד ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן ויכוין בהמצדיל הוא הבדלת הקלי' והחול מהקודש יעו"ש:

(ח) **ש"ס**. ואף לחזור אחריו. והטעם כהב הרא"ש משום דברכה זו אינו אלא לזכר בעלמא שנברא האור צמ"ש דאי משום הנחת האור מצדך היה לריך לברך בכל פעם ופעם כשהנה מן האור ע"כ. והביאו ב"י. וא"ת היא גופא קשיא ולמה לא תיקנו לברך על האור בכל פעם שנהנה ממנו כמו שתיקנו בשאר הנאות משום דאסור ליהנות מעוה"ז בלא ברכה תירלו התו' (פסחים נ"ג) דלא תיקנו אלא כשגופו נהנה אצל שאר הנאה לא. ואע"ג דמצדכין על אור השמש בכל יום היינו משום שמתחדש בכל יום ע"כ. ב"ס:

(ו) **ואם** מותר ליהנות מן האור קודם ברכת מ"ה זהו תלוי בפלוגתא כמ"ש בס"י תרל"ג ובבר כתבתי בשו' צסה"ק באר מים חיים דדעת מרן ג"כ להתיר ואפי' אם עדיין לא אמרו אשה חוננתנו יעו"ש:

(ז) **ש"ס**. וא"ל לחזור אחריו. מיהו לפי דברי הוזה"ק פ' ויקהל דף ר"ח ע"א שנתן טעם בסוד לברכת האור צמ"ש נראה דטוב ונכון לחזור אחריו יעו"ש:

(ח) **ש"ס**. אצל צמולאי יוה"כ י"א שמחזר אחריו. היינו להורות שיום זה קדוש משאר יו"ט שנאמר להבעיר אור. מ"א סק"ב. תו"ש או' ג' ר"ז או' ב':

(ט) **ש"ס** הגה. מי שאין לו כוס להבדיל כשרואה האש מצדך וכו' משום דעיקר הכוס נתקן משום ברכת הבדלה כמו שתיקנו כוס לברכת הקידוש ואגב ברכת הבדלה מסדר גם ברכת האש והבשמים על הכוס הילכך מי שאין לו כוס להבדיל כשרואה האש מצדך עליו כיון שאין ברכה זו נוגעת לברכת הבדלה אלא משום דתלתל ברייתו היה צמ"ש כמ"ש באוי' ח' וברכת הבשמים להשיב הנפש והיא ברכת הנהנין הילכך יכול לאומרם בלא כוס:

(י) **ש"ס** בהגה. וכן הבשמים. הלבוש השמיטו וגם בטור ליתא ואפשר דפשוט הוא כדי להשיב נפש ועוד דברכת הנהנין הוא. ח"ר או' ד':

(יא) **סעי' ה**. מצוה מן המובחר לברך על האבוקה. ופי' אבוקה כמו חבוקה שיש בה עלים הרבה ומאורות הרבה. ב"י בשם הרב המגיד פכ"ט. ובכלבו כתב כיון דמצדכין מאורי לשון רבים לכך לריך אבוקה שגראין בה מאורות הרבה. ח"ר או' ה' ומ"מ אף כשמצדך על הנר יברך מאורי האש. שהרבה גוונים יש באור שלהבת אדומה לבנה וירקרקת. ר"ז או' ד' ועיין לעיל או' ג':

(ב) **ש"ס**. לברך על האבוקה. והארי' ז"ל היה מדליק נר של

פחילות מיקרי אכזר (אגודה) : ג' ונוהגים להסתכל בכפות הידים ובצפרנים. הגה ויש לראות בצפרני יד ימין ולאחור הכוס ביד שמאל ויש לכפוף האצבעות לתוך היד שאז רואה בצפרנים עם הכפות צבת אחת ולא פני האצבעות שצפנים (וזה פ' בראשית ופי' ויקהל) : ד' ואין מברכין על הנר עד שיאותרו לאורו חדהיינו שיהיה סמוך לו בכדי שיוכל להכיר בין מצבע מדינה זו למצבע מדינה אחרת : ה' ואין מברכין על הנר שלא שבת ממלאכת עבירה לאפוקי אור שהודלק לחיה ולחולה

שכין

בף החיים

אחורי האצבעות כנגד מעלה נגד הנר אמנם פני האצבעות יהיו כפופות למטה ע"ג הגדול כנ"ל ויסתכל בצפרניו בלבד ולא בתוך פני האצבעות וכנ"ל בזה"ק פ' ויקהל (דף ר"ח ע"א) ובפ' בראשית דף כ"א ע"א יעו"ש. שער הכו" דף ס' ע"ב. ועין צ"ח פ"ח שער ח"י פכ"ד מ"ש טעם בסוד יעו"ש. ומה שהביא הרב ב"ד סי' ק"ך שתי שמועות דסחרי משם תלמידי האר"י ז"ל וכתב דראוי ללכת ידי שניהם יעו"ש הביאו המחבר או"י וכתב דאנו אין לנו אלא דברי שער הכו"י מכתובת מהרש"ו ז"ל שהעתיק מכ"י מור אביו מהרחו ז"ל יעו"ש :

(ה') **סעי'** ג. נוהגין להסתכל בכפות הידים ובצפרנים. מפני מה בצפרנים יותר משאר איברים שבגוף או שאר דברים. אחד הוא מ"ש רבינו האי ומציאו הטור שנהגו הראשונים להציט בשרטוטי הכפות וכו' ושמענו מזקנים שאומרים שיש בשרטוטי היד סי' להתבדך בו. ועוד מנהג אצלנו להציט בצפרנים ואומרים מפני שהן פרות ורבות לעולם. וז"ל הר"י יונה וי"א מפני שגדלים והגידול הוא סי' ברכה נהגו להסתכל בהן לסי' טוב בהכנסת השבוע. ב' הוא מ"ש המרדכי (וכ"ה בהקדמת התקונים רכ"ה) ביומא ומציאו ב' שזכרין על צפרניו של אה"ר לפי שהיו מאירין ביותר דעקבו מכה גלגל חמה שאר גופו לא כ"ש. ועוד שהוא זכר לכתנות עור שאמרו באגדה חלקים כלפורן היו ומדובקין על עורו ומאירין כאור וכדאיתא בצ"ר בתורתו של ר"מ היה כתוב כתנות אור באל"ף. ב"ח. וכ"כ בהקדמת התקונים ובגין דא חקינן לאחזאה לצפרניו בהבדלה דהוא אדם מלוכס בכתנות לצפרנים דהו נהרין כענני כבוד ואיהו בהבדלה מנייהו דכתיב וידעו כי ערומים הם מנייהו. גיפא ונשמחא ורוחא ונפשא ערומים מכתנות עור דאינון מאורי האש עכ"ל : (ד) **שם**. נוהגין להסתכל וכו' ראוי לגעור בקלח המון העם דכשמדליקין על הכוס ומסיימין ברכת מאורי האש ומסתכלים בצפרנים אומרים בפה מלא סי' ברכה והללחה בכל מעשה ידינו אמן. וראוי להזהירם שלא יעשו עוד כן משום דהוי הפסק שהרי צריך על היין צפה"ג ועדיין לא טעם ממנו דברכות אלו דוקא שנתקנו לסדרם על הכוס לא הוי הפסק אצל מלי אחרני הוי הפסק. פתה"ד או"י ב' ובא"י ג' כתב דגם להשומעים איכא איסורא בזה אי מפסקו יעו"ש :

(כא) **שם** בהגה. ולאחור הכוס ביד שמאל. אצל מדברי המרדכי שהביא רבינו המחבר ז"ל נראה דברכת מאורי האש אומרה והכוס בימין ואפכר דלא פליגי דבשעת הברכה יהיה הכוס בימין ובשעת הבטה יהיה הכוס ביד שמאל וכן הוא מנהגי שגנה ג' בהגה"ט או"י ג' אמנם לעיל בס"י ר"ו או"י מ"ו כתבנו שגם בשעת ברכת מאורי האש יהיה הכוס ביד שמאל יעו"ש. וכן עמא דבר :

(בב) **סעי'** ד. אין מברכין על הנר עד שיאותרו לאורו וכו' ואם עבר ובירך רחוק משיעור זה שיאותרו לאורו

נראה דאינו חוזר ומבדך כיון דברכה זו אינה משום הנחת

(מה)

ז' ברכות ג' ח שם יג ט שם כ"ב וי"ג

האור אלא לזכר בעלמא כמ"ש לעיל או"י ה' ועוד שהרי א"ל לחזור עליו כמ"ש סעי' א' וע"כ נראה כיון שכבר בירך אפי' בריחוק מקום ולא בדיעבד מיהו אם אפשר יש לשמוע ברכה מאחרים ויכוין ללכת :

(ג) **שם**. דהיינו שיהיה סמוך לו וכו' ואפי' אם הוא עומד חוץ לבית כל שהאור גדול שיוכל להכיר במקום שעומד יכול לבדך. ברכות כ"ג ע"ב :

(ד) **שם**. דהיינו שיהיה סמוך לו וכו' פי' שלריך לעמוד בסמוך שאם היה בידו שתי מצבעות אלו יכיר בין זו לזו. ב"י ועיין בסוף הס"י שכתב דאין מברכין עליה עד שיהא רואה את השלהבת ומשתמש לאורה יעו"ש :

(ה) **סעי'** ה. אין מברכין על הנר שלא שבת וכו' ואפי' בדיעבד לא ולא כמ"ש סי' רל"ז סעי' ב' מ"א סק"ו. ור"ל דשם כתוב דאם צריך על הצשמים של ב"ה"כ או מתים או ע"ז אפי' בדיעבד לא ילא וז"ה הכא. ומיהו יש לחלק דהתם שאני כיון דליכא ברכה לבטלה אם חוזר לבדך דכיון דברכת הנהגין היא חוזר ומבדך ונהנה וכמ"ש הט"ז שם סק"ד אצל הכא כיון דאינה ברכת הנהגין אלא זכר לתחלת ברייתו כמ"ש לעיל או"י ה' י"ל שאם כבר בירך ילא ואם חוזר לבדך יש לחוש לספק ברכה לבטלה והגם דהא"ר או"י ט' והתו"ש או"י ח' כתבו כהמ"א דלא ילא מ"מ כיון דאיכא עוד לז' אחר להקל משום שאינה חובה כמ"ש בסעי' א' דא"ל לחזור אחריו י"ל דש' וא"ת עדיף שלא ליכנס בספק ברכה לבטלה וכן בכל הני דאיתא לקמן דלא יבדך עליהם אם כבר בירך י"ל דאינו חוזר ומבדך :

(ו) **שם**. שלח שבת ממלאכת עבירה דכיון שנעשה בו איסור אין מברכין עליו. תו"ש או"י ט' :

(ז) **שם**. לחיה ולחולה. אם אין בהם סכנה דוקא ע"י עכו"ם ואם יש בהם סכנה אפי' ע"י ישראל. מ"א סק"ו. וכ"כ הט"ז סק"ה. וכ"מ בתשו' הרמ"ע סי' ח"י. ומ"ש הא"ר או"י יוד להשיג על דברי המ"א הנז' וכתב לאסור אם הודלק ע"י עכו"ם לחולה שאין בו סכנה כבר ישב השגתו תו"ש או"י יו"ד והסכים להחיר כדברי הפו' הנז' יעו"ש. וכ"כ הר"ז או"י ז' ח"א כלל ח' או"י ל"א :

(ח) **וכתב** שם הרמ"ע דאם הדליק כותי ממדורה שלו לחיה או לחולה אין מברכין עליו דהא אפי' הדליקו במו"ש גזרו עליו משום כותי ראשון ועמוד ראשון עכ"ל. והביאו מ"א סק"י. אמנם א"ר שם חלק עליו וכתב נראה דמברכין עליו דלא גזרו עליו אלא כשהוא במו"ש ביד כותי יעו"ש. וכ"כ התו"ש או"י י"ד על דברי הרמ"ע הנז' דהש"ע בסעי' ה' אין מחלק ב"כ. וכן הסכים המאמ"ל ודה"ח :

(ט) **שם**. שלא הודלק לעבירה וכו' וכן עשית שהיתה דולקת והולכת מע"ש עד מ"ש מברכין עליה במו"ש שאין

זו מלאכת עבירה מה שדלקה בשבת הואיל והדלקה בהיתר

מע"ש

י סס : המגיד
כסס : הרמב"ן
כפכ ס : מה"ש
ל סס : בנמלה
כ"ג מ : פסמים

שכיון שלא הודלק לעבירה מברכין עליו אבל אם הדליקו אינו ישראל בשבת כיון שאם היה כדליקו ישראל היה עובר לא שבת ממלאכת עבירה מיקרי ואין מברכין על אור שר עבודת אלילים (טור): ו יעובר כוכבים שהדליק במ"ש מישראל או ישראל מעובר כוכבים מברכין עריו אבל עובר כוכבים שהדליק מעובר כוכבים אין מברכין עליו נובמוצאי יח"כ אין מברכין על נר שהדליק ישראל מעובר כוכבים (וע"ל סי' תרכ"ד סעיף ה'): ו להיות הולך חוץ לכרך וראה אור אם רובן עובדי כוכבים אין מברכין עליו ואם רובן ישראל או אפי' מחצה על מחצה מברכין עליו : ח מאור היוצא מהעצים ומהאבנים מברכין עליו

בף החיים

מברכין עליו. מש"ז או ד' :

(א) **שם**. אבל עכ"ס שהדליק מעכו"ם וכו' וכן אם הוליא הנכרי האש מן העלים ומן האבנים אפי' במו"ש אין מברכין עליו אבל אם הדליק נכרי ממנו את הנר אחר שהוליא מן האבנים מברכין עליו. הרמ"ע סי' ח"י. כנה"ג בהגה"ט. מ"א סק"י. וי"א בהיפך שהאש שהוליא הנכרי מעלים ואבנים מברכין עליו אבל אם הדליק הנכרי ממנו נר אחר חוץ לכרך עליו. א"ר או"ח סי' י"א. ויש לחוש לדברי שניהם שידליק ישראל נר מאור זה או מנר זה ויברך עליו לד"ה. ר"ז או"ח יו"ד : (ב) **שם**. אבל עכ"ס שהדליק מעכו"ם וכו' הטעם משום גזירה משום עכו"ם ראשון ועמוד ראשון פי' דאי שרית ליה בעכו"ם שני אתי לברך נמי בעכו"ם ראשון ובאותו אור עלמו מה שהדליק מבע"י קודם שניתוסף עליו אור דהיתר כגון שיברך עליו מיד סמוך לחשיכה וכולה חדא גזירה היא דאי לא הא לא קיימא הא אבל בעכו"ם שהדליק מישראל אפי' הדליק הישראל באיסור שרי דעל תוספת דהיתר קמברך ולא גזרינן שמה יברך ע"י ישראל דמילתא דלא שכיחא הוא שידליק הישראל באיסור. ובהב"ז דלפ"ז יכול לברך גם על של ישראל שהדליק באיסור על מה שניתוסף עליו משחשיכה כיון דהיא מילתא דלא שכיחא. תו"ש או"ח י"ג :

(ג) **שם**. אין מברכין עליו. ובדיעבד ילא בזה כיון שאינו אלא גזירה מ"א ס"ק י"א א"ר או"ח י"א תו"ש או"ח סי' ר"ז או"ח י"א. וה"ה בנר שהודלק בשבת אם בירך עליו במו"ש לאחר שנתוסף בו אור של היתר שאין איסורו אלא משום גזירה ר"ז שס. ועיין לעיל או"ח כ"ה :

(ד) **שם**. ובמולאי יוה"כ אין מברכין וכו' משום דלא שייך ביה למימר שעל תוספת אור מברך דהול' כאש היוצא מן העליט והאבנים שאין מברכין עליו דבעינן דוקא נר ששבת. עו"ת או"ח ג' ט"ז או"ח ז' תו"ש או"ח ט"ז :

(ה) **שם**. ובמולאי יוה"כ אין מברכין וכו' ושבת ויוה"כ מברכין. מש"ז או"ח ז' ועיין לקמן או"ח מ' :

(ו) **סעי'**. ו היה הולך חוץ לכרך וראה אור וכו' ויכול להשתמש לאורו כמ"ש סעי' ד' מ"א ס"ק י"ב. א"ר או"ח ט"ז. תו"ש או"ח ט"ז :

(ז) **שם**. או אפי' מחלה וכו' משום דספקא דרבנן אזלינן ביה לקולא. עו"ת או"ח ג' ועיין א"א או"ח י"ג :

שכתב דאף למ"ד ספק ברכה לבטלה הוי ד"ת מברכין יעו"ש : (ח) **סעי'**. ח. אור היוצא מהעלים וכו' והטעם דכיון דברכת האור במו"ש אינו אלא לזכר תחלת ברייתו במו"ש

ע"י שני אבנים שהבן אדה"ר זו בזו וילא מהן אור כמ"ש בתחלת סי' זה אי"ב באור היוצא מן העלים ומן האבנים איכא רמז נכון אבל ביוה"כ שמברכין על האור לפי שכל יוה"כ היינו אסורים

מע"ש. ר"ז או"ח ז' :

(א) **שם**. אבל אם הדליקו עכו"ם בשבת וכו' פי' אפי' לצורך עלמו. עו"ת ז' :

(ב) **שם**. אין מברכין על אור של ע"א. ואע"ג שלא הודלק רק במו"ש והוא שבת שלא בעבירה והוא פשוט. ט"ז סק"ד. תו"ש או"ח י"א. ר"ז או"ח ח' :

(ג) **שם**. אור של ע"א. דוקא כשהשלהבת קשורה בגחלת של ע"א אבל אם ישראל הדליק נר מנר של ע"א שרי דשלהבת אין בו ממש. יע"ש סוף בילה. וכ"ה בב"י בשם הרא"ש. מ"א סק"ח. תו"ש שס. אבל הר"י ראשון לזיון דכ"א בברכות חלק על רש"ל ואמר מנר של ע"ז עלמו אבל מנר מסבה שרי יעו"ש. ובש"מ כתב בשם רבו דאין מברכין על השלהבת אע"ג דמותר משום דמאיסא לגבוה יעו"ש וא"כ אפי' אינה קשורה בגחלת וכן מדליק נר מנר אין ראוי לברך מה"ט. ער"ה או"ח ז' :

(ד) **סעי'**. ו. עכו"ם שהדליק במו"ש מישראל וכו' לא זו אף זו נקט לא מביע"א עכו"ם מישראל משחשיכה במו"ש דהא פשיטא היא דשרי מדינא ולא גזרינן עכו"ם מישראל אכו עכו"ם בלא ישראל אלא אפי' ישראל מעכו"ם דהנר של עכו"ם מדינא אסורה אפי"ה כיון שאינו מברך על העמוד שציד העכו"ם אלא לתוספתא דהיתורא קא מברך שרי לברך אבל עכו"ם מעכו"ם אעפ"י שגם לשם לתוספתא דהיתורא קא מברך אסור גזירה משום עכו"ם ראשון ועמוד ראשון. וכתבו התו' דחדא גזירה היא דגזרו חכמים על כל אש עכו"ם שציד עכו"ם דאי לא הא לא קיימא הא אבל עכו"ם מישראל וישראל מעכו"ם מברכין עליו והכי ק"ל. ב"ח. ועיין לקמן או"ח ל"ז :

(ה) **שם**. עכו"ם שהדליק במו"ש וכו' דוקא כשאין העכו"ם במסבה אבל אם הוא במסבה אסור מפני שהיא

לע"ג. ב"י. וכן הסכים הב"ח. שכתב"ג בהב"י או"ח ג' תו"ש או"ח י"ג אבל ישראל שהדליק מעכו"ם או אפי' הוא במסבה נמי שרי לברך על תוספת דהיתר. כ"ג האחרונים. תו"ש שס.

ומ"ש הט"ז סק"ו כבר תמה עליו א"ר או"ח י"א והתו"ש שס : (ז) **מסיבה** שער"ס וישראל יושבים שם והדליקו נר אם הוא של ישראל אף רוב עכו"ם מברך דאין

אדם אומר דבר שאינו שלו ומיהו כשהדליק עכו"ם י"ל דהנה עושה מעשה ואם הנר של עכו"ם אם הרוב ישראל אסור ומחלה נמי אסור ועוד דספק תורה לחומרא אבל רוב ישראל יש לעיין בזה. מש"ז או"ח ה' :

(ח) **שם**. או ישראל מעכו"ם וכו'. ואעפ"י שהנר של עכו"ם הודלק בשבת אפי"ה מברך על תוספת אור מה שנתוסף בנר שהדליק מעכו"ם. עו"ת או"ח ג' תו"ש או"ח י"ב :

(ט) **ועשית** שהיתה דולקת מע"ש בבית עכו"ם אין

עליו אבל במוצאי י"ב אין מברכין עליו: ונגחרים הבערות כ"ב שאילו מבנים קיסם ביניהם הוא נדלק מברכין עליהם והוא שעשוים להאיר: י' סאור של כבשן בתחלת שריפת הלבנים אין מברכין עליו שאו אינו עשוי להאיר ואחר שנשרפו אז עשוי להאיר ומברכין עדיו: י"א נר בהכ"נ ע"ש אדם חשוב מברכין עליו ואם לאו אין מברכין עליו סי' א' בהיפך צואם יש שמש שאוכל שם מברכין עליו והוא שלא תהא לבנה זריחת שם יבקאין מברכין על נר של מתים שאינו עשוי להאיר הילכך מת שהיו מוליכין לפניו נר אילו הוציאוהו ביום והוציאוהו בלילה בנר אין מברכין עליו: יג' ומוצא אינו מברך:

היו

בפ החיים

(ז) **שם**. ואם יש שמש. שאוכל שם וכו' פי' בבית הסמוך לבהכ"נ כמ"ס סי' רס"ט וז"ל דהחלונות פתוחות לבהכ"נ. מ"א ס' ק' ט"ו. תו"ש או כ"א:

(ח) **שם**. מברכין עליו. שעשוי להאיר. תו"ש או כ"ב: (ט) **שם**. והוא שלא תהא לבנה וכו' דל"ז א"ל לאורה ולא נעשה רק לכבוד השכינה. תו"ש או כ"ג. א"ל או ט"ו:

(ס) **שם**. ואם יש שמש אוכל וכו' ועשוי שאין לנו אורחים בבהכ"נ ולא שמש האוכל שם אין מברכין על נר שבבהכ"נ. ועוד שעשוי דרכנו להדליק בבהכ"נ אפי' ביום בשביל כבוד השכינה לפיכך אפי' אם מדליקין בלילה גם בשביל להאיר אין מברכין עליו הואיל ואף ביום היו מדליקין אותו, אבל אם מרבין בנרות בלילה יותר מביום בשביל להאיר מברכין עליהם. ר"ז או י"ז:

(סא) **וה"ה** נר שמדליקין בבהכ"נ לעילוי נשמת המתים אין מברכין עליו כיון שמדליקין אותו לכבוד השכינה וגם מדליקין אותו גם ביום. כלל העולם כל שעשוי להאיר בין בבהכ"נ בין בבה"מ בין בבית מברכין עליו וכל שאינו עשוי להאיר או לכבוד אין מברכין עליו:

(סב) **סעי'** יב. אין מברכין על נר של מתים וכו' וכן הנוהגין להדליק נר כל שבעה במקום שנפטר שם המת דין אחד הוא. סע"ט. פת"ע או כ"ב:

(סג) **שם**. על נר של מתים וכו' וה"ה נר של חתנים. מ"א ס' ק' ט"ז. א"ר או כ"ב. תו"ש או כ"ד. דכל שעשוי לכבוד אין מברכין. וכן אם עשוי לכבוד ולהאיר אין מברכין. א"ל או ט"ז:

(סד) **שם**. על נר של מתים וכו' וכן כיוולא בזה שמדליקין נר ביום לכבוד אין מדליקין על אותו נר בלילה חס"ל או ח':

(סה) **ואורתן** נרות של שעה שמדליקין בבית האכל בשעת תפלת שחרית וערבית שאין עשוי להאיר אלא לכבוד המת שהרי מדליקין אותו ביום בתפלת השחר ובתפלת ערבית שמתפללין בבית האכל מצע"י גדול ודמי להדלקת נר במת שמוציאין אותו ביום אפי' במ"ש שאין מדליקין אותו רק אחר ערבית בעת שמשיכין אותו אם נשאר דולקות אח"כ ורואים לבדך לאורם בורא מ"ה מותר שהרי באותה שעה שמברכין עליו כבר עבר זמן כבוד המת שהמנהג הוא דכשמיים אמירת ההשכבה מכבין אותו שכבר חלף עבר שעת כבוד המת ובאותה שעה עשוי להאיר הוא ושרי לבדך עליו אפי' בלא כביה. פתה"ד או ו' יעו"ש:

(סו) **שם**. אין מברכין עליו. אבל כל שאין מוליכין לשניו ביום אם הוציאוהו בלילה בנר מברכין עליו שאותו הוא להאיר. טור. ר"ז או ח"י:

סעי'

אסורים להשתמש בו ועשוי אכחנו מותרים הילכך לדין לבדך על האור שהיה בעולם ביוה"כ שהיינו אסורים להשתמש בו ולא על היולא מן העלים ומן האבנים שלא היה בעולם. ב"ח. ועיין לקמן סי' תרכ"ד:

(בו) **שם**. אבל במוצאי יוה"כ אין מברכין עליו. ודוקא ביוה"כ גרידא אבל אם הוא שבת ויוה"כ מברכין עליו. הרמ"ע מפאנו סי' ח'. כנה"ג בהגה"ט. עו"ת או' ד' א"ר או' י"ט. אמנם המ"א לקמן סי' תרכ"ד סק"ז כתב דאפי' אם חל יוה"כ בשבת אין לבדך על איר היולא מן העלים יעו"ש. וכ"כ א"ר שם או' ה' ע"ש הלבוש. ר"ז שם או' ד' וע"כ כיון דאירא פלוגתא בזה יש לזהר לכתחלה. ועיין בש"ע שם סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד:

(בז) **אור** שהוציאו לחולה דין ביוה"כ עלמו בין ע"י נכרי בין ע"י ישראל האזי כדנייה והאזי כדנייה מברכין עליו. הרמ"ע שם. כנה"ג שם. עו"ת שם:

(בז) **סעי'** ט. והוא שעשוי להאיר. ויכול להשתמש לאורן. תו"ש או' י"ט:

(בט) **שם**. והוא שעשוי להאיר. אבל אם עשוי כדי להשתמש כנגדן אין מברכין עליהם שאפי' על הנר אין מברכין אם אינו עשוי להאיר כמ"ס לקמן סעי' י"א. ר"ז או' ט"ו: (ג) **סעי'** יוד. אור של כבשן בתחלה שריפת האבנים וכו' שאז אינו עשוי להאיר לא לעשות הסיד אבל בסוף מדליקין כדי לראות אם מתוקן הסיד כתיקונו. פרישה או' י"א:

(גא) **סעי'** יא. נר בהכ"נ אם יש אדם חשוב וכו' דאז נעשה להאיר לו ואם אין שם אדם חשוב לא נעשה להאיר אלא לכבוד השכינה. וי"א ס"ל דאם יש אדם חשוב לא נעשית אלא לכבודו ולא להאיר. טור. ט"ז סק"ט:

(גב) **שם**. אם יש שם אדם חשוב וכו' וה"ה אם עשוי בבית לכבוד אדם חשוב לפיכך נהגו ליחד נר לצורך הבדלה. ראב"ן סי' קפ"ט. א"ר או' כ"א. א"ל או' ט"ז:

(גד) **שם**. מברכין עליו. והרא"ש מסיק דהאידנא אין מברכין עליו כיון דביום מדליקין בבהכ"נ ג"כ. וכ"כ מע"מ. וכ"כ רי"ו דף ק"ב. ומהרי" פ' א"ד. וכן נראה עיקר. א"ר שם א"ל שם, מש"ז או' ט' ועיין לקמן או' ס':

(ד) **שם**. ואם לאו אין מברכין עליו. ואם יכבנו וידליקנו שנית [לצורך הבדלה] יכול לבדך עליו. חדושי אגודה למ"י יומא והב"ד בסוף תשו' מהרי"ו. כנה"ג בהגה"ט. עו"ת או' ה' א"ר שם.

(ה) **שם**. אין מברכין עליו. וכן אין לבדך במ"ש על נר מזה כגון נר של חנוכה. רוקח סי' שצ"ז בשם הירושלמי. וכ"ה בפסקי מהר"ם רקנטי סי' קל"ו:

(ו) **שם**. אין מברכין עליו. ואם מותר להדליק מנר בהכ"נ עיין לעיל סי' קל"ד סעי' י"ד ובדברינו לשם בס"ד:

י' שהיו יושבים בבה"מ והביאו להם אור אחד מברך לכולם: מו תנר בתוך תיקו או בתוך פנס (פי' כלי שנותן בו הגר סלא מכסה) או בתוך אספקלריא רואה את השלהבת ואינו משתמש לאורה משתמש לאורה ואינו רואה את השלהבת אין מברכין עליה עד שיהא רואה את השלהבת ומשתמש לאורה:

א. אאמור לאכול שום דבר או אפילו לשתות יין או שאר משקין חוץ ממים משתחשך
עד

תכף דנפיק צ"כ מצי כנישתא לאצדולי נפשן מהנך סטרי עד
לא יתו אינהו לשלטאה עלן ובאהרי דנובדלי צבי כנישתא עדיפי
טפי דלא יהי להון דוכתא לשלטאה עלן ובג"ד אמרו רבנן
דמאן דטעים קמי הדלה מיתתו באסכרה כלומר דעיי הדיא
אכילה מתדבק ביה הנהו סטרי דמפקי נפשיה באסכרה עב ד.
היינו דוקא כשמאחרין ת"ע עד שיראו ג' ראובנים אצל
המתפללין במקום שמקדימין מאיזה כיצ - שיהיה נאותה להם
יותר

א"ח המזכיר על העשיות ועל הפנס לריך להוליא האור משם
עד שיראה השלֵהבת וכחז הרשב"א דעשיות הוא כרואה השלֵהבת
אבל פנס אינו רואה את השלֵהבת עכ"ל א"ח. והביאו ב"י
כתב ותמהני דא"כ פליג הרשב"א על הירושלמי דהא אספיקלריא
משמע דהיינו עשיות. ע"כ. נמצא דעת מרן ז"ל לפי דברי
הירושלמי דאין לזכר על הנר שבתוך עשיות מיהו המ"ח
ספ"ך הביא הרשב"א הנ"ל וכחז דס"ל הירושלמי מילי
מילי קתני דלא כהרבי. וכ"כ א"ר אוי כ"ה דאספקלריא של
כוכבים מיקרי רואה שלֵהבת ומשתמש לאורה. וכ"כ ח"א כלל
ח' אוי ל"ד אמנם בד"מ הארוך העתיק דברי הרב"י לאסור
כ"כ בשיטה מקובלת לזכרות דמהירושלמי. משמע דלא כהרשב"א
ע"ש. וכ"כ הרב בן א"ח פ' וילא אוי י"ד דנר בתוך כלי
כוכבים אין מזכרין עליו עד שיראה גוף השלֵהבת משש בלי
הפסק עכ"ל. וע"כ נראה כיון דאיכא פלוגתא בזה יש להחמיר
משום ספק ברכות:

ויתעשה זה מלך יש להחזיר עליה לצורך בזה יחזירי אתה נדל נר
משמלי וכן הפלה בשלל יצוה תומך את חתום מ' י' וי' נדל.

עד שיבדיל אבל אם היה יושב ואוכל מבע"י וחשכה לו א"צ להפסיק (אפי' משתייה) (ב"י)
ואם היה יושב ושותה וחשכה לו צריך להפסיק ב"י א דה"מ בספק חשיכה אבל בודאי
חשיכה ואפי' היה יושב ואוכל פורס מפה ומבדיל וגומר סעודתו. הגה והמנהג פשוט כסברא
הראשונה: ב היו שותים ואמרו בואו ונבדיל אם רצו לחזור ולשתות קודם הבדלה גא"צ
לחזור ולברך דיוש מי שחולק בדבר: ג כשמפסיק להבדיל הא"צ לברך בפה"ג על כוס
של

כף החיים

(יב) **שם** וי"א דה"מ בספק חשיכה וכו' ר"ל לדעתה ח' אם
התחיל מצע"י אפי' אם נעשה ודאי לילה ח"ל
להפסיק עד שיגמור סעודתו אבל לדעתה זו אפי' התחיל מצע"י
בספק חשיכה ח"ל להפסיק אבל בודאי חשיכה צריך להפסיק.
מיהו חנן ק"ל לדעתה ח' שהיה סתם דברי הש"ע וכמ"ס מור"ס
ז"ל בהגה. וכ"מ מדברי הארי"י ז"ל שהבאנו לעיל סי' רנ"א
ח' טו"ב:

(יג) **סעי'** ב. היו שותים ואמרו בואו ונבדיל וכו' היינו שהיו
שותים בלא אכילה כ"כ בב"י. וכ"כ מ"א סק"ד
ואעפ"י שצריך להפסיק משחשיכה אם היו קבועים לשתיה לבד
כמ"ס סעי' ח' מ"מ לא חמיר כ"כ כמו קידוש שאפי' אם היו
אוכלים לריבין להפסיק והלכך כי אמרו הב לן ונבדיל לא היו
הפסק כ"כ שילרכס ברכה והיש מי שחולק ס"ל דאפי' בהבדלה
צריך לחזור ולברך פה"ג. כ"כ בב"י. וכ"כ הלבוש, אבל בכ"מ
פי' דמייירי כשישצדים ואוכלים ואפי' אמרו בואו ונבדיל ח"ל
לחזור ולברך יעו"ש. והביאו מ"א סק"ה. וכן פי' הט"ז
סק"ג. והיש מי שחולק סובר אע"ג דא"ל להפסיק כיון שאמרו
בואו ונבדיל סליקו נפשיהו משתייהו ובעי ברוכי אבל כשישצדים
ושותים לכ"ע בעי ברוכי וכמ"ס סי' עריא סעי' ה'.
מ"א סק"ה:

(יד) **שם**. ויש מי שחולק בדבר. וסברה ראשונה עיקר וכ"מ
בש"ע ואחרונים הן כשאוכלין הן כששותין. א"ר ח'ו
ז' ור"ל משום דק"ל דכל היכא שסותם הש"ע ואח"כ כותב
י"א הלכה כסתם ועוד משום דק"ל סב"ל:

(טו) **סעי'** ג. כשמפסיק להבדיל וכו' ואם לא אמרו בואו ונבדיל
ח"ל לברך פה"ג כמו בקידוש סי' רע"א סעי' ד'
וכשאמרו תליא בפלוגתא הט"ז והמ"א שם לענין כוס של קידוש
וה"ה בכוס של הבדלה. תו"ש ח'ו ה"י ועיין בדברינו לשם
ח'ו ל"ד:

(טז) **שם**. ח"ל לברך וכו' דאין הבדלה הפסק. והוא דעת
הרא"ש והטור בס"י רע"א אבל הי"א שצריך הוא
מהרי"ק שמציא ב"י דס"ל כיון דחשיכה ודאי היה צריך להפסיק
הוא סילוק ולפי מ"ס בסעי' ח' דהמנהג פשוט כסברה ח'
וא"כ אפי' בודאי חשיכה אין חיוב להפסיק בשביל הבדלה
ממילא כשמפסיק להבדיל ח"ל לברך דלא חשיב הפסק. ט"ז
סק"ד. ועיין בא שח"ז:

(יז) **שם**. וי"א שצריך. דס"ל דכוס של הבדלה גרע טפי מקידוש
שאין שייך לסעודה ולכן צריך לברך ולדידהו גם
מבדיל על השכר באמנע הסעודה נמי צריך לברך דברכת
המזיא אינה פוערתו מברכת ראשונה כי היכי דבהמ"ז אין
פוערתו מברכת אחרונה כמ"ס סעי' ח'. מ"א סק"ו. תו"ש
ח'ו ו' וכתב הב"ח הלכה למעשה דא"ל כלל לא יצרך על היין
ולא לחזור ולברך המזיא לא לגבי קידוש ולא לגבי הבדלה
וכדקבעין הלכתא סס"י קמ"ח לענין הפסק תפלה באמנע
סעודה (מ)

יותר לאחר הבדלה. יפ"ל ח'ו ח' ויש לומר הפיוטים המסודרים
למו"ש עד שיגיע זמן ההבדלה כדי. להברית החילונים מעליו.
רו"ח ח'ו ב':

(י) **שם**. חנן ממ"ס. מיהו לפי"ד הגאונים בשעת שצוף ס'
נהרות דמשק סי' ק' דף ו' סע"ג מתבאר דאפי' מים
אין לשתות קודם הבדלה על הכוס יעו"ש. וכ"כ הרב מדרש
תלפיות ח'ו ד' ענף הבדלה דקייח ע"ד ח"ל אסור לשתות מים
קודם הבדלה ואם שותה ימות באסכרה. וה"ה בין השמשות של
מו"ש. ואם היה אוכל על שלחנו בסעודה ג' ונמשכה סעודתו
עד זמן הראוי לומר הבדלה אזי יכול לשתות עכ"ל. וכ"כ לעיל
סי' רנ"א ח'ו טו"ב בשם הארי"י ז"ל יעו"ש:

(י) **שם**. ח"ל להפסיק. ואפשר דאם התפלל בתוך הסעודה
חל עליו חובת הבדלה ואסור לאכול עד שיבדיל מ"א
סק"ב. א"ר ח'ו ה' תו"ש ח'ו ב' ר"ז ח'ו ה':

(ח) **שם** ח"ל להפסיק וכתב הבח"י בס' שלחן ארבע ח"ל
שאם היה מפסיק נראה כמגרש המלך ודומה לזה
דרשו במכילתא זכור ושמור שמריהו ביציאתו כאדם שאינו רולה
שילך לוהבו מאללו כל זמן שיכול. ובהגה י"ג כתב מהרש"א
הפסיק בסעודת נישואין והלך לבהכ"נ ואח"כ חזר ואפשר לסעודה
דס"ל כדעת הי"א. מ"א שם:

(ט) **שם**. ח"ל להפסיק. ומשמע בתי' בשבת דף ט' דאם
תחיל באיסור מפסיק וכ"מ סי' ער"א סעי' ה'
בהגה ול"ל דס"ל הבדלה דאורייתא ולמד הבדלה דרבנן אם
נטל ידיו מבדיל קודם אכילה דכיון דכוליה לילא זמניה הוא
חיישין דילמא פשע וכמ"ס סי' רל"ה סעי' ב' אבל אם התחיל
לאכול אינו פוסק יעו"ש. מ"א שם. מיהו הער"ה ח'ו ח' כתב
דלא חיישין לפשיעה בה"ג וכתב שכן דעת הפר"ח אלא שכתב
בליה חנן ק"ל כמ"ד הבדלה מן התורה יעו"ש. וכ"כ א"ר ח'ו
ה' דאם התחיל באיסור פוסק. ולא נקרא התחיל באיסור
אלא כשהגיע זמנה להציח אפי' בספק חשיכה ולהט"ז דוקא
בודאי חשיכה. אך משום ק"ש של ערצית צריך להפסיק אם
התחיל באיסור דהיינו חלי שעה קודם ל"ה כיון שהוא דאורייתא
ואין סמיכה על השמש כיון שיש הרבה שאין הולכין לבהכ"נ
במו"ש. תו"ש ח'ו ב' וכ"כ המחש"ש. ח"א כלל ח' ח'ו ח"י:
ואם נזכר לאחר שצריך המזיא קודם שטעם פרוסת המזיא
יטעמנה מיד ואח"כ יבדיל כדי שלא תהא ברכתו לבטלה.
ר"ז ח'ו ב':

(י) **שם**. ואם היה יושב ושותה וכו' דשתיה לאו קביעות הוא
ולצורך להפסיק. תו"ש ח'ו ג' ואפי' נעשה רק ספק
חשיכה צריך להפסיק. ח"י רע"א. ח"א שם ח'ו י"ז:

(יא) **שם**. וי"א דה"מ בספק חשיכה וכו' ולפי"ז אסור להתחיל
אפי' בספק חשיכה. ט"ז סק"ב. וזהו לפי סברתו
בסק"א אבל לסברת הב"ח והמ"א גם לדעתה ראשונה שהביא
הש"ע אסור להתחיל בספק חשיכה כמ"ס לעיל ח'ו ג' יעו"ש:

רע"ה הנה"ה ש"ס
לדעת הר"י ו' לדס'
מהר"ק הרמב"ם
בפ"ט פ"ח ה"ה ש"ס
פ"ט פ"ח ה"ה ש"ס
ק"ו כרצ"ה לנירס
המסעות והר"ה ש'
כ"ה ה"ה ו' הנאונים
לפי גירסת הר"ה ש'
לענין אור ופ"ט ש'
לשמים שפורשם

של הברלה וי"א שצריך ד' כשהיה אוכל וחשבה שאמרנו שא"צ להפסיק וגומר סעודתו ומברך בה"מ על הכוס ואח"כ מברל עליו הואם יש לו שני כוסות מברך בה"מ על אחד ומברל על אחד זה שטעה ואבר קודם שהברל יכור להברל אח"כ : ו' ישבה ולא הברל במ"ש מברל עד סוף יום ג' כו"א שאינו מברל אלא כל יום ראשון ולא יותר ודוקא בפה"ג והמברל בין קודש לחול אבל על הנר ובשמים לאינו מברך אלא במ"ש מ"ש מי שאומר דהא דק"ל טעם מברל ה"מ היכא דהברל בליל מ"ש אבל אם לא הברל בלילה כיון שטעם שוב אינו מברל. הגה והעיקר כסדרא הראשונה ומי שמתענה ג' ימים וג' לילות ישמע הדלה מאחרים ואם אין אחרים אללו יכול להברל בשבת מצע"י ולשתות ולקבל אח"כ התענית עליו

בף החיים

ת"ה

כמו אם התחיל לאכול בלילה. ר"ז שם :
(בב) שם. טעה ואכל קודם שהברל וכו' ואם לא הברל בחפלה לריך לחזור ולהתפלל ואח"כ יברל כמ"ש לעיל סי' רל"ד סעי' א' ובדבריו לשם בס"ד :

(גג) סעי' ו'. שכת ולא הברל במו"ש וכו' וה"ה אם היזר. ר"ז או' ח' מיהו בשאו' ח"ס סי' י"ז כתב דוקא שכת אכל היזר לית ליה תשלומין ושאיני הדלה מקידוש יעו"ש :
(בד) שם. שכת ולא הברל במו"ש וכו' ואם שכת להברל במו"ש י"ט כתב מהר"י"ע בשו"ת בית יהודה ח"ב סי' כ"ח דיכול להברל כל השבוע יעו"ש. אבל הברכ"י בסי' תל"א או' א' כתב עליו דאין ראייתו מכרעת. וכ"כ המחז"ר שם או' א'. בשם אחד מגדולי הדור דאין לסמוך על דברי מהר"י"ע הג"ז לעשות מעשה יעו"ש. וכ"כ החס"ל בסי' זה או' ב' דאם לא הברל במו"ש י"ט י"א שאין לו תשלומין. וכ"כ הרב בן א"ח פ' וילא או' כ"ג :

(כה) שם. מברל עד סוף יום שלישי. דכל ג' ימים, בשר שבת מיקרי ומגלל השבת שבער נחשבו. לבוש :
(כו) שם. עד סוף יום ג' וי"א שאינו מברל אלא כל יום ראשון וכו' ולפי מה שאנחנו נוהגין להחמיר בספק ברכות אפי' כנגד מרן ז"ל ואפי' כנגד הרוב כמ"ש לעיל סי' ח"י או' ז' א"כ אם שכת ולא הברל במו"ש אינו יכול להברל כ"א דוקא כל יום ראשון ולא יותר ואם עבד כל יום ראשון ולא הברל יאמר אח"כ ברכת המברל בלתי שם ומלכות. וכ"ז אם עדיין לא טעם מידי עד שהברל אכל אם טעם אינו יכול להברל כ"א דוקא בליל מו"ש וכמ"ש אח"כ בש"ע ואם לא הברל בליל מו"ש יאמר אח"כ ברכת המברל בלתי שם ומלכות. וכ"פ הרב בן א"ח פ' וילא או' כ"ג :

(כז) שם. אלא כל יום ראשון וכו' דכיון דמלות הדלה בתחלת ליל א' יש לו זמן עד סוף כל היום דהיום הולך אחר הלילה. תו"ש או' ט' והא דמברלין בליל שני כשחל ט"ז להיות בא' בשבת שאני התם משום דלא אפשר וכמ"ש מ"א סי' תקנ"ו סק"ב יעו"ש :

(כח) שם. אכל על נר ובשמים אינו מברך אלא דוקא במו"ש. משום דהכי לא שייכי כ"א דוקא בליל מו"ש ברכת הגר משום דתחלת בריאתו היה בליל מו"ש. וברכת בשמים להשיב נפש הכואבת בליל מו"ש וכמ"ש לעיל סי' רל"ז ורח"ץ יעו"ש :

(כט) שם. דהא דק"ל טעם מברל וכו' ודוקא אם היזר בחפלה אכל אם לא הברל בחפלה לריך לחזור ולהתפלל ולהברל בחפלה ואח"כ יברל על הכוס כמ"ש רס"י רל"ד ועיין בדבריו לשם בס"ד :

סעודה יעו"ש. והמ"א שם כתב דיש לזהר שלא להברל בחמלע סעודה כי גם יש מחלוקת אם יברך אח"כ המוליד כמ"ש סי' ער"א סעי' ד' וכ"כ א"ר או' ח' תו"ש שם. מיהו אם לא היה קבוע אלא לשתייה בלבד שהוא חייב להפסיק ולהברל כמ"ש סעי' א' לא יברך על כוס של הדלה כדיעה א' שהיא עיקר. ר"ז או' ד' וכן אם יש לו לורך להברל מ"מ לא יברך. ח"א כלל ח' או' י"ט. וכ"ז אם שכת כבר יין אכל אם לא שכת יין יברל על היין ויברך עליו לכ"ע. ח"א שם :

(חי) סעי' ד'. ומברך בהמ"ז על הכוס וכו' היינו למ"ד בהמ"ז טעונה כוס וכמ"ש לעיל רס"י קפ"ב יעו"ש. ואינו טעמו עד אחר הדלה כדי שלא יפגמנו. מחמ"ר :

(יט) שם. ואח"כ מברל עליו. ושוחה ואח"כ מתפלל. וכשיש לו ב' כוסות מברך בהמ"ז על א' ושוחה ואח"כ מתפלל ואח"כ מברל. א"ר או' ו' והר"ז או' ז' כתב דאם יש לו עוד יין לכוס הדלה יש לו להברל מיד על כוס יין השני ולא יברך פה"ג על כוס ראשון של בהמ"ז אלא על כוס שני של הדלה ומיד אחר שתיית כוס הדלה ישחה ג"כ כוס בהמ"ז למלוא מן המובחר עכ"ל ומיהו נראה דיותר טוב לעשות כדברי הא"ר לשחות כוס בהמ"ז ולהתפלל ואח"כ להברל על כוס שני כדי שיבואו על הסדר תפלה ואח"כ הדלה וגם כדי לשהות הכוסות כסדרן תחלה כוס בהמ"ז ואח"כ כוס הדלה :

(ך) שם. ואם יש לו שני כוסות מברך בהמ"ז על א' וכו' ומותר לשחות מכוס של בהמ"ז. מ"א סק"ו. ור"ל אע"ג שהוא קודם הדלה. מחה"ש. ונראה דמי שאינו נוהג בכל הסנה לברך על כוס דס"ל כמ"ד דאין טעון כוס גם עתה אסור לשחות ממנו. מ"א שם. מיהו הא"ר או' ו' כתב על דברי מ"א הג"ז דאינו מוכרח. וכ"כ התו"ש או' ז' וכ"כ בס' מאורי אור בחלק ב'אר שבע דף ק"ו ע"ב דהא"ר מקיל לשחות אף שאינו רגיל תמיד בכוס ומכתבא כוונתה יעו"ש. והביאו ח"א או' ג' ונ"מ לדין שכתבו לעיל רס"י קפ"ב לענין דינא שהעיקר הוא כדברי המקו' דדוקא בג' בהמ"ז טעונה כוס אכל לא ביחיד יעו"ש וא"כ אם היו האוכלים ג' ויש להם כוס א' יברכו עליו בהמ"ז ויברלו וישתו ואח"כ יתפללו. ואם היה להם ב' כוסות יברכו על א' בהמ"ז וישתו המברך ואח"כ יתפללו ואח"כ יברלו על השני אכל אם היה האוכל א' או שנים בין שהיה להם כוס אחד או שנים לא יברכו בהמ"ז על הכוס אלא יברכו בהמ"ז בלא כוס ואח"כ יתפללו ויברלו על הכוס :

(כא) סעי' ה'. טעה ואכל קודם שהברל וכו' וה"ה אם היזר ואכל קודם שהברל שיכול להברל אח"כ. הרמב"ם פכ"ט דין ה' וכ"כ הר"ז או' ח' ולריך להפסיק מיד ולהברל

(ת"ה סי' קכ"ט): ונהמבריל על היין על שלחנו אפילו הבדיל קודם שנמל ידיו פוטר היין שבתוך המזון שא"צ לברך עליו סי' א"א דלא פטר א"כ נמל ידיו קודם שהבדיל. הגה ואם הבדיל תחלה לריך לברך אחריו ברכה מעין ג' (תוס' ומרדכי פרק כ"ד מברכין): וכן בשפופר היין שבתוך המזון שא"צ לברך עליו עגם א"צ לברך ברכה אחרונה על כוס של הבדלה ואם אין לו אלא כוס אחד וסבור שיביאו לו יין יותר והבדיל על אותו כוס ואח"כ לא הביאו לו יותר ובירך בהמ"ז בלא כוס פיש מי שאומר שצריך לברך ברכה אחרונה על

כוס

בף החיים

בחול ויש לו שבר זה וזמר מחדש ואין אחר עמו ואפשר יבדיל על הכוס מצע"י בשבת על היין וישתה בשבת ובמדרים הלך אחר לשון בני אדם ממה שיחבטל לגמרי מהבדלה על הכוס וליע. א"א שם:

(ל) **סעי'** ו. המבדיל על היין על שולחנו וכו' נראה פשוט דלא בא למעט אלא בחדר אחר דשם הוי הבדלה מידי אחריות כל שהבדיל קודם הגטילה אבל באותו חדר שרגילין להתפלל במו"ש ואח"כ מבדילין באותו חדר פשיטא דחשיב על שלחנו דהא בדעתם, לשמות אח"כ בסעודה שיאכלו אחר זה. ט"ז סק"ח. תו"ש או י"א:

(ז) **שם**. פוטר היין שבתוך המזון וכו' והיינו דוקא אם היה בדעתו בשעת ברכה לשמות בתוך הסעודה או אם הוא רגיל לשמות בתוך הסעודה דמסתמא אמרינן דעתיה עילויה אבל אם לא נחזין בשעת ברכה וגם אינו רגיל לשמות בתוך המזון אם רוצה אח"כ לשמות בתוך המזון לריד לחזור ולברך משום דהו"ל נמלך וכמ"ש לעיל סי' קמ"ד או י"א יעו"ש: (ח) **שם**. פוטר היין שבתוך המזון וכו' ה"ה דפוטר גם יין שלאחר המזון כמ"ש לעיל סי' קמ"ד או י"א: יעו"ש. ועיין עוד בדברינו לשם או י"ג

(ט) **שם**. שא"ל לברך עליו. וגם ברכה אחרונה על כוס של הבדלה אי"ל לברך וכמ"ש בסעי' שאח"ז:

(ס) **שם**. וי"א דלא פטר וכו' משום דכיון שלא נטל ידיו תחלה אין לו ענין עם הסעודה וע"כ אינו פוטר יין שבתוך הסעודה. עו"ש או י"ג:

(סא) **שם**. אלא א"כ נטל ידיו וכו'. וה"ה אם קבע עלמנו לסעודה אפי' קודם שנטל ידיו. כ"כ מ"א סי' קמ"ד סק"ז והביאו התוס' בזה הסי' או י"ב. אבל הא"ר שם או י' חלק עליו וכתב אפשר קבע לא מהני אם לא נטל ידיו יעו"ש: (סב) **שם**. קודם שהבדיל. ולא הוי הפסק בין נטילה להמוציא כיון שדעתו לאכול. מ"א שם בשם הגמ"ר. תו"ש בזה הסי' או י"ג. ועיין בדברינו לשם או י' ד:

(סג) **שם** בהגה. ואם הבדיל תחלה לריך לברך וכו' הגה זו הוא סיוס דעת ה"א שהביא הש"ע ור"ל דאם הבדיל קודם נטילה לריך לברך ברכה אחרונה על כוס הבדלה קודם אכילה ואעפ"י שדעתו לשמות בתוך הסעודה מיהו לענין הלכה כתב הט"ז סק"ז ודאי יש לפסוק סב"ל ויין קידוש שלפני הסעודה ואפי' שיה באקראי קודם הסעודה פטור מברכה אחרונה ובתוך הסעודה פטור לברך דעת הרא"ש שהיא דיעה ראשונה. עכ"ל. וכ"כ המ"א סק"י דלדעת המאור דא"ל לברך ברכה אחרונה. ועיין מה שסיים בזה השיע בסי' קמ"ד סעי' ד' ובדברינו לשם בס"ד:

(סד) **סעי'** ה. א"ל לברך ברכה אחרונה וכו' משום דברכה אחרונה שמצדך על כוס בהמ"ז פוטר גם של הבדלה

(ל) **שם** בהגה. ומי שמתענה ג' ימים וכו' מי שמתענה ג' ימים ולילה. אסור להפסיק מצע"י דאסור להתענות בשבת אפי' שעה אלא יפסיק בין השמשות ודלא כהר"ב לויית חן. תו"ש או יו"ד. מחב"ר או י"א:

(לא) **שם** בהגה. ישמע הבדלה מאחרים. כ"כ ת"ה סי' קנ"ד ומביאו ב"י דהמובחר שכל הדרכים שאם יש אלו במו"ש מי שמבדיל יכוין ללאת עמו בברכה ויענה אמן ויולא ספיר אפי' שאינו טועם עכ"ל:

(לב) **שם**. ישמע הבדלה מאחרים. עיין סי' ער"ב סעי' ט' וסי' תקנ"א סעי' יו"ד דמותר ליתן לאחרים לשמות. מ"א סק"ח. ור"ל דיש עוד תקנה אחרת שיקדש הוא בעלמו ויתן לשמות לאחרים. מחה"ש. ואפשר דוקא לתינוקות או לאחרים שאינם יודעים לברך. א"ר או י"א:

(לג) **שם** בהגה. יכול להבדיל בשבת מצע"י וכו' וליכא למימר כיון דאבדיל שויה חול ואיתסר ליה למימתי דכיון דמנפסיה קביל עליה הנך תעניות לא שייך למימר דע"כ חל עליו כדאמרינן גבי ט"ב ואי משום חובת הגדר הא ק"ל בגדרים הלך אחר לשון בני אדם ובשון בני אדם לאו לילה מיקרי גבי הבדלה. ת"ה סי' קנ"ד והביאו ב"י. ומשמע דמתפלל מעריב קודם שיבדיל ואעפ"י כן מותר לאכול אח"כ. מ"א סק"ט. ומיהו כתב בסי' רל"ג סעי' ג' דאין להתפלל ערבית מצע"י כ"א מי שהוא אנוס יעו"ש וע"כ היותר נכון לשמוע הבדלה מאחרים במו"ש וכמ"ש לעיל או י"א יעו"ש. ומ"ש שם המ"א בשם הש"ל"ה במי שמתענה ב' ימים וב' לילות וכו' כבר כתבנו לעיל או י"א כיון דאנחנו נוהגין להתמיר בספק ברכות ואין להבדיל בשם ומלכות כ"א דוקא עד סוף יום ראשון יעו"ש: (לד) **שם** בהגה. ולקבל אח"כ התענית עליו. אין הכוונה שיקבל התענית ממש דהא כבר קיבל עליו היום במנחה כדרך כל תענית שצריך קבלה במנחה של יום שלפניו אלא ר"ל שיקבל אח"כ בדעתו שיתחיל התענית. א"ר או י"ג: (לה) **ומי** שגדר מיין והתנה חזק משבת ויו ט' אסור ביין הבדלה. מהרי"ל בתשו' והביאו ש"כ ביורד סי' ר"ך ס"ק ח"י. וכ"כ סי' תקנ"א סעי' יו"ד. תו"ש או יו"ד. ולפ"ז יתן לאחרים לשמות או ישמע מאחרים ואם אין עמו אחר אפשר דמבדיל בשבת מצע"י מפלג המנחה ואיך ושותה כמ"ש סי' רל"ג סעי' ג' ואפשר דיכול להבדיל על שבר אם הוא חמר מדינה ולא יבדיל מצע"י כי בקושי יתירו להבדיל מצע"י אם לא אנוס או מתענה ג' ימים ואין אחרים עמו. א"א או י"ז:

ואותן שמהרים משתיית שבר משום חדש כמבואר ביו"ד סי' רל"ד ובא"ח סי' תפ"ט סעי' יו"ד ל"ע כשאין לו יין כ"א שבר איך יבדיל עליו ויברך שהנ"ב דלדעתיה אסור הוא ואיך יברך עליו וליתן לאחרים לשמות והוא אסור לדעתו ע"כ ישמע הבדלה מאחרים. ומי שגדר מיין

צ סס כסס ר"מ
מרוסנבורג שבת
ק"ר סור כסס
רב סמרס ורש"י
סס והרב המגיד
כסס הגאונים ושכן
הסבירו האחרונים
ורש"י ש סס
בגמרא ופירש
רש"י

כוס של הברלה: מ צאם רוצה לסעוד תיכף להבדלה צריך לזוהר שלא יביא לחם לשלחן קודם הבדלה ואם הביא פורס עריו מפה ומכסהו לפי שהוא מוקדם בפסוק וצריך להקדימו אם לא יבסנו: י קאסור לעשות שום מלאכה קודם שיבדיל האם הבדיל בתפלה מותר אע"פ שעדיין לא הבדיל על הכוס ואם צריך לעשות מלאכה קודם שהבדיל בתפלה יש אומר המבדיל בין (הקודש ובין החול) בלא ברבה ועושה בלאכה. הגה וכן נשים שאינן מבדילין בתפלה יש ללמדן שיאמרו המבדיל בין קודש לחול קודם שיעשו מלאכה (כל זו) וי"א דכל זה במלאכה גמורה כגון כותב ואורג אבל הדלקת הנר בעלמא או הולאה מרשות לרשות ח"ל לזה (ר"י נ"ב ח"ט) ומה נחפשו המנהג להקל שמדליקים נרות מיד שאמרו הקהל ברכו אבל העיקר כסברא ראשונה וי"א לדלות מים

כף החיים

הבדלה. עו"ש או' ד':

כה) שם. וסבור שיביאו לו יין יותר וכו' פי' דחילו לא סבר היה לריך להניחו עד ברהמ"ז שהיה מברך ומבדיל יחד למ"ד ברהמ"ז לריך כוס. פרישה או' י"א. אבל למ"ד ברהמ"ז ח"ל כוס לא יאכל עד שיבדיל כמ"ש לעיל סי' ר"ז סעי' ג' ועיין בדברינו לשם כס"ד:

כו) שם. שריך לבדך ברכה אחרונה וכו' כתב הטור ואפי' לס' ח"א ז"ל שכתבתי למעלה גבי קידוש שא"ל לבדך ברכה אחרונה הבדלה שאני שאינה לורך סעודה עכ"ל. ט"ז סק"ז:

כז) שם. שריך לבדך וכו' משמע ברה"ש פ' ע"פ דאם היה לו יין בתוך המזון אעפ"י שבירך בלא כוס מימ ח"ל לבדך ברכה אחרונה על כוס של הבדלה ברהמ"ז פוטרתו דכולה שתייה אחת היא. מ"א ס"ק י"א. ח"ר או' ט"ז תו"ש או' ט"ז. ח"א או' י"א:

וכתב הלבוש דהיכא שאין לו כוס ברהמ"ז אפי' הבדיל לאחר שנטל ידיו מברך ברכה אחרונה ואין ברהמ"ז פוטרתו יעו"ש. ול"ע ומכ"ש אם הבדיל באמצע סעודה ממש אפשר גם הלבוש מודה ברהמ"ז פוטרתו מברכה אחרונה ול"ע. ח"א סס. וכ"ז שכתבנו הוא לסברת יש מי שאומר שכתב בש"ע אבל לענין דינא אעפ"י שבירך ברהמ"ז בלא כוס אין לבדך עוד ברכה אחרונה על כוס של הבדלה דדיעבד ברהמ"ז פוטרת ברכת מעין ג' של יין כמ"ש סי' ר"ח סעי' י"ז וכ"כ לעיל בדברינו לס' קמ"ד או' ל"ז יעו"ש:

מח) סעי' ז. אם רולה לסעוד תיכף וכו' אבל אם אינו רולה לסעוד מיד כיוון דאין מבדילין על הפת לא שייך ביה דין קדימה לענין הבדלה וא"ל לכסותו. ב"י לבוש. עו"ש או' ה' תו"ש או' ט"ז. ר"ז או' י"ד:

מט) שם. ולריך להקדימו וכו' ואע"ג דאסור לאכול קודם הבדלה מ"מ הדין נותן בעלמא להקדימו וא"כ הוי ביזוי לפת שיקדים לו דבר אחר לכן יש לכסותו. מ"א ס"ק י"ב:

נ) סעי' יוד. אסור לעשות שום מלאכה קודם שיבדיל. ואפי' חפלים האסורים מד"ס ריח"ז הב"ד בשה"ג פי' שואל. כנה"ג בהגה"ט. ח"ר או' י"ז:

נא) השם שאסור לעשות חפציו קודם שיבדיל כך אסור להבוע חפציו קודם שיבדיל. הרשב"א בתשו' סי' תשל"ט. כנה"ג סס. ועיין לעיל או' ה':

בן) שם. אסור לעשות שום מלאכה וכו' נתכוון במ"ש שום לשלול דעת ר"ז ז"ל שהעתיק ההג"ה דמחלק בין כותב ואורג הנר וכיוצא דסברה זו דחאה מרן ז"ל

בז"י מהך דסלית סליתי (פי' חוטבין עליס) ודברי הט"ז סק"ט דמביא ראה לקיים דברי ר"ז מהך דסלית סליתי אחר המחילה ליתא לע"ד והעיקר כדעת מרן ב"י ז"ל וגם ההג"ה לא כתב דעת ר"ז אלא כדי לתת טעם למנהג שנהגו להקל ומודה הוא לענין דינא דאין חילוק במלאכה וכמו שסיים דהעיקר כסברא ח"י וכן העלה המ"א ס"ק י"ז יעו"ש ודוק. מט"י או' ב' ועיין לקמן או' ס"ג:

נן) שם. אסור לעשות שום מלאכה וכו' ועיין בשו"ת יבין ובוטו ח"ב סי' י"א שמלמד זכות ע"מ שמדליקין בבהכ"נ קודם הבדלה לפי שהוא לצורך הבדלה לבדך בורה מאורי האש יעו"ש. והביאו מחבר או' ג' ח"ח או' י"ד. ועיין מ"ש לעיל סי' ר"ג או' ז' בשם הקדמת הוה"ק דף י"ד ע"ב דתלתא אינון גרמין בישא לגרמיייהו וכו' מאן דאוקיד שרגא במפקא דשבתא עד לא מטו ישראל לקדושא דסדרא וכו' יעו"ש.

דן) שם. ואם הגדיל בתפלה מותר וכו' ומ"מ אין לעשות שום מלאכה עד אחר שאומרים הקהל ברכו וכן כשאומר ברוך המבדיל וכו' לריך להמהין. פסקי תו' ח"ר או' ח"י:

הן) שם. אומר הבדיל בין הקודש וכו' ובלבוש כתב אומר ברוך המבדיל בין קודש לחול. וכ"כ הר"ז או' ט"ז:

וין) שם. אומר המבדיל בין הקודש לחול וכו' ר"ל בתיבות אלו לבד יספיק אע"ג דלא סיים סדר שאר הבדלה וגם סגי בלא הזכרת שם ולא מלכות דאע"ג דהרי"פ והרא"ש

ובה"ג ז"ל ס"ל דלריך הזכרת שם ומלכות כתב מרן ב"י דסומכין על דברי רש"י ז"ל שאומר המבדיל בלא הזכרת שם כיון דמידי דרבנן הוא וגם ספק הזכרת שם שמים לבטלה יעו"ש ודוק. מט"י או' ג' ואם שכח ואמר בא"י בשם ומלכות בלא כוס אפ"ה לריך לחזור ולהבדיל על הכוס כשיש לו. ח"א או' י"ג:

זן) שם. אומר המבדיל וכו' ומ"מ אסור לאכול עד שיבדיל על הכוס. מ"א ס"ק י"ג. ח"ר או' ח"י תו"ש או' י"ז. ר"ז או' ט"ז. תס"ל או' ג'. וה"ה במו"ש ליו"ט אעפ"י שאמר ותודיענו בתפלה אסור לאכול עד שיקדש ויבדיל על הכוס:

חן) שם. אומר המבדיל וכו' וביו"ט שחל במו"ש אומר המבדיל בין קודש לקודש. מהרי"ו ה' פסח. מ"א שם. מיהו הא"ר או' י"ט כתב בשם פסקי תו' דיש לחוש ולומר ברוך המבדיל בין קודש לחול וכו' בין קדושת שבת לקדושת יו"ט הבדלת וכו' ברוך המבדיל בין קודש לקודש ולא סגי בזה לומר המבדיל בין קודש לקודש לחוד אכן כתב דבתשצ"ן סי' פ"ה כתב כמהרי"ו יעו"ש. וכ"מ מדברי מרן ז"ל שכתב לומר במו"ש לחול רק המבדיל בין הקודש לחול משמע דה"ה במו"ש ליו"ט

לדלות מים בכל מו"ש כי בארה של מרים סובב כל מו"ש כל הצארות ומי שפוגע בו ויטעה ממנו יתפא מכל תחלואיו (כל בו) ולא ראיתי למנהג זה וע"ל סימן רס"ג מי שמוסיף מחול על הקדש אם מותר לומר לאחר א שנת ק"ט : שהבדיל לעשות לו מלאכה :

ש שיסדר שלחנו במצאי שבת ובו סעיף אחד :

א אלו עולם יסדר אדם שלחנו במו"ש כדי ללות את השבת אפילו אינו צריך אלא לבזית

בף החיים

(סא) כתב בתשו' גור' כלל ג' סי' כ"ה דמותר לשתות טיטון קודם הבדלה דלא מלאכה הוא יעו"ש. וכ"כ בס' עיון תפלה בתפלת ש"ע לשלש רגלים דמותר לעשות טיטון קודם הבדלה רק באופן אם הבדיל בתפלה היינו שאמר ותודיענו והביא ראיה מש"ס יעו"ש. וכ"כ הזכ"ל ח"ג ערך הבדלה דבשתי הטיטון ליכא איסור משום נהנה מן האור ושני קודם ברכת מאורי האש יעו"ש. אמנם עיון בס' קף החיים להר"פ ז"ל סי' ל"א או' ז' שכתב דאין למחות ביד המקילין מאחר שיש להם עינן שיסמוכו ובעל נפש יחוש לעצמו שלא לשתות טיטון עד שיבדיל ג"כ על הכוס יעו"ש :

(סי) גרסינן צפ' מקום שנהגו העושה מלאכה במוצאי שבת ויו"ט אינו רואה סי' ברכה. ודוקא קודם הבדלה קאמר כדאיתא בירושלמי ה' נשי דנהגי דלא למעבד עבדתא דריש ירחא מנהגא באפוקי שבתא לא מנהגא. עד דתתני סדרא (פי' עד שישלימו סדר התפלה) מנהגא. טור. ועיון מ"א ס"ק ט"ו מ"ש בשם הרד"א ומ"ש עליו נתיב חיים בשם הירוש' והם דברי הטור שכתב בשם הירושלמי באפוקי שבתא לא מנהגא ודוק :

(סז) מהר"ר היה לו טענת של שבת והיה קופלו בכל מו"ש כדי להתעסק במלאכה מיד מ"א סי' ש' א"ר או' כ"ה. ואם שכת ולא קיפלו ועבר עליו הלילה אז כשילבשו למחר יעברו תחלה כמ"ש לעיל סי' י"ד או' כ"ו יעו"ש :

(א) סעי' א. לעולם יסדר אדם שלחנו במו"ש וכו' משל שמואלין את המלך ביציאתו כשם שמואלין אותו בכניסתו, ובסדורים מפרש אבר יס באדם וגם כיו שמו ואינו נהנה באכילה אלא במו"ש. ב"י בשם שה"ל, ונ"ל טעמא דמילתא כי ידועה שאותו עלם לו שמיה והוא עלומו ועיקרו ושרשו וממנו נהווה האדם בעלם הטיפה, וכאשר ימות האדם העלם ההוא אינו נימית ואינו נפחת ואילו יצניסו אותו באש אינו נשרף ברחיים אינו נטחן בפטיש אינו מתפוצץ והוא העלם שיש בו קיום נלחי וממנו יחיה האדם לעת התחייה והוא המקבל עונש ועונג. אחר מיתת אדם ועלם הזה שרשו ועיקרו מעלם השמים, מט"מ סי' תקי"ג ועי"ש מ"ש עוד בזה, והביאו א"ר או' ב' ומ"ש דאינו נהנה באכילה אלא במו"ש. אי"כ לא נהנה מעץ הדעת ולקח אינו נפסד, א"ר או' ג' ועיון בזה"ק פ' פנחס דף רכ"ב ע"א ומדרש הנעלם פ', תולדות דף קל"ז ע"א שכתב דקראן לההוא גרמא דסדרה בתואל רמאה וכו' ולית סביל טעמא דמוזא דבני נשא כשאר גרמי וכו' יעו"ש, ומ"ש ולית. סביל טעמא דמוזא וכו' י"ל דאינו נהנה מן המזון בכל עת כמו שאר עלמות אלא דוקא במו"ש וכמ"ש השה"ל ודוק :

(ב) וכתב בשער הכו' דף סי' ע"ג ח"ל דע' כי ב' מיני תוס' קדושת שבת נחוסף ביום שבת הא' היא ע"י כוונת התפלה והב' היא ע"י כוונת הסעודות וכנגד המשכת תוס' קדושת שבת לימי החול מבחי' הסעודות אלו עושים סעודה ד' במו"ש וכוונתה היא לכיון להמשיך אור קדושת סעודות שבת לכל סעודות ימי החול. וכנגד המשכת

(מז)

ליו"ט די לומר המבדיל בין קודש לקודש. וכיפ התו"ש או' י"ו. ר"ז או' י"ז. חס"ל או' ג' :

(טן) שם. לומר המבדיל וכו' וי"א שאף שהבדיל בתפלה ל"ל המבדיל בין קודש לחול קודם שיעשה מלאכה. וטוב ליזהר למי שכול שלא לעשות שום מלאכה עד אחר הבדלה. חס"ל שם :

(ס) שם. ועושה מלאכה. ואפי' מלאכה גמורה שרי. ודלא כהא"ר או' ק' ער"ה או' ה' :

(סא) שם הגה. וכן נשים שאינם מבדילות בתפלה יש ללמדם וכו' ואע"ג דבסוף סי' רל"ו פסק רמ"א דנשים לא

יבדילו בעמלן היינו בשם ומלכות אבל בלא שם ומלכות לית לן בה. תו"ש או' ח"י. וכל זה הוא כדי להחיר להם לעשות מלאכה עראי אבל מי"מ מחוייבות אח"כ לשמוע סדר הבדלה מהאנשים כחקה במטבע שטבעו ח"ז וכמ"ס ס"י רל"ו יעו"ש :

(סב) שם הגה. וכן נשים שאינם מבדילות בתפלה וכו' ואע"ג דחייבות בתפלה כמ"ס סי' ק"ו מ"מ רובן לא נהגו להתפלל במו"ש. ואפשר לומר כיון דתפלת ערבית רשות אלא

דקבלו עלייהו כחובת הנשים לא קבלוהו עלייהו במו"ש. מ"א ס"ק ט"ו. א"ר או' כ"א. ולפי מ"ש המ"א סי' ק"ז דהנשים יולאות באיזה תחנה שאומרות אחר נטילתן בבוקר וזה די להם בפעם א' אין צורך לזה. תו"ש או' ח"י. ומ"מ נוהגות עכשיו הנשים היודעים להתפלל שמתפללים שחרית מנחה ערבית והיה מעשהו בשבת כמעשהו בחול :

(סג) שם הגה. וי"א דכל זה במלאכה גמורה וכו' אבל הדלקת נר בעלמא וכו' הם דברי רי"ו הובאו ב"י

וחלק עליו ואולי כוונת רי"ו שכל שאין בו פירחא מותר בלא הבדלה וכההיא דאמרין בנדרים דף ל"ח ומ"מ אין לדבריו טעם. ליקוטי פר"ח. וכ"כ הלבוש על המנהג שכתב מור"ם ז"ל שנהגו להקל דמנהג של שיטות הוא ואין להם על מה שיסמוכו כי מנין לנו לחלק בין אבות מלאכות להקל דהא הדלקת הנר והולאה מרשות לרשות הם אבות מלאכות כמו כותב ואורג ואין חילוק ביניהם מה"ט עכ"ל. ועיון לעיל או' ב"ן :

(סד) וכתב המ"א ס"ק י"ז דיש לדרוש בריבם שילמדו בנותיהם לומר המבדיל. ומכ"ש אותן שמבשרין

עליהם ואם ומחממים מים דהוי מלאכות גמורות ובעל נפש יעשה כמ"ס בשם ד"מ והזהר שלא להדליק עד אחר סדר קדושה אבל טלטול הנר פשיטא דשרי אחר שהבדיל בתפלה עכ"ל. והביאו א"ר או' כ"ב וכתב אבל חזן הכנסת מותר אחר שהבדיל בתפלה או אמר ברוך המבדיל וכו' וטעמא כמ"ס הראב"ן משום כבוד לצור שיושבין בחושך וטלטול הנר מותר לכ"ע ולהביא יין מו"ט לחבירו כיון שאמרו הקהל צרכו מתיר פסקי תו' כיון שאין איסור אלא משום הכנה ואף שלא התפלל וגם אז ודאי לא אמר בא"י המבדיל עכ"ל. ומ"מ אם אפשר גם השמש של בהכ"כ לא ידליק עד אחר תפלה וקדושה דסדרא משום דהזהר החמיר מאד בזה וכמ"ס לעיל או' ג"ן יעו"ש :

המשכת הוס' קדושת שבת מבחי' התפלות אלו אומרים מזמור זה של ויהי נועם וע"ז אנו ממשכין אותו נועם העליון בכל תפלות השבוע עכ"ל, וכתב מהר"ו ז"ל שם כי נודע שהסעודות והנזון הוא חילוניות העולמות והתפלות הוא פנימיות העולמות עכ"ל, ור"ל כי ע"י סעודה ד' יכוין להמשיך הארה מחילוניות העולמות שנתקנו ע"י סעודות שבת לסעודות החול וע"י אמירת ויהי נועם וכו' יכוין להמשיך הארה מפנימיות העולמות שנתקנו ע"י תפלות שבת לתפלות החול :

יציין בס' ילקוט ראובני פ' בשלח על פסוק והיה ביום הששי זכו שכתב משם האר"י ז"ל דבסעודת ליל שבת ותפלתו מתדבקין יום א' וב' ודשחרית יום ג' ד' ודמנחה יום ה' כי כנגד ש"ק ב' ימים ראשונים ונגד ו"ז ב' אמצעים ונגד י"ת ב' אחרונים יעו"ש והביאו שמן ששון ח"ג בהקדמה לשער הכו' דף ה' ע"ג א' ד' יעו"ש, ומכל הנ' משמע דגם הנשים חייבות בסעודה ד' של מו"ש והוא כדי להמשיך הארה לסעודות החול וכ"מ מפעמים שכתבנו באל' הקודם כדי ללוות את המלך וגם כדי להנות האבר שאינו נהנה אלא במו"ש יעו"ש, וכ"כ הא"ח דלפי טעם הנ' ראוי גם הנשים לקיים סעודת זו יעו"ש, וכ"מ לפי הטעם שכתבנו לקמן או' ה' ואל' ו' יעו"ש :

ג י"ם לעולם יסדר אדם שלחנו וכו' פי' יסדר שלחנו בפריסת מפה על השלחן ושאר עניינים הנוהגים אללו לעריכת השלחן וע"ז אמר אפי' מו' שאינו רגיל כ"א בזית הן מלך עניוהו הן מחמת שביעתו מ"מ באלותו כזית יעשה לו הכנה ויפרוס המפה משום כבוד שבת, ע"ז ס"ק א' :

ד ואף שהוא שבע ונפשו קלה באכילה ושתייה מ"מ ידחוק את עלמו וזיה יגלל שלא יטרוך לאכול מאכלים ומשקים מו' המרים לרפואה, ארחות יוסר פ"י דף קנ"ה ע"א יפ"ל או' א' :

וכתב בס' דברי יצחק או' ס"א ששמע בשם הרב אלימלך ז"ל שסגולה לנשים שלא יתקשו בלידתן הוא שיאכלו בכל מ"ש קודם איזה דבר לשם מלות סעודת מלכה וע"ז ילדו בנקל בע"ה ית' עכ"ל, והביאו א"ח או' ב' :

ה אחר הבדלה מו"ש יסדר ב' ככרות ולא ינקוט בידים לא אחת ויאמר דא היא סעודתא דדוד מלכא ובזכותה יגדל מחיבוט הקבר. פ"ע שער ח"י פ"יז ויש לומר קודם הסעודה מזמור לדוד ה' רועי וכו' ואח"כ דא היא סעודתא דדוד מלכא, ואח"כ לשם יחוד וכו' הרני באל לקיים מלות סעודה ד' של מו"ש קודם כדי להמשיך הארה מסעודות שבת לסעודות החול ולתקן את שורש מלה זו במקום עליון, ויהי נועם וכו' ואח"כ אחר האכילה קודם בזה"ז מנהגינו לומר פתיחת איהו הנביא ז"ל מפני שהשעה לריכה לכך לפי שהוא יושב באלותו עת בנ"ע תחת עץ החיים וכותב זכיות ישראל כמ"ש לעיל סי' רנ"ה או' י"ט וי"ל שמועה מפיו :

ו **וכתב** בס' פ"ע שם שער ח"י פכ"ד דנפש יתירה אינה הולכת לגמרי עד אחר סעודת מו"ש ולכן אין ראוי להעסק במלאכה שאינו אוכל נפש או בתורה עד אחר סעודה דמו"ש עכ"ל. והביאו מחבר"ר או' ב' ש"ע"ת או' א' ומטעם זה נוהגין שאין להחליף בגדי שבת עד אחר סעודה ד' וגם כדי ללוות את המלך בבגדי פאר, ועיין לקמן או' י"ד :

ז **ורמז** שאי אפשר לו לאכול פת לפחות יאכל פת הבאה בכסנין ויכוון ללוות השבת. מחבר"ר או' א' ש"ע"ת או' א' והמ"א כתב דיכול לקיימה ג"כ בפירות. והטעם כתב הל"ב"ש דלא עדיף מסעודה ג' בס' רנ"ה ע"ה דיכול לקיימה בה' מיני דגן יעו"ש :

ח **אמרין** בפ' כל כתבי דף קי"ט ר' אבהו עבדי ליה עגלא תלתא באפוקי שבתא והוא אכיל כוליתא כי גדל אבימי ברית אמר לאביו למה לך לאפסודי כולי האי נשכון כוליתא ממעלי שבתא שבקוה אתא אריה אכליה. וכתב הרמ"ע בלפסי זוטא כ"י ואיהו נמי לזרזי לבריה הוא. דעבד עכ"ל ומכאן ללמוד דמאן דאפשר ליה טוב לעשות דבר מחודש למו"ש דבעי סעודה באנפי נפשה ולא משיריים וכ"כ מהרש"א באגרתיה. מחבר"ר או' ד' ש"ע"ת שם, והמ"א כתב דנכון לבשל בשר במו"ש או דבר אחר. ובפסקי תו' כתב יהדר לאכול מין מאכל שתאב לו יותר מעפ"י שהוא צורך ואם הוא תאב לאכול הרבה מינים יהדר אחריהם כפי יכולתו ולא יקח בלמנוס לא בריוח וכן יעשה בכל ג' סעודות שבת. א"ר או' א' :

ט **מי** שאינו עושה כבוד לסעודה רביעית של מו"ש קידם לא יהיה זה כח להאיר בסעודות החול, מ"כ :

י **וכתבו** התו' בשבת דף קי"ח ע"א דעני המוטל על הדקה נותנים לו גם לסעודת מו"ש. תו"ש או' א' ועיין לעיל סי' רמ"ב או' ט"ז :

יא **וכתב** הא"ר או' א' שאם נמשך סעודה ג' עד אחר חשיכה א"ל לאכול עוד סעודה רביעית במו"ש ע"כ, מיהו לפי דברי האר"י ז"ל נראה שלריך לעשות סעודה אחרת משום שזה בחי' צפ"ע וזה בחי' צפ"ע וגם שלריך להמשיך על ידי סעודה ד' מסעודות שבת שהם ג' לסעודות החול וא"ך יהיה זה בסעודה אחת וגם לריך שתהיה סעודה ד' אחר הבדלה כמ"ש לעיל או' ד' וסעודה ג' היא מהיום וא"ך יתעברו יחד יומם ולילה אלא מוכרח שלריך לעשות אחרת לשם מלות סעודת רביעית :

יב **חמין** במו"ש (לשתיים ולרחוץ. רש"י) מלוגמא. פת חמה במו"ש מלוגמא, שבת קי"ט ע"ב, והא דאמרין פת חמה במו"ש מלוגמא ופירש"י רפואה אינה חמה ממש לא למטוי קיבץ שהרי איתא בחופת איהו רבא שבסוף סי' ר"ח שער יו"ד עשרה דברים ממעטים כח בני אדם וחד מניהו פת חמה כיעו"ש ויותר נראה דהתם בחופ"א מיירי בפת חמה היולא תקף מן התנור שנאפה בו אוכל אם אחר שכבר נתקרב מחוס האפיה ועבר זמן מה ורולה לחממו מחדש בתנור או כירה ש"ד שהוא מלעמק ויפה לו, יפ"ל או' א' ועוד י"ל חמה לאפוקי קרה אבל לא חמה כ"כ שמתשת כוחו של אדם, והטעם שפת חמה במו"ש מלוגמא כתב בס' דברי יצחק או' ד' שהוא רפואה שלא יהיה לו עלצות והוא מרומז בפסוק ומחב"ש לעצבות כי כן מחב"ש ר"ת חמין במולאי שבת מלוגמא. וסמך ליה לעצבות לומר שהוא רפואה לעצבות יעו"ש, והביאו א"ח או' ב' :

יג **במו"ש** עולה הנשמה יתירה למעלה ושואל לה הקב"ה מה מאכל שמו לפניך ומה חידוש תורה שמעת ומוקים לה במתיבתא דרקיעא. זוה"ק ושב"ס' אמור ול"ש או' א' קף החיים להרח"פ סי' ל"א או' כ"ו :

יד **כתב** בס' ח"י דלא יסיר בגדי שבת כ"א אחר סעודה ד' וזמנה עד ד' שעות ויאמר בזה"ז מגדול יעו"ש. והביאו קף החיים שם או' כ"ט. בן א"ח פ' וילא או' כ"ז ומ"ש החס"ל או' א' דכל הלילה זמנה הוא השיג עליו קף החיים שם דהא בפירושא אתמר דאחר ד' שעות לא עשה ולא כלום יעו"ש. אמנם הרב בן א"ח שם כתב דמ"ש עד ד' שעות היינו למנוח מן המזבח אבל אם נאנס יכול לקיימה עד חלות הלילה יעו"ש. וכ"מ ממו"ש לקמן או' ח"י דזמנה עד חלות לילה יעו"ש :

טו **איתא** בזה"ק מי שאינו מקיים סעודה ד' נחשב לו כאלו לא קיים סעודה ג' וכן הביא החס"ל או' א' :

א שבת קיי"ב ב

ברכות י' ג עור

בשם ספר הסדרה

שא באיזה כלים מותר לצאת בשבת ואיזה מהם אסורים וכו' נ"א מעיפים
א אין לרוץ בשבת בא"כ הוא לדבר מצוה כגון לבהכ"נ או כיוצא בו הגה ואסור לפסוע
יותר מאמה בפסיעה אחת אם אפשר לו צפחות (א"ז והג"א למי שהולחיו) ב גבחרים המתענגים בקפיצתם

ומרוצתם

כף החיים

דמענית שלא יעקור רגלו השנית קודם שיניח הראשונה, מ"ח שם,
וכי"כ הראשון סי' ש"ס והביאו א"ר א"ו ד' :

(ו) **שם** בהגה, ואסור לפסוע יותר מאמה וכו' ואף בחול אסור
אלא דשם סכנה לחד ויש תקנה בקידושא ואבדלתא
משא"כ בשבת. א"א א"ו א' מיהו כבר כתבנו לעיל סוף א"ו
ב' דאיכא מאן דפליג וס"ל דבחול ליכא חששא יעו"ש :

(ז) **שם** בהגה, ואסור לפסוע יותר מאמה וכו' כתב בא"ח
מהגה"ק דמותר לפסוע פסיעה גסה בשבת לדבר
מלוא וא"ל אם א"א לו בענין אחר אך אם גס עי"ז יעשה
המלוא יותר בזריזות ומהירות אולי מותר יעו"ש. א"ח א"ו ב' :
(ח) **שם** בהגה, אם אפשר וכו' אבל אם לא אפשר מבוואר
בסעי' ג' דשרי :

(ט) **סי' ב'**, בחורים המתענגים בקפילתם וכו' פי' נערים
המשחקים יחד, אגודה, והביאו א"ר א"ו :

(י) **שם**, ומרולתם מותר, כתב הב"ח דלא התירו אלא דיעבד
כיון שכבר נהגו ברילה וקפילה לשם תענוג בשבת
ואם אנהו מוחין בהן מצטלין אותם מתענוג שבת שלהם אבל
לכתחלה אם בא לשאול אין להתיר להם יעו"ש. אבל המ"ח
סק"ג כתב דאפי' לכתחלה מותר ודלא כב"ח שדחק :

(יא) **בשמחת** תורה מותר לרקד וכן בשמחת נישואין
לכבוד חתן וכלה, ש"ס פ"ה דבילה, א"ר
א"ו ה' :

(יב) **שם**, וכן לראות כל דבר וכו' כלומר וכן מותר לרוץ
או לדלג כדי לראות דבר שמתענגין בו. ב"ח.
וכן פי' העו"ש א"ו ג' מיהו הט"ז סק"א כתב דאסור לרוץ
כדי לראות אלא רק בא להתיר הראיה לחוד ור"ל שמותר
לראות בשבת דבר שמתענגין בו יעו"ש. וכן פי' המ"ח סק"ד
דאעפ"י שאסור לראות דיוקנאות כמ"ס סי' ש"ז סעי' ט"ו מ"מ
אם הראיה עוג לו מותר לראות, אמנם הא"ר א"ו ו' פי'
כדברי הב"ח, וכ"כ ח"מ א"ו ב' והמחמ"ר, וכ"כ דעת האחרונים
(יג) **שם** בהגה, וכן מותר לטייל וכו' פי' כוונתו להתעמל
ולתחמם בדרך אבל אסור לרוץ כדי להתחמם אט
עושה לרפואה. מ"ח סק"ה, מיהו הא"ר א"ו ו' כתב מלבד
משמע אף שהולך ואינו רץ אם כוונתו להתעמל אסור וכתב דנראה
דברי הלבוש דכ"מ מתוספתא וכו' מרמ"א יעו"ש אמנם הא"ח
א"ו ה' כתב דאין מוכרח דדברי הלבוש וי"ל כדברי המ"ח
יעו"ש וכן הפתח"ד א"ו ג' כתב להשיג על דברי הא"ר הג"ז
והסכים לדברי המ"ח יעו"ש, וכ"כ דעת התו"ש א"ו ה' :

(יד) **שם**, בהגה וכן מותר לטייל וכו' כתב בתשו' שבסוף ס'
חזה התנופה לטייל בשבת במצוי שיש בו עירוב דלי

כיסוי הראש וכלי סרבל תלוי, במנהג ואם נהגו שלא לטייל
מנהג יפה הוא ואין להקל בו וראיה מפ' מקום שנהגו (דף
ן ע"ב) עכ"ל. ב"י, ואני בעניי באו לידי תשו' הללו כ"ו וס' חזה
התנופה הוא קילור תשו' הרא"ש ובסוף הס' יש קילור תשו'
הרא"ש שלא מדפסו והתשו' הזו היא בסי' נ"ה ויש שם - שינוי
ותוספת וז"ל ואם נהגו לטייל מנהג יפה ואין להקל בו כי מנהג
כשר הוא ולשנות עסיפת שבת מעטיפה של חול ומנהג אבותינו
תורה

א"ו א' וא"כ אפי' כשעושה פ"ד תעניות או הפסקה גדולה
יותר שלא לבטל סעודה ד'. כף החיים שם א"ו ס"א. בן א"ח
סס. וכ"כ בספרו רב פעלים ח"ג סי' ל"ה וכתב שם דגם
התיקון שכתב הרב חמת ליעקב בקו' שפת חמת דף קי"ז ע"ג
לעשות בשנת העיבור בחודש סיהיה המולד עשר שעות קודם
ר"ח לא יבטל סעודה רביעית מפני זה יעו"ש :

(טו) **ואם** היה האדם אנוס מחמת חולי ר"ל ואינו יכול לקיים
סעודה ד' עכ"ז יסדר שלחנו במזונות ופירות
ויאכלו בני ביתו והוא ג"כ יטעום עמהם מן השלחן כפי יכלתו.
בן א"ח סס :

(טז) **כתב** שליו מי שמתענה במו"ש כגון שמפסיק מצע"י
אזי יעריח להכין סעודה זו לאחרים וילמוד
המאמרים ודינים המוכרחים בסעודה ע"כ. והביאו א"ר א"ו א'
והשע"ת אמנם כבר כתבנו לעיל א"ו ט"ו דאין לבטל סעודה ד'
משום הפסקה יעו"ש

(יז) **אסור** לומר וידוי במו"ש עד שיעבור חלות לילה שעדיין
יש קדושת שבת שכן קבלנו משם הארי' ז"ל.
הרב מהר"ם זכות בתשו' סי' ל'. מחז"ר א"ו ה' ש"ע"ת :

(יח) **שם** כדי ללוות את השבת וכו' נהגו לומר פיוטים וזמירות
ללוות השבת בדרך שמליון את המלך בכניסתו
וביליאתו. ב"י בשם שו"ל. והביאו הט"ז סק"א וכתב דאעפ"י
שנהגין לומר זמירות קודם הבדלה נכון לומר אותה אחר הבדלה
דבזה שיך לזו דהיינו אחר שלא המלך ותו דהוא כמו בכניסה :
(א) **סי' א'**, אין לרוץ בשבת. דכתיב אם תשיב משבת רגלך
ודרשו חז"ל שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך
של חול. טור. והגם דהש"ס מפיק ליה מעשות דרכיך י"ל
דהטור נקט רישא דקרא וכוונתו לסוף המקרא. וכ"כ התו"ש
א"ו א' יעו"ש. ואף פסיעות קלרות פחות מאמה כל שהוא ברילה
אסור בשבת א"ח א"ו א' :

(ב) **שם**, אין לרוץ בשבת. ואף בחול אסור פסיעה גסה
דנוטלת אחת מת"ק ממאור עיניו. מ"ח סק"א.
וכתב מהרש"א בח"א דף קי"ג א"כ מה בין שבת לחול. ותיירך
דבחול ליכא איסורא אלא הויקא לעינים וגוסף בשבת דאיכא
איסורא. גם י"ל נ"מ בסומא דאפ"ה בשבת אסור. מחה"ש.
מיהו עיין בתו"ש א"ו ג' שכתב דאיכא מאן דפליג בהא דפסיעה
גסה נוטלת וכו' וק"ל כוותיהו ורק בשבת הוא דאסור יעו"ש :

(ג) **שם**, אלא א"כ הוא לדבר מלוא וכו' דכתיב אחרי ה'
ילכו כאריה ישאג משמע כמו שדרך לרוץ מפני
הארי כן ירוץ אחר מלות ה' ית' תו"ש א"ו ב' :

(ד) **שם** בהגה, ואסור לפסוע וכו' וה"ה שאסור לדלג. הרמב"ם
פכ"ד דין ד' :

(ה) **שם** בהגה, ואסור לפסוע יותר מאמה וכו' פי' שיהא
חלי אמה בין רגל לרגל וקף הרגל הוא ג"כ חלי אמה
כמ"ס סי' ש"ז סעי' ב' בשם מהרי"ו. מ"ח סק"ב. ור"ל דשם
כתב דהאמה היינו אורך ב' מנעלים מנפל אחד מקום מלב הרגל
ומנעל הוי בין רגל לרגל יעו"ש וא"כ מ"ש כאן דקף הרגל
הוא חלי אמה היינו עם המנעל. ובאגודה כתב בשם התו"פ

דבנת קיג היומה
ע"ז ו לפי הראש
והרין זשס בגמרה
ח שס פ סס י סור
כס"י תרי"ג כ לשון
הרמב"ם בפ"ט
מה"ש מחוק דברי
הגמרה פ"ו לשבח

ומרוצתם מותר וכן לו כל דבר שמתענגים בו (וק מותר לטייל ב"י) גדיהיה הולך והגיע לאמת המים יכול לדלג ולקפוץ עדיה אפי' אם היא רחבה שאינו יכול להניח רגל ראשונה קודם שיעקור שניה ומוטב שידלג ממה שיקיפנה מפני שמרבה בהלוך ואסור לעבור בה שלא יבא לידי סחיטה: ד היתה הולך לדבר מצוה כגון להקביל פני רבו או פני מי שגדוד ממנו בחכמה יכול לעבור בה ובלבד שיעשה שינוי בגין שלא יוציא ידו מתחת שפת הלוקו וכדי שיזכור ולא יבא לידי סחיטה (וע"ל סי' תרי"ג סעי' ה' ובס"ח בהגה) וואסור לעבור בסנדלו דכיון דאינו יכול להדקו ולקשרו יפה חיישינן דלמא נפל ואתי לאתויי אבל במנעלו מותר: ה היתה הולך לדבר מצוה מותר לעבור במים אף בחזרה כדי שלא תהא מכשירו לעתיד לבא: ו מההולך לשמור פירותיו מותר לו לעבור במים בהליכה אבל לא בחזרה: ז נכל היוצא בדבר שאינו תכשיט ואינו דרך מלבוש והיוצא בדרך

כף החיים

בהגה, ור"ל דשם כתב מור"ם ז"ל, בהגה דכל מקום שמוותר לעבור במים אפי' היה לו דרך שיוכל להקיף ציבשה מותר לעבור דלמעט בהלוך עדיף טפי עכ"ל, אמנם הט"ז והמ"א שם כתבו דיש להחמיר ואין לעבור במים אם אפשר בהליכה ואעפ"י שמרבה בהלוך יעו"ש. וכ"פ הר"ז שם או' י"ג: (בד) **שם**. ואסור לעבור בסנדלו וכו' והחילוק בין מנעל לסנדל פירש"י דסנדל אינו יכול להדקו ולקשרו יפה כרגלו כמו מנעל, ב"י:

(בח) **שם**. ה. כדי שלא תהא מכשילו וכו' פי' שפעם אחרת לא ילך לדבר מלוא אם לא תתיר לו לעבור ולחזור. רש"י:

(בו) **שם**. ו. ההולך לשמור פירותיו וכו' דשמירת ממונו נמי קלת מלוא הוא. מ"א סק"ת, תו"ש או' י"א, ולא מלוא גמורה ומש"ה לא התירו. סיפן משום תחלתן א"א או' אי: (בז) **שם**. מותר לו לעבור וכו' ובלבד שלא יוליך ידיו מתחת שפת חלוקו כמ"ש לעיל סעי' ד' גמרא:

(בח) **שם**. אבל לא בחזרה, דהא לא שייך למימר ביה כדי שלא תהא מכשילן לעת"ל, ב"י, ט"ז סק"ג, וכתב עו"ש הט"ז טעם אחר דכאן בשביל שאדם צהול על ממונו לא ימנע עצמו ללכת שם לעת"ל משא"כ בעשיית מלוא:

(בט) **שם**. ז. ואינו דרך מלבוש וכו' ולא תשכינן דרך מלבוש אלא מה שהוא דרך ללבוש בחול, מהר"י מולכו בתשו' כי סי' טו"ב, ברכ"י או' א' שט"ח:

(ל) **שם**. חייב. דע דכל מקום שנאמר חייב אם עשה במזיד חייב כרת (ואם התרו בו חייב סקילה. מחה"ש) ובשוגג דהיינו ששכח שהוא שבת או שידע שהוא שבת ולא ידע שמלאכה זו אסורה חייב חטאת. אבל אם עשה מלאכה שלא במתכוין כגון ששכח דבר אצלו ויאל עמו לר"ה פטור. מ"א סק"ט, ומ"ש פטור ר"ל אפי' מחטאת דמלאכה מחשבת אסרה תורה והוא לא נתכוון כלל למלאכה, מחה"ש. ודין ר"ה עיין לקמן סי' שמ"ה סעי' ז' ובדבריו לשם בס"ד:

(לא) **שם**. וכל תכשיט שהוא רפוי וכו' דלמא נפיל ואתי לאתויי ד"א בר"ה:

(לב) **שם**. שדרכה לשלפס וכו' דחיישינן דילמא בתוך כך אתי לאתויינהו ד"א בר"ה:

(לג) **שם**. לא בסיוף. ואפי' חגור במתכוין חייב שדרך הולאה בכך בחול. ב"י, מ"א סק"י. א"ר או' י"ב:

(לד) **שם**. ולא צאלה. פי' כמו מקל של ברזל באורך אמה וחלי

תורה וראיה מפי' מ"ש עכ"ל. מחז"ר או' ב':

(טו) **שם**. ג. יכול לדלג ולקפוץ וכו' דילוג מיקרי שמפסיק רגליו ברחבה וקפילה הוא היכי שקופץ שתי רגליו בצ"א. הגר"א:

(טז) **שם**. ואסור לעבור בה וכו' ואם אי אפשר לו להקיף וגם אי אפשר לו לדלג אלא לעבור במים אסור כיון שאינו הולך לדבר מלוא. ב"ח, וכ"כ א"ר או' ח' מיהו מדברי המ"א סק"ו משמע דאם אי אפשר בדילוג ובהקף מותר לעבור במים. וכ"כ א"א או' ו' אמנם דעת האחרונים כהב"ח. ונראה דבשעת הדחק יש להקל:

(טז) **שם**. של יבא לידי סחיטה. והגם דצ"ל אסור דשרייתי זה כיבוסו תירלו התו' (שבת דף ק"א) דלא אמרינן הכי אלא היכא דאיכא טינוף בצגד. ועוד י"ל דלא אמרינן זיהו כיבוסו בדבדק שאינה נראית ליכלוך. אבל מלאתי צם' יראים דף ט"ל ופסקי רקנטי סי' קי"ג שתירלו דהכא מיירי בצגדים של עור ול"ע. א"ר או' ח' ועיין לקמן סי' ש"ב סעי' ט':

(ח) **שם**. ד. כגון להקביל פני רבו. שחייב להקביל פניו כרגל אבל בשבת וחודש ליכא חיובא אבל מלוא איכא. ואשה שזה לאיש בזה כדילפינן משוגמית, מ"א סק"ז. ועיין סי' תקנ"ד סעי' י"ב דשם כתב המ"א דגם בחול איכא מלוא יעו"ש, ומיהו עיין בשו"ת נוב"י מה"ש סי' ל"ד שכתב בשא"י הולך ללמוד מרבו כרגל רק להקביל פניו אין חיוב בזה"ל ורק נכון לעשות כן יעו"ש:

(ט) **שם**. כגון להקביל פני רבו. וה"ה פני אביו, גמרא, ורב אלא תלמיד צעיר ולא אפשריטא ונקטינן לחומרא דאסור, ב"י:

(כ) **שם**. או פני מי שגדול וכו' ואם הולך אלא תלמידו שרריך לו רבו הוה דינו כגדול ממנו בזה, ט"א סק"ב:

(בא) **שם**. יכול לעבור בה. היינו כשאין הצגד מלוכלך אבל אם מלוכלך צטיט וכדומה לתירוק א' ברא"ש

(יומא דף ע"ז) אסור דשרייתו היינו כבוסו ולתירוק ב' שם מותר, פת"ע או' ח. ועיין עש"ז או' ג' ולעיל או' טו"ב:

(בב) **שם**. כדי שיזכור וכו' אבל רש"י פירש שלא יוליך ידו מתחת שפת חלוקו להגביה שפת חלוקו על זרועו

דאינו נראה כמלבוש אלא כנושאה על כתפו ואמר מר היואל בטלית מקופלת על כתפו בשבת חייב, ב"י:

(בג) **שם**. הנה. ועיין לקמן סי' תרי"ג סעי' ה' ובסעי' ח'

בדרך שרגילין להוציא אותו דבר חייב וכל תכשיט שהוא רפוי שאפשר לו בקל ליפול
 אסור לצאת בו ואם יצא פטור ואשה לא תצא בתכשיטים שדרכה לשלפם (פי' להסירם
 מעליה) ולהראותם. הגה ועיין לקמן סי' ש"ג סעי' י"ח אם אסור אפי' בחזר או בבית להלכך לא
 יצא איש לא בסייף ולא בקשת ורא בתרים (פי' מגן) ורא *באלה ולא ברומח ולא בכלים
 שאינם תכשיט ואם יצא חייב חטאת ולא בשריון ולא בקסדה (פי' כובע של כרזל) ולא
 במגפים (פי' חנפלות של כרזל) ואם יצא פטור שהם דרך מלבוש מולא יצא בתפילין
 מפני שצריך להסירם כשיכנס לבית הכסא ונולא יצא קטן במנעל גדול דלמא נפל ואתי
 לאתויי אבל יוצא הוא בחלוק גדול מולא יצא במנעל אחד אם אין לו מכה ברגלו דלמא
 מחייבי עליה ואתי לאתויי אבל אם יש לו מכה ברגלו ע"צא באותו שאין בו מכה:
 ח מלא יצא במחט התחובה לו בבגדו בין נקובה בין שאינה נקובה צואם יצא בנקובה

חייב

בף החיים

כדעת הטור דאל ילא קטן במנעל גדול אין חילוק בין איש
 לאשה יעו"ש. וכ"ה דעת האחרונים:

(א) **שם**. יולא באותו שאין בו מכה. דהשתא ליכא למיחש
 דלמא מחייבי עליה שרואין בו שאינו יכול לנעול
 המנעל השני מפני מכתו. טור.

(ב) **שם**. יולא באותו שאין בו מכה. אבל באותו שיש בו
 מכה אינו ראוי ללכת דלמא כחייב ליה מכה
 ומשלפי ואתי לאתוי ד"א דריה. ונראה דמיירי במכה שיוכל להלך
 ג"כ בלא מנעל ולפיכך אינו יכול ללכת במנעל באותו רגל
 שיש בו מכה אבל אם המכה כחייב כי כשאינו יכול להלך
 בלתי מנעל ודאי דאין לחוש דלמא אתי לאתויי כיון דמלמעבר
 ואינו יכול להלך בלתי מנעל כלל ודאי לא ישלפנו וכ"מ
 מדברי רש"י יעו"ש. עו"ש או' יו"ד:

(ג) **שם**. יולא באותו שאין בו מכה. וזו הפסק כחייב בר
 רב אבל בהגהות מהרש"ל הביא תשו' מהר"ם
 דפסק כרצ הוגא דנפיק באותה שיש בה מכה. וכתב הב"ח
 ולכן נראה להחמיר בפלוגתא דרבוותא שלא ילא במנעל אחד
 לא באותו שיש לו מכה ולא באותו שאין בו מכה. והביאו הט"ז
 סק"ד. וכ"פ ח"ר או' י"ז. וכ"כ דעת התו"ש או' ט"ז. והיינו
 שילך יחף לגמרי כשיש מכה ברגל אחד. ואף למאן דאוסר
 כשאין ברגלו מכה ללכת יחף כבסעי' י"ז כשיש מכה ח"א
 בענין אחר. מש"ז או' ד' ומ"מ לדין שאין לו ר"ה גמורה
 לדעת הרבה פוי מסתברא שאין להחמיר יותר מפסק הש"ע
 וכ"כ דעת המש"ז שם:

(ד) **לצאת** בשבת בסנדל המסומר הנקרא בערב קבק"ב
 שאינו אותו הנ"ל בפ' במה אשה וכו' מ"מ
 יש לאסור לפי שהוא משאוי או משום דלמא משתלפי ואתי
 לאתויי ויש תקנה בדבר לעשותו באופן שלא ישמט מרגלו וכעין
 הסנדלים שבארץ ארום שגבם מכוסה כשור ואז הם מנעל ולא
 משתלפי ואינם משאוי. ועיין להרדב"ז ח"ג דפוס פירדא סי' י"א
 דפסק דמנעל של עץ שאינו מחוסה עור הנקרא סואיקוי"ס
 (ובלשון ערב קבק"ב) אסור ללכת בו בשבת אף למצוי שאינו
 מעורב כי העור שנותנין בראשן כמה פעמים נשמט ושזב אינו
 יכול לנעולו וחששא קרובה היא שיביאנו בידו. עיקרי הד"ט סי'
 ט'
 (מח)

וחלי ובראשו כדור ארוך. באר הגולה. ח"ר שם:

(ה) **שם**. ולא בשריון. כמו ושריון קשקשים הוא לבוש
 (שמאל ח' י"ז) ופי' שם מלודת ליון דהוא מין
 מלבוש להגן ממכת חרב עשויה טבעות מברזל ולסתום
 נקבי הטבעות עשוי כעין קשקשים של דג כמו וילבש לדקה
 כשריון עכ"ד:

(ו) **שם**. ולא בקסדה ולא במגפיים. קסדה הוא כובע
 כרזל ומגפיים הם חנפילאות של כרזל למלחמה.
 ב"י. מ"א סי' י"א:

(ז) **שם**. ואם ילא פטור וכו' אבל אסור מד"ס. ר"ז או'
 ג' ולכתחלה לא דנראה כיוולא למלחמה כמ"ש הר"ן
 ואשתמיטתיה לרבינו בעל הלבוש. ס' רגל ישרה דף ג"ן.
 מחז"ר או' ד' ועיין תו"ש או' י"ד שכתב בשם רש"י וכתב
 דאפי' בחדרי חדרים אסור כמ"ש סעי' מ"ה יעו"ש. עיר שיש
 מחק המלכות שישראל וגוים יבואו ללכת המלחמה ובכל לילה
 חיזה מהם עפ"י הגורל יחייבו לעמוד על המשמר ולסבוב את
 העיר בשווקים וברחובות כולם אחוזי חרב מפני הגנבים וכיוולא
 ולפעמים יקרה שכליל ש"ק יפול הגורל על חיזה יהודי לשמור
 פקודתו ואין פוטור אותו וילמך לשאת החרב ומשא בכתף
 קנה השריפה. נשאל ע"ז הזר"א ח"ג סי' ל"ב והעלה דאית
 להו למיעבד כל טלדיקי לאשתמוטי נפשיהו ולהחליף ליל שבת
 מאחד מילי החול שלא יעשה איסור טלטול מוקלה דמחזי כמאן
 דאזיל לערוך מלחמה ואפי' יטערו להוליח ממון ע"ז ואין
 להחיר משום חיזה אך אם הגזרה קשה שיש סכנה בדבר
 בזה ודאי אין איסור מוקלה יעו"ש. פתה"ד או' ה'.

(ח) **שם**. מפני שצריך להסירם וכו' וחיישין דלמא אתי לאתויי
 בריה. גמרא. ב"י. ועיין לעיל סי' ל"א ולקמן סי'
 ש"ח סעי' ד' בהגה:

(ט) **שם**. ולא ילא קטן וכו' פי' אדם קטן במנעל שהוא
 גדול לו. רש"י. ר"ז או' ג':

(י) **שם**. ולא ילא קטן וכו' וכו' חילוק בין איש לאשה
 אבל במנעל חדש ובמנעל מרופט (פי' קרוע)
 איכא חילוק בין איש לאשה כמ"ש סי' ש"ג סעי' י"ג. ב"ח. ועיין
 ב' שכתב שמדברי ר"ז ב"ח נראה שגם אל ילא קטן במנעל
 גדול קאי על אשה דוקא אבל דעת הסמ"ק והסמ"ג נראה

ל שבת ס"ג * (פי'
 כמו מקל של כרזל
 באורך חמה וחלי
 ובראשו כדור ארוך)
 מ שבת ס' וסי'
 ג שם קמ"א ס' שם
 ע שם ס' ח'
 וכתב י"א נר רב
 הרי"ף. והרי"ט
 ורמב"ם בפרי"ט
 שם י"א צהרי"ף

רמב"ם ס' קרב' רמב"ם ר' שם ס"ב ובעולא יש ירושלמי לדעת הרמב"ם ירא' ש' וס"פ ת כל בו

חייב ובשאינה נקובה פטור קו"א בהפך : מ' לא יצא במבעת שאין עליה חותם ואם יצא חייב ואם יש עליה חותם לרש"י פטור ולר"ת ולרמב"ם מותר שראינו תכשיט אלא לאיש אבל דבר שהוא תכשיט לאיש ולאשה אסור גם לאיש (וע"ל סי' ש"ג) : י' המבעת

שקבוע

בף ההיים

עליה חותם הרי זה להם כתכשיט ושרי יעו"ש. ועיין לעיל או' מ"ח שכתבנו שהכל לפי הזמן וע"כ כתב הא"ח או' ט"ז דעכ"פ באנשים אין מוחין בהם עתה ומטעמים המוזכרים בסי' ש"ג סעי' ח"י וכ"ש שרית והרמב"ם מתירין באיש (ר"ל משום דלא שלקו ומחוי) יעו"ש. ועיין לקמן או' גן :

(בן) **שם**. לרש"י פטור וכו' פי' פטור אבל אסור מדרכבן. אבל לר"ת והרמב"ם מותר אפי' לכתחלה. עו"ש או' ט"ו :

(גן) **שם**. דאינו תכשיט אלא לאיש. דכל דבר שהוא תכשיט לאיש לא שייך ביה דילמא שלקו ומחוי ליה. טור. ומיהו כתב הרמב"ם פי"ט דין ד' דנהגו כל העם שלא ללאת בטענת כלל. וכ"כ בחדושי רמב"ם סי' ש"ג דבעל כפש יחוש לעצמו שלא ללאת בטענת כלל יעו"ש. ועיין לקמן או' ח"ן :

(דן) **שם**. אבל דבר שהוא תכשיט לאיש ולאשה אסור וכו' פי' דכיון דבאשה אסור דילמא שלפה ומחויא לא פלוג חכמים בין איש לאשה. ב"ח. עו"ש או' ט"ז. תו"ש או' ח"י :

(הזן) **שם**. אסור גם לאיש. ואם עשוי לרפואה מותר שאין אדם עשוי להזיזו כלל. מאירי. פת"ע או' כ"ד. ועיין באו' שאח"ז :

(זן) **סעי'** יוד. טבעת שקבוע בה אבן וכו' טבעות שכותבין בהם אותיות לרפואה ואין בהם חותם גרסה דאסור להוליכין בשבת אם לא נתמחו היטב בקמיע מומחה. ב"י בשם מה"ל. עו"ש או' י"ז. א"ר או' כ"א. ועיין לקמן סעי' ג"ה :

(זן) **שם**. טבעת שקבוע בה אבן וכו' וכן הטבעות שקובעין בהן אבנים טובות הן באמת טבעות שאין עליהן חותם ותכשיט שלה הן (ר"ל לנשים) אך האנשים שיואלין בטבעות שיש בהן אבן טובה כיון שאין עליה חותם היה ראוי שלא ללאת כלל אך אלה הענינים משהמים לפי הזמנים ולפי המקומות וסומכין על מה שנהגו עכשיו לעשות תכשיט בחול ולהביאם לנוי או לרפואה והמחמיר תע"ב. כלבו סי' ל"א. ועיין לעיל או' כ"ח :

(חן) **ב"י** אדם שנושאין טבעות בידיו. ויולאין בהן בשבת לר"ה וסומכין על מה ששנינו יולאין בבית החרגול ובשן של שועל וכו' משום רפואה ורולים לומר כי גם הזהב נושאין אותו לרפואה ושלתי אם יש ממש בדבריהם או אם יש עליה חיוב חטאת כפשט המשנה טבעת שאין עליה חותם הוא מושאיו לאיש וחיובין עליה חטאת. והשיבו לא תגע בו יד כי סקול יסקל. ועוד השיבו הקול קול יעקב והידים ידי עשו. והנה הדבר מבואר שאסור ללאת בהם. שו"ת מן השמים סי' כ"ט. והובאו בסוף הרדב"ז ח"ה :

(גט) **שם**. אלא ח"כ חקוקין בה אותיות וכו' ואין חילוק בין טבעת שהחותם בולט ובין שוקע הכל נקרא טבעת שיש עליה חותם. ב"י. עו"ש או' י"ז. ר"ז או' ז' :

(ם) **שם**. או לורות. כתב מה"ח ס"ק י"ז. עיין ביו"ד סי' קמ"א סעי' ה' דבולטת אפי' בחול אסור להניחה ולהרצב ב"י אשתמיטתיה כאן דין זה עכ"ל אמנם הא"ר או' כ"ב

כתב

ט"ו או' ג' ומיהו עיין ברכ"י או' יוד שכתב בשם מהריק"ש שיש מתירין אבל במחב"ר או' ז' הביא כמה פו' שאוסרים כפי הרדב"ז יעו"ש. ועוד עיין לקמן סעי' ט"ז בהנהגה ובדברינו לשם ב"ד : (בה) **סעי'** ה. לא ילא במחט וכו' כאן לא נזכרין באומן ודין לאומן יתבאר בסמוך סעי' י"ב. ב"י. וכ"כ העו"ש או' י"א. ודין אשה עיין לקמן סי' ש"ג סעי' ט' :

(מ') **שם**. התחובה לו בצגדו וכו' אבל צידו מחוייבים בכל ענין האיש והאשה בנקובה ובשאינה נקובה. מ"א ס"ק י"ד. א"ר או' ח"י. תו"ש או' י"ז. וכ"כ האחרונים : (מו) **שם**. התחובה לו בצגדו וכו' לע אם המחט תחובה לחבר שפתי חלוקן ומלבושיו אם מותר לאיש ועיין לקמן סי' ש"ג דין ט' ודין ח' דמשמע משם דדוקא באשה מותר. ועיין ב"י סי' זה ב"מ"ש בענין מעות התפורים שאינו מכיון להוליך המטבע אלא לפרוק כסותו הלכך בטל המטבע לגבי כסות. מהר"א אזולאי זלה"ה בהגותיו כ"י. ברכ"י או' ב' ומיהו עיין ר"ז או' ד' וא"ו ה' שכתב דאפי' אם המחט תחוב לצורך לבישה אם נקובה חייב חטאת ובשאינה נקובה פטור אבל אסור וכ"ז באיש אבל באשה ה"א סי' ש"ג יעו"ש :

(מח) **שם**. בין נקובה וכו' ב"י יש כאן ט"ס אבל בש"ע הוא כתוב כהוגן. מ"א ס"ק ט"ו. ועיין ט"ז סק"ה מ"ש להגיה וליישב דברי ב"י יעו"ש. ומ"ש הבי"ח דמ"מ ליכא למ"ד דבאיש חייב בנקובה כתב עליו המ"א שם דאינו מוכרח. וכ"כ הט"ז שם דבחס כתב הבי"ח ז"ל שדברי ב"י וש"ע כאן הם דברי תלמיד פועה אלא הכל נוחא רק שלריך להגיה (ר"ל ב"י) יעו"ש. והכלל הכל לפי הזמן אם דרכן ללאת כך בחול ולא היו תכשיט היו דרך הולאתו כך וחייב. ואם אין דרך הולאתו כך בחול פטור אבל אסור משום דאינו תכשיט. אלא שגחלקו באיזה נוחט היו דרך הולאתו בזמן התלמוד. ואם רוב העולם אין דרכן להוליך בכך אעפ"י שאנשי מקום אחד מוילאין בכך פטור דבעתה דעתן אלא כל אדם כדאי בגמרא דף ל"ב. מ"א שם. א"ר או' י"ט. תו"ש או' י"ז :

וכתב שם התו"ש מיהו אם יש להם טעם בדבר למה נהגו כך ואפשר שאם היה שייך טעם זה לרוב העולם גם הם היו נוהגין כן בכה"ג לא אמרין דבעתה דעתן אלא כל אדם יעו"ש. ועיין לקמן סי' ש"ך סעי' א' :

(נט) **שם**. וי"א בהיפך. ולדעת הרא"ש בין בנקובה בין בשאינה נקובה אט לא פטור משום דהולאה כלאחר יד היא כלומר מאחר שאין דרכו ללאת במחט היו מוילאין שלא כדרך המוילאין ופטור כמ"ש בטור וב"י יעו"ש. מיהו מ"ש הפרישה או' ז' דאפי' כשהיא צידו אם הולאה פטור אין כן דעת הפו' כמ"ש לעיל או' מ"ו :

(ן) **סעי'** ז. ואם ילא חייב. שלפעמים נותנת אשה לבעלה להוליכה לאומן ומניחה צידו עד שמגיע שם וא"כ אף בחול היו דרך הולאתו בכך וחייב דהרי אינו תכשיט לאיש. מ"א ס"ק ט"ז. וכ"כ העו"ש או' יד וכ"ש צידו ממש דרך הולאה בכך. א"א או' ט"ז. וכ"כ העו"ש שם. ועיין לעיל או' מ"ו :

(א) **שם**. ואם ילא חייב. ומיהו עיין לקמן סי' ש"ג סעי' ח"י שכתב שצו"ז שנהגו האנשים ללאת בטבעת שאין

שקבוע בה אכן וכן אם כתיבים בה אותיות אין עליה חותם מיחרי שלא נקרא חותם
 אא"כ הקוקים בה אותיות או צורות : יא אדבר העשוי לתכשיט ולהשתמש בו כגון
 מפתחות נאות של כסף כמין תכשיט אסור שהרואה אומר שלצורך תשמיש מוציא
 בויש מתירים אם הוא של כסף . הגה . ומ"מ אסור ללכת בתיק של בתי עינים שקורין צרילין אע"פ
 שהתיק הוא של כסף דהבתי עינים בעלמם הם משוי (צ"י) ואם המפתח של נחשת וצרל אפילו מחובר וקבוע
 בחגורה אסור (מרדכי פרק כמה חשה וצ"י בשם תשובת הרשב"א) ויש שכתבו שנוהגים בזה להחיר (צ"י) בשם
 השו"ב אשכנזית הרי"ף והאגודה וכן משמע ב"א"י) : יב גלא יצא החייט במחט התחובה לו בבגדו
 ולא

בף החיים

כ"ו או' ג' ללכת הצרילין (בתי עינים) על החוטם במקום
 שאין עירוב אסור דילמא נפיל ודומה ממש לחיגר שבסעיף י"ז
 יעו"ש. ומיהו בשו"ת בנין ליון החדשות סי' ל"ז כתב דין הצרילין
 שאינו אומר לא איסור ולא היתר וסיים שם אצל מ"מ העולם
 נהגו היתר ואין לתפוס למי שסומך על ההיתר לישא הצרילין
 קשורין מאחזן לאחזן יעו"ש. וא"כ כיון דדבר זה בפלוגתא
 שנייא כל יר"ש יחמיר לעלמו :

(סו) ואם מותר ללכת בצרילין הירוקים להגן על העינים
 הכואבים מפני החמה במקום שאין עירוב עיין
 בשו"ת שו"מ מה"ג ח"א סי' ק"ט שכתב כיון שהוא לרפואה
 הסומך על המתירין אין מונחין אותו יעו"ש. וכ"כ רב פעלים
 ח"ב סי' מ"ח להחיר ללכת בבתי עינים למי שמוזק לו האויר
 ואינו יכול לילך מבלעד יעו"ש :

(סז) ואם מותר ללכת במורה השעות במקום שאין עירוב עיין
 בשו"ת שו"מ מה"ק ח"ג סי' ל"א בסופו שכתב וז"ל

וע"ד הוי"ג (מורה השעות) עם רביד של זה דעתי הוא
 מותר לשאת ואף שמע"ל כתב שהח"ל ז"ל לא נשא רק במקום
 שיש עירוב וכ"כ האחרונים לפע"ד כל שהוא לבוש בצגדיו ובפרט
 שהוא עם רביד זהב ודאי מותר אף במקום שאין עירוב דהוא
 תכשיט ולא משא עכ"ל אמנם בשו"ת דברי חיים ח"ב סי' ל"ג
 אסר לישא אללו בשבת כלי שעות אפי' עם שלשלת זהב או
 כסף במקום שאין שם עירוב וכתב שם דהנשא אותו ברה"ר
 בודאי חייב חטאת והביא שם מדברי צ"י שבהג"ה כאן דאין
 הבתי עינים טפלים לתיק כסף שאין אומרים נעשה בתי עינים
 לתיק וה"כ בזה הוי"ג עיקר יעו"ש. וב"כ ח"א כלל כ"ו או' ב'
 לאסור משום דאין זה דרך מלבוש. וכ"כ קי"ז סי' פ"ד
 או' ב' ובלחם הפנים שם נושם כמה גדולים והסכים גם הוא
 לאסור יע"ש. ולענין טלטול המורה שעות או אם מותר להפך
 בשלשלת יתבאר לקמן סי' ש"ח סעי' כ"א בס"ד :

(סח) י"ש בהגה. ואם המפתח של נחשת וצרל וכו' כתב
 ה"מ סק"ז דאם הוא תלוי בשלשלת של כסף
 שרי דהמפתח בטל לשלשלת והביא ראיה מדברי הרא"ש אצל
 התוס' או' כ"ה השיג עליו וכתב דהא גם גבי מפתח אין
 אומרים נעשה מפתח לשלשלת וודאי דהרא"ש מייירי שגם המפתח
 הוא של זהב יעו"ש :

(סט) י"ש בהגה. ויש שכתבו שנוהגים בזה להחיר. דוקא
 כשקבוע בראש החגורה ועשוי כעין זענק"ל לחגור
 בו אצל כשקבוע באמצע חגורו אסור. מ"א ס' ח"י. וכ"כ
 ה"מ סק"ז. תו"ש או' כ"ו. וכתב צ"י דאנחנו לא ראינו מו'
 שנהג היתר בדבר זה והכי נקטינן עכ"ד. והביאו העו"ש או'
 י' וכתב דכל יר"ש ישמע לדבריו כי כל האחרונים מסכימים
 לאסור ע"כ. ונראה דכל מה שאמרנו בכאן דכל שהוא תכשיט
 מותר

כתב על דברי המ"א הג"ז דליתא דהתם דווקא בצורת אדם
 שלם מייירי אצל צורת פרטוף או גוף לבד מותר וכן צורת
 בהמה חיה ועופות מותר לגמרי יעו"ש. ור"ל דמ"ש בש"ע או'
 צורות וצ"י. כתב אין חילוק בין בולטת בין שוקעת דמשמע
 דאפי' אם הצורה בולטת מותר הוא ע"פ מה שמותר לפוס
 דינא דיש צורות מותרות וא"כ אין קשיא להרב צ"י ודוק :
 (סא) ס"ע' יא. כגון מפתחות נאות של כסף וכו' וה"ה נדן
 של כסף דרגילין להתקשט בו. מ"ב. ואם יש בו
 סכין פשיטא דאסור. מ"א ס' ק' י"ז. ור"ל נדן של סכין דינו
 כמו תיק של בתי עינים אם הוא של כסף שהביא צ"י דאם
 הבתי עינים בתוכו אסור וכמ"ש רמ"א ז"ל בהגה. ולא אמרינן
 דהבתי עינים בטילים לגבי תיק דאדרבא הבתי עינים הם
 עיקר דאין אומרים נעשה בתי עינים לתיק אלא נעשה תיק
 לבתי עינים כמ"ש צ"י. וה"ה נדן של סכין אם הסכין בתוכו
 מה"ט אסור :

(סב) ש"ס. ויש מתירין אם הוא של כסף. דכיון דעיקרו כסף
 ואין דרך לעשות מפתחות מכסף הרי עיקרו
 נעשה לתכשיט. ואעפ"י שגם משתמשין בו לפתוח עיקרו לתכשיט
 עשוי ומותר ללכת בו. ומייירי שהוא קביע בחגורה או בשלשלת
 שבצוואר במקום שאין האשה יכולה לשלפו ולמחוי' דאם לא כן
 הו"ל תכשיט לאיש ולחשה ואסור ללכת בו אף לאיש לבוש.
 וכ"כ ה"ה דכ"ז שהתירו בשל כסף מצוואר בטה"ת וסמ"ג
 דוקא כשהוא בענין לליכא למיחש לדילמא שלפא ומחויא דאי
 איכא למיחש לשלפא ומחויא אף לאיש אסור עכ"ד. וכ"כ העו"ש
 או' י"ז. ומשמע שנוהגין כמתירין. ח"ר או' כ"ה. ומיהו עיין
 בסו' מאורי אור בחלק ב'אר שבע דף ק"י ע"א שכתב
 דמסתברא לאסור עתה דחזינן שאינו תכשיט לאיש וגם לחשה
 אין להחיר רק לצורך :

(סג) י"ש בהגה. ומ"מ אסור ללכת בתיק וכו' היינו. תיק של
 כסף וקבוע בשלשלת כסף ולתלות עליו לתכשיט
 כ"ה צ"י דאלו שיואלין בידו בלאו הכי אסור. לב"ש. ועיין
 לעיל או' מ"ו .

(סד) י"ש בהגה. דהבתי עינים בעלמם הם משוי. והטעם
 כזר כתבנו לעיל או' ס"א קחנו משם :

(סה) י"ש. בהגה. שהבתי עינים בעלמם וכו' ואם מותר
 ללכת בבתי עינים במקום שאין עירוב עיין בסו'
 מאורי אור בחלק ב'ן טו' דף ק"ה ע"א שכתב דמשמע להדיא
 צ"י דבבתי עינים לחוד שקבועים סביב בכסף מותר ללכת
 כשהם על החוטם וקשורים מאחוריו דוקא שהוא דרך מלבוש
 ותכשיט לכל אדם יעו"ש. ועיין בשו"ת אבני נזק סי' כ"ט
 בזקן שבחול אינו הולך בבתי עינים בשוק אם מותר לילך
 בשבת במקום שאין עירוב וכתב לאסיר יעו"ש. וכ"כ ח"א כלל

א מור לדעת י"מ
 הירושל' י"ד והביא
 הרא"ש שם. ב שם
 בשם הר"מ וכו'
 הרא"ש וסמ"ג
 וסמ"ק וס"פ גשבת
 י"א ובירח רמז"ס

פי' ד' ס' ה' ס' ס'
פיר' לפיר'ת
ס' ס' ו' טור
ז' ס' ס' ו' כרבי
יוסי ח' כ' כ' יארו

ולא נגר בקיסם שבאזנו ולא סודק במשיחה שבצוארו ואם יצא פטור: יג' ולא יצא הזב בכים שעושה להצילו מויבתו שלא יטנף בה וכן אשה נדה שקושרת בגד לפניה שלא תתלכלך בדם נדותה האסורה לצאת בו אם לא יהא סינר עשוי בעין מלבוש אבל אם קושרתו כדי שלא יבאב לה חדם ולא תצמער מותר לצאת בו: יד' ודבר שהוא דרך מלבוש אפילו אם אינו לובשו אלא משום אצולי טינוף מותר לצאת בו בשבת. הנה ול' מותר ללבוש בגד מפני הגשמים או כובע על ראשו אבל חסור לאשה ליתן בגד על לטיפה מפני הגשמים דאין זה דרך מלבוש (הגהות מיימוני): טו' ואין הקיטע יוצא בקב שלו דהיינו שעושה כמין דפוס של רגל וחוקק בו מעט לשום ראש שוקו בתוכו הואינו עושה זה להלך בו שעל כל כף החיים

סנים

לכ"ס. תו"ס או' כ"ח:

(עב) **שם**. וכן אשה נדה שקושרת זכו' לרבותה נקט דאפי' היכא דליכא למיחש דילמא נפיל ואתי לחתוי אפי' חסורה ללאת והטעם משום דהבגד עלמו הוא משא. עו"ס או' כ"ד:

(ה) **שם**. אם לא יהא סינר וכו' מלפניה ומלאחריה שזה תקנת עזרא. אבל מאחריה בלבד וקושרתו בדרושה לפניה אינו מלבוש ואסור. מרדכי והגמ"י. מ"א סק"ך. א"ר או' ל':

(פא) **שם**. אבל אם קושרתו וכו' דכלא קשירה לא מתקיים כלל כיון שתלוי לפניה ודלא כהעו"ס. מ"א ס"ק כ"א. תו"ס או' ל'. ועיין פי' ש"ג סעי' ט"ו דמבואר שם דבמוך שהתקינה לנדתה שרי אף בלא קשירה והטעם כתב כאן המח"ס משום דהתם דחוק בזאתו מקום ואפשר להתקיים בלא קשירה עו"ס. וא"כ ה"נ אם היה אפשר להתקיים בלא קשירה מותר. ח"א או' כ"א:

(פב) **שם**. כדי שלא יבאב לה הדם וכו' היינו שלא יפול על בשרה וייתבש עליה וגמלא מלערה. ב"י. מ"א ס"ק כ"ב. וכיון שכוונתה בשביל לער אפי' ניללת עי"ז מטינוף שרי. וכ"כ מ"א ס"ק כ"ג. לב"ש ועיין לקמן או' ה': (פג) **סעי'** יד'. דבר שהוא דרך מלבוש וכו' ואפי' אינו מכין אלא להליל את בגדיו שרי כיון דדרך מלבוש הוא מתעטף בזה. והא דאסר בהגמ"ר לנשים לישא מכסה על ראשם היינו שלא כדרך מלבוש דוקא אבל אם הוא דרך מלבוש שרי אעפ"י שאינם מכונות אלא לאצולי טינוף. ועפ"י אפשר שפסע המנהג באלו הארצות לשום האנשים כובע גדול של לבד על גב המלנפת מפני הגשמים ואין לאסור אותו משום דילמא נפיל ואתי לחתוי דמאחר שהוא עמוק ונכנס במלנפת ליכא למיחש להכי. ב"י סוף הכ"י ועיין סעי' כ"א ודברינו לשם בס"ד: (פד) **שם** הגה. ולכן מותר ללבוש בגד מפני הגשמים וכו' וה"ה קאלאשין על המנעליש. ס' מנחת פתים דף מ"ז ע"ב. א"ח או' ט':

(פה) **שם** בהגה. אבל חסור לאשה ליתן בגד וכו' היינו אם מונח עליה ואין מתעטפת בו אבל כל שמתעטפת בו כדרך מלבוש אפי' חסירות בגד פשתן שרי. מ"א ס"ק כ"ג. תו"ס או' ל"ג. והט"ז סקי' כתב היינו אם מונח על הלעף לחוד אבל אם מכסה גם הגוף הוה דרך מלבוש ושרי יעו"ס. וכתב הת"ז או' יו"ד דכ"כ המ"א. ונראה דר"ל דגם מ"ס המ"א דאם מתעטפת בו כדרך מלבוש שרי היינו אם מכסה ג"כ קלת הגוף יעו"ס. והר"ז או' י"א כתב דל"ל מעטף בו רוב גופה. וכל דחוי לעניות כגון בגד פשתן חזי גם לעשירות כל שמתעטפת בו כדרך מלבוש. מ"א שם. ואם כוונתה שלא ינער

מותר ללאת בו היינו דוקא שאינו רפוי ואין לחוש שמא יפול אבל אם יש לחוש שמא יפול ואתי לחתוי ד"א בריה חסור אעפ"י שהוא תכשיט וזה מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל פי"ט דין ב' יעו"ס. עו"ס שם:

(ע) **סעי'** ב'. לא ילא החייט וכו' כל אלו הם שנותנים בני האומנות לסיומן מאיזה אומנות הם בלאתם לשוק כדי שיכירום. ט"ז סק"ח:

(עא) **שם**. ולא נגר בקיסם וכו' בל"א וויר"א והגגר תולה בזאנו בלאתו בשוק להראות בו מהו אומנתו כי בו משרטטין הגסרין ליישרן כעין שעושין עתה הגרין. פרישה או' יו"ד:

(עב) **שם**. ואם ינא פטור. אעפ"י שהוא דרך אומנתו כיון שלא הוליא כדרך המוליחין. הרמב"ם פי"ט דין כ"א. ומיירי שתחובה בבגדו במקום שאין דרך הולאתו לגמרי בך רק שעשה להראות שהוא אומן אבל במקום שדרך לתחוב בו בחול לפרקים חייב במ"ס סעי' ח' וס' ש"ג סעי' ט' מ"א ס"ק י"ט. תו"ס או' כ"ז. ור"ל דלא גרע אומן מהדיוט. מח"ס. ואם הוליא בידו פשיטא דחייב וכמ"ס לעיל או' מ"ז:

(עג) **שם**. ואם ינא פטור. וכן כל שאר אומנים שנותנים דבר מאומנתם לסיומן לא ילאו בזהם בשבת ואם ילאו פטורין שאין זו הולאה כדרכה כיון ששאר כל אדם אינן מוליחין כן ואף האומנים אין דרכם להוליא בענין זה אלא בשעה שרואים להכריז על עמם שהם אומנים ולא בשאר פעמים. ר"ז או' ט': (עד) **סעי'** יג'. לא ילא הזב וכו' ואמרין בגמ' דמלאכה שאינה לריכה לגופה היא ולר' יהודה חייב ולר"מ פטור וכבר כתבתי בס' רמ"ח מחלוקת הפו' בזה. ב"י. ועיין בדברינו לשם או' א' וכתב הא"ח או' ק' דאף לדין ש"א דאין לנו ר"ה אפי' חסור בזב ובגדה ואע"ג דמלאכה שאל יא דרבנן יעו"ס:

(עה) **שם**. לא ילא הזב וכו' ולכן חסור לקשור מטלית בפחילין של כובע כדי לקנח בה עיניו. רי"א ז'. והב"ד בשה"ג פ' כמה אשה. כנה"ג. בהגה"ט. מ"א ס"ק ל"ד. ועיין לקמן סעי' כ"ג בהגה:

(עו) **מותר** ללאת בקאפילו שעושין להם קאפילו מאחריהם אם הם תפורין. שה"ג שם. כנה"ג שם. מ"א שם:

(עז) **שם**. שעושה להלילו וכו' וה"ה אם עושה הכים כדי לידע כמה ראיות רואה כדי שידע אם יתחייב בקרבן אם לאו כדתקן בעל ג' ראיות מביא קרבן. או אם לובש משום בדיקה כדי שידע שהימים היו נקיים כגון שהוא לריך לספור ז' נקיים. ערש או' כ"ג:

(עח) **שם**. שלא יטנף בזה. דק"ל כל אצולי טינוף משוי הוא ולא שרי אלא אם הוא דרך מלבוש כבסעי' שאח"ז.

פנים צריך הוא למקלו אלא כוונתו ברי שלא יראה חסר רגל אלא נכה רגל כיון דא"צ הילוכו אסור: מ"ז קטע שאינו יכול לילך כלל על שוקיו אלא יושב על טבסא וכשנעקר ממקומו נסמך על ידיו ועל שוקיו ונדרחף לפניו ועושה סמוכות של עור או עץ לראשי שוקיו או רגליו התלולים וכשהוא נשען על ידיו ועוקר עצמו נשען גם על רגליו קצת אין יוצאים בהם בשבת דאידי דתלולים ולא מנחי אארעא זמנין דמשתלפי אבל בבסא וספסלים הקטנים שבידיו מותר לצאת יקטע בשתי רגליו ובהלך על שוקיו ועל ארכבותיו ועושה כסמוכות של עור לשוקיו יוצא בהם בשבת. הגה וכן מותר ללאת במנעל של עץ שהרגל נכנס בו וליכא למיחש שיפול (רי' ירוחם ח"ה) וכן בפנטיני"ש דמשתלפי במהרה וממילא (רש"א ס"י תר"ז) ויש מחמירים ואוסרים (אגור) ולא ילך אדם יחף בשבת במקום שאין דרך לילך יחף ולא ילך אדם בשבת כמו שהוא

בף החיים

עור מהדוק ולא מישתמיט. רש"א. מ"א ס"ק כ"ד. והא דאמר דמשתלפי במהרה וממילא היינו חלילה בידים בלא התרת קשר. נתיב חיים:

צו (צה) **שם** בהגה. ויש מחמירין וכו' וכ"כ בהג"מ פ"ט דבמלכות רומי נהגו בהן איסור. מ"א ס"ק כ"ה. וטעם המחמירין כ"ל דבזה חיישין דלמא משתליף ואחי לאתויי ד"א בר"ה וע"כ כתב הט"ז ס"ק כ"ז דמותר ללאת בפנטיני"ש בשבת משום דאין דרך לילך יחף בר"ה ולא כשיש מחמירין שמציא רמ"א יעו"ש. מיהו התו"ש או' ל"ה כתב על דברי הט"ז הנ"ל דאין דבריו מכריעים ומ"מ סיים אפשר דבזה"ל אמרינן דבטלה דעתא אלא כל אדם כיון דעתה אין דרך לילך יחף יעו"ש. וכ"כ הכנה"ג בהגה ט דהמנהג להקל כהרשב"א. וע"כ נראה כיון דליכא בזה מנהגים חלוקים נהרא ופשמיה:

צו (צו) **שם** בהגה. ויש מחמירין וכו' ומ"מ א"כ שכן וילא בהן לר"ה או' ל"ה להסיר. מ"א ס"ק כ"ה. תו"ש שם. ר"ז או' י"ב. וכן הדין בכל איסורין משום דאחי לאתויי א"כ שכן וילא בהן לר"ה או' ל"ה להסירין אלא מהלך בהן עד שיגיע לביתו. או' שם. והיה בתכשיט דלמא אחי לאתויי א"כ ילאת או' להסיר. או' או' כ"ה:

צו (צו) **כתב** רי"ז סנדל של שעם מותר לכ"ע כיון שהרועים יולאין בו. או' שם. מש"ז או' י"א:

צו (צו) **שם** בהגה. ולא ילך אדם יחף בשבת וכו' וה"ה ביו"ט שאין לילך יחף דעונג שבת ויו"ט שוים בבסי' תקק"ט. או' או' כ"ו:

צו (צו) **שם** בהגה. במקום שאין דרך לילך יחף. ואפי' דרכם לילך בחול יחף ילבש בשבת מנעלים כדי שיזכור שהוא שבת. כ"מ דז"מ ובכלבו. ועיין סס"י ב' דמודת לניעות שלא ילך כלל יחף. מ"א ס"ק כ"ו. והב"ח (ס"י רמ"ב) כתב טעם אחר בשם ספר יריאים שלא לילך בשבת יחף כלל משום דכתיב אשר לא נסתה קף רגלה הנג על הארץ מהתענג ומכיון שזה קרוי עונג מחוייב לענגו בכך דכשם שיש עונג באכילה ושתייה כך יש עונג בהנחת הגוף ע"כ. מיהו לפ"ז א"כ שיש לו לער כשלא ילך יחף ודאי שרי דלא עדיף מאכילה דק"ל ברם"י רפ"ח דאדם שמזיק לו האכילה מותר להתענות בשבת. ולטעם רמ"א אפשר דגם בכה"ג אסור. תו"ש או' לו:

ק (ק) **ורעורם** ימכור אדם כל מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו (שבת קר"ט ע"א) ו' כמנודים למקום ואחד מהם ההולך יחף. פסחים קי"ג ע"ב. מחה"ש או' כ"ו. ועיי' בדברינו לב"י או' כ"ג:

ילערו חותה הגשמים שרי בכל ענין ואפי' יללית עי"ז מטינוף. מ"א ס"ק:

פז (פו) **סעי'** מ"ו. וכיון דאינו לורך הלוכו אסור. דחיישין דלמא שלפי ואחי לאתויי ד"א בר"ה. תו' שבת ס"ה ע"ב. תו"ש או' ל"ד:

פז (פו) **ומיריו** אם הקב הזה מחופה עיר כעין שעושין לאותם שקורין בטיני"ש מותר ללאת בו. ב"י בשם תשו' הריב"ש. לבוש. והטעם כתב שם הלבוש משום דנראה לו כמנעל שקורין בל"א שטיביל ואינו לו משאוי אלא לדידה הוה תכשיט וגם עשוי באופן שאין דרכו ליפול וליכא למיחש בזה למידי ומותר: **חף** (חף) **מע'** מ"ו. קטע שאינו יכול לילך וכו' פרש"י יש קטע שיצאו וכו' גידי שוקיו ואפי' על ארכבותיו אינו יכול לילך ועושין כעין כסא נמוך ויושב עליו וכשהוא מהלך נסמך על ידיו בספסלים קטנים ועוקר גופו מן הארץ ונדרחף לפניו וחוזר ונח על אחריו והכסא קשור לו מאחוריו ע"כ. והביאו ב"י:

טף (טף) **שם**. אבל בכסא וספסלים וכו' דהו"ל כמו מקל דשרי בסמוך כיון דלורך הילוכו הם. ב"י:

ין (ין) **שם**. ילך בזה בשבת. דתכשיט ידיה הוא. ב"י בשם רש"י ז"ל:

צא (צא) **שם** הגה. וכן מותר ללאת במנעל של עץ וכו' פ"י אעפ"י שצ"ב במה אשה נראה דאסור ללאת בסנדל של עץ התם מיירי בקשור ברגל דאיכא למיחש שמה יפול מרגליו ואחי לאתויי אבל במנעל שהרגל נכנס בו מותר עכ"ל רי"ו. ע"ש או' ל"ב. ועיין לעיל או' מ"ד:

צב (צב) **אין** יולאין בסנדל המסומר ל"ש שבת ול"ש יו"ט. ובגמ' מפרש לורתו וכמה מסמרים יש לו ואין מצוי לנו ולכן אלו הסנדלים שלנו המסומרים אינן בכלל זה ומותר ללאת בהם ומ"מ נהגו בהם איסור ואין לפרוק גדר. טור. וכתב הב"ח דהכי קקטינן דמודינא אין איסור בסנדלים המסומרים שלנו אלא שאין לפרוק גדר במקום שנהגו. וכתב רש"ל דלא נהגו איסור אלא בסנדלים שדומין קלת לסנדל המסומר דגזרו עליו חכמים אבל מנעלים מסומרים כדי שלא תאכל הקרקע את המנעל פשיטא דשרי וכן ראיתי הלכה למעשה מאמ"ז עכ"ל. וכ"כ מסקנת ב"י. ולכן השמיט בש"ע דין סנדל המסומר ולא כתבו כלל עכ"ל הב"ח:

צג (צג) **שם** הגה. וכן בפנטיני"ש וכו' שקורין בלשוננו פאנטאפ"ל. לב"ש. ור"ל בלשון אשכנז:

צד (צד) **שם** הגה. וכן בפנטיני"ש דמשתלפי וכו' דכיון דמחופה (מ"ט)

ל חוס' שם וכו' שהוא יולא בחול בלתי דבר אחר שזכור על ידו שהוא שבת ולא יבא לחללו (כל זו): יז לחיגר שאינו יכול לילך בלא מקל מותר לילך בו אפי' אינו קשור בו אבל אם אפשר לו לילך זורתו ואינו נושרו אלא להחזיק עצמו אסור (וחולה שעמד מחליו דינו כחיגר): יח מסומא אסור לו לצאת במקל: יט מי שהוא אסור וכבליים (פי' כעין טבעות גדולים שסוגרים בהם הרגלים) ברגליו מותר

בף החיים

דמי לסומא לתרווי סוגיא עבד. ב"י סי' תקכ"ב וכתב שכנה"ג בהגב"י או' יו"ד מדלא הביאו המחבר כאן בה"ש ובספר המפה הביאו נראה דס"ל לרבינו המחבר דלא התיר הרוקח בחולה אלא דוקא ביו"ט דלא מיתסרר הולאה אלא מדרבנן יעו"ש:

(קז) כתב הטור אין יולאין בכסא פי' שיושב בכסא ובני אדם נושאין אותו אחד האיש ואחד האשה. ואם רבים לריכין לו מותר ובלבד שלא יכתף שלא ישים כל אחד ידו על כתף חבירו והכסא על זרועותיהם ע"כ. מיהו הב"י הקשה על הטור שהביא דין זה בה"ש יעו"ש. ונראה דמשום זה השמיטו בש"ע דס"ל כיון שהרי"ף והרמב"ם והרא"ש לא כתבו אלא ביו"ט אין להתיר כ"א ביו"ט משום דהולאה ידיה מדרבנן ולפורך רבים לא גזרו. וכ"כ הב"ח לדעת הב"י אבל לדעתו ז"ל כתב דאין ספק בהיתר זה וכמ"ש הטור אלא מה שכתבו הר"ף והרמב"ם והרא"ש גבי יו"ט משום דעיקר דין זה בגמ' איתיה גבי יו"ט יעו"ש. והמ"א ס"ק כ"ז כתב דמ"ש הטור דאם רבים לריכין לו מותר מייירי במקום שיה עירוב יעו"ש. וכתב הגוב"י בתשו' סי' י"א דלא כתב כן המ"א אלא לתרץ דברי הטור מקושיית ב"י אבל דעת הר"ף והרמב"ם שלא הביאו דין זה לענין שבת משמע דשבת לא שייך דין זה דאם לא עירבו אפי' בלי טעם עובדא דחול אסור ובמקום שעירבו אפי' אין רבים לריכין לו מותר יעו"ש והביאו שו"ת או' ח"י. נמצא דג' מחלוקות בדבר דלדעת הב"ח אם רבים לריכין לו אפי' בלא ערבו שרי. ולדעת המ"א דווקא ברבים לריכין לו ועירבו. ולדעת הגוב"י אין חילוק דבלא עירבו הכל אסור ובעירבו הכל שרי אפי' אין לריכין לו. וע"כ יש להחמיר ואין להתיר אלא למי שנלרך לזה ובמקום שעירבו:

(קח) יט מי שרלה לומר דהא דרבים לריכין לו אינו אלא בת"ח אבל מדברי הטור שכתב אחד האיש ואחד האשה משמע אפי' אינו ת"ח. שכנה"ג בהגב"י או' י"ב:

(קט) ואף ע"י עכו"ם ברה"ר אסור ומיהו למאן דמתיר שבות דשבות במקום מלוא י"ל רבים לריכין לת"ח שרי כי התי נושא א"ע וכו' ואף ברה"ר שרי ע"י עכו"ם בכה"ג. מש"ז או' י"ב:

(קי) ומה שנהגין בקלמ מקומות להוסיף הסגדקות עם תינוק בכסא ולשאת אותם לבהכ"כ בשבת ע"י ישראל ודאי אסור אף בכרמלית דאין התינוק טפילה לסגדקות וחייב עליה חטאת ברה"ר וע"י עכו"ם שרי והיינו לנ"ד רה"ר דידן כרמלית הוה. מש"ז שם. ועיין לעיל סי' רס"ו או' ל"ב:

(קיב) סי' ח. סומא אסור לו וכו' משום דאפשר לו בלא מקל. ב"י. מ"א ס"ק כ"ח. והוה משאוי או דלמא אחי לאחוי ד"א ברה"ר. א"א או' כ"ח. ולפי מ"ש לעיל או' ק"ה בשם הרדב"ז נראה דאפי' במקום שיש עירוב אסור:

(קיג) סי' יט. מי שהוא אסור וכבליים וכו' דהוי כמו מלבוש. מרדכי. מ"א ס"ק כ"ט. ולמשלף נמי לא חיישינן לפי שהם תקועים יפה. טור:

(קיא) סי' יז. חיגר שאינו יכול לילך וכו' דכיון דאינו יכול לילך כלל בלא מקל הו"ל כמנעל וידיים.

הרא"ש בינה דף כ"ה. לב"ש:

(קב) שם. אפי' אינו קשור בו. דלא חיישינן דלמא אחי לאחוי כיון דא"א לו להיות מבלעדו. תו"ש או' ל"ז.

ולענין מקל שיש בראשו מסמר שדאי עושה גומא בהליכתו והוה פסיק רישיה אלא דלא ניחא ליה בכך. ל"ע אם הולך במקום שאין רלפה. מש"ז או' י"ב. וע"כ יש לזהר בזה:

(קג) שם. אבל אם אפשר לו וכו' כגון זקן ההולך בביתו בלא מקל וכשיוצא לחוץ נשטן על מקלו מחמת תשועה כח אסור. הרא"ש. ואעפ"י שמנענע גופו אסור. סמ"ק. וכ"כ הנ"מ דדוקא שא"א לו לילך כלל בלא מקל מותר. מ"א ס"ק כ"ז. תו"ש או' ל"ח. ואם הזקין כ"כ שא"א לו לילך בלא מקל מותר. רש"ס ח"ר או' ל"ו:

(קד) מה שנהגו החשובים לילך במקל שצידם אסורים ללכת בהם בשבת אבל במקום שיש עירוב נראה דמותר ללכת דאינו נושא אלא לכבוד אבא א"א שיש עירוב אסור דאיכא זילותא דשבת. מ"א ס"ק כ"ז. וכ"כ התו"ש או' ל"ח. ומיהו מ"ש המ"א לאסור לחשובים לילך במקל במקום שאין עירוב עיין ח"ר או' ל"ו מ"ש להשיג עליו ונראה שדעתו להתיר יעו"ש. אמנם המחבר"ר או' ו' אפי' על מקום שיש עירוב שהתיר המ"א כתב דיש מי שפקפק בהתיר זה דאפשר דלא מיקרי תכשיט ותו דאי לא שרית לכ"ע מיחוי כי חוכא להתיר זה ולאסור לזה וכ"ע לאו דיכא גמירי ואם כה יאמר המורה זה נכבד וזה אינו ירהבו הנקלה נכבד וכל אחד בעלמו שיער שהוא מכובד יעו"ש. ועיין בא"ו שח"ז:

(קה) שם. להחזיק עלמו אסור. כתב ה"מ ס"ק י"ב נראה דאם הולך במקום שיש חשש שיפול כגון מחמת שירדו גשמים והמקום משופע וכיוצא בו שהולך בחורף על מים הנגלדים שקורין חיי"ז מותר ללכת במקל משום דבעית לילך שם יעו"ש. מיהו הא"ר או' ל"ו כתב על דברי ה"מ הכ"ז דאינו מוכרח ובתשו' נוב"י מה"ת סי' כ"ח כתב דברחוב שיש קלת חיי"ז אם אין המקום משופע אין מבוזר צ"ל להתיר וגם על גוף דברי ה"מ כתב הא"ר שאין דבריו מוכרחים ומ"מ העישה כזאת אין לקרותו מחלל שבת. ואם היא עיר מעורבת והאדם הנושא אותו דרכו בכך מותר ולא מיבעיא אם הוא מקל תפארה אלא אפי' מקל של עץ פשוט דלא שייך ביה תכשיט שרי יעו"ש. והביאו השו"ת או' י"ז. אמנם הרדב"ז בתשו' סי' שני אלפים קס"ב. כתב דמקל בני אדם היוצאים במקל כשטיט בדרכים אסורים בשבתות ויו"ט ללכת במקל אפי' בחצר המעורבת משום עובדין דחול וזה הכלל כל מי שא"א לילך בלי מקל ומשענת מותר וכל שאפשר לילך בלתי אסור לילך בו יעו"ש. והביאו הדרכ"י או' ג':

(קו) שם הגה. וחולה שעמד מחליו וכו' ונראה דהיינו דוקא כשאינו יכול להלך כלל בלא מקל דאם לא כן אסור

מותר לצאת בהם: כ' אין יוצאים מבאנקטמין והוא כמין חמור שעושים עהליצנים ונראה כרוכב עליו והוא נושא והולך ברגליו פ'לא בקשרים והם עצים גבוהים שיש בהם מושב לכף הרגל והולכים בהם בשיט צ'לא בפרמי והם כמין צורת פרצוף שנותנים על הפנים להפחיד התינוקות: בא' קאין יוצאים בתיבה זקופה ומחצלת אבל יוצאים בשק ויריעה וחמילה (פי' צגדים גסים): ב'ב' יוצאים במוך וספוג שעל המכה לפי שהם מרפאים הילכך היו כמו תכשיט וכן בקליפת שום ובצל או באספלנית ומלוגמא ורמייה שעליה ואם נפלו מעליה לא יחזירנה וכ"ש שלא יחנם בתחלה אבל אסיר לכרוך חוט או משיחה על המכה לצאת בו דכ"ן שאינם מרפאים היו משוי אבל באגוד שכורך על הרמייה שלא תפול מעליו יכול לילך בו וקושרו ומתירו: כ'ג' שהבנים יוצאים בוגין (פי' כמין פעמונים קטנים) ת' הארונים להם בכסותם אבל אם אינם ארונים לא. הגה ולא מהני הא דמחזר לכסות רק בדבר שדרכו להיות מחזר שם אבל אם חיבר שם דבר שאין דרכו בכך אסיר (הגהות מיימוני פי"ט וב"י בשם תשובת רשב"א ומרדכי פרק צמה אשה) וחותן עגולים ירוקים שגזרה המלכות שכל יהודי ישא א' מהן בכסותו מותר ללכת בהן אפי' אינו תפור בכסותו רק מחזר שם קלת (א"ז) וכן מותר ללכת במטפחת שמקנחין בו האף שקורין פולייט אם מחזר לכסות והא דמותר ללכת בזגין הארונים דוקא שאין בהם עגבל וא"ן

כף החיים

שכ"ח ועי"ש סעי' כ"ה:

קבא) ש"ם. אבל אסור לכרוך חוט וכו' כתב הב"ח דדוקא חוט או משיחה גרידא בלא מוך וספוג הוא דאסור משום דאין מרפאין והוי משאוי אבל אם הניח מוך וספוג ואח"כ כרך עליהן חוט או משיחה שלא תפול שרי יעו"ש. אבל המ"ח ס"ק ל"א כתב דמדברי הרמב"ם והרי"ף והתוספתא משמע שאפי' על הספוג אסור לכרוך חוט ודלא כהב"ח וטעמא משום דחוט או משיחה חשובים ואינם בטילים לספוג כמו אגד שהוא של סמרטוטין וכשמתיירו משליכו יעו"ש. וכ"כ דעת הא"ר או"י ט"ל והתוס' או"י מ"ב. וכ"כ הר"ז או"י ד' מיהו הרב נתיב חיים לחלק יאל דהטור בספוג שאינו מדובק למכה אם לא עי' כריכת המשיחה ובהא מודה הרמב"ם דשרי אבל הרמב"ם מיירי בענין שהמוך והספוג בליה מדובקים על המכה ומשו"ה אין החוט והמשיחה חשובים אללו עכ"ל. וביאור הגר"א כתב דלדעת הרמב"ם אינו אסור בחוט ובמשיחה כ"א כשכרכו על המוך וספוג ללכת בו אבל על המכה ממש אפי' היה כרוך חוט ומשיחה או שאר דבר חשוב מותר ללכת בו דאף דאינו מרפא מ"מ הרי מועיל שלא יסרט המכה וע"כ לא הוי משאוי והביא ראיה מלשון התוספתא ומשמע שהוא סובר כן להלכה יעו"ש. וכן מלדד הנה"ש או"י ט"ו לדעת הרמב"ם יעו"ש. אמנם לדעת הש"ע שכתב לפי שהן מרפאין משמע כל שאינו מרפא הוי משאוי ואפי' אם עשאו להגן. ועוד עיין בדבריו לקמן על סעי' כ"ח ודוק:

קבב) ש"ם. וקושרו ומתירו. ויכול להתיירו ברה"י ולחזור ולקשרו שם ואין חוששין כשמתיירו בידו ברה"י שמה ישכח ויביאנו בידו מטעם שיתבאר בס"י ש"ג. ר"ז או"י ד':

קבג) סעי' בנ. הבנים יולאין בזגין הארונים וכו' וה"ה תפורין. לבוש. ואפי' אם הם זגין של כסף או זהב. רש"י ז"ל על המשנה דף ס"ז ע"ב ות"ו דף כ"ח ע"א דיה מאי שאל. וכ"כ הר"ז או"י כ"א:

קבד) ש"ם. אבל אם אינם ארונים לא. ואע"ג דהכא מיירי בקטן דאפי' מיתני ליה בידים ליכא איסור י"ל

דגזרינן

קינ) סעי' ד. אין יולאין באנקטמין וכו' כתב הלבוש דכל אלו משאוי הם ואינם תכשיטין מיהו הא"ר או"י ל"ז כתב על דברי הלבוש הנ"ל דליכא דהא כתב הרמב"ם פי"ט דין ט"ו דאם יאל פטור אמנם הא"ר או"י כ"ט כתב לתרץ קושיית הא"ר על הלבוש מהרמב"ם דהא דפטור הרמב"ם משום שלא הוליא כדרך המולאין ומ"מ משאוי הוה ופטור אבל אסור יעו"ש. וכ"כ הר"ז או"י ט"ז:

קיד) רצועה הקשורה בשערו אסור ללכת בה בשבת דחיישין דלמא נפיל ואחי לאחויי. תשו' ר"י בן הר"ש סי' ל"א. פת"ע או"י מ"ט. ומשמע הא אם קלוטה בשערו יפה בחופן דליכא למיחש דלמא נפיל שרי וכמ"ש לעיל או"י קי"ב. ועוד עיין לקמן רס"י ש"ג:

קמו) סעי' בא. אין יולאין בתיבה וכו' דהני לאו דרך מלבוש הוא אלא משאוי. ב"י. לב"ש. ואפי' מפני הגשמים ואפי' שנחלבש בהם כמו מלבוש שכיון שאין דרך להחלבש בהם לעולם הרי הן משאוי. ר"ז או"י י"ז:

קמז) ש"ם. אבל יולאין בשק וכו' מפני שדרך ללכת בהם מפני הגשמים וה"ה בלא גשמים נמי שרי. ב"י בשם הרא"ש וכתב ודלא כדמשמע מדברי הרוקח דלא שרי ללכת בשק אלא מפני הגשמים ע"כ. וכתב העו"ש או"י ל"ז דהמחבר כתב סתמא אבל יולאין וכו' דמשמע דפסק דעת הרא"ש דאפי' בלא גשמים מותר. ולענין דינא נראה להחמיר כדעת הרמב"ם ז"ל דדוקא מפני גשמים מותר עכ"ל. והביאו ח"י או"י ל"ח. אבל דעת המ"א סק"ל נראה לפסוק דעת הרא"ש. וכ"כ דעת התוס' או"י מ' וכ"כ הר"ז או"י י"ז:

קיו) ש"ם. אבל יולאין בשק וכו' דרך מלבוש. ר"ז שם: קיח) סעי' כב. יולאין במוך וכו' היינו שנתן מבעוד יום וכמ"ש לקמן:

קיט) ש"ם. או באספלנית וכו' מטלית של בגד שמושחין אותו במשיחה ומשימין אותו ע"ג המכה. הר"ן על הרי"ף סוף פי' צמה אשה:

קך) ש"ם. לא יחזירנה. משום דהוי כמו נתינה לכתחלה דאסרו חז"ל לעשות רפואה בשבת ודלקמן סי'

א שם ס"ז במשנה
ב שם ס"ג שם
ס"ח וכרז פפא
ד שם בחוס' ור' ח"ט
ר"ה שם בגמרה

ואין משמיעין קול (הגהות אלפסי סוף פרק במה חשה) : כד יוצאים במיני עשבים אֲשֶׁקוּשִׁים אותם בקשרים ותולין אותם לרפואה : כה נאין יוצאין בקמיע שאינו מומחה ואם הוא מומחה יוצאין בו לא שנא נאתמחי גברא ולא קמיע כגון שכתב לחש אחד בשלש אנרות ורפאו שלשתם שלשה בני אדם שאיתמחי גברא לאותו לחש בכל פעם שיכתבנו דאבל לא לשאר לחשים וגם אין הקמיע מומחה אם יכתבנו אחר הלא שנא איתמחי קמיע ולא גברא כגון שכתב לחש אחד באגרת אחת וריפא בו ג' פעמים שאותה אגרת מומחה לכל

בף החיים

קלא) ומה שנהגים הבחורים להקל שכורכים הפליל"ט סביב רגליהם כדי להלך חוץ לעירוב בחשש שזה דרך מלבוש כמו הקיסורים סביב בתי שוקיים הנקראים בל"א הו"ן בענד"ל נראה שהוא אסור ואפשר שאם הפליל"ט ארוך וקצר ברוחב שדומא קלת להו"ן בענד"ל דמותר יותר ומוטב שיהיו שוגגין וכו' ח"ר או"מ"ג יעו"ש :

קלב) ומה שנהגים הבחורים להקל שכורכים הפליל"ט תחת הבגדים על המכנסים אפשר שיש להתיר דכיון דלפעמים נשהחוט המחבר ומהדק המכנסים רפוי קושרין אותו לפי שעה אף בפליל"ט ח"כ לא יחשדו אותו שכוונתו להערים ולהולילו ומ"מ גם בזה ח"כ חוכך מאד דכיון דאין דרך מלבוש בכך ואין דרך לחגורו כלל ח"כ אסור להולילו. ואותן הכורכין הפליל"ט סביב לוארן במדינות שאין מנהג לכרוך סביב הוואר נראה שאין זה דרך מלבוש ומ"מ כיון שלפעמים כורכין בשביל הקור אפשר שאין למחות אס כורכין אותו בדרך מלבוש. אבל מה שכורכין פעם ח' והקצוות תלויין למטה נראה דאיסור גמור הוא אך בכל זה כיון שידוע שאין שומעין ונעשה להם כהיתר מוטב שיהיו שוגגין ועכ"פ יודיע להם שיכרכו סביב הוואר בדרך מלבוש או על המכנסים תחת בגדיו אבל על החגורה אין ספק שאסור. ח"א כלל נ"ו או"י י"א. ועיין קיצור ש"ע סי' פ"ד או"י י"ד שכתב כשקושר המטפחת על המכנסים יזהר שלא לעשות בו שני קשרים זעג"ז וירא שמים אם הוא כוהג לישא רעויות המחזיקות את המכנסים יסירם בשבת כדי שתהא המטפחת ללורך. וכתב עוד לכרכו סביב הרגל או היד וללאת בו אסור יעו"ש. ועיין עוד לקמן סעי' ל"ו ול"ז :

קלג) ומה שנהגין להקל לחבר הפליל"ט בחגור בענין שעשוי להסירו מן החגור בשבת איסור גמור הוא דמאן לימא לן דהפליל"ט בטל לגבי החגור וכו' יעו"ש. וכ"כ באר שבע דף ק"ך דאפי' שקושרים המטפחת בחגורה שני קשרים אינו מועיל יעו"ש והביאו שכה"ג בהגה"ט או"י ג' אמנם הט"ז שם כתב מי שרולה להיות הפליל"ט עמו אין לו היתר שיעשה ממנו כעין חגורה שזה אסור כיון שיש לו חגורה בל"ה אלא יחבר ראש הפליל"ט בראש החגורה בקשר שאינו של קיום ויהיה כמו חגורה ארוכה ויחגור גלמו כל זמן שהולך על הרחוב עכ"ל והביאו החו"ש או"י מ"ז וכתב מיהו אין היתר שיתלה הפליל"ט לפניו קלת רק לר"ך לחגור בכל הפליל"ט שלא יתלה מומנה כלום. וכתב עוד דמ"ש הט"ז שיקשר בקשר שאינו של קיימא לא ידענא מנליה הא דמהני ואפשר שט"ס הוא וז"ל בקשר של קיימא עכ"ל. והמש"ז או"י י"ד כתב דהכא די בקשר שאינו של קיימא יעו"ש אבל הר"ז או"י כ"ג כתב כהחוש דלר"ך שיקשרנה מע"ש בקשר של קיימא שאז נעשית כחגורה אחת ארוכה ויחגור ח"ע בכולה כ"ז שהולך ברחוב :

דגזרינן דלמא מחייכי עליה בני מלכים כל שעה וא"ח שלא ישמע אביו ויטלוס ואפי' לאתויי מ"א ס"ק ל"ב בשם החו' וכ"כ ח"ר או"י מ' בשם החו' דאפי' בני קטנים אסור. וכ"כ הר"ז שם : קבה) שם. אבל אם אינם ארוגים לא. ואפי' הוא תלוי בשלשלת דליכא למיחש שמה יפסק מעלמו מ"מ יש חשש דלמא מחייכי ואפי' לאתויי אבל כשהוא ארוג שרי דנוי הוא לבגד וגם ליכא חששא דשמא מפסק. חו"ש או"י מ"ד : קבו) שם. אבל אם אינם ארוגין לא. ואפי' לבני מלכים אסור. ב"ח. וכתב שם החו"ש דגם לבני מלכים לא שרי אלא בארוג בכסותו דוקא אבל לא תלוי בשלשלת של כסף משום לא פלוג יעו"ש. ועוד ע"ש מ"ש להשיג על העו"ש יעו"ש. וכ"כ ח"א או"י ל"ב :

קכו) שם הגה. ולא מהני הא דמחבר לכסות וכו' ר' ל' זגין הארוגין בכסות ודומיהן. לז"ש .

קכא) שם בהגה. רק בדבר שדרכו וכו' בכל הבגדים לנוי דלא אטרחוהו חכמים לפסוק ולהתגנות. מ"א ס"ק ל"ג :

קכב) שם בהגה. רק מחובר קלת. דודאי לא ישלפנו מפחד המלכות. לבוש :

קל) שם בהגה. אם מחובר לכסות. והטעם בשה"ג בשם סמ"ג דכל דבר המחובר לכסות הוא ככסות. וליכא למיחש דלמא נפיל ואפי' לאתויי דחסידי להגה תפירות כאלו הוא ארוג ואע"ג דהני פוליל"ט לא היו מלבוש ולא תכשיט מ"מ כיון דאינו חסוב בטל הוא לגבי כסות עכ"ל. והביאו הב"ח והט"ז ס"ק י"ד. וכתב שם הב"ח דאין להתיר אלא כשמחובר לכסות בתפירה דהכסות הוא מלבוש וחשוב והפליל"ט הוא בטל לגבי הכסות אבל מה שנהגין להקל לחבר הפליל"ט בחגור בענין שעשוי להסירו מן החגור בשבת איסור גמור הוא דמאן לימא לן דהפליל"ט בטל לגבי החגור וכו' יעו"ש. וכ"כ באר שבע דף ק"ך דאפי' שקושרים המטפחת בחגורה שני קשרים אינו מועיל יעו"ש והביאו שכה"ג בהגה"ט או"י ג' אמנם הט"ז שם כתב מי שרולה להיות הפליל"ט עמו אין לו היתר שיעשה ממנו כעין חגורה שזה אסור כיון שיש לו חגורה בל"ה אלא יחבר ראש הפליל"ט בראש החגורה בקשר שאינו של קיום ויהיה כמו חגורה ארוכה ויחגור גלמו כל זמן שהולך על הרחוב עכ"ל והביאו החו"ש או"י מ"ז וכתב מיהו אין היתר שיתלה הפליל"ט לפניו קלת רק לר"ך לחגור בכל הפליל"ט שלא יתלה מומנה כלום. וכתב עוד דמ"ש הט"ז שיקשר בקשר שאינו של קיימא לא ידענא מנליה הא דמהני ואפשר שט"ס הוא וז"ל בקשר של קיימא עכ"ל. והמש"ז או"י י"ד כתב דהכא די בקשר שאינו של קיימא יעו"ש אבל הר"ז או"י כ"ג כתב כהחוש דלר"ך שיקשרנה מע"ש בקשר של קיימא שאז נעשית כחגורה אחת ארוכה ויחגור ח"ע בכולה כ"ז שהולך ברחוב :

קלד) סעי' כד. יולאין במיני עשבים וכו' שאינם משאוי לאדם הואיל והם לרפואה אלא כתכשיט לו דמוי. לבוש :

קלה) שם יולאין במיני עשבים וכו' ואם מותר ללאת בעשב הרודף הנושאים אותם חנשים ונשים גדולים וקטנים

משום רפואה מעין הרע וכישוף. עיין להרב ככר לאדן צ"י למס' ד"א זוטא פ"י דף רפ"א ע"א שכתב וז"ל עשב הנקרא רודא מועיל לעיה"ר ולבטל הכישוף ושומעתי מרבני עיה"ק מעשה נורא ע"ז ויש שם קדוש רופא ויכוין הנושא עשב הגז בשם זה וטוב לו. ובלי משנה נקרא עשב זה פיגס וידוע כי אות יוד על המחשבה והוא בחי' עליונה ואפשר לרמוז כי בא אות היוד תוך פיגס לבטל פגס הס"א וגם מועיל למגפה כמ"ש הרב ז"ל יעו"ש. ר"ח או"י ב' ועיין לקמן סי' ש"ג סעי' ט"ו :

קלו) סעי' כה. אין יולאין בקמיע שאינו מומחה וכו' ואם ילא

כע"ל דרך פפא
ולא איפשמא.
ז שס בנמי

לכל אדם וכ"ש אי איתמחי גברא וקמיע ובגון שכתב לחש אחד בג' אגרות וכל אחת הועילה לג' אנשים או לאדם אחד שלשה פעמים איתמחי גברא ללחש זה בכל אגרת שיכתבנו ואתמחו אגרות הללו לכל אדם. הגה ודוקא שזאו ב' המחלות ביחד אבל אם איתמחי גברא תחלה ואח"כ עשה קמיע וריפא ג"פ לא תלין בהמחאת הקמיע רק בהמחאת הגברא שכבר התחזק (הג"ח וכן משמע מחוס' מהביאור שכתב ב"י) ואבל אם כתב ג' קמיעים ראדם אחד ורפאו ג' פעמים לא איתמחי לא גברא ולא קמיע ומותר לצאת בקמיע מומחה ל"ש הוא של כתב או של עיקרים בין בחולה שיש בו סכנה בין בחולה שאין בו סכנה ולא שנכפה כבר ותולוהו לרפואה אלא אפי' לא אחזו החולי אלא שהוא ממשפחת נכפין ותולוהו שלא יאחזנו שרי וקושרו ומתירו ברה"ר ובלבד שלא יקשרנו בשיר או בטבעת ויצא בו לרה"ר שאז יאמרו שיוצא בו לשם תכשיט וזה אסור דלאו תכשיט הוא:

נאמן

בף החיים

קמ) **י"ב**. יולאין בו. ודוקא כשהוא מולאו דרך מלבוש דאז שרי משום דתכשיט הוא לחולה כאחד ממלבושיו אבל לא יאחזנו בידו ויעבירו ד"ל. גמרא:

קמא) **י"ב**. ורפאו שלשה ג' בני אדם. כל אחת לאדם אחד פעם אחת. לבוש:

קמב) **י"ב**. וגם אין הקמיע מומחה וכו' ואם אחד זה האיש מעלתו דהיינו שכתבו ללחש זה אח"כ ג"פ ולא הועיל אסור ללחש אפי' באותו כתב עלמו שהועיל כבר ג"פ לג' בני אדם דכיון שלא ריפא כל כתב רק פעם אחד היתה מעלת גברא ולא מעלת קמיעא ועתה כאבד מעלת הגברא ט"ז ס"ק ט"ו. וכ"כ העו"ש או"מ"א:

קמג) **י"ב**. מומחה לכל אדם. פי' שכל אדם (ר"ל שיש לו אותו חולי. לב"ש) מותר לישא אותה אגרת אחת שלא ריפא אותה אלא לאדם אחד ג"פ. אבל אם יכתוב אגרת אחר אסור. מ"א ס"ק ל"ו ור"ל אפי' אותו רופא הראשון אם יכתוב עוד הפעם לחש הראשון אסור ללחש בו. מחה"ש. וכ"כ העו"ש או"מ"א:

קמד) **י"ב**. מומחה לכל אדם. וה"ה אם אחד זה האיש מעלתו מותר ללחש בקמיע זו מחמת הקמיע שרפא ג"פ. ט"ז שס. עו"ש שס:

קמה) **י"ב**. איתמחי גברא ללחש זה וכו' ואתמחו אגרות הללו וכו' ואפ"ה לא מהני רק ללחש זה ולחש זה אבד לא שיכתוב אדם אחר. ט"ז שס:

קמו) **י"ב**. ואתמחו אגרות הללו וכו' ואפי' אם אחד גברא המחלתו אפ"ה יולאין באגרות הללו. עו"ש או"מ"א:

קמו) **ומומחה** לבהמה אינו מומחה לאדם שהבהמה מתוך גסות חומרה רפואתה קרובה. מאירי. פת"ע או"מ"א:

קמז) **י"ב**. הגה. ודוקא שזאו שני המחלות ביחד. כגון שכתב אגרת וריפא לראובן ועוד אגרת לשמעון ועוד אגרת וריפא לשמעון ב"פ ועדיין לא איתמחי גברא לפי שלא ריפא ג' אנשים ולא קמיע ואח"כ ריפא באותה אגרת (ר"ל אגרת שלישית שכבר ריפא לשמעון ב"פ. לב"ש) ללוי וגמלא באו ב' המחלות ביחד. מ"א ס"ק ל"ז. ור"ל המחלת גברא שריפא ג' גברי ראובן שמעון לוי והמחלת קמיע שריפא ג"פ שנים לשמעון ואחד ללוי באו ביחד ע"י לוי:

שס

י"א בקמיע שאינו מומחה פטור מפני שהוא דרך מלבוש וכן אם ילח בתפילין. הרמב"ם פי"ט. ולדידן דלית לן ר"ה מותר ללחש בו כיון שאין בו חיוב חטאת כדלקמן סי' ש"ג סעי' ח"י וכ"פ רש"ל בתשו' סי' מ"ז וללא כמ"א שס. א"ר או"מ"ד. ותשו' רש"ל הנו' הביאה ג"כ הכנה"ג בהגה"ט והזכ"ל ה' שבת או"י וכתב שס הגם דלא איתמחי גברא ולא איתמחי קמיעא שרי ללחש בהן לכרמלית יעו"ש. ועיין לקמן סי' ש"ח או"י רי"ג:

קלז) **ועיין פתה"ד** או"י סי' שכתב דבשנת התקע"ט נחלה באדמיות העין הנק' פולפו דרגילין העולם לתרופת חולי זה לתלות ע"ג אותו העין אבן עגולה אדומה עשויה כחבנית עין ותהיה תלויה שם קלת ימים עד יעבור אותו אודם לגמרי והוא בדוק ומנוסה כידוע לכל. ויען כי לא נמצא בעת ההיא האבן הזאת תלה על עינו טבעת וזה שקבוע בה אבן אדומה שיש עליה חותם שאמרו שגם היא אפ' שמרפאה אלא שאינה בדוקה כאבן הפולפו וע"כ נסתפק אי שרי ללחש בה בשבת. ואסף שם איש טהור בחומרי"ס המוגעים בעיניו זה באורך וברוחב והעלה דשרי למיפק במבואות שלנו בעיר ובכפרים אשר סביבותיה דלית בהו רוחב ט"ז אמה כשאין ס' רבוא בוקעים בה יעו"ש:

קלח) **מעשה** באיש אחד שמלא סגולה אחת בס' כ"י מאדס גדול מהראשונים למי ששתה סס המות לכתוב לו ותיקף מקיא האדם וחזר לבריאותו ואירע כמה פעמים שאחזה נער או מר נפש בכעסו שתה סס המות וזה האיש כתב קמיעא זו ועשה והללית שהקילו אותו והצריאו. ויהי היום ליל ש"ק אירע שנערה ישראלית ששתה סס המות והתחילו לה דבקי מיתה ובאו אלל האיש הזה כליל שבת וקם וכתב הקמיעא לנערה ותיקף הקיאה ועמדה על צוריה אי שפיר עבד. עיין ברכ"י או"י ו' מה שהאריך בזה וסיים כיון דכוונתו היה להגיל נפש וע"י הסגולה הוי"א הללה נראה דלית ביה סרך איסור אפי' מדרבנן ולמפרע מזה גדולה עשה יעו"ש. ועיין להזכיר ח"ג יו"ד סי' קכ"ג מאי דשו"ט בדברי הברכ"י הנו' ומה שהוסיף להביא ראיה לדבריו יעו"ש. והב"ד הפתה"ד או"י סי' וכתב דאם אין הרפואה בדוקה נראה פשוט דאין להתיק איסור דאורייתא יעו"ש:

קלט) **י"ב**. ואם הוא מומחה וכו' ואם הוא מומחה לקמיע ואפי' אינו יודע כלום ברפואה יש לו כל דין מומחה הנאמרים מותר ללחש בקמיע מומחה. לבוש:

(נ)

ח. וירושלמי שם
וכתובו הדא"ש
והר"ן והמחבר
ס' בבלי ס' ז' ודברי
מאיר לגי' שגורסין
ברישא ר"ת י' שם
כ"ב ז' ודבא
כ' ה"ה"ש ל' ר"ן
שם והרשב"א שכן
נראה מהמס' ש'
שם בשם ר' י' ג' שבת סי' ס' שם

בו הנאמן לומר הרופא על עצמו שהוא מומחה: בו מוצאין בביצת החרגול ובשן של שועל
ובמסמר הצלוב בין בחול בין בשבת ואין בו משום דרכי האמורי יוכן בכל דבר שהוא
משום רפואה אבל אם עושה מעשה ואין ניכר בו שהוא משום רפואה אסור משום
דרכי האמורי אבל נבל לחש מותר לולא אסרו אלא באותם שבדקן ואינם מועילים מיש
מי שחשש בבר קמיע שאינו מומחה משום דרכי האמורי: כח נמי שיש לו מכה בפיסת
רגלו וקושר עליה מטבע להגין שלא יגנף ברגלו וגם הוא מרפא מותר לצאת בו:

הוצא

בף החיים

לחולשת עלצי הירכיים. והביאו א"ר או"מ"ט:
קנח) **שם**. וזמן של שועל. שן של שועל חי תולין למי שישן
יותר מדלי שיקין משינתו. וכן של שועל מת תולין
למי שאינו יכול לישן שישן. גמר' שם. ר"ז שם א"ר שם:
קנט) **שם**. ובמסמל הללוב. מעץ שללבו עליו שמרפאין בו
נפח של מכת ברזל. גמר' ופרש"י שם. ר"ז שם.
והרמב"ם שם כתב דזה יועיל לתלות אותו על גרגרת למי שיש
קדחת שליטת. והביאו א"ר שם:

קס) **שם**. ואין ניכר בו משום רפואה וכו' פי' שאין ניכר
שדבר זה יהיה מרפא לאותו חולי שאין רפואתו
מלד הסברא. אבל כל לחש. מותר לע"ג שאין ניכר ג"כ שיהיה
מרפא מ"מ הרי אנו יודעין שהלחש מרפא והוי כאלו ניכר
הרפואה ואפי' לחשות שעדיין לא אסתמו ואין אנו יודעין
שמרפאין אפי' מותר דכיון שידעין שיש לחשים שמרפאין אמרינן
שלא גם כזה ירפא והוי קלח כמו ניכר כיון שרגילות שהלחשין
ירפאו ואין אסור אלא באותם שידענו שאין מועילין. ויש מי
שחושש בכל קמיע דלא אסתמי ואסור אפי' בחול ובציטו
משום דס"ל דבעינן ניכר ממש שידוע שהוא מרפא אבל כל שלא
נודע לא מיקרי ניכר. ולפי"ז (ר"ל לס' היש מי שחושש) ליל
הא דאסרינן קמיע שאינו מומחה בשבת לומר דבשבת יש גם
איסור שבת על הקמיע נוסף על איסור דרכי האמורי. לב"ש:

קסא) **שם**. ואין ניכר בו משום רפואה וכו' ומה שיוצאין
הבנים באלמוגים לעיה"ר אף שאינו מומחה מכוננים

לתכשיט ושרי. הרדב"ז ח"ב סי' רי"ג. דרכי' או"י:

קסב) **שם**. אבל כל לחש מותר. היינו בחול דלית ביה איסור
משום דרכי האמורי אבל בשבת אסור ללחש

בקמיע שאינו מומחה כמ"ס בסעי' הקודם:

קסג) **שם**. ויש מי שחושש וכו' פי' אפי' צבית. ט"ז ס"ק י"ז.
וכן אף בחול אסור. תו"ש או"י נ"ד. מש"ז או"י י"ז.

וכ"כ לעיל או"י ק"ס בשם הל"ש:

קסד) **שם**. ויש מי שחושש וכו' וכל בעל נפש יחוש לדבריו
במקום שאין שם לורך כ"כ. ר"ז או"י ל"ג. וכו'ה

לפי הכלל שבידינו שכל מקום שסוטה השי"ע ואח"כ כותב יש מי
שאומר שדעתו לחוש לס' היש מי שאומר לכתחלה היכא דאפשר

כמ"ס לעיל סי' י"ג או"י י"ז יעו"ש:

קסה) **סעי'** כח. וגם הוא מרפא וכו' שבתליתית היוצא מן
הכסף יפה למכה וגם לורת המטבע יפה לה

לרפואה ולכך קושר לה דוקא מטבע. גמר' דף ס"ה ע"א.
פרישה או"י ל"ה:

קסו) **שם**. וגם הוא מרפא וכו' משמע דאם אינו מרפא
אלא שעושה כדי שלא יגנף אסור וכדלעיל סעי' קע"ו

כ"ב. מ"א ס"ק מ"א. וכ"כ הב"ח. אמנם הא"ר או"י כ"א כתב
להוכיח נגד' ומבמה פו' דאפי' אם אינו מרפא אלא שעושה

כדי

קסט) **שם** צהגה. לא תלינן בהמחאה הקמיע וכו' ונ"מ
שאל הפסיד הרופא המחאהו כגון שכתב ג'
אגרות ולא הועילו אז ג"כ הקמיע אסור ללחש זה משא"כ כשצאו
שניהם ביחד או שצא המחאה הקמיעה תחלה אז אעפ"י שהפסיד
הרופא המחאה המחאה הקמיע במקומה עומדת. מ"א ס"ק ל"ח:
קן) **שם**. אבל אם כתב ג' קמיעים וכו' היינו ג' אגרות
אף שהם לחש אחד:

קנא) **שם**. לא אסתמי לא גברא ולא קמיע. לא גברי
משום דלא ריפא ג' גברי. ולא קמיע משום
דלא ריפא קמיע אחד ג"פ. ומה שרפאו אמרינן מולא דחולה גרים:
קנב) **שם**. ולא קמיע. כתב מ"א ס"ק ט"ל דאף הוא עלמו
(ר"ל החולה שנתרפא בו) אסור ללחש בו עכ"ל.

והטעם כתב א"א משום ד"ל דאיתרע מזליה השתא אלא שכתב
דל"ע קלח. וכן הלכ"ס הקשה על דברי מ"א הנו' והניח בל"ע
יעו"ש. והמחה"ש כתב דגם המ"א מודה בזה דהחולה בעלמו
יכול ללחש בו אלא שיש חסרון בדפוס. וכל"ל ואם גברא אצד
המחאהו אז אפי' החולה ההוא אסור ללחש בו דשמה לא תלינן
בחולה אלא בגברא וכיון דהשתא אצד ההמחאה גם אותו החולה
אסור ללחש בו עכ"ד. נמלא דדבר זה בפלוגתא שניא ומ"מ
כתב כתבו לעיל או"י קל"ו דבכרמלית מותר ללחש אפי' בקמיע
שאינו מומחה יעו"ש וא"כ כ"ש בזה:

קנג) **שם**. לא שנה הוא של כתב. כתב צהג"א דכל קמיע שאסור
ליכנס בה לבה"כ אסור ללחש בה בשבת דכי

ע"ל לבה"כ שרי ליה ואחי לאתוי' ד"א צרה"ה ואם הוא מכוסה
בעור מותר ליכנס בה לבה"כ אע"ג דכתוב בה שמות עכ"ל
וכתב עוד דאם יש בו חולי שיש בו סכנה א"ל להסיר אעפ"י
שאינו מחופה עור. ד"מ או"י ט' עו"ש או"י נ"ו. מ"א ס"ק מ'
אמנם הערה"ה או"י ו' כתב דהרמב"ם פי' דס"ת ומרן בי"ד
סי' רפ"ב סתמו ונראה דס"ל דלמאי דמוקי לה בגמ' במחופה
עור. אף בחולה שיש בו סכנה לא שרי ליכנס בו לבה"כ
בש"ז מחופה עור. כיון דאפשר בל"ה בחפוי עור וא"כ אסור
ללחש בו דלמא אחי לאתויי יעו"ש:

קנד) **שם**. או של עיקרין. פרש"י של שרשי סמנין וקרוי נמי
קמיע. ב"י:

קנה) **שם** וקושרו ומתירו וכו' אם אינו קשר של קיימא.
ר"ז או"י ל"א:

קנו) **סעי'** בו. נאמן לומר הרופא וכו' ירושלמי צ"י במה
אשה נאמן הרופא לומר קמיע זה מומחה ריפיתי
בו ושניתי ושלשתי. ב"י. והטעם כתב הלבוש דלא מחזיקין
ליה לרשע לעבור על לפני עור וכו':

וקו) **סעי'** בו. יוצאין צבית החרגול. פי' מין חגב ששמו
חרגול ותולין אותו באונו לכאז האון. גמר' ופרש"י
שם. ר"ז או"י ל"ג. והרמב"ם על המשנה כתב דזה יועיל

בט' שהיוצא בטלית מקופלת על כתפיו דהיינו שלאחר שנתנה על ראשו מגביה שוליה על כתפיו חייב חטאת אבל אם אינה מקופלת על כתפיו אלא משולשרת ברחבה למטה מכתפיו שרי עשמהאחר שהוא כתעטף בטליתו ומתכסה בה כתפו וגופו אע"פ שמתקצר קצת מלמטה מותר פועפ"ו מותר להתעטף בטליתו תחת הגלימא להביאו לבהכ"נ*: ל' צמותר לצאת ברי"ה בטלית סביב הצואר. הגה אע"פ שמניח ל' ימין על כתפו של שמאל דרך ללבושו קד ולא היו אלא להתנאות ושרי (ב"י): ל' קהיוצא מעוטף בטליתו וקיפלה מכאן ומכאן בידו או על כתפו אם נתכוין לקבץ כנפיו כדי שלא יקרעו או כדי שלא יתלכלכו אסור ואם קבצם להתנאות בה כמנהג אנשי המקום במלבושן מותר דה"מ בטליתות שלהם שהיו יריעה אחת מרובעת אבל מלבושים דירן כשהוא לבוש בהם ומוציא ידיו מתוכה מותר לתפוס קצתם בידו ולהגביה כדי שלא יתלכלכו שוליו בטיט

או

בף החיים

חבל אם אין הולכין כן בצתיסה אלא כשיולאין לחוץ מקפלין הטלית על כתפיהן תחת הגלימא להביאה לבהכ"נ אסור ללאת כן בשבת ואם יל' חייב מ"מ מותר לקפל. ל' הימין ולהניחה על כתף שמאל בדרך שמעטטפין בטליתות של מטה וללאת כן לרה"ר הואיל וכך הוא דרך לבשמה אף בבית. ד"ז או' ל"ז ועיין לקמן או' קל"ה:

קעה) **שם**. סביב הצואר. רחיתי מנהגין לכוון הטלית כמין אזור ולאגדו ע"ג אזורו וללאת בו בשבת לר"ה או לכרמלית ויש מנהגין לתלותו בצוארו ובכפי הטלית משתלשלין מלפניו. ויראה לתלותו בצוארו זהו מה שהתיר הרשב"א ז"ל חבל לחגרו כעין אזור ע"ג חגורו לא אריך למעבד הכי דרוב הפו' סוברים דשתיס זו על זו אסור ואע"ג דרבינו המחבר ז"ל כתב לפנינו להתיר ראוי לחגש לדברי האוסרים כמ"ס בס' המפה. שכנה"ג בהגב"י או' י"ט:

קעו) **והיוצא** בשבת בטלית עם זליית מקופל על כתפיו ב' זליית מימין ובי' משמאל אפשר אף במקום שדרכם ללאת כן בחול אסור בשבת דנהי משאוי לא היו שדרכן במקום ההוא בחול כן מ"מ לענין זליית אין יולא בכה"ג דבעינן אשר תכסה בה גופו וכל שאין מכסה גופו אפשר אף במקום שמכסין לפעמים כך לא מהני זליית וחייב חטאת משום זליית התלוין בה ואין צטילין. ח"א או' מ"ג. ועיין שכנה"ג בהגב"י או' ט"ו ולעיל סי' י"ג סעי' ב' בהגה ודבריו לשם או' ה' בס"ד:

קעז) **אם** אין זה זליית כלל מותר ללאת בה אע"ג דלאו שפיר עביר ללאת בה בלא זליית מ"מ לבשו הוא ואין בו משום איסור שבת. שכנה"ג שם או' ט"ז:

קעה) **סעי'** לא. וקפלה מכאן ומכאן בידו וכו' היינו שנטל קלוות הטלית של ל' ימין וקפלים והניחם על ידו הימנית או על כתפו וכן של ל' שמאל על יד שמאל או על כתף שמאל וכשאר חמלעות הטלית על מתניו ולא דמי לסעי' כ"ט דשם קפל כל הטלית והניחו על כתפו ולא כשאר חמלעותיו על מתניו ומושו"ה התם חיוצא והכא איסורא וגם תלוי בכוונתו: קעט) **שם**. חבל מלבושים דידן וכו' הנעם משום דגוף הבגד נשאר עליו בדרך מלבוש:

קף) **שם** ומוליא ידיו מתוכה וכו' משמע דאם אין מוליא ידיו מתוכה כנו שמהעטפים הנשים או האשכנזים אסור להגביהם. ובמהרי"ל משמע דלא סל לחלק בין דרך מלבוש או לא אלא במגביה קלת הוא דרך מלבוש חבל להגביה לגמרי אסור

כדי להגין מלער לחוד שרי יעו"ש. וכ"כ התו"ש או' כ"ה בשם מהרש"ק. וכתב ח"א כלל כ"ו או' ח' דדוקא דבר שאינו חשוב חבל דבר חשוב כמו פאטשילע נראה דלכ"ע אסור דלא צטיל לגבי מכה והיו משאוי ע"כ. ועיין לעיל או' קכ"א. ומ"מ נראה דבכרמלית יש להקל כדעת הא"ר ומהרש"ק ז"ל:

קסו) **וכתב** עו"ש התו"ש בשם מהרש"ק וכן אם חתך בחלצו בשבת מותר לכרוך חתיכת בגד עליה ע"כ. וכהז עליו התו"ש מיהו לריך לרחוץ מקודם הדם שחלצו שלא ילבע הבגד כמ"ס סס"י שכ"ח:

קסח) **ואותם** שיש להם על היד אפטור וכורכין סמרטוטין שרי חבל לשום עליהם טס נחושת וכ"ש כסף י"ל דאסור ללאת לרה"ר בהם כי חשוב הוא ולא צטיל. ח"א או' מ"א:

קסב) **שם**. וגם הוא מרפא וכו' מיהו הא ודאי דסגי במרפא לחוד אלא דאורחא דמלתא נקט דמסתמא מניח עליה מטבע דאית ביה תרתי לטיבותא. ועיין סי' ש"ג דבעינן שיקשרנו מע"ש כמו צפורפת שם יעו"ש. תו"ש או' כ"ה. ומיהו אם קשר פ"א בחול קושר בשבת לכתחלה. ח"א שם. והיינו בקשר שאינו של קיימא כמ"ס לעיל או' קנ"ה: קע) **סעי'** כמ. היוצא בטלית מקופלת וכו' היינו שכל הטלית מקופל רק על כתפיו ואין ממנו על גופו אפי' מעט חבל אם מעט ממנו משולשל על גופו למטה מכתפיו הוי דרך מלבוש. לב"ש. וכ"כ ח"ר או' כ"ב. חבל הר"ז או' ל"ה ול"ו כתב דלריך שתהיה מכסה רוב גופו יעו"ש. וכ"מ מדברי הט"ז ס"ק כ"ד:

קעא) **שם**. מגביה שוליה על כתפיו וכו' דאין זה דרך מלבוש והו"ל משאוי. ט"ז ס"ק ח"י:

קעב) **שם**. ועפ"ז מותר להתעטף בטליתו תחת הגלימא וכו' והיינו כיון שעכ"פ מעוטף הוא עד למטה מכתפיו ואע"ג שמגביה שוליו מלמטה ומקפלו. ט"ז שם. וגם ככאן כתב הר"ז דל"ל מכסה רוב גופו. וכ"כ הט"ז ס"ק כ"ד:

קעג) **שם**. ולהביאו לבהכ"נ. כתב באה"ג שכאן שייך הגה של אחר סעי' זה וכן הוא בב"י עכ"ל. וכ"מ בעו"ש או' מ"ט. חבל בלבוש סעי' ל' ובר"ז או' ל"ז משמע דהגה במקומה עומדת וכמ"ס באו' שח"ז. וכ"כ בהדיא בזיון הר"ז:

קעד) **סעי'** ל. סביב הצואר. משום שנהגו ללאת כן אפי' בצתיסה ודרך מלבוש הוא להם. מ"א ס"ק מ"ג:

קמ"ז ע שבויל
הלך' בש' ר"ח ס
רוקח (*)(ולעיל
שכאן שייך הגה
שלחמל סעיף זה
וכן הוא בב"י)
צ
חבובת הרשב"א
ק שם
בגמרא
לפי דמכ"ס כפי"ט
ר כן פי' הכ"י
לדעת כל העירוסים
שהביא שם בגמ

ת כ"י וכן מלא
אח"כ בתשובה

או כדי שלא יעכבוהו ללכת : לב שהיוצא במעות הצדורים לו בסדינו חייב : הגה אבל
בבית מותר אם לריך לו ואפי' אינן צדורים רק שהם מנוקדים : לב האסור לצאת בשבת במעות או
בכסף וזהב החפזים בבגדו : הגה ויש מתירים במקום פסידא שירא שיגזלו ממנו אם ילחם בבית וילן
מהם (אגור ואיסור והיתר הארוך) וכן נוהגין להקל אם לריך ללכת אבל אם יוכל להיות יושב בבית ולא ללכת לא ילא
במקום

בפ החיים

רק שהוא שעת הסכנה ואם ירגישו העכו"ם במעותיו יגזלוהו
אז יסתכן כמ"ש אר"י יע"ש. ומ"מ משמע מדבריו דלשאת אותו
בידיו אסור רק לשאת אללו דהוי טלטול כלומר יד וכ"כ ב"י
בשם האגור ומהרי"ל. ומ"ש סי' ש"ג סעי' כ"ב דמותר ללכת
(ר"ל במטבע) היינו משום שיחדו לתשמיש ובטל לגבי הבגד
אבל נקיבה בעלמא אינו מועיל אלא ח"כ נקבה לתלויה בצוואר
בתו אם לא בשעת הסכנה. מ"א ס"ק מ"ה. תו"ש שם. ויתבאר
עוד מזה בסעי' שאח"ז ובסי' של"ד סעי' ב' יע"ש :

קפז) ב"י. בהגה. רק שהם מנוקדים. ומטבע נקובה שאינה
יוצאה בשופי במו"מ לא הוי מוקלה ומותר לטלטלה
בבית. לבוש. ולי נראה דכיון דמנוקב דרך לתלותו בצוואר
לתכשיט ולא הוי מוקלה. מ"מ. והביאו א"ר אר"י וכתב
ולפ"ז משמע דאפי' יוצא בשופי מותר לטלטלו יע"ש. אמנם
כבר כתבנו לעיל בשם המ"א והתו"ש דאפי' הוא מנוקב ודרך
לתלותו אם לא ייחדו לתלותו הוי מוקלה ואסור לטלטלו בידו
יע"ש. וכי"ר הר"ז אר"י ט"ל. והכי נקטינן :

קפח) ב"י. לג. אסור ללכת בשבת במעות וכו' דברי הש"ע
בדרך לא זו אף זו דבסעי' הקודם השמיענו
היולא במעות הצדורים לו בסדינו חייב ובסעי' זה קמ"ל דגם
בתפורים אסור ללכת אלא דליכא חיובא כ"א איסורא. ועיין לב"ש :

קפח) הגה. ויש מתירין במקום פסידא וכו' כיון שהוא
הולאה כלומר יד וגם בזה"ל דלית לן ר"ה דאורייתא
ב"י בשם האגור. מ"א ס"ק מ"ו :

קצ) ב"י. בהגה. ויש מתירין במקום פסידא וכו' כתב הט"ז
ס"ק כ"ג דלדיעה זאת אפי' באינס תפורין דהא
תפורין לא מהני מידי כמ"ש ב"י אח"כ בשם תשו' מהר"ם אלא
דהקר יש מתירין ס"ל משום פסידא הקילו ואיכ' במחזיק המעות
בין בגדו לבשרו ה"כ שרי עכ"ל. מיהו המ"א שם כתב דאם
אינס תפורין אסור. וכ"כ התו"ש אר"י סי' אלא שכתב דהוא אם
אין מחפשין אחריו אבל אם מחפשין אחריו שרי אף אם
אינס תפורין יע"ש. והמ"א אר"י מ"ו כתב אף לדין דלית לן
ר"ה דוקא תפורין או לשאת בין בשרו לבגדו דהוא הולאה
כלומר יד הא לרורין בסדין וכ"ש בידו אסור ואף במקום
פסידא ובמלית אפי' אסור עכ"ל משמע דמפרש
דברי המ"א שכתב דאם אינס תפורין אסור לאפוקי
לרורין בסדין אבל בין בגדו לבשרו שרי כמו הט"ז וכ"כ
בהדיא במש"ז אר"י כ"ג אלא שכתב שם דמ"מ יותר קובץ לתפור
יע"ש והמ"א אר"י נ"ט כתב דמשמע במהרי"ל דאפי' ביד
מותר אם א"א בענין אחר כיון דלית לן ר"ה דאורייתא ואדם
בהול על ממונו ואם לא נחיר לו אחא להנניע בקרקע ולעבור
איסור דאורייתא ולפ"ז כ"ש דמתירין בלרור בסדינו כשא"א
בענין אחר יע"ש. והביאו המ"א אר"י מ"ה אלא דמשמע דלא
ס"ל כוותיה :

קצא) ב"י. בהגה. ויש מתירין במקום פסידא וכו' ואע"ג
דבסי' רס"ז דמותר משום פסידא הצריכו לטלטל
דוקא

אסור. וב"מ ב"י. מ"א ס"ק מ"ד. א"ר אר"י כ"ד תו"ש אר"י
נ"ח. ומ"מ וכו' ב"י ר"ל רק על מ"ש להגביה לגמרי אסור.
ומה שהקשה הט"ז על הש"ע כבר יישבו הא"ר שם והגה"ש
אר"י י"ז יע"ש :

קפא) ומוציא ידיו מתוכה וכו' וכשאין מוציא ידיו אף
להגביה קלת אפשר דאסור. א"א אר"י מ"ד.
והיינו אם כדי שלא יתלכלכו אבל אם כדי להתנאות שרי
כמ"ש ברי"ם סעי' זה. ולדעת מהרי"ל שאינו מחלק כמ"ש באר"י
הקודם אע"ג שאינו מוציא ידיו מתוכה וגם כדי שלא יתלכלכו
מותר להגביה קלת. ואפשר דבכרמלית יש להקל :

קפב) ב"י. לב. היולא במעות הצדורים וכו' חייב. שהרי
דרך הולאהם בכך לעוברי דרכים. לבוש. מיהו
בשבת דף קמ"ז משמע קלת טעם אחר משום דדרך חנוני
ללכת בכך. א"ר אר"י כ"ו :

קפג) הגה. אבל בבית מותר וכו' פי' שאין שם רק
איסור מוקלה וכיון שאין נושא אותם בהדיא אלא
אגב הבגד מותר. ואם הם מנוקדים פי' זהובים אדומים. וה"ה
מטבע כסף ששייך שיתלה אותם על צווארי בתו לתכשיט. ט"ז
ס"ק כ"ב :

קפד) בהגה. אבל בבית מותר אם לריך לו. פי' אם
לריך לו שצריך לסדין. א"ר אר"י כ"י. וכ"כ הלכ"ש
דפי' אם לריך לו היינו ללבוש הסדין בביתו. אבל על שם הלבוש
כתב הא"ר שם אם לריך לו היינו שירא שיגזלו ממנו יע"ש.
וכ"כ התו"ש אר"י נ"ט וכתב עו"ש התו"ש דאפי' אין מחפשין
אחריו מ"מ שרי אם הם לרורין בסדינו ואפי' אם אינס מנוקבין
ג"כ מותר בכה"ג כיון שאין בזה אלא איסור מוקלה עכ"ל.
וכ"מ דלדעת התו"ש לא שרי לטלטלו אלא מחשש שמא יגזלו
מעותיו אבל אם בשביל ללבוש הסדין אפי' בבית אסור לטלטלו
ולדעת הא"ר והלכ"ש אפי' אם לריך ללבוש הסדין מותר
לטלטלו בבית וכ"ש אם יש חשש שיגזבו מעותיו דמותר לטלטלו
בבית. ומיהו עיין סי' ש"י סעי' ז' דמשמע שם דאם בשביל
ללבוש הבגד אסור לטלטלו דנעשה בסיס לדבר האסור יע"ש :

קפה) בהגה. רק שהם מנוקבין. ואם הם מנוקבין שאז
ראויים הם לתלות בצוואר בתו ואינן מוקלה כי
אז הם מותרין אפי' אם אינן לרורין רק שנושאן אללו בין של
כסף ובין של זהב ודוקא בשעת הדחק כמ"ל (ר"ל מחשש שיגזבו)
ולטלטלן בידו ודאי אסור אף במנוקבין כיון שלא יחדן לכך
לתלות בצוואר בתי וכמ"ש סי' ש"ג סעי' כ"ב. תו"ש שם. ועיין
באר"י שאח"ז :

קפז) בהגה. רק שהם מנוקבין. מהרי"ל ז"ל התיר לשאת
אללו בשבת מטבעות מנוקבין כל שהוא בשעת
הסכנה אך לא יוציאם חוץ לעירוב. וי"א שהתיר בכה"ג (ר"ל
בשעת הסכנה) גם בשאין מנוקבין. ואם מתירא מגזילה כגון
שמחפשין עבדי המושל מותר להוציא חוץ לעירוב כמ"ש סי' של"ד
(סעי' ב') עכ"ל. וא"כ מ"ש בתחלה שלא יוציאם חוץ לעירוב
מירי שלא בא שום אדם לגזול ואיכ' לא שייך לומר שהוא בהול

במקום שא"ל לו ויוכל להניחם בבית יש להחמיר: ל"ד איוצא אדם בסודר המקופל על כתפיו אע"פ שאין נימא כרובה לו על אצבעו בואם אין הסודר חופה ראשו ורובו אסור לצאת בו אא"כ קשר שני ראשיו למטה מכתפיו זה עם זה: דה גלברים הקשים אסור להביאם בר"ה או בכרמלית כשהוא מעוטר בהם ואם אינם קשים הרבה מותר: ל"ו דמותר לצאת בב' מלבושים זה ע"ג זה בין לצרכו הבין לצורך חבירו ובין יניהם שני הלוקים זבין שהם שני סרבלים (פי' סרבל כסות העליון) הבין שהם שתי חגורות זו ע"ג זו ואפי' אין מלבוש מפסיק ביניהם: הגה ויש אוסרים שתי חגורות זה על זה אא"כ מלבוש מפסיק ביניהם (א"י ותוספות ומדכ"י פ' במה

אשה

בף החיים

אשם בנמ' וכתבנו
ב' דמנ"ס פ"ט
מדין הענין כ"ו
ח"א בר אבא א"ר
יומא שם ג מהא
דבי סידא בעובדא
דכ"ז קמ"ו ד טור
ה רובא, ב"י ממה
שכתבו ה"ה
והר"ש ג"י
סכנא קמ"ז פ"ב
ז טור בשם ספר
המלכות ופ"פ
ח ב' ל"ד הריף

אם דרכם לכסות ראשם וגופם לריך להיות בו כשיעור לכסות. זו ראשו ורובו ואם אין דרכם לכסות ראשם סגי כשיעור רוב גופם:

(ר) **יש**. אלא א"כ קשר שני ראשיו וכו' שאז נמלאת כמו חבנט ומותר ללכת בה. ב"י:

(רא) **סעי'** לה. לצדים הקשים וכו' שקורין פלשטריש ועשוין לקפלן תחתיו במקום הכר או הכסת אם הם קשים אסור להביאם דרך מלבוש אפי' לכרמלית וכ"ש לר"ה ואפי' כשהוא מעוטר בהם דכיון דקשין הן אין עליהם שם מלבוש אלא משאוי הם אצל אם הם צינונים לא רכים ולא קשים וכ"ש אם הם רכים דדרכן להתחמם בהם מלבוש הם ושני להביאם אפי' דרך ר"ה דרך מלבוש ומכ"ש דשרי בצרמלית. ב"ח. וה"ה נמי אם הם מונחים על ראשו דרך מלבוש שרי. תו"ש או"ס ג':

(רב) **הכפר** והכסת אם היו רכין ודקין כמו הבגדים מותר להוליאן מונחין על ראשו בשבת דרך מלבוש ואם היו קשין הרי הם כמשאוי ואסורין. הרמב"ם פ"ט. עו"ש או"ס ג'.

(ג) **שם**. ואם אינם קשים הרבה מותר. ובלבד שיתעטף בהם ראשו ורובו אצל אם לא כסה בהם ראשו אלא כל גופו בלבד לא נעשו מלבוש עי"כ ואסור להוליאם אפי' אם לריך להתכסות בהם גופו. וכן הדין בכל דבר שאינו מלבוש ורולה להוליא ע"י שיתעטף בו בדרך מלבוש כגון סדין וכדומה לריך שיתעטף בו ראשו ורובו. ר"ז או"ס מ"א. ועיין לעיל או"ס פ"ה: (ד) **סעי'** לו. מותר ללכת בשבת בשני מלבושים וכו' והנה נשי שיש להם כתנות ובהם המיינות תפורין לחגור בהם ואח"כ חוגרת עוד חגורה של משי או כסף טוב שלא תחגורנה המיינות הכתנות ומ"מ אין חשודין כמשאוי כיון שהם מחוברין בכתנות בטלי לגביהו. ב"י בשם שה"ל. מ"א ס"ק מ"ט ולפי"ז אותן שלא"פ מנטי"ל שתפור בו המיינות אם רולה לחגור חגורה על השלא"פ מנטי"ל יתיר המיינות התפור בו ולא הוה משאוי כי בטל הוא לבגד משא"כ אם יתגור בשניהם הוה תחגורה משאוי וזה פשוט. או"ס מ"ט:

(ה) **שם**. בין לצורך חבירו. ודלא כיש אוסרים (כמ"ש דרי"מ או"ס י"ג וב"ח) לצורך חבירו. תו"ש או"ס ד':

(ו) **שם**. בין שהם שני חלוקים. וגם בזה יש אוסרים (כמ"ש בטור וב"י) והמחבר פסק להקל ולא חמדין דהוי משאוי דמה הנחה יש לו בהם. תו"ש או"ס ס"ה:

(ז) **שם** הגה. ויש אוסרים שני חגורות וכו' משום דליכא הנחת חימום יותר בשתי חגורות מנחת וא"כ משאוי הוא משא"כ בשני מלבושים שדרכן של בני אדם ללבוש מפני

דוקא פחות פחות מו"א שאני התם שמוליכס לביתו אצל הכל שריך לנושאם אצלו כל היום א"א בך. ט"ז ס"ק כ"ג. ועיין לעיל סי' רס"ו סעי' ז' ובדבריו לשם ב"ס"ד:

(קצב) **שם** בהגה. וכן נוהגין להקל אם לריך ללכת. והיינו בשעת הדחק. תו"ש או"ס ומהר"ק כתב דאין מוחין ביד נוי שסומך על המתירין במקום הפסד רב וא"א לשמדם באופן אחר דמוטב שיהיו שוגגין וכו' ער"ה או"ס ז':

(קצג) **שם** בהגה. לא יולא. ר"ל שלא ילבש הבגד שיש בו המעוטר וילא חוץ לעירוב:

(קצד) **שם** בהגה. יש להחמיר. היינו שלא ילבש הבגד שיש בו המעוטר אפי' בבית ועיין סי' ש"י סעי' ז':

(קצה) **סעי'** ל"ד. יולא אדם בסודר המקופל וכו' ולא דמי לטלית דשאני סודר שדרך לבישתו בך. ב"י. עו"ש או"ס כ"ב. מ"א ס"ק מ"ז. והכל לפי הזמן והמקום אם דרך לבישתו בך שרי (א"א או"ס מ"ז) אצל במקומות שאין כך דרך לבישתו אם רולה להוליא סודר לריך לכסות בו ראשו ורובו דרך מלבוש גמור. ר"ז או"ס ל"ז. ועיין לעיל או"ס קע"ד. ומה שהקשה הט"ז או"ס כ"ד על דברי הש"ע עיין ח"ר או"ס כ"ג וגם האחרונים לא חשו לקשיות הד' ופסקו כהש"ע כמ"ב:

(קצי) **שם** יולא אדם בסודר וכו' החכמים שתולין הסודר על כתפיהן לתכשיט ת"ח אסור ללכת בה בשבת כך מ"כ למהר"ר דוד בן מהר"ר מייסד ליאון וכתב שמהר"ם קאפסלי ז"ל גזר ע"ז בקושט' ואני ראינו בקושט' שאינם מהרין בזה אצל ראינו שהמדקדקים שהיו תוחבין ראשי הסודר בצווייהם ואולי ראו להגלל מן האיסור בזה דהשתח ליכא למימר דלמא משתליף ליה. ונראה לי שלא הועילו בזה כלום אם לא שיקשרו ראשי הסודר באזור. כנה"ג בהגה"ט. והביאו מ"א ס"ק מ"ב. והטעם כתב הלכ"ס דכיון שהוא תכשיט לת"ח הוי משאוי כמ"ש סעי' ל"א אלא דחיישינן דלמא משתליף ואני לחתוי ד"א ברה"ה משו"ה כשקשרו באזור שרי. וכ"כ א"א או"ס מ"ב:

(קצז) **שם**. ואם אין הסודר חופה ראשו ורובו וכו' שכל שהיא רחבה מעט"י שלא כיסה ראשו ורובו שרי. ב"י:

(קצח) **שם**. אסור ללכת בו. משום דאינו דרך מלבוש. ב"י. והלבוש כתב שכיון שהוא קטן כ"כ דרכו ליפול אם אינו קשור. ועי"כ כתב דה"ה אם הוה גדול עד שמתוך גדלו דרכו ליפול אם אינו קשור אסור ללכת בו אם לא יקשרנו. קצט) **שם**. ואם אין הסודר חופה ראשו ורובו וכו' ונראה דבסודרין דידן א"ל להיות בו לכסות ראשו ורובו אלא כדי לכסות רובו לבדו מותר שאין סודרין דידן עשוין לכסות בו הראש. לבוש. וע"כ נראה דהכל לפי מנהג המקום

והמצי"ס ש' שלי
הלך בפתחו
י"ס בסופו מחזיר
וכ"כ האגור:
שבת קמ"ז ל' לפי
התוס' ורמב"ם
פ"ט ש' ייחודו
לעיל בס' י"ג

אשה) וכן ראוי לנהוג ומותר ללבוש שני כובעים זה על זה (ח"ז) וכן שני אנפילאות (אגור): לו מותר לצאתי בשבת בבתי ידים הנקראים גואנמי"ש יושב מי שמחמיר להצריך שיתפרם מע"ש בבת ידים של מרבשויו או שיקשרם בהם בקשר של קיימא יפה וראוי לחוש לדבריו: לה נהוצא בשבת בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה חייב למפני שאותם החוטאים חשופים הם אצלו ודעתו עליהם עד שישלם ויעשהו ציצית מואם הוא מצוייצת כהלכתה אע"פ

שאין

בף החיים

(רי"ד) **מה** שקורין מיזיל שאינו רק מחוץ לבנים. או יש פס לצוע ג"כ. נראה דהו"ל כמלכש ממם והגם שמהיבדים ללאת בו לשוק מ"מ תחת כובע אין בזה צדק ורוב הולכי דרכים הולכים כך ומותר לכ"ע. וכ"כ בא"ח מהגה"ק. א"ח ו' ד': (רמ"ו) **מצנפת** קטנה שלובשים תחת הכובע מפני הוצעה מותר ללאת בה. מהר"ל סי' קס"ח. כנה"ג בהגה"ט:

(רמ"ו) **שם** בהגה. ומותר ללבוש שני כובעים וכו' ולדעת רש"י שבסעי' מ"א ל"ל דהיינו שהוא הודק. תוס' או' ס"ז, וכ"כ הר"ז או' מ"ג.

(רי"ז) **סעי'** לו מותר ללאת בשבת בבתי ידים וכו' והטעם מפני שהם כמלכוש להגין מפני הלנה. והיש מי שמחמיר משום דלפעמים לריך למשמש בידיו להסיר ממנו כנה או פרעוס ולריך להוליחם מידו וחיישין שמא ישכח ויביאם ד"א ברה"ה. ב"י בשם שה"ל:

(רי"ח) **שם**. הנקראים גואנמי"ש. ובלשונו הענדשיך. ונראה דדוקא בהנדשיך יש חשש זה שמא יוליחם מידו ויביאם ד"א בר"ה אבל בערבי"ל שלנו ששני הידים מתחממים בערבי"ל אחד ואף אם ילכך להוליח ידו אחת הרי הערבי"ל לבוש לידו השנית עדיין בתוכה אין כאן חשש כלל. ט"ז ס"ק כ"ו. והביאו התוס' או' ס"ט וכתב דדבריו נכונים. אמנם עיין א"ר או' ס' שהכתב בשם מיי"ט להיפך דבערבי"ל יותר יש לחוש שיפול ואתי לאתויי ד"א משא"כ בהנדשיך יעו"ס. והביאו המש"ז או' כ"ו וכתב דראוי לחוש בשתיהן. וכ"כ האחרונים:

(רי"ט) **שם**. להלריך שיתפרס וכו' ואם יש בבתי ידים קרסים ומחזרים בבתי זרועותיו ג"כ מותר להוליכם. א"ר או' ס"ז בשם סי' התיבא. וכן אם יש תקנה שילבש הערבי"ל תחת בגדיו על זרוע היד ממם בשוק וכשיבוא לבהיכא יוליחו ויחמם ידיו בו מותר והוא פשוט. ולומר לעכו"ם לישא הערבי"ל על ידיו אחריו לבהיכא י"ל דמותר כבסי' ש"ז סעי' ה' שבות דשבות במקום שיש קלת חולי ולערך וכן לבהיכא האדנא למ"ד לית לן רה"ר. מש"ז שם:

(ר"ד) **שם**. או שיקשרם בהם וכו' דתו ליכא למיחש שמא יוליחם בידיו. ב"י:

(ר"בא) **שם**. בקשר של קיימא וכו' והב"ח כתב דבקשר אחד ועניבה על גביו נמי שרי וא"ל קשר של קיימא אמנם הא"ר או' ס"ח כתב דבאין של קיימא לא בטיל לגבי בגד והיינו שכל הפו' כתבו קשר של קיימא יעו"ס. וכ"ה הסכמת האחרונים כדעת הש"ע. וקשר של קיימא ל"ל מע"ש כמ"ש לעיל סי' או' ק"ל יעו"ס:

(ר"ב) **שם**. וראוי לחוש לדבריו. ועכשיו נהגו להקל כיון שאין לנו רה"ר וטוב להחמיר. ב"ח. מ"א סק"ן. וכ"כ האחרונים דאע"ג דאין למחות ביד המקילין מ"מ כל צעל נפש יחמיר לענמו:

סעי'

מפני הקור. ב"ח. וכתב העו"ס או' כ"ז דאם מנהג בני המקום לחגור בבתי חגורות אין בהם איסור. אבל הא"ר או' ס"ד כתב עליו דאין מוכרח ד"ל בטלה דעתם כיון שאין לורך בו. וכ"כ התוס' או' ס"ו אלא שכתב דאם לא התברר לן איזה מהם הוי רובא דעלמא או אית לן למיזל בתר מנהג המקום באלוהו מקום שנהגו כן יעו"ס. ועיין לעיל סי' רנ"ד או' ל':

(ר"ח) **שם** בהגה. ויש אוסרין שני חגורות וכו' ומה שנהגין הנשים לחגור בחגורה ואח"כ מגביהין קלת הבגד וחוגרין שנית למטה יש לורך לאלו שני חגורות ותו דגם בזה שייך לומר המלכוש מפסיק ביניהן אלא דחוששני בזה דהוה כמרוצ דאסרין לעיל וה"ל כן הוא שאותו חלק המכופל וכפול הוא כמרוצ וכיסי בבלייתא הנז' בגמ' וע"ז יש לנו לומר הנח להם שיהיו שוגגים וכו' ט"ז ס"ק כ"ה. אמנם הא"ר או' ס"ג כתב על דברי הט"ז הנז' דיש לחלק וגם נראה להסיר ממ"ש השה"ל דאפי' למ"ד דאסר שני חגורות אם בגדיו ארוכין ולריך לחגור חגורה בין כל בגד ובגד. שלובש הרשות בידו משמע דמייירי בענין זה שמגביהין קלת וחוגרין שלא יהא ארוך כ"כ עכ"ל. וכ"כ דעת התוס' או' ס"ו. והיכא שנהגין לחגור אונטר גרטייל ואובר גרטייל דהיינו אחד אין נאה והשני נאה ועושין כן שיהא טוב לחגור בשני על הראשון או שהשני קצר ודאי שרי. מש"ז או' כ"ה:

(ר"ט) **וכתב** ב"י בשם השה"ל אלו שיש להם צי' אבנטיס במכנסיהם האבנט האחד שבו שגלים והאחד שמחזרים אותו למעלה במתניהם נראה שמותר אם תפירות המכנסים חלוק לשני אבנטיס אבל אם אין תפירתן חלוקה נראה שאסור דהוה כמו שני המנייני זע"ז עכ"ל. והביאו הט"ז ס"ק כ"ה וכתב עליו ולא ידעתי איסור בזה דהא עיקר טעם האיסור בשני חגורות הוא מטעם שא"ל להם וכאן ודאי לריך להם:

(ר"י) **שם** בהגה. וכן ראוי לנהוג. וכן הב"ח אוסר שתי חגורות ושני חלוקין ושני מקטורין ומתיר בשני לבושין. כנה"ג בהגב"י או' כ"ב:

(ר"א) **ר"ב** הלשונות חגור אחד על חלוק וחגור אחד על הקוטא מותר שכן דרך בני אדם אפי' בחול וכ"ש דמותר ללבוש שני סרבלין בשבת דליכא מאן דאסר והכי נקטינן. ב"ח. שכנה"ג שם או' כ"ג:

(ר"ב) **בשבת** כשהולך ברה"ר אם לא ידיק אחורו במחטו הרי הוא שלא לורך עליו. ס"ח סס"י תשע"ג:

(ר"ג) **שם** בהגה. ומותר ללבוש שני כובעים וכו' והטעם כתוב בא"ז משום שכן דרכו בחול לשום כובע גדול על כובע קטן. ד"מ או' י"ד. ונראה דר"ל כובע על מיז"ל חו מה שקורין שלאפ"ל דגם זה קרי הא"ז כובע קטן ולכן התיר שכן דרכו בחול אבל שני כובעים ממ"ש זע"ז ודאי אסור דאין דרך כך בחול. מחה"ש ס"ק מ"ט:

שאין בה תכלת מותר לצאת בשבת (וע"ל סי' יג): ל"ט נבילה (פי' יריעה כעין אוהל) שיש בה רצועות שמותחין אותה בהן מותר להתעטף בה ולצאת לר"ה ואין הרצועות חשובות כמישאי שמבטלות אגבה מהדרך מותר לצאת ברצועות התלויות באבנט אע"פ שאין המנעלים קשורים בהם דלא חשיבי ובטלי אגב האבנט ע"אבל אם הם של משי חשיבי ולא בטלי ואסור אם אין המנעלים קשורים בהם וה"ה לכל דבר שנפסק מן הבגד וראשו אחד מחובר בגון לולאות ואינו חשוב מותר לצאת בו ואם חשוב הוא אסור לצאת בו: ב' צ' כובע שהוא מתפשט להלן מראשו טפח אסור להניחו לראשו אפילו בבית משום

בפ החיים

תו"ש או"י ע"ב:

(ר"ד) סעי' מ. כובע שהוא מתפשט להלן מראשו טפח וכו' זהו דעת ר"ת ודעמיה דס"ל דאפי' אם הכובע מהדק בראשו וליכא חששא שיגביהו הרוח ואתי לאתויי ד"א ברה"ר אפי"ה אם יולא להלן מראשו טפח אסור להניחו בראשו משום אהל אבל לדעת רש"י ז"ל ודעמיה כל דמהדק בראשו וליכא חששא שיגביהו הרוח אפי' אם הוא מתפשט להלן מראשו טפח מותר להניחו בראשו וללאת בו כמבואר בטור וב"י יעו"ש ח"א שמרן ז"ל בש"ע פסק כחמרת גניהם כמ"ס העו"ש או"י ס"ב. ומסויה בסעי' זה כתב סדרת ר"ת ובסעי' שח"ז כתב סדרת רש"י יעו"ש. ועיין לקמן או"י רל"ח: (ר"ה) שם. כובע שהוא מתפשט וכו' וז"ל הרמב"ם פכ"ב דין ל"א. כובע שעושה על הראש ויש לו שפה מקפת שהיא עושה לו כמו אהל על לבשו מותר ללבושו ואם הוליא מן הבגד סביב לראשו או כנגד פניו כמו אהל והיה מהודק על ראשו והיה השפה שהוליא קשה ביותר כמו גג אסור מפני שהוא עושה אוהל ער"ל. וכן פירש הרא"ש בשם ר"ת דאינו אסור אלא צבולט טפח והוא קשה אבל היכא דנכפף למטה מותר. והב"ד העו"ש או"י ס"א וכתב דמזה יש ללמוד דהיתר גמור לילך בלבוש כובע שקורין בל"א בריטלי"ך ואעפ"י שמתפשט להלן מן הראש טפח מ"מ כיון שאינו קשה ונכפף למטה אין בו חשש איסור והיינו כשאין בו נייר קשה ודלא כב"ח דפסק דאין לנו בקיאות בזה דודאי לנו בקיאות בדבר שהוא נראה לעינים עכ"ל. וכ"כ מ"א ס"ק כ"א בשם הג"מ דכובעים שלנו דמשופעים והולכים כלפי מטה שרי. וכתב עו"ש המ"א שאם יכובע קשה ביותר יניחנו בשיפוע: (ר"ו) י"ג כובעים ששפתם קשה ובפרט כשצלו שחוזרין ומתקנין ומקשין אותם ויש לזהר בזה להניחם תחלה בתוך השבוע כדי שתהא השפה נכפפת. ס' הזכרונות דף כ"ה. כנה"ג בהגה"ט:

(ר"ז) וכתב בשער הכו' דף ע"ד ע"ד שהאריי ז"ל לא היה משים על ראשו ציור שבת אותו הכובע של לבדים הנקרא קאפיליו שרגילים ליתנו על הראש מפני הגשמים והטעם הוא כי יש בחללו ציין החלל לראש עלמו אוהל שיעור טפח ובפרט חוץ למדינה לא היה יולא בו משום שהוא משא עכ"ד:

ר"ח שם. אסור להניחו בראשו וכו' והב"ח כתב לענין הלכה היכא דנהוג היתר כרס"י נהוג כמ"ס הסמ"ג ודלא כמ"ס בש"ע בסתם דאפי' צבית אסור משום אהל מיהו היכא דלא נהוג היתר צבית אין להתיר להם כשהוא מיהדק ואינו נכפף עכ"ל. והביאו מ"א ס"ק כ"א וכתב שכי' במהרי"ל להתיר. וכ"כ א"ר או"י ע"א בשם כמה פו' להתיר. וכ"כ התו"ש

(ר"ב) סעי' ל. שאלה מלויית וכו' דכיון דדרך לילך כך הוי דרך הולאה כד. וחייב כיון דהלכות הם

חשובים ואין בטילין לגבי בגד. תו"ש או"י ע": (ר"ד) שם. אעפ"י שאין בה תכלת וכו' דק"ל תכלת אין מעבד את הלבן. לבוש:

(ר"ה) שם. מותר ללאת בשבת. וכן אם אין בה ליטת כלל מותר ללאת בה אע"ג דלאו שפיר עבד ללכת בלא ליטת מ"מ לבשו הוא ואין בו משום איסור שבת. לבוש. ושאר כל פרטי דינים השייכים לזה כבר בארנו לעיל סי' י"ג וא"ל לכפול הדברים קחנו משם. ולענין אשה אם ילדה בטלית מלויית יתבאר לקמן סעי' מ"ב בס"ד יעו"ש:

(ר"ו) סעי' טל. כילה שיש בה רצועות וכו' והיא כעין טלית ומתעטפין בה ויש בה רצועות תלויות בה וע"י

הרצועות מותחין אותה כאוהל ולא אמרינן הך רצועות לאו לורך עיטוף ניכחו והוי משאוי בשעה שמתעטף בה. לב"ש: (ר"ז) שם. אעפ"י שאין המנעלים קשורים וכו' שדרכן היה לקשור ראש הרצועה האחת במנעלים ולמתוח אותן למעלה וראש השני היה קושר באבנטו ופעמים שהולך בלא מנעלים כגון ציור יוה"כ או מפני רוב החום ונשאר הרצועה תלויה באבנט. שה"ל:

(ר"ח) שם. אבל אם הם של משי וכו' ואותן חוטין התלוים בשפת החגורה מזהבים נוי החגורה הוא ושרי. מש"ז סוף או"י כ"ו:

(ר"ט) שם. אם אין המנעלים קשורים וכו' דאם היו קשורים בהם הוו ככלל תשמים לבגד ומותר בכל גוונא:

(ר"ל) שם. כגון לולאות וכו' ואם נפסק רצועת סרבלו או לולאות שמכנים בהן ראשו אם הם מזהבות או חשובות וראויות עוד לשמש בסרבל לא בטלי. סי' תניח. א"ר או"י ע':

(ר"א) שם. ואינו חשוב מותר וכו' משמע דאעפ"י שדעתו להשלים עליו בטל הוא לגבי בגד ומותר ללאת בו. אבל ח"א כלל כ"ו או"י י"ד ובכ"א שם או"י ג' כתב דאם דעתו להשלים עליו לא בטל ואסור ללאת בו וכמ"ס בסעי' ל"ח יעו"ש וע"כ כתב לריך אדם לזהר כשנפסק לו רצועה מרצועת בגדיו שקושר בו צ' הלדדים ומלך א' נשאר הרצועה וכן זוג קרסים שנפסק קרם א' אפי' שהן משיחה או חוט צרול בעלמא ואין חשוב כלל אללו הרצועה והקרם מ"מ אסור ללאת בלבוש בגד כיון שדעתו להשלים ולתקן לד שנפסק וזה ישאר במקומו וא"כ חשוב הוא אללו ואינו בטל לבגד. אבל אם אינו דבר חשוב וגם אין דעתו להשלים עליו איז בטל לגבי בגד ומותר ללאת בו יעו"ש: (ר"ב) שם. ואם חשוב הוא וכו' דלא בטל ומשאוי הוה. לבוש. (ר"ג) שם. אם ר' ללאת בו. מדרבנן דהוי הולאה כלאחר יד.

ג שבת קל"ט.
ס שם בחוס'
והרא"ש ע הרא"ש
ס ור' בח"ה.
פ טור בשם ספר
המנוח שם קל"ח
ועירובין ק"ב ל"ג
ר"ח וכו' החוס.
בש' ר"ח והרמב"ם
בפר"ט וכו' הרב
המגיד שכן עיקר.
(נ"י) בחוס' בשם

ר"ח כזכר חזק
שאנו נכפף
ק"ס לנ"ר רש"י
וכ"כ הר"ן
ר הגהות פדק כי
בשם ח"ז יש חו'
שם בערוכין
ת ערוכין ז"ה
א שם ל"ו וכרבי
יהודה כחוקימחא
דכחא וסני אבוב
דשמואל הכיף
והכח"ש והכח"ס
כפי"ט ב שם
במשנה 5 ה ובגמ'

משום אהל: מא לצאת בשבת בכובע שבראשו העשו להגין מפני החמה ק"ש מי שאוסר משים דחיישינן שיגביהנו הרוח מראשו ואתי לאתויי ד"א ברה"ר א"כ הוא מהודק בראשו ואז שהוא עמוק שראשו נכנס לתוכו ואין הרוח יכול להפרידו מראשו שאז שהוא קשור ברצועה תחת גרונו דבהכי ליכא למיחש למידי: מב תהמוצא תפילין בשבת בבזיון במקום שאין משתמרין אם יש סכנה שגזרו שרא להניח תפילין מכסן והולך לו ואם אין סכנה אם יש בהם רצועות שבכך ניכר שהם תפילין ולא קמיעות והן קשורות שיכול ללבשן מכניסן זוג זוג דרך לבישה עד שיכניסן כלם בואם היו רבים שלא יספיק ללבשן ולהכניסן זוג זוג יחשיך עליהם עד הרילה ויביאם ואם ירא להחשיך מפני לסמים מוליכם פחות פחות מד"א או נותנם לחבירו והבירו לחבירו עד שמגיע

לחצר

כף החיים

ודאי יש להקל כיון דלית לן רה"ר יעו"ש: (רמב) שם. או שהוא קשור ברצועה וכו' ואם מותר האים ללאת ציוס שבת ברצועה קשורה בשערו. עיין בשו"ת זכרון יהודה לר"י בן הרמ"ש סי' ל"א שכתב ע"ז והשיב לאסור דלמא נפיל ואתי לאתויי. והביאו ח"ח חו' כ"ה: (רמב) סעי' פב. מכסן והולך לו. דא"ל להולוכן פחות מד"א שירא ולכן מכסן בחצן או קש ולמחר יכניסם בכלים אבל בסופא דסכנת ליסטים אין חשש אלא בלילה. כ"כ ר' יהונתן ר"פ המוילא. חיר חו' ע"ג:

(רמב) שם. אם יש בהם רצועות וכו' דאי אין בהם רצועות אמרינן שמה קמיעין הן דמרח חייש לעשות קמיע כעין תפילין ב"י. מ"א ס"ק נ"ג. ונ"מ דא"ל לשמרן ולהחשיך עליהן. מיהו עיין בלבוש שכתב שאין דרך כלל לעשות קמיעין כמו תפילין בזה"ל יעו"ש. וכ"כ מ"א רס"י י"א. ולפ"ז בזה"ל אם מלא תפילין אפי' בלא רצועות נ"מ לשמרן ולהחשיך עליהן ואם ירא מלסטים יוליכס פחות מד"א וכמ"ש בסוף הסעיף וכ"כ האחרונים: (רמב) שם. והן קשורות וכו' ואם אין קשורות כהלכתן אין מציאן אלא מחשיך עליהן. ואם יודע לקשרן בענינה כעין קשר שלהן קושרן בענינה ומכניסן. שה"ג. והביאו ח"ר חו' ע"ד אלא שכתב עליו ז"ע לפי שמלא בביאורי מהרש"ל לסמ"ג דענינה פסולה בתפילין יעו"ש. וכ"כ המחש"ס ס"ק נ"ג דאסור להכניסן בקשר של ענינה כ"א כשהן תפילין גמורים יעו"ש. והיה אם רצועה אין מעובר לשמן או אין שחורות כל שפסול חו לא הוה מלבוש. ח"א חו' נ"ג:

(רמב) שם. מכניסן זוג זוג וכו' אחד בראש ואחד בזרוע והיינו זוג כדרך שלובשן בחול. רש"י. והקשה בת"י כיון דק"ל דשבת לא זמן תפילין א"כ יכניס ב' זוגות בבת א' דלא עבר על כל תוסף כיון דלאו זמניה הוא כדאיתא בגמ' עכ"ל ול"ל כיון דאין לא בקיאיין לכיון המקום כמ"ש סי' ל"ד ואם יניח שלא במקומו יהיה משאוי לכן לא יניח אלא זוג אחד. ורש"א כתב דאפי' למ"ד שבת ילאו זמן תפילין הוא אסור ללבוש יותר מזוג א' דלא שרי ליה יותר ממלבושו בחול כדאיתא בגמ' וכ"כ הר"ן. מ"א ס"ק נ"ד. ועיין באחרונים שכתבו עוד תירוצים אחרים:

(רמב) שם. מכניסן זוג זוג וכו' אבל אשה אסורה להכניסם. מ"א שם. אלא תשז ותשמרם עד הלילה. ר"ז חו' כ"ב. והטעם כתב מחש"ס כיון דלדידן הוי מ"ע שהזמן גרמא וגשים פטורות הוי משא לגביהו. ולכן נראה אם ילאת בעלית המזויילת חייבת חטאת. אבל דבר שהוא מלבוש גמור לאים מותרת אשה ללאת בו. מ"א שם. ונראה דוקא עלית שלובשין בזהכ"ג

החו"ש חו' ע"ג דעכשו נוהגין להתיר כרס"י ומעט הם שמהרין להניחו בשיפוע קל. והט"ז ס"ק כ"ז כתב להתיר מטעם אחר משום דאינו מכיון ללהל רק לכסות ראשו וע"כ כתב דמי שמלערין אותו וצובים בשבת והוא אינו לבוש בצריט"ל ולוקח הצריט"ל כדי להגן מפני הצובים דבזה ודאי יש איסור גמור יעו"ש. ומ"מ אין ק"ל כפסק הש"ע לאסור רק אם כבר נהגו באיזה מקום להקל אין למחות בידם מאחר שיש מתירים: (רמב) שם. הע"ז דהעושה עלית ממין הקשה כגון מה שקורין בל"א גרמ"ב גריי"ן שהוא אינו נכפל אלא מונח בשוה אסור להוליא טפח חוץ לראשו דהוי כמו כובע לר"ת עכ"ל. ועוד יש שמהרו להניח עלית על ראשיהם שלא יהא כעין דפנות מכאן ומכאן ואין טעם לזה דהא כיון שמונח על הצריט"ל אין צוה משום אהל כיון שאין חלל בין הטלית והצריט"ל. תו"ש חו' ע"ג והוא ממ"א ס"ק נ"א. מיהו המחש"ס ס"ק נ"א כתב ליישב מנהגם יעו"ש. ובענין איסור נשיאת פאראס"ל (ובלשון ערב קורין שמסוי"א) בשבת שהוא עשוי ללל להגן על האדם מפני החמה והגשמים ית' לקמן סי' שט"ו סעי' א' בס"ד:

(רמב) סעי' מא. ללאת בשבת בכובע וכו' והכא מיירי בענין שאין בו אזהרה כגון שנכפף ומ"מ אית ביה איסורא דשמא יפלו הרוח מראשו. תו"ש חו' ע"ג. או כגון שאין בו שפה טפח. מ"א ס"ק נ"ב. והט"ז ס"ק כ"ז כתב דהכא מיירי כשנכנס שבת הכובע כבר היה בראשו קודם שבת ואז יש לחלק בחשש שמא יפול אם ירלה ללאת יעו"ש. ועיין לעיל חו' רל"ד:

(רמב) שם. משום דחיישינן שיגביהנו הרוח וכו' ונראה דלרש"י נמי לא אסיר כי לא מיהדק אלא בסילחא שאינו עשוי אלא להגין מפני השמש אבל כובע שאדם מכסה בו ראשו אפי' כי לא מיהדק שרי דאע"ג דנפיל לא אתי לאתויי שאין דרך בני אדם לילך בגילוי הראש. ב"י. והביאו הט"ז ס"ק כ"ז וכתב דמי שיש לו כובע קטן תחת הצריט"ל כנהוג בימינו לא ילא בצריט"ל חוץ לעירוב דהא בזה ודאי חיישינן דלמא נפיל ואתי לאתויי כיון שלא יהיה בגילוי הראש. וכ"כ ח"ר חו' ע"ב אלא שכתב מיהו במקום שאין דרך בני אדם לכסות ולילך ברחוב בלא צריט"ל שרי כמ"ש מ"ב ומ"א עכ"ל. ועיין בחו' שחח"ז:

(רמב) שם. משום דחיישינן שיגביהנו הרוח וכו' ובמקום שאין דרך בני אדם לילך ברחוב בלא כובע זה שרי ודאי לא ישאלו בידו. מ"ב. מ"א ס"ק נ"ב. והביאו החו"ש חו' ע"ה. וכתב ומיהו אפשר דמ"מ אסור משום לא פלוג אבל בזה"ל

לחצר החיצונה: מן המוצא ס"ת בשדה אם אינו שעת סכנה יושב ומשמרו ומחשיך עליו (לשון הרמב"ם ובסנה מניחו והולך לו) ואם היו גשמים יורדים מתעטף בעור וחוזר ומכסה אותו ונבנס בו: מד דהבא להציל כליו מפני הדליקה לובש כל מה שיכול ללבוש ועוטף כל מה שיכול לעטוף ופושט וחוזר ולובש ומוציא: מה המי שנשרו כליו במים הולך בהם ואינו חושש שמא יבא לידי סחיטה ולא ישמחם לנגבם מפני מראית העין שלא יחשדוהו שכבסן בשבת וואפילו בחדרי חדרים שאין שם רואים אסור ולא אסור אלא לשמחן בשבת אבל אם שמח מע"ש כלים והמכובסים אינו חייב לסלקן בשבת: בגדים

כף החיים

צבהכ"ג אבל טלית קטן הוי כמלבוש גמור. א"ר ח' ע"ה. מיהו התו"ש ח' ע"ז תמה על דברי הא"ר הנז' דהא מ"מ הלכות מקרי משאוי לגבה יעו"ש. וכן הא"ח ח' כ"ד הניח בל"ע. ועממס ואדרגוס אסורים ללח"ת בשבת בטלית מונויילת דהלכות חסודים ואין בטלית ושמא נקבה הם ופטורים והוי משאוי. א"ח סס. וכהכ"ס הא"ח דכ"ז למ"ד יש לנו רה"ר ולמ"ד לית לן רה"ר י"ל דשרי אף לחשה להכניס תפילין משום בזיון. ובאשה אפי' עובא נמי י"ל דשרי להכניס משום דלגבי אשה הוי הולאה כלחצר יד והולאה כלחצר יד אפי' עובא שרי יעו"ש:

שם (רמב"ם) מכניסן זוג זוג וכו' ובתפילין דר"ת יש לספק למ"ד יש רה"ר האדנא כיון שיש בו ספק ואין מזכירין עליהם כ"ח תפילין דרש"י. א"ח ח' כ"ג. וגרסה דהיינו דוקא לפי הפסוק תפילין דר"ת מניחין אותו מפני הספק כמ"ס ס' ל"ד אבל לפי דברי הא"ר ז"ל תפילין דר"ת יש חיוב להניחו כמו תפילין דרש"י ואדרבה גדלה מעלתו יותר מרש"י כמ"ס בשער הכוין דף י"א ע"א א"כ לא יש חילוק בין תפילין דרש"י לר"ת:

שם (רן) עד שוגיע לחצר החיצונה. וכשוגיע לפני החצר ההוא יושט אותם לחצירו העומד בחצר וחצירו עול מידו בשעה שהוא הולך שמאל הוא עושה עקירה מרה"ר וחצירו עושה הנחה ברה"י. ח' יכניס אותן זוג זוג דרך לבישה אם יש שהות ציוס להכניס כולן אבל לא יורקם לחצר כלחצר יד כמ"ס צסי' רס"ו מפני בזיון תפילין כמ"ס ציו"ד ס' רפ"ב. ר"ז ח' כ"ב:

רנא) סעי' מג. ואם היו גשמים יורדים וכו' שמתקלקל הספר אם יהיה כאן עד הלילה יתעטף בהספר כעין מלבוש וחוזר ומכסה עליו בצגדיו ומביאו לבישו מיד שאף שאינו דרך מלבוש גמור התיירו לו מפני כבוד התורה. ר"ז ח' כ"ד: **רנב) סעי' מד.** לובש כל מה שיכול וכו' ומשמע דאפי' לרה"ר שרי אלא שהר"ן כתב דאפשר דלא שרי ת"ק אלא במליל לרה"י אבל היכא דנפיק לרה"ר מודי דאסור משום משאוי. צ"י. וכתב הפרישה ח' מ"ג דלא ק"ל כוותיה דהר"ן יעו"ש. ויתבאר ע"ד מזה לקמן ס' של"ד סעי' ח' וסעי' יו"ד יעו"ש:

רנג) שם. וחוזר ולובש ומוציא. דאי לא שרית ליה אחי לבזויו. לבוש. הא לאו הכי הוה אסור דהוי הקרמה גדולה ומחוי לכל שמכיון להוציאם. ודרך הולאה בכך שכן דרך מיכרי כסות שלובשים כך בשביל להראותם לקונים. תו"ש ח' פ:

רנד) סעי' מה. מי שנשרו כליו במים וכו' פרש"י שנפלו למים בשבת. וכן פירשו שם התו"א אבל בדף כ"ד ע"א פרש"י שנשרו כליו בדרך צמי גשמים יעו"ש:

(נב)

ל"ז וברש"י
ג הרמב"ם שם
פ"ח וכו' ה"ה
שהוא מהחוספתא
פ"ח ד שבת ק"כ
וכת"ק. הרי"ף
והרמב"ם ורמב"ם
השם וקמ"ז שם
כ"א ור"ש צברי'
הרי"ף והרמב"ם
והרמב"ם צ"ב
וה"פ. ז' הרשב"א

וכתב הב"ח אפשר דהטור נמי מפרש שנשרו לשון נפילה וגרסה דכשפירשו לשון נפילה אשמעינן רבותא דאעפ"י דקודם לבישה נפלו למים יכול ללבושן והולך בהן ואינו חושש לסחיטה וא"ל אם כבר לבוש כליו וירדו עליו גשמים דאינו חושש לסחיטה עכ"ל. וכ"כ המאירי, וכ"כ א"ח ח' כ"ה מיהו הר"ז ח' כ"ז כתב מי שנשרו צגדיו בגשמים הרבה שירדו עליהם א"ל לפוטמן מיד אלא יכול להלך בהן עכ"ל. וכ"כ ח"א כלל כ"ב ח' ו' משמע דדוקא אם כבר נשרו במים כשהם עליו מותר ליטא עליו ולהקך בהן אבל אם נשרו במים כשאנו עליו אסור ללבושם ולהלך בהן. וגרסה דחששי לפרש"י שדק"ס ס"ה משום דבתו' צילה דף ל"ה ע"ב ד"ה מ' כתבו ליישבו יעו"ש:

שם (רנח) הולך בהן ואינו חושש וכו' שאין אדם סומך כ"כ כשהן עליו. לבוש. והתו"ט כתב שלא רצו לאסור

על האדם הצגדים שלבוש בהם משום גזרת סחיטה: **שם** (רנו) שמא יבא לידי סחיטה. וכן אסור לנערס כמ"ס לקמן ס' ש"ב סעי' א' בהגה יעו"ש:

שם (רנז) ולא ישמחם לנגבם וכו' משמע דוקא בנשרו במים אבל אם נפלו מים מועטים מותר לשמחן דבמים מועטים כאלו ליכא למיחש לכיבוס וכ"מ קצת צסי' ירח"ס. אך בסעי' מ"ז משמע קצת דאסור דהא אפי' ציועה אסור. מ"א ס' כ"ה. וכן הסכים א"ר ח' ע"ז דאפי' אם נשרו במעט מים אסור לשמחם. ועיין לקמן ח' רע"ג:

שם (רנח) ולא ישמחם לנגבם וכו' וגרסה המלפפין בהן חינוקות מותר לשמחן צביתו שיתגבזו ואפי' בחמה בחצר דכיון דיש עליהם גס לואת הקטן א"כ מוכח שלא כבסן. ואפשר אפי' אין עליהם לואת אם לא נשרה כולו במים דהכל יודעין שדרך התנוקות להשתין ול"ע. ובלבד שלא ישמחם נגד התנור במקום שהיד סולדת בו. ח"א כלל כ"ב ח' ז' בן א"ח פי יוחי ח' צ"י. וכתב שם הרב בן א"ח דהגם דהרב ח"א כתב ל"ע דהיכא דאין בהם לכלוך לואת הגה כתבנו טעם מספיק למנהג ואין למחות ביד המקילין והמחמיר תע"ב עכ"ל: **רנא) מ"פ הות** הידים שנתלחמו הרבה מרוב הניגוב שניגבו הידים בהם מותר לשמחן אם

ניכר בהם קצת זיהמא. וכן ה"ה במטפחת שמקנחין בה החוטם דאם ניכר בה לכלוך של לואת החוטם מותר לשמחן ורמי לדון בגדים שמלפפין בהם הקטנים שיש בהם לכלוך דמותר לשמחן. בן א"ח שם ח' ג':

רס) שם. ולא ישמחם לנגבם וכו' ואם עבר ושמח בצגדיו בשבת אעפ"י שעשה איסור אין מחייבין אותו לסלקם כי הגזרה היתה על השמחה וכבר עשה האיסור ולמאי כ"מ אם יסירם דהא השמחות מע"ש אינו חייב להסירם מפני החשד

בשכונת

ח מרדכי סוף פ"ב
דשנתי פ' חס'י
פז י שבת קמ"ז
רבי חייא בר אבא
ח"ר יוחנן הרי"ף
זהר"ש והרמב"ם
שם ב בבביתא
ל ר"י בחלק י"ה
ם שבת כ' * (פי')

מן חבגדים השרוים במים אסור לנגבם סמוך לאש. הגה ואסור לטלטלם שם יבא לידי סחיטה והוא שמקפיד על מימיו (מרדכי פרק חצית) ואסור לילך בשבת במקום שיוכל להחליק ולפול במים שם יאסור כליו ויבא לידי סחיטה: **מז** מלא ישמח אדם את כליו בשבת אפילו מן הזיעה: **מח** ימסתפג אדם באלונמית (פי' בגד שמסתפגין בו לאחר שרוחליו) ומביאה בידו ולא חיישינן שמא יבא לסחוט מלא ימסור לבלנים שהם חשודים על הסחיטה: **מט** למותר לרחוץ ידיו בנהר בשבת ובלבד שלא יציאם עם המים שעליהם חוץ לנהר ד"א: **נ** מיוצאים בפשתן סרוק

וצמר

בף החיים

רסח (שם) **שם** בהגה. והוא שמקפיד על מימיו. אבל אם הוא דבר שאין אדם מקפיד על מימיו כגון דבר שעשוי להיות שריו במים לעולם לא גזרינן. ס' יריאס. ח"ר ח'י פ"א. משי"ז ח'י פ"ט. לב"ש. וכן אם אין בו אלא שרייה מועטת שאין דרך להקפיד עליה לסוחט. ר"ז ח'י נ"ט. בן א"ח שם:

רע (שם) **ואם** נשרו בשכר או ביין אדום או בשאר משקין שאין מלכדים מותר לטלטלו ח"עפ"י. שנשרו הרבה ואף לכתחלה מותר להשרותו בהם כגון לסגסג עליו כמ"ש סי' שייט ושכ"ז. ר"ז שם. בן א"ח שם ח'י ו'.

רעא (שם) **שם** בהגה. ואסור לילך בשבת במקום שיוכל להחליק וכו' משמע הא ערוס מותר אבל הרי"ף פי' טעמו אחר שם יטבע במים ואפי' ערוס אסור. קרבן נחמאל סוף פי' כ"ז דשבת. פת"ע ח'י קכ"ג:

ערב (שם) **שם** בהגה. ולפול במים וכו' ואם הלך ונפל ונשרו בגדיו במים ח"ל לפשטן מיד אלא יכול להלך בהן ואין חוששין שם יאסור ויסחטם בהליכתו. ר"ז ח'י כ"ו:

רעג (שם) **סעי'** **מז**. ח"י מן הזיעה. הא דאמרו מן הזיעה הוא אורחא דמילתא דאין דרך לשטוח אלא ח"ל יס' בהם לחלוחית מים או זיעה אבל לענין דינא ח"י יבשים אסור לשטוח כדרך ששוחטין בגדים המוכזסין מפני החשד אבל לתלות על החבל בלתי שטיחה לית לן בה. בן א"ח פ' ויחי ח'י א':

רעד (שם) **סעי'** **מח**. מסתפג אדם באלונמית וכו' כגון שרחץ פניו ידיו ורגליו בחמין שהוחמו מאתמול או כל גופו בחמין טברית או בלון כמ"ש לקמן רס"י שכ"ו יעו"ש. וכ"כ הר"ז בס' זה ח'י ס':

רעה (שם) **שם**. ומביאה בידו וכו' מצית המרחץ לביתו אם יש שם עירוב. ר"ז סס. ואחר שהביאה לביתו אם היא שרייה מועטת או דבר שאין מקפיד על מימיו שרי לטלטלו כמ"ש לעיל ח'י רס"ט ואם לאו אסור כמ"ש לעיל סעי' מ"ג בהגה:

רעז (שם) **שם**. ולא חיישינן שם יבא לסחוט. והטעם כתב ב"י בשם הר"ן שכיון שכל הרוחליון מסתפגין אם אחת אסור עליו להסתפג אף אחת אסור ברחילה ואי אפשר שאין הדבר עומד וכדאיתא צ"י כירא עכ"ל. וכתב המ"א ס"ק נ"ח דלכאורה משמע דצו"ה דאפשר בלא רחילה (ר"ל רחילה כל גופו) אסור להסתפג ומיהו י"ל כיון דלא גזרו חכמים שרי ומ"מ טוב להסתפג בדבר שאין מקפיד על מימיו. וכ"כ הר"ז שם:

רעז (שם) **סעי'** **מט**. ובלבד שלא יוציאם וכו' היינו בכרמלית. מ"א ס"ק נ"ט. ור"ל לפי שהנהר הוא כרמלית ושפת הנהר הוא ג"כ כרמלית ומותר להוציא מכרמלית לכרמלית בפחות מד"א. ר"ז ח'י ס"א. וכ"כ המח"ש. אבל צרה"ר אסור לכתחלה לרחוץ גזירה שם יוציא ד"א. נתיב חיים. וכ"כ התו"ש ח'י פ"ט. ועיין לקמן סי' שכ"ו סעי' ז':

רעה (שם) **סעי'** **ן**. שבראשי בעלי חמין. דהיינו פאה נכרית שטיחה

החשד. בן א"ח שם ח'י ח'י ועיין לקמן ח'י רס"ב:

רסא (שם) **שם**. ואפי' בחדרי חדרים וכו' זה אמרינן דוקא במקום שיש חשש איסור דאורייתא כגון כאן בכיבוס. טז ס"ק כ"ח. שכתב"ג בהגב"י ח'י כ"ז. מ"א ס"ק כ"ז. נתיב חיים. תו"ש ח'י כ"ג. ברכ"י ח'י ט"ו. ר"ז ח'י כ"ג. אבל באיסור דרבנן בחדרי חדרים היכא דאין שייך מראית העין לא גזרו. מש"ז ח'י כ"ח. מיהו לפני בני ביתו אסור. מש"ז סי' ת"ק ח'י ח'י ועיין לקמן סי' ש"ג ח'י ע"ד:

רסב (שם) **שם**. אבל אם שטח מע"ש וכו' דעיקר החשד אינו אלא בשטח שטיחה. תו"ש ח'י פ"ד:

רסג (שם) **סעי'** **מז**. אסור לנגבם סמוך לאש. משום מבשל או מלכין. וא"כ אפי' בשרייה מועטת אסור. ומיהו במקום שאין היד סולדת בו ליכא משום בישול. מ"א ס"ק כ"ז. תו"ש ח'י פ"ה. ר"ז ח'י כ"ח:

רסד (שם) **שם**. אסור לנגבם סמוך לאש. ח"ע"ג דאפי' בחמה אסור כמ"ש בסעי' הקודם התם משום מראית העין לחוד הוא וקמ"ל הכא דנגד האש יש איסור תורה. לב"ש: **רסה** (שם) **שם**. אסור לנגבם סמוך לאש. ואפי' אם לבוש בהם דליכא מראית העין אסור לעמוד נגד האש במקום שהי"צ דשייך בו בישול וליבון אבל במקום שאין הי"צ מותר לעמוד שם כשהוא לבוש בהם. ר"ז ח'י כ"ח. ח"א כלל כ"ב ח'י ו' בן א"ח פ' ויחי ח'י ה':

רסו (שם) **שם**. אסור לנגבם סמוך לאש. ונראה שאם אדם עמד שם לחמם עצמו הוי כדבר שאין מהכין ול"ע דהוי פסוק רישיה. ח"ר ח'י ע"ט. ואם אין לו להחליק כתב היפ"ל ח'י ב' דמותר לנגבם בל"ע ח'י ג' ואם לא יסירם מעליו והוא בזמן הקור דיושב כדרכו אלא האש דבאופן זה יכול להערים ולנגב נגד המדורה כאלו בא להתחמם וכמו כן בחמה אף בדרך שיטוח לא יעו"ש:

רסז (שם) **שם**. אסור לנגבם סמוך לאש. וכן מפה שנשרה במים אסור לשטוח על התנור קאכליין במקום ש"ס"ב לנגבם לשטוח על השלחן בשבת דהוא בישול בתולדת האור וליבון וה"ה וינדליין של תינוק שמלוכלכין במ"ר אסור לנגבם אלא התנור במקום ש"ס"ב בקאכליין משום ליבון. ואם נשרה המפה במשקין שכר ומי דבש תליא צפונתא סי' ש"ח סעי' ל"ח ח'י יס' בישול אחר בישול. ואפשר אף במשקין לבועין שייך ליבון. ודע בגדים הכל במשמע אף למר. מש"ז ח'י פ"ט:

רסח (שם) **שם** בהגה. ואסור לטלטלם וכו' ועשרה בני אדם מותרין לטלטלם דמדכרי אהדדי. ב"י. מ"א ס"ק נ"ח. תו"ש ח'י פ"ז. וביש"ע אסור אבל הרב בן א"ח פ' ויחי ח'י ד' פסק כהמתירין ולכן כתב אם מודמן בגד שנפל למקוה ועשרה במים וחס עליו שיאחר במים עד מו"ש שיתקלקל יבואו עשרה בני אדם ויטלוהו ויניחוהו במקום אחר:

וצמר מנופץ שבראשי בעלי חמטין (פי' בעלי נגעים) אימתי בזמן *שצבען וברכן או שיוצא בהם שעה אחת מבע"י: לא נמותר לצאת במצנפת שתולים בצואר למי שיש לו מכה בידן או בורועו וכן בסמרטוטין (פי' חסכות. כגד בלוי) הברוכים על היר או על האצבע שיש בו מכה:

שב דיני נקוי וקפול הבגדים בשבת. ובו י"ג סעיפים:

א אהמנער טלית חרשה שחורה במן הטל שעליה חייב שהניעור יפה לה כמו כיבוס והוא שמקפיד עליה שלא ללבשו בלא ניעור. הגה וכו' שסאסור לנער כגד שגשר במים או שירדו עליו גשמים ודוקא כגד חדש שמקפיד עליו (כל ז'ו) י"א דאסור לנער כגד מן האצק שעליו חס

בה החיים

כ"כ אף רוחן אסור ואס שמשו זה הרבה אף לא רוחן שרי יעו"ש. וכו' הלכ"ש. ועיין בס' מנחת פתח דף מ"ז ע"ב שכתב בשם יערו"ש דבש לדיון אסור בכל גווני דאין אהנו בקיחין עד מתי נקרא חדש יעו"ש. והביאו א"ח א"ו א"י. ח"א כלל כ"ב א"ו פי' בן א"ח פ' ויחי א"ו ז':

ב) **שם**. מן הטל שעליה חייב. ודוקא בחדשה ושחורה שהניעור יפה לה כמו כיבוס והוא שמקפיד עליו שלא ללבושו בלא ניעור אבל אי חסר חד מהני שרי. טור. תו"ש א"ו ז':

ג) **שם**. מן הטל שעליה וכו' וה"ה שלג. א"ר שם בשם אגודה. ח"א כלל כ"ב א"ו פי':

ד) **שם**. והוא שמקפיד עליה וכו' והטעם כתב הרשב"א בחידושו דלמאן דקפיד הוי פסיק רישיה ולמאן דלא קפיד הוי דבר שאין מתכוין שאינו כיבוס גמור עכ"ל. עו"ש א"ו ז':

ה) **שם**. הגה. ודוקא כגד חדש שמקפיד עליו. לפי שמתקלר במים. ז"י סי' ש"א בשם הכלבו. משמע דסתם חדש מקפיד עליו ואע"ג דגבי טל אמרינן כגמ' והוא דקפיד וכו' מים שאני שמתקלר. ובס' הזכרונות אסור בכל הבגדים. מ"א סק"ב. ור"ל בין כגד שחור ובין כגד לבן ומכל מראה שיהיה. כ"כ כנה"ג בהגה"ט בשם ס' הזכרונות. וכתב הלכ"ש דכן הסכמת האחרונים משום דבמקור הדין בכלבו כתב הטעם משום סחיטה וא"כ אין חילוק עכ"ל. ועיין פתה"ד א"ו ג':

ו) **שם** בהגה. ודוקא כגד חדש וכו' משמע דאס נכתבם כגד אין לחוש. וכ"כ א"ר א"ו ז' וכ"כ הא"א א"ו ז':

דאס רוחן ואין מקפיד לא הוי סחיט משום דאין מתכוין יעו"ש. וכ"מ ממש בל'ו הקודם בשם המ"א שכתב דסתם חדש מקפיד עליו משמע דדוקא חדש מסתמא מקפיד עליו אבל אס נכתבם תלוי בכונתו אס מקפיד עליו אסור ואס אינו מקפיד שרי. וכתבו האחרונים דאפי' במקום שמוותר לנער כגון כגד יסן וכדומה לריך ליזהר מלעשרו מן המים בחוץ בענין שיבא לידי סחיטה בלוחו ניעור כידוע שאס הבגד בלוע ממים הוא נכחט ע"י ניעור וע"כ לריך להיות הניעור דוקא בנחת:

ז) **שם** בהגה. י"א דאסור לנער כגד מן האצק וכו' היינו דוקא בשחור וחדש כמש"ל. מ"א סק"ג. ור"ל כמ"ש בראש הסעי' והוא משום דבגמ' אמר המנער טליתו בשבת חייב חטאת ופרש"י מן העפר וריח פי' מן הטל ואתמר עלה שם בגמ' דוקא בחדתי ואוכמי וקפיד עלייהו אבל בחיורי וסומקי לית לן בה ע"כ. וא"כ בין לפי המ"א מן הטל ובין לפי המ"א מן העפר דוקא כגד שחור וחדש ומקפיד עליו ולכן כתב כאן המ"א

שעושה איש קרח לכסות את ראשו כמי שיש לו שיער. ז"י. מ"א ס"ק סי' ר"ז א"ו ס"ב. ומ"ש הלבוש כגד השיג עליו התו"ש יעו"ש:

רע"ט) **שם**. או שילא בהם וכו' לאו דוקא ילא דה"ה ישב בהם בביתו. ז"י עו"ש א"ו ע"א. א"ר א"ו פ"ד. ח"א א"ו ס"א:

דף) **שם**. או שילא בהם וכו' דאס לא כן אף לטלמלן אסור מ"א ס"ק ס"א. ועיין לקמן סי' ש"ח סעי' כ"ד:

רפ"א) **סעי'** גא. למי שיש לו מכה וכו' והיינו אס ילא בהן שעה אחת מצע"י ידיעו דלהכי הכינו. לבוש.

וכ"כ הט"ז ס"ק כ"ט. אבל המ"א ס"ק ס"ב כתב דאפי' לא ילא בהן שעה א' מצע"י שרי. והביאו א"ר א"ו פי' וכתב דכ"מ בשה"ג. מיהו התו"ש כתב דלא כמ"א יעו"ש. אמנם מסתמיות הש"ע דלא כתב שילא בהן שעה א' מצע"י כמ"ש בסעי' הקודם משמע כהמ"א. ומ"מ כיון דאיכא פלוגתא בזה לריך ליזהר לבתחלה:

רפ"ב) **שם**. בראשו או בזרועו. ט"ס הוא ול"ל בידו או בזרועו כן הוא בהדיא כ"כ. וכ"ה כלבו. וכ"ה בש"ע הגדפס עס' העו"ש ועס' התו"ש יעו"ש:

רפ"ג) **שם**. או בזרועו. ותולין זו הזרוע שיש בו מכה. תו"ש א"ו ז"א:

רפ"ד) **שם**. הכרוכים על היר. וה"ה בכרוכים על המכה ממש כמ"ש סעי' כ"ב. מ"א ס"ק ס"ב. וכתבו האחרונים דעל המכה ל"ד דכיון שאינו מרפא אסור אלא ר"ל על רטיה שעל גבי המכה כמ"ש סעי' כ"ב. מחה"ש. ועיין בדברינו לשם א"ו קכ"א:

רפ"ה) **שם**. או על האצבע שיש בו מכה והיינו דוקא כשנריך לסמרטוט. עו"ש א"ו ע"ב:

רפ"ו) **כתב** בתשו' דב"ש סי' מ"ח דאסור ללאת בשבת בלחות כלים שמשימים ברגליהם רוכבי סוסים שיש בתחתיהם כמין גלגל קטן וכו' חדודי כרזל שמכים בהם הסוס אבל בלחות שאין להם אלו החדודים אלא כמין קשת של כרזל שמשתמשים בהם לכו' ולחבר בהם בתי שוקיים של עור לבלתי יחללו מרגליהם מותר ללאת יעו"ש:

א) **סעי'** א. המנער טלית חדשה וכו' היינו שלא נשתמש בה כ"כ אלא עדיין היא בחידושה כמו בשעה שהאומנין מתקנין אותה. ז"י בשם הרמב"ם. מ"א סק"א. וכתב הב"ח דאפי' נכתבם כיון דלא נשתמשו בה כ"כ עדיין מיקרי חדשה והניעור מייפה אותה יעו"ש. והביאו א"ר א"ו א' ומחה"ש. וכ"כ הא"א א"ו א' דהכא לא תלי בריחון דאס לא שמשו בה

בשמן רש"י וכן העתיק הב"י. ג כל בו בשם הראב"ד וכתב וכלכל שילא שעה אחת מצע"י. א שבת קמ"ז

ב לפי' התו"ש והרא"ש והר"ד וכו' בשם ר"ת

ג שם ע"ה ד' י
הרמב"ם בפ"ו
ה שם לפי הגמרא
ו שם ק"ג
ז מרדכי שם וטור
ח שם הכל
זו פסע למקום

אם מקפיד עליו וטוב לחוש לדבריו (רש"י וא"י) אבל מותר להסיר הנולות מן הצד בשבת (א"י) ועי"ל סי' של"ז :
ב גהלוקט יבולו ש"ע"ג בגד"י דבגון אלו היבולות שבכלי הצמר הנשארים בהם מן האריג' חייב משום מכה בפטיש והוא שיקפיד עליהם האבל אם הסירים דרך עסק פטור :
ג ומקפלים כלים בשבת לצורך שבת ללבשם בו ביום ודוקא באדם (אחד) ובחדשים שעדיין לא נתכבסו ולבנים ואין לו להחליף ואם חסר אחת מהתנאים אסור וז"ש מי שאומר דלקפלו

כף החיים

אלא כמתעסק אבל כל שמסירם בכוונה חפ"י שלא היה נמנע מללבושם אם לא היה מסירם חייב עכ"ל ולפ"ז אינו פטור אלא אם הסירם בלתי כוונה וגם אינו מקפיד שלא ללבושם כך. ומ"ס הט"ז סק"ז דבחנם חילק ב"י ביניהם עיין תו"ש או' ח' סכת דדברי ב"י מוכרחים יעו"ש :

(טוב) שם. והוא שיקפיד עליהם. ואפי' אינו מקפיד עליו פטור אבל אסור. סי' הזכרונות דף כ"ו. כנה"ג

בהגב"י. מ"א סק"ה. אי"א או' ה' ועיין לקמן או' ק' :

(חי) הנוטל שלל שעושיין החייטין (דהיינו שמחברים תחלה החתיכות שרולין לתפור בתפירה גסה ואח"כ

תופרין תפירה דקה ומסירין הגסה. מח"ש) שקורין אינשטאר שגם הוא הוי גמר מלאכה ויש להסתפק אי חייב ולבי חוכך להחמיר אי קפיד עליהו. שה"ג. כנה"ג בהגה"ט שם מ"א

בזה הס' סק"ה. ח"ר או' ה' תו"ש או' ט' ח"א או' ה' :

(יב) יושב לו זרע פשתן או תבשיל על כסותו מותר לקלפו. ה"ג. מ"א שם. ח"ר שם. תו"ש שם. ויש מחמירין

אם הוא בגד חדש ושחור ומקפיד עליו כמו בטל ואבק דשע"י הקידם. עיין מ"ב או' י"א :

(ד) שם. דרך עסק פטור. אבל אסור. תו"ש או' ט' ר"ז או' ו' וכ"כ לעיל או' טו"ב :

(כא) סעי' ג. מקפלים כלים בשבת וכו' מפני שמתרחקין מכיבוסם ומתקמטין כשאינן מקופלין. רש"י. ב"ח. לב"ש :

(בב) שם. ללבושם בו ביום. וכתבו התו' מכלן למדנו דאסור לקפל טליתות של צה"כ לפי שהם לורך מחר. ב"י.

וכ"כ השה"ל והביאו מ"א סק"ו. וכתב בליקוטי פרי"ח דוקא במנחה אבל בשחרית מותר לקפלו למנחה יעו"ש. והביאו הדרכ"י

או' א' והרבה לתמוה עליו דזה פשוט בש"ס ופ"ו וגם מדברי התו' מוכח דדוקא לורך מחר אסור הא למנחה שרי יעו"ש.

ועיין לקמן או' ל"ב :

(בג) איין מליעין את המטות משבת למו"ש. וכתב שם המ"א דמטה העומדת בבית והוא דבר נוגע וצוין לשבת

שיעמוד כך מותר להניע בשבת דמקרי לורך שבת ודלא כהרב באר שבע שאוסר עכ"ד. וה"ה אם חדר המטות הוא בין שני

בתים ובאים מבית אחת שהם אוכלים בו לבית שיושבים בו שרי להניע המטות בחדר שעוצרים דרך שם לכבוד שבת. אבל

אם חדר המטות הוא נפרד ואין דרכם לעבור משם לא ילעו המטות בשבת. מהצ"ר או' ב' שער' או' ו' ומליעין המטות

מלילי שבת לשבת ומ"מ טוב יותר להניעו מע"ש. אגודה. מ"א שם. ועיין לעיל סי' רפ"ט או' ח' :

(כד) שם. ללבושם בו ביום. ואפי' אינו יודע שלריך עוד לשבת שרי דלעתות בלדים אין לו שיעור. ח"ר או' ו' :

(כה) שם. ודוקא באדם אחד, אבל אם שני בני אדם מקפלין אסור דהוי תיקון טפי. לב"ש. והמקפל על הספסל

הוי כשני בני אדם. ירושלמי. ח"ר או' ח' תו"ש או' י"א ברכ"י או' ב' :

המ"א דוקא בשחור וחדש כמ"ס בראש הסעי' :

(ח) שם בהגה. וטוב לחוש לדבריו. וכ"כ הבי"ח דלכתחלה יש ליזהר שלא לנער בין מן העפר בין מן המים

יעו"ש. מיהו הח"ר או' ג' כתב דמדינא יש לאסור יעו"ש. וכ"כ האחרונים דאסור לנער גם מן האבק. ח"א כלל כ"ב או' ט'

בן ח"ח פי' ויחי או' ח' קילור ש"ע סי' פי' או' ט' ועיין לעיל או' א' ואו' ב' וה"ה לכלן לגבי אבק. ועיין פתה"ד או' ד'

סכת דאם סמך עלולו לכותל ונדבק מהסיד בצדו דשרי להכות עליו באלבט לרדה עד שינא מהבגד אבל אם נדבק עליו סיד

עבה עודה לחה ונתייבשה יש להחמיר כדלקמן סעי' ז' גבי טיט יבש יעו"ש :

(ט) וכתב המרדכי ס"פ חבית דאין לא קפדין ללבוש עכ העפר והטל ושרי. והביאו כנה"ג בהגה"ט.

אמנם מדברי הטור והש"ע והאחרונים סכתו דין זה משמע דלא ק"ל בזה כהמרדכי וגם לדין אסור לנער :

(י) שם בהגה. אבל מותר להסיר הנולות וכו' מפני שאין הנולות דבוקות בצגד כמו אבק ועפר וכגון שצאו

אלו הנולות מחר וכסת שאינם מוקלות. ר"ז או' ג' בן ח"ח פ' ויחי או' ח' :

(יא) שם בהגה. אבל מותר להסיר הנולות וכו' ובס' הזכרונות דף כ"ג חשש לאיסור. כנה"ג שם. מ"א

סק"ד. ח"ר או' ד' תו"ש או' ה' ולכן נכין ליזהר שלא להסיר שום נולה מבגד השחור ולא שום דבר הנתלה בו. בן ח"ח שם :

(יב) וכו' שנסתבכו לו בגדיו בקולים מפרישן בלנעה ומתמהמה כדי שלא יקרעו ואם נקרעו אינו חייב שהרי לא

נכתוין. מ"א שם. ח"ר שם. תו"ש שם :

(יג) סעי' ב. הלוקט יבולת וכו' לשון יבולת שפירושו גבשושית. לב"ש. ואף בלוקט יבולת אחד ונשאר הרבה עדיין אפשר דחייב. מש"ז או' ב' :

(יד) שם. הלוקט יבולת וכו' זהו לשון הרמב"ם פי' דין ח"י. ורש"י פירש ראשי חוטין התלוין ביריעה. במקום

קשורין כשניתק בה חוט וקשרוהו וכן קשין וקסמים דקין שנארגו בה בלא מתכוין ונוטלין אותם ממנה לאחר אריגה גמר מלאכה

הוא וחייב משום מכה בפטיש עכ"ל והביאו ב"י. וכ"כ הטור וכתב העו"ש או' ה' דיש להחמיר כדברי שניהם. מיהו אם

נתחב אחיזה קיסם בצגד. אחר גמר עשייתו והוליוה נראה דאין בזה משום מכה בפטיש. ח"ח או' ד' :

(טו) שם. משום מכה בפטיש. כל גמר מלאכה נקרא מכה בפטיש. ט"ז ס' ק"א. ר"ז או' ה' :

(טז) שם. והוא שיקפיד עליהם. הטור מפרש שמקפיד עליהם שלא ללבושם עד שיטלם ומשמע מדבריו דאפי'

הסירים דרך עסק אם מקפיד עליהם שלא ללבושם כך חייב. ע"ש או' ו' והב"י פי' כדברי הרמב"ם שהוא לשון הש"ע והוא

דקפיד עליהו כלומר שלא יסירם בכוונה כדי ליפות הדבר

דלקפלו שלא בסדר קיפולו הראשון מותר בכל ענין ונראין דבריו: ד' המבבש (הוא כל שכותבין בו בגדים אחר הכניסה והם שתי לחות זה על זה והבגדים צניהם) של בער הבית מתירין אותו ליבול ממנו בגדים לצורך שבת ושל אומן אסור מפני שהוא תחוב בחזקה והתרחו דומה לסתירה: ה' מחלוק לאחר כביסה הוא מתקשה ומשפשפין אותו בידים לרכבו מותר לעשות בשבת שאינו מתכוין אלא לרכבו אבל סודר אסור מפני שמתכוין לצחצחו והוי כמלבן

בף החיים

לכלוע המלנפת ע"ג הכובה שזוכין המלנפת סביב הכובע הנקרא צוניה או קא"ק. וכתב ע"ש דהעולם נהגים היתר בחוה"מ ולדידי לריבה רבה אם לא כשאין לו להחליף יעו"ש. וכ"כ בספרי בף החיים סי' ל' אוי ק"ו. אמנם עיין בשו"ת רב פעלים ת"א סי' כ"ו לחלק יאל המלנפת שמתקנים אותה על איזה דבר ואח"כ מניחין אותה בראש זהו דוקא ואסור לעשות בשבת משום תיקוני מנהל אבל מלנפת שמתקנים אותה על הראש בעלמא מותר יעו"ש:

(ד) **מחט** שנתעקמה אפי' מעט אין לפשטה להשיבה. ישרה ס' הזכרונות דף כ"ו. כנה"ג בהגב"י ח"א כלל מ"ד אוי ח':

(ה) **סעי'** ד' של בעל הבית מתירין אותו וכו'. והטעם משום דמבבש של בעל הבית אין עשוי בחזקה כ"כ ואין שייך בהתרתו סתירה כלים ולכך מותר להתירו ולטול ממנו הבגדים לצורך שבת אבל אין כושפין בחובו בשבת שזהו לורך חול. לבוש:

(ו) **ש"ס**. ושל אומן אסור וכו' אבל אם היה מותר והוא מזכיר כליו שבו שומטן מתוכו. טור. וכ"פ הלבוש כדעת הטור. וכתב ב"י דמשמע ליה לרבינו הטור דח"ק לא פליג אהא דר' יהודה דכיון שהוא מותר מע"ש לא מיחזי כסתירה. וכ"כ רי"ו בחי"ג. אבל הרמב"ם צפי' המשנה כתב דאין הלכה כר' יהודה נראה דס"ל דר' יהודה פליג אח"ק ולא ק"ל כוותיה וכ"כ מדבריו פכ"ו מה"ש שהשמיט סדרת ר' יהודה עכ"ל ב"י. ונראה שכן דעת ב"י לפסוק כהרמב"ם מדהשמיט דברי הטור ולא כתב בש"ע. וכ"כ דעת מ"א סק"ו. וכ"פ הר"ז אוי י"א. ח"א כלל מ"ד אוי ז' אלא שכתב שם ח"א באם היה מותר מע"ש לצורך הרבה מותר:

(ז) **סעי'** ה'. חלוק לאחר כביסה וכו' רש"י. פירש כהנות של פשתן. וכן פירשו ר"ח והר"ן. וכתב המט"י אוי ח' דכן הוא דעת הש"ע וגם כ"ה דעת מור"ם ז"ל בהגה להתיר בחלוק של פשתן ומ"ש בהגה בשם שה"ל דשאר כלי פשתן דינן כסודר ואסור לשפשפן היינו חוץ מחלוק ומכנסיים הנלבשים על הבשר שאינו מקפיד עליהם והגם דדברי מור"ם ז"ל בהגה המה לקוחים משה"ל והש"ל אסור גם בחלוק ומכנסיים ס"ל למור"ם ז"ל כוותיה ולא מטעמיה יעו"ש. וכ"כ ח"ר אוי י"ג דהמ"ט פ"י דאף חלוק של פשתן שרי כיון שהוא מלבוש תחתון ואינו נראה מצחון וסב"ר כהש"ל בחדא ופליג בחדא עכ"ל. מיהו התו"ש אוי י' כתב דחלוק דנקט הש"ע לא מיירי בשל פשתן. וכ"כ ח"ר שם בשם הג"ן. וכ"כ הלבוש. וכתב עו"ש התו"ש דלפי מה שהביא במגדל עוז (על הרמב"ם פכ"ב) בשם הר"ח דפי' כתיבת היינו דוקא של פשתן הוא דשרי ע"ש לפ"ז ראוי לן להחמיר בכל הבגדים כיון דלדעת ר"ח לא שרי אלא בשל פשתן ולדעת הש"ל אסור של פשתן וא"כ נפל הך היתירא בבירא עכ"ל. ור"ל כיון דאיכא פלוגתא באיזה

(כז) **ש"ס**. ובחדשים וכו' כתב רש"י דפסק מהר"ם דמליקות חדשים שרי לקפל צו"ט שחל להיות בע"ש כשצושה עירובי תבשילין וכ"ש בחש"מ אבל בימים לא דממהרין לקטוט והקיפול הוא תיקון להם ע"כ. והביאו פרישא אוי ה' ח"ר אוי ח' תו"ש אוי י"א. מיהו בחידושי רע"א כתב להוכיח דאפי' בלא הניח עירובי תבשילין שרי אם היא סמוכה לשבת יעו"ש. ועיין לקמן אוי ל"ב:

(כח) **ש"ס**. ובחדשים וכו' שאין הקיפול מועיל כ"כ אבל כשנתכנסו דמכח הכיבוס או נתקמטו כשאינם מקופלין או הקיפול מועיל להם והוי מתקן מנהל ואסור. תו"ש אוי י"ב:

(כט) **ש"ס**. ולבנים. ולבנים אין הקיפול מתקן כ"כ. לב"ש. מחה"ש סק"ו:

(ל) **ש"ס**. ואין לו להחליף. מסתימת לשון זה משמע דאפי' אם אינם יפים כמוהו [נקרא ים לו להחליף] וכ"כ בח"ז ודלא כעו"ש שהביא דברי התו"ש בשם ר"י שנסתפק בהכי דמלתא דמיבעיא ליה לר"י פשיטא להו להפ"י דאסור. תו"ש אוי י"ג. מחה"ש שם:

(ל) **ש"ס**. מותר בכל ענין וכו' אפי' ישנים ואפי' בשני בני אדם. וכ"כ מרדכי ואגודה וכן עיקר. ומשמע אפי' ח"ל לבו ציוס. ח"ר אוי ט' ר"ז אוי ט' וכ"ה במרדכי בהדיא כמ"ש לעיל סי' י"ד אוי כ"ד יעו"ש ודוקא בגדים שלבש בשבת אבל כשלא לבש בהו בשבת בכל ענין אסור כיון שהיה אפשר מע"ש. ח"ר שם:

(לא) **ש"ס**. מותר בכל ענין וכו' עיין פה"י אוי ה' מה שהאריך בזה להוכיח שכן הוא דעת מרן ז"ל לפסוק כס' זו יעו"ש וכבר כתבנו ע"ז לעיל סי' י"ד אוי כ"ג ואוי כ"ד קחנו משם:

(לב) **ש"ס**. שלא בסדר קיפולו הראשון מותר בכל ענין וכו' ומרן ב"י הביא משם הכלבו דיש נוהגין לקפל אף בסדר קפולו דקפול דידן לא דמי לקפול דידהו דהוו קפלי טובא. וכ"כ בא"ח, ברכ"י אוי ג' וכ"כ היפ"ל אוי ח' וכתב דכ"ש בטלית של מלוא שמניחו משבת לשבת שמוותר לקפלו בשבת דהקיפול הוא ג"כ הידור מלוא שאם לא יקפלו מיד מתקלקל הטלית ואם בכל שבת ישנה מהקיפול שהיה צו תיקונו הוא קלקולו דמיחזי כמנומר ומתקלקל הידור הטלית וכתב זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במלות טלית נאה וכו' והרבה להביא סמוכות לזה מש"ס ופ"י וסיים וכן המנהג פשוט וכן סוגיין דעלמא אזלא לקפל הטלית בשבת בשחרית ובמנחה בפני גדולים ואין פולה פה יעו"ש. ועין מ"ש לעיל סי' י"ד אוי כ"ה דלריך לזהר לקפלא שלא כדרך קפולו הראשון כמ"ש מרן ז"ל יעו"ש ונראה דהכל לפי הטלית דאם מתקלקל הדורו אם ישנה קיפולו הראשון יש להתיר כמ"ש היפ"ל ואם אינו מתקלקל הידורו יש להחמיר ולקפלו שלא כדרך קפולו הראשון:

(לג) **וכתב** בשו"ת לב חיים ח"ג סי' ס"ו דאסור בשבת וי"ט (נג)

יש קמח וברג
הריף בשם צה"ג
רמב"ם בפ"א
ב הרי"ף בשם
י"א. לשם מ' עור
בשם ר' פרץ
שהביא חס'.

במלבן' הגה וכובעים ושאר כלי פשתן דינס כסודר (ב"י בשם ש"ל): ו' מיט שעל רגלו (או על מנעליו) (ב"י ור' ירוחם ח"ג) ימקנחו בכותל אבל לא בקרקע דלמא אתי ראשוויי גומות בויש מי שאוסר אף בכותל: הגה ויש מי שמתיר בשניהם (הרא"ש) והיה דמותר להסירו במעט (חרס הראוי לטלטל) (רבי ירוחם ח"ג): ז' למיט שעל בגדו משפשפו מבפנים דלא מוכחה מלתא לאתחזויי במלבן אבל לא בחוץ דדמי במלבן ומגררו בצפורן בויש מפרשים דה"מ לה אבל

בף החיים

(ז) **ש"ס** הגה. ויש מי שמתיר בשניהם. דבנין חקלאה הוא. מ"א ס"ק י"ב. והוא לשון הש"ס ור"ל בנין גרוע שאין דרך לבנות בכך. לב"ש. ועיין ט"ז סק"ג שכתב כיון דמידי דרבנן הוא יש לסמוך על המקילין יעו"ש והביאו אותו קצת מן האחרונים. אמנם הביא כתב דאפי' ברגלו יקח יש להחמיר בכותל ובקרקע ולא שרי אלא בקורה או בחרס ודלא כהגה"ת ש"ע דמיקל יעו"ש. והביאו שכתב"ג בהג"י או ב' מ"א שס. וכן הסכים א"ר אוי"ו וכתב ש"כ במרדכי וברמב"ן סי' שע"ו ואגודה ורוקח סי' קכ"ב לאסור בשניהם ומ"מ סיים כשהולך לבהכ"נ יש להקל לקנח בכותל משום צורך מזה יעו"ש. ועיין לקמן אוי"ו מ"ז: (מו) **ש"ס** בהגה. והיה דמותר להסירו במעט חרס וכו' הלשון אינו מכוון דמשמע דה"ה למי שמתיר בשניהם וזה אינו כי זה שרי לכ"ע והו"ל לפרש. ברכ"י אוי"ו וכו' מ"א ס"ק י"ג דזה שרי לכ"ע:

(מו) **ש"ס** בהגה. הראוי לטלטל. היינו שיש בו כדי לסתום פי שום כלי. ב"י. ט"ז סק"ה. ונראה דהיה דמותר להסירו בכל דבר המטלטל והא דנקט מעט חרס משום דאינו מקפיד בכלוכו אבל ה"ה בדבר אחר המטלטל אם אינו מקפיד בכלוכו מותר לקנח בו. וה"ד טיט שברגלו אבל טיט שבמנעלו אסור לקנחו בדבר שפיו חד כמו סכין וכדומה משום ממחק כמ"ש לקמן סעי' ח' יעו"ש. ועיין לעיל אוי"ו מ"ב. ובשעת קדחק כגון שזוהא על רגלו או על מנעליו ואין לו דבר שמותר לטלטלו יכול לקנח בכותל ואם אין כותל יקנח בקרקע ואם יש לו מים יכול לרחוץ המנעל גם במים אם הוא של עור. קיזיר ש"ע סי' ק' אוי"ו מ"ו ומ"ש דיכול לרחוץ המנעל גם במים עיין לקמן סעי' ט':

(מח) **סעי' ז**. טיט שעל בגדו משפשפו מבפנים וכו' דהיינו שלוקח הבגד בפנים ומשפשפו זה בזה והוא נופל. טור ולבו"ש. ונראה דאם הבגד שחור וחדש ומקפיד עליו יש לאסור כמ"ש לעיל סעי' א' גבי אבק דמאי שנא אבל אם אינו נגרד לגמרי ושאר הרושם י"ל דשנא מן האבק דהתם חזר למראיתו הראשון אבל הכא כיון שנשאר בו הרושם לא הוי כמלבן:

(מט) **ש"ס**. משפשפו מבפנים וכו' דעת מרן נראה כס' זו שסתם דאין חילוק בין לה ליבש כידוע דדרכו בש"ע הכי. וכן ראיתי בק"ו כ"י ישן נושן מחידושי דינים מרבני ירושת"ו הקדמונים מזמן הנגיד שכתב וז"ל מהר"י משפסף טיט יבש מבגדו בשבת וכן הגידו שהיה מושה הרב מהר"י אבוהב עכ"ל. מחז"ר אוי"ו ג' ועיין לעיל סי' י"ג אוי"ו ז' שכתבנו דכל היכא שסתם מרן ז"ל ואח"כ מביא יש אוסרים הגם דדעתו לפסוק כסתם אבל מ"מ עושם לסביר האוסרים לכתחלה יעו"ש. וא"כ אם אפשר יעשה ע"י גוי או ישאר כך כמו שהוא עד מו"ש:

(ן) **ש"ס**. לאתחזויי כמלבן. אבל מלבן ממש לא הוי דאין נותן

באיזה בגד מותר לשפסף יש להחמיר בכל הבגדים ואין לשפסף בין בגד פשתן בין בגד של שאר מינים. וכ"ז בבגד תחתון כגון חלוק ומכנסיים וכ"ש בבגד עליון:

(לח) **ש"ס**. והוי כמלבן. ומלבן ממש לא הוי דאין נותן שם מים. לב"ש:

(טל) **ש"ס** הגה. וכובעים ושאר כלי פשתן וכו' מפני שהם קשים לאחר רחילתן וריכוזן זה ליכוון. שה"ל. מ"א סק"ח. תו"ש אוי"ו ח"י:

(מ) **ש"ס** בהגה. דינס כסודר. וכ"כ ב"י דנכון להחמיר כיון דדבר שאין בו צורך כ"כ הוא. והמ"א שס כתב דמנהג העולם לכסכסן בידיים אבל הא"ר אוי"ו י"ד כתב שראה בש"הל גופיה שכתב מנהג העולם לכסכסן בידיים מעט ואסור לעשות כן וכ"כ בספר התניא עכ"ד. וכבר כתבנו לעיל אוי"ו ל"ז דיש פלוגתא בזה ונכון להחמיר שאין לשפסף בכל מיני בגדים בין של פשתן בין של מין אחר כיון דדבר שאין בו צורך כ"כ הוא:

(מא) **וכתב** שס המ"א נראה דאסור להעמיד הענק על עולם העשויים לכך כמ"ש סי' תקמ"א סעי' ג' והביאו א"ר אוי"ו י"ד. ר"ז אוי"ו י"ג. ועיין סס"י תקי"ט. ואפי' מעשה הדיוט אסור. שלחן עני שטיס. פת"ע אוי"ו ק':

(מב) **סעי' ו**. הגה. או על מנעלו. ב"י כתב דמהרי"א ז"ל נסתפק בזה אבל הוא ז"ל הביא סמוכות להחמיר וכתב שכ"כ רי"ז בחי"ג נמי להחמיר יעו"ש. וזה שכתב מור"ם ז"ל בהגה או על מנעלו שהשווה מנעלו לרגלו דשרי לקנח. מיהו הבי"ח חלק וכתב דאסור לקנח מנעלו וכתב ודלא כהגה"ת ש"ע שהחמיר יעו"ש. והביאו מ"א סק"ט. וכ"כ הברכ"י סוף אוי"ו ד' דראוי להחמיר כהב"ח יעו"ש. אבל העו"ש אוי"ו י"ד כתב על הבי"ח דאין דבריו מוכרחים. וכ"ה דעת המט"י אוי"ו ב' וכ"כ א"ר אוי"ו ט"ו בשם כמה פו' להחמיר יעו"ש. וע"כ נראה דלכתחלה יש לזהר דהיינו אם לא נתלכלך כי"כ אבל אם נתלכלך כ"כ עד שמלטער להלך בו יש לקנחו בנחת בקורה או במעט חרס הראוי לטלטל כמ"ש לקמן אוי"ו מ"ד ואוי"ו מ"ז יעו"ש: (מג) **ש"ס**. דלמא אתי לאשוויי גומות. ואע"ג דק"ל דבר שאין מתכוין מותר אפ"ה גורמין הבא דלמא כשיהא עסוק לקנח את רגלו ישכח שבת ויתכוין לאשוויי גומות. כ"כ התו"ע עו"ש אוי"ו ט"ז. מ"א סק"י:

(מד) **ש"ס**. ויש מי שאוסר אף בכותל. דדמי לבנין ולדידיה אין מקנחין אלא בקורה. ט"ז סק"ד. ונ"ל דכותל של עץ שרי כמו בקורה. מ"א ס"ק י"א. ומיהו במקומות אלו שניהגין להטיח הכותלים של עץ בטיט ודאי גם בכותל של עץ אסור. ומיהו אפשר לומר דמ"מ שרי כיון דלא גזרו חז"ל על זה בזמניהם תו לא חלקו בין זמן לזמן וכה"ג כתב ב"י סי' י"ג מיהו אינו מוכרח. תו"ש אוי"ו כ"א. וכ"כ הא"א אוי"ו י"א להחמיר בכותל עץ הטוח בטיט יותר מכותל של אבנים יעו"ש:

אבל יבש אסור דהוי מוחזק: ח נאין מגרדין (בסכין או בלפורן) מנעל בין חדש בין ישן מפני שקולף העור והוי כמחזק: ט סמותר ליתן מים ע"ג מנעל לשכשכו אבל לכבסו דהיינו שמשפשף צדו זה על זה אסור עאבל בגר שיש עריו לכלוך אסור אפי' לשכשכו דזהו כבוסו אלא מקנחו בסמרטוט פבקל ולא ברוחק פן יסחוט * הגה ובגד שאין עליו לכלוך מותר לתת עליו מים מועטים ולא מרובים שמה יסחוט (ב"י בשם סמ"ג וסמ"ק וסה"ת והרא"ש פ"ק דיומא) ויש חולקין

ג שם בנמרה
ס זכמים ז"ד
וכתובו הריף
ורא"ש בס"ס מולין
ע שבת קמ"ב

אוסרים

וגיל דהיה עב ורחב בראשו ולא היה לו חוד דאם הוא חד בראשו דמי לסכין שקולף העור ומ"מ יש להחמיר דהא אפי' בגב הסכין אסור. מ"א שם. והרב קרבן נתנאל על הרא"ש פ' ד' דשבת ס"י י"ג או' ד' כתב דמהרי"ל היה מקנח השוליים של מנעל וטיט לח והשולים וטיט לח שרי לכל הדעות יעו"ש וכ"כ בספרו נתיב חיים שבצליון הש"ע. והיא"פ כתב דדוקא לגרד אסור ומהרי"ל עשה קטח בנחת שלא יבא מלוכלך ברפש וטיט לביהכ"ג עכ"ל. ובגד כתבנו בא"י הקודם דהב"ח אסור לקנח המנעל כלל אפי' בקורה וחרס וא"כ כ"ס בצרזל ומ"מ לפי מ"ש לעיל או' מ"ב דיש להקל לקנח המנעל לזורך הרבה נראה דאם הראש של הצרזל רחב ועב ומקנח בנחת וטיט לח וגם רק השוליים של המנעל אפשר דיש להקל לכבוד בהכ"ג או אם נכנס לבית אדם גדול בהלטרפות כל חילין שריוחא :

(ס) שם. אין מגרדין בסכין וכו' אפי' טיט לח. ב"י. ב"ח. שכתב"ג בהגב"י או' ד' עו"ש או' י"ט וכתב דכן מוכח לדעת י"א דלעיל סעי' ז' דא"י בטיט יבש בליה אסור משום טוחן עכ"ל. וטיט יבש ע"ג מנעל למש סעי' ז' דהוי כטוחן אסור במנעל אפי' ליטול בידיו וע"ג רגלו טיט יבש שרי וה"ה דמותר לרחוץ טיט יבש שע"ג רגלו מש"ז או' ג' ועו"ש הטעם :

(סא) שם. אין מגרדין בסכין וכו' ואפי' בגב הסכין. ב"י. מ"א ס"ק י"ז. תו"ש או' כ"ז. ר"ז או' ט"ו. ועיין א"ר או' כ"ב שמאדד להחיר לגרד מנעל ישן בגב הסכין וכל שלבשו יום א' הוי ישן יעו"ש. אבל דעת הש"ע ושאר פו' אינו כן דלא יש חילוק בין חדש לישן ודוק :

(סב) סעי' ז'. מותר ליתן מים ע"ג מנעל לשכשכו ר"ל כשיש על מנעל איזה דבר לכלוך נותן עליו מים עד שיכלה הליכלוך וזה נקרא שכשך. לב"ש :

(סג) שם. ע"ג מנעל וכו' וכן שאר כלי עור שנתלכלכו מותר ליתן עליהם מים להעביר הלכלוך או לשכשכו במים עד שיעבור ואין בזה משום כבוס שאין כבוס צעור בשכשוך לבדו. ר"ז או' י"ט :

(סד) שם. אבל לכבסו וכו' שזהו כבוס גמור ואסור גם צעור מד"ס. ר"ז שם :

(סה) שם. אבל בגד שיש עליו לכלוך. כגון טפת דם או רוק וכ"ש טיט או לואה. ר"ז או' ד' :

(סו) שם. אסור לשכשכו וכו' פי' שאסור ליתן עליו מים כלל. מ"א ס"ק י"ח. וה"ה שאר משקה המלכלך ואפי' כל שהוא חייב אעפ"י שלא שכך כלל לפי ששריית בגד זהו כבוסו ואפי' שאר משקין שאינם מלכלכים אלא מלכלכים אעפ"י כן אסור ליתנם על מקום הלכלוך להעבירו. ר"ז שם. ומשמע אפי' למר וכל הבגדים שרייתו זהו כיבוסו ואפי' לצושים ודלא כהר"מ מרוטנבורג שסובר דוקא פשתן וכו' א"א או' י"ח. וכ"כ הר"ז או' כ"א. ועיין בטור :

(סז) שם. אלא מקנחו בסמרטוט וכו' ונראה דיותר טוב להעביר עליו ידו או רגלו ובפרט כשהבגד קשה לייבא משום סחיטה. רו"ח או' ג' :

נותן שם מים. ב"י :

(נא) שם. אבל לא בחוץ דדמי למלכלך. וכתב ב"י בשם הש"ה פירש ר"ת דאשל פשתן קאי דמחזי כמלכלך אבל של נמר או של משי מותר עכ"ל. אמנם מדלא כתב סברה זו בש"ע משמע דלא ס"ל הכי ואין לחלק בין פשתן לנמר ומשי והכל אסור לשפסף מבחוץ. וכ"כ המ"א ס"ק ט"ז או' ט"ז. והגם דהא"ר או' ח' נראה דעתו להקל כפי' ר"ת מ"מ אין ק"ל כסתם הש"ע דאין לחלק. וכ"כ דעת האחרונים שלא כתבו חילוק זה של ר"ת :

(בן) שם. ומגרדו בלפורן. וה"ה בסכין אפי' בחודו. מ"א ס"ק י"ד. תו"ש או' כ"ד. ואפי' בחוץ. א"ר או' י"ט :

(גן) שם. אבל יבש אסור וכו' ופשיטא דבין מכבסו מבפנים ובין מגרדו מבחוץ או בלפורן או בסכין לעולם איכא משום טוחן ואסור. ב"ח. שכתב"ג בהגב"י או' ג' א"ר או' ד' וכ"ז לסברה ה"ה מפרשים לאסור ביבש ובגד כתבנו ע"ז לעיל או' מ"ט יעו"ש :

(דן) שם. דהוי טוחן. ואעפ"י דמלאכה שא"ל לגופה היא איסורא מיהא איכא. מ"א ס"ק ט"ז. תו"ש או' כ"ו. וכתב אבל אין לומר הטעם כמ"ש הט"ז משום דהוי פסיק רישיה דלא יחא ליה יעו"ש :

(הן) שם. דהוי טוחן. נראה דזה דוקא בים ממשות טיט על הבגד וכשהוא מגרד שם או נופלין פירורי הטיט וזה דומה לטוחן אבל אם אין שם אלא מראה הטיט והוא מגרד שם לבטל המראה אין זה דומה לטוחן. ומטעם זה יש היתר למי שחלוק שלו מטוקף קלה ואין שם ממשות לואה והוא יבש ויכל לגרד בלפורן (או לשפספו מבפנים אבל לא מבחוץ) ולהסיר המראה כדי שיתפלל בנקיות. ט"ז סק"ו. א"ר או' ד' תו"ש או' כ"ו. ר"ז או' ח'. ח"א כלל כיב או' ח' :

(וין) ועיין בשו"ת שו"מ מהד"ד ח"ב סי' פ"ו באלה שכתבם בליל יוה"כ לבה"כ עם הקיטיל ונמנף הקיטיל בלואה והחיר שם לכבס הקיטיל ביוה"כ ע"י נכרי במקום המיטופת מטעם גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה ומכ"ש בזה שאינו רק שבות יעו"ש :

(זין) סעי' ח. אין מגרדין וכו' לא טוב עושין המחזירין מחט במלנפת של הכיבוע דה"ל מנקב במלנפת בשבת ובל"ה אינו טוב לגוף לא לז"ן שיניו ולא לנקות אזניו ויותר טוב מעץ ויוכל להניחו תוך המלנפת בלתי ניקוב כלל. רו"ח או' כ' ועיין לקמן סי' ש"ג סעי' י"ט. ובניין כריכת המלנפת עיין לעיל או' ל"ג :

(חין) שם. אין מגרדין בסכין וכו' אבל בכותל שרי כמ"ש סעי' ו' מ"א ס"ק י"ז. והיינו לסתם הש"ע שם אבל ליש מי שאסור שכתב שם הש"ע אף בכותל אסור ולא שרי אלא בקורה או במעט חרס הראוי לטלטל ולדעת הב"ח אסור לגרד מנעל כלל אפי' בקורה וחרס ובגד כתבנו ע"ז לעיל או' מ"ב קחנו משם :

(גח) שם. אין מגרדין בסכין וכו' ומהרי"ל היה מקנח מנעליו בצרזל העשוי לפני בהכ"ג לגרד בו השוליים מהטיט

פ' הגהות פ"ב
בשם סמ"ק.
צ' מרדכי פ"ד
ס"ו דשנה בשם
הרי"מ ופ"ב הל"ק
בשם ספר יריא

אוסרים בכל ענין: (ב"י בשם העור סי' של"ד וסי' ש"ט ותוספות פרק כל כתבי והגהות פ' כ"ז): "י צהרורחין ידיו טוב לנגבם בבח זו בוו ולהסיר מהם חמים כפי יכלתו קודם שיקנחם במפה. הגה ויש שכתבו דאין לחוש לזה דלא אמרי' שריית בגד זהו כבוסו כדי האזי גוונא דאין זה רק דרך לכלוך וכן נוהגין (טור וב"י ואגור) ולכן מותר לנגב ידיו בגד שהטיל בו תינוק מי רגלים כדי לבטלם שאין זה רק דרך לכלוך בעלמא אבל חסור ליתן מים ממש על המי רגלים כדי לבטלם (הגהות מיימוני פ"ב וכו' פ' ח' שרי"ס):

ב"ה החיים

מ

המים נגובים במקום אחד ויבא לידי סחיטה וגם להזהר במפה שצ"ה הוא שרייה במים שלא ינגב עליה דודאי יבא לידי סחיטה אלא ינגב במקום היבש ולא במקום הלח. רוח או' ו':

עו) **ש"ה** בהגה. דאין זה רק דרך לכלוך. כיון דידיו מלוכלכות ומטנף בהם את המפה. תו"ש או' ל"ב. וא"כ חף כשים איוז לכלוך על המטפחת שרי לנגב בה ידיו כיון שהניגוב הוא דרך לכלוך וגם אם ידיו נקיות מ"מ אינו דעתו לנקות המטפחת כ"א לנגב ידיו וגם א"א שלא תתלכלך קלת וע"פ כל ניגוב חשוב לכלוך:

עו) **ש"ה** בהגה. רק דרך לכלוך. ומ"מ כל דבדבר שמקפיד על מיימוני חסור שמה יבא לידי סחיטה וכמ"ס סי' ש"א סעי' ג' וסעי' מ"ו. מ"א ס"ק כ"ב. אבל האיר או' כו כתב דלא גזרו כלל בסיפוג לחשש סחיטה יעו"ש. וכ"כ התו"ש שם. ר"ז או' כ"ג.

עח) **ש"ה** בהגה. ולכן מותר לנגב ידיו בגד וכו' שנוטל ידיו במים ומנגבם בגד. לב"ש:

עט) **ש"ה** בהגה. שהטיל בו תינוק וכו' ואל יקח אדם ילד בחיקו בשבת עד שישם תחלה כר בחיקו פן יטנף

את בגדיו. ס"ח סי' רס"ז. והרוחץ את התינוק בשבת לא ישים את הבגד במים מפני סחיטה. ס"ח סי' רס"ד. מ"א ס"ק כ"ג:

ף) **ש"ה** בהגה. מי רגלים וכו' אבל כשיש עליו לואה חסור להעבירו בניגוב הידים וכמ"ס סעי' ט' מ"א ס"ק

כ"ד. וכ"כ העו"ש או' כ"ה. תו"ש או' ל"ג. ר"ז או' כ"א. ומיהו מותר לקנח הלוואה ואיוז חסור לתת עליו מים. א"ר או' כ"ח:

פא) **ש"ה** בהגה. מי רגלים כדי לבטלם וכו' ובפסקי ה"ר"ס ריקאנטי ז"ל סי' קי"ב כתב יטול ידיו ויקנח משום

ניזולות וסוב יטול ידיו ויקנח בטהרה. שכתב"ג בהג"י או' ה' יפ"ל או' ב':

פב) **ש"ה** בהגה. מי רגלים וכו' מי שנפל לו מי רגלים וטינף מקום מושבו על הכרים והכסות ביום ש"ק ואינו יכול לסבול מפני ריח רע ואין לו מקום אחר ללמוד ולסעוד ולדרך ולענג שבת מותר להחליף המכסאות של הכרים וכסותם שלדבר מליה לא חיישין לטרחא יתירא בשבת. לב

חיים ח"ג סי' ס"ה יעו"ש:

פג) **ש"ה** בהגה. כדי לבטלם וכו' דכיון דדבר מועט הוא בטלים בניגוב הידים. ב"י. וליע דבסי' ע"ז כתבתי

בשמו (ר"ל בשם כ"מ) דאין חילוק בין רב למעט דלעולם צעין רביעית ול"ל דהכא שאני דאינס צעין רק שהם עופח להטפח וכשמנגב בהן ידיו הוי טופח מכת המים ושרי. מ"א

ס"ק כ"ה. ור"ל דיש חילוק בין מי רגלים צעין כל שהוא צעי רביעית ובין בלועים בגד די במים שיהא במים טופח ע"מ להטפח מבטל טופח ע"מ להטפח מי רגלים. א"א או' כ"ה.

בש"ס ח"ס לבי סי' ק"ג כתב דאם אין במי רגלים רביעית סגיו לבטלן ברוב וא"ל לרביעית יעו"ש. והביאו התו"ש או' ל"ג.

אבל אין קן דעת הפ"י כמ"ס לעיל סי' ע"ז או' ה' ועיין עוד

בדברינו לשם או' ז':

פח) **ש"ה**. פן יסחוט. פ"י לכלוך הבלוע בגד שיש חסור צסחיטתו מד"ס כמ"ס צסי' ש"ך. ר"ז שם:

פט) **ש"ה** בהגה. ובגד שאין עליו לכלוך מותר וכו' דדוקא היכא דאיכא טיפת דם או טינוף אמרינן שרייתו זהו כיבוסו

אבל אם אין עליו טינוף אפי' הושרר הבגד גמחמת לבישה או תשמים לא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו. כ"כ ב"י בשם התו'

והר"ש. אלא ש"א דאעפ"י שאין בגד שום טינוף. כל שאינו דרך לכלוך אמרינן שרייתו זהו כיבוסו והוא דעת רש"ס והטור

וכ"כ בהגהות פ"ב בשם הר"א"ס ובה"ג כמ"ס ב"י יעו"ש וזהו שכתב מור"ס ז"ל בהגה ויש אוסרים בכל ענין. וכתב העו"ש

או' כ"א דלענין דינא אם יש עליו טינוף שלא חסור אפי' דרך לכלוך ואם אין עליו טינוף אין להתיר כ"א כששרייתו הוא דרך

לכלוך כגון הני שהולכין לדבר מליה במים עם הבגדים (כמ"ס סי' ש"א סעי' ד') או כשמתפג באלוגית עכ"ל. ועיין לקמן

או' ע"ב וע"ג:

ע) **ש"ה** בהגה. ולא מרובים וכו' ונראה דבדבר שאין מקפיד על מיימוני שרי כמ"ס סי' ש"א סעי' מ"ו. מ"א ס"ק

י"ט. א"ר או' כ"ד. תו"ש או' ל' ועיין בדברינו לשם או' רס"ט:

עא) **ש"ה** בהגה. שמה יסחוט. פ"י משום ליבון ליכא כיון שאין עליו טינוף אבל משום סחיטה איכא למיחש

ודוקא בהרבה מים אבל במעט אין לחוש. עו"ש או' כ"ב:

עב) **ש"ה** בהגה. ויש אוסרין בכל ענין. כלומר אפי' אין בו טינוף כלל ואפי' במעט מים שייך משום ליבון.

מיהו היכא שהוא דרך לכלוך מותר. עו"ש או' כ"ג. וכ"כ המ"א סק"ך דלסברה זו דרך לכלוך שרי כמ"ס סעי' יו"ד בהגה.

וכ"כ הר"ז או' כ"א:

עג) **ש"ה** בהגה. ויש אוסרין וכו' ולענין דינא עיין בביאור הגר"א שכתב דהנכון כדעת ראשונה אם אינו מתכוין

לכביסה וכן בא"ר או' כ"ה הביא כמה ראשונים דס"ל כדעת ראשונה אבל מ"מ כיון דאיכא נמי כמה ראשונים דמחמירין בזה

וכ"ה דעת העור בסי' ש"ט ושל"ד כמ"ס ב"י יעו"ש בודאי יש לחוש ולהחמיר באיסור תורה. וכ"כ הר"ז שם. וכ"כ לעיל סוף

או' ס"ט בשם העו"ש שכתב להחמיר יעו"ש וכ"כ דעת האחרונים:

עד) **סעי' יוד**. הרוחץ ידיו טוב לנגבם וכו' אבל מדינא שרי כיון שאין בו לכלוך כמ"ס הרב ב"י סעי' ט' מ"א ס"ק

כ"א. ור"ל דס"ל להש"ע כפי ראשונה דסעי' ט' דאם אין בו לכלוך לא יש בו איסור משום כיבוס ולכן כתב טוב לנגבם

וכו' ולא כתב חסור אם אינו מנגבם וכו' אבל התו"ש או' ל"א תמה על דברי המ"א הגו' והוכיח לומר דהש"ע ס"ל כדעת יש אוסרים דסעי' ט' דאף כשאין בו לכלוך נמי חסור משום כיבוס

וע"כ כתב הטעם דמ"ס הש"ע טוב לנגבם היינו משום דס"ל לדינא כמ"ס רמ"א דמקרי דרך לכלוך אלא דטוב לנגבם ללאת ידי כולם יעו"ש. ועיין מחה"ש מ"ס ליישב דברי המ"א יעו"ש:

עה) **ש"ה**. טוב לנגבם וכו' ונראה כי אחר שינגב ידיו טוב להזהר נמי כשיקנח במפה שלא לקנח במקום

אחד דוקא אלא יחליף להעביר המפה מזד לזד באופן שלא יהיו

יא קמי שנתלכלכה ידו בשיט מקנחה בזנב הסוס ובזנב הפרה ובמפה הקשה העשויה לאהזו בו קוצים אבל לא במפה שמקנחים בה ידיים שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבא לכבס המפה: יב ואסור לנגב כוס שהיה בו מים או יין במפה משום דאתי לירי סחיטה: יג שאין מסתכלין בשבת במראה של מתכת שהיא חריפה כאיזמל (פי' כעין סכין קטן חד ומרקיף) דחיישינן שמא ישיר בה נימין המדורדרלין ואפילו אם הוא קבוע בכותל האבל מותר להסתכל במראה שאין בה חשש זה אפילו אינה קבועה: לא

בפ החיים

ק רמב"ם בפ' כ"ב כחב הרב המגיד שהיה תוספתא ר' תנן נשם הר"ם ור"י בחי"ג ש שבת קמ"ט ובתיק הר"ף ורמ"ם ורמב"ם בפרק כ"ב וש"פ. ת שם בשם הגי' ת

תירוק שני די"ל דה"ק כיון דהכוס נר ח"א דלא אתי לירי סחיטה והוי פסיק רישיה וא"כ אפי' בדבר שאין מקפיד על מימיו אסור יעו"ש. והביאו ח"ר או' ל"א וכתב דהעיקר כתיורן שני. וכ"כ התו"ש או' ל"ה. ר"ז או' כ"ג:

צג) **ובתב** עו"ש המ"ח אצל ספסל מותר לקנח לליכא פסיק רישיה ודוקא בדבר שאין מקפיד על מימיו ע"ד. והביאו ח"ר או' ל"ב וכתב דאינו מוכרח אצל הר"ז שם פסק כהמ"א. וכ"כ דעת ח"א כמ"ש לעיל או' פ"ח. וכ"כ בס' כלכלת שבת:

צד) **ועיין** בשו"ת לב חיים ח"ג סי' פ"ג שהוכיח מכאן דלהעביר זיעת החלונות של זכוכית בשבת ביד מותר ובסמרטוט לפ"ד המ"ח כיון שהוא רחב כמו ספסל ואינו מקפיד על מימיו שרי ולפ"ד הא"ר קפידא הוי יעו"ש. והביאו ח"א או' ט"ו:

צה) **ואם** נשפך שכר או שאר משקה על המפה שעל השלחן ורולה לגררם בכף או בסכין לנקות המפה וזהר שלא לגררם בכח שלא יבא לידי סחיטה ורק המשקה הקף מלמעלה יסיר. ואם המשקים לבועים וזהר שלא ילבע שאר מקומות המפה ע"י גרירתו וכ"ש כשנשפך מים שזהר שלא ילכלך המקום שהיה יבש מתחלה. עמודי השלחן סי' ק"א או' כ"ד:

צו) **יש** אסור לנגב כוס וכו' והעולם אין מזהרים בזה ויש ללמד זכות דמדינא אין לחוש אצל אס קרוב שיבא לידי סחיטה ראוי לגעור שלא יעשו. הרדב"ז בתשובות החדשות סי' רי"ג. דרכי או' ט':

צז) **יש** ויבא לכבס המפה. ואם נתלכלך בגדו או מטפחתו וכבס בשבת במזיד אסור לו לעולם כמ"ש לקמן רס"י שיי"ח גבי מנעל וה"ה לכל מלאכות שבת יעו"ש. וכתב הרב פעלים ח"ג סי' ט"ז דאפי' אם יחזור בחול ללכלכה ולכבסה דלא אתהני ממלאכת שבת אפ"ה עדיין באיסורא עומדת יעו"ש ומיהו מ"ש בספרו בן א"ח סוף פ' ויחי היפך מזה הוא תמוה וגרר דאגב שטפיה לא דק:

צה) **סעי'** יג. שהיא חריפה וכו' ואינו נ"ל אלא אפי' אינה חריפה ולא חילקו בזמן אחד כמו שלא התירו בקבוע הואיל ושל מתכת היא. מ"ט. והביאו ח"ר או' ל"ד וכתב ואפשר לכיון קן דעת הלבוש והש"ע ולא באו אלא ליתן טעם האיסור משום שיש בהם פעמים חריפה ע"ד. תו"ש או' ל"ו:

צט) **יש** שהיא חריפה וכו' וגם הנשים אסורות להסתכל במראה זו מפני שדרכן בחול להסיר בה שערות לבנות מתוך שחורות. ר"ז או' כ"ד:

פד) **יש** בהגה. אצל אסור ליתן מים וכו' ואפי' ליטול ידיו עליהם אסור וזהו כיבוסו. ב"י. מ"א ס"ק כ"ו. ויש מתירין לרחוק האשה ידיה על מי רגלים של תימון להעבירם כדי שיוכלו להתפלל ונ"ל שטוב לעשות כן ע"י עכו"ם לחוש לדברי האוסרים. הרב מהריק"ש בהגה תיו. והביאו הברכ"י או' ח' וזה דוקא על הבגד אצל מ"ר על הארץ וזהגין היתר לשפוך מים לכתחלה. שו"ת או' ט"ז ועי"ש:

פה) **יש**. בהגה. אצל אסור ליתן מים וכו' ואפשר מים עכורים שאין חזיון לכיבוס שרי. ח"א או' כ"ו ועיין ח"ר או' ל':

פי) **יש** בהגה. אצל אסור ליתן מים וכו' אצל יכול ליתן יין או משקה אחר דלא הוי מלבן בכך. פסקי הרב מוהר"ם ריקאנטי ז"ל סי' קי"ב. יפ"ל או' ג':

פו) **יש** בהגה. אצל אסור ליתן מים וכו' ובס' מלבושי יו"ט על הלבוש הביא מדרשות מהר"ם סי' ק' כשהשתין לו תימון על מלבושו של שבת היה מטפח ידו במים ומטפח על ההשתנה. והביאו ח"ר או' ל' ח"א או' י"ד:

פח) **יש** בהגה. אצל אסור ליתן מים וכו' ולכן כשנשפך מים על השלחן וכיוצא בו אסור לקנחו בבגד שמקפיד עליו דאע"ג דהוא ג"כ דרך לכלוך מ"מ אם יש עליו מים מרובים חיישינן שמא יסחוט. ח"א כלל כ"ב או' ג' ועיין לקמן או' ל"ג: פט) **סעי'** יא. מקנחה בזנב הסוס וכו' היינו שאינם מחוברים בבהמה דאל"כ הא ק"ל דאסור לטלטל בעל חי אפי' מקנח. תו"ש או' ל"ד. ולי נראה דמ"ש בזנב הסוס וכו' היינו בכלים העשויים משער זנב הסוס וכו' וכמו שעושין איזה כלים משערות ולוורד גופן מותר לטלטלן:

ק) **יש**. אצל לא במפה וכו' כ"א עד שירחלם היטב ואח"כ מותר לנגבם במפה:

צא) **יש**. אצל לא במפה וכו' ובסמרטוט אפשר דשרי. מש"ז או' ג' והיינו אם אינו מקפיד עליו אם יתלכלך. וה"ה דיכול לקנחה בקורה או במעט חרס המטלטל כמ"ש לעיל או' מ"ה וא"ו מ"ז יעו"ש דלא גרע ידו מרגלו ומנעלו והיינו דוקא באין ל מים או כגון שאינו רוצה לטבול ידו במים מחמת קרירות או דבר אחר אצל אם אפשר יותר טוב שירחלם במים היטב ואח"כ ינגבם במפה:

צב) **סעי'** יב. אסור לנגב כוס וכו' ולא דמי למה שמנגב ידיו במפה או בחלוק לפי שידיה מלוכלכות. ב"י בשם מהר"ם. והביאו מ"א ס"ק כ"ז וכתב נראה דכוונתו כיון דמנגבן מלוכלכות הוי דרך לכלוך וע"כ כתב דבסמרטוט המיוחד לכך שאינו מקפיד על מימיו שרי לנגב בה הכוס דלא גזרינן שמא יסחוט וכמ"ש בס"י ש"א סעי' מ"ו. וכתב עוד שם המ"א

א שבת כ"ז במנחה

ובמנחה:

ב טור בשם ר"ח

ורא"ש והר"ן שם

ג רש"י שם

ד שם בגמרא

ה שם כרב יוסף

חליבה דרב הונא

שג דיני תכשיטי אישה. וכו' כ"ז סעיפים:

א אלא תצא אשה בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא ברצועות שבראשה מפני שצריכה להסירן בשעת טבילה חיישינן שמא תוליכם ארבע אמות ברשות הרבים בואם הם קדושות בשערה מותר גויש מי שאוסר דואם הם מעשה אריגה מותר שא"צ להסירם בשעת טבילה. הגה. ובלבד שלא יהיו מטונפות או מוזהזים דאז מסירן כדי שלא יתנפפו במים (טור והרא"ש וסמ"ג): ב המותר לצאת בחוטיין שבצוארה שהם רפויים וא"צ להסירם בשעת

טבילה

כף החיים

כיון דזה אינו אלא חומרא בעלמא דלדינא ק"ל בהרמב"ם ורש"י דלא צעיקן חלולין די לן להחמיר בזה בחול ולא בשבת יעו"ש וכה"ג כתב הנה"ש ז"ל אלא שכתב דמהד"מ משמע דגם כאן צעיקן שיהיו חלולין. וכ"כ הר"ז או"י ז"ל:

(ז) **שם**. מעשה אריגה מותר וכו' אף שאינן קלועין בתוך שערה. ר"ז שם:

(ח) **שם** הגה. ובלבד שלא יהיו מטונפות וכו' וזכ"ד ביו"ד סי' קל"ח סעי' ד' בהגה. והא דלא כתב זה בש"ע משום דבב"י פסק בהרמב"ם וכלישהא קמא דגמ' דכל שהוא ארוג לא גזרו ולא מפליג בין טיפין ללא טיפין יעו"ש. אמנם אכן ק"ל להחמיר כדעת מור"ם ז"ל משום דכן הוא דעת האחרונים וגם נראה כי כן נוטה דעת מרן ז"ל בב"י יו"ד סי' קל"ח יעו"ש:

(ט) **שם** בהגה. ובלבד שלא יהיו מטונפות וכו' פרש"י מפני שהמים ממחין הטיט ומלכלך בשרן בעלייתן מן הטבילה ואע"ג דחליצה לא הוי דהא עיילי בהו מיא מיהו כיון דשקלי לה משום טיטוף אחי לאתייניהו ואסור ללאת בהן עכ"ל. והטור כתב שאז לריבה להסירם מפני הטיט שחוצץ אלא שהב"ח תמה עליו דחליצה לא הוי כיון דעיילי ביה מיא וע"כ פ"י הב"ח בב"י סי' קל"ח דברי הטור דהכי קאמר דכיון שגריך להסירם מפני הטיט ומקפדת להסיר החוט חוצץ החוט אס' אינה מסירו יעו"ש. וכ"כ התו"ש או"י ד' ועיי' ט"ז סק"ב מ"ש לפרש עוד בדעת הטור:

(י) **שם** בהגה. כדי שלא יתנפפו וכו' זהו טעם על מוזהבין.

ט"ז סק"ג. וכ"ה בטור אבל המ"א גורס יטנפו וקאי ארישא נמוי. לב"ש. ומ"מ כיון שגריך להסירם בשעת טבילה אסור ללאת בהם בשבת דחיישינן שמא תוליכם ד"א ברה"ר:

(יא) **ולצאת** אשה בקמיע מומחה בחולה שאין בו סכנה י"ל דאסורה דלריכה להסירה במים אף תפורה בעור דדרך להסירה שלא יתלכלך במים ויטשטשו האותיות אבל באיש לא שייך טבילה מזה כי לא שכיח בזמן התלמוד כ"ש האדנא אס' לא מי שטובל לקריי תמיד. מש"ז או"י ז"ל:

(יב) **וכר** מה שאסרו חז"ל ללאת לאשה מפני חליצה אפשר אף אחרונים דשכיחא ביה טבילה דמטמא בחודס כאלה אכל טמטום ספק זכר ונקבה וי"ל דדרבנן ספיקו לקולא ועל זכר לא גזרו אף במידי דחייך כי לא שכיחא ביה לטביל מזה כי אף בזמן התלמוד שהיו אוכלין חוליהן בטהרה אבל אשה אף זקניה ובחולה לא תלא כמ"ש הט"ז או"י ז"ל כ"ש בחולה מפני טבילה לחולין ולקדשים כדאמרן כאן. מש"ז או"י ז"ל ועיי' לעיל או"י ז"ל:

(יג) **סעי'** ב. שהם רפויים וכו' והא דלא אסרי כאן דלמא

שלפא ומחוי דזה אינו אלא בתכשיט שהוא חידוש.

ט"ז סק"ד. ואם החוטיין לצועין בצוארה אסור דמחויא. מש"ז או"י

ד' ועיי' לקמן סעי' ד':

(ק) **שם**. ואפי' אס' הוא קבוע בכותל וכו' וגם אפי' אס' הוא גבוה הרבה. תו"ש או"י ז"ל. ועיי' רס"י ערה:

(קא) **שם**. אבל מותר להסתכל במראה וכו' אס' הוא בחופן שמותר להסתכל במראה ע"ד שנתבאר ביו"ד

סי' קנ"ו יעו"ש. כי האחרונים. ועיי' בזה"ק פ' פקודי דף רס"ז שהחמיר מאד בראיית המראה וכתב דזמנין דהוא חייו דמראה דהוא מסתכל ביה גרים דחזקו בחולו הנופל ב"מ ובכל ריש ירחא אחרת דהוא רוחא דחייו בישא ויפול לארעא או ימות ב"מ יעו"ש:

(א) **סעי' א**. לא תלא אשה בחוטי למר וכו' ודוקא בדברים קטנים כאלו יש לחוש שתוליכם ד"א ברה שאף

בחול לפעמים נושאה בידה מה שאין כן בדברים שהן עיקר מלבושים ליכא למיגור. תו"י מ"א סק"ה. א"ר או"י ז"ל תו"ש ה' ז"ל:

(ב) **שם**. לא תלא אשה בחוטי למר וכו' וה"ה בין השמשות ותוספת שבת אין יולאה בהם. ואף שפחה כנענית

אסורה ללאת בחוטיין ולריכה שתרפס בטבילה. מש"ז או"י ז"ל:

(ג) **שם**. מפני שצריכה להסירם בשעת טבילה וכו' ואף בנשים זקנות שאין להם וסת כלל נמי אסור משום דלא פליג.

ט"ז סק"ב. תו"ש שם. ר"ז או"י ז"ל ברכ"י או"י ז"ל אלא שכתב

שם הדבר"י בשם א"ח (דף נ"ב ע"ד) דאיכא מאן דאמר ה"מ היכא שטובלות בנהר אבל במקומות שטובלות במקוואות שבתוך הבתים לית לן בה עכ"ל אמנם מסתמיות דברי הפו' משמע

דאין לחלק ובכל ענין אסור:

(ד) **שם**. ואם הם קלועות בשערה מותר. דהא אסור לסתור קלועות שערה כמ"ש סעי' כ"ו. ט"ז סק"א. מ"א

סק"ב:

(ה) **שם**. ויש מי שאוסר. זהו דעת רש"י ז"ל וכתב הב"ח משום דס"ל דחיישינן שמא תרפא קלת בחופן שחולל להוליא

את החוטיין משם ואז יכולה לטבול וחישינן דלמא אחא לאתייניהו לחוטי דקליעה ד"א ברה יעו"ש. והט"ז שם כתב הטעם משום

דחיישינן דכי מתרמי לה טבילה תאמר לעכו"ם לסתור קליעתה דהוי שבות דשבות ושרי במקום מזה יעו"ש. אמנם התו"ש או"י

ז' השיג בזה על הט"ז וכתב דלא אמרינן שבות דשבות שרי אלא היכא דלא אפשר בע"א אבל הכא אפשר לסתור קליעתה

מבע"י יעו"ש. ומ"מ לענין דינא פסק הב"ח שיש להחמיר כדעת רש"י והביאורו האחרונים. וגם כבר כתבנו לעיל סי' יג' או"י

ז' דהגם כשסותם מרן בש"ע ואח"כ כותב דעת החולקים דדעתו לפסוק כסתם מ"מ כשהוא דעת החולקים להחמיר חושש

להם לכתחלה יעו"ש. וא"כ הכא נמי דעת מרן ז"ל לחוש לדברי יש מי שאוסר לכתחלה:

(ו) **שם**. ואם הם מעשה אריגה מותר וכו' דהכי לא מהדקי

מבילה אבל בקטרא שבצוארה אסור מפני שצריכה להסירם בשעת הטבילה מפני שמהדקת אותה בדי שתראה בעלת בשר וחיישין דלמא אתי לאתויי ד"א ברשות הרבים וזלא תצא בטומפת והיא כמין ציץ ומגיע מאוזן לאוזן ולא בשרביטין והוא ג"כ ציץ ואינו מגיע אלא עד לחיים שכרובתו על ראשה ותורה לה על לחיה מבאן ומבאן והוא שאינם תפירים בשבכה דחיישי' דלמא שלפא לאחוויי ואתי לאתויי ד"א ברה"ר האבל אם תפורים ליבא למיחש להבי ומותר. הגה וי"א דתולה שאינה חוששת לגילוי ראשה אפילו תפורה בשבכה אסור דחיישין שמא תסירה עם השבכה ואתי לאתויי (ח"ז): ג' שלא תצא בכיפה של צמר דהיינו חומי דעמרא ידגדילין ועבידי בי הוצא (פי' ככלים העשויים מעלי לולבי הדקלים שהם באריגה משא"כ חילטמא העשויה כמין לבד כדאיתא בגמ' שם) ורחבים בשתי אצבעות כשיעור ציץ כולא באיצטמא דהיינו מטלית שתולין בו חומין של צבעונין ותולין אותו לבלה להפריח ממנה הזבובים: ד' ללא תצא בעיר של זרב ופירש"י שהוא תכשיט עגול ומציירין בו כמין עיר ויש באמצע לשון שמחברים אותו למלבוש מור"ת פי' שהוא כעין עטרה לראש: ה' נכלילא והוא תכשיט שמניחתו על פדחתה מאוזן לאוזן וקושרתו ברצועות התלויות מותרת לצאת בו בין שהיא עשויה מחתיכות של זהב חרוזות בחוט בין שאותן חתיכות קביעות במטלית: ו' שהסוקיא דהיינו חתיכת מעיל רחבה אם יש בה רצועות קצרות תלויות בה לקושרן בהם ולהדקן סביבותיה דמהדק שרי ואם אין לו רצועות אסור: ז' עלא תצא בקטלא דהיינו בגד שיש לו שנצים כעין מכנסים ומכניסים בו רצועה רחבה וקושרה סביב צוארה והבגד תלוי על לבה והוא חשוב ומצוייר בזהב: ח' פלא תצא בנומי האף צאבל יוצאת בנומי האוזן. הגה מפני שאינה מכוסה ובמקום שנהגין לגלות

בף החיים

האזנים

אלא חשה חשובה ולא שלפה ומחוי אבל תכשיטין שכל הנשים רגילין בהן אף חשובה אסורה לה פלוג. שה"ג. מ"א סק"ו. תו"ש או' יו"ד;
(ג) **שם**. חרוזות בחוט. מיהו להראש"ס אם חרוזות בחוט אסור והביאו הטור אלא דהש"ע פסק כהר"ק והרמב"ם דמתירין אף בחרוזות בחוט כמב' צ"י כי כן דרכו כשחולקין ג' עמודי הוראה שהם הר"ק והרמב"ם והרא"ש הולך אחר הרוב כידוע. וכן הוא דעת האחרונים להחיר כפסק הש"ע
(ד) **סעי'** ו. דמהדק שרי ולא חיישין דלמא מושרא קיטרי ואתי לאתוייכו טור;
(ה) **שם**. ואם אין לו רצועות אסור. שמא תפול מעליה ותשכח ותביאנו צידה. ר"ז או' טו';
(ו) **סעי'** ז. לא תלא בקטלה וכו' משום דלמא שלפה ומחוי כמ"ס לעיל או' י"ד יעו"ש;
(ז) **שם**. והבגד תלוי על לבה. שלא יפול מה שהיא אוכלת על בגדיה. טור;
(ח) **סעי'** ח. לא תלא בזמני האף. דלמא שלפה ומחוי ואתי לאתויי דא ברירה;
(ט) **שם**. אבל יוצאת בזמני האוזן. לכתחלה דטריחא לה מילתא למשלק' ואתויי מפני שאינה מכוסה בקשורה. צ"י ט"ז סק"ו;

(ל) **שם** בהגה. ובמקום שנהגו לגלות האזנים אסור וכו' מדכתב ובמקום שנהגו וכו' משמע דאין חילוק בין כשואות בין בתולות דבשניהם יש מקומות שמגולות אסור ויש מקומות שמכסין מותר מיהו במ"א ס"ק ט"ז משמע דבכל מקום אסור בתולות וכ"מ בלחם משנה פ' במה אשה או' יו"ד. וז"כ הר"ז או' י"ד דהבתולות שאינהם מגולות אסורות

(יד) **שם**. אבל בקטלא שבצוארה אסור וכו' כאן הטעם משום חליה דזה הוה חליה. ופי' קטלא מפורש בסעי' ז' אלא דס' יש אסור מחמת דלמא שלפא ומחוי לחברתה כאן שהוא חשוב. והא דכתב כאן הטעם משום חליה פי' התו' דכיון שהיא מהדקה כדי שתראה בעלת בשר ממילא לא תשלפא כי אז לא תראה בעלת בשר אבל לקמן מיירי כשהקטלא רפויה סביב צוארה ואין שם חליה אלא אסור מכא דלמא שלפא ומחוי. ט"ז סק"ה;

(טו) **שם**. אבל בקטלא שבצוארה אסור וכו' והחילוק שבין חוטין לקטלא אמרינן בגמ' שהחוטין לא מיהדקא בחזק כי אינה חונקת עלמה משא"כ בקטלא שהיא רחבה ואינה חונקת. ט"ז שם;

(טז) **שם**. אבל אם תפירים וכו' והטעם משום דלא תגלה ראשה להסירה. דמ' או' או' צ"ס ח"ז. עירש או' הי';

(טז) **סעי'** ג. כשיעור לין. והוא תכשיט וחיישין דלמא שלפא ומחוי. לב"ש;

(יז) **שם**. ולא באיצטמא וכו' וכיון שאינה לא תכשיט ולא מלבוש הו"ל משוי. צ"ח;

(יח) **שם**. להפריח ממנה הזבובים. שאם יעמוד לה זבוב על פניה היא מתביישת לטורדו. טור;

(יט) **סעי'** ד. שהוא תכשיט עגול וכו' ואף שאין דרך לילך בה אלא חשה חשובה מ"מ חיישין דלמא אתי לאתויי כיון דחשוב טפי מכלילא דלקמן. תו"ש או' ט';

(כ) **שם**. שמחברין אותו וכו' ואינו חיבור גמור ויכולין לשלפה וכיון שהוא תכשיט חיישין דלמא שלפה ומחוי וטעם זה הוא גם לפי רמ"ב. לב"ש;

(כב) **סעי'** ה. כלילא והוא תכשיט וכו' אין דרך ללאת בה

ק שס סיכ.
 ד הראש וברב
 דאס כס' ש סס
 סיכ ת שס י"ז
 א שס סיכ ב סס
 ס"ד וכחכמי'
 ג שס כגמרא
 ד הראש שס.
 ה שס כדרייהא
 קמ"א ו שס ס"ד

האזנים אסור ללאת בזמנים שבאזון היכא דדרך להוליאם משם (א"י): **ט** קלא תצא במחט נקובה ואם יצאה חייבת ושאנינה נקובה ואם טעמדת בה קישוריה מותר לצאת בו ואם אינה טעמדת בה קישוריה אסור: **י** שלא תצא בטבעת שיש עליה חותם ואם יצאה חייבת תובשאין עליה חותם לא תצא ואם יצאה פטורה: **יא** אלא תצא בכולייאר והוא תכשיט שקושרת בו מפתחי חלוקה ולא בכובלת והוא קשר שקושר בה בושם שריחו טוב: **יב** גאם חסר אחת משיניה ומשימה אחר במקומו גאם הוא של זהב לא תצא בו דכיון שמשונה במראה משאר שינים דלמ' מבזו לה ושקלה לי' וממטיא דאבל של כסף שדומה לשאר שינים מותר וכ"ש שן האדם: **יג** הלא תצא במנעל הקרוע למעלה דמחכו עלה ואתיא לאתויי ולא

במנעל

בין החיים

ללאת בזמנים:

לדעת הא"ר והא"ח שהבאנו לעיל או' ל"ג שכתבו לדעת הש"ע מותר להעמיד קשוריה במחט שהיא תכשיט שפיר קאמר הש"ע תיבת אסור משום דכיון שהוא תכשיט אף שאינה מעמדת בו קישוריה ליכא חיוב טעמדת ומ"מ לענין דינא לא כ"מ מידי דאס אינו תכשיט ואינה מעמדת בו קישוריה לכ"ע (ר"ל רוב הפוסקים) חיובא איכא. ולענין אס מותר ללאת בו לחלף אס הוא תכשיט עיין לקמן סעי' ח"י:

(לז) **סעי' יוד**. לא תלא בטבעת וכו' דאין דרך אשה לשאת עליה טבעת שיש עליה חותם וע"כ לא הוא תכשיט אלא משאוי גמור:

(לח) **שם**. ואם ילאת חייבת. ואין זו הולאה שלא כדרכא כיון דלפעמים בחול כשנותן לה הבעל טבעת להניח בתיבה מניחתה באלצעה עד שמוליכתה לשם היא דרך הולאה בכך. גמ' מ"ח סק"ט:

(טל) **שם**. וכשאין עליה חותם לא תלא וכו' דלמא שלפה ודיעבד פטורה לפי שהוא תכשיט. תו"ש או' ח"י. ועיין עוד מזה בדברינו לעיל סי' ש"א סעי' ט' וסעי' יו"ד: (מ) **סעי' יא**. לא תלא בכולייאר. משמע דאס ילאת פטורה כמו בכובלת ובמשנה איתא בהדיא דאס ילאת חייבת ועיין א"ר או' ט"ז שהניח בל"ע ולי נראה כיון דהרבה פירושין יש בכולייאר כמ"ש בטור על כן לא כתב בש"ע לשון חיובא דלא פסיקא:

(מא) **שם**. שקושרת בו מפתחי חלוקה. פי' דרכה לכך אבל עתה אינה יולאה בו אלא כדי להתקשט אבל אס גם עתה מניחתו שם כדי לסגור ומבלעדו לא היה מסוגל מותר. וכ"כ המרדכי וכ"כ בב"י בד"ה לא תלא במחט יעו"ש. פרישה או' ט"ז. וכ"כ ד"מ או' ג' בשם המרדכי:

(מב) **שם**. ולא בכובלת וכו' תכשיט הוא הילכך אס ילאת פטורה ומיהו לכתחלה לא תלא דלמא שלפה ומחויא. ז"ל. ר"ז או' י"ג:

(מג) **שם**. ולא בכובלת וכו' וה"ה בללוית של פליטון. גמ': (מד) **שם**. שקשור זה בושם וכו' אבל אס אין זו בושם חייבת. גמ' א"ר או' ט"ז:

(מה) **שם**. שקשור זה בושם וכו' ואשה שריחה רע טוענת עליה. ז"ל. בשם רש"י. ר"ז או' י"ג:

(מו) **סעי' יב**. אבל של כסף וכו' וה"ה של עץ. סי' לדל. אבל הר"ן כתב בשם הירושלמי דעץ דינו כשל זהב.

וכ"פ בם. זכרון להגאון ריב"ן. א"ר או' י"ז. וכ"כ בחידושי הריטב"א ובחידושי הרשב"א. פת"ע או' כ"ה:

(מז) **סעי' יג**. ולא במנעל חדש וכו' או דחוק. מאירי פת"ע

(לא) **סעי' ט**. ואם ילאת חייבת. אפי' מעמדת בה קישוריה דאין דרך להעמידה בנקובה והוי משוי. ז"ל והב"ח כתב דפטורה דאין דרך הולאתו בכך. ולא דק אלא דברי הב"י עיקר. מ"ח סק"ז. וכ"כ הט"ז סק"ז. תו"ש או' ט"ז. ר"ז או' י"א. וכ"כ האחרונים. ולענין איש עיין לעיל סי' ש"א סעי' ח:

(לב) **שם**. אס מעמדת בה קשוריה וכו' דהיינו קשורי נעיפה או שסוגרת בה מפתחי חלוקה וכיוצא בה. ז"ל. ר"ז או' י"א:

(לג) **שם**. אס מעמדת בה קשוריה מותר. משמע כל שמעמדת בה קשוריה מותר ואפי' אינו תכשיט מיהו הב"ח כתב דדוקא במחט העשויה להתקשט בה דטס של זהב יש לה על ראשה ומעמדת בה קשוריה מותר אבל כשאינה תכשיט אעפ"י שמעמדת בה קשוריה אסורה ללאת בה יעו"ש. אמנם הט"ז סק"ז והמ"ח סק"ח השיגו עליו וכתבו דדוקא במחט שאינה תכשיט ומעמדת בה קשוריה מותר ללאת אבל במחט שהיא תכשיט אעפ"י שמעמדת בה קשוריה אסורה ללאת דלמא שלפה ומחוי יעו"ש. וכ"כ התו"ש או' ט"ז. ומיהו הא"ר או' י"ג והא"ח או' ח' כתבו דדעת הש"ע להתיר להעמיד קישוריה אף במחט שהיא תכשיט יעו"ש. ומ"מ דעת האחרונים להחמיר. ומחט שאינה נקובה אלא שראשו האחד עב כעין מחטין שלנו כתב שם המ"ח דזה אינו עשוי כמין תכשיט ולכן נהגו להקל. וכ"כ הר"ז או' י"א. וכ"כ האחרונים. והוא שמעמדת בה קשוריה כנז' ונראה דהד' באלו המחטין הבאין מערי ארופ"א שאין נקובין וראשן אחד עב שכולן שוין וגמלאין אלא כל אדם דלא שייך בהו שלפה ומחוי אבל אס הלכה האשה אלא הלורף ועשתה כעין זה מבסף או זהב כיון דדבר חידוש הוא חיישין לשלפה ומחוי ואסור ללאת בה בשבת אעפ"י שמעמדת בה קשוריה והיינו לדעת האוסרים כנז':

(לד) **שם**. מותר. אבל יש ליזהר שלא תוליא אלא המחט הלריכה לזה שאס תוליא יותר מזה אסור. ז"ל. ועיין סוף סעי' ח"י:

(לה) **שם**. ואם אינה מעמדת וכו' וכן אסורה ללאת במחט שמחלקת בו שעררה אפי' אס עשוי להתקשט בו. טור. ואם אינו עשוי לתכשיט חייבת חטאת. ז"ח. וכ"כ הט"ז סק"ז וסק"ח. ר"ז או' כ"א. וכ"כ דעת האחרונים. ועיין לעיל סי' ש"א או' מ':

(לו) **שם**. אסור. והט"ז סק"ח כתב דחיובא נמי איכא כיון דמייירי הכא במחט שאינו תכשיט יעו"ש. מיהו

במשנה ז' שם
בריי"ח ח"ט ל"ז
ובא"י מ' שם
ס"ד במשנה ובגמ'

במגעל חדש שמא לא יבא למרתה אא"כ נסתה ללכת בו מאתמול שהוא לכדתה אבל איש מותר שאין מקפיד ב"כ. הגה ובשאר מלבושים אין לחוש אפי' באשה (כל זו): יד ויוצאת בחוטי שער בין שהם עשויים משערה או משער חברתה ואפי' משער בהמה ובלבד שלא תצא זקנה בשל ילדה ולא ילדה בשל זקנה: וזו היוצאת בקשר שעושים לרפואת קיטוף עין הרע שלא ישלשטי בממוך הקשור ומהודק באזנה ובמוך שבסנדלה הקשור בסנדלה ובסנדל

בף החיים

ותציאו צידה. ר"ז שם. והוא מגמ' ועיין לעיל או' הין ודוק: (מן) **סעי'** וזו. לרפואת קיטוף עי' וכו' דהוי קמיע מומחה ולא שייך בו שלפי ומחוי שאינו דבר על נוי. תו"ש או' כ"ד:

(ס) **שם**. ומהודק באזנה. שנותנת ללוע ליחה של לוחת האוזן. רש"י לב"ש:

(סא) **שם**. ובמוך. שבסנדלה. שמיחתו לתענוג. רש"י: (סב) **שם**. הקשור בסנדלה. וא"ל היה הקשר מהודק. הרא"ש. תו"ש או' כה:

(סג) **שם**. הקשור בסנדלה. או בעקבה. מפני שמוך זה הוא לה כמו תכשיט ומלבוש שהרי הוא נמשש להגאת גופה כמו שאר מלבושים. ר"ז או' י"ז:

(סד) **שם**. הסתומים מכל לדי. אבל אם הם פתוחים אפי' מלך אחד איכא למיחש דלמא נפיל ואחי לאחויי. ב"י. ולריך לקשרו שם. ר"ז שם:

(סה) **שם**. אפי' אינו קשור וכו' דהו' אין לחוש דלמא נפיל ואחי לאחויי. תו"ש או' כ"ו:

(סו) **שם**. אפי' אינו קשור מותר. ומותר ליתנו לכתחלה בשבת. טור. וכתב ב"ה"ל להתיר במגעל שלנו ללוחת בתנן שכתבו כמו במוך ואפי' בשבת יכול ליתנו לתנן או למוך בתוך המגעל ואינו מסופק בזה דלא כהגהת סמ"ק שכתב ל"ע אם ה"הקש. ב"ח והביאו העו"ת או' ט' וכתב ויש להקל לזורך קלת. אבל הר"ז או' י"ט כתב להתיר בפשיטות כדעת הסה"ל וכתב דאינו כמו המוך דאם המגעל סתום מכל לך מותר בלא קשירה ואם אינו סתום לריך קשירה:

(סז) **שם** הגה. שלא יפול דם וכו' אבל אם מכוונת כדי שיבלע בו הדם ולא יפול הדם על בגדיה ויטנפס הוה חולי טינוף ואסור כמ"ס סי' ש"א סעי' י"ג ב"י ע"ז סק"י: (סח) **שם**. אפי' יש לו צית יד. דאיכא למיחש שמוא תטלנו ע"י צית יד מ"מ שרי דגם הבית יד מאיס. תו"ש או' כ"ח:

(סט) **שם**. בפלפל ובגרניר מלח וכו' פלפל אריך נותנת אשה בפיה שריחה רע וגרניר מלח לרפואת חולי שנים. רש"י ר"ז או' י"ט:

(ע) **שם**. ובלבד שלא תתן לכתחלה וכו' דמחוי כאלו מערמת להוילאו לר"ה שאין הכל יודעין שנותנת שם לריח הפה. תו"ש או' ל' לב"ש:

(עא) **שם**. ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת. לפי מ"ס התו' קאי גם אמוך שבאזנה ושבסנדלה ושהתקניה לנדתה אבל אין נראה כן מדברי הרמב"ם בפ"ט ומדברי ר"י בחלק י"א. ב"י. וכ"כ הב"ח בשם סמ"ג וסמ"ק דהא דקתני ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת לא קאי אלא אסיפא ובגרניר מלח ובכל דבר שתתן לתוך פיה אבל אמוך בתוך הסנדל דברישא פשיטא דיכולה ליתן לכתחלה בשבת וכתב דכן הוא דעת הטור ועו"ש. וכ"כ

פת"ע או' כ"ו:

(מח) **שם**. שמוא לא יבא וכו' ושלפא ליה ואחיה לאחויי דא בר"ה:

(מט) **שם**. ללכת בו מאתמול וכו' אפי' שעה אחת. גמ': (ן) **שם**. אבל איש מותר וכו' בין במגעל קרוע בין במגעל חדש. ב"ח סי' ש"א. ר"ז או' ט"ו:

(נא) **שם**. אבל איש מותר וכו' ואע"ג דבסי' ש"א סעי' ד' מבוחר דדבר הראוי לאיש ולחשה אסרו בו משום לא פלוג שאני הכא דמגעל של איש אינו דומה למגעל של אשה ולהכי שפיר יש לחלק בין איש לאשה. תו"ש או' כ"ח. (בן) **שם** הגה. ובשאר מלבושים וכו' שהם קרועים או חדשים אף האשה מותרת ללוחת בהם לפי שבדברים גדולים שהם עיקר המלבוש אין חוששין בה שהשלפס מעליה. ר"ז או' ט"ו. ועיין לעיל או' א':

(נג) **סעי'** יד. יולדת בחוטי שער וכו' מפני שהנשים באים בהם ואינם חוללין בטבילה עד שנגזור שמוא תביאם לר"ה. הרמב"ם פי"ט. א"ר או' ח"י. תו"ש או' כ"ב:

(דן) **וכתב** המש"ז או' ט' דמ"ס הש"ע יולדת בחוטי שער וכו' היינו באין קלושים תוך שערותיה ובקלושים אף חוטי למר שרי כמ"ס סעי' א' עכ"ל והיינו לסתם הש"ע אבל כבר כתב שם בש"ע יש מי שאוסר וכתבו שם כי כן יש להחמיר ועו"ש:

(הן) **כתב** בש"ג דמותר לאשה נשואה לגלות פאה נכרית שלה לא שגא אם היא עשויה משערותיה או משער חבירתה דאין שער באשה ערוה אלא דוקא שערותיה המדובקים בצפורה אבל לא בתלושים ועשויים לכסות שערותיה האחרות ואע"ג דעבדה לקישוט שתהא נראית בעלת שער עכ"ל. ד"מ או' ו' ולא דמי לחוטי למר שבראש הסי' ואף דהני שערות מחוברין בדבר ויש בו משום חילול דשאני הכא דהך פאה נכרית הוא כמלבוש דאינה הולכת וולתה א"ל בשעת טבילה מניחתן בציתה. פרישה או' י"ט א"ר שם. ומיהו עיין לקמן סעי' ח"י שאוסר ללוחת בפאה נכרית ואפשר שיש לחלק ועיין לקמן או' ח"ן ודוק. ועוד עיין בדברינו לעיל סי' ע"ה או' י"ט לענין דינא שכתבו דמותר לקרות נגד פאה נכרית ועו"ש:

(ו) **שם**. או משער חבירתה. שאינו דומה במראיתו לשער שלה. ר"ז או' ט"ו. ואפי' משער בהמה. ולא אמרינן דמאים ואחי למשלפא ואחויי ד"ח בר"ה. גמ':

(ז) **שם**. ולא ילדה בשל זקנה. דמחוי עליה ואחיה לשלויה. ט"ז סק"ט. והמש"ז או' ט' כתב דתרווייהו טעמא משום דמחוי עליה לפי' ב"י דגם זקנה צילדה מחוי עליה שאין ראוייה לה יעו"ש. וכ"כ הר"ז או' ט"ז. וכ"כ האחרונים:

(ח) **לא** תלך בפאה נכרית דהיינו קליעת שער הלז שנותנת על שערה כדי שתראה כבעלת שער הרבה שמוא תחלנה מעל ראשה להראותה או שמוא תפול מעל ראשה (נה)

ס"ס י"ט עור בשם
סמ"ג ושי"פ לפי
הנ"ל שם. ב שם
ס"ד במשנה ל שם
במכ"א ס"ה.
ב שם ס"ד. נסור
ב שם ר"י ושי"פ.
ס רמב"ם בפ"ט
מה"א דרכ יוסף
חליצ"ה דרכ יהודה
בפ"י בירית סיג.
ע היה ממשמעות
פירש"י שם.
פ תוספ"י ור"א ש"ה ר"ן שם. צ"ר יוחס בח"ט בשם רמב"ן ירמב"ה ור"ה בפ"ט בש' הרשב"א ק"ס סיד וכר"ב הכ"ף

ויבסגדל ומנעל הסתומים מכל צד אפי' אינו קשור מותר נובמוך שהתקנה לנדרתה.
הגה שלא יפול דם עליה ויזכרנה (צ"י בשם הפוסקים) לאפילו אינו קשור דכיון שהוא מאוס לא
חיישינן דלמא שקלה לי' אפי' יש לו בית יד מובלבל ובגרגיר מלח ובכל בושם שתחן
לתוך פיה ובלבד שלא תתנם לכתחלה בשבת ואם נפל לא תחזיר נובבתי שוקיים
שקושרים במשיחה סביב שוקיה אע"פ שאין המשיחה קשורה בהם ולא חיישינן שמא
ישתלשלו למטה מיוצאה באצבעה שמניחין בזרוע או בשוק והוא שתהא דבוקה לבשר
ולא תשמש עויש מי שאוסר בשל זרוע : מ"ז פבכל מה שיכולה רצאת יכולה ללהתירו
ברה"ר ולא חיישינן דלמא מתיא ליה : י"ז צ"ש אוסרים להביא מפתח אפי' בחצר הבית
כי אם בידו אבל לא בחגורתו שמא ישכח ויוציאנה לרה"ר : י"ח קבל שאסרו
ב"חבמים

בפ החיים

ט"ז ס"ק י"א. ח"ר ח"י כ"ה. ועיין לעיל סוף ח"י ה' :
(ף) **סעי'** מ"ז. יכולה להחזיר דר"ה וכו' משום דליכא למיחש
למידי דאם יהא זכור לשבת בשעת התרה לא חזי
לאחזוי ואם לא יהא זכור לשבת אפי' נאסור להחזיר ולהסיר
לא יועיל. ח"י ר"פ במה חשה. צ"ח. ח"י ח"י ל"ג (והשיג
על הלבוש שכתב טעם אחר יעו"ש) לב"ש :

(פא) **סעי'** י"ז. יס אוסרים להביא מפתח וכו' היינו ל"א בסעי'
ח"י שאוסרים ללאת בתכשיטים שאסרו חכמים
אפי' לחזר המעורבת ואפי' צבית דרך מלבוש שמא ישכח וי"א
בהם. צ"י. וכ"כ מ"א ס"ק י"ג. ח"ר ח"י כ"ז. אבל להחזיר
תכשיטים תוך הבית ולא גזרו בית אטו ר"ה ה"ה במפתח ח"ן
לגזור. אלא ל"א אפי' צבית בתכשיטים ה"ה במפתח ואפי'
המפתח כעין תכשיט משא"כ כשנשא המפתח בידו אפי' אינו
תכשיט מותר תוך הבית דכיון שהוא בידו יזכור ולא י"א עם
המפתח לר"ה. מחש"ש :

(פב) **סעי'** ח"י. אסור ללאת צו לחזר וכו' היינו מצית לחזר :
(פג) **שם**. לחזר שאינה מעורבת. אבל לחזר המעורבת
שרי. הרה"מ פי"ט דין ח' :

(פד) **שם**. חזק מנכול וכו' היינו כפה של זמר שבסעי' ג'
ופאה נכרית פרש"י קליעת שער תלושה וזכרתה
על שער ע"ס קליעתה שתראה בעלת שער עכ"ל. צ"ח. ומ"ש
בש"ע שקלעה בתוך שער הוא ל"ד לפי מ"ש בסעי' ח' לסברה
ח' דאפי' בחוטי זמר ופשתן מותר ללאת לר"ה אם הם קלועות
ויעו"ש הטעם וכו' במש"ז ח"י י"ב יעו"ש. ועיין לעיל ח"ן :
(פה) **שם**. חזק מנכול וכו' שמוסרת ללאת צדן לחזר שאינה
מעורבת כדי שלא תתגנה על בעלה. הרמב"ם
פי"ט דין ח' :

(פו) **שם**. נשי דין נהגו ללאת וכו' פי' שנהגו ללאת לר"ה
שלנו שהוא כרמלית שהרי ח"ן מצוהות שלנו רחצים
ט"ז חמה וגם ח"ן ס' רצוא בוקעים בהם והרי כחזר שאינה
מעורבת ומותר. כ"כ ח"י מיהו מאן דאית ליה חש"ג דח"ן ס'
רצוא בוקעים צו נקרא ר"ה אסורים ללאת לר"ה גמורה.
עו"ש ח"י ט"ז. ועיין לקמן ח"י פ"ח :

(פז) **שם**. נהגו ללאת בכל תכשיטין. היינו האסורים מטעמא
דלמא שלפה ומחוי. ח"ר ח"י ל' אבל תכשיטין
שאסרו מחשש שמא יפלו או מחשש טבילה או שמא ישחקו עליה
ותתלם בידה ח"ן לנו לומר אלא שסומכות על דברי המקילין.
אבל כל הדברים שאסור ללאת בהם מן הסורה מפני שהם
משא גמור אסור לר"ה ללאת בהם אפי' לכרמלית. ר"ן ח"י כ"ג :

וכ"כ ח"ר ח"י כ"ג בשם כמה פו' דבמוך שבחזנה ושכסגדלה
שרי לכתחלה ליתן בשבת, וכתב שרי"ם צ"י ושי"פ יעו"ש. וכ"כ
התו"ש ח"י ל', וכ"כ הר"ז ח"י י"ט דמוך שבחזנה ושכסגדלה
מותרת לקשרו שם בתחלה בשבת וללאת צו מפני שניכר הדבר
למה היא מותרת שם המוך והכל יודעים שהיא לריכה לו ואינו
מערמת כלל עכ"ד :

(עב) **ובי"ד**. כתב בטור וצ"י דכפלפל נסתפקו הסמ"ג והסמ"ק
ח' שרי ליתנו לכתחלה בפה בשבת וללאת צו
מי שיש לו ריח הפה יעו"ש והטעם כתב הב"ח נסתפקו בפלפל
משום דיי"ל דלא קאי ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת אלא
דוקא אגרגיר מלח ובכל דבר שתחן בתוך פיה אבל לא על
הפלפל יעו"ש. וכתב התו"ש ח"י ל' וספיקא לחומרא וכ"מ
מדברי הרמב"ם פי"ט דה"י ובלבד שלא תתן וכו' קאי גם
אפלפל וכ"ג דעת הש"ע. וכ"ה דעת האחרונים :

(עג) **שם**. ואם נפל לא תחזיר. ואפי' נפל ע"ג כלי אסור
להחזיר. מ"א ס"ק י"א. ח"ר ח"י י"א. וכן הסכים
המחש"ס כהמ"א ודלא כהתו"ש שהשיג על המ"א יעו"ש :

(עד) **שם**. ואם נפל לא תחזיר. ונראה דלפי טעם זה שאינו
אסור אלא משום מראית העין ח"כ במקום שאין
רוחין שרי ואף דק"ל כל מקום שאסרו חז"ל משום מראית העין
אפי' בחדרי חדרים אסור הא כבר נתבאר בכמה דוכתי דה"ד
היכא שיש חשד איסור דאורייתא אבל הולאה בפה אינו אלא
איסור דרבנן. תו"ש ח"י ל"א. ועיין לעיל ס' ש"א ח"י רס"א :
(עה) **שם**. שקסורים במשיחה וכו' ואפי' אם המשיחה דבר
נוי נמי מותר דלא שלפא שמא יפלו בתי שוקיים.
כ"כ האחרונים :

(עו) **שם**. שאין המשיחה קשורה בהם. אלא עליהם ר"ז
ח"י ד' :

(עז) **שם**. ולא חיישינן שמא ישתלשלו למטה. עם המשיחה
שעליהם ויפלו ותציאם בידה. ר"ז שם :

(עח) **שם**. ויולאה באצבעה וכו' ואע"ג שהוא תכשיט כתוב
שם הטעם בהרמב"ם פי"ט דין ח' דכל דבר שהוא
תכשיט ואינו נופל ואין דרכה להראותו הרי זה מותר ללאת צו
עכ"ל. וכתבו האחרונים כגון שהוא דבוק על צורה תחת הכתונת
ולא חיישינן דילמא שלפא ומחוי שלא יתגלה וזרועה. והוה הטעם
נמי ע"ג שוקה. וה"א ס"ל דדוקא בשוק מקליין מה"ט ולא
בזרוע כמ"ש בא"י שאח"ז :

(עט) **שם**. ויש מי שאוסר בשל זרוע. הוא דעת רש"י גבי
בירית דלא התירו אלא בשוק דלא מגליה שוקה.

חכמים לצאת בו לרה"ר אסור לצאת בו לחצר שאינה מעורבת חוץ מכבול ופאה נכרית דהיינו קליעת שער שקלעה בתוך שערה וז"ל דבל שאסרו לצאת בו אפילו להתקשט בו בבית אסור וכ"ש לצאת בו לחצר המעורבת חוץ מכבול ופאה נכרית שז"ל א"א שהכל מותר לצאת בו בחצר אפילו אינה מעורבת חוץ מהאידנא נשי דירן נהגו לצאת בכל תכשיטין או"ש שאמרו דמדינא אסורות אלא שכיון שלא ישמעו מוטב שיהיו שונגות ואל יתן מזידות בוי"ש שלימדו עריהם זכות לומר שהן נוהגות כן ע"פ סברה אחרונה שכתבתי שלא אסרו לצאת בתכשיטין לחצר שאינה מעורבת והשתא דלית לן רה"ר גמור הוה ליה כל רה"ר שלנו כרמלית ודינו כחצר שאינה מעורבת ומותר : הגה וי"א עוד טעם להחיר דעכשיו שכיחי תכשיטין ויולאין אף בחול וליכא למיחש דלמא שלפא ומחוי כמו בימיהם שלא היו רגילין ללכת בהן רק בשבת ולא הוו שכיחי (תוס' פרק כ"ב והגהות אלפסי פי' צמה אשה) גומיהו טבעת שיש עליה חותם לאשה ושאין עליה חותם לאיש דתנן בה חייב חטאת אף בכרמלית אסיר אפי' לדירן והוא הדין לכל מאי דאתמר ב' חוב חטאת דוי"ש מי שאומר שבזמן הזה שנהגו האנשים לצאת בטבעת שאין עליה חותם ה"ז להם כתכשיט ושרי ולפי זה אפשר דכיון שנהגו עכשיו הנשים לצאת בטבעת שיש עליה חותם הרי הוא להן כתכשיט ושרי הוב"מ צריך להזהר רנשים שלא תצאנה אלא במחטים שהן צריכות להעמיד קישוריהן ולא יתר כי בזה שאין להן תועלת בו ישמעו לנו : י"א וצריך להזהר לנשים שרא יטלטלו

והרמב"ם בפ"ט
ר' בית יוסף
מחשבות רש"א
שהביא המגיד
בפי"ט והמרדכי
בפ"ד דשבת בשם
ר"י ש טור והסו'
בשם ר"ת ס"ד
ח' חוס' שם בשם
רבינו שר שלום.
א שם בחוסמות
והרמב"ם והר"ן שם
ב טור בשם בעל
החומות וסמ"ק
ושם בחוס' בשם
רבינו ברוך ג שם
בעל החומות
ד"ה נ"ע פ סברתו
ר"ת והביא הב"י
בסי' ש"א מהרי"י
אברהם ו. מרדכי

מהש

בף החיים

משמח. עוש' או' ט"ז. וכ"ז הוא לדעת המקילין ובכר כתבנו
באו' הקודם דדעת מרן להחמיר. ועוד עיין לעיל סי' ש"א
או' ח"ן.

(י) ש"ס. אף בכרמלית אסור וכו' וה"ל דאפי' בחצר אסור הגר"א
צא) ש"ס. שנהגו האנשים ללכת בטבעת וכו' היינו לדעת
הי"א דס"ל דר"ה שלנו דינו כחצר שאינה מעורבת
אבל לדירן דלא ס"ל הכי ודאי אסורים גב' לאיש ואף דבאיש
לא שייך שלפי ומחוי לפי שאין דרכו בכך להתפאר בתכשיטין
כמ"ס סי' ש"א סעי' ט' מ"ט אסור כיון דהוי תכשיט גס
לאשה כמ"ס שם. וכ"כ ב"י בשם רי"י בסי' ש"א. תו"ש
או' ט"ל. ועיין לעיל סי' ש"א או' ג"ן :

צב) ש"ס. ולפ"ז אפשר דכיון שנהגו עכשיו הנשים וכו' הא
דמספקא ליה דהכי ולא כתב בפשיטות דה"ה נמי
גבי נשים יש להחיר כיון דלא שייך גביה שלפי ומחוי שפיר יש
להחיר בזה"ל אבל באשה דודאי איכא למיחש דה דלמא שלפא
ומחוי אפשר דאין להקל כולי האי למימך דבזה"ל מיקרי טבעת
שיש עליה חותם תכשיט גס לאשה וגם לסמוך אי"א דס"ל דר"ה שלנו
דינו כחצר שאינה מעורבת ושרי ולכך כתב הש"ע לישאל דאפשר
משום דמספקא ליה דהכי. והלבוש כתב בפשיטות לדעת י"א דאין
חילוק בזה"ל בין איש לאשה בין יש עליה חותם לאין עליה
חותם דשניהם מותרים בשניהם אבל מלשון הש"ע לא נראה כן
כמ"ס. תו"ש או' מ"י :

צג) ש"ס. בטבעת שיש עליה חותם וכו' היינו לדעת הי"א
דר"ה שלנו דינו כחצר שאינה מעורבת ולדירן אסור.
תו"ש או' מ"א.

צד) ש"ס. ולא יותר וכו' ר"ל מה שהחיר בסעי' ט' מחמת
להעמדת קישוטין לא יהיה יותר מחטין בלעיפה מוכרי
הנורך להעמדת קישוטין. לב"ש ועיין לעיל או' ל"ד :

צה) סעי' י"א. צריך להזהר לנשים וכו' ל"ד לנשים וה"ה
לאנשים

(ה) ש"ס. כל ר"ה שלנו כרמלית ודינו כחצר וכו' וכתבו
התו"א ש"ס דכרמלית חמיר מחלל שאינה מעורבת
כדאי' בפ' כל כתבי הי"ד בומניהם שהיה ר"ה ושייך למגור
כרמלית אטו ר"ה וא"ו הוי כרמלית חמיר מחלל שאינה מעורבת
אבל עכשיו דליכא ר"ה אין שום חומרא בכרמלית יותר מחלל
שאינה מעורבת עכ"ל. אכן התו"א בכתובות כתבו בפשיטות לחלק
בין כרמלית לחצר שאינה מעורבת גם בזה"ל ולא הביאו תירוצם
דלעיל כלל וגם הרמב"ם לא הזכיר מזה וכ"מ מדברי הטור
שצ"ס של"ד מחלק בין חצר שאינה מעורבת לכרמלית ואף דס"ל
דבזה"ל ליכא ר"ה. והש"ע בסי' שמי"ה סעי' ז' סתם שם דיעה
ראשונה דגם בזה"ל איכא ר"ה וכ"כ שם הבנה"ג והע"ה ש דדעת
הש"ע הוא כן. ולפ"ז ל"ל דהא דכתב הש"ע דיעה זו דבזה"ל
אין לחלק בין כרמלית לחצר שאינה מעורבת משמיה ד"א הוא
דכתב כן וליה לא ס"ל. והמ"א בסי' י"ג וסי' שמי"ה כתב
בשם הש"ע שפסק כן דבזה"ל ליכא ר"ה וליחא. תו"ש או' ל"ו.
וכ"כ לעיל סי' י"ג או' ז' בשם כמה פו' דדעת מרן ז"ל כסתם
דסי' שמי"ה דגם בזה"ל איכא ר"ה יעו"ש. וא"כ כיון דלדעת
מרן ז"ל גם בזה"ל איכא ר"ה ה"ה ג"כ דיש לחלק בין כרמלית
לחצר שאינה מעורבת כנו' ולפ"ז לסברה האחרונה דהיינו י"א
שנית שכתב בש"ע לא שרי אלא דוקא בחצר שאינה מעורבת
אבל לכרמלית אסור ולסתם הש"ע לא שרי אלא דוקא בחצר
המעורבת ואין ק"ל כסתם הש"ע רק במקום שנהגו להקל לא
נוכל למחות בידם מואחר שיש להם על מה לסמוך אבל כל
יר"ש יש לחוש לעגמו אפי' במקום שנהגו להקל ואין לו"ז מדעת
הש"ע. ובז"ה יש אסורים לאשה שתלא לחוך בתכשיטין אפי'
בחול מפני הרוחין ואשה יראת ה' היא תחלל :

(ה) ש"ס. בהגה. ויולאין בזה אף בחול וכו' דכל התכשיטין
הרגילין ללבושן נמי בחול שרי בין לאיש בין
לאשה. שהג אשר סביב המרדכי פי' צמה אשה. ובשם הר"ר
דוד כתב שהזהר הוא כמו קמי"ע מומחה שטוב לרפואה שהוא

בפי' ד' נכס ר' י
ז שס"ס נכס
ובפי' רש"י ח סס
מהלך
דשמואל י' ט שס
נכסנה * (כן הוא)
במור שלפניו חבל
ברש"י ובארוך מון
מהטעמים י' שס
נכסנה כ' שס
נכסנה ופי' רש"י
שס. ל' נכס
בפרט לנכס הטוי
וכי' נכס ספרי

מחמ שניטל חודה או עוקצה לשום בצעיפים א"כ ניטג מע"ש חודה ועוקצה (ויחדה)
רשום כך (וע"ל סי' ש"ח סי"א) : כ זהבנות קטנות שנוקבים אזניהם כדי לתת בהם נזמים
כשיגדלו וכדי שלא יסתמו הנקבים נותנים בהם קסמים מותר לצאת בהם וה"ה אם
נותנין חומים באותם נקבים שמותר לצאת בהם אם אינם צבועים האבל אם צבועים אסור :
כא מוצאת אשה רעולה והוא שמעטפה כל ראשה חוץ מהפנים * : כב יפורפת (פי' קושרת)
בשבת על האגוז ועל האבן כשיחדתו לכך ויוצאת בו אבל על המטבע אסור לפרוק
בשבת דלאו בר מלטול הוא ולא מהני בה יחוד לואם פרפה עליו מע"ש מותר לצאת
בו בשבת : כג אם היתה צריכה להוציא אגוז לבנה ופרפה עליו כדי להוציאה אם לרהר
אסור ואם לכרמלית מותר : פד ניוצאה באבן תקומה (פי' הערוך אבן ידוע שנסהיה על אשה לא
תפיל

בפ' החיים

אבל אם אינה עגולה לא מהני בה יחוד לשבת אחת כמ"ש
בסי' ש"ח סעי' כ"ג ומ"א שס ס"ק מ"ג. תו"ש בזה הסי' או מ"ו :
קנ) ש"ס. ולא מהני בה יחוד. וגרסה דדוקא ביחוד לשבת
אחת לא מהני אבל ביחודה לכך לעולם ודאי מועיל
דלא גרע מאבן שעל פי החזית כדאיחא בסי' ש"ח סעי' כ"ג
וכ"כ שס הר"ן בהדיא דיחוד לעולם מהני כמעשה. אכן לדעת
המרדכי דלשם לא מהני גם יחוד לעולם אלא צענין דוקא
מעשה מיהו לא ק"ל שס כוונתה כמ"ש רמ"א שס. תו"ש אוי
מ"ז, וכ"כ הגרע"ה, ועיין בדברינו לשם בס"ד :
קד) ש"ס. ואם פרפה עליו מע"ש וכו' דמעשה מועיל. מ"א
ס"ק ח"י, ח"ר או' ל"ה. וכתב רי"ז דכן הדין
בא"ש. ח"ר שס :

קה) ש"ס. מותר ללאת בו בשבת. ר"ל אעפ"י שהסירה הבגד
מותר לפרוק בשבת כיון שפרפה פעם אחת מע"ש
דמעשה מועיל ונעשה המטבע כמו כלי או מלבוש, לב"ש :
קו) סעי' כג. אם היתה צריכה להוציא אגוז וכו' בעיא דלא
אפשיטא וכתבו הר"ף והרא"ש וק"ל כל תיקון
דאורייתא לחומרא ודרבנן לקולא ולפיכך לר"ה דהוי דאורייתא
אסור ולכרמלית דהוי דרבנן שרי ב"י עו"ש או' ח"י, ועיין
לקמן סי' שמ"ה סעי' ז' ובדברינו לשם בס"ד :
קז) ש"ס. ופרפה עליו כדי להוציאו וכו' כ"ל דאפי' פרפה
מאחמול אם כוונתה להוציא לבנה אסור. מו"ט
ח"ר או' ל"ז :

קח) סעי' כד. יולאה באבן תקומה וכו' וקורין לה קוטג"א
בלע"ז ורש"י וט"ז כתבו שקורין שטערין שו"ס
ובציאור רש"ל לסמ"ג כתב המעתיק שהוא אבן חלץ שיש בו
חלל ואבן קטן בחוכו כעגבל צווג וכן נכרא. ח"ר או' ל"ח.
והציאו מחה"ש ס"ק י"ב :

קט) ש"ס. ובמשקל ששקלו כנגדו וכו' היינו שמדמן לו איזה
חפץ שמכוון במשקל אבן תקומה ולא שחיסרו ממנו
או הוסיפו עליו לכוונו במשקל אבן תקומה ויש בו סגולה שלא
תפיל ולדה. תו"ש או' מ"ט. והטעם בכל זה להחיר משום דהוי
כקמיע מומחה :

קי) ש"ס. ובמשקל ששקלו כנגדו וכו' ובמשקל דמשקל בעיא
דלא אפשיטא ולכאורה בכרמלית תיקון דרבנן לקולא
אבל במ"א סי' ש"ח ס"ק י"ז משמע דאסור בכרמלית בקמיע
שאינו מומחה והיה אבן תקומה לרפואה דהוה כקמיע מומחה
כמ"ש בע"ז הא משקל דמשקל הוה כקמיע שאינו מומחה ואסור
בר"ה והיה בכרמלית. מש"ז און י"ג :

לאנשים אלא שדבר זהוה. סי' הזכרונות דל"ו. כנה"ג
בהגב"י :

י"ט. שניטל חודה או עוקצה וכו' מיירי במחמ שאינה נקובה
שיש עליה קשר עב בראשה והוא נקרא עוקץ וע"י
שניטל ממנה זה העוקץ או שניטל חודה נכבטל שס כלי מעליה
ואסור לטלטלה. אומנם עיין במ"א ס"ק טו שחולק על הש"ע
וס"ל דהוי דבמחמ נקובה נכבטל שס כלי ע"י שניטל חודה או
חודה וכדלקמן בסי' ש"ח סעי' י"א במחמ שאינה נקובה לא
נכבטל שס כלי מעליה עד שניטלו שניהם דהיינו חודה ועוקצה
וכמ"ש הרא"ה או' ט"ו בכוונת מ"א יעו"ש. ומ"מ לענין יחוד
מע"ש לכו"ע מהני אפי' במחמ נקובה וניטלו שניהם. וכ"כ
הר"ז או' כ"ד :

צו) ש"ס. ויחדה לשם קד. שעי' יחוד זה שמצעי' נעשית
כלי לענין זה. רי"ז שס :

צז) סעי' ד. מותר ללאת בהם. דאורחא בהכי ולאו משוי
הוא. רש"י :

צח) ש"ס. אבל אם הם לצוים אסור. דחיישין דלמא שלפא
ומחוי. ב"ח. ואע"ג דנזמים מותר כמ"ש סעי' ח'
שאני חוטין דקל יותר לטלם מנזמי האוזן. תו' (שבת כ"ט
ע"ב) ולפי מ"ש שס בהגה י"ל דהכא מיירי בבחולה דוקא. מ"א
ס"ק ט"ו. ור"ל הא דכתב בש"ע הבנות קטנות לאו אורחה
דמלתא נקט אלא דוקא בנות דרבנן לגלות אזניהם משא"כ
נשואות דאין דרכם לגלות אזניהם אפי' לצוים מותר. מחה"ש.
אומנם לטעם התו' שכתבו בחוטין נקל יותר מנזמי האוזן אף
נשואות אסור. ח"א או' ט"ז. וכ"כ קלם מאחרונים דיש להחמיר
בצוים אף בנשואות :

צט) סעי' בא. חוץ מהפנים. כך הוא ל' הטור אבל ברש"י
והר"ן חוץ מהעינים. ח"ר או' ל"ג. באה"ג. וכן
הסכים הגר"א :

ק) סעי' כב. פורפת וכו' והוא שמתעטפת בטלית שיש
בראשו האחת רצועה וקושרת אגוז או אבן שיחדה
אותה לכך בראשה השני וכורכת הרצועה באגוז או באבן כדי
שלא יפול הטלית. טור. ולשון פורפת כמו קרסים דמתרגמינן
פורפין כל המחבר בגד לחבירו קרי פריפה. רש"י לב"ש :

קא) ש"ס. פורפת וכו' ולא מחזי כמכוין להוציאה דהכא הכל
יודעין שצריכה לדברים הללו משא"כ בנותנת לתוך
פיה כמ"ש סעי' ט"ו. תו' מ"א ס"ק י"ז :

קב) ש"ס. ועל האבן שיחדתו לכך וכו' והיינו כשהאבן עגולה
דאורחא בהכי ולכן מהני בה יחוד אף לשבת אחת

ענין

קבו) **ישי** הגם. אבל מותר לחוף ולפכפס ביד. פרש"י (שבת
 י' ע"ב) חופף שערן בנתר וחול ומפספס מנפץ
 שערן

קליעתה דמיא לכתיבה. תו"ש חזי ג"א. ואיסור
(קיו) **סעי'** בו. חסור לקלוע וכו' דדמי לבנין וכן ה"ח
(נז)

אל' רמזים בספ' מה'ש. * (הדינים בעצדים אינם שייכים למן הזה עוד ב' הרב המניד שם ומהר"א שם)

ד"ש על איזה עבד מצווה על שבתתו. וכו' ג' סעיפים:

א אדם מצווה על שבתת עבדו שמל ושבל רשם עבדות* וקבל עליו מצות הנוהגות בעבד אבר אם לא מל ומבל אלא חבל עליו שבע מצות בני נח הרי הוא כגר תושב ומותר לעשות מלאכה בשבת לעצמו אבל לא לרבו ואסור לכל ישראל לומר לו לעשות מלאכה בשבת לצורך ישראל בנאפילו מי שאינו רבו ואם לא קבל עליו שום

מצוה

בין החיים

מלות שנלמנו בני נח וזה נקרא עבד תושב ונקרא בקלח מקומות עבד ערל ודינו כגר תושב. והג' הוא עבד ערל שעובד עבוס שלו. מ"מ שם:

ג) שם. אדם מצווה על שבתת עבדו וכו' וכשעושה העבד מלאכה הרב עובר כמו על שבתת בהמתו מ"מ שם. מ"א סק"א. תו"ש או' א' ואף דעובר בלאו מ"מ אין בו מלקות כיון שאין עושה בעלמו. סי' החינוך סי' ל"ג וכו' מ"מ דרמב"ם דהא בשבתת בהמה ליכא מלקות א"ר או' א' ומיהו מותר להשכיר עבדו לא"י בימי החול אם מתנה עמו שלא יעשה בו מלאכה בשבת ולא דמי לבהמתו דמבואר לעיל דסי' רמ"ו סעי' ג' דאסור להשכירה לא"י בכה"ג דאין הא"י נאמן על כך דהא הא"י לא יעשה מלאכה בע"כ של עבד ויש לעבד כאמנות ע"ז. ח"א או' א' מ"ב או' ב':

ד) שם. לעלמו, היינו תפירת בגדיו ותיקון מנעליו או עושה להרויח מזונותיו. ב"י בשם הכלבו. מ"א סק"ב, והיינו כשרבו נותן לו מזונות אלא שרואה להרויח להעדפה אבל אין הכוונה שאז לא יתן לו הרב מזונות דדיון זה מבואר בסעי' ב' דדוקא אם התנה מצע"י לעלמו יעו"ש, לב"ש:

ה) שם. אבל לא לרבו, משום דכתיב וינפש בן אמתך והגר זה גר תושב והיינו שנתגדל בביתו דהוי כשכירו ולקטו. תו"ש או' ב' וגר תושב מקרי כל שקיבל עליו ז' מלות בני נח ושלח לעבד ע"ז אפי' בשיתוף, א"א או' ו'.

ו) שם. אבל לא לרבו. ואפי' מלאכה דרבנן, הרדב"ז ח"א סי' ד' מ"א סק"ג. א"ר או' ב' תו"ש שם. ואפי' אם עושה מעצמו שלא אמר לו רבו לעשות אפ"ה אסור. עו"ש או' ב' ואם העבד עושה מלאכה לרבו לבד שלא היה בדעתו שיהנה ישראל ממנה מותר לרבו ליהנות ממונה דומיה דמתני' משקה אחריו ישראל, פתה"ד או' א' יעו"ש

ז) שם. ואסור לכל ישראל וכו' היינו מדאורייתא וכדמסיים דכיון דמלאכת העבד אסור מן התורה וכי' בהדיא בבי' בשם המ"מ והעו"ש לא דק. מ"א סק"ד. א"ר או' ב' תו"ש או' ג':

ח) שם. ואסור לכל ישראל וכו' ופשוט דמומר דינו כישראל ואסור לומר לו לעשות מלאכה. מ"א סק"ח. וכן בן המומרת. תו"ש שם. ואסור לומר ללדוקי לעשות מלאכה אפי' ביו"ט. מ"א שם. תו"ש שם. הקראים דינם כגר תושב. ע"ז ביו"ד סי' קכ"ד סק"ב. א"ר או' ה' ועיין ביו"ד סי' קכ"ט. ואף אם היה למומר עבד עכו"ם אסור לומר לעבדו שיעשה מלאכה לישראל. לב חיים ח"ג סי' פ' יעו"ש. ועיין ח"א או' ח' שנסתפק דמומר לכל התורה או ע"ז ובשבת דדינ כעכו"ם ואומר לו ישראל לחלל שבת אי חייב המושלח יעו"ש והביאו הפתה"ד או' ג' ותמה עליו דהו"ל למפשט מותר ע"ז דיו ע"ז ומתשווה הרשב"א שבי"א ב"י בח"מ סס"י שפי' דמחייב השולחו יעו"ש:

שערו. ובמיר (מ"ב ע"א) פרש"י חופף לשון מגרד. ומפספס פרש"י ותו' שם שמפריד שערותיו זו מזו. והרמב"ם צפי' המשנה שם כתב חופף חוכך שערו בידו ומפספס חוכך בלפרניו או בכלי יעו"ש. ופשוט דאסור לחוף בדבר שבדלי משיר השער (במיר בחול ובכל אדם בשבת. רש"י שם) כדלמרינן במיר. מ"א ס"ק כ"ג. ואפי' קרוב לודאי אסור משום פ"ר. תו"ש או' ג"ה. ועיין לקמן סי' שכ"ו סעי' ט' וי"ד ובדבריו לשם בס"ד: **שם.** בהנה. אבל מותר לחוף וכו' פי' ולא חיישין שמא יעקור שערו ואם יעקור הוה דבר שאין מתכוין ומותר כיון שאפשר שלא יעקור. עו"ש או' כ"ג. ומיהו בשער הזקן שעלול להתלש וידים. עסקניות הן כתבו האחרונים שיש לזהר מאד שלא ישיט ידיו לזקנו כלל בשבת והאר"י ז"ל החמיר מאד אפי' בחול שלא ישים ידו בזקנו למשמש בה כדי שלא יעקור ויתלש איזה שער והיה אומר שא"סור גדול מאד הוא לעקור או לתלוש בידו אפי' שער אחד בלבד בכל מקום זקנו כי הם לנורות השפיע כמבואר בש"מ פ' קדושים יעו"ש. וא"כ כ"ש בשבת דיש עוד איסור מוסיף. ועיין לקמן רס"י ש"מ: **איתא** בש"ס פוסקת אסור ופרש"י מתקנת שערה במסרק ובידיה. וכתב הריב"ש אפשר שהוא מה שרוחלין המסרק בשמן טרוף במים ומעבירין המסרק על ראשן להדביק השערות זו בזו ולהשכיבן על הראש וזה דומה לבנין עכ"ל והב"ד מ"א ס"ק כ"ג וכתב משמע דבל"ה שרי וכתב המח"ש דר"ל במסרק יבש בלי שמן ומים עכ"ל והגם דכתב המח"א בש"ק הקודם בשם הריב"ש דבמסרק אסור י"ל דדוקא לסרוק אסור משום השרת נימין אבל אם כבר הוא סרוק וליכא השרת נימין מעבירתו על ראשה כדי להשכיב השערות אפשר דשרי. ומיהו דעת הפו' נראה דאין לחלק ובכל גוונא אסור להעביר מסרק על השער ובפרט דגם הריב"ש והמ"א לא כתבו אלא בדרך אפשר ומי יוכל להקל באיסורי שבת החמור:

א) סעי' א. אדם מצווה על שבתת עבדו וכו' כשם שאדם מצווה על שבתת בהמתו בשבת כך הוא מצווה על עבדו ואמתו ואעפ"י שהן בני דעת ולדעת עלמן עושין מלואה עליו לשמרם ולמנען מעשיית מלאכה בשבת שנאמר למען ינוח שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר. הרמב"ם פ"ך דין י"ד. וגם העבד בעלמו אסור לעשות מלאכה אפי' לעלמו דהא חייב בכל מה שהאשה חייבת אלא דקמ"ל דגם רבו מצווה עליו למנעו כמו שמצווה על שבתת כל בני ביתו. לב"ש. ועיין באו' שאלח ז':

ב) וד"ע שיש ג' מיני עבדים חוץ מעבד עברי שהוא כישראל לכל דבריו לבד שיש לו שמואל בשפחה כנענית. א"א הוא עבד שמל וטבל לשם עבדות והוא חייב בכל מלות "ה כדן ישראל גמור ובכל מ"ע שהגשים חייבות לפי שדינו כדן אשה. הב' עבד ערל שהתנה שלא ימול אלא ישמור ז'

מצוה אלא עדיין הוא כותי גמור דינו שוה לקבל עריו שבע מצות גולפ"ז צרכי חולה שאין בו סכנה דק"ל אומר לכותי ועושה וכן מת ביו"ט ראשון דק"ל יתעסקו בו עממין אסור לומר לעבד ישראל אפי' הוא עובד עבודת אלילים דכיון דמלאכת העבד אסורה מן התורה לא הותרה ברבר שאין בו פיקוח נפש דייש חולקים ומתירים בזה הו"מ"מ

אם

והרמב"ן והיה לדעת ה"י. ה' הרשב"א בחשו' והרמב"ן

כף החיים

התנא לחזור ולשנות בשנים ושלושה מקומות במקום השייכים לשנות כידוע. ועיין פ"א דמגילה בענין חין בין וכו' ופ"א דחולין החייב בשקדים וכו' ופ"ו דנדה כל שיש לו וכו' שכולם כפולים במ"א וכאלה רבות וכו' דרך הגמ' ואל"ל להאריך בדבר פשוט וע"כ אין תימה על הש"ע שחזר וכתב שזהו דרך הלימוד : (יט) **שם** הגה. וכל עבד שמונה על שביטתו וכו' משמע דקאי גם על עבד שלא מל ועבד לדיעה ראשונה וכו"כ הלבוש בהדיא אבל התו"ש ח"י ט' כתב דקאי רק על עבד שמל ועבד ומ"ש בהגה שמונה על שביטתו לא קאי על הרב אלא על העבד שמונה על שביטתו עלמנו ודלא כלבוס יעו"ש. מיהו המש"ז ח"י ז' כתב כדברי הלבוש יעו"ש :

(ך) **שם** בהגה. אסור ללאת בחותם וכו' ובענין מנהגא דמלכא יר"ה דיהיב מתנה לכל אחד מגדולי העיר מבני ישראל כעין נסכא של כסף עגול ונקרא בלשונם נישאן שזה סי' אשר המלך חפץ ביקרו ומחוקי המלכות שהמקבלו חולו על מלבושו העליון כנגד החזה להראותו לרבים ולהתכבד להיות עבד המלך ויקר עול מלכותו עליו ובעת שהולך לקבל פני המלך וביום שמחת לבו חייב מלך חק המלכים לתלות הנישאן הלז עליו ואי לא עבד הכי איכא קפידא קובא עליו מלך המלכות ואי איתרמי ליה ביום ש"ק שמוכרת ללאת לקבל פני המלך יר"ה אי אשתרי לתלות הנישאן הגויז עליו ולמיפק לר"ה עיין פתה"ד ח"י ז' מה שהאריך בזה ומסיק דכשיהיה מוכרת ללאת עם הגשוואין שלו תלוי על בגדו כמנהג ביום השבת מותר גמור הוא במבואות שלנו. דליכא רה"ר יעו"ש :

(כא) **שם** בהגה. אסור ללאת בחותם וכו' דוקא לר"ה אסור אבל לאחר מותר. ב"ח. ועיין ח"ר ח"י מה שהשיג על הב"ח ומ"מ סי"ט לענין דינא אפשר לסמוך על המתירין יעו"ש. ועיין מש"ז ח"י ח' :

(כב) **שם** בהגה. ואם הוא של טיט מותר ללאת בו כשתלוי בצוארו וכו' ולא חיישינן שמא יעלנו מוארו וישאנו בידו שירא ליטלו מוארו כיון שרבו עשאו לו לס' עבדו. ולהא ליכא למיחש שמא יפסק מעלמו ויטלם בידו דכיון שהוא של טיט ואינו שוה כלום ישליך אותו שם. אבל כשהחותם בכסותו שפיר איכא למיחש שמא יפסק מעלמו ומחמת יראתו מרבו שלא יאמר שפסקו בידיו יקפל כסותו שלא יראה רבו ויניחו על כתפו ויהיחייב חטאת כמ"ש סי' ש"א סעי' כ"ט. וכתבו התו' דאעפ"י שהוא ארוג בכסותו כמי אסור דגזרינן אטו שאינו ארוג. תו"ש ח"י י"ד. ובענין שפהא אם מותרת ללאת בחותם טיט שבצוארה עיין מש"ז ח"י ג' שמדד בזה ואפשר שיש להסיר במבואות שלנו שאין בהם ר"ה :

(כג) **שם** בהגה. ובשל מתכת בכל ענין אסור. כיון שהוא חשוד חיישינן דלמא נפיל ואחי לחטויי. ט"ז סק"ב :

(כד) **שם** בהגה. ואם העבד עשה וכו' בכל ענין אסור. דחיישינן שמוא יביאה בידו דלא מתירא מרבו כיון שהוא עשה לעלמו. מ"א ס"ק י"א. ובלבוש כתב הטעם משום משוי אלא שהשיגו עליו והא"ר ח"י י"ד והתו"ש ח"י י"א יעו"ש :

בזמנינו

(ט) **שם**. אלא עדיין הוא עכו"ם וכו' דהיינו בן אמתך ואיתקש לגר מה גר רבו ושאר כל אדם שוים לאיסור אף בן אמתך רבו ושאר כל אדם שוים לאיסור. תו"ש ח"י ד' :

(י) **שם**. וכן מת ביו"ט ראשון וכו' זו סברת בה"ג הביאה מרן ז"ל בב"י לקמן סי' תקכ"ו וסבר דאין חולוק בין יו"ט לשבת לענין שביטת עבד והרמב"ן חלק עליו כמ"ש ס"ס בב"י והרשב"א בסוף עבודת הקודש נראה שסבר דשביטת עבד איתא ביו"ט כס' בה"ג. ונראה דמחלוקת זה הוא גם בשביטת בהמתו ביו"ט. לדעת בה"ג יו"ט ושבת לענין זה שקולים וכ"כ התו"ש. מנח"ר ח"י ח' ור"ל כיון שסתם מרן ז"ל כאן בעבד כבה"ג דשבת ויו"ט שוין וק"ל היכא שסתם מרן ואח"כ מביא יש חולקים דדעתו לפסוק כסתם ח"כ ה"ה לגבי שביטת בהמתו לדעת מרן ז"ל שבת ויו"ט שוין. ועיין לעיל סי' מז' ח"י ח' דין :

(יא) **שם**. ויש חולקין וכו' הב"ח והרדב"ז וס' מ"ב החמירו כס' ראשונה ובתשו' רשב"א סי' נ"ט כתב הטעם דלא גרע משורו וחמורו יעו"ש. ח"ר ח"י ג' וכ"כ לעיל סי' י"ג ח"י ז' בשם כמה פו' דכל היכא שסתם הש"ע ואח"כ מביא יש חולקים דדעתו לפסוק כסתם יעו"ש :

(יב) **שם**. ויש חולקים וכו' היינו בשלא קבל עליו שום מזה דלסברה ראשונה אסור אפי' לאחרים לומר לו לעשות מלאכה לזורך חולה שאין בו סכנה וכו' להיש חולקים מותר לאחרים לומר לו אבל לא רבו ולי"א שכתב אח"כ בש"ע מותר אפי' לרבו לומר לו לעשות מלאכה לזורך חולה שאין בו סכנה. וכ"כ העו"ש ח"י ה' ואו"י ע' נה"ש ח"י ח' והגם דהמ"א סק"ה והתו"ש ח"י ה' פקפקו בזה והתו"ש תירץ תירוצי אחר מ"מ כן הסכים הגר"א למ"ש העו"ש יעו"ש. וכה דעת האחרונים : (יג) **שם**. וא"ל להפרישו. דלא עדיף מקטן שא"ל להפרישו כמ"ש סי' שמ"ג. מ"א סק"ו. תו"ש ח"י ו' :

(יד) **שם** הגה. אפי' קבל עליו וכו' אבל עבד שמל ועבד רבו מלווה על שביטתו ואפי' עושה מדעת עלמנו כמ"ש ברי"ט הסעי' ח"י ח' :

(טו) **שם**. אפי' עושה לדעת ישראל מותר וכו' ועיין סי' רנ"ב סעי' ז' דלפעמים לריך למחות. מ"א סק"ז :

(טז) **שם**. כל שאין שם חמירת ישראל. דאינו עושה אלא על דעת עלמו כיון שאינו כבוס תחת ידו. ב"י בשם תשו' הרשב"א. וה"ה בגר תושב שאינו כבוס תחת ידו. עו"ש ח"י ז' ואפי' לישראל שהוא חללו שכירו ולקטנו. תו"ש ח"י ז' : (טז) **שם**. ובלבד שלא יהנה וכו' היינו מדבבן כמ"ש רס"י רע"ו. מ"א סק"ח. ח"ר ח"י ה' תו"ש ח"י ח' :

(יז) **שם**. ובלבד שלא יהנה וכו' כתב העו"ש ח"י ח' ללא לזורך כבד המחבר כן דאפי' בגוי דעלמא כל שהוא עושה לזורך ישראל אסור לישראל ליהנות ממנו בשבת כמ"ש לקמן סי' ש"ח עכ"ל. ונראה דאין זה תימה כי כן דרך הש"ע לחזור ולכתוב הדברים בכל מקום השייכים ליכתב וכן דרך

הכוננים והרמז
לדעת מהרי"א
זכ"ל בשם הריטב"א
והרמ"ה בפ"ד
דיבמות
ח"ב כ"י מדברי
מהרי"א ומדברי
הגהות מדברי
סי"ד:
א שבת כ"א
במשנה ורש"י ס

אם היה עושה מלאכת רבו שלא מדעתו וניכר שאינו עושה לדעתו מותר ואין צריך להפרישו (אפילו קבל עליו שבע מלות) ולישראל אחר שאינו רבו אפי' עושה לדעת ישראל מותר כל שאין שם אמירת ישראל ובלבד שלא יהנה ישראל בשבת מאותה מלאכה וי"א שכל שלא קבל עדיו ז' מצות ב"ג כיון דכיתוי גמור הוא אין רבו מזהר עליו ולפי זה צרכי חולה שאין בו סכנה וכן צרכי מת ביו"ט ראשון מותר לומוס להם לעשות הגה וכל עבד שמלווה על שביטתו חסור ללא חסות שפסקה לו רבו להראות בו שהוא עבד ואם הוא של טיט מותר ללא חסות בו כשתלוי בלואו אבל לא בכסותו ובשל מתכת בכל ענין חסור (טור) ואם העבד עושה חסות לעלמו אפילו בשל טיט בכל ענין חסור (המגיד סי"ט): ב וזהבא דמותר העבד לעשות מלאכה לעצמו אם אמר לו האדון שיעשה לעצמו ויוזן עצמו ביום השבת כיון שהתנה עמו מבע"י עושה הוא לצרכי מונותיו ובלבד בצנעה שלא יהא בדבר חשש רואים ג' הכותי גמור שהוא שכיר אין רבו מצווה על שביטתו:

שה במה בהמה יוצאת בשבת. ובו כ"ג סעיפים:

א אבהמה יוצאת במה שמשמרת בו אבל אם אינה משמרת בו אז הוי נטירותא יתירתא ביה

בף החיים

חיסור מדאורייתא כיון שאינו קנוי קנין עולם. ואם קבל עליו מלות הנהוגות בעבד והוא שכיר כ"ל דאין רבו מלווה על שביטתו כשעושה לעלמו דלא הזהירה תורה אלא על עבד הקנוי קנין עולם אבל העבד חסור לעשות מלאכה אפי' לעלמו דהא קבל עליו מלות הנהוגות באשה. מ"א ס"ק י"ב ח"ר חו"ו ו' תו"ש חו"ו יג:

ד) ומשמע ברמב"ם שאין מקבלין עבד וגר תושב בזה"י יעו"ש ס"פ כ"ב. מ"א שם. ור"ל עבד שיקבל עליו רק ז' מלות כגר תושב אבל כשחל וטבל נהג אף בזה"י גם בגר תושב. ח"ר שם. מהר"ש:

ה) שם. עכ"ס גמור שהוא שכיר וכו' משמע דדוקא בשכיר אבל אם אינו שכיר אף אם יכול להמיר חסור ואף דמהרי"א נסתפק בזה והביאו מרן ז"ל מ"מ הוא לא החליט ויש להחמיר. וכ"כ כנה"ג בתשו' סי' ל"ב והרב בית יהודה ח"א סי' יג. צרכי חו"ו הי' ועיין לעיל חו"ו כ"ו:

ו) מי שיש לו עכ"ס קנוי מהשכיר ועושה לו מלאכה להחם התבטל וכיוצא הוא חסור גמור ואף ישראל אחר חסור לאכול בבית חמין. בית יהודה שם. צרכי חו"ו ו':

ז) אסור לשלוח עבדו ששירא בשבת או בתוך ג' בשבת שמוכרת ללכת בשבת. כנה"ג בתשו' המ' ועיין עו"ש בסוף התשו' צרכי חו"ו ז':

א) סעי' א. בהמה יולאה וכו' לפי שאדם מלווה מן התורה על שביטת בהמתו שנאמר למען ינוח שורך וחמורך וכו' ואחד שור וחמור ואחד כל בהמה וחיה ועוף מלווה על שביטתם. וק"ל דמידי דמינערא ביה בהמה הוי תכשיט ואורחה ולא הוי משוי ומידי דלא מינערא הוי משוי. ז"י בשם רש"י ועו"ש חו"ו א':

ב) שם. אבל אם אינה נשתמרת בו. כלומר דאינה משתמרת מזה דאנח עליה אלא דנשתמרת בלאו הכי. עו"ש חו"ו ב':

ג) שם. אז הוי נטירותא יתירתא וכו' לאפוקי שאם היה דבר שיש בו שמירה ציננית אפי' אם היתה נשתמרת בדבר מועט מזה מותר דאינו יכול לכיון השמירה ולמלאכה שלא להוסיף מעט. ז"י ט"ז סק"א. עו"ש חו"ו ג' ח"ר חו"ו ז' תו"ש חו"

בה) בזמנינו שהמלך יר"ה גזר שלא יקנה יהודי עבד א"כ העבדים יכולין לעשות מלאכה בשבת דהוי כשכיר. רשד"ס ביו"ד סי' קל"ה וכו"כ ריב"ל ס"א וס"ג. אבל יש חולקים וס"ל דאף עתה גופן קנוי. ועכשוו שפורעין כרגא בעד העבדים אפי' לרשד"ס גופן קנוי ואסור להבעיר אף בשבת. כנה"ג כנה"ג. מ"א שם:

כו) וכתב ז"י בשם מהרי"א דל"ע באלו העבדים הישמעאלים אעפ"י שקנויים קנין עולם הואיל ויש להם רשות להמיר דתם וכו' הם מפקיעים עלמם מתחת יד אדוניהם אפשר שאינם כעבד ערל יעו"ש. והביאו הט"ז סק"ג ונו"א בסוף הס' וכתב שם הט"ז ולפיכך כל בעל נפש יזהר מזה וכ"ש אם הוא במקום שאין לו רשות לפי דיניהם להפקיע עלמו בהמרת דתו שבוה ודאי חסור גמור הוא שיעשה מלאכה בשבת לישראל עכ"ד. ועיין לקמן חו"ו ל"ה:

בו) סעי' ב. אם אמר לו האדון וכו' שאם יראה שלא לזנו ושיחזור העבד על הפתחים הרשות בידו וא"כ עושה העבד לעלמו. לבוש:

בח) שם. כיון שהתנה עמו מבע"י וכו' משמע הא להתנות בשבת חסור. ואם לא אמר לו רבו כלל אלא העבד עושה מעלמו ורולה לזון ממנו עיין בא"ר חו"ו ז' שכתב בשם מ"ב להתיר אבל ממש לעיל חו"ו ד' בשם הלכ"ש משמע דאין להקל יעו"ש:

בט) שם. עושה הוא וכו' אפי' בבית רבו כיון שהוא בלנעה. כ"מ צביאור הגר"א בשם הגמ"ר יעו"ש: ל) שם. לצרכי מונותיו. אבל לא יעשה לצורך ישראל אחר אפי' בלנעה דהא מ"מ עבד ישראל הוא וכמ"ש בסעי' הקודם:

לא) שם. ובלבד בלנעה וכו' ולא אמרינן דכל מה שאסור משום מראית עין אפי' בחדרי חדרים חסור כיון שאינו אלא חומרצא בעלמא. תו"ש חו"ו י"ב:

לב) סעי' ג. עכ"ס גמור שהוא שכיר וכו' הטעם שלא נקרא עבד בשביל ששכיר אלא ישראל לזמן מה. עו"ש חו"ו יו"ד. ועיין לעיל חו"ו רמ"ד:

לז) שם. עכ"ס גמור וכו' ואפי' עושה מלאכת רבו אין

ביותר והיו משאוי נוכח כל דבר שהוא לנוי ולא לשימור לא תצא בו הילכך נגאקה יוצאת בזממה דפרולא שהוא טבעת של ברזל ונוקב חוטמו ומכניסו בו וחמרא ילובא בפגא דפרולא דהיינו בריג"א והגמל באפסר שהוא קבישטרי' דופרד וחמור וסוס יוצאים באפסר או ברסן שהוא פרינ"ו אבל לא בשניה הומותר לכרוך חבל האפסר סביב צוארה ותצא בו וומותר לטלטל האפסר וליתנו עליה ובלבד שלא ישען עליה: ב. האם קשר חבל בפי הסוס הרי זה משאוי לפי שאינו משתמר בו: ג. מלצאת חמור בפרומביא (פי' רסן של ברזל) אסור: ד. יכל בהמה שעסקיה רעים אע"פ שאין בנות מינה צריכות לאותה שמירה והיא צריכה מותר לצאת בה: ה. נבעלי השיר כגון כלבים של ציידים וחיות קטנות שיש להם כמין אצודה סביב צוארן וטבעת קבועה בה ומכניסין בה רצועה ומחשיבין אותה בה מותר שיצאו בשיר הכרוך על צוארן ויכולים למשכם בהם: ו. לאילים יוצאים לבובים והוא עור שקושרים להם תחת זכרותם שלא יעלו על הנקבות וחרחלות יוצאות שחוזות והיא שקושרין אליהן כלפי מעלה כדי שיעלו עליהן הזכרים ויוצאות כבונות והוא שקושרים בגד סביבן לשמור הצמר שיהי נקי והעזים צרורות והוא שקושרים ראשי דדיהן מודוקא כשקושרים אותם כדי שיצטטקו דדיהן ולא יחלבו דאז מהדק שפיר אבל אם קשר כדי לשמור חלבן שלא יפול לארץ אסור דלא מהדק שפיר וחיישינן דלמא נפל ואתי ראיתו: ז. נחמור יוצא במרדעת (פי' כמין חוקף קטן שמניחין על החמור כל היום כולו כדי שיתחמם והוא שתהא קשורה לו מערב שבת ושאר כל הבהמות אסורות מלא יצא באוכת אע"פ

שקשור

בף החיים

(יא) **סעי'** ג. ללאת חמור צפרומביא וכו' נתבאר בסעי' א' דדוקא חמרא לובא מותר בו. ט"ז סק"ד:
(יב) **סעי'** ד. כל בהמה שעסקיה רעים וכו' וכתב הרשב"א והר"ן בחי' כ"י דסוס ופרד בזה"ל כיון דדרכן ללאת בחול צפרומביא אפי' בשבת אינו משוי לכ"ע יעו"ש. ער"ה או' ד' ועיין לעיל או' ו':
(יג) **שם**. והיא לריכה וכו' וע"כ אפי' פרה שסתמה אינה לריכה שמירה וכדלקמן סוף סעי' י"ז. אם היא מורדת מותרת ללאת בחבל סביב צוארה גמי וכ"כ האחרונים:
(יד) **סעי'** ה. בעלי השיר כגון כלבים וכו' וה"ה סוס יוצא בשיר. משנה שם. וכ"כ הרמב"ם פ"ך דין ח':
(טו) **שם**. וחיות קטנות וכו' היינו אלו דארחייהו דהכי בחול אבל אם אין ארחייהו דהכי כמו חתול צסורג אסור משום דסגי לה בחבל קטן בעלמא וזה הוא לה נטירותא יתירתא והיו משוי. הרמב"ם שם:
(טז) **סעי'** ו. והוא שקושרין ראשי דדיהן. כל אלו אע"ג שאין נעשין להם לשמירה שלא לצדוה מ"מ כיון שנעשים לשמירת גופן לשומרן מפני העור או למרן ובריותאם וטובתם היו להו כמלבוש של אדם ולא למשא הוא להם ומותרין ללאת בהן. לבוש:
(יז) **שם**. ודוקא כשקושרין אותם וכו' ואפי' אם קושר כים בשביל זה על דדיהן שרי אם הוא מהדק. גמ':
(יח) **סעי'** ז. חמור יוצא במרדעת. דמלטער בלנה כדאמרין בגמ' חמור אפי' בתקופת תמוז קרירא ליה. ט"ז סק"ה:

(יט) **שם** הגה. פי' כמין חוקף קטן וכו' והפרישה או' י"א כתב דהוא כמין מלבוש לחמם אותה. והלכ"ש

או' ב':

(ד) **שם**. וכן כל דבר שהוא לנוי וכו' היינו צמדי' דלאו אורחיה אבל צנוי הרגיל בחול שרי. צ"י בשם רש"י והר"ן. אבל הכ"ח פסק כהתו' דכל לנוי אסור. והביאו המ"א סק"א:

(ה) **שם**. הילכך נאקה וכו' נאקה הוא גמל נקבה. ערוך. וחמרא לובא חמור הבא ממדינת לוב. רש"י. והתו' פירשו לוב היינו מלרים יעו"ש:

(ו) **שם**. וסוס יוצא ברסן וכו' כל"ל וכן הוא צמור אבל חמור אסור ללאת ברסן שהוא פרומביא כמ"ש סעי' ג' צ"ח. מ"א סקי"ב. והכי פירושא גמל באפסר ופרד וחמור ג"כ באפסר הא רסן פרומביא לא וכבסעי' ג' וסוס יוצא ברסן שהיא פרומביא או באפסר. א"א או' צ' ועיין לקמן או' י"ב. אבל מ"ש הכ"ח להחיר גמל צפרומביא אינו מוכרח. מ"א שם. וכ"כ הט"ז סק"ב דגמל אסור צפרומביא. סו"ש או' ג' ער"ה או' א' ועי"ש שהשיג על הא"ר או' ג' צמ"ש להוכיח כהכ"ח יעו"ש וכ"מ מדברי הש"ע דגמל דוקא באפסר מותר אבל צפרומביא אסור:

(ז) **שם**. אבל לא בשניהם. ואם עסקיה רעים מותר ללאת בשניהם יחד והכל לפי הענין. צ"י בשם המרדכי. ועיין לקמן סעי' ד':

(ח) **שם**. ומותר לטלטל האפסר וכו' ואין בו משום איסור טלטול שמוכן הוא לבהמה. טור:

(ט) **שם**. ובלבד שלא ישען עליה. והטעם הוא כדי שלא ישתמש בצעלי חיים. צ"י:

(י) **סעי'** ב. לפי שאינו משתמר בו. דנשמט הוא מפיו ול"ד לאפסר שקשור בו ואינו נשמט. צ"י. ט"ז סק"ג:

(נ)

במשנה ובגמרא
כ"ג ס' ש' ש' ש'
כ"ה ק' ע' ש' ש'
לכולהו אזוראי *
פ' הראש' ש' ש' ש'
הירושלמי' צ' צ' י'
ממשמעות הגמרא
ל"ד ובדברי הסמ"ג
שהביא הטורק קשם
כ"ג ר' הגהות פכ"ב
בשם סמ"ק יש שם
בגמ' ובשמואל! הו"ס
והר"ף וס' פ"ח שם
בגמ' א' ש' ש'

שקשור לו מע"ש: ח עמותר ליתן מרדעת על החמור מפני הצנה פובלבר שלא יקשרנו
בו מפני שכשקשור צריך ליקרב אליו ומצא משתמש בבי"ח אבל על הסוס בין דלית
ליה צער צנה אסור לתן עליו מרדעת כלל צולהסיר מרדעת בשבת בין מן החמור ובין
מן הסוס אסור בין דלית ליה צער אם לא יסירנה ואוכף אסור בין לימול בין להניח
בין לחמור בין לסוס: פ קאוכף שע"ג החמור שבא מן הדרך ונתיגע וצריך להסירו
לצננו לא יטלנה בידו אלא ומתיר החבל מתחתיו ומוליכו ומביאו בחצר והוא נופל מאליו:
י שאין תולין לחמור פרסקל (פי' כלי של ערבה קלופה ומכוסה בעור) בצוארו ליתן מאכל
בתוכו שיאכל משם האכל עגרים וסייחים שצוארן קטן ומצטערין לאכול ע"ג קרקע
שרי בחצר אבל אין יוצאים בו: יא אלא יצא הסוס בזנב שועל שתולין בין עיניו שלא

תשלוש

כף החיים

(כט) **סעי'** פ' לא יטלנו בידו וכו' אעפ"י שיש לו קלת לער
מחומם המשוו של האוכף עליו מ"מ מאליו
ילטן כשינוח. כן אמרינן בגמ' ט"ז סק"ז. ומ"מ לצורך גופו
כגון ליטש עליו חין פקפיק בהרתחו. מאירי:
(ל) **שם**. לא יטלנו בידו וכו' ואם יודע שבעל העגלה לא
יציית מוטב שלא ימחה בידו דמוטב שיהיו שוגגין וכו'
וטוב לעשות ע"י גוי. ח"א כלל כ"ז חו' ב'.
(לא) **סעי'** יוד. חין תולין לחמור וכו' וכ"ש לשאר בהמה.
צ"ח. דתענוג לבהמה אסור לעשות בשבת משום
טרחא שלא לצורך. תו"ש חו' י"ד. ומיהו עיין בשו"ת בית
יהודה סי' ג' מה שנתן טעם לייטש מנהג העולם שנוהגין
לתלות טרסקל לכל הבהמות יעו"ש.
(לב) **שם**. אבל חין יולאין צ"י. חפ"י חס' היה תלוי עליהן
מבעו"י דהוי משוי. תו' שם:
(לג) **סעי'** יא. לא ילא הסוס בזנב שועל וכו' בכל אלו
הטעם לפי שא"ל להם כ"כ והוי משוי ובסנדל
הטעם דלמא נפיל ואחי לחטויי. תו"ש חו' ט"ו. לב"ש:
(לד) **שם**. ולא בזמירות וכו'. פי' שני תולעת. פרישה חו' י"ז:
(לה) **שם**. ולא עוים כבים וכו' נראה דהוא משום דלא מהדק
ספיר וחיישינן דלמא נפיל ואחי לחטויי וכמ"ס לעיל
סעי' ו'. ולטעם התו"ש שכתבנו לעיל חו' ל"ג נראה שהוא מוסיף
דא"ל להם כ"כ:
(לו) **שם**. ולא בסנדל וכו' ואין בכלל זה הסנדל שקובעין
ברגלי הסוס מלמטה דכיון שקובע במסמרין לא
חיישינן דלמא נפיל. שה"ל:
(לז) **שם**. ופוקק זוג שצווארה וכו' אבל כשאינו פקוק חפ"י
בחצר לא תלא מפני שהעגל שצווארו מקשקש
ומוליד קול. צ"י בשם רש"י ועיי' מ"א סק"ה:
(לח) **שם**. אבל לא תלא צו לר"ה וכו' משום דמיחזי כמאן
דאזיל לחינגא. גמ' ופרש"י למכור בשוק ותולין לו
זוג להנאותו עכ"ל. אבל משום משוי ליכא שבעל חגב חפסר
ומשום דלמא נפיל נמי ליכא למיחש דהכא מיירי בחריג. תו' ולפי'
נראה דבתרנגולים וכלבים וחטולים ועופות דליכא טעמא דמחזי
דאזיל לחינגא דאין דרכן בכך וגם ליכא משום משוי דבטולי
גבי רעועה שצוואריהן וגם ליכא משום דלמא נפיל דאריגי
ציה א"כ כי פקקן מע"ש מותרין ללאת בהן. אבל סמיג כתב
טעם החיסור משום משוי ולדידיה גם כלבים וחטולים ועופות
אסורין ללאת בהן. ויש לז' לומר דכל אחד יודה להצירו. שה"ג
פי' במה בהמה. ונראה פירושו ד"ל דהסמ"ג מיירי כשאין קשור
באפסר

כתב נראה ש"ל אוכף גדול ור"ל שמונח על כל הגוף עכ"ל.
ולי נראה ה' דאמר כמין אוכף קטן אע"ג שהוא על כל הגוף
משום דחינו עב כ"כ כמו זה שמניחין בשעת משא ורכיבה.
ועיין לקמן חו' כ"ב:

(ך) **שם**. והוא שיהא קשורה לו מע"ש. דבחינה קשורה
מע"ש לא גלי מאתמול שיהא לריכה לכך שיהא
לה למלבוש. רש"י. אבל הראש"ש כתב הטעם בשם הירושלמי
משום דשקשור משתמש בצעלי חיים ולפי' חס' עבר וקשרו חו'
חס' עשה עדים שרי ללאת צו אבל לטעם הראשון אסור. וכתב
הפרישה חו' י"ב דכ"ה דעת הטור לאסור וגם. הראש"ש ס"ל
הפי' יעו"ש. וכ"ה דעת הא"ר חו' ו' כהאופרים וכתב דגם הש"ע
ס"ל הכי מדכתב טעם הירוש' בסעי' ח' ולא הכא דדוקא
לחומר חמרינן טעם הירוש' ולא להקל כגון הכא וכתב עוד
דכ"מ נמי ברמב"ם פי' המשנה וברטנורה יעו"ש. וכ"ה דעת
התו"ש חו' ז' וכתב ודלא כלבוש יעו"ש. וכ"ה דעת המש"י
חו' ה':

(כא) **שם**. ושאר כל הבהמות אסורות. לפי שאין הלכה קשה
לכן וא"כ הוי המרדעת משוי. תו"ש חו' ח':

(כב) **שם**. ולא ילא באוכף וכו' דאין האוכף מועיל לו והוי
משוי. תו"ש חו' ט' דדוקא מרדעת מועיל כי מונח
על גופה ומחממה אבל אוכף אינו מחמם אלא למקום שמונח
עליו משויה לא הוי מלבוש אלא משוי. לב"ש:

(כג) **סעי'** ח. מותר ליתן מרדעת וכו' דוקא להלך בה
בחצר אבל לא ללאת בה לריה דאין החמור יולא
במרדעת אלא ח"כ קשורה לו מע"ש. צ"י:

(כד) **שם**. מותר לתן מרדעת וכו' ולא חיישינן לטרחא דשבת
כיון דליכא לערא דלנה לחמור. צ"ח:

(כה) **שם**. בלבד שלא יקשרנו וכו' היינו חפ"י בקשר שאינו
של קיימא דבקשר של קיימא בל"ה אסור כידוע:

(כו) **שם**. דלית ליה צער לנה אסור וכו' דמחזי כמטעינו משוי.
מ"א סק"ג. ונראה דבשעת שהקור גדול ואנו רואים
שמויק לסוס וכן בימות החמה שהזבובים רבים מלערין להסוס
דמותר להניח מרדעת עליו דמירי הוא טעמא גבי חמור משום לנה
ובזה הוא ג"כ צער מרובה ובלבד שיהיה מהר שלא יסמוך עלמנו
על הבהמה בשעת הכיסוי. ט"ז סק"ג. תו"ש חו' יו"ד:

(כז) **שם**. ולהסיר מרדעת וכו' דהוי טרחא שלא לצורך.
מ"א סק"ד. תו"ש חו' י"א:

(כח) **שם**. ואוכף אסור וכו' דאוכף אינו מועיל כלל והוי
נמי טרחא שלא לצורך. הוי"ש חו' י"ב:

תשלום בו עין הרע ולא בזהורית שעושים לו לגוי ולא עזים בכים שברדיהם שקושרים אותם בשלא יסרטו דריהם בקוצים ולא פרה בחסום שבפיה שחוסמים פיה שלא תרעה בשדות אחרים ולא כל בהמה בסנדל שנועלים ברגליה שלא תנגף אבל יוצאה באגד שע"ג מכה *ובקשקשים שע"ג השבר והם לוחות שקושרים להם סביב העצם הנשבר בהן ובשליא שיצאה מקצתה ותלויה בה ופוקק זוג שבצוארה ומטייל בה בחצר אבל לא תצא בו לרחוק אע"פ שהוא פקוק נכון אם הוא בצוארה בין אם הוא בכסותה : יב' ולא תצא בחותם בין שהוא בצוארה בין שהוא בכסותה : יג' האין הגמל יוצא במטומלת והוא כמין בר קטן שנותנים תחת זנבו ואפילו היא קשורה לו בזנבו וא"כ היתה קשורה בזנבו ובחטטרתו או בשלייתה : יד' ולא תצא שום בהמה לא עקור ולא רגול חפ"י עקור שקושר ידה אחת עם רגלה ורגול היינו שקושר אחת מרגליה כלפי מעלה שלא תלך אלא על ג' רגלים : טו' שלא יקשור גמלים זה אחר זה והוא תופס באפסר הראשון וכולן נמשכים על ידו אבל יאם תופס כמה אפסרי גמלים בידו מותר כיוש מי שאוסר גם בזה ולא התיר אלא להוציא בהמה אחת לברו והוא מושכה בחבל : טז' המוציא בהמה והוא מושכה באפסר לצריך ליוהר שלא יצא ראש החבל מתחת ידו טפח למטה דדמי כמין שנושאה בידו ולא מתחזיא מאפסר הבהמה מוגם לא יניח הרבה מן החבל בין ידו לבהמה כדי שלא יכבד עד שלא יגיע בטפח הסמוך לארץ נואם הוא ארוך יכרוך אותו סביב צוארה : יז' ואין חמור יוצא במרדע' בזמן שאינו קשורה לו מע"ש ולא בזוג אע"פ שהוא פקוק

פקוק

בפ החיים

הטעם דלמא נפיל החבל ואחי לאחויי' לב"ש :

(טו) **שם**. שקושר ידה אחת וכו' אבל אם קושר שתי ידיה ביחד כגון סוסים הרועים בשדה וקושרין ב' ידיו יחד כדי שלא תוכל לברוח מותר דכל מה שעושה לשמירה הו"ל כמו מלבוש. ח"א כלל כז' או' ח' וכי קרבן נתחלל או' י' :

(טז) **סעי'** טו. לא יקשור גמלים וכו' משום דמחזי כמאן דאזיל לחינגא. גמ'. ואפי' אם היו קושרין מע"ש אינן נמשכין בשבת. הרמב"ם פ"ך דין ט' או' ח' י"ב. ואפי' אינם אלא שנים ואפי' היא ציר מעורבת. ר"ז או' ח' י' אבל בחלרו מותר למושכס. ח"ז.

(טז) **שם**. ויש מי שאוסר גם בזה וכו' דהא איכא למיחש בהא נמי דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא. ב"י. ועיין או' ח' י' י"ג שכתב דזו סברה יחידה היא נגד כל הפוי ונראה דעתו דאין לחוש לה יעו"ש :

(טז) **סעי'** טז. מתחת ידו טפח וכו' היינו דלמעשה לריך ליזהר שלא תלך מתחת ידו טפח אבל איסורא ליכא עד שתלך טפחיים. ב"י בשם הגמ' :

(ז) **שם**. שלא יגיע בטפח וכו' היינו משום דמיחזי כמאן דעלמא. תו"ש או' כ"ד :

(זא) **סעי'** יז. שאינה קשורה לו מע"ש. כבר נתבאר הטעם לעיל או' י' כיון דלא גלי דעתיה מאתמול שיהא לה למלבוש יעו"ש :

(בן) **שם**. ולא בזוג וכו' גם זה נתבאר הטעם לעיל או' ל"ח משום דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא יעו"ש :

(גן) **שם**. ולא בסולם שבוארו וכו' וטעמא דכולהו משום דחיים עליהו ואי נפיל אחי לאחויי. רש"י. לב"ש :

(דן) **שם**. שלא תכה זו בזו. וי"מ כשנבקעה פרסה של רגל הבהמה קושרין אותה ברצועה כדי שתחלים ותחזור

באפסר כמ"ס מ"א דבזה מודו הסוי ולע"ד משמע בסה"ת סי' רל"ז ובמרדכי דגם בחרגנולים שייך טעם דאזיל לחינגא יעו"ש. מיהו הכל לפי המקום, או' ח' ט' :

(טל) **ונראה** דכל הכך דאמרינן בזהמה דאסורה ללאת בו לר"ה דהוי משוי מי"מ בחלר שרי ונראה דאפי' בכרמלית שרי. מ"א סק"ו בשם הסוי' אבל הסוי"ש או' כ"ז כתב דהסמ"ג כתב בהדיא דבכרמלית אסור יעו"ש. וכ"כ הר"ן או' כ"ז ומיהו בדבר שאינו ארוג בכסותה אף לדעת הסוי' אסור דחיישינן דלמא נפיל ואחי לאחויי. מ"א שם. ועיין או' ח' ו'. שכתב שהסוי' לשיטתם אבל לרש"י אין הכרע וי"ל כל שיש אסור תורה ברה"ר גזרו אף בחלר יעו"ש אמנם דעת האחרונים להסיר בחלר שאינה מעורבת כדעת המ"א משום דיש כמה מהראשונים סוברים כדעת הסוי' דבחלר שרי :

(טז) **ובתב** עו"ש המ"א דבדבר דמחזי כמאן דאזיל לחינגא אפי' במזוי המעורבת אסור יעו"ש ומיהו ק"א ח"א שם מפסק בזה יעו"ש :

(טא) **שם**. בין אם הוא בכסותה. עושים לסוסים מעילים שלא יטנפו רש"י :

(מב) **סעי'** יב. לא תלך בחותם וכו' גזרה שמא יפסק ויפול ויציאו בידו ואפי' הוא ארוג בכסותה שלא חילקו חכמים. ר"ז או' ט"ו :

(מג) **סעי'** יג. אפי' היא קשורה וכו' דשמא נפיל ואחי לאחויי אבל כשקשורה בשניהם מיהדק שפיר ולא נפל וכן בשליטה כיון דכאי"ב לה לא מנתחא ליה. רש"י. לב"ש :

(מד) **שם**. ובחטטרתו. חלדו"ב שיש לכל הגמלים על גביהם. רש"י. ב"י :

(מה) **סעי'** יד. לא עקור וכו' אפשר דטעמא משום דהוי משוי ויותר נראה דהוי נטירתא ואינו משוי אלא

צמחה ע שס בגמ'
כרס פ מהא דעגל
די רב הוה ל"ב.
צ צינה ל"ז במשנ'
מהא דעירובין
ק לענין חילן.
ר שבת קל"ה.

פקוק ולא בסולם שבצוארו והן לוחות שקושרים סביב צוארו שלא יחכך מבתו ולא ברצוע'
שברגלו והוא כמין טבעת עבה שעושי' מקש וקושרים ברגלי הבהמ' שפסיעותיה קצרה
ומכה רגליה זו בזו ועושים לה זה להגין שלא תכה זו בזו ואין התרנגולים יוצאי' בחושים
שקושרים ברגליהם לסימן ולא ברצוע' שקושרים ברגליהם כדי שלא ישברו הכלים
ואין האילים יוצאים בעגלי' שתחת אליותיהם שעושים להם כן כדי שלא תהא האליה
נגררת בארץ ואין העזים יוצאות בעץ ידוע שנותנים בחוטמיהם כדי שיתעמשו ויפלו
תודעים שבראשיהם ולא העגל בעול קטן שנותנים על צוארה ולא בזמם שמניחים
בחוטמו של עגל כדי שרא יינק ולא פרה בעור שנותנים על דדיה שלא יינקו השרצים
ולא ברצועה שבין קרניה עבין אם היא לשימור בין אם היא לנוי ולא תצא פרה או
שור בחבל שבצוארה לפי שא"צ שמירה פאבל עגרים מותר לפי שהם מורדים בקל' הגה
הבהמה יולאה בקמיע מומחה לבהמה חבל לא בשחינה מומחה חע"פ שהיא ממוחה לאדם (ב"י ור' ירוחם
ח"י ורמב"ם פ"ג): יח צאין רוכבין ע"ג בהמה קולא נתלים עליה וואפי' בצדה אסור
להשתמש

בף החיים

לשנים כמ"ט המ"ח לעיל סי' עריה סק"ה. וכ"כ התוס'
שם חו' ה' ועיין בעו"ס סי' תקכ"ד ישתכח דלמאן דס"ל
תחומין דאורייתא חפ"י קיטע צ"י ידיו אסור לרכוב ע"ג בהמה
בשבת משמע הא לטעם שמה יתחוק זמורה מותר דכיון שידיו
קטועות ליכא למיחש למידי אלא שהתוס' בזה הס' חו' כ"ח
כתב עליו דאינו מוכרח דאפשר דלא חילקו חז"ל בזה יעו"ס:
(סד) **שם**. ולא נתלים עליה וכו' דכולה חדא גזירה היא
דאסרו להשתמש בצ"ח גזירה שמה יתחוק זמורה.
מ"ח סק"י. ר"ז חו' כ"ג:

(סה) **שם**. חפ"י צלדה אסור וכו' כגון לשפסף התינוק בלדי
גבה כדי לשעשעו וכן להסמך בלדה. ר"ז שם:
(סו) **שם**. והוא משתמש בו וכו' פי' בלדי אותו דבר אכל
ע"ג אותו דבר אסור כמ"ס בהגה. מ"ח סק"ח:
(סז) **שם**. חפ"י במזיד ירד וכו' זהו לשון הרמב"ם וכתב כן
לאפוקי ממי' שם ברישא עלה בחילן בשבת במזיד
אסור לירד עד מו"ס קמ"ל בדבהמה ירד משום לער ב"ח. ט"ז
סק"י. ועיין לקמן רס"י של"ו:

(סח) **שם**. מכנים ראשו וכו' ומיירי חפ"י כשהמשוי הוא מקלה
כמ"ס צ"י וזע"ג דמקלת טלטול אסור כמ"ס
סי' ש"ח סעי' ז' מ"מ משום לער ב"ח שרי. וזהו לשיטת הר"ן
דס"ל דאין חילוק בין טלטול ביד לטלטול בגופו ולכן כתב
הטעם משום לער ב"ח אכל בסי' ש"ח סעי' ח' כתב בש"ע
דטלטול בגופו שרי חפ"י לצורך דבר האסור יעו"ס. מ"ח סק"ט.
ועיין לעיל סי' רס"ו סעי' ט':

(סט) **שם**. מכנים ראשו וכו' ומי"מ לא רלו להקל מטעם
לער ב"ח לסלקו בידים כיון דאפשר לסלקו שלא
בידים. אחרונים:

(ע) **שם**. הגה. ואסור ליטב על קרון וכו' ואפי' ישב עליו
מע"ס נקרא משתמש בבהמה ואסור ואעפ"י שהעכו"ם
מנהיגו שהרי הבהמה מושכת הקרון ולא העכו"ם. לבוש:
(עא) **שם**. בהגה. שהעכו"ם מנהיגו וכו' שאם ישראל מנהיגו
בל"ה יש איסור תורה משום מחנור. ואם הבהמה
היא שלו עובר ג"כ משום שביתת בהמהו ע"י הקרון. ואפי'
היא רק שכורה לו איכא דס"ל דשכירות קניא לחומרא כמ"ס
לעיל סי' רמ"ו חו' כ"ד יעו"ס:

בהגה

ותחזור כמות שהיתה. רי"ף:

(הן) **שם**. כדי שלא ישברו וכו' אכל אם קושרין רגליה כדי
שלא תוכל לברוח מותר דכל מה שעושה לשמירה
הו"ל כמו מלבוש. ח"א כלל כ"ז חו' ח' וכ"כ מזר ישראל סי'
י"ד ח"א בליקוטי רימ"א חו' ח' בשם שו"ת מאמ"ר סי' י"ב.
ועיין לעיל חו' מ"ז:

(ו) **שם**. ואין העצים יולאות וכו' כתב הרמב"ם פ"ך דין י"א
עו שחקק לה בקרניה יולאה באפסר הקשור בחקק
בשבת ואם תחבו בזקנה אסור. והכנה"ג תמה על הרי"ף
והרא"ש שהשמיטו דין זה יעו"ס. ואפשר דס"ל כמ"ס הרשב"א
בח"י בשם הראב"ד דעו באפסר ודאי נטירותא היא ואתיא
כשמואל יעו"ס וא"כ לדין דק"ל כרצ אסור אכל הרמב"ם ס"ל
כהרשב"א דכ"ע מודו בעו דמנחת יעו"ס. עריה חו' ג' וכ"כ
התוס' חו' כ"ו דטעמא דהרא"ש והטור שהשמיטו זה משום דהוי
נטירותא יתירתא ואין ק"ל כרצ דנטירותא יתירתא אסור יעו"ס:
(ז) **שם**. ולא העגל בעול וכו' וכן הפרה או חמור או סוס.
מרדכי:

(ח) **שם**. בין אם היא לשימור וכו' דהוי נטירותא יתירתא
והוי משוי. חו"ס שם. לב"ש:

(ט) **שם**. לפי שא"ל שמירה. והוי משוי. מיהו אם היא
מורדת מותר ללאת בחבל שבצוארה וכמ"ס לעיל
חו' י"ג יעו"ס:

(ס) **שם**. אכל עגלים מותרים וכו' חפ"י החבל כרוך סביב
לוארן כדי שיוכל לתפסם בהחבל אם יברחו וכמ"ס
לעיל סוף סעי' ח':

(סא) **שם**. בהגה. אעפ"י שהוא מומחה לאדם. דמומחה לאדם
לא הוי מומחה לבהמה דאדם אית מזל ומסייע
ליה. שבת כ"ג ע"ב:

(סב) **סעי'** ח'. אין רוכבין ע"ג בהמה וכו' והטעם כתוב
בגמ' גזירה שמה יתחוק זמורה. מיהו בירוש'
קאמר מפני שהוא מלווה על שביתת בהמהו וכתב ב"י חע"ג
דק"ל דחי נושא את טלמו י"ל כיון שהבהמה מלטערת דרכיבתו
עובר על שביתת בהמהו יעו"ס אכל לא ק"ל הכי כמ"ס סעי'
כ"ב. וכ"כ האחרונים:

(סג) **שם**. אין רוכבין ע"ג בהמה וכו' ואין חילוק בין אחד

להשתמש אבל צדי צדדין כגון שדבר אחד מונח על צדה והוא משתמש בו מותר שואם עלה עליה אפי' במזיד ירד משום צער ב"ח תומטעם זה פורקין משאוי שעליה כיצד עושה מכנים ראשו תחת המשאוי ומסלקו לצד אחר והוא נופל מאיליו. הגה ואסור לישב על קרון שהאינו יהודי מנהיגו בשבת משום שמשתמש בזהמה גם שלא יחתוך זמורה תוס' והרא"ש ר"פ מי שהוליאהו ומרדכי פ"ק דשבת והגהות עירובין וצ"י בשם סמ"ג: י"ז אבהמה שנפלה לאמת המים אם המים עמוקים ומפני כך אינו יכול לפרנסה במקומה מביא כרים ובסתות ונותן תחתיה משום צער ב"ח אע"פ שמבטל כרי מהיכנו: דין קירוד בהמה בשבת כמו ביו"ט (מרדכי פ"ב דבילה) (וע"ל סי' תקנ"ג ס"ב): ב נמותר לומר לאינו יהודי לחלוב בהמתו בשבת משום

צער

כף החיים

לומר לעכו"ם להעלותה מותר יותר מהנחת כרים. ח"ר שם: עה) **שם**. משום צער בעלי חיים וכו'. דהא דאורייתא ודחי ביטול כלי מהיכנו דהוא דרבנן. מ"א ס"ק י"א: עט) **שם**. שמצטל כלי מהיכנו. דדילמא לא תעלה. רשב"א. והרמב"ם ס"ל דהכא כיון דאינן ראוים להשתמש בהן בעוד המים עליהם מיקרי ביטול כלי מהיכנו אף לכשתעלה בהמה. מ"מ פכ"ה. ונ"ל דוקא בכרים ובסתות אבל בגדי מלבוש ראוים להשתמש כ"מ סי' ש"א סעי' מ"ה. מ"א שם. וגראה דמדמה לסי' ש"א סעי' מ"ה דמי שנשרו כליו במים הולך בהן וכו' ולא דמי דהתם כשאין לו אחר ומשום כבוד הצרייות. גם הכא דמשימין כוונה במים אפשר דגרע. ח"ר חו' י"ז: ה) **שם** הגה. דין קירוד בהמה בשבת כמו ביו"ט. כ"כ המרדכי בשם רשב"א. וכ"כ ר"ז נתיב ב' ח"י דף פ"ג יעו"ש אבל התו' בשבת דף כ"ג כתבו לחד תירוצא דלא שרי אלא ביו"ט אבל בשבת אסור יעו"ש. ער"ה חו' ז':

פא) **שם** בהמה. דין קירוד בהמה וכו' אסור לשפוך מים קרים ע"ג בהמה בשבת אף שאינו רוחץ גבה וכריסה אלא לתענוג. שו"ת בית יהודה סי' ג' ברכ"י חו' ד': פב) **סעי'** ד. מותר לומר לעכו"ם לחלוב וכו' החולב לתוך האוכל או היונק בפיו פטור ואינו חייב עד שיחלוב לתוך הכלי. הרמב"ם פ"ח דין י"ד. והחלב אסור אפי' חולב לתוך אוכל דכיון דבהמה אינה ראויה לאכילה היא מקלה. מ"א ס"ק י"ב. תו"ש חו' ל"ד. ועיין סי' תקנ"ה:

פג) **שם**. מותר לומר לעכו"ם לחלוב וכו' ואע"ג דהוי מפרק כשאינו חולב לתוך האוכל וגם יש בו משום בורר אוכל מפסולת דהבהמה מקרי פסולת כיון שא"א לשחטה בשבת ואינה ראויה לאכילה מ"מ שרי משום צער ב"ח. תו"ש שם: פד) **שם**. מותר לומר לעכו"ם וכו' וה"ה דמותר לומר לעכו"ם להמרות האוזות פעם אח' ביום משום צער ב"ח דאין יכולין לאכול. תשו' רמ"א סי' ע"ט. ומשמע שם דאין ליכא עכו"ם שרי ע"י ישראל משום צער ב"ח וטוב לעשות ע"י קטן. מ"א ס"ק י"ב. מיהו הרב נתיב חיים כתב על דברי מ"א הנז' שלא ראה דברי מהרש"ל וגם הרנ"א בתשו' חזר בו להחיר ע"י ישראל יעו"ש. ועיין לקמן סי' שצ"ד סעי' ט' בהמה ודבריו לשם ב"ד:

פה) **שם**. משום צער ב"ח וכו' אבל אם יש לה עגל שינק חלבה דליכא משום צער ב"ח שהחלב מוערה אסור לומר לגוי לחלוב בהמתו בשבת. חס"ל חו' ח':

פו) **שם**. והחלב אסור בו ביום משום משקין שזבו ולמו"ש מותר. טור. וא"ל להמתין בכדי שיעשו הואיל ובהתר

עב) **שם** בהמה. משום שמשתמש בבהמה. ואע"ג דהו"ל ידיו לרדין (דהא העגלה קשורה בלדדי בהמה וא"כ הוי עגלה לידיו לרדין. לבי"ש) שאני התם דאין משתמש בבהמה כלום אבל הכא משתמש בבהמה שהבהמה מוליכחו. ובסי' ט"א כתוב שהדף היוצא מהעגלה הוי לידיו לרדין. ולא נהירא דא"כ נימא ג"כ העץ הארוך הוי לרדין והעגלה הוי לידיו לרדין אלא ע"כ התו' והרא"ש וסמ"ג ס"ל דהכל כלי אחד הוא ומיקרי לרדין. מ"א סק"ה. תו"ש חו' ל"א. ר"ז חו' כ"ג:

עג) **וכתב** עו"ש הנ"ל דמשמע בתו' והרא"ש דאין איסור בזה שהעכו"ם מוליכו חוץ לתחום דאינו לא עביר מידיו וכ"כ מהרי"ק שורש מ"ו. אבל ר"ל ו' חביב סי' כ"ח כתב שהרא"ש כתב כן לחלוק על הרשב"ם אף בתוך התחום אבל באמת חוץ לתחום אסור. משום תחומין וראייה מספינה דאסור וכמ"ס סי' רמ"ח סעי' ז' עכ"ל. וכ"כ הכנה"ג בהגב"י בשם תשו' רמב"ם הנז' ובשם תשו' כ"י לאחד קדוש יעו"ש. וכ"כ התו"ש שם. ועיין לעיל סי' רס"ו על סעי' ז' מ"ש שם עוד באלו הענינים קחנו משם:

עד) **יהודים** מאנשי העלה ואחרמי יום שמחה למלך בשבת וכל אנשי העלה הולכין בקרון. למקום הוועד שלהם לכבוד ולתפארת לא יהיו היהודים באותה עלה ולא ילכו בשבת וליכא למיתח לאיבה דמלכי חסד הם ורואים שכל אחד ישמור תורת אבותיו והגם דר"ל החירו כמה מילי משום כבוד מלכות אין לדמות מלתא למלתא ושיבת הקרון אית ביה חרי איסורי חו' שמא ישכח וילא ואין לו אלא ד"א ועוד איסור תחומין והדור פרוץ ובהתרא ניח"ל אין לפרוק להחיר. זר"א ח"ג סי' ג"ל. פתה"ד חו' ה':

עה) **סעי'** יב. אם המים המים עמוקים וכו' שאם אין המים עמוקים והוא יכול לפרנסה שם מפרנסה שם. ב"י:

עו) **שם**. מביא כרים ובסתות וכו' ואם עלתה עלתה אבל אסור להעלותה בידים. הרמב"ם סוף פכ"ה. ט"ז ס"ק י"א:

עז) **שם**. מביא כרים ובסתות וכו' ואם אי אפשר ע"י כרים ובסתות מותר להעלותה בידים שגם זה אינו אלא איסור דרבנן. שה"ג וריא"ז. וכ"מ בב"ח סס"י ש"ח. ח"ר חו' ח"י. מיהו המ"א ס"ק י"א כתב דמדברי הרמב"ם הנ"ל משמע דאע"ג דליכא צער ב"ח אסור להעלותה בידים. וכ"כ התו"ש חו' ל"ג והשיג על הא"ר שכתב דגם לדברי הרמב"ם דאם א"א בכרים ובסתות מותר להעלותה בידים יעו"ש. ופשוט דמותר לומר לעכו"ם להעלותה כמ"ס סעי' ו' מ"א שם. תו"ש שם וגראה

ג סור וכל כו בשם
הנהגות הר"פ .
ד שם בשם רי יונה .
ה"מ מרענושג
והנהגות מרדכי
דקדושין בשם הח' .
ה ה"מ בשם הר"מ
וה"ה בחלז י סור
ומרדכי פ"ק דשבת
ז שכלי הלקט בשם
רב האי גאון
* דון רביה למי
שחשכה לו חזן
לחזן בס' רס"ו
תשלום ד' כי הבהמה בס' שליב דיני מאלל הבהמה בס' ט"ד :

צער ב"ח שהחלב מצערה גוהחלב אסור בו ביום דו"א שצריך לקנותו מן האיני יהודי
בדבר מועט שלא יהא נראה כחולב לצורך ישראל : בא הגבינות שעושות השפחות
מעצמן מחלב של ישראל מותר כיון שאינו אומר שיעשו : כ"ב ומי שיש לו נער אינו
יהודי ורוכב על הבהמה בשבת כשמוליכה להשקותה א"צ למונעו שהתי נושא את עצמו
אבל צריך למונעו שלא יתן עליה בגדיו ולא שום דבר : כ"ג ומותר למכור סוס או
פרד או חמור לרועה אינו יהודי ואע"פ שהאינו יהודי משתמש בהם בשבת אין בכך
כלום כיון דשלא מרעת ישראל הוא עושה ואינו ממתיך שכירות ממנו ואם רואהו משתמש
בה בשבת מוחה בידו* : הגה כ"ל דאין לחוש שהרועה יוליך אותה חזן לתחום דהא תחומין דרצקן
(הגמ"ר דקדושין) :

בא"ה

בף החיים

נחלב בשבת. מהרל"ח בהגהת ז"י :

שם (פז) וי"א שצריך לקנותו וכו' ר"ל שאומר תחלה שיחלוב
הבהמה והחלב יהיה של גוי ואחר החליבה קונה
ישראל ממנו החלב. מחה"ס כ"ק י"ג. והיינו שאחר החליבה
יאמר הישראל לעכו"ם תניח החלב אללי שאפשר שאקח אותו
ממך ולמו"ס יקנה אותו ממנו בדבר מועט. ויותר טוב שיאמר
לו מע"ס למחר תבא לחלוב הבהמה ולמו"ס אקנה אותו מומך
בא"ה דבר :

שם (פח) וי"א שצריך לקנותו וכו' נראה דוקא בעכו"ם מן
השוק אבל בשפחות שנסכרות לכל השנה א"ל
לומר לו טול החלב לעצמך או לקנותו ממנו דכל מה שעושה
עכו"ם בבית ישראל אדעתא דנפשיה קעביד לקבל שכרו
דאדעתא דהכי נשכר בתחלה. ז"ח סי' ש"ך. ול"ע דאדרבא
כששכרו לשנה גרע טפי כמ"ס סי' רמ"ד. סעי' ה' ועוד קשה
דביתו של ישראל אפי' קנן אסור כמ"ס סי' רנ"ב סעי' ז'
מ"א ס"ק י"ג. מיהו התו"ס או' ליה תירץ לקטיות הכו'
דשאינו התם דהמלאכה עלמה היא מלאכת איסור משא"ל הכא
דהחליבה שרי משום לער ז"ח אך דכחומר לעכו"ם נראה
כעושה לצורך ישראל אבל שפחה הנשכרת שעושה מעלמה אין זה
מיחוס יעו"ש. ומ"מ העולם נוהגין כס' ראשונה דמשום לער
ז"ח שרי אמירה לעכו"ם. ומ"מ טוב לחלוב תוך האוכל (משום
דאיסורו מדרבנן כמ"ס לעיל או' פ"ב וכשחומר לעכו"ם הוי
שבות דשבות) כדי שיהיה שבות דשבות. מ"א שם. תו"ס שם :
שם (פז) וי"א שצריך לקנותו וכו' ודוקא כשחומר לו בשבת
לחלוב אבל אם עושה מעלמו אינו צריך. לבוש.

ר"ז או' ל' :

שם (ץ) בדבר מועט וכו' והדוקא סי' ז"א כתב דלא ימכור
הגוי לישראל בדבר מועט דהוי הערמה יעו"ש.
והביאו הער"ה או' ח' חמס כ"ב כתבנו לעיל או' פ"ח
דהעולם נוהגין להקל כס' ראשונה וא"כ די בחומרת י"א שכתב
בש"ע ורק המחמיר תע"ב :

שם (צא) בדבר מועט וכו' ואפי' בתפוח או בא"ה דבר
שיראה אפי' אינו שוה פרוטה. תשב"ץ סי' מ"א.
א"ר או' כ"א :

שם (צב) כחולב לצורך ישראל. ובענין בהמה שחלי חלבה
לישראל וחלי לעכו"ם כבר כתבנו לעיל סי' רמ"ו
או' ס' ואו' ס"א קחנו משם. ועיין בתשו' ז"א סי' מ"ה
שמותר לחלוב ע"י עכו"ם עז בשבת לחולה חולי האומ"א שזו
הרופאים לשחורו תיקף וסמוך לחליבתו מן העז יע"ש :

סעי' (צג) גבינות שעושות השפחות וכו' ל"ע דבהגמ"ר
פ"ו כתב וז"ל כל הני דאמרינן אס בשביל עכו"ם
מותר היינו כשהעכו"ם עושה מלאכה בשלו אבל בשל ישראל
אפי' בבית עכו"ם אסור כ"ס בבית ישראל ואפי' הכל בשביל
עכו"ם וחייב לגרוס מביתו עכ"ל ועיין סי' רע"ו סעי' ה' ול"ע.
ואם עושה בחנם פשיטה דלריך למחות כמ"ס סי' רנ"ב סעי'
ז'. מ"א ס"ק י"ד. מיהו בלבוש הוסף תיבת שלפעמים והביאו
א"ר או' כ"ב וכתב להורות דאם רגיל לעשות לריך למחות וזוה
מיושב מה שהניח מ"א בל"ע ועוד דהבא אמרינן שהיתר גבינות
אחר השבת עכ"ד. והביאו א"א או' י"ד :

שם (צד) מותר כיון שאינו אומר וכו' והיינו דוקא לאחר
השבת אבל בשבת עלמו אסור שהרי המגנן הוא
ממלאכות האסורות מדאורייתא. עו"ש או' ח"י :

סעי' (צה) א"ל למנעו וכו' דהא אפי' הישראל עלמו
אינו אסור לרכוב עליה אלא מדרבנן ובעכו"ם
לא גזרו. לבוש :

שם (צו) שלא יתן עליה וכו' אבל באוקף ליבא קפידא אס
נותן עליה העכו"ם אפי' לסמך דאוסר לישראל.
רש"ל. עט"ו. א"ר או' כ"ג. וה"ה כשאין לו אוקף ומניח בגדיו
תחתיו תמורת אוקף כדרך הכפרים ג"כ אפשר דא"ל למחות
דהבגדים בטלים לגבי הרכוב כמו אוקף דהא הבגדים משמשים
מעשה אוקף. מחה"ס ס"ק ט"ו :

שם (צז) שלא יתן עליה וכו' והא דאיסור שביעת בהמה
חל על האדם היינו דוקא שהוא לא יוציאה אבל
אם היא תלך בעלמה בלתי סיוע הישראל כלל אין לנו הרל"ח
סי' כ"ח. כנה"ג בהגב"א. ומ"א העתיק בשם הכו' שאם ילאה
מעלמה לחץ ומשאה עליה אין הבעל צריך למנעה והוא מהעו"ש
או' ק' ולכן היקשה לו דבשלהי פ' במה בהמה יוציאה משמע
דגם אם ילאה מעלמה אסור יעו"ש אבל הא"ר או' כ"ג כתב
דעיין ברל"ח גופיה ולא כתב שם דמשא עליה אלא מיירי
ביוצאה היא גופה בלא משא וזוה ודאי א"ל למנעה אדרבא
גדולה מזה קאמר בגמ' דף כ"ג קורא לה והיא באה ופרש"י
דלא הוזכר הוא על תחום בהמתו ובלבד שלא יביאנה ממש
בידיו עכ"ל אבל כשמשא עליה ודאי צריך למנעה כשיוצאת לר"ה
יעו"ש. והביאו א"א או' ט"ז :

שם (צח) שלא יתן עליה בגדיו וכו' היינו מקופלים
שאין לבוש בהם. א"א שם :

סעי' (צט) מותר למכור סוס וכו' משמע אפי' בשבת
ואין לחוש אם העכו"ם מוליאה חזן לתחום. וכ"מ
מדברי

א שנת ק"ץ
ב עירובין ל"ח ל"ט
ג שנת שס צמשה
ד שס צבריית'
ה קל"ח ה שס צחום'
ו גירסת הספרים
ז שהציאו החום'
ח שס.

דאָס

קורא לה דשרי כמ"ש סי' ש"ז סעי' ב'. מ"א ס"ק ח"י. ומ"מ
אם אומר צפי' לעבו"ם ל"ע דהוי שבות כל שהוא אסור
לעשות והא דמותר שטכו"ם מעלמו מוליכה וא"כ ראוי למכור או
להפקיר. א"א אוי ח"י :

(קד) **י"ט** בהגה. דהא תחומין דרבנן. וא"ל למחות בידו כיון
דתחומין דא"ל פיס אמה אפי' בחדס הוא דרבנן
אבל כשיודע שהעכו"ם יוליכא חוץ לג' פרסאות שהוא תחום
דאורייתא אליבא דר"ע נראה שצריך למחות בידו. לבוש. עט"ז :
(קה) **וכרתב** שם הלבוש דל"ע במה שנוהגין עכשיו מוכרי
השוורים למסור השוורים לעכו"ם להוליקן בדרך
למכור אותם ולפעמים מוליכין אותם יותר מג' פרסאות על
מה יסמוכו ואפשר דס"ל כרש"י ורמב"ם (ט"ם) דהרמב"ם ס"ל
י"ב מיל דאורייתא. (תו"ש) ורשב"א דס"ל אפי' י"ב מיל דרבנן
עכ"ל. ובדמ' או' ה' כתוב בשם הגמ"ר דאפי' למ"ד תחומין
דאורייתא שרי דכיון דליכא ביה כרת וסקילה לא עבר על
שביעת בהמתו יעו"ש. והב"ד מ"א ס"ק ח"י והתו"ש או' ט"ל.
ומיהו כבר כתבנו לעיל או' ז"ע דהר"ם אלשאכא והרל"ה פליגי
על הגמ"ר ומלריכין למסור לרועה דוקא קודם שבת אבל בשבת
עלמנו אסור יעו"ש :

(א) **סַעֲדִי** א. אפי' בדבר שאינו עושה שום מלאכה. וכרי המראה בשבת לישראל זהב אחד שיודיע לו אם הוא קובץ או רע או אם חסר או שלם וכמה שזו עובר. לסומר אסור להודיע לו בשבת דזה נקרא דרך מו"מ ונאסר בשבת. לב חיים ח"ג סי' ע' יעו"ש. א"ח או' א':

(ב) **שם**. כגון שמעיין נכסיו וכו'. ודוקא היבא דמנכר' מלתא כמ"ש סי' ש"ז סעי' ט' יעו"ש. מ"א סק"א. תו"ש או' א'. מיהו בנ"א כלל סי' כתב דעשיית חפציו ממש כגון לעיין נכסיו אפי' בתוך התחום ולא מנכר' אסור וכתב שדי' דעת התו' והרמב"ם וסמ"ג וטור וש"ע יעו"ש. אבל אם אינו ניכר כלל וגם אינו משלים חפצו בשבת רק שזומזין עליו שיהיה מוכן למו"ש מותר. ח"א שם או' א' :

(ג) **רַפִּיכָךְ** אֲסוּר לֵאמֹר לְהִלּוֹךְ בְּתוֹךְ שְׂדוֹתַי וּגְמוּלָתִי לְרֵאוֹת
מִהֵן לְרִיכִין זֶאֱחִיד הֵן פִּירוֹתֶיהֶן וְכֵן שֶׁאֵל
נִכְסֵיוֹ שֶׁהָרִי זֶה עוֹסֵק בַּחֲפָלָיו בַּשָּׁבָת וְאֶעֱשֶׂי שְׂאִינוֹ יִכְבֵּר כֻּלָּל
אֲסוּר. ח"א שֶׁס' א"ו ב':

(ד) **שם**. או לילך לפתח המדינה וכו' לפי שהמרחלות הם חוץ לחומה כדאיתא פ"ק דמגילה דף ו' ע"ב יעו"ש. ב"ס. פרישה או' א' :

(ה) **שם.** או לילך לפתח המדינה וכו' אפי' בתוך התחום והקטעם כתבו התו' שם משום דמנכר מילתא דאיתו מצייל אלא כדי ליכנס למרחץ אחר השבת שעל פתח המדינה רגילין להיות מרחלאות אבל אינך כגון לשכור פועלין ולהביא פירות דוקא על התחום אסור אבל בתוך התחום מותר. עו"ס או'

מדברי מור"ם ז"ל בהגה שהציא דברי הגמ"ר על דברי הש"ע
ובהגמ"ר כתוב בהדיא אפי' בשבת כמ"ש בב"י ובד"מ א"ו ה' י'
יעו"ש. וכ"כ העו"ש א"ו כ"א. אמנם הר"ם אלשקאר סי' מ"א
כתב דאסור למסור בשבת אבל קודם לכן אפי' ביום ששי שרי
ובסי' מ"ב דחה ראיות הגמ"ר דקדושין שהתיר אפי' בשבת
יעו"ש. וגם הרלב"ח בסי' כ"ח הביא דעת מי שרצה להתיר
אפי' בשבת עלמו והוא ורב אחר הכו על קדקד סברתו וגם
דחה ראיות הגמ"ר דקידושין יעו"ש. והב"ד כה"ג בהגב"י.
עו"ש א"ו כ"א. וכתב שם העו"ש וכ"כ להחמיר שלא למסור
בהמה לרועה בשבת עלמו. ונראה שלא נכנס בזה מה שמתנין
שכר לרועה חודש בחודש והוא יבא ליקח הבהמות ביום שבת
מאליו כיון שהוא בא מאליו לקחת להנאת עלמו וגם כי עשו
השכירות קודם שבת והיו כמו שמסר בהמתו לרועה קודם שבת
ועוד כי מסתמא אלו רועי מתא' אין הולכין לדרך מרחוק וללאת
חוץ לתחום :

(ק) **במקום** שנהגו איסור למימסר חיותא לרועה נכרי ביום ו' אם נהגו כן על אד החומרא ופרישות אסור להתיר להם אבל אם היו טועים בדין והיו חושבין שהדבר המותר אסור מתירין להם ומודיעין שהיו טועים בדבר. הר"ם הלשקאר סי' מ"ב. כנה"ג סס. עו"ס סס:

קא) הוצאת כלים ע"י נכרי בשבת יש מו' שהתיר אותה והרלנ"ח ז"ל בסו' כ"ח גראה שהוא מפסק בדבר וכתב דבמאמר ישראל לכ"ע אסור. כנה"ג שס. ועיין לעיל סי' רמ"ז סעי' כ' ובדברינו לשם בס"ד ;

(קב) **שם**. ואינו ממתין שכירות וכו' ולכך מותר למסור לו לכתחלה דהרועה מרתת להשתמש בה שלא יענש ע"ז כדיניהם כיון שלא מסרה לו למלאכה אבל להשכיר לעכו"ם אסור אפי' אם מתנה עמו שתנחם בשבת כי אין העכו"ם נאמן על כך כמ"ש סי' רמ"ו סעי' ג' יעו"ש. והטעם דכיון שהשכיר אתה בהמתו למלאכה אזי אף אם מתנה שתנחם בשבת מי"מ אין העכו"ם מרתת כ"כ כי יאמר בלבו בעד יום השבת אחרת להוסיף לו לפי ערך המגיע ליום משא"כ כשאין מוסרה למלאכה כלל אלא לרעות אותה אז העכו"ם מרתת לעשות בה מלאכה כלל אף שרולה לשלם לו כיון שאינה עומדת לכך. כ"כ האחרונים וביה כוונת מ"א ודלא כהא"ר. תו"ש או' י"ח. ואפי' להשאיל לו אסור דיעשה לו טובה כנגדו. מ"א ס"ק י"ז. ור"ל דאפי' אם ישאיל לעכו"ם ויתנה עמו שלא יעשה בה מלאכה בשבת אסור משום דהעכו"ם אינו מרתת כיון שהיא שאלה לו למלאכה שיאמר בלבו אני משלם לו טובה עבור מה שעשיתי בה מלאכה בשבת משא"כ כשאין מוסרה לו למלאכה כלל אלא לרעות דמרתת כנ"ל:

(קג) **ישם** בהגה. דהא תחומין דרבנן. ואע"ג שאסור להביאה בידיו מ"מ מה שהעכו"ם מוליכה הו"ל כאלו ישראל

ס"ט שם בנריית'
לישכתי' התוססה'
דאין מחשיבין.
ז"ס במש"ל חס"ס
בנרייתא. ט שם
וכ' יוסי וכו'
יהודה דל' פליגי
י לפי' ה"ה בפכ"ד
מהר"ל בפ"ה הר"ן

דאינו רשאי להביא ראסור למלמל ב"ח שהם מוקצים : ב וזיתת בהמתו עומדת חוץ יכול לקרות לה כדי שתבא : ג ומחשיבין על התחום לעשות צרכי כלה או צרכי מת להביא לו ארון ותכריבין הויכול לומר לחבירו שיחשיך כדי שיביא לו ויכול לומר לו לך במקום פלוני למחר ואם לא מצאת במקום פלוני לך למקום פלוני לא מצאת במנה קה במאתים טובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח כלומר ישלא יאמר לו סך ידוע שלא להוסיף עליו נוכן אם לקח ממנו בשמונה לא יאמר לו תן לי עוד בשנים ואהיה חייב לך עשרה. הגה ואם א"ל לו א"כ יזכור לו סכום מקח מותר בכל ענין דהא לרכי מזה הוא (הגמ"ר פ"ה

בף החיים

או' א' ח"ר או' ב' :

(ו) שם. וכן חין מחשיבין וכו' כלומר לקרב עלמנו בשבת עד סוף התחום ולהחשיך שם שיהיה קרוב למקום הפועלים אבל על דבר המותר בשבת כגון להביא בהמתו מותר להחשיך אע"ג דהבהמה היא חוץ לתחום ואסור להביאה בשבת מ"מ הא ית' היתר לקרות לה כסע"י ב' ואפי' אם הבהמה רחוקה מהתחום שאינה שומעת קולו מ"מ כיון שיש לה היתר בעולם אם היה צורגנין שרי להחשיך אע"ג דליכא צורגנין ודין זה נתבאר באורך בסס"י רס"ג בט"ז יעו"ש. לב"ש. ואם יש נהר מפסיק י"ל אלו היה שם גשר. מש"ז או' א' ועיין סי' של"ט סע"י ז' :

(ז) שם. להביא בהמתו. לפי שיש בל"ה היתר שאם יש שם צורגנין הולך ומביאה. ט"ז סק"א. מ"א סק"ב. וכיון שיש לה תקנתא ע"י צורגנין לכך שרי להחשיך אף בלא צורגנין. תו"ש או' ג'. אבל טלה דאינו יכול להביא אפי' אם היו מחיות ממש שהרי בהמה אסור בטלטול לפיכך אסור להחשיך עליו. עו"ש או' ג' ודין צורגנין עיין לקמן סי' של"ח סע"י ו' :

(ח) שם. וי"א שאם חין הבהמה וכו' הלבוש לא כתב זה בשם י"א כ"א בסתם וכתב עליו הא"ר או' ד' דיפה כיון דנראה דכ"ע ס"ל הכי יעו"ש. וכי"כ התו"ש או' ד' ואף שלא נמלא חולק ע"ז מ"מ כן דרך הש"ע לכתוב דין שלא נמלא בשאר פו' בשם יש אומרים כמ"ש הסמ"ע בח"מ סי' ט"ז יעו"ש. וכ"כ המחבר או' ד' יעו"ש. מש"ז או' א' מאמ"ר :

(ט) שם. הגה. וה"ה דאסור לטייל וכו' משמע דאפי' בתוך התחום אסור אבל מדברי התו"ש שכתבתי בסמוך (לעיל או' ה') דבמקום דלא מנכרא מילתא מותר בתוך התחום אפשר להתיר לטייל לצורך סוס וכו'. עו"ש או' ב' וכ"כ המ"א סק"ג דאינו אסור אלא דוקא היכא דמנכרא מילתא. וכי"כ א"ר או' ג' דוקא סוף התחום או היכא דמנכרא מילתא. וכ"כ התו"ש או' ב'. מיהו הרב ח"א כלל ס' או' ב' כתב דזה נקרא עוסק בחפציו בשבת ואעפ"י שאינו ניכר כלל אסור. וכי"כ בנ"א שם יעו"ש :

(י) שם. בהגה. וה"ה דאסור לטייל וכו' הנהגין שלא לטייל במקום קבוצ הסוחרים בכל יום שפיר עבדי ויש סמך בפסחים דף נ"א חין יושבין על ספסלי עכו"ם בעכו. שו"ת שאלת יעבץ סי' קס"ז. ברכ"י או' א' :

(יא) וכו'. שהלך לשם לבקש ב"ח עכו"ם ולחלו להעמיד ערב או בטחון יש ללמד עליו זכות. הרב הנז' ברכ"י או' ב' :

(יב) אם. מחמת מעשה הנז' י"א תקלה וקלת חילול ה' אף דלא עבד איסורא רשחין לקנסו. הרב הנז' ברכ"י או' ג' :

(יג) להבטיח. על ספינה שיש לו בה הון עתק אף ע"י עכו"ם אסור. הרב הנז' שם. ברכ"י או' ד' :

(יד) בישו"ת ר'. עקיבא איגר סי' קנ"ט נסתפק בעושה

קנין בע"ש על תנאי חי מותר לקיים התנאי בשבת דהוי כעושה מעשה הקנין בשבת והציאו נכדו בתשו' כתב סופר סי' מ"ו ומסיק בעלמנו דאפי' לעשות הקנין בע"ש שיחול מאליו בשבת אסור וכ"ש לעשות קנין ע"מ שיקיים התנאי שאסור לקיים התנאי בשבת יעו"ש ב'. ובתשו' שאלת שמואל סי' כ"ו מחלק אם אמר בע"ש בתנאי מעכשיו מותר לקיים התנאי בשבת דחל המכר למפרע מע"ש אבל אם אמר באם בסתם דנגמר הקנין בשעת קיום התנאי אסור לקיים התנאי בשבת לקיים המכירה וגם פשיטא דהוי כענין ממזל חפליך יעו"ש. ולפ"ז נראה הא דבמעכשיו מותר הוא דוקא בדלא מנכרא מילתא דכלא זה אסור משום ממזל חפליך. פ"ה :

(טו) סע"י ב'. היתה בהמתו עומדת חוץ לתחום וכו' אפי' חוץ לתחום שלו ושלם דאין אדם מוזהר על תחום בהמתו וכמ"ש סס"י ש"ה אבל אסור להביאה בידו אם היא חוץ לתחום שלה דאין לה אלא ד"א. מ"א סק"ד. תו"ש או' ה' הבהמה והכלים כרגלי הבעלים ואסור לישראל אחר להוליכן הא ממילא ואף ע"י עכו"ם חין מוזהר עליה. א"א או' ד' ועיין לעיל סי' ש"ה או' ק"ג :

(טז) שם. יכול לקרות לה וכו' ודוקא דרך קריאה אבל לילך מעבר לבהמה ולרודפה לעיר לא אפי' תוך תחום שלו כיון שהיא חוץ לתחום שלה וכ"ש דאסור להביאה בידו. א"ר או' ה' :

(טז) שם. יכול לקרות לה וכו' ומיירי כשאינה טעונה שום דבר דלא הוי מחמר. מ"ט. א"ר או' ו' א"א או' א' ועיין סי' רס"ו סע"י ב' :

(ח"י) סע"י ג'. מחשיבין על התחום וכו' ר"ל אע"ג דליכא תקנתא בצורגנין ובמחיות דהא מיירי בתכריבין למיגר ליה גלימא כדאיתא בגמ' דף קנ"א וכן גבי כלה למיגר לה אסא כדאיתא התם דף ק"ן ע"ב. וכל שאין לו תקנה בשבת אסור לומר לחבירו שיביא לו למחר וכל שאינו רשאי בחימתו אינו רשאי להחשיך עליו כדלקמן סי' ש"ז סע"י ח' יעו"ש מ"מ הכא לצורך מזה התיירו צין להחשיך כדי להביא צין לומר לחבירו בשבת שילך למקום פלוני למחר כדי להביא ארון ותכריבין. מט"י או' א' :

(יט) שם. לעשות לרכי כלה וכו' דאלו לאו בכלל חפליך הם אלא חפלי מזה הם. לבוש :

(ך) שם. ויכול לומר לך למקום פלוני למחר וכו' בעו"ש או' ד' תמה על הש"ע מאי אריא לצורך מזה אפי' לדבר הרשות מותר כמ"ש בס"י ש"ז סע"י ח' דמותר לומר לכרך פלוני וכו' ולא קשה מידי דהכא מיירי שאומר לו שיביא לו איזה דבר ולקמן מיירי בהליכה גרידא. א"ר או' ז' מט"י או' א' וכן הם דברי המ"א סק"ה כמ"ש הלכ"ש :

(כא) שם. לך למקום פלוני למחר וכו' אבל בשבת עלמנו אפי'

פ"ה) ויש אוסרים בכל ענין וכן עיקר. (ב"י בשם הר"ן ומרדכי פ' כירה והג"מ פ"א ופכ"ו): ד' להשוכר את הפועל לשמור זרעים או ד"א אינו נותן לו שכר שבת לפיכך אין אחריות שבת עליו היה שכיר שבת שכיר חודש שכיר שבוע נותן לו שכר שבת לפיכך אחריות שבת עליו מולא יאמר תן לי של שבת אלא אומר תן לי שכר השבוע או החודש (ואם שכרו לחודש והתנה לשלם לו כל יום כך וכך מקרי שכיר יום) (ר"ן ס"פ חע"פ) או יאמר דו תן לו שכר עשרה ימים: ה' נאסור להזכיר חזנים להתפלל בשבת סו"ש מי שמתיר הגה ואם שכרו לשנה או לחדש לכ"ע שרי (ד"ע) ו' עחפצי שמים מותר לדבר בהם בגון חשבונות של

בה החיים

ל כב"מ יח.
ב הרי"ף והר"ם
פרק כ"ג דשבת
ורמב"ם ספ"ז
ושאר פוסקים.
ג מרדכי ס"פ חע"פ
בשם ר' ברוך
והעו"ב ס"י תקפ"ה
ס שם מרדכי בשם
ר' שמואל והב"י
מה"א דפסחים ג'
אין בו סימן ברכה

הא אוסורא ליכאע שבת קיג וכתו' ה':

ובשום שבו"י כתב דהר"ן לא כ"כ אלא גבי מורד משא"כ בשכיר מסתמא לא יחזור בו באמלע השבוע והוי כשכיר שבת יעו"ש. והב"י התו"ש או' י"א:

(ג) **שם** בהגה. מקרי שכיר יום. וה"ה במשכיר חדר לחצר וה"ה המלוים ברבית (ר"ל לעכ"ס) לריכים להלוות בענין שאם יפרע באמלע שבוע יפרעו מכל השבוע כולה או לא יפרעו כלל ולא יחשוב לימים. מ"א סק"ז. מיהו הא"ר או' י"ד כתב במלוים ברבית ודאי כיון שלא אמרו מתחלה לשלם כל יום רק לשבוע אף שאין משלם לו אח"כ מכל השבוע מחילה הוי גביה יעו"ש:

(ד) **שם**. או יאמר לו וכו' ומה שנהגין הסוחרים לשכור יהודי בע"ש לשמור העגלות מן גניבה הדבר קשה איך השוכר עובר על לפני עור כיון שידע שודאי יקבל שכר שבת ולכן ראוי שיתנה עמו שיסמור גם ביום ע"ש ובמ"ש א"זו שעות דאז הוי כשכר שבת בהצלעה ומ"מ אם מנכה לו כשלא יסמור לא הוי בהצלעה. ח"א כלל סי' או' ח' ונראה דה"ה שכר הפונדקות שלוקחים ללינת לילה לריך להיות בהצלעה דהיינו במה שיושבים שם במקום לינה בע"ש ובמ"ש:

(ה) **סעי'** ה'. אסור להשכיר חזנים וכו' משום שכר שבת. טור סי' תקפ"ה. אבל לקמן בס' תקפ"ה כתב ב"י בארוכה ובטוב טעם דמותר והכי נהוג עלמא להקל, ב"ח. וכן העיד הח"ר יו"ל שמהר"ל השכיר חזן להתפלל בשבת. מהר"י מזרונא בתשו' כ"י (סי' קי"ד) וכן נראה דעתו ז"ל שם. שכתב"ג בהגב"י או' ב':

(ו) **שכר** המילדת בשבת מותר. מהר"י מזרונא שם. שכתב"ג שם או' ג' והטעם דהוה שכר מלוא פיקוח נפש. ועיין סי' תקפ"ה ב"י שם מבואר דבשבת ויו"ט ודאי אסור לשכור ש"ן או תוקע רק מע"ש וערב יו"ט לא גזרו וכ מילדת לא ישכור בשבת ולא יזכיר סכום המעות. מש"ז או' ד' וכן שכר הרופא מותר בשבת. פתה"ד או' ז':

(ז) **שם**. ויש מי שמתיר. שדבר זה אינו אסור אלא מדרבנן ובמקום מלוא לא העמידו דבריהם. ב"י. לבוש. ולפ"ז כל שהוא משום מלוא שרי כגון שכר הדרשנים ולומדי תהלים במקום שנותלין שכר וכיוצא בזה:

(ח) **שם**. ויש מי שמתיר. ומ"מ אינו רואה סי' ברכה כמו מתרגמים. מ"א סק"ח. ועיין לקמן סי' תקפ"ה סעי' ה' ובדבריו לשם בס"ד:

(ט) **שם** הגה. ואם שכרו לשנה וכו' פ"י שיתפלל גם בימות החול ומשלם לו לחודש בבת אחת וה"ה לשבוע. מ"א סק"ט:

(י) **סעי'** ו'. כגון חשבונות של מלוא. ומותר לחשוב מה שלריך לסעודת מלוא. כתובות דף ה' מ"א סק"י. א"א או' יו"ד:

אפי' ע"י כותי לא התירו ואפי' אמרו לו מע"ש לעשות בשבת. ב"י בשם הר"ן. ואם עשה בשבת אסורין. וכ"כ ראב"ן סי' שפ"ח. א"ר או' ח':

(בב) **שם**. שלא יאמר לו כך ידוע וכו' לפי שאין באמירה ההיא שום מלוא אלא הלל ממנו ולכך אסור. ב"י בשם המ"מ:

(ג) **שם**. לא יאמר תן לי עוד וכו' ר"ל שלא יאמר לו ע"י השליח הזה שיתן לו לרכי המלוא הזו עוד בשנים ויהיה חייב לו בסך הכל עשרה לפיגשירותו כך זה אין בו לורך למלוא כמ"ל וכמ"ש לקמן או' כ"ה:

(ד) **שם** הגה. ואם א"א לו וכו' ולדעת הש"ע סכום מקח אסור בכל ענין אפי' בדבר מלוא ודלא כהגמ"ר. מט"י או' ב' מיהו מ"ש שם המט"י דזוהי סדרת מור"ס ז"ל כתב עליו המחבר או' ו' דאינו כן שהרי אח"כ כתב מור"ס ז"ל סי' האוסרים וכתב וכן עיקר אלמא דעתו לאסור אלא נראה שלא דקדק מור"ס ז"ל בלשונו לכתוב סדרה זו בשם יש אוסרים יעו"ש:

בה **שם** בהגה. ויש אוסרים בכל ענין וכו' פ"י אפי' א"א בע"א אסור להזכיר סכום מקח. מ"א סק"ו. והטעם כתב המ"מ לפי שאין בקליה שום מלוא רק הלל ממנו ולכך אסור. תו"ש או' ח' ועיין לעיל או' כ"ב:

(כו) **סעי'** ד'. השוכר את הפועל וכו' לשלם לו שכירות של כל יום ויום. לבוש:

(כז) **שם**. אינו נותן לו שכר שבת. דשכר שבת אסור כמ"ש רס"י רמ"ג ורמ"ו. תו"ש או' ט' לב"ש:

(כח) **שם**. אינו נותן לו שכר שבת. וכן הוא אסור ליקח שכר שבת. טור ולבוש. אלא ח"כ דרך מתנה ולא שכר שבת. מש"ז או' ד':

(כט) **שם**. אין אחריות שבת עליו. אם אירע בהן קלקול בשבת אין חייב לשלם. רש"י מליעא כ"ח ע"א. והר"ן פ' שואל כתב אם נגנבו או נאבדו. משמע בפשיעה חייב כשומר חנם. א"ר או' י"ב:

(ל) **שם**. היה שכיר שבת. פ"י שבוע. שכיר שבוע. פ"י, שמיטה שלימה. רש"י שם:

(לא) **שם**. נותן לו שכר שבת. דהוי שכר שבת בהצלעה. תו"ש או' יו"ד:

(לב) **שם** בהגה. מקרי שכיר יום. שהרי יוכל לחזור באמלע החודש ולכן לא מקרי שכר חודש. ד"מ או' ב' בשם הר"ן. מיהו הא"ר או' י"ד כתב דיש לדמות דין זה לאומר י"ב דינר בשנה דינר בכל חודש בח"מ סי' שיי"ב סעי' ט"ו דמספקין אי אזלינן אחר לשון ראשון לענין חודש העיבור וה"ה הכא וכתב דגם בתשו' הר"י ששון סי' ע"ג מסתפק בזה יעו"ש.

של מצוה ולפסוק צדקה ולפקח על עסקי רבים ולשרך התינוק ליארם וללמדו ספר
או אומנות פודוקא לדבר אם רוצה להשתכר אבל לשכרו ולהזכיר לו סכום מעות אסור
הגה י"ח דבמקום שנוהגים ליתן לקורא בתורה מי שבך ונודר לדקה או לחזן דאסור בשבת לפסוק כמה יתן

(א"ז)

בף החיים

לדקה לעניים דמותר וכמ"ס מור"ם ז"ל בהגה דהמנהג להקל
ואינו יודע טעם נכון להאוסרין שהביא ההגה ואין לנו לערער
על המנהג דמנהגם של ישראל תורה היא מט"י שס. והביאו
המחבר"ר או"י :

(מד) **כתב** ב"י סי' תקכ"ז דהמרדכי סובר דאסור ליתן
דבר במתנה לחבירו ב"י"ט ושבת אלא לזרך מזה
עכ"ל ופשוט ללזרך שבת שרי. מ"א ס"ק ט"ו. א"ר או"י י"ט.
תו"ש או"י :

(מה) **וכן** אסור ליתן משכון לחבירו ואפי' אינו משכון גמור
רק שיסמוך דעתו עליו אלא א"כ לזרך שבת או
לזרך מזה ומשכון גמור אסור אף לזרך מזה דהוי כאלו
קונה קנין בשבת א"כ השעה דחוקה ביותר דהיינו לזרך כתובה
כדליתא בזה"ע רס"י ס"ו. מ"א שס. א"ר שס. תו"ש שס :
(מו) **וכתב** עוד שס המ"א דל"ע מה שנוהגין ליתן במתנה
כלים לחתן הדורש בשבת. ומה שקלת מחייבים
ליתן לו כך וכך מעות אפשר דשרי. והביאו התו"ש שס. והא"ר
שס כתב הטעם מה שנוהגין ליתן כלים לחתן הדורש משום
דחשבי ליה לזרך מזה להגדיל כבוד התורה ולשמח חתן וכלה
ולפעמים הם עניים יעו"ש :

(מז) **ומה** שנוהגין ליתן מתת דרשה להרב בשבת כלי כסף
או כלי זהב עיין בשו"ת מהרי"א אסאד חא"ח סי'
פ"ג מה שהאריך בזה וכתב שהרב לא יתכוין לקנותם עד
מז"ש ואז מותר לכ"ע יעו"ש. והביאו א"ח או"י :

(מח) **ועיין** בשו"ת כתב סופר חא"ח סי' כ"ט באחד ששכח
למכור פרתו שלא ביכרה ובשבת נראה כי
תקריב ללדת אם רשאי ליתן לעכו"ם במתנה כדי להפקיע
ממנה קדושת בכור וכתב דהמיקל לא הפסיד ואין מוזהרין אותו
יעו"ש. א"ח שס :

(מט) **מקח** וממכר אחד בפה ואחד במסורה אסור גזירה
שמא יכתוב הרמז"ס פכ"ג דין י"ג. מ"א
ס"ק ט"ו :

(ן) **שם**. ולפקח על עסקי רבים. פי' לעיין ולחקור. א"ר או'
י"ז. וכתב המ"מ פכ"ד דלא הותר אמירה לעכו"ם
ולא שבות אחר בשביל עסקי רבים לבד הפיקוח והתעסקות
בדברים בלא מלאכה דאסור בלכרי יחיד משום ודבר דבר זה
הותר לדבר מזה או לזרך רבים וזה מוכרח בגמ' עכ"ל.
וב"מ סי' של"ט סעי' ד' מ"א ס"ק י"ב :

שם. ולשרך התינוק וכו'. ויש לזהר שלא לקנות בקנין סודר
כ"א תקיעת קף לבד וכן המנהג. פתה"ד או"י י"ב. מיהו
מ"ס שם להתיר להבחורים שלא קיימו פו"ר להזכיר סכום
מעות אין ראיותיו מכריעות ולדעת מרן אסור אלא מה
שכתב שנהגו להקל אפשר שסמכו על המתירין כמ"ס לקמן
או"י ב"ן וע"כ יש לזהר היבא דאפשר :

(נא) **שם**. או אומנות. דהא נמי מזה דאס אין לו אומנות
עוסק בגזל. מ"א ס"ק י"ג. ועיין סוף קדושין א"ח
אומנות מזה ללמד לבנו. תו"ש או"י י"ז. ולר"ך לזהר ללמדו
אלל אומן יר"ש כדי שלא ילמוד ממעשיו :

שס

(מא) **שם** ולפסוק לדקה. ואע"ג דאין מקדישין כמ"ס סי'
של"ט סעי' ד' כתב הר"ן פ' שאל בשס. ר"ח
שלא אסרו אלא להקדיש פלי ידוע משום דמחזי כמקח וממכר
אבל לא אסרו לחייב עלמנו בדיבורו לגבוה. והכלבו כתב בסי'
כ"ח דדוקא הקדש מוזבח או דדק הבית אסור שיואל מרשותו
לרשות גבוה ודומה למקח וממכר אבל עכשיו שגורדין להקדשות
ס"ת או עטרה או שטן למאור וכיוצא בהם מותר לפי שגדיין
אין מיחדין שום דבר שיואל מרשותו ואינו דומה למקח וממכר
עכ"ל והב"ד ב"י ומ"א ס"ק י"א. וכתב שס המ"א דנראה כוונתו
דהקדשות דידן חולין נינהו כמ"ס בזה"מ סי' ל"ה ויש לכל ישראל
חלק בהן א"כ לא יאל מרשותו דיש למקדיש ג"כ חלק בו ודלא
כהרב"י עכ"ל ור"ל דהב"י מפרש דברי הכלבו כדברי הר"ן
לפי שאין מיחד דבר ידוע אלא שגורד ומחייב עלמנו ליתן ס"ת
או עטרה ולדבריו אסור להקדיש עם ידוע בשבת משא"כ לפי'
מ"א שרי כיון שגדיין יש גם לו חלק בו. לב"ש. וע"ז סומכין
הנחתין ס"ת בשבת לבהכ"כ אבל לפי' ראשון לר"ך שיקדיש בפה
בלבד בחול (וכ"כ הט"ז סק"ב) והא דגורדין לחזן אף שחזן
לבד זוכה בה וא"כ יואל מרשותו לרשות החזן ל"ל דסמכין
על פי' ראשון כיון שאינו אלא דיבור מותר. א"ר או"י י"ט.
ועיין לקמן או"י ה"ן ואו"י י"ז :

(מב) **שם**. ולפסוק לדקה. אבל הכרזת השמש בפסוק דמים
מי שיתן יותר יהיה המזה שלו כגון הולאת ס"ת מל'
ההיכל ודומה לו שהוא כעין מקח וממכר אסור אם לא שנאמר שאין
שיך מקח וממכר בדבר מזה כ"א בחפץ הנקנה וכו' וכ"ז אינו
אלא ליישב המנהג בדוחק. ודוקא קניית המזה אבל קניית
מקומות בהכ"כ שהוא דבר שיש בו ממש וכן קניית אתרוגים
אחר גמר מלות מן הקהל אין לו היתר אבל המחזור בעיני
כמו שנהגו חסידיו אוסעריין מה שאדם מוליד מפיו אפי' לא
גמר קניינו והשני שהוסיף בדמים נשארה המזה עליו אפ"ה
נותן לדקה מה שכבר הוליד והיה בדעתו ליתן וא"כ הוי כקליטת
דמים לזרך מזה ולא דמי מקח וממכר וכה"ג שרי אפי' קניית
מקומות ובתים מהלדקה וכל יר"ש יזהר בזה. רש"ל מס' יו"ט פ"ה
סי' ח' ומנהג פשוט עכשיו להכריז השמש המזות ולומר כמה
נותן בעד מזה זו ומי שמעלה אותה בדמים נשאר לו המזה
והאחר אינו נותן כלום והנח להם לישראל. שכנה"ג בהגב"י או'
ה' וב"כ א"ר או"י י"ט דבמקום שנוהגין להקל יש להם על מה
לסמוך יעו"ש. וב"כ המט"י בסוף הס' ועיין לעיל סי' קל"ד
או"י כ"ט :

(מג) **שם**. ולפסוק לדקה. ודע דהאי פסיקת לדקה פשיטא
דהיא בקליטת דמים שאומר גרוש אחד ללדקה ואינו
דומה זה להא דבסמוך דלשכור לו א' ללמד בנו תורה או אומנות
דאסור להזכיר לו סכום מקח דהתם כיון דאיכא תובע כנגדו
דמי השכירות הוי כעין מו"מ דהא שכר פעולתו הוא נוטל
משא"כ בכל פסיקת לדקה לעניים אפי' לעני ידוע אין כאן
תביעת שום שכר פעולה ולכך נראה פשוט דהעולה לס"ת
ונודר כך וכך לבהכ"כ לזרך שמן המאור או שמתנדב לחזן
לבכוד התורה כך וכך אין בזה בית מחוש והוי כעין פסיקת

(א"י) והמנהג להקל דהא מותר לפסוק לזקק ו צמותר למדוד בשבת מדידה של מצוה כגון למדוד אם יש במקוה מ' סאה ולמדוד אזור מי שהוא חולה וללחוש עליו כמו שנוהגין הנשים מותר קרהו מדידה של מצוה: ה והרהור בעסקיו מותר ומ"מ משום עונג שבת מצוה

בף החיים

גדול מזה ועי"ש באור. כנה"ג בהגה"ט. ומיהו אם אפשר יעשה ע"י עכ"מ שהוא יתן המעות ברשות המלוה וכמ"ש סי' ט"ו סעי' ה' וכן אם מתרצה במשכון ורולה לשומו יעשו שומא ע"י עכ"מ. ועיין ח"מ סי' ע"ג סעי' ז' ומ"א בלן ס"ק ט"ו: (א) סעי' ז'. מותר למדוד וכו' וה"ה למדוד חור אם יש בו פותח טפח והטומאה נכנסת שם (ומהחדר שהמת בו לחדר הסמוך לו) ואע"ג דיכול ללאת מהבית מ"מ כיון שמודד שיעורי תורה לא הוי עובדא דחול. וכתבו התו' ספי"ז דדוקא מדידה דלא הוי איסור כ"כ אלא מושם דהוי כעובדא דחול ולהכי שרי במקום מלוה אבל מילי אחרינא לא. מ"א ס"ק ט"ז. ח"י ח' י' תו"ש או' כ"א:

(ב) שם. מותר למדוד וכו' כתב בית יהודה סי' כ"ט דהשערת האיסורים באומד הדעת מותר ואין לאסור מטעם דהוי מתקן אבל אם אינו יכול לשער באומד הדעת ורולה למדוד בכלי שיש בו שיעור ס' אסור דהא עביר מעשה בידים יעו"ש. אמנם הער"ה או' ב' השיג עליו וכתב להוכיח מכמה פו' דאף למדוד בכלי לשער סי' מותר יעו"ש. וכ"כ ח"א או' ט"ז. והיינו אם לא נודע לו תערובת האיסור עד השבת כמ"ש ת"ה סי' כ"ד והביאו מ"א סי' שכ"ג ס"ק י"ד. ח"א שם:

(ג) שם. מותר למדוד וכו' עיין פתח"ד או' ט"ו שכתב דה"ה דמותר לשקול לאורך מלוה כגון שאירע יום א' של פסח בשבת ואם יאכל מאומד שיעור גדול עד שיכלה הספק מלבו שחא ל' יאכל לאכול להשלים הסדר על נכון או כגון שלא יש לו מלה הרבה שיספיק לשיעור גדול ועי"כ התיר לשקול כנגד דבר שאין בו מקלה כגון מזלג וכדומה או פירות ששקל אותם מערב יו"ט שיש בהם כזית שהם ט' דרהס לשקול כנגדם כזית בלילה יעו"ש. אמנם לבי מהסס בזה מכמה טעמים וראיתי שנוהגין לעשות האלטניסים או חולים שאינם יכולין להרבות באכילת מלה לשקול כזית מלה בערב יו"ט ובלילה יניח אותה בעה"ב המחלק אללו ויתן להם כמדתה מאומד הדעת בלבד ובחוספה מעט אם יוסיף על השיעור השקול ומונח אללו כדי ללאת ידי ספק אינו מוזיק וזהו דרך הישר: (ד) שם. מותר למדוד וכו' ואף לדבר הרשות אין איסור למדוד אלא כשמתכוין למדוד לחיזו לורך אבל אם מודד שלא לורך כלל אלא כמתעסק בעלמא מותר. ר"ז או' י"ט: (ה) שם. ולמדוד אזור וכו' והוא על כאב ראש שלוקחין אזורו ומודדין בו ג' אמות ג"פ ואומר הלחש על המדידה. טור. ואפי' באין סכנה מותר. ח"י או' כ"א:

(ו) שם. וללחוש עליו וכו' ולפ"ז ה"ה שמותר ללחוש לחש עין הרע בשבת וכמ"ש הכלבו דף ל"ב ע"א בשם הר"מ ודלא כר"י דסרי כיעו"ש. יפ"ל או' ב' וכ"כ בשו"ת לב חיים ח"ג סי' פ"ח דמותר לומר לחולה לחש ממחרתו ז"ל ליעה"ר והביאו ראה מדברי המרדכי בשבת פ' ח' שר"ס סי' שפ"ה יעו"ש. ח"ח או' י"א:

(ז) סעי' ח. הרהור בעסקיו מותר. דכתיב ודבר דבר דיבור אסור הרהור מותר. ב"י בשם הגמ' במילת דבר שהיא

(בן) שם אבל לשכרו ולהזכיר לו סכום מעות אסור. כ"כ הרמב"ן ומהר"ם והטור והר"ן והה"מ ודלא כהגמ"ר כמבואר בב"י. ברכ"י או' ח' ועי"ש מה שתמה על הרדב"ז סי' רי"ג שהתיר בפשיטות להזכיר סכום מעות יעו"ש. וכ"כ ח"ר או' ח' בשם פו' להתיר אכן דעתו נראה כס' האוסרין יעו"ש וכ"פ הב"ח. והכי נקטינן לאסור כדעת הש"ע: (גן) שם. סכום מעות אסור. פ"י סך ידוע כדרך השוכרים אסור. תו"ש או' ח"י:

(דן) שם בהגה. כמה יתן. אלא יאמר סתם עשה לי מי שצריך. מ"א ס"ק י"ד. תו"ש או' י"ט. וכבר כתבנו לעיל או' מ"ג דעת המתירין יעו"ש. וכ"כ ח"א או' י"ד דהמנהג להקל: (הן) שם בהגה. דהא מותר לפסוק לזקק. והגם דהחזן עשיר כיון שנותנין לו זה כדי שיתפלל הוי לורך מלוה. מ"א ס"ק ט"ז. תו"ש או' י' ועיין לעיל סוף או' מ"א:

(ו) וכתב הט"ז ס"ק ב' דהמציא ס"ת בשבת לבהכ"נ לריך להקדישה מאתמול אבל אם בא לו בלבו בזיוס השבת ולא קודם לכן לא יקדישה בשבת וכן אסור להביא חפץ בבהכ"נ להקדישו אם לא חשב עליה קודם לכן יעו"ש. אבל לומר סתם אני נודר ס"ת אף שיש לו צדיתו כיון שאין מיחדו שרי ואי יחד בשבת אינו חוזר בו דכולם אם עשו עשוי כמ"ש סי' של"ט סי' ד' מש"ז או' ב':

ועיין מ"ש לעיל או' מ"א דיש מתירין ומ"מ יש לזהר לכתחלה להקדישו מע"ש:

(ז) מה שנהגו להכריז בית וחנוה למכור ולהשכיר ופורעים לשמש המכריו. יש ללמד זכות עליהם. שו"ת כנה"ג סי' ט"ז. ברכ"י או' יו"ד. שו"ת או' י"ז. ועיין לקמן או' ל"ו: (חן) לקרות גאזיטא"ס יש להחמיר שיש בהן ידיעה ממשא ומתן. שאלת יעבץ סי' קס"ב. ברכ"י או' י"א. שו"ת:

(נט) מה שנהגו העולם להתנדב בפני ס"ת פתוח בשמחת יגשואין ואזי הבן מיחדי בהכ"נ אחרות קרוביהן ויודעיו של בעל השמחה ואין פורעין אם איישר חילי אבטליניה מחמת האריכות ללאת מבהכ"נ טירחא דליבורא על מגן וחטאת הוא להם ג"כ להתנדב בבהכ"נ ובפני הס"ת ולא לפרוע. משא חיים בחלק המנהגים מע' ס' או' קס"ז. ועיין בספרו לב חיים ח"ג סי' ס"ד במי שמבקש לשלוח מעות לא"י לעניים ואירע שביום שבת מולא אחד שקנה שציתה מאתמול והולך היום לא"י דמותר לומר לו תתן בעדי כו"כ מעות לבני ח"י ועלי לשלם יעו"ש:

(ס) הנשבע לפרוע ליום פלוני ואירע אותו יום בשבת אם מותר לפרעו בשבת עיין בתשו' הרשב"א סי' תשמ"א. וכתב הרדב"ז ח"א סי' רפ"א דלמ"ד שחייב לפרוע לו בשבת דאם ח"א להתיר לו שבועתו או להאריך לו זמן או אינו רולה לומר הריני כאלו התקבלתי ואין המלוה בעיר או אינו מתרלה במשכון מניח המעות בבית המלוה או ברשותו ובלבד שלא יעבירם דרך רה"ר ולא יחלל שבת באיסור של תורה ואם אפשר להתיר לו שבועתו אין לך לורך שבת

בגמרא. ש פור
ור' יונה באגרת
התשובה ע"פ
המכיל. ת מרדכי
פ"ג דשבת וס"פ:
א ר"י בחי' בשם
המפרשים ב בבית
פ' גיטין ח' :

מצוה שלא יחשב בהם כלל שזיהא בעיניו כאלו כל מלאכתו עשויה: **האסור לומר לא"י**
שילך חוץ לתחום בשבת אחר קרובי המת שיבואו להספידו אבל חולה דתקיף ליה עלמא
ואמר שישלחו בעד קרוביו ודאי שרי: י אלהחריף משבון לא"י בשבת מותר אם הוא
מלבוש ויוציאנו הא"י דרך מלבושו (ועיל סי' שכ"ה): **יא** במותר לקנות בית בא"י מן הא"י
בשבת וחותם ומעלה בערכאות. הגה שלהם בכתב שלהם דאינו אסור רק מדרבנן ומשום ישוב ח"י לא גזרו (ח"ז):

בף החיים

שהיא מותרת קא מפיק ליה. מהרי"ל בתשו' סי' רכ"ט
כנה"ג בהג"ט:

פח) שם בעסקיו מותר. ומטעם זה מותר לעיין במלאכה
אסורה בשבת הנעשות ע"י עכו"ם להתלמד
לעשותה כמעשהו ממנו ובאופן שלא יהיה טורח בעיון זה כ"א
ראות עינו ומילתא דאחיא בקל מהר"ם פרוכנאל"ל בתשו' כ"י
סי' מ"ח. ברכ"י או"י י"ב:

פט) אשר נמלא את ידו בחכמת הרפואה ללכת בשבת
למקום הנחוח יש כמה מלאכות ומוקלה. שו"ת
שאלת יעבץ סי' מ"א יעוש"ב. ברכ"י או"י י"ד. שע"ת:

ע) הרהור מתוך הכתב אסור. שאלת יעבץ סי' קס"ב.
ברכ"י או"י י"ג. שע"ת.

עא) שם. הרהור בעסקיו מותר. אבל אם יש לו מתוך
ההרהור טרדת הלב או נדנוד דאגה אסור. ר"י
באגרת התשו' ב"י. עט"ז. וכן אם יזרע שמתוך ההרהור ימשך
טרדת הלב אסור ולא שרו רבנן אלא הרהור דלא אחי לידי
טירדא ונדנוד דאגה. פתה"ד או"י ט"ז:

עב) שם. ומ"מ משום עונג שבת מזה שלא יחשוב וכו' כדי
שלא יטרוד לבו ויבא לבטל עונג שבת. לבוש. ואם
המחשבה עונג לו כגון שיחשוב בהולאת חופת בנו או בתו
אפי' ר"י מודה מפני שמחה היא לו אם כביר מלאה ידו כי
בירך ה' חילו וגם חפלי שמים הם וק"ל הדברים ממ"ש לעיל
סעי' ו' דאם דיבור מותר כ"ש הרהור וזה ברור. יפ"ל או"י ד':
עג) שם. כאלו כל מלאכתו עשויה. וז"ש שבת ימים תעבוד
ועשית כל מלאכתך ואין אדם יכול לעשות כל
מלאכתו בשבוע אחד אלא יראה אדם בכל שבת כאלו מלאכתו
עשויה ואין לך עונג גדול מזה. טור:

עד) סעי' פ. אסור לומר לעכו"ם וכו' דדוקא לומר לעשות
אחר השבת מותר כמ"ש סעי' ג' אבל לעשות
בשבת אפי' ח"ל מע"ש לעשות בשבת אסור ואפי' לצורך כלה
או מת. הר"ן. מ"א ס"ק י"ז. תו"ש או"י ס"ד. ועיין לקמן סי'
ע"ז סעי' ה' :

עה) שם. שישלחו אחר קרוביו וכו' אפי' להשכיר (עכו"ם
רן שירון כמה פרסאות בשבת להביא קרוביו
במו"ש. ר"ז או"י כ"ב) כדי שלא תטרף דעפו עליו כמ"ש
בח"מ סס"י רכ"ד. מ"א ס"ק ח"י. תו"ש או"י כ"ה. דכל פיקוח
נפש שרי אף בד"ת כ"ש במידי דרבנן. א"א או"י ח"י:

עו) וכתב בס' המנורה הטורה דאי ליכא עכו"ם שרי
לישראל לילך בשבת אחר הקרוב שיבא להחולה
אולם ענין זה מסור להמורה להורות כפי צורך השעה שלא
להקל בדבר למען לא יזלזלו ההמון בקדושת שבת ח"ו. א"א או"י י"ג:
עז) וכתב הפתה"ד או"י טו"ב מעשה שאירע בזמן המגפה
ש' התקע"ד שניגף ראו' ביום ש"ק בתוך העיר
ושמעון אחיו היה בכפר והחולה היה מלעזר הרבה על שלא
נמלא אחיו אלו ואין לו ידיעה מחליו שרלטו היה שיתפלל על
רפואתו וגם היה רוצה ללוות על בניו הקטנים הי"ו וכראות גיסו

של הניגף לרת נפשו קרא לסופר תוגר ולוהו שיכתוב כתב בל'
תוגרמא לשמעון הנ"ל העומד בכפר להודיעו כי נשבה אחיו
וניגף ושיעשה לו שם בכפר חיזה לימוד והתפלה והלעקה
והלדקה מבטלין הגזרה וכן עשה התוגר והגיע הכתב בשבת ליד
שמעון. וכתב שם הפתה"ד דאין צוה נדנוד איסור יעו"ש ומה
שהביא סמוכות לזה:

עה) וכתב בשו"ת שו"מ מהר"ג ח"ב סי' ק"פ באמלע התשו'
באחד שבת לו ידיעה שאשתו תקיף לה עלמא
והתיר לבעלה לרכוב על סוס בש"ק לשם ולוה עליו אשר בעה
רכבו לא ילכש בדרך שיכירו בו שהוא יהודי כדי שלא יהיה ח"ה
יעו"ש טעמו. אמנם בשו"ת הרי בשמים מה"ת סי' קפ"ט האריך
להשיג עליו יעו"ש. ועי"ש בשו"ת הרי בשמים שהתיר לאוהבו
של החולה שיצ"ם שיסע עם הבאהן כשהחולה מצקש יעו"ש.
א"ח או"י י"ג:

עט) וכתב בשו"ת מגדל השן סי' ב' חולה שיש בו סכנה
ששלת לעיר אחרת שישלחו לו רופא עכו"ם
דמותר לישראל ליסע בשבת עם הרופא דחיישין שמה יארע לו
חיזה עסק בדרך ויתעכב מלכא. וגם בשולח מעיר לעיר ליקח
הרפואות באפטיק ושולח עכו"ם מותר לישראל לישב ומחויב
הוא. ועפ"ז התיר שם למי שהיה מסוכן ושלח אל האפטיק רחוק
ב' פרסאות ושם היה דר אביו ושלח שאביו יבא ג"כ תיכף
והתיר משום שהשליח היה עכו"ם ויש לחוש שמה לא ימהר
להביא הרפואות ולכן התיר גם לאביו לבא עם הרפואות יעו"ש.
א"ח שם. ובבר כחצנו לעיל או"י ע"ז דבענינים אלו מסור
למורה להורות כפי צורך השעה ולא להקל בדבר שלא ילא
זלזול שבת ח"ו:

ף) סעי' יוד. להחליף משכון לעכו"ם וכו' וגם בישראל
מותר בענין זה אם הישראל צריך ללכשו. ב"י.
וכ"כ בש"ע לקמן סי' שכ"ה סעי' ג' יעו"ש:

פא) סעי' יא. מותר לקנות בית וכו' ובמ"ץ ח"א סי' ל"א
כתב בשם הריב"ש והר"א חסון ז"ל דאסור
לקנות בשבת אלא כשקנה מע"ש או מותר לומר לעכו"ם
לכתוב בשבת. כנה"ג בהג"ב. מ"א ס"ק י"ט. אמנם הא"ר
או"י כ"ב כתב שהוא תלמוד ערוך בירושלמי והובא תמים דעים
סי' קע"ה דאפי' לקנות מותר בשבת יעו"ש. וכ"כ הברכ"י
בשו"ב או"י ח' דדעת מרן עיקר יעו"ש:

פב) שם. לקנות בית בא"י וכו' וסוריא כא"י לדבר זה.
הרמב"ם פ"ו דין י"א. ואינו היא סוריא מא"י ולמטה
כנגד ארס נהרים וארס לובא וכל יד פרת עד בכל כגון
דמשק ואחלצ וחרן ומגבב וכיוצא בהן עד שנער ולחר הרי היא
כסוריא. אבל עכו חו"ל כאשקלון והם גחומי ח"י. הרמב"ם
פ"א דתרומות דין ט' והביאו מ"א ס"ק י"ג:

פג) וכתב בהג"א פ"ב רמ"ק בשם ח"ז כילד הוא עושה
מראה לו כיסים של דיגרים והעכו"ם חותם ומעלה
לערכאות עכ"ל משמע דאסור ליתן מעות. מ"א שם. וכתב
הר"ז או"י כ"ד אם הנכרי הולך לדרכו בשבת משמע הא אם
חינו

יב גמותר להכריז בשבת על אבירה אפי' הוא דבר שאסור לשלפלו. הגה ומותר להתיר חרמי לצור בשבת אע"פ שאינו לצורך שבת הואיל והוא יוס' כנופיא לרבים הוי כעסקי רבים דשרי לדבר בהם (אגור) אבל אין מחרימין בשבת כי אם מדבר שהוא לצורך שבת (*) (אגודה פכ"ג) יג דלהכריז בשבת

על

בפ החיים

הפ' (שפ) סעי' יב. מותר להכריז בשבת וכו' משום דהשבת אבירה מלוא ולומר למי שידוע ממנה שישיבנה חפלי שמים הוא ושרי. ב"י ט"ז סק"ג. ונהגו עכשיו להכריז אבירה עכו"ם בשבת מפני דרכי שלום ולא ידענא היכא רמיזא אבל במקום שיש חשש סכנה בדבר פשיטא דשרי. מ"א ס"ק כ"א. תו"ש או' כ"ח:

יז (ש) שם. על אבירה. וה"ה גניבה. מ"ט. א"ר או' כ"ה. מחה"ש ס"ק כ"א:

יח (צא) שם הגה. ומותר להתיר חרמי לצור וכו' ומי שנידחו בחלום מותר להתיר לו בשבת משום דלרבי שבת הוא. שכה"ג בהגב"י או' ט' עו"ש או' ט"ז. מ"א ס"ק כ"ב. א"ר או' כ"ז:

יט (צב) שם בהגה. הוי כעסקי רבים וכו' משמע דאם הוא לצורך יחיד אסור אבל ממ"ש צד"ה הטעם בשם רי"ו משום דבחול לא יוכל לקבץ הקהל בקל שיתירו לו הוי כמו נדרי אשתו דשרי כמ"ש סי' שמ"א מטעם זה שרי אף לצורך יחיד. מ"א ס"ק כ"ג. תו"ש או' כ"ט. ולטעם זה היכא דאיכא נמי כנופיא בחול אסור להתיר אבל לטעם דרכי רבים היה מותר. א"ר שם:

כ (צג) כתב הב"ח סס"י ש"ז מה שנהגו צירידים שהשמש קורא מתוך הכתב מי שהוא מוחרס ע"פ צד משום חובותיו יש לישב המנהג משום פסידא דלרין להכריז בשבת שמתאספין כולם ויודעין לכופו בעירו לשלם ולולי זה היו נפסדין החובות וכל משא ומתן ועוד דנוגע לרבים והוי עסקי רבים וע"כ אין כח לשום מורה לבטל מנהג זה שנהגו להקל לפני כמה גדולים עכ"ל. מ"א שם. תו"ש או' ל':

כא (צד) שם בהגה. שהוא לצורך שבת. דומה להתיר נדרים. מ"מ ומשמע דה"ה דלצור שרי כמ"ל בשם רי"ו. מ"א ס"ק כ"ד. ור"ל אפי' אין צו לורך שבת מותרים להחרים כיון שלריך לזה קיבוצ' הוצור דאי' בחול כיון דמדמה ליה להתרת נדרים ובהתרת נדרים הותר כה"ג כדמלינו בהפרת העבל וכמ"ש מ"א ס"ק כ"ג. מחה"ש. וכ"כ בהדיא (ר"ל דכדרי מ"א) הרשב"ש סי' רל"ג בשם ס' העתים יעו"ש. ער"ה או' ו':

כב (צה) כתב בס' דברי ריבות סי' ש"ח דחכם רשאי לנדות בשבת לכבודו. ורשדים סי' ח' כתב דמותר לנדות למי שחלל שבת. וכ"כ בס"ח סי' ת"ט. מ"א שם. ותמה עליו הא"ר דס"ח כתב להיפך דאין גוזרין חרם בשבת דכתיב צו ברכה עכ"ד. ולק"מ דכוונת המ"א הוא דמהרשד"ם אוסר לנדות אלא למי שחילל שבת וכ"כ ס"ח דאסור והיינו לאפוקי מדברי ריבות שכתב משמע בסמוך דחכם רשאי לנדות לכבודו על זה כתב ורשד"ם התיר לנדות למי שחילל וכו' כלומר הא לאו הכי אסור וכ"כ ס"ח כדעת מהרשד"ם דאסור לנדות היפך דברי ריבות. ולצורך מי שחילל שבת יודה ס"ח למהרשד"ם דהוא חלמוד ערוך פ' הדר (דף ס"ג) דרבינא שמתיה להווא דחילל שבת אף שיש לחלק דאפרושי מאיסורא לפי שעה שאני וכמ"ש מהרשד"ם. ברכ"י או' ט"ז ועי"ש. ועוד עיין לקמן סי' שמ"א:

כג (צו) סעי' יג. להכריז בשבת על קרקע הגמכר וכו' בקושטא

אינו הולך אסור לומר לו לכתוב בשבת אבל מסתמיות דברי הפו' משמע דגם אם אינו הולך מותר דחיישין שמא יחזור צו: **שם.** ומעלה בערכאות. מה שהתירו לומר לעכו"ם לכתוב כתב בשבת על מה שהיו מבקשים מהיהודים חמשים דינרים וכתבו הקהל לשלמון ע"י עכו"ם שמא יניח להם הממון ההוא או יתפשר בדבר מועט לא יפה עשו ואיסורא קעבדי דאמירה לעכו"ם שבות. רבינו יעקב הא' בתשו' כ"י סי' ל"ח והאריך מאד לדחות ראיות המתירין ולהוכיח האיסור. ברכ"י או' ט"ז:

פח (ש) שם הגה. בכתב שלהם דאינו אסור אלא מדרבנן וכו' דלא שרי אלא בכתובה של עכו"ם דאינה אסורה אלא מדרבנן אבל בכתובה שלנו שהוא דאורייתא - אסור. ד"מ או' ה' וכ"כ מ"א סי' ש"מ סק"י בשם הגמ"י פ"א דס"ת דכתיבת עכו"ם אינה אסורה אלא מדרבנן. אלא שתמה עליו מדברי הרמב"ם פ"א דין יו"ד שכתב דהכותב בכל כתב ובכל ובכל לשון חייב וכ"כ הרב"י בזה"ע סי' קצ"ו לענין גט וגם בתו' גיטין דף ח' וס"פ מרובה איתא בהדיא דהוי דאורייתא וכתב אפשר דהגמ"י פליג על הרמב"ם יעו"ש. וכ"כ הברכ"י בשו"ב או' ב' והער"ה או' ה' בשם כמה פוי דגם בכתב שלהם הוי מלאכה דאורייתא יעו"ש. וכ"כ ב"ש בזה"ע רס"י קכ"ו יעו"ש. ובענין כתיבה דקה שלנו כתב שם המ"א אפשר דהוי מדרבנן ופטור אמנה צד"י שם בזה"ע הביא דיש מתירין לכתוב הגט בכתובה דקה שלנו הנקרא אלא הספרדים משק"י יעו"ש וא"כ לרעתם משמע דהוי דאורייתא. ועיין בס' מאורי אור בחלק באר שבע דף קי"ג ע"ב שהאריך בענין זה וסיים דעכ"פ כ"ע מודים דמאן דס"ל כתב משיט"א וגלחות מדרבנן יחידא הוא לגבי כל הפו' ראשונים ואחרונים יעו"ש. והביאו א"ח סי' ש"מ או' ח'. ולפ"ז דגם בכתובה עכו"ם יש חיוב דאורייתא ולא יש הפרש אם כותב לו העכו"ם. בכתובה שלנו או בכתובה עכו"ם אבל ההיתר הוא משום דאמירה לעכו"ם שבות ומשום ישוב אי' לא גזרו:

פז (פו) שם בהגה. ומשום ישוב אי' לא גזרו. ודע שאין מדמין דבר לדבר בעניני השבותים ואין לך כס' להתיר אלא מה שאמרו חכמים דלגבי מילה לא התירו שבות כמ"ש סי' של"א סעי' ו' וגבי לוקח בית צא"י מותר. המ"מ פ"ו. והביאו מ"א סי' ש"ז סק"ז:

פז (פז) ובשעת פקוח נפש וסכנה יחתום בשמאל דהוי כלאחר יד דרבנן כמ"ש צד"י סי' ל"ב וכ"מ להדיא בשבת ק"ג ומ"ל לשמוטי נפשיה שהוא אטר או חש בימיו. כ"כ בס' מאורי אור בחלק באר שבע דף ק"י ע"א. ובשו"ת בן יהודה סי' י"ד מסתפק אם כתב בשמאל כתיבה יפה ומסודרת אי' הוי כתב וחייב יעו"ש. צ"ב. א"ח או' י"ד:

חף (ח) מה שנותנים החותם לעכו"ם לחתום על החציות של י"ש הטוב לפני האלהים ימלט נפשו מזה אך אם מוסר החותם מע"ש לחתום בשבת צעת כשילטריך והעכו"ם הוי בקבולת היה מקום להקל במקום פסידא טובא. תשו' ברית יעקב חא"ח סי' ט':

(ס)

והסכים הר"ן ז"ל
מדברי הח' בשבת
ד' ועירובי ל"ב:
וגיסין מ"א ובשאר
מקומות להכריע
במחלוקת רבה

על קרקע הנמכר שכל מי שיש לו זכות עליו יבוא ויגיד וא"ל יאבד זכותו אסור הנה וכן
אסור להכריז יין בשבת דהוי כמקח וממכר (מהרי"ל) יד המי ששלחו לו שהוציאו בתו מביתו בשבת
להוציאה מכלל ישראל מצוה לשום לדרך פעמיו להשתדל בהצלתה ויוצא אפי' חוץ
לשולש פרסאות ואי לא בעי ב"ר גוזרין עליו (וע"ל סי' שכ"ח סעי')*:

שאר (* והאידנא אין מקום עוד לחרמין בפקודת המשנה. * (תשלוס דינים השייכים לענין זה בסיומן שאל"ה):

בפ החיים

מכחישיה ואומרים שבסוגג עשו ואין עדים בדבר וגם אין שם
אמתלאות אין ספק שהם נאמנים ועל הדין מוטל לחקור אם
לעקל אם לעקלקלות. הר"א ששון ז"ל סי' קנ"ו. כנה"ג
בהגב"י. עו"ש שם:

קב) יי"ג מגדולי המורים שהורו שדין רי"ו ז"ל דוקא בשכירות
יום ליום אבל בקליטת דמים אפי' אם באו בתוך
השבת ולקח המשאות אין קפידא בדבר. והר"א ששון ז"ל בסי'
קס"ו כתב ועל כל זה לבי נקפי. כנה"ג שם. עו"ש שם ועיין
לקמן סי' ש"ז סעי' ד' בהגה ובדברנו לשם או' ליה:

קג) כתב בא"ז כשם שאסור אמירה לעכו"ם כך אסור
רמיזה לעכו"ם ודוקא לענין שיעשה לו מלאכה
בשבת אבל שיעשה לו מלאכה לאחר שבת מותר עיי' רמיה.
ד"מ או' ז' והביאו לקמן בהגה ס"י ש"ז:

קד) סעי' יד. מי ששלחו לו שהוליו בתו וכו' לקמן סי' שכ"ח
סעי' יוד פסק (מור"ם ז"ל בהגה) דבשביל שרואים
לאנסו שיעבור עבירה גדולה אין מחללין עליו השבת כדי להלילו
ורמ"א כתב כאן ועיין סי' שכ"ח סעי' יוד ולכאורה סותרין אהדין
ופלוגתא היא בצ"י בין הרשב"א לתו' וז"ל דשאני הכא שרואין
להמירה ותשאר מותרת לעולם אח"כ בזה הכריע כהתו' דיש
להלילה בחילול שבת דזה עדיף מפיקוח נפש משא"כ לקמן שיעשה
פעם אחת באונס כיון דאונס רחמנא פטריה ואח"כ אין חשש
לא יחלל שבת על הללה זו כנ"ל נכון. ט"ז סק"ה וכ"כ מ"א ס"ק
כ"ט. וכ"כ שבת יהודה על יו"ד סי' של"ד דף ז' ע"ד:

קח) יי"ג. מי ששלחו לו שהוליו בתו וכו' דוקא דהיא לא
פסעה אבל אם בנו הלך להמיר דהוא פושע לא
ודלא כמ"ס בשו"ת נחלת שבעה סי' פ"ג וכבר מחו לה אמוחא
השבו"י ח"א סי' ט"ז והא"ר. אך הא"ר כתב דיש להקל באיסור דרבנן.
ברכ"י או' טו"ב. שו"ת או' י"ט:

קי) יי"ג. שהוליו בתו וכו' או קרובו. לבוש. והמיי"ט והעו"ש
או' י"ז כתבו דאפי' אינו קרובו דינא הכי וכן
מסתבר. א"ר או' ל"ב. וכ"כ הר"ז או' כ"ט. ומשמע דכייפינן
נמי אבל המש"ז או' ה' כתב דדוקא על בתו כייפינן יעו"ש:
קז) ב"י שרולה למסור ליחידי סגולה ואם ילך הפרנס תיקף
השג ישיג והלל יילל ליחידיים שלא יפסידו ממון ולזה
שרולה למסור שלא יעשה עבירה גדולה כזו יש מי שהורה שמותר
לחלל שבת בשביל זה והשבו"י ח"א סי' ט"ז הוכיח דטעה
בהוראה זו ואיסור גמור הוא לחלל שבת בעבור זה. ברכ"י או'
ח"י. ועיין שו"ת או' י"ט מ"ש להקל ואינו מוכרח:

קה) יי"ג. שהוליו בתו וכו' ואם הבת קטנה ל"ע אם יעשה
הגדול חטא בשביל הקטן דהא אין מזוין להפרישו
או דלמא מידי דהוי אפקוח נפש שמחללין על הקטן דאומרים
חלל עליו שבת אחת כדי שיסמור שבתות הרבה והכא נמי כן
ול"ע. מ"א ס"ק כ"ט. אבל הא"ר או' ל"ג כתב נראה פשוט
דמותר דהא גם בגדלה תשאר באיסורין יעו"ש וכ"כ הר"ז או' כ"ט:
קט) ל"ב. חוץ לתחום בשבת לנקוט נקמת אביו שרי.
נימוקי הרמ"ה דיני בושת סי' כ"א. כנה"ג
בהגב"י

והגין להכריז מי שרולה להשכיר בית או לקנות ובהשו' הגאונים
אסור זה. כנה"ג בהגב"י. מ"א ס"ק כ"ה. א"ר או' כ"ט.
ועיין לעיל או' ז"ן:

צו) יי"ג. ואם לאו יאבד וכו' דוקא בכה"ג אסור דהוי כדן
את הדין אבל אם מכריו סתם כל מי שיש לו
זכות יבא ויגיד אעפ"י שיש תקנה בעיר שאם לא מגיד בטלה
זכותו מ"מ אינו כדן את הדין ואי איכא דוכתא דנהיגי כך לא
מחינן בזה ומ"מ לכתחלה אין לנהוג כן דהוי דיבורא דחול.
ריב"ש סי' ש"ך. כנה"ג שם. מ"א ס"ק כ"ו. א"ר או' כ"ט.
תו"ש או' ל"א:

צח) יי"ג. הגה. וכן אסור להכריז יין וכו' ורשל פ"ה דיו"ט
סי' ח' כתב ואני מורה להכריז קודם דברו ואם
שקח מלהכריז עד אחר דברו אז מכריו שיש לפלוני יין לקידוש
מי שרולה יבא ויקח ואל יזכיר סכום דמים ומכאן שמכו בקושטא
יע"א להכריז בשבת שקודם ר"ח ניסן שלפלוני יש יין לבן למזה
מי שרולה ילך ויקח. שכנה"ג בהגב"י או' יוד. וכ"כ הט"ז
סק"ד דאם אינו מזכיר סכום דמים שרי. ובלבד כתב אבל
ראיתי שבכל המקומות מכריזין יין אפי' בסכום מקח ואפשר
לומר דחשבינן ליה חפצי שמים להודיע לקנות יין קידוש עכ"ל.
והביאו הט"ז שם וכתב ומ"מ דהנשאל ע"ז לא יורה להיתר
בסכום מקח עכ"ד. ובמהרי"ל כתב דאפי' להודיע מי הוא
המוכר אסור. וז"ל כיון דבמקומו היה שכיח יין טובא לא הוי
לורך מלוה. ושאר משקין פשיטא דאסור. מ"א ס"ק כ"ז. מיהו
הא"ר או' ל"א כתב דנראה לו מדברי מהרי"ל דוקא כשאפשר
להגיד קודם דברו אבל בשבת מודה דמותר ואפי' בשאר משקין
נראה להיתר דאף שא"ל לקידוש מ"מ לורך שבת ולורך רבים
הוא עכ"ד. אמנם הא"א או' כ"ז כתב כדברי המ"א דהיכא
דאין שכיח יין שרי להכריז שידעו לקנות ללורך קידוש ואל
יזכיר סכום מקח והיכא דשכיח הוי דברי חול. וכ"כ הר"ז
או' כ"ח:

צט) וכתב שם הא"א ואפשר אם יש לאחד בזול יותר
משאר מוכרים ראשי להכריז בסתם לסעודת
שבת דהוי מלוה ושרי עכ"ד. ור"ל אף במקום שהיין מלוי שרי
בכה"ג:

ק) כתב המרדכי צפ"ק דשבת שפסק רבינו גרשום בא'
שקנה סוס בשבת דלריך. ללקות מכת מרדות ואם
יעלה דמי מכירת הסוס על דמי לקיחתו שקלינן ויהבינן לעניינן
שלא יהא חוטא נשכר ואם אותו מקום פרוץ לענין שבת לפי
מה שיראו יחמירו בו יותר. צ"י. עו"ש או' ט"ז:

קא) כתב רי"ו בחלק ח"י ראובן ששכר גוי וחמור מע"ש
להוליך לו סחורה למקום פלוני והסחורה היתה
בבית יהודי ובא הגוי בשבת ולקח מבית היהודי והוליקה ודאי אמור
דע"כ לא שרו ב"ה אלא עם השמש אבל בשבת לא והעובר
ראוי להענישו בממון לפי עשרו או במלקות אם אין ממון. כ"כ
זאת מפ'. וכ"כ הרא"ש בתשו' ס"ט עכ"ל. צ"י בדפוס יאן.
ידוקא שעשו הדבר במזיד אבל בשוגג אין להעניש ואם הם

א שבת ק"ג ג.

ב פור. ג טור

בשס הירושלמי

שז דיני שבת התלויים בדבור. ובו כ"ב סעיפים

א אודבר דבר שלא יהא דבורך של שבת כדבורך שר חול בהלכך אסור לומר דבר פלוני אעשה למחר או סחורה פלונית אקנה למחר נואפלי בשיחת דברים במלים אסור להרבות. הגה וביא שסיפור שמועות ודברי חדשים הוא עונג להם מותר לספרם בשבת כמו בחול אבל מי

שאנינו

כף החיים

סי' ק"ה. כנה"ג בהגה"ט. מ"א סק"א. א"ר א' ו' ז':
(ו) **לישב** בחנית של גוי בשבת אסור ואפי' אינו שותפו.
זקן אהרן בתשו' סי' ל"ג. ר"ח א' א' :

(ז) **לספר** בשבת מאוהביו שמחו או שהן בלער אסור.
ס"ח סי' ק"י. כנה"ג בהגה"ט. מ"א א"ר
א' א' :

(ח) **אל** ידור אדם במקום שהשוק של נכרים בשבת כי א"א
שלא יחטא בדבריו או בשום דבר. ס"ח סי' רס"ב.
והיינו דוקא כשהשוק בשכונות היהודים. כנה"ג שם. מ"א
סק"ג. א"ר שם :

(ט) **אסור** לעבד העכו"ם בשבת בשביל החוב אבל יוכל
לומר בחול לשופט מדוע לא עבדת העכו"ם בשבת.
אגודה. מ"א סק"א. ובתשו' ז"ח סי' קמ"ו מתיר מי שיש לו
חוב אל האנס ובשבת נודע לו שהאנס ילך מן העיר ואפשר
שלא ישוב עוד מותר לילך בשבת לקבול עליו אלל השר
שיפרענו יעו"ש. והביאו א"ר סוף סי' זה. ח"א כלל ס"א א' א'
ג' ומ"מ אם אפשר יעשה ע"י גוי :

(י) **אסור** לאדם להלך בחפציו בשבת ואפי' לדבר בהן כגון
שידבר עם שותפו מה ימכור למחר או מה
יקנה או האך יבנה בית זה ובאזיה סחורה ילך למקום
פלוני כל זה וכיוצא בו אסור. הרמב"ם פכ"ד דין א' וכ"כ
בסמ"ג. והב"ד א"ר א' ז' וכתב דשותפו דנקט אורחא דמילתא
וה"ה לאחר כמ"ס רמ"א סעי' ח' וכן בכלבו השמיט שותפי
וגראה נמי אפי' לא אמר לאחר כלל' אלא בפני עצמו כדמשמע
מסתמא הש"ע ולבוס ומהר"ם וכלבו אלא דמסתמא אומר
לאחר דמה ליה לדבר בפני עצמו יעו"ש :

(יא) **שם** בהגה. מותר לספרם בשבת וכו' לא משנה
חסידים היא והנשמר מולדבר דברי חול קדוש יאמר
לו ואנשי מעשה מזהרין בזה שלא לדבר אפי' הכרחיים כ"א
בלשון הקודש וקבלתי אדם המבקר לחבירו בשבת בשחרית
לא יאמר לו כדרך שאומר בחול לפרא טבא רק יאמר לו
שבת טבא לקיים זכור את יום השבת לקדשו. של"ה. א"ר א' א'
ג' וכ"כ המחזיר א' א' דהוראה זו עייליה למערתא דחסיד
ולא קבלה הגאון החסיד בעל של"ה ואחריו נמשך הרב
החסיד בעל דעת חכמה פ"א דף י"ב ע"ב ואומר רבן קדישי
הכ"ז דלפי' ר"ת ופסקו הש"ע דאפי' שיחת חולין אסור להרבות
גם זה אסור (וכל"ל בש"ע ולא כמ"ס בדפוס ואפי' בשיחת
דברים בטלים שהוא ט"ס אלא ל"ל ואפי' בשיחת חולין אסור
להרבות) ומפורש בדברי הוה"ק שהוא מחלל שבת כמ"ס הרב
דעת חכמה שם בטוב טעם ודעת וכ"ס דמזה ימשך ודאי
לדיבור אסור ובעל נפש יגדור גדר שלא יהיה בסוג מחלל
שבת ח"ו. וריב לו להרב בעל דעת חכמה על מנהג שנהגו
לבקר כמות כמות בש"ק לאוהביהם וכו' יעו"ש באורך דברי
הקדושים חיים וקיימים עכ"ל ועיין לעיל א' א' ש"כ בשס
האר"י ז"ל :

בהגב"י. אמנם המ"א ס"ק כ"ט כתב עליו ז"ע דהא לא
עדיף מלורך מלוח דאסור לילך חוץ לתחום :

(ק) **שם**. מלוח לשום לדרך פעמיו וכו' ואפי' אם הוא ספק
אם ישיבה. לבוס. ר"ז א' כ"ט :

(קא) **שם**. ויולא אפי' לשלש פרסאות. אפי' למ"ד דהוי
דאורייתא שרי דלגבי שלא תמיר ותעביר כל
ימיה חילול שבת הוי זה איסורא זוטא דמוטב לחלל שבת א'
כדי שתשמור שבתות הרבה. ז"י. וא"כ אם רואים לאנסה
לעבירה אחרת אפי' לעבוד ע"ז פעם אחת אין מחללין עליה
שבת במלאכה דאורייתא דמחלל שבת כעבוד ע"ז כדאיתא
בעירובין דף ס"ט. מ"א ס"ק כ"ט. אמנם הערה א' ח' כתב
ד"ס לחלל שבת משום ע"ז יעו"ש. וכ"מ בלבוס שכתב דעל ג'
עבירות דדינא יהרג ואל יעבור מחללין. וכתב א"ר א' ל"ג
דדברי הלבוס נכונים יעו"ש. וכ"ז לילך ג' פרסאות של חילול
שבת באיסור דאורייתא אבל לחלל באיסור דרבנן בכל
העבירות כשאין בפשיעה מחללין ואפי' הם באונס דרחמנא
פטריה מ"מ זכירה היא לו כשאנינו עובר. א"ר שם. וסיים דאפי'
בפשיעה יש להקל באיסור דרבנן יעו"ש. ועיין ר"ז סוף א' א'
כ"ט שכתב דדוקא על מלוח לא תעשה מחללין איסור דרבנן
אבל על מ"ע אין דוחין שבות יעו"ש :

(קיב) **למצוה** דרבים חוטאים כדי שיזכו. תוי גיטין מ"א
ע"ב. וכן אם מזהה גם לעלמו. א"ר שם.
וכ"כ העו"ש א' י"ט :

(קיג) **שם**. ואי לא בעי כייפינן ליה. כדאשכחן במי שחליו
עבד שכופין את רבו כדי שלא יתבטל ממלוח פ"ו
כי רבה היא. ז"י. עו"ש שם :

(א) **סעי' א**. ודבר דבר שלא יהא דיבורך של שבת וכו'
מחלל היה מזהר מאד שלא לדבר בלשון לעז ביום
שבת לא בלילה ולא ביום זולתי כשהיה אומר לנו איזה דרוש
והיה נריך לאומרו בלשון לעז כדי שיביטוהו העם השומעים.
גם היה מזהר שלא לדבר שיחה בטילה או דיבור של חול אפי'
בלשון הקודש וכן היה נוהג בכל היו"ט כמו בשבת. שער הכווי
דף ע"ד ע"ד. פש"ח שער ח"י סוף פ' כ"א :

(ב) **שם**. ודבר דבר וכו' אמיה דרשב"י כד הוה משתעיא
מותר מילין בשבתא הוה אמר לה שבתא היא והוה
שתקא. ויקרא רבא סוף פ' בהר. ובירושלמי אמרינן בטורח
התירו בשאלות שלום בשבת. תוי שבת ק"ג ע"ב :

(ג) **שם**. דבר פלוני אעשה למחר וכו' ואם הוא דבר מלוח
מותר דלא כמ"ס האחרונים כאשר הוכיח במישור
הא"ר א' א' ודחה ראיתם מס"ח סי' רס"ו יעו"ש. ברכי
א' א' ש"ע"ת א' א' :

(ד) **וכן** אסור לקרות בס' בשבת כדי להכיר מקום הנריך
הגהה להגיה אותו למחר אבל אם הוא מכין לקרות
ואם ימלא טעות יגיה למחר מותר. הרדב"ז בתשו' סי' תר"ן.
ברכ"י א' ז' ש"ע"ת שם :

(ה) **לעבב** נכסי ראוהן ביד שמעון אסור. רשד"ס ח' ח"מ

ותוס' בס' ד' שם
במשנה ק"כ .
ה מהל' דל"י שבת
לכבות וכו' קכ"ה
ו רמב"ם בפרק
ז' ה' הראש' בפ"ז
דכ"מ והר"ן בשם
רבי' סעדי' ורמב"ם
בפ"ו וס' חסמ"ה
וסמ' ג והנה' בפ"ו
פ' ראש' שם ור"י

פ"ב וס' ה' הגה' מרדכי פ"ק דשבת והג"מ פ"ו:

כף החיים

שאינו מתענג אסור לאומרם כדי שיתענג בהם חזירו (ת"ה סי' ס"א): ב. דאסור לשכור פועלים הולא לומר לא"י לשכור לו פועלים בשבת ואע"פ שאין הישראל צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת שכל מה שהוא אסור לעשות אסור לומר לא"י לעשותו וזאפילו לומר לו קודם חשבה לעשותו בשבת אסור האבל מותר לומר לו אחר השבת למה לא עשית דבר פלוני בשבת שעבר אע"פ שמבין מתוך דבריו שרצונו שיעשנה בשבת הבאה: ג. אסור ליתן לא"י מעות מע"ש לקנות לו בשבת יאבל יכול לומר לו קנה לעצמך ואם

אצטרך

שבות דשבות במקום מלוא מותר וכ"ש כשאומר לו כן קודם השבת דאיכא מאן דמתיר אפי' שלא במקום מלוא, וכ"כ הרדב"ז דמותר מן הדין לומר לגוי דע"ש שיבא לנגן למחר דלא אסרינן אמירה לגוי מע"ש אלא במלאכה אבל הכה ישראל עלמו אינו אסור אלא משום גזירה ואיכא נמי מאן דמתיר לומר לגוי לנגן בשבת והבו דלא להוסיף עלה יעו"ש. ואע"ג דהרא"ש הביאו ב"י סי' תקי"ז אסר כה"ג גבי יונים לצורך ישראל ע"ש מ"מ סמכין על הק' רבנן דהתיר בפשיטות מע"ש לצורך מלוא ואפי' מאן דמתיר בשבות דשבות אפי' במקום מלוא לא יחמיר כ"כ מע"ש וכ"ש בכה"ג דהרי הגמ"ר כתב דכל"ה בר"ה שרינן אמורה לגוי משום דיכול להביא ע"י מחילות בני אדם יעו"ש. ועיין מ"ש סי' תרכ"ה בשם ר"י וריטב"א דלא אסרו אמירה לגוי בשבות שאין בו מעשה בגוף הדבר כגון הולאה מרשות לרשות יעו"ש. ער"ה שם:

(יב) **סעי'** ב. אסור לשכור פועלים וכו' דוקא לדבר הרשות אבל לדבר מלוא מותר לשכור פועלים. ריא"ז עי"ש. ער"ה או' ב' מיהו ח"א כלל ס"א או' ב' כתב דגם לדבר מלוא אסור לשכור יעו"ש: (יג) **שם**. ולא לומר לעכו"ם לשכור וכו' דוקא בדבר שלכל הפחות יש בו משום שבות אבל בדבר שאינו אלא חומרא בעלמא לא גזרו. הרד"ך בית כ"ב חדר ז' כנה"ג בהגה"ט. מ"א סק"ב. תו"ש או' ג': (יד) **שם**. ולא לומר לעכו"ם לשכור וכו' ואפי' לומר לו בשבת שישכור פועלים לאחר שבת אסור. ח"א כלל ס"ב או' א' ופשיטא דאסור לומר לעכו"ם שיעשה לו מלאכה למחר. הרדב"ז בתשו' סי' תרפ"ד. ברכ"י או' ד': (טו) **אסור** לומר לעכו"ם שיאמר לחזירו עכו"ם לעשות מלאכה. מהר"ר גרשון אשכנזי בתשו' הוצאה בשו"ת חו"י סי' מ"ט וק"ג. וכן הסכים מהרי"ע בס' בני יהודה דף ס"ז ע"ב. ברכ"י או' ה' וכ"כ בס' שלחן עלי שטים סי' א' דישאל שאומר לעכו"ם. ועכו"ם לעכו"ם אחר הוי רק שבות אחד. וכ"כ בשו"ת שנות חיים סי' ל"ח וסי' קע"ה. אמנם בתפא"י על המשניות בכלכלת שבת בדמי אמירה לגברי סי' ה' כתב דהוי שבות דשבות יעו"ש. וכ"מ לענין מ"ש לקמן סעי' ה' דשבות דשבות במקום מלוא או לצורך הרבה מותר יעו"ש. וא"כ כיון דרובא דרבנן חשבה לה אמירת עכו"ם לחזירו לשבות אחת הכי נקטינן ורק אם יש עוד חיזה לדדין להקל אפשר דיש לסמוך על המתירין. ועיין שד"ח כללים מע' א' או קע"ד:

(טז) **והנה** בענין עיקר אמירה לעכו"ם בשבת. אם איסורו דאורייתא או מדרבנן עיין שד"ח כללים מע' א' או קס"ד שהביא פלוגתא בזה יעו"ש:

(טז) **שם**. ואפ"ו לומר קודם השבת וכו' משמע דאפי' לשכור לו פועלים לבנות בחול דהוי שבות אסור. וכן דעת ר' סעדיה ור"ש בר ברוך והסמ"ג והטור דאמירה לגוי דע"ש אפי' בשבות אסור יעו"ש. אבל מדברי הרשב"א סי' תתע"ה משמע דשרי לומר לעכו"ם דע"ש לשכור לו פועלים בשבת לבנות בחול. וכ"כ הרוקח סי' פ"ח והריב"ש סי' שפ"ז דף ר"י. וכ"כ הר"א ששון סי' קנ"ו שכי משלון הרמב"ם יעו"ש. וכ"כ הרדב"ז ח"א סי' קל"ב דלא אסרינן אמירה לגוי דע"ש אלא כשאומר לו לעשות מלאכה יעו"ש. ער"ה או' ג' ועי"ש:

(יז) **וראיתי** להרשב"א ח"ב סי' רפ"א דאסר לומר לגוי להבוא חפלים מצית לבית בלא עירוב אפי' לדבר מלוא ואפי' א"ל כן קודם השבת יעו"ש. והוא אייל לטעמיה דס"ל דלא התירו שבות דשבות אלא במילה שדוחה שבת כמ"ש סי' קנ"ז דאין הכל מודים להרמב"ם יעו"ש אבל לדדין דשרינן

(ד) **סעי'** ג. אסור ליתן לעכו"ם מעות מע"ש לקנות לו שבת. וה"ה אם נתן לו מעות בשאר ימי החול לקנות לו שבת אסור. לבו"ש. ואפי' קנן לו מכר לא מהני כיון שמזכיר לו לקנות בשבת וכמ"ש רס"י רמ"ז. ועיין לקמן או' כ"ה:

(כא) **שם**. לקנות לו שבת. ישראל ועכו"ם שותפים לקנות דבר

אצטרך אקנה ממך לאחר שבת: ד נמותר לתת לא"י מעות מע"ש לקנות לו ובלבד שלא יאמר לו קנה בשבת. הגה וכן מותר ליתן לו בגדים למכור ובלבד שלא יאמר לו למכרן בשבת (ב"י בשם סמ"ג) מי ששכר א"י להוליך סחורתו וז"ל הא"י ולקחה מבית ישראל בשבת אסור והיו עונשין העושה (רבינו ירוחם ח"ב): ה לדבר שאינו מלאכה ואינו אסור לעשות בשבת אלא משום שבות מותר לישראל לומר לא"י לעשותו בשבת והוא שיהיה שם מקצת חולי או יהיה צריך לדבר צורך הרבה או מפני מצוה כיצד אומר ישראל לא"י לעלות בשבת באילן להביא שופר לתקוע תקיעת מצוה

או

בפ החיים

ב מרדכי פ"ב דש"ב
בשם סמ"ג והמ"ק
ל סור בשם רמב"ם
בפ"ו מה"ש והרב
המניד שזה מוסכם
מהגאונים והגהות
מרדכי בשם
ראב"ה.

יעו"ש. אמנם עיין בם' חקר הלכה שכתב להלן בעד הט"ז והביאו ח"ת חו"י וי"כ דעת המש"ז להחמיר כהט"ז וגם גראה מדבריו שלריך להמתין לערב ככדי שיעשו יעו"ש:

בח). ע"ר שרוב משא ומתן הוא במיני דגן והשר לא התיר להוליך החולה אלא ביום השוק שעושים בכפר ובו ביום הותר להוליך סך דגן בפרוע פרעות ולקבל פתקא מבית המכס אי שרי לישראל למסור דגן בל' מימי השבוע לעכ"ס והוא ויליאנו מהכפר ביום השוק שהוא בשבת תמיד והעכ"ס הוא עושה הכל ויקח הפתקא מהמכס ולא יוכיר שם ישראל והעכ"ס בל' בשכרו על דבר זה האריך הזר"ח ח"ת סי' ל"ה ולדד בכמה לדין וצ"לירוף כל לדידי היתיר ושהוא במקום פסידא הסכים עם רב אי' להתיר יעו"ש. מחבר או' די:

בט) שם. מותר לתת לעכ"ס מע"ש לקנות לו וכו' וכל זה מיירי בקלן דבלי"ה אסור בכל גווי כמ"ס סי' רמ"ה סעי' ה' והט"ז והעו"ש כתבו דין זה ממשמעות דברי סמ"ק ולא זכרו דברי המחבר בסי' רמ"ה. תו"ש או' ה':

ל) שם הגה. וכן מותר ליתן לו בגדים וכו' והיינו בקלן כמ"ס סי' רמ"ה סעי' ה' להדיא. תו"ש או' ז':

לא) שם בהגה. ובלבד שלא יאמר לו למכרן בשבת. ועיין בשו"ת בית היוצר בל' ששולח סחורה לעיר אחרת לשפידיעער שם למכור שם בעת שיקרה קונה והשפידיעער הוא ישראל אך לא מיראי ה' ומוכר גם בשבת אם יש איסור על המשלח בזה, והעלה דמהיות טוב שיתנה המשלח בפירוש שלא ימכור בשבת ואם הוא באופן שא"ל להתנות יש להקל יעו"ש. ח"ת או' ח': לב). שם בהגה. מי ששכר עכו"ם וכו' מע"ש או בחול. לבוש: לג). שם בהגה. ולקחה מבית ישראל וכו' דע"כ לא שרי אלא מצע"י קלף אצל בשבת אסור. מ"א סק"ה. הו"ש או' ח' ואפי' קלן לא שרי אלא מצע"י לא בשבת. ח"ת או' ה': לד). שם בהגה. וראוי לענוש העושה. במזמן לפי עשרו או במלקות אם אין לו. ב"י סי' ש"ז בשם רי"ו לבוש. מ"א סק"ז ועיין לעיל סי' ש"ו או' ק"א:

לה) שם בהגה. וראוי לענוש העושה. וכתב ר"ח ששון סי' קנ"ו דאם טעה שסבר שמותר אין עונשין אותו וגאמן לומר שעשה בשוגג. וי"א דהכא מיירי בשכיר יום אצל בקילת דמים מותר והביא ראיות לדבר ועם כל זה לבי נוקפי עכ"ל. ומיהו בסי' רנ"ב משמע דאפי' קלן אסור כיון שעושה בשבת. ונראה דאפי' ייחד לו מקום אסור כיון שהסחורה של ישראל ומיהו אם העכו"ם לקחה מבית ישראל קודם השבת אעפ"י שמפליג בשבת שרי. מ"א סק"ו. תו"ש או' ט' והיינו בקלן הא' בלא קלן אף זה אסור. ח"ת או' ו' ועיין לעיל סי' ש"ו או' ק"א וח"ת ק"ב: לו) סעי' ה. אלא משום שבות וכו' אצל דבר שאיסורו מה"ת אסור ע"י עכו"ם אפי' לדבר מזה כלקמן סי' של"א

סעי'

דבר מהמלך והמכירה בשבת אסור לזנות לעכו"ם לקנותו. בית יהודה סי' מ"ד. ברכ"י חו"י ז':

כב) שם. אצל יכול לומר לו קנה לעלמך וכו' ודוקא אומר קנה לעלמך הא לקנות לצורך ישראל אסור אף בלא נתינת מעות. ח"ת או' ג':

כג) שם. ואם אלטרך אקנה ממך וכו' ב"י כתב שזה נלמד מחמץ סי' תמ"ח סעי' ד' יעו"ש. וכתב בם' דברי לבי דף ל"ב דלפי מ"ש במ"א שם שמותר להבטיחו שודאי יקנה ממנו וכ"כ במקו"ח שם. וט"ז כתב שם שיוכל לומר לו אתן לך ריוח וכ"כ הח"י שם ח"כ ה"ג בשבת שרי לומר כן. ח"ת או' ה':

כד) סעי' ד. מותר לתת לעכו"ם מע"ש לקנות לו וכו' ואם יום השוק בשבת אפי' אינו מזכיר בפ"י שיקנה בשבת אלא נותן לו מעות שיקנה לו סתם ובאותו מקום אינו מלוי לקנות אלא בשבת שהוא יומא דשוקא כמו שרגיל בעיירות קטנות הו"ל כמזכיר יום השבת בפ"י ובמקום שמלוי קלף גם בשאר ימים אין איסור אלא אי"כ מזכיר בפ"י יום השבת. ט"ז סק"ג. וכ"כ העו"ש או' ח' מ"א סק"ג. ח"ת או' ט' הו"ש או' ה' מחבר או' ג':

כה) וה"ה כשיום השוק בשבת אסור ליתן לו דבר למכור מ"א שם. אמנם מ"ש שם המ"א בשם מ"ז דבד' וה' מותר כבר הקשה עליו הא"ר שם וכתב הא' ודאי אסור אפי' מיום ראשון לומר לעכו"ם שיעשה בשבת וכתב להוכיח כן מכמה פ"י יעו"ש. וכן הסכים הל"ש:

כו) ונראה דאפי' בהנהיג דמתירין ב"ה עם השמש כגון נותנין כלי לכובס עכו"ם יש איסור אם נותן לו הכלים סמוך לשבת ואומר לו ראה שאני נריך להם במו"ש דהו"ל כאומר בפ"י שיכבסם בשבת. וכן לענין אם נותן לו מעות בע"ש לקנות ואומר לו (ר"ל שהיהודי רואה לילך משם במו"ש אי"כ מלווה שיקנה בשבת. לב"ש) שילך לדרכו במו"ש. ט"ז שם. והביאו ח"ר שם וכתב שהוא פשוט. וכ"כ הרב ב"ד ח"ת סי' ל"ט שאסור לזנות לגוי בע"ש לילך למקום רחוק לקלון הדם ללולב ולהתנות עמו להביאם בל' בשבת קודם חשיכה דוקא דהגם שקלן עמו מ"מ כיון דהגוי ילך חוץ לתחום ויעקור מן המחזור לצורך ישראל לא שייך לומר בדידיה קא טרח. והביאו הפתח"ד או' ד' יעו"ש: ועיין לקמן או' מ"ה:

כז) וכתב. עו"ש הט"ז דמה שהתירו אם לא זכר לו שיקנה בשבת מ"מ לא יתנה ישראל ממנו באותו שבת דעכ"ף עשה בשביל ישראל וזה דומה לעכו"ם שהדליק נר בשביל ישראל ואפי' אם קלן לו שכר ע"ז לא מהני דמ"מ עושה המלאכה שהביל ישראל עכ"ל. ומיהו הא"ר והח"ש שם הקשו על דברי ב"ט"ז הנ"ל ונראה שדעתם להתיר להנות ממנו אף באותו שבת (סא)

ס"ס. מהר"ל בתשו' סי' קי"ו. כנה"ג בהגה"ט. ונראה דאם הוא דרך רשות היחיד או כרמלית מותר לדעת הש"ע משום דהו שבות דשבות מפני מזה כדי לאכול סעודת שבת. ועיין לעיל או ח"י ולקמן או מ"ט:

(זו) שם. אומר ישראל לעכו"ם שבת לעלות באילן להביא שופר וכו' זהו לשון הרמב"ם פי' דין ט' ומ"ט אומר ישראל לעכו"ם שבת וכו' משום דלשטמיה איל שבת בפ"ב דשופר דבזה שחרב בהמ"ק כל מקום שיש צ"ד קבוע וסמוך בא"י תוקעין בו שבת וכו' יעו"ש. אבל הטור לא כתב תיבת שבת משום דפסק בס"י תקפ"ח שבת לאו זמן תקיעה הוא והגם דהרי"ף היה תוקע וסמך לו על מה דתנן משחרב בהמ"ק התקין ריב"ז שיהו תוקעין בכ"מ שיש בו צ"ד ורואה לפרש אפי' צ"ד של ג' כתב עליו הטור שם דלא גהגו כן ושכל המפ' פירשו צ"ד של כ"ג שהן סנהדרי קטנה יעו"ש. אמנם על הש"ע יש לתמוה כיון דפסק בסס"י תקפ"ח כהטור דבזה"ז אין תוקעין שבת א"כ למה הזכיר כאן תיבת שבת ועיין מחה"ש שכתב דמיידי שחל ר"ה יום שבת ויום א' ומציאו לזורך יום א' יעו"ש. ועוד י"ל דהש"ע כתב לי הרמב"ם כמו שהוא לדוגמא בעלמא ללמוד ממנו כמו אלו הענינים ולענין דינא דשופר שבת סמך על מה שיכתוב בס"י תקפ"ח כי שם עיקר מקומו:

(ח) שם. ויש אוסרין. דס"ל דדוקא משום מילה שהיא גופה דחיא שבת התירו אמירה לעכו"ם בדבר שאין בו אלא משום איסור שבות אבל משום מזה אחרת אסור לומר לעכו"ם לעשותו צ"י. אמנם דעת הש"ע כסברה ראשונה כמ"ש לעיל סי' י"ג או י' דכל היכא שסות' הש"ע ואח"כ כותב יש אומרים דדעתו לפסוק כסתם יעו"ש. וכ"כ בסתם לקמן סי' תקפ"ו סעי' כ"א. וכ"ה דעת מור"ם ז"ל בהגה. וכן סתם הלבוש לקמן סי' תקפ"ו. וכ"כ הב"ח דנהגו להקל כהרמב"ם. וכ"ה דעת האחרונים:

(ט) ומכאן סמלו בעיר הזאת בשמחות וגיל או בגמילות חסד לחולים ולאלזלים שולחים מתנות לבית החופה או מאכל לגמילות חסדים ע"י גוי דלכבוד חתן וכלה מזה הוי. שנה"ג בהגב"י או ג':

(ז) ובר' זה דוקא אמירה לגוי אבל לעשות ע"י עצמו וה"ה מה שגומלים חסד לחולים ולאלזלים בהביאם צדיקה מאכל וכדס על שכתם לכ"ע אסור אפי' לדעת הרמב"ם וסיעתו ולא ניתן ליכתב לרוב פשיטתו. מהר"ם די בוטון סי' כ"א. שנה"ג שם או ד':

(א) העוברים ע"ז אם לא התרה בהם חכם שדבר זה אסור אין ראוי לגדותם שהם שוגגין שחושבים אין איסור בדבר ומ"מ ראוי לעשות להם על מה שעברו על דרך מ"ש בפסקים וכתבים סי' נ"ה. ואם אחר ההתראה שהתרו בהם שהוא אסור חזרו ושגו באולתם מגדין אותם. מהר"ם די בוטון שם. שנה"ג שם או ה':

(ב) דא דשבות דרובקן במקום מזה התירו י"ל ע"י עכו"ם אבל ישראל שבת דשבות היכא דגזרו י"ל דאסור:

אפי' במקום מזה. אורחים הוה מזה והיינו הכניסם משדה לביתו. אבל הזמין אורחים מעירו י"ל לאו מזה הוה ויש מקילין. סעודה שבת הוה מזה. וכן לשמות חתן וכלה. וא"כ לומר לעכו"ם למחוט הגר לסעודת שבת ציד ולא בכלי הוה שבות דשבות ובכלי י"ל הוה דבר תורה. א"א או י' ועיין לקמן או ק"ן:

(ג) ועיין בשו"ת זר"א סי' ל"א שציד להחיות לעכו"ם לילך לפני היועלים שבת להשתדל לגבות חוב מצע"ח

סעי' ו' וע"כ אסור לומר לעכו"ם להדליק נר כדי ללמוד ולהתפלל. וכ"כ ח"א כלל ס"ב או י' ועיין לקמן או מ"ט:

(ז) שם. מותר לישראל לומר לעכו"ם וכו' דהוי שבות דשבות דאמירה לעכו"ם אינו אסור אלא משום שבות וגם המלאכה בעמלה אינה אלא איסור דרבנן דהוי נמי שבות. ח"א שם:

(ח) שם. מותר לישראל לומר לעכו"ם וכו' ומטעם זה למד זכות בתשו' שצ יעקב סי' ט"ז על מה שנהגו שהעכו"ם בא לבהכ"נ ומכבה הנרות ליל שבת ויו"ט ויש עוד שם טעמים אחרים יעו"ש. והביאו הדרכי' בס"י של"ד או ד'. ובמחז"ר סי' תקי"ד או א' ובשע"ת שם:

(ט) ומה שנהגו בחז"ה קהלות לזוה"ל לעכו"ם להדליק נרות בבהכ"נ משבת ליו"ט וכן צוה"כ קודם נעילה. כתב הדרכי' בס"י תקי"ד או ג' אי חייש חילי אבטליניה דרוב הפוי סוברים דלא הותר במקום מזה אמירה לגוי אלא כשאינו מלאכה גמורה והחמירו האחרונים ובאלו אמרו שלא לסמוך על המקילין אפי' לזורך גדול כמבואר בס"י רע"ו בהגה ובדברי האחרונים וכ"ש לדין דקבלנו הוראת מרן ומוכח שדעתו כמ"ד להחיר אמירה לעכו"ם במקום מזה או חולי קלת בשבותין דוקא כמבואר סי' ט". והביא שם דברי המלמד זכות על המנהג ודחה דבריו בטוב טעם יעו"ש. וכן הוב"ב בחז"ח סי' ל"ד קרא ערער על זה וביטל המנהג בקהלותיו יעו"ש. והביאו המחז"ר שם או ג' יעו"ש. ומיהו עיין רב פעלים ח"ב סי' מ"ג שפשה איזה לרדים כדי להחיר להדליק עכו"ם נרות בבהכ"נ ולכבות והבאנו דבריו לעיל סי' רע"ז או ח' יעו"ש:

(ס) שם. והוא שיהיה שם מקלט חולי וכו' דאלו בחולה ממש הכולל כל הגוף או שיש בו סכנת אבר אפי' ישראל עושה שבות אחד מ"ד כמ"ש סי' ש"כ סעי' י"ז ושבות שלא כדרכה אפי' במלמד שרי כמ"ש שם סעי' ל"ג. מ"א סק"ז. ח"ר או י"ג:

(א) שם. מקלט חולי וכו' ונראה לי דבמקום הפסד גדול יש להחיר שבות ע"י עכו"ם אפי' כדרכו ושבות ע"י ישראל שלא כדרכו אבל בליה אין להקל כלל. מ"א שם. תו"ש או י"ב. מחז"ר או ה' ער"ה או ד' וכתב ודלא כה"ר יעו"ש. ר"ז או י"ב. ודוקא הפסד הבא פתאום אבל לא בהפסד שאין בא פתאום ומכ"ש אם היה יודע לפני השבת. א"א או י':

(ב) בשבות דרבנן יש חילוק בין היכא דקא עביד מעשה להיכא דלא עביד מעשה. ת"ה סי' ס"ג. כנה"ג בהגה"ט:

(ג) בשבות דרבנן יש חילוק בין מתכוין גמור ללא מתכוין בפסיק רישיה. מרדכי דשבת פי' הזורק וכו' סי' ס"ז. כנה"ג שם:

(ד) שם. או מפני מזה. ה"ד לדבר מזה לבו ציוס לא למחר. נוב"י בתשו' ח"ב חא"ח סי' מ"ד יעו"ש. אבל הרב גזע ישי במע' ה' או קפ"א דקנ"ב ע"א חלק עליו וס"ל דאפי' למזה דמחר שרי יעו"ש. רומ"ח או ה':

(ה) שם. או מפני מזה. ציוס א' של סוכות הביא גוי אחריו חוץ מתחום ע"פ צוואת ק"ק א' באשר שנפסל אחריו שלהם עיין תשו' ד"מ סי' ל"ו דמחלק בין הובא חוץ ל"ב מיל או לא ומסיק עכ"פ דאמירה לגוי להביאו ודאי שרי יעו"ש. ועיין לעיל או כ"ו ולקמן סי' תרנ"ה ודוק:

(ו) שם. או מפני מזה. אין לומר לנכרי להביא חמין או שר שבת מצית שנטמן החמין לבית שאולקין

או להביא כים דרך חצר שלא עירבו לרחוץ בו המצטער מ"ש אסורין יגה ולקמן סי' תקפ"ז פסק להחיר וע"ל סי' רע"ו ד"ס מקילין אפי' במלאכה דאורייתא וע"ש ס"ג : 1 נאסור לחשוב חשבונות אפי' אם עברו כגון כך וכך הוצאתי על דבר פלוני ודוקא שעדיין שבר הפועלים אצלו אבל אם פרעם כבר מותר : 2 סמותר לומר לחבירו הנראה בעיניך שתוכל לעמוד עמי לערב אע"פ שמתוך כך מבין שצריך לו לערב לשכרו עאבל לא יאמר לו היה נכון עמי לערב : 3 יכול לומר לחבירו לדרך פלוני אני הולך למחר צוכן מותר לומר לו לך עמי לדרך פלוני למחר כיון שהיום יכול לילך ע"י בורגנין קוכן כל כיוצא בזה שיש בו צד היתר לעשותו היום יכול לומר לחבירו שיעשנה למחר ובלבד שלא יזכיר לו שביירות. אבל בדבר שאין בו צד היתר לעשותו היום אפי' אם אין בו אלא איסור דרבנן כגון שיש לו חוץ לתחום פירות מוקצים כיון שא"א לו להביאם היום אסור לומר לחבירו שיביאם לו למחר שוכן אסור לו להתשיך בסוף התחום כדי שיטתה הלילה לילך שם להביאם. הגה וכן לא יאמר חשקה דבר פלוני למחר (הרא"ש פ' השואל וע"ל ר"ס הסימן) אבל יכול להתשיך בסוף התחום

התחום

בפ החיים

אם יש עדיין חללו וע"כ בא לחשבון ואע"ג שלפי החשבון אין להם כלום חללו אסור כיון דהחשבון היה לצורך חללו משא"כ אם קודם החשבון ברור לו שאין להם חללו נמצא דהחשבון ללא תועלת ובה דוקא שרי דנקרא חשבון של מה צדק ומ"מ יש למנוע מזה מזה שיחה בטילה בשבת. ומבואר ברש"י שאם יש צורך בחשבון לאחר ג"כ אסור. ט"ז סק"ה. ועיין א"ר או"ח כ"י שנומ"ד להחיר בים צורך בחשבון לאחר ומ"מ מסיים משום שיחה בטילה אסור להרבות יעו"ש. והביאו המש"ז או"ח הי ומיהו עיין תו"ש או"ח ט"ו מ"ש על דברי הא"ר הנ"ל והסכים כהנ"ל יעו"ש :

(ס) **ש"ס**. אם פורעם כבר מותר. דחשבונות שא"ל מותר לחשבם בשבת. מ"א סק"ט. וכבר כתבנו לעיל דמשום שיחה אסור ואפי' בחול יש ליזהר :

(סא) **סע"ז**. מותר לומר לחבירו הנראה בעיניך וכו' דכיון דלא מפרש בהדיא שרי כדמפרש טעמא לקמן דיבור אסור הרהור מותר ב"י :

(סב) **ש"ס**. מותר לומר לחבירו וכו' אבל לעכו"ם אסור לפי שהוא רוצה לדעת אותה מלאכה. הג"א פ"ק דע"א. ד"מ או"ח ד' אבל בתו' בשבת דף ק"ן דוחין זה דטעמא דשרי משום דהרהור מותר ל"ש עכו"ם ל"ש ישראל. מ"א סק"י. א"ר או"ח י"ט. תו"ש או"ח י"ז. ער"ה או"ח ו' :

(סג) **ש"ס**. מותר לומר לחבירו וכו' ובשאלתות דרב אחא משבחא פ' בראשית ורי"ו בסיף ח"ז אסורין לומר לחבירו הנראה וכו' והב"ד הברכ"י או"ח ט' יעו"ש. ומיהו כבר כתבנו בתו' הקודם דדעת האחרונים להחיר אפי' לומר לעכו"ם ורק אם אפשר יש ליזהר ללא חליבא דכ"ע :

(סד) **ש"ס**. אעפ"י שמתוך כך מבין וכו' דרמיה מותר. ודוקא לרמוז למלאכה הנעשית במו"ש אבל אין חילוק בין חמירה לרמיה למלאכה הנעשית בשבת. הרדב"ז ח"א סי' קל"ב יעו"ש. ער"ה או"ח ז' וכ"כ א"ר או"ח ד' :

(סה) **ש"ס**. אבל לא יאמר לו וכו' אם לא לדבר מלוה כגון לבה"כ או' לבה"מ כלבו דף ל"ד. א"ר או"ח כ"א :

(סו) **ש"ס**. היה נכון וכו' דהוי דיבור ממש ואסור. תו"ש או"ח י"ט : (סז) **סע"ח**. אני הולך לאחר. נראה דוקא בלשון זה מותר. אבל אסור לומר שילך בקרון שקורין בל"א פאריין דהא היום אין מועיל בורגנין לזה והעולם אינם מרגישים בחילוק זה

מצע"ח גוי אם הוא הפסד מרובה דהגם שהעש"ג יכתבו בכתב שלהם הוא שבות ואם לא יעשה זה בשבת יפסיד יעו"ש. ובשו"ת שאלת יעבץ ח"ב סי' קל"ט לידד להחיר למסור לעכו"ם בע"ש פאקי"ט מרגליות והעכו"ם השליח ימסור בשבת לפוסט"א אף שהשליח לריך לכתוב יעו"ש. והב"ד המחז"ר או"ח ו' וא"ו ז' והשע"ת. ועי"ש בגוף התשו' שכתב דדוקא במקום הפ"מ וגם יש לקלוץ עם העכו"ם ולפסוק דמי טרחתו וא"י איכא טובת הנאה לעכו"ם ח"ל יותר דאדעתא דנפשיה קעביד ודוקא אם אין הדבר ניכר ומפורסם שהוא של ישראל אבל בדבר מפורסם וניכר שהוא של ישראל אסור משום חשדא ובמקום שיש ספק הפסד המיקל לא הפסיד. ועי"ש ח"א סי' קס"ז שפסק לאסור להצטיח ספינה מטורפת בים ביום ש"ק אפי' במקום הפ"מ דגוף החיצו והשעבוד הוא קנין גמור והוי מו"מ בשבת יעו"ש. ח"א או"ח ט' :

(דן) **ב"י** שמסר סחורה ביד עכו"ם מע"ש להוליכה בים או ביבשה ולא לקח כתב מוכסין מע"ש שפרע המכס אסור ליקח בשבת כתב מהמכס. לב חיים ח"ג סי' ס"א יעו"ש. ועיין עו"ש סי' ע"ט שכתב דמותר לישראל לילך בשבת חלל המושל לחבש עכו"ם החשוד שהוא הבא במחתרת. בליל ש"ק וגנב סך עלום ורב יעו"ש. ח"א סוף או"ח יו"ד :

(ה) **וב"י** ששכח בע"ש כים של תפילין בבית העכו"ם והוא חוץ לתחום מותר לשלוח עכו"ם להביאם בשבת משום חשש שמא יעשה העכו"ם בזיון בהתפילין שישליכם במקום חשפה וכיוצא. לב חיים ח"ג סי' ל"ג יעו"ש. ח"א או"ח י"ב : (ז) **ש"ס** בהגה. ד"ס מקילין וכו' והיינו בעל העיטור. וכבר כתב רמ"א לעיל ד"ס להחמיר וכן עיקר כי הוא יחיד נגד רבים וכן מסיק מו"ח ז"ל. ט"ז סק"ד. וכ"כ לעיל סי' רע"ו או"ח ל"ב יעו"ש :

(ז) **סע"ו**. אסור לחשוב וכו' דוקא ע"י דיבור אסור אבל ע"י הרהור מותר כדלעיל. בס"י ס"ז סע"י ח' ליקוטי פ"ח :

(ח) **ש"ס**. ודוקא שעדיין שבר הפועלים חללו. שנמצא שצריך הוא לאותו חשבון לידע כמה הוא לריך ליתן להם טור :

(ט) **ש"ס**. ודוקא שעדיין שבר הפועלים חללו. נראה פשוט דלא בעינן ודאי חללו אלא גם אם הוא מסופק

ת"ה"ה צפ"י כ"ד
צ"ס המוספ'ת
א גמרא שם ק"א
ב שם במשנה קמ"ח
ג הר"ן צ"ס ה"ה
ס"ג (ד"ה הלכות)
ספ"ה א"ס ניתני

התחום כדי למהר לילך שם לשמרם שאפי' היום היה יכול לשמרם אם הם היו בתוך התחום ואם לא כוון להחשיך אלא לשמרם יכול אף להביאם : מ' תמותר להחשיך לתלוש פירות וע"שבים כגנתו וחורבתו שבתוך התחום ולא אסרו להחשיך אלא בסוף התחום משום דמינכרא מלתא : י' אמותר לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור פירותיך שבתחומי : י"א בהשוואל דבר מחבירו לא יאמר לו הלויני דמשמע לזמן מרובה ואיכא לביחש שמא יכתוב אלא יאמר לו השאילני גובלשון לע"ז שאין חילוק בין הלויני להשאילני צריך שיאמר תן לי : הגה וכשלוש בשבת ואינו רוצה להאמינו יניח משכון אצלו לא יאמר לו הילך משכון דהוי כעובדא דחול* (צ"י צ"ס ח"ח) כ"ס שאין לוין בשבת כך אין פורעין בשבת (א"ש"י סי')

כף החיים

עמידתו שם שרואה לעשות דבר ח"ה דבר צמ"ש וכלעיל סי' ש"ו סעי' א' יעו"ש.

(ע) **ש"ס**. משום דמינכרא מילתא. אצל בתוך התחום לא מנכרא. ולא דמי דלעיל סי' ש"ו סעי' א' דאסור לעיין בנכסיו ואפי' הם בתוך התחום הם נמי מינכרא מילתא. צ"י. עט"ז :

(ע"ב) **סעי' יוד**. מותר לומר לחבירו שמור לי וכו' פיון שאין בשמירה שום דבר אסור ומשום חוץ לתחום נמי אין אסור כיון שיש היתר ע"י צורגנין כמ"ס לעיל. תו"ש או' כ"ה :

(פ) **סעי' יא**. דמשמע לזמן מרובה וכו' דסתם הלואה לי יום אצל שאלה זמנו לאלתר וא"כ במקום שטובגין שסתם הלואה רשאי לתובעו לאלתר רשאי לומר הלויני. מ"א ס"ק י"ד. א"ר או' כ"ו. ר"ז או' י"ט. ועיין ח"מ רס"י ע"ג : (פ"א) **ש"ס**. ואיכא למיחש שמא יכתוב. וכתב הא"א או' י"ד צ"ס ח"י הרשב"א ר"פ שאל דהלואה אף אם אומר שיחזיר לאלתר אסור משום דלא פלוג רבנן. וכתב עו"ש הא"א דאף לצורך מלוה כגון סידור וספרים ג"כ לא יאמר בלשון הלואה יעו"ש :

(פ"ב) **ש"ס**. אלא יאמר לו השאילני. ואם שאל לזמן מרובה עיין תו"ש או' כ"ו שמדד להתיר אצל הא"א שם כתב אפשר דאסור יעו"ש וע"כ יש ליזהר שלא להזכיר בשאלה לזמן מרובה :

(פ"ג) **ש"ס**. ובלשון לעז שאין חילוק וכו' כ"כ הגהת סמ"ק והטעם כיון דמשמע נמי לזמן מרובה ואיכא למיחש שמא יכתוב לכך צריך לשנות דלאו אית ליה היכרא. תו"ש או' כ"ז : **ש"ס**. ובלשון לע"ז שאין חילוק וכו' וכן נשים שאין מכירות בין הלויני להשאילני לריכות לומר תן לי וכיוצא בזה מלשונות שאין משמע לשון הלואה. ח"י הרשב"א. פת"ע או' ל"א : (פ"ד) **ש"ס**. תן לי. נראה דמותר ג"כ לסיים ואחזיר ואתן לך דעיקר הטעם שמא יכתוב ולא חשו בזה אלא בלשון הלויני שהוא לזמן מרובה. ט"ז סק"ט. א"ר או' כ"ו. ר"ז או' ח"י :

(פ"ה) **ש"ס** בהגה. יניח משכון וכו' ומשמע בגמ' דוקא יין ושמן ודבר שהוא צורך שבת אצל דבר שאינו צורך שבת אסור להניח משכון. מ"א ס"ק י"ד. תו"ש או' כ"ח. ר"ז או' ד' :

ש"ס בהגה. אצל לא יאמר לו הילך משכון וכו' אלא מניחו אצלו סתם. צ"י. לבוש (פ"ו) **ש"ס** בהגה. כך אין פורעין בשבת. דאסור לומר לשון הלואה

זה והוא פשוט. ט"ז סק"ו. וכ"כ המ"א ס"ק י"א דאסור לומר אני ארכוב למחר רק יאמר אני הולך וכן כששאל את חבירו ישאל אותו אם ילך למחר עכ"ד. וכ"כ האחרונים :

(ס"ה) **ש"ס**. וכן מותר לומר לו וכו' וכן מותר להחשיך בסוף התחום ולילך בלילה שם כיון שיש בו דבר היתר לעשותו היום ע"י צורגנין. עט"ז :

(ס"ו) **ש"ס**. ע"י צורגנין. ואפי' אין שם צורגנין אלא כיון שנוכל למצוא היתר אם היה שם צורגנין. צ"י. ט"ז סק"ז :

(ע) **ש"ס**. ע"י צורגנין. פירוש סוכות שומרים שכל אחת מובלעת בתוך שבעים אמה וארבעה טפחים של חצירתה שט"י כן יכולין לילך כמה פרסאות כמ"ס צעה"י. טור. ט"ז שם. ועיין לקמן סי' ש"ח סעי' ה' וסעי' ו' :

(ע"א) **ש"ס**. שיש בו דבר היתר וכו' היינו ע"י מחילות. תו"ש או' כ"א. ור"ל דמותר לומר לחבירו הבא לי דבר זה למחר שאם היה מחילות היה מביא היום וכמ"ס צמ"א ס"ק י"ב. ופשיטא דאפי' דבר שיש בו היתר בשבת לומר לחבירו או לנכרי לעשותו למחר אסור לומר לעכו"ם לעשותו בשבת ואפי' צדיעבד אסור. מ"א שם ולצ"ש :

(ע"ב) **ש"ס**. חוץ לתחום פירות מוקלים וכו' ה"ה תוך התחום אלא משום סיפא דלהחשיך נקט הכי. ט"ז סק"ח. מ"א כ"ק י"ב. א"ר או' כ"ד. תו"ש או' כ"ב :

(ע"ג) **ש"ס**. פירות מוקלים וכו' מיהו אם אומר לו סתם להביא לו פירות למחר שרי אף שידוע לכל שכוונתו על פירות המוקלים מ"מ כיון שדיבורו משמע נמי דבר המותר בשבת מיקרי רק הרהור ושרי. תו"ש שם :

(ע"ד) **ש"ס**. פירות מוקלים וכו' ונראה דבזה אסור אפי' אם צריך להם לצורך גופו או מקומו. תו"ש שם :

(ע"ה) **ש"ס**. פירות מוקלים וכו' ופירות שאינם מוקלים אפי' הם חוץ לתחום ודאי שרי לומר לעכו"ם שיביאם לו כיון שיש היתר ע"י מחילות כמ"ס לעיל (או' ע"א) ופשוט דאפי' הם רחוקים ממנו הרבה צענין שלא היה אפשר להביאם בשבת לית לן בה כיון שאין אסור שבת גרם לו. תו"ש שם : (ע"ו) **ש"ס** הגה. וכן לא יאמר אעשה דבר פלוני למחר. כ"כ הרא"ש וקמ"ל דלא נימא דדוקא כשמדבר עם חבירו בדרך עלה הוא דאסור כיון שיש לו צורך בדיבורו אצל לדבר בינו לבין עצמו שאין לו צורך בקד שרי קמ"ל. תו"ש או' כ"ג. ועיין לעיל או' ג' :

(ע"ז) **סעי' ז**. מותר להחשיך לתלוש וכו' ומיירי שאינו עומד אלא הגינה דאי לאו הכי הא מינכר מילתא ע"י

סי' קטו): יב' דיומן אורחים והבין להם מיני מגדים וכתב בכתב כמה זמן וכמה מגדים הבין להם אסור לקרותו בשבת האפילו אם הוא כתוב ע"ג כותל גבוה הרבה משום גזירה שמא יקרא בשטרי הדיוטות דהיינו שטרי חובות וחשבונות דאפי' לעיין בהם בלא קריאה אסור (הרא"ש ור"ן פ' השואל וטור) ואבל אם חקק בכותל חקיקה שוקעת מותר ואבל בטבלא ופנקס אפי' אם הוא חקוק אסור לקרותו: יג' שטרי הדיוטות דהיינו שטרי חובות וחשבונות ואגרות של שארת שלום אסור לקרותם אפי' לעיין בהם בלא קריאה אסור: יד' סלקרות באגרת השלוח לו אם אינו יודע מה כתוב בה מותר ולא יקרא בפיו אלא יעיין

ב' החיים

ליחבט בסימן חקק ה' ד' שם בשביל ה' שם בגמלא קמ"ד ור' ירוחם בח"ז ז' הרי"ף והרא"ש שם ח' בפנסיי שם וקפ"ו פ' חוספות שם שכן משמע בירושל' והמרדכי בפ"ק דשבת וסמ"ג

שנהגין לכתוב שמות אנשי ההלכה והש"ך רואה ומכריז בשבת למי שמגיע לו הדלקה בלוחו שבו דאע"ג דאסור לקרות כתב בשבת היינו ביחוד אבל בלבוש לית לן בה משום דברבים ליכא חשדא יעו"ש. וכי ה"ר"ז אוי' כ"ג ואו' כ"ד להחיר בכל מה שאמר השכנה"ג יעו"ש הטעם. ועיין עוד לקמן אוי' ל"ה ולעיל סי' ש"ו או' ל"ג ודוק:

י) **שם**. שמא יקרא וכו' והא דלא קאמר הטעם משום דלא פלוג כמ"ש סי' ער"ה גבי גר משום דטעם זה עדיף טפי דטעמא דמחיקה אינו אלא משום לא פלוג וטעמא דקריאה שייכי אף בגבוה הרבה. תו"ש אוי' ל':

צא) **שם**. דהיינו שטרי חובות וכו' דאסור משום ממלא חפצך לבוש. ועיין לקמן אוי' ל"ה:

צב) **שם** הגה. דאפי' לעיין בהם וכו' והטעם דא"א שלא ישא ויתן בעיני ההוא. תו"ש אוי' ל"ב.

צג) **שם**. אבל אם חקק וכו' פי' דא"ז משום מחיקה ליכא למוחש ומשום שטרי הדיוטות נמי ליכא דגודא בשטרי לא מחילף. עו"ש אוי' י"ג. אבל טבלא ופנקס שהם מטלטלין מחילף בשטרי הדיוטות. ט"ז סק"י. מ"א ס"ק ח"י. תו"ש אוי' ל"ד:

צד) **שם**. חקיקה שוקעת וכו' אבל בולטת אסור שמא ימחק ואפי' גבוה הרבה דלא פלוג כמ"ש סי' ער"ה. מ"ח ס"ק י"ז. תו"ש אוי' ל"ג:

צה) **סעי'** יג' שטרי הדיוטות וכו' וטעם האיסור כתב הלבוש משום ממלא חפצך. אבל הרמב"ם פ"ג כתב משום שמא ימחק:

צו) **שם**. ואגרות של שאלת שלום וכו' וכתב הרשב"א בתשו' לקרות אגרת שלום בשבת כבר ראייתה דעתי שהוא אסור ומי"מ מי שדעתו נוטה לדעת הרמב"ן אין בידינו לדחות אותו. והביאו ב"י והט"ז ס"ק י"א. ומיירי בשב"ב קרא אותם אבל אם עדיין לא קרא אותם מובאר בסעי' שאח"כ:

צז) **שם**. ואפי' לעיין בהם וכו' ואע"ג דדוקא דבור אסור אבל הרהור מותר כמ"ש סעי' ז' אפ"ה אמרינן א"א כשמהרהר ומעיין בהם שלא ישא ויתן בעיני השמרות ואסור משום ממלא חפצך. הגהה הלבוש. לב"ש:

צח) **סעי'** יד' אם אינו יודע וכו' דשמוא כתוב בו דבר שלריך לו ולא מקרי שטרי הדיוטות. ב"י בשם רי"ז. מ"א ס"ק י"ט. אבל אגרת של נושא ומתן ודאי אסור ואף הרהור אסור בהם דא"א שלא ישא ויתן בהם והוא ממלא חפצך. א"א אוי' י"ט:

צט) **שם**. אם אינו יודע וכו' אבל כשנשתלחה לו קודם לכן שכב רודע מה שכתוב בה וה"ה אפי' כשנשתלחה לו בשבת אם קראה כבר כיון שידע מה שכתובה אסור לקרותה משום

הלואה ופריעה אלא לשון שאלה וחזרה. תו' דצ"מ דף ע"ה ע"א. ודוקא בדבר שהוא מאכל ולורך שבת אבל בל"ה אסור בכל לשון. מ"א ס"ק ט"ו. א"ר אוי' כ"ח. תו"ש אוי' כ"ט. פו) **שם** בהגה. כך אין פורעין בשבת. והטעם שמא ימחק כתוב מן הפנקס. לבוש. תו"ש שם. ואין חשש אלא אם מוכיר לשון פריעה אבל אם מוכיר לשון חזרה מודכר ולא חתי למחוק. לב"ש. וכ"כ א"ר שם:

חק) **וכתב** הריב"ש אסור לפדות הבן דלא יהא אלא פורע חובו שאסור כדאמרינן (ב"מ ע"ה ע"א) משום ליון ופורעין ביו"ט עכ"ל והביאו מ"א ס"ק ט"ו. ועיין יו"ד סי' ש"ה סעי' י"א ובש"כ שם ס"ק י"ב.

חק) **סעי'** יב' זמן אורחים וכו' ומה שנהגים עכשיו בשמחות וגיל שכותבין מע"ש הקרואים מי ומי ויבואו למחר וכו' השבת נותנים הכתב ההוא לאיש אחד שיקראם והאיש קורא מן הכתב ומזמנים. וכן כותבין מע"ש מה שיתקדשו למחר בכתב וכו' השבת נותנים אותו לש"ך והש"ך רואה אותו מתוך הכתב וקורא. וכן מה שנהגין לכתוב מתים שמתו תוך שנה לומר להם השכבות והש"ך קורא מתוך הכתב ואומר השכבות. וכן מה שנהגין שכותבין המדליקין של השנה מי יהיה מדליק בשבוע זאת ומי יהיה בשבת אחרת והשמש או גזר הקהל או הש"ך רואה מתוך הכתב ההוא מי הוא מדליק באותה שבוע. וכן מה שנהגין שטושין הסכמות וכותבין אותם בכתב מע"ש והשמש או הש"ך מכריז ביום השבת מתוך הכתב שכל זה אסור גמור הוא. ובשלמא מה שמדריזין ההסכמות על פי הכתב איכא למימר דכיון דלרכי רבים הם התירו בדרך שהתירו להכריז קרקע בשבת וכמ"ש הריב"ש בתשו' אבל הכך אחריתי איסור גמור הוא. וכ"מ בב"ח שקרא תיגר על השמש שקורא לסעודה מתוך הכתב וכבר ערערתי על כל זה פה אומיר ובטלתי ותקנתי שהמדליק יס יכריזו אותם יום שני. שנהג"ג בהגב"י אוי' ח' מיהו מ"ש בשם הב"ח שקרא חגר על השמש שקורא לסעודה בתוך הכתב. כתב המ"א ס"ק ט"ז ואני אומר מנהג ישראל תורה היא דהא חשבונות של מלוה שרי כמ"ש סי' ש"ז סעי' ו' ולא גזרינן אטו חשבונות שאין של מלוה כ"ש הכא דהיא גופא גזירה אטו שטרי חשבונות דשרי כאל מלוה ועי"ש סעי' י"ב דלרכי רבים שרי עב"ל. והביאו החו"ס אוי' ל"ד וכתב דלדידיה ל"ל מה שאמר בש"ס היינו סעודה מרעים שאינה של מלוה יעו"ש. והט"ז ס"ק י"א כתב דאין לאסור האידנא לשמש שקורא בכתב המזמנים לסעודה כי יש לנו לסמוך על מה שכתב הרשב"א במי שקורא באגרת שלום בשבת שאין לגעור בו כיון שסומך על הרמב"ן עכ"ל והש"ע אוי' ט"ז הביא ליישב המנהג משום דמטיקרא על השמש לא גזרו ואפי' לסעודת הרשות יעו"ש. ועיין להדג ב"ד סי' קכ"ח שכתב דיש ללמוד זכות על מה

ש"פ י שבת קמ"ט
 וכפירשי ב"ה"ש
 שם בשם ר' יונה
 וחוס' בשם רבי
 יהודה ק"ז.
 ה' רמב"ם בפירוט
 המנהג בפ' שואל
 ג' הרמב"ן הנשכח
 ג' רמב"א. ס' ר"י
 במה

יעיין בה ואם הובאה בשבילו מחוץ לתחום טוב לזוהר שלא יגע בה: מו' יכחל או וילוו
 שיש בו צורות חיות משונות או דיוקנאות של ב"א של מעשים כגון מלחמות דוד וגלית
 וכותבים זו צורת פלוני וזה דיוקן פלוני אסור לקרות בו בשבת: מו' נמליצות ופושלים
 של שיחת חולין ודברי חשק כגון ספר עמנואל וכן ספרי מלחמות אסור לקרות בהם
 בשבת ואף בחול אסור משום מושב לצים ועובר משום אל תפנו אל האלילים לא תפנו
 אל מדעתכם ובדברי חשק איכא תו משום מגרה יצר הרע ומי שחיברן ומי שהעתיקן וא"צ
 לומר

כף החיים

בא"י הקודם חבל אם לא הבין אז יאמר לו שיפתח:
 (קא) **ואם** מקפיד על חגירת לזר ע"פ נלוותו אסור לטלטלו
 הרא"ש רפ"ח דגיטין. מ"א שם. והיינו שמקפיד
 שלא יתלכלך וכדומה חבל אם מקפיד לזר בו משום שכתוב בו
 דבר סתם מותר לטלטלו דהא מ"מ אפשר לזר בו ויניח הכלי
 והאגרת שעליו במקום מונגע שלא תשורנו עין שם. משה"ש:
 (קו) **סעי'** מו. כותל או וילון וכו' ברש"י ור"ן לא נזכר חלל
 כותל. ובתניא כתוב כתיבה ש"ג גורה או בכלי
 כסף והב' ע"כ. ואיכא צינייהו דכותל כשחוקקה שוקעת מותר
 דלא מחליף כותל כשטרא כדלעיל חבל צוילון או בכלי כסף
 אסור כמו טבלא ופנקס. א"ר או' ל"ו. ועיין לקמן או' ק"ט:
 (קי) **שם**. כותל או וילון וכו' ואפי' ילחק ועקידתו אסור. ע"ש
 או' ח"י. א"ר שם:

(קח) **שם**. אסור לקרות וכו' ואפי' לעיין בהם אסור. פרישה
 או' ח' ע"ש או' י"ט. ר"ז או' כ"ט:

(קט) **שם**. אסור לקרות בשבת. ועממא משום שטרי הדיוטות
 ב"י ולבוש. ובסמ"ק. ור"ן כתבו הטעם שמה ימחק
 ולפ"ז בחקיקה שוקעת אף צוילון מותר. א"ר או' ל"ו. ועיין
 לעיל או' ק"ו. חבל לדעת הש"ע שהשוה כותל צוילון וכתב הטעם
 משום שטרי הדיוטות אפי' חקוקים אסור. ועיין ח"א או' כ"א:
 (קי) **שם**. אסור לקרות בשבת. חבל בחול מותר דכיון דדבר
 מועט הוא ליכא למיחש לאמסוכי. מהרש"א מ"א ס"ק
 כ"א. א"ר או' ל"ח תו"ש או' ל"ח. וע"י לעיל ס' ש"א או' י"ב:
 (קיב) **סעי'** מו. מליצות ומשלים וכו' ס' יוחסין ח"א ולמח
 דוד ח"א הם נחשבים כספרי הקודש. וכן ס'
 יוסיפון העברי חלקיו הראשונים מעניני ישראל וגסס שנעשו
 להם מותרים לקרות אף בשבת ולא בקצב מפני ביטול בית
 המדרש. הרב מו"ק. מחז"ר בק"א או' א':

(קיג) **ס'** הששי של יוסיפון מליה לקרותו בין המזרים אך לא
 בשבת וכן יש לאסור קריאת ס' שבת יהודה בשבת
 חבל בחול כגון וראוי לקרותו. מו"ק שם. מחז"ר שם. והגם
 דהעו"ש או' ק' כתב להחיר אפי' בשבת נראה עיקר כדברי
 האוסרים:

(קיג) **ס' דברי** הימים של ר' יוסף הכהן הב"ח והעו"ש
 שם כתבו להחיר אפי' בשבת חבל המו"ק
 שם כתב דרובו ככולו אסור הקריאה בו וח"ב של יוחסין וח"ב
 של למח דוד חלל לעת הטיוול דחליש לידיה מגרסא מו"ק שם
 מחז"ר שם:

(קיד) **שם**. וכן ספרי מלחמות וכו' היינו סיפורי מלחמות שהיו
 בזמנים הקודמים חבל אם הוא זמן מלחמה נהגו
 להקל לקרות סיפורי מלחמה שהוא עתה דלפעמים יש לורך
 לידע את כל הנעשה. שו"ת ח"ג ס' כ"ג. וכ"כ בשאלת יעבץ
 ח"א ס' קס"ב והוסיף דאפי' בלא לורך יש להקל שיש לער למנוע

משום שטרי הדיוטות. ב"י:

(ק) **שם**. ולא יקרא צפיו וכו' כדי לחוש לדברי האוסרים
 בקריאה ולכן יעיין צו דהרהור מותר. והלבוש כתב

דנוהגין היתר לקרות. דשמא יש בו חיזה דבר נחון:

(קא) **שם**. חלל יעיין בה. ואם היה בה פסקים ודינים ופי'
 התורה מותר לקרות בה לכ"ע אפי' אם הובא
 מוע"ס ד"מ או' ז' בשם הגהת אלפסי ע"ש או' ט"ז:

(קב) **שם**. טוב לזוהר שלא יגע בו. ולא ראיתי נוהגים כן
 חלל גם מי שנשתלח לו מטלטלו וקורא אותו. לבוש
 וכ"כ הרב"י שמנהג פשוט ליגע בו. מ"א סק"ך. והטעם כתב שם
 הלבוש משום שראוי לו לזר ע"פ נלוותו. ועיין לקמן או' ק"ה:
 (קג) **וכתב** מהר"ם מינץ ס' קט"ז עכו"ם המביא כתב חוץ
 לעירוב. יש דעות חלוקות א"ז אסור ומהר"ם

וראצ"ה מתירין. ובאגודה כתב חני נהגתי לומר לאחר לקבלו
 ולקרותו חולי יש בו לורך נפש ואם הוא חתום או קשור חני
 אומר לעכו"ם חני יכול לקרותו כל זמן שאינו פתוח
 עכ"ל אגודה (משמע דאסור לומר לפותחה וכ"כ בס' הזכרונות
 דף נ"ה) וכן נהגו עלמא כמהר"ם וראצ"ה דהם בתראי. ועתה
 באתי לפרש טעם האוסרים דחיישינן שמא טרם שעומד השליח
 לפוש יקח היהודי הכתב מידו לכן לריך להניחו על הארץ או
 על השלחן כדי שיעשה העכו"ם הנחה. וכן כשולח עכו"ם
 להביא שחר חוץ לעירוב לא יתננה בידו ולא יקחנה מידו עכ"ל
 מהר"ם מינץ. והביאו מ"א שם והט"ז ס"ק י"ב. ומיהו כתב שם
 הט"ז דאין זה נ"ל דבריה דאורייתא אמרינן ריש שבת דאסור
 מדרבנן אעפ"י שאין עושה חלל עקירה לחוד או הנחה לחוד
 חבל בדברמלית אין איסור בזה עכ"ד. חבל הא"ר או' ל"ג כתב
 כדברי מהר"ם מינץ דהמנהג כותי מניחו על הארץ או על השלחן.
 וכ"כ התו"ש או' ל"ו. ר"ז. או' כ"ז:

(קד) **ובענין** אם מותר לומר לעכו"ם לפתוח האגרת אם
 הוא חתום או קשור הפ"ח צו"ד

ס' קי"ח או' ח"י כתב דקלקול הגייר כדי לפתוח הוי מחקן
 ולא שרינן אמירה לגוי באיסור דאורייתא אפי' לדבר מזה יעו"ש.
 חבל הרב חכם לבי בתשו' ס' ט"ל חולק עליו וכתב דאסור את
 המותר וגם נשא ונתן עם הפ"ח פ"פ ולא מלא מענה יעו"ש.
 וכ"כ בשאלת יעבץ ס' ק"מ להחיר לפתוח אגרת חתומה וכתב
 שכן קבל ג"כ מהגאון אביו ז"ל יעו"ש. והצ"ד השע"ת או' י"ז.
 וכ"מ בס' לליד דמותר לומר לו שיפתח כיון שאינו יודע מה
 כתוב בו ושמה יש הללת נפשות. ובמהר"ל הלכות יו"ט מתיר
 אפי' לישראל עלמא. והצ"ד א"ר או' ל"ב והערה או' ט' יעו"ש.
 ועיין ס' תקי"ח במ"א סק"ד וט"ז סוף סק"ה מ"ש על דברי
 מהר"ל הג"ז יעו"ש. ולענין דינא נראה דלכתחלה יש לומר לגוי
 דאין יכול לקרותו אם אינו פתוח כדי שיבין מאליו ויפתח וכמ"ש

לומר המדפיסין כחפציהם את הרבים: הגה ונראה לדקדק הא דאסור לקרות בשבת חולין וספורי מלחמות היינו דוקא אם כתובים בלשון ע"ז אבל בלש"ק שרי (וכנ"ל מלשון שכתבו החוסי פרק כל כתבי וכן נהגו להקל בזה): י"ז לאסור ללמוד בשבת וי"ט זולת בד"ת ואפי' בספרי חכמות אסור מ"ש מי שמתיר נוע"פ סברתו מותר להביט באצטרול"ב בשבת (ולאפכה ולטלטלה כדלקמן סי' ש"ח): י"ח מלשאל מן השדר מה שמותר בחול מותר בשבת: י"ט סחורה הנפסדת בשבת ע"י גשמים או ד"א או אתי בידקא (פי' נחל או חגס מים) עדמיא ומפסיד ממונו או שנתרועעה חבית של יין והולך לאיבוד מותר לקרות אינו יהודי אע"פ שוראי יודע שהאינו יהודי יציל הממון. (ולכנסת סחורה או פירות או ד"א מפני הגשמים ע"ל סי' של"ה סעיף ז') וכן מותר לומר לאינו

כף החיים

דסנהדרין ק"א.
ע בעל ה"ג וכן
הו' הסכמת הראש
בפ"ב וכן הסכים
הב"י כיון דאסורה
דרבנן הוא.
פ' הרשב"א בחשו'
וסמ"ג ותתקומה

דמה לי שמונח בכאן או בכאן עכ"ל. ועיין בל"ה ס"י קל"ו דאיכא פלוגתא בזה לדעת הש"ע אסור ולדעת מור"ם ז"ל בהגה מותר וע"כ הכריע לומר דאם אין מקפיד לזרז ע"פ ללוחיתו מותר ועיין עוד לקמן סי' ש"ח או, מ"ט ודוק:

(ק) **סעי'** י"ז. אסור ללמוד בשבת וי"ט זולת בד"ת. מ"ז ללמוד בשבת קבלה כמו שהיו נוהגין הקדמונים והטעם הוא כי הקבלה בעולם האלילות אשר הוא משפיע בתחתונים ביום השבת. והגה עולם האלילות הוא קודם גמור אשר אין שם קליפה כלל וזה רמזו בפסוק השתחוה לה' בהדרת קודש ר"ת קבלה והוא באלילות הנקרא קודש וכן השבת נקרא קודש והוא עולה עתה באלילות הנקרא קודש גמור אשר שם הוא סוד השתחוויה לכן ירמזו בחיבות אלו קבלה. פ"ח ע"כ שער ח"י פכ"א. ונ"י שאינו יודע קבלה ולמוד זוהר או אדרת או תיקונים כדוע כי הקבלה היא מן הזוהר:

(קבא) **שם**. ואפי' בספרי חכמות אסור. פי' מה שאינו נוגע לפי' תורתנו אבל ספרים שלנו הם בכלל פירושי התורה ומותר אליבא דכ"ע. ע"ש או כ"ב. וכן מותר ללמוד בשבת אף בדברים שאינו רגיל בהם ואין אומרים שלער הוא לו ד"מ או ט"ו. ופ' יצא אומצ' ח"ב מ' י"א.

(קבב) **שם**. ויש מי שמתיר. מפני שחכמה היא ולא דמי לשטרי הדיוטות. ב"י בשם האגור:

(קבג) **שם**. ויש מי שמתיר. וכן נוהגין. לבוש וכ"כ הר"ז או' ל"א. אבל הא"ר או' מא' (מליין בטעות ול"ל על הלבוש על סעי' זה) כתב דירא שמים יחמיר כי הרמב"ם ור"ן חוסרין וכ"מ בס' ל"ד וחולי הרמב"ן שהתיר לטעמיה חז"ל דמתיר נמי באגרת כדלעיל (או ט"פ) ודוק עכ"ל וכבר כתבנו לעיל סי' י"ג או' ז' דאיכא שסיתא הש"ע ואח"כ כותב י"א דלעתו לפסוק כסתם יעו"ש ואין ק"ל כדעת הש"ע. ועיין לעיל או' קי"ח: **קבד שם**. באצטרול"ב. היינו כלי של החושים בטובים. מ"א ס"ק כ"ה. ועיין לקמן סי' ש"ח סעי' י':

קבה סעי' ח"י. לבאול מן השדר וכו' משום רפואה. ב"י לבוש. מ"א ס"ק כ"ו. ר"ז או' ל"ב. ועיין ביו"ד סי' קמ"ט סעי' ט"ז מה שמותר אפי' שלא לרפואה מ"מ בשבת אסור משום ממזל חפליך. א"ר או' מ"ב

(קבו) **שם**. מה שמותר בחול וכו' ר"ל שיש דברים שאסורים מפני הסכנה לדעת ר' יוסי כדאיתא בסנהדרין ק"א ע"א וע"כ אמר דדברים המותרים בחול מותר אף בשבת והיינו משום רפואה כמ"ש באו' הקידם:

(קבז) **סעי'** י"ט. מותר לקרות עכו"ם וכו' אעפ"י שיודע שבדאי יתקן הנכרי מעלמו את ההפסד במלאכה רק שיהיה שלא לומר לו שום רמז לווי לתקן. ר"ז או' ל"ג: **קבח שם**. כל המליל וכו' כל המליל הפסד זה אינו מפסיד

וגם מהענג בקריאתו. אבל כיון שבסופן נדפסין עניני המסחר דזה ודאי אסור לקרות בשבת דגם ההרור דמותר היינו באינו מהרר מן החרב וכו' וזה לקרות רק קלחו ולא השאר ובפרט לסוחרים שכל קריאתם רק לזרז זה לכן נכון לאסור לגמרי יעו"ש. וא"כ למי שאינו עוסק במסחרים הנדפסים שם יש ללמד להקל והמחמיר תע"ב. א"ח או' י"ט:

(קבו) **שם**. משום מושב לז"ס וכו' וה"ה ההולך לטרטיות וקרקיות והם מיני שחוק כדאיתא בע"ז דף ה' וימיני תחבולות. ולא ידענא מי התיר להם בפורים ואפשר שגמנשך להם משחוק שעושים לאחסורוש. מ"א ס"ק כ"ב. א"ר או' ל"ח. תו"ש או' ט"ל. ובפורים רק שחוק שעושים לאחסורוש שרי אבל לילך אסור אף בפורים. א"א ס"ק כ"ב:

(קבז) **שם**. ועובר משום אל תפנו וכו' התו' והרא"ש כתבו (שבת קמ"ט) דדוקא בדיוקנא העשויה לשם ע"ז עובר יעו"ש אבל בע"ז (דף י') כתבו התו' דאפי' בכל דיוקנא אסור אלא בזרתה דזוזא שרי שרגיל לראות בה תדיר ולא שייך הפנאה והעולם נוהגים בס' ראשונה וכו' דר"ה בעלמא שרי לכ"ע. מ"א ס"ק כ"ג. תו"ש או' מ'. ועיין לעיל רס"י רכ"ט ובדברינו לשם או' ה':

(ק"ז) **שם** בהגה. אבל בלש"ק שרי וכו' דהלשון בעלמו יש בו קדושה ולמוד נומנו דברי תורה וגם לטלטל מותר ד"מ או' ח' וכ"כ בס' מנ"מ. ולדעת רמ"א אפי' אגרת שלום הכתובה בלש"ק שרי לקרות דיש ללמוד מנחמו הלשון וגם כתובים בו כמה פסוקים של תורה. מ"א ס"ק כ"ד. אבל שטרי הדיוטות של חובות וחשבונות אפ' בלש"ק אסור שמא ימחק. א"א או' כ"ד. אמנם בעיקר היתיר שבת מור"ם ז"ל השל"ה אסור וכ"מ באגודה. וכ"כ הב"ח על דברי מור"ם הג"ז דלשון הפוי לא משמע הכי אלא כל שטרי הדיוטות ומלחמות אפי' כתובים בלש"ק אסור לקרות בהן וכתב דהכי נקטינן ודלא כהרב בהגהת שיע יע"ש. וכן הסכים הט"ז ס"ק י"ג. וכ"כ המו"ט. וכ"כ פנים חדשות בשם באר שבע דף קי"ט. וכן המו"ק תמה על מור"ם ז"ל מאד וכתב דהתו' אסורים אף בחול והאריך בזה יעו"ש. מיהו דעת הב"ח להתיר בחול אם כתובים בלש"ק והביאו המ"ז או' י"ג. ובדברי חשק שמגרה בו יל"ה ר"ל לכ"ע אסור אפי' בלש"ק ואפי' בחול. אחרונים:

(ק"ח) **ונראה** פשוט שכל שאסור לקרות בו אסור לטלטלו בשבת כמ"ש ב"י ס"י ש"ח בשם הרשב"א גבי אצטרול"ב. ט"ז שם:

(ק"ט) **ונ"מ** מותר לטלטלו אעפ"י שכתוב בלע"ז דיכול ללמוד ממנו דיני גט. ד"מ או' ח'. מ"א ס"ק כ"ד. והא"ח או' כ"ד כתב דאם אין מקפיד לזרז על פי ללוחיתו שרי לטלטל ואף למ"ד גט יש בו משום קדושה י"א דמותר לכנסת ללוחית בספר

צ הרמב"ם ס' פ"י
ק הרמב"ם ס' פ"י
ד"מ ר' סור' בס"י
ש"מ' מ' ה"א
דפירובין ל"ב
והרמב"ם ס' פ"י
מהלכות ע"רובין

לאינו יהודי כל המציל אינו מפסיד כמו בדליקה שהתירו לומר כל המכבה אינו מפסיד
פויש מי שאומר שלא התירו אלא בדליקה דוקא (וע"ל סי' של"ד) : כ' צ"שאל שאמר לאינו
יהודי לעשות לו מלאכה בשבת מותר לו ליהנות בה לערב בכדי שיעשו : בא קאסור
לומר לאינו יהודי בשבת הילך בשר זה ובשר אותו לצרכך ואפי' אין מוונותיו עליו :
הגה אבל מותר לומר לו לעשות מלאכה לעצמו. (הגהות מרדכי פ"ה ורמב"ן פ' בא אל פרעה) : כב כל שבבות

דרבנן

בף החיים

פלוגי ובשל אותו לצרכך איכא איסור חמירה לגוי מצינו או' דו
והרופאים ההולכים לחולי עכו"ם חס אינו עושה ציד לעשות
אפקטוין לחלצו או לסוך וכיוצא רק מזהו לעשות לעצמו שמן
ומרקחת או סעלתא מותר אך דוקא אם מזהו לעשות בשלו
אבל אם הישראל צריך ליתן לו ימכור לו קודם שבת במכירה
גמורה השמן וכו' ואח"כ ילוה לעשות לעצמו או ע"י עבדו. סו"ת
ב"ח החדשות סי' ב' יעו"ש. ועיין בק"א שם שכ"ב בשם הריטבא
בשם הרמב"ן. והביאו שט"ת :

קל"ט) **ש"ם** הגה. אבל מותר לומר וכו' פי' שמותר לומר לו
עשה מלאכתך. וכ"כ בהגמ"ר. עו"ש או' כ"ו.

קמ) **ש"ם** בהגה. אבל מותר לומר וכו' במי"ט האריך לאסור
גם בזה וכתב שכ"מ-בחו' פ' הפועלים דף ל' ע"א

והרא"ש שם אבל בס' מ"ב פי' שגם החו' והרא"ש מודים כל
שאינו של ישראל מו' וכ"מ בש"כ ליו"ד סי' רל"ז סק"ד. ח"ר או' מ"ז :

קמא) **ש"ם** בהגה. אבל מותר לומר וכו' דכיון שאין הישראל
נהנה מזה לא מחזי כשלוחו. וה"ה אם העכו"ם

עושה חייה מלאכת ישראל בקליה יכול איש אחר לומר לעכו"ם
זה עשה מלאכתך דכיון שאין לו הנאה ממלאכה זו דמיא למלאכת

עכו"ם ממש. מיהו אם הוא שלא בקליה אסור נאסר דהוי
כמסייע ידי עובדי עזירה. תו"ש או' מ"ח :

קמב) **אסור** ליתן צמר וחלב לעכו"ם בחול ולומר בשל כך
וכן בקדירה חולבת בת יומה דלדידיה אסור.

ח"א או' כ"ט :

קמג) **כלי** שמלאכתו לאיסור לטלטל ע"י גוי מחמה לכל ושלח
יגנוב י"ל דשרי דאי בעי ישראל מטלטל בהיתר

ללורך גופו. ח"א שם ועיין לקמן סי' ש"ח סעי' ג' :

קמד) **ש"ם** בהגה. לעשות מלאכה לעצמו. או ללורך נכרי
אחר. ואפי' אם מגיע לישראל הנאה מזה כגון

שאומר לנכרי כבה דליקתך וכוונתו שלא תעבור הדליקה מבית
הנכרי לבית ישראל וכל כיוצא בזה. ואפי' אם הנכרי עושה

המלאכה ללרכו בכלים וחפצים של הישראל ח"ל למחות בו
כשרואו דב"א כשהנכרי עושה כן מעצמו אבל אסור לישראל

לומר לו טול כלים אלו או חפץ זה ועשה בו מלאכתך בשבת
ואפי' אם הוא מקנה לו לגמרי את החפץ הזה שהמלאכה

נעשית בו. ר"ז או' ל"ה :

קמה) **עכו"ם** שהביא חפציו בשבת והכניסן לבית ישראל
מותר ואפי' אמר לו הניחן בזוית זו מותר

הרמב"ם פ"ד דין כ"א. וכתב שם המ"מ נראה מלבונו דחפצים
אלו הוא מפקידן אלל ישראל ואין בזה שום איסור ואפי' יביאם

לישראל ויהיו דברים אסורים בעלמול כיון שהם ציד העכו"ם
רשאי לומר לו לפנותן לחייה מקום שירלה ואין כאן שבות דשבות

כיון שהם ציד העכו"ם עכ"ל. והב"ד מ"א ס"ק כ"ט. ר"ז
או' ל"ו :

קמו) **סעי'** כב. כל שבות דרבנן מותר בה"ש וכו' ואם במו"ש
בה ש

שכר טרחו. ר"ז שם :

קכט) **ש"ם**. כל המציל אינו מפסיד וכו' אבל לומר ליחיד אם
תציל לא תפסיד לכ"ע אסור אבל בדליקה מותר

ח"ר או' מ"ג :

קל) **ש"ם**. ויש מי שאומר וכו' והמיקל לא הפסיד לבוש. מ"א
ס"ק כ"ו. וכ"מ דעת המחבר שכתב סברה ח'

בסתם. ח"א או' ב' ועיין לעיל סוף או' קכ"ג. ונראה לי דלקרות
לגוי והוא יציל מעצמו מותר אליבא דכ"ע דלא פליגי אלא שאסור

לומר כל המציל אינו מפסיד. עו"ש או' כ"ה. ח"ר שם :

קלא) **ש"ם**. בדליקה דוקא. עכו"ם החייב לישראל ונגמר דינו
להריגה בשבת אם מותר לדבר עם עכו"ם אחר

שידבר עמו בשביל הודאה של תשובה עיין בית יהודה סי' י"ב
שמתייר ותהיה באופן שלא יזכור לו חובו להדיא אלא ידבר על

לבו שיודה אם הוא חייב לאחרים יעו"ש :

קלב) **ש"ם** הגה. ועיין לקמן סי' שלד. סעי' כ"ו ששם סתם
המחבר כסברה ח' :

קלג) **סעי' ד'**. ישראל שאמר לעכו"ם וכו' וז"ל הרמב"ם פי' דין ח' ישראל שאמר לעכו"ם לעשות לו מלאכה

זו בשבת אעפ"י שעבר ומכין אותו מכת מרדות מותר לו ליהנות
באותה מלאכה לערב אחר שימתין בכדי שתעשה. ולא אסרו

בכ"מ שימתין בכדי שיעשו אלא מפני דבר זה שא"ת יהא מותר
מיד שמא יאמר לעכו"ם לעשות לו וימלא הדבר מוכן מיד. וכיון

שאסרו עד שימתין בכדי שיעשו לא יאמר לעשות לו שהרי אינו
משחק כלום מפני שהוא מתעכב לערב בכדי שיעשה דבר

זה הגעשה בשבת עכ"ל. וה"ה אם עשה העכו"ם מלאכה מעצמו
בשבת בשביל ישראל אסור ליהנות באותה מלאכה עד מו"ש

וימתין בכדי שתעשה. הרמב"ם שם דין ב' :

קלד) **ש"ם**. בכדי שיעשו. וכלבד שלא יהא דבר של פרהסיא
כמ"ס סי' שכ"ה סעי' י"ד וס"י תרס"ד. הרמב"ם

שם. מ"א ס"ק כ"ח :

קלה) **ש"ם**. בכדי שיעשו. ונראה דאם אמר לעכו"ם לבשל לו
הרבה חתיכות צמר בקדירה אחת אז לריך

להמתין במו"ש עד כדי שיוכל לבשל ג"כ הרבה חתיכות כיוצא
בזה אף שא"ל רק לחתיכה ח' כדי שלא יהנה מאיסור שבת

שהתבטל משבחה יותר כשיש הרבה בקדירה כמ"ס סי' תק"ג יעו"ש :

קלו) **סעי' בא**. אסור לומר לעכו"ם וכו' והטעם בזה דהא
כיון שנותן לו לבשל ח"כ הרי נוחל ליה בזה

והוי כשלוחו אף שאין מוונותיו עליו. תוס' או' מ"ז. ר"ז או' ל"ה :

קלז) **ש"ם**. אסור לומר לעכו"ם בשבת וכו' ואף במו"ש אסור
ליתן לכותיו ולומר לו שיבשל בשבת לעצמו. ח"ר

או' מ"ז :

קלה) **ש"ם**. הילך צמר זה ובשל וכו' ולאו דוקא במושיט הבשר
ואומר בשל אותו לצרכך בשעת הושטה אלא אפי'

אם מראה לו מקום ואומר לו קח בשר שלי המונח במקום

דרבנן מותר בין השמשות לצורך מצוה כגון לומר לאינו יהודי השמשות תצוה אם היה טרוד והוצרך לעשר בין השמשות * . הגה כל דבר שאסור לומר לאינו יהודי לעשותו בשבת אסור לרמוז לו לעשותו אבל מותר לרמוז לו מלאכה לעשות אחר השבת (א"ז) אינו יהודי המביאים תבואה בשבת לישראל שחייבים להם והישראל נותן לו מפתחו לאולרו והאינו יהודי נותנו לשם זמורדים ומונים יש מי שמתיר משום דאינו יהודי במלאכה עלמנו עוסק ואינו של ישראל עד אחר המדידה ושיחשוב עמו אח"כ וכן אינו יהודי העושים גבינות בשבת והישראל רואה יקנה אותם ממנו דמ"מ הא"י אדעתא דנפשיה קעביד אע"פ שהישראל עומד בעדר חודש או חדשים ואדעתא למכרם לישראל קא עביד שרי

בל

כף החיים

ש שם בשם ר"י. ח שם ברמב"ם. * (ד"ן חליבת הבהמה ע"י אינו יהודי כפי' ש"ה דין חסירה לאינו יהודי בשביל מהי כפי' ש"ז וסוד לקמן כפי' ש"ה דין יהודי נדרים

שיעשה אחר השבת מותר כמ"ש סעי' ז' אבל בשעושה בשבת אסור להנות ממנו כמ"ש סי' שצ"ה כ"ש לרמז לו ודלא כהב"ת. מ"א ס"ק ל"א. א"ר או' ר' תו"ש או' ו' מ"מ ר"ז או' ז' ת"א כלל ס"ב או' ב' מיהו אם עשה כן הגוי מאליו ודאי שרי להנות ממנו דלא מיקרי הגאה כ"כ כיון דבליה היה יכול להנות ממנו. מ"ש שם. וכן מותר לומר לו שלא בלשון ציווי כגון שאומר הבית חושך והוא יבין ויסיר הפחם. ח"א שם. וכ"כ ח"א או' ל"א. ועיין לעיל סוף או' ב' וזו"י.

קנא) ש"ה בהגה. עכו"ם המביאים תבואה וכו' גוי שהביא על עגלותיו סחורה לישראל ורואה לפנות ולילך לו עם עגלותיו ולא ימתין עד מו"ש אם יכול הישראל לפתוח לו חדר ולשים שם הגוי הסחורות שאם לא יפתח ישליך הגוי הסחורה באמלע השוק שאינו משתמר מגנבים. על דבר זה נשאל הרב מהר"י אשכנזי ז"ל בעל ס' ב"ע בתשו' כ"י ודייק מדברי מור"ם הלזו לאסור דדוקא התם דהגוי מודד ומונה בשלו ולא בשל ישראל הוא דשרי הא אם הסחורה כבר היא של ישראל אסור משום חמירה לגוי. הוי שבות דשבות וכמ"ש. המ"א ס"ק ל"ב. והגם שהיה מקום לומר דכיון דליכא חשש גנבי שרי כדמוכח משני משניות דמו"ק אין נראה להתיר כיון דסתמא בידיה להוסיף שומרים אלל הסחורה עד הלילה וכמ"ש הרב ס' התרומה סי' רכ"ו יעו"ש. ב. פתה"ד או' יו"ד. משמע כי לא אפשר בשומרים יש להתיר משום הפסד מרובה. ועיין לעיל או' מ"א :

קנב) ש"ה בהגה. במלאכה עלמנו עוסק וכו' אבל אם התבואה של ישראל אסור לומר לעכו"ם לפנותו וה"ה בכל דבר המוקלה דהו"ל שבות דשבות מ"א ס"ק ל"ב. א"ר או' מ"ט. תו"ש או' כ"א. ואפי' אם הם מעלמם באים לפנות לתוך אולרו לריך למחות צידם שכיון שהתבואה שלו אם יראה וישתוק לדעתו הם עושים כמ"ש כפי' רנ"ב. ר"ז או' ל"ז :

קנב) ש"ה בהגה. וכן עכו"ם העושים גבינות וכו' פי' דבכאן מותר אפי' ישראל אומר לגוי לעשות בשבת והטעם דהרי הוא כאומר לו עשה מלאכתך דמותר כיון שעדיין לאו ברשות ישראל הם אבל אם הגוי מעלמו עושה הגבינות אפי' הם של ישראל מותר כמ"ש לעיל סי' ש"ה סעי' כ"א יעו"ש. עו"ש או' כ"ח :

קנב) ש"ה בהגה. וכן עכו"ם העושים גבינות וכו' ובעל ש"ה. ספ"ק דע"ז הוסיף דאפי' מוסר לו קיבה להקפיא הגבינה ואפי' צפרהסיה מותר וא"ל לומר אם הישראל מקבל אלו הגבינות בחובו דשרי לשמורם בשעת עשייתן ואפי' אין הנכרי עושה הגבינה זולת בשבת. ובחי' אגודה למס' שבת והובא בסוף תשו' מהר"י כחוצ התירו הגדולים אדם הקונה מעשרה

שה"ב נמי לא גזור משום שבות עיין לקמן סי' שמ"ב : קמז) ש"ה כגון לומר לעכו"ם להדליק לו נר וכו' עיין לעיל סי' רס"א סעי' א' ובדברינו לשם כס"ד :

קמח) ש"ה. והולרך לעשר וכו' ר"ל יעשר בעלמנו כיון דאינו רק שבות, לכ"ש. וכ"כ דא"ר או' מ"ח. ועיין כיו"ר סי' של"א סעי' ל' :

קכט) ש"ה. והולרך לעשר וכו' כ"כ הטור. כפי' שמו"ב וכתב עליו ב"י שם דדבריו סתומים שקצב או שהיה טרוד והולרך לעשר פירות בה"ש ואי מוקמת לה בודאי קשיא מחני' דס"פ צ"מ דקתני ספק חשיכה אין מעשרין את הודאי ואי מוקמת ליה בדמאי קשה דלמה כתב או שהיה טרוד אפי' אינו טרוד נמי שרי דהא מפני' סתמא קתני מעשרין את הדמאי, ואפשר שהוא סובר דמחני' דקתני אין מעשרין את הודאי אבל מעשרין את הדמאי ע"כ לא במעשר ללורך השבת עסקין דא"כ אפי' ודאי הוה שרי לעשורי דודאי כל ללורך השבת דבר מלוה הוא וכיון דבשלא ללורך השבת עסקין לא הוה לן למשרי לעשר אפי' דמאי אם לא מפני הדוחק ולכן כתב או שהיה טרוד והולרך לעשר פירות כלומר דמפני הטיורא דוקא שרי הא אם אינו טרוד לא ולפ"ז לא התיר כאן לעשר אלא דמאי דוקא. ויותר נראה לומר דאפי' ודאי שרי לעשר ואפי' שלא ללורך השבת אם הוא טרוד. ונחפז לדין דק"ל דלא גזרו על שבות בה"ש בשעת הדחק והא דתנן אין מעשרין את הודאי אחיא כמאן דאמר גזרו על שבות בה"ש וכמו שפירש"י שם עכ"ל. מיהו הב"ת שם כתב על דברי ב"י הנז' דאין נראה דבריו ואין מעשרין את הודאי אפי' ללורך שבת אלא א"כ היה טרוד ונחפז לאותו דבר בשבת יעו"ש והביאו הט"ז שם. אבל הוא פירש דמ"ש הטור והולרך לעשר הוה כמו או הולרך ומיירי בדמאי ומ"ש או שהיה טרוד קאי אשאר מילי יעו"ש. והמ"א כאן סק"ל כתב לפרש דברי הטור כדאיחא במשנה פ"ו דמאי דאם שכח לעשר עד בה"ש יכול לקרות שם. וכתב דדוקא במעשר פירות דרבנן או בחו"ל אבל בדגן ויין ושמן דהוי דאורייתא ק"ל דאין ברירה ולא מהני קריאת שם יעו"ש. כמלא דדבר זה בפלוגתא שניא וע"כ נראה דיש לתפוש סברא מליעתא ואין להתיר לעשר בה"ש אלא אח"כ היה טרוד ולא יכול לעשר קודם וגם נלרך לאותו דבר בשבת כדי שיהיה שבות דשבות במקום מלוה דהיינו בה"ש שבות ומעשר בזה"ז הוא דרבנן כמ"ש ביו"ד סי' של"א סעי' ב' הו"ל שבות דשבות וללורך שבת הו"ל שבות דשבות במקום מלוה :

קנ) ש"ה בהג"ה. אסור לרמוז לו וכו' וה"ה שאסור לומר לו דבר שיבין בתוך כך שיעשה מלאכה. פסקי רקנטי סי' נ"ט. וא"כ אסור לומר לעכו"ם שיקנה חוטמו כדי שיבין שיסיר הפחם שבראש הגר דדוקא לומר לו דבר שיבין (סג)

שח דברים המותרים והאסורים לשלשל בשבת. ובו נ"ב סעיפים :

א אכל הכלים נטלים בשבת חוץ ממקצה מחמת חסרון כים כגון נסבין של שחיטה נאו של מילה ואיזמל של ספרים וסבין של סופרים שמתקנים בהם הקולמוסים כיון שמקפידים שלא לעשות בהם תשמיש אחר אסור לשלשל בשבת דואפי' לצורך מקומו או לצורך גופו. הגה ואפי' תחזים כגון עס שאר סבינים אסור לשלשל (מהרי"ל) וה"ה לקירנם של בשמים שמקפידים עליו שלא יתכלך. הגה וה"ה פקלים המיוחדים לסחורה ומקפיד עליהם

ב"י

בך החיים

ד הכ"ס בחשיב' וכן מדברי הפור

והיה חרמי הקהל
בסי' שפ"ח ודיני
פיים גדולה כנגד
קטנה בסי' שכ"ב
ודין לומר מלא לי
כל זה בסי' שפ"ג
א שבת קכ"ב וז"ל
בתפסה וגמרא
ב לפי' הוס' שם
הרא"ש שם *

ב"י שהביא דבריהם באורך. וכתב הב"ח נראה דאפי' הרמב"ם מודה לאיסור מוקלה משום הולאה אלא כדי ליתן טעם לסמיכות דין איסור מוקלה לדין איסור הילוך כתב דכי היכא דהוהיר הכביא שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול ה"ל לא יאה טלטול של שבת כטלטול של חול יעו"ש :

(ב) **והנה** כלל הדברים המוקלים שאסורים לטלטל מחלקים לששה חלקים. הא' כלי שהוא מוקלה מחמת חסרון כים דהיינו כלי שאדם מקפיד עליו שלא יפגם כגון סבין של שחיטה ומילה ושל ספרים. הב' כלי שמלכתו לאיסור. הג' כל דבר שאינו כלי ולא מאכל אדם ולא מאכל בהמה כגון אבנים ומעות וקנים ועלים וקורות ועפר וחול ומת ובעלי חיים וגרוגרות ולמוקים שהם מונחים במקום שמיבישים אותם וכל כיוצא בדברים אלו דלא חזו וזהו מוקלה מחמת גופו. הד' כלי שמלכתו להיתר ומונה עליו אחד מהדברים המוקלים מחמת גופם כגון חבית שיש עליה אבן וכר שיש עליו מעות ואפי' הוסרו אח"כ כיון שהיו עליהם בה"ש מגו דאחקלו לבה"ש אחקלו לכולי יומא. הו' דבר שהיה בה"ש מחובר או מחוסר לידה הו' מוקלה מחמת מלותו כגון עלי סוכה ונויה. ז"י לבש ומיהו יש בחיזה חלקים מאלו איזה לדדי היתר כאשר יבואר כל אחד במקומו :

(ג) **שם**. כל הכלים נטלים וכו' פי' אפי' כלי גדול וכבד הרבה כמ"ש סעי' ז' ואפי' כלי שמלכתו לאיסור אם הוא לצורך גופו ומקומו כמ"ש סעי' ג' וכאשר יבואר דינם לקמן לחיזה לורך נטלים אבל שלא לצורך כלל אפי' כלי שמלכתו להיתר אסור לטלטל כמ"ש לקמן סעי' ד' יעו"ש :

(ד) **שם**. חול ממוקלה מחמת חסרון כים וכו' דכיון שמקפיד עליהם קובע להם מקום שלא יזיז ממקומם. תו"ש או' ז' :

(ה) **שם**. כגון סבין של שחיטה וכו' וכן כלי מנוקב שמעשנין בו הכלים ומזלפין בו המים וכן סביגא דאשכנחא וחליגא דנגרא. ר"י א"ר או' ז' וכ"ה בב"י :

(ו) **שם**. או על מילה, כשאינו לריך לו למול מיירי אבל כשהוא מטלטלו לצורך המילה אינו מוקלה ובעוד שהוא בידו יכול לרחלו ומיהו איסורא איכא כיון שאינו לצורך השבת. הרי"מ מטראני ח"ג סי' פ"ד ופ"ט. כנה"ג בהג"י, מ"א סי' של"א סק"ה :

(ז) **וכתב** רי"ו בשם הרמב"ם נ"א ח"ב מותר לטלטל הכלי ולהחזירו לאחר המילה דמאחר שטלטל הכלי בהיתר מחזירו לחיזה מקום שירצה אעפ"י שאין לו תיטוק אחר למול עכ"ל. והביאו ב"י ביו"ד סי' רס"ו וכתב דר"מ שם, ובמהרי"ל מחמיר דמיד אחד מילה יזרוק האזמל מידו משום מוקלה וה"ה כל לרכי מילה וכן ביו"ט. ולי נראה דברי רי"ו דמאחר שלא הוקלה בה"ש יוכל לטלטלה לחיזה מקום שירצה יעו"ש. וכ"פ בהגהת

עשרה גבינים או סכום אחר והגברי מתקנס בשבת וישראל רואה ושומר ואינו מדבר אך דבר מכושר הוא. כנה"ג בהג"י עי"ש שם. מ"א סי"ק ל"ג :

(קנה) **שם** בהגה. וישראל רואה וכו' את החליצה והגיבון כדי שיהיה מותר לישראל לאכלן ויובל לקנותן אחר השבת לאכילה. רי"ו או' ל"ח ועיין ביו"ד סי' קט"ז סעי' ז' בהגה. ובש"כ שם סק"ך שחולק על רמ"א שמתיר באכילה אבל הנוביי מה"ת חא"ח סי' ל"ז הכריע כדעת הרמ"א. וכן הורה המנ"י כלל פ"א והפ"ת וכתב שכן פשט המנהג יעו"ש והש"ד הפ"ת שם או' ו' :

(קנו) **שם** בהגה. ואעפ"י שהישראל עומד בעדר וכו' ולא דמי למ"ש ססי' רמ"ד דהתם כבר נקרא ע"ש ישראל והוי כמהלך לתוך שדהו לראות מה לריכה אבל הכא עדיין הגבינות אינן של ישראל, מ"א שם :

(קנו) **שם** בהגה. עומד בעדר וכו' והשוכרים שוואג וקונים גם הגבינות הנעשים בשבת מותר גם מחמת איסור הגבינות ואעפ"י שהכותי נותן הקיצה בתוך החלב בשבת ואין הישראל עושה כלום. ומ"מ אלו השוכרים שדעתם לקנות הגבינות הם מביאים קיצה משלהם וכיון שיש לישראל חלק קלת בגבינות אין קפידה מחמת איסור גבינות עכו"ם ואעפ"י שהעכו"ם עושים אותה. שו"ת נזבי מה"ת חא"ח סי' ל"ז יעו"ש. שעי"ת או' כ"ו :

(קנה) **שם** בהגה. ואדעתא למכרם לישראל קא עבד ושרי. ובאגודה פ' השואל מסיק דמבואר הדבר עכו"ם שהיה תפוס חלל שופט ליהודי שהיה חייב לו יכול לומר לשופט שיקבל ערבות מעכו"ם ויניח התפוס ללאת אבל לא יאמר שיכתבו הערבות. דרשות מהרי"ל ומי"ט, א"ר או' י' ומהו למד בשו"ת לב חיים ח"ג סי' ק"ז במי שהוא אסור בבית האסורים ואין מוליחין אותו כ"א ע"י ערב דישאל חבירו יכול להיות ערב בעדו בשבת ואם מבקשים ממנו ערב בעד המעות שחייב לו מותר להיות ג"כ ערב בעד המעות יעו"ש. א"ח או' כ"ז. ובדין משכון עיין לקמן סי' שכ"ה סעי' ג' ובדברינו לשם צמ"ד :

(קנט) **שם** בהגה. ואדעתא למכרם לישראל וכו' ומי שדרכו לקנות חלב הרבה מעכו"ם ולפעמים מביאים לו החלב בשבת וגוסעים להמשקל ושוקלין שם ומודדין ואח"כ הביאום לבית היהודי הקונה והוא אינו עושה כלום רק נותן מפתח מאחורו להניחם שם עיין בשו"ת שו"מ מהד"ג ח"ב סי' ק"ף שכתב להחיר יעו"ש. א"ח או' כ"ח :

א **סעי' א**. כל הכלים נטלים בשבת וכו' בסי' זה והבאים אחריו עד סוף סי' ש"ז נכתבו דיני המוקלה. ועם איסור טלטול מוקלה כתב הרמב"ם בס"פ כ"ד שהוא כדי שלא יהא טלטול שבת בטלטול של חול והראב"ד כתב שם העם דטלטול מוקלה אסור משום הולאה עכ"ל בקולר ועיין

ורמז"ס צפי"כ
ה שירובין ק"כ
ו שבת קכ"ד במשנ'
כדמפרש לה רבא
ז שם במשנה
כדמפרש לה רבי
חייא א"ר יוחנן
קכ"ג ח הכב
המגיד בפניה בשם

(ב"י) בשם מיימוני פ"ה והמגיד פכ"ז: ב הכל ברי אפי' הוא גדול וכבר הרבה לא נתבטל שם כלי טמנו לא מפני גדלו ולא מפני כבדו: ג וכלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו (ואם נשתמש לאיסור בבין השמשות כגון נר שהולק ע"ל סי' רע"ט) בין לצורך גופו כגון זקורנם (של זהבים או נפתים לפצוע בו אנוזים קרדום לחתוך בו רבילה בין לצורך מקומו דהיינו שצריך להשתמש במקום שהכלי מונח שם הוכותה לו ליטול משם ולהניחו באיזה מקום שירצה טאבל מחמה לצל דהיינו שאינו צריך לטלטלו אלא מפני שירא שישבר

או

כף החיים

לא קפיד עליה קמ"ל דאסור אבל הנדן עם הסכינים שרי לטלטל דהא נעשה בסיס לאיסור ולהתיר כמ"ס סס"י סי' יעו"ש. מ"א סק"א :

(ב) **שם** בהגה. אסור לטלטלו. כמו שהוא אלא לריך לנער את האיסור לצד ואם הוא חשוב יותר מסכינים דהיתירא אסור גם בניעור כדין דבר הבסיס לאיסור ולהיתיר בסי' ש"י יעו"ש. תו"ש או"ד :

(ג) **שם**. לקורנם של בשמים וכו' אבל של זהבים שרי כמ"ס סס"י ג'. תו"ש או"ד :

(ד) **שם**. שמקפידין עליו וכו' אבל במקום שאין מקפידין עליו שרי כמ"ס סס"י ג'. מ"א סק"ב. ואפשר דלשון במקום שאין מקפידין שכתב מ"א הוא ל"ד דאפי' מקפידין בזויתו מקום אותו אדם שאינו מקפיד. עליו מותר. מחה"ש. וכ"מ בא"א או"ד :

(ו) **שם** בהגה. ומקפיד עליהם. אבל אם אינו מקפיד עליהם אעפ"י שהם מוקלים לסחורה מותר לטלטלם ב"י. לבוש מ"א סק"ג. ובכל דבר שדמיו יקרים אסור אפי' לא נתקן לאולר ובדבר שאין דמיו יקרים דוקא אם נתקן לאולר אסור והוא שמקפיד עליו. מ"א שם ומחיה"ש. תו"ש או"ד :

(ז) **שם** בהגה. ומקפיד עליהם. ואפי' כלי סעודה כגון קערוות וכלי זכויות וסכינים וכל דדוקא בחנוני שאין דרכו להשאיל כלים אבל מי שדרכו להשאיל כלים חדשים אין בהם מוקלה אעפ"י שנתקן לאולר שהרי אינו מקפיד עליהם. ח"א כלל ס"ה או"ד ג' ד"ה פנ' ז' :

(ח) **סעי'** ב"י. כל כלי אפי' הוא גדול וכו' וה"ה אבן גדולה או קורה גדולה אעפ"י שהיא ניטלת בעשרה בני אדם אם יש תורת כלי עליה (דהיינו שיחדה לתשמיש) מטלטלים אותה. הרמב"ם פכ"ה דין ו' מ"א סק"ד. ועיין ב"י שהביא מהגמ' דהוא מדלו לה בי עשרה ושדו לה אדשא יעו"ש :

(ה) **שם**. וכבר הרבה וכו' ואפי' אין דרכו כלל לטלטל בחול. א"ר או"ד ה' ח"א או"ד :

(י) **סעי'** ג'. כלי שמלאכתו לאיסור. כלומר שמיחדת לדבר שאסור לעשות בשבת מ"א סק"ה. ואם לא עשה עדיין בה המלאכה כ"א חדשה והזמנה ועומדת. לכך כגון מדוכה חדשה אע"ג דהזמנה לאו מלתא היא מ"מ אינה עומדת כ"א למלאכת אסור. ומלאכתו לאיסור אף דרבנן והעד שופר. ח"א או"ד ה' ועי"ש עוד לענין קנא"ק האל"ן בית קיבול ועץ תקוע ע"י שרויף ונותנים שם אגוזים כדי לשברם שהאריך בזה ולבסוף לידד להקל יעו"ש :

(כ) **שם**. מותר לטלטלו. אבל דבר שאינו כלי כגון אבנים ומעות וקנים וקורות וכיוצא בהם אסור לטלטל ואפי' לצורך גופן ומקומן. ב"י. ר"ז או"ד ח' :

(כא) **שם**. מותר לטלטלו. ואפי' מוקלה מחמת מיאוס יכול לטלטלו

בהגהת ש"ע שם סעי' ב' וכ"כ רש"ל בתשו' סי' מ' דשרי לטלטל האויזמל ולהלניעו דכל שהיה מוכן בה"ש אפי' עבר אח"כ היתרו לית ביה איסור מוקלה יעו"ש. מיהו הט"ז שם בסי' רס"ו סק"א הקשה על דברי מור"ם ורש"ל הנז' וכתב דאין לטלטל האויזמל אחר המילה אם לא להלניעו בזויתו חדר שמל בו ותו לא ואפי' לפני המילה אין לטלטלו בחגס. כל שאינו לצורך המילה יעו"ש. וכ"כ בא"ח סי' ש"י סק"ג. והמ"א סי' של"א סק"ה כתב דיש להחמיר שלא יניחנו מידו עד שיוליכנו לביתו להלניעו יעו"ש. והביאו א"ר שם או"ד וכתב ולפ"ז כשיש מוהל אחד וע"כ לריך להניח הסכין כדי שיפרע אסור לטלטלו לכן טוב שיתן ליד אדם אחר יעו"ש. חמנס בנה"כ שם בסי' רס"ו ישב קושיית הט"ז ונראה שדעתו לפסוק כמור"ם ורש"ל ז"ל ומ"מ כתב דמשמע מדברי מור"ם דלא התיר אלא כדי להלניעו בחצר המעורב אבל לטלטלו בחנס לא יעו"ש. וכן הא"ר שם דחה קושיית הט"ז ומ"א ומסיק להקל כדעת מור"ם ונה"כ יעו"ש. וכ"פ בתשו' רב פעלים ח"ג סי' ח"י כדעת רי"ז יעו"ש. ועיין עוד לקמן או"ד ג"ה :

(ח) **לא** הותר לטלטל לרכי מילה ואויזמל לאחרים רק למוהל כשחלה מילה ביום ש"ק לדידיה מיקרי דלא אחקלאי ומ"מ יש להקל במסייעי מילה דהיינו כפי מהגה איזה קהלות שמוכרים בהכרזה לרכי מילה דהיינו שא' בידו טס של כסף עם כל כלי המילה ומושיט למוהל את אשר לריך לו דנוכל לומר דגם לו לא אחקלאי וגם אפשר לומר דדוקא למוהל הוי האויזמל מוקלה מחמת חסרון כים ואין לו לטלטלו אחר שעשה מלותו אבל לאחרים אינו אלא כשאר סכינים דעלמא. והגם דהרב"ז בא"ח סי' ש"ח כתב בשם הר"ן דמוקלה לעשירים הוי מוקלה לעניים הא איכא תו' פ' מפנין ד"ה ביון דחזייה לכהן כהבו דמוקלה לעשירים לא הוי מוקלה לעניים ואפי' לעשירים בבית עניים. עיקרי הד"ט סי' י"ד או"ד כ"ב בשם פחד יחזק או"ד ש' :

(ט) **שם**. ואפי' לצורך מקומו או לריך גופו. וכ"כ בתח"ו נ"ב ח"ג ודלא כמורדכי ס"פ כירה דמתיר, ד"מ או"ד ח' ובס' מזירות שמשון כתב דיש להתיר עכ"פ לצורך מקומו יעו"ש. והביאו א"ח או"ד ח' חמנס אכן ק"ל כדעת מר"ן ומור"ם ז"ל דבין לצורך גופו ובין לצורך מקומו אסור ומיהו כ"ל דאם גילה דעתו בחול שאין מקפיד עליהם כגון שעושה בהם לפעמים ג"כ מלאכה אחרת לבשילטריך כגון לחתוך פירות וכדומה דמותר לטלטלן בשבת לצורך גופו ומקומו. ואח"כ ראיתי שכ"כ בא"ר או"ד ד' ועיין לקמן או"ד י"ד :

(י) **שם**. ואפי' לצורך מקומו וכו' מיהו ודאי ע"י טלטול מן הלד שרי. תו"ש או"ד ג' :

(יא) **שם** בהגה. אסור לטלטלו. פי' אותו הסכין של סופרים אסור לטלטלו דה"א הואיל ותח"ב עם שאר סכינים

המפרש'י' שכתב
ק"ד י

או יגנב שם אסור. הגה כל מוקלה אינו אסור אלא בטלטולו אבל כנגיעה בעלמא שאינו מנדנדו שרי ולכן מותר ליגע במנורה שצבית שהנפת שורות דולקות עליה או בתנור שדולק בו אש וכן מותר ליקח דבר היסוד המנוח על דבר מוקלה (מדרני פ' כל הכלים וריש בילה ורבי ירוחם חיי"ג והמגיד פכ"ה ות"ה סי' ס"ז וכל בו סוף דיני שבת) וכן מותר לטלטל דבר מוקלה ע"י נפוח דלא הוי טלטול אלא כלאחר יד ולא מיקרי טלטול (תשובת מהרי"ו):
ד יבלי שמלכתו

להיתר

בף החיים

שכתב דרס"י תקי"ג דמוקלה אינו אסור כנגיעה אפי' כשהנגיעה היא לזורך דבר המוקלה אבל לדעת המחבר דרס"י ס"י סע"ו ו' לא שרי אלא דוקא כשהנגיעה היא לזורך היא דבר ההיתר. תו"ש או' י"ג:

(לא) שם בהגה. במנורה של צהכ"ס וכו' ואם המנורה תלויה אסור לדעת רמ"א דרס"י תקי"ג דשמא יתנדנד מחמת נגיעתו ונמלא מטלטלה אבל לדעת הכ"י דרס"י ש"י אפשר דשרי בכה"ג דלא חיישינן להכי מיהו אם איזה דבר היסוד מונח עליה ודאי שרי לטול משם דאף אם יתנדנד קלת הוי טלטול מן הגד לזורך. דבר היסוד אבל אם נר של שמן דולק עליו אסור דשמא יתנדנד מנגיעתו ויטה כמ"ס סי' רס"ה יעו"ש. תו"ש או' י"ד:

(לב) שם בהגה. וכן מותר ליקח וכו' אף שיתנדנד קלת כמ"ס בסמוך. תו"ש או' ט"ו:

(לג) שם בהגה. ע"י נפוח וכו' דמי לטלטול ע"י גופו כדמשמע במהרי"ל שהביא צ"צ בס"י זה יעו"ש: תו"ש או' ט"ז ועיין לקמן או' רכ"ג:

(לד) שם בהגה. ע"י נפוח וכו' והפרכת נולה צהכל פיו נראה דלכ"ע אין צוה משום מוקלה כי גרע מטלטול

דכלאחר יד ואינו טלטול כלל, או' ג' בשם א"א מהגה"ק:

(לה) סעי' ד. כלי שמלכתו להיתר וכו' פי' שמויחד למלכת

היתר אעפ"י שראוי ג"כ למלכת אסור. עו"ש

או' ט' וה"ה שמלכתו לאיסור ולהיתר. מ"א סק"ט בשם שה"ג

ובכר כתבנו אורו לעיל או' כ"צ יעו"ש, ואם הרוב לאיסור

אוליין בתריה ע"ד כל הכלים הולכין אחר רוב תשמישן. א"א

או' ט' וקדירה שמלכתה לבישול ורק לפעמים משתמשין בה

למים ולפירות היא בכלל כלי שמלכתה לאיסור אם לא כשיש

בה תבשיל איז שם בשם חידושי הרשב"א. ומ"מ נראה דאף

כשפנה מהתבשיל ועומדת צבית מותר לטלטלה ולסלקה לחוץ דהוי

כגרף של רע"ו ועיין שבת קכ"ד לענין קערה. וכ"מ במאורי צ"ה:

(לו) קסת הסופר והוא כלי שיש בו בית קיבול דיו ובית

קיבול נייר ולכתבים יש מי שרלה לומר שהוא

כלי שמלכתו לאיסור והרד"ז צ"ח שו"ת החדשה ח"צ סי' תרע"ד

כתב שאין זה כלי שמלכתו לאיסור כ"א כלי שנעשה בסיס

להיתר ולאיסור וכפ"ז פסק צ"צ שנתקצו לפקח על עסקי

רבים והיו כותבים שהיו לריכים לקרא בהם והיו מונחים בקסת

הסופר שמוחר לטלטל הכלי ולהציאו לפניו ולהוליא הכתבים

יעו"ש. י"א מ"צ בהגה"ט או' א' ועיין לקמן סי' ש"י סע"ו

ח' ודוק:

(לז) שם. מותר לטלטלו וכו' מטעם זה מתיר בתשו' בית

יהודה סי' כ"ז להכניס בשבת את המים הנשאבים

ללישת המלות ומ"מ מסיק דיותר טוב לשחות ממנו מעט בשבת

או יניחו במקום שא"ל לטלטלו דלמעט צטירחא טפי עדיף יעו"ש

(לח) שם. אבל שלא לזורך וכו' בשל"ה דף קל"ו הזהיר כי

אף היראים לא שמים עיניהם ע"ז א"ר או' ט':

אבל

מותר לטלטלו לזורך גופו ולזורך מקומו. הרשב"א בתשו' סי' תנ"ו. כנה"ג בהגה"ט. ועיין לקמן סע"י ל"ד ול"ה ולעיל סי' רע"ט. סע"י ו':

(כב) כרי שמלכתו לאיסור ולהיתר מותר לטלטלו מחמה ללל. שה"ג פ' כל הכלים. כנה"ג סס. עו"ש או' ו'

אבל אם ראוי למלכת היתר אבל אינו מיוחד לכך מלכתו לאיסור קרוי. עו"ש סס. ואם אפשר בלאחר אין לטלטל כלי שמלכתו לאיסור לזורך גופו ומקומו. כ"כ האחרונים:

(כג) שם הגה. ואם נשתמש לאיסור צה"ס וכו' פי' שהיה מונח עליו דבר האסור. דנעשה בסיס לדבר האסור אבל אם עשה מלכת אסור צקורנס צה"ס פשיטא דמותר לטלטלו בשבת לזורך גופו ומקומו. מ"א סק"ו וא"א:

כד שם בהגה. ועיין לעיל סי' רע"ט ובדברינו לשם צ"ד: **(כה) שם.** כגון קורנס של זהבים או של נפחים. זו וא"ל לומר זו קתני. עו"ש או' ז' ובטור כתב איפכא

וכ"ה לשון הרא"ש:

(כו) שם. ולהניחו באיזה מקום וכו' דכיון שהוא בידו רשאי לטלטלו יותר. ונ"ל דאפי' שכתב ונטלה בידו רשאי לטלטלו

יותר מ"א סק"ו. מיהו התו"ש או' י"א כתב על דברי המ"א הכ"ז

דאינו מוכרח יעו"ש. ועיין צה"ע סי' רס"ו שכ' דדוקא בכלי

שמלכתו לאיסור שחורת כלי עליו ורשאי עכ"פ לטלטלו לזורך

מקומו לכן כשבאו לידו יכול לטלטלו לאיזה מקום שירלה אבל

במוקלה גמור אפי' בא לידו מע"ש ושכתב כשהגיע שבת לריך

להניחו מיד יעו"ש. והציאו שעת' או' ו' וכ"כ הר"ז או' י"ג

דין מי שאוסר במוקלה גמור וראוי לחוש לדבריו אלא א"כ

במקום הפסד עכ"ד.

(כז) ונראה. פשוט דאף דרשאי להחזיק מוקלה בידו כל זמן

שירלה מ"מ אסור להניחו מידו האחת לידו

השנית דהוי טלטול חדש. תו"ש בהקדמת הס"י:

(כח) שם. באיזה מקום שירלה. משמע אפי' מחדר לחדר

וכ"כ צ"א או' ז' בשם התו' והרא"ש. אבל בשם

רש"י ור"ן כתב משמע דוקא באותו חדר יעו"ש ואיתא בשבת

פ' מפנין דאם יש לו לאדם תבואה המוקלה מותר לעשות שזיל

צרגליו ככניסתו וביציאתו דהוי טלטול כלאחר יד לזורך דבר

המותר דהיינו לזורך הליכתו. תו"ש או' י"א וכתב דלדעת הרא"ש

דס"ל דלטלטול ע"י גופו עדיף משאר טלטול מן הגד ושרי אף

לזורך המוקלה ל"ל הא דנקט בכניסתו וביציאתו אורחא דמלתא

נקט דמסתמא עושה בשזיל הילוכו וה"ה נמי לזורך המוקלה

נמי שרי יעו"ש. ועיין לקמן סי' ש"א סע"י ח' ולפ"ז אם מונח

איזה דבר מוקלה על הארץ מותר לדחפו צרגליו כדי שלא יבא

להפסד. מ"צ או' י"ג:

(כט) שם. אבל מחמה ללל וכו' וכשמחשב עליו לתשמים

מותר לטלטלו אפי' עיקר כונתו מחמה ללל מ"א

סק"ח בשם ירושלמי פ"ה דבילה. ר"ז או' י"ב:

(ל) שם בהגה. אבל כנגיעה בעלמא וכו' הרצ חזיל לשיטתיה

(טל) שם. אבל שלא לצורך וכו' ונראה דלא אסרו בזה אלא שלא לצורך כל היום אבל אם ישתמש בו היום והוא נושא אללו כדי שיהא מוכן לו בשעתו שרי. ט"ז סק"ב. ולפ"ז אחר מנחה שאין דרך שוב לאכול היה אסור וכמ"ס סי' שכ"ג סעי' ו' לענין הדחת כלים אמנם אם נושאן אללו שלא יגנבו בלילה שרי מחה"ס סק"ט :

(ם) שם. וכחצי קודש וכו' פי' ספרים שמותר לקרות בהם דלא כעו"ס מ"א סק"ג. תו"ס או י"ט ר"ז או' י"ז

(טא) וכתב בש"ג פ"ח דנייר חלק הוא מוקלה מחמת חסרון כים דכיון דעומד לכתיבה קפיד עלייהו. מ"א שם.

א"ר או' ח' תו"ס שם. א"א או' יוד מחב"ר או' ב' ר"ז או' ו' :

(בב) מצת מזה צע"פ שבת אין לו דין אוכלין. א"א שם. וכ"כ ברס"י תמ"ד דמלת מזה אסור לטלטל בשבת

ע"פ דאסור באכילה מדרבנן צע"פ והוא מוקלה ושאר מזה יכול ליתן לעופות או לעכ"ס משא"כ זו אין רולה וכו' עכ"ל והביאו הפתה"ד בסי' זה או' ד' וכתב דלפ"ז לא יפה הם עושים המשלחים בשבת זה שמורות שעושים לצורך אחרים לסדר הלילה דמטלטלין מוקלה בשבת יעו"ס. מיהו מ"ס דמדברי מרדכי משמע דגם שאר מלות הוו מוקלה כיון דלא חזו למיכל לאותו שבת וכו' יעו"ס נראה דחזו למיכל לחינוקות שאין יודעין מה שמספרים בלילה וכו' כמ"ס סי' תע"א סעי' ב' בהגה יעו"ס וא"כ כיון דחזו למיכל החינוקות לא הוי מוקלה אבל מלת מזה כיון דבעי להו לסדר הלילה וחם עליהם מליטן לחינוק הוו מוקלה. וע"כ נראה דה"ה במלת מזה אם יש לו הרבה ממה שצריך לסדר הלילה ואינו חם עליהם מליטן מהם לחינוק דלא הוו מוקלה.

(בג) וה"ה אוכלי בהמה אין להם דין אוכלין. א"א שם. ונראה דר"ל דאין להם דין אוכלין כמו אוכלי אדם דשרי לטלטלם אפי' שלא לצורך כלל אבל לצורך מותר לטלטלם כמ"ס לקמן סעי' כ"ח וכ"ט יעו"ס :

(בד) שם. וכחצי הקודש וכו' וכן כוסות וקערות ולוחות ומקלוע של דבילה וזהמא לסטירן של קדירה וסכין קטן שע"ג השלחן. שה"ג. ומיהו מהרמב"ם פי' המשהה פ' כל הכלים משמע קלת דכוסות וקערות וכתבי הקודש. וכ"מ בכלב"א דף ל"ג. אבל בתי' דף קכ"ג משמע כשה"ג ול"ע. א"ר או' יו"ד. והר"ז או' ט"ז ואו' י"ז כתב דעת הרמב"ם והכלבו דכוסות וקערות וסכין אינן ככתבי הקודש אלא ככלי שמלאכתו להיתר ואינו ניטלין אלא לצורך ענין אבל לא שלא לצורך כלל יעו"ס וכ"פ כן א"ח פי' מקץ או' א' ולכן כתב דאזכר היושב על השלחן שעליו כוסות וקערות וסכין ומזלג אסור לטלטל א' מכלים אלו מכאן לכאן בלא צורך כ"א מפני שידים עסקניות יעו"ס :

(בה) שם. ואוכלים וכו' ואוכלים המוקצים כגון טבל ומחורב וכה"ג אפילו לצורך גופו ומקומו אסור כמ"ס הה"מ בפ"ד דעירובין תו"ס או' ד' :

(בז) שם הגה. ותפילין אין לטלטלם כ"א לצורך. ר"ל לחיזה לורך שיהיה ואפי' אין לורך גופו ומקומו כמו כלי שמלאכתו להיתר וכמ"ס בב"י מיהו בב"י הביא משם סי' הנקרא מקדש דאין לטלטלו כ"א לצורך גופו ומקומו יעו"ס. וכ"כ דעת המ"א ס"ק י"א. וכ"כ א"ר או' י"א. תו"ס או' כ"א. ר"ז או' י"ט. חס"ל או' ג' וכתב דיש לזהר לכתחלה להסיר הטלית מן הכיס מע"ס שלא יהא עם התפילין ואם שכח להוציא מע"ס ובא ביום שבת להוציא הטלית ויאל עמו התפילין יטלנו ע"מ לישב במקומו וישב במקומו דלצורך מקומו. מותר ככ"ז :

(בז) וכתב המש"ז או' ג' דלפי מ"ס בסי' ש"א סעי' מ"ב

במקום שאין משתמרים מכניסין זוג זוג אלמא דליכא איסור תורה עכ"פ במניח תפילין בשבת והתירו משום בזיון תפילין ה"ה כאן דשלא יגנבו הוי כזיוון ושרי מדרבנן הטלטול עכ"ד. וכ"מ מהר"ז שם דבגנבי עכו"ס דאיכא בזיון שרי ומותר להלעיטן שלא יגנבו :

(בח) ואם מותר לטלטל המגילה בשבת. השכנה"ג בהגב"י בסי' זה או' ד' ובסי' תרפ"ח הגהב"ט או' ב' נסתפק בזה יעו"ס. והא"ר בסי' זה או' יוד כתב בפשיטות דמותר דהוא כמו כתבי הקודש. והפ"ח בסי' תרפ"ח או' ו' כתב לאסור אמנם המט"י כתב על דברי הפ"ח הג"ז וז"ל ונראה דלסברתו אין איסור זה אלא בלוחות שבת שחל ע"ו להיות בו דיש בו חובת הקריאה אבל בשאר שבתות השנה דליכא שום חיוב לא שייכא גזירה דרבה ולמה יאסר לקרות בה ולא יהיה דינו כקורא בתורה שהרי ניתנה ליכתב וכיון דליכא איסור בקריאה כ"ס בטלטול דאין סברה לומר בשביל שבת א' שנאסר בה קריאה יהיו נאשרין כל השבתות וכו' ושוב ראיתי להשכנה"ג שדעתו נוטה להכשיר וכ"כ מנהג העולם להקל וכו' יעו"ס. והביאו הש"ך בש"ח דף שכ"ז ע"א. שע"ה סי' תרל"ג או' ב' וכתב שם השע"ת אמנם לענין הבאה לבהכ"כ קודם הלילה הייתי מונע מזה משום הכנה משבת לחול ע"ד שנתבאר סי' תרס"ח ויש להחמיר שלא להביאה ע"י קטן אלא ימתין עד שתחשך או יביאנה בלילה מצב"י לבהכ"כ ומעיין בה קלת שם דרך לימוד דאז לא מיחזי כ"כ כהכנה יעו"ס :

(בט) ורענן אם מותר הגט בטלטול עיין בא"ה ססי קל"ו. מיהו בפסקי רקנאטי"י סי' ל"ה ושה"ג בשם סמ"ג פסקו להתיר גט בטלטול מפני דיש ללמוד ממנו כמה דינים, ומהרש"ל פ"ה סי' ו' פסק לאסור הגט לטלטול. ונראה להקל לצורך מאחר דמלתא דרבנן היא ומסתברא דעת המתירין. וכל זה מיירי בגט שעדיין לא נתן לאשה ומזומן ליתן שאינו ראוי לצור ע"פ גלוהיתו אבל אם כבר קבלה האשה את הגט שראוי לצור ע"פ גלוהית מותר בטלטול, וכ"כ הרשב"א בחידושי גיטין. עו"ס או' י"ג, ועיין לעיל סי' ש"ז או' קי"ט ודוק :

(ג) שם בהגה. ושופר אסור לטלטלו וכו' והטעם מבוחר בהג"א משום דשופר מלאכתו לאיסור הוא. וכתב בא"ז דוקא שופר דכלי הוא ולפיכך מותר לצורך גופו ומקומו אבל חלוצות דלאו כלי הם אפי' לצורך גופו ומקומו אסור. עו"ס או' י"ג. ול"כ דהו"ל כלי אבל לדיון דק"ל כר"ס שרי. מ"א ס"ק י"ב. א"ר או' י"א. תו"ס או' כ"ב. א"א או' י"ב. ר"ז או' ד' וה"ה שאר כלי שיר אסור לטלטלם כ"א לצורך גופם או מקומם כדן כלי שמלאכתו לאיסור שאסור לתקוע או לומר בכלי שיר בשבת כמ"ס סי' תקפ"ח ושל"ט. ר"ז שם. ועיין עוד בבסי' תקפ"ח ובדברינו לשם בס"ד :

(גא) שם בהגה. כי אם לצורך גופו וכו' וה"ה נמי דשרי לטלטל הלולב לצורך גופו או מקומו. ט"ז סי' תרכ"ח סק"ג. א"ר שם או' א' אמנם תו"ס בסי' זה או' כ"ב תמה על דברי הט"ז הנ"ל דאיך כתב כן בפשיטות ולא שת לבו לדברי רמ"א שם שכתב דהוי כאבן והוא מדברי הר"ן והה"ע ומשמע דאסור לטלטלו גם לצורך גופו כמו אבן וטעמו של דבר נראה בפשיטות משום דה"ל כמוקלה מחמת חסרון כים דמסתמא מקפידין עליו שלא להשתמש בו שום תשמיש כדי שלא יפסל מחמת תשמישו וליכא לדמויי לשופר כלל עכ"ל. וכן הרב חמד משה שם או' ב' כתב על דברי הט"ז הנ"ל דלא דק והסכים לדבריו המחמ"ס שם, סק"ב יעו"ס. וכן השיג עליו המש"ז שם או' ג' ער"ה שם או' ב' ח"א כלל סי' או' י"ג. וכ"ה הסכמת האחרונים דלולב אסור לטלטל

ישב הרב המגיד
לדעת הרמב"ם שכתב
הרשב"א בפ"ה
ל' הר"ן פרק כל
הכלים. מ' ראש
בתשובה וכתב נראה
בראשין נשתקבד

להיתר מותר לטלטלו אפילו אינו אלא לצורך הכלי שמא ישבר או יגנב נאכל שלא לצורך כלל אסור לטלטלה לכתבי הקודש ואוכלין מותר לטלטלם אפי' שלא לצורך כלל. הגה ותפילין חין לטלטלם כי אם לצורך (תרה"ד ועיין צ"י) ושופר אסור לטלטלו כי אם לצורך גופו או מקומו (הג"ח ס' פ' צמה מדלקין): ה' מיש מתירים לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אפי' מחמה לצל ע"י ככר או תינוק: ו' נכל הכלים שנשברו אפי' בשבת מותר לטלטל שבריהם ובלבד שיהיו ראויים לשום מלאכה כגון שברי עריבה לכסות בה החבית ושברי זכוכית לכסות בה פי הפך אבל אם אינם ראויים לשום מלאכה לא. הגה ואם נשברו במקום שיכולים להזיק כגון זכוכית שנשברה על השלחן או במקום שהולכין מותר לטלטל השברים כדי לפנותן שלא יזקו בהם (כל בו והגהות מרדכי וב"י

בה החיים

חין תורת כלי עליהם כלל. ר"ז ח' כ"ט: (ז) ונראה דלהכי נקט המשנה כל הכלים הניתלין בשבת לאפוקי כלים שאינם ניתלין כגון שהם מוקלה מחמת חסרון כים דאסור לטלטל שבדיהם אפי' לצורך גופן ומקומן. וה"ה דאם מתחלה היו הכלים מלאכתן לאיסור ועכשיו הם ראויים למלאכה היתר אפי' חין בהם היתר טלטול אלא לצורך גופו ומקומו. וה"ה אפכה דאם מתחלה היה מלאכתו להיתר ועכשיו אינו ראוי אלא למלאכה לאיסור אסורים השברים לטלטל מחמה ללל אלא רק לצורך גופו ומקומו ע"ש ח' י"ד א"ר ח' י"ד.

(ח) ש"ס. אפי' בשבת וכו' וכ"ש כשנשברו מע"ש דאז כבר הוכחו למלאכה אחרת מצע"י וזוהי גם ר' יהודה מודה דשרי ללא מקרי נולד. תו"ש ח' כ"ה צ"י.

(ט) ש"ס. מותר לטלטל וכו' ועיין צ"י תל"ה בהגה ד"ח דנולד בשבת אסור אמנם חנן ק"ל כמ"ד נולד בשבת מותר כמ"ס לקמן סעי' כ"ז אבל צ"י ט"ק"ל להחמיר בנולד כמ"ס שם צ"י תל"ה בהגה יעו"ש וכ"כ הר"ז ח' כ"ג מיהו לפעמים אסור חיו נולד גם בשבת.

(ס) ש"ס. עריבה לכסות בה. ולמ"ד נולד אסור בעינין שיהא ראוי למלאכתו ראשונה כגון שבדי עריבה לזקק לתוכה מקפה ושל זכוכית לזקק לתוכה שמן. והיה אם עכ"ס עושה כלי בשבת אסור לטלטלו לדעה זו. מ"א ס"ק ט"ו, מיהו הא"ר ח' ט"ו והתו"ש ח' כ"ו השיגו על דברי המ"א הגו' וכתבו דל"ק דק"ל כונתה לא מקרי נולד כיון דראוי לשום מלאכה יעו"ש אבל המחמ"ש מיישב דברי המ"א וכ"פ הר"ז ח' כ"ד כהמ"א וע"כ כתב דשבדי עריבה לכסות פי חבית וכו' הרי זה נולד וצ"י ט"ו אסור אלא אי"כ נשברו בעיו"ט יעו"ש. מיהו במ"ס המ"א לענין עכ"ס שעשה כלי בשבת וכו' גם הא"ר מודה לו דהוי נולד והתו"ש שם כתב ע"ז דהיינו אם עשה העכו"ם מקב של ישראל ואז אפי' אם התחיל מע"ש וגמרו מקרי נולד כיון שגמרו ע"י אדם יעו"ש. ומ"מ לדידן בשבת מותר וצ"י ט"ו אסור. וכ"כ הר"ז ח' כ"ג. ועיין לעיל סי' רנ"ב ח' מ"ז ודוק.

(סא) ש"ס. ושבדי זכוכית לכסות וכו' אפי' מונחין במקום שאין לחוש שיזקק אדם בהם, פרישה ח' ה' ועיין לקמן ח' ס"ג.

לטלטל בשבת אפי' לצורך גופו ומקומו משום דחין עליו תורת כלי כלל ולענין אחריו ע"ש צ"י תרנ"ח סעי' ב' בהגה ובדברינו לשם צ"ד:

(בן) סעי' ה. יש מתירין וכו' הא דכתב יש מתירין משום דיש חוסרין כמ"ס צ"י יעו"ש. וע"כ כתב הט"ז סק"ד נראה דחין להקל בזה. וכ"כ הגר"ח. ומ"מ במקום הפ"מ יש לסמוך על המתירין, ר"ז ח' כ"ב. וכ"ז דוקא אם יניח בתוך הכלי שאר דבר שאינו מיוחד לה אבל אם מונח שם דבר המיוחד לה כמו שום במדוכא ששוחקין בה או קלת תבשיל בקדירה לכ"ע מותר לטלטל הכלי אגב האוכל אפי' מחמה ללל כ"מ צ"י.

(גן) ש"ס. ע"י ככר וכו' ואע"ג דק"ל דלא התירו ככר או תינוק אלא למת בלבד לא אתי למעוטי אלא הנך דברים הדומים למת שהם מוקלים מחמת גופם כמת כגון מעות ואבנים הדומים להם אבל כלים כיון דיש להם בליה היתר טלטול לצורך גופו ומקומו לכך מהני להו ככר או תינוק להתיר אף מחמה ללל. תו"ש ח' כ"ג. לב"ש. וכ"ה צ"י. וכ"כ הט"ז צ"י ש"י סק"ה יעו"ש.

(דן) ש"ס. ע"י ככר וכו' וה"ה אם נתן בה דבר אחר המותר לטלטלו. מ"א ס"ק י"ג. ח"ר ח' י"ג.

(הן) ש"ס. ע"י ככר וכו' ועיין מש"ז ח' ד' שנסתפק במוקלה מקמת חסרון כים אם מותר לטלטל ע"י ככר או תינוק למאן דמתיר. ובתשו"ר רע"א סי' כ"ב כתב לאסור ורק באיזמל כיון דיש לו היתר לטלטל לצורך מילה כתב דיש להתיר אחר מילה לטלטל ע"י ככר או תינוק משום דדמי לכלי שמלאכתו לאיסור והיינו דוקא לטלטל האיזמל ע"י דבר שמותר לטלטלו אבל לשומו בתוך המיוחד לסכין ולטלטלו אחר"כ ע"י התיק ההוא אינו נראה דהא גם התיק עלמו מוקלה דהוי צמים לדבר האסור יעו"ש. ועיין לעיל ח' ז'.

(ו) סעי' ו. כל הכלים שנשברו וכו' במשנה איתא כל הכלים שנשברו שבריהן ניתלין אם עושין מעין מלאכה אפי' אינו מעין מלאכתן הראשונה כגון שבדי עריבה לכסות פי חבית וכו' ור' יהודה פליג וס"ל דבעינן דוקא מעין מלאכתן הראשונה כגון שבדי עריבה לזקק לתוכה מקפה וכו' ופסקו הרי"פ והרא"ש והרמב"ם כח"ק כמ"ס צ"י וזהו פסק הש"ע. אבל אם אינם ראויים לכיסוי פי חבית אע"פ שראויים לכסוי פי כלי קטן מחבית

וב"י בשם ארמות חיים: ופחיתות חרם שנשברה עבחול מבלי וראויה לכסות בה בלי מותר למלטלה פאפי במקום שאין כלים מצויים שם לכסותם בה צואם זרקה מבע"י אסור למלטלה כיון שבמלה מלהיות עוד בלי. הגה ואפי' חזי לעני הוהיל והקטוהו הבעלים שלו חעפ"י שהם עשירים דמוקלה לעשיר הוי מוקלה לעני כמו שיתבאר סוף הסימן. (ר"ן פ' במה חשה) ודוח' חתיכת חרם משום דאיתא משברי כלי קאבל דבר שאין בו שייכות כלי כגון צרורות או אבנים אע"פ שראויים לכסות בהם בלי אסור למלטלה הגה וכל דבר שאינו כלי כלל אסור לטלטלו אפי' לצורך גופו כ"ש לצורך מקומו. (מרדכי פ"ק דיו"ט): ח וכל הכלים הנטלים בשבת דלתותיהן

בף החיים

יש תורה כלי עליה חעפ"י שלא יחדה עדיין. ר"ז או' כ"ט. (סח) שם. כיון שבטלה וכו' פי' ולא הוי דינו כמו עפר ולרבות ואעפ"י שראויין לכסות בהם כלים אסורים לטלטלם. עו"ש או' י"ז:

(טז) שם בהגה. דמוקלה לעשיר וכו' מסתימת לשון הרב משמע אפי' שאינם צבית העשירים. אבל הב"ח פסק דוקא לעניים שהם צבית העשירים אבל לעניים שאינם צבית העשירים לא הוי מוקלה יעו"ש. ועיין עוד לקמן או' ק"ג ואוי' רפ"ב:

(ע) שם. אבל דבר שאין בו שייכות כלי וכו' עשית של ברזל ועבלה וכן בקעת. אבל פתילה מקרי כלי

כמ"ש הב"י סי' תקי"ד בשם ת"ה וכ"כ התו' בשבת דף מ"ז דפתילה שלימה מקרי כלי ושברי פתילה מקרי לרבות ואי"כ מותר לטלטל פתילה שלימה לצורך גופו ומקומו. וכמ"ש סעי' ג' מ"א ס"ק ח"י. והתו"ש או' כ"ט כתב דמוכח מת"ה סי' פ"א דאפי' הודלק קלת ממנה מקרי כלי וכ"מ מתו' וסי' תק"א יעו"ש. וכ"כ המחמ"ש. וכתב עו"ש המ"א וי"ל דמכאן מרגלל בפומיה דאינשי דמותר לטלטל נר שלם של חלב או של שעווה ומ"מ טועין הן דאינו מותר אלא כשנרדף לו לדבר היתר כמ"ש סעי' ג' ע"ל. והמו"ק כתב כיון דלא חזי למאכל ותשמיש הו"ל כאבנים ולרורות ואפי' לצורך גופו ומקומו אסור. יעו"ש. והביאו שו"ת או' ט"ז. אמנם דעת האחרונים כהמ"א והתו"ש דלצורך גופו ומקומו שרי:

(עא) וכתב ב"י כתב בנו של הרשב"ץ על מקום שנוהגין שפעם ראשונה שמכניס אדם בנו לביתו כ"כ מביא נר שעווה בידו אפי' בשבת אין בו איסור טלטול כיון שמע"ש חשבו להביאו דמחשבה מתרת לטלטל המוקלה כמ"ש סעי' ק' ע"כ. ול"כ דאין הנידון דומה לראיה דהתם ראוייה להשתמש בהן בשבת משא"כ בנר של שעווה עכ"ל. וי"ל טעם המקומות כיון שהקטן נוטל בידו ליכא איסורא ומ"מ יש להחמיר. מ"א שם. ובשו"ת אדרת אליהו קובץ ח"ב סי' ו' כתב דאין בדבר איסור לא מלד טלטול השעווה ולא מלד המקדים בשבת ויו"ט יעו"ש. והביאו עיקרי הד"ט סי' י"ד או' כ"ד. ועיין לקמן סי' ש"ט סעי' א':

(עב) שם. כגון לרורות או אבנים וכו' פשוט דה"ה חתיכת עץ שאינו כלי שאסור לטלטלו אפי' לצורך גופו כגון לתקוע אותו במקום צריח לדלת כמ"ש סי' ש"ג א"כ לא שעשה בו קלת מעשה תיקון קודם שבת כמ"ש המרדכי ס"פ כל הכלים וכ"כ בס"י זה סעי' כ"ב. וה"ה א"כ רואה לסמוך בו חיזה דף שיסב עליו. ורבים נכשלים בזה אבל עיי' עכו"ם שרי בכל אסור טלטול מוקלה כמ"ש סי' רע"ו סעי' ג' לענין טלטול נר. ט"ז סק"ז. מיהו הא"ר או' ק' כתב על דברי הט"ז הנו דאינו נכון אלא גם עיי' עכו"ם אסור יעו"ש. והמש"ז או'

(סב) שם. אבל אם אינם ראויים וכו' נראה דהיינו דוקא לטלטל לצורך גופו שלא יגבזו אבל לצורך גופו או למקומו מותר הוהיל דאיתא מתורת כלי כמ"ש הר"א"ש בקליפי אגוזים שמותר לצורך מקומו. פרישה או' ו' והביאו א"ר או' ט"ז וכתב שכ"מ מלבד.

(סג) שם בהגה. ואם נשברו במקום שיכולין להזיק וכו' חעפ"י שאינם ראויים למלאכה כלל יטעלים מידי דהוה אקון בכרמלית. ב"י בשם א"ח. ועיין לקמן סעי' ח"י. (סד) שם בהגה. מותר לטלטל וכו' ונראה דאם יכולין לטלטל בטלטול מן הגד יטלטלם ולא יטלטלם בהדיא. עו"ש או' ט"ו.

(סה) שם בהגה. שלא יזקקו בהם. אבל אם הוא של חרם אסור לפנותו ואעפ"י שדורס עליהן צרגלים ומשבר מ"מ דבר שאין מתכוין הוא וכמ"ש סי' של"ו סעי' ג' מ"א ס"ק ט"ז. ובכלבו ובא"ח מקור דין זה משמע לכאורה דגם בשל חרם מותר דלפעמים נתקל בה. א"ר או' י"ז. א"א או' ט"ז. וכ"ז לפנותן בידים אבל לדחותם צרגליו לכ"ע מותר כדלקמן סי' ש"א סעי' ח' דלטלטל מוקלה בגופו מותר יעו"ש.

(סו) סעי' ז. חתיכת חרם שנשברה בחול וכו' זהו לשון הטור והא דלא קאמר אפי' נשברה בשבת כבסעי' הקודם. כתב ב"י דהתם בכלים שנשברו והכא בכלי שנשבר ממנו חתיכה וכיון שהכלי עדיין משמש תשמישו הראשון וחתיכה זו שנשבר ממנו לא היתה ראוייה לשמש בפ"ע הוי נולד עכ"ל. וא"כ לפי דבריו דוקא אם נשבר בחול מותר לטלטלו אבל אם נשבר בשבת אסור לטלטלו משום דהוי נולד גמור ולא דמי לסעי' הקודם. וכ"כ הלבוש דיש להחמיר בדברי הב"י. וכן הסכים ה"א בהגב"י בדברי מרן ז"ל יעו"ש. אמנם מור"ם ז"ל בד"מ או' ד' כתב על דברי הטור הג"ז דהא דנקט נשברה בחול לאו דוקא אלא נקט משום סיפא דצעינן זרקה לאשפה מצע"י אבל אם לא זרקה עד שחשכה מאחר שבקידוש היום הוי מוכן לא פקעה מיינה חו שם כלי יעו"ש. וכ"כ הב"ח. מ"א ס"ק י"ז. א"ר או' י"ט. תו"ש או' כ"ח. ר"ז או' כ"ט הגר"א. חס"ל או' ה' ומ"מ נראה דיש לומר לכתחלה לחוש לדעת האסורים או לדחותם צרגליו אם אפשר כמ"ש באו' הקודם:

(סז) שם חתיכת חרם שנשברה וכו' אפי' היא קטנה דדרך הוא לפעמים לייחדה לכיסוי פי כלי קטן לפיכך

בגמרא ש' ע"ב
בגמרא ש' ע"ב

דלתותיהן שנתפרקו מהם נפלים בין נתפרקו בחור בין נתפרקו בשבת: **ט** שדלת שר שירה ומגרל יכולים ליטלה מהם ואסור להחזירה גזרה שמא יתקע ושל לול של תרנגולים אסור בין ליטול ובין להחזיר דבין דמחזיר לקרקע אית ביה בינין וסתירה: י' תכסוי

בור

בף החיים

ומש"ה מהני ליה בית אחיזה אבל הכא דיש ליר להדלת חמיר טפי ואפי' כשיש בית אחיזה להדלת אסור יעו"ש: **ש"ב** (פב) דכיון דמחזיר לקרקע וכו' ומחייב משום כונה. הרמב"ם פ"י ומ"מ פכ"ב. מ"א ס"ק כ"ב. תו"ש או' ל"ג.

ש"ב (פג) דכיון דמחזיר לקרקע וכו' ומה שנוהגין בסעודות גדולות כדי להכניס אויר נוטלין בשבת ע"י נכרי סתימת העששית מן החלון נראה דאסור דמי לול של תרנגולים דאיכא משום צנין וסתירה כיון דמחזירי בארעא דעיקר הוא כדעת רוב הפו' דכל מחזירי בארעא איכא הכא משום צנין וסתירה אע"ג דאינו תוקע, צ"ח, וכ"כ ט"ז סי' ש"ג סק"ה. מ"א בזה הסי' ס"ק כ"ב. ח"ר או' כ"ב, תו"ש או' ל"ג. ומיהו עיין בשו"ת גוא"י חא"ח סי' קל"ה שהאריך להוכיח דליכא בזה חיוב חטאת אלא דאיכא משום שמה יתקע אם אינו רגיל בכך בכל יום אבל ברגיל בכך בכל יום גם אסור דרבנן ליכא ויש להקל לצורך גדול וזפרט ע"י עכו"ם. ועיין בסי' החיים צדין התריסין שקורין לאדען דיש להתיר להסירן ולהחזירן אבל בכחצי הדע"ק השיג עליו ונ"מ אם עשה כן כמה פעמים קודם שבת יש להקל וכן בנטיילת החלונות והחזרתן. ח"ח או' יו"ד. וגר"ה דהטעם שכתב להקל אם עשה כמה פעמים קודם שבת הוא מפני שנעשה רפוי וליכא למוחש עוד לשמא יתקע. ומ"מ נראה דיש להחמיר משום דאין לנו בקיאות איזה נקרא רפוי ועוד מפני הרואין דאינם יודעין לחלק בזה. ועיין עוד באו' שאח"ז ולקמן בסי' ש"ג או' נ"ט ודוק.

דלתות (פד) החלונות הם כדלתות הבית שהרי מחזירות לקרקע והוא שידות הדלת נכנסת בנקב המשקוף העליון והתחתון שהם מחזירים לקרקע ואף הדלתות שאין להם ליר מתוך עלמם אלא רצועה של צרול תחובה בהן ונקובה בראשה ליכנס דרך זה ליר של צרול הואיל ואף ליר זה תחוב בכותל מחזיר לקרקע הוא ואסור אף בצרפיון ויש מקילין שלא לדון את זו כמחזיר לקרקע ומ"מ אף לדעת זה בדלתות הבית הגדולות העשויות בדרך זה אסור שכבדן קובעתן. מאירי. פת"ע או' כ"ו.

סעי' יוד (פה) כסוי צור ודות. צור בחפירה דות בצנין בתוך הקרקע. רש"י עירובין ק"ב ע"ב, וכ"מ בגמ' ב"ב דף ש"ד ע"א. וכן פ"י רש"ב"ם שם. אבל הרמב"ם בפי' המשנה לשם פירש דות צנוי על הקרקע. וכן פ"י הרע"מ שם בפי' המשנה. אמנם הרמב"ם בחיבורו לה' מכירה פכ"ה משמע שחזר כפי' רש"ב"ם יעו"ש. וכ"כ התו"ט שם בפי' המשנה יעו"ש. ונראה שלכך חזר משום דלשון הגמ' משמע כפי' רש"י ורש"ב"ם. ועיין עוד לקמן רס"י 'תקפ"ז בם"ד: **ש"ב** (פו) כסוי צור ודות וכו' ר"ל שאינו מחזיר כלל אלא מונח בלי חיבור כדי לכסות וכשנוטלו אין שייך צנין וסתירה ואפי"ה כיון שהם כסוי קרקעות מיחוי כבונה למראית עין משא"כ כשיש להם בית אחיזה מוכחא מילתא דלמשקל ואהדורי עביר ולא מחוי כבונה. לב"ש:

ש"ב (פז) אין בטלין וכו' משמע דוקא ליטול הכסוי מבור ודות

י' כתב דכוונת הט"ז להתיר לצורך העכו"ם או טלטול מן הל"ז יעו"ש. ועיין לעיל סי' ש"ז סעי' ה':

ובתב (עג) השהיג פ' נוטל דאם המעות או אצנים בכלי עם דבר ההיתר אעפ"י שאינו בטל לגבי היתר מותר לטלטל הכלי לצורך מקומו. ח"ר שם. ועיין סס"י ש"י: **סעי' ח**. כל הכלים הנטלים בשבת דלתותיהן וכו' אבל דלתות הבית אעפ"י שהן כלים לא הוכחו לטלטל לפיכך אם נתפרקו אפי' בשבת אין מטלטלין אותן. הרמב"ם פכ"ה דין ו' ומהו יש ללמוד דה"ה כלים המוקלים שנשברו בשבת אע"ג דעכשיו אין מוקלין (ר"ל שראויים לתשמיש אחר והיו כלים) אסורין. מ"א ס"ק י"ט. ומבואר באגודה דלדלתות של לול של תרנגולים דינו כדלתות של בית גם בזה. ח"ר או' כ"א. ועיין בסעי' שאח"ז:

ש"ב (עה) דלתותיהן שנתפרקו וכו' בין שהדלת הוא מן הל"ז בין שהוא כיסוי ע"ג הכלים. ר"ז או' ל"ד:

ש"ב (עו) בין נתפרקו בחול וכו' פי' ולא מצויא נתפרקו בשבת דמותר דמוכנים הן אגב אציהן כי עייל שבת אלא אפי' בחול מותר. ולא דמי להא דשברי כלים בסמוך דשרי טפי בנשבר בע"ש מבשבת דהכא אכתי כלי הוא שראוי להתחבר עם הכלי משא"כ בשברי כלים שאינן כלי אלא מחמת שראוי למלאכה אחרת דאז גרע טפי כשנשברה בשבת דהו"ל נולד. כ"כ התו' ר"פ כל הכלים. ט"ז סק"ח:

בין נתפרקו בחול וכו' ואפי' מחמה ללל מותר לטלטלן. מש"ז או' ח':

סעי' פ. דלת של שירה וכו' שיכולין ליטלה הימנה ולהחזירה שאינה מחזרת להם כשלנו. לבוש ור"ל שאינם תקועים בהם בחזק כמ"ש באו' שאח"ז:

ש"ב (עז) יכולין ליטלה מהם. דאין צנין וסתירה בכלים. צ"י. לבוש. עו"ש או' ד' מ"א סק"ך. ועיין לקמן

רס"י ש"ד. והיינו אם אינם תקועים בהם בחזק אבל אם הם תקועין בחזק יש צפריקתן משום סותר. ר"ז בסי' ש"ג או' ע"ז: **ש"ב** (פ) ואסור להחזירה גזירה שמא יתקע. רש"י פירש אין מחזירין מדרבנן גזירה שמא יתקע בחזקה בסכין ויתדות והו"ל גמר מלאכה וחייב משום מכה צפטיש. אבל הרמב"ם פכ"ב דין כ"ה כתב דתוקע חייב משום כונה וכמ"ש בצ"י יעו"ש. וכתב העו"ש או' כ"א דדברי הש"ע הם ע"פ פרש"י וכן משמעות הסוגיא דהתם יעו"ש. אבל המ"א ס"ק כ"א כתב על דברי הש"ע דאפי' בכלי שייך צנין גמור אם יתקע ודלא כהעו"ש. וכ"כ התו"ש או' ל"ב. ומשמע דמפרשים דברי הש"ע כדעת הרמב"ם דאע"ג דאין צנין וסתירה בכלים היכא שתוקע בחזק חייב משום כונה. ועיין עוד לקמן סי' ש"ג סעי' ה':

ש"ב (פא) ושל לול של תרנגולים וכו' וז"ל לול דהכא מיירי כגון שבנאה מתחלה במחזיר לקרקע דאם היתה מתחלה כלי צפ"ע אלא שחברה אח"כ לקרקע דינו כמ"ש לקמן סעי' יו"ד בכלי המחזיר לקרקע צטיט יעו"ש. תו"ש או' ל"ג. אמנם המ"ש"ז או' יו"ד כתב דשאני התם דהוא כיסוי בעלמא

בור ודות אין נוטלים אא"כ יש להם בית אחיזה דאז מוכח שהוא כלי ושל כלים אפילו הם מחוברים במיט יכולים ליטלם אפי' אין להם בית אחיזה והוא שתיקנם ועשה בהם מעשה והבינם לכך או שנשתמש בהם מבע"י ובסוי חביות הקבורות בקרקע לגמרי צריכות בית אחיזה: יא אמחט שלימה מותר לטלטלה ליטול בה את הקוץ נניטל חודה או חור שלה אסור גוחרשה שלא ניקבה עדיין מותר: יב ושירי מחצלאות מותר לטלטלם דחוי לבסות בהו מנפא הואם זרקן לאשפה מבע"י אסור לטלטלם: יג ושירי מפלגיות שברו אם יש בהם ג' אצבעות על ג'א מותר לטלטלו וא"ל אסור וז"ש מתירין אפי' אין להם ג' עד ג' ובלבד שלא יהיו

בפ החיים

להזכר מ"מ מותר כיון דעכ"פ ליכא כ"א איסור דרבנן ובמקום לער מותר. מחה"ש שם.

(צו) **שם** ניטל חודה וכו' דשברי מתכות אדם זורקה לבין שברי מתכות ובטל שם כלי מעליה. ב"י בשם רש"י, לבוש, ט"ז ס"ק י"א. וגרסא דאם יחדה מבע"י לאיזה תשמיש דהוי כלי. ט"ז שם. והציאו ח"ר או"י כ"ז ובתב וכבר נשמע זה להדיא מדברי הס"ע ולבוש סי' ש"ג סעי' י"ט ועו"ש

(צח) **שם**. ניטול חודה וכו' ובגשבר חודה או חורה ויחדה לתשמיש אחר שרי לטלטלה אפי' מחמה ללל כדין כלי שמלאכתו להיחר. מש"ז או"י י"א. ועיין לעיל סעי' ד' (צט) **שם**. וחדשה שלא ניקבה וכו' דוימנין דנימלק עליה ולא נקיב לה ומשוי לה מנא כמו שהוא ולנעילת קוץ ב"י, לבוש, ט"ז שם.

(ק) **סעי'** יב. שירי מחללות וכו' מדברי הרמב"ם פכ"ו משמע דאפי' אין בהם שלש על שלש שרי במחללות דלא בעינן שלש על שלש אלא במפלגיות. עו"ש או"י כ"ט, ח"ר או"י כ"ח, תו"ש או"י מ' מש"ז או"י י"א. ואפי' מחמה ללל מותר לטלטלם. מש"ז שם.

(קא) **שם**. מותר לטלטלם וכו' דמחללת גופא למאי חזיא לכסויי ביה עפרא הני נמי חזיין לכסויי בהו טיפות. שבת קכ"ה ע"א. תו"ש שם.

(קב) **שם**. ואם זרקם לאשפה מבע"י וכו' דהו"ל כלירות שבתלר ודמיו לשברי חבית שזרקן לאשפה מבע"י דאסירי. הה"מ פכ"ו בשם הרמב"ן ב"י. ולפי"ז נראה דמחללת שלימה אפי' זרקה מבע"י לאשפה מותר לטלטלה כיון דעדיין שם כלי עליה.

(קג) **סעי'** יג אס יש בהם ג' אלצעות וכו' דחזיא לעניים. והיינו בבית עניים ואפי' לעשירים שצבית עניים לא הוו מוקלה שהכל נמשך אחר דעתו של בעל הבית וכ"כ התו' להדיא פ' מפנין דף קכ"ז ע"ב ד"ה כיון דחזיא לכהן. ב"ח ח"ר או"י כ"ט. ואם הוא ג"ט על ג"ט אף לעשירים צביתם מותר ח"ר שם. תו"ש או"י מ"א, ר"ז או"י מ"א. והא דמותר לטלטלם היינו כ"ז שלא זרקם לאשפה מבע"י וכמ"ס בסעי' הקודם.

(קד) **שם**. ואם לאו אסור. דכיון שאין בהם ג' על ג' לא חזיין לא לעניים ולא לעשירים. ב"ח. והו"ל כאלו זרקה לאשפה ובטלה מהיות עוד כלי. תו"ש או"י מ"ב. ומשמע דאפי' לזורך גיפס ומקומם אסור לטלטלם וכ"כ המש"ז או"י י"ב. אבל באו"י י"א דקדק מלשון הרמב"ם דדוקא מחמה ללל אסור אבל לזורך גופו ומקומו שרי הואיל והוא שם כלי עליו ולא דמי לאבן ולרור יעו"ש. ועיין לעיל או"י ס"ב.

קה **שם**. ויש מתירין וכו' משום דחזו לקינוח ולא גרעי מחרם קטן. ב"י, לבוש. מ"א ס"ק כ"ו ומשמע אפי' מחמה ללל

ודות אסור באין בית אחיזה דהוי כסותר וזונה הא אם מונחים במקום אחר שרי לטלטל אף באין בית אחיזה דלאו מקלין הם. מש"ז או"י יוד. והיינו אם ייחדן או הכינם לכך כמ"ס בא"ח או"י כ"ג. אבל הר"ז או"י ל"ז כתב דאף אם ייחדם או הכינם אם אין לו בית אחיזה אסור לטלטלו ומשמע דאפי' אינו על הצור אסור לטלטלו כל שאין בו בית אחיזה כיון שמויחד לצור ודות יעו"ש. וכ"כ הל"ב"ש:

(פח) **שם**. דאז מוכח שהוא כלי. ומשמע לכאורה ס"פ כל הכלים דאפי' שיש לו בית אחיזה אין היתר אלא בתיקנו לכך וכי"מ ברמב"ם אלא דמש"ע ולבוש לא. משמע הכי אלא דוקא בכיסוי של כלים שאין להם בית אחיזה לריך תיקנו לכך ול"ע. ח"ר או"י כ"ג:

(פט) **שם**. אפי' הם מחוברים בטיט. פי' הכלי מחובר לקרקע בטיט מלמטה. ט"ז סק"י. ח"ר או"י כ"ד תו"ש או"י ל"ה. והיינו שהיה מתחלה כלי ואח"כ חיברו בטיט דאלו מחובר מתחלתו אסור לב"ש:

(ץ) **שם**. והוא שתקנו וכו' דהיינו שיתקנו בענין שיהא נראה עומד לכך. עו"ש או"י כ"ד

(צא) **שם**. שתקנו ועשה בהם מעשה וכו' ולא דמי לחרם בסעיף ז' משום דהתם היה מתחלה תורת כלי עליו קודם שנשבר משא"כ בזה ולהכי בעינן שתקנו או שנשתמש בהם מבע"י דומיא דחריזת בסעי' ז' וכ"ש ששז דמהני דעדיף טפי מנשתמש כמבואר בסעי' ז' והא דנקט ועשה בהם מעשה תיקון מעליא נקט. תו"ש או"י ל"ו

(צב) **שם**. הקבורות בקרקע לגמרי וכו' פי' שאינו מגולה ממנה אלא פיה וגזרו בה. משום דאיכא למיחלף בכסוי צור ודות. עו"ש או"י כ"ו, תו"ש או"י ל"ז, ר"ז או"י ל"ז. (צג) **שם**. לריכות בית אחיזה. וכן תגורים שלנו הצנויים ע"ג קרקע דין כיסויים ככסוי הדות שזריך בית אחיזה. ר"ז שם.

(צד) **סעי'** יא. מחט שלימה מותר לטלטלה וכו' לזורך גופה או מקומה כדין דבר שמלאכתו לאיסור. וליטול את הקוץ לזורך גופה מקרי. כ"מ בטה"ת סי' רכ"ז וג"מ, הא"ר או"י כ"ה, ל"ב. וכ"ש שמותר לטלטלה אם מונחת במקום שיכולין להזיק ובה אפי' אם ניטל חודה או חורה שצטלה מתורת כלי מותר וכמ"ס לעיל סעי' ו' בהגה.

(צה) **שם**. ליטול בה את הקוץ. אבל מחמה ללל אסור מפני שמחט מלאכתה לאיסור. עו"ש או"י כ"ז ועיין לעיל סעי' ג'

(צו) **שם**. ליטול בה את הקוץ. ובלבד שזהר שלא יוליא דם דעביד חבורה כדליתא ריש פ"י דסנהדרין. מ"א סי' ש"ח ס"ק ל"ב. והיינו היכא דאפשר ליזהר אצל אם אי

מפרשים והר"ן
בס' ראב"ד
ח שבת קמ"א
וכרענ' פ"ס בנמי
יש קיי' צנרי'
וכר' . ב ש .
לשם וכר' יוב'ק
הרי"ף והרא"ש .
משנת קי"מ: נ ש

יהיו מליתות של מצוה: יד המנעל חרש מותר לשמטו מעל הרפוס אע"פ שמלאכתו לאיסור כיון דשם כלי עליו ומותר למלטו לצורך מקומו וזו יסגול שגפסקה רצועה הפנימית עדיין תורת כלי עליו ומותר למלטו נפסקה החיצונה בשל מתורת כלי ואסור למלטו נואם הוא בברטלית מותר לברוך עליו גמי לח שהוא מאכל בהמה לתקנו שלא יפול מרגלו לובחצר שהוא נשמר שם אסור: וזו מחלוק שכבסו אותו ותחבו בו קנה לייבשו יכול לשמטו מעל הקנה אבל ליקח הקנה מתוכו אסור לפי שאינו כלי ואם תחבו בו כלי מותר ליטלו מתוכו אפי' הוא מלאכתו לאיסור נכירה שנשמטה אפי' אחת מירכותיה אסור למלטלה. הגה וכן

בפ החיים

תו"ש אוי מ"ז. ר"ז אוי מ"ה:
קי"ג) **שם**. לברוך עליו גמי לח וכו' ונראה דכחוט או משיחה אסור דלמא מצטיל ליה והוי קשר של קיימא. מ"א ס"ק כ"ט. תו"ש אוי מ"ח. ר"ז אוי מ"ד. והיינו דוקא בקשירה אבל בענינה מותר. א"א אוי כ"ט:
קיד) **שם**. שלא יפול מרגלו. דכרמלית לא מינטר התירו זאת שלא יאבד. לב"ש:

קטו) **שם**. ובחצר שהוא נשאר שם אסור. ונראה דאם רבים שם וגנאי לו לילך בלא מנעל שרי משום כבוד הבריות. מ"א סק"ל. א"ר אוי ל"ז תו"ש אוי מ"ט:

קטז) **סעי'** שו. יכול לשומטו מעל הקנה. ואף שמלטל את הקנה ע"י טלטול מן הגד שרי כיון שהוא לצורך החלוק שהוא דבר המותר כמ"ש ס"י ש"א סעי' ח' תו"ש אוי ו' והגם דלעיל סעי' י"ד אסור לשמוט המנעל אם לא דפוס כלי הוא והכא קנה לאו כלי הוא י"ל דהתם איכא טלטול מעליה מפני שהוא מהודק ולפיכך אם לא היה תורת כלי על הדפוס היה לנו לאסור אבל הכא שהוא רפוי הרבה לא יש כי אם קלת טלטול מן הגד ולצורך דבר המותר שרי כנ"ז:

קיז) **שם**. אבל ליקח הקנה וכו' וא"ת כיון שגפסקה זו מצט"י לשחרי כמ"ש סעי' י' וי"ל דאויגו לא הוה ארתייהו ליחודי קנים לכתונה. ר"ן. וא"כ בקנים שלנו המיוחדין לתלות עליו שרי. מ"א ס"ק ל"א. וכ"כ האחרונים: קיח) **שם**. לפי שאינו כלי. והוי מוקפה מחמת גופו דאסור אף לצורך מקומו. לב"ש:

קיט) **שם**. אפי' הוא מלאכתו לאיסור. כגון קנה של אורגים דחשיב מלאכתו לאיסור כמ"ש הרמב"ם ר"ש פכ"ו וכן הסכים הה"מ שם ולצורך מקומו שרי וכמו במנעל לעיל סעי' י"ד:

קך) **שם**. כירה שנשמטה וכו' גזירה שמא יתקע. גמי ופרש"י והוי בונה. וכ"כ העו"ש אוי ל"ד. מ"א ס"ק ל"ב. ר"ז אוי מ"ז:

קכא) **שם**. אפי' אחת מירכותיה וכו' וכ"ש אם נשמטו שתים טור. ופרש"י ירכותיה. פטפוטים שלה כעין רגלים:

קכב) **שם** הגה. וכן ספסל ארוך שנשמט וכו' ונראה דדוקא בנשמט קאשר דבזה אפשר לחברו ואין בו איסור רק אם יתקע וע"כ אסרו אפי' בלא תקע דשמא יתקע אבל אם נשבר רגל אחד דלא שייך בזה שמא יתקע אלא צריך לעשות רגל אחר לזה לא חיישינן. ורמ"א דנקט כאן אפי' אם נשברה מצט"י לאו דוקא הוא אלא נשמטה קאמר. ותו י"ל דאם נשמט הרגל כבר ואין כאן אותו רגל כלל אלא הספסל עומד כך בלא רגל ההוא אין איסור לסמוך אותו

ללל שרי. א"א אוי כ"ו ומש"ז אוי י"ב. והעיקר כסברה ראשונה אלא א"כ יחדם לכך שרי. ר"ז אוי מ"א. ועיין לעיל סי' י"ג אוי ו': קו) **שם**. מליתות של מנוה. לפי שאדם בודל מהם מלהשתמש תשמיש מגונה כגון קינוח ומצטלם בדעתו שלא להשתמש בהם כלל והרי בטל תורת כלי מעליהם ואסור לטלטלם לבזבז. והיינו בפחות מג' על ג' אבל ג' על ג' ראויה למידי דחשוב והיינו לעניים דלעיל. א"ר אוי ל'. וכ"מ בר"ז אוי מ"א:

קיז) **שבר'י** התנור מותר לטלטלם והרי הם ככל הכלים שמלאכתן להיתר. הרמב"ם פכ"ו דין ו' והיינו בנשברו בע"ש דאע"ג דהתנור מלאכתו לאיסור: השברים מלאכתו להיתר אבל נשברו בשבת הוה מוקפה. מש"ז אוי י"א:

קח) **סעי'** יד. מנעל חדש וכו' הא דנקט חדש לאשמעין רבותא דאפי' מנעל חדש שע"ג הדפוס ואינו רפוי דאיכא למימר לאו גמר כלי הוא כל זמן שמחוסר הולאה ולענין שבת אסור לטלטלו וכר"א קמ"ל דליכא איסורא אפי' בחדש ואח"ל צי"ן שע"ג הדפוס דכבר היה כלי מקמי שניתן הדפוס בתוכו דפשי"א דשרי. ב"ח. ט"ז ס"ק י"ג:

קט) **שם**. מותר לשמטו וכו' וה"ה דמותר ליקח הדפוס מתוכו כיון שהוא כלי וכמ"ש בסמוך לגבי חלוק. ב"ח. ט"ז שם. מיהו הא"ר אוי ל"ב כתב דאם אפשר ליקח המנעל מעל הדפוס אסור ליקח הדפוס מתוך המנעל יעו"ש. וכן התו"ש אוי. מ"ו פקפק בדברי הב"ח והט"ז הג"ז ומ"מ לענין דינא מסכים עמהם וכ"פ הר"ז אוי מ"ב. מש"ז אוי י"ג. ח"א כלל ס"ז אוי ה': קי) **שם**. כיון דשם כלי עליו וכו' פ"י הדפוס הוא כלי שמלאכתו לאיסור ומותר לטלטלו לצורך מקומו כלומר לצורך המנעל שהדפוס נתון לתוכו. ב"ח. ט"ז שם:

קיא) **סעי'** שו. סגול שגפסק רצועה הפנימית וכו' פרש"י שהסגול יש לו שני מקומות שקבועים בו הרצועות אחד מבחוץ ואחד מבפנים לבין הרגלים כעין שיש למנעלים שלנו וכשגפסק הפנימי ראוי הוא לתקנו ואעפ"י שתיקונו ניכר וגנאי הוא מ"מ ללד פנים לא מתחזי וכשגפסק החיצונה אינו הגון שוב לתקנו עכ"ל. ונראה מ"ש כעין שיש למנעלים שלנו הם המה שאין להם עור ע"ג הרגל רק רצועה א' מחברתם זה לזה והרצועה חוגגת מע"ג הרגל יחד בחבור שמחבר בראש אחד מן הרצועה ונקראין בל"א פאנטאפל וכן פרש"י בהדיא אסגול פ' אלו קשרים דף קי"ב ע"א יעו"ש. פרישה אוי י"ב. ועיין בא"ר שאלה:

קיב) **שם**. בטל מתורת כלי וכו' דגנאי הוא לתקנו כיון שניכר מבחוץ. ונראה דבמנעלים שלנו אעפ"י שגפסקה הרצועה עדיין חזי ללבישה ותורת כלי עליו דדוקא מנעלים שלהם שהיו פתוחים לגמרי מלמעלה ולדיו של עץ או של עור קשה והרצועה נקשרת ע"ג הרגל כמ"ש רש"י ואם נפסקה לא היה יכול לטעלו משא"כ שלנו, מ"א ס"ק כ"ח. א"ר אוי ל"ה

וכן ספסל ארוך שנשמט אי' מרגליה כ"ש שהים דאסור לטלטלה ולהניחה על ספסל אחרת ולישב עליה אפילו נשברה מצע"י (תרומת הדשן סי' ע"א) חל"כ ישב עליה כך פעם אחת קידם השבת (צ"י ס"ס ש"יג) גם אסור להכניס הרגל לשם משום צנין (צ"י ס"ס) י"ז פלבנים שנשארו מהבנין מותר לטלטלם דמעתה לא קיימי לבנין אלא למזוגא (פי' לסמוך ולשבת עליהן) עלייהו ואם סידרן זה על זה גלי אדעתיה שהקצין לבנין ואסור לטלטלם: י"ח עקוץ המונח ברשות הרבים מותר לטלטלו פחות פחות מארבע אמות ובכרמלית מותר לטלטלו להדיא משום דחיישינן שמא יזקקו בו רבים ובמקום הויקא דרבים לא גזור רבנן שבות*: י"ט פסולם של עלייה שהיא גדול ועשוי להציח בו גבו אסור לטלטלו אבל של שובך צמותו מותר לטלטלו למקום אבל לא יוליכנו משובך לשובך כדי שלא יעשה בדרך שהוא עושה בחול ויבוא לצוד: כ קחריות (פי' ענפים) של דקל שקצצם לשריפה מוקצים הם ואסור לטלטלם ישב עריהם

מעט

כף החיים

ישמרו את עצמם ממונו והביא רחיה מהא דכתב בה"ג דאף בגחלת של מתכה מני שייך ליסור דאורייתא משום מלך כמ"ס הרן (ועיין לקמן סי' של"ד) חלל דמשום סכנה התירו בזה כיון דאין חומה ניכרת כ"כ דאף צהר דחול סומקא יש בו כח לשרוף ולכך שרי אבל בשל עץ דלל זמן שהוא שורף הוא אדום וניכר לכל לכך אינו מותר אלא לר"ש דס"ל שאינו אלא מדרבנן וכו' וה"ה לדידן מני דלא ס"ל כבה"ג יש לחלק בהכי בין ניכר לאינו ניכר עכ"ל. והסכים לדבריו התוס"ס אוי"ט וכתב דהמ"א הביא הדברים בקולור ותמה עליו ועי"ס מה שהירץ לכל קושיות המ"א יעו"ס. ומיהו הרשב"ץ בתשו' ח"א סי' קל"ז כתב דזה החילוק בין דברים הנראים לשאינן נראים אינו נכון לאסור שבות במקום היזק דהא אמרינן פ' המניח שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים ומואלין ממון כ"ש שגדחה שבות יעו"ס והביאו ברכ"י או' א' ח' אמנם הער"ה או' ח' כתב דצחי הרשב"א מוכח בהדיא כהריב"ש דאפי' שבות דרבנן אסור יעו"ס:

קלא (שם) מותר לטלטלו וכו' ול"ע אם יש להחיר צאבן כי נראה דלא התירו אלא בדבר שלא יהא מונח שם מע"ס דלא הו"ל לסלקו מאתמול דאם לא כן היה מותר לסקל אבנים בשבת אלא כדאמרן. מ"א ס"ק ל"ז. ולא נהירא דקון משמע דמונח מע"ס וגם מפרש"י ריש דף מ"ב משמע הכי בגחלת של מתכה. א"ר או' מ"ה. ומ"מ דעת האחרונים כהמ"א ולא מטעמיה אלא משום דלא התירו אלא דבר שיש בו החק כמו קוץ ולא צאבן:

קלב (שם) מותר לטלטלו וכו' ואם יש נכרי עדיף לטלטלו ע"י נכרי. פרישה או' ח"י:

קלג (שם) פחות מדי' אמות. עד שיסלקנו לזידי ר"ה. רש"י שם, ר"ז או' מ"ט:

קלד (שם) י"ט. אסור לטלטלו. שאין עליו תורת כלי. רמב"ם פכ"ו דין ג' ובי' דטעמא דהוי כאחד מדלתות הבית וכמ"ס סעי' ח' מ"א ס"ק ל"ח, תוס"ס או' ס"א. ומשמע אף לצורך גופו ומקומו אסור ושל שובך לצורך גופו מותר. א"א או' ל"ח:

קלה (שם) מותר לנשותו וכו' וסולם שהיה מחובר לקרקע ונפרד ציוס שבת אסור לטלטלו כמ"ס לעיל או' ע"ד לגבי דלתות הבית יעו"ס:

ק"ו (שם) מותר לנשותו וכו' וה"ה דמותר להוליכו ממקום למקום אלא רק משובך לשובך אסור. שמא יבא לידי לידה. פרישה או' ו' וא"כ משמע כ"ש סולמות קטנים העשויים

אותו על ספסל אחר דכאן אין שייך שמא יתקע ובפרט במקום שהוא צורך בית המשחה בשבת דיש להקל. ט"ז ס"ק י"ד. א"ר או' מ"א. תוס' או' נ"ו. ולכן כ"ל דמותר להניח דף על ספסלים או על חתיכת עץ שהכניס מע"ס לכך דל"ש בזה שמא יתקע. ח"א כלל מ"ד או' ו':

קכג (שם) בהגה. אלא ח"כ ישב עליה וכו' דלא גרע מחירות של דקל כמ"ס סעי' י' ד"מ סס"י ש"ג. והטעם כיון דיסב עליה כך מצע"י שוב לא חיישינן שמא יתקע. עו"ס או' ל"ו. מ"א ס"ק ל"ג. א"ר או' מ"ב וכתב דלא כהמ"ס תוס"ס או' כ"ה. ר"ז או' מ"ז:

קכד (שם) בהגה. גם אסור להכניס וכו' פי' אפי' שלא בחזוק משום חשש צנין אם יתקע. ט"ז ס"ק ט"ו. והיינו אף שיסב עליו צע"ס בסמיכה דמותר לטלטלו אפי"ה אסור להכניס הרגל כך צרפוי גזירה. שמא יתקע. מש"ז או' ט"ו. ואם הוא לעולם רפוי שרי כמ"ס סי' ש"ג סעי' ו' מ"א סיק ל"ד. תוס"ס או' נ"ו ר"ז שם ועיין עוד לקמן סי' ש"יג סעיף ח':

קכה (שם) י"ז. לצנים שנשארו מן הצנין וכו' משמע דמסתמא עומד לכך וא"ל מחשבה לזה אבל צחשו' הרא"ש כלל כ"ב כתב דצנין מחשבה לזה. א"ר או' מ"ג. וכ"כ התוס"ס או' כ"ז:

קכו (שם) אלא למזוגא עלייהו. והוי תורת כלי עליהם. צ"י צסס רש"י. מ"א ס"ק ל"ה. ומותר אף מחמה ללל. א"א או' ל"ו. ומשמע דאם נשברו כל שראוי למידי הוי כדין שברי כלים בסעי' ו' וסעי' ז' יעו"ס א"א או' ל"ה:

קכז (שם) אלא למזוגא עלייהו. ומיהו אי לא הוי חזו למזוגא עלייהו היה לריך לעשות מעשה כצסעי' י' תוס"ס או' כ"ז:

קכח (שם) ואסור לטלטלם. ואפי' לצורך גופו כגון לכסות בו הפך אסור דאינו דומה לשברי כלים דאחיא מכלים וכ"ס לצורך מקומו. פרישה או' י"ז. ולא מהני מחשבה. א"ר או' מ"ג. א"א או' ל"ו. ודיניהו כדין אבנים דסעי' כ"א וסעי' כ"ב:

קכט (שם) ח"י. קון המונח בר"ה וכו' ודין גחלת המונח בר"ה הלא כהוב צסס"י של"ד:

קל (שם) קון המונח בר"ה וכו' כתב הריב"ש סי' ת"א דוקא קון דק שאינו ניכר הוא דהתירו חז"ל משום הויקא אבל קון גדול ודאי לא התירו בזה כיון דניכר לכל וממילא

וכר"א הר"ף
והרא"ש והרמב"ם
בפר' כ"ה ד' כס
ובשמואל ר"ן שם
בשם רב האי
ור' יונה וכו'
הרא"ש והרמב"ם
בפכ"ה ש' רמב"ם
שם מטעם דרי
וכר' חמי' שבת
קכ"ה ת' רשב"א

מעט מבע"י מותר לישב עליהם בשבת וכ"ש אם קשרן לישב עליהם או ראם חשב עליהם
מבע"י לישב עליהם אפי' בחול: בא שאבל נדבך על אבנים אע"פ שחשב עליו מבע"י
אסור לישב (עריהם) אא"כ למדום (פ' סדרוס) הגה וי"א דדין אבנים דדין חריות וכן עיקר (מרדכי פ'
במה עומנים והמגיד פ' כ"ה בשם הר"ף וכן יש לפרש הרא"ש): כב האסור לכסות פי חבית באבן
או בבקעת או לסגור בהן את הדלת או להכות בהן בברזא פי הקנה שמשימים בחצית להוליא
היין ממנו) אף על פי שחשב עליה מבע"י אסור אלא אם כן יחדה לכך לעולם אבל יחדה
לשבת זה ברבר לאזה"מ ברבר שאין דרכה לייחדה לכך כגון הני דאמרן אבל בכל
מידי

כף החיים

ומיהו אם יחדה לכך לעולם מועיל כמ"ס לקמן סעי' כ"ב
ובדבריו לשם או קכ"ב:

קמ"ד) שם. אסור לישב עליהם וכו' דבשלמא חריות איכא
דקיימו לשיבה ואיכא דקיימו לעלים וכו' ואיכא דקיימו לעלים וכו' לא
נאסרו אלא מפני מחשבה שקללן לשריפה ומפני כך מחשבת
ישיבה מויליא מידי מחשבת שריפה אצל נדבך של אבנים ליכא
דקאי לשיבה לפיכך לריך מעשה להוכיח שהן לשיבה. ב"י בשם
הה"מ פכ"ה. מ"א סק"מ:

קמ"ה) שם. אסור לישב עליהם וכו' דהיינו לטלטל כדי לישב
עליהם דשיבה לחודה ודאי שרי בכל ענין דלטלטל
ע"י גופו לא שמיא לטלטל כמ"ס סי' שי"א סעי' ח'. מ"א ס"ק
מ"א, תו"ש או' ס"ד, ר"ז או' כ"ב:

קמ"ו) שם. אלא א"כ למדום. ואין מעשה הסידור מועיל אלא
לטלטל של לורך הישיבה אצל לורך מקומו או
לורך אחר אסור. ר"ז שם:

קמ"ז) שם. הגה. יש אומרים וכו' הוא דעת המרדכי דס"ל
כזה"ג דנדבך דמיא לחריות דגם נדבך איכא דקאי
לישיבה ולא דמי, לאבך בסעי' כ"ב. תו"ש או' ס"ה:

קמ"ח) שם. בהגה. דדין אבנים וכו' פירוש דמועיל מחשבה
כמו שמועיל בחריות. עו"ש או' מ"ג:

קמ"ט) שם. בהגה. וי"א דדין אבנים וכו'. הלבוש לא העתיק
דברי הגה זו כדרכו הגהוג להעתיק דברי רבו
וכן הר"ז לא הביא דברי מור"ם ז"ל ומשמע דדעתם לפסוק כהרמ"ם
שהם סתם השיע דישלחלך בין אבנים לחריות. וכ"כ דעת מ"א
ס"ק מ"א. וכ"כ דעת האחרונים:

קנ) סעי' כב. אסור לכסות פי החציות וכו' ר"ל אסור
לטלעל אבן או בקעת עץ לכסות בהם פי החצית
או לסגור זכו' ר"ז או' ג"ן:

קנא) שם. אע"פ שחשב וכו' ואף אם כבר נשתמש בהם
תשמים זה פעמים רבות בחול וגם חשב עליהם
מבע"י להשתמש בהם תשמים זה בשבת אין זה מועיל כלום
אלא א"כ יחדם לכך לעולם שאז ירד עליהם תורת כלי ע"י
שתיחדו לתשמים זה לעולם. ר"ז שם:

קנב) שם. אלא א"כ יחדה לכך לעולם. ודע דגם בנדבך
סגי ביחוד לעולם אף לדעת הרמב"ם והמחבר

כמו באון על פי החציות לדעת הרשב"א והר"ן והא דכתב
דלריך מעשה אורחא דמלתא נקט לפי שאין דרך לייחדה לכך
לעולם אצל באמת סגי ג"כ ביחוד לעולם. תו"ש או' ס"ו:
קנג) שם. אצל יחדה לשבת זו בלבד לא. אלא א"כ עשה
מעשה וכמ"ס סעי' כ"א. מ"א ס"ק מ"ב. ואז
מותר לטלטל לורך אותו דבר שהוכנו לו אצל לא לורך
אחר. ר"ז או' כ"ג:

העשויים לטלטל בצית מוית לזית דמותר לטלטלם:
קלז) סעי' ד. חריות של דקל שקללם לשרפה וכו' משמע
הא קללם בסתמא לא אסורי משום דאיכא
דקיימו לשיבה ואיכא דקיימו לעלים וכש' קללם לעלים נאסרו אצל
בסתם לא נאסרו. כ"מ בזה"מ פכ"ה דין כ"א. וכ"כ מ"א ס"ק
ט"ל. א"ר או' מ"ז. תו"ש או' ס"ב. ומיהו בעלים שלנו שאין
עומדים לשיבה כתב מ"א סק"מ דמעשה בעינן כמו בסעי' כ"ב
א"ר שם, תו"ש שם:

קלח) זמורה שיש בראשה. עקמומית ענין מולג שראוי לתלות
בו דלי ולמלאות בו אע"פ שחשב עליו מע"ש
למלאות בו אסור למלאות בו בשבת אלא א"כ היא קשורה בדלי מע"ש
דחיישין שמה תהיה ארוכה ויקטמנה מתוך שהיא רכה ונוחה
לקטום ונמלא עושה כלי וחייב משום מכה בפטיש. הרמב"ם פכ"ג
ובגמ' ד' קכ"ה. מ"א שם. ומשמע דאם היא קשה דליכא חשש
שמה יקטום סגי אם יחדה לכך מבע"י ומותר לטלטלה. ומשמע
שם בגמ' דמחובר לקרקע אפי' למטה מג' אסור להשתמש ממנה
אלא א"כ קשר ולא מהני מחשבה. מ"א שם. ור"ל דמבואר בס'י
שלי' דמותר להשתמש במחבר שהוא פחות מג' והיינו כגון
לישב עליו אצל להשתמש ממנה אסור משום מוקלה אלא א"כ
קשורה בדלי, לב"ש. וכגון לשאוב מן המעיין שאינו עמוק. א"ר
או' ג"ן. וכן פרש"י שם בגמ':

קלט) שם. ואסור לטלטלם. היינו לטלטל ממש אצל לישב
עליהם כשאין מזין ממקומן ודאי שרי. כ"כ
המאירי, ואפי' כשמוזין ע"י ישיבתו מלדד המ"א ס"ק מ"א להקל
משום דלטלטל מן הלד הוא כל זמן שאין מוים בידים וכן הסכים
המאירי רק שכתב דבמקום שאין לורך ראוי לפרוש מזה.
וכ"כ מ"ב או' פ"ב. ועיין לקמן או' קמ"ה:

קמ) שם. מותר לישב עליהם וכו' היינו אפילו ללטלטל כדי
לישב עליהם. ר"ז או' כ"א:

קמא) שם. או אם חשב וכו' אכ"ש דלעיל קאי לומר דגם
אם חשב עליהם הוי נמי כ"ש דשרי דאם ישב
מהני כ"ש חשב ולא זו אף זו קתני דלא זו דקשרן הוי כ"ש דשרי
אלא אפי' חשב הוי כ"ש דשרי דחשב עדיף מישב. תו"ש או'
ס"ג. ואע"ג דהזמנה לאו מילתא היא שאני הכא דאסורא משום
מוקלה ובמחשב עליה גלי דעתיה דלא מקלי דעתיה מיניה.
פרישה או' כ"א:

קמב) שם. אפי' בחול. פי' שחשב עליהם שישב עליהם בחול
ולא חשב שישב עליהם בשבת. פרישה או' כ"ב
מיהו בא"ר או' מ"ח כתב בשם כמה פו' דבמחשבה לחול לא
מהני אלא א"כ חשב לישב עליהם בשבת יעו"ש:

קמג) סעי' בא. אצל נדבך של אבנים וכו' שאין מחשבה
מועיל לאבן לעשותה כלי. ט"ז ס"ק ט"ז

א שכלי הלשונות
ר' יעקב, במדרכי
סוף פ"ז דשבת
ור"י ג' שם דשכ"ל
ד שבת ל' דבריי
ה כמחולל שם
ו שם אחת י"ז
אכל הכ"י כחש
דח"ה י"ז דרש"י
שם * (וכן הוא
בעור) ח ר"ן ור"י
שם ש שם דמכנה
מ"ט לפי ר"ת.

מידי דאורחיה בהכי כגון לפצוץ בה אגוזים ביחוד לשבת אחת סגי אויש מי שאומר דלא
שנא גוי"א שצריך שיעשה בה שום מעשה של תיקון מבע"י. (וע"ל סימן רנ"ט דביחוד סגי)
כג גמותר לחתוך ענף מן הדקל מבע"י ומותר להניף בו על השלחן בשבת להבריה
הזבובים כיון דלצורך חתכו עשאו כלי גמור: כד דפשתן סרוק וצמר שנותנים על המכה
האם חשב עליהם מבע"י לתתם על המכה ואו שישב בהם שעה אחת מבע"י או
שצבען בשמן זדגלי דעתיה דלמכה קיימי או שכרכן במשיחה ליתנם על המכה בשבת
תו לית בהו משום מוקצה ומשום רפואה נמי ליכא שאינו אלא כמו מלבוש שלא יסרטו
בגדיו* (במכה) גוי"א דלא סגי במחשבה לחוד: כה מעורות יבשים בין של יאומן בין של
ב"ה מותר לפלגלן. הגה וי"א דוקא עורות דהמה גסה דחוי לישב עליהם אכל מצהמה דקה חסור ח"א"כ

חשב

כף החיים

קנה) **שם**. ביחוד לשבת אחת סגי. ולא דמי לסעי' כ"א
דשאני התם שאין האבן עשויה לישב עליה
משא"כ הכא דאורחא דהכי. וכ"מ סי' ש"ג סעי' כ"ב דמיירי נמי
באבן עגולה דאורחא דהכי ולהכי מהני יחוד. ומ"א ס"ק מ"ג
ומותר לטלטלה גם לכל לרכיו. ר"ז שם:

קנה) **שם**. ביחוד לשבת אחת סגי, וכן אם נשתמש בה
כבר תשמיש זה מצד"י אפי' פעם אחת. בלבד
הוכנה לכך אעפ"י שלא חשב עליה לשבת זו. ר"ז שם:
קנו) **שם**. ויש מי שאומר דלא שאל. ר"ל דבשניהם צעיקן
יחוד לעולם. והי"א מוסיפים באבן דכיוצא דצעיקן
מעשה. לב"ש. וכ"כ התו"ש או' ס"ז יעו"ש:

קנו) **שם** הגה. ועיין לעיל סי' רנ"ט דביחוד סגי. היינו מ"ש שם
סעי' א' גבי מוכין דסגי ביחוד לעולם. ולפי דעת
המרדכי (היא סברה י"א שהציא הש"ע שצריך מעשה של תיקון)
ל"ל דהא דסגי שם ביחוד והוא ש"ס ערוך היינו דוקא יחוד ע"י
מעשה. תו"ש או' ס"ז. ומיהו מ"ש התו"ש דלריך יחוד לעולם
כבר כתבנו לשם או' ה' דא"ל לעולם יעו"ש. ובענין אותם
אבנים שמטמינים בהם אפי' לדעת המרדכי א"ל תיקון של
מעשה אלא ביחוד לעולם סגי כמ"ס המ"א ס"ק מ"ד. יעו"ש
וכ"כ התו"ש שם. וכ"פ הש"ע דס"י רנ"ט סעי' ב' ועיין בדבריו
לשם או' ט"ז:

קנה) **סעי'** כג. להצריח הזבובים. וצדד שיהיה שלא יתרוג
הזבובים. כלבד. עו"ש או' י' א"ר או' כ"ג. ועיין לקמן
סי' שט"ז או' ל"א:

קנה) **שם**. להצריח הזבובים. וה"ה לאיים על התנוקות שיכס
בהם. ט"ז ס"ק י"ז. א"ר או' נ"ד. ובהא סגי
ביחוד לשבת אחת דאורחיה בכך ואם אין אורחיה בכך לריך
יחוד לעולם. תו"ש או' ס"ח אכל חסור לומר לעכו"ם שיתלוש
לו ענף מן המכבדות שמכבדין הבית (להכות בו התנוקות) אלא
א"כ הוליו מן המכבדות ויחדו לכך מע"ש. ט"ז שם. א"ר או'
נ"ד. ר"ז או' נ"ה ומ"ש שם התו"ש על דברי הט"ז הג"ז עיין
מה שמיישב המש"ז:

קס) **שם**. כיון דלצורך חתכו וכו' והיינו כיון דיחדו לכך וכמ"ש
סעי' כ"ב. מ"א ס"ק מ"ה. ור"ל דלאו דוקא
חתכו מדקל לשם זה דעשה מעשה אלא דה"ה אם היה מונח
ענף מדקל ויחדה לכך שרי כבסעי' כ"ב ואף אט קללן
לשריפה ויחד לזבובים אח"כ מהני כבסעי' י' חריות וכו' הואיל
וראוי לכך מהני ביחוד לשבת א' וי"א לעולם יעו"ש. א"א או'
מ"ה. וכ"כ הלכ"ש:

קס) **שם**. עורות יבשים וכו' בין עבודין בין שאינן עבודין
מותר לטלטלם מפני שראויים להסמך ולשבת
עליהם ויש תורת כלי עליהם. ר"ז שם:

קע) **שם**. עורות יבשים וכו' ועורות של עכו"ם מצהמה
שחטו בשבת חסור לטלטלן משום גולד למ"ד גולד
חסור. תו"ש סוף או' מ"א. ועיין לעיל או' נ"ט ואו' סי' ודוק:
קעא) **שם**. בין של אומן. דקפיד עליהו וכו' אפי' מותר
לטלטלן שאין הקפדתו מצטלן מהיות כלי שסתמן
עומדין להכי לבוש. עו"ש או' נ"א:

קס) **שם**. עורות יבשים וכו' והיינו כיון דיחדו לכך וכמ"ש
סעי' כ"ב. מ"א ס"ק מ"ה. ור"ל דלאו דוקא
חתכו מדקל לשם זה דעשה מעשה אלא דה"ה אם היה מונח
ענף מדקל ויחדה לכך שרי כבסעי' כ"ב ואף אט קללן
לשריפה ויחד לזבובים אח"כ מהני כבסעי' י' חריות וכו' הואיל
וראוי לכך מהני ביחוד לשבת א' וי"א לעולם יעו"ש. א"א או'
מ"ה. וכ"כ הלכ"ש:

קס) **שם**. עורות יבשים וכו' והיינו כיון דיחדו לכך וכמ"ש
סעי' כ"ב. מ"א ס"ק מ"ה. ור"ל דלאו דוקא
חתכו מדקל לשם זה דעשה מעשה אלא דה"ה אם היה מונח
ענף מדקל ויחדה לכך שרי כבסעי' כ"ב ואף אט קללן
לשריפה ויחד לזבובים אח"כ מהני כבסעי' י' חריות וכו' הואיל
וראוי לכך מהני ביחוד לשבת א' וי"א לעולם יעו"ש. א"א או'
מ"ה. וכ"כ הלכ"ש:

י כר' יוסי שם
כ שם ברייתא
ל שם במשנ' קמ"ג
כר' נחמן שם בנמ'
מ לפי הסו' שם
ג רמ"ש בנ' לפי
הכ"י סכ"י ומכא
בס"י ש"ס. ע שם
במשנה קכ"ז
פ שם בבבלי קכ"ח

חשב לישב עליהם מצע"י (רש"י פ' ז"ט): כו ננסרים של בעה"ב מותר למלטלן ושל אומן אסור
אא"כ חשב עליהם מבע"י ליתן עליהם פת לאורחים או תשמיש אחר: כז לעצמות
שראויים לכלבים וקליפים משראויים למאכל בהמה ופרורים שאין בהם כזית מותר
דהעבירים מעל השלחן אבל אם אין הקליפים ראוים למאכל בהמה אסור למרטלם
אלא מנער את הטבלא והם נופלים נואם יש פת על השלחן מותר להגביה הטבלא
ולמלטלה עם הקליפים שאינם מאכל בהמה שהם בטלים אגב הפת סואם היה צריך
למקום השלחן אפי' אין עליה אלא דברים שאינם ראויים למאכל בהמה מותר להגביה
ולמרטלם: כח עחבילי עצים וקש שהתקין למאכל בהמה אפי' הם מגדולים הרבה מותר
למלטלן

בף החיים

בהג"ט או' ו' עו"ש או' נ"ו ח"ר שם:
קפא) שם. מנער את הטבלא וכו' דק"ל למלטול מן הלד
שרי לצורך דבר המותר ומכ"ש ניעור דגרט
מלטול מן הלד כמ"ש הסו' ריש נוטל. תו"ש או' ע"ו, לב"ש:
קפב) שם. מנער את הטבלא וכו' והא דלא הוי הטבלא
בסיס לדבר האסור כתבו הסו' ריש זילה משום
דלא הוי דעתו להניחו שם כל היום. ח"כ כיון דהו"ו שם אוכלין
הוי בסיס לאיסור ולהיתר. ועוד דאין זה מניח בכוונה דאינו
חושש היכן יפלו עכ"ל. וכ"כ הסו' בשבת דף מ"ד ע"ז דאפי'
מניח בשבת אסור לנער ולפי מ"ש ס"י רס"ו סעי' ט' לא הוי
בסיס אלא אי"כ הוי עליו כה"ש יעו"ש ומ"מ חף הסו' מודו
דאם נטלו המוקלה משם מותר למלטלו דלא הוי בסיס כיון שלא
היו עליו כה"ש (דאין מקלה לחי שבת) וכ"ה בהדיא בגמ' מ"ח
סק"ן, תו"ש שם. ועיין לקמן סי' ש"ט סעי' ד' וסי' ש"י סעי'
ג' ודוק:

קפג) שם. מנער את הטבלא וכו' או אוכל את האוכל
וזורק את הפסולת בלשונו לאחריו כמ"ש הרמב"ם
פכ"ו דין ט"ז. והביאו מ"ח שם. תו"ש שם:

קפד) שם. מנער את הטבלא וכו' נראה דה"ה אם מעבירים
ע"י ד"ח כגון שהוא מגרר אותם ע"י סכין מן
המפה דמותר כיון דלא נגע בהם והו"ל למלטול מן הלד ומותר
כמ"ש ס"י ש"י. ט"ז ס"ק ח"י. וכ"כ ז"י ס"י של"ז דאפי' יש
בזית קליפי אגוזים דמוקלים מותר לכבדס דהו"ל ליה כגדף
של רעי יעו"ש. והביאו מ"ח שם סק"ד. והא דכתב הט"ז בסי'
שי"א סק"ז דאסור לדחוף ע"י קנה דבר שהוא מוקלה התם
מיידי בשאינו מונח לפניו וא"כ לא הו"ל כגדף של רעי ולכך
אסור. ח"כ התם מיידי בשאינו נלכך למקומו והכא מיידי בנלכך
למקומו וללטול מן הלד לצורך דבר המותר שרי כמ"ש בסי'
שי"א סעי' ח' וכ"כ האחרונים:

קפה) שם. שהם בטילים אגב הפת. כלומר אע"ג דבכל
מקום דהוי בסיס לאיסור ולהיתר חס יכול לנער
לריך לנער כמ"ש ס"י ש"ט סעי' ג' ולא אמרו ככר או תינוק
אלא למת בלבד כמ"ש ס"י שי"א ססעי' ה' שאני הני שהם
בטילים לגבי פת אבל כל מידי דלא בטיל לגבי פת ולא הוי
עליה תורת כלי אין מטלטלין אגב פת. כ"כ הרא"ש בשו' ורי"ז
חי"ג. ומשמע מזה דמותר להניח אללס ככר או תינוק
דומיא דמת. אבל בפסקיו פ"ז די"ט כתב דוקא לצורך כפיו
כשאוכלה לתוך הסל שהלחם בו אבל להניח לחם עליהם כדי
ללטול אסור דלא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד.
והרמב"ן במלחמות והד"ן כתבו דהא דאסור בשאר מילי בככר
היינו כשמלטל האיסור ממש אבל כשמלטל ההיתר והאיסור
מונח

קעב) שם. הגה. אלא ח"כ חשב וכו' דכיון דחשב עליהם מצע"י
חל עליהם תורת כלים ומותר למלטלם. ונראה
דבלחים לא מהני מחשבה דבטלה דעתו אלל כל אדם דאין דרך
למזגא עלייהו כשהן לחין. עו"ש או' כ"ב. חמס הסו"ש או'
ע"ג השיג על דברי העו"ש הנ"ל וכתב דלכ"ע צ"ן לרש"י וצ"ן
לר"ת מהני מחשבה גם בלחין יעו"ש. וכ"כ הלכ"ש דמהני מחשבה
גם בלחין:

קעג) שם. בהגה. אלא אי"כ חשב וכו' וה"ה אם ישב עליהם
מעט מצע"י כמ"ש לעיל סעי' ד':

קעד) שם. בהגה. אלא אי"כ חשב וכו' ואם נתן לאור לסחורה
לריכין יחוד וכמ"ש רס"י רנ"ט. מ"ח ס"ק מ"ח.
תו"ש או' ע"ג:

קעה) סעי' בו. נסרים של צעה"ז וכו' דסתמן להשתמש
בהן הן עומדים ותורת כלי עליהן. אבל של אומן
אסור שהקלן למלאכתו, לבוש, ובש"ס שם הטעם משום דקפיד
עלייהו האומן שלא יתקלקלו. ח"ר או' נ"ט. וא"כ נסרים של
סוחרים שנתנום לאור ל"ע אם מותר למלטל בשבת דקפיד
עלייהו שלא יתקלקלו ויתעקמו כמו אומן אע"ג דלא החליקון
ברהיטוי וכו' ח"ח או' מ"ח:

קעו) סעי' בו. עלמות שראויים לכלבים וכו' שנתפרקו בשבת.
וכן אם נתפרקו צע"ש כמ"ש בבבלי וכו' לקמן סעי'
כ"ק בהגה יעו"ש.

קעז) שם. מותר להעבירם מעל השלחן. היינו למ"ד נולד
שרי. מ"ח ס"ק מ"ט. ח"ר או' ס' תו"ש או' ע"ה
רי"ז או' ס' אבל צו"ט יש להחמיר בנולד ולהזהר שלא להעבירן
מעל השולחן אלא כמו שיתבאר (ר"ל בקליפין שאין ראויין לאכילה)
לקמן. רי"ז שם. ועיין לעיל או' נ"ט:

קעה) שם. מותר למלטלם וכו' אפי' בידים, ז"י שם רש"י.
לבוס:

קעט) שם. אבל אם אין הקליפים ראויים וכו' כגון קליפי
אגוזים וכל כיוצא בהם. לבוש, ובשה"ג פי נוטל
כתב דמנהג העולם למלטל קליפי אגוזים ושקדים וכו' שאינם
ראויים לאכילה כלל לא לתקדש ולא לבהמה כי סומכים על רש"י
יעו"ש והביאו כנה"ג בהגה"ט. מיהו הב"ח כתב דגם רש"י מודה
למסקנה דאסור. ח"ר או' ס"ח. ואם נשאר מעט בשר בעלמות
או מעט פרי בקליפות חף לר' יהודה מותר למלטלם ואפי'
צו"ט, מאירי, פת"ע:

קף) שם. אבל אם אין הקליפים ראויים וכו' מכאן נראה
דאסור למלטל קליפות הביצה שאוכלין ביום השבת
דלא חזו למאכל בהמה ונראה שמכאן נתפשט המנהג לרוב
בני אדם לשבד הביצים תוך הכלי ונופלים שם קליפתן. שכנה"ג

לטלפלן: כט צבל שהוא ראוי למאכל חיה ועוף המצויים מטלפלים אותו ואם אינו ראוי
אלא למאכל חיה ועוף שאינן מצויים קאם יש לו מאותו מין חיה ועוף מותר לטלפל
מאכל הראוי לאותו המין וא"ל אסור. הגה ולפי זה מותר לטלפל עלמות שנתפרקו מן הבשר מע"ש
אם ראויים לכלבים דהא כלבים מלויים. (ב"י דלא כה"ר): ו' גרעיני תמרים במקום שמאכילים אותם
לבהמה מותר לטלפלן ואדם חשוב צריך דהחמיר על עצמו שלא לטלפלן אלא דרך
שנוי: לא שבשר חי אפילו תפל שאינו מלוח כלל מותר לטלפלו משום דחזי לאומצא

וכן

בף החיים

בביתו מותר לטלפל מה שראוי לאותו מין עו"ש או כ"ו:
קצו) **שם** בהגה. שנתפרקו מן הבשר מע"ש וכו' כלומר וכ"ש
שנתפרקו בשבת כיון שהיו ראויין בזה"ש חגב
הבשר שהיו עליהן ולאפוקי מדעת הר"ן דס"ל דשנתפרקו מע"ש
אסור אלא ח"כ יש לו כלבים והב"י חלק עליו דהא כלבים
מלויים. תו"ש או פ"א

קצה) **שם** בהגה. דהא כלבים מלויים. ופשוט דאם אין כלבים
מלויים בכל ענין אסור. מ"א ס"ק כ"ד. תו"ש שם, ולכן
אסור לטלפל העלמות במקום שאין כלבים מלויים כגון אם שבת
בשדה או במלון [או בספינה] שאין שם כלב בין שנתפרקו מן
הבשר בשבת ובין שנתפרקו מע"ש. ועלמות קשים כל כך שאף
לכלב אינן ראויים אסור לטלפלן בכל מקום כעלים וכאבנים
ר"ז או ס"ה:

קצו) **שם** בהגה. דהא כלבים מלויים. ובמקום שאין נמלאים
כ"א חותם מין כלבים שאין אוכלין עלמות חשוב
אין כלבים מלויים:

קצו) **סעי'** ל. גרעיני תמרים וכו' היינו למ"ד נולד שרי
דמקרי נולד. תו"ש או פ"ב:

קצה) **שם**. ואדם חשוב צריך להחמיר וכו'. מדלא כתבו
הטור והמחבר בשאר נולד שרי צריך להחמיר נראה
דוקא גרעיני משום דיש מקומות שאין מאכילין אותם לבהמה
ולכן יש להחמיר גם בשאר מקומות מ"א ס"ק נ"ה. תו"ש או
פ"ג. ר"ז או ס"ו. והלבוש כתב הטעם משום דאינם נאכלין
גם לבהמה אלא ע"י הדחק. וא"כ משמע הא שאר גרעיני הראויין
לבהמה בכ"מ ובלא דחק אף אדם חשוב א"ל להחמיר:

קצט) **שם**. אלא דרך שינוי. כגון להחזיר פניו ולהשליכן אחר
המטה או לזרקן בלשונו או לטלפלן חגב הפת
ר"ו דף פ"ה. א"ר או ס"ו:

ר) **סעי'** לא. בשר חי וכו' וכ"כ ביו"ד סי' ס"ז סעי' ב' וסי' ע"ו
סעי' ג' דמותר לאכול בשר חי בזהמה בלי מליחה משום
דק"ל דם האברים שלא פירש ולא נלמד מותר יעו"ש:

רא) **שם**. בשר חי וכו' ומשמע מזה דמותר להדיח בשר
בשבת וכ"כ מ"א סי' שכ"א סק"ז. א"ר בסי"י

זה או' ס"ח. תו"ש שם או י"ג. אבל אסור להדיח בשר שחל
יוס ג' שלו להיות בשבת כדי שלא יאסר לבישול דכיון שאינו
רואה לאכלו בו ביום אסור להדיחו ואפי' ע"י עכו"ם אין להקל
כיון דליכא פסידא דאפשר לאכלו לגי. מ"א שם. חמס הא"ר
או' ע' כתב בשם זקנו הגאון להחמיר ע"י עכו"ם והוא ז"ל
כתב להחמיר אף ע"י ישראל כש"א ע"י עכו"ם יע"ש וכ"כ
האחרונים להחמיר ע"י עכו"ם שב"י ח"א ח"ג סי' כ"ב. נוב"י
מה"ת ח"א"ת סי' כ"ז ח"א סי' שכ"א או' ז' נה"ש שם או' ד'
מאמ"ר שם או' כ"ד. ח"א כלל ל"ב או' יו"ד. ועיין ביו"ד סי'
ס"ט סעי' י"ב וי"ג ודוק

רב) **וכתב** שם הנוב"י דאם בל"ה צריך ליטול ידיו פשיטא

מונה עליו מטלפלו עמו וא"ת ליהוי הריפתא והסל בסים לדבר
אסור ולתסרי י"ל כיון שכל עלמו אינו עושה כן אלא לזורקן לא
הוא בסים עכ"ל. מ"א ס"ק נ"א: וכה"ג כתב הט"ז סי' ש"י
סק"ח דאם בזה"ש לא הוא בסים רק בשבת שרי להניח היתר
אצלו והוי בסים להיתר ולאסור ולטלפלס דאין מוקלה לחלי שבת
יעו"ש. ולתו' ריש בילה דלא הוא בסים הואיל ואין מוקפיד
היכן נפלו אף שהיו בזה"ש על השלחן שרי (להניח דבר היתר
אצלם ולטלפלס) דלא הוי בסים. א"א או' כ"א:

קפו) **שם**. ואם היה צריך למקום השלחן וכו' שלא יספיק
לו הניעור דשמואל יפלו למקום שצריך לו. תו"ש או'
ע"ח ועיין סס"י ש"ט

קפו) **שם**. מותר להגביה וכו' דלא הוי בסים לדבר אסור
וכמ"ש לעיל (או' קפ"ב) בשם התו' והמאור. מ"א
ס"ק כ"ב:

קפח) **סעי'** כה. חבילי עלים וקס וכו' וכתבו התו' ריש כירה
דקס נקרא היינו מה שנשאר בשדה אחר הקלירה
וכ"כ בפי' נוטל ובב"מ פ' המקבל. אבל מה שקולרין עם התבואה
נקרא תבן ותבן תליא במנהג מקומות יש מקומות שעומדין
לשכיבה או למאכל בהמה ויש מקומות שעומדות להסקה. תו"ש
או' ע"ט ור"ל דבמקום שעומדים להסקה צריך הזמנה
כדי שיוכל לטלפלן בשבת:

קפט) **שם**. שהתקין למאכל בהמה וכו' והיינו שחישב עליהם
מע"ש כמ"ש סס"י ש"א וכן פירש"י שהתקין
שהזמין אבל סתמא עומדין להסקה. תו"ש שם ודע דלדעת הש"ע
אין חילוק בין קשים לרכים כמבואר בב"י וא"כ אף ברכים
צריך הזמנה והגם דהב"ח מוקל ברכים אכן ק"ל להחמיר
כדעת הש"ע וכ"ה דעת האחרונים:

קי) **שם**. שהתקין וכו' אבל בלא התקין סתמן קיימי להסקה
ולא למאכל בהמה. ב"י בשם הה"מ. ט"ז ס"ק י"ט
מ"א ס"ק כ"ג. וקס שלנו סתמא עומד לשכיבה או למאכל בהמה
מ"א שם. ור"ל דמותר לטלפלו בלא הזמנה. ומיהו כבר
כתבו באו' הקודם דהכל תלוי במנהג המקומות ואם לא יש
מנהג שמוחד לשכיבה או למאכל בהמה צריך הזמנה:

קצא) **סעי'** כט. כל שהוא ראוי למאכל חיה וכו' כולד מטלפלן
התורמים היבש מפני שהוא מאכל לעזים אבל
אבל לא את הלח. את החלב (מין עשב שבו תיחם יהושע את
האדן. רש"י שבת קכ"ח ע"א) מפני שהוא מאכל לנבאים. את
החרדל מפני שהוא מאכל ליונים. הרמב"ם פכ"ו דין ט"ז:
קצב) **שם**. שאינם מלויים. כגון שבדי זכוכית אע"פ שהם
מאכל לעממיות (בת היענה) ולא חבילי זמורות
אע"פ שהם מאכל לפילים. ולא את הלוף אע"פ שהם מאכל
לעורבים. הרמב"ם שם דין י"ז:

קצג) **שם**. שאינם מלויים וכו' פ"י שאינם מלויים באותו מקום
אבל אם הם מלויים באותו מקום אע"פ שאינם

וכת"ק צ"ש כמ"ש
לפי' הרע"ב בפ"ו
כמ"ש הר"ן שם.
ק"ש פשוט בגמ'
קכ"ח. ר"ש קמ"ג
ש"ש קכ"ט.

ה. ס. א. ס. ב. ס. ג. ס. ד. ס. ה. ס. ו. ס. ז. ס. ח. ס. ט. ס. י. ס. יא. ס. יב. ס. יג. ס. יד. ס. טו. ס. טז. ס. יז. ס. יח. ס. יט. ס. כ. ס. כא. ס. כב. ס. כג. ס. כד. ס. כה. ס. כו. ס. כז. ס. כח. ס. כט. ס. ל. ס. לא. ס. לב. ס. לג. ס. לד. ס. לה. ס. לו. ס. לז. ס. לח. ס. לט. ס. לך. ס. לם. ס. לש. ס. לט. ס. לו. ס. לז. ס. לח. ס. לט. ס. לך. ס. לם. ס. לש.

תוכן אם תפוח (פי' מסריח רש"י) מותר למלטלו משום דראוי לכלבים: לב ארג מלוח מותר למלטלו ושאינו מלוח אסור מפני שאינו ראוי: לב בקמיע שאינו מומחה אע"פ שאין יוצאים בו מטללין אותו: לב נכל דבר מטונף כגון רעי וקי וצואה בין של אדם בין של תרנגילים וביוצא בהם אם היו בחצר שיושבים בה מותר להוציאם לאשפה או לבית הבסא ואפי' בלא כלי ואם היה בחצר שאינו דר שם אסור להוציאם ואם ירא מפני התינוק שלא יתלכלך בו מותר לכפות עליה כלי: לב דאע"פ שמותר להוציא גרף של

כף תחיים

רח (כתב) בשם"ג בשר של עכו"ם שנשחט היום שרי בטלטול מידי דהוה אכילה שמתה בשבת וכ"כ בדבר של עכו"ם דאין מקלה והכנה לעכו"ם שאין העכו"ם מקלה מדעתו כלום עכ"ל. מ"א שם. ועיין לקמן סי' ש"י סעי' זי בהגה וסי' שכ"ד סעי' זי:

רמ (שם) וכן אם הוא תפוח וכו' כתב רצ"י ישעיה כגון שהסריח בשבת דלא הוה חזי לבהמה בה"ש וק"ל כר"ה דמתיר דקאי כר"ש. וכ"כ הרשב"א בחי' דפליגי בתפוח בשבת דהו"ל נולד יעו"ש. וא"כ למאי דק"ל כר"י דיו"ט בשר שתפח דיו"ט אסור למלטלו. ער"ה או י"ב:

רמ (סעי') לב. דג מלוח מותר וכו' מפני שהוא ראוי לאוכלו חי ע"י הדחק. לבוש וה"ה דג מעושן. תו"ש או פ"ה:

ריא (שם) מפני שאינו ראוי. ולכלבים לאו דעתיה למשדייה. ד"י בשם רש"י. לבוש: עו"ש או ס' ר"ז או ס"ט:

ריב (סעי') לב. קמיע שאינו מומחה וכו' בין שהוא של כתב בין שהוא של עיקרין. ר"ז או ע"א:

ריג (שם) מטלטלין אותו. משמע דללאותו בלעדיהם אסור ודלא כרש"ל בשם שם שכתב דאף באינו מומחה

הוי תכשיט ושרי לכתובות וכו"כ התניא שאפי' במקום שאין ר"ה אסור להוליך המטבעות שכתובין בהן אותיות לרפואה ואין בהם חותם אם לא נתמחו היטב. וכ"מ בשה"ת ובס"ח סי' אלף קי"ד. מ"א ס"ק כ"ז. מיהו התו"ש או פ"ו מולד כרש"ל וכן הא"ר פסק להחיר כרש"ל כמ"ש לעיל סי' ש"א או קל"ו יעו"ש:

ריד (סעי') לב. כל דבר מטונף וכו' בגמ' איתא דעכבר מת הנמלא מותר לחצו בנכסו ולהוציאו משום גרף של רעי. והוצא ברי"ו נתיב ד' ח"א וכתב ע"ז דוקא אם הוא מונח במקום שמאוס בעיניו יעו"ש:

רמ (שם) בחצר שיושבים בה וכו' פי' שדרים בה כמו בימיהם שהיו החמורות לפני הבתים (וגם עתה יש מקומות שיש להם חמירות לפני הבתים) והיה במקום דריסת הרגל אבל אם מונח באשפה שבחצר אסור לפנותם. כ"ה בגמ' והיה בחצר שאחורי הבתים אם אינו יושב שם אסור. וגרסא דאם מונח במבוי במקום דריסת הרגל מותר לסלקו לדרין. מ"א

ס"ק ג"ח. ח"ר או ע"ד תו"ש ח"י פ"ח. ר"ז או ע"ב:

רמ (שם) ואפי' בלא כלי משום דהוי כמו לריך למקומן. עו"ש או ס"ב:

ריז (שם) אסור להוציאם. וה"ה גרף או עציט בלא רעי ומי רגלים אסור להוציאם כיון שהם במקום שאין

דר שם. ח"ר או ע"ה:

ריח (שם) אסור להוציאם. ואם הוא מלא וא"א לפנות עליו מותר להוציאו ולהחזירו משום כבוד הבריות. מ"א ס"ק

ג"ט. ח"ר או ע"ד. תו"ש או פ"ט. ר"ז שם. ח"א כלל ס"ז או כ"א:

ריט (שם) מותר לכסות עליה כלי. קמ"ל דלא חיישינן שמא יבא

דיכול להערים וליטול על הבשר. וכ"כ עיקרי הד"ט ח"ד סי' ז' או ט' גם יכול למלטלו כלאחר יד ולשמו במקום הגשמים או לחפזו ברגלים או בדרך אחר ע"י שינוי תוך כלי של מים, עיקרי הד"ט שם. מיהו בשר שנמלח בע"ש ושקח במלחו ונוכר בשבת אסור להדחיו אפי' ע"י עכו"ם דהו"ל כדעבד ומותר למו"ש. לה"פ על יוד סי' ע' או י"ז. בל"י שם או ח"י. ועיין בש"ע שם סעי' ה' ודוק:

רג (ובקצב) חנוכי המוכר לאחרים שנשאר לו בשר הרבה ואם ישהה ג' ימים בלא מליחה לריך לזלזל במכירתו כיון שהקונה אינו יכול לאכול מבוסל כרצונו כ"א ללי זהו פסידא גמורה יחשב וגם המ"א ז' מודה דיכול ע"י גוי כיון דאיכא פסידא. שבו"י שם:

רד (ואם) חל יום ג' דיו"ט מותר להדיח משום שהוא ראוי לבשל בו דיו"ט לית ביה משום תיקון. נב"י תל"ח

מה"ת סי' ל"ב. וכן הפר"ח בא"ח סס"י ת"ק התיר ורק שעשה עוד תנאים יעו"ש:

רה (ואם) חל יום ה' ואם ישרה הבשר וימלח קודם יו"ט

אזי לא ימלא קונים לבשר זה אחר יו"ט או ישרה קודם יו"ט בבה"ש של יו"ט לערך שעה או יותר אחר יליאת הכוכבים ואז יקח הבשר מן המים ובמ"ש לערך חלי שעה קודם זמן שהיה שורה בתחלת הלילה דיו"ט ראשון ואז תקף ישרה כדינו וימלח. בל"י דיו"ט סי' ס"ט או כ"ח שפ"ד שם או כ"ג:

רו (שם) משום דחזי לאומלא. שיש בני אדם שדעתם יפה וכוססין בשר חי. ר"ז או ס"ח. וכתב בס' יראים

דף ע"ה דמייירי במין דרכיך דחזי לכוס. וכ"פ המאור בפ"א דאם לא חזי לאומלא אסור למלטלו משום דכל מידי דבר אכילה הוא ולא חזי למיכל עד מו"ש ולכלבים נמי לא קאי לא מטלטלו

ליה דהא לא חזי מידי עכ"ל, והב"ד מ"א ס"ק כ"ז. וכתב וא"כ בשר דלא חזי לאכול חי אסור למלטלו וה"ה שאר דברים כיוצא

בו כגון שומן גזן ודלא כהב"ח יעו"ש. וכ"כ התו"ש או פ"ד. ר"ז או ס"ח. וכתב הער"ה או י"א דכ"ה דעת הרשב"א והר"ן בפ'

מפנין ובפ' נוטל דאם אינו ראוי לאדם לאכול חי ולא קאי לכלבים

אסור למלטלו אף לר"ש אלא שהוכיחו דכל בשר בהמה חזי לאומלא כבר אומלא יעו"ש וכ"כ נתיב חיים דס"ל לש"ע אפי'

בשר בהמה חזי לאומלא ומן ס' יראים אין ראיה שהוא ס"ל כפי' רש"י יעו"ש. וכ"כ הנה"ש או י"ד דכל מין בשר שרי

בטלטול וכתב שכ"ה לדעת הרמב"ם והרא"ש יעו"ש. וכ"כ דעת הע"ז סק"ד. וכ"כ הפתה"ד או ט':

ריז (ועי' י"ז) בפתה"ד שנכתב בענין בני מעים מליאות בשר אם מותר למלטלו בשבת והגם דבשר תפל מותר

למלטלו משום דחזי לאומלא התם משום דחזי לאומלא כמו שהוא אבל הכא לא חזי עד שיסיר עור הדקין מעל הבשר וע"כ נחית לבית הספק יעו"ש:

של רעי ועבים של מי רגלים אסור להחזירם אצ"כ נתן לתוכם מים: לו האין עושין גרף של רעי לכתחלה דהיינו להביא דבר שעתידי לימאם כדי להוציאו לבישימאם וואס עבר ועשהו מותר להוציאו: לו ובמקום דאיכא פסידא מותר להכניס מטתו אצל גרף של רעי ולקבוע ישיבתו שם כדי להוציאו: לח המכנים אדם מבע"י מלא קופתו עפר ומיחד לו קרן זוית ועושה בו כל צרכיו בשבת כגון רישול ממנו מרכסות צואה או רוק וכיוצא בזה אבל אם לא ייחד לו קרן זוית בטל אנב עפר הבית ואסור לטלטלו. הגה. ולכן מותר ליקח פירות הטמונים בחול כי אין אחו עפר מוקלה. (ב"י ס"י ש"ח צ"ח שצולי לקט): דמ' יאסור לטלטל בהמה חיה ועוף ואעפ"י בן נמותר לבפות את הסל לפני האפרוחים

כדי

כף החיים

הרי זה מותר עכ"ד:

(רבו) **שם**. כדי להוציאו לכשימאם, משמע הא' אם יש ספק אם ימאם מותר. וכ"מ בהרי"ם הט"ז ס"ק כ"א שכתב דלא יעשה לכתחלה דבר שיהיה צודאי אח"כ מיאום משמע הא' אם יש ספק מותר. והלכ"ש כתב על דברי המ"א דגם בספק אסור אבל הרב מ"צ צ"ב כתב דגם להמ"א אם יש ספק אם ימאם מותר ודלא כהלכ"ש:

(רבו) **סעי'** לו. במקום דאיכא פסידא וכ"י כגון שיחקלקל או יפסד אם ישאר הגרף שם והוא מונח בחור וכיוצא במקום שאין שם דירה כמ"ס צ"י דאם מונח במקום דירה בל"ה מותר להוציאו כמ"ס סעי' ל"ד. כ"כ האחרונים:

(רבה) **שם**. ולקבוע ישיבתו שם. וכו' כגון מטתו לשכב עליה או שיכניס שלחנו לאכול שם אבל ישיבה גרידה לא חשיבא להוציא הגרף ע"י כך דאמרין ליה קום פוק כיון דמעיקרא לא היה יושב שם ועכשיו נכנס דרך עראי. ב"י וכ"כ האחרונים:

(רבה) **סעי'** לח. מכנים אדם מבע"י מלא קופתו עפר וכו' אפי' למ"ד בסעי' כ"א דבעי מעשה ה"מ מדי שיכול לעשות בו מעשה הוכחה שחקנו לכך אבל עפר לאו בר מיעבד מעשה הוא וברי. גמ' מ"א ס"ק ס"ה. ח"ר או ע"ט: (רל) **שם**. ועושה בו כל צרכיו וכו' ומיירי בענין שאין בו חשש גומא (דהיינו שיטול בשוה או כגון שבעפר רק או תחוח דמיד כשנוטל נופל תוך הגומא וכו' וכו') תו"ש או' ל"ז. ר"ז או' ע"ז. ועיין לקמן סי' תל"ח סעי' י"ז ודבריו לשם צד:

(רלא) **שם**. בטל אגב עפר הבית וכו' ואם יש רלפת אבנים או נסרים שרי. הגרע"א:

(רלב) **שם** בהגה. כי אין אחו עפר מוקלה. כיון שהכינו לכך עו"ש או' ס"ז. ועיין לקמן סעי' ש"א:

(רלג) **סעי'** טל. אסור לטלטל בהמה וכו' אפי' לצורך מקומו דלא אהמר הך כלל אלא במידי דהוי כלי אבל עדי דלא הוי כלי לא שריקן ליה. הרב מהר"ם נ' חביב בעל גט פשוט בתשו' כ"י סי' י"ד. ברכ"י או' ד':

(רלד) **שם**. אסור לטלטל בהמה וכו' בהמה שפלה לבד וא"א להביא כרים וכסתות שרי להעלותה בידים דלער ב"ח דאורייתא ואין לחוש לשבות. רי"ז. ועיין בשו"ת חת"ס חא"ח סי' פ"ב שכתב דחכמים העמידו דבריהם אפי' במקום השבת אצירה שהיא מ"ע דהיכא דלדידה אסור גס לאחר אסור יעו"ש. ועי"ש בסי' ק' שכתב צמי שפגע קן לפור והאם יושבת על הבנים בש"ק דהוא מוקלה דאסור לשלח האם

כדי

(סז)

יבא להוציאם. תו"ש או' ד' ועיין לעיל סי' רע"ז או' כ"ד ודוק: (רד) **סעי'** לה. אעפ"י שמותר להוציא גרף וכו' גרף ועבית כלי חרס הן אלא של רעי קרוי גרף ושל מי רגלים קרוי עבית. ב"י צ"ח רש"י:

(רבה) **שם**. אסור להחזירם וכו' דמאס כ"כ דלא חזי אפי' לכסות בו מנא. ב"ח. מ"א ס"ק ס' ולהוציאם הוא דשרי ליה מפני כבודו. ב"י צ"ח רש"י וכתב שם המ"א דבעודו בידו מותר להחזירו עכ"ל. ור"ל אפי' בלא מים מיהו הא"ר או' ע"ז כתב על דברי המ"א הנ"ל אפשר דבדבר מאוס כזה לא התירו. וכ"כ נתיב חיים דדוקא במוקלה התירו אבל לא בגרף. ועיין לעיל סעי' ג':

(רבה) **שם**. אסור להחזירם אלא א"כ וכו' וכתב רי"ז צ"ד ח"א וכשהוא מחזירו פ"י כשמחזירו לצורך להוציא בו צואה או' מ"ר דאם לא כן אסור לטלטלו שלא לצורך אפי' יש בחוכו מים דלא אמרו ככר אלא גבי מת. וכ"כ מהרי"א ז"ל בסי' תקי"ח צ"ח הרשב"א אלא שכתב שהרא"ש לא חילק בזה יעו"ש. והצ"ד ב"י. וכתב המ"א ס"ק ס"א מדסתם הרב"י משמע דס"ל אפי' א"ל לפנות עליו שרי להחזירו וכמ"ס צ"ח רש"י. ובי"ש פ"ה דבילה סי' ה' פסק כרי"ו דדוקא כשנריך לפנות עליו שרי להחזירו או שנריך להוציא בו צואה עכ"ל המ"א. וכ"כ העו"ש או' ס"ה מדסתם המחבר משמע דאפי' א"ל לגרף מותר להחזירו ע"י המים וגם משמע דאין לחלק אם הגרף מונח במקום המשתמר או באשפה דכלל גומא מותר להחזירו ע"י מים דוקא עכ"ל. וכ"כ בהגהת הלבוש. והר"ז או' ע"ג כתב דיש להחמיר ורק במקום הפסד כגון שהגרף הוא חשוב קלף ויש הפסד אם יניחו באשפה ויגנב משם יש לסמוך על המתירין:

(רבה) **שם**. לתוכס מים. ודוקא כשהן ראויים עדיין לשחות בהמה כשהן בגרף דאם לא כן אף המים גרף הן. ב"י צ"ח הרשב"א. מ"א שם:

(רבה) **סעי'** לו. אין עושים גרף של רעי וכו' עיין בביאור הגר"א דס"ל דעת הש"ע אפי' במקום הפסד אסור לעשות גרף של רעי לכתחלה ולא הותר כ"א במה שכתב בסעי' שאח"ז שהוא מביא עלמו אל הגרף יעו"ש:

(רבה) **שם**. כדי להוציאו וכו'. הלשון אינו מדויק דאפי' לא עשה כדי להוציאו אסור דהא אמרינן בגמ' אין מזמנין העכו"ם בשבת משום שיירי כוסות של יי"ג דהוי כגרף של רעי וה"ה לכל כיוצא בזה. מיהו בזה לא ק"ל הכי ומותר לזמן העכו"ם בשבת. מ"א ס"ק ס"ב. ועיין לקמן רס"י ש"ה מיהו הר"ז או' ע"ה כתב דאם אין צדעתו בכתחלה שיוציאו אח"כ מותר לעשות כן אף לכתחלה ואח"כ אם נמלך להוציאו

גירסת . הריף .
ד עור מהא דבילה
ל"ו : ה שם כ"א .
ו הרמב"ם בפ"ה
ז שם ב"י ודל
דאזי וכתבא וכו'
החוס' וה"ה צ"ח
כ"ה ח צ"ח ל'
ט שם צ"ח .
י"ה בפ"ה מהא
דצ"ח קב"ח
צברייחא. ב שם

במשה ל שם
בגמרא מ"ז ס"ז
ק"ה במשה
ובגמרא ג' כ"ב
ס"ז וכ"ז רש"י
ס"ז במשה
ע"ז במשה

כדי שיעלו וירדו בו לובעודם עליו אסור למלטלו: מכל בהמה חיה ועוף מרדים אותם
בחדר דהיינו שאוחז בצוארן ובצדדים ומוליכן אם צריכין הבעלי חיים לכך ובלבד
שלא יגביהם בענין שיעקרו רגליהם מן הארץ דמוקצין הם ואסור למלטלו חוץ
מתרגומות שאין מדרין אותה נמפני שמגבהת עצמה מן הארץ ונמצא זה ממלטל סאבל
דוחים אותה מאחוריה בידים כדי שתבנס: מא עתאשה מדרת את בנה פאפי ברה"ר
צובלבד שלא תגררהו אלא יהא מגביה רגלו אחת ויניח השניה על הארץ וישען
עליה

בפ החיים

דאס לא כן כשם שאסור כולו כך אסור למלטל מקלחו כמ"ש
סי' ש"ח סעי' ז'. ר"ן. ט"ז ס"ק כ"ג. מ"א ס"ק ס"ח.
ועיין סי' ש"ח סעי' ח"י:

רמב" (שם). מפני שמגבהת עצמה וכו' ורמב"ם וסמ"ג כתבו
מפני שגפיה נשמטין. ול"ל דהוי כפסיק רישיה
וכו' ומ"א תמה. לחנם בזה. א"ר אוי פ' וכ"כ התו"ש אוי ק"ג.
וכ"כ האחרונים דטעמא דהרמב"ם משום דהוי פסיק רישיה:
רמב" (שם). מפני שמגבהת עצמה וכו' אבל אווין כשאוחזין
בגפיהן הן מהלכין ברגליהם, צ"י בשם רש"י:

רמב" (שם). אבל דוחין אותה וכו' ואם א"ל לדחות אותה
יכול לדחות אותה דמשום לער צ"ח יש להחיר
מלטול מיהו לפי הרמב"ם אסור לכ"ע דלא התיירו אלא מלטול
לחוד, תו"ש אוי ק"ד:

רמב" (שם). אבל דוחין אותה וכו' פ"י הב"ח אפי' בריה וכן
ראיתי בתוספתא ספרא פט"ו, והא דמותר לדחות
דוקא בחלד ור"ה משום פסידא אבל בבית אסור הב"ח אם
לא שברחה מבינים. א"ר או, פ"א. א"ל אוי ב"ט:

רמב" (שם). מא. האשה מדדה את בנה אפי' בריה. דהא
אפי' תגביהו פטורה דחי נושא את עלמו.

ואם נושא כפות או חולה חייב. הרמב"ם פ"ח דין ט"ז. מ"א
סק"ע. א"ר אוי פ"ד. תו"ש אוי ק"ה. והנושא מת הוי מלאכה
שאל"ל לגופה. מ"א שם. ועיין בדבריו לסי' רע"ח אוי א' ודוק:

רמב" (שם). ובלבד שלא תגררהו וכו' מפני שנושא. ר"ן.
משמע דס"ל דהוי כמו שנושא וכו' אפי' בריה.

בכרמלית אסור. מ"א ס"ק ע"א. תו"ש אוי ק"ז. ר"ז אוי פ"א
ועיין בשו"ת רע"א סי' כ"ח שהביא דברי פרי תבואה שדחה
דברי מ"א והחיר בכרמלית והוא ז"ל השיג עליו וכתב ליישב
דברי מ"א יעו"ש. וכ"כ בשו"ת בנין ליון סי' ק' שאסור לשאת תינוק
לכרמלית רק מוטב שיהיו שוגגין יעו"ש:

רמב" (שם). ובלבד שלא תגררהו וכו' ואותם שאומרים שמותר
לישא תינוק כשגורר שתי רגליו דהוי נושא את

עלמו טעות הוא בידם דלא אמרו חי נושא וכו' אלא לפוטרו
מחטאת אבל אסור כל זמן שיגרור אותו. צ"י בשם ר"י. וכ"כ
התו" (שבת ק"ל ע"א ד"ה ר"א) דאפי' תינוק בן ח' ימים אמרינן
חי נושא את עלמו. והב"ד א"ר אוי פ"ד. וכתב הגה"ש אוי י"ט
דכ"ה דעת רש"י והרמב"ם יעו"ש ומיהו המ"א אוי ע"א כתב
בשם העו"ש דקטן כ"כ שלריך לגוררו אם נשאו חייב חטאת.
ובשם המאור ריש פכ"א כתב דאפי' בתינוק שנטל אחת ומניח
אחת אם נושא חייב יעו"ש. וכתב הא"ל אוי ע"א דרוב הפו'
ס"ל כל שאינו יכול להניח א' ולגרור א' חייב. ועיין מ"א סי' ש"ח
סק"ה שכתב דמ"מ ע"י עכו"ם שרי השתא לדיכא רה"ר יעו"ש:

ר"ן המוציא תינוק חי וכים תלוי בצוארו חייב משום
הכים שאין הכים טפילה לתינוק. אבל אם

כדי לקיים המלוא והמתחסד בזה אין רוח חכמים נוחה הימנו
יעו"ש. מיהו בשו"ת מור ואהלות בזהל בזהכות והודלות אוי ק'
העיר עליו ממהרי"ט קדושין כ"ט ומד"ר קהלת ז' יעו"ש. וכ"כ
בס' מנחת פתים דף ס' ע"ב דלדברי שעה"מ פ"ב מ"ה יו"ט
דין ח"י היה מקום להחיר כיון דמקיים המלוא תיקף בשעת
שילוח יעו"ש. וכ"כ בשו"ת סי' יהושע חא"ח סי' י"ט דלטול
מוקלה לנזק מזה מותר כל שהלטול כמלוא גופא יעו"ש.
והב"ד א"ל אוי כ"ג:

רמב" (שם). אסור למלטל בהמה ועוף וכו' וה"ה התרגומים
שצביתו. ט"ז ס"ק כ"ב. וכן מוכח מסעי' שאח"ז.
ואפי' עופות המלפפים בקול נאה בכלוב ועומדים לכך אפי'
אסור למלטלם. שו"ת מהר"ח או"ז סי' פ"ב יעו"ש. א"ל אוי כ"ד:
רמב" (שם). מותר לכפות את הסל וכו' זהו משנה פח"י דשבת
ודייק מינה הרב קול הרמז על המשניות שם דאסור

לכפות הסל אחר מנחת שבת בזמן שדרך התרגומים ליטפס
ולעלות למקום גבוה ללון שם דלהכי תנן שיעלו וירדו דהיינו
בעוד היום גדול לאפוקי קרוב לזמן עלייתן להשאר שם עליו
דלא מצטל כלי מהיכנו עכ"ד. והביאו הפתה"ד אוי טו"ב והביא
סמוכות לדבריו יעו"ש:

רמב" (שם). מותר לכפות את הסל וכו' משום דכלי ניטל לנזק
דבר שאינו ניטל. לבוש. ולא הוי מצטל כלי מהיכנו
משום דבירו להפריחם ולהצריחם משם. תו' שבת מ"ג א' ד"ה
עודם עליו. א"ל אוי ס"ו ר"ז אוי ע"ח.

רמב" (שם). אסור למלטלו. ואם היו עליו בה"ש אסור למלטלו
כל השבת אע"ג שירדו ממנו דמגו דאחקלאי
לבה"ש אחקלאי לכולי יומא. צ"י לבוש. מ"א ס"ק ס"ו:

רמב" (שם). מ. כל בהמה וכו' משמע בין גדולים בין קטנים
דוקא בחלד וכמ"ש צ"י לדעת הטור והרמב"ם
דלא כהר"ן דמחלק ומחיר בגדולים אפי' בריה. וכ"כ א"ר אוי
פ"ב. א"ל אוי ס"ז:

רמב" (שם). מדרין אותם בחלד וכו' אבל לא בכרמלית וכ"כ
יכר"ה. טור, וכ"כ בהגהת הלבוש. ומה שתמה ע"ז
מ"ן ז"ל צ"ב כבר יסבו האחרונים ומשמע דהכי ס"ל כדעת
הטור דגם בכרמלית אסור. וכ"כ דעת מ"ן ז"ל דהגם שתמה
ע"ז צ"ב מ"מ לענין דינא נראה דמסכים לדברי הטור שהרי
הביא לו סמוכות צ"י וגם צ"ע לא הזכיר כ"א חלד משמע
הא בכרמלית אסור וכדעת הטור. וכ"כ א"ר אוי פ"ב. וכ"כ
הר"ז אוי ק':

רמב" (שם). מדרין אותם בחלד וכו' אבל בריה אסור דגורין
שמה יגביהם ויתחייב דגבי בהמה לא אמרינן

חי נושא את עלמו וכ"כ הרמב"ם פ"ח דלא כעו"ש. מ"א ס"ק
ס"ז. א"ר או, פ"ב. תו"ש אוי ק"א. ר"ז שם:

רמב" (שם). אם לריכים הבעלי חיים לכך. מפני לער ב"ח

עליה עד שיחזור ויניח רגלו שהגביה שנמצא לעולם הוא נשען על רגלו האחת: **מב** קדבר שהוא מוקצה מותר ליגע בו ובלבד שלא יהא מנענע אפי' מקצתו. (וכבר נתבאר סי' ג'): **מג** ומותר לטלטל מוקצה ע"י נפיחה (וכבר נתבאר ריש סי' זה): **מד** שבלי שנתרועעה לא יטלו ממנה חרס לכסות בו או לסמוך בו: **מה** האסור לשחוק בשבת וי"ט בכדור. הגה ויש מתירין ונהגו להקל (תוס' פ"ק דבילה): **מו** אאסור לשאת חתת אציליו זרע התולעים שעושין המשי מפני שאסור בטלטול ועוד שהוא מוליד בחומו: **מז** גיש אסורים לטלטל בגר שעטנו גוי ויש שמחירים: **מז** ומותר לטלטל מניפה בשבת

להבריה

בב החיים

פסס צברייחא .
צ רין שס ור'
יחוס נ"ח ח ח
ק הר"ן צס"ר רפ"ב
צסס הרמב"ם .
ר מהרי"ל צתשו'
ש רמב"ם צס"ז
מהל דמנוסת
הצניח שבת קב"ד
ת אגור צסס צבולי
הלקס . א תשובה
הרמב"ל ב ר"י
צח"ג והמרדכי
צסס א"י . ג סס ד כל צו

דצמחצתו לא משויליה כלי. שה"ל. מ"א ס"ק ע"ב. ואם שחק צע"ס מצע"י י"ל הוכן לכך ול"ע. ה"א או' ע"ב הכדור אין שם כלי עליו והוי כאבן שהוא מוקצה מחמת גופו ואינו כלי מחמת שראוי לשחוק בו וע"ז כתב המ"א דאפי' לטלטלו לצורך חייה תשמיש אסור דצמחצתו לא משוי ליה כלי. לצ"ש. ולפ"ז. לריעה זו שפסק מרן ז"ל שקבלנו הוראותיו אסור לשחוק בשבת וי"ט בכדור וכדומה מינין שמחשקין בהן בעלי קוביא וגם אסור לטלטלן משום מוקצה:

רנח **שם** הגה. ויש מתירין וכו' ופשוט הוא דאף למאן דשרי מ"מ אסור לשחק צרה"ר בשבת ואפי' בצרמלית דבקל הוא שנופל לחוך מדי אמות ואתי לאחיוי וכ"ש אם השחוק הוא בדרך שמואלו דאסור אבל ציו"ט מותר לשחוק אפי' צריה וכ"כ התו' פ"ק דבילה ד"צ ע"א. דימ או' י"א. ועיין צא"ח צ"ז. **רנח** **שם** בהגה. ויש מתירין וכו' ורש"ל צ"ס"ס סי' ל"ז פ"ק דבילה כתב דגם התו' סברי דמדינא אסור לשחוק אלא שנהגו להקל. וכתב עו"ש דלגדולים מנהג רע הוא ולקטנים מניחים יעו"ש. והצ"ד מ"א ס"ק ע"ג וא"ר או' פ"ז. וכ"כ הט"ז סי' תקי"ח סק"צ ומ"א שם סק"ד יעו"ש. וכל מי שיראת ה' על פניו יצדוקן צמ"ס ז"ל לא נתנו שבתות ויו"ט לישראל אלא לעסוק בהם בתורה וא"כ איך יעוצו ציוס הקדוש הזה את התורה הקדושה אשר לא יערכנה זהב וכו' ולעסוק בהבליים המטמאים את נפש הקדושה ומי יודע כמה עולה שכר לימוד השבת ויו"ט יותר מן החול והמשביל יצין. ועיין לעיל סי' ש"ז סעי' י"ז ובדבריו לשם צס"ד. ועוד עיין לקמן סי' של"ח סעי' ה' וצ"דבריו לשם צס"ד:

רס **סעי'** **מו**. מפני שאסור בטלטול. שאינו כלי. לבוש: **רסא** **שם**. ועוד שהוא מוליד בחומו. התולעים ומלחכת מחשבת הוא ואסור. צ"י צסס תשו' הרשב"א ולבוש:

רסב **סעי'** **בז**. יש אומרים לטלטל וכו' ויש"ס ספ"א דבילה פסק דאסור לטלטלו כ"א לצורך גופו או

מקומו דהוי כלי שמלאכתו לאיסור יעו"ש ובאגודה צבילה משמע דאסור לטלטל כלל. מ"א ס"ק ע"ד. ועיין צא"ח ש"ח צ"ז:

רסג **שם**. ויש מתירין. וסברא ראשונה נ"ל עיקר שכ"כ אגודה ספ"ק דבילה ותשו' רמב"ן סי' רי"א ותשב"ן סי' נ"ו ונ"ל

דאפי' לצורך גופו ומקומו אסור דהא לא חזי כלל נקטו צלשונם ודלא כיש"ס. א"ר או' פ"ח. וא"כ משכנוה של עכו"ס דמקפיד עליהם שלא לצור ע"פ ללוחותיו אסור לטלטלם בשבת. ה"א או' ע"ד. ועיין צ"ד סי' ש"א סעי' א' אינו כלאים מותר לישב עליהם וה"ה דמותר לטלטלם בשבת:

רסד **סעי'** **סח**. מותר לטלטל מניפה וכו' דכלי הוא ובלבד שיהא זהיר שלא להרוג הזבובים. צ"י צסס

הוליא את הגדול אעפ"י שהוא מלוכס צכליו וטבעותיו צידו פטור שהכל טפילה לו. היו כלים מוקפלים על כתיפו הנושא אותו חייב. הרמב"ם פ"ח דין י"ז. מ"א שם. תו"ש או' ק"י. ומשמע דתינוק מלוכס אף בן ח' ימים הסמרטוטין טפילה לו ודוקא כים אין צטל. וה"ה לגדול אין כים צטל לו וטבעותיו מלוכס צאלצטו טפל לו הא נושאן צידו הנושא חייב. ה"א או' ע"א. והנושא תינוק מת צבים התלוי צלוארו פטור דאגב מרריה מצטל ליה. תו' פ' נוטל. תו"ש שם. ועיין לקמן רס"י ש"ט: **רנא** **שם**. ובלבד שלא תגררהו וכו' ואף אם הוא גדול כ"כ שיכול לילך צרגליו לבדו אסור לישא אותו אפי' בצרמלית שלא אמרו התי נושא את עלמו אלא לפטור מחטאת אבל עכ"פ אסור מד"ס משום שבות ובצרמלית הוא שבות דשבות ר"ל ואז יש להתיר אם יש צורך הרבה או קלת חולי כמ"ס לעיל סי' ש"ז סעי' ה' יעו"ש:

רנב **סעי'** **מב**. הגה. וכבר נתבאר סעי' ג' ר"ל בהגה של סעי' ג' ועיין צדבריו לשם צס"ד. ולפני הט"ז לא היה כתוב סעי' ג' רק וכבר נתבאר וכמ"ס צס"ע הנדפס עם עו"ש ולפיכך כתב מה שכתב יעו"ש:

רנג **סעי'** **מג**. מותר לטלטל וכו' דלטלטל מן הדל וע"י שינוי כלאחר יד שרי ואין לך כלאחר יד גדול מזה. צ"י צסס תשו' מהרי"ל:

רנד **שם** הגה. וכבר נתבאר וכו' בהגה סוף סעי' ג':

רנה **סעי'** **מר**. לא יגלו ממנו וכו' משום דמתקנו להיות כלי בשבת והוי מכה צפטיס"ל לבוש. ולשון לא יטלו

שכתב צס"ע אינו מדוקדק דלשון הרמב"ם הובא צב"י לא יחתוך ממנו והיינו דצמחצת החתיכה הוי מכה צפטיס. וה"ה אם כבר נפל החרס אלא שהוא מתקנו להתיר צליטותיו וצוקלין שבו הוי צ"כ מכה צפטיס כמ"ס רש"י ז"ל אבל ליקח החרס שנשבר מהכלי ולכסות בו מנא צלי שום תיקון ודאי שרי כמבואר לעיל סעי' ו' ז' לצ"ש:

רנו **סעי'** **סח**. אסור לשחוק בשבת וכו' והטעם כתב צ"י צסס שה"ל משום שאינו ראוי לצור ע"פ ללוחית

דמאוס שמטוקף ע"י טיט ועפר. וצסס הירושלמי פ"ב דתענית כתב דטור שמעון למה חרב י"א מפני הנות וי"א מפני שהיו משחקין בכדור ע"כ. וכ"כ סי' התניא צסס מדי איכה דטור שמעון אמאי חרב ע"י שהיו משחקין בכדור בשבת. והביאו א"ר או' פ"ז: כמלא לפי טעם ראשון אם היה זה הדבר שמשחקין בו ראוי לצור ע"פ ללוחיתו מותר לטלטל ולשחוק בו ולטעם השני גם אם הוא דבר שראוי לצור ע"פ ללוחית אסור לשחק בו משום ולזול כבוד שבת דמתעסק בו צדברים צטילים. ועיין צא"ח ש"ח צ"ז: **רנז** **שם**. לשחוק בשבת וי"ט בכדור. ואסור לטלטל הכדור

ה רמזים שם
ו כיכ בתשובה
(פי' כלי העשוי
להבין מתוכו
חכמת התורה).
ז ליתניו בס' ש"ז
ח השו' מהר"ל
בשם מהר"ר פיינש

ט הר"ן מהא דקדשין זי רבי שבת מ"ז:

להבריה הזבובים: כ"ט המכבדות שמכבדים בהם הקרקע מותר לטלטלם: ג והרשב"א
מתיר לטלטל* הארצטלוב בשבת וכן ספרי החכמות וולדעת הרמב"ם יש להסתפק
בדבר: גא כמה שמורה על השעות שקורין רילו"ו בין שהוא של חול בין שהוא של מין
אחר יש להסתפק אם מותר לטלטלו (וכבר פשט המנהג) לאיסור: גב מוקצה לעשירים
הוי מוקצה ואפי' עניים אין מטלטלין:

סי'

בא החיים

קכ"ג. ועיין מש"ז סי' רכ"ב או' ז' שכתב להחיר אבל מדברי
הלבוש שכתבנו לעיל או' רס"ט משמע דיש לאסור כמ"ס הרב
זי"ד יעו"ש.

רעב) שם בהגה. וכבר פשט המנהג לאסור. מיהו ללורך
גופו ומקומו מותר דהא כלי הוא. א"ר או' ז"ג:
רעג) ברישבונה עיר גדולה לאלהים היו מניחין בשבת
כלי שמסערין השעה בחול לפני הדרשן
בתיבה. מחבר'ר או' ג':

רעד) כרי מדה של כמה גופה שמודדים בו מותר לטלטלו
ללורך גופו או מקומו. מו"ק מחבר'ר או' ד' שעי'ת
ומדת כמה של חומים כגון חייטים וזונים דקפדי עליהו אסורים
בטלטול שט"ת. ועיין לעיל או' ע':

רעה) כרי השעות הגדולות העומדות כתיבות על הקרקע
יש להחמיר בטלטול אם לא ללורך מקומו מו"ק
מחבר'ר או' ה' שעי'ת שם:

רעו) כרי המורה שעות שקורין אוהר. הרב פנים מאירות
ח"ב סי' קכ"ב התיר לטלטל וכתב דכמה גאונים
עולם המפורסמים בתורה ובחסידות ציומא דשבתא שעתא
קיימא להו זידייהו. וגם הרב מהריק"ש בתשו' זי"ד סי' ק"ד
התיר לטלטול רילו"ג וכתב שנתפשט ההיתר במקומו. ובס' מים
רבים סי' ל"א האריך להוכיח איסור טלטולו ועריכתו אך המעיין
ראה דיש לדחות כל ראיותיו. ומיהו בערי אטלייא רבים נהגו
שלא לטלטלו ונהרא נהרא ופשטיה. ברכ"י או' ה' והביאו השע"ת
או' מ"ט. וכן מסיק בספרו יוסף אומן בס' ט"ז לדחות הוראת
הרב שבות יעקב ח"ג סי' כ"ו דאסר לטלטול דליתא בשכבר
גדולי עולם התירו כמ"ס הרב פ"מ ובזמנינו פשטה הוראה להקל
יעו"ש. וכ"כ המחש"ש ס"ק ע"ח. וכ"כ הרב פרי האדמה ח"ד דע"ג
להתיר לטלטלו וגם מטעם שרוב בני אדם חולין אותו לכו' ולתכשית
יעו"ש. וכ"כ א"א או' ע"ח. וכ"כ הפתה"ד או' כ"א דכבר
נחפשט ההיתר ציינו לטלטל כלי השעות בשבת בלי שום סרך
מזה ופוק חזי מאי עמא דבר יעו"ש. ובאו' כ"ג כתב דאף כלי
שעות של הת"ח שאינו מיופה ואינו של כסף שעשו לתכשית אפ"ה
מותר לטלטל דלא פליג ולא דמי למורה השעות שכתפק בו הש"ע
יעו"ש ועיין בשו"ת ח"ה יעקב סי' ק"ד שהתיר לטלטל
ללורך מזה ואפי' במקום שנהגו לאסור לטלטלו יעו"ש:

רעז) ונראה דאפי' להמתירין לטלטל אם לא ערכו מע"ש או
שערכו ונתקלקל אסור לטלטלו משום מוקצה
מחמת חסרון כים. חס"ל או' ק' ועיין לקמן סי' ש"י סעי' ג'
ובדבריו לשם בס"ד:

רעה) ויהא דמותר לטלטל כלי המורה שעות ה"ד במקום
שיש עירוב אבל במקום שאין עירוב אסור ללאת
בו ואעפ"י שיש בו רביד זהב לתכשית כמ"ס לעיל סי' ש"א
או' ס"ז יעו"ש:

רעט) ולענין אי שרי להמשיך השלשלת של המורה שעות
שם

בשבת כדי שתלך. הנה הרב פנים מאירות הכלבו. ועיין לעיל
סעי' כ"ג ובדבריו לשם בס"ד:

רסא) סעי' ב.ט. מכבדות שמכבדין בהם וכו'. שהרי הן ככלי
שמלאכתו להיתר שהרי מותר לכבד בשבת.
הרמב"ם פכ"ו דין ז' ולדברי האוסרים לכבד אפי' קרקע המרוקף
כמ"ס הטור בס"י של"ז פשיטה דהוי מלאכתו לאיסור. ז"י
וכ"כ מ"א ס"ק ע"ה בשם הש"ל ויש"ש וכתב ודלא כלבוש.
וכ"כ האחרונים. מיהו ללורך גופו ומקומו מותר לכ"ע. א"ר
או' ד'. ר"ז או' פ"ז ועיין לקמן סי' של"ז סעי' ז' בהגה:
רסו) סעי' ג'. הרשב"א מתיר לטלטל האילטורליב וכו' הוא
כלי שחזין בו הכוכבים ולא גזרינן שמה יסלק
הלוחות ויחזיקן דמאן לימא לן שהוא אסור דמ"ש ממטה רפויה
בס' ש"יג סעי' ז' מ"א ס"ק ע"ז בשם רשב"א סי' תשע"ב.
ומה שפי' שהוא כלי שחזין בו הכוכבים ליתא ברשב"א אלא
דברי עלמו הן ובגליון באר הגולה פי' שהוא כלי העשוי
להבין מתוכו חכמת התורה. א"ר או' י"א:

רסז) שם. יש להסתפק בדבר. כמ"ס סי' ש"ז סעי' י"ז
שאסור ללמוד בספרי החכמות וא"כ אסור לטלטלם
יעו"ש. זי"ד. חו"ש או' קי"ד:

רסח) שם. יש להסתפק בדבר. ונהגו להקל. לבוש. ועיין
בביאור הגר"א שדעתו דאפי' להרמב"ם מותר
בטלטול יעו"ש:

רסט) סעי' גא. מה שמורה על השעות וכו' בלבד פי' כלי
שמורה השעות ע"י שמראה הלל הוי כמו
מידה שמודד הלל והוי מלאכתו לאיסור. וכן אותו כלי שיש בו
חול שקורין אותו סתם שעה יש להסתפק אם מותר לטלטלו
שהרי הוא כלי או כמא' יש לאוסרו משום דמלאכתו לאיסור דהוי
כמו מידה שמודד שיעור הזמן ופשט המנהג לאסור עכ"ל ועיין
לקמן או' רע"א:

רע) שם. יש להסתפק אם מותר וכו' דדמי למדידת הזמן
או למדידת הלל והוי כלי שמלאכתו לאיסור. וא"ת
דהוי מדידה של מזה שלומד על ידו ושרי כמ"ס סי' ש"ו סעי'
ו' שאני הכא דהמדידה אינה מזה ואי משום שלומד על ידה
א"כ יתלה לימודו באיסור ויהא שרי חלילה. מהרי"ל בתשו'
סי' רכ"ח. זי"ד. מ"א ס"ק ע"ח. מיהו אם הוא ללורך החולה כמו
שמסערין הרופאין ע"פ משך הזמן השעות אפשר להתיר מאחר
שאינו מדידה ממש. עו"ש או' ע"ז. א"ר או' ז"ג פתה"ד או' כ"א:
רעא) שם. יש להסתפק אם מותר וכו' כלי המורה על השעות
בב' עשיות זו ע"ג זו כל אחד מ"ב שעות
העשיות הא' מלאה חול כשיעור י"ב שעות והחול יורד מעשיות
אחת לחברתה זי"ב שעות כל החול כולו בלילה א' וביום מהפכין
העשיות שנתמלאה חול למעלה והוא יורד וכלה מן העליונה
ב"ב שעות וכן חוזרין חלילה אסור להפכה בשבת בתחלת הלילה
כדי לידע אם הגיע חלות לילה לקרא חיקון חלות. זי"ד סי'

מש' טלטול ע"י דבר אחר אם מותר בשבת. ובו ה' סעיפים:

א אנושל אדם את בנו והאבן בידו ולא חשיב מטלטל לאבן והוא שיש לו געגועין (פי' שיש לו עלבון כשאני עס אציו) עליו שאם לא יטלנו יחלה אבל אם אין לו געגועין עליו לא ואפי' בשיש לו געגועין עליו לא התירו אלא באבן אבל אם דינר בידו ואפי' לאחוזו התינוק בידו והוא מהלך ברגליו אסרו דחישנין דלמא נפיל ואתי אבוה לאתויי ב וי"א שלא אסרו אלא כשהוא נושא התינוק עם דינר בידו. אבל לאחוזו התינוק בידו אע"פ שדינר בידו התינוק אין בכך כלום

כלום

כף החיים

הכ"ח. וי"פ הר"ז או' פ"ט. ועיין לעיל או' סי' ו' וא"ו ק"ג וק"ד (רפג) **ובתבו** שם התו' דהיכא שהדבר ראוי לכ"ע אלך דאסורא הוא דרביע עליה כגון תרומה ב' ישראל מותר לכל לטלטלו. וגם צדק מ"ו כתבו התו' דהיכא דנדרה הנאה מכבר אפי' היא עלמה שרי לטלטלה כיון דחי לאחרים אלא ח"כ אסרתה על כל העולם. וי"מ לקמן סי' שצ"ז סעי' ח' מ"א שם. ח"ר שם. תו"ש שם. ר"ז שם:

(א) **סעי'** א. נוטל אדם את בנו וכו' פי' מותר לאדם לישא את בנו על ידו בחצר חצ"פ דהו"ל כאלו נקט ליה ליהו לאבן בידו וכדאמר רבא שם הוליא תינוק חי לרה"ר וכים תלוי בלוארו חייב משום כים מ"מ הכא דליכא הולאה אלא משום מוקלה דקמלטל לאבן בחצר או בבית והתינוק יש לו געגועין על אציו שאם לא יטלנו יחלה לא העמידו דבריהם במקום סכנת חולי חצ"פ דליכא סכנת נפש. ב"ח. וא"ת ישליך האבן מידו כמ"ס סעי' ג' י"ל שילעק התינוק ויבכה. מ"א סק"א בשם התו' וא"כ משמע דאם לא ינעק התינוק יש לומר לו שישליך האבן מידו ואח"כ יטלנו:

(ב) **שם**. אבל אם אין לו געגועין וכו' דמה שמלטלן את התינוק עם המוקלה הוי כאלו הוא עלמו מטלטל את המוקלה וכיון שהוא שלל במקום חולי אסור. תו"ש או' ג': (ג) **שם**. דילמא נפיל וכו' דכיון דמסתמא מקפיד על הדינר שפיר חיישין דילמא נפיל מידו ואתי לאתויי ונמלא מטלטל את המוקלה בידים והוא ע"פ פירש"י. והלבוש כתב דאפי' לאתויי ד"א צרה"ר ודבריו תמוהים דצרה"ר ודאי אסור בכל ענין אלא בחצר התינוק דלית ביה משום מוקלה ואפשר דט"ס הוא ולריך להעביר הקולמוס על תיבת ד"א צרה"ר. תו"ש או' ד' וכן הא"ר או' א' והאחרונים תמהו על דברי הלבוש הנז' ומיהו עיין ח"א או' ב' שמיישב:

(ד) **שם**. וי"א שלא אסרו וכו' הוא דעת הרמב"ן דס"ל דלהא ודאי לא חיישין דילמא נפיל ואתי לאתויי דא"כ יהיה אסור לעמוד אלל תינוק הנושא דינר בידו אלא ודאי שלא אסרו אלא לישא תינוק ודינר בידו שלא יטעו לומר דכשם שמוחר לישא תינוק גדינר בידו כך מותר לישא את הדינר עלמו בידו. תו"ש או' ה':

(ה) **שם**. וי"א שלא אסור וכו' והצ"ח פסק לחומרא כס' ראשונה והביאו שכתב"ג בהגב"י או' א' והעו"ש או' א' וי"פ הר"ז או' ב' מיהו הא"ר או' ב' כתב דיש לסמוך על דיעה זו משום סכנת חולי וגם דהרמב"ן בתראה הוא והר"ן הביאו עכ"ד. וכבר כתבנו לעיל סי' י"ג או' ז' דהיכא שסותם הש"ע ואח"כ כותב בשם י"א דדעתו לפסוק כסתם ורק בשעת הדחק יש לסמוך על י"א יעו"ש:

(ו) **סעי'** ב. שהרי געשית בדופנה. כיון דהדקה שוויא דופן. גמ' (קכ"ה ע"ב גבי דלעת ומיניה יליף גם לכלכלה)

משמע

שם ב"ח צ"ס קכ"ב כתב להחיר משום דהו"ל כמטה רפויה יעו"ש. והא"ח צ"ס זה או' ע"ח השיג עליו וכתב דלא דמי למטה רפויה וכדומה שזה אין כלי כלל בלא המשכה והוי כמטה בפטיש או אסור מדרבנן דהוי כמודד בשבת ורק ע"י עכו"ס אפשר להקל ולחולה הלריך לכך אפי' ע"י ישראל בצי אפשר בעכו"ס יעו"ש. וכן הרב שם חדש עמוד זמנים דע"ג ע"ג האריך להוכיח מדברי הפו' דאסור עריכת המורה שעות הוי אסור תורה והביא גם דברי הא"ח הנ"ל יעו"ש. וכ"כ ח"א כלל מ"ד או' י"ט. ורק צעודו ערוך כתב דיש להחיר ע"י עכו"ס וללורך מלוא דוקא יעו"ש. ובשאלת יעב"ץ סי' מ"א כתב דאסור ממנהגא. ומיהו בשו"ת הר הכרמל כתב דשרי להעריכו צעודו הולך ודעתו נראה להחיר ביו"ט שני והמתיר בראשון אין להעריכו מיו"ט לחציו וכתב דאין לסמוך עליו למעשה יעו"ש. והביאו שעת"ס סי' של"ח או' א' וכתב ונראה שגם מי שמיקל לעלמו ביו"ט שני מ"מ אין להעריכו רק ללורך היום אבל לא ללורך יום שאחריו בין אם יום שאחריו יחול אז שבת ולמעשה נראה להחיר ללורך חולה צעודו הולך אף ע"י ישראל אם צקושי למלא עכו"ס ואם עושה ע"י עכו"ס יש להחיר בכל גומא וכן עמא דבר עכ"ל. ובשו"ת צ"ס צולם סי' י"א דעתו יותר נוטה להחיר בכל ענין יעו"ש. ובתשו' כתב סופר סי' נ"ה כתב דרבו המתירין להמשיך באותן שאינם מקשקשין ומ"מ כבר נהגו אסור אפי' באותן שאינן מקשקשין השעות ובאותן המקשקשין השעות לכ"ע אסור משום משמיע קול ואין להחיר כ"א ע"י עכו"ס דוקא צעודו הולך יעו"ש. נמלא שאתה הראת לדעת כי רבו הדעות בזה ולענין דינא כיון דאיכא דס"ל דיש חיובא דאורייתא בשבת יש לאסור להמשיך אפי' צעודו הולך ואפי' המורה שעות הקטנים שאינן מקשקשין השעות וביו"ט שני יש להקל דוקא צעודו הולך וללורך אותו היום. וללורך חולה שאין בו סכנה יש להחיר ע"י עכו"ס בכל גומא ואפי' בשבת ואם לא נמלא עכו"ס אז יש להחיר ע"י ישראל צעודו הולך דוקא. ועוד ית' מזה לקמן סי' של"ח סעי' ג' יעו"ש:

(רף) **ואם** מורה השעה חסירה חייה דקים על שאר המורה שעות ונהגין צעה"ק לאסור להוליך הצדל הדק כדי להשוותה עם שאר מראה שעות:

(רפ"א) **סעי' גב**. ואפי' עניים אין מטלטלין. שכבר הוקלה מדעתו של צעה"צ העשיר ולא בעינן שיהא מוקלה לכל. ב"י בשם הר"ן. מ"א ס"ק ע"ט:

(רפב) **שם**. ואפי' עניים אין מטלטלין. דוקא בבית העשיר אבל לעניים בביתם מותר. מו"ט וצ"ח ושה"ג בשם התו' (שבת קכ"ז ע"ב ד"ה כיון דחזיא לכהן) אבל הט"ז ס"ק כה ומ"א ס"ק פ"ט פירשו דברי התו' דאף לעניים בביתם אסור כיון שהוא של עשיר וכבר הקלה אותו. מיהו מה שהוא של עניים אסור לעשירים בביתם ואין היתר לעשיר אלא בבית עמי. ח"ר או' ל"ד. וכן הסכים התו"ש או' קט"ו וכתב ודלא (סח)

א משנה שבת
קמ"ח וגמ' שם
ו צ"ל רש"י שם.
ב הר"ן שם

הרמב"ם ג' מנחה
שסגמרי' אוקמחא
דב' ש' קמ"ז.
ד' סק"ה במנחה
וש' בגמרא ד' ש'
קמ"ז בגמרא
אוקמחא דר'
יוהנן ובגמרא
ש' ס' ש' ד' ש'
ה' ו'ה' ש' ש'
ו' ב' מנחת
הגמרא. ז' מנחה
ש' ובגמרא.

כלום: ב גבלכלה שהיתה נקובה וסתמה באבן מותר למלטלה שהרי נעשה כדופנה דוכן דלעת שתולין בה אבן כדי להכבירה למלאות בה מים אם הוא קשור יפה שאינו נופל מותר למלאות בה שהוא כמו הדלעת עצמה שהוא בטל אגבה ואם לאו אסור ג הבלכלה מלאה פירות ואבן בתוכה אם הם פירות רטובים כגון תאנים וענבים ישול אותה כמו שהיא שאם ינער הפירות מתוכה יפסדו אבל אם הם פירות שאינם נפסדים ינערם וינער גם האבן עמהם ולא יטלנה עמהם וזה"ש כשא"צ אלא לפירות או לכלכלה אבל אם היה צריך למקום הבלכלה מלטלה כמו שהיא ד' ושכח אבן ע"פ חבית או מעות

בף החיים

(זו) שם. ינערם וינער גם האבן וכו' ר"ל ואח"כ יחזור להניחם בתוך הכלכלה אם רוצה להוליכם לשלחן. וז"ל דמיירי כאן שמנער אותם למקום אחד באופן שלא יתפזרו אחד הנה ואחד הנה דל"כ היה אסור ללקט אותם אח"כ ולהניחם לתוך הסל משום עובדא דחול. וכ"כ הר"ן בשם רבו רבינו יונה ז"ל יעו"ש. תו"ש או' ח' ועיין לקמן סי' של"ה סעי' ה'.

(טוב) שם. אבל אם היה צריך למקום הכלכלה וכו' דל"ז ח"א לנער דשמא יפול האבן למקום שצריך אליו לכך יכול למלטלו כמו שהוא עם האבן עד מקום שירצה וינער אותה שם או יניחנה כמו שהוא וכמ"ש סי' ש"ח סעי' ג' וכ"כ מהרש"ק בחידושו על הרא"ש הטעם בזה ודלא כלבוס שדחק ליתן טעם אחר. תו"ש או' ט' וכן הא"ר או' ז' השיג על הלבוס בזה:

(חי) שם. מטלטלה כמות שהיא. דכיון שהכלכלה נעשית בסים לאיסור ולהיתר וההיתר הוא חשוב יותר מן האיסור הרי האיסור בטל לגבה וכאלו אין בסים רק להיתר לחוד ויכול למלטלה ואע"ג דממילא מטלטל גם לאבן הוי טלטול ע"י דבר אחר דשרי כשהוא לצורך דבר ההיתר כמ"ש סי' ש"ח יעו"ש. ונראה דאם לאחר שנטל את הכלכלה עם הפירות והאבן בתוכו לקט את הפירות מתוך הכלכלה בעודה בידו ולא נשאר בה רק האבן לחוד ח"ל לנער האבן אח"כ מתוך הכלכלה דכיון שהיא כבר בידו יכול להוליכו לאיזה מקום שירצה כמ"ש סי' ש"ח סעי' ג' תו"ש או' יו"ד. פתה"ד או' ח': (יט) סעי' ד. שכת אבן על פי וכו' ופי' אם שכת שהיה דעתו ליטלה מצע"י בשעה שהניחה שם ושכת שם. טור. וכן אם לא הניחם שם במזיד זה אינו נקרא בסים לדבר האסור הואיל ולא הניחו לשם זה. לבוס.

(ך) שם. או מעות על הכר וכו' והא דתני תרתי אבן ע"פ החצית ומעות שצ"ג הכר לא זו אף זו נקט דלא מצע"א אבן דשרי בשבת שנראה טפי ככסוי חצית אלא אפי' מעות שצ"ג כר נמי שרי. תו' פ' מטל. ב"ח. תו"ש או' יו"ד:

(כא) שם. מטה חצית על לידה וכו' דכיון שלא הניח עליה האבן מודעת לא נעשה החצית בסים לאבן ושרי למלטל האבן עם החצית דהוי טלטול ע"י דבר אחר ושרי. ודוקא כשהוא לצורך דבר ההיתר אבל לצורך האבן והמעות לא. תו"ש או' י"א. ועיין בא"י שאל"ה:

(כב) שם. ומנער הכר וכו' ואם עושה כן לצורך המעות שלא יגבזו אסור. ב"י בשם רי"ו. מ"א סק"ה. ח"ד או' ח' ואם מטה החצית או הכר בגופו ולא בידו מותר אפי' לצורך המעות או האבן כמ"ש לקמן סי' ש"ח סעי' ח' דבגופו אפי' לצור' דבר האסור מותר יעו"ש:

ואם

משמע דאם לא הדקה לא. מ"א סק"ג. תו"ש או' ו' ר"ז או' ג' וכ"כ האחרונים ועכ"פ בסיס לא הוי ושרי בניעור בסעי' ד' ח"א או' ג' והיינו כי ליכא בתוכה פירות אבל אית בה פירות אפי' עומדת בפני הפחת רפויה חשובה ככלי משום דמגינה בפניהם. חידושי הר"ן. פת"ע או' ו'.

(ז) שם. וכן דלעת וכו' היינו דלעת יבשה חלולה וממלאין בה מים ומתוך שהיא קלה אינה שואבת אלא לפה ונותנין בה אבן להכבדה. רש"י:

(ח) שם. ואם לאו אסור. שהרי היא כשאר חבנים ואין מטלטל הדלעת דשויא בסיס לאבן. רש"י והביאו ב"י. וכ"כ ח"א או' ג'.

(ט) שם. ואם לאו אסור. אלא ח"כ יחד אבן זה לכך לעולם כמ"ש לעיל סי' ש"ח סעי' כ"ב. ר"ז או' ג'.

(י) סעי' ג. והאבן בתוכה וכו' וה"ה אם היו בתוך הפירות דבר אחר שהוא מוקף כאבן. שה"ג ר"פ נוטל. כנה"ג בהגב"י. עו"ש או' ב' ח"ר או' ה' ומשמע דכל דבר שאין לתלות שאלתו פסולת שייך באוכל לא חשבינן ליה פסולת עם האוכל להיתר טלטולן כשהאוכל מרובה. שה"ג שם ח"ר שם:

(יא) כתב בדרשות מהרי"ל מותר ללמוד על השלחן שמעות מונחות עליו מלך אחד אעפ"י שדרך לנענע בלימוד לא חיישינן שינענע המעות. עו"ש שם:

(יב) שם. יכול אותה כמו שהיא. ואפי' במניח האבן מדעת שרי למלטלה מפני שנעשית בסים לדבר האסור ולדבר המותר וכמ"ש בסי' ש"י. ב"י. לבוס. אבל אם הניח אבן במזיד על כלי ריקן כגון שהניחו ע"פ החצית או הניח מעות על הכר במזיד הרי אלו נעשו בסיוסין לדבר האיסור ואסור למלטלם ולנערה מהם. לבוס. עו"ש או' ד'.

(יג) שם. יכול אותה כמו שהיא עם הפירות והאבן שבתוכה ולהוליכה למקום שצריכים לו הפירות לאכלם שם. ר"ז או' ה'.

(יד) שם. יכול אותה כמו שהיא. והטעם שאם ינער הפירות מתוכה יפסדו ובמקום פסידא לא גזרו איסור בטלטול האבן עם הפירות כיון שההיתר עם האיסור. עו"ש או' ג'.

(טו) שם. יכול אותה כמו שהיא. דנעשית בסים לאיסור ולהיתר ואין מטריחין אותו ליטול הפירות מתוך הסל בידו אבל אם הפירות מונחים בסלים קטנים תוך הכלכלה יטלם בידו מתוך הכלכלה. תו' מ"א סק"ד. ח"ר או' ו' ר"ז או' ה' ואם צריך ליטול גוף הכלכלה למקום אחר כדי להשתמש בה איזה תשמיש יכול הסלים מתוכה בידו ויניחם ע"ג קרקע ואח"כ ינער האבן מתוכה ויטלנה. ר"ז שם:

מעוה על הכר מטה על צדה והאבן נופלת ומנער הכר והמעוה נופלים ואם היתה החבית בין החביות בענין שאינו יכול להטות אותה במקומה יכול להגביה כמו שהיא עם האבן למקום אחר להטותה שם כדי שיפול מעליה ואם הניחם עליה מדעתו ע"ד שישארו שם בכניסת השבת האסור להטות ולנער טו"א דאפי' הניחם שם ע"ד שישארו שם בכניסת השבת כדי שיטלם בשבת מותר להטות ולנער בשבת ולא אסרו אלא במניחם ע"ד שישארו כל השבת. הגה ואז אפי' נטל האיסור משם אסור לטלטל הכלי דמאחר שנעשה בסיס לדבר האסור למקלה השבת אסור כל השבת כולה וכן בכל מוקלה וכן לקמן סימן ש"י. אם אדם הניח דבר מוקלה על כל חצירו לא אמרינן דנעשה בסיס לדבר האסור דאין אדם אוסר של חצירו שלא מדעתו :

הא

בפ החיים

ש"א (בג) ואם היתה החבית וכו' ודבר פשוט הוא דהא נמי בשוכה אצל במניה נעשה בסיס לדבר האסור ואפי' להקטנה אסור כדסמך. ז"ל. ואפי' יש יין בחבית הוי החבית בסיס לאבן ולא אמרינן דהוי בסיס לאסור דהיינו האבן ולהיתר דהיינו היין והטעם כתב התו"ש כיון דהחבית היא גבוהה מן היין והאבן מונח על החבית לא נעשה החבית בסיס כ"א לאבן לחוד יעו"ש מחה"ש סק"ו :

ש"ב (בד) בענין שאינו יכול להטות וכו' שחושש שלא יפול על החביות ישבדם. תו"ש או"י ז"ל. וכ"כ הפרישה או"י ז"ל :

ש"ג (כה) ע"ד שישארו שם בכניסת וכו' אצל אם הניחם בכוונה בחול ולא היה דעתו שישארו שם בשבת ואח"כ נכנס שם מקרי שוכה. כתבי מהר"א סי' קל"ג. והביאו מ"א. סק"ו אצל הרב"י כתב על דברי מהר"א הג"י דהוא לאו דוקא אלא אפי' הניחם בע"ש כל ששכח ביה"ש הו"ל שוכה ומותר יעו"ש. והביאו המח"ש. ומ"ש עוד שם המ"א בשם מהר"א עיין א"ר או"י ט' והתו"ש או"י י"ד מה שהשיגו עליו יעו"ש. וכ"כ הא"ח או"י ז' דלדינא ז"ע יעו"ש :

ש"ד (כו) ע"ד שישארו שם וכו' והמאור כתב גבי אבן ע"פ חז"ל דדוקא כשמניח ע"ד בסיס אסור אצל במניה ע"ד כיסוי הוי כשוכה. ובמלחמות כתב דאפי' הניחה ע"ד כיסוי נעשה בסיס עכ"ל אצל במניה באקראי לכ"ע לא נעשה בסיס מ"א שם (בו) כתבו התו" דף מ"ה דקינה של תרגגולים כיון שעשויה לתרגגולים אם יש בו צילת אפרוח אסור לטלטל דאין זה כשוכה אלא כמניח ע"כ. וה"ה לכל כיוצא בזה. מ"א שם. תו"ש סוף או"י יו"ד ר"ז או"י יו"ד :

ש"ה (כח) ע"ד שישארו שם בכניסת שבת וכו' מבואר בז"י דלדינא זו אפי' אם יש בדעתו בודאי ליטול משם אחר ביה"ש אסור. והביאו הט"ז סק"א וכתב וא"כ תימא על מנהגינו שמעמידים המנורה עם הנרות על המפה שעל לחם משנה ואחר הקידוש מסלקין המפה ההיא (ר"ל אותו חלק המפה שעל הלחם וכו') דכיון שעומדים הנרות על קלה א' מהמפה נעשית כולה בסיס. לז"ש) לפ"ז יש על המפה ההיא דין בסיס לדבר אסור כיון שהיה עליה בכניסת שבת. וה"ה אם עומדים הנרות על המפה התחתונה שהיא על השולחן היה לנו לאסור לטלטל המפה ההיא כל השבת וכמש' רמ"א בסעי' זה בדין בסיס דאפי' נטל האיסור משם אסור ולא שמענו ולא ראינו שום אדם מהר בזה יעו"ש שהניח בל"ע. מיהו הרב נתיב חיים תמה על דברי הט"ז הג"י שהרי פסק הרב בהגה לעיל סי' רע"ט סעי' ד' במה שמטלטלין הגר ע"י עכו"ם אין זו חשש איסור והוי כאלו התנה עליו וא"כ לא הוי בסיס כיון

ש"ו (בט) אסור להטות ולנער. שנעשו בסיס לדבר האסור ואף הם מוקלים. ז"ל. ואפי' אם הניח האבן ע"פ חבית לשם כיסוי לא מהני אלא אם יחדה לכך לעולם וכמ"ש לעיל סי' ש"ח סעי' כ"ז יעו"ש :

ש"ז (ל) וי"א דאפי' וכו' ובמקום פסידא יש לסמוך על זה. ז"ל. ב"ח סי' רמ"ז. מ"א סק"ז. א"ר או"י יו"ד. תו"ש או"י ט"ז ר"ז או"י ז' :

ש"ח (לא) כדי שיטלם בשבת וכו' ה"ד כשמניח רק לזמן מה אצל אם בדעתו ליטול להשמישו ולחזורו אח"כ למקומו זה מיקרי מניח לכל השבת ונעשה בסיס אפי' לסדרה זו. שו"ת רמ"א סי' כ"ז בסופו :

ש"ט (לב) הגה. ואז אפי' נטל האיסור וכו' זה קאי גם אדיעה ראשונה דאפי' לא הניחו אלא לכניסת שבת ונטלו אח"כ אסור כל השבת. ט"ז סק"ב :

ש"י (לג) בהגה. לא אמרינ' דנעשה בסיס וכו' והיינו דמותר לטלטל הכלי כשגריך לו אחר שינער המוקלה ממנה :

ש"כ (לד) בהגה. דאין אדם אוסר של חצירו וכו' ואם ראובן נטל כלי של שמעון ונתן אותו תחת הגר של שמעון דמסתמא ניחה לו לשמעון שיעשה כן מחמת חשש דליקה אם יוכל לאסור בהכי כלי של שמעון מסיק מ"א סק"ח דבתו' משמע לאיסור אם עושה לרעת חצירו. תו"ש או"י ט"ו. וכ"כ א"ר או"י י"ב. ר"ז או"י י"א. ח"א כלל ס"ז או"י א' והיינו שנטל הכלי מצע"י והניחו תחת הגר בצית שמעון ונפל הגר לחצו קודם ביה"ש ונשאר שם כל ביה"ש דלא נעשה הכלי בסיס לדבר האסור ואסור לטלטלו כל השבת. ר"ז שם. ועיין לקמן סי' ש"י סעי'

ישם בנמרה קמ"ב
א שבת קמ"ב בשם
מ"ה ג שם צעיר
ונפשה. ד שם
צפיה ונפשה

ה' הוא דלא שרי ארא להמות ולנער דוקא בצריך לגוף החבית והכר אבל אם צריך למקום החבית והכר ולא הספיק לו המייה והניעור יכול למלטלם עם האבן ועם המעות שעליהם לפנות מקומם: (וכן הוא לקמן ס"י ש"י)

ש"י דיני מוקצה בשבת. ובו ט' סעיפים

א' אע"ן שתולין בו דגים אע"פ שהוא מותר למלטל דק"ל במוקצה מחמת מיאוס כרבי שמעון דשרי: ב' גא"ן שום אוכל תלוש הראוי לאכילה מוקצה בשבת גואפי' חטים שזרעם בקרקע ועדיין לא השרישו וביצים שתחת התרנגולת מותר למלטל דוכן תמרים הלכותיים קודם בישולן וכונסין אותם בסלים והם מתבשלים מאליהם מותר לאכול מהם קודם בישולן אבל גרונרות וצמוקים שמניחים אותם במוקצה לייבשן אסורים בשבת

בף החיים

חמס ל"ע דבס"י ש"י"א סעי' ח' וס"י של"ו סעי' ו' אומר שם הש"ע אם נתכוון לזריעה ועיין בדברינו לשם צד:

(ט) ש"ס. ועדיין לא השרישו. שאם השרישו ה"ל עוקר דבר מגידולו ואסור עו"ש ס"י ש"א או' ו' :

(י) ש"ס. וביצים שתחת דוכן פ"י שגולדו מאתמול. עו"ש או' ג' והיינו תוך ג' לשיצתה ועיין פסחים נ"ה ב' הגהות יעב"ץ על הגמ' פת"ע או' ד' :

(יא) ש"ס. שמניחין אותם במוקצה וכ' ר"ל שהקלה להם מקום עד שיתבשו לבוש :

(יב) ש"ס. אסורים בשבת ודוקא גרונרות, ולימוקים אצל אפרסקין וחבושין וכל שאר מיני פירות לית בהו מוקצה לר"ש, ב"י בשם הגמ' :

(יג) ש"ס. הגה. וי"א דאין הכנה וכו' ואפשר דגם הסברה ראשונה מודה לזה. א"ר או' ב' ועיין לקמן ס"י תל"ח סעי' ג' :

(יד) ש"ס. בהגה. וי"א דאין הכנה וכו' פ"י בדבר תלוש אצל במחוצר שלקטו עכו"ם בשבת אסור לכ"ע. ט"ז סק"ב. ועיין לעיל או' ו' ולקמן ס"י ש"ה סעי' ה' :

(טו) ש"ס. בהגה וי"א דאין הכנה וכו' דאין העכו"ם מקלה מדעתו כלום. (ר"ן) וכיון שהוא מוכן לאיש אי מוכן לכל. כלב. מ"א ס"ק. תו"ש או' ד' ר"ז או' ג' :

(טז) ש"ס. בהגה. וי"א דאין הכנה וכו' ונראה דלא התיירו בשל גוי רק מוקלה אצל נולד אפי' בשל גוי יש לאסור. עו"ש או' ד' א"ר או' ג' תו"ש שם. ועיין לקמן ס"י תקי"ז :

(טז) ש"ס. בהגה. ואפילו גרונרות ולימוקים וכו' משמע דאפי' העלה אותם העכו"ם מצע"י ליבשם ודחה אותם בידים לא חל עלייהו שם מוקלה אצל הר"ז או' ג' כתב דמייירי בראויים ואינם ראויים דבישראל לריכין הזמנה כמ"ש סעי' ה' ובשל עכו"ם אין לריכין הזמנה יעו"ש משמע הא אם לא היו ראויים אף בשל עכו"ם אית בהו מוקלה כמו בשל ישראל :

(ח"י) ש"ס. בהגה. ואפי' גרונרות וכו' ונר עכו"ם שהדליק ביה"ש וכבה י"ל דשרי לישראל למלטלו אח"כ בנחאכסן

בבית עכו"ם דתרת"י בעינן מוקלה מדעת ודמייה בידים הא דמייה לחוד לא. ואם ישראל נחאכסן בבית עכו"ם והגיה מפה על השלחן לכבוד שבת ועכו"ם הגיה נר עליו ביה"ש וכבה י"ל דהמפה בסיס דניחא ליה בכך. ולומר לעכו"ם ביה"ש טול נר שלך מכאן אסור דלעורך ישראל הטלטול אסור. ואם המפה של עכו"ם י"ל אין הכן בשל עכו"ם. מש"ז או' ב' :

סעי' ז' :

(לח) סעי' ה'. יכול למלטלם וכו' היינו בשוכה. מ"א סק"ט משא"כ במגיה נעשה הבית צמים כולו. א"א או' ט' :

(א) סעי' א'. ע"ן שתולין בו דגים וכו' צער שאינו מאוס כל כך. עו"ש או' א' :

(ב) ש"ס. ע"ן שתולין בו דגים וכו' ע"ן זה הוי כלי כיון שיחדו לתלות דגים אלא משום דמא"ס הו"ל מוקלה מחמת מיאוס ואין ק"ל כר"ש. לב"ש, משמע אצל אם לא יחדו לכלי רק תלה בו דגים לפי שעה אסור למלטלו. ועיין לעיל ס"י ש"ח סעי' ט"ז ובדברינו לשם או' קי"ז וקי"ח :

(ג) ש"ס. מותר למלטלו. אפי' מחמה ללל והיינו טעמא משום דלית עליו שום מוקלה והו"ל ככלי שמלכתו להיתר דרישה או' ב' מיהו המש"ז או' א' כתב דלא שרי למלטלו אלא לעורך גופו ומקומו ככלי שמלכתו לאיסור והביא דברי הדרישה הג"ז וכתב ולי"ע יעו"ש. ונראה דאם תולין בו דגים מלוחים לכ"ע שרי למלטלו אפי' מחמה ללל משום דחזו לאומלא כמ"ש לעיל ס"י ש"ח סעי' ל"ב וא"כ הו"ל ככלי שמלכתו להיתר שמו"ת למלטל אפי' מחמה ללל וכמ"ש לעיל ס"י ש"ח סעי' ד' יעו"ש :

(ד) ש"ס. כר"ש דשרי. אצל במוקלה מחמת איסור כגון נר שהדליקו בה באותה שבת לא ק"ל כוונתה ואסור אפי' לאחר שכבה ועיין לעיל ס"י רע"ט ובדברינו לשם צד"ד :

(ה) ש"ס. כר"ש דשרי. אצל במוקלה מחמת חסרון כיס אפי' ר"ש מודה. שבת זקן ע"א. וגם מודה ר"ש בצרורות ואבנים ומעות וכל דבר שאינו כלי ולא אוכל שאסור למלטלו כיון דלא חזי למידי. ב"י. וכ"כ בהגהת הלבוש ומה שאמרו ק"ל בצמח דברים כר"ש דלית ל' איסור מוקלה אלא בגרונרות ולימוקים בלבד ובצמח דברים ק"ל דאסורים משום מוקלה היינו משום דבצמח דברים אפי' ר"ש מודה דאסורים הן עכ"ל :

(ו) סעי' ב'. אין שום אוכל תלוש וכו' אצל במידי דמחוצר אפי' לר"ש הוי מוקלה בין של ישראל בין של עכו"ם. ב"י. ועיין לקמן או' י"ד :

(ז) ש"ס. העומדים לסחורה וכו'. שאעפ"י שעומדים לסחורה דעתו עליהם לאכול מהם. כשירלה. תו"ש או' ב' לב"ש :

(ח) ש"ס. ואפי' חטים שזרעם וכו' ולא דמי לנר שכבה צמי' רע"ט דהתם כיון דאתקלאי לביה"ש אתקלאי לכולי יומא. מ"א סק"א. ועיין ב"ח שכתב בשם ש"ל דאסור בחיטים שזרעם כמו נר שכבה אצל הוא ז"ל הסכים בדברי הש"ע יעו"ש

משום מוקצה שהן מסריחות קידם שיתייבשו דכיון שיורדע שיסריחו הסית דעתו מהם הוביון דאיכא תרתני דחינהו בידים ולא חזו הוי מוקצה. הגה י"א דאין הכנה ש"ך בשל אינו יחודי ואפי' גרוגרות ולמוקים שבידו מותרים. (כל בו סי' ל"ה וז"מ בהר"ן סוף פכ"ב וירושלמי): ג ובין באיסור אכילה בין באיסור טלטול כל דבר שהיה ראוי בין השמשות אם אירע בו דבר שנתקלקל בו ביום וחזר ונתקן בו ביום חזר להתירו אבל דבר שהוקצה בין השמשות אסור כל היום: ד וגרוגרות וצמוקים שהיו מוקצים וכשהגיע בה"ש כבר נתייבשו ואח"כ נודע להם שבה"ש כבר היו יבשים מותר: ה וגרוגרות וצמוקים דחזו ולא חזו דאיכא אינשי דאבלי ליה ואיכא דלא אבלי ליה אי אומניה נפיק ליה מתורת מוקצה ואי לא לא אבל אם אינם ראויים והומינם הזמנה לאו מלתא היא: ו מכל דבר שאסור לטלטלו אסור ליהן תחתיו כלי כדי שיפול לתוכו מפני שאוסר הכלי בטלטול ונמצא מבטל כלי מהיכנו אבל מותר לכפות עליו כלי יובלבד שלא יגע בו: ז נמטה שיש עדיה מעות או אפי' אין עדיה עתה והיה עליה ביה"ש אסור לטלטלה דמגו דאהקצאי לבין השמשות

אהקצאי

בפ החיים

אז כליל יו"ט שלקחו טעם היין מותר לשזותן ביום שגמרו בידי אדם אם שהו כל הלורך ע"כ. וכחז עליו ב"י דדבריו תמוהים דהא חמרינן בגמ' (שבת מ"ה ע"א) דשאר פירות בר מגרוגרות ולמוקים לית בהו מוקצה וא"כ למה הולריך ליתן טעם מפני שגמרו בידי אדם ועוד ודלי דהני לא הוי גמרו בידי אדם עכ"ל נמלא דהב"י לא תמה רק על הטעם אבל לענין דינא מודה. והביאו הט"ז סק"ד והתו"ש או"י ועיין לבז"ש שאר האחרונים מה שיישבו קושית הב"י על הכלבו. ועוד עיין לקמן סי' ש"ך סעי' ג':

(בח) **שם**. הזמנה לאו מילת היא. דה"ל כמזמן עלים ואבנים לאכילה שאין צריה אוכלתן. רש"י ביצה כ"ו ע"ב:

(בט) **סעי'** ו. מבטל כלי מהיכנו פי' שהוסר הכלי מטלטלו ודומה בסותר הסותר זה הכלי ממה שהיה ראוי בתחילה. טור. וכן פירש"י והרמב"ם פכ"ה דין כ"ג. ובמקום אחר פירש"י דהוי כאלו בונה אותו במקום הזה. הו"ש או"י י"ד. וכ"כ הלבוש:

(ל) **שם**. אבל מותר לכפות וכו' דבזה אין מבטל אותו מהיכנו דהא אם ירלה יכול לחזור ולטעול אותו ממש. ולא חיישינן דשמא ע"י נטילתו משם ינדנד המוקלת מאחר שמוקלו מכוסה מן העין ועוד שמתלטל אותו ללורך דבר שאינו ניטול קמ"ל דלא. תו"ש או"י י"א:

(לא) **שם**. ובלבד שלא יגע בו. אע"ג דמוקלה מותר בגיעא וכ"ש סי' ש"ח סעי' מ"ב היינו כשהנגיה היא ללורך דבר המותר אבל הכא היא ללורך דבר המוקלה. ב"י בשם ת"ה סי' ס"ז. ט"ז סק"ה. מ"א סק"ג. והה"מ כתב דהא דאסור ליגע ביצלה שגולדה בשבת ויו"ט היינו מבוס שהיא מתגלגל וע"ז נגיעה מוטע היא מתגלגלת והוי טלטול ממש וכמ"ש רמ"א רס"י תקי"ג. והבנאוי התו"ש או"י י"ב וכתב דמדברי הש"ע כאן משמע דה"ל כהת"ה דהא כהם דבריו דבכל מוקלה אסור ליגע (ר"ל אפי' אינו מתגלגל) וכ"כ המ"א סי' תקי"ג סק"ב ודלא כהט"ז שם סק"א יעו"ש. וכ"כ המש"ז או"י ה' ועיין לעיל סי' ש"ח או"י ל' ולקמן רס"י תקי"ג:

(לב) **סעי'** ז. מטה שיש עליה מעות וכו' צמנית חיירי דבשבת חנן פי' נוטל מנער האת הכר והן נופלות וצמנית

(י) **סעי'** ג' דבר שנתקלקל וכו' כגון גרוגרות ולמוקין שהיו חזו ביה"ש ונתקלקלו ביום שנפלו עליהם גשמים וחזרו ונתקנו ע"י שזפתן השמש ב"י בשם רש"י. ח"ר או"י ד':

(ך) **שם**. חזר להתירו. הטעם דאין מוקלה לחזי שבת דהא ביה"ש היה ראוי. טור. ט"ז סק"ג. ומ"ש שם הט"ז בענין החיזמל של מילה כבר כתבנו בזה לעיל בס"י ש"ח או"י ו' קחנו משם:

(כא) **שם**. אבל דבר המוקלה ביה"ש וכו' דוקא דברים שגמרו בידי שמים כגון גרוגרות דאין נגמרינן אלא ע"י חמה אבל דבר הנגמר בידי אדם כגון תמרים שנותן עליהם מים בע"ש דאין ראוי עד ליל שבת כשלקחו טעם היין מותר. ח"ר או"י ה' ועיין לקמן או"י כ"ז:

(כב) **שם**. אסור כל היום להכנה לריך מצע"י כדכתיב והיה ביום השישי והכינו וכו' רש"י ביצה כ"ו ע"ב:

(כג) **סעי'** ד. אעפ"י שלא ידעו הצעלים וכו' ולא חמרינן כיון שהיה סבור ביה"ש שלא יבשו עדיין הרי הוקלה לו בזה שעה ואח"כ לכולי יומא דליתא. וכתב הר"ן ע"ז ואע"ג דבירושלמי ריש ביצה אסור בזה נקטינן כהלמודא דידן. ב"י. תו"ש או"י ז':

(כד) **שם**. ואח"כ נודע להם וכו' ודוקא ככה"ג אבל איסור שנפל להיתר לח ולא היה ששים ונתוסף אח"כ קודם שבת ע"י חש"ו ובלח לא שייך כ"ג בהפ"מ או נתוסף כנגד כל היתר ולא ידעו צעלים י"ל הואיל ולא שייך עומד ומלפה אסור ובלבד כחז מוקלה בטעות לא הוה מוקלה משמע אף כה"ג שרי ולי"ע. מש"ז או"י ד':

בה **סעי'** ה. דחזו ולא חזו וכו' היינו שנתייבשו קלת מצע"י ולא כל לרכן. רש"י ביצה כ"ו ע"ב:

(בו) **שם**. אי אומניה וכו' וכתב המ"א בס"כ תל"ה דלריך שירשום מע"ש ויאמר מכאן אני נוטל למחר משום דאיכא למיחש דילמא שביק את הרעים ונטול את היפים ומטלטל מידי דלא חז ליה יעו"ש. הו"ש או"י ח':

(בז) **שם**. אבל אם אינם ראויים וכו' כתב הכלבו בס"י נ"ח כל דבר שגמרו בידי אדם אינו מוקלה. ואית דבעו למימר שאלו התמרים שנותנים עליהם מים בגיגית בע"ש או בעיו"ט ונדחו ע"ז מיד או חזו להו בחר הכי כליל שבת (סמ)

וכלבד של ינע
 צביה והביאו
 הרב"ד נהשנות
 צפה"כ והרא"ם
 בפ"ק דביה עיין
 ב"י מ"ם נשם היה
 ות"ה צפ"י (ש"ז).
 כ שנה מ"ד ודלא
 כרצ
 ורמז"ם ונ"כ רי
 ירוחם נח"ג שגן

אתקצאי לכולי יומא. הגה ואפי' ללורך גופו או ללורך מקומו (ב"י) וה"ה לכל דבר היתר שמונח עליו איסור אבל אם אין עליה עתה מעות וגם לא היה עליה ביה"ש מותר לטלטלה אפי' יהודה למענות והניחם עליה מבעי כיון שסילקן קודם בין השמשות. הגיה"ש חוסרין ביחד לכך והניח בהם ח"פ שסילקן מבעי (טור בשם ר"ת) ולכן איסור לטלטל כים של מעות ח"פ שהוליא המעות ממנו מבעי ח"כ עשה בו מעשה שפתחו מלמטה וסלקו מן היחוד וכן נוהגים (הגה"מ פכ"ה) מיהו ללורך גופו או מקומו מותר וכן בדים התפיר בצגד הוליא ועיקר הצגד עומד ללבוש אם הוליא המעות משם מותר ללבוש הצגד דהכים בטל אללו אבל אם שכח בו מעות מותר לטלטל הצגד דלא אמרינן דכל הצגד נעשה בסיים למעות הוליא ואין המעות על עיקר הצגד אבל אין ללבושו בשבת דחיישינן שמא ילא בו כדלעיל סי' ש"א סל"ג (ב"י סי' ש"ט) וע"ל סי' רס"ו אם שכח כיסו אללו בשבת מה דינו (ב"י):

כף החיים

וא"כ היה לריך לנער את המעות כמ"ש ס"י ש"ט
סע"י ד' והכא א"ל לנער כיון שאין המעות על עיקר הבגד
דמיירי שהכים תלוי למטה רק פיו לבד תפור בבגד אבל אם
הכים כלו תפור לארכו בבגד אז אף אם שכח מעות בתוכו
אסור לטלטל כל הבגד אלא לריך לנער המעות ואם הניח
בכוונה נעשה כל הבגד בסיס ואסור לטלטלו. מיהו אם פיו
לבד תפור בבגד אז אף אם הניח בתוכו בכוונה נמי מותר
לטלטל את הבגד כיון שאין המעות על עיקר הבגד. והא דנקט
רמ"א שכתב משום דלכתחלה אין להניח מעות בתוכו מדעת
דחיישין שמא ישכח וינאז בו לרה"ר וגם אם הניח מדעת אסור
עכ"פ להניח ידו לתיך הכים דהכים עלמו ודאי נעשה בסיס
לדבר האסור. ואם כים מלא מעות קשור בבגד אסור לטלטל
את הבגד דכיון דהכים אינה תפורה בבגד אינו בטיל לגבי
הבגד. וה"ה כשיש מעות בתיבה שבשלחן נמי דינא הכי. תו"ש
או"י ט"ז בשם המ"א סק"ז בתוספת ביאור וכ"כ הר"ז או"י ט"ו.
וכתב עו"ש החו"ש וגראה דאם הכים קשור קשר של קיימא
בבגד אפשר שדינו כתפור. ועיין לקמן או"י מ"ב (ומ"ש באה"ט
או"י ט' בשם אה"ע עיין באה"ע וס"י רס"ו כי לא נמלא כזה
ואפשר שגפ"ל ט"ס):

(א) **תיבה** שחך השולחן עשויה להכניס ולהוציא ויש מעות בתיבה אם על השולחן דבר המותר היותר חשוב מותר לטלטל בכלל ואם לאו אסור. ולטלטל התיבה להכניס ולהוציא אפשר ללא מהני מה שיש על השולחן דבר המותר אלא אם כן יש בתוכה דבר המותר ולע. ח"א או ז' ועיין בא"י שאת"י. (ב) **שם** בהגה. ללא אמרינן דכל הבגד נעשה בסיס וכו' וכ"ז בסיס התפור בבגד וכן תיבה שבשולחן המיוחד למעות וכיוצא בו העשוי בענין שא"א להוציאו לגמרי מן השולחן וח"כ נתבטל לעיקר הבגד והשולחן אבל כים מעות הקשור בבגד וכן התיבה אם יכולין להוציאה לגמרי מן השולחן וח"כ כל אחד ואחד כלי בפ"ע לא נתבטל לבגד ולשולחן ואסור לטלטל הבגד והשולחן שהרי הם נעשים בסיס למעית אלא ח"כ יש בתוכם ג"כ דבר היותר חשוב כמ"ס סעי' ח' ונ"ל דאם יש בתוכו רק איזה פרוטות. בטלים לגבי הבגד דאין אדם מבטל בגדו ושלחנו בשביל איזה פרוטות ח"א כלל ס"ז א"י יו"ד.

(מג) **וַנִּרְאֶה** דאס התיבה תלויה בשלחן ועשוי להניח בתוכו לחם וסכניים ואירע שהניח בו מעות אפי' שאין בו לחם וסכניים אע"ג דהתיבה ודאי אסור לטלטל אבל מותר לטלטל השלחן שהרי גם התיבה הוא כלי שמלאכתו להיתר וא"כ נעשה השולחן כסים לאיסור ולהיתר ומכ"ש כיון שאין

ובמניח בשבת איירי דבהניח מצעיי והיו עליה ביה"ש אפי' אין עליה
מעוט חסור לטלטלה כדקאמר בסופא דמילתא וא"ת דאריך יכול
להיות במניח לדעת בשבת י"ל כגון שהניח נכרי או תיגוק לדעת
ישראל. ב"י בשם התו' מ"א סק"ד. ולענין ניעור עיין מ"א ב"י
ש"ח ס"ק נ' שכתב להתיר כיון שלא היו עליה ביה"ש יעו"ש.
וכ"כ הר"ז בזה הסי' או י"א ועיין סי' ש"ט סעי' ד' :

(ג) **שם** הגה. ואפי' לנורך גופו וכו' דדין הכסם כאותו המוקלה שעליו ודין דהמעט היו מוקלה מחמת גופו דאסור אפי' לנורך גופו ומקומו גם המטה כד. לב"ש. וכ"כ המש"ז או' ו' ח"א כלל ס"ז או' ב' :

(ד) **שם.** שמונה עליו חיסור. פי' בהניח זכונה בע"ס ראלו
בזוכה אמרינן לעיל ס"י ש"ח סע"י ד' דמגער
את הכר שעליו המעות. ט"ז סק"ו:

(לה) **ישים**. וגם לא היה עליה ביה"ט וכו' פי' אפי' היה עליה מעות בשבת וניטל משם כיון שלא היה ביה"ט מותר למלטלה. עו"ט או' ח' ועיין לעיל סי' ט"ח או' קפ"ב:

(לו) **שם** הגה. ויש חוסרין ביחד לכך וכו'. וטעמא משום דאדם קפיד עליה ומייחד לה מקום. ב"י. ומ"מ אם ייחדה בלבד ולא נתן עליה אפי' מצע"י לכ"ע שרי דהזמנה לאו מלתא היא. וכ"כ כהנ"ג בהגה"ט ר"ז אוי"ב :

(ל) **ישם** בהנה. מיהו לנורך גופו וכו' דמעשה זו מבטל
המחשבה דיחוד והמעשה שעשה בו מעיקרא שהגיה
בו מעות. הגר"א. ופשוט שזה על דעת ר"ת ללשאר פו' אפי'
יחדו. למעות נמי כל שאין עליה מעות וגם לא היה עליה
בזה"ש שרי לטלטלה. ב"י :

(לה) **שם** בהגה. מיהו לזורך גופו וכו' כ"כ ב"י בשם הג"א.
אבל הדרישה אי' ד' כתב שדעת ר"ת לדמותו למוקלה

מחמת חסרון כים דאסור אפי' ללורך גיפו ומקומו יעו"ש. וכ"כ מ"א סק"ה. וכן הסכים בביאור הגר"א. ר"ז שס. ולענין דינא כהז הא"ר חו' ה' כללה דמלתא הן מטה או כים אף שמייחד למעות כל שאין מקפיד עליו להניח בו דבר אחר מותר ללורך גופו ומקומו יעו"ש. וה"ה בכלוב של עופות שעושין מעלים שמלטל אפי' לא היה בו עוף ביה"ש והוא ריקס אסור לטלטלו כ"א ללורך גופו או מקומו. בן א"ח פ' יוגש לו י"א :

לשם) **שם** בהגה. דהכיס בטל אללו. ואפי' בר"ה שרי ללובשו
מ"א סק"ו. תוי"ש איז ט"ו. וכן מותר להניח דבר
במנו דללורך מקומו מותר. מ"א שס. תו"ש שס.
ד"ז או' י"ג.:

(ב) **שם** בהגה. דלח' אמרינן דכל הענר נעשה בסיס וכו'.

ח לכלי שיש עליו דבר האסור ודבר המותר מותר לשלולו כגון כהתה שיש עליה מבע"י אפר שמותר לשלולו לבסות בו רוק או צואה ויש עליה ג"כ ישברי עצים שהם אסורים בטלול מותר לשלול המחתה כמו שהיא מוכגון שדבר המותר חשוב מדבר האסור אבל אם דבר האסור חשוב יותר מדבר המותר בטל אצלו ואסור לשלולו נוטעם היתר שלטול זה משום דלא אפשר לסינקט קיטמא להודיה אפילו אי שדי ליה מהמחתה או אם צריך למקום המחתה (כמו שנתחבר לעיל ס' ט"ט) ואם אינו צריך אלא לגוף המחתה לא ישלולנה כמו שהיא אלא ינער האפר וישברי העצים במקומם וישול המחתה הגה וכן אם יוכל לנטר האיסור לחוד ינערנו ולא יטלטלנו עם ההיתר (ב"י בשם תבוצת הרא"ש) וכל זה לא מיירי אלא שהיה ההיתר עם האיסור מצד"א אבל אם היה האיסור עליו לבד לא מהני מה שהניח אצלו

בף החיים

סעי' ב' מ"א סק"ח. פ"י דאם ניכר הוי דבר שיש לו מתירין ולא בטל. א"ר או' י"ב ולב"ש. וכ"כ המ"א לקמן ס' תליח ס"ק כ"ח דאם נתערב אפר של היום בשל אחרת דבטל ברוב יעו"ש. וכ"כ האחרונים. מיהו הער"ה או' ז' כתב בשם כמה פו' דאילו בטל ברוב אלא לריק ס' יעו"ש אמנם בסו' תליח או' ז' חזר בו הער"ה וכתב דהדין של מ"א חמת דא"ל ס' אפי' באיסור שיש לו עיקר מה"ט אלא באיסור אכילה יעו"ש וכתב ח"א כלל ס"ה או' ג' (ד"ה פנ ח) וכל דמים הנלוטפים מאילנות בימי ניסן אסור לשחותן בשבת משום נולד ואפי' יש כבר כלי עם מים מע"ש שנוטף לתוכו אפ"ה אסור ולא אמרינן דבטל כיון שהוא דבר שיש לו מתירין עכ"ל. ומיהו מטר היורד בשבת מותר לשותותו ולא הוי מוקף או נולד. מהריק"ש. וכ"כ סנה"ג ס' של"ח בהגב"י בשם סה"ג יעו"ש; (גן) שם. וכגון שדבר המותר חשוב וכו' וכשניהם שוים אסור. תו"ש או' ח"י. לב"ש. ח"א כלל כ"ז או' ח' : (דן) שם. וכגון שדבר המותר חשוב וכו' ואע"ג שלכל העולם הוא חשוב אם אינו חשוב לדריה לא מיקרי חשוב. כ"ה בגמרא וה"ה איפכא. מ"א סק"ט. א"ר או' י"ב תו"ש שם ועיין לעיל סס"י ש"ח:

(הן) שם. וטעם היתר וכו' ר"ל דלמה בסי' ש"ט סעי' ג' אמרינן בפירות שאינם נפסדים ינער הכל (לב"ש) ולזה כתב משום דלא אפשר למינקט וכו' :

(זן) שם. משום דלא אפשר למינקט וכו' משום דשברי עצים היינו שזרים קטנים או פחמים קטנים שא"א לטול האפר מבליעה. ב"י. והביאו מ"א סק"י וכתב דלפי מ"ש בסו' ש"ט סעי' ג' בשם החו' שאין מטריחין את האדם לטול וללקט פירות מן הסל בידו תו' א"ל לדברי ב"י יעו"ש. אמנם הא"ר או' י"ג כתב אפשר דהחו' מיירי ללקוט מכלי אבל כל שמונע לריך לעשות בדאפשר כדמשמע בש"ס ר"פ נוטל עכ"ל. ור"ל אף לדברי החו' שם בכאן לריכין לדברי ב"י ודלא כהמ"א : (זן) שם. אפי' אי שדי ליה וכו' ודוקא אם לריך לאפרה או אם לריך למקם והמחתה. ט"ז סק"ז. והעטם משום דהמחתה גופא מלכתה לאיסור ואפי' באין עליה שברי עצים אין צרי' כ"א לצורך גופה ומקומה. מש"ז או' ז' :

(הן) שם. אלא ינער וכו' ואי איכא הפסד בניעור א"ל לנער וכמ"ש סו' ש"ט סעי' ג' ב"ח. מ"א סק"י י"א. א"ר או' י"ד תו"ש או' י' :

(נט) שם. בהגה. אבל אם היה האיסור עליו לבד וכו' וגר"ה דהיינו מע"ש היה האיסור לבד ונעשה ביה"ש בסיס לדבר

שאין המעות על עיקר הכלי ול"ע. ואם התיבה קבוע ברגלי השלחן ואינו תלוי בשלחן נראה דמותר לטלטל השלחן עם הרגלים אעפ"י שאין דף השלחן קבוע ברגלים ומכ"ש כשמחזיר עד שא"א לטלטלו בלא רגליו אבל הרגלים לבד אסור לטלטל ח"א שם או' י"ב :

(סד) שם. בהגה. מותר לטלטל הבגד וכו' ואם אפשר בניעור ינער המעות ממנו. א"ר. או' יוד. ויכול לילך למקום המשתמר וינער שם דכל זמן שהמוקלה בידו אינו מחוייב להשליך מידו תיכף אלא מותר לילך למקום שירצה להניחו שם. ח"א שם או' ט' וכ"כ או"ח או' ו' :

(סה) שם. בהגה. מותר לטלטל הבגד וכו' ואם שכח מעות בכקף חלוקן יתיר ויניחם ליפול לארץ. תשב"ץ ס' נ"ד. א"ר או' י"א :

(מו) שם. בהגה. אבל אין ללוכסו בשבת. מיהו יכול לנער משם את המעות וכמ"ש לעיל ס' ש"ט סעי' ד' בשכח אבן פ"פ חבית. עו"ש או' יו"ד. א"ר או' ט' :

(מז) שם. בהגה. דחיישינן שמא ילא בו. או יטלטל המעות צעונים. לבוש :

(מח) שם. בהגה. דחיישינן שמא ילא בו. וא"כ לדידן דלית לן רה"ק אפשר להקל לצורך דאף אם ישכח וילא אינו אלא איסור דרבנן. ומיהו עיין לקמן ס' שמ"ה סעי' ז' דיש פלוגתא בזה אם יש רה"ר בזה"ז יעו"ש :

(מט) שם. בהגה ועיין לעיל ס' רס"ז וכו' ועוד עיין לעיל ס' ש"א סעי' ל"ג בענין מעות התפורים בצגדו ובדבריו לשם בס"ד

(ן) סעי' ח. כגון מחתה וכו' היינו כלי נחושת שמביאים בו את האור לפני השירים. ב"י בשם רש"י :

(נא) שם. אפר שמותר לטלטלו וכו' שכיון שהיתה האפר מבע"י היה דעתו עליה מאתמול. ב"י בשם רש"י ולבוש. וגר"ה דאם ביה"ש הדליקו זה אש דאז פשיטא דהמדורה היא חשיבה לגבי אפר אסור לטלטלה אפי' לצורך מקומה אף לאחר שכבה דכיון דאתקלאי ביה"ש אתקלאי לכולי יומא זכ"ל. או' ט' מה"ש :

(בן) שם. אפר שמותר לטלטלו וכו' אבל אפר שהוסק בשבת אסור לכ"ע דהו' דבר חדש שלא היה בעולם. וכל דאם נתערב אפר שהוסק בשבת באפר של אחרת דבטל ברוב ואע"ג דקמח בקמח מקרי לח בלח ובעינן ס' כמ"ש סימן תכ"ג סעי' ג' מ"מ הכא כיון דעיקר איסורו מדבריהם סגי ברובא ודוקא שלא היה ניכר קודם שנתערב כמ"ש ס' ט"ך

עיקר. ל שם מ"ז
מ סוד מהא דאביי
כס ובפירות ההו'
שם בשם ר"ה .
ג' ר"ה ש' בתשובה
ס הנהגות פכ"ז
בשם הרי"ס מהא

שבת מ"ז .
 (אם מותר לכסות
 פירות או לבנים
 מפני הדלקתו ליתן
 כלי החמה הדלק
 ע"ל ס' ש"ח
 ותקניה):
 אשבת מ"ג ב"ס
 וכ"ל בן לקיש
 ג נראה מדברי
 ר"י ב"ס ומדברי
 רמב"ם בפ"כ
 הרן והנ"ל
 ד"ס ז' וכ"כ

אלו ההיתר בשבת (צ"י בשם תשיבת הרשב"א): מ' סתיבה שיש בה דבר המותר למלטל ומעות אם המעות אינם עיקר מותר למלטלה כמו שהיא על פי התנאים שנתבארו במחתה: **שיא** דיני מת בשבת ושאר מלטול מן הצד. וכו' ס' סעיפים:

א אמת שמוטל במקום שירא עליו מפני הדליקה אם יש לו כבר או תינוק שמוטל על ידיהם ואם אין לו כבר או תינוק באם יש לו שתי מטות מוטלות ע"י שיהפכו ממטה למטה רהוי מלטולה מן הצד נואם אין לו לא זה ולא זה שמוטל גמר וכל זה באיתו רשות דמת המוטל בחמה מלטול לצל באותו רשות ע"י כבר או תינוק ואם אין לו כבר או תינוק הלא ימלטלנו כלל אפי' להפכו ממטה למטה

בף החיים

להדיא אבל מת המוטל בחמה דאסור מלטול מן הצד אין נ"מ לענין המטה. א"ל או' ב':

(ו) שם. דהוי מלטול מן הצד. ואפי' מלטול מן הצד שמיא מלטול כשמוטל לצורך דבר המקלה כמ"ס סעי' ח' מ"מ בדליקה התירו מטעם דאדם צהול על מתו וא"ל לא שרית ליה אחי לכב"י. תו"ס שם:

(ז) שם. מלטול מלטול גמור. ואפי' דכיווי הוי מלחכה שא"ל לגופה וליכא חשש איסור דאורייתא מ"מ התירו בזה דכיון שאם היה לריך לעשות פחמים הוי אסורא דאורייתא ואין הכל בקיטין בזה. וכה"ג כתב הר"ן. תו"ס או' ד' ועיין לקמן סס"י של"ד בהגה ובדבריו לשם בס"ד:

(ח) שם. וכל זה באותו רשות. משמע הא לרשות אחר אסור להוליא. מיהו האחרונים תמהו על דברי הש"ע

בזה דהא אפי' מפני הציון מותר להוליא לרשות אחר כמ"ס סעי' ב' וא"כ כ"ס מפני הדליקה. והלבוש כתב דט"ס נפל בדברי הש"ע. א"כ ה"פ וכל זה באותו רשות ה"ל מ"ס בתחלה שיחזור אחר ההיתרים להקל האיסור ע"י כבר או תינוק וכו' היינו באותו רשות כלומר שאין יראת הדליקה כ"כ מסוכנת אבל אם הדליקה מסוכנת לא יחזרו להקל האיסור בתחלה שמה תגבר הדליקה. וישרף אלא יוליאוו צהדיא על הדרכים שנתבארו בסעי' ב' יעו"ש. וכו' דעת הב"ח והט"ז סק"א להתיר בדליקה להוליא מרשות לרשות כמו בהסריח דסעי' ב' יעו"ש. וכ"כ הא"ר או' י"ג בשם כמה פו' והסכים עמהם לריניא וכ"כ התו"ש. וכו' דעת האחרונים. ומ"ס המ"א סק"ג לייכא ציון כשנשרף המה כבר השיגי עליו האחרונים וגם מ"ס המחמ"ס ליישב דברי המ"א ע"פ מ"ס מור"ם ז"ל בהגה ביו"ד סי' שס"ג דמותר ליתן סיד עליו וכו' כבר השיג עליו הפחמ"ד או' א' דשאני התם דדוקא לעכל הצפה אבל הכא בדליקה ישרף הכל ואין ציון גדול מזה יעו"ש. ובפרט לדברי הוזה"ק והאר"י ז"ל שנשאר מצחי הנפש בתוך הגוף בסוד הצלה דגרמי כדי שייכל להתקיים עד זמן התחיה כמ"ס בע"ח שער י"ח שער הרפ"ח פ"א יעו"ש ואם ישרף חו' אין לך לער גדול מזה ועיין עוד בהש"מ פ' ויהי דוק:

(ט) שם. מת המוטל בחמה וכו' או במקום צד שלא יוכל קרובין לישב אליו אגודה פ' כירה. א"ר או' ב':

(י) שם. מלטול מן חמה לל באותו רשות. וכו' אבל להוליא לרשות אחר אסור לייכא כבוד המת דיכול לעשות לו חקנה כמ"ס סעי' ו' ולזה כתבין רמ"א שכתב ועיין סעי' ו' מ"א סק"ד. והב"ח מיקל להוליא מרה"י לברמליה. וכ"כ הש"ג בשם ריא"ז. וזה מסכים ל"א אפי' עדין לא הסריח יכו' שכתב בהגה

דבר איסור וא"ל לא מהני מה שיניח בשבת דבר היתר ג"כ עליו אבל אם בשבת הונח עליו דבר איסור הואיל וביה ש לא התקלף הו"ל מוקלה לחי שבת וק"ל דאין מוקלה לחי שבת אלא שכל זמן שהאיסור מונח עליו אסור מלטול וע"כ מותר להניח עליו דברים של היתר חשובים מן האיסור ומלטולם. ע"ז סק"ח. א"ר או' ט"ו:

(ס) סעי' ט. תיבה שיש בה וכו' היינו כשלא יחדה למעית או שלא הניח עליה מנעית כמ"ס סעי' ז' תו"ס או' כ"ב ור"ל כל אחד לפי סברתו לדברי הש"ע דוקא בהניח ולר"ת שהביא בהגה אפי' ביחד לצד יעו"ש:

(כא) שם. מותר למלטלה וכו' היינו בצריך למקומה או כגון דלא אפשר בניעור אבל אם אפשר ליקח דבר

ההיתר ותשאר במקומה או בניעור המוקלה ינער כמ"ס בסעי' הקודם. ועוד עיין לעיל או' מ"א ומ"ב ומ"ג דדין התיבה יעו"ש:

(א) סעי' א. מת שמוטל וכו' קבורת מת מזה לא דחי שבת כ"ה מפורש בסנהדרין דף ל"ה. והיה

דלא דחי יו"ט וכ"כ התו' בנייר דף מ"ז ע"א. הרב החסיד מהר"י מולכו בתשו' כ"י סי' ט"ו. דרכ"י או' א' ועיין לקמן סי' תקכ"ו

(ב) שם. אם יש כבר וכו' דכל מה שאפשר למלטול בהיתר עדיף טפי וזה הוא כדו"ז שלא לחלל שבת

בשבילו כל היכא שאפשר לעשותו בהיתר. תו"ס או' א':

(ג) שם. מלטול על ידיהם. פי' שמיחו אללו ומלטולו עמו מ"א סק"א. ולאו דוקא עליו משום ציון המת. א"ל או' א'

ומה שנהגין שאין מלטולין את המת כ"א ע"י כבר או תינוק שיהיה שם מצע"י אין להם על מה שיסמכו. צ"ח עסק סי' נ"ב. וכ"כ הדב"ש. י"א בהגה"ט:

(ד) שם. שיהפכו ממטה וכו' אורחא דמילתא נקט דדרך המת לכבד על המטה וה"ה על המחללת ש"ג קרקע שמגלגלי המחללת ונזיל למחללת הסמוכה לו. חידושי הר"ן פת"ע או' ג':

(ה) שם. שהפכנו מומטה וכו' ואם היה חי ביה ש מותר למלטל אחר"כ המטה דלא נעשה בסיס. הרא"ש

והמאור כתב דאפי' היה מת ביה"ש לא נעשה המטה בסיס דאין המטה לריכה למת וכל עלמו א"ל להטילו אלא ע"ג קרקע כדנהג' שומטין הכר מתהוו. מ"א סק"ב. א"ר או' א' תו"ס או' ג' ועיין לעיל סי' רס"ו או' מ"ד מ"ס בשם המאור. וא מת ביה"ש והיה דעתו להניחו שם כל השבת אפ"ה היפכו ממת למטה דכל מה שאפשר בהתירא דהוי ספק פלוגתא ממה שיט' לט

למטה ודלמול מן הצד שמייה פלמול (וע"ל בס"י זה ס"י מאי תקניה): ב מת שהסריח בבית ונמצא מתבזה בין החיים והם מתבזים ממנו. הגה וי"א דאפי' לא הסריח עדיין אלא שקרוב להסריח (כ"י צ"ס טור ורש"י ור"ן) מותר להוציאו לברמלית ואם היה להם מקום לצאת בו אין מוציאים אותו אלא מניחים אותו במקומו ויוצאים הם חו"א שלא התירו להוציאו לברמלית אלא ע"י כבר או תינוק שיש מי שאומר שכר שמוציאו לברמלית

מושב

בף החיים

הטלמול. א"א או' ח' ועיין לעיל ס' ש"ח סעי' מ"א ובדברינו לשם צ"ד:

(ד) **ש"ס**. יש מי שאומר וכו' שלא בכ"ר וכו' וסברה ראשונה כ"ל עיקר כי כן הבריע הרשב"א והר"ן וכ"פ בס"י צ"ל וס' זכרון להגאון ר"י הכהן. א"ר או' ח' וכו' דעת הר"ן שלא הביא סברה היש מי שאומר ה"ז שהוא דעת הרמב"ן ז"ל: (ה) **ש"ס**. ויש מי שמחיר וכו' הביא תמה על ה"ע דהא הרמב"ן וטור גופיהו מסקי דר"ח אומר ע"כ. ובאמת שכן הלכה וכ"פ רי"ו נכ"ח. וכ"מ בשה"ל. ומ"מ נראה דעת הש"ע דכיון די"א דלדין לית לן רה"ר יש לסמוך להקל. א"ר או' ט' וכ"ה דעת התוס' או' יו"ד להחיר יעו"ש. ופשוט דלמאן דאמר אסור גם בלא תינוק. וגדולה מזו כתב הפרישה דגם הרמב"ן לא החיר אלא ע"י תינוק דאמרין המת טפל לתינוק ול"ע. א"ר או' ט' ועיין לקמן או' כ"ח:

(כ) **ש"ס**. אף לרה"ר וכו' משום דהוי מלאכה שא"ל לגופה. כ"י. לבוש. מ"א סק"ט. ועיין לעיל ס' רע"ח ובדברינו לשם צ"ד. ומאן דחולק. סובר כבוד הבריות דוחה ל"ת דבריהם באין לו עיקר בחורה משא"כ מלאכה שא"ל מלאכה היא אלא שא"ל. א"א או' ט':

(ג) **ש"ס**. ע"י תינוק. ודוקא כשהוא גדול קצת כמ"ס ס' ש"ח סעי' מ"א. מ"א סק"י. אבל הט"ז פי' דתינוק טפל למת ודעת ה"ח ולבוש שכתבו דמי נושא את עלמו משמע כמ"א. א"ר או' יו"ד וכ"כ התוס' או' יו"ד צ"ס הרמב"ן דבעינן גדול קצת והקשה על הט"ז יעו"ש:

(ד) **ש"ס**. אבל לא ע"י ככר. דמ"מ יתחייב על הככר שאינו טפל למת. מ"א סק"י. וכו"ה גם לשון הרמב"ן וכתב התוס' או' יו"ד דיתחייב הוא לאו דוקא דהא הככר הוי מלאכה שא"ל והביאו מחה"ש:

(ה) **ש"ס**. והיו העכו"ם מתאספים וכו' והוא בזיון גדול מ"א סק"י. ואלעפ"י שדין זה הוא מהמרדכי ושם איתא בהדיא דהוא בזיון קצת מ"מ לדעת הש"ע דס"ל דלא התירו משום קצת בזיון כמ"ל. ע"כ לריך לומר דמיירי באופן שהוא בזיון גדול ולכך הותר משום כבוד המת לחוד. תו"ש או' י"א. ועיין לעיל או' ט"ז:

(ו) **ש"ס**. הגה. וה"ה דמותרים לומר לעכו"ם וכו' במרדכי איתא דזה הוא כ"ס כיון דישאל עלמו מותר לעשות שבות להוציאו לברמלית מכ"ס לזו"ת לעכו"ם דהוי שבות דלית ביה מעשה וקצת קשה על רמ"א דכתב וה"ה וה"ל למימר וכ"ס. תו"ש או' י"ב:

(ז) **ש"ס** בהגה. וה"ה דמותרים לומר לעכו"ם וכו' ואין להחיר אלא בכה"ג אבל להחיר ע"י עכו"ם לזו"ת להניחו אפי' בקבץ העשוי מאתמול דאין זה אלא שבות דשבות מ"מ אסור. וה"ה שאר איסורים המתפרסמים אפי' הן של דבריהם לפי שאין זה כבודו של מת שיאמרו שנתחלל שבת על

בהגה בסעי' ב' א"ר או' ג' ועיין לקמן או' ט"ז: (א) **ש"ס**. דטלמול מן הגלד וכו' נראה דאסור לדחוף ע"י קנה דבר שהוא מוקף וראייה ממ"ס ס' תמ"ו סעי' ג'. ט"ז סק"ב. ועיין לעיל ס' ש"ח או' קפ"ד.

(ב) **ש"ס**. דטלמול מן הגלד וכו' גם אמירה לגוי אסור. עו"ש או' א' וכ"כ בהגהת הלבוש. וכ"כ א"ר או' ד' דלא התירו ע"י כותים אלא בדליקה או צמת שבצית שהסריח: (ג) **ש"ס**. שמייה פלמול. היינו כשמטלטל לזורך דבר המוקף כגון הכא שעושה לזורך המת אבל כשמטלטל מן הגלד לזורך דבר היתר ודאי שרי כמ"ס סעי' ח' כי התו' תו"ש או' ח' לב"ש:

(ד) **סעי' ב**. מת שהסריח וכו' אבל אם לא הסריח עדיין אעפ"י שמוטל בחמה אסור להוציאו לרשות אחרת. כ"י:

(טו) **ש"ס** בהגה. אלא שקרוב להסריח. ודוקא ע"י ככר או תינוק אבל אי ליכא ככר או תינוק אסור דהתירו יותר באיסור טלמול מאיסור הולאה. מ"א סק"ה. והו' לדעת הטור אבל לדעת הרמב"ן איסור הולאה יותר חמור כמ"ס לקמן. ועיין לקמן או' טו"ב. ובלי"ה אכן ק"ל להחמיר כדעת הש"ע דדוקא בהסריח מותר להוציאו לרשות אחרת:

(טז) **ש"ס**. מותר להוציאו לברמלית. משום דגדול כבוד הבריות שדוחה את ל"ת שבתורה כלומר לאו דלאו תסור. כ"י. מ"א סק"ו. והיינו מפני כבוד החיים קאמר וכדי לסלק מהם ריחו התירו להוציאו אבל לא התירו הולאה בשביל כבוד המת דליכא כ"כ בזיון כשהמת מסריח. מ"א שם. ומיהו זה דוקא באין רואין הא בספינה דהוה בזיון גדול התירו משום כבוד המת. א"א או' ו' ועיין לקמן או' כ"ה:

(טז) **ש"ס**. אין מוציאים אותו וכו' דליכא כבוד החיים וכבוד המת נמי ליכא כיון שמוגה צמקום שאין רואין ועוד שכבר הסריח. ולדעת הטור דאם הוא קרוב להסריח מותר להוציאו אפי' יש להם מקום ללכת מותר להוציאו מפני שלא יסריח. מ"א סק"ז. אבל אם כבר הסריח גם להטור אין מוציאים אותו אם יש להם מקום ללכת. מחה"ש. ועיין לעיל או' ט"ז:

(ח) **ש"ס**. אלא ע"י ככר וכו' דהולאה דא"א לתקוני שרי אבל טלמול שאפשר לתקוני בככר מתקנין. ומיהו אם אין לו ככר או תינוק. שרי להרמב"ם ולהטור אסור דאיסור טלמול לא התירו בלא ככר או תינוק. מ"א סק"ח. מיהו ה"ר או' ז' כתב אפשר דהטור מודה לזה דמותר משום כבוד הבריות ולא אמרו אלא בדאיכא ככר או תינוק מה שאפשר לתקוני מתקנין עכ"ד:

(ט) **ש"ס**. או תינוק והאי תינוק הוא קטן ממג שיש בו איסור הולאה הא גדול קצת ודאי אף רמב"ן בתורת האדם מודה דתינוק עדיף דאין פוגם בהולאה כלל ומתקן

חורת האדם שכן
נראה מל' הרמב"ם
פכ"ו י' שם בשם
הרמב"ן ב מרדכי
בש"ג דשבת .
ל הרמב"ן שם .
ב מרדכי בש"ג
דשבת בשם רבי

מוטב להוציא שרא בכבר ותינוק כרי למעט בהוצאה יי"ש מי שמתיר להוציאו אף לרה"ר ע"י תינוק אבל לא ע"י ככר נוה"ה אם הוא בבזיון אחר בגון שהיה בספינה והיו הא"י מתאספים שם וכן כל ביוצא בזה . הגה וה"ה דמותרים לומר לא"י לטלטלו כמו ע"י ככר ותינוק (מרדכי וב"י בשם שצולי לקט) ואסור לטלטל מת ע"י ככר ותינוק לצורך כהנים או דבר אחר אצל ע"י א"י יש מתירין (טור) י"ד סי' שצ"ב ותשובת מהרי"ל סי' ש"ה) (וכן ראיתי נוהגים לצורך מזה או חתונה) :
ג ליש מי שאומר שאם נתן על המת אחד מכלים שהוא לברוש חשוב כנותן ככר או תינוק : ג מיש מי שאומר שלא הצריכו ככר או תינוק אלא למת ערום אבל אם הוא

בכסותו

בף החיים

וכמ"ס מור"ם בהגה . ובל"ה אם לא היה משום ערוב ליכא איסור כיון שהוא לבוש במלבושו וכל שאינו ערום לא לריך ככר או תינוק כמ"ס סע"י ד' ר"ח או א' :

לב) **מי** שמת בשבת ונוהגין כי תקף מפשיטין כל מלבושיו שהוא לבוש בהם ואירע שמלאו בגדיו תפורין ואין אופן לפושטו אם לא ע"י קריעה אם יש חשש אם ישאר במלבושיו שיסריח או יתירו לו ע"י עכו"ם הא לאו הכי לא . לב חיים ח"ב סי' ע"א יעו"ש . ועיין לקמן או' ח"ן :

לג) **בם'** החיים החר לטלטל מת מהמתחן לצורך טבילת נשים ע"י ישראל ע"י ככר ולהניחו על ביה"ק באהל המיוחד לזה ולא יעשו ע"י עכו"ם כיון דהוי בזיון המת וכן הסכימו עמו חכמי עירו יעו"ש . א"ח או' ד' :

לד) **מת** אחד ציוה"כ והיה בחצר בהכ"נולא היה ביד הכהנים לכנס לבהכ"נ יש להקל להוציא את המת דרך כרמלית ע"י עכו"ם למען יכנסו הכהנים בהכ"נ ובפרט לצורך נשיאת כפים . ויש לזרז לזה דעת רש"י וקל"ת פ"י דציוה"כ אין איסור הולאה דבר תורה כלל דעירוב והולאה לשבת ואין עירוב והולאה ליוה"כ . ישועות יעקב יעו"ש . וכ"כ בשו"ת שאלת שלום סי' קי"א שיש להתיר יעו"ש :

לה) **נזדמן** מת בשכונת ישראל כליל אי של פסח ויטרכו הכהנים לטלטל מביתם ויכלו להיות מתבטלים ע"י טלטול זה מכל מלות המוכרחות דהיינו סיפור ילידת מלרים כוסות ואכילת מרור ואפשר ג"כ מאכילת מזה שהיא דאורייתא ואין אפשרות בנקל מלות אלו בבית נכרי כופין את הקרובין להוציא המת מביתם עבור הכהנים אפי' במת גדול . תשובת מהר"ח סי' כ"ב . פת"ע או' ט"ו :

לו) **שם** בהגה . לצורך מזה כו' דשבות דשבות לצורך מזה שרי כמ"ס לעיל סי' ש"ז סע"י ה' ועי"ש דה"ה דלצורך גדול נמי חשוב ג"כ כצורך מזה ולהכי שרינן הכא ע"י עכו"ם לצורך כהנים וכ"מ מהגר"א יעו"ש :

לז) **סע"י** ג' אחד מכלים וכו' וה"ה שאר כלים שמלאכתן להיתר . מ"א ס"ק ט"ו . תו"ש או' ט"ו . משא"כ כלים שמלאכתן לאיסור לא מהני דהא אין זה נקרא לצורך גופו לב"ש . ומ"ס הלבוש לבוש חשוב ככר השיג עליו הא"ר או' ט"ו בשם מ"ט תו"ש שם :

לח) **סע"י** ד' . אלא למת ערום וכו' שמעתי מקשים לפ"ז למה הצריכו גבי דוד המלך שמת בשבת לטלטלו ע"י ככר או תינוק כדאיתא בשבת (ל' ע"ב) והא דוד לא היה ערום באותה שעה שהרי מת בעסקו בתורה כדאיתא שם בגמ' וחכם אחד תירץ דשאני בגדי מלך שאסורים לשאר בני אדם כדנתן שורפין על המלכים וכמ"ס הרמב"ם בה' מלכים דשורפין בפניהם משמע דחיוב יש בזה וא"כ לא הוי ראויים לכל אדם וע"כ לא הוי בגדי דוד מועילים לטלטלו . ונכון הוא . ט"ז סק"ד וכ"כ

ידו . כ"כ המ"א ס"ק י"ג בשם הרמב"ן . תו"ש שם . ועיין לקמן סי' תקכ"ו סע"י ג' :

כה) **שם** בהגה . וה"ה דמותרים לומר לעכו"ם וכו' משמע למאן דאוסר ברה"ר (כמ"ס לעיל או' כ"א) ע"י ככר או תינוק אסור לומר לעכו"ם . וכפ' מ"א ס"ק י"ג בשם הרמב"ן . אבל ב"י בשם שה"ל כתב דאם מוטל ברה"ר או במקום מפולת מותר וכו' וכ"כ בסי' התניא . וכ"כ כנה"ג בשם הרד"ך דאפי' באיסור דאורייתא וכו' ומעשה בפראג שנקל בית על נפשות מישראל ותינוק אי היה מת תחתיו כמו ד' ימים והתיר א"א הרב לקלן דמים עם עכו"ם לפנות עד שימלא התינוק מטעם כיון דקלן אדעתא דנפשיה עבד ואף דלעיל סי' רמ"ג איתא דוקא בנעשה מ"מ במת יש להקל . א"ר או' י"ב :

כט) **שם** בהגה . ואסור לטלטל מת וכו' . באמת שמהרי"ל פסק דמותר לטלטל ע"י ככר או תינוק לצורך החיים וכן המנהג עכ"ל . אלא שבהג"מ אסור ע"י ככר או תינוק . ונ"ל דלטול מן הגד שרי לצורך כהנים כמ"ס הה"מ דלצורך מקומו שרי . מ"א ס"ק י"ד ועיין בשו"ת משאת משה ח"א סי' ג' שכתב דלענין טלטול המת בשבת וי"ט משום לרכי כהנים ודאי אי ליכא מנהגא בההוא אחר דקביע איסורא אין כל בריה מצי למשרינהו ואי לא קביע מנהגא הרולה לסמוך לטלטלו מן הגד או ע"י גוי לא הפסיד יעו"ש :

ל) **שם** בהגה . לצורך כהנים וכו' והכהנים אינן יכולין לבזק לקרובי המת שיוציאו המת ממקומו כדי שיהיו רשאים ליכנס לביתם אם לא במקום שדרך להוציא כל המתים כמ"ס צו"ד סי' שצ"א סע"י ד' בהגה אלא דהב"ח שם כתב דאם הוא נפל כופין והט"ז שם ס"ק י"א השיג עליו וכתב דגם בגפול אין כופין יעו"ש . ואפי' לריכס הכהנים ליכנס לבהכ"נ דהוא מזה אין כופין ל"כ בשו"מ מהרי"ל סי' ס"ט . והכא מיירי שאין הקרובין מקפידים ובזיון המת נמי ליכא דמה לי בבית זה מה לי בבית אחר אצל הכהנים רולים שיהיו בביתם וכ"ה במהרי"ל שם דבחול מותר להוציאו שיכנסו הכהנים בביתם אם אין הקרובין מקפידין או במקום שהמנהג לשאת מיד למקום שמטהרין אותו יכול לכופין . ומ"מ נ"ל דאם יש כהן חולה שאין יכול ללכת מביתו כופין הקרובין להוציא המת מביתו כדי שלא יעבור על דאורייתא . ומ"ס הש"כ צו"ד סי' שצ"ב דהוי דרבנן לא דק . מ"א ס"ק י"ד . ודוקא בענין שא"א לתקוני בענין אחר שלא להביא את הטומאה בנעילת דלתים וברית להפסיק את הטומאה כגון בשבת וב"ט דחשיב כמתקן מנה דאלו בשאר ימי החול כיון דמצי לתקוני תו לא חשיב א"א לסלקו . משאת משה שם :

לא) **שם** בהגה . אבל ע"י עכו"ם וכו' מי שהיה בשבת במקום עכו"ם ומת שם בשבת ולו מזד השררה להוציאו משם בשבת ולהביאו לשוק היהודים לאוספיד"ל דליכא עירוב במקום למקום מותר להביאו ע"י עכו"ם וכן נעשה מעשה

בכסותו א"צ כבר או תינוק: ה נאם צריך למקום המת או לדבר שהמת מונח עליו מותר לשלפלו מן הצד דהיינו שהופכו ממטה למטה כיון דלצורך דבר המותר הוא סלא התירו לשלפלו ע"י כבר או תינוק אלא במת בלבד אבל לא בשאר דברים האסורים לשלפלו: ו עמת המוטל בחמה פואין להם מקום לשלפלו או שלא רצו להזיזו ממקומו באין שני בני אדם ויושבים מבי צדדיו חם להם מלמטה זה מביא מטתו ויושב עליה וזה מביא מטתו ויושב עליה חם להם מלמעלה זה מביא מחצלת ופורס על גביו וזה מביא מחצלת ופורס על גביו זה זוקף מטתו ונשטמ והולך לו וזה זוקף מטתו ונשטמ והולך לו נמצאת מחיצה עשויה מאליה שהרי מחצלת זה ומחצלת זה גביהן סמוכות זו לזו ושני קצותיהן על הקרקע משני צדי המת: ו צמותר לסיך המת (ולהדיחו) ולשמוט הכר מתחתיו כדי שלא יסריח ובלבד שלא

ז"ז

בף החיים

נשמטין והולכין להם ודוקא נקיט חם להם מלמטה דרישא שיבואו המטות לישיבה דרישא והדר מחללת לפרוס עליהם ואוחזים אותם בידיהם עד לאחר שעה שזקפום וישמטו דהו"ל כי ההוא דאמרין (בילה ל"ב ע"ב) האי מדורתא מלמעלה למטה שרי אבל לאיתוי מעיקרא מטות לצורך האהל לא דהו"ל מלמטה למעלה כדרך בנין וק"ל (שבת קכ"ה ע"ב) אין עושין אהל עראי בתחלה בשבת עכ"ל והביאו ב"י. וכ"פ הלבוש. אבל הבי"י כתב שגראה מדברי הרמב"ם שאין שם אהל אלא מהמחללות בלבד וזוקף מטתו דקאמר לא להיות עומדת זקופה והמחללת עליה כדפרש"י אלא לומר שזקופה ומסיר משם אס ירלה לפי שאינה צריכה לו עוד ולפ"ז מאי דאמרין שישבו תחלה עד שיחם להם ואז יביאו מטות וישבו עליהם אעפ"י שאין למטות צורך לאהל היינו כדי שיהא נראה דפריסת המחללות לאו כדי לעשות אהל בחבור שיהם היתה אלא כדי לפרוס כל אחד על עצמו להגן משני החמה שהרי גם כשחם להם מלמטה הביאו כל אחד מטתו וישבו עליהם עכ"ל וכ"כ דעתו כאן בש"ע שהעתיק דברי הרמב"ם וכ"כ דעת המ"א ס"ק ח"י שהביא דברי ב"י. וכ"כ דעת התו"ש או"י יט. ר"ז או"י י"א. וכתב ב"י ואפשר שאם רצה להניח מחללת על המטה אינו רשאי לדעת הרמב"ם יעו"ש: (ט) וא"ה הוא מתירא שלא יסריח המת וילטרו ללאת שרי לפרוס עליו מחללת צענין שאינו עושה אהל דהוי לצורך החיים. מ"א שם בשם התו"ש תו"ש שם. א"ר או"י. וכתב דאפי' בלא לער חיים מותר. ועיין לב"ש מה שהשיג על הח"מ:

(ז) שם. ומנחת מחילה עשויה מאליה. וכי שגראה כאלו עשו לצורך החי שאין מחללין השבת לצורך מת אפי' באיסור דרבנן, טור:

(נא) סעי' ז. מותר לסוך המת ולהדיחו. סיכה צענין והדחה במים. ודוקא במים קרים אבל לא במים חמין. הרד"ך בית כ"ב חדר ג' כנה"ג בהגה"ט:

(בן) שם. מותר לסוך וכו' ואע"ג דמוקלה אסור בנגיעה לצורך דבר המוקלה גבי מת לא החמירו כ"כ. תו"ש או"י. ר' א"א או"י י"ט ועיין באו"י שאל"ה:

(גן) שם. מותר לסוך המת וכו' וכן מותר לזקף חומץ על בגדיו של מת בשביל שלא יסריח למו"ש ויוכלו להתעסק בטירתו דהא אין מטלטלין אותו אלא שנוגעין בו ואין איסור בנגיעת המוקלה אלא בטלטולו ובבגדים שעליו אין לגזור משום סחיטה. שה"ג פ' כירה. ד"מ או"י. ה"י מ"א ס"ק י"ט, וז"ל דס"ל

וכ"כ המ"א ס"ק ט"ז:

(טל) שם. אלא למת ערום וכו' מ"י שפ"ל מן הצית ומת בשבת ליכא היתר זה לפי שצריך לקוברו בצגדיו ממילא הנה הצגדים תכריכין ואסורין ג"כ בהנחה ובה מיושב ההוא דדוד לפי שאיפחת דרגיה. שו"ת אבן שוהם סי' ל"ח יעו"ש. ב. לב"ש:

(ס) שם. אבל אם הוא בכסותו וכו' עיין בס' נזירות שמסין שכתב דמ"ש בש"ע אם הוא בכסותו היינו אם יוכל לטול הבגד בלי טלטול המת אבל אם א"א הוי הבגד מוקלה ובסיס לאיסור אפי' מת בשבת כמ"ש הט"ז בסס"י ש"י ובה מיושב מילתא דדוד המלך יעו"ש. ונראה דהיינו דוקא אם צריך לטלטל ממש אבל לטלטל מן הגד כגון שתופס בצגד ומושך עד שנפשט אעפ"י שמתדנדק המת עי"ז לא הוי צגדיו מוקלה ובסיס לטלטול מן הגד לצורך דבר המותר שרי כמ"ש סע"י ח' ובגדים של מת מותרים לכל אדם כיון שרצון קרוביו לפושטם ממנו ולהלבישו תכריכין כמ"ש באו"י שאל"ה:

(מא) שם. אבל אם הוא בכסותו וכו' דוקא מלבוש דאזלין בחר מחשבתו דבדולח לא מבטל בגדי המת דעתו להפשיטו ולהלבישו תכריכין אבל תכריכין בטלין אלו. מ"א ס"ק ט"ז:

(סב) סעי' ה. כיון דלצורך דבר המותר הוא. ר"ל כיון שאין כוונתו בטלטול זה בשביל המת שהוא אסור בטלטול אלא בשביל מקום המת או דבר המונח עליו שהוא מותר בטלטול:

(גב) שם. לא התירו לטלטל ע"י כבר וכו' עיין לעיל סי' ש"ח סע"י ה' וסי' רע"ט סע"י ג' ובדברינו לשם צס"ד:

(סד) סעי' ו. מת המוטל בחמה וכו' ויש לחוש שמה ימהר להסריח. ב"י בשם רש"י ילבוש:

(סח) שם. ואין להם מקום וכו' כ"כ הרמב"ם וטור. ובס' תניא משמע דאם יש מקום עדיף מחילה אבל ממעשה דדוד שהשיבו דמניח כבר או תינוק משמע קלף דאם יש מקום לטלטול אין עושין מחילה. א"ר או"י ח"י.

(סו) שם. באים שני בני אדם וכו' כדי לשמרו. צ"ח:

(סז) שם. חם להם מלמטה. מן הקרקע שרתחו חמה. ב"י בשם רש"י ילבוש:

(סח) שם. זה זוקף מטתו וכו' פרש"י שתהא המחללת מונחת עליה וכן זה וגמלאת מחילה עשויה מאליה ולכשירלו

אביגדור. ג ר"י
בכ"א ח"א ס שבת
קמ"ב וברכ אשי.
ע שם מ ג פ לשון
הרמב"ם צפ"ו
צ שם קמ"א במשנה

ק' מוס' שם מ"ג
ור"ף והראש שם
ר' בלוי' פי' שמו'
שם בשבת ל' ת שם
בגמרא ולא כהקד'
רבנן דאסרי' שם :
א שם בחומ' .
בהר"א שם ג שם

יזין בו שום אבר ואם היה פיו נפתח והולך קושר את הלחי בענין שלא יוסיף להפתח אבל לא כדי שיסגר מה שנפתח או קצתו שאם כן היה מויו אבר ומפעם זה אין מעצימין עיניו של מת בשבת : ח קטלטול מן הצד לצורך דבר המותר מותר הילכך רצונן שטמן בארץ ומקצת עליו מגולים שלא השריש וגם רא נתבון לזריעה נוטלו האע"פ שבגטילתו מויו עפר ממקומו ואע"פ שהוסיף מחמת לחות הקרקע מותר. הגה ואפי' הניחו שם מצע"י להיות שם כל השבת דאין באוכלין משום בסיס לדבר האסור (כל בו) נוטל טול בגופו

בף החיים

לא להס מנהג זה וגם למלאו סמך למנהג וכתב הטעם משום דזהו איסור דרבנן ומשום בזיון דגדול כבוד הבריות שדוחה לאו דלא תסור שאם לא יפשיטוהו ויניחוהו מלובש בבגדיו איכא למיחש טובא שחמיות בגדיו והשתעפס בגוף בביתא דלא נשיב זיקא גורם לו שיסרית אי נמי איכא למיחש טובה לניפוח וסירחון בסביבת הבגדים הדחוקים בגופו כבימות החמה וגם בימות החורף לא פלוג כיון דכרוב ימות השנה איכא חשש סירחון יעו"ש : (נח) **שם**. ואם היה פיו נפתח וכו' מציאין כלי מוקד וכלי מתכות ומניחין על כריסו כדי שלא תפוח וסותמין נקביו עליונים ותחתונים בצגד או בשום דבר כדי שלא תכנס בהם הרוח ויתפחו. גמ' ופרש"י והר"ן מוקד שמציאין קדרות כגון זכוכית אצל רי"ו נכ"ח כתב מיקר וזכוכית ולא הזכיר מתכות. א"ר או' כ"א :

(ס) **שם**. אין מעלמין עיניו וכו' תניא הרוה שיתעלמו נופח לו יין בחוטמו ונותן שמן בין דיסי עיניו ואוחז בשני גודלי אלצעותיו והן מתעלמים מאלהן. גמ' והביאה רי"ו בנכ"ח. וגראה דבשבת קאמר דמותר וכן מלאחי בתוספתא סוף שבת. א"ר או' כ"ד :

(בא) **סי' ע"ז**. ח. ומקלת עליו מגולין. אצל אס אין מגולין אסור לתחוב בהן מחט או חוט כמו בסעי' ט' משום דכיון שהגומא מכוסה אס תוחב בהם כוש מיחזי כעושה גומא אצל בתנן וקס אין בהם משום גומא. ב"י בשם המ"מ פכ"ה. והביאו מ"א ס"ק כ"א. מיהו כתב שם המ"א דבתו' משמע וכ"ה בירוש' ספ"ק דכלאים דגם אס אין קלת עליו מגולין שרי לתחוב מחט או כוש יעו"ש. וכ"כ א"ר או' ל' בשם ריב"ז יעו"ש. וכ"כ דעת התו"ש או' כ"ג. ר"ז או' י"ד :

(בב) **וכתב** הרמב"ם פכ"ו עמודים של אורג אסור לטלטלן שמא יתקן הגומות שלהן. ובגמרא דף קי"ג פריך גומות ממילא היין כמו בלגין ומשני בשדה לא אתי לאשויי גומות ע"כ. וא"כ בבית אסור ליטול הלגון מהארץ דאתי לאשויי גומות. מ"א שם. א"ר או' כ"ה :

(בג) **שם**. ולא השריש. שאם השריש הו"ל עוקר דבר מגידולו ואסור. עו"ש או' ו' :

(בד) **שם**. וגם לא נתבין לזריעה. והא דבסי' ט"י סעי' ב' גבי חיטין כתב דאפי' נתבין לזריעה שרי, כתב הלבוש דשאני חיטין שההשרשה ניכר בהן מיד טרם הלקחם אצל בלגון חיישינן שמא השריש ולא ידע עד שיטלנו. א"כ שאם נתבון לזריעה והוסיף מעט מחמת לחות הקרקע הוי כמו השרשה אצל אס לא נתבון לזריעה אעפ"י שהוסיף מחמת לחות הקרקע לית לן בה שכן דרכו שהרי אנו רואין שומים ובללים מתוספין אפי' בחלון עכ"ל. וכתב עליו הא"ר או' כ"ח דבתו' ור"ן ורוקח לא משמע הכי כתירוק שני וגראה כתירוק ראשון יעו"ש. והפרישה בסי' ט' כתב הא דמותר בחיטין שזרע

דס"ל כדעת המ"מ דס"ל דמוקלה שרי בנגיעה וכ"כ רמ"א בהדיא בסי' תקי"ג אצל לדעת התה"ד והמחבר בסי' ט"י סי' ו' דס"ל דמוקלה אסור בנגיעה ע"כ ל"ל כמ"ש. תו"ש שם. ור"ל משום דגבי מת לא החמירו כ"כ כמ"ש באו' הקודם. ועיין סי' ט"י או' ל"א :

(דן) **שם**. ולשמוט הכר מתחתיו וכו' ל"ע על מה שנהגו האידנא להגציה המת מעל הכרים ע"י ככר אף במקום שאין לחוש שיסרית לכן לר"ך למחות בידם ורק לשמוט הככר מתחתיו. מ"א סק"ך. א"ר או' כ"ב. ר"ז או' י"ב :

(הן) **ואפי'** בככר או תימק אין להתיר לטלטלו לרוחאו (בידיו אצל לא במפה משום סחיטה. ח"א כלל ס"ז או' ח"י) אלא איך היה מטונף מטיט ומלואה ער שהיה מאוס בעיני רואיו. הרד"ך בית כ"ב חדר ד' כנה"ג בהגה"ט ואפי' לרמח לעכו"ם שיעשה אסור אלא איך קלץ מע"ש. מ"א שם. אצל ברוקח סי' שמ"ג כתב אסור לישראל לפשוט ידיו ורגליו כ"א כותים ע"כ. משמע אפי' בלא קלץ ואפשר לפשוט איבריו יש להקל יותר א"ר או' י"ב :

(זו) **שם**. ובלבד שלא יזונו בו וכו' נשאלתי פה קראקא שמוזין אבר ואומרים לפי שיש לחוש שיתעקס האבר וגם מעלימים וכו' ואומרים שיש סכנה בדבר כדאיתא בזה"ר פ' ויחי פסוק ויאמר השבעה לי וכן המנהג בק"ק לבזבז ובשאר ק"ק ואמרתי שאין למחות שהרי י"ל דמתני' איתא כר"י אצל ר"ש אפשר דמתיר במוקלה זה משום חשש סכנה ומנהג זה עיקר והלכה כסתם מתני' (מי"ט) ואני אומר דאס יש בו סכנתא בל"ה מותר כיון שאינו אלא טלטול מקלת דהתירו אפי' משום לער ב"ח כמ"ש הר"ן פי שואל אלא דש"ס דילן פליג אזהרה דליכא סכנתא וגם אני תמה כיון דהרי"ף והרא"ש והרמב"ם פסקו להא מתני' ודאי הלכתא הוא' והיאך נקיל לפסוק כנגדם לכן נראה דהנהגין להקל יעשו כמ"ש במרדכי שם דמניח עליו ככר או תימק ודוחק עליו הככר או התימק עד שיתפסו איבריו. א"ר או' כ"ג. ועיין באו' שאלח"ז :

(זן) **שם** ובלבד שלא יזונו בו שום אבר וכו' כתב המרדכי פ' כירה בשם ראב"ה שגיל שאם חוששין שמא יתקשה ואז לא יוכל לפושטו ואז יהיה בזיון למת מניח עליו ככר או תימק עד שיפשיטו איבריו עכ"ל. והביאו ב"י. אצל בהגהות שם משמע בשם ר"ב דאסור להזין אבר ע"י ככר או תימק. ד"מ או' ג' :

(חן) **שם**. שלא יזונו בו שום אבר וכו' כתב הפתה"ד או' ד' דמנהג חברה קדושה דבוקר חולים דאומיר יע"א שכשיפטר החולה בליל שבת או ביומו צ"מ מפשיטין את בגדיו ומולאין אותו מעל המיטה ומניחין אותו ערום ע"ג קרקע ופורסין עליו סדין ומשהין אותו שם עד מו"ש. ואפי' בלא ככר יתימק וגם בקיץ ובחורף יהיה המנהג הזה. והרבה להקשות דמאין

בגופו אפי' לצורך דבר האסור מותר הילכך נקש שעל המטה דסתמו מוקצה להסקה
מנענעו בגופו ואם הניח עליו מבע"י כר או כסת מנענעו אפי' בידו שהרי הכינו מבע"י לשכב
עליו (וכן אם חשד לשכב עליו) (ר"ן ס"פ צמה עומנין) : מ' דהפירות הטמונין בתבן או בקש
המוקצים יכול לתחוב בהם כחט או כוש וגוטלם והקש ננער מאליו. הגה ואם טמונים בחול
ובעפר ע"ל סימן ש"ח סעיף ל"ח

שיב הנצרך לנקביו במה מקנה בשבת. וכו' י' סעיפים:

א אמשום כבוד הבריות התירו למלטל אבנים לקנח בואפי' להעלותם לגג עמו דהו'
טרחא

בף החיים

עליו. ר"ז אוי ט"ו. אבל שלא לצורך שכיבה חט"ג
שמלטל רק ע"י הגוף מימ אסור. מח"ס ס"ק כ"ה.
ואם רוצה להסירו משם כדי לשכב על המטה שרי מלטול מן
הלד אפי' בידי לצורך דבר המותר. ח"א אוי כ"ה :

עב) ש"ס. כר או כסת וכו' רש"י פי' בדף ו' דהיינו ששכב
עליו מצע"י והרמב"ם פכ"ה כתב דאם היה
עליו כר או כסת נעשה כמו שיכב עליו מצע"י וכ"מ מלשון
המחבר. וכבר כתבתי בס' ש"ח סעי' כ"א דחט"ג דקש סתמא
עומד להסקה מימ סגי ביכב עליו מצע"י ומכ"ס חשב עליו
כמו בחירות של דקל כמבואר בש"ס דמדמי לכו להדי' אלא
לענין זה קש גרע מחירות דבחריות לא נאסרו מתחלה אלא
בשגדרן לעלים וקש סתמא נמי עומד להסקה אבל בחשכא עליהם ודאי
מהני כיון דאיכא נמי קלת דקיימי לשכיבה או למאכל בהמה
יעו"ש. וכבר נתבאר שם דקש שלנו תלי' במנהג מקומות
יעו"ש. תו"ס או' כ"ח. ועיין ס"י ש"ט סעי' כ"ח ודבריו
לשם בס"ד :

עג) ש"ס הגה. וכן אם חשד וכו' ואפי' פעם אחת בחול
כמו בחירות בס' ש"ח סעי' ו' תו"ס או' כ"ט. ועיי
דבריו לשם אוי קמ"ב :

עד) סעי' פ. פירות הטמונים בתבן וכו' ואפי' אם הגיעם
שם מצע"י על דעת שיאחרו שם כל השבת. כן
מסיק הב"י לענין דינא. וכ"כ הגר"א בשם הר"ן. וכ"ה דעת
האחרונים ע"ן לעיל או' ס"ו :

עה) ש"ס. או בקש המוקצים. שאם היה מיוחד למאכל בהמה
מותר למלטלו. ב"י בשם רש"י. ועיין לעיל או' ע' :

עו) ש"ס. יכול לתחוב בהם וכו' דהוי מלטול מן הלד לצורך
דבר המותר. תו"ס או' ל' ועיין לעיל או' ס"א :

עז) מתוך זה יתבאר דמה שנוהגין למכור בשבת ולקבל
המעות בכלי או שגוררין בסכין מלבד הרעה
הגדולה של מקח וממכר כמה סמיות עיניהם דדוקא כשמלטול
ההיתר והמוקלה טפל מאיליו מותר ודוקא לצורך דבר המותר
אבל הכא שאין כאן אלא לצורך המעות אין שום ספק שהוא
איסור גמור. ח"א כלל ס"ז או' ט"ו :

עה) ש"ס הגה. ואם טמונים בחול וכו' יש אומרים שהמלניע
לימונים או חבזים בחול או בעפר כדי לשמור

לחותם מותר לגלות ולהליאם משם בשבת דהאי חול או עפר
אינו מוקלה כדאמרינן מכנים אדם מלא קופתו עפר ועושה
בה לרכיו והוא שיחד לה קרן זוית. ב"י סס"י זה בשם שה"ל
ופסקו מורים ז"ל לעיל ס' ש"ח סעי' ל"ח אמנם כתב הברכ"י
בס' זה אוי ה' נראה דאין לסמוך על זה דשה"ל עלמו כתבומי
שאינו רוצה לסמוך על החר זה תוחב סכין וכו' יעו"ש. :

א) סעי' א. משום כבוד הבריות וכו' שדוחה לא תעשה
שבתורה

(עא)

היינו משום מוקלה וכגון שתלשן כותי או נתגלה ע"י הרוח אבל
ישראל אסור לתלשן יעו"ש ולפי' משמע דגם הכא מותר
כשתלשן כותי או נתגלה ע"י הרוח אבל הא"ר או' הכ"ז השיג
עליו דלתשן כותי אסור יעו"ש. והמ"א ס"ק כ"ב כתב דדוקא
במעשר ושביעית וכלאים אם נתכוון לזריעה נתחייב כולן אבל
גבי שבת אפי' נתכוון לזריעה שרי כל זמן שלא השרישו יעו"ש
ולפי' דבריו גם הכא גבי לזון אפי' נתכוון לזריעה שרי אבל
הרב נתיב חיים והא"ר או' כ"ז והנה"ש או' ח' השיגו עליו יעו"ש
וע"כ כיון דדבר זה בפלוגתא שניא אין לזון מסתם דברי
הש"ע שכתב לאסור בנתכוין לזריעה ומשמע דאפי' תלשן כותי
או נתגלו ע"י הרוח וגם לא השרישו אסור. ועיין לעיל ס' ש"י
או' ח' שכתבנו שם בחיטין שזרעין יש אוסרין יעו"ש :

סה) ש"ס. שמזין עפר ממקומו. דהוי דבר שאין מחכוין ומלטול
מן הלד לצורך דבר המותר. תו"ס או' כ"ה :

סו) ש"ס הגה. להיות שם כל השבת. כתב הט"ז סקי' דהיינו
כל זמן שירצה לאכול מהם ומה שיאחר יאכל פעם אחרת
אבל מי שגומר בדעתו שלא יאכל מהם בשבת זה ולדעת זה
טמאם דוקא נראה דאסור אפי' במלטול מן הלד יעו"ש אבל
הא"ר או' כ"ז והמאמ"ר השיגו עליו ודעתם דאפי' טמאם שלא
לאכול מהם אותו שבת מותר מטעם דאין באוכלין משום בסיס
יעו"ש. וכ"כ דעת האחרונים מן הטעם שנכתב באוי' שאח"ז.
ועיין לקמן או' ע"ד :

סז) ש"ס בהגה. דאין באוכלין משום בסיס וכו' כלומר דלא
היתה כוונתו שיהא האוכל משמש לעפר אדרבה
העפר משמש לאוכל וכמ"ס רס"י רכ"ט. מ"א ס"ק כ"ג. תו"ס
או' כ"ו. ר"ז או' י"ד :

סח) ש"ס. ומלטול בגופו וכו' פי' שאינו טוגע בידי כ"א בגופו.
או בשאר איבריו מקלינן בו ביותר משאר מלטול
מן הלד וע"כ מותר אפי' לצורך דבר האסור. כ"כ האחרונים :
סט) ש"ס. הילכך קש וכו' הוא דעת הרא"ש דס"ל דמיקרי
מלטול לצורך הקש ולכך אין היתר אלא משום
דמלטול ע"י גופו גרע מלטול מן הלד ושרי אפי' לצורך המוקלה
אבל הר"ן ס"ל דמלטול ע"י גופו שזה למלטול מן הלד והכא
שרי משום דהוי כמלטול לצורך דבר המותר דהיינו השכיבה.
תו"ס או' כ"ז :

ע) ש"ס. דסתמו מוקלה להסקה. משמע דבמקום שאין מסיקין
בקש מותר לנענעו אפי' ביד דסתמא קאי למאכל
בהמה וכן בסעי' ט' בפירות הטמונים בתבן המוקלה היינו
במוקלה בדירור להסקה וטמן בו אבל לא במלטול קלת תבן
ומטמין בו פירות דהו' ודאי הכינו לכך וכדאי' גבי עפר מכנים
אדם מלא קופתו עפר ועושה בו כל לורכו. ט"ז סק"ט :

עא) ש"ס. מנענעו בגופו, כדי שיהא קף ורך ומח לשכב

נעיל ונפספה ג
שם כר' ינאי.
ד שם כר' ששה
וכמו שפ"י החוס'

מרחא יתירה מותר נמי שיש לו מקום מיוחד לבית הכסא יכול להכניס עמו אבנים רקנח מלא היר ואם אין לו מקום קבוע מכניס עמו כשיעור ביכנא קטנה דואם ניכר באבן שקנחו בו מותר להכניסו אפילו הוא גדול הרבה או אפילו הם הרבה ממלא היר מותר ליטול בול

בף החיים

פעם אחת. לבוש. מיהו צרי"ף והר"ש חיתא כשיעור ראש צוכנא קטנה וכ"ה צטור:

(י) **שם**. ואם ניכר באבן וכו' הטעם משום דנעשה כבר מוכן בזה והיינו כשקנחו בו מצע"י ואפשר דאפי' בספק יש להכשיר משום כבוד הבריות ומלתא דרבנן הוא. עו"ש או"י ב': (יא) **שם**. ואם ניכר באבן שקנחו בו וכו' כתב המאמר או"י דפשט הלשון משמע דר"ל קנחו בו אחרים יהיה מה שיהיה והפרישה ז"ל נדחק לפי דר"ל דהוא עלמו קינח בו פ"א והיינו לפי שהוקשה לו הא דליתא לעיל סי' ג' שאין לקנח בלרור שקינח בו חבירו ואין פשט הלשון מסכים עמו וכו' יעו"ש אבל הפתה"ד או"י כתב דאין פשט הלשון מנגד לדברי הפרישה דר"ל שכל הרואה את האבן מגיד ואומר שכבר קינחו בה דלגבי אחרים המכירים שייך ל' שקנחו והא"ן דבדידיה דוקא קאמר יעו"ש. ועיין לעיל סי' ג' או"י ל'.

(יב) **שם**. ואם ניכר באבן שקנחו בו וכו' ולא דמי לחירות (סי' ש"ח סעי' י') דשרי ביטב עליהן אפי' אינו ניכר דשאני אבן דקינות דכיון שהשליכו שוב אין דעתו עליו כלל לשמש בו ולכך צעין שיהא ניכר. מ"א סק"ב. תו"ש או"י ד' מיהו דעת הא"ר להקל אף באינו ניכר כמ"ש באו"י שאלח"ו:

(יג) **שם**. ואם ניכר באבן שקנחו בו וכו' פי' מע"ש ואף שלא יחדו וה"ה בידוע שקנחו אף שאינו ניכר. וכן כשייחד בפ"י לקינות אף שלא קינחו. א"ר או"י ד' ודין יחדו כמו המייחד אבן לפטוע בו אגוזים עיין לעיל סי' ש"ט סעי' כ"ב. תו"ש שם:

(יד) **וה"ה** המייחד נייר חלק לקנח בו דשרי. מ"א שם בשם שה"ג. א"ר שם. מיהו צנייר חלק העומד לכתיבה בעינן יחדו לעולם כיון דלאי אורחיה בהכי ונייר גסה סגי ביחוד לשבת א' כאן דאורחיה בהכי כמו באבן לפטוע בו אגוזים. תו"ש שם. ואם לא יחדו שרי כצוכנא. א"ר שם בשם שה"ג. והיינו כדי קינות של פעם. א' כמ"ש לעיל או"י ט' והיינו דוקא במקפיד עליו הא סתמא שצומד לכסות פי הפך ה"ה דשרי לקנח בו א"א או"י ב' ומ"מ אסור לקרוע הנייר כמ"ש לקמן סי' ש"מ סעי' י"ג:

(טו) **שם** בהגה. וי"א דאפי' מכרמלית וכו' וכן עיקר א"ר או"י ה' ר"ז או"י ד' ומ"מ כשאין אחר יכול לילך לשם אין להקל כרמלית לרה"י. א"ר שם. ור"ל כיון שאין אחר הולך לשם ה"ל לחזמניה מאתמול וע"כ אין להקל. אבל אם שכח ולא הכין מע"ש דבר לקנח בו או שהכין ונטלו משם או במקום שאף שיכין יקחוהו אחרים מותר להוליך מרה"י לכרמלית כפי מה שצריך לקנח ח"א כלל כ"ה או"י ח'

(טז) **שם** בהגה. וי"א דאפי' מכרמלית וכו' ונראה דאף הסומך להקל כדעת התו"מ מ"מ ברה"ר שלנו אף שדינו ככרמלית אין להקל כ"כ כיון דבלי"ה רבים חולקים וס"ל דגם עכשיו איכא רה"ר ונחוסף עליו גם דעת רש"י שאוסר בכרמלית והווי תרתי לרעותא. תו"ש או"י ו' וכ"כ ח"א שם. ועיין לקמן סי' שמה"ס סעי' ז':

(טזב) **שם** בהגה. וי"א דאפי' מכרמלית לרה"י וכו' וה"ה דמותר

שבתורה שהוא לאו דלא תוכל להתעלם דכתיב והתעלמת מהם ודרשו בו פעמים שאתה מתעלם כגון זקן וכו' והכא נמי טלטול דרבנן דלאו דלא תסור אסכמוה רבנן במקום כבוד הבריות נדחה. לבוש. עו"ש או"י א':

(ב) **שם**. משום כבוד הבריות וכו' וכתב בשו"ת חו"י דמ"מ לריך כפרה על זה. תו"ש או"י א' מיהו אין נראה כן מדברי הפו"מ דבר פשוט הוא דיש ליזהר בכל מה דאפשר שלא לטלטל מוקלה אם אפשר צעין אחר:

(ג) **שם**. התיירו לטלטל אבנים וכו' והיה לרורות או שאר דבר כה"ג דלאו בר טלטול הוא. מ"ב או"י א' ועיין בס' קרבן אשה סי' י"א דמי שהולך במדבר והולך לנקביו דשרי לטלטולי נטלא של מים פחות פחות מד"א כדי לקנח בו יעו"ש. א"ת או"י א' ועיין לקמן או"י י"ז:

(ד) **שם**. ומי שיש לו מקום מיוחד וכו' הטעם שאם ישתירו לו ערבית יקנח בהם שחרית. ט"ז סק"א. מ"א סק"א. ואף שאחרים נכנסים ג"כ לשם ויש לחוש שיטלוהו לקנח מ"מ שרי להכניס מלא היר דלא הוי טלטול שלא לצורך דמה לי הוא או אחר וכו"מ רס"י שיי"ט בהגה. מ"א שם. א"ר או"י ג' תו"ש או"י ב' ר"ז או"י א' ודלא כהצ"ח שאוסר להכניס מלא היר אם אחרים נכנסים לשם יעו"ש. אבל אם אין לו מקום קבוע אעפ"י שהוא קבוע לאחרים דאיכא למיתלי שאחרים יטלו לקנח ונמצא שלא היה טלטולו שלא לצורך אפ"ה אסור דחיישינן שמא לא יטלו. נה"ש או"י א':

(ה) **שם**. מלא היר. צטור כתוב מלא ידיו וכתב הט"ז דאפשר שכן היה גרסתו בש"ס ולא עיין ברה"ש וברמזים דשם חיתא מלא היר וצ"כ דט"ס הוא צטור. תו"ש או"י ג' וכ"כ ארי' או"י ב' מש"ז או"י ב':

(ו) **שם**. מלא היר. והא דקאמר מלא היר ולא קאמר מלא יד היינו מלא היר שמאל שמקנח בה. ב"ח. א"ר שם. וכו"מ אי יד שמאל קטנה מהימין או רק מלא יד שמאל ואיטר. מש"ז שם. ועיין לעיל סי' ג' או"י י' ועיין בא"ח מהגה"ק שמלד להקל דמותר לקנח באצבעו כי סגנון מלבו לא שייך בשערות ההם וגם סגנון סמיכה אין בזה ומשום כבוד הבריות התיירו שבותים יעו"ש. א"ת או"י ב' ומיהו רק לריך להזהר שלא יקנח בחזק שלא יסיר את השער:

(ז) **שם**. ואם אין לו מקום קבוע וכו' היינו שהולך פעם למקום זה ופעם למקום אחר וא"כ אם ילך אח"כ למקום אחר נמצא שטלטל תחלה שלא לצורך ולכן מכניס כמלא צוכנא קטנה. מ"א סק"א. תו"ש או"י ב' ר"ז או"י ב':

(ח) **ואם** יש לו בה"כ סמוך לביתו שאין שום אדם נכנס לשם אסור להכניס בשבת אבנים (אפי' כמלא צוכנא קטנה א"א) דהו"ל להזמין מאתמול. מ"א שם בשם הג"ח והגמ"י פכ"ו ותו' וכ"כ התו"ש שם ח"א או"י א' ר"ז או"י ג' מיהו הא"ר או"י א' מלד להקל וכתב שצ"ף הנ"ץ יעו"ש. וכ"כ דעת צ"י בסמ"י זה:

(ט) **שם**. כשיעור צוכנא קטנה. פי' כשיעור רגל מדוכה קטנה של צמחים. צ"י לפי דעת ר"ת שנראה לו כגרסת ר"ח וכן מפורש בירוש' יעו"ש. והיינו שראוי לקנח בו

כולן רבין שקנחו בהן הובנו לכך. הגה י"א דוקא בתגר מותר לטלטל חבנים (רש"י ס"פ המוילא י"ן ור' ירוחם נ"ז ח"ו) וי"א דאפי' מכרמלית לרה"י נמי שרי דהא נמי אינו רק איסור דרבנן ומשום כבוד הכריות התיירו (תוספות פרק. לולב הגזול והגהות מרדכי פרק הזורק): ב אם ירדו גשמים על האבנים הונמבעו אם רשומן ניכר מותר ליטולן כדי לקנח ואין בזה משום סותר ולא משום טוחן: ג וצורר שעלו בו עשבים מותר לקנח בו ולא חיישינן שמא יתדרשו חרדאף אם יתלשו ליכא איסורא דדבר שאין מתכוין הוא: ד מלא יטלטל רגב אדמה לקנח בו מפני שאינה ראויה לקינוח לפי שהיא נפרכת יאסור לקנח בחרס אפי' בחול משום סכנה שלא ינתק שיני הברכשתא (פי' המעים העלויים צפי טבעת): ה כהיו לפנינו בשבת צורר ואוני חרס חלקים

דבין

בף החיים

שם בשם הג"א יעו"ש:

(בה) **סעי'** ד. מפני שאינה ראויה וכו' וכיון שאינה ראויה לקינוח אסור לטלטלה. ח"ר ח' ח' לז"ש: (בו) **שם**. לפי שהיא נפרכת. ובמקום שפסח רבבית שבה קשה כעין חבנים ואינה עשויה להתפרך מותר. מאירי פת"ע ח' י"ב:

(בו) **שם**. משום סכנה וכו' והא דכתב לעול בס"י ג' סעי' י"א דאסור לקנח בחרס משום כשפים אסא לאשמעינן דבחול אסור אפי' באוני חרס משום חששא דכשפים אלא יקנח בצורר אצל הכא כתב הטעם משום סכנה לאורוי דבאונ חרס דליכא סכנה יקנח בחרס ואעפ"י דליכא חששא דכשפים ולא יקנח בצורר בשבת דאסור לטלטלם. ז"ח. תו"ש ח' ע' ועיין לעיל ס' ג' ח' כ"ה:

(בה) **סעי'** ה. דבין דחלקים הם וכו' אצל חס חבנים חלקים דיש חשש סכנה מקנח בצורר אעפ"י שהוא מוקף שבת פ"ב ע"א:

(בט) **שם**. מקנח באון החרס וכו' ואע"ג דיש לחוש לכשפים כמ"ש ס' ג' סעי' י"א מ"מ עדיף לקנח בו מהצורר. ז"ח. מ"א סק"ד. ור"ל דוקא לקנח בצברי חרס דליכא סכנה דשכיחא ע"י שהן חדין פן ינתק שיני דפרכשתא הותר לו לקנח בצורר אצל אוני כלי חרס דאינו חד וליכא משום סכנה כשפים דלא שכיחא לא הותר לו לקנח בצורר. מח"ש. ועיין לעיל ס' ג' סעי' י"א בהגה ובדבריו לשם בס"ד:

(ל) **שם**. שהוא ראוי לכסות וכו' ולא יקנח בצורר שהוא מוקף שלא התיירו לקנח בצורר ואכן אלא כשאי לו דבר אחר המותר לטלטל לקנח בו. ר"ז ח' ה':

(לא) **שם**. יקנח בעשבים וכו' יש מפרשים משום שאינם מוקלים ויש מפרשים אעפ"י שהם מוקלים כמ"ש בצע"י שח"ז והיינו רבוסא דידהו מהצורר לפי שהצורר צריך לטלטלו והעשבים אין מטלטלים כמ"ש בצע"י שח"ז ובלבד שלא יזוז:

(לב) **שם**. אצל ביצבים אין מקנחין וכו' לאו ביצבים ממש קאמר שהם נפרדים ונפרדין דא"כ בלאו טעם סכנה אסור אלא ביצבים שאינם לחין קאמר. שה"ג פי' המוילא כנה"ג בהג"ט:

(לג) **שם**. מפני שהם חדין וכו' והא דלעיל ס' ג' סעי' י"א כתב הטעם מפני שהמקנח בדבר שהאור שולט בו שינוי התחומות נוסרות הכא לענין איסורי שבת לא חשיב כ"כ לסגולות וע"כ כתב הטעם שהוא סכנה בעיין איתא

דמותר להעביר ד"א בצרמלית לסברה זו כמ"ש ז' בשם התו' אצל לסברה ח' לריך להעביר פחות מד"א כמ"ש הר"ז ח' ד' ולכן היכא דאפשר יש להחמיר כס' ח' ואין לטלטל כ"א פחות פחות מד"א והוא פשוט והגם דלקמן בס"י שם"ט אסור לטלטל בצרמלית פחות מד"א הכא משום כבוד הכריות התיירו. ועיין לעיל ח' ג':

(יח) **שם** בהגה. דהא נמי אינו רק וכו' ואף שיש בזה שני איסורין דרבנן טלטול ומוקף וגם מכרמלית לרה"י אפ"ה כבוד הכריות דוחה אותו. ישועות יעקב:

(יט) **סעי'** ב. אם ירדו גשמים על האבנים ונטבעו וכו' ר"ל שנטבעו בקרקע מחמת הגשמים והוא חמיכה דאם לוקחם משם הוי כסותר ח' כטוחן קמ"ל דאם רשומן ניכר מלמעלה מן הקרקע שרי ולא מיקרי סותר ולא טוחן ונראה דמייירי כשמקלחן מגולה עד שיכול לאחוז בהן וכמו בליטון בס"י הקודם סעי' ח' וק"ל. לז"ש:

(ך) **שם**. אם רשומן ניכר וכו' פי' ר"ז שלא נטבעו מליכלוך אלא רשומן ניכר למעלה מן הקרקע. ח"ר ח' ו' ויראה לפרש אם הוא מכיר מסביבות האבן שעדיין מי גשמים תחתיה מותר שעדיין לא נתחברה כ"כ. מאירי. פת"ע ח' ח': (כא) **שם**. ואין בזה משום סותר וכו' לפי שאינו אלא מדרבנן ל"ג בזה. תו"ש ח' ז':

(כב) **שם**. ולא משום טוחן. ולענין דין טוחן עיין לקמן ס' שכ"א סעי' י"ב ובדבריו לשם בס"ד:

(כג) **סעי'** ג. צורר שעלו בו עשבים וכו' נראה דתלת קמ"ל חדא דלא חיישינן שמא יתלוש ממנו העשבים ויהיה חייב חטאת. וחדא אע"ג דצורר הזה יש לו יניקה מן הארץ ויש איסור ליטלו מקרקע שלא לצורך כדין עליך נקוב וכמ"ש אב"י והביאו ז"ל אפ"ה לצורך קינות התיירו משום כבוד הכריות והשלישי אעפ"י שהצורר הוא כאבן והוא מוקף. פרישה ח' ה' ועיין לקמן ס' של"ז סעי' ח':

(כד) **שם**. מותר לקנח בו וכו' ומדסתם ש"מ דס"ל דאפי' מונח על הארץ מותר לטלו דאין בזה משום תלישה

(ר"ל מה שמגביהו מן הארץ) אלא איסורא דרבנן ומשום כבוד הכריות לא גזרו כמ"ש רש"י ור"ן וכ"מ ס' של"ז סעי' ח' יעו"ש. ודלא כהרמב"ם. והתולש עשבים מהצורר חייב לכ"ע. מ"א סק"ג. ח"ר ח' ז' תו"ש ח' ח' ח"א ח' ג' ר"ז ח' ו' והטעם כתבו שם התו"ש והר"ז דהא אף לאחר שנטלו מן הארץ לא הוי הפסק בין הצורר לארץ אלא אוירא בעלמא ועדיין יונק מלחוחות הקרקע יעו"ש משמע הא אם הפסיקו בידיה לגמרי מן הקרקע עד שאינו יונק כלל אסור. וכ"כ ח"א

והרי"ף והרא"ש
השםכפ"א ונפסדה
וכפ"י הרי"ף וכל
ההרמב"ם בפרק
כ"ו ו הרי"ף ז"ס
כ"ל לק"ש ח' רש"י
שם דהלכה כר'
שממון פ"ט וכו'
יהודה. י' שם.
ב שם ע"כ כריה
הרי"ף והרא"ש
והרמב"ם בפרק

כיון ל שם פלוגתא
דאמוראי ופסק
הראש כמ"ד
כעשבים וכ"פ
הרמב"ם בפרק
כ"ו. מ. ב"י
ממשמעות פירוש
רש"י שם ור'
ירושם כח"ג.
ג. סירובין ל"ד:
ס. שבת פ"א מ"מ
דרכא ע. שם כפי'
רש"י פ. טור בשם
השומע הרי"מ
מרוסנובורג צ. שם
ק"ב בבב"א.
ק. שם מ"מ דרכ'
הוא ר. שם כגמ'
ש. ב"ה ל"ב
מ"מ דרכ' נחמן
א. שבת קכ"ה
במשנה ובחכמים

דכיון דחלקים הם ליכא משום סכנה מקנח באזון החרם שהוא ראוי לכסות בו פי הכלי
לצרור ועשבים יקנח בעשבים אם לחים אבל ביבשים אין מקנחים מפני שהם חדים ומחתכים
את הבשר: ו' ממקנחין בשבת בעשבים לחים אפי' הם מחוברים ובלבד שלא יזיזם ומשום
משתמש במחובר ליכא גזל אלא אמרן אלא באילן אבל לא בירק: ו' מהיה צריך לנקבו ואינו
יכול לפנות שרפואתו למשמש בפי הטבעת שממשמש שם בצרור והנקב נפתח לא ימשמש
בשבת בדרך שממשמש בחול דהיינו שאוחזו הצרור בכל היד משום השרת נימין אלא
משמש בלאחר יד ערהיינו שיאחזו הצרור בב' אצבעותיו וממשמש: ה' פלמשמש
בברוא בפי הטבעת דינה כצרור שלא יאחזנה אלא בב' אצבעותיו צואסור לצאת
בברוא אפי' תחובה כולה בגוף: ו' קואסור לפנות בשדה ניר בשבת שמא יבא לאשווי
גומות וזאם היה שרה חבירו אפילו בחול אסור מפני שרש נירו ומקלקל: י' שאבנים
גדולות שמצדדין אותן כמין מושב חלול ויושבים עליהם בשדות במקום המיוחד לבה"כ
מותר לצדקן ואע"ג דבנין עראי הוא לא גזרו ביה רבנן משום כבוד הבריות:

שי"ב שלשול דלת וחלון והמנעול בשבת. וכו' י' סעיפים:

א אפקק החלון כגון לוח או שאר כל דבר שסותמין בו החלון יכולים לסותמו אפילו

אם

בף החיים

תדיר. תו"ש ולב"ש. מותר לכתחלה וא"כ מותר לבדוק מרגלית או
זהב וללאת זו לרה"ר. מ"א סק"ח. ח"ר שם. תו"ש או' י"ד ר"ז
או' י"ג:

מא **כתב** תשצ"ן סי' ס"ב חס תחוב כולו בגוף מותר
להתפלל הואיל ואינו נראה מבחוץ ואסור ללאת
זה בשבת כיון דמכניסה תדיר כדי לחזור ולהולאה. ח"ר שם.
ח"א או' ח':

מב **סעי'** ט. אסור לפנות בשדה ניר וכו' חרישא ראשונה
ועולא לזריעה. ב"י בשם רש"י. ט"ז סק"ג. הא
חרישה שניה לא שייך אשווי גומות ושדה חבירו אף חרישה שניה
אסור שמקלקל ולא ילמח. מש"ז או' ג':

מג **שם**. שמא יבא לאשווי גומות. דשמא יעול לרור ממקום
גבשושית ושדי ליה למקום גומא ואמרין היתה לו
גומא וטממה גבשושית ונטלה בשדה חייב משום חורש ובבית
חייב משום בזנה. גמ' ומ"מ נראה דבבית (אף שיש גומות ולרורות
מש"ז שם) מותר לפנות דבמלתא דלא שכיחא לא גזרו. מ"א
סק"ט. תו"ש או' ט"ו:

מד **סעי'** יוד. אבנים גדולות וכו' דוקא שכבר הוקלה לכך
אבל אם לא הוכנו אסור דלא התירו משום כבוד
הבריות מוקלה. יש"ש פ' המביא, ח"ר או' ט"ז. ור"ל שלא
התירו אלא לקינח ולא לדבר אחר:

מה **שם**. מותר ללדדן. ומ"מ לעשות כמין אהל אסור. מ"א
סק"י בשם מה' ביצה דף ל"ב. אמנם הא"ר או'
י"ז כתב דמש"ס לא משמע מידי דאפשר דמותר בזה משום כבוד
הבריות וכי' בטור סי' שט"ו וכ"כ הלבוש שם סעי' ז' ע"כ.
וכ"כ המחמר להחיר יעו"ש ור"ל דאף שמניח אחת מכאן ואחת
מכאן ואח"כ אחת על גביהן כדרך שעושה בחול מותר כמ"ש שם
בלבוש אבל אם מניח תחלה אחת למעלה ואח"כ א' מכאן וא' מכאן
גם להמ"א מותר כמ"ש שם בסעי' ו' יעו"ש. מיהו דעת המחמ"ס
לאסור משום דאפשר לעשות בהיתר דהיינו לתקן הגג תחלה:

א **סעי'** א. פקק החלון וכו' ואפי' על ארובה שבגג שרי
דמוסיף על אוהל עראי שרי. תו' מ"א סק"א. תו"ש
או'

איתא בש"ס פ' מרובה מותר לפנות אחרי הגדר דשדה
חבירו ומותר ליטול לרור לקנח אפי' בשבת ופי'
המ"א סק"ה דהיינו מן השדה אבל לא מהגדר אפי' בגדר עב
דאינו עושה נקב משום סתירה ודלא כרש"ל. תו"ש או' יוד. וכ"כ
האחרונים:

לד **סעי'** ו. ובלבד שלא יזיזם. מפני שהם מוקלים. מ"א
סק"ו וכ"כ הט"ז סי' של"ז סק"ד. והיינו שלא יזיזם
ביד דהוה מוקלה במחובר אעפ"י שראוי למאכל בהמה אבל
מקנח בהם בגופו וטלטול בגופו שרי אפי' לזורך דבר האסור
כמ"ש סי' ש"א סעי' ח' ח"א או' ו' וכתב שבה מתוך קושיה
התו"ש על המ"א וגם על מ"ש הא"ר הקשה יעו"ש:

לה **שם**. דלא חמרו אלא בחילין וכו' ואפשר דאפי' בחילין
מותר דמשום כבוד הבריות לא גזרו ובעלין שלו
אפי' מחוברים ולא גזרינן שמא יתלוש דהא חס יתלוש הוי מלאכה
שאינה לריכה וגם אינו מכיון ולא פסיק רישיה. לבוש. א"ר או'
י"ג וכתב שניה דעת הש"ע ודלא כהעו"ש יעו"ש. וכ"כ הר"ז או'
יוד אלא שכתב דהיינו חס אין לפניו אפי' לרור ואכן לקנח ואז
מותר לקנח אפי' בחילין:

לו **סעי'** ז. משום השרת נימין. ואע"ג דמקנחין בחרם
ולא חיישינן משום השרת נימין במשמש בלרור
הוה פסיק רישיה. תו' מ"א סק"ז:

לז **לא** ימשמש בלרור של הקינח להחליקו (שלא ישרט בשרו
פרישה) כדרך שעושה בחול משום כתישה אלא
כלאחר יד. טור בשם ר"ח. מ"א שם. ור"ל שאוחזו בנחת
ומיקרי כלאחר יד שעושה בשינוי ממה שעושה בחול. לב"ש:
לח **שם**. בשני אלבעותיו. כלומר בנחת וממשמש בנחת. ב"י
בשם רי"ו. וכ"ה לקמן ס"י שכ"ח:

מל **סעי'** ח. למשמש בצרור וכו' פי' של עץ וכן הדין בלעפיל
א"ר או' ט"ו. ועיין לקמן ס"י שכ"ח:

ומ **שם**. אפי' תחובה וכו' דכיון שמכניסו תדיר כדי לחזור
ולהולאו אסור כמו המוליא בפיו ובמרפקו. טור.
משמע דדבר התחוב כולו בגוף (שאינו מכניסו כדי לחזור ולהולאו

(יג) **ישם.** ולא סגי במחשבה וכו' ואף אם יחדו לבד לעולם ואף אם כבר נטל בו פעמים רבות צהול והוא מיוחד לבד אסור לצול בו בשבת אלא איכ תיקנו ועשה בו מעשה והכינו (עב)

וכדמפרש לה ר' חננאל בשם רב כהנ' שם קכ"ה ב תוס' שם וה"ה בספ"ג ג שם צברייתא כרשב"ג. ד שם וכרבי יוחנן. ח שם בפרש"י. ו שם בתוספות. זעירובין ק"ח במשנה וכו' יוסי וכדמפרש שם בגמ' ק"ב הרי"ף וכמ"ס הרא"ש שם. ח שם בסו' פ סור י שם במשנ' וכו'. וכדמפרש לה רבא ב שם צברייתא וכר"י וכפיר' רש"י ל שם ק"ח במשנה כפירוש רש"י.

אם אינו קשור ולא אמרינן דהוי כמוסיף על הבנין וזהו שיחשוב עליו מע"ש לסתמו בו נוקנה שהתקינו להיות נועל בו א"צ שיקשרנו בדלת דומ"מ דמי לבנין יותר מפקק החלון ולא סגי במחשבה שיחשוב עליו מאתמול וצריך שיתקננו לכך הלרשי היינו שיתקננו לשם כלי שיהא ראוי לשום תשמיש שיהא ראוי להפך בו ויתים או לפצוע בנאגוזים ולר"ת וא"צ שיהא ראוי לדבר אחר אלא כיון שתקנו ועשה בו מעשה והבינו לכך סגי. הגה ומיקרי ע"י כך כלי שמלאכתו להיתר ומותר לטלטלו כמו שנתאר לעיל סי' ש"ח ס"ב (צ"י והרמב"ם) זונגר שהוא יתר שנועלים בו ותוחבין אותו באסקופה למטה ודומה שפי לבנין לא סגי בהכי ואין נועלים בו אא"כ יהיה קשור וכיצד יהיה קשור אם יש בראשו גלוסמרא דהיינו שהוא עב באחד מהראשים וראוי לכתוש בו שדומה לכלי סגי אפילו אם קשור בחבל דק שאינו ראוי להיות ניטל בו הואפי' אם אינו קשור בדלת עצמו אלא בברית הדלת מאפילו אם החבל ארוך ואינו תלוי כלל באויר אלא כולו מונח בארץ יואם אין בראשו גלוסמרא אם הוא קשור בדלת עצמה סגי אפי' בחבל דק שאינו ראוי לינטל בו ואפילו כולו מונח בארץ ואם אינו קשור בדלת אלא בברית צריך שיהא הקשר אטיף שיהא ראוי לינטל בו ואפי"ה א"צ שיהא תלוי אלא אפילו כולו מונח בארץ מותר שאין אסור אלא בשוממו ומניחו בקרן זוית: ב ככל נגר שאמרנו מיירי שהאסקופה גבוה וכשנועץ אותו במפתן אינו נוקב בארץ אבל אם נפתחה האסקופה בענין שכשמיכנס הנגר בחור נוקב תחתיו בארץ הוי בנין ואסור לנעול בו: ג לרחבה שאחורי הבתים שאין נכנסים ויוצאים בה תדיר אם עשה

בף החיים

לכך נקבים בחומה וע"כ אין איסור. ועוד נראה דכיון שעשה טבעת של ברזל באמצע הדבר ובו אוחזין בטבעת פתיחה ונעילה ומושכין את הדבר זה הוה כעשה לו בית יד דפשוט בגמי דמותר אפי' באין קשור ותלוי ופי' הרי"ף דקאי אנקמו דהיינו נפחתה האסקופה. ט"ז סק"ב. י"א בהגה"ט. תו"ש או' ח' ר"ז או' ו' ואו' ז' מהה"ש סק"ה. מיהו בא"ר או' ה' כתב על דברי הט"ז הנז' דאינו מוכרח וכן המש"ז או' ב' הניח בל"ע ומ"מ דעת האחרונים הנז' להקל כהט"ז:

(זו) שם. ואסור לנעול בו. ואם עשה לו בית יד ודומה למקבת מוכח דכלי הוא ושרי. צ"י בשם הרי"פ. מ"א סק"ה וכן כעשה לדבר טבעת של ברזל באמצע למשוך בו חילך וחילך שרי. א"ר או' ו' והוא מדברי הט"ז הנז' והגם שכתב על הט"ז דאינו מוכרח כמ"ס בא"ר הקודם היינו בלא עשה לו טבעת אבל בעשה טבעת מודה דזה דומה למ"ס צ"י בשם הרי"פ. וכתב הרי"ז או' ז' דנגר זה שעשה לו בית יד באמצעיתו מותר לנעול בו אף אם הוא נוקב בארץ ואף שאינו קשור כלל יעו"ש. מיהו התו"ש או' ח' כתב על עיקר דין זה שעשה לו בית יד דלפי מ"ס מ"א סי' תל"ח בשם הר"ן דאסור לנעוץ דבר בתוך הקרקע א"כ לדירה לא מהני כאן בית יד יעו"ש. וכ"כ הגר"א צביאורו לדעת רש"י והטור לא מצינו היתר בנקמו דהיינו בשנפתחה האסקופה אפי' ע"י עשיית בית יד יעו"ש. אמנם דעת רוב הפו' להתיר כנז':

(זו) סעי' ג. רחבה שאחורי הבתים וכו'. והטעם בזה דכיון שאינו עשוי לפתוח ולנעול אלא לעתים רחוקות א"כ כשנועלים בזה נראה כמוסיף על הבנין קצבו. ואפשר דעתים רחוקות היינו כמו של קיימא בריי' ש"י יעו"ש ויותר נראה דעתים רחוקות היינו אחר ל' יום כדאיתא באב"ל לאחר ל' יום הוי שמועה רחוקה וכן בצרכת ראייה עיין סי' רי"ח. וכל זה הוא לדעת הראב"ד אבל לדעת רש"י עיקר הטעם בזה דכיון שאין הדלת

החבל מיד נפסק. צ"י בשם רש"י ולבוש:

(כז) שם. אלא צברית הדלת. או במזוזה. ר"ז או' ד':

(כח) שם. ואפי' אם החבל ארוך וכו' כמה חמות שרי דקשורי מוכיח עליו. צ"י בשם רש"י:

(כט) שם. ואם אין בראשו גלוסמרא וכו' דכיון דאין על הנגר תורת כלי צעיקן שיהיה יותר היכר שהוא עומד רק לנעילה ולא יהא נראה כבונה. מ"ב או' י"ז:

(ל) שם. אלא צברית: או במזוזה. צ"י בשם רש"י. ר"ז או' ה' וכן אם היה קשור בגמי אסור לנעול בו. שה"ג:

(לא) שם. לריך שיהא הקשר אטיף וכו' ובל"ה אסור אפי' אם הנגר תלוי באויר ואינו נגרר כלל בארץ. הגר"א:

(לב) שם. ומניחו בקרן זוית. ואינו קשור כלל שזה נראה כבונה הואיל ואינו נראה שמוכן לזה. לבוש. לב"ש:

(לג) סעי' ב. כל נגר שאמרנו וכו' אף אם יש בראשו גלוסמרא יקשור בדלת בחבל חזק. ר"ז או' ו':

(לד) שם. שהאסקופה גבוה וכו' ואל"ל כשנועץ במזוזה מן הלד דפשיטא דשרי. צ"ח:

(לה) שם. אבל אם נפתחה וכו' כ"ל דדוקא כשהיה תחלה האם קופה שלימה למטה דהנקב לא הגיע עד סוף

האסקופה ונתקלקל ונעשה הנקב עד סופה ועי"ז נוקב הנגר בארץ ועושה גומא בארץ וע"כ הוה כבנין וכ"מ לשון רש"י שכי' ונועץ בקרקע וכו' משמע שעושה נקב חדש אבל אם מתחלה עשה חלל בקרקע מקום שהנגר יהיה ראשו שם וכן יהיה תמיד שאינו מוסיף נקב בארץ אין איסור בזה משום דמחזי כבנין דהוה כפקק החלון דריש הסי' ובוה ניחא מה שצרכו הצתים עושים נקבים בחומה אלל הדלת מכאן ומכאן ותוחבים הדבר לשם שהולך מקלה זה לזה ולא אמרינן דהוה כבונה דמה לי שנכנס בחומה או למטה בארץ אלא ודאי כדאמרן שנעשה מתחלה

עשה דלת רפתחה או שתולה בה מחצלת של קנים וכן פרצה שגררה בקוצים כעין דלת מאם יש להם ציר (פי' ליר נוקצין הדלת וקוצים זו עץ חד כדי להכניסו בדרך לחזור לכאן ולכאן) או אפי' אין להם עתה ציר אלא שהיה להם ציר נועלים בהם אפילו הם נגררים בארץ רק שקשרם ותלאם לנעול בהם ולא חשיב כבונה שניכר בהם שהיה דלת כיון שהיה להם ציר. הגה וכו' אם יש להם ציר עדיין ובלבד שלא יחזיר הליך למקומו כדרך שיתבאר לקמן סי' תקי"ט (כ"ו) אבל אם אין להם ציר ולא היה להם ציר אין נועלים בהם נאלץ אם כן היו גבוהים מן הארץ מפתח העשוי לכניסה ויציאה תדיר נועלים בו אפי' לא היה לו ציר מעולם והוא נגרר: ד' עדלת העשוי מלוח אחד או שאין לה אסקופה התחתונה וכשפותחים

שומטין

בף החיים

מ"ב או' כ"ז:

(מו) **שם**. ופתח העשוי לכניסה וכו' שכיוון שמשתמשין בה תדיר הכל יודעין שלדלת היא עשויה ולא מחזי כבונה. לבוש:

(מו) **שם**. והוא נגרר. בדרך כשפותחה. והנה מלשון הש"ע משמע דקשור מיהא צעין (וכ"כ הגר"א) אבל הר"ז או' יו"ד כתב דאפי' אינו קשור כלל מותר אם יש לה אסקופה מלמטה לפי שכיון שעשויה להפתח תדיר אינו עושה בנעילתה מחילה קבועה אלא עראי ואין איסור כלל לעשות מחילת עראי בשבת אלא ע"ד שיתבאר בסי' שט"ו יעו"ש. ועיין לקמן או' כ"ו:

(מה) **סעי'** ד. דלת העשוי מלוח אחד וכו' וטעמא משום דמיחזי כבונה ומתן קרש בכותל שאין בה היכר דלת. כ"י בשם רש"י והרי"ף והרא"ש:

(מט) **שם**. או אין לה אסקופה וכו' זהו דעת הטור דפסק כשני לישיני דגמ' להחמיר אבל הרמב"ם (פכ"ו דין ט"ו) פסק כשתי הלשונות להקל לנעול נועלין בה עד שיהיו בה תרתי לרעותא מלוח א' ואין לה אסקופה התחתונה וטעמו כתב כ"י משום דכיון דלא מיחסר אלא מדרבנן משום דמיחזי כבונה נקטינן לקולא. ומהו הא דשרי הרמב"ם לנעול בה היינו כשאין מניחין ליר למקומו דאלו מניחין ליר למקומו אפי' בתריסי שידה חיצה ומוגדל שהם מיטלטלים אסור עכ"ל כ"י. ומשמע דלדעת הש"ע אם הוא עשוי מלוח א' או אפי' מקרשים הרבה ואין לה אסקופה התחתונה אסור לנעול בה אעפ"י שעשוי לכניסה וליציאה תדיר אכן דעת האחרונים להקל כמ"ש לקמן או' כ"ו:

(ן) **שם**. או שאין לה אסקופה וכו' וכשנועלין בה מורידין אותה על הארץ. ר"ז או' י"א:

(נא) **שם**. אפי' יש לה ליר. והא דבסעי' ג' במחללת של קנים מהני היכר ליר שאני התם דלא מיחזי כבונה כמו כאן דאין רגילות לבנות מחללת של קנים בצנין משא"כ כאן דהוא מדף אחד ורגילין לבנות בכזה בכותל וע"כ לא מהני ליר ובגמ' קרי להא דלת אלמנה. ט"ז סק"ד:

(בן) **שם**. אפי' יש לה ליר. כל שאינה סובבת על לירה. ר"ז שם. ור"ל אבל אם יש לה ליר ומונחת שם מע"ש

בצירה וסובבת עליו כשפותחין אותה ואין שומטין אותה ומורידין אותה על הארץ פשיטא דשרי:

(גן) **שם** בהגה. אעפ"י ששומטין אותה וכו' היינו שאינה קשורה כלל ואע"ג דצריש סעי' ג' בדלת של רחבה שגם היא מסתמא עשויה כשאר דלתות ואפ"ה מחמירין שהיא קשור

הדלת תלויה וקבועה כראוי אלא זקופה ועומדת כנגד הפתח וכשהוא פותח מטילה לארץ ויש שתלויה אבל נגררת לארץ עכ"ל וכתב הב"י דלדעתו אפי' בבית שמשתמשין בו תדיר לכניסה וליציאה אם יש לה דלת כזה אסור בלא ליר דהוי כבונה עכ"ל והב"ח כתב דגם לרש"י נמי אינו אסור אלא דוקא אם משתמשין בו רק לעתים רחוקות. ומיהו אכן ק"ל כפי' הראב"ד וכמ"ש המחבר כאן. תו"ש או' ט' ועיין ט"ז סק"ג:

(לח) **שם**. וכן פרטה וכו' שבגנה ושבתא שגדרה בקוצים ועשאן כעין דלת ולפעמים פותח דלת זו וכנסם ויוצא בפרטה זו לעתים רחוקות וחוזר ונועלה. ר"ז או' ח': **מל שם**. אלא שהיה להם ליר וכו' ויכיר (עכשיו. ח"א) שהיה להם ליר. מ"א סק"ו:

(ט) **שם**. אלא שהיה להם ליר וכו' וה"ה פקק החלון אם עשוי כעין ליר וחסיקה וכדומה אפי' לזמן מרובה שרי. מש"ז או' ד' ועיין לעיל או' ה'.

(מא) **שם**. אלא שהיה להם ליר וכו' וכו' דה"ה אם יש היכר נקב באסקופה שהליר סובב בו מותר לנעול בו אם הוא קשור בפתח אעפ"י שנגרר בדרך ובלבד שלא יחזיר הליך למקומו דזה בונה ממש וחייב רק שינעול בו כך אבל אם אינו קשור כלל אעפ"י שיש לו ליר אסור לנעול בו. ח"א כלל ט"ל או' ד':

(מב) **שם**. רק שקשרם וכו' שם מצע"י לנעול בהם. ר"ז או' ט'.

(מג) **שם**. אבל אם אין להם ליר וכו' ואם יש אסקופה בדרך צענין שאינו עומד על הארץ אעפ"י שאינו ניכר שהוא דלת ואפי' אינו קשור מותר לנעול בו. וכן אם גבוהין מן הארץ אעפ"י שאין שם אסקופה מותר כיון דעכ"פ הדלת מחוברת מקרשים הרבה ניכר קלח שהוא דלת וכיון שאינו קובעו בליר וגם אינו עומד על הארץ אינו דומה לבנין כלל ומותר לנעול אף שאינו קשור כלל. ח"א שם. מיהו מ"ש להחיר אפי' באינו קשור עיין להרב מ"ב כ"ב מה שהשיג עליו והציא מכמה ראשונים דבאינו קשור אסור לנעול בו יעו"ש. וכ"כ הר"ז שם דגם בגבוהין לריך להיות קשורים. ועיין לקמן או' מ"ה:

(מד) **שם**. אלא א"כ היו גבוהין וכו' ר"ל שהיו קשורות ותלויות

שם מצע"י צענין שאף כשפותחין אינן נגררות בארץ ואפי' הן גבוהין מן הארץ רק כמלא נימא והטעם ששם אינו נראה כבונה בנעילה זו אף אין להם היכר ליר הואיל שאף כשהן פתוחין הן מחוברין וקבועין שם היטב שאין נגררין בארץ

מ"ש בגמ' וכדכא
נ"ש כדמפרש ליי
רצ"ה מור ומדברי
הרא"ש שם בשם
הראב"ד. ע"ש
בגמ' דלת אלמנה
ואיכא חרי לישיני
בשירות ופוס' הסור
כשניהם להחמיר.

פ' חוס' שם והסוד
(*) אם מותר לסלק
הריטוי החטיות
לקמן בס' חקייס
צ"ע ס' זכרית
ק' סרטיס נסחפס
בזה והסוד פסק
לחומרא וכח
ה"ה בס' כ"ג שכן
נראה מדברי
רמב"ם. ר' שנה

שומטין אותה ועוקרים אותה אין נועלים בה פאפי' יש לה ציר. הגה אבל דלת העשויה
מקרשים הרבה שרי אע"פ ששומטים אותה כשפותחה אם יש לה אסקופה וה"ה במקום שנועלים בקרשים
הרבה ויש חקיקה למעלה ולמטה שמכנים בהם הקרשים שדינה כדלת הואיל ואין לו אחד בכל הדלת (ב"י):
ה' צשירה תיבה ומגדל שפתחיהן מן הצד ויש להם שני צירים אחד למעלה ואחד
למטה אם יצא התחתון כולו ממקומו אסור להחזירו שמא יתקע אבל אם יצא מקצתו
דוחקו עד שמחזירו למקומו כיון שהעליון נשאר במקומו בקל יכול להחזיר התחתון
קאבל כשיצא העליון אסור אפילו לדוחקו ולהחזירו למקומו: ורמב"ם של פרקים
אסור

בפ' החיים

סי' ש"ת או' פ':

(טן) **ש"ם**. אסור אפי' לדחקו וכו' וכחב' ב"י וכבר נת' בס' ש"ח (סעי' ט' יו"ד) דלדלות הכלים מותר לטלס מהם בשבת אבל לא דלותות מידי דמחזיר בארעא משום דהוה בונה ומשמע דחייב חטאת בין על נטילתן בין על חזרתן עכ"ל והך משום בונה דנקט היינו אחריו וממילא הוטלו הוי סותר והכי איתא פ' המוליד תפילין בכיסוי של בור ודות שלא יחזיר ואם החזיר חייב חטאת משום בונה וא"כ כל שנוטל הוי סתירה וחייב חטאת ומהו יש ללמוד דיש למחות מה שנוהגין בסעודות גדולות בימות החמה לסלק החלון ע"י עכו"ם בשבת וזהו איסור גדול דכיון דהישראל חייב חטאת בזה אסור בעכו"ם משום שבות וכ"ש אותם הלוקחים הקוויטרי"ן מן החלונות ואפי' ישראלים רגילים לעשות כן ואינם יודעים שיש בזה חיוב חטאת. ט"ז סק"ה. י"א בהגב"י. והגם דסותר אינו חייב אלא א"כ ע"מ לבנות כתב הר"ז או' י"ז דמה שעמיד להחזיר א"כ הוי ע"מ לבנות. וכחב' ע"מ הר"ז דלהאומרים שסותר ע"מ לבנות אינו חייב אלא א"כ דעתו שצנין האחרון יהיה יותר טוב מן הראשון אין בנטילת החלונות אלא איסור מד"ס ולומר לנכרי הוא שבות דשבות שהתירוהו במקום מלשער לפיכך א"ל למחות ביד המקילין כיון שיש להם על מי שיסמכו אבל כל אדם יחמיר לעצמו כס' הראשונה שהיא עיקר עכ"ל. ועיין עוד מזה לעיל בס' ש"ח או' פ' ג': (ס) **ואפי'** כלים שאינם מחזירים לקרקע אם הם גדולים כ"כ שמחזיקים מ' סאה דהיינו אמה על אמה ברום ג' אמות עם הדפנות בלא עובי החללים והלבוזין הכי הם כאהל ויש בהם כנין וסתירה ולפיכך אסור לטול דלתותיהן מהן. ר"ז או' ח"י. והוא מרס"י סי' ד יעו"ש:

(פא) **סעי'** ו. מטה של פרקים אסור להחזיר וכו' והטעם דגזרינן שמא יתקע ציטדות והוי מכה בפשיט אבל ההידוק לחוד אינו אלא מדרבנן כמ"ס הר"ן להדיא ורש"י. תו"ש או' י"ז ועי"ש מה שהשיג על הלבוש שמשמע מדבריו דגם ההידוק הוי מלאכה יעו"ש:

(פב) **ש"ם**. ולהדקה. כלומר או להדקה וקמ"ל דאסור להחזירה אפי' רפויה בלא הידוק וכן בהידוק נמי אינו אלא איסור אבל חיוב חטאת ליכא שלא אסרו אלא גזרה שמא יתקע ציטדות דאז חייב חטאת (ומ"ס הט"ז סק"ז הטעם דהוי גמר מלאכה וחייב וכו' לא קאי אמה שליין אסור להחזירה דהא בזה ליכא חיוב אלא קאי אסיפא דמילתא דאם תקע חייב חטאת) ולפי שיש לטעות בדברי המחבר דהא דקאמר להחזירה ולהדקה הכוונה ביד אכל להחזיר ברפיון שרי וכ"מ ממ"ס ואם הוא רפוי מותר לכתחלה לכן סיים רמ"א בהנה ואם דרכו להיות מהדוק אע"ג דעכשיו רפויה אסור וכמ"ס המחבר ואם היא רפויה הוסיף רמ"א דרכו להיות וק"ל. לב"ש:

אסור

קשור ותלוי מבע"י הכא חייבי בפתח שהוא עשוי לכניסה ויוליאה תדיר וס"ל דבזה לא צעיק קשירה כלל. הגר"א: (דן) **ש"ם** בהגה. אם יש לה אסקופה. והיינו אם הדלת עשויה לכניסה ויוליאה תדיר סגי בזה לחוד וא"ל להיכר ליר אכל אם עשוי לכניסה בעיתים רחוקות צעיק להיכר ליר כמ"ס סעי' ג' לדעת הראב"ד. תו"ש או' י"ג. וכ"כ הר"ז או' י"ג דלת העשויה מקרשים הרבה ויש לה אסקופה מותר לנעול בה לר"ה אם הפתח עשוי לכניסה ויוליאה תדיר ואפי' אם אין לה היכר ליר יעו"ש:

(הן) **ש"ם** בהגה. וה"ה במקום שנועלין בקרשים הרבה ויש חקיקה וכו' כ"כ ב"י על היתר החטיות שנוהגין להחזיר בך היינו משום שמה שמחזירין הקרשים לתוך החקיקה שבפתח זה לא מיקרי מחזיר ליר למקומה דאסור כמ"ס בס' חקייט וא"כ לדעת הרמב"ם דס"ל דסגי בחד לטיבותא (כמ"ס לעיל או' ע"ט) פשיטא דשרי דהא החקיקה מקרי אסקופה אלא אפי' לדעת הטור דמחמיר כחרי לישני ואוסר בדלת העשויה מלוח א' הכא שרי דהא לא מקרי לוח א' ואף שנותנין כל לוח לבד הואיל ואינם לוח א' ככל הדלת יעו"ש. והביאו הלכ"ס: (ון) **ש"ם** בהגה. הואיל ואינם לוח א' וכו' משמע דלוח א' אסור אפי' עשוי לפתוח ולנעול כמ"ס ב"י דקאי אחריות אבל הביט כתב בשם החו' דאף העשוי מלוח א' אם עשוי לכניסה ויוליאה תדיר שרי כמ"ס סעי' ג' ויש להקל דהא הרמב"ם מיקל טפי. מ"א סק"ח. ור"ל דמיירי ביש לו אסקופה ולהרמב"ם שרי בחדא טיבותא כמ"ס לעיל או' מ"ט ואפי' אינו עשוי לכניסה ויוליאה תדיר והגם דלא ק"ל כוותיה מ"מ יש ללכת ג"כ דעת הב"ח בשם החו' דשרי בעשוי לכניסה ויוליאה תדיר וע"כ כתב דיש להקל. כן פי' האחרונים דברי המ"א. וכי' דעת האיר או' ז' להקל בדברי המ"א. וכ"כ החו"ס או' י"ד. ר"ז או' י"ב ח"א כלל ט"ל או' ו':

(זן) **סעי'** ה. שידה תיבה וכו' כל דלתות שלהם היו להם ב' ראשים (ר"ל צירים) אי למעלה וא' למטה וחזר אי היה במפתח וכנגדו חזר למעלה במשקוף. והיכא שהחזר באמצע פתח התיבה לא שייך למגור שמא יתקע ואפ"ה גזרינן באמצע אסור מן הגד. ולכאורה נראה דצירים שלנו העשויים בצרור לא שייך למגור שמא יתקע (דאינו נראה כ"כ כבונה. לב"ש) דהחזר רחב וא"ל לתקוע יותר אבל במדכי פ"ג דעירובין משמע קלח דאסור. מ"א סק"ט. והיינו להבדיל האוסרים בס' שייך סעי' ז' אבל להיש מתירין דשם אין איסור כשימת הצירים אלא משום מתקן מנא כמ"ס המ"א וא"כ בזה לא שייך למגור שמא ישים הצירים כיון דאינו אלא מדרבנן. תו"ש או' ט"ז:

(חן) **ש"ם**. שמא יתקע. בחזקת כסבין וציטדות והוה מכה בפשיט. תו"ש שם. לב"ש. ר"ז או' י"ד. ועיין לעיל

אסור להחזירה ולהדקה ואם תקע חייב חטאת שואם היא (דרכה להיות) רפויה מותר לכתחלה (ובלבד שלא יהיה) חובים של פרקים מותר לפרקו ולהחזירו בשבת או"ש מי שאומר שדין הכוס כדין המטה. (הגה ואם דרכו להיות מהודק אף על גב דעכשיו רפוי אסור) (מיימתי פכ"ה והגהות אשיר"י

בף החיים

זערכי קמק"כ (והוא כלי של מתכות שנותנין בו מי ורדים) וכיוצא בו שראש שלו עשוי חרילים כמו זה שקורין זערכי זרג'י והוא מתפרק ומתחבר ע"י החרילים מותר לפרקו ולהחזירו בשבת ואע"פ שמהדקו בדוחק אין בו איסור לא בנטילה משום סתירה ולא בחזרה משום צנין לפי שאין עשויה לקיום אלא לפתוח ולסגור תמיד שאין המסקה נכנס לתוך הכלי או יולא ממנו כ"א ע"י פתיחה או סגירה זאת וכל כהא דדרכו בכך מותר עכ"ל. ועיין לקמן סי' שיד סעי' יו"ד: (עא) ש"ס. ויש מי שאומר שדין הכוס וכו' ולענין הלכה ודאי לריק לזוהר שלא לפורקה כלל כיון דא"ל שבת בזה אצל אס הוא לעורך גדול יש לסמוך להקל ע"ז סק"ז. תו"ש אוי"כ"א. ר"ז אוי"כ"א :

(עב) ש"ס. שדין הכוס וכו' וה"ה כוסות של כסף ושל עץ ושתענדר"ר של בהכ"כ (שמניחין עליו ספרים) העשויים פרקים אס מהודקים אסורים לפרקו ולהחזירו. אגודה פ' הבונה מ"א ס"ק י"ג א"ר אוי"ד. תו"ש אוי"כ"ב. ומשמע מפשט הפו' דכל הכלים האלו שרי לטלטלן ולא גזרו אלא במטרה שדרכה להתפרק כמ"ש ססי' רע"ט וה"ה כל כיוצא בו אצל דבר שאין דרכו להתפרק שרי לטלטלו. מ"א ס"ק י"ב א"ר אוי"ד. י"א. א"א אוי"ד. ר"ז סי' רמ"ט אוי"ט :

(עג) ש"ס. שדין הכוס וכו' ועל אודות הדורצ"ן והוא שפופרת ארוך וחלול מחובר מג' חלקים שצחלק הראשון הקלר הסמוך לעין קבוע בו זכוכית קטנה זכה וזרה. וצחלק הג' עוד זכוכית עבה וגדולה. וכלי זה עשוי להיץ בו בכל דברים הרחוקים כאלו הם קרובים אלו ממש שרואה האנשים שבהרים ושצמפינה והמלאכה שהם עושים כדודע. וז"ל בהיותו פתוח עד השיעור הנריך לא פחות ולא יותר שהאומן שעשאו התוה תיו ונטה קו לסי' הפתיחה אצל אס אינו פתוח כל העורך או שהוא פתוח יותר מן העורך או שהוא סגור לגמרי אין הראיה בו מחזק ראה צרורה. ויש שני מיני דורצ"ן א' עשוי מקרטון או ממחכת שצאוחו סי' משיעור הפתיחה אין בו כ"א קו חוט שחור לסי' ואין בו חרילין ובלעטות להדקו רק שמ"ד עלמו דחוק קלת שאינו זו מאליו צנקל ממקום שהניחן האדם עד שיזוהו צידים. אך יש מן אחר עשוי מעלם ודיבוק הג' חלקים אלו זכ"ל הוא ע"י צורמא שיש צראש פנימיות החילון וצראש לז החיטון שצפנימי חרילים של צורמא ומגלגל זה בזה עד שמתחברים יחד והיו לאחדים וכשמהדקו היטב לא יתפרק מחזירו בשום פנים. ולריך גצורה לגלגלו צכח להלך האחר עד שיתפרק כידוע. והנה בענין זה נסתפק הפתח"ד אוי"ג' אי שרי לטלטלו ביום שבת. ואח"ל דשרי לטלטלו אס נמלא סגור או פתוח קלת אי שרי לפותחו או לסגרו קלת כדי להעמידו על הקו ולראות בו היטב. ועוד נסתפק בזה ספיקות אחרות והאריך בענין זה ומסיק דכל שאין הדורצ"ן מתפרק מאליו לגמרי לא כאשר טלטלו. ואם נמלא סגור או פתוח קלת או יוהר משיעורו כל שלא יתפרקו לגמרי זה מזה שרי להביאו בשבת עד מקום הרשימה ל"ש דורצ"ן של קארטון שאין בו צורמ"א ל"ש של מחכת שיש בו צורמ"א בשפתו ובלבד שזה שיש לו צורמ"א דרכו

(ג) ש"ס. אסור להחזירה וכו' וכן עריסה של תינוק העשויה מפרקים דהיינו שמציחין עמודים שיש לכל אחד שני רגלים ומעמידין אותם אחד מימין ואחד משמאל ומכניסין בתוכם עמוד אחר שטוח בתוכם מעבר לעבר ותולין העריסה בזה העמוד התיכון ודרכן של אלו להקפיד שיהיה ראשי עמוד התיכון מהודקים בתוך אותם השנים העמודים מימין ומשמאל וע"כ אס נתפרקו אסור להחזירן בשבת. וכן במגעול של עץ שקורין זערכי גל"ק שהמפתח שלו דרכו להיות ראש מנוקב ומכניסין בנקבים ההם שלשה או ארבעה עלים קטנים שעל ידם נפתח המגעול אס נפלו מאלו העלים מן הנקבים אסור להחזירם כי באלו מקפידים להיות מהודקים דאם לאו אינם יכולין לפתוח המגעול וכן לריך להזהר בכל כיוצא בזה. בן א"ח פ' ויקהל אוי"ד :

(ד) ש"ס. ואם תקע חייב חטאת. משום שעושה כלי. מ"א סק"י. והיינו אס עשוי להתקיים הרבה הרי זה בנין ערלי ואסור מד"ב. ר"ז אוי"ד :

(ה) ש"ס. ואם היא דרכה להיות רפויה וכו' וכתב בצלבו צסס הראצ"ד דברים שאין אדם מקפיד עליהם אס ית: ונע צתוך החור מותר להכניסן בחורין שאין לגזור שמא יתקע אלא צדצר שלריך להיות מעמידו בדוחק צ"י. אצל צסמ"ג איתא דדקוא דצר שלריך גצורה ואומנות אסור. מ"א ס"ק י"א. אמנם דעת הש"ע והאחרונים נראה כדעת הראצ"ד כמ"ש א"ח"ז וכל זה בתלוש אצל מחובר לקרקע אף רפויה אסור להחזירה דהוי צונה ואסור להחזיר דלת הבית וכדומה כמו החלונות. א"א אוי"ד :

(ו) ש"ס. דרכה להיות רפויה וכו' ואם הוא רפוי ואינו רפוי נמי אסור. צ"י. מ"א ס"ק י"ב. תו"ש אוי"ט :

(ז) ש"ס. ובלבד שלא יהיה. ולא גזרינן שמא יהיה דכיון דדרכה להיות רפויה לא גזרינן שמא יהיה צצבת יותר מצימות החול אצל אס אין דרכה להיות רפויה אסור מדרבנן אפי' אינו מהדק משום דגזרינן שמא יהיה. עו"ש אוי"ג'.

(ח) ש"ס. וכוס של פרקים וכו' שנוטלין אותו מן הרגל ומחזירין אותו. תשצ"ן. א"ר אוי"ד :

(ט) ש"ס. מותר לפרקו וכו' שאין דרך להדק כ"כ. טור. מ"א סק י"ב. ור"ל דהוי דרכו להיות רפוי. והוש מי שאומר ס"ל דההידוק של כוס נמי מיקרי הידוק לז"ש וג"ל דכוסות שלנו העשויים בחרילין סביב ור"ל שרופיין (ובלשון ערבי צרג'י) ועי"ז הוא מהודק היטב. לז"ש) ומהודקין בחזק לז"ע אסור. מ"א סס. א"ר אוי"ד. י"א. תו"ש אוי"ט. י"א בהגה"ט. ר"ז אוי"כ"א :

(ע) וכתב המצי"ט כלים העשויים כיסוי שלהם גשרופי"ט מותר לפרקו ולהחזירן משום דעשויים לפותחן ולסגרן תמיד וכ"כ הט"ז סק"ז בכלי שעיקר תשמישו ע"י פירוק תמיד לא מיקרי גמר מלאכה אפי' אס הוא תקוע בחזק יעו"ש. וכ"כ המ"א סק"י. א"ר אוי"ד. יו"ד תו"ש אוי"ד. מש"ז אוי"ד. וא"א אוי"ד. י"ב. ר"ז שס. ח"א כלל מ"ד אוי"ה' ומזה כתב הרב בן א"ח זלה"ה פ' ויקהל אוי"ה' דכלי שקורין (עג)

בשם מהר"ם
מרוסבורג והכל
בו בסוף הלכות
שבת ב שבת קריא
במנהג ג שם מ"ג
כדמפרש לה רב
הוא רמב"ם
בסכ"ה ד כ"י
מדברי תרומת
הדפן סימן ע"א
ה שם כמ"ה
ו רמב"ם בפרק י'
מה"ס מהא דנבי
מלכות המפה שבת, ו עירובין ק"ל. ה כפית

אשר"י וכל זו וכן נראה דברי הטור: ז בקורה שנשברה מותר לסמכה בארוכות המטה שהם כלי לא כדי שתעלה רא"כ הוי ליה בונה אלא כדי שרא תרד יותר נותא שיהיו רפויים שיכול ריטלם כשירצה אבל אם מהדקם שם אסור: ח דספסל שנשמט אחד מרגליו אסור להחזירו למקומו ולהניח אותו צד השמוט על ספסל אחר היש מי שמחמיר לאסור (ועל סימן ש"ח): ט והתוקע עין בעין בין שתקע במסמר בין שתקע בעץ עצמו עד שנתאחד הרי זה תולדת בונה: י וחצר שנתקלקלה במי גשמים יכול לזרות בה תבן ולא חשיב כמוסיף על הבנין ובלבד שישנה שלא יורה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי הקופה עד שיהפכנה ויביא תבן על שוליה דהיינו על ידי שינוי אבל ביד אסור:

אין

בף החיים

(עז) **שם**. יש מי שמחמיר לאסור. וכן סתם מור"ם ז"ל בהגה לעיל סי' ש"ח סעי' ט"ז יעו"ש ובדבריו לשם בס"ד:

(עח) **סעי'** ט. התוקע עץ בעץ וכו' וכן התוקע העץ בתוך הקרדוס חייב. וכן המפרק עץ תקוע חייב משום סותר והוא שיחבין לתקן. הרמב"ם פ"י דין י"ג ודין ט"ו. מ"א ס"ק ט"ז. א"ר או' י"ג. תו"ש או' כ"ה וכתב המחמ"ש דגם בדין א' בתוקע עץ בתוך הקרדוס צעקן שיחבין לתקן ואם לאו פטור יעו"ש:

(עט) **שם**. התוקע עץ בעץ וכו' וכן התוקע הסכין או המזלג לתוך בית יד שלו חייב. חס"ל או' ד' בן א"ח פ' ויקהל או' ו':

(ף) **שם**. התוקע עץ בעץ וכו' ואם הדקה ולא תקע אסור כמו במטה ואם דרכה להיות רפוי שרי. תו"ש שם ועיין לעיל או' ס"א ואו' ס"ז:

(פא) **שם**. עד שנתאחד וכו' לכן אין לאסור מה שתוקעין עלים קטנים בשטענדיך כדי להגביה מ"ט. א"ר או' י"ג. וגם לענין אהל אין איסור מכמה טעמים וא' מהם דא"ל לאהל שחתיו. א"א או' י"ג. ועיין לעיל או' ע"ב:

(פב) **סעי'** יוד. ולא חשיב כמוסיף וכו' ודוקא תבן דלא מבטל ליה דחזי לטיט החומות אבל מלא שמסדרם ברגל לא חזי מסתמא מבטל ליה התם ואסור משום דמוסיף על הבנין איז משום אשווי גומות. ב"ח מהגמ' שכתב"ג בהגב"י או' ג' עו"ש או' ז' מ"א ס"ק י"ז וכ"כ א"ר או' ט"ו בשם שה"ג שכתב בשם הרי"א ז' וכ"כ האחרונים ודלא כהח"ס. וכ"ש טיט וחול דאסור דהוי כמוסיף על הבנין ואשווי גומות. וכ"כ א"א או' י"ז. וכל דדוקא הכא שבה לתקן החלל אסור דדמי לבנין אבל בע"א שרי דהא שרי לכסות רוק באפר כמ"ס ס"י ש' כיון שאינו מכין לבנין. מ"א שם. א"ר שם. וכ"כ האחרונים ובתנאי שזמן החול מע"ש דמכנים מלא קופתו וכו' א"א שם:

(פג) **שם**. בשולי הקופה שיהפכנה או שנתצרה ונשאר בה שולים. ב"י. א"ר או' ט"ז:

(פד) **שם**. אבל ביד אסור. נראה דע"י עו"ס מותר כיון דגם בישראל אין בו איסור רק משום עובדא דחול והיינו שיש בו לורך הרבה כדלעיל סי' ט"ז סעי' ח' ככל מידי שהוא שבות דשבות. ט"ז סק"נ. א"ר שם. וכ"כ האחרונים והיינו דוקא דבר דלא מבטל ליה. מש"ז או' יו"ד. ור"ל משום דהוי שבות דשבות אבל בדבר דמבטל ליה דהו"ל מלאכה דאוי כמ"ס לעיל או' פ"ב אסור לעשות ע"י עכו"ם:

אין

דרכו לסגור ולפתחו תמיד כגון חלו הקטנים הנושאים אותם אל חיקם שאין ההידוק בו לקיום כלל. אבל אם ההידוק הצורמ"א הוי לקיום שאין סוגרין אותו כ"א לימים הרבה נאסר פתיחתו ע"י הידוק הצורמ"א אפי' היה פתוח קלת מאתמול. ואם נתפרקו החלקים לגמרי מלבד שאסור להחזירן בשבת ויו"ט בכל מין דורבין עוד זאת דחשיב מוקלה ואסור בטלטול יעו"ש ב:

וכתב עו"ש צעקן דורבין קטן שיש בו שתי צתי עינים שאדם לופה בו צב' עיניו וגלגל א' בין שניהן שעי' סיבוצו מגביה חלק העליון שבו ומאריכו וכשמחזירו ללד אחר מתקלר. וכתב ח"ל ונראה שאופן דורבין זה אין בו שום ספק דודאי מותר לפותחו ולסגרו כיון שא"א לשלפו ולהפרידו לגמרי כדי שיהא נחשב צונה וסותר ואין זה אלא כמו צתי עינים שפותחו ומניחו על לדעיו וחוזר וסותמו. ומה גם שדורבין זה אף כשהו סגור חזי למלאכתו להביט מתוכו ולראות איזה דבר מרחוק כאשר הנסיון יוכיח אלא כשיפתחנו עד שיעורו יציט יותר מרחוק וא"כ לא חשיב הפתיחה בנין לשוויי מנא ולא הסגירה כסותר כלל עכ"ל. ונראה דכ"ז אם יש בו איזו לורך שבת:

(עד) **סעי'** ז. שהם כלי. ואם אינו כלי רק עץ בעלמא אעפ"י שהוכן לטלטל מ"מ אסור לסמוכו תחת הקורה דדמי לצונה. מ"א ס"ק י"ד. אמנם הא"ר או' י"ד והתו"ש או' כ"ג השיגו עליו וכתבו דמפרש"י משמע דגם בזה מותר יעו"ש. וכתב הא"א או' י"ד דלפ"ז אף מהדקו שרי באין כלי דלא שייך בטול מהיכנו כל שאין תורת כלי עליו אלא שכתב עוד דשני פירושים יש צביטול כלי מהיכנו א' כאלו קובע ומחברו בטיט ולפ"ז אפשר אסור אפי' באינו כלי. ואי כשובר הכלי וכדומה וזה לא שייך באין כלי עכ"ד. אמנם האחרונים חלקו עליו בזה וכתבו דאין לחלק צביטול כלי מהיכנו בין שיש תורת כלי עליו ובין שהוא דבר המיטלטל דכ"ג אסור לצטלו מהיכנו. ועיין לעיל סי' ט"י או' כ"ט:

(עח) **שם**. אבל אם מהדקים שם אסור. והטעם בגמרא משום מבטל כלי מהיכנו. ב"י. ט"ז סק"ח. מ"א ס"ק ט"ו. ומשמע דאם אינו תחוב בחוץ כ"כ שרי. מ"א שם. תו"ש או' כ"ד. א"א או' ט"ו:

(עז) **סעי'** ח. אסור להחזירו למקומו. גזירה שמה יתקע ואעפ"י שהוא רפוי דכיון דדרך רגלי הספסלים להיות תקועים גזרין בזה שמה יתקע. ב"י. ואפי' להניחו רפוי אסור. לבוש. ועיין לעיל סי' ט"ח או' קכ"ד שכתבו שם דאם דרכו לעולם רפוי שרי יעו"ש:

שיד דברים האסורים משום בנין וסתירה בשבת. ובי י"ב טעמים :

א. אין בנין וסתירה בבלים גוה"מ שאינו בנין ממש נכגון חבית. הגה שאינה מחזקת ארבעים סאה (ת"ה סי' ס"ה) שנשברה ודיבק שבריה בזפת יכול לשברה ליקח מה שבתוכה ובלבד שלא יכוין לנקבה נקב יפה שיהיה לה לפתח דא"כ הוה לי מתקן מנא אבל אם היא שלימה אסור לשברה אפי' בענין שאינו עושה בלי הואפי' נקב בעלמא אסור לנקוב בה מחדש וואפי' יש בה נקב חדש אם להרחיבו אסור. הגה ובלבד שיכוין לכך (מרדכי פרק חצית) וואם היה סבין תקוע מע"ש בחבית מותר להוציאו ולהכניסו שהרי אינו מתכוין להוסיף. הגה ודוקא שהוליו ג"כ פעם אחת מצע"י אבל אם לא הולאו מצע"י אסור דהוי פסיק רישא דעושה נקב

ופתח

כף החיים

התוס' טס: א טס
קכ"ג ורכה .
בהכ"ה צעירונ
האז דרש ושמאל
ל"ה גשם קמ"ז
במשנה :
ד הכי מוקי לה
בבב"ה ל"ה טס
טסבמ"ה ופרש"י
ו בבב"ה כ"ה.
אומרים ? מרדכי
טס :

עליה וליכא למיחש שמא יתכון לעשות כלי. תו' והרא"ש מ"א סק"ג :

(ז) **שם**. יכול לשברה וכו' בין ביד בין בכלי ר"ז או' אי' ועיין בלבוש שכתב שיסבור אותו הדיבוק אבל המש"ו או' אי' כתב דאף אם סובר במקום שהחרס שלם ג"כ מותר יעו"ש :

(ח) **שם**. ובלבד שלא יכוין לנקבה נקב יפה וכו' וה"ה שלא יתכוין ליפות השצירה להיות לה לפה שיהא עוד כלי. רש"י בילה ל"ג ע"כ ד"ה והתקן :

(ט) **שם**. ובלבד שלא יכוין לנקבה וכו' כתב הרמב"ם פ"י דין ט"ז דהעושה נקב כל שהוא בין בעץ בין במתכת בין בצנץ בין בכלים ה"ז תולדות מכה בפשיט וחייב והוא שיהא עשוי להכניס ולהוציא. והביאו מ"א טס. והעושה נקב בקרקע הבית שילאו המים חייב משום בונה. הרש"ד"ס סי' ה' מ"א טס ר"ז או' ב' ואפי' ע"י עכו"ם אסור. חס"ל או' ו' וכן מוכח ממ"ש לעיל ססי' שי"ג יעו"ש :

(י) **שם**. הו"ל מתקן מנא. בפי' חצית דף קמ"ו אמרינן כל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו פתח ורבנן הוא דגזרו משום לול של תרנגולים דעבד לעיולא חורא ולחפוקי הצלא פי' הסרחון שלא ימותו התרנגולים. מזה משמע דהאי מתקן מנא אינו אסור מדאורייתא זולת כלול של תרנגולין. ע"ז סק"ה. וכ"כ הרמב"ם ריש פכ"ג והביאו מ"א טס. וכ"כ התו"ש או' ג' והא דאמרינן דאינו חייב בנקב אלא א"כ עשוי להכניס ולהוציא היינו בדבר תלוש שאינו מחובר לקרקע אבל במחובר לקרקע שייך ביה חיוב משום בונה אף אם אינו עשוי להכניס ולהוציא. ר"ז טס. וכ"כ הא"ח או' ג'.

(יא) **שם**. אפי' בענין שאינו עושה כלי. ר"ל שאינו עושה נקב לפתח אלא שוברה. ואח"כ כתב רבותא טפי ואפי' נקב בעלמא וכו' ר"ל שאינו מתכוין לפתח דלית ביה תרתי טיבותא שאינו שובר כלל וגם שאינו פתח מ"מ אסור דחיישינן שמא יתכוין לעשות פתח אבל בדיבוק שבריה בזפת לא חיישינן להא מטעם שכתב המ"א סק"ג. לב"ש. ועיין לעיל או' ו' טעם המ"א :

(יב) **התוקע** יחד בכותל לתלות בו כלים וכיוצא בזה חייב משום בונה ואפי' לא תקע היחד אלא שקדח חור בכותל לתקוע בו יחד חייב משום בונה על נקב זה הואיל ונקב זה הוא מועיל לבנין דהיינו לתקיעת היחד. ר"ז או' ב' והוא מגמ' שבת ק"ג ע"א ופרש"י טס :

(יג) **שם**. אם להרחיבו אסור. הגה. ובלבד שיכוין לכך בא לבאר דברי הש"ע דדוקא כשמתכוין להרחיב אבל אם

(א) **סעי' א**. אין בנין וסתירה בכלים. והיינו מה שאינו בנין גמור וסתירה גמורה אבל בנין וסתירה גמורה שייך אף בכלים. תו"ש או' אי' ולכן דוקא בדיבוק שבריה בזפת יכול לשברה דאין זה סתירה גמורה. לב"ש :

(ב) **שם**. הגה. שאינה מחזקת מ' סאה. ואע"ג דמאן דמתיר בדבוקה היינו אפי' גדולה ומאן דמתיר בקטנה היינו אפי' שלימה (כמ"ס צ"י) וא"כ דעת הש"ע להחיר אף בגדולה מ"מ נקט הגה להחמיר דבעינן תרתי לטיבותא ליקוטו פרי"ח. וכ"כ העו"ש או' ב' אלא שכתב כיון דמילתא דרבנן היא ודאי דאין להחמיר בו כל כך יעו"ש :

(ג) **שם**. הגה. שאינה מחזקת מ' סאה שאם מחזקת מ' סאה הוי אהל ויש בה בנין וסתירה. לבוש. מ"א סק"ה. ור"ל דאם מחזקת מ' סאה אפי' דיבוק שבריה בזפת אסור לשברה משום סותר. וכ"ז לסברת מור"ם ז"ל דמחמיר כז' הסברות כמ"ס בלוי הקודם :

(ד) **שם**. הגה. שאינה מחזקת מ' סאה. היינו אמה על אמה ברום ג' אמות עם הדפנות בלא עובי הלבזוזים (הוא כמו זר סובבה אלא שפתה. לב"ש) והרגלים. מ"א סק"ב א"ר או' אי' תו"ש או' ב' ובתשו' מעיל דקה ססי' כ"ז כתב לענין כתמים בעריסה של תיטוק הרגלים מלטרפים לשיעור מ' סאה כיון דהרגלים הם עיקר העריסה לנדנד ע"ז העריסה עם התיטוק יעו"ש וה"ה לענין שבת. מחה"ש ועיין יו"ד רס"י ר"א בענין שיעור מ' סאה יעו"ש. ואף שאין עשוי כתמונה זו ר"ל אמה על אמה ברום שלש כל שמחזיק מ' סאה הוה אהל ויראה דמ"מ בעינן שיהא גג טפח הא לא"ה אעפ"י שארוך וקצר לא הוה אהל. מש"ז או' טי' :

(ה) **שם**. כגון חצית שנשברה וכו' הרב קרבן גתנאל (על הרא"ש פ' כ"ב דשבת או' ה') תמה על הב"י שלא הביא דעת הר"ף והרמב"ם להתיר אף לכתחילה בלא מוסהקי והסכים כן להתיר יעו"ש. וכן דעת הרשב"א והר"ן פי' חצית והריטב"א בחי' עירובין דף ל"ה יעו"ש. וכ"כ הרשב"ץ בחי' ר"ה דאם השופר בתוך חצית שובר אותה כדן גרורות. וכ"כ הרשב"ס סי' ק"ס יעו"ש. וכן הרדב"ז בל' הרמב"ם סי' ק"ל התיר לשבור תיבה להוציא ממנה מה שלריך לשבת כשאבד המפתח יעו"ש. ער"ה או' א' וכ"כ א"ר סי' ש"ז סוף או' ל"א יעו"ש. וגרסה דהגם דק"ל כפסק הש"ע דדוקא בחצית שנשברה וכו' מותר אבל בשלימה אסור מ"מ אפשר דבשעת הדחק ומלטער שאין לו מה לאכול דיש לסמוך על המקילין והוא שאין מחזקת מ' סאה וכמ"ס לעיל או' ב' יעו"ש וגם אם הוא בענין שאין עושה אותה כלי ע"י שצירה זו דאם לא כן הו"ל מכה בפטיש וחייב לכו"ע :

(ו) **שם**. ודיבוק שבריה בזפת וכו' דמחמת גריעותה לא חיים

ח שס צבריי
 כדמפרש לה רבה
 פ מרדכי שס י כל
 זו בשס י"א ב
 חשו' אשכנזית
 בשס ר' אביגדור
 לשביליהלקפ בשס
 הרב יוסף * רן
 הוא צ"ב פ
 שבת קמ"ו מימלא
 דשמואל

ופתח לחצית (תה"ד סי' ס"ד) כלי שנתרועעה אם מותר ליטול ממנו חרס ע"ל סי' ש"ח סמ"ד: ב היתה בה נקב ונסתם אם הוא למטה מן השמרים אסור לפתחו דכיון שהוא למטה וכל כובד היין עליו צריך סתימה מעליא וחשיב כפותה מחדש למעלה מן השמרים מותר לפתחו: ג שבמקום נקב ישן נוקבין אפילו במקדח (פי' כלי מיוחד לנקוב) כגון שנשברה הברזא יו"א דלא שרי לנקוב נקב ישן אלא בחבית שר חרס שאין הסתימה מהודקת יפה אבל בחבית של עץ שמהדקים מאד העץ שסותמים בה הנקב וחותכים ראשו ע"ד שרא להוציאו וראי נראה שזה נקב חדש ואסור: ד נברזא שבחבית ואין אדם יכול להוציאה מותר ליקח ברזא אחרת ולהכות באותה ברזא לצורך לשחות יין בשבת. הגה וכלכד שלא יהיה הברזא הראשון נגד השמרים כמ"ס סי' צ"ב (צ"י בשס שבולי לקט): ה למותר ליתן קנה חלול (בחצית * או בחזא) להוציא יין אע"פ שלא היה בו מעולם מאבל ליתן עלה של הדס בנקב שבחבית שהעלה עשוי

בף החיים

באות וגם כי כ"ה דעת האחרונים להחמיר וכמ"ס בא"י הקודם ע"כ יש להחמיר ורק באמירה לעכו"ם צפסיק רישיה יש להתיר וכמ"ס המ"א שם: ויש' ביש' אומר חל מ' ל' ד' (פז) **סעי'** ב. וחשיב כפותה מחדש. וע"כ אסור לעשות שם אפי' נקב קטן שאין עשוי להכניס ולהוציא על ידו מ"ב או י"ד:

(טוב) **שם**. למעלה מן השמרים וכו' פי' אפי' הוא במקום היין מותר משום דאין עושין שם סתימה מעלייתא כיון שאין כובד היין נשען עליו ולפיכך לא הוי כפותה לכתחילה כן מבוחר בפי' רש"י שם. אבל הרי"פ ז"ל פירש משום דלמעלה במקום היין עומד לפתוח להוציא היין אבל למטה במקום שמרים אין הסתימה עומד לפתוח שהרי אין שם יין וע"כ עושין הסתימה מעליא והרי כאלו נוקב מחדש. ע"ש או ח':

(חי) **שם**. מותר לפתחו. ואפי' אם הנקב היה גדול מותר לפתחו. צ"י בשס המרדכי אבל להוסיף משמע דדינו כדלעיל כמ"ס הנ"ץ ועו"ס (או"ט) ואף דצ"י התיר מ"מ מסתימת הש"ע משמע שחזר בו. ח"ר או"ג:

(יט) **סעי'** ג. במקום נקב וכו' ולא שנא נקב גדול ולא שנא נקב קטן צ"י בשס המרדכי. והיינו דוקא כשיעור נקב הישן אבל להוסיף על נקב הישן אסור. עו"ס או"ט וכו' בא"י הקודם:

(כ) **שם**. נוקבין אפי' במקדח. משום דלא חשיב סתימה מעליא כיון שהוא למעלה מן השמרים כמ"ס בשס הקודם. ולכן מותר לנקוב במגופה שסותמין בה הכלי זכוכית שקורין שטאפק"י (ובערבית קורין אותו כ"ך) אפי' בכלי המתוקן לכך או בכיסן להוציאו. ח"א כלל מ"א או"ג:

(בא) **שם** הגה. פי' כלי מיוחד לנקוב והוא כלי שמלאכתו לאיסור אלא לצורך גופו ומקומו שרי כמ"ס לעיל סי' ש"ח סעי' ג' וכו' המש"ז סוף או"ב:

(בב) **שם**. כגון שנשברה הברזא. כלומר דאיך ליקח היין בענין אחר כ"א בכה"ג. עו"ס או"י י"ד. תו"ש או"י יוד:

(בג) **שם**. כגון שנשברה הברזא. נקט דבר ההוא וה"ה אם היה הנקב במקום אחר שנסתם. מ"ב או"ח:

(בד) **שם**. וי"א דלא שרי וכו' כ"כ הכלבו בשס י"א ומכל הפ"י משמע אפי' בשל עץ שרי וכו' פ"ה הג"ץ. ח"ר או"י ד' ועו"ס שהביא סמוכות לזה להתיר. מיהו המש"ז סוף או"ב ב' כהז דאין להקל נגד הש"ע ומור"ם ז"ל מדשתיק ליה אודי ליה אבל הר"י או"ח ח' כתב דיש לסמוך ע"ז במקום לורך ולהקל בד"ס. לך

אם אינו מתכוין אע"ג דהוי פסיק רישיה עי"ז שיתרחצ מותר וכמו שסיים אח"כ בש"ע גבי סכין שהיה תקוע מע"ס דמותר להוציאו מפני שאינו מתכוין להוסיף אבל דעת מור"ם ז"ל בהגה לקמן דאפי' אינו מתכוין להרחיב אסור משום פסיק רישיה והו"ל לכתוב בשס י"א כמ"ס הלבוש אלא כשדעתו לפסוק כן וגם אינו מבוחר בהדיא בש"ע כתב בסתם כאלו מפרש דברי הש"ע וכמ"ס במ"א ועיין בא"י שח"ז:

(יד) **שם**. ואם היה סכין תקוע מע"ס בחצית מותר להוציאו וכו' היינו אפי' אם הוא תקוע שם בחזק שלא הוציאו משם פעם אחת מצע"י וכשמוציאו משם בשבת מתרחצ הנקב והו"ל פסיק רישיה אפ"ה שרי כיון דעיקר איסורו הוא מדרבנן ואין מתכוין לזה וכמ"ס צ"י אבל אם הוא תקוע בדבר מחובר דאית ביה איסורא דאורייתא מודה דאסור להוציאו בשבת אם לא הוציאו פעם אחת מצע"י וכמ"ס סעי' י"ב יעו"ס. ומיהו דעת מור"ם ז"ל לחלוק דאם לא הוציאו משם פעם אחת מצע"י אסור להוציאו משם בשבת משום דהוי פסיק רישיה ואעפ"י שאיסורו מדרבנן וא"כ הו"ל למור"ם ז"ל לכתוב דין זה בשס י"א כמ"ס הלבוש והר"י או"ג אלא שכן דרכו לפעמים אינו כותב וכמ"ס בא"י הקודם יעו"ס. ולענין דינא בפסיק רישיה דניחא ליה באיסור דרבנן ואינו מתכוין דעת המ"א סק"ה לאסור וכו' דעת הא"ר או"ב י' הגר"א והגרע"א יעו"ס. ומ"מ הבא מלרדין המ"א והגר"א דמדינא אף בכותל שרי כיון דדבר שאין מתכוין ומקלקל הוא וכן ה"ז סק"ב מלדד כן בעיקר הדין אלא שסיים דאין בידי להקל נגד התה"ד ופסקו כן הש"ע ורמ"א בסוף הסי' להחמיר לענין תקוע בכותל אבל להוציא סכין מסבית דחולק צ"י וש"ע ומתיר אפי' בלא הוציאו מע"ס אלא דרמ"א פסוק כה"ד דבענין דוקא הוציאו מצע"י נראה דלצורך גדול ואין שם ברזא יש לסמוך להתיר אפי' לא הוציאו בע"ס יעו"ס. וכו' הר"י או"ג דהעיקר כסברא הראשונה ורק במקום שאין שם לורך כ"כ טוב לחוש לסברה האחרונה:

(טו) **שם** בהגה. דהוי פסיק רישיה וכו' עיין מ"ס בא"י הקודם בענין פסיק רישיה דניחא ליה במידי דרבנן ואינו מתכוין לאסור והגם דיש מתירין כמ"ס בספרי האחרונים (עיין בא"ח או"ב ופ"ת ופת"ע) מ"מ כיון שהמ"א הביא כמה ראיות לאיסור וכמו שביאר המח"ס יעו"ס ודעת מרן ז"ל שהתיר בסכין תקוע. לא יש הכרח אם דוקא בחצית משום שהוא מקלקל או אפי' במקום דניחא ליה ג"כ מתיר פ"ר בדרבנן ואינו מתכוין

ג שס כנרייחא. ס.
סס וכרז ששח

עשוי במרוב והיין זב דרך שם לא דגורין שלא יתקן מרוב ליינו שיפול היין לתובו וילך למרחוק דכשלוקח העלה ומקפלו בעין מרוב נראה כעושה מרוב ולא דמי לברזא או קנה שאינו עושה בו שום מעשה. הגה ויש מחירים אפי' בעלה של הדם במקום שיש לו הרבה קטומים ואין לחוש שמא יקטום (הרא"ש סי' פ חצית וטור): ו נמותר להתיו ראש החבית בסיף דלאו דפתח מבין ביון שמסיר ראשה אבל לנקבה בצדה בין של חבית בין של מגופה אסור אפי'

בף החיים

כמ"ס סי' שכ"ז סעי' ד' י"ל שכן הוא דרך שאפי' באוכלי בהמה מחקין בהם כלי העשוי כזר כגון כאן שמתקן את החצית בעלה של הדם שיהא לה למרזא אבל אין דרך לעשות מאוכלי בהמה כלי לכתחלה. תו"ש אוי י"ד ועי"ש מה שהשיג על ה"ב:

(ה) **סעי'** ו. מותר להתיו ראש החצית וכו' כתב בתה"ד סי' ס"ד בשם א"ז דה"מ בחצית שאינה מחזקת יותר ממ' סאה אבל אם היא גדולה כ"כ נראה מדבריו שאסור משום דהוי כקרקע ושייך ביה דנין וסתירה. ב"י. וכ"כ הלבוש. ומה שלא כתבו מור"ם ז"ל סמך על מ"ש בסעי' א' וכ"כ שכתב"ג בהגב"י או' ג':

(ז) **שם**. מותר להתיו ראש החצית וכו' כתב רש"ל דוקא משום אורחים מותר וכ"מ בש"ס. א"ר או' ז' אמנם הלבוש כתב מותר להתיו ראש החצית בסיף אם לריך לין שבתוכו וכו' ומשמע דבכל גוונא שרי אפי' בלא אורחים רק אם לריך לין וכן משמע מסתמיות דברי הש"ע:

(זו) **שם**. מותר להתיו ראש וכו' כתב השכנה"ג בהגה"ט אוי א' דמיירי בחצית שצורה שמדבקין שבריה בזפת וכמ"ס סעי' א' אבל חצית שלימה אסור להתיו ראשה יעו"ש וז"ל דעת המ"א סק"ז וקל"ה האחרונים. אבל המ"י כתב אע"ג דהשכנה"ג העלה דגם החזה זו לא שרי אלא במוסתחי וקא"י הש"ע ארין דסעי' א' וכן דעת המ"א סק"ז יעו"ש מ"מ הדעת נוטה דמדכתב הש"ע בסתם ולא ביאר משמע דבכל ענין אפי' בחצית שלימה מותר להתיו ראשה ולא חילק הש"ע אלא בשצורה לגמרי דכנה"ג דהויא סתירה גמורה יש דנין וסתירה בכלים שלמים אבל בהתחזקת הראש לבד דדעתו להניח גוף הכלי בשלימותו אין זו סתירה גמורה ומותר וכדעת הקס"ד שהביא השכנה"ג יעו"ש. ועי"ש עוד במ"י שהביא עוד סמוכות לזה וכתב שכן שמע ג"כ מפי מגידי אמת על הרי כמה"א ילחק ז"ל כשיאל בשליחות מלוא והביאו לו יוס שבת כד א' של יין שלימה והתיו ראשה בסיף בידו אלמא דהיה פשוט בעיניו להחזיר אפי' בשלימה עכ"ל. והביאו המחז"ר או' ה'. וכתב דגם הוא ז"ל שמע מפי רב אחד דבעה"ק ירושת"ו שהוא ראה למורינו הרב הג"ז דהתיו ראש קנקן חתום וסתום בדבק בסכין דבעה"ק ירושת"ו. וכתב עוד בשם הרי"ה הקדוש מהר"ח' ע"ט בסי' בן ליון בשיטתו לבזיה (דף ל' ע"ג) דדעת הרמב"ם דבחצית בריאה מייירי יעו"ש:

(זה) **ובענין** תיבות קטנים של פיון ברזל שקורין בערבי תנא"ק שיש בהם דגים קטנים כבוסין בשמן ופתחיהם למעלה מדובק באבר העליתי בתשובת דסה"ק בחר מים חיים דמותר להסיר מהם הפתח בשבת כדי לאכול הדגים אם לא פתחו אותם מצע"י אבל אם אפשר יפתחו אותם מע"ש. יעו"ש:

(זל) **שם**. מותר להתיו ראש החצית וכו' ולהסיר המגופה עלמה כולה הדבוקה צפי החצית זה שרי לכ"ע אפי' לרי' יוסי כמ"ס ברש"י ור"ן על המשנה ד"ה ואין נוקטין מגופה

(עד)

(בח) **שם**. וי"א דלא שרי וכו' כ"כ הכלבו. וכתב עוד שחוקן חציות שנחתמו צימי הקין אסור לנקוב הנקב שנחתם כיון דהוי סתימה גרועה והטעם לפי שלא משכו יין אחר הסתימה. ב"י. עו"ש או' י"א:

(בז) **שם**. שמהדקין מאד העץ וכו' משמע אף בחרס כל שהסתימה מהדוקת אסור. מש"ז סוף או' ב':

(בז) **סעי'** ח. מותר ליתן קנה חלול וכו' שהרי הוא עומד ומוכן לכך ואינו מתקן כלי. לבוש תו"ש או' י"ב. לב"ש. אבל אם לא היה מתוקן כל לרכו ולריך לתקנו בשבת לתת עליו נעורת פשתן ה"ז אסור. שה"ג. ועיין לקמן או' ל"א. ונראה דאסור לתקוע היטב בחזקה ציטירות דיש בזה משום גמר מלאכה. מ"ב או' ד'

(כח) **שם** הגה. או שאר ברזא. כ"ה בב"י בשם שה"ל:

(כט) **שם**. אעפ"י שלא היה בו מעולם. וכ"ש שמותר להחזירה אם הייתה שם ונפלה. טור וב"י:

(ל) **כתב** הרמב"ם פכ"ג אין חותכין שפופרת של קנה מפני שהוא כמתקן כלי היתה חתוכה אעפ"י. שאינה מחזקת מותר להכניסה בנקב החצית בשבת להוליא ממנה יין ואין חוששין שמא יתקן עכ"ל וכתב ב"י שנראה מדבריו שאפי' שהשפופרת עלמה חסירה שום תיקון מותר להכניסה בנקב החצית עכ"ד. וה"ה דמותר ליתן בנקב החצית אעפ"י שאינו יודע אם מגיע למדתו. עי"ש או' י"ב. וכ"כ הר"ז או' ט':

(לא) **וכתב** רי"ז בח"ח שנראה מפירש"י שאסור לתקן בגוף השפופרת שום דבר ואפי' ביד אבל ר"ת כתב שמתקנה ביד אבל לא בסכין. ב"י. ועיין לעיל או' כ"ז:

(לב) **שם**. אבל ליתן עלה של הדם וכו' הגה ויש מחירין וכו' ודע שהש"ע שכתב טעם האיסור מפני שנראה כעושה מרזא ומור"ם ז"ל בהגה שסיים ואין לחוש שמא יקטום הוא פלוגתא דאמוראי בגמ' חד אמר משום מרזא וחד"א גזירה שמה יקטום העלה מן הענף והו"ל מתקן כלי ואמרינן מאי בינייהו דקמים ומנה (דהיינו דקמים ומונח הרבה מצע"י) למ"ד משום מרזא אסור אף בכה"ג ולמ"ד שמא יקטום שרי ופסק הרמב"ם בפכ"ג כמ"ד משום מרזא וכ"ה פסק הש"ע אבל הרא"ש והטור פסקו כמ"ד שמה יקטום וזהו שכתב מור"ם ז"ל בהגה ויש מחירין וכו' ולענין דינא הגם דהר"ז או' י"א כתב ד"ס הלך אחרי המיקל. מ"ע אכן נקטינן לחומרא דדעת הש"ע. וכ"כ דעת האחרונים:

(לג) **שם** בהגה. במקום שיש לו הרבה קטומים וכו' ואם אין לו אלא א' אפי' אם קטום ועומר אסור ליתנו שם טור. וכתב עליו ב"י משמע הא שנים שרי אבל הכ"ח כתב דלאו דוקא אחד אלא אפי' ב' ג' נמי אסור אלא א"כ בדאיכא הרבה קטומין יעו"ש. וכ"כ הדרישה או' ה' וכתב התו"ש או' י"ג דכ"ה דעת מור"ם ז"ל ולכך השמיט סיום דברי הטור יעו"ש:

(לד) **שם** בהגה. ואין לחוש שמא יקטום. וכתב הר"ן דאע"ג דק"ל דבאוכלי בהמה אין בהם משום תיקון כלי

שם במשנה ודמם
לה ריה הרי"ף
ואמ"ש. פ' בילה
ל"א ולי"ב ממירא
דשמואל. צ' סור
בשם חביוה"ר"פ
שם בעירו אמתיסין
ובגמ' דתנא במגדל
ל"ה וכ"כ החוס' שם

אפי' ברוטח שעושה נקב גרול ואינו דומה לפתח דכיון דהוי מצדה ודאי לפתח מכין
עוליקוב המגופה למעלה מותר דלאו לפתח מכין שאין דרך לעשות פתח למעלה אלא
נוטל כל המגופה: פחותות שבכלים כגון שירה תיבה ומגדל שהכיסוי שלהם קשור
בהם בחבל יכול להתירו או לחתכו בסכין או להתיר קליעתו צודקא בעין קשירת חבל
וכיוצא בו אבל פותחת של עץ ושל מתכת אסור להפקיע ולשבר דבכלים נמי שייך בני
ל"ה וכ"כ החוס' שם

גמור

ק' מרדכי שם] בשם ר' פרץ, ר' שם בשם ה"ר יעקב מקיטן ש' סור בשם סמ"ק וכפ"י רש"י שם. ע'

בבב החיים

חיידי דריבך שצריה צופת ולזה כתב הכא דאפי' בשלימה שרי
ר"ל דהאי גוונא קיל טפי וכבר הבאנו דבריו לעיל או' ל"ז
יעו"ש:

(זו) **שם** וליקוב המגופה למעלה מותר וכו' משמע דבחצית
למעלה אסור וכמ"ש כל האחרונים וכ"מ ברמזים
ובס' עה"ק לרשב"א ולאפוקי מט"ז סק"ו שהאריך להתיר מטעם
דעפר נופל לתוכו ולא הוי פתח דמטעם זה אין להתיר בחצית
עלמנו. וכתבו החו' עירובין דף ל"ה דאפי' דריבך שצריה צופת
אסור ליקוב צדורטיא. א"ר או' ח' וכו' הר"ז או' ט"ו דבגופה
של חצית אסור ליקוב אפי' מלמעלה יעו"ש:

(מה) **שם** שאין דרך לעשות פתח למעלה וכו' מפני עפר
ולרורות שיפלו בה. טור. לבוש:

(מט) **סעי'** ו. חותמות שבכלים וכו' הוא לשון סגירה כלומר
שכיסוי הכלים סגורים בקשרי חבלים. לב"ש:

(ן) **שם**. יכול להתירו. דהא לאו קשר של קיימא הוא שהרי
להתיר תמיד הוא עשוי. ב"י בשם רש"י. מ"א
סק"ט ולב"ש:

(נא) **שם**. או לחתכו בסכין וכו' ומ"מ אם אפשר לפותחו
ע"י החרת חבל אין להפקיע ולא לחתכו כיון דא"ל
לסתירה זו. ב"ח:

(נב) **שם**. או לחתכו בסכין וכו' ונראה דגם בכלן מיירי
לדעת תה"ד בכלי שאינו מחזיק יותר ממ' סאה
דאם מחזיק יותר דינו כקרקע. ע"ש או' ט"ז. ור"ל דינו כלקמן
סעי' יו"ד דדוקא להתיר ולא להפקיע ולחתוך יעו"ש:

(נג) **שם**. או להתיר קליעתו. ולא מיקרי סותר משום דלאו
סתירה גמורה היא זו ואינו אסור בכלים משא"כ
צפותחת של עץ ומתכת הוי שצירתו סתירה גמורה. לב"ש:

(נד) **שם**. אבל פותחת של עץ וכו' וכשנאבד המפתח נראה
דמותר לפתוח בסכין או במחט לכ"ע כדתנן

בריש פ' כל הכלים מחט של יד ליטול בה את הקוץ ושל
שקים לפתוח בו את הדלת פי' מחט גדולה שחופרין בה שקים
לפתוח בו את הדלת מי שאבד מפתח שלו. ב"ח. וכ"כ הי"ש
פ"ד דבילה סי' ט' והביאו המ"א ס"ק י"א. וכ"כ הרדב"ז
בתשו' החדשות כל' הרמב"ם ח"ב סס"י ק"ל. והביאו י"א
מ"ב בהגב"ז או' א' ועיין לקמן או' ס"ב:

(נה) **שם**. אבל פותחת של עץ וכו' לומר לגוי לפתוח מאגר
הדלת שבחדר בכלי אומנות היתר הגאון מהר"ר

יחזק אחיו של הגאון הט"ז בתשו' סי' ל' דלא גזרינן שמא ישבר
הכלי או שיני המגעול דלא שכיח וזפרט בעכו"ם אומן אבל
הז"ח בתשו' חא"ח סי' ל"ז חלק עליו ואמר יעו"ש. מחזיר
או' א' שט"ח:

(נו) **מעשה** שלא יכלו לפתוח ארון הקודש להוציא ס"ת
והורה להביא עכו"ם אומן אם יוכל לפתוח

כלי שצירט שום דבר. ואם האומן אומר דלא סגי בלי שצירט
שני

מגופה וכו' ומוכרת הוא כן מהגמי דף קמ"ו ע"א כיעו"ש. ומ"ש
בתשובי דב"מ ח"א סי' כ"ה בענין חצית שפיה סתום עם
קערה בטיט לאסור לפתוח אותה בשבת כבר השיג עליו
בשית גדולת מרדכי סי' יוד והעלה להתיר ורק כשאינה מחזקת
מ' סאה יעו"ש:

(ס) **שם**. מותר להתיר וכו' ונראה דהתיר זה אינו אלא
כשהאוכל שבתוכו הוי אוכל גמור דבר השוא לכל
נפש אבל דבר שאינו מאכל גמור אלא למקלט בני אדם
שדעתם יפה אפשר דלא אשתרי שצירת החצית בשבילו. פחה"ד
או' ו':

(מא) **אסור** לשבור החצית כדי ליכנס בבית ומיהו אם
כשהניחה שם אדעתא להסירה בשבת מותר

ודמי למ"ש המרדכי והתיר ה"י להסיר דף שמוסמין צפי
התנור וכו' הרב הקסיד מהר"י מולכו בתשו' כ"י סי' ל' ברכ"י

או' ב' ועיין לעיל סי' רכ"ט סעי' ז' ובדבריו לשם או' כ"ט:

(מב) **תניא** בתוספתא דבילה פ"ג קורע אדם את העור
שע"פ החצית של יין ושל מוריים ובלבד שלא

יתכוין לעשות זיוק עכ"ל ונראה דזיוק היינו מרזב והוא מלי
זנק מן הבצץ וטעמא דאסור משום דהוי כעושה כלי וכמ"ש

בסעי' הקודם שאסור ליתן עלה של הדם בנקב במקום מרזב.
ב"י (ותוספתא זה הביאה מ"א ג"כ מ"א בס"ק י"ד ות"א כלל כ"ט

או' ד' יעו"ש) וכתב מור"ם ז"ל בר"מ או' ב' אבל לדעת
המתירים שם נראה דגם כאן שרי ור"ל לפי מ"ש הטור והביאו

בהגה בסעי' הקודם דאם יש לו הרבה עלים קטומים יש
מחירין יעו"ש. ומיהו לדעת הש"ע נראה דאסור. וכ"כ הר"ז או'

י"ב ובלבד שלא יתכוין לעשות כעין מרזב מעור הקרוע מפני
שהוא כמתקן כלי:

(מג) **שם**. דלאו לפתח מכין וכו' אלא לעין יפה מכין להרחיב
מואל היין שיאל הרבה. תו"ש או' ט"ז:

(מד) **שם**. אבל לנקבה בלדה בין של חצית וכו' כלומר בין
שעושה הנקב מלד החצית עלמה ובין שעושה

הנקב בלד המגופה. עו"ש או' ט"ו:

(מה) **שם**. דכיון דהוי מלדה ודאי לפתח מכין. דאם לא כן
היה לו להתיר ראש החצית להוציא היין. והא דשרי

בסעי' א' לעשות נקב בעלמא בחצית שריבך שצריה צופת
היינו משום דשם אינו עושה הנקב להוציא היין ולהכי שרי אבל

כאן שמכין להוציא היין מותר היה לו להסיר ראש החצית שאין
היין צריח טפי אלא ודאי דלפתח מכין. תו"ש או' י"ז:

(מו) **שם**. וליקוב המגופה למעלה מותר וכו' ואע"ג דבחצית
אסור כמ"ש סעי' א' שאני מגופה דהא אפי' אם

היה הפתח עשוי להכניס ולהוציא לא היה חייב לפי שאינה חצור
לחצית ועתה שאין עשוי רק להוציא לחוד ליכא ביה איסורא

כלל. תו' שבת מ"ח ע"ב. והביאו מ"א סק"ח וכתב וא"כ אפי'
בחצית שלימה שרי עכ"ל וזהו לפי סברתו בסק"ז דהש"ע

גמור וסתירה גמורה קומטעם זה אסור להסיר הצירים שקורים גנוזי"ש שאחורי התיבות אם נאכר המפתח ויש סתירים בו ושכירת פותחות של תיבות שיש מתיר ויש אסור אויש להתיר ע"י א"י: ה' בחותלות (פ"י מיני כלים) של תמרים וגרוגרות אם הכיסוי קשור בחבל מתיר וסותר שרשרות החבל וחותר אפילו בסכין גופני גופן של חותלות שכל זה כמו ששובר אגוזים או שקדים כדי ליטול האוכל שבהם: ו' דמותד דהפקיע ולחתוך קשרי

השפור

כף החיים

בהסרת הצירים, ר"ז או י"ז:

(ד) כתב שכה"ג על חציות קטנות שאינם מחזיקים הרבה שמציאים על דגים מחושקים עם חשוקי עץ וצפיהם יש מגופה אם מותר בשבת לפתוח אותם ע"י הסרת חשוקים או ע"י החזת המגופה ומסיק דע"י כותים מותר אפי' להסיר החשוקים אבל אם אינם רק קשורים בחבלים ואם נחתכו החבלים נפתח החצית מותר אפי' ע"י ישראל אבל הסרת החשוקים כיון דחיבור חזק הוא דומה לפותחות ואין להתיר ע"י ישראל יעו"ש. ע"ש או י"ז. מ"א ס"ה י"ד. תו"ש או' כ"ו. ח"א כלל מ"ד או' ג':

(ה) סעי' ה' חותלות של תמרים וכו' היינו כלי של כפות תמרים ועשויין כמין סלים ונותנין לתוכן תמרים רעים להתבשל. רש"י שבת קמ"ו ע"א. מ"א ס"ק י"ב. ועיין לקמן או' ס"ח:

(ו) שם. וגרוגרות, כ"ה בגמרא שבת קמ"ו ע"א. וכו' ברמב"ם פ"י דין ג' ומ"ש השכנה"ג על הש"ע שכתב גרוגרות ליתא וכבר השיגו י"א בהגב"י יעו"ש:

(ז) שם. כמו ששובר אגוזים וכו' או שובר עלם להוליא מוחו. כלבו. א"ר או' ט"ו:

(ח) שם. כמו ששובר אגוזים וכו' משמע דוקא הני דלאו כלים גמורים דאינם עשויים אלא שיתבשלו התמרים בתוכם אבל כלי גמור פשיטא דאסור. וכו' בירוש' דף י"ד ע"ב. מ"א ס"ק י"ג. א"ר שם. תו"ש או' כ"ה. ח"א או' י"ג. מחללת שחופרים בהם פירות מסתפק שם הא"א דאפשר דלאו כלי מקרי אלא דוקא כעין סלים יעו"ש:

(ט) שם. כמו ששובר אגוזים וכו' וכן אותם חותלות שעשויין מכפות תמרים ומניחים בהם תמרים וגרוגרות בשולות כדי לשולחן למדינות אחרות מותר לחתוך ולהפקיע ביום שבת כיון שאינם כלים גמורים אלא דוקא עשויין כדי לשלוח בהם ואח"כ חותכין וזורקין אותם:

(ע) סעי' ז'. מותר להפקיע ולחתוך וכו' משום דפסיקת תלוש אינו אסור אלא איך מתקנו למדה או לעשות כלי והיתר גמור הוא לחתוך התלוש חוץ מדבר שיש בו כלי בחתיכתו אבל מקלקל פסיקת תלוש מותר לגמרי. שה"ל. ז"י סי' ש"ז. מ"א ס"ק י"ד. ומיהו לא שרי אלא לצורך שבת. תו"ש או' כ"ו:

(עא) וכתב המרדכי פ"ב דבילה שהמזקק עליה לחתיכות גדולות לא הוי מלאכה אלא עובדא דחול. והמזקק לחתיכות קטנות הוי עוון. מ"א שם. וכו' ביום שבת דף ע"ד ע"ב א"ר מנשה האי מואן דסלית סילתי חייב משום עוון. ופרש"י דסלית סילתי עליה דקיס להבעיר אש יעו"ש:

(עב) סעי' יוד. אבל לא מפקיע. פ"י מתיר קליעה ט" סק"ט. ואפי' בלא כלי אסור. א"ר או' ט"ז: אבל

שני המנעול הורה להביא ס"ת מזהכ"כ אחר לכבוד הקהל. זר"א שם. מחז"ר או' ב' ע"ת. אמנם הרב המגיה בם' טל אורות דח"ן ע"א כתב שתשו' הזר"א הכ"ז דחווה היא אלל לצור יעו"ש והביאו הזכ"ל ה"ס או' מ' וכו' בם' בית יהודה דף ק"י במנהגי ארגיל או' י"ד שהורה הלכה למעשה בגאבד המפתח של היכל שיצאו עכו"ם וישבד הפותחת כיון דמקלקל אינו אלא איסור דרבנן והוי שבות דשבות ובמקום מלוה לא גזור יעו"ש. ומ"מ ודאי אם אפשר שיצאו ס"ת מזהכ"כ אחר וכגון דאיכא עירוב הוא יותר נכון:

(נו) שם. פותחת של עץ וכו' מה שקורין בערבי פישאיר בפותחת של עץ איסור גמור הוא וקרוי להיות חייב. מהריק"ש בהגהות ועי"ש שהאריך. וכו' בכתובותיו סי' אהלי יעקב סי' ס"ה יעו"ש. והב"ד ברכ"י ומחז"ר או' ג' ועיין בא"ח מהגה"ק שם' דבגמרא מפתח של מסגר של עץ שדלת ועי"ז לא היה אפשר ללאת מהבית בש"ק והזמן היה בתכלית הקור. נראה שיש היתר לומר לעכו"ם שיסיר כל המסגר מהבית כי אין זה רק שבות דשבות כי דוקא סותר ע"מ לבנות הוא מלאכה דאורייתא ולומר לתינוק שיאמר לעכו"ם עדיף טפי כי אין העכו"ם עושה בזה על דעת בעה"ב רק על דעת קטן והקטן אין דעתו כלל ע"מ לבנות. ויש מקולין באמירה לאמירה וכו' עליהו"ט יעו"ש. ח"א או' ה':

(נח) שם. ומטעם זה אסור להסיר הצירים וכו' מפני שהם תקועים בחזקת וחשיב סתירה. לבוש. ועיין לעיל סי' ש"ג סעי' ה' ובדבריו לשם או' כ"ז:

(נח) שם. ויש מתירין בזה. דהא סתירה גרועה היא כיון שא"ל לשבור שום דבר. ז"ל. וכתב הט"ז סק"ח דגם להסים הצירים שרי לדעיה זו יעו"ש. אמנם המ"א סק"י כתב דלקבוע הצירים במסמרים לכ"ע אסור (ואפי' ע"י גוי. ח"א כלל ע"ד או' ב') דהוי מתקן מלא יעו"ש. וכתב הא"ר או' י"א ואפשר דה"ה להכניס יסודות הנ"ל דאסור יעו"ש. ועיין בא"ח שם:

(ס) שם. ויש מתירין בזה. וכו' דעת הב"ח. אבל הברכ"י או' ד' כתב דסברה זו דעת יחיד וכמעט כל הפו' הפך זה ותמה על מהריק"ש שהביאה בהגהותיו יעו"ש. וכבר כתבנו לעיל סי' י"ג או' ז' דכל היכא שסותר הש"ע ואח"כ כותב יש מתירין דדעתו לפסוק כסתם יעו"ש:

(סא) שם. ושכירת פותחת של תיבות וכו' וה"ה דכל הכלים. מיי"ט. א"ר או' י"ב:

(סב) שם. ויש להתיר ע"י עכו"ם. וביש"ש פ"ד דבילה סי' ט' כתב דוקא בהפסד מרובה או שגחפו הרבה לצורך מלוה אבל בסכין או במחט שרי לפתוח כדאיחא במשנה עכ"ל. מ"א ס"ק י"א. תו"ש או' כ"ג. וכו' דעת האחרונים. ועיין לעיל או' כ"ד:

(סג) שם. ויש להתיר ע"י עכו"ם. בין בשכירת פותחת בין

בשם הר"א לעומר
בשם הר"י א שם
ס"ב שבת קמ"ז
כדפרש"י. ג כלבו.
ד מרדכי פ"ב
ר"ט בשם אבי
העזרי וכן ראה
שעשה כן הר"ע
ומחז"ר ואל מפריו

ה ב"י לא ו"ל ו
(מכרי' ב"י חניח
ומה סי' ס"ה) ז
שבת קמ"ו במשנה
חשם כרז דאסר.
הרי"ף והר"ש
פ"ב מדברי רש"י
בפי' סתומת השם
לקמן י"ש קליס
בפוסק דלר"ב
מרבנן ור"ב הונא

השפור שקשורים בטלה או בעוף הצלויים: י החותמות שבקרקע כגון דלת של בור שקשור בו חבל יכול להתירו דלאו קשר של קיימא הוא שהרי עומד להתיר אבל לא מפקיע וחותר משום סתירה ודוקא כשעשוי לקיים על מנת שלא להסתירו בשבת אבל אם אינו עשוי לקיים כלל מותר וזממם זה מותר להתיר דף שמשמין אותו לפני התנור ושורקין אותו בטיט שאינו עשוי לקיום (וע"ל סי' רנ"ט): יא זאסור ליתן שעיה או שמן עב בנקב החבית לסתמו מפני שהוא ממרח (פי' הערוך סיכה מסיחה טיחה מריחה שיעה ענין א' הוא) האבל בשאר דברים דלית בה משום מירוח (הואיל ואין היין יולא אז) (ב"י) מותר טואם היה היין יוצא דרך הנקב אסור לסתמו וזאפילו ליתן בו שום דרך הערמה לומר שאינו מכין אלא

להצניעו

בף. החיים

על פני הכלי ואינו נכנס בעובי הכתלים אסור משום מירוח. עו"ש או' ד':

(פד) **שם**. אכל בשאר הדברים וכו' הגה הואיל ואין היין יולא וכו' דאם היין יולא אפי' בדברים דלית בהו משום מירוח אסור ומשום דמחזי כמתקן מנא כיון שהיין יולא, כן פרש"י ז"ל. עו"ש או' כ"א. ועיי' עכו"ם שרי. ח"א כלל מ"א או' ו': **ואם** נתרועע החבית הרבה ולריך תיקון מותר לקרות לנכרי אעפ"י שעיי' יבין הנכרי ויתקן. ח"א שם:

(פה) **שם** הגה. הואיל ואין היין יולא וכו' ועיי' בב"ח ובמ"מ דס"ל דאפי' אין היין יולא אסור לסתום הנקב כשם שאסור לפתחו וכ"כ הרמב"ם פכ"ג אכל בשעיה לא מיקרי סתימה כיון שאין נותנו תוך הנקב ולהכי קאמר. טעמה משום מירוח. מ"א ס"ק ט"ו. וכי א"ר או' י"ז דאף דמש"ע משמע שאם אין היין יולא מותר אף בתוך הנקב מ"מ דעת הלבוש כמ"ש הב"י בשם המגיד דבתוך הנקב בכל ענין אסור וכ"כ דעת האחרונים ומ"מ דבר מאכל דדרך להצניעו שם מותר בהערמה אף בתוך הנקב ודלא כמשמעות הלבוש בסוף הסעיף ומיהו בשעיה ושמן אסור בכל ענין יעו"ש:

(פו) **שם**. ואם היה היין יולא וכו' ונראה שאין כל הדברים הללו אמורים אלא בסתום בדבר שאין דרך לסתום בו אכל לסתום בעץ (כגון בצרזא. תו"ש) כמו שהוא דרך לסתום בין שהיין יולא בין שאין היין יולא מותר. בד"ה. והביאו מ"א שם. א"ר שם. תו"ש או' כ"ח ומיהו העו"ש או' כ"א כתב על דברי בד"ה הג"ז דל"ע למעשה כי לכאורה נראה דסתימת העץ הוא בנין גמור ואסור אפי' בכלים עכ"ל ונראה דנראה דבריו דוקא אם מניחו שם לקיום לא כן אם הוא מוכן לכך להסיר בעת שרולה יין ולחזור ולסתום אחר שלקח היין שאין מניחו שם לקיום אלא להסיר ולהניח תמיד בכל עת שירלה זה לא נקרא בנין כ"א כמו כיסוי כלי שמותר להסיר ולחזור ולהניח. וכ"כ דעת האחרונים הג"ז שהביאו דברי הבד"ה ולא חלקו עליו. ועיי' ר"ז או' ד' שכתב דאפי' אינו עשוי לפתחו ולסתמו. תדיר אלא לעתים רחוקות שרי מפני שאין נראה כמתקן כלי בסתימה זו כיון שדרך הוא לעולם לסתמו בעץ זה יעו"ש:

(פז) **ואם** חבית מחזיק מ' סאה אפשר דאסור לסתום אפי' בעץ שדרך לסתום בו. דהוה בונה. מש"ז או' יו"ד. ונראה דה"ד אם אינו עשוי להסירו בשבת אכל אם עשוי להסירו בשבת גם בכה"ג שרי כמ"ס סעי' יו"ד:

(פח) **שם**. ואם הוא ת"ח מותר וכו' משום דהערמה דדרבנן היא ולר"ב מרבנן לא אתי למיעבד לכתחלה.

גמ' ואף דהאדנא אין לנו ת"ח כמ"ס ב"י סי' של"ט מ"מ בדין

(עג) **שם**. אכל לא מפקיע. וללורך דבר מלוא כגון ליטול אתרוג וכיוצא מותר עיי' עכו"ם דחותמות שבקרקע דרבנן דפתיחת דלת בעלמא הוא ושבות דשבות לדבר מלוא עיי' עכו"ם שרי. מש"ז או' ט':

(עד) **שם**. משום סתירה. שכל דבר המחובר לקרקע יש בו בנין וסתירה אפי' אינו בנין גמור. ר"ז או' י"ט:

(עה) **שם**. שלא להסירו בשבת. אלא צמוי"ש ומש"ה ליכא איסורא דקשר דכל פחות מכ"ד שעות ציומו מיקרי אכל יותר מכ"ד שעות אסור. א"א סי' ש"ז או' ב' ומדושי רע"א.

(עו) **שם**. שלא להסירו בשבת. שאז נקרא סתירה אע"ג שהחיבור חיבור גרוע הוא וא"כ הסתירה ג"כ סתירה גרועה היא מ"מ גבי מחובר לקרקע החמירו. לבוש: **שם**. אכל אם אינו עשוי לקיום וכו' שאינה נקרא סתירה כלל אפי' בקרקע. לבוש:

(עז) **שם**. ומטעם זה וכו' שאינו עשוי לקיום. כלל אלא ע"מ להסירו בשבת ואינו נקרא סתירה כלל ואע"ג שהתנור קבוע בקרקע איכא תרתי להיתרא חיבור הדף עיי' השריקה חיבור גרוע הוא וגם אינו עשוי לקיום ולכך מותר. לבוש. ועיי' לעיל סי' רנ"ט סעי' ז' ובדברינו לשם בס"ד:

(עח) **סעי' יא**. אסור ליתן שעיה וכו' מכאן נראה לי שאותם המחמיר ציו"ט ראשי נרות של שעיה באש כדי שידבקו במנורה איסור גמור הוא דהוי ממרח. וכתב בסי' הזכרונות דאסור ליגע בשעיה שמא יבא למרח. כנה"ג בזה"ט. אמנם המ"א סי' תקי"ד סק"ו כתב דכשמדבקו במנורה לא הוי מירוח דממרח תולדת דממחק ואם אינו משפספס לא הוי מירוח אלא דאסור לרדק גזירה שמא ימרח וכדאיתא במשנה פכ"ב (דף קמ"ו ע"א) דשבת אכל מותר לטלטלו דלא גזרינן שמא ימרח דהא תנן דלא יתן עליה שעיה משמע דשרי לטלטלו עכ"ל והביאו א"ר בזה הסי' או' ח"י. תו"ש או' כ"ט:

(ף) **שם**. אסור ליתן שעיה וכו' והאי שעיה ז"ל דהיינו לתשמיש מאהמול דאם לא כן אסור בלאו הכי משום מוקצה דלא כלי הוא. מ"א סוף הסי' אכל הכנה גרידא לא מהני כיא הנינו לתשמיש מה. מחה"ש ועיי':

(פא) **שם**. אסור ליתן שעיה וכו' כתב ראב"ן סי' ט"פ דחלב ושומן דינו כשעיה. א"ר או' ח"י:

(פב) **שם**. או שמן עב. ואעפ"י שאין מירוחו ניכר כ"כ מ"מ אסור כיון דשייך ביה מירוח קל' דאחי לאחלופי בשעיה. ב"י. לב"ש:

(פג) **שם**. מפני שהוא ממרח. פי' אפי' אין הסתימה אלא

להצניעו שם ואם הוא ת"ח מותר לו להערים בכך: יב נסכין שהוא תחוב בכותל של עץ מבע"י אסור להוציאו בשבת כיון שהוא דבר מחובר אבל אם הוא תחוב בספסל וכן בכל דבר תלוש מותר להוציאו. (הגה ואם דלה ושלפה מבע"י אפי' בכותל שרי) (צ"י):

שמו דברים האסורים משום אהל בשבת. ובו י"ג סעיפים:

א אסור לעשות אהל בשבת וי"ט אפילו הוא עראי בודוקא גג אבל מחיצות מותר ואין מחיצה אסורה גא"כ נעשית להתיר מלשול. הנה אכל מחילה הגעשית ללניעות בעלמא שרי (טור) ולכן מותר לתלות וילון לפני הפתח אע"פ שקבוע שם (א"ז צ"י) וכן פרוכת לפני ארון הקודש ובלבד שלא יעשה אהל בגג טפח (צ"י וכל צו) וכן מותר לעשות מחילה לפני החמה או הלנה או בפני הנרות שלא יכבה אותן

הרוח

בף החיים

פ' כל הכלים כגון שפופה לפי שעה ולא להיות שם קבע. עו"ש או' א' אבל אם מניח סדין על ד' קונדסין וקושר שם או בלא קשרה סיהיה שם לזמן מרובה זה הוי אהל קבוע וחייב חטאת והיינו כל שיש בו רוחב טפח על טפח. ואף תוספת אהל קבוע חייב חטאת. ואף מחילה מהלך קבוע אפשר טפח על טפח חייב. מש"ז או' ח' ו"כ בא"ח או' א' ועיין לקמן או' י"ד:

ב) שם. אסור לעשות אהל בשבת וכו' הנאמוסייא שמוהגין בארץ מלרים לישן בתוכה אסור לנטותה ולפורסה

ולקבלה בשבת ולא מהני אם היא פרוסה טפח מבע"י. גו"ר כלל ג' סי' כ"ו. והרב פרח שושן כלל ג' סי' ד' התיר כשהיא פרוסה טפח מבע"י. והן צעון פשתה המספחת בארץ מלרים

לפורסה ולקבלה בשבת אף כשהיא פרוסה כל עיקר מע"ש ע"י עכו"ם ויש מהם אף ע"י ישראל, ואשר נגע אלהים בלבו

יזהר שתהיה לפחות פרוסה רוחב טפח מבע"י ובשבת יגמור כא ע"י עכו"ם. ברכ"י או' א' ועיין לעיל סי' ר"מ או' מ"ז:

ג) אימברי"ל. העשייה להגן מחמה וגשם מטרות אסור לנושאה בשבת וי"ט ו"כ לפותחה

אבל לומר לעכו"ם שישאנה להגן עליו שרי. שו"ת מכתס לדוד סי' ח' ברכ"י או' ב' מיהו בשו"ת גבעת פנחס כ"י חלק ה' סי'

י"ט כתב תשו' שלמה על כל דברי הרב הג"ז ומסיק דאומבריל"א כשהיא פתוחה מערב יו"ט פשיטא דמותר לנושאה וכן הוא מורה

ובא להשתמש ביו"ט באומבריל"א הפתוחה מעיו"ט וכן ראה לדבריו שלא מיתו ביד הנוהג קן אבל בשבת דיש איסור

הנראה איכא למיגזר יעו"ש. והביאו הדרכ"י בשו"ב. ואמנם עיין בשו"ת נוב"י מה"ת חא"ח סי' ל' מה שהאריך בזה וסיים

דרך פלל כשהוא מוערך מע"ש יש לדון בו לאיסור ולהתיר אבל עכ"פ מפני מראית העיין יש לאסרו כי מי יודע אם ערכו

מאתמול ובפרט בדור היתום הזה יעו"ש. וכן המאמ"ר או' ד' האריך בזה והעלה לאסור יעו"ש. והצ"ד הפתח"ד או' ג' וסיים

דהכי נהוג עלמא לאסור אפי' כשפתוחה מאתמול כי קנקני' לאסור והבא להקל הוא מכשיל את הרבים ח"ו יעו"ש. ולפי'

כיון דהאיסור הוא משום אהל ומראית העיין כנ"ל לא יש חילוק בין שבת ליו"ט. וכ"פ הרב בן א"ח ז"ל פ' שמות או' ח' וכתב

וממילא מדע מאחר דאסור לנשאה על ראשו אסור נמי לטלטלה בשבת וי"ט משום מוקלה עכ"ל. וכן עמא דבר.

ד) שם. אפי' אהל עראי, כגון לפרוס מחללת על ארבע קונדסין להיות לל לאהל מן החמה. צ"י בשם רש"י לבוש:

ה) שם. ודוקא גג אבל מחילות מותר. דלאו אהל הוא ושרי לפרסה ללניעות. צ"י בשם רש"י. וה"ד בדרך עראי

אבל בקבוע אפשר דחייב כמ"ש לעיל סוף או' א' יעו"ש ועיין לקמן או' ט':

בדין זה שרי הואיל והרמב"ם ס"ל דהערמה זו מותר לכל אדם מ"א ס"ק ט"ז ח"מ או' ט' א"ר או' י"ט ועי"ש שתיקן

תמיתה מו"ט על הש"ע יעו"ש. א"ח או' ט"ז. וכ"כ האחרונים: טף) שם. ואם הוא ת"ח מותר וכו' ופשוט דבשעוה דאם

מרח חייב חטאת או בשמן דגוריקן אטו שעוה אפי' לת"ח אסור להערים אפי' בהנחה בעלמא. מ"א שם.

תו"ש או' כ"ט. וכ"כ האחרונים. ועיין לעיל או' ק': ין) סעי' יב. סכין שהוא תחוב בכיתל וכו' משום דאם הוא תקוע

מעט בחזק כמעט פסיק רישיה הוא שלא יוסיף בנקבזהו"ל קודח כל שהוא דחייב משום בונה. צ"י בשם תה"ד

ועיין לעיל או' י"ד: צא) שם. סכין שהוא תחוב בכותל וכו' ואם הוא תקוע

בחצי גדולה או בשאר כלים גדולים שמחזיקין מ' סאה שיש בהם בנין וסתירה הרי דינו כתקוע בכותל. ר"ז או' ה':

צב) שם. בכותל של עץ וכו' נקט של עץ דבכותל של לבנים מלוי כמה פעמים שאין שורותיהם מדובקים

זה לזה ואז מותר להוליח אפי' לא דלה ושלפה מבע"י. מ"ב או' ג"א. ועיין לקמן או' ז"ד:

צג) שם. הנה. ואם דלה ושלפה מבע"י וכו' פעם אחת תו לא הוי פסיק רישיה. תו"ש או' ל"א. ר"ז או' ד'

ועיין לקמן או' ז"ו: צד) שם. בהגה. ואם דלה ושלפה וכו' וה"ה בכותל שבקרקע

נמי שרי היכא דלה ושלפה מבע"י כיון דליכא פסיק רישיה והכי נקטינן. ב"ח. שכתב"ג בהג"ז או' ט':

צה) רחיים של יד לטלטל ביה"ש אכן העליון מעל גבי הברזל התחוב בו גם שדלה ושלפה כ"פ מבע"י

נראה שיש בזה מלאכה דאורייתא כיון שהוא מהודק וגרע מכוס של פרוקס שאינו רפוי. כ"כ בא"ח מהגה"ק. א"ח או' ט'

ועיין לעיל סי' שי"ג סעי' ו': צו) שם. בהגה. אפי' בכותל שרי. להוליחה ואף להחזירה

בכותל דכיון דכבר נעץ הסכין בכותל והוליחו מבע"י והדר נעלו כבר הורחצו מקום מושבו ותו לא הוי פסיק רישיה.

רש"י שבת י' ע"ב. אבל אם לא חזר ונעלו מבע"י נראה דאסור לתחוב אותו בכותל דעדיין לא נתרצח במה שהוליחו

פעם אחת מן הכותל. מ"ב או' כ"ג:

א) סעי' א. אסור לעשות אהל בשבת וי"ט וכו' משום גזירה בגין. ותוספת אהל עראי שרי כמ"ש סעי'

ב' תו"ש או' א' וז"ל הרמב"ם פכ"ב העושה אהל קבוע חייב משום בונה לפיכך אין עושין אהל עראי לכתחלה ולא סותרין

אהל עראי גזירה שמה יעשה או יסתור אהל קבוע ואם בנה או סתר אהל עראי פטור עכ"ל והיכי דמי אהל עראי פרש"י

הרוח (מרדכי ריש פ' כירה) אבל אסור לעשות מחילה בפני אור הנר כדי שימשמש מכתו (ד"ע) וכן לפני ספרים כדי לשמש או לעשות לרכיו אם לא שהיה מצביע טפח שאז מותר להוסיף עליה בשבת (מרדכי ר"פ כירה):

עיצם

בף החיים

(מו) **שם** בהגה. שלא יכבה אותן הרוח. אבל אסור לעשות מחילה על מגן אם לא לאחזה נורף. שכתב"ג בהגב"י או' ב' מש"ז שם:

(טו) **שם** בהגה. כדי שימשמש מכתו. כיון שבא להתיר האיסור דאסור לשמש בפני אור הנר או הספרים. וזה פשוט שיכול לכבות הספרים בצבדים שני כסויים דאין זה מיקרי מחילה. וכן מותר לו לכבות כלי על הנר כמ"ש סי' ש"י סעי' ו' ט"ז סק"ג. א"ר או' ג' תוש' או' ו' ועיין לעיל סי' ר"מ סעי' ו' וסעי' י"א ודברינו לשם צ"ד:

(טוב) **שם** בהגה. וכן לפני הספרים. וכו' כתב המ"א סק"ג דיש לדקדק מל' המרדכי שכתב שמהר"ם עשה בכל לילה מחילה י"ט גובה לפני הספרים ובע"ש היה עושה מצע"י לפי שלפעמים היה משחין בלילה וכו' משמע דאעפ"י שהספרים היו עומדין מגולין למעלה מהמחילות שרי להשחין דהו"ל כאלו הוא ברשות אחר וכמ"ש סי' ע"ט סעי' ב' ולכן אסור לעשותה בשבת דבזה עושה רשות בפני עצמו וגם לריך לקשור שלא יהא הרוח מניד אותה כמ"ש סי' תר"ל סעי' יו"ד וכ"כ ביו"ד סי' ש"מ"א בשם הרשב"א אבל כשתולה המחילה נגד כל הספרים שאין מגולין כלל פשיטא דאפי' אין גובה עשרה שריא מדי אכיסוי ולכן מותר לעשותו בשבת דאין עשויה למחילה אלא לכסוי בעלמא וללגיעותא. וה"ה בנר נמי דינא הכי אם עושה מחילה גובה עשרה והאור נראה למעלה מהמחילה אסור לעשותו בשבת אבל אם תולהו שלא יראה הנר שרי דהו"ל ככיסוי בעלמא. ופשוט דאם היה מחילה מוטלת מן הלא. לפני הספרים רוח טפח מותר לתלות שדין לפניו דהו"ל תוספת אהל כמ"ש רס"י ש"יג עכ"ד. אמנם מ"ש המ"א דאם תולה המחילה נגד הנר או כל הספרים מותר דהו"ל ככיסוי בעלמא כתב עליו הא"ר שם דאם גובה עשרה טפחים יש לאסור דמ"מ מחילה הוא אבל בפחות יש להתיר. והמחה"ש כתב דמיירי שנותן עוד כיסוי על הספרים חוץ מזו המחילה וא"כ לא הויא מחילה המתרת ולפיכך אפי' גבוהים מזהר יעו"ש וכו"ז הוא בספרי גמי' וכדומה אבל בס"ת שגריך דוקא מחילה עשרה כמ"ש סי' רמ' סעי' ו' אסור לעשות זה בשבת לסי' זו דהויא מחילה המתרת כיון דלא אפשר בלא"ה. ועיין בא' שאח"ז:

(חי) **שם** בהגה. וכן לפני הספרים וכו' כ"כ המרדכי והוא אציל לטעמיה דפסק כר' יהודה בכל מכשירין (ר"ל דמותר לעשות מכשירי אוכל נפש ביו"ט) אלא דאין מורין בן. וא"כ הא דמוכח בפ"ב דיו"ט דמותר לעשות מחילה היינו משום דמדינא בלא"ה מותר לכבות הנר וא"כ הו"ל כעושה מחילה ללגיעות כמ"ש הט"ז סי' תקי"ד סק"ב אבל למאי דק"ל כהרי"ף והרמב"ם והרמב"ן דבכל גוונא אסור לכבות (כמ"ש רס"י תקי"ד) הנר ואפ"ה שרי לעשות מחילה ביו"ט לשמש מכתו ה"ג בשבת מותר דאין חילוק בין שבת ליו"ט ובין עשיית מחילה בפני הנר או בפני הספרים כמ"ש הד"מ וכ"כ הדב ראשון לניון בשיטה שם דארוי מורינן להתיר יעו"ש. ערה"ה או' א' וכ"פ הלק"ט ח"ב סו' כ"ו. ומ"מ כיון דיש מחמירין נראה דיש להחמיר ולעשותה בפחות מיו"ט כמ"ש בא' הקודם או לעשות שני כסויים כמ"ש לעיל או' ט"ז יעו"ש:

בהגה

(ו) **שם**. אלא א"כ נעשית להתיר וכו' כ"ה דעת התוספת ודלא כרס"י דס"ל דאפי' מחילה המתרת מותר לעשותה בשבת כשהיא מהלך כמבואר בכו"נ. ומיהו ה"ד במחילה שהיא עשרה טפחים ומגעית עד לארץ או בפחות מג"ט סמוך לארץ כמ"ש בכו"נ סי' תקי"ב תוש"ס או' ב' ועיין או' ל"ב.

(ז) **שם**. אלא א"כ נעשית להתיר וכו' ומיהו בכיסוי נראה לא שייך לומר כן וכמו שמותר לכבות כך כעושה מחילה ועי"ן מכוסה לגמרי אינו סגנון מחילה רק כסוי. א"א מהגה"ק. א"ת או' א' וכ"מ בתוש"ס או' ו' אמנם יש לגמגם בזה דהא בספרים נמי כיסוי שרי ואפ"ה מחילה אסורה כמ"ש לקמן בהגה. ועיין או' ט"ז ואו' טו"ב:

(ח) **שם**. להתיר סוכה וכו' כגון שאין לה רק שני דפנות ורולה לעשות מחילת ערלי לדופן ג' כדי להכשירה ע"ד המבואר לקמן בס"י תר"ל. ולהתיר טלמול כגון שרולה לעשות מחילת ערלי במקום דאסור לטלטל כדי שיוכל לטלטל על ידה ע"ד המבואר בס"י שם"ב יעו"ש וכיון דחשבינן לה מחילה לענין היתר טלמול או להכשיר סוכה הו"ל כבונה:

(ט) **שם** הגה. אבל מחילה הנעשית ללגיעות וכו' כגון מחילה שעושין בשעת דרשה בין אנשים לנשים מותר. ב"י בשם מרדכי פ' כירה. ט"ז סק"א. ועיין לעיל או' ה':

(י) **שם** בהגה. אעפ"י שקבוע שם. דכיון שכלו נע ונד ברוח מאויה וגם אינו מעבד להולכים ועוזרים דרך שם מקרי לא קביע אבל אם קבעו מלמעלה ומלמטה ומן הצדדין בענין שאין מזיזין אותו ממקומו הוא מתסר משום צינן אלא דסתם וילון אין קובעים אותו כ"כ ומא"ה שרי. ב"י. אבל אסור לעשות תוספת אהל קבוע. מ"א סק"א. תוש"ס או' ג' ומשמע תוספת אהל קבוע מה"ת אסור אם יש בו רוחב טפח. א"א או' א' ועיין לעיל סוף או' א':

(יא) **ומי** שגפל סוכתו בליל יו"ט א' אסור לומר לעכו"ם להניח עליה הסכך דכיון דעשויה לח' או לט' ימים הוי אהל קבע. ואסור מה"ת ולא התירו ע"י עכו"ם כ"א שבות דשבות במקום מילה. א"א שם:

(יב) **שם** בהגה. וכן פרוכת לפני הארון וכו' זה פשיטא דשרי דכיון שיש בלא"ה דלת לארון הפרוכת אינו תלוי אלא ללגיעות כמ"ש בכו"נ. מ"א סק"ב. והרב פנים מאירות סי' ל' כתב דאפי' אין דלתות לארון הקודש מותר. י"א בהגב"י. וג"ל פשוט דמותר לתלות בשבת סדינים המלווים לכו"נ אעפ"י שקבועים שם כיון שאין עשויים שם למחילה. מ"א שם. י"א שם. ור"ל אעפ"י שקבועים שם שאינם נדים ונעים שקשורים למעלה ולמטה ומלדין מ"מ מותר כיון שאין עשוי למחילה ר"ל דהא איכא בלא"ה מחילה כותל הבית והוי דומיא דפרוכת. מח"ה"ש. ועיין לקמן סעי' י"ב:

(יג) **שם** בהגה. לפני החמה וכו' שלא תפול על האדם ועל האוכלין. ב"י בשם המרדכי. והיינו משום שאינו קבוע ואינה באה להתיר שום דבר. תוש"ס או' ה':

(יד) **שם** בהגה. או בפני הנרות וכו' ואעפ"י שמילה לאכול לאור הנר בליל שבת ויו"ט אפ"ה מותר לעשות מחילה בפני הנר שלא יכבה ואין נקראת מחילה המתרת. מש"ז או' א'.

ב דעצים שתוקעין ראשן האחד ברופן הספינה וכופפין ראשן השני ברופן השני של הספינה ופורסין מחצלת עליהם לצל אם יש ברחבן טפח או אפי' אין ברחבן טפח אם אין בין זה לזה ג"מ חשיבי כאוהל ומותר לפרוס עליהם בשבת המחצלת דהוי ליה תוספת אוהל עראי ושרי ומטעם זה מחצלת פרוסה כדי טפח מותר לפרוס שאר המחצלת בשבת וטפח שאמרו חוץ מן הכריכה: ג ומטה כשמעמידים אותה אסור להניח הרגלים תחלה ולהניח עליהם הקרשים אלא ישים הקרשים תחלה באויר ואח"כ הרגלים תחתיהם וזה"ל כשהרגלים

בף החיים

אוי ח' :

(ב) **שם**. חשיבי כאהל וכו' היינו לענין דמותר לפרוס עליה מחללת אבל לא מקרי אהל לענין דלחפור לעשות כן דאטו מי אסור לעשות ב' חוטיין כשאין בין זה לזה . תו' עירובין ק"ב ע"א. הגרע"א, פת"ע או' טי' :

(ב) **שם**. חשיבי כאהל ומותר וכו' ואם לאו ה"ל תחלת עשיית אהל ואסור, לבוש :

(ב) **שם**. חוץ מן הכריכה, פי' שאין סביב העיגול בחשבון הטפח אלא מה שיש חוץ לעיגול. ב"י. ט"ז סק"ג. מ"א סק"ה. וכתב ב"י בשם הריטב"א שהתו' דיקדקו מלשון רש"י שהסיבוב לחוד מהני אם הוא רחב טפח והם חלקו עליו דבעינן שישייר טפח חוץ מן הכריכה והביא דבריו הט"ז שם וכתב דלהחמיר יש לחוש לדעת רש"י דהיינו אם יש בסיבוב לחוד טפח שאסור לכסות בו כלי פמ"ש סס"י זה יעו"ש. והא"ר אוי ה' כתב דאפשר להקל כיון שכתב הב"ח דרש"י גופיה ס"ל כחוספתא אבל התו"ש אוי ח' כתב כהט"ז, וכ"כ בן א"ח פי' שמות או' א':

(ב) **שם**. חוץ מן הכריכה, דלזו הוי השאר תוספת אהל עראי אבל פחות מכאן אסור דהו"ל עשיית אהל עראי בתחלה, לבוש :

(ב) **שם**. חוץ מן הכריכה. הכינוי שעושין במלרים על הדאווא"ר והיא הארובה להגין מפני החמה יש למצוא התר מפני שאינה כרובה כמחללת בעיגול וחשיב טפח פרום א"כ שיש לחות סביב לדאווא"ר יותר מנפח. מהריק"ש בתשו' ב"י סי' ל"ה וכ"כ בהגהותיו. י"א בהגב"י. ברכ"י אוי ג' ועיין לעיל רס"י שי"ג :

(ל) **סעי'** ג. מטה כשמעמידים אותה אסור להניח וכו' ואע"ג דאין ק"ל כר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר כבר כתבו התו' והרא"ש דנראה להו דבהא אפי' ר"ש מודה דכי אמר ר"ש דבר שאין מתכוין מותר היינו כגון שעושה דבר ואין מתכוין לעשותו אבל הכא הרי הוא עושה מה שמתכוין לעשות ואעפ"י שאין מתכוין לבנין מ"מ מתכוין הוא לעשות דבר הדומה לבנין ואסורו חכמים גזירה משום בנין. ב"י ולבוש :

(לא) **שם**. אסור להניח וכו' ותיבה רחבה שיש עליה כפירת אם אינה קבועה צלירים אסור להניחה עליה בשבת אע"ג דאינה קבועה כלל ואינה עשויה אלא לפתח בעלמא אסור כמ"ש סעי' י"ג. מ"א סק"א. אמנם הט"ז בסס"י זה כתב כיון שמויחד לכך לא הוי כעבד אהלא יעו"ש. וכ"כ א"ר אוי י"ג דיש להקל בזה. וכ"כ דעת הא"א אוי ו' ובמש"ז אוי י"א. וכ"פ בן א"ח פי' שמות או' יו"ד. ועיין לקמן אוי ע"ד :

(לב) **שם**. הם דפים מחוברין וכו' ובס' תק"ב כתב הב"י דבעינן מחילות המגיעות לארץ והמחילות לריבין שיהיו גובהן י"ט או ז' ומשהו ופחות מג"ט מן הארץ. תו"ש או' יו"ד. ומיהו ע"ש ב"י דלא זכר י"ט רק המגיעות לארץ וכו'

(יט) **שם** בהגה. וכן לפני הספרים וכו' וארגז גדול מי סאה י"ל דשרי להעמידו בפני הספרים כי מה לי מונח הכלי כאן או במקום אחר ואין ניכר שעושה מחילה וכ"ש להניח הספרים בתוך הארגז אבל אותן שפאניש"י ווענטליך י"ל דאסור להעמידן בשבת אם הוא להחיר. עש"ז או' ב' :

(ך) **שם** בהגה. שהיה מצע"י טפח וכו' ולכן פארוואן שעומד מופשט טפח מצע"ש מותר לפושטו כולו אבל אם היה מקופל אעפ"י שקפולו יותר מטפח לא מהני שהרי לא נעשה זה בשביל מחילה. ח"א כלל ט"ל אוי ג' וכו' דאסור לומר לאחר לפשוט הפארוואן אע"ג שהאחר אינו עושה להחיר שאינו יודע שצריך להחיר התשמיש ואינו דומה למחילות בני אדם שאין דרך לעשות מהם מחילה משא"כ בכלים שדרך לעשות מהם מחילה ח"א כלל מ"ח או' י"ב :

(כא) **שם** בהגה. שהיה מצע"י טפח וכו' ואם עבר ועשה מחילה אפי' במזיד בפני הנר או בפני הספרים לשמש מטתו מותר כיון שאינו אלא מדרבנן. ח"א שם. ועיין לעיל אוי ח' שכתבנו שיש מחירין אפי' לכתלה וא"כ כ"ש אם כבר עשה שמותר

(כב) **סעי'** ב. עלים שתוקעים וכי מה שיש נותנין חשוקין של עץ על עריסת התינוק ונותנין עליה סדין אסור לעשות כן אלא א"כ עשויה כע"ש פה. מ"א סק"ד. וכו' אם כל חשוק בפ"ע רחב טפח ודאי מותר אבל אם אין כ"א לבד רחב טפח אלא שסמוכין זה לזה ואין ביניהן ג' טפחים אם נתיר ע"י לבד זה תליא במחלוקת רש"י ותו' אי אמרינן לבד בכלים והובא במ"א לקמן (סי' תק"ב סק"ט) דהעריסה מלבד הרגלים אין גובהה יו"ד טפחים והרגלים אין מטפרים לשיעור גובה יוד טפחים וכמ"ש מ"א סי' רס"ו סק"ז לענין גלגלי העגלה יעו"ש וכ"כ התו"ש. מחה"ש. מיהו הא"א אוי ד' כתב דאמרינן לבד בחשוקי העריסה יעו"ש. ומ"מ הני עריסות שיש להם עמוד מראשם לסופם למעלה שמחבר הרגלים אם יש בו רוחב טפח ואם עגול יש בהיקפו ג"ט (שכל שיש בהיקפו ג"ט יש בו רוחב טפח כידוע) מותר לפרוס עליו סדין בשבת כדי להגין על התינוק מן הזבובים ודומה אבל אם אין בו רוחב טפח צריך לפרוס מן הסדין טפח מצע"י על העריסה ואח"כ מוסיף עליו בשבת :

(כג) **שם**. וכופפין ראשם השני וכו' שנכפף ונעשה כמו כיפה על פני רוחב הספינה וכן עושה בעלים הרבה סמוכים זה לזה על כל אורך הספינה. ב"י בשם רש"י. לב"ש :

(כד) **שם**. אם יש ברחבן טפח וכו' שרוחב של כל עץ עיגול טפח דצליר מטפח לא הוי אהל וכשרחב טפח מיקרי אהל וגמלא שם אהל עליו מצע"י וכשהוא פורס הצבד עליו למחר אינו אלא מוסיף. ב"י בשם רש"י לב"ש. ואפי' לאחר מהם טפח סגי ומותר לפרוס עליהם מחללות בשבת.

ד עירובין ק"ב משמיה דרב אשי וכתבו הרי"ף בפ' י"ז דשבת ה שם גם משמיה דרב ו הריטב"א בשם התו' שדקדקו משל' רש"י ו שבת קל"ח

חומרי מחייבה
דאנקט אביי מהא
דגוד ח טור בשס
הטור שס ט הרין
והיה בשס הנעבא
יבס בשבת מהא
דטרכקל

כשהרגלים הם דפים מחוברים כמו דפני התיבה אבל רגלים של מפות שלנו וכן רגרי
השלחן מותר בבל גוונא: ד טמטה שהיא מסוגרת (פי' נארגת) בחבלים אם יש בין חבל
לחבל ג"ט אסור לפרוס עליהן סדין משום דעביד אהלא ובאסור לסלק בגד התחתון
מעליה משום דקא סתר אהלא ואם היה עליה כר או כסת או בגד פרום מע"ש כשיעור
טפח מותר לפרוס בשבת על כר הטמטה: ה יבסא העשוי פרקים ובשרוצים לישוב עליו
פותחין אותו והעור נפתח ומשמסירים אותו סוגרים אותו והעור נכפל מותר לפתחו

לכתחלה

בפ החיים

זענין דלא הוי לבדו. תו"ש סוף או' י"א. והגם דהא"א או' ז'
כתב על דברי התו"ש הנז' ל"ע דעת האחרונים להקל כהתו"ש:
(ז) **ויראה** לי בלע"ך שעשוי בקוימין או בשורש"ן וקצוע
שם מותר לסתום בשבת ויו"ט דהואיל וקצוע שם
הוא כדלת ודלת קצוע זעירים שרי. ואם הנקב כמותל מהלך
מותר לסתום בכר דתוס' מחילה וגם לא להחיר אף מחילה
שלימה שרי. א"א או' ז' וגראה דכל זה כשלא יש שם גחלים
לחשות בתנור דאי לא הכי אסור לעשות ע"י ישראל משום
דע"ז גורם כיבוי לגחלים וכמ"ס בס"י רנ"ט סעי' ז' יעו"ש
ובדבריו לשם בס"ד:

(ח) **שם**. מותר בכל גוונא. והיינו אם הם רפויים אבל אם
צריך להדק ולתקוע בחזק אסור משום צנין וכמו
שכת' בס"י שו"ג סעי' ו' יעו"ש:

טל **סעי'** ד. מטה שהיא מסוגרת וכו'. לשון צ"י בשם הר"ן
מטה שלנו וכו'. וכו' במגיד פכ"ג. וטעמא כתב
שם לפי שמשתמשין באויר שתחת המטה בנתינת סנדלין.
והש"ע ולבוש השמיטין שלנו אזלי לטעמייהו דדוקא במחילות צענין;
א"ר או' ז'. ור"ל דלדעת הר"ן והמגיד דגרסו שלנו היא מטה
שאין רגליה מחוברות כמו דפי התיבה כמ"ס בסעי' הקודם
ואפ"ה אסור לפרום וכו' משום שמשתמש באוירה להניח סנדלין
אבל לדעת הש"ע ולבוש דלא גרסי שלנו הוא משום דסברי דאין
איסור כ"א דוקא ברגליה מחוברות כמו דפי התיבה וגם משתמש
באוירה דתרווייהו צעו כמ"ס לעיל או' ל"ה יעו"ש. ומיהו כחבו
האחרונים דלכתחלה יש לחוש לדברי האוסרים במשתמש באוירה
אפי' במטה שלנו דהיינו שאין ברגליה מחילות הן צענין פריסת
סדין הן צענין להניח רגלים תחלה הכתיב בסעי' הקודם. ועיין
לקמן או' מ"א:

(ט) **שם**. אם יש בין חבל וכו' אבל אם אין בין חבל לחבל
ג"ע כלבוד דמי ויתו ליכא משום אהל. צ"י. ואפי'
רק במקום אחד יש פחות מג"ט מע"ש סגי דהוי לבדו ומה
שנזקק חת"כ הוי תוספת אהל עראי וברי:

(א) **שם**. אסור לפרוס עליהם סדין וכו' אלא יפרוס סדין
תחלה ויאחזו אותו אנשים ואח"כ יתן הרגלים תחתיו
כמ"ס בסעי' הקודם:

(ב) **שם**. ואם היה עליה כר וכו' והטעם משום דמותר
להסיק על אהל עראי בשבת. עו"ש או' י"ד:

(ג) **סעי'** ה. כסא העשוי פרקים וכו' וכן מטה המחוברת
ועומדת אם היתה זקופה או מוטת על גדה מותר
לנעוטה ליבשה על רגליה ואע"ג דהשתא עביד אהל שרי דלא
מדי עביד אלא ליתבא בעלמא. טור וצ"י בשם רש"י:

(ד) **שם**. מותר לפתחו לכתחלה דלא מדי עביד אלא ליתובי
בעלמא. רש"י (רש"י פי' בן חמטה אבל אכסא
פי' דהא עביד וקאי) יומה"ט שרי להעמיד התופה ולסלקה מפני
שאינה

וכ"ה בתו' שבת קלי"ח ע"ב דאפי' אין בגובה י"ט אסור יעו"ש:
(ג) **שם**. כמו דופני התיבה. ר"ל שיש מארבע רוחותיה דפין
מחוברין עד לארץ כמו תיבה כמ"ס הטור. מיהו
הט"ז סק"ד כתב דביש ד' מחילות אפי' בשלחן אסור להניח
עליהן ובאין שם רק ב' מחילות אז מותר בשלחן שא"ל לאויר
שלמטה ובמטה אסור כיון שלריך להניח שם מנעלים יעו"ש.
וכ"כ הר"ז או' י"א והניח לחלק יא' דאם עושה הגג והמחילות
בשבת ולריך לאויר שתחתיו אפי' בשני מחילות אבל אם עשויות
המחילות מע"ש אין לאסור כ"א בארבעה יעו"ש. אבל אינו
מוכרח דהא מוכח בש"ע ובטור סי' תק"ב דהא דלריך לשנות
כגון שפועה גם הד' מחילות בשבת ויו"ט משמע הא אם
היו עשויות מע"ש גם בד' מחילות א"ל לשנות ודוק. ועיין
לקמן או' ל"ה:

(ד) **שם**. אבל רגלים של מפות שלנו. כלומר שאינם דפים
מחוברים אלא המטה מונח על ד' קונדסין מותר
אפי' משתמש באויר שתחתיו. עו"ש. או' ח':

(ה) **שם**. וכן רגלי השלחן וכו' כיון שאין לו מחילות. וי"א
הטעם דאינו אסור משום אהל אלא
כשלריך לחלל של מטה וכסא שלריך לחלל לתת
מגעליה ובשלחן א"ל לו. רי"ז נ"ג ח"ד. ומבואר דיש מחלוקת
צ"ה לסברא ראשונה הכל תלוי במחילות אף שא"ל לאויר אסור
ובאין מחילות אף שלריך לאויר מותר. וכ"מ בהרא"ש פ"ה
דביצה. ולסברא ב' הכל תלוי שלריך ואף שיש לשלחן ד' מחילות
מותר ולחפוקי מט"ז שכתב דלכ"ע אסור אם יש ד' מחילות
אף שאין לריך לאויר. ודעת הש"ע נראה כמשמעות הר"ן בשם
תו' דתרווייהו צענין מחילות ולריך לאויר לכך מחיר במטה
שלנו אף שלריך לאויר וגם בסעי' ז' בסמוך בספר א' מלאן
אף כשם מחילות כיון שא"ל לאויר ועוד דמידי דרבנן הוא פסק
כשני סברות הג"ל להקל. א"ר או' ו' וכ"כ העו"ש או' ט'
דתרווייהו צענין שהיא משתמש באויר שתחתיו וגם יהיו דפים
מחוברים ואי לא הכי מותר. ועיין לקמן או' ט"ל:

(ו) **שם**. מותר בכל גוונא, דאין אהל בלא מחילות. ואע"ג
דמחללת אסורה בלא מחילות כמ"ס סעי' ב' התם
הוי צנין חשוב וגם עיקר כוונתו לעשות אהל ללל אבל צנין
עראי כזה לא מקרי אהל בלא מחילות, הרא"ש פ"ד דביצה
ולפ"ז אפשר דאסור לסתום הכירים שלנו בכסת עבה שמשימין
על המוט דהוי צנין חשוב כיון שכוונתו לסתום הנקב ולא הוי
מוסיף דברי רס"י שו"ג דהכא יש לו מחילות בפ"ע והו"ל אהל
צפ"ע. מ"א סק"ז. ור"ל נקב הקיימין שהוא למעלה בגובה תקרת
הבית וסביבות הנקב מלמטה הם מחילות הכירים ובחורף פותחין
זה הנקב ע"י מיט יבראשו כסת ומכניסין המוט דרך חלל הכירים
עד למעלה לתוך הנקב ואסור משום דהכסת נעשה גג לחלל
מחילות הכירים. לצ"ש. יו"ל דמיירי שהנקב רחב עפי' מג"ע

לכתחלה: ו' נכשםסדרים חביות זו ע"ג זו אחת ע"ג שתיים אוהו בידו העליונה ויסדר התחתונות תחתיה אבל לא יסדר התחתונות תחלה ויניח העליונה עליהן: ז' למותר להניח ספר א' מכאן ואחד מכאן ואחד עד גביהן. הגה הו"ל וא"ל לאויר שתחתיהן (טור ור"ן ר"פ תולין והמג"י פכ"ב): ח' מכל אוהר משופע שאין בגגו טפח ולא בפחות מג' סמוך לגגו רוחב טפח הרי זה אהל עראי והעושה אוהו לכתחלה בשבת פטור: ט' נמשמרת שתולין אותה לצאת

בה

כף החיים

והר"ב המגיד דאין לחוש על סדינים דנחתי מפוריא טפח ומציאו ב"י. ב"ח. והביאו הט"ז סק"ז וכתב עוד טעם אחר משום שא"ל לאויר שתחתיו יעו"ש. וכ"כ ח"ר או' י"ב. ועיין לקמן או' ג"ן:

שם (בן) הגה. הו"ל וא"ל לאויר וכו' והב"ח כתב אפי' ח"ל לאויר יש להחמיר בזה עשה המחילות ואח"כ האהל עליהם יעו"ש. עו"ש או' י"ח. אמנם חנן ק"ל כדעת הש"ע ומור"ם ז"ל ושכן הוא דעת הטור כמ"ס לעיל או' מ"ח וכ"ה דעת האחרונים ורק המחמיר תע"ב.

סעי' ח. כל אהל משופע וכו' בטור כתב עוד תנאי אחר דמיירי נמי שאינה יורדת למטה טפח בזקיפה בלא סיפוע לאחר שכלה השיפוע אבל אם יורד טפח בזקיפה לאחר שכלה השיפוע אסור. וכן פרש"י ז"ל על מ"ס בגמ' אבל נחית טפח אסור משום דהוא טפח הוי קיר לאהל והמטה נעשית לו גג. ומביאו ב"י והט"ז סק"ח:

ובתב הר"ן בשם הרשב"א והר"י אבל מטה דידן אע"ג דנחתי סדינים מפוריא טפח כיון דבפריסת סדינים על המטה ליכא משום אהל לית לן בה. וכ"כ ג"ח ה"ה בפכ"ב וכתבו רי"ו בח"ד, ב"י, והביאו הט"ז שם ומ"א ס"ק י"ז. ועיין לקמן או' ס"ח:

שם (דן) שאין בגגו טפח וכו' משמע אם יש בגגו טפח חשיב אהל קבוע וחייב וה"ד אם עשאו לקבוע אבל לעראי אף שיש בגגו כמה טפחים אינו אסור אלא מדרבנן כמ"ס לעיל או' ח' ואו' ד' יעו"ש:

שם (הן) הרי זה אהל עראי וכו' ואפי' עשאו לקבוע כיון שאין בגגו טפח לא מיקרי אהל אהל עראי ופטור אבל אסור והוא דעת הר"ק והרמב"ם ודלא כהר"ש והטור דס"ל דזה מותר לכתחילה אפי' אם עושה אותו לל דזה לא מקרי אהל כלל דלא הוי אהל אלא כשיש מחילות וגג רחב טפח וזה לא הו"ל אלא או גג בלא מחילות או מחילות בלא גג. והמחבר פסק כהר"ק והרמב"ם, תו"ש או' ט"ז. וכ"כ המ"א סק"י על דברי הש"ע בשם הר"ן ומ"מ דזהו לדעת הר"ק והרמב"ם וכמו שפירשו דבריו המחזיק"ם והל"ב יעו"ש. וכ"כ הב"ח דה"י פסק כהר"ק והרמב"ם וכ"כ בש"ע. וכתב והכי נקטינן להחמיר בפלוגתא, דרבותא עכ"ל. וכ"ה דעת האחרונים:

שם (ון) והעושה אותו לכתחלה בשבת פטור, אבל אסור מדין בין לנטותו בין לפרקו אפי' אינו עשוי לקיום כלל, ר"ז או' ט"ז. וה"ה בכל המזכר בסי' זה שאסור לנטותו ה"ה שאסור לפרקו:

סעי' ט' משמרת שתולין אותה וכו' נראה דהמשמרת הוא עשוי ענין שק שאנחנו קוראין אותו זא"ק והוא רחב ופתוח למעלה וסתום וחדוד למטה ומכניסין את קלה החדוד בתוך כלי והקלה העליון הרחב מסכנין בשפת פיהו את הכלי וגמלא הוא גג לכלי ועשוי כאהל פרישה או' ו' ח"ר א'

שאינה עשויה להגן רק לכבוד חתן וכלה. נוב"י מה"ת סי' ל') והיה הדף שקבוע בכותל שבהכ"נ שמניחין עליו ספרים. וכ"כ בט"א. מ"א סק"ח. ח"ר או' ח' תו"ש או' י"ד. רי"ז או' י"ג: **ושמענדיר** הקבוע בכותל כמי שרי. ואותן גגין שנושאין בגשמים אפשר גרע מכאן דהני ח"ל לעשות כלום כ"א הפשיטה והכפילה משא"כ בגגין לריך לקשר הרצועות קלת וכדומה. ח"ר או' ח' ועוד יש לאסור בגגין מטעם אחר שעושה גג להגין וכמ"ס לעיל או' ג' יעו"ש. ותיבה המחזקת מ' סאה ל"ע אם מותר לכפות על האוכלין ומשקין לאהל דהוי אהל חשוב ולא דמי למטה שפרש"י שם דהוא כלי דזה אהל מקרי כמ"ס סי' ש"ד סעי' א'. ח"ר שם. ולפ"ז לריך לזהר ג"כ בסל גדול שכופין על האוכלין ומשקין אם יש בו שיפור שמכיל מ' סאה דהיינו אמה על אמה ברום ג' אמות שלא יכפה אותו על האוכלין בשבת ואם היה נכפה מצע"י לא יסיר אותו לגמרי משום סתירה אלא רק יגביה אותו ויקח מתחתיו או יתן: **שם** (מו) מותר לפותחה לכתחלה. וכתבו התו' דהיינו דוקא כשהוא קבוע בכסא דאם לא כן אסור לנטותו עו"ש:

סעי' ו. אבל לא יסדר וכו' דעביד אהל. ואע"ג דדבר שאין מתכוין שרי היינו שעושה דבר ואין מתכוין לעשות חריץ משא"כ כאן שמתכוין לעשות מה שהוא עושה. תו' מ"א סק"ט:

שם (מח) אבל לא יסדר וכו' וכתב הרשב"א בשם תו' שלא אסרו אלא בכה"ג שלריך לאויר שלמטה אבל אם ח"ל לאויר שלמטה שרי וע"כ מותר להניח ספר אחד מכאן וספר אחד מכאן ואחד על גביהן. טור. ומה שלריך לחביות אויר תחתיהן כתב הט"ז סק"ה דהיינו שלא יתעפשו אם לא היה אויר ביניהם:

שם (מט) אבל לא יסדר וכו' אבל חבנים של בה"כ מותר לסדר כמ"ס הטור והביאו בש"ע לעיל סס"י ש"ב יעו"ש:

סעי' ז. מותר להניח ספר וכו' כתב הט"ז סק"ו דהכא מיירי שלריך ללמוד מכולם דאל"כ הוה אסור משום בזיון הספרים התחתונים וכמ"ס הוא ז"ל ביו"ד סי' רפ"ב יעו"ש ור"ל דשם ב"ק י"ג כתב דאם מניח ספר ע"ג ספ"ר כדי להגביה הספר שלומד בו אסור יעו"ש. אמנם דעת המ"א והאחרונים להתיר וכמ"ס לעיל סי' קנ"ד או' נ"א יעו"ש. וכ"כ ח"א כלל ל"א או' מ"ז. ואם מונחים כבר אף להט"ז מותר. וספר גפ"ת וכו' על חנ"ך אסור כמבואר שם ביו"ד סס"י רפ"ב יעו"ש. מש"ז או' ו':

שם (נא) הגה. הו"ל וא"ל לאויר וכו' ומה שנוהגין לפרוס מפה על השלחן והמפה תלויה בכל ד' דדין יותר מטפח היינו כיון דמה שפורסין על השלחן לית בה משום אהל איכא אין לחוש כלל על מה שתלוי בכל ד' וכיוצא בזה כתב הר"ן

ס שם קליח
והרמב"ם שם וכפי
הרי"ף ע שם
ובעירובין ק"ב
והרמב"ם שם
פ הרמב"ם שם
וע' במש"ה ה"ה שם
בשם הרשב"א
והביאו הב"י צ"ל

בה שמרים לסגנן ומותחין פיה לכל צד חשוב עשיית אהל ואסור לנשותה: י מליה
כפורה שהיו עליה חוטין שהיתה תלויה בהם מע"ש מותר נשמותה ומותר לפרקה
וכן הפרוכת: יא עכילת חתנים שאין בגנה טפח ולא בפחות מג' סמוך לגנה רוחב טפח
הואיל שהיא מתוקנת לכך מותר לנשותה ומותר לפורקה וזהו שלא תהא משולשלת
מעל המטה טפח: יב צהנוטה פרוכת וכיוצא בה צריך ליזהר שלא יעשה אהל בשעה

שנוטה

בף החיים

יו"ד:

ס"ז דהיינו שהחייטין מועילין כמו רחוב טפח.
(ד) שם. ומותר לפורקה. כ"ה בהר"ם שם בהדיא דהא מדמי
ליה לכלת חתנים. ועוד דכלל הוא דכל שמותר
לנטותו דלא הוי אהל מותר ג"כ לפורקו. וכ"כ רש"י שם בהדיא
גבי כלי דבי רב הוגא והעו"ש לא דק. מ"א ס"ק י"ד. תוס'
א"י ח"י.

(ה) שם. וכן הפרכת. פי' אף הפרוכת שרי (כלומר וילון
שלפני הפתח והיינו הדין דסעי' א' דשרי כיון
שאין בו גג ומשו"ה הא' וכן לא דוקא. לב"ש) אעפ"י שלא היו
עליה חוטין משום דאין אהל אלא העשוי בעין גג. מ"מ. ומשמע
דאם עשוי להחיר לא מהני חוטין. מ"א ס"ק ט"ו. ור"ל מדלא
מוקי המ"מ בעשוי להחיר ושרי ע"י חוטין מזה מוכיח המ"א
דבה"ג לא מהני חוטין. לב"ש, אמנם התו"ש א"ו י"ט השיג על
המ"א וכתב דאם יש בו חוטין מהני אף אם עשוי להחיר יעו"ש.
(ו) סעי' יא. כלת חתנים וכו' והיא נתונה על שני עלים
זקופים ובולטים מהמטה אחד לראש המטה ואחד
לרגליה וקנה נתון עליהם והכילה פרושה עליו ויורדת לכאן ולכאן.
טור. לבוש. לב"ש:

(ז) שם. הואיל שהיא מתוקנת וכו' פי' שהכינה לכך דומיה
דפקק החלון דרס"י שייג (ר"ל דפגי במחשבה.
מחה"ש) אבל אם אינה מתוקנת לכך אסור וכמ"ש סעי' ח'
ודלא כעו"ש. מ"א ס"ק ט"ז. תוס' א"ו ד' ור"ל דכילת חתנים
הוי ממס דין דסעי' ח' ושם להרמב"ם פטור אבל אסור וכאן
מותר והיינו משום שהכינו לכך ולא דמי כ"כ לבנין ודי בהכנה
ור"ל סעי' הכנה שהיא לכבוד החתן שוב אינו דומה לבנין.
לב"ש. וכ"ז לדעת הרי"ף והרמב"ם אבל לדעת הרא"ש מותר
אפי' אם לא הכינה לכך הכינה לכך כיון שאין בגנה טפח
וכו' וכמ"ש בסעי' ח' ובדברינו לשם א"ו כ"ה. וכבר כתבנו שם
דדעת הפו' כדעת הרי"ף והרמב"ם יעו"ש:

(ח) שם. והוא שלא תהא משולשלת וכו' והטעם דכיון שהיא משול'
מן המטה טפח זקיפה לאחר בכלות השיפוע הו"ל הא' והוא
טפח מחילה וכל השיפוע נחשב לגג והוי אהל ממס. מיהו מטה דידן
שאין כילה עליה שפורסין עליהן סדין אעפ"י דנחית מפוריא טפח לית
בה והטעם דאם מה שמונה על המטה לא מקרי אהל כיון
שאין חלל תחתיו ומה שתלוי בזקיפה מקרי מחילה שאין עשוי
להחיר ושרי לכ"ע כ"ה מדברי הרשב"א. תוס' א"ו כ"ה. ועיין
לעיל סוף א"ו ג"ן:

(ט) סעי' יב צריך ליזהר שלא יעשה אהל וכו' כלומר שלא
יכפל לרחבו טפח דהוי אהל. והא דאמרין
בגמ' אם שרביב בגלימא טפח לא הוי אהל כל זמן דלא מהדק
וכמ"ש סי' ש"א סעי' מ' י"ל דשאני הכא דמכוין לעשות
מחילה משא"כ התם מ"א ס"ק י"ח. תוס' א"ו כ"ב:

(ע) שם. בשעה שנוטה. כלומר דבשעה שעוסק בתלייתה דרך
הוא שמתקפל מעט ברחבו ואם תכפל טפח הו"ל
אהל

(ח) שם. ומותחין פיה לכל צד בעגול ונעשה כאהל על חלל
הכלי. ב"י בשם רש"י. ט"ז סק"ט. ולפ"ז משמע דלתלות
בלא כלי שרי אבל המ"א ס"ק י"א כתב בשם תשו' הרמב"ם
באגרת סי' ט"ל שהטעם הוא שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול
שלא יבא לשמר וכתב עליו המ"א ואע"ג דבעלמא מותר לעשות
אהל עראי בלא מחילות הכא אסור יעו"ש משמע דאפי' אם
תולה אותה בלא כלי אסור. וכ"כ הא"א א"ו י"א דבש"ע משמע
כטור מטעם אהל ולתלות בלא כלי שרי ולהרמב"ם אסור. וכ"כ
הלב"ש על ה"ט סק"ט יעו"ש. והח"מ א"ו י' כתב דאפי' לפרש"י
אסור לתלות אפי' בלא כלי משום דמתני' מיירי בכל גוונא ר"א
מתיר וחכמים אסרין וק"ל כחכמים יעו"ש. וא"כ כיון שיש פלוגתא
אפי' לפרש"י יש לאסור בכל גוונא ואפי' שלא ע"ג כלי אסור לתלות.
אבל מותר לתלות כד בכותל ולא אמרינן דהוי כאהל, שבת קל"ז
ע"כ לפי' התו' קל"ח ע"א וכ"כ המ"א שם בשם תשו' הרמב"ם הנז'
ועיין לקמן סי' ש"ט א"ו קכ"ז שכתבנו דאם תולה אותה לסגן המים
שרי והוא בענין שאין בו משום אהל יעו"ש:

(ט) שם. ואסור לנטותה. היינו אפי' אם היו בה השמרים
מצע"י דליתן בה שמרים בשבת אסור אפי' אם
היתה תלויה מצע"י וכמ"ש לקמן סי' ש"ט סעי' ט' ועי"ש עוד
בסעי' יוד יעו"ש. ואין חילוק אם בא היום לתלותה ולנטותה בין
אם היתה תלויה מאתמול והיום בא לנטותה דהיינו למתוח ית'
לכל צד אסור:

(ס) סעי' יוד. מליה כפולה וכו' שקשרו בין שני כתלים והיא
משלשלת ומונעת בארץ וכנס לישן תחתיה. טור לבוש.

(סא) מליה כפולה וכו' שאין בגנה טפח ולא בפחות מג'
סמוך לגנה טפח אבל אי איכא בו טפח לא מהני
חוטין. כ"כ ב"י לדעת הרי"ף והרמב"ם והביאו מ"א ס"ק י"ב
והתו"ש א"ו ח"י. והגם לדעת הרא"ש אפי' יש בו אהל טפח מהני
חוטין ואם אין בו אהל טפח אפי' בלא חוטין שרי כתב ב"י
דנקטינן כהרי"ף והרמב"ם וכ"פ לעיל בסעי' ח' יעו"ש וכ"פ הלב"ש
וכ"ה דעת האחרונים, וכתב שם התו"ש ואפשר דאף דק"ל כהרי"ף
והרמב"ם דאף אם אין בגנה טפח בעינן חוטין או טפח פרום מע"ש
מ"מ אם היה מע"ש טפח פרום ע"י הכריכה אף דק"ל דחזיר
העגול לא מהני כהתו' ולא כמשמעות רש"י מ"מ כה"ג יש לזקק
דעת הרא"ש והטור דמקינן בכל גוונא עכ"ל. ועיין לעיל א"ו
כ"ז:

סב שם. שהיתה תלויה בהם מע"ש וכו' שתולה אותו על
המוט מקופל. מ"א ס"ק י"ג. ור"ל שהחוטין נחונים
במוט אלא שלא הרחיבו שיגיע מכותל לכותל אלא אדרבא קפלו
לכל הטלית על קנה אחר מהמוט ובשבת מותרת ממזרח למערב
שיגיע מכותל לכותל. לב"ש.

(סג) שם. מותר לנטותה. פי' סעי' החוטין מושך אותה והוי
כמוסיף על אהל עראי. ט"ז סק"י. וכתב הר"ז א"ו

שנוטה לפיכך אם היא פרוכת גדולה תולין אותה שנים אבל אחד אסור ואם היתה כילה שיש לה גג אין מותרין אותה ואפילו עשרה שא"א שלא תגבה מעט מעל הארץ ותעשה אהל עראי: יג קבגר ששומחין ע"פ החבית לכסות לא ישמחנו על פני כולו משום אהל אלא יניח קצת ממנו מגולה וז"ל כשהכובא (פי' כלי) חסרה מפת אבל אם אינה חסרה מפת מותר דאין כאן אהל

שמו צידה האסורה ומותרת בשבת. וכו' י"ב סעיפים:

א א הצד הצפור נדרור למגדר שהוא ניצוד בו ושאר צפרים וצבי לבית או לביבר שהם נצודים

כף החיים

נביאים ע"כ. ולעג"ד אין להקל כלל בגיגית של יין לאסור לרשב"א דמחזי כמשמרת. ח"ר או' י"ג:

עו (עו) **י"ג**. משום אהל וכו' ואע"ג דשרי להחזיר הקדירה ע"ג כירה בשבת ולא חיישין משום אהל הואיל והמחילות כבר עשויות י"ל הואיל והכובא רחבא יותר מדאי נעשה כאהל ר"ן ותו' מ"א ס"ק כ"ב. ומיהו כבר כתבנו לעיל או' ל"א דדעת האחרונים להקל אם הכיסוי מיוחד להם אפי' ברחבה ורק בכיסוי בגד יש להחמיר אפי' במיוחד להם כמ"ש באו' הקודם:

עז (עז) **י"ד** אלא יניח קלת ממנו מגולה. וכשקלת ממנו מגולה לית לן זה אף שפורש עליו טפח ויותר כיון שאינו עושה מחילות. תו"ש סוף או' כ"ה:

עח (עח) **י"ה**. כשהכובא חסרה טפח. היינו שיש חלל בין הכיסוי והמשקים כשיעור טפח דאז מקרי אהל. תו"ש או' כ"ו, לב"ש:

עט (עט) **י"ז**. כשהכובא חסרה טפח. וע"כ בסעודות גדולות שמניחין דפין על חביות כשנריכין שלחנות יזהר שיניח הלד הפתוח מהחביות למטה על הארץ. זכרו תורת משה סי' מ"א:

א (א) **סעי' א**. הלד נפור דרור למגדל וכו' והא דלפור אינו חייב. אם הכניסו לבית אוקמינא בגמ' (שבת ק"ז ע"ב) דה"ד בלפור דרור שדרכו לדור בביתם ואינו נילוד לפי שנשמט מזוית לזוית אבל עוף אחר כיון שהכניסו לבית ונעל בפניו חייב דנילוד הוא. ב"י. ועיין לקמן או' ו' ומשמע דרמב"ן פ' מלורע דלפור כולל לתורים ויונה ואווזים ותרנגולים נפור. כל כנף ולפור דרור הם הקטנים ביותר ודרים בענפי אילן ומשוררים והם בעלי פטופט ולטקרת מלורע מכפרין על בעלי פטופט. ח"א או' א':

ב (ב) **י"ח**. הלד נפור דרור למגדל וכו' מפני שפור דרור אף שהוא בבית קטן לא יכולין לתפשו. מ"א סק"א. וא"כ אפי' בבית שאין חלונותיו פתוחין אינו נילוד דהוי מחוסר עדיין לידה. ט"ז סק"א. וכ"כ הב"ח. וכ"כ האחרונים:

ג (ג) **י"ט**. הלד נפור וכו' ללידה לא בעינן שיעור אף שלד נפור ודעתו לאכילה לא בעינן שיעור אכילה שיהיה בו כגורגרת דלא חוליקן בזה דעתו. מהר"י מולכו בתשו' כ"י סי' ל"א. ברכ"י או' א':

ד (ד) **י"ז**. הלד נפור וכו' נפור שכנס לבית דרך חלון הפתוח אע"ג שאינו נילוד שם מ"מ אסור לסגור החלון או לסתום החור. ונ"ל דבזמן הקור דיש לער לנה או לער אחר מותר לנעול אם אין כוונתו רק להליל מן הקור כיון דאין בו לידה דאורייתא אע"ג דהוי פ"ר בדרכן אבל בשאר חיה ועוף דשייך בו לידה דאורייתא אסור אע"ג שאין מכין כלל דהוי פ"א. ח"ץ כלל ל או' ב':

אהל. לב"ש:

עא (עא) **י"ט**. תולין אותה שנים וכו' דיכולין לתלותה כאחד שלא תתקפל. ונ"ל דמטעם זה נהגו קלת ליזהר שלא לתלות הפרוכת בשבת כמ"ש בתה"ד סי' ס"ח יעו"ש. מ"א ס"ק י"ט. תו"ש או' כ"ג. ומיהו פרוכת שלפני ארון הקודש אין שם מחילה עליה וא"כ אף אם יכפל למעלה קלת אין אהל בלא מחילות כה"ג ח"א או' י"ט. ועיין לעיל או' י"ב:

עב (עב) **י"ז**. אבל אחד אסור. לפי שקושר וחוזר וקושר כדרך בנין שבנין מעט מעט אבל בשני בני אדם מותר לנטותה לפי שפורסין החלה ואח"כ קושרין אותה בבית אחת שאין זה כבנין שאין דרך הבנין כולו בבית אחת. לב"ש:

עג (עג) **י"ח**. שיש לה גג וכו' ל"ל שתפורה בעין שפה סביבה. מ"א סק"ו ח"ר או' י"ג. תו"ש או' כ"ד. ור"ל שהנג תפור כעין שפה סביב בקלה התחתון. וז"ש בש"ע שא"א שלא תגבה מעט מעל הארץ וכו' ר"ל אותה שפה שבקלה התחתון ועי"ז יהיה אהל עראי:

עד (עד) **סעי' יג**. בגד ששומחין על פי החבית וכו' והיינו אם אינו מיוחד לכך שנוטל בגד מעלמא ומכסה על החבית משא"כ בכיסוי המיוחד להם ודרכו בכך תמיד לא מחזי כעבד אהלל ומשום בהחזרת קדירה ע"ג כירה שרי דדרכו תמיד בכך וכן בכל כיסוי כלי שאין עושה מחילות בשבת רק הכיסוי לחוד. ט"ז סוף ס"ק י"א. וכ"כ דעת הערה או' ב' והמש"ז או' י"א. מיהו הנה"ש או' ד' כתב דבגד לא מהני מיוחד לכך יעו"ש. וכ"כ הר"ז או' י"ט. בן א"ח פ' שמות או' יוד. וע"כ כתב בן א"ח שם דכלים שדרכם להניח בהם מרקחת או דבש וכיוצא שדרכם לסתום פיהם בחתיכת בגד מפני שלא יכנסו בהם נמלים וכיוצא לריכין להזהר לעשות להם כיסוי מחרם או עץ ויניחו חתיכת הבגד למעלה מאותו כיסוי ולא יכנסו בהם בחתיכת הבגד בלבד עכ"ל וכ"מ לקמן סי' ש"כ סעי' ט"ו דהכא איירי בבגד העשוי לכך ואפ"ה יש בו משום אהל דבאינו עשוי לכך בלא"ה אסור יעו"ש:

עה (עה) **י"ח**. בגד ששומחין על פי החבית וכו' עיין גן המלך סי' נז שכתב דדוקא יין שלריך לאויר שבחביות כדאמרינן במנחות שלא היה ממלא החביות שיהא ריחה נודף אבל החביות של שמן ושל דבש אע"ג דאית בהו כמה טפחים חסרים שרי לכסות דהא א"ל לאויר החסר שיש בחבית יעו"ש והביאו י"א בהגה"ט והשע"ת או' כ"א ומיהו כתב שם הי"א דלפי מ"ש ה"ב דבספר נמי אסור (עיין לעיל או' ב"ן) ה"ה בכל הכלים אסור עכ"ל. וכ"מ ממ"ש לעיל באו' הקודם בשם בן א"ח ועיי' יש להחמיר בכל הכלים. ובשכנה"ג כתב האידנא נוהגין לכסות גיגית וחביות דסמכין על פו' שאין אהל בלא מחילות ועוד דלא טלטלו ממוקם למקום והגח להם לישראל אם אינם

ג טז כנריסא.

נצודים בו חייב ואם אינו ניצור בו פטור אבל אסור: ב נצד צבי ישן או סומא חייב חומר או חולה או זקן פטור. הגה המשסה כלב אחר חיה בשבת הוי לידה (כ"ב) וי"א אף בחול אסור ללוד

בבלים

בבא תרומה

(יג) **שם**. או חולה. בגמ' פריך והא תניא חולה חייב ומתוך הא בחולה מחמת אישתא (דהיינו חמימות) הא בחולה מחמת אובלגא. ופרש"י אובלגא עייפות שאינו יכול לזוז ממקומו ונילוד ועומד הוא אבל מדברי הרמב"ם פ"י נראה שמפרש שמחמת אובלגא חייב. ז"ל וז"ל. והא דלא כתבו הטור וס"ע לחלק בין חולה לחולה וכאחד מן הפרגים כתב הב"ח לאפשר כיון שראה הטור שנחלקו באזה חולה חייב לכך כתב בסתם דחגר חולה או זקן פטור כלומר דחולה דנילוד ועומד דומיא דחגר או זקן הוא דפטור ואם אינו כי כח חולה חייב והדבר מסור לפי מה שמכירין בני אדם באותו חולה בין בחולה מחמת אישתא בין בחולה מחמת אובלגא דהדבר ניתן לשיעורין לפי מה שהוא חולה עכ"ל. וכן כתב העו"ש או' ד' בסתם דחולה הרבה מאד שאינו יכול לזוז ממקומו אפי"ה פטור אבל אסור ע"כ. משמע דכל חולה שאינו יכול לזוז ממקומו בין מחמת חמימות בין מחמת עייפות הלכו פטור אבל אסור. וכ"מ מדברי הח"ר או' ד' מיהו ה"ט או' ב' פ"י דברי הטור והש"ע כדעת רש"י דחולה מחמת עייפות הוא דפטור אבל מחמת חמימות חייב יעו"ש וכ"כ הר"ן או' ב' אמנם יכול לומר דגם כדעת ה"ט ודעימיה אם חולה כ"כ מחמת חמימות עד שאינו יכול לזוז ממקומו הו"ל כחולה מחמת עייפות והלכו בשבת פטור אבל אסור ויכול לומר דגם באופן זה חייב נמלא דיש בזה מחלוקת הפיו אבל מ"מ לכ"ע פטור אבל אסור:

(יד) **שם**. או חולה וכו' ראה לבי ואמר לו תע"א תע"א ולא עשה בו מעשה ובה וישב שם עד הערב ולא הכניסו למקום המשתמר אין בו סרך אסור כלל. מהריט"ץ סי' רמ"ה. ח"ר או' ו' ברכ"י או' ב':

(טו) **צריעין** שילאו מהכוורת מותר לומר לעכו"ם להעמיד נגדן מטה משום דמי לימון ולדבר להן דברים עובים עד שיקבלו במטה ולקחת המטה עמהם וליתנו בכוורת מבלי שיתחום פתח הכוורת ואפי' לישראל אפשר דשרי. מהריט"ץ בתשובת ה"ח או' י"ב ברכ"י או' ג' שעת' או' ח"י: (טז) **ב"י** שלד תור או בן יונה ע"י עכו"ם בשבת ולוהו שיניחנו בתוך חלל חלון של זכוכית עבד איסור דאמירה לגוי ב' פעמים והגם דאח"כ נמלך ופתח פתח החלון שיצרח העוף לא פקע בהא איסור לידה דעבד. לב חיים ח"ב סי' קל"ה. והביאו הפתה"ד או' ד':

(יז) **שם**. או חולה וכו' או קטן. הרמב"ם פ"י דין כ"ד. וכ"מ בתוספתא. ח"ר או' ה' ואפשר קודם שיהא יכול לרוץ כיב מאירי. פת"ע או' ו':

(יח) **שם**. או חולה וכו' וכן לפעמים שארנבת חולה ומונח על הדרך אעפ"י שאינו יכול לזוז ממקומו מחמת חולי אסור ליקח אותו דהוי לידה וי"א דחייב ובלא"ה יש בו איסור מוקלה, ח"א כלל ל' או' ה':

(יט) **שם**. הגה. המשסה כלב אחר חיה וכו' וז"ל הרמב"ם (פ"י דין כ"ב) המשלח כלבים כדי שילודו לזאבים וארנבים וכיוצא בהם וצרח הלבי מפני הכלב והיה הוא רודף אחר הלבי או שעמד בפניו והזהירו עד שהגיע הכלב ותפשו ה"ז תולדת הלד וחייב וכן העושה כדרך הזה בעופות עכ"ל והביאו מ"א סק"ד וכתב

(ח) **שם**. הלד לפור וכו' מי שפגע ביום ש"ק בקן והאם רובלת על האפרוחים אי מחייב בקיום מלות שילוח הקן. עיין להרב חת"ס חת"ס סי' ק' שנשאל ע"ז והשיב דלא מיבעיא לטעם הזה"ש דמלות שילוח הקן הוא לעורר יללת אימא עילאה על בניה דפשיטא דבשבת וי"ט אסור לעורר יללה לעילא אלא אפי' ע"פ הנגלה לאו שד ועי"ש שכתב דאפי' היכא דליכא חיוב משום לידה אלא איסור מוקלה דרבנן אפי' אסור יעו"ש והביאו הפתה"ד או' ח' ועי"ש מ"ש על דבריו יעו"ש. ועוד עיין להרש"ש ז"ל על ע"ה שער ט"ו פ"ג שכתב דלריך לזיזת שלא לעשות מלה זו בעת שיש לזון מוחין דגדלות כגון בעתות התפלה וכיוצא ולא במ"ט ימי העומר ולא מר"ה עד ש"ע כי בכל העתים האלו יש מוחין דגדלות יעו"ש ולפ"ז גם בשבת לא יש מקום למלוה זו כי בשבת נכנסין מוחין דגדלות וגם אין מסתלקין כידוע:

(ו) **שם**. ושאר לפרים וכו' וכ"כ הלב"ש. והב"ח כתב דאין לחלק בין לפור דרור לשאר עופות וכתב דכ"ה דעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש יעו"ש. וכ"כ הא"ר או' ב' אבל המ"א בס"י תל"ז סק"ט כתב דגם דעת הרמב"ם והפ"י כדעת הש"ע דיש לחלק בין לפור דרור לשאר עופות יעו"ש וכ"ה דעת האחרונים:

(ז) **שם**. ושאר לפרים וכו' מודתם המחבר משמע דאין לחלק בין אלוים ותרנגולים לשאר עופות. עו"ש או' ב' ועיין לעיל או' א':

(ח) **שם**. ולבי לבית וכו' או לגנה או לחצר ונעל בפניו. הרמב"ם פ"י דין י"ט.

(ט) **שם**. שהם נלודים בו וכו' והיינו שיכולים לתפשו בשחיה אחת ויכול להגיעו צריה אחת וא"ל לישב צינתיים כ"כ המ"מ. והיינו נמי שיעורא שאין מחוסרין לידה וכמ"ס סי' תל"ז. ובש"ס איתא נמי שיעורא אחריתא והיינו כל היכא דנגעי טולא דכתלי אהדדי והטור והמחבר השמיטו שיעור זה משום דלא פסיקא להו דהכל תלוי בהגברות כתלים ורוחצ הבית אלא שבזמן הש"ס היה להם שיעור ידוע לזה כמ"ס התו' ולכך נקטו הך שיעורא לחוד. וכ"ז כשהחלונות סתומין אבל כשהם פתוחין פשיטא דלא מיקרי לידה כיון שיכול לפרוח דרך החלונות. תו"ש או' ב' והיינו בעיף אבל לבי ושאר חיות שאינם יכולין לפרוח אפי' החלונות פתוחים והבית אינו מקורה חשיב לידה וחייב:

(י) **שם**. שהם נילודים בו וכו' והשולח דגים מן הים לתוך ספל של מים ה"ז חייב אבל אם עקרו מן הים לצריכה של מים ה"ז פטור. והלד ארי אינו חייב עד שיכניסנו לכיפה שלו שהוא נאסר בה. הרמב"ם פ"י דין י"ט. מ"א סק"ב. ח"ר או' ב' תו"ש שם. וכן הלד חיה ברשת רעועה דיכול לנתקו ולילך לה אין חייב חטאת ויניח ברשת ולא יעלו בידיו. ח"א או' ו':

(יא) **סעי' ב**. הלד לבי ישן וכו' שאילו דרכן לישמם כשמרגישין יד אדם וכשילדן הוי לידה ממש אבל חומר או חולה או זקן פטור דנילודין ועומדין הן שאינן יכולין להשמיט. ז"ל ולבוש:

(יב) **שם**. הלד לבי ישן וכו' וגראה דה"ה שאר מיני נילודים וכ"מ בהרמב"ם וסמ"ג. ח"ר או' ב':

בכלבים משום מושב לנים. (א"י): ג' דכל שבמינו נצוד חייב עליו אין במינו נציד פטור אבל אסור הלכך זבובים אע"פ שאין במינו נצוד אסור לצודן. הגה *ולכן יש לזהר שלא לסגור תיבה קטנה או לסתום כלים שזבובים צו בשבת דהוי פסיק רישיה שילודו שם (בה"ט ומרדכי ס"פ כירה ואגור) ויש מקילין במקום שאם יפתח הכלי ליטלם משם יצרחו. (מיר): ד' הפורסין מחצלת ע"ג הבוורת (מקום שמתכנסים צו הדבורים לעשות דבש) ובלבד שלא יכוין לצוד וגם הוא בענין שאינו מוכרח שיהיו נצודים כי היכי דלא להוי פסיק רישיה: ה' יצבי שנכנס לתוך הבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו שנים פטורים אין אחד יכול לנעול ונעלו שנים חייבים. הגה ואם הפתח כבר מוגעף מותר לנעלה במנעול ר"ן

בף החיים

ד שם צברייא
וכחמיו וכי
הרמזים בפ"י
*(וילנע"ד שמקום
הגיה זו שייך
לאחר סעיף ד'
כי מדין המחילה
וכו למדו דין זה)
ה שם מי
ו מרדכי שם והמ'

(ב) **שם** בהגה. ויש מקילין וכו' והצ"ח פסק להחמיר וכן עיקר. מ"א סק"ח. והט"ז סק"ד כתב להכריע דדוקא בספק אם יש שם זבובים אי"ל לבדוק אח"ז אבל אם רואה בודאי שיש שם זבובים יפריח מה שגראה בעיניו ואין לחוש יותר ובפרט דמידי דרבנן הוא שאין במינו נילור יעו"ש אבל הא"ר או י"ד כתב דאין להקל בקיץ במקום שיש אוכלין וכתב שכ"כ באגודה פ' משילין:

(בז) **סעי'** ד. פורסין מחללת וכו' בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים גמ':

(בח) **שם**. ובלבד שלא יכוין ללוד. דדבורים. מניס נילור הוא. כ"כ הלבוש וכו' צ"י אבל מהרש"א צבילה דף ל"ו כתב דדבורים אין צמינס נילור וכן הב"ח וכל האחרונים השיגו על צ"י צבילה. א"ר או' י"א ועי"ש. וכ"כ לעיל או' כ"א יעו"ש ועיין בא"י שח"ז:

(בט) **שם**. דלא להוי פסיק רישיה. ואע"ג דדבורים אין צמינס נילור כדאיתא צבילה וכ"כ מהרש"א וצ"ח וא"כ

ליכא איסורא דאורייתא אפ"ה אסור משום פסיק רישיה ואם יש בו חור קטן אף שאינו נראה שרי דלא הוי פסיק רישיה. תו' צבילה: מ"א סק"ט. אבל כשאין בו חור כלל אז הוי פסיק רישיה ואסור אפי' במילי דרבנן. תו"ש או' ח':

(ל) **הפוס'** מלודה ובשעת פרישתו נכנס חיה לתוכה חייב אבל אם נכנס אח"כ לתוכה פטור אבל אסור

משום שאינו יודע אם ילוד אם לאו. תו' שבת י"ז ע"ב. ונ"ל דמה"ט אסור להעמיד בשבת המלודה ללוד צו עכברים. מ"א שם.

ר"ז או' ו' וכ"מ בפסקי תו' לשבת או' ס"ב. וכ"כ האחרונים, ועיין ח"א כלל ל' או' ז' וכן חבור לפתוח המלודה לפני החתול

כדי שיאכל אותו והמלודה הויא כלי שזולתו לאיסור. חס"ל או' ב' ולכן אם העמיד המלודה מע"ש ונילוד בה עכבר צבילה לריך לזהר שלא יסירו ממנה העכבר עד מו"ש. בן א"ח פ' וארא

או' ז':

(לא) **ואם** מותר להעמיד סם המות לזבובים או לעכברים בשבת עיין בה' שבות יעקב ח"ב סי' מ"ה שכתב דמותר אלא שבסוף אסרו משום מוקלה יעו"ש. וכ"כ בשו"ת קרית

חנה סי' ד' לאסור יעו"ש וכ"כ האחרונים.

(לב) **סעי'** ה. לצי שנכנס לבית וכו' מאליו. רש"י והר"ן. וא"כ כ"ש אם הכניסו לבית ונעל בפניו דחייב. וכ"כ

הב"ח:

(לג) **שם**. ונעל אחד בפניו וכו' היינו שסתם הדלת ואפי' בלא מנעל. א"א או' יו"ד. ר"ז או' ז':

(לד) **שם**. ונעל אחד בפניו חייב. שזו היא לידתו. רש"י והר"ן עו"ש או' ז' ומיירי שהבית אינו גדול כ"כ דמטי ליה

בחד שחיה וכמ"ש לעיל או' ט' דאי לאו הכי פטור אבל אסורין.

וכתב משמע דאם לא עשה בעלזמו מעשה פטור ומ"ש מור"ם ז"ל בהגה בשם הכלבו לאיסורא בעלמא קאמר עכ"ד. חמנס הא"ר או' ו' תמה על דברי מ"א הנז' שכתב דהכלבו לאיסורא בעלמא קאמר דמקאמר מור"ם ז"ל בהגה הוי לידה משמע דחייבא איכא ועוד דהא איתא בהדיא בכלבו המשלח כלבים לרדוף אחר הלילה ורדף כדי שיגיע הכלב לתפסה חייב ע"כ. וע"כ כתב דמ"ש הכלבו ורדף כדי שיגיע וכו' היינו מעשה וכתב דכן יש לפרש דברי מור"ם ז"ל יעו"ש וכן הברכ"י או' ד' השיג על דברי מ"א הנז' ועל דברי הא"ר הנז' כתב דהעיקר חסר מן ההגה וע"כ כתב שלא דקדק מור"ם ז"ל לכתוב כל דברי הכלבו משום דלא נפקא לן השתא אי חייב או איסור לבד וס"ל דבכל גוונא איסורא איכא ומ"ש בהגה הוי לידה הוא שלא בכיוון דבלא רדף ליכא חייבא אלא איסורא יעו"ש:

(ז) **שם** בהגה. משום מושב לנים. וכל העושהו אינו רואה בשמחת לויתן. דמ"א או' ב' מ"א סק"ה. ואפשר אם פרנסתו בכך אין איסור רק אם לטויל הוא עושה אז הוי מושב לנים. א"א או' ה':

(כא) **סעי'** ג. כל שבעינו נילור וכו' היינו שדרך העולם ללוד מניס אלו כגון חיות ועופות ודגים. ר"ז או' ד' ודבורים משמע צב"י דהוא בכלל דבר שבמינו נילור אבל שאר פו' פליגי עליה וכ"מ מהגר"א סק"ו. וחגבים טהורין לדעת רש"י הוא דבר שבמינו נילור אבל הרמז"ס אין סובר כן עיין ח"ר או' י"א. עכבר הוא דבר שבמינו נילור דיש מין עכברים שמהמשין בעורן. ח"א כלל ל' או' ז':

(כב) **שם**. אין צמינו נילור וכו' כגון לרעים וזבובים ויתושים וכיוצא באלו שאין דרך העולם ללוד מניס אלו

מפני שאין בהם לורך ואעפ"י שהוא נד אחת ללורך פטור אבל אסור מד"ס אפי' ללודן שלא ללורך אלא כמהעסק בעלמא.

ר"ז שם:

(כג) **שם**. פטור אבל אסור. אפי' ללודן. תו' והר"ן. מ"א סק"ו. א"ר או' ח' תו"ש או' ה' ר"ז שם:

(כד) **שם** בהגה. שלא לסגור תיבה קטנה וכו' אבל גדולה ס"ל לרמ"א דלכ"ע שרי אפי' אם היה אדם עומד

בתיבה לא יכול לתפסה בחד שחיה. מ"א סק"ז. מיהו הלבוש השמיט מ"ש רמ"א קטנה אלא אסור אפי' גדולה. וז"ל הכלבו

שלא ינעול שידה תיבה ומגדל שיש אוכלין בתוכו ומלווין שם זבובין הרבה אם לא יניח להם ריוח שיילאו בו ע"כ. ואף

בחור קטן שאינו נראה לזבובין מותר. וכ"כ התו' גבי דבורים א"ר או' ט':

(פה) **שם** בהגה. או לסתום כלים וכו' אלא יתן סכין או שום דבר בין הכיסוי לתיבה בענין שיוכלו ללאת

משם ואעפ"י שאין מכיון ללודן פסיק רישיה הוא. לבד:

יבעל התרומה (ר"ן פרק האורג והמגיד פ"י): **ז** אישב אחד עד הפתח ומלאו יכול השני לישוב בצדו ואפי' אם וה"ה בפ"ה . **ע**מר הראשון והלך לו השני פטור טומות והראשון חייב: **ז** יתצר נחשים בשבת או ז שבת ק"ו במשנה ח שם במשנה . ש שם במשנה ק"ז י משנה כ"ב דעדות וכדמס' לה שמואל בשבת ק"ז . שאר

בבא תרומה

פטור אלא כדפירשית עכ"ל והביאו מ"א ס"ק י"א. וכתב הח"מ או"י כגון שלא ישב השני אלא ברוחב הפתח זה בחצי הפתח וזה בחצי הפתח אלא שהראשון ישב ופניו כלפי פנים ומילא את הפתח וזה השני ישב ופניו כלפי חוץ גבו של שני לגבו של ראשון ומילא ג"כ את הפתח ועמד הראשון והלך לתוך הבית ועדיין הפתח סתום מחמת השני עכ"ל לב"ש. ומ"ש שם המ"א להשיב על דבר התו"ט הנ"ל כי כיון דכבר נילוד ע"י הראשון אף אם ילך הראשון ויניח הפתח פתוח ואח"כ יבא השני לישוב בפתח שרי כבר השיגו עליו הא"ר או"י וזהו"מ שם וכתבו דאף אם כבר נילוד יש לידה אח"כ אם נפתח הפתח וזה אחד וסתמו ודברי התו"ט נכונים וברורים יעו"ש. וכ"כ תו' חדשים בגליון פ"י המשנה לר"ע בשם מוהרש"ח שהשיג על דברי מ"א הנ"ל וכתב דאליבא דרינא יפה כיון התו"ט יעו"ש. וכ"כ א"א או"י י"א דמהו שבת ק"ו ע"כ ד"ה למה מוכח כהתו"ט יעו"ש. וכ"ה דעת האחרונים. ועיין לעיל או"י מ' :

מה וכתב המ"א בשם הרמב"ן ישב על הפתח ולא ידע שלבי בתוכו ואח"כ נודע שיש שם לבי מותר לו לישוב עד שתחשך מפני שקדמה לידה למחשבתיה. מ"א ס"ק י"א. תו"ש או"י י"א. ר"ז או"י י"א. בן א"ח פ' ואר"א או"י ד' :

מו וכתב הרשב"א שבירושלמי נראה שמותר לנעול לשמור ביתו אעפ"י שע"י כן נילוד הלבי ממילא שרי ובלבד שלא יתכוין לשמור הלבי בלבד ע"כ ואין להקל כ"כ עכ"ל. והר"ן הקשה על הרשב"א דפסיק רישיה הוה ובש"ג כתב ליישב דעת הרשב"א יעו"ש ומ"מ אין להקל. מ"א שם. אמנם הא"ר או"י י"ד והערה או"י ב' הקשו על דברי הרשב"א הנ"ל מכמה סוגיות בש"ס דמוכח דאפי' לא נתכוין אלא לדבר היתר ונעשה האיסור ממילא דפיר הוא אסור וע"כ כתב הא"ר שם דאף אם עושה לשמור ביתו אם יודע שיש שם לבי חייב יעו"ש. וכ"פ התו"ש שם דלא כרשב"א. וכ"כ האחרונים :

מז וכתב ר' אפרחם חתם סופר וי"ש ומשמרה עד שתחשך גמ' מ"א שם. ור"ל דא"ל לפתוח לו מקום שיצא דהא אינו אלא שומר ורק דאסור ליעלו ביד משום מוקלה. לב"ש. ואם יש לו בית הולך ומניחו שם רק ציד אסור ליקח משום מוקלה. וביו"ט גמי מוקלה שניטור היום הא בגוונא דלא שייך מוקלה מותר ליקח ציד דכבר נילוד ועומד. הוא. א"א או"י י"א. ומ"ש דאם יש לו בית הולך ומניחו שם וכו' היינו במקום דליכא איסור הולאה וכגון שיש עירוב דוק :

מח מותר לפתוח הבית מפני הלבי או לפרקו ממנו וכו' ובלבד שלא יטלטלו. מ"מ. מ"א שם. א"ר או"י י"ג. תו"ש שם. ר"ז או"י י"ב :

מט שם. השני פטור ומותר. לישאר יושב שם ואפי' אם עושה לשמור מכאן ואילך אין בכך כלום שהלבי כבר נעשית והוא אינו עושה אלא שמירה. לבוש :

ן שם. והראשון חייב. אבל אם לא מלאהו הראשון ומלאהו השני השני חייב. ב"ח :

נא סעי' ז. אם לרפואה וכו' להתרפאות בבשרו או בעלמו. הרמב"ם בפ"י המשנה לעדיות פ"ב מ"ה :

בן שם. אם לרפואה חייב. משום דהא במינו נילוד הוא. תו"ש

לח שם. נעלו שנים פטורים. דכתיב בעשותה העושה את כולה ולא העושה את מקלטה וא"כ כיון שכל אחד בפ"ע יכול לנטלו הרי כל אחד אינו עושה אלא מקלטה. תו"ש או"י ט' **לז** שם. אין אחד יכול לנעול וכו' ואם אחד אינו יכול ואחד יכול היכול חייב והשני הוי מסייע ואין בו ממש ופטור רמב"ם פ"א. מ"א ס"ק י. וכן הדין בכל מלאכות שבת. ר"ז או"י ז' וזה שאינו יכול פטור אבל אסור. א"א או"י י"ד :

לז שם. אין אחד יכול לנעול וכו' ואפי' אם הוא בעל כח גדול אלא שעושה באופן שהוא לבדו אינו יכול לעשותו כגון שעושה באמצע אי' שלריך לסיועת אחר מקרי נמי אינו יכול וחייב. כ"כ התו"פ המלניע דף ל"ג ע"א. תו"ש או"י י"ד . **לח** שם. ונעלו שנים חייבים. דאורחיה הוא לנעול בשנים והרי לכל אחד מלאכה דבלאו איכו לא מתעבדא. רש"י והר"ן :

טל שם הגה. ואם הפתח כבר מגופף וכו' פ"י הדלת סתום באופן שאין הלבי יכול לברוח. לב"ש.

ט שם בהגה. ואם הפתח כבר מגופף וכו' וה"ה כשהיה לבי קשור בבית ונעל אעפ"י שיתר הלבי אח"כ אין אומרים לזה שיפתח את ביתו כדי שיצא הלבי כיון שבשעה שנעל בהיתר נעל. הר"ן. והביאו א"ר או"י ט"ו. וכ"פ בן א"ח פ' ואר"א או"י ד' ומ"ש המ"א ס"ק י"א דמיירי כגון שלא נעל הדלת עדיין משקרו הלבי בתוכו ומשמע דאם נעל פ"א אחר שקשרו הלבי בתוכו אפי' אם אח"כ יתיר הלבי ונפתח הבית שרי לנעול כבר השיג עליו הא"ר או"י ט"ו והביא ראיה מן התוספתא דאם נפתח הפתח ונעל חייב ואף שהיה נילוד כבר יעו"ש. וכן הח"מ או"י ג' השיג על דברי מ"א הנ"ל וכתב דאף אם כבר נעל הפתח אם אח"כ יתיר הלבי ונפתח הפתח הנועלו חייב משום לידה יעו"ש. וכ"כ דעת האחרונים. ועיין עוד לקמן או"י מ"ד.

מא החתול דינא כשאר חיה ואסור ללוד אותה כמ"ס ספי' זה בהגה. ואם נכנסה לחדר אסור לסגור הפתח עד שיוציאה משם אם יודע שהיא שם ואע"ג דאינו מתכוין ללודה וגם אינו רולה בלידתה שאין לו עורך בזה כלל עכ"ל אסור אם יודע שהיא שם וע"כ במקום דשכיחי חתולים הרבה בבתיים לריכים להזהר בדבר הזה מאד דאם נכנס לחדר ולכל מקום שיש לו פתח לנעלו ורואה שיש שם חתול שלא ינעול הפתח עד שיוציא את החתול עשם. בן א"ח שם או"י ה' :

מב ולבן לריך להזהיר את העם שלא יניחו לבי וכיוצא ביום שבת בתוך החצר בלתי קשירה או סגירה בתוך הכלוב דאז אסור לנעול פתח החצר בשבת, בן א"ח שם או"י ט'.

מג סעי' ז. יכול השני לישוב בלודו. ואפי' אם כוונתו בשביל הלבי שרי כיון דכבר נילוד ע"י הראשון. הרמב"ן בליקוטיו על מס' שבת :

מד שם. ואפי' אם עמד הראשון והלך לו וכו' כתב התו"ט (בפ"י המשנה) כלומר שהלך לו לתוך הבית דא"ל לא חימא הכי היאך אפשר שהשני ימלא מקומו של ראשון מבלי שתחלה המקום פנוי מאין יושב ואז הלבי אינו נילוד ומלא כשהשני חוזר אח"כ וממלא הפתח הוא לרו להלבי ולמה יהיה

שאר רמשים חמוקים אם לרפואה חייב ואם בשביל שלא ישכנו מותר: ח' כשמונה שרצים האמורים בתורה הצדן חייב והחובל בהן אע"פ שלא יצא מהם דם אלא נצרר תחת העור חייב ושאר שרצים אינו חייב החובל בהם אא"כ יצא מהם דם והצדן לצורך חייב לשלא לצורך או סתם פטור אבל אסור מלהרמב"ם חייב: ט' פרעוש הנקרא ברגות' בלשון

ערב

בף החיים

כ שם בשבת נמש' לשם בחוספות . פ שם נפיי וכחז הר"ן דלשעמי' אזיג דפסק בה"א דמלאכה שאינה זריכה לגופה חייב דלא כר"ש

(ס) שם, והחובל בהם וכו' וי"א דחובל חייב משום מפרק שהיא תולדה דדש ואע"ג דאין דישה אלא בגדולי קרקע בהמה מקרי גדולי קרקע ואינו חייב עד שיולא דם כגורגרות ממקום למקום. וי"א דחייב משום לובע, וי"א מפני נטילת נשמה (זהו שעורו בגל שהוא מחה"ש) שבאחתו מקום ולזה הסכימו רוב הפוסקים מ"א ס"ק ט"ו וכ"כ לעיל אוי ח"ן בשם הר"ן והלבוש דהחיות הוא משום נטילת נשמה שבאחתו מקום יעו"ש וכ"כ התו"ש אוי טו, ר"ז אוי ט"ו, וכ"כ האחרונים:

(סא) שם, והחובל בהם וכו' ובחובל בחדש או בבהמת חבירו דרך נקמה הרמב"ם (פ"ח דין ח') מחייב שעושה נחת רוח לילדו והראב"ד פטור יעו"ש. וה"ה בקורע פליגי (פ"י דין י"ד) וכ"ל דחובל לרפואה חייב לכ"ע. מ"א ס"ק ט"ו א"ר אוי י"ט, ח"א כלל ל"א אוי ד' ואפי' המכה את חבירו דרך שחוק או שאותו בבשרו בחזק עד שנתאדם אסור מדין: (סב) מ"י שהכה את בנו בשבת לייסרו ומחמת הכאה עשה זו חבורה והוליא ממנו דם חייב דאין זה דרך יסור לחוכחה

לבן קטן אלא כי בשגעון ינהג. לב חיים ח"ג סי' ל"ה יעו"ש, ועיין ח"מ סי' תכ"ד סעי' ב' ומ"א לעיל סי' רע"ח יעו"ש; (סג) לחלוצ שיניו במחט דיש חשש דיואל דם או לחתך הרבה בבשרו דיש חשש דיואל עור או דם לא יעשה כן לכתחלה. כף החיים להרמ"ק סי' ל' אוי ל"ז, בן איח פ' וארא אוי י"ד. ובענין אם אסור לכתך דם שבין העינים עיין בדברינו לקמן על סי' שכ"ח סעי' מ"ח יעו"ש:

(סד) שם, ושאר שרלים וכו' כגון חולעת ומחשים ועקרבים רש"י ר"פ ח' שרלים, וברטנורה ור"י פירשו נמי חלזונות, א"ר אוי י"ט:

(סה) שם, ושאר שרלים אינו חייב וכו' דכיון שעורם רך במהרה נלרר הדם אעפ"י שאין שם חבורה, מ"א ס"ק ט"ו. תו"ש אוי י"ז ועיין לעיל אוי ח"ן.

(סו) שם, והלדן לצורך חייב, שהרי במינס נילוד, תו"ש אוי ח"י. ועיין לעיל אוי כ"ה דיש פלוגתא כזה.

(סז) שם, שלא לצורך או סתם וכו' דסתמן שלא לצורך הוא שאין ראויין לכלום והויא לידה שלהם מלאכה שא"ל לגופה ופטור, לבוש, תו"ש אוי י"ט.

(סה) שם, העולה דג מן הספל של מים והניחו עד שמת חייב משום חונק ולא עד שימות אלא כיון שיבש בו כסלע (ואם היה הדג קטן מסלע הכל לפי קטנו, כלכלת שבת) בין ספיריו חייב שאינו יכול לחיות, שבת ק"ז ע"ב ורמב"ם פ"יא דין א' ולא יבש ממש אלא כשזר ריר משם ונמשך האלבע שם כשמניחו עליו, גמ' שם ור"י ח"י, וא"כ לריך ליהדר שלא יצוה לעכו"ם ליטול דג מן החבית של מים אעפ"י שירא שימות, מ"א ס"ק י"ז. א"ר אוי ד' תו"ש אוי י"ט ר"ז אוי י"ג, ור"ל שירא שימות ויסרחו המים ויהיה לו הפסד, לב"ש. והיינו אם מזה להניחו ביבשה אבל אם מזה להניחו לים שרי דאין זה נטילת נשמה עד שיניחו ביבשה כשיעור שיבש כסלע. א"א אוי י"ז וכ"כ בנ"א כלל ל"א אוי א' ומיהו לפי מ"ש מ"א סי' תל"ז בק"ו בשם

תו"ש אוי י"ב. ועיין לקמן אוי כ"ה:

(נו) שם, ואם בשביל שלא ישכנו מותר. ואפי' אינה ממיחה מותר להגלל מלערה דגופה. לבוש.

(דו) שם, שלא ישכנו מותר. אף לכתחלה. גמ' וטור, א"ר אוי י"ז:

(הו) שם, ואם בשביל שלא ישכנו מותר. בר"פ ח' שרלים מוקי לה כר"ש דאמר מלאכה שא"ל לגופה פטור עליה. הר"ן בסוף פ' האורג. ובמקום היוקא לא גזרו. ולהרמב"ם (בסעי' שאח"ז ובסעי' של"ד דס"ל כר"י מלאכה שא"ל לגופה חייב) הטעם משום דאינו נד כדרכו אלא מתעסק בו ואפי' אין ממיטין שרי דהא אין במינו נילוד. מ"א ס"ק י"ב. וכן פרש"י בר"פ ח' שרלים דנחש אין במינו נילוד אלא שהר"ן שם והרשב"א הקשו על פרש"י הגו' דא"כ אמאי חוקימנא בגמ' מח' כר"ע דפטר במלאכה שא"ל לגופה אפי' לר"י נמי ליפטר אלא ודאי הנכון דפטר משום דהויא מלאכה שא"ל לגופה יעו"ש. וכ"כ התו"ש שם. וכן הוכיח התו"ש פט"ז דשבת מ"ז דנחש מינו נילוד יעו"ש וכן הא"ר אוי ח"י והנה"ש אוי ה' הקשו על דברי מ"א ה"ז וכתבו דנחש במינו נילוד הוא יעו"ש. והתו"ש אוי י"ג והלבוש כתבו דט"ס במ"א וז"ל במינו נילוד יעו"ש. ומיהו בעיקר הטעם דפטור הרמב"ם כתב הא"ר שם בשם ס' יראים ופסקי רקאנטי דכל לידה שאינו אלא להצריח ההיוץ ממנו מודה ר"י דלא מיקרי לידה:

(זו) והלד נחש וכיואל בו בשבת כדי לחתך בו אסור, הרמב"ם בפ"י המסנה לשבת פט"ז מ"ז והרע"ב, וכתב שם התו"ש דהאי אסור לאו דוקא אלא ה"ה דחייב. ועיין עוד לקמן סי' שכ"ח סעי' מ"ה.

(זו) סעי' ח, שמונה שרלים האמורים בחורה. צ"פ שמיני החולד והעכבר וכו' מ"א ס"ק י"ג.

(חז) שם, שמונה שרלים וכו' כתב הר"ן החובל בח' שרלים עד שנלרר הדם חייב דכיון שיש להם עור העור מעכב הדם מללאת והלמלא העור מעכבו היה יולא ולפיכך חייב משום נטילת נשמה שבאחתו מקום כי הדם הוא הגפש אבל שאר שרלים כיון שאין להם עור שיעכב הדם אלו היה נעקר ממקומו היה יולא לחוץ ומשויה כל שלא יולא לחוץ פטור אבל כשיולא לחוץ חייב אף בשאר שרלים משום נטילת נשמה. ט"ז סק"ה. וכ"כ הלבוש וכ"ש החובל בבהמה וחייה ועוף דחייב אפי' בגלרר הדם כיון שכולם יש להם עור, ועיין לקמן אוי ס':

(טו) שם, הלדן חייב, אפי' סתם מפני שבמינס נלודין הם שולדן אותן לצורך עורן, לבוש, עו"ש אוי ט' והר"ן כתב טעם אחר משום דאין דרכן להזיק וסתמן נלודין לצורך העור. והביאו מ"א ס"ק י"ד. ור"ל דאין חילוק בין ח' שרלים לשאר שרלים אלא בסתמא דבח' שרלים סתמא הוה לצורך וחייב ובשאר שרלים סתמא פטור אבל אם נכתוין לצורך אפי' בשאר שרלים חייב ואם בודאי לא נכתוין לצורך גס בח' שרלים פטור. מחה"ש. והא דחייב בשאר שרלים אם לדן לצורך היינו אם יש במינס נילוד וכמ"ש בסעי' ג':

ג שבת ק"ז צנריי
וכר' יהושע ס' שם
צמח"ע עור מהא
דרכ אשי שם ס' שם דף י"ב: צנרייחא וכו'. צ. שם. צנרייחא ומח"ק.

ערב נאסור לצורו פא"כ הוא עד בשרו ועוקצו עואסור להרגו. הגה' ולא ימללנו בידו שמא יהרגו
אלא ימלנו בידו ויזרקנו (ר' ירוחם נ"ב ח"י) פאבל כנה מותר להרגה צוהמפלה בגדיו מכנים לא
יהרגם

בף החיים

לזודו. חמגס הט"ז סק"ח הכריע לומר דאם הוא על בשרו
אפי' אינו עוקצו שרי ליטלו כיון שראוי לעוקצו ואם הוא על
חלוקו מצפנים ואינו יכול להפילו כגון שלבש צבתי שוקיים
נמי המקל לא הפסיד יעו"ש. וכ"כ המ"א ס"ק ח"י די"א דמותר
ליטלו מעל בגדיו מצפנים. והח"מ או' ח' כתב דלכ"ע שרי
ליטלו מעל בגדיו מצפנים יעו"ש. וכ"כ הגה"ש או' ו' וכן הא"ר
או' כ"ב התייר ליטלו מעל בשרו אפי' אינו עוקצו יעו"ש. וכ"כ
התו"ש או' כ"א. אבל אם הוא בענין שאינו ירא שינשכנו כגון
על סרבלו מבחוץ אסור ליטלו אבל יכול להפילו מעליו. ט"ז שם
בשם התו' ונראה דה"ה המפלא בגדיו מפרעושים כיון שאינו
ירא שינשכנו דאסור ליטלו ביד אלא מפילו משם כלל אחר יד:
ע"ה (ע"ה) **ש"ה**. על בשרו ועוקצו. ונראה דה"ה בפשפש שהוא
מין שרץ כשמוכלין אותו ריחו מאוס ביותר והוא
מאוי בכותלים ובמטות וקורין לו בערבי צ"ק כמ"ש הרע"ב פ"ח
דתרומות מ"ב וברש"י דה דף כ"ח ע"ב יעו"ש דדינו כמו פרעוש
דאסור ליטלו כ"א על בשרו ועוקצו וההורגו חייב כמ"ש בזה
שאח"כ יעו"ש. אבל כפי הנראה דיש להקל יותר בפשפש מפרעוש
בענין הנטילה ואפי' על בגדו מבחוץ שרי ליטלו אם אינו יכול
להלילו כלל אחר יד משום דעקילתו מלערת הרבה יותר מפרעוש
וגם מתחבא בצגדים ועוקצו אם אין מסירין אותו כידוע, ואח"כ
ראיתי שכ"כ הפתה"ד או' יו"ד בשם ס' שם חדש עמוד זקנים
דס"ג ע"ד יעו"ש:

עו **ש"ה**. ואסור להורגו, וההורגו חייב כמו שהורג חיה בהמה,
גמ' וכ"כ לעיל או' ע"ב בשם הרמב"ם, וכ"כ העו"ש
או' יו"ד. מ"א ס"ק י"ט. והיינו אם הורגו גופו אבל אם
הורגו להנצל מעקילתו הויא מלאכה שא"ל לגופה ופטור אבל
אסור הוא ורק להרמב"ם חייב במלאכה שא"ל לגופה וקיל כרוב
פ' דפטור כמ"ש בסעי' הקודם גבי לידה יעו"ש. וכ"כ הברכ"י או'
ה' יעו"ש ע"ב וכ"כ כ"א כלל ל"א או' ב' ר"ז או' י"ט. והגם דיש
מתירין להורגו אם בא להורגו כמו שאר מויקין לא קיל הכי
כמ"ש צ"ב וכו' הסכמת האחרונים:

עו **ש"ה**. ואסור להרגו, בימות החמה בלילה אם מתחבך
בבשרו ומשים אלצעותיו שם ואינו יודע אם כינה
או פרעוש אל ימיתנו שמוא פרעוש הוא אלא יזינה משם,
ס"ח ס' רס"ח והביאו עו"ש שם, א"ר או' כ"ה. ונראה דה"ה
בימות הגשמים לריק לזהר שלא יהרגו, וכ"כ מדברי העו"ש
והא"ר שלא הביאו תיבת בימות החמה, וכ"כ הא"א או' כ"א
בסתם אם נמלא כינה בליל ש"ק ואינו יודע מהו אף דרובא
שכיחי לבנה לא אזלינן בזה רובא יעו"ש:

עו **ש"ה**. אסור להרגו אבל רמשים שהויתן מן הגללים ומן
הפירות שהביאשו וכיוצא בהן כגון חולעים של בשר
וכתולעים שבחור הקטניות ההורגן פטור, הרמב"ם פ"א דין ב'
ומשמע במ"מ שם דהא דקאמר פטור לאו דוקא אלא מותר
לכתחלה דומיא דכינה אבל הלח"מ שם כתב דחילוק יש
מדחלקם הרמב"ם בתרי צבי דוקא כינה מותר להרוג אבל
חולעים של בשר וכו' פטור אבל אסור הוא יעו"ש ומ"מ
חולעים הגדלים בפירות במחוצר אסור להרוג דמקרי שרץ גמור
מ"א סק"ד א"ר או' כ"ו, תר"ש או' כ"ד, והגדלים בחיי הבהמה

בשם הירוש' דחייב משום קולר וא"כ כיון שהעלהו מן המים
חייב משום עוקר דבר מגידולו ואפי' דעתו להחזירו למים לפי
אסור לומר לעכו"ם ליטלו מן החצית ולהשליכו לים כיון דבשעת
נטילה הוי מלאכה חמסא אכן ק"ל דהחייב משום נטילת גשמה
וא"כ שרי לומר לעכו"ם ליטלו ולהשליכו תיכף למים אחרים
וכ"כ האחרונים:

ס"ה **רופאים** המחזיקים עלוקה ולריך להחליף המים
בכל יום מותר ע"י נכרי דכיון דמזונתם
עליו מותר להחליף המים אך כיון שהם מוקלים מותר
ע"י נכרים. ח"א פת"ע או' כ"ג:

ע **ש"ה**. ולהרמב"ם חייב. שפוסק במלאכה שא"ל לגופה כריי
דחייב, לבוש. ורוב הפוסקים כסברה ראשונה. וכ"פ
בשה"ג. א"ר או' ק' וכ"כ הגר"א וכו' דעת הש"ע. כמ"ש
לעיל ס' י"ג או' ז' דכל היכא שסותם הש"ע ואח"כ מביא
דעת החולקים דדעתו לפסוק כסתם אלא רק דחושש לדעת
החולקים לכתחלה יעו"ש. ועוד עיין לעיל ס' רע"ח ובדבריו
לשם בס"ד:

ע"ה **סעי' ט**. פרעוש הנקרא צרנות בלשון ערב אסור
לזודו וכו' דתניא הלך פרעוש בשבת ר"א מחייב
ור' יהושע פומר. (שבת ק"ז ע"ב) וכתב צ"י ואע"ג דהלכה
כר' יהושע מ"מ איסורא מיהא איכא דכל פטורי דשבת פטור
אבל אסור בר מהך תלת דאיתא בס"פ האורג:

ע"ה **ש"ה**. פרעוש הנקרא צרנות וכו' הרי יוסף פי' שהשחור
הוא כינה ולבן הוא פרעוש ור"ת פי' איפכא
ונהגו כר"ת. טור. והוא מדברי הרא"ש (פ"ק דשבת) שכתב
דעמא דבר כדעת ר"ת, וכתב צ"י דגם המדברי כתב כהם
כדעת ר"ת וכן דעת הרמב"ם שכתב בפ"א רמשים שהם פרים
ורבים מוזר ונקבה או נהוין מן העפר כמו הפרעושין ההורג
אותם חייב כהורג בהמה ומה ואח"כ כתב ומותר להרוג את
הכנים בשבת מפני שהן מן הזיעה עכ"ל ושחורה הקופלת הנקראת
צרנות בערבי הוה מן העפר וכינה ההוה מן הזיעה הוא הלבן
וכדעת ר"ת. וכתב הר"ן וה"ה בפ"א דלהרמב"ן והרשב"א
דעת אחרת בזה שהם סוברים שהשחורה הקופלת הנקראת צרנות
כיון דאינה פרה ורבה מותר לזודה ולהורגה ופרעוש שהזכירו
חכמים הוא מין רחש אחר שהוא פרה ורבה וכתב הר"ן דלפי
דעתו שזו קולה יתירה, ולענין הלכה כיון שהרמב"ם והרא"ש
מסכימים לדעת ר"ת הכי נקטינן וכן נהגו עכ"ל צ"י. וכך הם
דבריו כאן בש"ע וכ"ה הסכמת האחרונים. ומ"ש הט"ז סק"ז
דפרעוש פרה ורבה עיין מה שהשיג עליו התו"ש או' כ"ב
והמש"ז או' ו' כתב דיש מן העפר ויש פרה ורבה כמו עכבר
יע"ש:

ע"ה **ש"ה**. אסור לזודו וכו' אבל אין חיוב לידה כאן דהוי
דבר שאין צמינו כילוד. ט"ז סק"ז. ומ"מ פטור
אבל אסור מדרבנן ולכך משום נערא מותר לכתחלה. וכן
מבואר ברמב"ם וסמ"ג וסמ"ק ופ"ו א"ר או' כ"א. תו"ש או'
ך' וכ"א ר"ז או' ח"י:

ע"ה **ש"ה**. על בשרו ועוקצו. משמע אבל אם הוא על
בשרו ואינו עוקצו או על חלוקו מצפנים אסור

יהרגם אלא מוללן בידו וחורקן קאבל המפלה ראשו מותר להרגם: י כל חיה ורמש שהם נושכים ומכיתים ודאיגהרגים בשבת אפילו אין רצין אחריו ושאר מויקין כגון נחש ועקרב מקום שאינם ממיתין אם רצין אחריו מותר להרגם ואם לאו אסור שאבל מותר לדרוסם לפי

בפ החיים

המניפה או המפוח שהוא מנולות של עוף וצאו עליו יתושים ולפי תומו הכה עליהם במפוח שצידו גם בלא דעת וראה בעיניו שנפלו לארץ שנים ושלשה מהם מתים דא"ל כפרה כי הכל הולך אחר כוונת הלכ וכ"כ בס' לב חיים ח"ב סי' ס' יעו"ש, או"ח [אוי' ו'. ונראה דה"ה מי שישן בליל ש"ק ועקץ אותו פרעוש או מין ראש אדום שעוקץ והקין ועדיין השיגה בעיניו והרגו בלא דעת שלא מזכר שבת וגם לא נחשיו להרוג כ"א להנצל מעקולה דא"ל כפרה :

ין) מי שמלטער הרבה שקפלו לו כנים מאיש אחר ועוקלין לו בזקנו בשבת אסור לסרוק במסרק בנחת שעי"ז יפלו הכנים ברם לחוף ולפספס ולחכך בידיו מתחת זקנו אחר שמחלק שערתיו זה מזה בנחת ומפרידס כדי שיפלו הכנים יש להחיר, לב חיים ח"ג סי' יעו"ש, ח"ח שס :

צא) סע"י יוד, כל חיה ורמש שהם נושכין וכו' בש"ס איחא חמשה נהרגין בשבת וחלו הן צבוב שבארץ מולרים ולרעה שצניטה ועקרב שצחדייב ונחש שבא"י וכלב שוטא בכל מקום ע"כ, וכ"ה בטור, והא דלא כתבם בש"ע משום דכתב בב"י דנראה מדברי הרמב"ם פ"י"א דהיי"ה לאו דוקא דה"ה לכל חיה ורמש שהם נושכין וממיתין ודאי יעו"ש, וכה דעת הלבוב שסחם כדברי הש"ע, וכ"כ הגר"א :

צב) ש"ס, נהרגין בשבת משמע וכ"ש בחול, והא דאיחא בזה"ק פ' יתרו דס"ח ע"ב ר"א איזל בארמא וכו' איזל עמיה ר' חזקיה חמו חד חויא קס ר' חזקי' למקטליה ח"ל ר"א שביק ליה לא תקטליה וכו' כתב הפת"ד או"י י"ג דשמא יש לחלק דלא אמרו בזה"ק כן הלא כשהנחשים הם במקומם דהיינו במדברות ובתלמוד איירי כשהנחש בישוב, ח"נ החס ממדת חסידות, ח"ג אותו נחש ידע בו ר"א שהיה עתיד לעשות בליחותו של מקום ולא ילפינן מיניה לעלמא יעו"ש :

צג) ש"ס, חפ"י חין רצין אחריו, דיש פקוח נפש בזה"ק: בלבד ולפיכך שרי חפ"י למד מלאכה שא"ל לגופה חייב, ב"י, מ"א סק כ"ב, תוס' או"י כ"ו, ח"א או"י כ"ב ר"ז או"י כ"ב :

צד) ש"ס, חפ"י חין רצין אחריו, וחפ"י בורחין מלפניו, ח"א או"י כ"ג :

צה) ש"ס, מקום שאינם ממיתין וכו' אבל במקום שמומיתין כגון נחש בא"י ועקרב בצ"ב שרי בכל ענין, שס, תוס' או"י כ"ג :

צו) ש"ס, חס רגלס אחריו מותר להרגם, ולדעת הרמב"ם דמחייב במלאכה שא"ל לגופה ל"ל דהיי קאמר שהין ממיתין בידהי הלא הוא ספק פקוח נפש ולכן שרי מיהו לדין דסבירין לן מלאכה שא"ל לגיפה מדרבנן חף שהין ספק פקוח נפש שרי מבוס נערה בעלמא כיון דהיינו הלא מדרבנן, ב"י תוס' או"י כ"ה :

צז) ש"ס, ואם לאו אסור, כיון שהין רצין אחריו והפסד לשניי לדורסן לפי תומי לנך אסור להרגן רק לבי תומו מבוס נערה בעלמא כיון דהיינו הלא מדרבנן, תוס' או"י כ"ה :

צח) ש"ס, אבל מותר לדרוסם וכו' וי"ה לחוף עליהם כלי יאפי' יושבים במקומם או בורחין מפניי חמס נמלים ושאר

צין עור לשער משמע באכירייו קיימי (ר"ל באיסור חמ"ה) מה"ס ואסור ליתן לבני נח וההורגן בשבת חייב, ח"א או"י ד' : עט) ש"ס, ואסור להורגו, וכן אסור לזרקו במים. חו"י סי' קס"ד, וכ"כ האחרונים, ועיין מ"ש על דבריו הבכ"י [ע"י יציע חומה ח"א י"ת אבות ב] או"י ה' יעו"ש :

ף) כתב בש"ג פ"ק דשבת הנשים שהורגות פרעוש סומכות על רמב"ן ורשב"א (הג"ל או"י ע"ב) והנה להם שיסמוכו עכ"ל. ואני אומר חלילה להקל דמכל שאר הפו' מבואר דחייב חטאת, ח"ר או"י כ"ו :

פא) ש"ס הגה, ואפי' לא יטלנו וכו' ומיהו עיין ח"ר או"י כ"ג שהביא למד דמותר למלול יעו"ש, ומ"מ מי שידוע באשתו שמוללת ומפרכת אותם ואינה מקבלת הוכחה אינו חייב להוכיחה ברכ"י שס :

פב) ש"ס, אבל כינה מותר להרגה, דלא מקרי בריה דמוזעת אדם היא גדילה, תוס' או"י כ"ד, וכ"כ לעיל או"י ע"ב.

פג) ש"ס, אבל כינה מותר להרגה, וכתב הטור וה"מ בלוקחה מעל בגדיו או מעל בשרו אבל המפלא בגדיו אסור להרוג גם כינה וכו' מבואר דה"ק דוקא חס מולאו על בגדיו דרך מקרה מותר להורגו ולא גזרו בזה משום פרעוש אבל חס מחפש אסור אפי' בצנד, ע"ז סק"ט :

פד) ש"ס, והמפלא בגדיו מכנים לא יהרגם וכו' דכיון שמטוי שס פרעושים גזרינן שמא יהרוג ג"כ פרעושים, ומ"מ נ"ל דמותר לזרקן במים וכ"מ בגמ' מ"א ס"ק כ"א, ומיהו מ"ש המ"א דמותר לזרקן במים הקבו עליו הרב כ"ח והא"ר או"י כ"ט אבל התוס' חוי כ"ה יישב דברי המ"א וכן הבכ"י או"י ז' הביא סעד לדברי המ"א מהיר"ש יעו"ש, חמס הח"א כלל ל"א או"י ג' כתב לאסור, וכ"כ דעת הר"ז או"י שחפ"י הביא דברי המ"א כתב עליו דלע"ג, ועי"כ נראה דיש להחמיר :

פה) ש"ס, אבל המפלא ראשו וכו' ולא גזרינן כינה אטו פרעוש דבראש לא שכיחי פרעושים, עו"ש או"י י"ב, ר"ז או"י דה"ה במפלא בשרו מותר להורגן, מבוס דלא שכיחי שס פרעושים ולא גזרינן כינה אטו פרעוש, ע"ז סק"ט : פו) ש"ס, אבל המפלא ראשו וכו' ולא חיישינן שיתק בער כיון שכוזב לו ואם מנתק כוזב לו ואינו מתכוין, ח"ר או"י ל"ח בשס ס"ח סי' רס"ח :

פז) ש"ס לא יקח אדם הכנים מעורות שועלים וכדומה מבוס שהיה מנתק מן הלמה, ס"ח סי' רס"ח, מ"א ס"ק כ"א, ח"ר שס, ר"ז או"י כ"ה :

פח) אין פולין חפ"י בחול ברי"ה מפני הכבוד של עוברין בלא ימאסו כיוצא בו חין עובין הקיאה ברי"ה יציא במשפט על כל נעלם אמר רב זה ההורג כינה בפני חבירו וגמאס בזה ושמאל אמר זה הרק בפני חבירו וגמאס חגיגה ה' ושבת י"ב, פה"ע או"י כ"ח, ולפ"ז לאו דוקא ר"ה הלא כל מקום שמטוי שס בני אדם :

פט) ש"ס, אבל המפלא ראשו וכו' עיין בב"ה מימר חיים ס' י"א באחד שבז"ס ש"ק בהיותו לימוד בספר ובידו (ע"ז)

ק טור, רש"י קניא
וכר' יהושע ב"ל
וכפי' הסו', ששם

בנמי' ח שס א
 עכ קז במשנה ב
 גמרא שם לעיל
 מיה' ג ה' בסי'
 מהל' שנה בשם
 הירושלמי ובי
 הכסף ח' ד שם

לפי תוסו ואפי' במתכוין אלא שמראה עצמו כאלו אינו מכוין: יא' הלא ישפשף ברגליו רוק
 ע"ג קרקע משום משהו גומות אבר מותר לדרסו לפי תוסו שאינו מתכוין למרח ולהשוות
 גומות ואע"ג דמטילא ממרח הוא כי לא מכוין שרי משום מאיסותא: יב' אחיה ועוף
 שברשותו במותר לצודן נהווא שלא ימרדו אבל אם הם מורדים אסור לתפסם דאפי'

במצד

בף החיים

שמותר לשססף אותו דרך הילוכו לא כמו שראיתי
 מוקדקים שאין ממרחין כלל רק מעמידין עליו רגל מיהו
 כשאינו דרך הילוכו ודאי אסור כ"א להעמיד עליו רגל דרישה
 או ד' א"ר או ל"ו:

(קז) **שם**, ואע"ג דממילא ממרח ופוי פיי והוי פסיק רישיה
 דמודה ר"ש דאסור בלא מתכוין הכא מותר משום
 מאיסותא, ט"ז סק"י, א"ר או ל"ו. ומיהו העו"ש או י"ד כתב
 ל"ל דלאו פסיק רישיה הוא דאי לאו הכי אסור, וכ"כ החו"ש
 או ל"א אבל בטור משמע כדברי הט"ז, וכ"כ המש"ן או י"ד:
 (קח) **שם**, משום מאיסותא, נראה דהאידנא דליכא דקפיד
 ברוק משום מאיסותא יזהר שלא ישפשף כשדורס
 עליו ואפשר שזה כוונת מהרי"ל (לעיל או ק"ג) אבל ליחה
 היולאה מן הפה או מן החוטם ודאי איכא משום מאיסותא
 ובבבב"כ אפי' ברוק שרי כמ"ס סי' י' סעי' י"ג, מ"א ס"ק
 כ"ה, אבל הא"ר או ל"ו השיג על דברי מ"א הנ"ל וכתב דגם
 האידנא מקפידין על הרוק וכיוצא בזה יעו"ש, ועיין לעיל או
 ק"ג, ומ"מ האחרונים כתבו להתמיר כדברי מ"א:

(קט) **שם** סעי' י"ב, חיה ועוף שברשותו וכו' היינו כל בע"ח
 שהרגילן בבית ונעשו בני תרבות:

קי **שם**, מותר ללודן פ"ה הא דאמרינן, במשנה חיה ועוף
 שברשותו הלך פטור היינו פטור ומותר ואע"ג
 דאמרינן בס"פ ח' שרצים כל פטורי שבת פטור אבל אסור לבד
 מתלת היינו בחצר גדול כמ"ס כאן אבל הי"א שהביא בהגה לא
 ס"ל חילוק זה, ט"ז ס"ק י"א, והא"ר או ל"ח כתב דמתני'
 מיירי במורדת ודעת הי"א אפי' לא מרדו אסור כשהחל גדול
 ואפי' לדחותו במקום נר אסור וכן בהמות שמרדו ועשין לרבות
 אבל כשאין עשין לרבות חייב לכ"ע יעו"ש, וכ"מ בחצר קטן
 לטעם הנ"ל אסור ל"א ולטעם הא"ר לכ"ע שרי, וכ"ה דעת
 האחרונים כמ"ס לקמן או ק"ח יעו"ש:

קיא **שם**, מותר לזדס, היינו שירדוף אותה עד שתכנס לבית
 או שדוחין אותה בידים כדלעיל סי' ש"ח סעי' מ'
 אבל לטלטל אותה ודאי אסור ט"ז שם, תוס' או ל"ב וכ"כ
 האחרונים:

קיב **שם**, מותר לזדס, לפתוח ולסגור לול של תרנגולים
 בשבת אסור, וכן מוכח מסי' הזכרונות ז"ר א"ח
 סי' ל"ח, מחז"ר או ו' חס"ל או ג' ועיין לקמן או קכ"ב:
 קיג **מותר** להאכיל לעופות אשר בלול ביום ש"ק עיי' עכו"ם
 ואם הגוי מעלמו יסגור לית לן בה, זר"א שם,
 מחז"ר או ז' חס"ל שם:

קיד **שם**, אסור לתפס, ל"ד לתפס דהא אפי' לא מרדו
 אסור לתפס דעוקלים וכדלעיל סי' ש"ח אלא ר"ל
 לזדס להכניס למקום נר שניזודים ועומדים בו ומוכנים לתפס,
 ועוד י"ל דהאי לתפס ר"ל לדדותם בזהאסרם ובדדיהם שלא
 בהגבהה מן הארץ דשריין לעיל בסי' ש"ח סעי' ל"ט ומ' יעו"ש
 מאמ"ר:

קטו **שם**, אם החל גדול, משמע אבל אם החל קטן
 דא"ס

ושאר שקלים וכו"ג אף דרך הילוכו אסור חלל לריך לדקדק בדריסתו
 במקומות שהם מליים, או"ה כלל כ"ט סי' ל"ח ול"ט, שכתב"ג
 בהגה"ט או ל"ג, ר"ז או כ"ב, ח"א כלל ל"א או ז':
 צט) **שם**, ואפי' במתכוין, ואפי' להרמז"ס שרי, מ"מ, ולריך
 טעם לדבר ונ"ל דוקא בנחש ועקרב שע"פ הרוב
 הם ממיתין לכן אף במקום שאין ממיתין מותר לדרסן מפני
 חשש סכנת נפשות אבל דבר שאין ממות לעולם פשיטא דאסור
 לדרסו להרמז"ס, מ"א ס"ק כ"ג, ומיהו מ"ס המ"א שע"פ הרוב
 הם ממיתין וכו' כתב עליו המחז"ש דל"ד דהיה אם היה ספק
 שקול אם ממיתין ג"כ מותר דק"ל ספק נפשות להקל יעו"ש,
 וכ"ה לדעת הרמז"ס אבל לדעת הש"ע אפי' אין ממיתין כלל
 רק שמויק לגוף שרי לזדס לפי תומן, ומ"מ כתב הר"ז או
 כ"ב דכל בעל נפש יחמיר לעלמו במקום שאפשר דהיינו אם
 אין רץ אחריו אל ידרסנו אם אפשר להשמר ממנו יעו"ש:
 ק) **ואותן** חגשים שהורגין השממית שקורין שפיין בל"א
 (ובלשון ערבי ענכבוד) נ"ל דאסור גמור הוא דהא
 אינה מזקת ואף דיש לחוש שיפול לתוך מאכל מ"מ מלתא
 דלא שכיחא הוא ויכול לכסות המאכלים וגם אחד מאכלך שהיא
 מסוכנת במאכל ולכן יש למחות בידם, מ"א שם, א"ר שם, תוס'
 שם ומיהו לדרוס שממית לפי תומן שרי לדין דק"ל כר"ס אבל
 להרוג בידים אסור אף לדין וכ"ס להרמז"ס, א"א או
 כ"ג, וכ"כ דעת הר"ז או כ"ג:

קא) **סעי'** יא, לא ישפשף ברגליו וכו' מקום דין זה בסי'
 זה משום דמיי לסעי' הקודם דבשניהם התירו לדרוס לפי תומן
 ובס"ס ג"כ מדמי להו ומ"מ יש חילוק דבסעי' זה לא שרי אם
 מתכוין אלא שמראה עלמו כאלו אינו מכוין כמו בסעי' הקודם
 והטעם עיין ב"ב, ל"ב, ועיין לקמן או ק"ד:

קב) **שם**, ע"ג קרקע וכו' משמע דע"ג רלפה שרי לדברי
 המחזירין כיבוד במרוקף סי' של"ז סעי' ב' וכ"ה
 בירושלמי וע"ג ספסל לכ"ע שרי וליכא למיסר משום מירוח דממרח
 לא שייך אלא כשכוונתו שיתמרח דבר ע"ג חצירו אבל הכא
 רולה שיבלע בקרקע, מ"א ס"ק כ"ד, תוס' או ל"ו וכ"כ האחרונים:
 קג) **כתב** מהרי"ל מותר להעמיד רגליו עליו ובלבד
 שלא ישלשף וכ"כ בהגמ"י מ"א שם, ובתב הא"ר
 או ל"ו דמיירי כשאין דרך הילוכו ולא כמ"א (ס"ק כ"ה) שכתב
 הטעם משום דהאידנא ליכא מאיסותא ברוק דהא במהר"ל
 גופיה כתב רלהלמוחקו משום מאיסותא יעו"ש, ועיין לקמן או ק"ו:
 קד) **שם**, שאינו מתכוין למרח וכו' ואע"ג דגבי נחש ועקרב
 התירו אפי' במתכוין להרגם החס שאני משום
 דמזיקין נינהו ועוד דהאם עיקר המעשה הוא הריגת הנחש אבל
 הכא אין עיקר המעשה המירוח דכשידרוס עליו מבטל מאיסותא ב"י:
 קה) **שם**, שאינו מתכוין למרח וכו' משמע ברוק נמי שייך
 מירוח אם רולה להשוות ולהניח שם ע"ג מכה
 וכדומה, א"א או כ"ד, ומיהו עיין ב"י סי' שכ"ח ד"ה חספלנית
 שכתב דבמשיחה רכה ביותר לא שכיח מירוח יעו"ש:

קו) **שם** ואע"ג דממילא ממרח וכו' מכאן נראה לדקדק

בהנהגות בשם ר' צדוק * (נ' ועוד מדעי' אלו נחבארו בס' ש"א פס"ק מ' א שבת ק"א במשנה ובגמרא ק"ב ב הרי"ף

בחצר אם החצר גדול שאם לא גדלו בין בני אדם היו צריכים מצודה * הגה וי"א דאסור ללוד חיה ועוף שברשותו ואם לזן פטור (הגהות אלפסי) אבל פרה וסוס וכל שכן שאר חיה ועוף שמרד אס לזן חייב חטאת וכן עיקר (המגיד פ"י) חתול דינה כשאר חיה ואסור לתפסה בשבת* (הגהות אלפסי):

ש"ז דין קשירה ועניבה בשבת ובו ז' סעיפים:

א הקושר קשר של קיימא והוא מעשה אומן חייב כגון קשר הגמלים וקשר חספנים

בף החיים

ש"ז לרשותו כיון דאין כאן לידה דאורייתא כמ"ש לעיל או' ט' וכי באגודה תרנגולת שילתה מן הבית אסור ללודה אך דוחה אותה עד שתכנס לבית דכיון דרחצ הוא ולא מטו לה בחד שחיה לא הוי לידה ואם תיטות קטנים או עכ"ל * לדין אותה להחזירה אין מוחין בהם עכ"ל, והביאו מ"א ס"ק כ"ו, ח"א כלל ל' או' ד':

קבר) ש"ז בהגה, אבל פרה וסוס וכ"ש שאר חיה ועוף שמרדו וכ"ו ואע"פ שכל מיין בני תרבות וגם הם היו בני תרבות וגדלו בני אכסים מ"מ אס מרדו וברחו ואין חוזרין עוד לבית בערב אלא לזן בשדה כאוויזים ובר אוויזים שלזין על המים ואין חוזרין לבתיהם הלזן בשבת חייב, ולכן אס קנה תרנגולת מחדש ואין רגילה כלל בביתו ואם תלז לא תחזור עוד לבית אלא חנקר באשפה הלדה חייב ואם ילדה מן הבית אסור ללודה ע"י גוי, ח"א שם או' ג':

קבה) ש"ז בהגה, אס לזן חייב חטאת, וגם הש"ע מודה בזה דהלזן חייב חטאת, כי האחרונים, והיינו בענין שכתבנו בל"ה הקודם:

קבו) ש"ז בהגה, חתול דינה כשאר חיה וכו' ר"ל שאין דינה כמו בהמה שאין בה דין לידה כמ"ש לעיל או' ק"ך אלא דינה כמו חיה ועוף ויש בה כל פרטי איסור דיני לידה, ועיין לעיל או' מ"א:

א) ע"י א' הקושר קשר של קיימא וכ"ו הכלל בזה דיש ג' חילוקי דינים בזה, דהיינו להרי"ף והרמב"ם (והש"ע דסתם כוונתיהו) דינא הכי דאס הוא קשר של קיימא כגון שדעתו שיהיה קשור כך לעולם והוא ג"כ מעשה אומן חייב חטאת, וזין על קשירתו זין על התרתו ואס הוא קשר של קיימא ואינו מעשה אומן פטור אבל אסור, אינו מעשה אומן ואינו קשר של קיימא מותר לכתחלה, ודעת הרא"ש והטור (והוא דברי מור"ם בהגה) דלא תליא כלל במעשה אומן אלא דעיקר החילוק הוא דאס הוא קשר העשוי שיעמוד כך לעולם חייב חטאת, ואם אין דעתו לקשרו לעולם תליא בפלוגתא ד"א דאס אין דעתו להחירו עד ז' ימים או פטור אבל אסור, אבל דעתו להחירו חוץ ז' ימים מותר אף לכתחלה, ודעת הב"ב הוא דדוקא אס יש בדעתו להחירו באותו יום עלמנו הוא דמותר לכתחלה ובטפי מהכי פטור אבל אסור, ובהכי מבוארים דברי המחבר והרב, תו"ש או' א' ויתבאר עוד לקמן כל דבר במקומו.

ב) ש"ז, הקשר קשר של קיימא וכו' והטעם משום דקשר ש"ק הוא אחת מאבות מלאכות דומיא דקושרי חוט היריעות הנפסקות במשכן, רש"י ר"פ אלו קשרים, ונ"ל הא דכתב המחבר מאי דחייב חטאת ומאי דפטור אבל אסור אע"ג דלית כ"מ בזה"ז שאין אנו מקריבין חטאת ל"ל דנ"מ לענין פסולי עדות דאס עבר על מה שחייב חטאת במזיד הרי הוא פסול לעדות מדאורייתא ואס קדש אשה בפניו איז גט אבל אס עבר על מה שפטור אבל אסור אינו נפסל אלא מדרבנן ואס קידש אשה בפניו

דא"ל להם מלודא אפי' איסור דרבנן ליכא ובעוף בעינן נמי שהבית מקורה וחלונותיו סתומין כמ"ש לעיל או' ט' יעו"ש:

קמו) ש"ז, שאם לא גדלו בין בני אדם וכו' אבל עכשיו שגדלו בין בני אדם א"ל להם מלודא כי יבואו מעלמם לביתם בערב ומ"מ כיון שמרדו ואין נוח לתפסם והחצר גדול מחזי כעין לידה ואסור על כל פנים מדרבנן, הגר"א, וכ"מ מדברי הא"ר שהבאנו לעיל או' ק"י יעו"ש:

קיו) ש"ז, הגה, וי"א דאסור ללוד חיה ועוף שברשותו וכו' ורש"ל בתשו' סי' י"ד פסק כדעה ראשונה אבל הרב משאת בנימין בתשו' סי' ח' הכריע כרמ"א והב"ד הט"ז ס"ק י"א, וכ"כ המ"א ס"ק כ"ו דכן עיקר כמ"ש רמ"א, וכ"פ הר"ז או' כ"ד:

קיה) ש"ז בהגה, וי"א דאסור ללוד חיה ועוף שברשותו וכו' משמע אפי' בבית קטן אסור לכתחלה, עו"ש או' ט"ו, אבל הא"א או' כ"ו כתב דאף לדעת רמ"א היינו בחצר גדול אסור באין מורדין, וכי הר"ז שם, וכן הוכיח הרב בעל מ"ב ב"ב וכתב דרבני העו"ש והט"ז אינם בדקדוק יעו"ש, וכ"כ לעיל או' ק"י בשם הא"ר יעו"ש, וחצר גדול היינו שאינו יכול לתפסו בשחיה אחת כמ"ש לעיל או' ט' יעו"ש. קיט) ש"ז בהגה, וי"א דאסור ללוד חיה וכו' היינו להכניסם למקום לר שיהיו מוכנים לתפסם או לתפסם בלואריהם לדחותם כמ"ש לעיל או' ק"ד יעו"ש, ואם הוא מתכוין להכניסן לכלוב רק כדי שלא יעשו הזיקות בבית אפשר שיש להקל מ"ב או' כ"ח. קד) ש"ז בהגה, חיה ועוף שברשותו, אבל בהמות כגון פרות ורחלים ושא"ר בהמות מותר, ד"מ או' ז' וכ"כ בשה"ג פ' האורג וס' הזכרונות דף כ"ד, והב"ד הכנה"ג בהגב"י, וכ"כ הר"ז או' כ"ה:

קבא) ש"ז בהגה, ואם לזן פטור, אבל הל' יוני שובך ויוני עלייה חייב, ר"ז או' כ"ד:

קבב) בני אדם שיש להם כלוב מלא עוף אס באולי יפתח החלון שלהם וי"א העוף לחוץ אינם יכולין לחזור ולהכניסו בכלוב ואם יש דלת או חלון פתוח באותו בית שהכלוב בתוכו מ"ש שאין להחזיר העוף לתוכו, ס' הזכרונות דף כ"ד, כנה"ג בהגב"י:

קבג) ש"ז בהגה, ואם לזן פטור, ומיהו אוויזים ותרנגולים שעדיין לא הורגלו בבית ואינם באים מעלמם לזלובן לערב הערב חייב חטאת ואם הורגלו ובאים לזלובן לערב אף שאר עופות פטור אבל אסור, ואם ילאו מן הבית ומתיירא שלא יאבדו אעפ"י שאסור לזון דוחין אותן כדי להכניסן לבית משום פסידא, ומ"מ לטלטל ולתפוס אותם אסור אבל אוויזים ותרנגולים ועופות שלא הורגלו אסיר לרשותן, מ"ב סי' ח' א"ר או' ל"ח וגראה הא דאסור לרדות אותן שלא הורגלו היינו לבית קטן דמטו להו בחד שחיה אבל לבית גדול

שם וכ"כ הרמב"ם
בפ"ג שם בנמ'
ד' ל' הרמב"ם
שם ה שבת קכ"ז

הספנים וקשרי רצועות מנעל וסנדל שקושרים הרצוענים בשעת עשייתן וכן כל כיוצא בזה אבל הקושר קשר ש"ק ואינו מעשה אומן ב פטור. הגה ויש חולקים שסנדל להו דכל קשר ש"ק אפילו של הדיוט חייבין עליו (רש"י והרא"ש ור' ירוחם וטור) וי"א שכל קשר שאינו עשוי להחיר באותו יום עלמו מקרי של קיימא (כל בו והגה"מ פ"י) ויש מקילין לומר דעד שבעה ימים לא מקרי של קיימא (טור ומרדכי) (וע"ל סימן ש"ד ס"י) ב וקשר שאינו ש"ק ואינו מעשה אומן מותר לקשרו לבתחלה. הגה וכן לענין התרתו דינו כמו לענין קשירתו (טור) ד כיצד נפסקה לו רצועה וקשרה נפסק החבל וקשרו או שקשר חבל בדלי או שקשר רסן בהמה ה"ז פטור וכן כד כיוצא באלו הקשרים שהם מעשה הדיוט וכל אדם קושר איתם לקיימא וכל קשר שאינו של קיימא אם קשרו קשר אומן הרי זה אסור ולצורך מצוה כגון שקושר למדוד אחר משעורי התורה מותר להשור קשר שאינו של קיימא. הגה וי"א דיש ליזהר שלא להחיר שום קשר שהוא שני קשרים זה על זה דאין לנו בקיאים איזה מקרי קשר של אומן דאפי' בשאינו של קיימא אסור לקשרו וה"ה להחירו וכן נוהגין בהגהות אלפסי

בף החיים

מותר לקשור בהם בשבת הרמב"ם פ"י דין ד' משום דל"ש בו קשר ש"ק וכ"ל דדוקא בגמי לח וכיוצא בו דכשיתיבש מתקן אבל קש וכיוצא בו וכן בעלין של לולבין דלא מינתק דינו כחבן. ח"א כלל כ"ז או' ח' ועיין לקמן סי' שכ"ד או' ט"ז:

(ט) **ש"ק** שקשור בקשר ש"ק יקראו בספר אחר ולשבת אחרת יוליאוהו. ר"ח או' כ :

(י) **ש"ק** הגה, ויש חולקין וכו' כתב העו"ש או' ד' נראה קלם לדקדק מדברי הרא"ש דאפי' אינו קשר ש"ק אם הוא מעשה אומן חייב דתרווייהו בעינן לפטור דלא יהא מעשה אומן ולא יהא קשר ש"ק יעו"ש, אבל הא"ר או' א כתב על דברי העו"ש הג' דכשיניח ש"ק אף באומן מותר להרא"ש וכתב דכ"מ ברש"י וטור וסמ"ג ורי"ו ושה"ג פ' חלו קשרים להדיא יעו"ש, וכ"כ מ"א סק"ה דלהרא"ש אין איסור מעשה אומן אם אינו ש"ק ודלא כעו"ש יעו"ש :

(יא) **ש"ק** בהגה, אפי' של הדיוט וכו' והא דאיתא בש"ס מעשה אומן אורחא דעלמא נקט דאומן דרכו לעשות קשר ש"ק, תו"ש או' ב' וכ"כ מ"א שם והיינו לדעה זו אבל לדעה ראשונה ס"ל דאומן דוקא ודוק :

(יב) **ש"ק** בהגה שאינו עשוי להחיר באותו יום וכו' אבל אם עשוי להחיר באותו יום מותר לבתחלה, טור, ולדידהו הקושר שני קשרים זה על זה זה במקום שעשוי להחיר בו ביום אע"ג דכנה"ג הו' מעשה אומן מותר להחירו וכן לקשורו, אבל לדעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל אסור ומ"מ קשר ועניבה עליו לכ"ע מותר לקשרו בשבת אם הוא עתיד להחיר בו ביום, ועניבה לבד שאין קשר כלל החת העניבה שרי לכ"ע אפי' ירלה שיצמוד כך ימים רבים, שה"ג פ' חלו קשרים, כנה"ג בהגה"ט :

(יג) **ש"ק** בהגה, מקרי של קיימא, הלשון אינו מדוקדק שאינו אלא פטור אבל אסור, עו"ש או' ה' וכ"כ המ"א סק"ה דפטור אבל אסור הוא ואינו חייב אלא אי"כ עשוי להתקיים לעולם או זמן ארוך, וכ"כ א"ר או' ב' ח"א או' ב' :

(יד) **ש"ק** בהגה, שאינו עשוי להחיר באותו יום מקרי של קיימא, וכן עיקר כסברה זו, א"ר שם, וכן דעת האחרונים :

(טו) **ש"ק** בהגה, ויש מקילין לומר דעד ז' ימים וכו' פ"י דעד ולא עד בכלל וכן מוכח מדברי הטור יעו"ש אבל

בפניו לריבה גט כאשר מבוחר במ"א בפסולי עדות מדרבנן ועוד כ"מ לענין הכרזה דק"ל בפסולי עדות מדרבנן אין נפסלין אלא לאחר הכרזה כמ"ס בח"מ סי' לד יעו"ש, ועוד ש כ"מ הרבה בענין ספיקא, עו"ש או' א' ועוד יל דכ"מ לענין תשובה דאם אחד עבר וחזר בתשובה וצא לשאל לעשות תיקון דהפרש יש בין שוגג למזיד ובין דאורייתא לדרבנן וכאשר יצוה לקמן בסס"י של"ד בס"ד :

(ג) **ש"ק** והוא מעשה אומן וכו' פ' דתרווייהו בעינן שיהא מעשה אומן וקשר ש"ק ובחד מהם פטור אבל אסור, וזהו דעת הרי"ף והרמב"ם, עו"ש או' ב' ור"ל אבל לדעת הרא"ש והטור בקשר ש"ק חייב וכמ"ס לקמן בהגה :

(ד) **ש"ק** כגון קשר הגמלים, שנקבין לגמל בחוטמו ונותנין בו טבעת של רצועה וקושרין אותה ועומדת שם לעולם וכשרולה לקשור הבהמה קושר רצועה ארוכה באותה טבעת וקושרין בה ופעמים שמתירה ואותו קשר ראשון שהוא טבעת שחוטט שעומד שם לעולם נקרא קשר הגמלים, גמ' ורש"י ר"פ חלו קשרים :

ה **ש"ק** וקשר הספנים, גם הוא כעין טבעת שעושין מן מקל או מן רצועה בנקב שבראש הספינה ואותו קשר מתקיים וכשרולה להעמידה קושר רצועה באותה טבעת ומעמידה בה וכשרולה להחיר מתיר הרצועה ונוטלה ואותו קשר ראשון שהוא טבעת שבראש הספינה שמתקיים נקרא קשר הספנים. גמ' ורש"י שם :

(ו) **ש"ק** מקשרי רצועות מנעל וכו' קשר שהאושקף (עושה מנעלים) עושה כשתוחז הרצועה במנעל קושר קשר שלא תוכל ללאת והוא קיים לעולם, רש"י שם, דף קי"ב ע"א :

(ז) **ש"ק** אבל הקושר קשר ש"ק ואינו מעשה אומן פטור, וה"ה אכזא דתרווייהו בעינן, ומשמע מדברי המחבר וכן משמעות דברי הרי"ף והרמב"ם דאפי' הוא קשר שיכול להחירו באחת מידיי כיון שהוא מעשה אומן וקשר ש"ק חייבין עליו, אבל בשה"ל כתב בשם התוספתא כל קשר שהוא ש"ק ויכול להחירו באחת מידיי אין חייבין עליו, או קשר שאינו ש"ק ואינו יכול להחירו באחת מידיי נמי אין חייבין עליו ע"כ, ונראה דהאי אחי' כר' מאיר בגמ' דאמר הכי אבל רבנן פליגי עליה, וק"ל כרבנן, עו"ש או' ג' וכ"כ הנה"ש או' א' :

(ח) **ש"ק** אבל הקושר קשר ש"ק וכו' וכל שראוי למחל בהמה

דמיעוטא (ר"ל מיעוטא דבני גלילותיו) דבטולי דמיעוטייהו. דרכ"י אוי' א' שפ"ת ונראה דהיינו דקשר שאינו מהודק ובמ"ש באו' הקודם :

שם (בד) בהגה. אסור לקשור. וע"כ לר"ך להזהר לצלתי יקשור המכנסים או החגורה אשר במכנסים שני קשרים זע"ז אעפ"י שעשויים להתיר בו ביום אלא יעשה קשר א' ועניבה על גביו כמ"ש לעיל אוי' י"ב ולקמן סעי' ה' בהגה. ואם שכת וקשרים ב' קשרים והולך לקצו מותר להתירם במקום לער לא גזרו כמ"ש בהגה. ועיין לקמן אוי' כ"ח :

שם (בה) בהגה. וה"ה להתירו. היינו לדעת הרמב"ם אצל להרא"ש מותר וכ"ה בהדיא בשה"ג מ"א סק"ה ור"ל הא דאסרינן ב' קשרים זה על זה הוא משום מעשה אומן וכמ"ש לעיל אוי' כ"ב והוא לדעת הרמב"ם דאסור במעשה אומן לחוד אצל להרא"ש דאינו חושש למעשה אומן אלא רק לקשר ש"ק וכמ"ש לעיל אוי' יו"ד אי"כ ב' קשרים זה על זה העשויים להתיר בו ביום מותר בין לקשור בין להתיר. וכ"כ לעיל אוי' י"ב בשם הש"ג יעו"ש. ומיהו לענין דינא יש להחמיר כדעת הרי"ף והרמב"ם כי כן סתם הש"ע וגם מור"ם ז"ל בהגה כתב וכן נוהגין. ורק באינו מהודק יש להקל וכמ"ש באו' כ"ב :

שם (בו) בהגה. ובמקום לער לא גזרו. ובס' הזכרונות דף כ"ג אסור אפי' במקום לער. כנה"ג בהגב"י. מא סק"ו. ומיהו הר"ז אוי' ב' פסק כדברי מור"ם ז"ל. וכ"פ ח"א כלל כ"ז אוי' ב' בן א"ח פ' תליה אוי' ג' והא"ר אוי' ה' כתב דיש להקל אפי' לאיזה לורך כל שעשוי להתיר בו ביום ודלא כעו"ש יעו"ש :

שם (בז) וכתב רי"ו חיד' אפי' שיהיו קשרים רבים כגון שיש ראשי חוטין רבים ויכול בדוחק לפעמים לפשטו וללכשו עס היתר קלת חוטין וישארו אחרים קשורים עכ"ז מותר להתחלה לקשור כולם ולהתירם מאחר שהם קשרים שקשורים לדעת להתירם תמיד בכל יום, וכן כבוצע הראש שקושרין בה השערות אפי' שלפעמים מוליחין השערות בדוחק בלי היתר קשרים, א"ר שם :

שם (בח) בהגה. ובמקום לער לא גזרו, אצל מה שאין דרך להתיר בכל יום כמו הכתונת שמחליפין משבת לשבת אסור לקשור ולהתיר, ומ"מ אם דרך לעשות עניבה ובלא כוונה נקשר דינו כקשר שעשוי להתיר בכל יום, וכל קשר שמותר להתירו אם אינו יכול להתירו מותר לחתכו ולנתקו רק שלא יעשה לפני ע"ה שלא יקל יותר. ח"א כלל כ"ז אוי' ב' ועיין לקמן אוי' מ"ה ואו' כ"ט :

שם (בט) בהגה. אצל אם עשה קשר בראש א' של חוט וכו' וה"ה לקושר הרצועה שנפסקה באמצעיתה כדי לעשותה שלימה אעפ"י שאינו קושר קשר ע"ג קשר חייב כיון דעביד להתקיים כך לעולם, שה"ג פ' אלו קשרים, כנה"ג בהגב"י, א"ר אוי' ו' :

שם (ל) בהגה. אצל אם עשה קשר בראש א' של חוט וכו' וכן אם הניח ב' ידי החוט או הבגד ביחד ועשה קשר א' דזה יוכל להתקיים לעולם זה מקרי קשר של קיימא, ח"א שם אוי' א' ונראה שזה מדברי הש"ג שכתבו בוא' הקודם : לא בר קשר שלפעמים נמלך ומצטלו לזמן ארוך אעפ"י שתחלת עשייתו לא היפכה לזה אסור דשמא ימלך הלכך אסור לקשור רצועות שבמכנסים אפי' דעתו להתירו באותו יום שהרי רגילין להניחן שם תמיד, ח"א שם אוי' ג' והוא ממ"ש לקמן אוי' ע"א יעו"ש :

שם (לב) בר קשר שלא נעשה לקיום זמן ארוך מותר להתירו עי' (עמ')

אצל בפחות מזו מותר אפי' להתחלה וביותר מזו כמי אינו חייב אלא פטור אצל אסור, עו"ש אוי' ו' וכ"כ מ"א סק"ב על סברה זו דפחות מזו מותר להתחלה, א"א אוי' ב' מיהו דעת הט"ז סק"א אינו כן אלא דכל שהוא יותר מיום אחד פטור אצל אסור יעו"ש ועיין אוי' ב' דהגם שכתב על דברי הט"ז דאינו מוכרח מ"מ כתב דעיקר כסדרת י"א דכל שהוא עשוי ליום אחד אסור וכמ"ש באו' הקודם :

שם (טז) וקשר שאינו ש"ק, היינו שעשוי לפחות מזו או לפחות מיום א' כל אחד לפי סדרתו כמ"ש בהגה :

שם (טז) הגה, וכן לענין התרתו וכו' כך הוא בש"ס ובס' שהוא חייב על קישורין כך הוא חייב על התירין, וז"ל הרמב"ם פ"י דין ז' כל קשר שחייבין על קישורו כך חייבין על התירו, וכל קשר שהקושר אותו פטור כך המתיר אותו פטור, וכל קשר שמותר לקשורו כך מותר להתירו עכ"ל והא דחייב המתיר היינו במתיר על מנת לקשור, כי כן בשם הראש, וכ"כ הלבוש, וכ"כ חו"ט פ"ז דשבת יעו"ש, וה"ר מדאורייתא אינו חייב אלא ע"מ לקשור אצל מדרבנן אסור להתיר אפי' שלא ע"מ לקשור, ב"י ולבוש, מיהו העו"ש אוי' ז' כתב שמדברי הרמב"ם ה"נ משמע דאפי' שלא ע"מ לקשור נמי חייב מדכתב סתמא דחייב יעו"ש, ונראה לענין דינא דהיינו למי שרולה לעשות תיקון או לענין עדות יש לפסוק כהרא"ש ודעמיה משום שכתבו כן להדיא וגם מרן ז"ל ב"ב לא דבר כלום על דברי הרא"ש משמע דהכי ק"ל :

שם (חז) כולד נפסקה לו רצועה וכו' קאי למעלה על קשר ש"ק ואינו מעשה אומן דפטור. עו"ש אוי' ח' א"ר אוי' ג' לב"ש :

שם (יט) או שקשר רסן בהמה וכו' דזה איז מעשה אומן כמו קשר הגמלים שכתבו לעיל אוי' ו' ולכן פטור אצל אסור :

שם (ד) ולורך מלוה וכו' מותר לקשור קשר שאינו ש"ק. אפי' מעשה אומן דאם לא כן אפי' בלא מלוה שרי ול"ל דמיירי דא"ל בענין אחר. מ"א סק"ג. חו"ש אוי' ג' ר"ז אוי' ד' וכתב בס' בית מאיר שמה שהעתיק הש"ע דמותר במקום מלוה הוא רק דעת הרמב"ם והטור אצל לה"י ותו' וברטנורה שם מלמד דקשר האסור אסור אפי' במקום מלוה יעו"ש. ועי' יש לזהר היכא דאפשר לעשותו בעניבה :

שם (כא) הגה. וי"א דיש לזהר שלא להתיר וכו' פ"י כיון דלהרי"ף והרמב"ם אסור להתחלה באומן וא"א בקיחין דכל קשר שקושרין אותו הדק היטב הוי של אומן לכך אנו נוהרין אפי' כשיתיר בו ביום משום דשני קשרים הוי קשר אמיץ וכ"כ בשה"ג מקור דין זה להדיא ודלא כעו"ש. א"ר אוי' ד' ועיין לעיל אוי' י"ב :

שם (כב) בהגה. דאין אנו בקיחין וכו' ומיהו נראה מלשון הרי"ף שהוא קשר שקושרין אותו הדק היטב. שה"ג מ"א סק"ד. ור"ל דקשר אומן היינו שהוא אמיץ וחזק ולכן מחמירין בשני קשרים אפי' אם דעתו להתירו ביומו דאסור לדעת הרי"ף משום דב' קשרים הוי קשר אמיץ ומקרי קשר של אומן וכו' מ"א דאפי' ב' קשרים אם אנו רואים שאינו מהודק כלל שרי להתירו אלא כשהוא מהודק מעט או אמרינן דאין אנו בקיחין ושם זה מקרי קשר אמיץ. לב"ש :

שם (כג) בהגה. דאפי' בשאינו ש"ק אסור לקשורו וכו' ובגלילותיו פטור המנהג לקשור ב' קשרים בחגורתו אשר במתניו שאינו של קיימא והוא של הדיוט ולית דחש לה אלא מיעוטא

פרק אלו קשרים) ומ"מ נראה דמקום נערה אין לחוש ומותר להחזירו דאינו אלא איסור דרבנן ובמקום נער לא גזרו והא דבעינן ב' קשרים זה על זה היינו כשקשר ב' דברים ביחד אבל אם עשה קשר בראש אחד של חוט או משיחה דינו כשני קשרים (סמ"ג): ב' ונשמעו לו רצועות כנעל וסנדל או שנשמע רוב הרגל מותר להחזיר הרצועות למקומם ובלבד שלא יקשור. הגה ודוקא שיוכל להחזירו בלא טורח אבל אם לריך טורח לזה חסור דחיישין שמא יקשור. (תוס' והרא"ש פ' במה עומנים): ג' חמתירין בית הצואר מקשר שקשרו כובם שאינו קשר של קייבא אבל אין פותחין אותו מחדש דמתקן כנא הוא. הגה אפילו כבר נפתח רק שסור האומן וקשרו או ספרו ביחד כדרך שהאומנים עושין (ר' ירוחם ח"ד) לכן חסור לנתק או לחתוך זוג של מעעלים התפורים יחד כדרך שאומנין עושין אע"ג דהתפירה אינה של קיימא דאין חילוק בתפירה בין של קיימא לאינה ש"ק (הגמ"ר פ' במה עומנין) ויש מחזירין

כך החיים

(לג) **סִינִי** ב' נשמתו לו רעוּת מנעל וכו' כל סעיף זה הוא לשון הרמב"ם פ"י דין ד' וכתב הה"מ שם שהוא מהתוספתא, ונראה פירושו דהיינו שיש באזני המנעל כמה נקבים ויכול לשנות הרעוּת לאזיה נקב שירצה כפי הצורך ולפעמים רוצה שיהיה המנעל מהודק ברגלו דהיינו בימות הגשמים ולפעמים רוצה שיהיה עליו ברויח ועי"כ נשמתו לו רוב הרגל ורוצה להוליך הרעוּת לנקב אחר שהוא מהודק טפח, והט"ז סק"ג תמה על לשון זה ונעלם ממנו דברי הרמב"ם הנ"ל תו"ש חו"ו וכן הא"ר חו"ו ח' והח"מ חו"ו ח' והנה"ש חו"ו ב' כולם תמהו על דברי הט"ז הנ"ל שנעלם ממנו דברי הרמב"ם הנ"ל : (לד) **שם** נשמתו לו רעוּת מנעל וכו' אבל במנעל חדש אסור ליתן הרעוּת בשבת דמתקן מנעל וה"ה בסרבל או

במכנסים (כ"מ ב'חו' דף מ"ח ע"א ד"ה הא והרא"ש והג"א
והמרדכי פ' במה עומקין) אבל אבנא שרי להכניס במכנסים
ללא מבטל ליה התם ועשו להכניס ולהוליא תדיר ולא מקרי
מתקן מנא, ב"י סס"י זה, וא"כ אסור להכניס משיחה לשם
דמבטל ליה התם, מ"א סק"ז, א"ר א"ו ז' תוש א"ו ח' ר"ז א"ו
ה' ומה שהקשה הט"ז סק"ח על דברי ב"י הנ"ל ורואה להסיר
אפילו אם בדעתו לבטלו שם כיון שאין שם קשר כבד השיגו
עליו הא"ר והתו"ש שם וכן הסכים הח"מ א"ו ג' לאסור אי
מבטל ליה התם כדברי המ"א משום מתקן מנא, וכ"ה דעת
האחרונים, ועיין עוד לקמן סי' ש"מ סעי' ח' ;

(לה) **י**ם מותר להחזיר הרלוועות למקומן, ודוקא אותם הרלוועות אבל להכניס חדשה שלא היתה כבר שם אסור אפי' במנעל יסן משום תקון מנא, ח"ר שם ;

(לו) **שם** ובלבד שלא יקשור, פיי שלא יעשה קשר בראשו שלא ישמטהו יקשר שק כמ"ס בסעי' ה' מ"א בסק"ת, ח"ר אוי"ט תו"ש או' ז' ר"ז או' ה' :

(לו) **שם** הגה, ודוקא שיוכל להחזירו בלא טורח וכו' דהיינו שהנכב רחב והט"ו סק"ד ומ"א סק"ט השינו על

דברי מור"ם ה'ז' רה"א אפי' הנקב רחב אסור במקום
שרגילים לקשור דחיישין שמא יקשור. ובמקום שהנקב לר' אפי'
במקום שאין רגילין לקבור אסור לדרוך טורח, וכ"ה בחוס' והר"א
בהדיא, וע"כ כתב בנ"א ואפשר דט"ם הוא וא"כ דברלועות
שלנו במנעלים ומכנסים דרגילין לקשור בראשן אפי' בעתיקין
אסור להכניסן עכ"ל. ומיהו הא"ר או' יו"ד כתב דבמרדכי
שהביא ב"י ובאגודה והגמ"ר פ' כמה טומנין משמע דלא ס"ל

(מג) **ישם**. אכל אין פותחין אותו וכו' והפוסת חייב חטאת משום מכה בפטיש אכל משום קורע חינו חייב

חלל ח"כ עושה ע"מ לתפוז. ב"י. מ"ח סק"י (וכתב ועיין ב"מ פ"י דין י"ד ודלא כעו"ס). תו"ש או' יו"ד. ר"ז או' ו' :

(מד) **שם** הגה. אפי' כבר נפתח רק שחזר האומן וקשרו.
ואינו יכול להסיריו אלא א"כ חושד החושין אסור.

רי"ו, צ"ו, מ"ח ס"ק י"א. תו"ש ח"ו י"א :
 (מה) ור"ר רש"י ב"ש פ"ד 37 ב"ה ס' ט' א"כ הדקונוס

שנתקשרו המשימות ולא יוכל להחזיר שרי לכ"ע
לנחמו

||: G4 A4 B4 C5 :||

בתפירה שאינה ש"ק ואין להחיר בפני ע"ה. (ב"י): ד מקושרין דלי במשיחה או באבנט וכיוצא בו אבל לא יבחרל וה"מ בדליים הקבועים בבור נאבל דליים שלנו שאינם קבועים בבור אינו קשר של קיימא: ה לעניבה מותר דלאו קשר הוא. הגה ואפילו אם עשה קשר אחד למטה נוהגים בו היתר. (אגור): ו מקושרים חבל בפני הפרה בשביל שלא תצא נאפילו בבי ראשי הפתח ולא חיישינן שבא יתיר ראש האחר ויוציאנה דרך שם ויניח ראש השני קשור:

משלשלין

שם ק"ג במס' י' כלישנא בחרח דמספ' וכן כחב רמנ"ס ב"י. ב ה"ה שם בשם הרמנ"ס שם בחספות ל שם בכרייתא בחבמים חוס' בעירובין ל"ז והרמנ"ס ב"י וס"פ שם ק"ה

בפ החיים

(ג) **שם**. וכיוצא בו. דבר שאין דרכו לקושרו בכך שכיון שאין דרכו לקושרו בכך לא הוי קשר ש"ק שהרי יחזור ויטלנו. לבוש:

(ד) **שם**. אבל לא בחבל. דמבטל ליה התם והוי ש"ק ואפי' חבל דגרדי גזרינן אטו חבל דעלמא, מ"א ס"ק י"ג, תו"ש או י"ד ומיהו דעת הש"ג נראה דפסק כמרדכי וטור דלא גזרינן ומותר בחבל גרדי וכ"פ סה"ת, א"ר או י"ב, אמרם אכן ק"ל לאסור בחבל גרדי דעת הש"ע וכי' דעת מורם ז"ל מדללא הגיה על דברי הש"ע, וכ"פ הלבוש, וכ"ה דעת מ"א ותו"ש כנ"ל וכ"פ הר"ז או ח' חס"ל או ג' וכ"כ האחרונים:

(ה) **שם**. אבל לא בחבל, ואפי' אם יחשוב בדעתו לקשרו שם רק לפי שעה ג"כ אסור כמ"ס לעיל או ל"א יעו"ש:

(ו) **שם**. אינו קשר ש"ק, כיון שאין עשוי לעמוד שם זמן מרובה ב"י מ"א ס"ק י"ד, תו"ש או ט"ז:

(ז) **שם**. אינו קשר ש"ק, ומותר אפי' בשאר חבלים דעלמא דלאו דגרדי, ב"י, ובלבד שלא יהא הקשר מעשה אומן שאסור אפי' בשאינו ש"ק, ר"ז שם:

חקי **סעי'** ה, עניבה מותר וכו' אעפ"י שתקיים כך לעולם והוא שלא קשר תחת העניבה, שה"ג פ' אלו קשרים, כנה"ג בהגב"י ועיין לעיל או י"ב:

(בא) **שם** בהגה, ואפי' אם עושה קשר וכו' ובמרדכי כתב ובלבד שלא יעשה קשר למטה מן העניבה

כלל אלא יעשה ב' עניבות זה ע"ג זה וכ"ל דהא דוהגין בו היתר היינו בקשר העומד להחיר ביומו אבל באין עשוי להחיר ביומו כגון בלולב וכיוצא בו אסור אלא א"כ עשה ב' עניבות זה ע"ג זה ולא קשר כלל, ט"ז סק"ז, וכ"כ מ"א ס"ק ט"ז א"ר או י"ג, תו"ש או ט"ז, א"א או ט"ו, וכ"כ האחרונים ומיהו עיין ברכ"י או ג' שכתב אבל מדברי מור"ם ב"ד' נראה דבמה שאסר המרדכי נהגו היתר כמ"ס האגור יעו"ש, ומ"מ נראה כיון דכל האחרונים הכי' דעתם להחמיר הכי' נקטינן ועיין לעיל או י"ב, וצ"כ יש ליתגר בכתובת וכיוצא שיש בשפתו שסביב הצואר שני חוטין שלא יעשה קשר תחת העניבה אלא דוקא עניבה לבדה או ב' עניבות זו ע"ג זו ואפי' כשלושנה בע"ש משי' שמה ילמך לפוסטה בשבת וכל קשר שאסור לקושרו אסור להיתרו וזה עשויה להתקיים יותר מיום אי' שמחליף משבת לשבת וע"כ היותר נכון לעשות בה לאות כדי שלא יכשל באיסור קשירה והתרה, ועיין לעיל או כ"ח:

(ס) **סעי'** ו' קישרין חבל וכו' צרוחב הפה, ב"י בשם רש"י ר' ז' או ט' והיינו חבל שהוכן לכך מבע"י שאינו מוקצה ודלקמן סעי' ז:

(סא) **שם**, בשביל שלא תלא, מפני שאינו ש"ק שעשוי להחירו תדיר להוציא את הבהמה להשקותה ר"ז שם:

(סב) **שם** ואפי' בב' ראשי הפתח וכו' דמסתמא יתיר שניהם ולא הוי

לנתקן שהרי אינו עשוי אלא להחירו בכל זמן שרולה ואף זה לא יעשה בפני ע"ה אלא בלנעה עכ"ל וכ"כ הב"ח. וא"כ ז"ל דס"ל דדוקא כשקושר האומן אסור לנתק אבל שאר קשירות שרי. וכ"מ סי' ש"ד סעי' ו' ומ"מ כ"ל דאם אינו רגיל להחיר הקשר של הכתונת אלא משבת לשבת אסור כמ"ס סעי' אי' מ"א שם. תו"ש שם. ור"ל כמו שאסור להחיר קשר העשוי להחיר משבת לשבת כמ"ס סעי' אי' כך אסור לנתק וכ"כ הר"ז סוף או' ו' ועיין לעיל או' כ"ח.

בזו **שם** בהגה. רק שחור האומן וקשרו. דמעשה אומן אפי' אינו ש"ק אסור בסעיף אי' ולכן כתב מ"א בשם יע"ש דנתקשרו המשיחות מעלמס שלא ע"י אומן שרי אפי' לנתקן כיון דאינו ש"ק וגם לא מעשה אומן. לב"ס:

בזו **שם** בהגה. כדרך שהאומנים עושים, לסי' נקטיה שדרך האומנין לתפור אבל מיירי שהוא מעשה הדיוט דבהא חמירא תפירה מקשירה שאפי' אינו ש"ק וגם מעשה הדיט אסור. לב"ס. וכ"כ התו"ש או' י"ב:

בזו **שם** בהגה. ולכן אסור לנתק וכו' ואם אינו עשוי להחיר באותו יום ויש לורך הרבה לכך יעשה ע"י עכו"ם. ט"ז סק"ה. ור"ל דכיון דפטור אבל אסור הוא מותר לעשות שבות ע"י נכרי בלורך הרבה כמבואר בס"י ש"ז סעיף ה' לב"ס וכ"כ התו"ש שם וכ"כ האחרונים ועיין לעיל או' ל"ב:

בזו **שם** בהגה. ולכן אסור לנתק וכו' ומותר ללבוש אגפלאות חדשים ואין חוששין שמה ינתקו חוטין ואם ניתק או נקרע דבר שאין מתקנין הוא ולא פ"ר ושרי. וכן פולעין האגוז במטלית ואין חוששין שמה תקרע דלאו פ"ר הוא. בן א"ח פ' כי תשא או' י"א. ועיין לקמן סי' תק"ח סעי' ב':

(ו) **שם** בהגה. ויש מתירין וכו' וכן עיקר. ר"ז או' ז' וכ"כ בס' זכור תורת משה סי' ל' וז"ל ח"ג של מנעלים התפורים יחד אין להקל לחתכם בפני ע"ה ודוקא ללורך הרבה עכ"ד. והיינו כשעשוי להחיר ביומו דאל"כ אינו מותר רק ע"י עכו"ם וכמ"ס לעיל או' מ"ח. וכ"כ בליקוטי רימ"א על נו"י סי' ס"ז או' יא:

(נא) **סעי'** ד. קישרין דלי במשיחה וכו' כ"כ הרמב"ם פ"י והעט' דמשיחה או אבנט לא מבטל ליה התם

אבל לא בחבל דחיישינן שיבטל ליה התם והוי קשר של קיימא ובגמ' מסקינן דאפי' חבל דגרדי אסור אעפ"י דבדאי לא יבטל ליה התם משום דגזרינן חבל דגרדי אטו חבל דעלמא ולזה סתם המחבר וכתב סתמא דבחבל אסור. ע"ש או' ח"י:

(בן) **שם**. קישרין דלי במשיחה וכו' ופשיט דמיירי שאינו מעשה אומן להרמב"ם כמ"ס בהגה (אחרונה) סעי' אי' ואע"פ כן (כ"ל דהוי גזירה לגזירה) גזרינן גזרינן דעלמא דמלינו הרבה כיוצא בו (דגזרו גזירה לגזירה) בגמ' ודלא כעו"ש. מ"א ס"ק י"ב, תו"ש או' יג' וי"ד. ר"ז או' ח' ח"א כלל כ"ז או' י"א:

במשנה ג' שם בגמ'
ק"ב. ס' מימרה
דרי' שם ק"ג
וכפי' הרמב"ם
שם בפרק י' ע"ש
בגמרא:
א' חולין פ"ו
וכתובות ל"ד
ובב"ק ע"א וכו'
הרי"ף והגאונים
ורמב"ם בפרק ו'

ז' סמטלטלין חבל של גרדי (פי' אורג) לקושרו באבוס ובפרה ולא חיישינן שמא יתירו ראש האחר ויניח השני קיים אבל חבל דעלמא לא וה"מ לקשרו באבוס ופרה עאבל אם היה קשור באבוס ורוצה לקשרו בפרה או אם היה קשור בפרה ורוצה לקשרו באבוס מותר בכל חבל:

שי"ח דין המבשל בשבת. ובו י"ט סעיפים:

א' אהמבשל בשבת (או שעשה א' משאר מלאכות) (טור) במזיד אסור לו לעולם ולאחרים מותר לט"ש מיד ובשוגג אסור בו ביום גם לאחרים ולערב מותר גם לו מיד (ואם אמר

בף החיים

שבתחלת עשייתו לא היתה ע"מ להניח שם אסור הלכך אסור לקשור רצועות המכנסים שלפעמים נמלך ומבטלו שם לעולם עד שיהיה בלוי, ב"י בשם הכלבו, מ"א סק"ד, תו"ש או' ק' ועיין לעיל או' ל"א:

עב) **הפותל** חבלים מן ההולין ומן החלק או מחוטי למר או מחוטי פשתן או מחוטי שער וכיוצא בזה הר"ז תולדות קושר וחייב, ושיעורו כדי שיעמוד החבל בפתיחתו בלא קשירה שנמלאת מלאכתו מתקיימת, וכן המפריד את הפתיל הר"ז תולדות מתיר וחייב והוא שלא יתכוין לקלקל בלבד ושיעורו כשיעור הפותל, הרמב"ם פ"י דין ח' מ"א שם וכו' הוא מה"ט חבל מדי' אסור בכל שהוא, ר"ז או' י"א, ולענין ליצית פסולין לנתקן י"ל דהוה ע"מ לתקן ואסור ומתקן מנא הוא א"א סוף הסו':
(א) **סעי'** א' המבשל בשבת וכו' כתב בטור המבשל בשבת חייב וכתב ב"י פשוט בפ' כלל גדול (ע"ג ע"א) שהוא אחד מאבות מלאכות עכ"ל ונראה דזהו הטעם שלא כתבו בש"ע מפני שהוא פשוט דחייב:

(ב) **שם**, המבשל בשבת וכו' אחד האופה את הפת או המבשל את המאכל או את הסממנין או המחמם את המים הכל ענין אחד הוא, ושיעור המחמם את המים כדי לרחוץ בזה אבר קטן, ושיעור מבשל סממנים כדי שיהיו ראויין לדבר שמבשלין אותן לו, הרמב"ם פ"ט דין א' וכן המתוך אחד ממיני מתכות כל שהוא או המחמם את המתכת עד שתעשה גחלת ה"ז תולדת מבשל וכן המחמם את הדונג (שעוה) או את החלב או את הזפת והכופר והגפרית וכיוצא בזה ה"ז תולדות מבשל וחייב, וכן המבשל כלי אדמה עד שיעשו חרס חייב משום מבשל, כללו של דבר בין שריפה גוף קשה באש או שהקשה גוף רך ה"ז חייב משום מבשל, הרמב"ם שם דין ו' והביאו מ"א סק"י:

(ג) **הניח** צמר ע"ג גחלים אם נללה צו כגרוגרת (שהוא שליש בינה כמ"ס לקמן פי' שס"ח סעי' ג' יעו"ש) אפי' בשנים וג' מקומות חייב לא נללה צו כגרוגרת חבל נתבשל כולו חלי ביסול (עיין לעיל פי' רנ"ג או' כ"ח) חייב נתבשל חלי ביסול מלד אחד פטור עד שיהפך צו ויתבשל חלי ביסול משני לדיון, הרמב"ם שם דין ה' והביאו מ"א שם, ומה שהביא שם המ"א בשם הראב"ד כבר השיגו א"ר או' ט' וכתב דגם הראב"ד מודה להרמב"ם בזה יעו"ש, וכו' הוא לענין חיוב חטאת חבל איסורא איכא בכל גוונא דק"ל חלי שיעור הוא אסור מה"ט כדליתא בזה' שבת דף ע"ד ע"א ופרש"י שם וכו' בזה' יומא דף ע"ד ע"א פלוגתא דר"י ור"ל וק"ל כר"י וכן הוכיח הכנה"ג בהגב"י ביו"ד סי' ל"ח או' ס"ז מכמה סגיות וכו' דהלכה כר"י דאמר חלי שיעור אסור מה"ט יעו"ש:

(ד) **שם**, המבשל בשבת וכו' אם היה קדירה על האש ולא היה

היו קשר ש"ק, תו"ש או' י"ז:

(סג) **שם**, ואפי' בשני ראשי הפתח וכו' והיה ב' חבלים זו למעלה מזו ולא אמרינן דמבטל לאחד דפעמים מתיר זה ופעמים זה אבל אם מבטל ראש אחד אפי' בחבל אחד אסור, מ"א סיק' ט"ז, א"ר או' י"ד, תו"ש שם:

(סד) **סעי'** ז' מטלטלין חבל של גרדי וכו' דיש כאן ב' איסורין בחבל דעלמא האחד כדפרש"י כיון דא"ל לו חיישינן שמא יתיר ראש האחד וישאר ראש השני והו"ל קשר ש"ק, שנית כהרמב"ם דהוה מוקלה חבל בגרדי דלריק לו תמיד מותר בטלטול, וע"כ זכר כאן בש"ע מטלטלין להורות משום דאין כאן איסור מוקלה ואח"כ כתב דאין כאן גם חשש השני, ט"ז סק"ח (ומ"ס שם הט"ז על תשו' אשכנזית שהביא בב"י כבר כתבנו ע"ז לעיל או' ל"ד יעו"ש) וכ"כ הלבוש, ומ"ס בטעם השני משום מוקלה הגם דלעיל סעי' ו' התיר חבל סתמא היינו לומר דסגי הכא בלא הזמנה מצע"י לא כן חבל דעלמא היה אסור בטלטול כ"ז שלא הזמינו מצע"י:

(סה) **שם**, של גרדי, ולא גזרינן אטו חבל דעלמא כמ"ס סעי' ד' דהכא פרה אפי' חבל דעלמא לא שכיח שיהא של קיימא, מ"א סיק' י"ז, תו"ש או' ח"י:

(סו) **שם** לקושרו באבוס ובפרה, ר"ל ראשו האחד באבוס וראשו הדי' בפרה, ב"י בשם רש"י ולבוש:

(סז) **שם**, ולא חיישינן שמא יתיר וכו' דמתוך שרריך לו לא יבטלנו, תו"ש שם:

(סח) **שם** חבל חבל דעלמא לא, דלמא מניח ראש אחד קשור, תו"ש, או' י"ט וכתב וכו"ל במ"א ס"ק י"ח וכ"כ ה"א פ', ועיין לעיל או' ס"ד שכתבנו שם עוד טעם אחר משום מוקלה חבל דהמ"א לא חש לטעם זה משום דאפשר בהזמנה כבסעי' ו' ולזה כתב ודלא כמ"ס ר"ל שכתב משום מוקלה דזה אפשר בהזמנה חלא העיקר דלמא מניח ראש אחד קשור ויהיה קשר ש"ק:

(סט) **שם**, חבל חבל היה קשור מצע"י באבוס, ורולה לקושרו בפרה או שהיה קשור בפרה מצע"י ורולה לקושרו באבוס מותר אפי' בחבל דעלמא דהוה כמיוחד לכך, לבוש:

(ע) **שם**, ומותר בכל חבל ומותר לב' טעמים דלטעמא שחבל דעלמא הוא מוקלה הכא אינו מוקלה דהא הבינו לכך מאתמול כשקשרו באחד מהם, ולטעמא דשמא יניחנו קשור שם ויהיה ש"ק הכא לא חיישינן כיון שכבר היה קשור באחת מהם והניחו ללכת כך גלי דעתיה שאין ראונו להניחם שם ובדאי יחזור ויתירנה, וזה לא חיישינן שמא כשיתירנה יתיר קשר הראשון שהיה מאתמול ויניח קשר שקשר בשבת ויהיה ש"ק כולי האי לא חיישינן כי למה ישנה, לבוש:

(עא) **כ"ל** קשר שפעמים נמלך ומבטלו לעולם אעפ"י

אמר לאינו יהודי לעשות לו מלאכה בשבת ע"ל סימן ש"ז סעי' כ"י: ב' נהשוטח בשבת רחולה בין שחלה מאתמול בין שחלה היום מותר הבריא לאכול ממנו הי' (בשבת) אבל המבשל (או עשה שאר מלאכה) לחולה אסור (בשבת) לבריא או רחולה שאין בו סכנה דחיישינן שמא ירבה בשבילו. הנה ואפי' בישל ע"י אינו יהודי אסור בשבת (תוספת פ"ק דגיטין ור"ן פרק אין מעמידין) ואם קלן פירות מן המחובר לחולה בשבת אפי' היה חולה מצעו"י אסור לבריא בשבת משום שגדל והולך בשבת

ויש

ב' החיים

(א) **ומירהו** אם בישל ישראל לחולה שיש בו סכנה לכ"ע הקדירה מותרת, הרשצ"ח שם, מט"י שם, י"א בהגה"ט ואפי' אם היתה הקדירה חדשה כי כן לוו הרופאים שיעשו התבשיל בכלי חדש אפי' הקדירה מותרת שבות יעקב, ח"ב סי' כ"א יעו"ש:

(יא) **שם**. במזיד אסור לו לעולם, וה"ה לבני ביתו, נה"ש, או' א' ואם מת קנסו לבנו אחריו, מ"א ססי' תקל"ח, חו"ש בזה הסי' או' א':

(יב) **שם** אסור לו לעולם, ומי שנתבשל בשבילו דינו כמו אחר כיון שאינו שלו ולא חיישינן שיטול לישראל אחר לבשלו דאין אדם חוטא ולא לו, מ"א סק"ב א"ר או' א' ר"ז או' א' מיהו הנה"ש סוף או' ב' כתב דראוי לאסור גם למי שנתבשל בשבילו יעו"ש, אמנם כ"ז דוקא במבשל במקרה אבל בפונדק ישראל שמבשל בקביעות מדי שבת בשבתו ודאי אסור למי שנתבשל בדעתו ורלונו ועוד אפי' למי שלא נתבשל בשבילו כלל אין ליקח ממנו משום לפני עור לת"מ ומשום מסייע ידי עובדי עבירה, כתב סופר א"ח סי' ק' יעו"ש:

(יג) **שם**. ולאחרים מותר למו"ש מיד, דלא בעינן בכדי שיעשו אלא במלאכה הנעשית ע"י עבדים בשביל ישראל משום דקל בעיניו ויצא לעשות כן פעם אחרת אבל דבר שעושה ישראל בידים ודאי ליכא למיחש דאחי לבשולי בהדיא, ב"י, ט"ז סק"א, מ"א שם, ומיהו אם בישל עבדים מים בשבת ונלטנן דלא נהנה כלל ממלאכת שבת י"ל דא"ל למו"ש כדי שיעשו שאף לטעם שלא יאמר לו דהא שותה לזון אבל בו ביום אסור לכ"ע דאיתעביד ליסורא, איז או' ב' ומ"מ נראה דבמקום ששותין מי צורות ומרתיחין אותו כדי שלא ייקר ואח"כ שותין אותו לריק להמתין במו"ש בכדי שיעשו דהא אהנו מעשה עכו"ם:

(יד) **שם**. מותר למו"ש מיד, ואם היה מו"ש יו"ט אסור דאין שבת מכין ליו"ט ליקוטי מהר"י סי' ב' כנה"ג בהגה"ט, מ"א שם, א"ר או' ג' חו"ש או' ב' ערה"ה או' ד' וי"א שאין הכנה שייך בזה ויש לחוש לסברא הראשונה, ר"ז או' ג' וכן אם בישל לחולה בשבת ומו"ש יו"ט אסור לבריא, ודוקא בדבר שאינו נאכל כמות שהוא חי, איז שם ואם היה יו"ט ביום א' וביום ב' יוס ב' מותר כמ"ש סי' תקי"ג סעי' ה' בהגה יעו"ש, ומיס שהוחמו בשבת אם נלטננו למו"ש והוא יו"ט ודאי לא שייך הכנה, א"א שם, ולנוהגין שלא לשחות מים כ"א מרתיחין אותו וכמ"ש באו' הקודם נראה דשייך הכנה ואין לשחותו במו"ש אם הוא יו"ט:

(טו) **שם**. מותר למו"ש מיד, וכתב מור"ם ז"ל ביו"ד ססי' ק"ב בהגה דאם נתערב ה"ז מתבטל ולא אמרינן דחשיב דבר שיש לו מתירין ולא בטיל משום דמותר לאחרים אחר שבת אלא כיון דלזה אסור לעולם לא חשיב דבר שיש לו מתירין ומתבטל, וכתב שם הרב כו"פ ז"ל דה דוקא למבשל

היה ראוי להתבשל עד שעה ושתיים והיפך בגמלים שעי"ז מתבשל במקדש כתב הריטב"א דאפשר דחייב, פת"ע או' א' ונראה דר"ל דחייב משום מבשל חוץ מאיסור מכבה ומצטער:

(ה) **שם**. המבשל בשבת וכו' וכל שיש ספק פלוגתא אם הוא בישול או לאו בזה ספק דרבנן לקולא, א"א או' יו"ד, ור"ל דכ"ז שאסרו במבשל או בשאר מלאכות לעושה במזיד או בשוגג הוא משום קנס והוא מדרבנן לפיכך הולכין בספיקא לקולא ועיין לקמן או' ח':

(ו) **שם** הגה, או שעשה א' משאר מלאכות, עיין נתיב חיים שכתב על הגה זו משנה שאינה לריבה היא דכן כהג הטור אליבא דר"מ אבל לדין דק"ל כר' יהודה פשיטה דאין לחלק בין מבשל לשאר מלאכות יעו"ש, וכ"כ המש"ז או' א':

(ז) **שם** בהגה, או שעשה א' משאר מלאכות, ואם היא מלאכה דרבנן כתב המש"ז או' א' דבו ביום אסור אפי' בשוגג ומלאכה דרבנן יעו"ש, אמנם בביאור הגר"א האריך להוכיח דלכ"ע אם עשה מלאכה דרבנן בשוגג דאין לאסור דדיעבד ליהנות ממנה בו ביום יעו"ש, וכ"כ ח"א כלל ט' או' י"א, אבל אם עשה במזיד אסור אפי' לאחרים עד מו"ש מיד, ח"א שם, ומיהו אם הוליד פירות חוץ לתחום והחזירם אפי' במזיד מותרין באכילה באותו היום ואפי' למי שהחזירם משום דלא נעשה האיסור בגוף הפירות ולא נשתנו מכמות שהיו כמבואר לקמן סי' ת"ה סעי' ט' יעו"ש:

(ח) **שם**. במזיד אסור לו לעולם, היינו ליהנות מאותה מלאכה ענמה דקנסוהו רבנן אבל מותר לו ליהנות מדמיה של אותה מלאכה כדאיתא במס' בבא קמא דף ע"א ע"א וכתובות ל"ד ע"א וגם פשיטא לה לגמי במס' חולין ריש דף קט"ו ופרש"י שם דאינו אלא משום קנס יעו"ש ול"ע על הלבוש שכתב במזיד אסור לו מה"ש יעו"ש ועיין א"ר או' ב' ופתה"ד או' א' ודוק ומיהו מה שמותר ליהנות מדמיה אותה מלאכה נראה דהיינו שיוכל למוכרה רק בכדי מה שהיה שוה אותו דבר קודם שיעשה בו מלאכה כדי שלא יהנה ממלאכת שבת דאם לא כן מה אהני קנסא דרבנן:

(ט) **שם**. במזיד אסור לו לעולם, ומשמע ברשצ"ח סי' קע"ה דהקדירה אסורה (דהא לגבי ידיה בלוע מאיסור מחה"ש) ג"כ, מ"א סק"א, א"ר או' א' חו"ש או' א' ומיהו עיין מט"י או' א' שחלק על דברי המ"א הנ"ל והסכים להחזיר הקדירה וכן הערה"ה או' א' הגם שהשיג על המט"י מ"מ לענין דינא הסכים להחזיר מטעם אחר יעו"ש, אמנם הר"ז או' א' פסק לאסור כדברי המ"א, וכ"פ בן א"ח פי' בא או' א' וכ"כ האחרונים, ומיהו מהני הגעלה אפי' לכלי חרס ואם בישל בלא הגעלה לריק ס' נגד הבלוע דחמור מבישולי עכו"ם, א"א או' א' ליקוטי דימ"א על נו"י סי' ו' או' ב' בן א"ח שם, והא דמהני הגעלה בכלן לכלי חרס מי"מ לריק ג"פ כמ"ש ביו"ד סי' קי"ג סעי' ט"ז יעו"ש:

למבשל אבל לאחרים. אפי' אם נתערב חינו בטל דחשיב לדידהו דבר שיש לו מתירין. וכ"כ שם החו"ד יעו"ש אמנם המ"א סק"ב כתב הגם למבשל אסור אם נתערב בו ביום דלא בטיל הואיל דלגבי אחרים הוי דבר שיש לו מתירין שמוחר במו"ש אלא ח"כ נתערב אחר השבת שאז בטל ומוחר גם להמבשל יעו"ש. וכ"כ ח"ר או"י ג' ר"ז או"י ד' וכתב דהבטול הוא ברוב יעו"ש. ועיין בשו"ת רב פעלים ח"א סי' י"ז מה דסקיל וטרי בהאי עניינא והעלה לאסור כהמ"א והיינו כוותיה ולא מטעמיה יעו"ש וכ"כ בספרו בן א"ח פ' בא ח' ב' יעו"ש. וכתב שם הר"ז דאם נתערב בשבת אסור התערובות להמבשל במזיד לעולם אבל לפי הטעמים שכתב רב פעלים שם משמע שאין לאסור להמבשל אלא כמו האחרים וכ"כ עיקר כיון דכלא"ה מור"ם ז"ל וכמה מן האחרונים מתירים התערובות למבשל אפי' בו ביום כמ"ל וא"כ די לנו להחמיר רק באותו יום ולמו"ש שרי ליה התערובות כמו האחרים ודוק ואח"כ ראיתי שבי"כ בחידושי רעק"א דמוחר לאחר שבת יעו"ש :

ואם היה יו"ט במו"ש ואם ימתין עד מיו"ט יתקלקל המאכל י"ל אף בשוגג בו ביום מותר אם נתבטל. ח"א שם : **שם** (מז) ובשוגג אסור בו ביום וכו' שכיון שעשה אסור של תורה החמירו לקנות בו ביום כמו במזיד שאסור גם לאחרים גזירה שמה יבשל במזיד ויאמר שוגג הייתי. ר"ז או"י ח' :

שם (טוב) ובשוגג אסור בו ביום וכו' כל שעשה ע"פ חכם שהורה לו שוגג מיקרי ולא בר עושין הוא. הרד"ך בית כ"ו ח"ב. כנה"ג בהגה"ט. מ"א סק"ג ח"ר או"י ה' תו"ש או"י ג' ר"ז או"י ב' :

הי' שבתה שוגג מקרי. מהר"מ מינץ סי' כ"ח. כנה"ג שם מ"א שם. ח"ר שם. תו"ש שם. ר"ז. שם עריה או"י ג' וכ"כ בספרו ליו"ד סי' ל"ט או"י יוד יעו"ש בין ששכח שהוא שבת או שהיא מלאכה ר"ז שם :

ויש' וכן האומר מותר שוגג. הוא. מ"א סי' ק"ד סק"ו וכן הוכיח הפתה"ד שם או ג' בכמה ראיות מש"ס ופ"ו יעו"ש. וכ"כ הער"ה שם ואעפ"י שהביא פלוגתא בזה מ"מ ביו"ד שם הביא כמה פ"ו דס"ל הכי וכתב דכן עיקר יעו"ש. ועיין לעיל סי' רנ"ג או"י כ"א :

ד' אין לדמות אונס לשוגג. בנימין זאב סי' ק"ל. כנה"ג שם. ח"ר שם. ור"ל דאונס קיל משוגג דאונס רחמנא פטריה :

כא' ישראל אחד נתן במזיד בימים בתוך קדירתו של חבירו ונתבטלו הצליים עלמן ודאי אסורין אבל התבטיל כ"ל דשרי אע"ג דדבר שיל"מ הוא ולא בטיל מ"מ לא מיתסר התבטיל דכיון שהיא אינה קלופה אינה נוספת טעם דמיא דביעי מיא בעלמא הוא ודמי לביתא נבילה וטריפה דאינה אסרת התבטיל אם אינה קלופה ודוקא בינה שיש בה אפרוח או דם הוא דאוסרת כדאיתר בפ' ג"ה דליח ובטוש"ע יו"ד סי' פ"ו יעו"ש. שם"א או"י ד' :

בב' ועיין בשו"ת זית רענן ח"ב סי' ה' שגשאל בענין משרתת ח' שהביאה לבית האופה תבטיל של שבת בטרם ביאת הבצק של עש"ק והמשרת של האופה היה טרוד בתבטילין של אחרים להורידם לתנור עד כי אחר הנער והוריד את התבטיל לתנור בביה"ש והם לא ידעו מאומה שיש בזה חטא גדול או קטן רק הדרך ח' שאל אם לריך להודיעם לכל יאכלו ממנו בש"ק כדן המבשל בשבת בשוגג ומאלד שם להקל לענין

התבטיל יעו"ש. ח"ח או"י ג' : **ש"ס** בהגה. עיין לעיל סי' ש"ז סעי' י' ט"ס ול"ל סעי' י"ט : **בג' סעי' ב'** בין שחלה מאתמול בין שחלה היום וכו' כלומר לא מיבעיא שחלה מאתמול דלמרינן דעתיה עלה היה מאתמול שמה ילטרך לשוחטה אלא אפי' חלה היום דלא הוה דעתיה עליה מאתמול שרי לבריא לאכול ממנו ולית ביה משום איסור מוקלה. והטעם כתב הרא"ש משום דק"ל כר"ש דלית ליה מוקלה מחמת איסור אלא בדאיכא תרתי דחינהו בידים ולא חזו כמו גרוגרות ולימוקים וכדומה והכא לא דחינהו בידים. והב"ד צ"י וב"ח. והא דאית מוקלה במחזור אעפ"י שנשרו הפירות כתב המ"א סק"ד דהתם טעמא שמה יעלה ויתלוש כדאיתא ריש בילה יעו"ש. אבל שמה ישחוט לא חיישינן דדבר טורח הוא ומידכר ועוד דלא גזרינן אלא בפירות דבעודה בכפיו יבלענה ומתאזהר להם. כ"כ שם ה"ח' לב"ש : **כד' ש"ס**. בין שחלה היום וכו' ורש"ל פ"ק דחולין סי' ל' אוסר בחלה היום משום מוקלה. שכתב"ג בהגב"י או"י ב' ח"ר או"י ו' :

ש"ס (כה) מותר הבריא לאכול וכו' והטעם כיון דא"א לכזית בשר בלא שחיטה כי קא שחיט אדעתא דחולה קא שחיט. גמ' ופרש"י ז"ל וליכא למיגזר שמה ירבה בשחיטה בשביל בריא דהא משום ההוא זית דחולה צ"י למשחט כולה ע"כ. והיכא דדי לחולה בתרנגול קטן אם מותר לשחוט לו תרנגול גדול יתבאר לקמן סי' שכ"ח סעי' ט"ז בס"ד. ולענין כסוי הדם לשחוט בשבת עיין ביו"ד סי' כ"ח סעי' ט"ז :

ש"ס (כו) לאכול ממנו חי. ובלא מליחה. טור. וכ"כ ה"ח' והרא"ש פ"ק דחולין והטעם מבואר שם דק"ל המולח חייב משום מעבד. עו"ש או"י ד' ומיהו הדחה צ"י משום דם שעל הבשר משא"כ דם הבטול צ"י לברא איסור כ"ז שלא פירש כמ"ס בירד סי' ס"ז סעי' ח"ב מ"א סק"ה. ומותר להדיח בשבת כיון שרואה לאכול עתה מיד. ח"א או"י ה' :

ש"ס (כו) אסור בשבת לבריא וכו' ולמ"ס מותר לאחר ולא בעינן בכדי שיעשו. ב"י :

ש"ס (כח) אסור בשבת לבריא וכו' מיהו שרי בטלטול היכא שראוי לכוס והיכא שאינו ראוי לכוס אסור בטלטול לאחרים שלא לצורך החולה. יש"ש פ"ק דחולין סי' ל' שכתב"ג בהגה"ט או"י ב' :

ש"ס (כט) או לחולה שאין בו סכנה וכו' דכל שאסור לעשות לו ע"י ישראל גזרינן שמה ירבה בשבילו דלפעמים לא ימלא לעשות לו ע"י גוי ויבא זה להרבות בשבילו. הרשב"א בתשו' סי' תתי"ד, והביאו ב"י :

ש"ס (ל) שמה ירבה בשבילו, והוא איסור דאורייתא כשמרבה בשבילו אפי' קודם שיתן הקדרה על האש. וי"א שהוא דרבנן. צ"י צ"י זה וצ"י של"א. מ"א סק"ו. ויש כ"מ מזה לענין חולה שאין בו סכנה דישאל שרי לעשות לו שבות ולא מלאכה. כ"כ העו"ש סי' תק"ג או"י ח' יעו"ש. תו"ש או"י ח' :

ש"ס (לא) הגה. ואפי' ביטל ע"י עכו"ם אסור בשבת. ר"ל אפי' ביטל ע"י עכו"ם לחולה בשבת אסור לבריא לאכול ממנו גזירה שמה ירבה בשבילו. וכ"כ הר"ז או"י ה' אבל למו"ש מותר מיד אפי' לבריא ואין בו משום ביטול עכו"ם. כ"כ מור"ם ז"ל ביו"ד ססי' קי"ג. בהגה בשם הרא"ה. וכ"ה דעת הש"כ ביו"ד ססי' קכ"ג ובנה"כ ססי' קי"ג. וטעמו דכיון דהעכו"ם ביטל בהיתר לא צ"י להמתין בכדי שיעשו. מ"א סק"ז. אמנם ה"ח' ביו"ד סי' קי"ג סק"ט כתב בשם הרשב"א ב"ס

ויש בו משום מוקלה (צ"י בשם ח"ח) : ג נכשם שאסור לבשל באור כך אסור לבשל בתולדות האור כגון ליתן ביצה בצר קדרה או לשברה על סודר שהוחם באור כדי שתצלה ואפי' בתולדות חמה כגון בסודר שהוחם בחמה אסור גזירה אטו תולדת האור ובן אסור להטמינה בחול או באבק דרכים שהוחמו מכח חמה דאבל בחמה עצמה כגון ליתן ביצה

בחמה

בף החיים

בהיתר מ"מ דעת הרב המחבר בלתי הכרע ואין ולא ורפיא בדידה. נחפה בכסף סי' ג' והביאו עוקרי הד"ט סי' י"ד או' ג' וכתב שם בסוף האות דהר"ף בתשו' שלאחר ליקוטי הפרדס דף כ"ז ע"ד פסק דהמבשל בשבת לחולה והביא מותר לו לאכול ממנו יעו"ש : (לו) **סעי'** ג. כשם שאסור לבשל באור וכו' והמבשל בתולדות האור חייב. גמ' מ"א סק"ט. תו"ש או' י"א. ולכך גזרינן תולדות חמה אטו תולדת האור :

(לז) **שם**. כגון ליתן ביצה בלד הקדרה וכו' ואם נללית שם כמאכל בן דרוסאי חייב משום מבשל כמו בזולה על האור. ר"ז או' ז' וכמה הוא שיעור מאכל בן דרוסאי עיין לעיל סי' רנ"ג או' כ"ח :

(לח) **שם**. ואפי' בתולדות חמה וכו' פלוגתא דר' יוסי ורבנן ופסקו הרי"ף והרמב"ם כרבנן ב"י. וכ"כ ב"ח והאחרונים דק"ל כרבנן דאסרי בתולדת חמה וי"ל דאפי' דעבד אסור ומי"מ אפשר ללאחר שבת מותר אף למבשל עליו ול"ע לדינא הגרע"א :

(מל) **שם**. וכן אסור להטמינה בחול וכו' גזירה שמה יעמינה ברמז או שמה יעשה גומא פרישה או' ו' :

(ם) **שם**. וכן אסור להטמינה בחול וכו' אפי' מבצעי ואפי' לגלגלו ע"ג החול בשביל שתללה נמי אסור. כ"כ הרא"ש והביאו הב"ח והמ"א סק"י וק"ב הר"ז או' ז' מיהו בחידושי רע"א הביא בשם הרשב"א דמותר להטמין בו מבצעי יעו"ש. אבל דעת הפו' נראה כהרא"ש. ומי"מ כתב רש"ל בתשו' (סו' ס"א) דמותר לללות על גג רותח מחמה דלא מחלף בתולדות האור יעו"ש והביאו מ"א שם וכתב דאין דערי מוכרחים וגם ב"א חולק עליו ובירושלמי איתא בהדיא דאסור עכ"ד. ומיהו הנ"ץ ולחם משנה פ' כירה פסקו כרש"ל. א"ר או' ט' אבל התו"ש או' י"ד כתב כדברי המ"א. וכ"כ דעת הגה"ש או' ו' וכ"כ האחרונים :

(מא) **כתב** הרמב"ם (פ"ט דין ג') המבשל בחמי טבירה וכיוצא בהם פטור דהוי כתולדות חמה. וכ"ה בגמ' וכו"מ במשנה פ"ט דנגעים. ובסנהדרין (דק"ח ע"א) אמרינן דנשתיירו מהמבול ואפשר דמ"מ הו"ל כתולדת חמה. מ"א שם. תוש שם. ר"ז או' ח' :

(בב) **וכתב** הר"ן דאסור להעמיד מאכל ע"ג חמי טבירה אבל מע"ש מותר. ולהניח בתוכו אסור כמ"ש סי' שכ"ו סעי' ג'. מ"א שם. א"ר שם. תו"ש שם ר"ז שם. ובחידושי רע"א מלמד דגם על תולדות האור מותר להשהות דלא גרע מבירה גרופה דמותר משום דלא שייך שמה יחמה יעו"ש :

(בג) **שם**. וכן אסור להטמינה בחול וכו' לאו דוקא חיה כדי שתללה אלא אפי' היא גלויה כבר ומטמינה שם אפי' מוצע"י כדי לשמור חומה אסור. רש"ל בתשו' שם. כנה"ג בהגה"ט. א"ר שם :

(מד) **ואיתא** בש"ס נותנין תבשיל לתוך הבור כדי שיהא שמור בתוכו ולא גזרינן שמה יבא להשות

בס' משמרת הבית דאפי' לחולה עלמנו אסור צמו"ש משום בישולי עכו"ם וכ"ש לבריא דלא הותר אפי' לחולה עלמנו אלא דוקא בעת הלורך דהיינו בשבת אבל לא לצמו"ש יעו"ש וכ"כ שכתב"ג בהגב"י סי' זה או' ג' ובכנה"ג הגב"י שם או' ע"ט וכתב שכתב דעת מרן ז"ל מדהשמיט סדרת הרא"ה בש"ע יעו"ש. וכ"כ הפר"ח שם או' כ"ו. פר"ת שם סוף או' י"ט, מנ"י כלל ע"ה או' כ"ט כל"י שם או' כ"ב. ער"ה בזה הסי' או' ח' ושם או' כ"ד. ח"א כלל ס"ט או' ט"ז ובספרו חכ"א כלל ס"ו. או' י"ב. וכ"כ דעת הדרכ"י בסו' זה או' ב' יעו"ש, וכ"פ הגה"ש או' ה' בן א"ח פ' בא או' ד' ומשמע אבל אם בישל העכו"ם לחולה בשבת דבר שאין בו בשולי גוים מותר לצמו"ש מיד ואפי' לבריא, וכ"כ בן א"ח שם :

(לב) **ורענין** הכלים שבישל בהם העכו"ם לחולה בשבת דבר שיש בו איסור משום בשולי עכו"ם כתב הער"ה שם ביו"ד או' כ"ד דיש לסמוך בזה על הרא"ה דא"ל הכשר יעו"ש, וכ"כ חכ"א שם דאחר מעל"ע יש להחיר הכלים אפי' בלא הגעלה יעו"ש. אמנם בספרו ח"א כלל ס"ט או' ט"ז כתב דהכלים לריכים הכשר ואפי' כלי חרס דיו אם מגעילו ג"פ ודיעבד אם בישל בו (היינו קודם מעל"ע) ויש רוב בתבשיל מותר והמיקל שלא להגעיל כלל לא הפסיד עכ"ד. וכ"כ הדרכ"י ביו"ד סי' קי"ג או' ח"י בשם סי' בתי כהונה דלכתחלה ראוי למיחש לחומרא ולהכשירו ודיעבד אם בשלו בו (היינו אפי' קודם מעל"ע) קודם הכשר התבשיל מותר יעו"ש. וכ"כ הרב בן א"ח שם דהכלים לריכים הכשר ורק דיעבד אם בישל בהם ויש רוב בתבשיל מותר יעו"ש. ונראה לענין דינא כיון שרבו הדעות בזה דלכתחלה יש להחמיר להכשירם ודיעבד אם בישל בהם בלתי הכשר אפי' תוך מעל"ע התבשיל מותר והמיקל שלא להגעילם כלל ולהשתמש בהם אחר מעל"ע לא הפסיד :

(לג) **שם** בהגה. משום שגדל והולך וכו' ומיירי צפרי שלא נגמר בישולו. ב"י. אבל בנגמר בישולו לא אמרינן שגדל והולך ומועלת בו הכנה. מ"א סק"ח. א"ר או' ח' ר"ז או' י' מיהו התו"ש או' י"ד כתב על דברי המ"א הנ"ל דיש לדחות יעו"ש :

(לד) **שם** בהגה. ויש בו משום מוקלה. מיהו כל מה שנעשה לחולה מידי דאסור לבריא משום מוקלה או משום שירצה בשבילו מותר לבריא צמו"ש מיד ולא צעין צדדי שיעשו דלא צעין צדדי שיעשו אלא כשתחלל שבת או בשוגג או במוזד אבל היבא שנעשה בהיתר ואינו אסור לבריא אלא משום מוקלה או משום שמה ירצה בשבילו לא צעין צדדי שיעשו דליכא למיגזר מידי לבוש :

(לה) **עכו"ם** שבישל ללורך ישראל בריא משקה הקא"י ושהאו ישראל חולה שאין בו סכנה וגשתייר לו ממנו אסור לו לשחות המותר שזיון שנתפא נתרפא. ואם מתחלה נעשה ע"י גוי ללורך חולה ישראל והביא מותר לו. ואם ישראל בישל ללורך חולה והביא אעפ"י שהרב בית יעקב החיר כיון שבישל

דימו ג שבת ל"ח
במשנה כח"ק דריי
הרי"ף ורמב"ם
ס"ט. ד שם ל"ט.

ה שם קמ"ז במשכ
ו טור והראש
מדברי רש"י בפ"י
ש מאיר ת"ח ל"ד
זלדעת הטור וכן

בחמה או ליתן המים בחמה כדי שיוחמו מותר: ד ותבשיל שנתבשל כל צרכו יש בו משום בישול אם נצטנן. הגה וי"א דוקא אם מלטמק ויפה לו (רצ"י ירוחם ח"ג) ואם לא נתבשל כל צרכו יאפילו נתבשל כמאכל ב"ד שייך בו בישול אפילו בעודו רוחה וה"מ שיש בו בישול אחר בישול

בף החיים

לגמרי. יעו"ש. וכ"כ הר"ז או' ט' ח"א כלל ק' או' י"ג וה"ד למקום שכבר נהגו להקל אבל במקום שלא נהגו יש להחמיר כדעת הש"ע. ומיהו כתב הברכ"י בשו"ב או' ח' דע"י עכו"ס שרי כיון דאיכא מאן דשרי. אף ע"י ישראל יעו"ש:

(בן) **שם**. יש בו משום בישול וכו' פ"י וחייב עליו חטאת ואפי' לא בישל על האור ממש אלא בתולדות האור. והא דאמרינן כל שבה בחמין מע"ש שורין אותו בחמין בשבת התם איירי בדבר יבש בלתי רוטב וכמ"ס בדברי הש"ע בסמוך. עו"ש או' י"א:

(גן) **שם**. יש בו משום בישול וכו' כתב הב"י וי"ל ומשמע לי כל שהיד סולדת בו מקרי רותח עכ"ל כלומר דאם עשה אח"כ שיהיה הקדירה מרתית פטור כיון שכבר ג"כ היתה היד סולדת בו ומדלא כתב רבואה יותר דאפי' אין היד סולדת ועדיין חם קצת שאינו חייב אם מרתית משמע דס"ל דאפי' לא נלטנן לגמרי אלא עדיין חם מעט ואין היד סולדת אם עשה אח"כ שהיה שהיד סולדת בו וכ"כ שהיה מרתית דחייב משום מבשל וכן מוכח מ"ל ב"י לעיל סי' רנ"ח יעו"ש. עו"ש או' י"ב. ושיעור יס"ב עיין לקמן סעי' י"ד ובדברינו לשם בס"ד:

(דן) **שם**. אם נלטנן. ואם לא נלטנן אפי' שינה קצת מרתיתו מותר. ב"י בשם רי"ו. מ"א ס"ק י"ב. והיתר זה עלמנו אינו אלא בחמין דומיא דדין דבר יבש דבסמוך דפירושו סמוך למדורה אפי' במקום שהיס"ב וכלקמן סעי' ט"ו או בחמין של כלי ראשון אחר שהעבירו מעל האש דאלו ע"ג האש ממש לעולם אסור. וממילא מוכח דבנלטנן דיש בו משום בישול הוא אפי' בחמין דכלי ראשון או בסמוך למדורה במקום שהיס"ב אסור. "מט"י או' ב':

(הן) **בבבלי**. ראשון כ"ז ס"ס"ב אין בישול אחר בישול ואם אין יס"ב אף בכ"ר יש בישול אחר בישול אם מחמם אח"כ ס"ס"ב ואם הורק לכ"ס אף יס"ב י"ל דיש בישול אם מניחו אח"כ בכ"ר וכדומה. ח"א או' י"ב:

(וין) **שם** הגה. וי"א דוקא אם מלטמק וכו' כלומר אבל אם מלטמק ורע לו אינו חייב משום מבשל אפי' אם נלטנן. והש"ע לא חילק בין מלטמק ויפה לו ובין רע לו דס"ל דאין לחלק בזה. וכ"כ הב"ח בדעת הש"ע דלא מצינו לחלק בזה אלא במקום דחיישינן שמא יתהה בגחלים אז אמרינן כיון דמלטמק ורע לו לא יתהה שלא יתקלקל המאכל אבל בכאן שאסור משום בישול ודאי דאין לחלק דמה לי מלטמק ורע לו או יפה לו כיון דמחמם המאכל. עו"ש או' י"ג. ומיהו י"א דגם הש"ע ס"ל בדברי הגה. ז"ל כמ"ס לקמן או' ק"ג יעו"ש:

(זין) **שם** בהגה. וי"א דוקא אם מלטמק וכו' הב"ח כתב על הגה זו דליתא דהך סברא דחיה היא אלא אפי' מלטמק ורע לו אסור. והביאו שכתב"ג בהגב"י או' ד' מ"א ס"ק י"ג. וכ"כ דעת הלבוש שהשמיט דברי מור"ם הללו. מיהו הא"ר או' יוד כתב על הלבוש דאפשר דסמך אסעי' ח' ובכ"ר כתבנו באו' הקודם ד"א דגם הש"ע ס"ל בדברי הגה זו בסעי' ח' יעו"ש

להשוות גומות. תו"ש שם. ותמה על הטור וש"ע שלא הביאו דין זה:

(פה) **שם**. אבל בחמה עלמה וכו' דאין דרך בישול בכך וחמה בלתי לא מחלפא דניגזור הא אטו הא. ר"ן. פרישה או' ה' תו"ש או' ט"ו. לב"ש:

(פו) **וכתב** בחשו שער זקנים ח"ב בית מלוא דף פ"ו בד"ה עוד בשם הל"ק ט' דבאש המתהווה ע"י הזוכות שמתעגל נילון השמש ונבער בו הוא תולדת החמה והוא דרבנן יעו"ש. והביאו פ"ת. אמנם עיין בשו"ת לב חיים ח"ג סי' ס"ח שהשאל ע"י. והשיב דכשעשאו בשבת עלמנו ודאי עבר אמימרא דרחמנא דלא תבערו אש שכ"כ חו"י דאסור ואף דבסי' טל אורות במלאכת המבעיר חלק עליו והיתר זהו רק במדליק נר מטעם שרגא בטיהרא למאי מהניא אבל אם היום קר ועי"ז נעשה מדורה ונתחמם הבית או לבשל וכדומה ודאי חייב. ואפי' אם עשאו מע"ש והולק בשבת בזריחת השמש נמי אסור מדינא יעו"ש והביאו ח"ח סי' רנ"ה או' א':

(מו) **אין** מגלגלין בילה בשבת בסיד רותח מכה האור. יש לפרשו בעוד שהוא רותח מכה האור אבל אם נלטנן וחזר ונרתח במים שכבר יש מקילין ואינו כלום שהרי אף משנלטנן מרתית את מקומו ולא זו ממנו רתחה שפ"ח האור אלא שהיא מתוספת בשעת הכיבוי. ומאירי. פת"ע או' י"ד:

(מח) **מה** דק"ל מליח כרותח דל"י הא מד"ת לענין שמבליע כמו כלי אבל ליחצב כמוללי לענין איסור בישול בשבת או לאסור הפסח שמלחו משום ל"י מחמת ד"א לא. כוב"י מה"ת סי' כ"ג יעו"ש. והביאו שעת או' ז' ולפ"ז משמע דהמבשל אחר מליחה חייב. וכ"כ המש"ז או' ו' וכן העלה בס' מנחת פתים יעו"ש:

(מט) **סעי'** ד' יש בו משום בישול וכו' והוי יודע שכל דינים דאסורים משום בישול אפי' ליתן על הכירה או התנור קודם היפך אסור כמ"ס סכ"י רנ"ג. מ"א ס"ק י"א. תו"ש או' ט"ו. ר"ז או' ט' ח"א כלל ק' או' י"א:

(נ) **שם**. יש בו משום בישול וכו' וכל שיש בו משום בישול אסור בכל ענין ואף אם בישלו ע"י עכו"ם אסור כבסעי' ח' ח"א או' י"א:

(גא) **שם**. יש בו משום בישול וכו' זהו דעת הרא"ש והטור וכו"מ מפרש"י דאפי' תבשיל שנתבשל כל צרכו ויש בו מרק אם נלטנן וחזר ומרתיתו יש בו משום בישול וחייב כמ"ס בבב"י אבל הרמב"ם פ"ט כתב דהמבשל על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו או דבר שא"ל בישול כלל פטור עכ"ל משמע דאפי' מניחו על האור ליכא אלא איסור דרבנן. וכ"כ המ"מ פכ"ב בשם הרשב"א דלדיה תבשיל שנתבשל מע"ש ונלטנן מותר לחממו כנגד המדורה אפי' במקום שהיד סולדת בו והוא שלא יתן ע"ג המדורה או ע"ג כירה עכ"ל והביאו ב"י וכתב מדלא חילק בין יש בו מרק לאין בו אלא כלל גונא שרי לתתו כנגד המדורה במקום שהיד סולדת וכתב שכ"נ דעת הר"ן בפ' כירה יעו"ש. והוא שכתב מור"ם ז"ל לקמן בהגה סעי' ט"ו ויש מקילין וכו' ונהגו להקל בזה אם לא נלטנן

בישול בהבשיר שיש בו מרק האבל דבר שנתבשל כבר והוא יבש מותר לשרותו בחמין בשבת ואם הוא דבר יבש שלא נתבשל מרפני השבת טאין שורין אותו בחמין בשבת אבל מדיחין אותו בחמין בשבת חוץ מן המליח הישן ומן הדג שנקרא קוליי"ם האספנין שאינם צריכים בישול אלא טעט והדחתן היא גמר מלאכתן. הגה וה"ה כל דבר קשה

שאינו

כף החיים

ט"ו. ח"ר או' י"א. מט"י או' ב' ר"ז או' י"א:

(סד) **יש**. מותר לשרותו בחמין וכו' ואפי' נלשקן לגמרי לבוש. תו"ש או' כ"א. ר"ז או' י"א. ח"א כלל י' או' :

(סה) **יש**. מותר לשרותו בחמין בשבת. ודע דמסקה הקאוי שמרתיחין מים ומערבין קאוי בתוכו ופעמים

שאין נותנים בו כל לרבו בודנו רותח על האש ובעת שנותנין אותו בכוסות מוסיפים ונותנין על הכוס משחיקת הקאוי כדי

לבסמו ולתקנו אם מותר לעשות כן בשבת עיין בס' גו"ר כלל ג' מס' ב' עד סי' ט' שגפל בזה מחלוקת גדולה בין הרב

גו"ר ובין חזריו כהר' יעקב פראג' ז"ל וכמה"ר משה ו' חביב וכמה"ר א' ילחקי ז"ל וכמה"ר משה חיון ז"ל לדעת הגו"ר

אסור לפי דעת הש"ע דאסר השרייה בדבר שלא בא בחמין דדוקא מדיחין אבל לא שורין דפי' אפי' בכלי שני דהא הקאוי

אעפ"י שנקלה כבר לא חשיב בא בחמין לפי כשפותחין אותו חזר להיות כדבר שלא בא בחמין דהא לא חזי לכוס אותו

ואת"ל דגם לאחר הכתישה חזי למיכל מ"מ יש לחוש למאן דס"ל דיש בישול אחר אפייה ואפי' בכלי שני שהיד סולדת

בו והיא הסבירה שהביא הש"ע בסנוך סעי' ה' ועוד דאין עפר זה נשתה ונכלל במסקה אלא יולא שומנו וזיסומו במים

ונשאר האבק בשולי הכוס כעפרא דארעא ומשליכין אותו לאיבוד ודמיא לבישול הסממים שהיה במשכן יעוש"ב. וחלק עליו

כמה"ר פראג' ז"ל וס"ל דאבק הקאוי חזי למיכל וטעמיה עריב והולכי דרכים מוליכין אותה עמהם כחושא וכשאין להם

מקום לבשלה אוכלין ממנה ושותין עליה מים ומעבירין שעתה בזה והמוחש לא יוכחש דהא טעמא עריב ומתהנה ממנה האוכלה

והאריך שם בטעם ההיתר. ובתשו' מהר"ם ו' חביב כתב כיון דהכוס הוי כלי שני דעת הש"ע להתיר ואין לחוש לבישול אחר

אפייה דהרי בסעי' ה' הביא סברת האוסר לחוש לדבריו לכתחלה וכ"ש לדעת הכנה"ג דס"ל דסבירא בתרא היא העיקר ולכך מותר

לחת אבק הקאוי לתוך הפנתיאן שהוא כלי שני אפי' היד סולדת בו. וכן כמה"ר א' ילחקי ז"ל הלך בשיטתו להתיר כס' שנית

של המתירין בסעי' ה' אלא דכתב דראוי להחמיר לכתחלה. וכן כמה"ר משה חיון ז"ל התיר בפשיטות יעו"ש בדבריהם בארוכה.

והבי"ד ממט"י או' ב' וכתב לדבריהם שומעים כי הם הרבים ומכתבר טעמייהו יעו"ש. וכן בתשו' רב פעלים ח"ג סי' י"א משמע

ופשיטא ליה דשרי ורק דשקיל וטרי בענין לביעת המים והסכים דלריך לחת מע"ש מעט קאוי במים שמרתיחין בכדי שילבע

מע"ש ואז ביום שבת כאשר ישפכו המים חמין בפנתיאן שהוא כלי שני אח"כ יתנו בתוכו קאוי כראוי יעו"ש. ועיין עוד

לקמן או' פ"ד ודוק:

ובענין הט"ע (שקורין בערבי ש"י) אם בשלו אוהו או שרו אותו בחמין מע"ש אי שרי לערות עליו חמין בשבת עיין מ"ש

לעיל סי' רנ"ג או' ז"א אבל לפי דעת האוסרים לביעה במשקין אין לו תקנה אלא א"כ יתננה בחמין מע"ש כדי שיחבשל וילבע

המים מע"ש דאי יבשלנו בע"ש ויניחנו יבש ויתן עליו מים חמין בשבת הרי לובע המים בשבת אלא לריך שיתן ט"ע

בע"ש

ח' יעו"ש וכתב עו"ש הא"ר וכן הט"ז סק"ד ומ"א ס"ק כ"ז נראה שהסכימו לזה וכ"מ בס' מנחת כהן אלא שסיים (בס' מ"כ) שראוי להחמיר מפני שא"א בקיחין בכמה דברים אם

מלטמק ויפה לו ואין להקל אלא א"כ ידוע בבירור שרע לו כגון לפת ותמרי ודייסא וכיוצא בו וכן מים אחר שנתבשל כל לרכו

ודוקא נגד המדורה אבל אלא אם ממש אפי' במלטמק ורע לו אסור עכ"ד. ועיין מש"ז סי' רנ"ט או' ג' שהביא ג"כ דברי מ"כ הכ"ז ועי"ש:

(חז) **יש**. ואפי' נתבשל כמאכל בן דרוסא וכו' ר"ל וחיוצא גמ' איכא אפי' בעודו רותח דאע"ג דמוכח מדברי

הרא"ש ז"ל דליכא חיוצא אלא בלא הגיע למאכל בן דרוסא כי כמ"ש בב"י מ"מ פסק בס"ע כדעת הטור משום דהכי מוכח

מברייתא דפי' המביא וכו"ה דעת הרמב"ם כמ"ש בב"י יעו"ש. וכ"כ המט"י או' ב' יעו"ש:

(גמ) **יש**. ואפי' נתבשל כמב"ד וכו' אבל אם נתבשל כ"ז אפי' מלטמק ויפה לו לית ביה בישול. עו"ש או' י"ד. תו"ש או' י"ט:

(ס) **יש**. ואפי' נתבשל כמב"ד וכו' ולענין דבר הנאכל כמו שהוא חי אם יש בו משום בישול. עיין להדרב"ז

ח"א סי' רי"ג באמצע התשו' שכתב וז"ל לענין מלקות אינו לוקה אבל אסור מדרבנן ואם נתבשלו מאלוהין כגון שהניחם

מע"ש מותר לאוכלן בשבת. חדע שהרי דבר שנתבשל כמב"ד אין חייב עליו בשבת וטעמא כיון דאיכא מאן דאכיל ליה הכי

שוב לא מחייב על בישולו וכ"ש דברים הנאכלין חיים לכל אדם עכ"ל. וא"כ מדקאמר טעמא כמב"ד משמע אבל למאן

דאית ליה יש בישול אם נתבשל כמב"ד והוא לדעת הש"ע ודעמיה ה"ה באלו הפירות דיש חיוב אם בשלם בשבת וכ"מ

מדברי הש"ע לעיל סי' רנ"ד סעי' ד' ולקמן בהגה סעי' י"ד יעו"ש. וכ"כ הא"ז בה"ש סי' ס"ב בשם הריב"א דיין אין בו

משום בישול מי שמחממו לשחיה וירקות הנאכלין חיים וכן פירות כאלו יש בהם בישול כיון שמשתנים לטעם אחר ולא דמי

לבישולי עכו"ם דרבנן דהא מים אין בו בישולי עכו"ם וגבי שבת המבשלין חייב. וכתב עליו שם הא"ז דלפ"ז גם בשמן אין

בו בישול אבל מ"כ שהריב"א חזר בו מדין יין הכ"ל יעו"ש. וכ"כ המש"ז או' ד' דפירות חיים יש בהם משום בישול. וכ"כ הברכ"י

או' ג' בשם מהר"י מולכו ועי"ש מ"ש על דברי הרדב"ז הכ"ז והניח בל"ע יעו"ש:

(סא) **יש**. ואפי' נתבשל כמב"ד וכו' ושיעור מב"ד עיין בדבריו לעיל סי' רנ"ג או' כח ודוק:

(סב) **יש**. ותבשיל שיש בו מרק והיינו שרובו רותב כמ"ש בב"י סי' רנ"ג ד"ה ומ"ש רבינו כל זמן שהיא

רותחת בשם רי"ז שכתב בשם ר"י יעו"ש. וכן כתב ח"ר או' י"א בזה הסי' בשם מנחת כהן אלא שכתב ול"ע אבל במש"ז

סי' רנ"ג או' י"ג ובא"א שם או' מ"א נראה שמסכים לזה דהולכין אחר הרוב יעו"ש. וכ"כ במש"ז סי' רנ"ט או' ג' יעו"ש:

(סג) **יש**. אבל דבר שנתבשל כבר והוא יבש וכו' היינו שנתבשל כ"ל וכמ"ש סעי' ט"ו. וכ"כ העו"ש או' (פא)

(פא)

במש"י יסוד בשם
ר' אליעזר ממין
והסמיג מהל
דק"ל שאין יולאין
מבזל אחר אפי'
פסחים ל"ט .

שאנו ראוי לאכול כלל בלא שריה דאסור לשרותו בשבת דהוי גמר מלאכה . (הגהות מרדכי) : ה' י"ש מי
שאומר דדבר שנאפה או נצלה אם בשלו אח"כ במשקה יש בו משום בישול ואסור
ליתן פת אפילו בכלי שני שהיד סולדת בו גויש מתירין . הגה בכלי שני ויש מקילין אפילו בכלי

ראשון

כף החיים

וקוליים האספנין בחמין חייב חטאת, וכתב בס' הפרדס
דוקא שאינו נאכל מחמת מלחו אלא א"כ ידיחו בחמין אכל
אם ראוי לאכול קודם הדחה אין איסור בהדחה יעו"ש . עו"ש
או' ח"ג . ומ"ש אין איסור בהדחה היינו בלוגן וכמ"ש בצ"י
בשם סי' ה"ז ועיין בל' שאל"ה :

(עג) **שם**, חוץ מן המליח הישן וכו' משמע דבמים לוניס
מותר ולכן מותר לרחוץ את הערינג בשבת בלוניס
אפי' הוא מלוח הרבה וכ"כ צ"י בס' זה בשם הפרדס בדג
שקורין טונינא . טז סק"ה . ר"ז שם . ח"א שם . ועיין בל' שאל"ה :

(עד) **שם** הגה . וה"ה כל דבר קשה וכו' וה"ה דבר מלוח
שאין יכולין לאוכלו כלל בלא הדחה . מ"א ס"ק ט"ז
ולכאורה קשה מה הוסיף בזה הא היינו ממש דין מליח הישן
שכתב הש"ע . אכן נראה דב' לומר דדוקא אם א"א לאוכלו כלל בלא
חמין הוא דאסור אכל אם אפשר לאכול ג"כ ע"י הדחת לוגן שרי ג"כ
ע"י חמין ואם א"א לאכול ע"י . לוגן אסור בחמין ומותר בלוגן וכ"ה
צ"י ובס' א"ר נתקשה בזה ולדעתי נראה כמ"ש . תו"ש או' כ"ג
ולפ"ז מותר להדיח הערינג אפי' במים חמין כיון דאפשר לאוכלו
בלי הדחה אכל הט"ז סק"ה לא התיר אלא בלוגן . מחה"ש ס"ק
ט"ז . וכבר כתבנו בל' הקודם דכ"ה דעת האחרונים דאין להתיר
אלא בלוגן יעו"ש :

(עה) **שם** בהגה . דאסור לשרותו בשבת וכו' הר"ז או' י"א
כתבדהיינו בחמין אכל בלוגן שרי ואעפ"י שנעשה
ע"י ראוי לאכילס יעו"ש אכל הח"א כלל ד' או' ו' כתב דאפי'
בלוגן אסור יעו"ש :

(עו) **סעי'** ה' . יש מי שאומר דדבר שנאפה וכו' זהו דעת
הרא"ם שהביא הטור דיש ביטול אחר ללי בדבר
יבש וראייתו מהל דק"ל דאין יולאין במלה מבזלת (פסחים
מ"א ע"א) וגם ק"ל גבי פסח דאם ללאו ואח"כ בשלו חייב
דמקרי ביטול . והרא"ה חולק עליו בזה וס"ל דשאני מלה דבעינן
טעם מלה וליכא כדאיתא בצרכות (ל"ה ע"ב) וגבי פסח הטעם
הוא משום דכתיב ובשל מבזל מ"מ כמ"ש בצ"י יעו"ש . ופשוט
שלדעת הרא"ם אסור אפי' הוא עדיין רותח מחמת לליה כמו
בפסח דאין לחלק בזה . תו"ש או' כ"ד :

(עז) **וכתב** הר"פ שבאפייה אחר אפייה ולליה אחר לליה
י"א שגם זה אסור לדברי הרא"ם אכל הוא
כתב שאפי' לדבריו אין אפייה אחר אפייה ולא לליה אחר לליה
טור . וכ"כ צ"י דלד"ה אין אפייה אחר אפייה ואין לליה אחר
לליה . וכ"כ העו"ש או' י"ט . מ"א ס"ק י"ז . תו"ש שם . ועיין
לקמן או' ע"ט :

(עח) **שם** . יש בו משום ביטול . וה"ה שיש ללי אחר ביטול
ולכן אסור ליתן דבר שנאכל אלא האש בלא רטוב .
פסקי רק"ט בשם רא"ם וסמ"ג . מ"א שם . תו"ש שם והא דיש לליה
אחר בשול . כתב בשו"ת אורח ללדיק סי' ו' הוא דוקא במונח
בפ"ע אלא האש בלא קדרה אכל בקדרה מותר אפי' בלא
רטוב דשם ביטול חד הוא . ומה דן בלליה אחר לליה דמותר
מ"מ בעינן דוקא שתהא לליה שנייה כלליה ראשונה אך אם
שני

בע"ש בחמין כל לרכו וכן נוהגין פעה"ק ירושת"ו . ולענין הסוכר
אם יש בו משום ביטול י"ת לקמן או' קי"ח :

(סו) **שם** . מותר לשרותו וכו' פי' דוקא לשרותו בחמין מותר
אכל להמס אותו על האור אפי' בלתי רטוב אסור
לדעת הרמב"ם ז"ל מדרבנן אכל אינו חייב עליו כיון שנתבשל
בכר . עו"ש או' ט"ז :

(סז) **שם** . מותר לשרותו וכו' אפי' בכ"ר וכמ"ש סעי' ט"ז
דאין ביטול אחר ביטול . וכ"כ התו' והמרדכי והר"ן
דלא כצ"ח דמחמיר . מ"א סק"ד . א"ר או' י"ב . תו"ש או' כ"א
ר"ז או' י"א ח"א כלל ד' או' ו' והא דמותר לשרותו אפי' בכ"ר
היינו לאחר שהורד מעל האש דהכי הוא לשון שרייה וכ"כ א"ר
או' כ"ד . אכל ליתנו בכ"ר שעל האש אסור וכמ"ש לעיל או'
ס"ה יעו"ש :

(סח) **שם** . מותר לשרותו וכו' ומשמע מלשון הש"ע דאם לא
נתבשל מע"ש דק נשרה בחמין אסור לשרותו בחמין
בשבת וטוב להחמיר אם היד סולדת בחמין . מ"א שם . אכל מלשון
הלבוס לא משמע הכי ובפ"ו נראה עיקר כמ"א ומ"מ בכלי שני
נראה להקל ולסמוך על הרמב"ם . א"ר שם . וכ"כ התו"ש סוף
או' כ"ב :

(סט) **שם** . אכל מדיחין אותו וכו' ואפי' בדבר לח שרי דאין
זה ביטול . מ"א ס"ק ט"ו . תו"ש שם . ור"ל דדוקא
בשרייה"ש לחלק בין לח ליבש אכל בהדחה אפי' דבר לח מותר :
(ע) **שם** . אכל מדיחין אותו וכו' כתבו התו' (שבת ל' ע"א)
לפי' רש"א דמפרש דעירוי בכלי שני אחי שפיר
הבא דאין שורין אותו בכ"ר אכל מדיחין אותו מכ"ר דרך עירוי
אכל לפר"ת דמפרש דעירוי הוי ככ"ר ע"כ מדיחין אותו מכלי
שני קאמר וא"ת מאי אריא מדיחין אפי' שורין נמי אומר ר"י
דאפי' בפלי שני אין שורין דהואיל דהמים חמין מחזי כמבשל
ואע"ג דתנן לקמן (ע"י סעי' ט') אכל נותן לתוך הקערה או
לתוך התמחווי ה"ד תבלין שהן עשויין למחך את הקדרה ולא
מחזי כמבשל א"כ ה"ה שורין אותו כיון דאיירי בכלי שני וכו'
יעו"ש . ופסק צ"ח לחומרא כחירוק א' של התו' דדוקא מדיחין
אותו בכלי שני אכל לא שורין אפי' בכלי שני יעו"ש . וכ"כ
העו"ש או' י"ז דלפי מה שפסק הש"ע בזה פסח דק"ל דעירוי
ככ"ר לחומרא ע"כ ל"ל מדיחין בכלי שני . וכ"פ מ"א ס"ק ט"ו
וכ"כ דעת הא"ר או' י"ג . וכ"פ הר"ז או' י"א ח"א כלל ד' או'
או' ו' :

(עא) **ונ"ל** דבכל דנו כתבלין דעבידא לטעמא . מ"א שם .
מיהו המחמ"ש כתב דיש לאסור דלמא מתבשל
וכתב שכן דעת הט"ז סק"ה . וס"ק י"ד לאסור בבליס יעו"ש
והיינו אם היד סולדת בו בכלי שני כמ"ש צ"י שם . אכל הר"ז
שם כתב דנהגו להקל בבליס בכלי שני שהיד סולדת בו כיעו"ש .
ויחזיר עוד לקמן או' פ"ו :

(עב) **שם** . חוץ מן הטלית הישן וכו' רש"י פירש שהוא דג
מליח של שנה שעבר . וקוליים האספנין שם דג
שאוכלין אותו מחמת מלחו ע"י הדחה . ואסור אפי' להדיח
שהו גמר מלאכתו והוי ביטול ואמרין בגמ' שאם הדיח מליח

ראשון ונהגו לזהר לכתחלה שלא ליתן פת אפילו בכלי שני כל זמן שהיד סולדת זו: ו' לכלי שיש בו דבר חם שהיד סולדת בו מותר להניחו בשבת ע"ג קדירה הטמונה כדי שישמור חומו ולא יצטנן ויכול רטוח פיו בבצק אם יש לו בצק שנירוש מאתמול אבל אין מניחין כלי שיש בו דבר שאינו חם כ"כ ע"ג קדירה שהיא חמה כ"כ שהעליון יכול להתחמם מחומה עד שתהא

היד

בף החיים

ב מרדכי דשרת
בשם ראב"ה
ל שבת נ"א כרייהא
ורמב"ם בספ"ד
מה"ש אפי' שפירשו
היה שם והבירו
הבי' בס' ר"ג.

ולא כמור"ם ז"ל דמייס בכלי שני ליתא לדעת הש"ע דמתירין הם מתירין אפי' בכ"ר ותדע דגם לסברת האוסר לא חסר בכלי שני אלא מחמת חומרא דיש לחוש לקלח דברים קלים דמתבשלים גם בכלי שני ולא ידעין להו וכ"כ הבגה מ"א ס"ק י"ט וכ"ה מנהג העולם שאוכלים בפת מן התפני"ה שעדיין חמה בכדי שהיס"ב והוא כר וקל דכ"ר אפי' אחר שהעבירו מן האור מבשל ולא ראינו מי שימחה בידם ובודאי דטעמם הוא כדעת ראב"ה ז"ל והוא דעת יש מתירין דס"ל דאין חילוק בין ביסול אחר ביסול ובין ביסול שלאחר האפייה ודוק עכ"ל. ועיין בא"ח שאל"ה: (פה) שם בהגה. ויש מקילין אפי' בכ"ר. משום דס"ל דכמו שאין ביסול אחר ביסול (היינו בדבר יבש כמ"ש סעי' ד') כך אין ביסול אחר אפייה הפת היה לזון דשאינו פת משאר תבשיל שנלטק. מיהו מאן דמחמיר שלא להניח הפת תחלה בקערה אלא אחר שיעירה שם המרק תע"ב דהא אן סבירין דעירוי עכ"ר. וכ"כ כנהג"ה. עו"ש או' כ"א. וכ"כ בבי' מנחת כהן דכבר ראו לנהוג איסור בכ"ר אצל בכלי שני א"ל לזהר ליתן פת. והביאו א"ר או' ח"י:

(פו) שם בהגה. ונהגו לזהר לכתחלה וכו' פי' שאין נותנין לחם במרק של השאלני"ט. וג"ל דאותם שחושבין בצללים דק דק ונותנים לתוך המרק לא ישימו רק אחר שלא תהיה היד סולדת זו דבלחם יש קולא מחמת שנאפה כבר ואפ"ה נזהרין כ"ש בצללים ואע"ג דאפשר דצללים לא מתבשלים בכ"ש מימ' י"ל דשמא הוה כמלא ללשון אחר דמתבשל כמ"ש סעי' ט' עי"ש דלא בקיאותו אנו במידי דמקרי רכיך ואסור והיינו כל זמן שהיד סולדת במרק. ט"ז סק"ח. וכ"כ בס"ק י"ד. מיהו התו"ש או' ל"ח כתב על דברי הג"ז דאין דבריו מוכרחים וכן הא"ר שם כתב דיש להקל בצללים יעו"ש. וכ"כ לעיל או' ע"א. וכן לענין ליתן פת בכ"ש כבר כתבנו לעיל דדעת כמה פו' להקל ומ"מ המחמיר שלא ליתן עד שלא תהיה היס"ב תע"ב:

(פו) סעי' ו'. כלי שיש בו דבר חם וכו' ואפי' לא נתבשל כ"ל (דאי נתבשל כ"ל גם נגד המדורה שרי בעוורו רותח כמ"ש סעי' ד' לב"ש) דאמרינן לעיל בסמוך דיש בו משום ביסול אפי' ברותח שאני הכא דא"ל לבוא לידי ביסול גמור. והא דאמרינן בגמ' ולא בשביל שיוחמו אלא בשביל שישמור תחומו פי' לא יניח לזון כדי שיחם. אצל חם כבר מותר שאין כאן אלא שמירת חומו ולא יבא לידי ביסול גמור. ט"ז סק"ט. א"ר או' ד"ה. ר"ז או' י"ד. מיהו העו"ש או' כ"ג כתב דאם לא נתבשל כ"ל אסור משום ביסול יעו"ש. וכ"כ התו"ש או' כ"ח. וכ"כ דעת המש"ז או' ט' ואו' י"א. וכן הסכים המחמיר אלא שכתב דבנתבשל כ"ל אפי' מלטמק ויפה לו ע"י העמרה זו ג"כ שרי יעו"ש:

(פח) שם. ע"ג קדירה הטמונה. בצגדים מצעי' ואשמעינן דמותר להניח הכלי תחת הצגדים שכמו כהן הקדירה ואף שאין עומדין בשבת אפי' בדבר שאינו מוסיף הצל הכא דעיקר הטמנה היא מצעי' לצורך הקדירה דזה מותר ולכן אם נתגלה הקדירה דמותר לכסותה מותר לכסות דרך אגב גם הכלי שיש בו דבר חם. מ"ב או' כ"א:

שני ציניהם כגון פרוסת פת אפוייה להניחה במקום שהיד סולדת לעשותה לחם ניקודים דאסור לפי שדרך הא' הוא בדרך אפייה והשני אינו בדרך אפייה ועוד אפי' בשניהם דרך אפייה אסור שנהנה במלאכת שבת בטעם חדש כמ"ש הט"ז סק"ו במלטמק ויפה לו יעו"ש. וכן אין להניח פת אפוי שנתקשה לתוך התנור חם שיתחמם ויתרכך דהוי מתקן. שו"ת מלחמות ארי סי' ז' יעו"ש:

(עט) שם. יש בו משום ביסול. אצל לכ"ע אין ללי אחר ללי ודבר בגללה מותר ליתנו אצל האש אפי' נלטק וה"ה האפוי (ר"ל דוקא ליתנו אצל האש אצל לשירותו בחמין אסור לסברה זו כמ"ש בש"ע) אצל דבר שנתבשל מותר לשירותו בחמין כמ"ש סעי' ד'. מ"א שם. ומ"ש מותר ליתנו אצל האש וכו' היינו במקום שהיס"ב אצל ע"ג האש ממש אסור א"ר או' י"ז, ר"ז או' י"ג:

(ף) שם. יש בו משום ביסול. ואם מותר ליתן אצק הקאוי הקלוי מע"ש במים חמין בשבת כבר כתבנו לעיל או' ס"ה קחנו משם:

(פא) שם. ואסור ליתן פת בכלי שני וכו' כלומר למאן דסבר דיש ביסול אחר אפייה סבר דאסור ליתן פת אפי' בכלי שני משום דפת הוא דבר רך ונתבשל בכלי שני. עו"ש או' ד':

(פב) שם. אפי' בכלי שני וכו' דיש דברים שנתבשלים בו ואין אנו בקיאותו ואי"ב בשאר דברים יש להחמיר. מ"א ס"ק ח"י. ור"ל דהמחבר לא הזכיר לאיסור כ"א פת דרכיך מ"מ גם בשאר דברים יש להחמיר. מחה"ש. וע"כ יש לזהר שלא ליתן חלב או צינץ לתוך הקאוי כשמימים בכ"ש כ"ז שהיס"ב מפני שאלו רכיכים ומתבשלים גם ככ"ש אם היס"ב. ועיין ח"א כלל ד' או' כ"א ולקמן סי' שכ"א או' קט"ו:

(פג) שם. ויש מתירין. הגה. בכלי שני. הוא דעת הטור דס"ל דלא מצינו ביסול. בכלי שני אלא במלא לחד לישנא בסעי' ט' ולא מידי אחרינא. ט"ז סק"ז. מ"א ס"ק י"ט. ולפי מ"ש בסעי' ד' בשם הטו' (עיין לעיל או' ע') יש להחמיר דמחוי כמתבשל אך היס מתירין סוברין להקל כחירון שני של התו' וכ"מ דעת הש"ע ויש להחמיר. מ"א שם:

(פד) ומה שנהגין העולם כשעושין חמין מרגלי בהמה לחתוך חתיכות פת בכלי ולערוות עליהם המרק של רגלי בהמה ולהרא"ם ז"ל דבר זה אסור ואולי סמכו על החולקים על הרא"ם ומתירין בכלי שני (נראה ש"ל בכ"ר) ואעפ"י שהרב בהגה כתב שנהגו לזהר לכתחלה אפשר דמקומו נהגו כן ומ"ש בסי' הזכרונות דמהביא הב"י סברת האוסר קודם סברת המתיר שדעתו לאיסור ליתא דאדרבא מדהביא דעת המתיר אחרונה נראה דהכי ס"ל וכבר כתבו מגדולי האחרונים דלישנא בחרא עיקר אף בפיו. וכו' כנה"ג בהגה"ט. וסיים ומ"מ המחמיר שלא ליתן פת בתחלה עד שיעירה המרק תחלה או להמתין עד שלא תראה היד סולדת תע"ב. וכ"כ המ"י או' ג' וז"ל וממילא מוכח דהש"ע דכתב ויש מתירין וק"ל כותיהו הוא גם כבר

היה סולדת בו: ז' מיש מפרשים רהא דשרי להניח כלי שיש בו דבר חם ע"ג קדירה הטמונה אפילו כלי התחתון על האש שרי ויש מפרשים שאם כלי התחתון על האש לעולם אסור: ח' להניח דבר קר שנתבשל כל צרכו ע"ג מיחם שעל האש י"א שרינו כמניחו כנגד המדורה וכל דבר שמותר להניחו כנגד המדורה במקום שהיה סולדת בו כגון שיבש מותר להניחו ע"ג מיחם שעל גבי האש י"א רהוי כמניח ע"ג כירה לכתחילה ואסור אפי' אם נתבשל כל צרכו ואפי' אם מצטמק ורע לו ואפילו אם נוהגו שם לשמור חומו וראשון נראה עיקר עומ"מ אם הוא תבשיל שיש בו רוטב ומצטמק ויפה לו אסור לד"ה: ט' פכלי ראשון (פי' כלי שמשתמש בו על האש) אפי' לאחר שהעבירוהו מעל האש מבשל כל זמן שהיה סולדת בו לפיכך אסור ליתן לתוכו תבלין צאבל מלח מות' ליתן לתוכו כיון שהעבירוהו מעל האש דצריכא מלחא בישולא כבשרא דתורא קייש מי שאוסר לתת לתוכו כלי זה בשר מלוח אפילו הוא של שור. הגה. וגיל דללא מלוח נמי אסור חלל דנקט מלוח דללא

הבי

כף החיים

הלבו"ש:

צט) שם. מותר להניחו ע"ג מיחם וכו' ר"ל שמוניח הדבר שנתבשל בתוך הכלי והכלי מניחו ע"ג מיחם ואעפ"י כן איכא מאן דאסר וס"ל דהוי כמניח ע"ג כירה כיון שהמיחם הוא ע"ג האש אבל אם נותן אותו בתוך הכלי שע"ג האש לכ"ע אסור. מט"י או' ד' :

ק) שם. וי"א דהוי כמניח ע"ג כירה וכו' דאפי' דדבר שאין בו משום בישול אסור להניחו ע"ג כירה דגזרינן שמה יחסה. מ"א ס"ק כ"א :

קא) שם. וראשון נראה עיקר. כיון שהקדירה מפסקת ל"ד לכירה דהתם הקדירה עומדת ע"ג האש ממש. מ"מ פכ"ב. מ"א ס"ק כ"ו. והלשון אינו מדויק כ"כ דהא אף בכירה גרופה וקטומה אסור להניח לכתחלה כמ"ש סי' רכ"ג סעי' ה' בהגה והמ"מ לא כתב בלשון זה אלא ז"ל שם דכיון שהקדירה מפסקת הוי כאלו מניח נגד המדורה דלית ביה חשש חטוי כמ"ש סעי' ט"ו. תו"ש או' ל"א ועי"ש מ"ש עוד על דברי המ"א יעו"ש :

קב) שם. ומ"מ אם הוא תבשיל שיש בו רוטב וכו' אע"ג דהרבה חולקים דס"ל דאין חילוק בין דבר יבש לדבר לח דכולהו הוי בכלל כל שצא בחמין מלפני השבת דגזרינן אותו בחמין בשבת והיא ס' הרמב"ם ז"ל ודעמיה והזכיר מור"ם ז"ל לקמן סעי' ט"ו בשם ויש מקילין וכמ"ש לעיל סעי' ד' (ובדבריו לעיל או' כ"א) מ"מ נקט הש"ע דברי הכל כלפי הדעות שמזכרו בסעי' זה. מט"י או' ה' וכ"כ או' או' כ"ז :

קג) שם. ומלצמק ויפה לו אסור וכו' ז"ל רי"ו והוא מ"ש רמ"א לעיל בהגה סעי' ד' והא דלא כתבו שם בש"ע ומשמע דאפי' אם מלצמק ורע לו אסור אם נלטנן כתב המ"א ס"ק כ"ז אפשר דסמך על מ"ש כאן יעו"ש. אמנם הרב מנחת כהן בחלק שרשרת השבת שער שני פ"ב ר"ה התנאי השלישי וכו' ובס' ה"ב או' כ"ג ובמאמ"ר או' ו' פשיטא להו כן בדעת מרן ז"ל דבעינן דוקא מלצמק ויפה לו יעו"ש. ומיהו עיין לעיל או' י"ו וא"י כ"ז שכתבו ש"א דאין לחלק בזה ואפי' במלצמק ורע לו יש לאסור וגם לדעת המתירין כתבו דיש להחמיר משום דאין לנו בקיאות ואין להפיר כ"א בדבר הידוע בדבור שמתמק ורע לו יעו"ש :

קד) סעי' ט. ראשון וכו' מבשל כל זמן שהיה"ב וכו' ואעפ"י שכלי שמי אפי' אם היה"ב אין לו דין כ"ר משום דשאיני

פט) שם. ויכול לטוח פיו בצלק וכו' והיינו בצופן שאינו מוקלה תו"ש או' כ"ז והיינו דלריך הצלק לתרגולים. או' או' כ"ב :

ץ) שם. ויכול לטוח פיו בצלק וכו' אבל בדבר המתמרח אסור כמ"ש סי' סיד סעי' י"א מ"א ס"ק כ"ב. אבל הט"ז סק"י כתב דצלק הוא כמו שפוע דטיתה היינו ממרח אלא דהכא מיירי שאינו רוצה לסתום פיו כי הרבה אלא שלא יהא מגולה לגמרי וא"כ אינו מדבק הרבה בכלל. או' י"ט. וכ"כ התו"ש שם :

צא) שם. שאינו חס כ"כ וכו' המחבר או"ל לשיטתיה בסעי' ד' אבל לדעת הרב בהגה בסעי' ט"ו שרי כל שלא נלטנן לגמרי. תו"ש או' כ"ח :

צב) שם. שאינו חס כ"כ. עד שתהא היס"ב. ר"ז או' ט"ו :
צג) שם. שאינו חס כ"כ וכו' ובדבר יבש שרי. מ"א ס"ק כ"ג. תו"ש שם. ור"ל אפי' נלטנן לגמרי וכמ"ש סעי' ח' וכ"כ או' או' כ"ג. ר"ז שם. ומיירי בלתי הטמנה דבהטמנה אסור כמ"ש סי' רכ"ג סעי' ה' :

צד) שם. שהעליון יכול להתחמם וכו' כלומר אפי' שאין כוונתו אלא להפשיר אפ"ה כיון שיכול להתחמם במקום הזה כדי שתהא היס"ב אסור. עו"ש או' כד :

צע) סעי' ז. אפי' כלי התחתון על האש שרי. והטעם כתב ה' המגיד שכיון שהקדירה מפסקת הרי זה כמתחם נגד המדורה ומותר. ט"ו ס"ק י"א. או' או' כ"א תו"ש או' כ"ט. ומ"ש עו"ש הט"ז כבר כתבנו לעיל או' פ"ז דדעת הפו' לאסור אם לא נתבשל כ"ז יעו"ש :

צו) שם. לעולם אסור. דהוי כמניח ע"ג כירה לכתחלה (דאית ביה חשש חטוי, לבי"ש) בשבת. רי"ו וא"כ לפי מ"ש ס' רכ"ג סעי' ב' בהגה אם נטלו מע"ג כירה משחסיכה שרי ליהנו ע"ג קדירה יעו"ש. מ"א ס"ק כ"ד. או' שם. תו"ש או' ל' :

צז) שם. לעולם אסור. ובשרא ראשונה עיקר כמו שהכריע בסעי' ח' וכ"כ או' או' כ"א. וכ"ה דעת המאמ"ר והגר"א :

צח) סעי' ח. וכל דבר שמותר להניחו וכו' דהיינו כל מה שנתי בסעי' ד' שאין בו בישול כגון ביבש אפי' נלטנן דמותר לשרותו בכ"ר ה"ה דמותר להניחו נגד המדורה רחוק קצת דלא חיישינן לחיתוי וכמבואר בסעי' ט"ו יעו"ש וכ"כ

מ ר"י בחיג הציח
לשני הדעות וי"א
הכריע נ שם בשם
הגדולים שז"כ
הרא"ש. ס שם.
ע שם פ שבת מ"ב
משנה ומנ"י שם
צ שם וזמנא
נכלינא בשרא
הרי"ף והרא"ש
והרמב"ם בפכ"ב
והתוספות.
ק טור יחזיק
בחנו המחמיר

הכי אסור משום דס' שבו ויש אסורים לתת מלח אפי' בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו והמחמיר תע"ב (תוספות ומרדכי פ' כירה) ואם עבר ונתן מלח אפי' בכלי ראשון אפילו הוא על האש שעבד איסורא מותר המאכל דהמלח בטל ע"ג המאכל. (ב"י בשם שבולי הלקט): י ראסור ליתן תבלין בקערה ולערוות עליהן מבדרי ראשון:

אמבטי

בב' החיים

סק"ל. תו"ש או' ל"ז. ועיין ביו"ד סי' ס"ט סעי' ט' בענין בשר שנמלח ונתבשל בלא הדחה אחרונה יעו"ש: (קיא) **שם** בהגה. ויש אסורין לתת מלח וכו' הטעם משום דס"ל דהמלח מתבשל אפי' בכלי שני. עו"ש או' כ"ט. ועיין לעיל או' ק"ו מ"ש בזה יעו"ש:

(קיא) **שם** בהגה. דהמלח בטל ע"ג המאכל. ולא הוי דבר שיל"מ אחר השבת דאפי' באלף לא בטיל משום דכאן נתבשל קודם שנעשה האיסור דהא מילחא אינו מתבשל אלא בבשר דתורא ואין לאסור מטעם דלטעמא עבד ולא בטיל כמו בשאור ותבלין דכיון שמסתמא נמלח ג"כ מע"ש אלא שלא נמלח כ"ל הו"ל זה וזה גורם ומותר כמו בשאור של חרומה ושאור של חולין שנפלו לתוך עיסה ונלטרו ונחמנו דק"ל זו"ז גורם מותר. ב"י בשם שה"ל. והביאו הט"ז ס"ק ט"ו וכתב דלדעתו תמורה דלא מלינו זו"ז גורם רק שאם באותו הזמן שגורם האיסור פעולתו אז גורם גם ההיתר פעולתו כההיא דשיאור שזכרנו דשניהם הם מחמלים בפעם א' וכן בכל זו"ז גורם הג"ז ביו"ד וכמ"ש שם סי' קע"ב (סעי' ז') משא"כ כאן דנתבשל תחלה במלח של היתר וכבר עשה פעולתו רק שאינו מספיק לטעמא ואח"כ ע"י מלח של איסור בא לו טעם טוב לא הוי זו"ז גורם אלא האיסור הוא הגורם ליתן טעם טוב וכו' וסיים שאין להתיר אכילה זו בשבת אלא ימתין עד אחר השבת יעו"ש. אמנם העו"ש או' כ"ו כתב על דבר' השה"ל הג"ז דדבריו נכונים. ופ"נ דעת המ"א ס"ק ל"א. וכן הח"מ או' ד' והא"ר או' כ"ד והתו"ש או' ט"ל והגה"ש או' י"ג והמאמ"ר והפרמ"ג ביו"ד בשער התערובת חלק ז' פ"א והפסה"ד או' ז' ועוד כמה פו' כולם השיגו על דברי הט"ז הג"ז ודעתם להתיר כדברי השה"ל ומורים ז"ל שהביאו בהגה. וכ"פ ח"א כלל ד' או' ד' בן ח"א פ' בא או' יו"ד:

(קיא) **שם** בהגה. דהמלח בטל וכו' ול"ל דהמלח שנתן עכשיו לא היה בו כדי ליתן טעם בקדירה זולת המלח של אחמול שאם היה בו כדי ליתן טעם אסור כמ"ש ביו"ד ס"י פ"ז וכ"ה במשנה פ"ב דערלה ובע"א פ"ה. מ"א שם וכ"כ האחרונים:

(קיד) **וכתב** המרדכי פ' כירה והר"ר דן אומר דמלח שלטו דמתקנין אותו ע"י ביטול אין לחוש בדמיה כל שבה בחמין לפני השבת וכו' ומ"מ המחמיר תע"ב. ד"מ או' ד' וכ"כ המ"א שם אלא שלא כתב והמחמיר תע"ב והביאו ח"ר שם וכתב ואף דבסעי' ד' כתוב בנלטקן יש בו משום ביטול ל"ל דמלח מקרי יבש וא"כ אין היתר אלא ליתן בכ"ר שאין אלא האש דהוי כשורה בחמין וסיים דטוב להחמיר יעו"ש. וכ"כ התו"ש שם דהעיקר כמו שסיים הד"מ דהמחמיר תע"ב יעו"ש. וכ"כ הר"ז או' ח"י דהמחמיר בו כמו בשאר מלח תע"ב ועיין לעיל או' ק"ו:

(קט"ז) **סעי'** יו"ד. אסור ליתן תבלין בקערה ולערוות וכו' דק"ל כרש"י ור"ת דעירוי ככיר והיינו לחומר אכל לא לקולא כנון להכשיר כלי שלריך הגעלה ע"י עירוי מכ"ר כמבואר ביו"ד. ט"ז ס"ק ע"ז:

דשאני כ"ר שנתחמם באור עלמו אכל כלי שני אינו מתבשל אפי' אם היס"ב מפני שאין דפנותיו חמין והולך ומתקרר. ב"י וכ"כ בב"י יו"ד סי' ק"ה ועיין בש"ע שם סעי' ב':

(קה) **שם**. כל זמן שהיס"ב וכו' וג"ל דאם אין היס"ב שרי ואע"ג דלענין איסור והיתר יש אסורין וכמ"ש בת"ח כלל כ"ז היינו משום דמבליע ומפליט וגם יש אסורין אפי' בכ"ש (כמ"ש בש"ע יו"ד סי' ק"ה סעי' ב') אכל לכ"ע אינו מתבשל. מיהו בירושלמי איתא דעשו הרחקה לכ"ר אפי' אין היס"ב וכ"כ התשב"ץ. מ"א ס"ק כ"ח. וכ"כ הט"ז ביו"ד סי' ז"ד סק"א בשם רש"י דיש להחמיר בכ"ר שאלל האש אפי' שאין היס"ב אכל הוא פסק כדעת הת"ח כלל כ"ז דפסק כהב"י (ביו"ד סי' ז"ה ד"ה ומ"ש רבינו שרחלו וכו') ואו"ה דאפי' בכ"ר שעל האש אינו אסור אם אין היס"ב יעו"ש. וכ"פ הש"כ ביו"ד סי' ק"ה סק"ה. וכ"פ הפר"ח ביו"ד סי' ס"ח ס"ק ח"י וס"ק כ"ב. וכ"פ הרב זצ"ל ביו"ד סי' ק"ה או' י"ט יעו"ש. וכ"כ הגר"א. והגם דהרצ ב"ת יעקב סי' ד' כתב דנחנכה עם הש"ך עלמו והודה לו שהעיקר כרש"ל מ"מ כיון שכל האחרונים הג"ז לא חשו לה אזלינן בחד רובא ורק המחמיר תע"ב:

(קו) **שם** אכל מלח מותר ליתן וכו' בשם איתא תרי לישני במלח ופסקו הר"ף והרמב"ם פכ"ב והרא"ש כלישנא בתרא לקולא וכ"פ התו' אלא שסיימו התו' וכתבו דהמחמיר כלישנא קמא שלא ליתן מלח בקערה כ"ז שהיס"ב תע"ב והב"ד בב"י יעו"ש. והו' שכתב מור"ם ז"ל לקמן בהגה ויש אסורים ליתן מלח אפי' בכ"ש וכו' אכל מרן ז"ל לא חש להך סברא לכותבא בש"ע ומיהו ודאי דהמחמיר תע"ב:

(קז) **שם**. כיון שהעבירו מעל האש וכו' דאי ע"ג האור אפי' בשרא דתורא בשלה ביה ופשוט הוא. ב"י בשם הר"ן. עו"ש או' כ"ו:

(קח) **שם**. ויש מי שאסור לתת לתוך כלי בשר מלוח וכו' ואעפ"י שלריך ביטול רב ואינו מתבשל מ"מ לחלוות שבו מתבשל. תור. והיא סברת הרא"ש כמ"ש בב"י ולזה כתב הש"ע סברא זו בשם ויש מי שאסור. ואעפ"י דליכא פלוגתא בזה משום דכן דרכו דסברא יחידית נמי כותב אותה בשם יש מי שאומר כנודע:

(קט) **שם**. בשר מלוח וכו' פשט לשון זה משמע דדוקא כשהוא מלוח אז המלח גורם להתבשל הבשר לפי שנתרכך הבשר מחמה המלח מיהו לדעת רמ"א אף בלא מלח נמי יש בו משום ביטול דאע"ג דהבשר אינו מתבשל מ"מ הלחלוות שבתוכה מתבשל כמ"ש הטור. והב"ח הכריע כהרצ בהגה. תו"ש או' ל"ו. וכ"ה במ"א סק"ל מיהו הט"ז ס"ק י"ג כתב דגם הש"ע יכול לסבור כך כדברי מור"ם ז"ל דלחלוות פשיטא דמתבשל אלא אם אין בו לחלוות כגון שהוא יבש מ"מ כיון שיש מלח עליו הוא מתבשל יעו"ש:

(קי) **שם** בהגה. משום דס' שבו. ומיירי שהדחה אחר המליחה דאל"כ עדיין אסור משום הדס שבמלח. מ"א

(פב)

כ"ב ש שבת מ"ב
 צברייחא וכתבו
 הרמב"ם בפ' כ"ב
 ח שם מ"א במשנ
 וכתב"א א שם
 בחום . ב שבת
 ת' בעובדא דר'
 יתחק בר אבדימי .

יא שאמבטי (פי' כלי שרוחץ בו) של מרחץ שהיא מלאה מים חמין (אע"פ שהוא כלי שני) (תוספות ור"א ש' וטור) אין נותנין לה מים צונן שהרי מחממן הרבה אבל נותן הוא ממים חמים שבוה האמבטי לתוך אמבטי אחר של צונן: יב חמיתם שפינה ממנו מים חמין מותר ליתן לתוכו מים צונן (מרוזים) כדי להפשרין ומותר לצוק מים חמין לתוך מים צונן או צונן לתוך חמין והוא שלא יהיו אבכלי ראשון מפני שמחממין הרבה. הגה ואם המים מרוזים כל כך שא"א שיתבטלו רק שיפינו נטמן אפילו בכלי ראשון שרי רק שלא יהיה על האש (טור): יג במותר ליתן קיתון של מים

או

כך החיים

דבר שאין מתכוין הוא ולאו פסיק רישיה הוא. מ"א ס"ק ל"ו.
א"ר או' ל' תו"ש או' ע"ב:
קבו) וכתב המ"מ פ"כ וז"ל נראה שכל שאינו מתכוין אין ראוי לומר פסיק רישיה הוא ולחייב מפני שכל שאינו מתכוין עושה מלאכה וכשאינו מתכוין אין בו מלאכה כלל שהרי אינו רוצה לעשות ממנו כלי ודומה לקמימת קיסם (עיין סי' שצ"ב סעי' ד') שכל שאינו קוטמו לחוץ בו שיניו פטור שכל שהוא מפני תיקון כלי מי שאינו מתקנו פטור ואפי' לר"י (ויו"א דחייב לר"י עיין כ"ח ולב"ש) דמחייב בדבר שאינו מתכוין. והמתכוין לזרק י"א שהוא חייב מדאורייתא שהוא מדרבנן עכ"ל: מ"א שם. א"ר שם. תו"ש שם:
קבו) שם. כדי להפסיד. פי' אבל כדי לחמם אסור דהיינו שהס"ב אסור וזוהי קל הוא המחס מאמבטי דבאמבטי אסור אפי' כדי להפסיד. עו"ש א' ל"ד:
קבח) שם. ומותר לזק מים חמין וכו' הטעם משום דכלי שני אינו מבטל. עו"ש או' ל"ה. ולפ"ז אפי' אם הלונין מועטין וכישפור יהיו חמין בכדי שהס"ב שרי כיון דכ"ש אינו מבטל וכמ"ש לעיל או' ק"ד וק"ז יעו"ש:
קבט) שם. או לזק לתוך חמין וז"ל דבזמן לחמין דוקא ששופך בשפיכה גדולה הכל בפעם אחת אבל מעט מעט אסור לערות שהרי מבטל תיקף ומה יועיל מה שמלטמן אח"כ. ח"א כלל ק' או' ג' וכתב וזוהי מסולק תמיהת הב"ח יעו"ש. בן א"ח פ' בא או' י"א.
קל) שם והוא שלא יהיו בכ"ר וכו' פי' דקאי על זמן לתוך חמין אבל חמין לתוך זמן מותר אפי' בכ"ר משום דק"ל דתתאה גבר והמים הלונין התחתונים מקדרין המים העליונים. עו"ש או' ל"ו. תו"ש או' מ"ד. והיינו אם הלונין מרובין שאין מתחממין בכדי שהס"ב:
קלא) שם. בהגה. שא"א שיתבטלו. עד שתהא היס"ב רק שיפינו לינתן. ר"ז או' כ"ב:
קלב) שם בהגה. אפי' בכ"ר שרי. ואפי' זמן לתוך חמין מותר. לבוש. והיינו שישפכס בשפיכה גדולה בפעם אחת כמ"ש לעיל או' קכ"ט יעו"ש:
קלג) שם בהגה. רק שלא יהיה על האש. וה"ה שלא יהיה סמוך לאש במקום שיכול להתבטל דהיינו שהיה היס"ב וכלקמן סעי' י"ד יעו"ש:
קלד) סעי' יג. בכלי שני וכו' והטעם משום דכ"ש אינו מבטל אעפ"י שהס"ב שאין דעותיו חזין והולך ומתקרר ב"י בשם התו"י עו"ש או' ל"ח:
קלה) שם. בכלי שני וכו' ואם שואב בכלי ריקן מכ"ר פסל המ"ז ביו"ד סס"ו ל"ב (ובס"י זה ס"ק י"ט) החמיר דהוי ככ"ר ואם שהה בתוכו עד שמעלה רתיחה שם פשיטא שהוא ככ"ר. א"ר או' ל"ב. ה"ה ו' ה':

קמז) שם. ולערום עליהם וכו' ואם עירה אזי הקליפה אסורה דנתבטלה בשבת. ופשוט דאפי' למ"ד כלי שני מבטל ומפליט היינו לענין איסור והיתר אבל לענין שבת אינו אסור אלא בדבר שהוא מבטל כדפנן אבל נותן הוא לתוך הקערה. מ"א ס"ק ל"ב. א"ר או' כ"ה. תו"ש או' מ' ר"ז או' י"ט:
קיו) שם. ולערום עליהם מכ"ר. אבל אם עירה תחלה מכיר לתוך הקערה מותר ליתן אח"כ התבלין לקערה מפני שחום כלי שני אין בו כח לבטל ואעפ"י שהס"ב, ר"ז או' י"ט. בן א"ח פ' בא או' ט':
קיה) שם. ולערום עליהם מכ"ר. לערות קאהבי מכ"ר על הסוק"ר שבכוסות התיר הרב פנים מאירות ח"א סי' פ"ד אבל הזר"א ח"א סי' ט"ל גמגם בהיתר זה ומסיק דטוב לערות הקאהבי קודם בכוסות ואח"כ לתת בו הסוק"ר יעו"ש. מחז"ר או' ג' שעה"ה או' כ"ח. וכ"כ ח"א כלל ק' או' ז' ופשוט דהיינו דוקא רוח דכ"ר שהס"ב. שעה"ה שם.
קיש) סעי' יא. שהיא מלאה מים חמין וכו' ואפי' בחמין נצריח אסור ליתן לונין באמבטי שהומשכה מן המעיין לתוכה אלא לריך ליטול מהאמבטי בכ"ש ואח"כ יתן המים בתוכה. גמ' מ"א ס"ק ל"ג. א"ר או' כ"ו.
קד) גומא בקרקע שהומשך ממעיין חמין נצריה לתוכה הוה אמבטי כ"ר אעפ"י שנפסק אח"כ ממעיין הואיל ובעת משיכה הוה ממעיין הו"ל לאמבטי דין כ"ר שהוסר אח"כ מאש כפרשי שם ואסור ליתן לתוכו פך שמן בקיתון המפסיק דאפי' כלי המפסיק אסור כ"ש ליתן כך לתוכו אף בחמין נצריח אבל לתת לתוך כ"ש בחמין נצריח שרי. והוחמו ע"י אש אסור בהוחמו לרחילה. א"א או' ל"ג:
קבא) שם הגה. אעפ"י שהוא כלי שני דכיון שהם לרחילה מסתמא הן חמין הרבה ומתבטלין הלונין שמתערבין בהן. טור. מ"א ס"ק ל"ד. ר"ז או' ק':
קבב) שם. אבל ניתן הוא ממים חמים וכו' ואפי' מכ"ר מותר לערות לתוך מים לונין דהתחתון גובר על העליון ומלטנו. טור. ואע"ג דאסור לערות על תבלין כמ"ש בסעי' יו"ד דהוי ככ"ר הכא שאני שמתערבין החמין עם הלונין ומתבטל חמימותן כיון שהלונין מרובין. וז"ל דאסור ליתן חתיכת בשר רותח לתוך רותב זמן דכיון שאינו מתערב מבטל כדי קפליה וכ"מ ביו"ד סי' ל"א סעי' ד' ובגמ' פסחים דף ע"ו. מ"א ס"ק ל"ה. א"ר או' כ"ח. תו"ש סוף או' מ"א. ר"ז או' ק':
קבג) סעי' יב. מ"ח. של נחושת שהעבירו מעל האש. טור:
קבד) שם מים לונין מרובין וכו' אבל לא יתן בו מים לונין מועטין מפני שהן מתחממין. טור. והיינו אם מתחממין בכדי שהס"ב. ר"ז או' כ"א:
קבה) שם. מים לונין מרובין וכו' ולא אמרינן דמלכך הכלי

בכלי

ג שם מ' כנריתא
ד שם כנמ' ה
הרין שם כנמ'
הירושל' וכנמ' ר"י
ושם : והסכמת כל
השם' אפי'
להתמירים בדבר

או שאר משקים בכלי שני שיש בו מים חמין אבל בכ"ר אסור : יד נמותר ליתן קיתון של מים או שאר משקים כנגד האש להפיג צנחן ובלבד שיתנם רחוק מהאש בענין שאינו יכול להתחמם באותו מקום ועד שתהא היר סולדת (פי' מתחממת ונכוית) בו דהיינו מקום שכריסו של תינוק נכוית בו אבל אסור לקרבו אל האש למקום שיוכל להתחמם שתהא היר סולדת בו הואפי' להניח בו שעה קטנה שתפיג צנתו אסור כיון שיכול להתבשל שם. הגה וה"ה בפירות או שאר דברים הנאכלין כמות סקן חיון (מרדכי פ"ב וע"ל סי' רנ"ד) : מו' ידבר שנתבשל כ"צ והוא יבש שאין בו מרק מותר להניחו כנגד המדורה אפי' במקום שהיר סולדת בו : הגה ואפי' נלטן כדבר אכל אס' הוא רותח אפי' בדבר שיש בו מרק מותר יש מקילין לומר דכל שאינו נחתו ע"ג האש או הכירה ממש רק סמוך לו אפילו נלטן מותר (המגיד פרק ב')

בה החיים

עופרת סמוך לאש לחממו אס' הוא קרוב כ"כ שיכול להתיך שם או לשרוף ויש לדחות דכיון דלא נית' ליה שירוף או שיתך הוי דבר שאין מתכוין. מ"א ס"ק ל"ז. גם י"ל דכיון דעיקר הטעם הוא דשמה ישכח מליטול אותו משם קודם שיתבשל א"כ לא חיישין להכי דודאי יזהר הרבה ליקח אותו משם קודם שיתך או לשרוף. תו"ש או מ"ז :

קמו) **סעי'** מו' דבר שנתבשל כ"ל והוא יבש וכו' אכל אס' לא נתבשל כ"ל אפי' נתבשל כמאכל בן דרוסאי ואפי' הוא עדיין רותח אסור ליתן במקום שיכול להתחמם כדי שתהא הים"ב. ב"י. עו"ש או מ"א :

קמו) **שם**. והוא יבש וכו' מה שנהגו בקושטא שהשפחות מניחות המיליאלאש והתרכגולות לחמם בתוך התנור

בשחרית שבת קודם הסעודה לכ"ע שרי כיון שאין בהם מרק ואין לחלק בין כנגד המדורה ובין תוך התנור דכיון שתנור שלנו פתחו מן הצד כעין בית הוא וכשנחתו שט ואין שם מדורה גרע טפי מכנגד המדורה ומנתינה בכלי ראשון ומה שסותמין התנור כדי לשמור חומו עושים כדי שלא יכנס אויר קר ויגנן אותו. מהרימ"ט בתשו' כ"י. ברכ"י או' ד' ובשו"ת מים רבים סי' כ"א מתיר בכה"ג לסמוך אל התנור אף אס' יש מעט שומן קרוש אכל מרק הרבה אסור כיון שהתבשיל מלטמק בשבת וגם מבואר לדעתו לאסור אף שנתבשל כ"ל ומלטמק ורע לו להחם תוך התנור או תוך הכירה אפי' גרופה דמחזי כמבשל כיון שכן דרך ביטולו ושאינו סמוך לאש או נגד המדורה שאין כן דרך ביטולו יעו"ש. והביאו שעת' או' ל"ה וכתב דמנהגם להקל ויש על מי לסמוך יעו"ש :

קמח) **שם** מותר להניחו כנגד המדורה וכו' וכן מותר להתקאה"ב שנתבשל כנגד המדורה אפי' ישראל אכל

לתתו ע"ג האש אסור אף ע"י עכו"ם ואפי' עושה מעצמו ועל הפטופוט שרגליו נוגעות בארץ לא מלאני לבי להחיר. כנה"ג בתשו' סי' טו"ב. ברכ"י או' ה' שעת' שם. אמנם הזכ"ל או' ב' כתב על דברי כנה"ג הנז' לדעת מרן זה אסור וכתב דבס' קול אליהו סי' י"ד נמי השיג עליו יעו"ש. ועיין לעיל סי' רנ"ג או' י"א :

קמט) **שם** מותר להניחו כנגד המדורה וכו' דאין דרך ביטול בכך אכל ע"ג האש ממש אסור כמבואר בב"י

וטעמא דק"ל כמ"ד יש ביטול אחר ביטול וכ"ש שיש ביטול אחר אפיה ולליה ואפיה אחר ביטול. מהרי"ל ואלי בהגהותיו כ"י. ברכ"י בשו"ב או' ג' :

קן) **שם** כנגד המדורה וכו' כלל סעי' זה דכל מה שנתבאר בסעי' ד' דאין בו משום ביטול אע"ג דאסור להניחו

ע"ג כירא משום חשש חיתוי מ"מ סמוך למדורה שרי דדמי לסמיכה

קלו) **שם**. בכלי שני וכו' ואין להטמין כל הכלי בתוך כלי שני דא"כ הו"ל הטמנה אלא ל"ל מגולה למעלה.

טז) ס"ק י"ט. מיהו הר"ז או' כ"ג כתב דאפי' להטמין כולו בתוכו שרי עו"ש ועיין לעיל סי' רנ"ח או' ב' :

קלז) **שם**. בכלי שני נראה דבאמצעו שכתוב בסעי' י"א אסור ליתן קיתון של מים אע"ג שהוא כלי שני. חמודי דניאל. פת"ע :

קלח) **שם**. אכל בכ"ר אסור. אפי' להפיג לינתו בלדד גזרה שמה ישכח ושתהא שם עד שתהא הים"ב ואפי' באמצעו שהמשכו לחוכה חמי טבירא מן המעיין אסור להעמידו בתוכה מפני שהוא ככ"ר מד"ס אלא יטול מהאמצע. בכ"ש ויעמידנו בתוכו. ר"ז או' כ"ג ועיין לעיל או' קי"ט :

קלח) **שם**. אכל בכ"ר אסור, נראה דאס' הו"ל גרע עליון מרובין כ"כ שא"א שיתבשל שרי דלא גרע

היכא דמפסיק כלי מהיכא שנתערבו כמבואר בגמ' בית מאיר :

קט) **סעי'** יד. כנגד האש. שהדליק הנכרי בשביל עצמו או בשביל ישראל מפני הגנה וכיוצא בו שהדליק בהיתר.

ח"א כלל ק' או' י"א :

קמא) **שם**. להפיג לנתן וכו' ואפי' כדי להפשיר נמי מותר כיון שמניחן במקום שלא יוכל להיות

הים"ב, כ"מ בתו' דף מ"ח ד"ה מאי. וכ"מ בב"י :

קמב) **שם**. בענין שאינו יכול להתחמם וכו' אפי' אס' ישהה שם זמן מרובה. ר"ז או' כ"ד :

קמג) **שם**. דהיינו מקום שכריסו וכו' וא"ת איך ידע האדם לשער כך בדעתו הנה נקיט הא"י כלל בידך כל היכא שזה

החמין ראוי לשתיה או לאכילה שאין האדם נמנע ממנו מכה רבוי חמימותו ה"ז לא חשיב הים"ב אכל אס' נמנע לשתותו או לאכלו מרוב חומו ה"ז נחשב בכלל יס"ב. בן א"ח פ' בא או' ה' :

קמד) **שם**. ואפי' להניח בו שעה קטנה וכו' והטעם מבואר בב"י משום דלמא משתלי ואתי להניחם שם עד שיתבשל דהיינו שהסיכ' וזה הוא לדעת הרא"ש וסיעתו ולאפוקי מדעת הרמב"ם ורש"י יעו"ש. עו"ש או' ט"ל :

קמה) **שם** הגה. וה"ה בפירות וכו' כלומר גם בפירות אעפ"י שנאכלין כמו שהן חיון אסור לקרבן

אלל האש כדי שתפיג לינתו במקום שיכולין להתחמם כ"ק שתהא הים"ב. עו"ש או' מ' ועיין לעיל או' ס' אכל רחוק

מהאש אפי' דבר שאין נאכל כמות שהוא חי שרי. ולפ"ז אסור ליתן אלונקית (הוא שעה ויתיו אף במקום שאין הים"ב. וכלי

עופרת יש בו דבר יבש מבושל או לח רותח. ח"א) או כלי

שם בו מרק ז
רמז"ן וסמ"ק ור'
ירוחם וכ"כ ה"ה
בפכ"א לר'
הרש"א.

(כ"ו) ונהגו להקל בזה אם לא נלטען לגמרי וכמו שכתבתי לעיל סי' רנ"ג: וזו מותר ליתן אינפאנד כנגד האש במקום שהיד סולדת אע"פ שהשומן שבה שנקרש חוזר ונימוח. הגה וכו' קדירה שיש בו רוטב שנקרש שכשהשומן נימוח אינו בעין דשרי (רבי ירוחם ח"ג) ויש מחמירין (ר"ן פרק כ"ט)

מ"הו

ב"ה החיים

המרק ואינו ניכר דפשיטא דשרי ודמי להא דאמרין (סי' ש"ך סעי' ט') אבל נותן הוא לתוך הכוס או לתוך הקערה משום דאינו ניכר כשנימוח. עו"ש או מ"ה:

(קס) **שם** בהגה. וכו' קדירה שיש בו רוטב וכו' אבל מ"מ אסור מטעם ביטול להאוסרין כמ"ס סעי' ט"ז מ"א ס"ק מ"א. ור"ל דמה שכתב רמ"א וכו' קדירה וכו' היינו לענין איסור נולד דשרי ומיירי במקום שאין היסוד אבל בים"ב באמת אסור משום ביטול. לב"ש. וכו' התו"ש או נ"ב דלהאוסרין בסעי' ט"ז (היינו דעת הש"ע שאינו מתיר אלא דבר יבש) לריך להניח אותם במקום רחוק שאין היסוד:

(קסא) **שם** בהגה. וכו' קדירה שיש בו רוטב וכו' ורוטב קרוש הוא נולד כשנימוח ואפי' באין היסוד ואסור לד"ה. ח"א או מ' וא"כ ל"ל דהכא מיירי שהשומן נקרש ע"פ הרוטב דאי הרוטב בעצמו נקרש אסור. ס' מנחת פתים. וכ"מ ממ"ס באו' הקודם דהטעם הוא משום כשהוא נימוח מתערב עם המרק ואינו ניכר משמע דדוקא השומן לבד הוא שנקרש והמרק נשאר כמו שהוא ולכך כשנימוח השומן מתערב עם המרק ואינו ניכר:

(קסב) **שם** בהגה. ויש מחמירין וכו' פי' אפי' בקדירה ששומן מעורב עם מרק וגם אין היסוד ללא דמי להא דאמרין נותן לתוך הכוס משום דהתם אין הצד ניכר כלל אבל שומן שנמחה קף למעלה וניכר הוא והטעם דאסור משום דנולד הוא ואפי' נמחה בחמה. עו"ש או מ"ו:

(קסג) **שם** בהגה. ויש מחמירין וכו' משום דהשומן קף למעלה והוי בעין והוי נולד דמי למשקין שזבו משא"כ בשלג דשרי כמ"ס סי' ש"ך סעי' ט' דכשנימוח צמים אינו ניכר ומשמע דאפי' בדיעבד אסור לאכול השומן דהוי נולד ומ"מ הפשטייד עצמה מותרת דבשומן הבלוע בה אין איסור מידי דהוי אחתיכת בשר שמותר לחמם כמ"ס הרצ"י (עיין באו' שאח"ז) ואפשר דכיון דנאסר השומן בעין חוזר ונבלע בפשטייד ונאסר כמ"ס ביו"ד סי' קי"ג סעי' ג' ומ"מ יש להקל בדיעבד כמ"ס רמ"א. וכו' דמותר ליתן הפשטייד קודם שהוסק התנור כמ"ס ס"ס רנ"ג דאפי' בנותן הקדירה קודם שהוסק פטור אבל אסור וכו' הכא דיש מתירין ליתן אפי' אחר שהוסק לכל הפחות יש להתיר קודם שהוסק ומ"מ אין להקל בפני עיה ויש לעשות ע"י עכו"ם. מ"א ס"ק מ"ב. ח"ר או' ל"ו. תו"ש או' נ"ג ח"א כלל ד' או' ד' וכן יש לזהר בדגים שהרוטב ומרק שלהם קרוש לעשות ע"י גוי. מחה"ש. ומיהו מ"ס המ"א דאפי' בדיעבד אסור לאכול השומן דהוי נולד וכו' עיין פמ"א סי' פ"ד שחולק על מ"א וכו' דאפי' במקום שהיסוד אין איסור בדיעבד ובמקום שאין היסוד מותר ליתן פשטייד אפי' לכתחלה. ואפי' אם נהגו להחמיר מנהג בטעות הוא יעו"ש והביאו שיע"ת או' ט"ל:

(קסד) **שם** בהגה. ויש מחמירין וכו' וכתב בעה"ת שאם מע"ש עירה ושפך חולה המים והשומן שבתוכה מותר להחם בשבת את הפשטייד. וכתב עליו ד"י ונראה מכאן שאפי' לדעתו (ר"ל דמחמיר) מותר להחם בשבת חתיכת בשר שמן ואעפ"י

לסמיכה לבירה מטעם שכתב המ"א. לב"ש. ועיין באו' שאח"ז: קנא) **שם**. כנגד המדורה וכו' דמי לסמיכה בכירה דשרי ואע"ג שאין דבר מפסיק בינו לבין האש כיון שהלריכו חכמים להרחיק קלה מן המדורה ח"ת ליה היכרא ולא אחי לאחתייו. הר"א. מ"א ס"ק ל"ח. תו"ש או' מ"ח:

(קנב) **שם**. אפי' במקום שהיסוד. דנדבר יבש. ליכא ביטול אחר ביטול כמ"ס סעי' ד' תו"ש או' מ"ט:

(קנג) **שם** בהגה. אפי' בדבר שיש בו מרק וכו' כלומר ונתבשל כ"ל. עו"ש או' מ"ב:

(קנד) **שם** בהגה. אפי' נלטען מותר. דס"ל דאין ביטול אחר ביטול אפי' ברוטב ונלטען. מ"א ס"ק ט"ל. ח"ר או' ל"ה. תו"ש או' נ' ועיין לעיל או' נ"א:

(קנה) **שם**. ונהגו להקל אם לא נלטען וכו' אם נלטען עד שאין ראוי לאכול אסור דנראה כתיקון קלה. ח"א או' ט"ל. ואם אינו מניחו שם להיות היסוד אלא רק כדי להחם קלה י"ל לכ"ע מותר אפי' נלטען לגמרי ולא גזרינן בזה שמא ישכח ויעמוד שם עד שהיסוד כיון דאפי' נלטען לא שייך ביטול (כמ"ס לעיל או' נ"א) ויש לסמוך ע"ז כשהוא לורך גדול ובלבד שיהיה מאד שלא יניח לעמוד שם הרבה שלא יבא לידי ספק חטאת אבל להניח כדי שתהיה היסוד אסור. ח"א כלל ד' או' י"ג:

(קנו) **סעי'** מ"ז. מותר ליתן אינפדה. פי' פשטייד"א. פרישה או' י"א. והיינו פת כפולה הממולא בחתיכות שומן. אחרונים:

(קנז) **שם** מותר ליתן אינפדה וכו' וכו' דעת הרמב"ם ורש"י ורי' מפארי"ש ואע"ג דק"ל (סי' ש"ך סעי' ט') דאסור לרסק בשבת לא את השלג ולא את הצד בשביל שיזבו מימיו דהתם אינו אסור אלא בשביל גזרה שמא יסחוט פירות העומדין למשקין והיינו דוקא היכא דעביד בידים הא אילו הניחם כנגד המדורה או בחמה ונפשרו מאליהן מותרות דלאו נולד הוא ולא דמי למשקין שזבו משום שזעודם קרושים תורת משקה עליהם לכל דבר. וכ"כ ה"ה פכ"א בשם הרשב"א ז"ל. עו"ש או' מ"ג. וכ"ה בב"י:

(קנח) **שם**. במקום שהיסוד. כתב הלבוש שיש ט"ס וכו' במקום שאין היסוד במקום שהיסוד אסור משום ביטול כמ"ס הרצ"י גבי שמן יעו"ש אמנם המ"א סק"מ כתב על דברי הלבוש הנז' דלא דמי דהכא כיון שנתבשל כבר והוא יבש אין בו משום ביטול כמ"ס סעי' ט"ז ובסי' רנ"ג סעי' ה, וכתב ש"מ צנ"מ וברש"י דף קמ"ה וכו' במדרכי והגהות סמ"ק ושכן כתב ג"ס מנחת כהן יעו"ש. וכ"כ התו"ש או' נ"א. וכ"כ הפרישה או' ה' על דברי הלבוש הנז' דאינו ככון יעו"ש. וכ"כ הברכ"י או' ו' וכו' דעת אחרונים. ומיהו אם השומן זב לחץ מהפשטייד עיין לקמן או' קס"ג דיש מחמירין שלא לאכול השומן משום נולד. ויש מתירין יעו"ש:

(קנט) **שם** הגה. וכו' קדירה שיש בו רוטב וכו' הטעם משום דמאליו הוא נמחה וכשהוא נימוח מתערב עם

וכהנו להחמיר מיהו במקום לורך יש לסמוך אסכרה ראשונה: יז האסור ליתן צונן (על המיחם) אפי' רהפשיר כל שהמיחם חם כל כך שאילו היה מניחו שם הרבה היה בא לידי בישול דהיינו שיהיה היר סולדת בו שדין מניח ע"ג מיחם כדין מניח בנגד המדורה ואם אינו חם כל כך מותר: יח טהאלפס והקדירה שהעבירן מרותחין מעל גבי האור אם לא נתבשל כל צרכן אין מוציאין בכף מהם שנמצא מגיס ואיכא משום מבשל ואם נתבשל כל צרכו מותר אבל צמר ליורה אע"פ שקלט העין אסור להגיס בו (פי' לנענע אותו בקף) הגה ולכתחלה יש לזהר אף בקדירה בכל ענין. (פסקי מהרי"ו): יט יאסור לטוח שמן ושום על הצרי בעורו כנגד המדורה אפי' נצלה הצלי מבעוד יום דמכל מקום יתבשל השום והשמן:

בף החיים

מיהו הא"ר באו ט"ל הראה פנים לכאן ולכאן אבל באו מ' מסיק דכשהוא על האש ודאי יש לאסור הולאה יעו"ש. וכ"כ ח"א כלל ד' או' ט' ועיין לקמן בהגה:

קעד) **שם**. אם לא נתבשל כ"ל וכו' גיקולאט"י. שנתבשל מע"ש כ"ל והונח ע"י עכו"ם ביום ש"ק אלל האש יש סמך להחיר להגיסו בעין הפרור כדי להעריך הגיקולאט"י היטב ואח"כ לתת בתוך הכוסות. שו"ת זר"א ח"א סי' מ' מחבר"ר או' ו' ועיין לקמן סי' שכ"א סעי' י"ט:

קעה) **כשעושיין** סעודות גדולות שאוכלין ב' ג' שלחנות ביום ש"ק זה אחר זה וחוששין שמה יטען המאכל ולכן אין מורידין קדרת המאכל מעל הכירה אלא גורפין במגריפה יש להם על מה שיסמוכו ול"ע מותר אף שאין הגחלים עוממות ואף דע"י המגריפה מתהפך מה שלמעלה למטה ומתקרב אל חמומות הקדירה. הרדב"ז בחשו"ט שגדפס בפירודא ח"ג סי' תי"א. מחבר"ר או' ז':

קעו) **שם**. אבל למר ליורה וכו' דבזה יש משום לובע אי"נ שהלמר לריך הרבה בישול. הראש"ט ט"ז ס"ק כ"ב. וכתב החו"ס או' כ"ז דעת הש"ע כהאי טעמא נמי דיש בו משום בישול וכמ"ס רסי' רנ"ב ומ"ס המ"א הטעם משום לובע לא דק יעו"ש:

קעז) **שם** הגה. ולכתחלה יש לזהר וכו' והעולם נהגו היחר במיני קטניות שמולאין אותן בקף כיון דא"א בענין אחר ויש להם על מי שיסמוכו. מ"א ס"ק מ"ד. אבל הט"ז ס"ק כ"ג כתב כיון שנתבשל כ"ל אין להחמיר בהולאה רק שיחמיר שלא להפך בקדירה יעו"ש. וכ"כ הר"ז או' ל' וכן מנהג העולם להקל בנתבשל כ"ל ואינו על האש להוליח במגריפה ומ"מ היכא דאפשר בנקל יש להחמיר דהיינו לשפוך מן הקדירה אל הפלי בלתי הולאה במגריפה. והיינו בעוד שהי"כ"ב אבל אם אין הי"כ"ב ליכא למיחש. ועיין לקמן סי' שכ"א סעי' י"ט:

קעה) **סעי'** יט. בעודו כנגד המדורה. וה"ה במעבירו מהאש כ"ז שהי"כ"ב אסור לטוח עליו שמן ושום דהא עדיין כ"ר הוא כמ"ס סעי' ט' ע"ז ס"ק ב"ד. מ"א ס"ק מ"ה. חו"ס או' ג"ט. והרבה אין יודעים להזהר כשולין אוחז וכשמולאין אותה בעודה רותח מושחין עליה שום וזהו אסור כ"ז שהי"כ"ב ט"ז סס. ואם טחו בשום כ"ז שהי"כ"ב אסור כדי נטילה בכחוש ובשמן עד ס' מש"ז או' כ"ד וכתב שס המ"א דדבר שהוא גוש (ר"ל עב) אפי' כמ"ס מבשל כמ"ס הפו' צו"ד סי' ק"ה וכ"ס ללי יעו"ש. והביאו החו"ס שס. ומיהו דיעבד אין לאסור דיש לסמוך אפי' דכ"ס אינו מבשל בכל גוונא. מש"ז סס.

קעט) **שם**. בעודו כנגד המדורה. וג"ל דשומן מותר לטוחו דאין

ואעפ"י שמקלחו זכ שאם לא כן אעפ"י ששפך המים והשומן הו"ל לאסור מפני חתיכת בשר שמן שבתוך האנפאדה שהם נפשרים וזבים והטעם משום דכיון דדבר מועט הוא הדבר הנפטר לא חשוב ושרי עכ"ל. והביאו הט"ז ס"ק כ"א ח"ר שס. חו"ס שס.

קפה) **וכתב** בדרשות מהר"ס. שמוחר להשים כד של יין שיש בו קרח הרבה על התנור כדי לפשר הקרח ע"כ. והביאו ח"ר שס וכתב הטעם משום דכיון שיש בו יין ואינו ניכר הקרח כשנימוח מותר יעו"ש. ונראה דה"ד שמניחו במקום שלא יוכל לבא שהי"כ"ב וכמ"ס סעי' י"ד דאל"ה הוי ביטול ויש אוסרין ביטול ביו"כ כמ"ס לעיל או סי' יעו"ש:

קסו) **שם** בהגה. יש לסמוך אסכרה ראשונה. וכן הסכים הב"ח. וכ"כ אחרונים:

קסז) **סעי'** יז. יאסור ליתן לונן וכו' ולפי מה שמסיק הרמ"א לעיל כסעי' ט"ו בהגה להחיר בלא נלטנן לגמרי ה"ה לכאן אם הוא דבר שנתבשל כ"ל ולא נלטנן לגמרי:

קסח) **שם**. שאלו היה מניח שס הרבה וכו' והטעם דלמא משתלי ויניח אותו עד שיתבשל. חו"ס או' כ"ד. לב"ש:

קכט) **שם**. כדין מניח כנגד המדורה וכו' דלא שייך חשש חיתוי כמ"ס סעי' ט"ו. חו"ס או' כ"ה לב"ש:

קע) **שם**. ואם אינו חם כ"כ מותר. ואפי' אם הלונן הוא דבר שלא נתבשל מעולם כמ"ס לעיל או' קע"ה יעו"ש:

קעא) **סעי'** חי. האלפס והקדירה שהעבירן מרותחין וכו' וחייב ההגסה יש מי שכתב שאין חייב בה אלא בהגסה ראשונה שאינו מבשל מהרה אלא בהגסה זו אבל מהגסים פעם א' דבלא מגיס מבשל אף המגיס פטור דמאי עבר ולזה נוטה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל ובודאי לדה כשאין בביטולו חיוב אין חיוב בהגסתו. המ"מ פ"ט דין ד' והביאו צ"י ומ"א ס"ק מ"ב. ומשמע דאפי' בעודו על האש אם נתבשל כ"ל המגיס פטור אבל צ"י סי' רנ"ג כתב בשם הכלבו דמגיס חייב משום מבשל אפי' בקדירה מבשלת כ"ז שהיא על האש יעו"ש. והביאו מ"א ס"ק הנז' והחו"ס או' כ"ו:

קעב) **שם**. שהעבירן מרותחין וכו' לרבותא נקטוב"ש בעודו על האש ולא נתבשלו כ"ל דאסור:

קעג) **שם**. אם לא נתבשל כ"ל וכו' ואם נתבשלו כ"ל ועדיין מונח על האש כתב צ"י בשם המ"מ פ"ג דמותר להכניס המגריפה ולהוליח ממנו יעו"ש. וכ"מ בצ"ח רסי' רנ"ב. (פג)

ח חוס' בשבת
מ"ח אעבוד' דרבה
ורבי זירא צבי
דיש גלותא וסר"ן
סס. ס' הר"ן
בפ"ק דשבת י"ח
האוקימתא דינרה
עקור' וטיחה.
י כל יו:

דאין צו זשול משום כמ"ש סעי' ט"ז ומשום נולד ליכא כיון
דאינו בעין ובלבד שלא ירסקנו בידים רק יניחנו עליו מעט
מעט והוא נימוח מאליו ואפשר דזהו מקרי בעין מידי דהוה
אקדרה שיש בה רוטב ול"ע. מ"א שם. והביאו א"ר או' מ"א
ועיין שם מה שמלדר להקל והר"ז או' כ"ח כתב דיש לדמותו
לקדירה שקרש שמוניתה שנוהגין להחמיר לכתחלה עכ"ל ור"ל
כמ"ל לעיל סעי' ט"ז בהגה וכ"כ האחרונים דיש להקל לעת

האורח:

קפ) **שים**. דמ"מ יתבשל השוסוכו מכאן נראה להביא ראיה שמוחר
לטוח שומן אווזא שנקפה ע"ג מיני קמחים וקטניות כגון
לאקשי"ן חמין או היר"ז שנותנין ע"ג הקערה בשבת שאף שנמחה
ע"ג והוא בעין מ"מ הואיל ואינו מתבשל ע"ג (ר"ל אלא נכנס
בתוכו) מותר. דרישה או' ו' והביאו א"ר שם וכ"כ הר"ז שם
להחיר בזה מפני מה שנימוח אינו בעין אלא נכנס בתוכו. וכ"ס
דעת האחרונים:

